Hatırat

Yaşadıklarım ve Gördüklerim

Hasan Hüseyin Varol

Yaşadıklarım ve Gördüklerim
Hasan Hüseyin Varol

12

BENİM ŞEHRİM
KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

BENİM ŞEHRİM
KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Konya Büyükşehir Belediyesi

Kültür Yayınları No: 553

Basılı ISBN:
ISBN 978-605-389-736-1

Elektronik ISBN:
E-ISBN: 978-605-389-737-8

Sertifika No: 21473

Konya Büyükşehir Belediyesi Adına Sahibi
Uğur İbrahim ALTAY

Koordinatör
Ahmet ÇALIŞIR

Editör
Vural KAYA

Son Okuma
Metin KÖSE

Dökümantasyon
Mustafa VAROL
Prof. Dr. Mehmet Bahaüddin VAROL

Kapak
Hüseyin GÜLER

Grafik Tasarım
Ali Rıza BÜYÜKVADİ

Şubat 2025, KONYA

Yapım
KÜLTÜR AŞ
Konevi Mah. Alay Cad. No:11
Meram/KONYA
www.konyakultur.com.tr
+90 332 355 55 52

Basım
ADABALI OFSET
Fevzi Çakmak Mh. Sıla Cd. Kobisan
3. San. Sit.No:73/10 Karatay KONYA
0332 342 02 24

Sertifika No: 63244

Yaşadıklarım ve Gördüklerim

Hasan Hüseyin Varol

III. Basım

KONYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

Tüm hakları saklıdır.
Bu kitabın tümünün veya içeriğinin
herhangi bir bölümünün yayıncının
yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil,
elektronik ya da mekanik herhangi
bir yolla çoğaltılması yasaktır.

الحمد لله رب العالمين
والصلات والسلام على رسولنا محمد
وعلى آله وصحبه أجمعين

Kovulmuş Şeytan'dan Allah'a sığınırım,
Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın adıyla başlarım,
Hamdolsun Âlemlerin Rabbi olan Allah'a,
Salât ve Selâm olsun Rasûlullah'a,
Allah'ın Rahmeti, bereketi ve ihsânı,
bütün insanların üzerine olsun,

Âmîn…

www.hasanhuseyinvarol.com
www.youtube.com/hasanhuseyinvarol

İÇİNDEKİLER

Takdim 1
Takriz 2
Giriş 8
Kronoloji 9
Soyum ve Çocukluğum 18
Birkaç Söz 18
Kızılçakır Köyü 20
Köyümüz 21
Kızılçakır Köyü 21
Köyün Tarihi 21
Köy Adını Nereden Aldı? 21
Köyün Ekonomik Durumu 22
Köyün Coğrafi Durumu 22
Köyde Göç Olup Olmadığı, Var İse Nedenleri? 22
Kızılçakır Güzellemesi 22
Köyden Eski ve Yeni Görüntüler 22
Köyümde Neler Gördüm 27
Selam Olsun 28

SOYUMUZ 29
Sülalemiz 30
Bozoğlu Abdullah'ın Oğlu Hasan Dedem: 32
Hasan Dedem 33
Hüseyin Çavuş Dedem 33
Koca Hasan Dedem 34
Ahmet Varol (Amcam) 35
Tahsin Varol (Babam) 36
Aladiken Köyü 42
Beş Kağnı Saman 43
Fatma İyioldu (Halam) 44
Akkavuk Koca (Akkavuk Mehmet Efendi) 46
Babaannem Cihetinden Soyumuz 49
Semerciler Sülalesi 49
Semerci Mehmet Efendi 49
Sarı Müsevvid Mehmet Efendi 49
Arife Hanım 51
Koca Memiş Dayım 52
Annem Cihetinden Soyumuz 56
Omarlar Sülalesi 56
Hürü (Huriye) Varol (Annem) 60
Malkayası 66
Çocukluk Hayatım ve Çocukça İşlerim 70
Sevgi ve Merhamet Duygusu 71

HAYATIMIN KUR'AN'A HİZMET BOYUTU 73
Ön Söz 73
Kur'ân'la İlk Tanışmam 75
Kur'an'la Arkadaşlığımız 77
Osmanlıcayı Öğreniyorum 78
Karabaş Tecvidi'ni Yazıyorum 80
Başka Bir Yazı Gördüm 81
Jandarma Devri 82
Konya'ya Hicret 83
Hafız Şükrü Efendi Hocam 84
Teneşirlik Olayı 85
Hocamın Hakkımdaki Düşünceleri 86
Hıfzı Tamamladım 88
Tahir Hoca'da Arapça Dersi 88
Bir Rüya 90
Bir Çıkış Yolu Arıyorum 91
Şeyhu'l-Kurrâ 92
Postalcızâde Hacı Abdurrahîm Efendi 92
Ağazâde Osman Efendi 93
Akşehir'e Gidiyorum 95
İstanbul Yolunda 96
Ermenekli Mustafa Saffet Efendi 99
Saadettin Kaynak 99
Askerlik Hayatım 103
Kur'an Hizmeti Tekrar Başlıyor 108
Kur'an-I Kerim 114
Bir Rüya 118
Süleyman Efendi Cemaati 119
Bir Hatıra: 121
Konya Müftülükleri 123
Şu Anda Ne Yapıyorum? 124
Arşivdeki Hatıra 131
Farklı Zamanlarda Farklı Konular 134
Saatçi Osman Efendi 134
Gederet Köylü Hacı Amca 136
Rahmetullah Efendi 138
Urfa'da Bir Toplantı 139
Mü'minlerin Dostu Kim? 140
Ufku Aydınlatan Bir Işık 142
Merhum Başbakan Necmettin Erbakan 143
Biraz Da Gülelim 144
Allah Seni Hz. Muhammed'e Komşu Etsin 146
Bir Hatıra 147
Ömrünü Hakk-In Kelamını Okumaya ve Okutmaya Adamış Değerli Hoca'ma 149

HAYATIMIN EKONOMİK, SOSYAL, SİYASAL VE KÜLTÜREL BOYUTU ... 150
Görevler Başlıyor ... 150
Fahri Görevler ... 150
Resmî Görevler ... 151
Konya İmam Hatip Okulunda Görev ... 151
Ekonomik Çalışmalar ... 152
Saatçilik İşi ... 152
Suni Altın Yapma Çabası ... 153
Definecilik Olayı ve Cinlerle Temas ... 154
Tavukçuluk İşi ... 157
Madencilik İşi ... 157
Gaz Sobası İmalatı ... 157
Öğrencilerle Buluşma ... 158
Siyaset Çukuruna Düşmeden Siyaset ... 158
Tartışmaların Sonuçları ... 161
Siyasetten Uzak Bir Hayat ... 166
Hayra Hizmet Vakfının Doğuşu ... 167
Hayra Hizmet Vakfının Çalışmaları ... 172
İdare Makamı ... 172
Zekât Sandığı ... 172
Emanet Sandığı ... 173
Tünel Kalıp Sistemi ve Toplu Mesken ... 178
Değişik Çalışmalar ... 182
Haber Bülteni ... 182
Kütüphane ... 184
Şubeler ... 184
Türkiye'de Karışıklıklar ve Meczuplardan Haberler ... 191
Gerçekleşen Rüyalar ... 192
Uçaksavar Kışlasında Gördüklerim ... 195
Yurt Binası İnşaatı ... 200
Vakf'ın Vergi Muafiyeti ... 202
Hayra Hizmet Vakfı Temel Hizmetleri ... 203
Vakfın Gelirleri ... 203
İlk Genel Merkez Binamız ... 203
Yeni Genel Merkez Binamız ... 205
Çağımıza Selam Dergisi ... 206

HAYATIMIN TASAVVUF BOYUTU ... 211
Ön Söz ... 211
Bir Yalnız Adam ... 212
Sûfîlerin Hayatı ... 215
Tarîkat-i Âliyye-i Nakşibendiyye Silsilesi ... 215
Silsilenin Açıklaması ... 217

Şeyh Muhammed Es'âd Erbîlî (K.s) 217
Gönül Nur-i Cemalinden 220
Min Hicrike 221
Şeyh Mahmûd Sami Ramazanoğlu (Ks) 221
İnsanı Kamilin Gelişi 223
İlk Tohumlar 223
İlk Tarikat Dersi 225
Mustafa Doğanay Hazretleri 225
Saat Kavgası 226
Nefsin Mertebeleri 227
Mükerrem İnsan 227
Dişçi Hacı Mehmet Efendi Hazretleri 230
Seyr-İ Sülûkta Yapılacak Dersler 231
Dersin Yapılışı 233
Rabıta Hakkında Bir Açıklama 238
Askerlik Dönüşü İlk Ziyaret 241
Babamla İlk Ziyaretim 241
Benim İçin Önemli Bir Sohbet 243
Muhabbetin Sevkiyle Bir Ziyaret 244
Bu Bir Keramettir 246
Topbaşzâde Şeyh Mûsâ Efendi (KS) 246
Eserleri 248
Bize Göre Hacı Musa Efendi Hazretleri 249
Dr. Mehmet Hulusi Baybal 249
Önemli Bir Hatıra 250
Topbaşzâde Şeyh Osman Nuri Efendi (KS) 252
Kendisiyle İlk Görüşmem 253
Şeyh Muhammed Hikmet Efendi (KS) 255
Bir Hatıra 256
Şeyh Ahmet Atasayar Efendi (KS) 257
Yahyalılı Şeyh Hacı Hasan Efendi (KS) 257
Şâhid Olduğum Hasan Efendi 258
Huzur Dolu Bir Ziyaret 259
Yahyalılı Şeyh Hacı Hasan Efendi'nin Nasihatidir 261
Okuyanlara Selâm 261
Şeyh Süleyman Döndüren Hoca Efendi (KS) 262
Şeyh Hacı Tahir Büyükkörükçü Hoca Efendi (KS) 264
Bir Hatıra 265
İlk Hac Yolculuğum 267
Bir İmtihan 273
Diplomanı Beğenmedim 274
Camiyi Değiştirelim 274
Hoca'mdan Son Bir Hatıra 275

Merhum Hoca'mı Son Ziyaretim....276
Meçhul Asker Şeyh Mustafa Celâleddin Efendi (KS)....276
Biraz Bekleyeceğiz....277
Meçhul Asker....278
Müdürü Değiştirelim mi?....280
27 Mayıs 1960 İhtilali....281
İki Büyük Zâtın Teşrîfi....281
Hasan Celal İsmi....283
Orada İhtilal Olacak… Gitme!....283
Kabri Nebî'nin Perdeleri....284
Muhammed Harrânî (Hz.)....285
Hatmin ve Kıyâmın Zuhûru....285
Ağabeyi Sevenlerden....287
Ahmet Gözükara Kardeşimiz Anlatıyor....287
Ağabeyi Sevenlerden....288
İbrahim Baş Kardeşimiz Anlatıyor....288
Ağabeyi Sevenlerden....290
İlhan Armutçuoğlu Kardeşimiz Anlatıyor....290
Onunla Tanışmamız....294
Birinci Mektup....296
İkinci Mektup....298
Üçüncü Mektup....299
Dördüncü Mektup....301
Beşinci Mektup....302
Son Mektup....306
Hikmetli Bir Hikâye....306
Hafız Ali Ulvi Kurucu Ağabey....308
İlk Tanışmamız....308
Bir Daha Görüşmeyecek miyiz?....309
Madde ve Ötesi....310
Tasavvuf....311
Dua....311
Vatanın Gerçek Sahibine....312
Bütün Bunlardan Sonra Ben Ne Haldeyim?....312
Gündüz Gece....314
Meçhul Asker....314
Hacıveyiszade Hacı Mustafa Efendi....314
Akşehirli Ahmed Efendi Hoca....317
Lâdikli Hacı Ahmet Hüdâî Hazretleri....319
Zemzem Olayı....319
Tayy-i Mekân ve Tayy-i Zaman Olayı....320
Kutbü'z Zaman Olayı....321
Muhtelif Olaylar....322

Zemheride Yaş Üzüm 323
İnsan Yetiştirme Olayı 323
Kore'de Kunûrî Savaşı 324
Meded Yâ Rabbenâ Kullara Meded 325
Hacı Duran Amca 325
Bu Muammayı Çöz 327
Muamma 327
Meczûb Demirci Mehmet Efendi 328
Bityemezli Meczûb Ali Hoca 330
Parsanalı Meczub Mustafa 331
Bastonlu Meczub Mehmet Ağa 332

TARTIŞMALAR TÜRKİYE'DE YARIN GAZETESİ ELİYLE İSLÂMCI VE İSLÂMCI HAREKET ÜZERİNE TARTIŞMA 334
Açıklama 334
Takdîm 335
Sayın Mustafa Ataman Yazıyor: "Bir Küfürnâme" 338
Sıkılacak Ağız Ele Yakın Gelir! - 1 - 340
Sıkılacak Ağız Ele Yakın Gelir! - 2 - 341
"İslâmcı" Tabiri Doğrudur - 1 - 343
"İslâmcı" Tabiri Doğrudur - 2 - 345
İslâmcı Kelimesinin Yeri 348
İslâmcı Kelimesinin Yapısı 351
İslâmcı Hareketin Başlangıcı 352
İslâmcı Tabirini Kullananlar 355
Türk İnkılabına Bakışlar 356
Cevaba Cevap 361
İslâmcılık Ölmez Hayrettin Karaman – 10.07.2015 – Yeni Şafak Gazetesi 367
Yine Bir İslâmcılığı Bitirme Mevsimi Prof. Dr. Yasin Aktay – 09. 03. 2020 – Yeni Şafak Gazetesi 369

PEYGAMBER – FİLOZOF ARASINDA TARTIŞMA 371
Ön Söz 371
Giriş 372
Felsefe ve Filozof 372
Felsefeyi Kim Yapar? 372
1 - Önce İnsan 373
2 - İnsanın Durumu 374
3- Önderler 375
4 - Peygamber ve Filozof 375
5- Peygamberler 376
6- Filozoflar 376
7- Peygamber Filozof Mücadelesi 377

8- Aralarındaki Farklar 378
Birinci Fark 379
İkinci Fark: 379
Üçüncü Fark 380
Dördüncü Fark 380
Beşinci Fark 381
Altıncı Fark 381
Yedinci Fark 382
Sekizinci Fark 384
Dokuzuncu Fark 387
Onuncu Fark 390
On Birinci Fark 390
On İkinci Fark 391
On Üçüncü Fark 392
On Dördüncü Fark 399
On Beşinci Fark 405

DÜŞÜNCELER İNSANIN KÜRESEL VE EVRENSEL YAPISI 411
Takdim 411
Küresel Açıdan İnsan 414

KONFERANSLAR 455
Konferanslar Bölümü Üzerine Açıklama 455
Mutluluk Nedir? 457
İslam Nedir? 483
Tarihî Olaylar 494
İslam'ın Hayat Görüşü 497
Hadisi Şeriflerde Ruh 522
Kıyamet Aşısı 524

KIR ÇİÇEKLERİ ŞİİRLER 526
Okuma Özlemi 526
Kırçiçekleri 527
İnsanoğlu 528
Gençliğim 528
Ağlarım 529
Kopar Kıyamet Bir Gün 529
Kalmamış 530
Sizin Olsun 531
Önceden Haber Verilmişti 532
Hz. Muhammed Aleyhisselam 533
Muhtaç Eyleme 533
Dünya 534

İşler Bitmeli 534
Diyar-I Gurbet 535
Arayış 535
Hicret 536
Köy Şenliği 536
Köyümde Neler Gördüm 537
Selam Olsun 538
Hakka Ererler 539
İhsan Allah 539
Arabistan Yolunda 540
Değişmiş 541
Medine 542
Onda Bulmuştur 542
Ondadır 543
Mekke Şehri 544
Beytullah 545
Hac Yolu 546
Torunum Hüseyin Varol Hakkında 546
Vakıf Dede 549
Torunum Hüseyin İçin Mersiye 550
Gündüz Gece 551
Bir Yalnız Adam 551
Hayalet 552
Kur'an-ı Kerim 552
İltica 553
Karşı Cinse Duyulan Meyil 553
Sevgilim 555
Mehtabım Benim 555
Meleğim 556
Gönül 557
Ayrılık Azabı 558
Sevdiğinden Ayrı Düşmüş 558
Beklerim 559
Gelecek 559

HATIRASINA YAZILANLAR 560
Merhum Hasan Hüseyin Varol, Hayreddin KARAMAN 560
Babacığım, Hasan Hüseyin Varol, Mustafa VAROL 564
Aziz Hasan Hocam, M. Hasip ŞENALP 569
Bir Devrimci Derviş: Hasan Hüseyin Varol, Ahmet SORGUN 570
Merhum Hasan Hüseyin Varol Hocam, Ziya ÖZBOYACI 571
Bu Kubbede Kalan Hoş Bir Sadâ: Hasan Hüseyin Varol (Hasan Hoca) , ...
Abdulmuttalip Yıldırım 578

Hocam, Hasan Hüseyin Varol (R.a.), Ahmet İYİBİLDİREN 583
Allah Gani Rahmet Eylesin, Kabri Cennet Olsun, Süleyman DOĞAN 584
Hayra Hizmette Damlayan Gözyaşları, Mehmet Emin PARLAKTÜRK.....585
Bir Hüsn-ü Şehadetin Serencamı, Abdulmuttalip ÇALIŞKAN.....587
Hocam, Hasan Hüseyin Varol, Muhammed Baki AKDENİZ.....590
Canım Hoca'm Hasan Hüseyin Varol, Meryem ÖZÇELİK.....592
Hoca Efendi, Ekonomist, Militan Bir Adam Hasan Hüseyin Varol,
Ahmet Şükrü KILIÇ.....593

TAKDİM

Değerli Konya Halkı, Kıymetli Okuyucular,

Bugün sizlere Konya'mızın yetiştirdiği önemli şahsiyetlerden biri olan Hasan Hüseyin Varol'un hayatını ve hizmetlerini anlatan bu kıymetli eseri sunmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum. Kendisi vücut olarak aramızdan ayrılmış olsa da, ruhuyla, eserleriyle ve yetiştirdiği nesillerle aramızda yaşamaya devam eden değerli hocamız; sadece Konyamız'ın değil, alanında ülkemizin yetiştirdiği önemli şahsiyetlerinden biridir. Kısıtlı imkânlara rağmen azmi ve çalışkanlığı sayesinde Kur'an-ı Kerim'i en güzel şekilde öğrenmiş ve ömrünü bu mukaddes kitaba hizmet etmeye adamıştır. Hasan Hüseyin Varol, sadece bir Kur'an muallimi ve imam hatip olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel alanda yaptığı katkılarla da hafızalarda yer eden bir isimdir.

Hocamızın hayatı, sıradan bir yaşantı değil bilakis bir nevi mücadele ve başarı hikâyesidir. Zorluklara rağmen pes etmeyerek, hedeflerine ulaşmış ve çevresine de ilham kaynağı olmuştur. Kurduğu Hayra Hizmet Vakfı, onun bu azminin somut bir göstergesidir. Vakıf sayesinde binlerce insanın hayatına dokunmuş, onlara hem dünya hem de ahiret için faydalı olacak bilgiler vermiştir.

Sadece bir eğitimci ve dini lider olarak değil, aynı zamanda bir kültür hizmetkârı olarak da büyük bir örnektir hocamız. Eğitimini sürdürdüğü yıllarda kurduğu vakıf, bugüne kadar sosyal yardımlaşma, kültürel etkinlikler ve dini eğitim alanında birçok başarılı projeye imza atmıştır. Ayrıca, Kur'an eğitimi ve kıraat alanındaki katkıları; ülkemizin dört bir yanındaki gençler tarafından takdir edilmiştir. "Yeni Karabaş Tecvidi" isimli eseri ve diğer eğitim materyalleri, bu alandaki kalıcı etkisinin en somut örnekleridir.

Hocamızın en büyük özelliklerinden biri de, insanlara olan sevgisi ve saygısıydı. Her zaman tevazu içinde olmuş, büyük küçük herkesle içtenlikle ilgilenmiştir. Gençlere olan ilgisi ise takdire şayandı. Onları geleceğin büyükleri olarak görmüş ve onların yetişmesi için elinden geleni yapmıştır.

Bugün, hocamızın bıraktığı bu büyük mirası korumak ve gelecek nesillere aktarmak hepimizin görevidir. Onun hayatından dersler çıkararak, kendi hayatlarımızı daha anlamlı kılabiliriz.

Bu vesileyle, hocamıza Allah'tan rahmet, ailesine ve sevenlerine başsağlığı dilerim. Mekânı cennet olsun.

Uğur İbrahim ALTAY

Konya Büyükşehir Belediye Başkanı

TAKRİZ

Son devir Konya'nın önemli simalarından aziz hocam Hasan Hüseyin Varol merhumun kaleminden çıkan bu değerli eseri, bir başka ifadeyle hizmetle geçen ömrünün yadigârını; Konya Büyükşehir Belediyesi'nce yayınlamak ve bu esere kendisine talebelik etmiş biri olarak takriz yazmak benim için bir şeref vesilesidir. Hasan Hüseyin Hocam'ın hayat hikâyesi daha doğrusu yaşam mücadelesi istisnasız herkes için numune-i imtisal edilecek vasıfları haizdir çünkü.

Taşrada, bozkırın bir bucağında yokluk ve yoksunlukla çevrili bir dünyaya gözlerini açan hocamız; hayata, ailesinin –hususen annesinin- anaokulu çağından itibaren hayra ve hizmete teşvik eden telkinleriyle adımlarını atmaya başlar. Annesinin telkin ve tavsiyeleri henüz küçük yaşlarında arkadaşları arasından öne çıkmasını sağlarken; onun Hakk'a ve Kur'an'a hizmetle geçen hayat hikâyesinin dibacesini de telif eder. On yaşına geldiğinde arkadaşları henüz 'elifbâ'yı hecelemeye çalışırken o, kendisini hoca yardımcısı olarak bulur. Tabi bunda ilk muallimi olan annesinin her acıktığında kendisinden yemek istemesine karşılık "Oğlum sen bir beş sayfa daha Kuran oku, ben o zamana hazır ederim." diyerek onu şefkat ve merhametle teşvik etmesi, hocamızın Kur'an hizmetine ömrünü vermesinin ve ömrünün ahirine kadar hep daha iyisine talip olmasının temellerini oluşturmaktadır. Hakiki bir mürebbi ve muallim irfanına sahip o annenin bu uygulaması, Hasan Hüseyin Hocamız'ı henüz çocukluk çağında, köy imamına yardımcı hoca olmaya kadar yükseltmiş; kısa zamanda akranlarına Kur'an-ı Kerim ve cüz öğretmek şeklinde semeresini vermiştir. Kendisi o küçük yaşına rağmen gayreti elden bırakmamış, "Bu bana yeter." dememiştir.

İlk defa gördüğü fakat okuyamadığı bir gazete sayfasını saklar ve bir gün ortaya çıkarıp babasına o gazete sayfasını okuyup anlamak istediğini iletir. Fakat köyde okuma yazma öğrenebileceği bir ilkokul yoktur. Merakı ve gayreti sayesinde kendi çabasıyla okula gitmeden, öğretmenle tanışmadan Latin harfleriyle de okuma yazmayı halleder. Her geçen gün büyüyen küçük Hasan, çocukluk çağlarında olmasına rağmen babasıyla birlikte kış gecelerindeki köy oturmalarına da katılır. Çok iyi bir kulağa sahip olan hocamız, köy odalarında okunan kitapları can kulağıyla dinlemiş ve o küçük yaşlarında onları bile ezberleyecek seviyeye ulaşmıştır. Bunun birçok faydası olmakla birlikte edebî yönünün gelişmesinde ve şiire yakınlık duymasında da bu köy oturmalarında okunan kitaplar etkili olmuştur. Bu kitaplar Osmanlı'nın son döneminde, imparatorluğun tüm coğrafyasında bilinen ve okunan meşhur kitaplardır. Edebi yönü yüksek bu kitaplardan en öne çıkanları Kuddusi Divanı, Ahmediye Divanı, Muhammediye, Serencâm (manzum) adlı eserlerdir. Bunlar o minik Hasan'ın zihninin açılmasında, edebi ve manevi zevkinin gelişmesinde çok yönlü katkılar yapmıştır. O dönemde kültürümüzün ve millet irfanının baş tacı olan bu eserler, halkımızın hem dini hem edebi hem de vatani duygularını en üst seviyeye taşımış eserlerdir. Gerek Osmanlıca gerekse de Latin harflerini öğrenmiş olması, temiz bir kulağa ve güçlü bir hafızaya sahip olması sayesinde merhum hocamız, henüz çocukluk dönemlerinde köy meclislerinde bu kitapları okuma işini de deruhte etmeye başlamıştır.

Ondaki dinleme ve aktarabilme yeteneğini ilk defa keşfeden köy imamı Yusuf

Hoca olmuştur. Onun bu keşfi hocamıza ve ailesine yeni dünyaların kapılarını aralayacaktır. Köy camisinde müezzinlik yapan minik Hasan'ın okuyuşu Yusuf Hocanın dikkatini celbeder çünkü çocuk yaşta olmasına rağmen kendisinin tarzıyla okumaktadır. Bunu gören Yusuf Hoca, böyle bir yeteneğin köyde zayi olup gitmesine mani olmak amacıyla hemen merhum hocamızın babasını çağırır ve şöyle söyler: Senin bu oğlan çok yetenekli, ağzı çok düzgün. Teknik tabirle fem-i muhsin kabiliyeti var. Bu yetenek bu köyde kalırsa çok yazık olur, sen ne yap et, gerekirse sen de başında git ve bu çocuğu iyi bir hocaya teslim et! Kuran okuma ilmi olan kıraat, ehlinin malumudur ki sema ve arza dayanır. Bundan dolayı en salahiyetli fem-i muhsin'i bulup onun rahle-i tedrisinde olgunlaşmak elbette en isabetli karardır.

Hepimizin bildiği gibi mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'in okunması ve öğrenilmesi ibadet kabul edilmektedir. Kendisine has okuyuş şartları bulunan Kur'an'ı kurallarına uygun şekilde okumak, gerekli ve yeterli eğitim alınmamışsa asla mümkün olmaz. Bunun için İslam'ın ilk dönemlerinden beri hep talim usulüyle öğretilegelen okuma usulleri, Kıraat ilmi adı altında sistemleştirilmiş ve çok önemli bir ilim dalı olmuştur. Çünkü Kur'an'ın doğru okunması, düzgün anlaşılması ve hükümlerinin uygulanabilmesi için bu ilim olmazsa olmaz şarttır. Namazda okunması farz olan Kur'an'ın okunma usullerini içeren Kıraat ilminin de farz-ı kifaye olduğu bildirilmiştir. Bunları bilen köy imamı Yusuf Hoca hem dini bir vecibe olarak istidatlı bir talebesinin hem de vicdani bir sorumluluk olarak bir komşusunun o köyde heder olup gitmesini görmezden gelmez. Onun bu gayreti elbette boşa gitmeyecek, ileride mevyesini verecektir. O küçük çocuk büyüyüp üstün gayretleriyle Kur'an okumada Türkiye birincisi olacaktır. Hafızlık ayrı bir yetenek olduğu gibi ezberlediğini güzel okuyabilmek de apayrı bir yetenektir. Kıraat ilminin temellerinden birini oluşturan güzel okuyuş dünyaca kabul görmüş ve takdir edilmiştir. Bundan dolayı Yusuf Hoca, merhum hocamızın babası Tahsin amcaya bu yüzden "Bu çocuğu iyi bir hocaya teslim et" der. O da imam efendinin tavsiyesini çeşitli imkansızlıkları, gurbet, geçim derdi v.s bahane ederek kulak ardı etmez. Canını dişine takar ve gereken ne ise onu yapmaya azmeder. Köyde birkaç adım bahçe ile birkaç davardan ibaret varlığından ne varsa oğlunun kabiliyeti için gözden çıkarır. Bir zamanlar Selçuklu'ya payitahtlık yapmış Konya'ya gelir. Kendince yaptığı araştırmalar sonucu, Sultan Selim Cami İmamı Hafız Şükrü Özaydın Hoca Efendi'de karar kılar ve hafızlık için küçük Hasan'ı ona teslim eder.

Büyük bir aşk ve şevkle derslere başlayan talebe Hasan burada sadece hafızlığı ikmal etmeye çalışmakla yetinmez, bir yandan da Konya'nın meşhur hocalarından hepimizin bildiği Tahir Büyükkörükçü Hoca'dan Arapça dersleri, Şeyhü'l-Kurrâ Postalcızade Hacı Abdürrahim Efendi'nin talebesi Ağazade Osman Nuri Koçbeker Hoca'dan tecvid, kıraat ve tashihü'l-hurûf dersleri alır. Bu hocasının emekli öğretmen olması hasebiyle, kendisinden, aynı zamanda adabı muaşeret dersleri almayı da ihmal etmez. Çok gayretli bir talebe olan Hasan bu gayreti sayesinde bir yıl dört ay gibi bir zaman sonra Hafız Hasan olur. Tabi geçen o süre zarfında sadece hafızlığı tamamlamakla kalmamış; Konya'nın dört bir yanında icra edilen mevlidlere, cenaze merasimlerine, dini sohbetlere, ilahi meşklerine de katılmıştır. Kendisini tanıyanların aşr-ı şerif veya ilahi okuma taleplerini karşılıksız bırakmaz. Katıldığı meclisleri kendisine has edasıyla kimi zaman tahkik tarzında tertil üzere kimi za-

man da tedvir tarzı tilavet şeklinde okuyarak Allah kelamının nuru ile nurlandırır. Böylece artık hafız Hasan, Selçuklu başşehrinde tanınan bir hafız olur.

On altı on yedi yaşlarına gelen hafızımızı, hocalarından Osman Nuri Koçbeker bir gün mukabele okumak üzere Akşehir'e gönderir. O da hocasının tavsiyesini yerine getirmek üzere Akşehir'e gider. Hafızlık yolunun başındaki bu genç hafız, euzü besmeleyi çeker Akşehir'de ilk mukabele okuyuşuna başlar. Genç hafızımın bilmediği bir şey vardır: Dinleyenler arasında daha önce İstanbul Ayasofya imamı iken Ayasofya'nın müze olmasıyla Akşehir'e sürülen, zamanın Akşehir Müftüsü Kurrâ Hafız Süleyman Özus Hoca Efendi de vardır. Takdir-i ilahinin tecellisiyle Kur'an okuyuşuna rast gelip dinlediği genç hafıza; ısrarla İstanbul'a, kendisinin yetiştirdiği Enderûnî Hacı İsmail Hakkı Özdemir Efendi'ye gidip sema ve arz etmesini, halk tabiriyle okumasını ister. Bu teklif elbette merhum hocamız için oldukça kıymetlidir. Fakat İstanbul'a nasıl gidecektir? Maddi imkanları oldukça sınırlıdır. Babası, köyden Konya şehir merkezine gelirken nesi var nesi yoksa oğlu için zaten satmıştır. Merhum hocamızın İstanbul'a gidip orada kalacak ve ders alacak imkanı yoktur. Bunu fark eden müftü Süleyman Hoca, istidadına itimad ettiği bu genç hafız için elini taşın altına elini koyar ve yol masraflarını karşılayacak imkanı kendisine sağlar. Böylece genç hafızımızın hayat ufkunda yeni bir yol açılır. Bıyıkları yeni terlemeye başlayan Hafız Hasan, Müftü efendinin telkinlerini boş çevirmeyip gerekli hazırlıkları yapar ve İstanbul'un yolunu tutar. İstanbul'da en önemli hocası olacak Enderûnî Hacı İsmail Efendi'ye, Kurra Hafız Süleyman Hoca'nın selamını iletir. Kendisinden kıraat ve Kur'an dersleri alırken bir yandan da Ermenekli Saffet Efendi'den Arapça dersleri alır. Gönenli Mehmet Efendi'nin vaazlarına katılır. Bu arada Gönenli Hoca'dan maddi harçlıklar da nasip olur. Sultanahmet Cami İmamı üstad bestekâr Hafız Sadettin Kaynak Hoca'nın musiki, makam ve şan derslerine; yine musikişinâs Münir Dede'nin müzik meşklerine katılmayı da ihmal etmez. Genç hafız ve gayretli talebe, bunlarla yetinmez ve o dönemin önde gelen simalarından Dr. Haluk Nurbaki, Ömer Nasuhi Bilmen, Hâki Efendi, Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı, Hacı Cemal Öğüt, Fuâd Çamdibi, Abdurrahman Gürses Hoca, Mahmud Sami Ramazanoğlu, Hacı Nazif Çelebi, Dr. Mehmet Hulusi Baybal gibi bir çok hafız, hoca ve muhterem zatla tanışarak hepsinden istifade etmeye çalışır. Yine bu faaliyetler içerisinde son zamanlarda Yeni Cami İmamı Nuri Efendi'den Aşere-i Takrîb derslerine başlar fakat Nuri Hoca'nın sağlık sorunları sebebiyle bu dersleri ancak üçüncü cüze kadar devam ettirebilir.

İstanbul dönemi bu türden çalışmalarla dolu dolu geçen hafızımız, memleketi Konya'ya döner. Küçük bir talebe ve genç bir hafız olarak ayrıldığı kendi şehrine artık donanımlı bir hafız ve hoca olarak avdet eder. Bir zamanlar sokaklarını darülkurraların süslediği darulmülk, bu gayretli hafıza kayıtsız kalmaz; kendisine Sarıyakup mahallesindeki Çiçekçiler Mescidi'nde, akşam, yatsı ve sabah namazlarını kıldırmak üzere fahri imamlık vazifesi verilir. Tabiri caizse kabına sığmayan genç hocamız, aynı zamanda Konya'nın büyük camilerinde de ezan okuyup müezzinlik yapar. Özellikle Aziziye Camii'nde öğle vaktinde uşşak, ikindi vaktinde rast makamında okuduğu ezanları ilmiye sınıfı ve halk tarafından takdir ve tahsin hisleriyle karşılık görür. Konya halkı, Hafız Hasan hangi camide ise kendisini dinlemek için hassaten oraya teveccüh gösterir.

Bu minvalde hızlı bir şekilde geçen günlerin ardından genç kârî, vatani görevini ifa etmek üzere Ankara'nın Çubuk ilçesine gider. Resmî bir ilkokuldan mezuniyet belgesi değil, okuma yazma belgesi dahi olmamasına rağmen komutanları tarafından kendisinde tespit edilen okuma ve yazma kabiliyeti sebebiyle bölük yazıcısı olarak görevlendirilir. On bir ayın sultanı Şehr-i Ramazan dolayısıyla tüm tabura teravih namazlarını kıldırmak üzere imam-hatip olarak görevlendirilir. Hafız olması sebebiyle, askerlik görevinde hep karargahta kalmış, komutanlarının isteğiyle askerlere dini konular ve ilmihal dersleri vererek vatani görevini tamamlamıştır. Terhis sonrası yine eski görevine dönen hocamız oradan bir başka camiye tayin olurken aynı zamanda Kur'an kurslarında da dersler verir. Bu arada kısa sürecek ilk evliliğini de yapar.

Kur'an tilaveti konusundaki kudreti, ona Konya İmam-Hatip Okulu'nda Kur'an muallimliği kapısını aralar. Herhangi bir diploması olmayan Kur'an muallimimiz gerekli prosedürleri tamamlayıp -o günkü ifadesiyle- dışar dan bitirme sınavlarıyla diplomasına kavuşarak lisede Kur'an-ı Kerim hocası vasfıyla göreve başlar. İki yıl sürecek olan bu görevi başarıyla ifa eder. Diğer yönden ailesiyle yaşadığı şiddetli geçimsizlik nedeniyle bir erkek ve bir kız evladı olmasına rağmen ilk hanımından ayrılmak zorunda kalır. Öğretmenlik görevinin sona ermesiyle tekrar imamlık mesleğine döner. Bu arada ikinci evliliğini de yapar. Bu evlilik vesilesiyle Konyamız'ın son dönem medarı iftiharlarından ve bir dönem Konya müftülüğü de yapmış olan Sultanü'l-Vaizin Tahir Böyükkörükçü Hoca ile bacanak olurlar. Tahir Hoca onun zaten tanıdığı bir simadır. Tahir Hoca onun hem Arapça okuduğu hocası, hem idareci olarak amiri ve yöneticisi hem de manevi zevki ve tasavvufi meşrebi cihetiyle ihvanıdır. Hâsılı çok boyutlu bir irtibatları mevcuttur. Daha hayırlı ve kudretli çalışmalarda bulunabilmek için imamlık görevinin yanında küçüklüğünden itibaren merakını celbeden saat tamirciliği de dahil birçok alanda iş ve hizmet üretmeye çalışır.

Yıl 1969'a geldiğinde Sultan Selim Camii'ne tayini çıkar. Burada hizmetlerine devam ederken yeni bir alana dahil olarak siyasi çalışmalara katılır. Bir büro kiralayıp kütüphane tarzında düzenleyerek gençlerle olan irtibatını kuvvetlendirir. İlerleyen yıllarda MTTB çatısı altında hizmetlerini sürdürür. Yıl 1975'e geldiğinde daha derli toplu hizmet etmek gayesiyle Hayra Hizmet Vakfı'nı kurar. Burada Emanet Sandığı adıyla faizsiz bir bankacılık programı da geliştirir. Bir yandan Yeni Karabaş Tecvidi'ni yazar. Hocanın bu eseri ilerleyen yıllarda yirmiden fazla baskı yapacaktır. Emanet Sandığı'nda biriken mevduatlarla, vakıf bünyesinde yedi adet anonim şirket kurulur ve şirketlerden sağlanan kazançlarla vakfın faaliyetleri çeşitlendirilir. Bu faaliyetler kısa zamanda kitap, gazete, bülten, dergi basımları; kurs, yurt, okul, kütüphane, mescid, aşevi inşaatları, öğrencilere burs destekleri, fakir ve yoksul ailelere aynî ve nakdî yardımlar ile geniş kitlelere ulaşmaya başlar. İmkanların artmasıyla vakfın çeşitli yerlerde on iki şubesi açılır.

Hocamız 1978 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından İstanbul'da tertip edilen Türkiye Kur'an-ı Kerimi Güzel Okuma Yarışması'nda birinci olur. Bir sonraki yıl Konya'da tertiplenen İslam Ülkeleri Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması'nda yine birinci seçilir. O yıllarda Kapu Camii'ne tayin olunan Hoca Efendi, hizmetlerine burada devam ederken 1980 askeri darbesiyle zor ve sıkıntılı günler başlar.

Önce soruşturmalar, tazyikler sonucunda cezaevine gönderilir. Bir süre tutukluluktan sonra serbest bırakılır ama vakfın faaliyetleri bir hayli zora girmiş, hocamız ve vakıf üstündeki baskılar artmıştır. Şubeler birer birer kapanmaya başlar. Emanet sandığı feshedilir.

Hocamız darbeden kısa bir süre sonra 1982 yılında yılında imamlık görevinden emekliye ayrılır. Tabii ki faaliyetleri durmaz, devam eder. Konferans, panel vb. toplantılardaki konuşmalarıyla gençliğe yön vermeye çalışır. Bu arada soba üretim faaliyetine de başlar, fakat imkânların yetersizliği yüzünden bırakmak zorunda kalır. Tekrar vakıf hizmetlerine yönelir. Kur'an-ı Kerim eğitimlerinin yanında Diyanet tarafından gurbetçi vatandaşlara dini eğitim vermek üzere yurtdışına görevlendirilir.

2001 yılına geldiğinde ilk eşinden ayrıldıktan sonra evlendiği ve uzun yıllarını paylaştığı ikinci eşi Hakk'a yürür. Hocamız kısa bir süre sonra son evliliğini yapar. Bu yıllarda Hac ve Umre ziyaretlerini yapar. Pandemiye kadar aralıksız devam eden hizmetleri Covid-19 salgını sebebiyle bir anda sekteye uğrar. Pandemi sonrasında tekrar hareketli hizmetlere devam etmek istese de yaşının iyice ilerlemesi sebebiyle devam edemez. 90 yaşındayken bile Kur'an'a ve insana hizmet aşkıyla tutuşan hocamızın, bir ömür Kur'an hizmetiyle sürdürdüğü yaşamı ağırlaşan hastalıkları sebebiyle 2023 yılında hitama erer. Hocamıza Rabb'imizden sonsuz rahmetler diler, makamının âli olmasını niyaz ederiz. Allah ondan, onun bizimle cömertçe paylaştığı ilminden ve emeklerinden razı olsun; onu cemaliyle müşerref kılsın.

Ahmet ÇALIŞIR

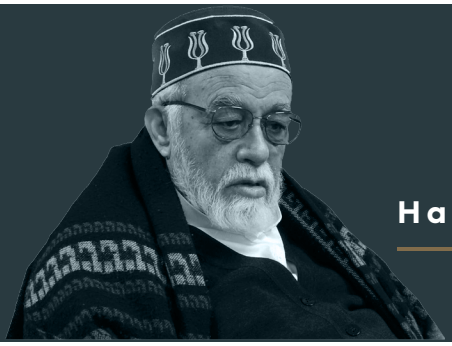

Hasan Hüseyin Varol

GİRİŞ

Muhterem Okuyucu;

Elinizdeki bu kitap, asıl itibariyle üç ayrı kitap şeklinde düşünülmüştü. Yapılan istişareler üzerine, bu üç bölümün tek kitapta toplanması uygun görüldü. Lakin bendeniz, her biri için ayrı ayrı ön sözler yazmıştım. Şu durumda bu yazdığım ön sözleri ya kaldırmak, ya da değiştirmek gibi iki yol görünüyordu. Düşündüm ki, bu ön sözler, o bölümde anlatılan olayların bir özeti ve bir nevî açıklaması niteliğindedir. O sebepledir ki, onları yerinde bırakmayı daha uygun gördüm.

Genel anlamda bu kitabın muhtevası; gördüklerim, yaşadıklarım ve güvenilir kişilerden dinlediklerimden meydana gelen bir hatıralar topluluğudur. Önce öğrencilerim, sonra arkadaşlarım, dostlarım, tanıdıklarım ve beni tanıyan kardeşlerimin ısrarlı istekleri üzerine kaleme alınmıştır. Seksen küsur yıllık bir ömrün içerisinden bir demet veya bir çimdik tuz mesabesinde bilgilerdir.

Bilenler iyi bilir. Hatıra yazmak apayrı bir çalışma gerektirir. Oldukça zor bir iştir. Hayatın her an değişen gerçekleri içerisinde, uzun ömürlü ve akılda sabit kalabilen olayların yanında, hiç ömrü olmayanlar da vardır. Hatıralar işte böyle bir şeydir.

Lakin okuyacak kimselerin içerisinden bize duâ etmelerine sebep olan bazı işler olur da duâ ederlerse, ömür boyu çekilen sıkıntıların, verilen emek ve tüketilen enerjilerin karşılığı olabileceği ümidiyle yazılmıştır.

Hatıra olarak yazılmış kitaplar, şayet içerisinde örnek alınabilecek davranışlar, düşünceler ve ahlâki durumlar olursa bir fayda sağlarlar. Değilse sadece laflardan ibâret olurlar. Bendeniz bu hatıraların faydalı olabileceği ümidiyle okuyan kardeşlerimden bir hayır duâ bekliyorum.

Allah'ın Rahmeti, Bereketi ve Selâmı, hepimizin üzerine olsun...

Âmîn...

KRONOLOJİ

Hasan Hüseyin VAROL (1933 - 2023)

1933 - 1939

Konya İli, Bozkır İlçesi, Kızılçakır Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Aslen 1933 doğumlu olmasına rağmen, nüfusa bir yıl geç yazıldığı için doğum tarihi resmi kayıtlarda 15.02.1934 olarak geçmiştir. Babası (Armutlu köyü sakinleri) Kocahasanlar Sülalesi'nden, Annesi, Omarlar Sülalesi'ndendir. İlk Kur'an okuma derslerini Babası, Armutlu'lu Süleyman Efendi Hoca, Amcası Ahmet Varol ve köye hoca olarak gelen Bolat'lı Yusuf Hoca'dan almaya başlamıştır.

1940 - 1943

Köydeki toplanmalarda, birinin okuduğu diğerlerinin dinlediği okuma meclislerine katılarak, Kuddusi Divanı, Ahmediye Divanı, Muhammediye, Serencame (manzum), ilmihal vb. eserleri dinleyerek kendi kendine ezberlemeye çalışmıştır. Sokakta oynarken acıktığı için eve geldiğinde, Annesi, "önce beş sayfa Kur'an oku, sonra sana yufka veririm" diyerek kendisini o yaşlarda iken, Kur'an-ı Kerim okumaya yönlendirmiştir. Köyün Hocası camide çocukları okuturken yardımcı olmuş ve on yaşında iken çocuklara cüz ve Kur'an okutmaya başlamıştır. Yusuf Hoca'dan Osmanlıca öğrenmeye başlamış ve ilk olarak Osmanlıca Karabaş Tecvidini okumuştur. Gizlice bulduğu veya emaneten aldığı farklı Osmanlıca kitapları da, çok kısa sürelerde okumuştur.

1944

Türkçe Latin harfleriyle yazılmış bir gazete parçası (Köylü Gazetesi) bulmuş ve hiç görmediği bu yazıyı öğrenmek üzere saklamıştır.

O yıllarda Asker olan Dayısı köye geldiğinde, Babası ve Dayısına ağlayarak binbir nazla o gazete yazısının harflerini yazdırmıştır.

Kısa sürede latin harfler ile Türkçe yazıyı okumayı öğrenmiş ve köy meclislerinde okuma işini bizzat kendisi yapmaya başlamıştır.

1945

Cami'de Kur'an okuturken jandarmaların baskını olabileceğinden, Yusuf Hoca ile birlikte okumaya ve okutmaya köyün yukarı mahallesindeki Halil Enişte'nin geniş evinde devam etmişlerdir.

1946

Cami'de müezzinlik yaparken okuduğu dualar ve aşırları, aynen Yusuf Hoca'nın okuduğu gibi okumaya başlamış, bu durum Yusuf Hoca'nın çok dikkatini çekmiş ve Babasını çağırarak, Konya'ya göç etmelerini ve kendisini iyi bir hocaya teslim etmelerini istemiştir.

1947

Her türlü imkansızlığa rağmen köydeki bütün mal varlıklarını satarak, Konya merkeze göç etmişler ve babası, kendisini alarak Sultan Selim Cami İmamı Hafız Şükrü Özaydın Hoca efendiye hafızlık için teslim etmiştir.

1948

Hafız Şükrü Özaydın Hoca Efendi'de hafızlığa devam ederken aynı zamanda, Hacı Tahir Büyükkörükçü Hoca'dan Arapça ve avâmil dersi, Şeyhü'l-Kurrâ Postalcızade Hacı Abdürrahim Efendi'nin talebesi, emekli öğretmen Ağazade Osman Nuri Koçbeker Hoca'dan tecvid, kıraat ve tashihü'l-hurûf dersleri almıştır. Bu hocanın emekli öğretmen olması sebebiyle, kendisinden, aynı zamanda, âdâb-ı muaşeret, müşterek toplum ve sosyal hayata dair terbiye, görgü kuralları ve davranış dersleri de almıştır.

1949

Hafızlığını bir yıl 4 ay gibi bir sürede (14 yaşında) tamamlayarak, Konya'da Kur'an-ı Kerim okuma konusunda tanınan ve aranan bir kişi olmuş, mevlidlerde, cenaze merasimlerinde, dini sohbetlerde, ilahi meşklerinde, camilerde, aşır, mukabele gibi okumalara sık sık katılmaya başlamıştır.

1950

Hocası Osman Nuri Koçbeker, kendisini, Ramazan Ayında Akşehir'e mukabele okumaya göndermiştir. O zamanki Akşehir Müftüsü olan ve daha önce İstanbul Ayasofya imamı iken Ayasofya'nın müze olmasıyla Akşehir'e sürülen, Kurrâ Hafız Süleyman Özus Hoca efendi kendisinin Kur'an okuyuşunu dinler dinlemez, ısrarla, İstanbul'a kendisinin yetiştirdiği Enderûnî Hacı İsmail Hakkı Özdemir Efendi'ye gidip okumasını istemiştir. Yine Süleyman Hoca'nın kendisine sağladığı maddi imkanlarla İstanbul'a okumaya gitmiştir.

1951

İstanbul'da en önemli Hocası Enderûnî Hacı İsmail Efendi'de kıraat ve Kur'an dersleri alırken aynı zamanda, Ermenekli Saffet Efendi'den Arapça dersleri almış, Gönenli Mehmet Efendi'nin vaazlarına katılmış ve kendisinden maddi harçlıklar almış, Sultanahmet Cami İmamı üstad bestekar Hafız Sadettin Kaynak Hoca'nın musiki, makam ve şan derslerine, yine musikişinâs Münir Dede'nin müzik meşklerine katılmıştır.

1952

İstanbul'da bulunduğu süre içerisinde, devamlı hocaları Enderûnî İsmail Hakkı Efendi, Ermenekli Saffet Efendi, Gönenli Mehmet Efendi, Sadettin Kaynak, Münir Dede dışında, Dr. Haluk Nurbaki, Ömer Nasuhi Bilmen, Hâki Efendi, Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı, Hacı Cemal Öğüt, Fuâd Çamdibi, Abdurrahman Gürses Hoca, Mahmud Sami Ramazanoğlu, Hacı Nazif Çelebi, Dr. Mehmet Hulusi Baybal gibi bir çok hafız, hoca ve muhterem zatları tanımış, okuma, sohbet, mukabele, mevlid, cenaze, tarikat, zikir, ders ve benzeri meclislerde sıkça bulunmuş ve hepsinden istifade etmiştir. Son zamanlarda Yeni Cami İmamı Nuri Efendi Hoca'dan Aşere Takrîb derslerine başlamış, Nuri Hoca'nın sağlık sorunları sebebiyle bu dersleri, ancak üçüncü cüze kadar devam etmiştir.

1953

Konya'ya dönerek, Sarıyakup mahallesindeki Çiçekçiler Mescidi'nde, akşam, yatsı ve sabah namazlarını kıldırmak üzere fahri görevli olmuş, aynı zamanda büyük camilerde ezan okumaya ve müezzinlik yapmaya başlamıştır. Özellikle Aziziye Camii'nde okuduğu öğle ve ikindi ezanları takip edilmeye başlanmıştır. Konya halkı her geçen gün kendisini dinlemek için hangi camide ise oraya teveccüh göstermiştir.

1954 - 1955

Ankara'nın Çubuk ilçesine askerlik görevine gitmiştir. Daha önce hiç okul görmemesine rağmen, komutanları tarafından kendisinde tesbit edilen okuma ve yazma kabiliyeti sebebiyle bölük yazıcısı olarak görev yaptırılmıştır. Daha sonra Ramazan ayı gelmesiyle teravih namazlarını, tüm tabura kıldırmak üzere imam hatip olarak görevlendirilmiştir. Hafız olması sebebiyle, askerlik görevinde hep karargahta kalmış, komutanlarının isteğiyle askerlere dini konular ve ilmihal dersleri vererek, vatani görevini çok rahat bir şekilde tamamlmıştır.

1956

Askerden döndükten sonra yine askerlikten önceki Çiçekçiler Camii, sonrasında Hasta Mehmet Camii'nde fahri olarak imam hatipliğe, ayrıca bazı Kur'an Kurslarında da hocalık yapmaya başlamıştır.

1957

İlk evliliğini bu yıl yapmıştır. Konya'da 1951 yılında, o zamanki Konya'nın ileri gelen hocalarının ve özellikle Hacıveyiszade Mustafa Efendi'nin katkılarıyla açılan İmam hatip Okulu'na Kur'an-ı Kerim hocası olması istenmiştir. Okul okumadığı için ilkokul diplomasına ihtiyaç duyulmuş ve Gazi İlkokulunda yapılan dışarıdan ilkokul bitirme sınavlarına katılmış ve özellikle mülakat heyeti önünde, Kur'an-ı Kerim'e hakimiyeti, gösterdiği bilgi ve becerisiyle ilkokul diplomasını almıştır. Henüz 24 yaşında iken Konya İmam Hatip Okulu'nda Kur'an-ı Kerim öğretmeni olmuştur.

1958

Öğretmenlik görevi süresince gençlerle tanışmış, onların dini ve fikri bir çok soru ve sorunlarının çözümüne yardımcı olmuştur. Zamanla gençlerle olan bu birlikteliği, Yüksek İslam Enstitüsü, Eğitim Enstitüsü ile Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde okuyan gençlerin de katılımıyla daha da büyümüş ve günün her saati gençlerle birlikte olmaya başlamıştır.

1959

Öğretmenlik görevi sona ermiştir. Geçimsizlik sebebi ile ilk eşinden ayrılmıştır. Bu evliliğinden bir kız ve bir erkek evladı dünyaya gelmiştir. Önce Çiçekçiler Camii'ne, sonrasında da Uluırmak Burhandede Camii'ne imam olarak tayin olmuştur.

1960

Uluırmak Burhandede Camii'nde görevine devam ederken aynı zamanda farklı Kur'an Kurslarında hocalık görevi de ifa etmeye başlamıştır.

1961

İkinci evliliğini yapmıştır.

1962

Burhandede Camii'nin arka bahçesine bir lojman ev ve üzerine bir kurs binası yaptırmıştır.

1963

Burhandede Kur'an Kursu ismini verdiği bu kursta, erkek öğrencilere Kur'an-ı Kerim eğitimleri vermiştir. Ayrıca, ortak olduğu bir şahıs ile, saat satışı ve tamirciliği üzerine bir işyeri açmıştır. Bu saatçilik işi, dört yıl kadar sürmüştür.

1964 - 1967

Çaybaşı Kız Kur'an Kursu ve Fahrü'n-Nisâ Kur'an Kurslarında kız öğrencilere Tashîhü'l-Hurûf, Ta'lîm, Tilâvet ve tecvid dersleri vermeye devam etmiştir.

1968

Mengene Mahallesindeki anne-babasının yaşadığı eve taşınmış, kendisi bir taraftan hocalık vazifesini yaparken diğer taraftanda, tavuk yetiştirme işine başlamış, anne ve babasını bu konuya kanalize etmiştir. Bu yıllarda hocalık vazifesi dışında, saatçilik, tavuk yetiştirme, define arama, sun'î altın yapma, maden işletmeciliği gibi bir çok ticari faaliyetlerde bulunmuş ve bu işlerden elde edilecek kazançla, İslam'a hizmet etmeyi amaçlamıştır.

1969

Sultan Selim Camii'ne tayin olmuştur. Yakınında Civar mahallesi Celal sokakta bulunan hem kız ve hem de erkek İrfaniye Kur'an Kurslarında, Kur'an-ı Kerim eğitimlerine devam etmiştir. Ayrıca Hafız Yetiştirme Derneği'ne bağlı Cıvıloğlu Kur'an Kursu'nda da dersler vermiştir. Bu yıl içerisindeki seçimler sebebiyle bazı siyasi çalışmaların içerisinde bulunmuştur.

1970

Birlikte ders ve eğitimler yaptığı gençlerin toplanacağı bir yere ihtiyaç olması üzerine, Fatih Çarşısı dördüncü katında bir büro kiralamış ve buraya, kendi sahip olduğu ve evinde bulundurduğu 3.000 adet kitabı getirmiştir. Önceleri bu büroya, Arı Araştırma Merkezi, sonrasında Sütun Araştırma merkezi ismini vermiştir.

1971

Fatih Çarşısındaki büro, gençlerle yürütülen ilmi ve fikri çalışmalar için, küçük ve yetersiz kaldığı için, bir vesile ile Ahmet Efendi Mülhak Vakfı'na ait olan, Ahmet Efendi Çarşısı üçüncü katta daha geniş bir büroya taşınmışlardır.

1972 - 1973

İslami konularda fikir, düşünce ve felsefe çalışmaları daha da büyümüş ve Milli Türk Talebe Birliği çatısı altında tüm Konyalı gençlere, dersler vermiş, konferans, sohbet ve ilmi çalışmalarla rehberlik etmiştir. Özellikle "İslamcı" tabirini gençlere kabullendirmiş, içerisinde bulunduğu her ortamda anlatmış, gazetelerde yazılar yazmış ve İslamcılık konusunda tartışmalara katılmış, değişik konferanslar vermiştir. Kütüphane çalışmaları hız kazanmış ve yeni ilave edilen kitaplarla, Ahmet Efendi çarşısı üçüncü katındaki büro, her türlü derslerin, ilmi ve fikri çalışmaların merkezi durumuna gelmiştir.

1974

Kendisinin yetişmesinde çok özel emeği olan annesi Huriye Varol'u bu yıl kaybetmiştir. Yaptığı eğitim, sosyal ve kültürel faaliyetlerin, kısa zamanda daha da genişlemesi üzerine, tüm bu faaliyetlerin kurumsal bir kimlik altında devam etmesi gerektiğine karar vermiş, bu sebeple, etrafındaki gençlerle birlikte, uzun süren bir çalışma yaparak kurumsal bir vakıf tüzüğü hazırlamıştır.

1975

Hazırladığı tüzük (kuruluş senedi) ile Ahmet Efendi Çarşısı üçüncü katında, yaklaşık 5.000 eserden oluşan kütüphane ve büroyu demirbaş göstermiş, kendi şahsına ait kıymetli bir arsayı satarak sermaye yapmış ve Hayra Hizmet Vakfı'nı bu sermayelerle kurmuştur.

1976

Vakfın faaliyetlerine maddi kaynak sağlamak amacıyla, Vakıf bünyesinde Emanet Sandığı adında bir katılım bankası sistemi kurmuştur. Bu sistem, Türkiye'de hayata geçmiş ilk faizsiz katılım bankası örneği olmuştur. Kur'an-ı Kerim eğitiminde temel eser olan Yeni Karabaş Tecvidi'ni yazmış ve bu eser, zamanla konusunda aranan tek eser haline gelmiştir. Bu tecvid, Vakfın yayınları arasında yirminci baskısını yapmış ve halen ücretsiz dağıtılmaktadır. İlk defa bu yılda Hac ziyaretine gitmiştir.

1977

Emanet Sandığı'nda biriken mevduatlarla, Vakıf bünyesinde yedi adet anonim şirket kurmuş ve şirketlerden sağlanan kazançlarla Vakfın faaliyetlerini kısa zamanda çok genişletmiştir. Bu sayede, kitap, gazete, bülten, dergi basımları, kurs, yurt, okul, kütüphane, mescid, aşevi inşaatları, öğrencilere burs destekleri, fakir ve yoksul ailelere aynî ve nakdî yardımlar ile Vakfın faaliyetleri, kısa zamanda geniş kitlelere ulaşmaya başlamıştır.

1978

Yetişmesinde çok emeği olan babası Hasan Tahsin Varol'u bu yıl kaybetmiştir. Faaliyetler büyüdükçe, Konya'nın ilçelerinde ve Türkiye'nin farklı illerinde Hayra Hizmet Vakfı'nın şubelerini açmıştır. Şube sayısı zamanla Oniki adete kadar çıkmıştır. Her şubede ilk faaliyeti, kütüphane olarak başlatmış, daha sonra yurt, kurs, okul vb. faaliyetler ile sosyal yardımlara ağırlık vermiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından İstanbul'da tertip edilen Türkiye Güzel Kur'an-ı Kerim Okuma Yarışmasında birinci olmuştur.

1979

Sultan Selim Camii'nden, Kapu Camii'ne tayin olmuştur. Konya Turizm Derneği tarafından Konya'da tertip edilen Uluslararası İslam Ülkeleri Güzel Kur'an-ı Kerim Okuma Yarışmasında birincilik almıştır. Bu yıllara kadar çeşitli Kur'an Kurslarında verdiği Kur'an-ı Kerim eğitimlerini tamamen Vakfın bünyesine almış, mülkiyeti Vakfa ait Kur'an Kurslarında ve Vakıf merkezinde bizzat kendisi ve yetiştirdiği icazetli öğrencileriyle bu dersleri genişleterek vermeye başlamıştır. Bu yıllara kadar ülkede özellikle gençler arasında oluşan siyasi ayrımlarda, hep "İslamcı ve İslamcılık" tabirleriyle fikir tartışmaları, konferanslar ve eğitimler vererek, gençler arasında saygı ve itibar kazanmıştır.

1980

12 Eylül 1980 Askeri darbesiyle, hem kendisi hem de Hayra Hizmet Vakfı zor günler yaşamaya başlamıştır. İhtilalin onuncu gününde alıkonulmuş ve sorgulanmaya başlamıştır. Teftişlerle Hayra Hizmet Vakfının şirketleri ve şubeleri kapanma aşamasına getirilmiştir.

1981

Kapu Camii'ndeki imam hatiplik görevine devam etmiş, ancak, gençlerle, Vakıf hizmetleriyle ilgili her geçen gün biraz daha olumsuz günler yaşamaya başlamıştır. Hayra Hizmet Vakfı bünyesindeki anonim şirketler satılarak, emanet sandığı mudilerine paraları ödenmiş ve emanet sandığı feshedilmiştir.

1982

Kapu Cami'ndeki imam hatiplik görevinden emekliye ayrılmıştır. Hayra Hizmet Vakfı'nın Konya dışındaki şubeleri, bazı illerde müstakil vakıf haline dönüşmüş, bazıları da tamamen kapatılma aşamasına gelmiştir. Konya ilçelerindeki şubeler ise tek tek kapatılmaya başlanmış ve bu durum, Hayra Hizmet Vakfı'nı, birkaç yıl içerisinde Konya il merkezinde tek bir merkez haline getirecektir.

1983 - 1984

Önceleri M.T.T.B.'inde yapmış olduğu konferanslar, sohbet ve konuşmalar ile farklı basın-yayın organlarında ve özellikle Vakfın yayınladığı Çağımıza Selam Dergisi'nde yazmış olduğu yazılardan deliller toplanarak, hakkında soruşturma başlatılmış ve o zamanlar meşhur 163. maddeye istinaden tutuklanarak cezaevine konulmuştur. Dört ay kadar cezaevinde ve 3 ay kadar da, hasta mahkumların kaldığı hastahanenin cezaevi bölümünde tutuklu kalmıştır. Hakkında verilen toplam üç sene dört ay tutuklu ve onsekiz ay sürgün kararı, daha sonra sivil temyiz mahkemesi tarafından bozularak, bilirkişi raporuyla, tutukluluk süresi gözönünde bulundurularak, tahliyesine karar verilmiştir. Seçimler yapılmış ve askeri yönetim sivil yönetime dönüşmüştür. Tutukluluk süresince Hayra Hizmet Vakfı'nın Başkanlığını, yetiştirdiği gençler üstlenmiştir. Bu dönemde Hayra Hizmet Vakfı'nın daha önce hazırlanan Vergi Muafiyet dosyası bakanlığa yeniden sevkedilmiş ve Hayra Hizmet Vakfı Vergi Muafiyetini bu yıl almıştır.

1985

Önceleri Kur'an-ı Kerim kıraatı üzerine verdiği eğitimlerini, bu dönemde artırarak Vakfın bünyesinde vermeye tekrar başlamıştır. Tekrar Vakfın başkanlığına gelmemiş ancak başkanlığı yürüten gençlerle birlikte, sosyal ve kültürel faaliyetlerine de devam etmiştir.

1986

Vakfı kurmazdan önce, (1965-1975 arası) şahsi olarak veya konu ile ilgili dostlarıyla birlikte yapmış olduğu, tavuk yetiştirme, saatçilik, maden çıkartma gibi ticari faaliyetlerinden edindiği tecrübeler ile, Zümersan A.Ş. 'ni kurmuş ve sanayi bölgesinde, sıvı yakıtlı bir soba imalatı üzerine yeni bir ticari faaliyet başlatmıştır. Bu ticari faaliyetlerden elde edilecek kazançlarla insan yetiştirme faaliyetleri ile Vakfın hizmetlerini devam ettirmeyi amaçlamıştır.

1987 - 1991

Zümersan A.Ş. ile yaptığı soba üretim faaliyetlerini, kısıtlı maddi imkanlarla devam ettirmiş, yatırım olarak büyük sermaye gerektiren bu işi büyütmeyi çok istemiş ancak, maddi destek bulamadığı için şirketi diğer sanayici olarak yanına aldığı ustalara devrederek, tekrar Vakıf ve eğitim faaliyetlerine geri dönmüştür.

1992

Yaklaşık on yıllık bir aradan sonra tekrar Hayra Hizmet Vakfı başkanlığına seçilmiştir. Hem başkanlık ve hem de Kur'an-ı Kerim eğitimlerine ağırlık vermiş ve tüm vaktini Vakıftaki eğitim hizmetlerine ve öğrenci yetiştirmeye ayırmıştır.

1993 - 2000

Vakıf hizmetleri, sosyal faaliyetler ve Kur'an-ı Kerim eğitimlerine devam ederken, Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yurtdışında gurbetçi vatandaşlarımızın yoğun bulunduğu ülkelere, zaman zaman giderek, o bölgelerde hocalık

yapmıştır. Ayrıca yurtiçinde de farklı bölgelerde, birkaç ay süreyle Kur'an-ı Kerim eğitimlerinde bulunmuştur.

2001 - 2014

1961 yılında evlendiği eşi, 2001 yılında vefat etmiştir. İlk evliğinden iki ve ikinci evliliğinden üç adet olmak üzere toplam beş adet evladı dünyaya gelmiştir. Eşinin vefatı üzerine bir süre evlenmeyip bekledikten sonra yeni bir evlilik daha yapmıştır. Bu süre zarfında yeniden hac ve umre ziyaretlerinde bulunmuştur. Bu yıllarda da Vakıf bünyesindeki faaliyetlerini Vakıf Başkanı olarak kesintisiz devam ettirmiştir. Verdiği eğitimler ile yetişen erkek ve bayan öğrencileri, yurtiçi ve yurtdışında büyük selahaddin camilerde vazifelere başlamış, bir çok öğrencisi de, akademisyen, öğretim görevlisi, öğretmen ve Kur'an Kursu hocası olarak, kendisinden aldıkları tarz ve metod ile Kur'an-ı Kerim eğitimleri vermeye başlamıştır.

2015

Hayra Hizmet Vakfı başkanlığı görevini bu yıl bırakarak, kendisini tamamen eğitimlere adamıştır. Vakfın faaliyetlerini de, tecrübeleri ile yönlendirmiştir.

2016 - 2020

Vakıf bünyesinde kendisine ayrılan dershanesinde hergün derslere ve Kur'an-ı Kerim eğitimlerine devam etmiş, daha önce islami fikir ve islamcılık düşüncesi üzerine yetiştirdiği, kamuda, bürokraside, özel sektörde ve benzeri yerlerde görev alan dostlarıyla sohbetler, geziler ve değişik toplantılar yaparak sık sık biraraya gelmiştir.

2020 - 2022

Tüm dünyada ortaya çıkarak, insanları ve toplumları derinden etkileyen Covid19 virüsünün yayılması ve pandemi sebebiyle, eğitimlerini tamamen durdurmuştur. Pandemi süreci sonunda ise, yaşının da 87-88 olması sebebiyle tekrar toplu eğitimlere başlayamamış, Vakfa haftada iki gün gelerek yine de Vakıf hizmetlerini uzaktan takip etmiştir. Bu sıralarda öğrencilerinden isteyenlere bireysel ve tekil olarak kıraat eğitimi yapmaya gayret etmiştir.

2023

Yaşının ilerlemesi sonucu bazı rahatsızlıkları nüksetmiş, vefatına kadar ayakta olmasına rağmen, nefes darlığı ve böbrek yetmezliği sebebiyle son zamanlarında diyaliz desteği almıştır. Yaşadığı son ana kadar herhangi bir unutkanlık veya hafıza kaybı yaşamamış, Kur'an-ı Kerim'e hakimiyeti son nefesine kadar devam etmiştir. 90 yaşında iken, 5 Nisan 2023 Çarşamba, aynı zamanda Ramazan ayının 15. gününde Rahmet-i Rahman'a kavuşmuştur. Cenazesi, 6 Nisan Perşembe günü öğle namazında, uzun yıllar görev yaptığı, Mevlana Müzesi yanındaki Sultan Selim Camiinden, Üçler mezarlığına defnedilmiştir.

Cenâb-ı Hakk Rahmet Eylesin. Mekânı Cennet Olsun. Ruhuna Fatihâ…

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE

HASAN
HÜSEYİN
VAROL
MERHUME
TAHSİN EŞİ
HURİYE
VAROL
R. FATİHA
1920
1974

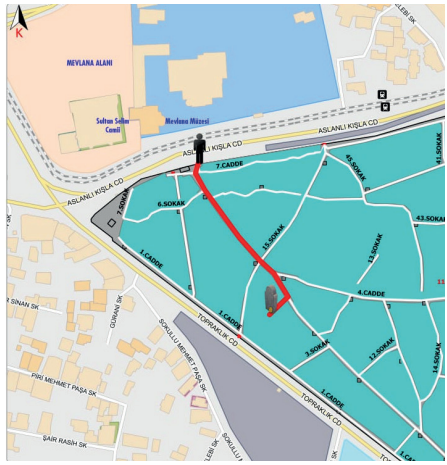
MEVLANA ALANI
Sultan Selim Cumii
Mevlana Müzesi
ASLANLI KIŞLA CD
7.CADDE
6.SOKAK
15.SOKAK
13.SOKAK
4.CADDE
1.CADDE
3.SOKAK
12.SOKAK
14.SOKAK
45.SOKAK
41.SOKAK
43.SOKAK
TOPRAKLIK CD
SOKULLU MEHMET PAŞA SK
PİRİ MEHMET PAŞA SK
ŞAİR RASİH SK
CURAN SK

SOYUM VE ÇOCUKLUĞUM

BİRKAÇ SÖZ

Konya'dayım… Uzakta bir köy var… Orada…

Bebekliğimin, çocukluğumun ve 14 yaşıma kadar gençliğimin geçtiği köy…

Elime aldığım ilk kitap, Kur'an-ı Kerim olmuştur. Okumayı öğrendiğim ilk yazı da onun yazısıdır. Başka yazı görmemiştim. Ömür boyu o yazıyı okuyacağımı sanıyordum, okuyorum elhamdülillah. Sıbyân mektebinden başka da mektep bilmiyordum. Sonra başka bir yazıyla karşılaştım. Hocam Bolat'lı Yusuf Hoca bana Osmanlıcayı okuma ve yazmayı öğretti. Yine sanıyordum ki hep bu yazıyla karşılaşacağım…

Köy halkının kış geceleri toplanıp okudukları şairlerin ve alimlerin kitaplarını okumaya başlamıştım. Onlar da Osmanlıcaydı. Kitapları seviyordum, okumayı da…

Sonra başka bir yazı ile karşılaştım. Fakat onu okuyamıyordum... Onu da öğrendim… Hikâyesi kitabın içinde geçiyor… Ufkum genişlemişti… Kur'an-ı Kerim'i okuyabiliyordum. Osmanlıca kitapları okuyabiliyordum. Latin harfleri ile yazılmış kitapları da okuyabiliyordum artık…

Köyümüzde ilkokul yoktu. O dönemlerde köy çocuklarının bu konuda nasibi yoktu. Şehirli çocukların ulaştıkları nimetlerden mahrumdular. Bendeniz bu satırları yazarken yaşım sekseni geçmişti. Hâlâ içimde bastıramadığım bir nostalji sürüp gidiyor. "Herkesin okuduğu okullarda ben de okuyabilseydim" diye…

Köylü çocukların başına musallat olan yokluk, yoksulluk bizim de başımızdaydı. Kısıtlı tarım alanlarında rençberlik yaptım. Nadasla uğraştım. Ekin ektim, topladım harman yaptım. Davar çobanlığı, köyün sığır çobanlığını, kendi öküzlerimizin

çobanlığını yaptım. Üzüm bağlarında üzüm topladım, küfelere… Sonra pekmez kaynattım… Bahçelerde çalıştım, dağlardan odun topladım. Kâfi miktarda ekinimiz olmadığından, taşların içerisinden Annemle beraber dikenler, otlar toplardım; ot samanı yapmak için… Kış döneminde çok kar yağardı. Hayvanları ahırda beslerdik, onlara verilen yemin hammaddesi samandı.

Köy halkının tamamının faydalanabileceği işleri yapmayı çok hayal ederdim. Su çıkarmak için kuyu kazmayı, pınar yapmayı seviyordum. Fakat çocuk gücümle üstesinden gelemeyince oturup onun hayalini kuruyordum. Şuradan bir su çıkarsam, ya da bir kuyu kazabilsem de, aşağı doğru uzayıp giden tarlaları köylüler sulasalar, orada her çeşit sebze ve meyveyi yetiştirseler diye düşünürdüm.

Ayrıca kuşları çok severim. Onların hallerini ve davranışlarını inceler, onlara yardım etmeye çalışırdım. Çocukluğumda böyleydim, halen de öyleyim… Bütün çeşitleri ile karıncaları, arıları, kuzuları, oğlakları çok severdim. Özel olarak kendileri ile ilgilenince, onlar da beni tanırlardı. Yine kediler, köpekler ve tavuklar sevdiğim ve ilgilendiğim hayvanlar arasındaydılar. Köyün bu ortamında yaşamaya çalışırken, bir rüzgâr esti beni Konya'ya getirdi. Ailecek Konya'ya hicret ettik.

Sene 1947… Konya Sultan Selim Camii imamlarından Kurrâ Hafız Şükrü Özaydın Hoca'mın önünde buldum kendimi… Hafızlığı tamamladım… Merhum Hocam Tahir Büyükkörükçü'de Arapça okudum… Şeyhu'l-Kurrâ Postalcızade Hacı Abdurrahim Efendi'nin talebesi emekli öğretmen Ağazade Osman Nuri Koçbeker'den Tecvid ve Tashihü'l-Hurûf dersleri aldım.

Bir başka rüzgâr esti, götürdü beni İstanbul'a attı… İki yıl İstanbul'da kaldım. İlk gün vapurda giderken satış yapan kişilerin söyledikleri sözlerin pek çok kelimesini anlayamıyordum. Bir köy çocuğunun bir anda kendisini İstanbul gibi birçok büyük kentte bulması sonucu, bana bir yabancı ülkedeymişim hissi veriyordu. Köyden Konya'ya, Konya'dan İstanbul'a gelmem; benim yetişmemde, gelişmemde ve sosyal hüviyet kazanmamda önemli değişikliklere sebep oldu.

İki yıllık İstanbul hayatım, orada gördüğüm âlimler ve veliler, dergâhlar ve benzeri maneviyat merkezleri manevi hayatımı kemaliyle etkilemiştir…

Konya'ya döndüğümde gayriresmî olarak camilerde görev yapmaya başladım… Artık hayatımın çizgisi belli olmuştu… Ben Diyanet İşlerine mensup bir yol üzerinde yürüyecektim. Öyle de oldu… İmamlık, hatiplik ve Kur'an öğretmenliği yapıyordum.

Doymak bilmeyen bir hırsla kitap okuyordum. O nedenle geniş bir bilgi ve kültür seviyesi kazanmıştım… Çevremde halktan ve gençlerden oluşan bir kitle oluştu. O dönemde Türkiye'de ideolojik kutuplaşmalar, siyasi mücadeleler vardı. 1954 yılında askere gittim Toplam 24 ay askerlik yaptım. Orada da sivil hayatımdaki çizgiler devam etti.

Askerlikten sonra resmî görevler dönemi başlamış oldu. Konya'nın merkez camilerinde görevlerim devam etti. 1982 yılında emekliye ayrıldım. Düşünce ve ideal dünyamdaki arzularımı gerçekleştirmek için Hayra Hizmet Vakfı'nı kurdum…

KIZILÇAKIR KÖYÜ

Sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik alandaki bilgi ve düşüncelerimi denemek için vakıf, bir laboratuvar oldu benim için…

Gönlümde biriktirdiğim bütün istek ve arzuların pek çoğunu orada tecrübe ettim. Başardıklarım oldu, başaramadıklarım oldu. Koskoca bir ömür su gibi aktı gitti.

Akşehirli Ahmet Efendi merhum hocamın sözüyle şu anda ben, "pazara değil, mezara daha yakın" durumdayım.

Hayatım iyisiyle kötüsüyle, doğrusuyla yanlışıyla her yönüyle bu kitapta yazılmıştır. Asıl büyük kitap, ahirette karşıma çıkacaktır. Rabbim'in rahmetine sığınarak rızasına ulaşmak ümidiyle, öğrencilerime ve torunlarıma hatıralarımı bırakıyorum.

Her türlü güzel görüntülere rağmen ahlak ve karakter itibariyle gittikçe bozulan bir nesil geliyor. Bu dünyada ve Türkiye'de insanlar, esefle ifade etmeliyim ki, seküler bir insan toplumu haline geliyor. Bu ifademde hiç istisna yapmak istemiyorum. Zira Müslim gayrimüslim, dindar ateist, kadın-erkek, zengin fakir hepsi bu bozulmanın içerisindedir.

Yüce Allah, bütün beşeriyet hakkında hayırlar, iyilikler ve güzellikler murat etsin… Âmîn…

KÖYÜMÜZ

KIZILÇAKIR KÖYÜ

KÖYÜN TARİHİ

Tarihi kaynaklar ve kalıntılardan anlaşılan Helenistik Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlılar yörede uygarlık kurmuşlar. İlk Çağ'da İsauria bölgesinin Cilica bölgesinde yer almıştır.

Bölgeyi Akdeniz'e bağlayan yol, Antik İsauria Polisi güzergâhı nedeniyle önemlidir. Bu güzergâh Selçuklular zamanında kullanılmıştır. 1784 yılında Sarıkçı Yüzük aşiretinden gelen Topbaş Mehmet ailesi yerleşmiştir. Zamanla ağalar arasında kavgaları olmuştur. Bölge Rasıh ve Emin beylere bırakılmıştır. Topbaş Mehmet ise öldürülmüş, sonra Emin Bey bölgeye hâkim olmuştur. Ekim 1920'deki Delibaşı olaylarına tanık olmuştur. 1927'de köy ağası ile köylüler kavgaya girmiş ve ağa öldürülmüştür.

KÖY ADINI NEREDEN ALDI?

Eskiden toprakların üzerinde kırmızımsı çakılların bulunması itibariyle ilk zamanlar Kızıl Çakıllı olarak adlandırılmıştır. Zamanla halk dilinde Kızılçakır olarak değiştirilmiş, günümüze kadar bu isimle gelmiş ve halen aynı ismi devam etmektedir. Halen köyde anılan "Kızıldaş Beleni, Kızıltoprak Tepe ve Çatırık Boğazı" gibi yerler renk itibariyle kızıl renktedir. Köyün doğu tarafındaki "Yazı Ovası" da kızıl renktedir.

KÖYÜN EKONOMİK DURUMU

Arazi engebeli olduğundan çiftçilik pek yoktur. Az miktarda da olsa halk, çiftçilikle uğraşmaktadır. Engebeli arazilerde bağ ve meyve ağacı yetiştiriciliği yapılmaktadır. Biraz da hayvan beslenmektedir. (Keçi koyun karışığı davar, inek ve özellikle öküz beslenir. Son dönemlerde çift motoru ve harman makinası alanlar da var.)

KÖYÜN COĞRAFİ DURUMU

Kuzeyinde Sarıoğlan kasabası ve Boyalı, Kuzören, Koçaş köyleri, Güneyinde Armutlu Köyü, Hamzalar, Eşenler köyleri, Doğusunda Güneysınır İlçesi, Mehmet Ali, Kızılöz köyleri var. Batısı dağlarla çevrilidir. İklimi karasaldır. Bitki örtüsü olarak, bozkır bitki örtüsüne sahiptir. Köyün hane sayısı 100 ve nüfusu ise 300-400 arası kişiden oluşmaktadır. (2014)

Evlenecek delikanlılar için, askerliğini yapmış, iş sahibi olmuş olması zorunlu değildir. Görücü usulü hakimdir. Kız beğenilir, söz kesilir. Evlenme yaşı genelde 18 civarıdır. Altın takı olayı çok azdır. Düğün davetiyesi için havlu dağıtmak âdettir. Havlunun yerine komşular ve dostlar tabak, tencere ve benzeri eşyalar getirir. Kadınlar ve erkekler ayrı eğlenirler. Daha önceki yıllarda okuma yazma oranı düşüktü. Köye 1948 yıllarında ilkokul yapılmasından sonra bu oran yükselmiştir. Köyden çok kimseler Avrupa ülkelerine çalışmaya gidince de, oralardaki görgü ve kültürün köyümüze de yansımaları olmuştur

KÖYDE GÖÇ OLUP OLMADIĞI, VAR İSE NEDENLERİ?

Köyde göç olmaktadır. Nedenleri: geçim sıkıntısı, iş imkânının olmayışı ve evlenme. Köy şu anda 100 küsür hanedir. Fakat halen Konya'da 300 hane aile bulunmaktadır. Bunlar Köy'ün göç edip Konya'ya yerleşenleridir. Köyün yetiştirdiği ünlü kişilerden "Kâmil Efendi", namı diğer Kâmil Evliya isimli zâttır. Süleyman Tunahan Hazretleri'nin talebelerindendir. Hasan Hüseyin Varol, Kur'an okumada Türkiye birincisidir. Son dönem özel hocalardan ders alıp yetişmiştir.

KIZILÇAKIR GÜZELLEMESİ

İdaresi; ili Konya, ilçesi Bozkır. "Pekmezin pek leziz olur Kızılçakır." Gerçekten Kızılçakır'ın pekmezi, o civardaki köylerin pekmezlerinden çok daha güzeldir. Mehmet Ali köyünde beyaz bir toprak vardır. Şıranın asitini o toprakla giderirler. Ondan dolayı pekmez, hem parlak ve hem de tatlı olur.

KÖYDEN ESKİ VE YENİ GÖRÜNTÜLER

1950 senesinde çekilmiş bir fotoğraf. Sağa giden yol Bozkır'a, sola giden yol ise Karaman'a gider. Karşı yol Hadim, Taşkent ve Akdeniz'e gider. Burası şimdiki Sarıoğlan bölgesidir. Kızılçakır köyüne giden yol ise biraz ileriden sola döner. Burası Büyükpınar diye anılan, fakat şu anda tamamen şehirleşmiş bir bölgedir.

Kızılçakır Köyünden eski manzaralar. Okul yapılmış ama henüz caminin minaresi yok. Yeni görüntüler aşağıda gelecektir.

Bu fotoğraf da eski bir fotoğraftır. Köyün doğusunda Yenisu denilen yeri göstermektedir. Köyün davarları ikindi üzeri buraya gelir. Köylüler de gider ve davarların sütlerini sağar gelirler.

Bu fotoğraflar 2012 yılında çekilmiş ve yakın tarihte köyün durumunu göstermektedir.

Köy halkından bir grup cemaat. Cami önünde toplu bir görünüm.

Köyün Kur'an Kursu öğrencileri. Kucağında çocuk ile oturan kişi ise köyün imamıdır. Büyük dayımın oğlu Mustafa Kılıç. Birlikte hafız olduk. O vefat etti. Uzun yıllar köyde imamlık ve Kur'an Kursu hocalığı yapmıştı. Allah rahmet eylesin.

Köyün ilkokul öğrencileri. Halktan bazı kişiler ve öğretmen. Bu ve benzeri okullarda okumak bizlere nasip olmadı. Şimdiki nesil çok mutludur.

Köyden bir düğün alayı. Gelin getiriliyor.

Düğün alayı köyün etrafından geçiyor. Sağda görünen ev amcamın eviydi. Bitişiğinde de bizim ev vardı. Satmıştık. Düzlük görünen saha harman yeridir. Köyden geçen deve kervanları, burada kalırlar ve sonra yollarına devam ederlerdi. Tuz Gölü'nden tuz yüklerler ve sonra Aladağ, Alanya ve Antalya'ya götürürlerdi.

Aynı yer ve aynı manzara. Ancak sol başta gelin arabaları ve (yengeler hanımlar) görülmektedir.

Bu görülen ağaç, çok yaşlı bir karaağaçtı. Bizans Dönemi'nden kalmadır. Çevresinde çok oyunlar oynardık. Yine köy çocukları bir oyun esnasında altına ateş yakmışlar, o da yanmış ve yok olmuş. Köyümüzün alamet-i farikalarındandı. Arka planda görünen küçük bina, köyün en güzel ve tatlı suyu olan Kurupınar'dır. Diğer yer de köy kadınlarının çamaşırhane olarak kullandıkları Yunaklık'tır. Şimdi hiçbir şey kalmamış ve her şey değişmiştir.

Köyümüzün en meşhur çeşmelerinden birisi olan Kuşa Çeşmesi. Bununla ilgili hatıram kitabımın içerisinde gelecektir. Bunun yanında da Kuşa Mezarlığı bulunmaktadır. Halen bazı cenazeler oraya defnedilir.

Yine köyümüzün en meşhur bölgelerinden Malkayası görünüyor. Bu Malkayası'nın da hikâyesi kitabın içerisinde bolca anlatılacaktır.

Son dönemlerde bizim civarımızdaki köylerde, yaz aylarında "Şenlik" adı altında toplantılar yapılmaya başlandı. Köylünün zenginlerinden birisi masraflarını üstleniyor, Türkiye'de ve dünyada bulunan köylüler ve o bölgenin insanları da davet ediliyor, köyün bir yaylasında toplanılıyor. Gelenlere yemekler ikram ediliyor, gösteriler yapılıyor. Uzun zamandır birbirlerini görmeyenler görüşüyorlar. Cemaatle namaz kılınıyor, gençler birbirlerini tanıyorlar. Köyün kendine has kültürü onlara aktarılmaya çalışılıyor. Eski Araplardaki panayırlar gibi. Orada herkes bir maharet gösteriyor. Kimisi güreşiyor, kimisi konuşuyor ve kimisi de şiir okuyor. Bendeniz de 2006 yılında aynı yerde yapılan şenlikte, aşağıdaki şiirimi okumuştum.

KÖYÜMDE NELER GÖRDÜM

Sarıoğlan'dan çıktım köyüme doğru
Uzaktan bakınca dedeyi gördüm
Geldikçe yaklaştım evime doğru
Havlu kapısında neneyi gördüm

Tepeye büyük bir bayrak dikmişler
Tarlayı bahçeyi sürüp ekmişler
Sonra üzerine sürgü çekmişler
Nadası ekini fideyi gördüm

Yaşlılar gidiyor gençler geliyor
Feleğin çemberi durmaz dönüyor
Sırası gelenler hemen ölüyor
Gidiyor yaşlanmış ebeyi gördüm

Kimi köyde yaşar kimi dışarda
Kimi güneşlerde kimi baharda
Boğaz için geçer ömür saharda
Fırın küreğinde pideyi gördüm

Ömür dağda geçer köyün gereği
Tamamı yarısı bazen çeyreği
Kalburu gözeri pişmiş çöreği
Teyzemin evinde eleği gördüm

Lakaplar meşhurdur şu köy yerinde
Çoğu unutulmuş yoktur yerinde
Ben de unutmuşum kalmış derinde
Hayalimde nice dedeyi gördüm

Köyün girişinde Koca Hasanlar
Cıvdırlar, Çatallar bir de Kırıtlar
Şevketler, Güdükler gelsin Hatıplar
Onbaşılar derken tekeyi gördüm

İbrahim Çavuşlar yanda Cımbıtlar
Kılıçlar soyuna derler Omarlar
Cıvanlar bilirim ve Akkavuklar
Torunlar deyince dereyi gördüm

Ismayıllar vardı yanda Memişler
Beldarlar acaba neler demişler
Durmuşlar bahçede elma yemişler
Kolunda sepeti seleyi gördüm

Geniş sülaledir Alıgalfalar
Onlara benziyor İyiosmanlar
Bilmeyen yok kimdir Hacıosmanlar
Tutun gölgesinde sineği gördüm

Memiller Yörükler Elmaslar derken
Ümmüler Seyitler kalkarmış erken
Demirci Kadir'i körük çekerken
Önünde kazmayla küreği gördüm

Yenisu önünde davarlar yatmış
Sütü sağmış halam helkeye katmış
Sığır köye dönmüş kapıya bakmış
Ahırın önünde ineği gördüm

Çevremizde komşu köylerimiz var
Sarıoğlan Yeniköy Armutlu civar
Hamzalar'la Ağras acelemiz var
Kayağızında'ysa tüfeği gördüm

Kızılöz Boyalı Kuzören köyler
Mehmet Ali Koçaş sırada derler
Pekmez toprağını kalburda eler
Kaynamış pekmezi köpüğü gördüm

Eşenler dağı çok uzakta kalmış
Karaçalıyı kör bulutlar sarmış
Kaplançalda kurtlar inlere dalmış
Semeri atılmış eşeği gördüm

Beldar Kuyusu'ndan tatlı su içtim
Delalma'dan ben de löküyle geçtim
Kurupınar diye bir pınar seçtim
Şenliğe giderken siyeği gördüm

Soğuksu Pınarı köye güneyde
Çubuğun yeşili Karagüney'de
Üzümün tatlısı Kocagüney'de
Üzümü çok dolmuş küfeyi gördüm

Ovası otlağı güzel köyümün
Deresi yaylası güzel köyümün
Suları suvatı güzel köyümün
Sürünün yanında köpeği gördüm

Çatırık Boğazı'nı sel almış gitmiş
Kızıltaş Belen'de çok mantar bitmiş
Alıböğedin'de sular birikmiş
Çimmeyi öğrenen bebeyi gördüm

Topaktaş Kuşa'yı unutmayalım
Fatiha Yasin'i çok okuyalım
Artık bu sözlere nokta koyalım
Yaz bitti karpuzu keleği gördüm

SELAM OLSUN

Selam olsun toprağına taşına
Selam olsun kurusuna yaşına
Selam olsun ekmeğine aşına
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Yokuşlarda alın teri dökene
Yer altından kütükleri sökene
Selam olsun çileleri çekene
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Bu toprağın kıymetini bilene
Selam olsun bu beldeyi sevene
Selam olsun bizden sonra gelene
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Bu şenliği düzenleyen beylere
Çevremizde bütün komşu köylere
Selam olsun örnek olan sizlere
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Dedem nenem bu toprağın bağrında
Dayım teyzem hepsi onlar yanında
Selam olsun gelenlere sonunda
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Topaktaş'ta ve Kuşa'da yatana
Onlar için Kur'an Hatmi yapana
Selam olsun geleceğe bakana
Ana-Baba çoluk-çocuk gençlere

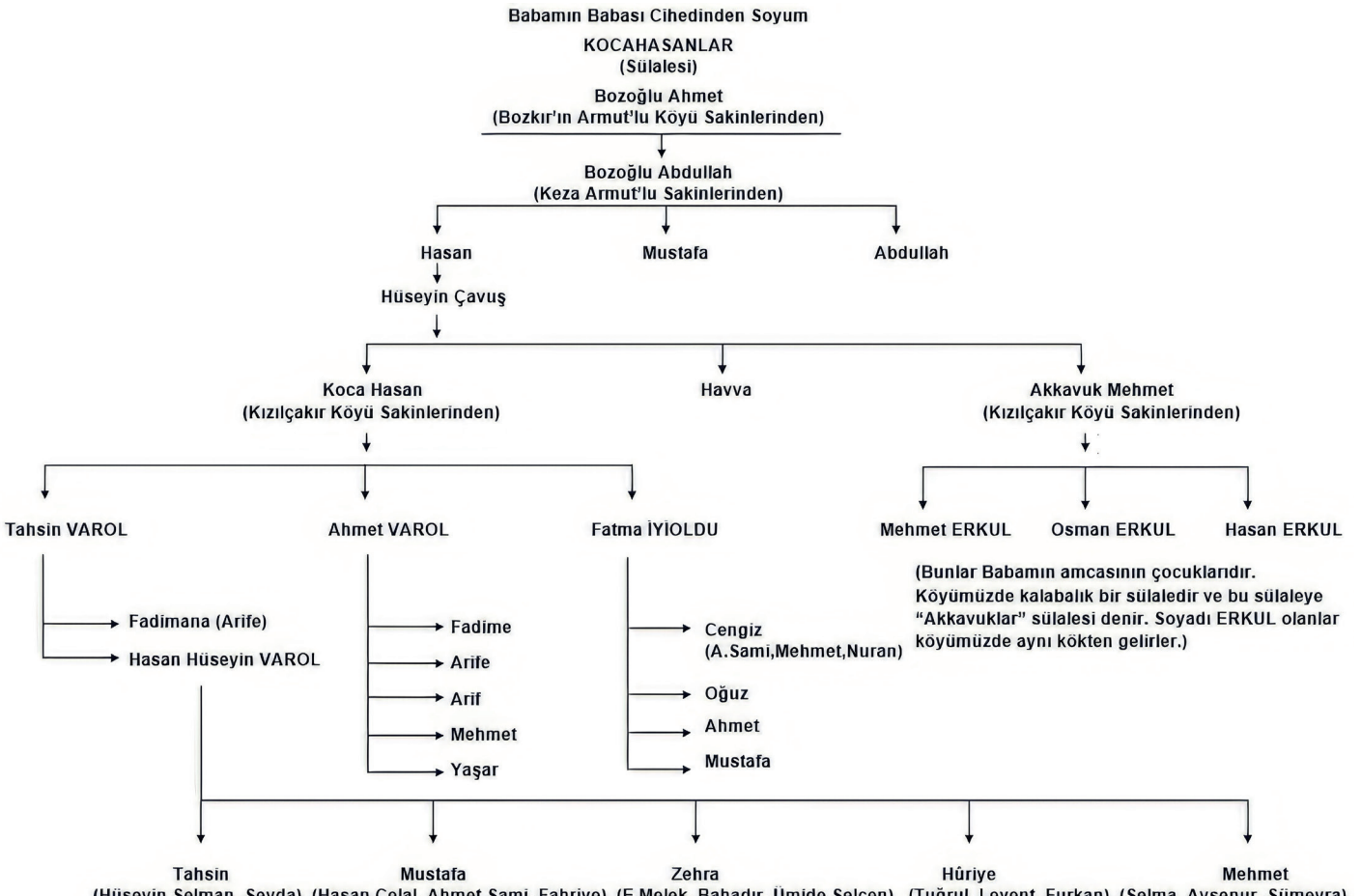
Babamın Babası Cihedinden Soyum
KOCAHASANLAR
(Sülalesi)
Bozoğlu Ahmet
(Bozkır'ın Armut'lu Köyü Sakinlerinden)
Bozoğlu Abdullah
(Keza Armut'lu Sakinlerinden)
Hasan
Mustafa
Abdullah
Hüseyin Çavuş
Koca Hasan
(Kızılçakır Köyü Sakinlerinden)
Havva
Akkavuk Mehmet
(Kızılçakır Köyü Sakinlerinden)
Tahsin VAROL
Ahmet VAROL
Fatma İYİOLDU
Mehmet ERKUL
Osman ERKUL
Hasan ERKUL
(Bunlar Babamın amcasının çocuklarıdır.
Köyümüzde kalabalık bir sülaledir ve bu sülaleye
"Akkavuklar" sülalesi denir. Soyadı ERKUL olanlar
köyümüzde aynı kökten gelirler.)
Fadimana (Arife)
Hasan Hüseyin VAROL
Fadime
Arife
Arif
Mehmet
Yaşar
Cengiz
(A.Sami,Mehmet,Nuran)
Oğuz
Ahmet
Mustafa
Tahsin
(Hüseyin,Selman, Şeyda)
Mustafa
(Hasan Celal, Ahmet Sami, Fahriye)
Zehra
(E.Melek, Bahadır, Ümide Selcen)
Hûriye
(Tuğrul, Levent, Furkan)
Mehmet
(Selma, Ayşenur, Sümeyra)

SÜLALEMİZ

1970'li yılların başında Fatih Çarşısı'ndan Ahmet Efendi Çarşısı'na kütüphaneyi taşıdığımız günlerde "Soyumuzun nereye kadar tespiti mümkün mü acaba?" şeklinde bir düşünce doğdu bende…

Konuyu önce babama sordum. Babam: "Oğlum, onu amcandan sor, o bilir" diyerek beni amcama yönlendirdi.

Kalem kâğıt zaten her an yanımda hazır olur, aklıma gelen şeyleri yazardım. Özel olarak amcama gittim. Elini öptüm. Hâl hatır sorduktan sonra amca dedim. Ben size bazı şeyler sormak için geldim, inşallah yardımcı olursunuz. "Buyur yeğenim" dedi.

"Amca, bizim sülalenin aslı nereden hangi köyden gelmiştir? Bu konuda bildiklerinizi bana anlatırsanız, ben de yazmak istiyorum" dedim.

Amcam Ahmet Varol:

"Yiğenim, bizim aslımız Armutlu köyünden gelmektedir. Baba tarafından o köye dayanırız. Ana tarafından Hadim'in Gerez köyüne dayanırız. Büyük dedem Armutlu köyü halkından Bozoğlu Ahmet'tir..." diye cevap verdi.

"Ana tarafından soyumuz ise Hadim'in Gerez köyüne uzanır. Anamın anası Arife karı Gerezli Semerci Mehmet Efendi'nin kızıdır. Mehmet Efendi'nin oğlu Sarı Müsevid Mehmet Efendi Konya'nın büyük ve tanınmış hocalarındandır ve bizim dayımızdır" diyerek anlattı. Ben de bu anlattıklarını şemalar halinde tespit ettim. Bir soy kütüğü hazırladım. Bunu geliştirmek için amcama zaman zaman gittim. Mümkün olduğunca da detaylara indim. Aşağıda yapacağım açıklamaları işte bu soy kütüğüne göre yapacağım inşallah… Bunların büyük kısmı amcamın anlatmalarına dayanmaktadır.

Armutlu köyünden İsmet Öğütçü isminde benim kırk yıllık bir arkadaşım vardı. Bir de tanıdığım onun amcası vardı. Eski dönem medresede yetişmiş hocalardan bir zattı. Kâmil Efendi… Köyün eski yeni bütün sakinlerini bilen bir zattı. İşte bu Kâmil Efendi Hoca'ya bir mektup yazdım. Ve "Muhterem Hoca'm, bizim sülalenin büyüklerinden ve küçüklerinden bildiklerinizi bana yazarsanız size dua ederim" dedim.

Bunun üzerine Kâmil Efendi'den bir mektup aldım. Hatıra olsun diye aldığım o mektubun bir kopyasını da buraya koyuyorum. Kâmil Efendi'nin verdiği bilgiler buraya sığmayınca, ilaveten bir takvim yaprağına devam etmiş ve bilgileri tamamlamış. Şöyle ki merhum Kâmil Efendi Hoca'nın mektubunu aynen aktarıyorum. Diyor ki:

"Es-Selamü Aleyküm ve Rahmetullâh. Faziletli muhterem eski köylüm. Vatan, din kardeşim Hasan Efendi yeğenimiz. Çok çok selam edip her gün Kur'an'a bakan iki gözlerinden öperim. Elimizden geldiğince hayır dua ediyorum. Pederin Tahsin ve amcan Ahmet ağalara selamlar ediyorum.

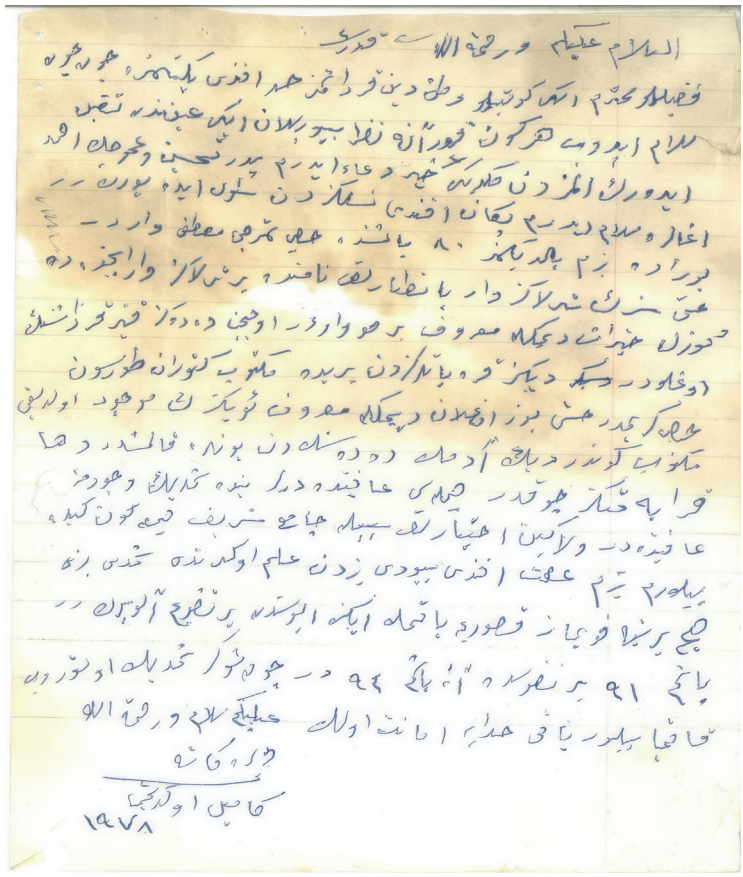

Yeğen efendi, neslinizden sual ediyorsunuz. Burada bizim bildiğimiz 80 yaşında Demirci Hacı Mustafa vardır. Hatta sizin tarlanız var Mantarlık namında. Bu tarlanızın içerisinde "Güzel Hayrat" dimekle maruf bir su vardır. Üçüncü dedenizin kız kardeşinin oğludur. Diğer akrabalarınızdan birisi de mektubu getiren Dursun Hacı Kerim'dir. Hatta Bozoğlu demekle maruf, evinizin mevcut olduğu, mektup gönderdiğin adamın dedesinindir, bunlara kalmıştır. Daha başka akrabalarınız çoktur. Cümlesi afiyettedirler. Ben de şimdilik vücudum afiyettedir. Lakin ihtiyarlık sebebiyle camii şerife Cuma günü gidebiliyorum. Bizim İsmet Efendi büyüdü(!). Bizden ilim öğrendi, şimdi bizi hiçbir şeye koymaz. Kusuruma bakmayın. İkiniz iyisinden bir takvim alıp bana gönderin. Yaşım 91'dir nüfusda. Ana yaşım 94'dür. Çok şükür şimdilik oturup kalkabiliyorum. Bâki Hüda'ya emanet olun… Aleyküm Selam ve Rahmetullahi ve Berakatühü. Kâmil Öğütçü: 1978…" Mektubun ek bölümünde de şöyle deniyor: "Hasan Efendi yeğen, esas künyeniz Bozoğlu Abdullah'tır. Bu Abdullah'ın üç oğlu varmış. Hasan, Mustafa, Abdullah… Hasan senin üçüncü deden. Burada Abdullah'ın kızının oğlu Hacı Mustafa halen hayattadır ve yaşı seksendir. Mustafa'nın oğlunun oğlu vardır. Hacı Dursun, 68 yaşında hayattadır. Abdullah dedenizin oğlunun torunları ondan fazladır. Sizin Mantarlık diye bir tarlanız vardır. Hacı Mustafa tasarruf etmektedir. İçinde güzel suyu vardır, sebze ekilir…"

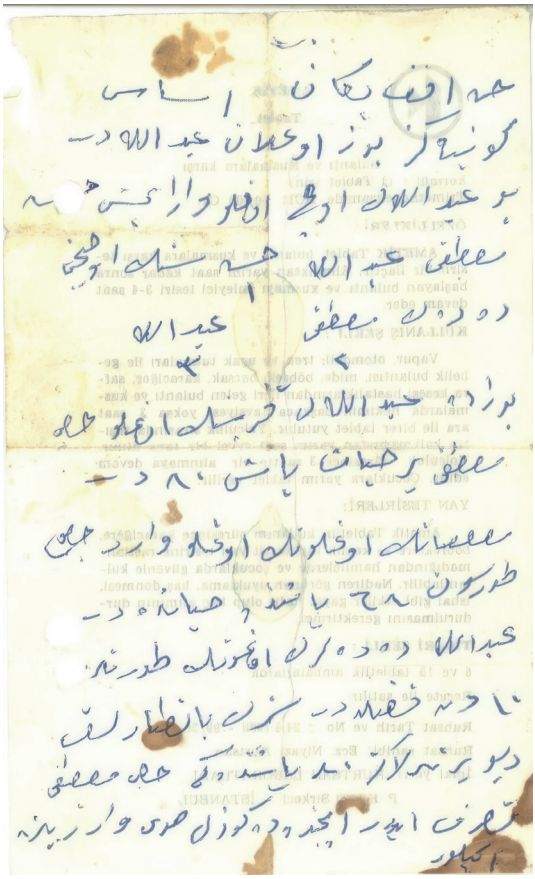

Merhum Kâmil Efendi'nin bu ifadesinde geçen zevatın hepsi vefat ettiler. En son Kerim Dursun amca da vefat etti. Oğlu Hasan Hüseyin Dursun sağdır. Zaman zaman gelir görüşürüz. Şimdi Bozoğlu Abdullah dedemin oğlu ve dedemiz Hasan'dan başlayarak aşağı doğru izah edelim.

BOZOĞLU ABDULLAH'IN OĞLU HASAN DEDEM:

Bu Hasan dedemin oğluna "Hüseyin Çavuş" deniyor. Gerek Hasan dedemin gerekse Hüseyin Çavuş hakkında fazlaca bir bilgiye ulaşamadım. Hüseyin Çavuş'un Osmanlı ordusunda çavuşluk rütbesine yükseldiği ve asker olduğu şeklinde bazı bilgiler aldım. Kalan ömrünü Armutlu köyünde geçirmiş ve orada vefat etmiş.

Bendeniz bu konu üzerinde araştırmamı devam ettirdim. Tarihçi bir arkadaşım vardı. Hayra Hizmet Vakfı Kitaplığı'na sık gelir giderdi. Adı Yusuf Küçükdağ. Yanıma gelmişti Ona sormuştum. "Yusuf Bey, sen boş durmazsın, hangi konuyu araştırıyorsun bakalım" dedim.

"Hocam bir teklif aldım, Armutlu köyünün tarihini araştırıyorum. Bu konuda bir kitap hazırlayacağım inşallah," dedi.

"Çok iyi Yusuf Bey" dedim. "Benim aslım da Armutlu köyünden gelmedir. Lakabımız Bozoğlu Abdullah diye ifade ediliyormuş. Bu konuyu da araştır bakalım ne çıkacak?" dedim.

Doç. Dr. Yusuf Küçükdağ (şimdi profesör oldu) 1996 senesinde kitabı bastırıp piyasaya sürdü. Kitabın 162. sayfasında bendenizden bahsederken 358 nolu dipnotta "Bozoğlu Ahmet 1845 yılında Armutlu köyünde ikamet etmekte olup, 59. hanede vergi mükellefidir" diyor. 59. haneye bakıyorum ki, sayfa 253, orada Bozoğlu Abdullah 58. hane, Bozoğlu Ahmet 59. hanededir. İkisi de vergi mükellefidir ve ikisi de çiftçilik yapmaktadır. Bunların da üstünde yani bunların babası olan ve amcamın ifade ettiği zat, asıl Bozoğlu Ahmet, herhalde ölmüş olacak ki, görünmüyor. Kâmil Hoca'nın ifadesine göre Bozoğlu Abdullah, bizim kayıtlı ve bilinen dedemiz olduğu anlaşılıyor.

Kâmil Efendi'nin ifadesine göre, Bozoğlu Abdullah'ın üç oğlu varmış. Hasan, Mustafa ve Abdullah… Kâmil Hoca diyor ki; "Hasan, senin üçüncü dedendir." Evet, Bozoğlu Ahmet birinci dedem, O'nun oğlu Bozoğlu Abdullah ikinci dedem, O'nun oğlu Hasan da benim üçüncü dedemdir.

HASAN DEDEM

Bu Hasan dedemin oğlu Hüseyin Çavuş, Osmanlı ordusunda çavuşluk yapmış, herhalde emekli olunca gelip Armutlu'da yaşamış ve orada vefat etmiş…

Buna benzer birisi de benim köyümdeydi. Adına İbrahim Çavuş denirdi. Bendeniz beş yaşlarımda iken annemle onlara giderdik. Köylü kadınlarından farklı giysiler içerisinde olan hanımlar vardı. Davranışları da olgun ve görgülü Osmanlı hanımlarını andırıyordu. Annem genç birisi olarak onlara hizmet ederdi.

Konuşmaları da bilgili ve görgülü olduklarını gösteriyordu. Ev eşyaları dahi normal olarak köy yerinde bulunan eşyalardan farklıydı. Boy aynaları vardı. Masalar vardı. Ayrıca ayakta duran sallamalı büyük saatler vardı. O zaman gördüklerimi şimdi düşünüyorum da, hane halkının her yönüyle bir saraylı tavrı bulunuyordu.

Bu örnekten hareketle, Hasan dedemin oğlu Hüseyin Çavuş'un da aynı şekilde olduğu kanaatine varıyorum.

Bu silsileden gelen sülalemizin lakabı vardır. Kocahasanlar sülalesi… Şimdi sıra geliyor, bu Kocahasanlar sülalesini incemeleye…

Bendeniz bu sülalenin bazı mensuplarını gördüm. Gerçekten iri yarı adamlardı. Geniş omuzlu, uzun boylu, cüsseli ve güçlü kuvvetli adamlardı. Sülalede mutlaka Hasan ve Hüseyin isminde birisi bulunuyor. O nedenle herhalde "Kocahasanlar" lakabı verilmiş olsa gerek…

HÜSEYİN ÇAVUŞ DEDEM

Hüseyin Çavuş'un üç oğlu ve bir kızı varmış. Armutlu köyünde kalan oğlunun ismini öğrenemedim. Fakat ben çocukken Armutlulu İhsan adında biri bize ge-

lirdi. Merhum babam, İhsan adındaki kişiye "Emmimin İhsan" diye hitap ederdi. Gerçekten o da kabadayı birisiydi. Kamyonu vardı, ekmeğini onunla kazanıyordu. Zaman zaman bize gelirdi. Babamla çok derin sohbetlere girerlerdi. Babamın "Emmioğlu" dediği İhsan, Hüseyin Çavuş'un Armutlu köyündeki oğlunun oğludur. Yani Hüseyin dedemin torunudur…

Hüseyin Çavuş'un diğer iki oğlu ve bir kızı Kızılçakır köyüne gelip yerleşmişler. Oğlanın birisinin adı Hasan, diğerinin adı Mehmet, kızının adı ise Havva'dır.

KOCA HASAN DEDEM

Bu "Hasan" babamın babasıdır. Bunun da lakabı "Koca Hasan"'mış. Biraderine de "Akkavuk Mehmet" veya "Akkavuk Koca" derlermiş.

Koca Hasan dedem, Çanakkale Savaşı'ndan sonra Filistin Harbi'ne gönderilmiş ve orada şehit düşmüş.

Rahmetli babam anlatmıştı. Hasan dedem Filistin Harbi'ne giderken köye uğramış ve üç gün kalmış. Çocuklarını kucağına alır, hem ağlar hem de onları okşarmış. "Biz artık dönemeyiz" diye herkesle helalleşerek gitmiş. İşte gidiş o gidiş.

Bu zat çok güçlü kuvvetli bir zatmış. O nisbette de cesurmuş. Yunan askeri Afyonkarahisar'a kadar gelince, köylüler korkmaya başlamışlar. Bu sırada köyde biraz meczupluk bulunan bir zat varmış. Köylünün korktuğunu görünce, onlara: "Yahu ne korkuyorsunuz, Koca Hasan Emmi buradayken, buraya düşman nasıl gelecek!" dermiş. Ve dedem merhum Koca Hasan Filistin'de şehit düşmüş.

Ben bu Koca Hasan dedemi görmedim. Fakat onun biraderi olan ve Akkavuk Koca diye bilinen Mehmet Efendi'yi gördüm.

Koca Hasan dedemin bir olayını dinlemiştim. Ya amcamdan ya da babamdan. Şu anda tam bilemiyorum. Evet, insan bir güç ve kuvvete sahip olabilir. Fakat bu güç ve kuvveti iyi yönde kullanırsa daha güzel olur. Doğru olmayan bir yönde kullanırsa zulüm olur. Maalesef Koca Hasan dedem de sahip olduğu güç kuvveti, cehalet ve arkadaşlık adına kötüye kullanmış…

Bir arkadaşı, komşusu falancanın kızını oğluna istemiş. O kişi de vermemiş. Oğluna kız isteyen adam, dedemin çok yakın arkadaşı olunca ona gelmiş durumu anlatmış. "O kızı, benim oğluma alıver" demiş. Peki diyerek ikisi birlikte gitmişler… Kız babası bahçede, hanımı ve kızı yanında çalışıyorlarmış… Bunların geldiğini görünce adam koşmuş, kızını kucaklayıp kollarını kenetlemiş. Fakat Koca Hasan dedem bıçağını çıkarmış, hiç insaf etmeden adamın kollarını yaralamış. Adam kızını bırakmış, lakin bedduada bulunmuş; "senin çocukların da başkalarının elinde kalsın, yetim büyüsün diye ağlamış. Çok büyük bir hata işlenmiş. Ve nitekim dedem Süveyş Harbi'ne gitmiş ve dönmemiş. Hanımı Fadime karı ölmüş. Arkasından çocuklara neneleri Arife karı bakmaya başlamış, fakat kısa bir zaman sonra o da ölmüş. Çocuklar başkalarının elinde kalmış. Olayın devamını yeri gelince anlatacağım.

Koca Hasan dedemin üç çocuğu vardı. Ahmet, Tahsin ve Fatma… Ahmet benim amcam, Fatma benim halam, Tahsin de babamdır. Koca Hasan dedemle ilgili bazı bilgileri az önce vermiştim.

AHMET VAROL (AMCAM)

Koca Hasan dedemin büyük oğludur. "Koca Ahmat", amcamın lakabıdır. Uzun boylu, cüsseli, güçlü kuvvetli birisiydi. Yürüdüğü zaman sanki bastığı yer sallanırdı. Mert adamdı. Sesi güzeldi ve Kur'an-ı Kerim'i güzel okurdu. Bir dönem "Sıbyan Mektebinde" hocalık da yaptı. İran'ın dini lideri Humeyni'ye benzerdi. Fizik yapısı, yüzü, saç ve sakalı itibari ile görenler Humeyni'ye benzetirlerdi. Zamanla yaşı ilerleyince o gürbüzlük kayboldu. Fiziki görüntüsünde de küçük değişiklikler oldu.

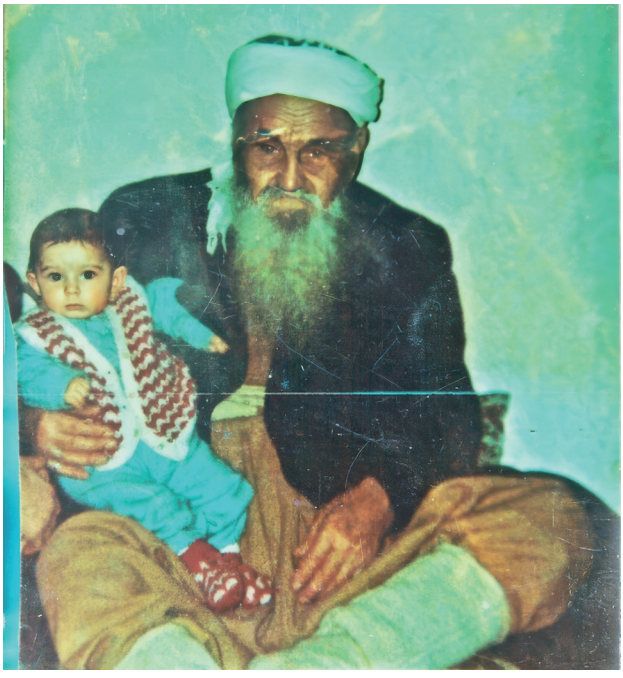

Amcam 86 yaşında vefat etti. Ölünceye kadar Kur'an-ı Kerim'i gözlüksüz okurdu. Birinci hanımı doğum üzerine vefat etti. Ondan iki kız ve bir oğlan evladı vardı. İkinci hanımından da bir oğlan ve bir kız evladı bulunuyor. İsimleri: Fadime (öldü) Allah rahmet eylesin. Arife, Arif Varol, Mehmet Varol ve Yaşar, bunlar sağdır ve hayattadırlar.

Amcamın bir iki menkıbesini anlatmak istiyorum: Meslek itibariyle çiftçilik yapardı. Fazlaca bir toprağı olmasa da, bizim köyün insanları genelde çiftçilik yaparlar, bağları varsa üzüm, pekmez gibi tarımsal ürünlerle meşgul olurlar. Biraz da hayvan beslerler ve bunlarla kendi kendilerine yeterli olmaya çalışırlardı. Amcam da aynı durumdaydı.

Rahmetli amcam arzu etmiş bir at arabası almak istemiş. Konya'nın Çumra ilçesine gitmiş. Eski zamanda oraya "İskele" derlerdi. Kara tren oradan geçerdi. Orada durur ve indir bindir yapardı. O nedenle İskele denirdi.

Amcam İskele'ye gelmiş ve tek atlı bir araba almış. Başka daha neler aldıysa arabanın üstüne koymuş. Fakat at alacak parası olmadığı için arabayı, kendisi götürmesi gerekmiş. Bizim köyle İskele'nin arası yaklaşık 100 km. vardır. Koşulmuş arabayı köye kadar getirmiş. Fakat o zaman Elmasun, şimdi ise Güneybağ denilen köyü, bizim köye doğru geçince gayet dik bir rampa var… Toprağın rengi de gök. O nedenle adına "Gökbel" derler. Orada atlar da zorlanır öküzler de… Bunu bizim köylüler bildikleri için, amcama sorarlarmış. "Ahmet Emmi! Yahu Gökbel'i nasıl çıktın?" diye. O da hem güler hem de "Ulan yiğen, hem Koca Ahmat, Koca Ahmat dirsiniz, hem de böyle sorarsınız, bu olacak şiy mi? Allah'a şükür hiç zorlanmadım, çektim,aldım geldim." dermiş.

Aşağıda anlatacağım, rahmetli babam avcıydı. Tavşan avını da severdi, keklik avını da… Fakat amcamın avla ilgisi yoktu.

Bir akşam köyün delikanlılarından bir grup oturmuşlar. Amcam da varmış… Avcılık üzerine konuşuyorlarmış. Saatlerce bu konuşma devam etmiş. O sırada amcam, içerisinden "yahu, bu iş bu kadar tatlıysa, bir de ben ava gideyim" demiş.

Toplantı dağılmış, herkes evine giderken amcam babama; "Yahu, bizim oğlan, şu kekliği ver de, ben de yarın bir ava gideyim… Sizin anlatmalarınızdan çok heveslendim. demiş. "Olur ağa vereyim" demiş babam. Kekliği vermiş. Amcam, kekliği kafesinde eve getirmiş. Gece erken kalkmış ve kafesi almış yürümüş. Köyün yakınında "Koruluk" denen bir ormanlık var. Oraya gitmiş. Daha önce keklik avcılarının yaptıkları bir "küme" varmış. Kekliği yerine koymuş ve kendisi de kümeye girmiş. Fakat keklik cins ve usta olunca başlamış ötmeye ve çağırmaya… Hemen o civardan bir keklik cevap vermiş ve gelmiş. Bunlar amcamın çok hoşuna gitmiş. İki tane keklik, birisi yerde diğeri kafeste çekişiyorlarmış. Tam o sırada silahın patlaması ve yerdeki kekliğin ölmesi lazımmış ki, kafesteki keklik bunu istiyormuş. Amcam hemen davranmış, fakat ne o? Silah yok. Meğer amcam, evden çıkarken kekliği aldığı gibi çıkmış ve silahı almadan gitmiş. Yani, silahı almayı unutmuş. Bir taraftan kendisi gülermiş, bir taraftan da üzülürmüş. "Artık taşla da keklik avlanmaz ki" demiş ve dönmüş gelmiş. Öğle vakti camiye gitmiş. Babam da orada. Namazdan sonra eve gelirlerken babam sormuş: "Ağa ne yaptın? Ava gittin mi?" demiş. "Gittim bizim oğlan gittim, hem de birkaç tane keklik vurdum geldim" demiş. Şakayla karışık laflar olunca babam, "Ağa, olmadı mı yoksa?" demiş. "Yahu bizim oğlan, sorma, aman kimse duymasın valla, bu köylüler bana gülerler" demiş. Olayı anlatmış. Fakat başta babam başlamış gülmeye, arkadaşlarına anlatmış, onlar gülmüşler. Lakin amcam, bir daha ne delikanlıların toplantılarına katılmış ne de avdan ve avcılıktan bahsetmiş!

TAHSİN VAROL (BABAM)

Merhum babam. Koca Hasan dedemin ikinci oğludur. 1978 senesinde 64 yaşında vefat etmiştir. İki çocuğu vardı. Birisi bendeniz Hasan Hüseyin Varol, diğeri kız

kardeşim Fadimana (Arife)'dir. Babamın asıl adı Hasan Tahsin'miş. Lakin Hasan'ı nüfus kütüğünde kalmış. Tahsin ismi dillerde dolaşmış. Resmî dairelerde Hasan diye geçer, halk arasında herkes onu Tahsin Ağa bilir. Aynı sıkıntı benim de başımdan geçti. Resmiyette adım Hüseyin, ama halk dilinde ise Hasan'dı. Asıl ismim ise Hasan Hüseyin'di. Ben bunu mahkemeye verip düzelttirdim, yeri gelince izahlı anlatacağım inşallah.

Babamın ismini, Konya'nın büyük hocalarından Sarı Müsevid Mehmet Efendi'nin evinde doğduğu için bu Hoca Efendi koymuş. "Bunun adı Hasan Tahsin olsun." demiş. İleride anlatacağım. Lakin şimdi söylemem gereken, bu zat babamın annesinin öz dayısı olur. O sebeple babam hep "Müsevid dayım" diyerek anardı. Rahmetli babam uzun boyluydu. Fakat zayıftı. Namazına çok düşkündü. Köydeki hayatı çiftçilikle ve bağ bekçiliği ile geçti. Fazla bir toprağımız yoktu. O nedenle ova köylerinden Aladiken ve Sodur köylerinde bağ bekçiliği yapardı. Ekin-harman işlerini rahmetli anam tek başına hallederdi.

İki üzüm bağımız vardı. Eski köy bağları bir, bir de Kocagüney bağlarıydı. İki küçük bahçemiz vardı. Birisi Kabaklık'ta diğeri ise Kırgın denilen yerdeydi. Bu bağları ve bahçeleri babam köyde olursa beraber, olmazsa annem tek başına hallederdi.

Babam avcıydı. Avcılığı çok severdi. Tavşan avlardı, keklik avlardı. Gece yarısı kalkar ava giderdi. Saat olmadığı için rahmetli anama, "Beni ay şu hizaya gelince ve şu yıldız şu hizaya gelince kaldır." diye emir verirmiş. O da eşim öyle istiyor diye, uyumaz onu bekler ve kaldırırmış. Sonradan "üç yıldız peter" marka bir saat almış da, anam rahatlamış. Bir gün amcası Akkavuk Koca'nın oğlu Osman Erkul'la beraber tavşan avına gitmişler. Beş tane birisi vurmuş, beş tane de birisi. Sırtlarına almışlar köyün içerisinden evlerine gelmişler. Görenler "Maşal-

lah" dememiş, fakat "Yahu arkadaşlar, dağda tavşan bırakmamışsınız." diyerek haset etmişler. Bu sözlerden sonra babam ve amcazadesi Osman, uzun süre tavşan vuramamışlar. Kendilerine nazar değmiş. Hocaya okunmuşlar da sonra düzelmiş.

Unutmadığım bir olay da şudur: Babam ve annesi tarafından dayısı olan Kocamemiş dayı ve kafadengi birkaç arkadaş, azıklarını, ihtiyaçlarını ve silahlarını alıp, şimdi Güneysınır ilçesine bağlı olan Elmasun dağlarına ava gitmişler. On beş gün oralarda avlanmışlar. Yedikleri hep av eti. Ekmek yok. Gittikleri yer çıplak gözle bile bizim köyden görünür. Yangılı tepesi diye ifade edilen bir tepe… Ormanlıkmış. Sular soğuk. Hava soğuk, oralarda günlerce kalmışlar. Soğuk suları içerken dudakları çatlamış. Gülemiyorlarmış. Çünkü hemen dudakları kanarmış.

Bir gün Memiş dayı silahını bulamamış. Aramış, taramış fakat silah yok. Meğer silah omuzundaymış. Seslenmiş "Tahsin, ulan yiğen benim silah yok. Bulamadım. İçinizde gören var mı?" deyince, hepsi gülüşmeye başlamışlar… Fakat hepsinin dudakları kan revan içerisinde kalmış. Bunun üzerine köye dönmüşler.

Rahmetli babam, bağ budama mevsiminde "Eski Köybağları" denilen bölgede bulunan bağımızı buduyormuş. Çok titiz bir insandı. Yaptığı işi iyi yapardı. Önce çubukların dibini temizler, sonra budarmış. Bağ budayanların çok kullandıkları bıçkıdan elinde bir tane varmış. Çubuğun dibini temizlerken babam bıçkının sapını ağzına almış, ağzında tutuyormuş kaybolmasın diye… Onu da ağzında unutmuş. Çubuğun dibini temizledikten sonra budamak için bıçkıyı aramış. Taramış fakat bulamamış. Başka çubukların yanlarını aramış, yok yok yok… Köylü olunca ağzının disiplini yoktu. Bu duruma çok sinirlenmiş ve "Ulan bu avradını…" diye sövmeye başlarken, bıçkının ağzında olduğunu görmüş. Memişler sülalesinin böyle halleri çokça olurmuş…

Burada bir hatıramı daha yazayım. Bendeniz Sultan Selim Camii'nde görevliydim. Annemin vefatı üzerine camiye nisbeten yakın olan bir eve taşındım. Şems-i Tebrizi Camii yakınında bir evdi. Evin küçük bir bahçesi vardı. Bahçeye, üzerine oturulsun diye büyükçe bir ağaç uzatılmış. Küçük oğlum Mehmet Bahaüddin'in bir tavşanı vardı. Evin bodrumunda barınır, bahçede gezer dolaşırdı. Bir gün camiye gidiyorken pencereden baktım. Babam ağacın üzerine oturmuş, elinde tesbih, karşısında tavşan ona bakıyor ve bir şeyler yer gibi ağzı hareket halinde… Sanki babamla konuşuyor. O esnada babam da ağlıyor. Enteresan bir manzara. Aşağı indim. Babama: "Baba, ne yapıyorsun?" dedim. "Sorma oğlum, bu tavşan var ya, beni sorguya çekiyor!" Bu, "nasıl oluyor baba?" dedim.

"Ben köyde avcılık yaparken bir kış günüydü. Diz boyu kar vardı. Önümden bir tavşan kaçtı. Ben de onu kovaladım. Lakin silahı çekip vurmadım. Nedense onu canlı yakalamak istedim. O haliyle öğleye kadar kovaladım. Sonunda hayvancağız pes etti ve onu yakaladım. Canlı olarak eve getirdim."

"Şimdi bu tavşan bana, sende hiç akıl, fikir, insaf ve merhamet yok muydu da benim kardeşimi öyle yaptın?" diyor. "Ben de cevap veremiyorum. Ancak ağlamaya gücüm yetiyor" diye anlattı.

Nereden nereye. Babamın köydeki haliyle Konya'ya geldikten sonraki hali çok de-

ğişmişti. Köyde iken de ibadetlerine çok düşkündü. Fakat ağzının disiplini yoktu. Cehalet vardı. Fakat Konya'ya gelince Aziziye ve Kapu Camii'nde yapılan va'zü nasihatleri hiç kaçırmazdı. Maneviyatı ve bilgisi arttıkça olgunlaşmıştı, Allah rahmet eylesin…

Babamı anlatmaya devam etmek istiyorum. Biz 1947 senesinin Ekim ayında köyden Konya'ya hicret etmiştik. O tarihe kadar köydeki gelir kaynaklarımızla kıt kanaat geçinip gittik. Fazla bir toprağımız yoktu. Babam, küçük çaplı bir çiftçiydi. Yukarıda ifade ettim, iki küçük bahçe ve iki ayrı bağımız vardı. Sekiz on kadar da davarımız vardı. Bir çift öküzümüz vardı. Karasabanla çift sürerdik. Bir ara on yaşlarımdayken ben de çift sürmüştüm. Babamın boş zamanı fazlaydı. Bu boşluğu ya bağ bekçiliği yaparak, ya da köyün çobanlığını yaparak değerlendirirdi. O sıralarda ben de bir süre çobanlık yapmıştım. Bir arkadaşım vardı. "Kel İbrahim" derlerdi. Onunla beraber davar çobanlığı yapmıştım. Bir hafta süresince köye hiç uğramadığımız zamanlar olurdu. Sırtımız bitlenirdi. Eve gelirdim. Çamaşır ve elbisemi değiştirir, bir de yıkanır tekrar giderdim. Bir ara babamla öküz çobanlığı da yaptım. Sonra babam bu işleri bıraktı ve tamamen bağ bekçiliğine gitti.

Babamla beraber köyün öküz sürüsünü güttüğümüz sıralardaydı. Armutlu köyüyle Kızılçakır köyünün sınırında ormanlık bölgede çok ot vardı. Kızılçakır köyünün güneybatısı istikametinde bulunuyorduk. Yavaş yavaş öğle vakti gelmişti. Hayvanların "Yahya'nın Suyu" denilen pınarın başına suvata getiriyorduk. Dar bir boğazdan geçerken tosunlardan birisi kuyruğunu dikmiş, sürüden ayrılmış, dağa doğru kaçıyordu. Ben seslendim. "Babaaa! Tosunun birisi kaçıp gider. Böğelek mi tuttu bilmem!" dedim. Babam baktı ve güldü. "Gel Hasan, gel oğlum gel! O tosun değil, ona "Karacanavar" derler. Bir adı da yaban domuzudur. Bizden korktuğu için kaçıyor" dedi. Şimdi bendeniz hayvanlarla ilgili belgesel izlerken görüyorum. Arslanın önünden kaçarken domuz hep öyle kaçıyor. Gördüğüm de hep o zamanı hatırlıyorum.

Burada geçen "Böğelek" ne demektir? Bizim bölgenin insanları bilirler. Bal arısının biraz büyüğü bir sinek vardır. Adına "Böğelek" denir. Nedendir bilinmez, sığır cinsinden hayvanlara konar ve onların kanlarını emer. İğnesi vardır batırır. Fakat sadece sığırlara konar. Diğer hayvanlar at, eşek ve benzeri hayvanlara konsa da o hayvanlar pek belli etmezler. Lakin sığırlar o sinekten çok korkarlar. Onu gördükleri anda kaçmaya başlarlar. O kadar kaçarlar ki, şaşırırsınız. Bu böğelek denen hayvan, yani sinek "Eğer gülmesem sığır çatlayıncaya kadar kovalarım." dermiş. Ben de yukarıda bahsettiğim kaçan domuzu bu böğelekten kaçıyor sanmıştım.

Köyümüzde Kara Ahmad'ın Hacı Ismayıl adında bir adam vardı. O zamanlar on üç yaşlarımda idim. Benim yaşıtım bir oğlu vardı. Onu dövmüş ve o da kaçmış gitmiş. Öküzler ahırda kalmış. Köyüm öküzlerini toplu olarak otlatan birisi olmadığı zamanlarda, herkes kendi malını kendisi otlatırdı. Üç-beş komşu birleşir, malları da birleştirip toplu halde de otlatırlardı. Yaz günlerinde genellikle dağlarda yatarlardı. Kara Ahmad'ın Hacı Ismayıl'ın karısı bize geldi. Babamla ve annemle görüştüler. Ahırda kalan öküzlerini benim gütmem için anlaştılar. Biz Konya'ya hicret etmeden bir sene kadar evveldi. On üç yaşlarımdaydım.

Öküzleri teslim aldım ve bir grup arkadaşın arasına katıldım. Dağda kalıyorduk. Her gün birimiz gider ve gruptaki arkadaşların azığını toplar gelirdi. Bir gün azık toplama sırası bana geldi. Köye geldim. Herkesin azığını aldım. Benim azığımı verecek olan kadın evde yokmuş. Bekliyordum. Gelen yok. Akşam olmaya başlamıştı. Yolumun üzerinde "Siyek" denilen bir tepecik vardı. Güneş battıktan sonra oraya mutlaka canavarlar uğrardı. Ben orayı nasıl geçerim korkusu içerisindeyken, kadın geldi. Azığımı aldım ve hemen koştum, koştum… Köyün davarı "Topraktepe" denilen yerde yatıyordu. Köpek sesleri duyuluyordu. Biz de "Üçpınar" mevkiinde bir vadide yatıyorduk. Davarla aramızda "Kocagüney" bağları vardı. Neyse ben Siyek'i geçtim. Zaten karanlık basmıştı. Arkamdan canavar ulumaları başlamıştı. Nihayet geldim, ama bütün arkadaşlar korkuya düşmüşler beni bekliyorlardı.

Hayvanları çalılara bağlamışlar. Büyükçe de bir ateş yakmışlar. Oturduk yemeklerimizi yedik. Bir süre sonra da yattık. Uyumuşuz… Sabah uyandığımızda baktık ki, hiçbir hayvan kalmamış. "Ulan arkadaşlar kalkın! Hayvanlar yok" diye bağırdılar. Fırlayıp kalktık. Sağa sola koştuk. Dağılmış öküzleri topladık. Meğer gece davara canavarlar gelmiş. Köpekler arkalarına düşmüş. Canavarlar kaçmış, köpekler kovalamış. Tam da bizim yattığımız vadiye girmişler. Bu korkunç kovalamaca esnasında öküzlerden bazıları korkmuş, kimisi ürkmüş ve ipini koparan, çalıyı söken gitmiş… Bizim hiçbir şeyden haberimiz olmamış. Sabahleyin tepeye çıkıp baktık ki, hayvanlar, ekinlerin içerisinde, ikişer üçer gruplar halinde otlanıyorlar. Topladık ve eksiğimiz var mı yok mu kontrol ettik. Bir eksiğimizin olmadığını anlayınca rahatladık. Zaten bu olaydan sonra da ben Konya'ya geldim. Eğer Konya'ya gelip hafızlığa başlamasaydım, köydeki hayatım böyle devam edip gidecekti. Allah ebeveynime rahmet eylesin…

Yine böyle öküzleri güdüp, dağda yattığımız dönemlerde idi. Bu defa kendi öküzlerimizi güdüyordum. "Kaplançalı"nın arka tarafında, yani kuzey kısmında "Yirce" diye ifade ettiğimiz bir tarlamız vardı. Orayı sürüyorduk. Yemeğimizi yedik. Benim belimde bir çoban kavalı vardı. Öğrenmeye çalışıyordum. Babam, "Hasan şu kavalı ver bakayın" dedi. Ben babamın kaval çaldığını bilmiyordum. Verdim. Başladı üflemeye… Yahu, ne güzel çalıyormuş meğer… Dinledim ve imrendim. Tam o esnada babam, "Hasan sol tarafına bir bak" dedi. O çalmaya devam etti. Baktım bir yılan… Sabanın açtığı çizginin kenarına başını dikmiş, kaval dinliyor. Babam çaldı, ben ve yılan dinledik. Bir süre sonra babam çalmayı bıraktı. Yılan bir süre daha orada durdu ve sonra çekti gitti.

Bu çalışmanın baş tarafında referans verdiğim Yusuf Küçükdağ'ın, Armutlu isimli kitabının 253. sayfasında 58. hanede kayıtlı bulunan Bozoğlu Abdullah'ın, yaptığı iş hanesinde "rençber ve bağ bekçiliği" diye yazıyor. Buradan anlıyorum ki, bizim sülaleye rençberlik ve bağ bekçiliği, ta dedelerimizden gelen bir iş kolu oluyor. Bir ara babam rahatsızlanmış ve çalışamaz hale gelmiş… Bu haliyle askere gitmiş.

Hastalığının sebebine gelince, o dönemde Türkiye'de Tek Parti iktidarı vardı. Devir İsmet Paşa devriydi. Her vatandaş vergi vermekle mükellefti. Fakat millette vergi verecek para yoktu. Elde ettiği tarım ürünlerinden vergi verir, hayvan başına vergi verir, başka şekillerle de vergi verirlermiş. Parası olandan para, ürünü olan-

dan ürün, hayvanı olandan hayvan vergi olarak alınırmış. Köyde devletin casusları varmış. Onlar hemen haber verirlermiş. Jandarmalar hemen gelir, harmanı savurup buğdayı loda yapan insanların hasılatını, sahibi çalmasın diye dört bir tarafına damga basarlarmış.

Hâlâ unutamadığım bir olay var… Rahmetli babamla annem, bir gece evin içinde bir metre kutrunda ve derinliğinde bir çukur kazdılar. Gaz lambasının ışığında bu çukura buğday doldurdular. Üzerini kapattılar ve evin sergisi keçi kılından dokunmuş sergiyi üzerine serdiler. Hiç bilinmeyecek şekle getirdiler. Ertesi gün bir pencere şeklinde yapılmış, lakin dışarıda duvar olduğu için pencere değil, penceremsi yerin önünü beyaz çamurla ördüler. En üstte dört parmak genişliğinde bir açıklık bıraktılar. Orası birkaç gün bekledi ve kurudu. Aynı şekilde üzerini belirsiz hale getirdiler.

Neden böyle yapıyorlardı. Çünkü devlet ellerinden alıyor ve onlar ne ile geçinecekler diye düşünmüyordu. Vatandaş da kendi malından alabildiği kadar alıyordu. Aksi halde bir gün gelip ekmek bulmak mümkün olmayacaktı.

İşte böyle günlerden biriymiş. Babam vergisini veremeyince yol yapımında çalışmak üzere gitmiş. Ne kadar zaman kaldılarsa dağda kalmışlar. Yol yapımında çalışmışlar. O çalışmalar esnasında babam, midesini ve bağırsaklarını üşütmüş ve dolayısıyla yemesi içmesi pek mümkün olmamış. Devamlı bir mide ağrısı çekiyormuş. O sırada askere gitmiş. Askerde hastalığı aynen devam etmiş.

Konya'da herkesçe bilinen Mevlâna Çarşısı var. Mevlâna Türbesi'nin karşısındadır. O çarşının bulunduğu yerde eskiden bir askerî hastane vardı. Biz köyden Konya'ya geldiğimiz dönemlerde idi. Babam, o hastanede midesinden ameliyat geçirmiş. Daha sonra o hastane yandı. Uzun süre üstü dam olarak açık durdu. Altındaki mekânlar sonradan dükkân yapıldı. Sonra Ahmet Öksüz belediye başkanı iken, şimdiki Mevlâna Çarşısı oraya yapıldı. Bu çarşının şimdilerde de artık yıkılacağı söylenmektedir.

Babam ameliyat olduktan sonra kendisine "askerlik yapamaz" raporu vererek terhis etmişler. İş yok, gelir yok, çalışma gücü olmayan bir insan. Ama ameliyata rağmen ağrı-sancı devam ediyor ve bir şeyler yeyip içemiyor. Köyde bütün işler annemin sırtında, biz de küçüğüz ve ona yardım edemiyoruz.

Bu sıralarda babam, Çumra'nın Sodur isimli köyünde, ecdad mesleği "bağ bekçiliğine" başlıyor. Bendeniz o dönemi iyi hatırlıyorum. Babam arada bir geliyor, çamaşırlarını değiştiriyor ve tekrar gidiyordu. Köy ova köyü olduğu için yağ bol, yoğurt bol, yiyecek bol… Lakin babam hasta olduğu için, hiçbirini yiyemiyor. Bekleyince de bozuluyormuş. Yiyecekler olduğu gibi boşa gidiyormuş. Bir gün çok önemli bir olay olmuş. Sodur köyünden Ayşe abla isminde yaşlı bir kadın, bağların içerisinde dolaşıyor ve bazı otları topluyormuş. Babam yanına gelmiş ve sormuş: "Ayşe abla! Ne hayır, ne yapıyorsun?" Demiş. "Oğlum, ben biraz doktorlanırım da bazı otları ilaç yapmak için topluyorum." demiş.

Babam, "Ayşe abla o zaman bir de bana çare bul, ben de hastayım." demiş. Bunun üzerine babamın yüzüne dikkatlice bakmış ve "Evet evlat, sen hastasın!" demiş.

"Peki, nedir senin hastalığın?" diye sorunca, babam, hadiseyi tâ baştan itibaren anlatmış. "Midemde bir hazımsızlık var o bir türlü geçmedi." demiş.

Kadın, çantasından bir kuru ot çıkartmış. "Bunu sigara gibi sar, bir sabah, bir öğle ve bir de akşam iç" demiş. "Birkaç gün sonra bir şeyin kalmaz inşallah" demiş ve gitmiş. Babam sigara kullanmazdı. Cuma günü Cuma Namazı kılmak için köye gelirmiş. Onun sigara kullanmadığını cemaat de biliyormuş. Cuma'dan önce halk caminin önünde otururken, babam, Ayşe ablanın kendisine verdiği otu sigara gibi sarmaya başlamış… Görenler, "Ne o Tahsin Ağa, sende mi tütün içmeye başladın?" diye sormuşlar. Bunun üzerine babam, başından geçen olayları onlara anlatmış. "Sen Ayşe ablanın verdiği otu bırak ta, tütün iç tütün" demişler.

Ben çocukluğumdan hatırlarım. Beli kuşaklı tütün paketi, tekel müdürlüğü tarafından satılırdı. İçerisinde sarılacak kâğıdı da beraber bulunurdu. Babam gitmiş bakkaldan bir paket tütün almış getirmiş. Cemaatten birkaç kişi devreye girmiş ve babama sigara hazırlamışlar. Ezan okununcaya kadar on, on beş adet sigara sarmışlar. Babam onları bir tabakaya koymuş, bir de kibrit alıp, namazdan sonra bağa gelmiş. "Bir tanesini yaktım." diyor babam. "Kerahatten keramet umulmaz" derdi hocalar. "Bakalım nasıl bir netice verecek?" diye düşünüyordum. "Hiç de tat almamıştım. Lakin yine de Ayşe ablanın dediği üzere, bir sabah, bir öğle ve bir de akşam olmak üzere içiyordum…"

"Ertesi günü yine aynısını yaptım. Üçüncü gün bende bir şeyler olmaya başladı. Bu hastalığa yakalandığım günden itibaren, ameliyat bile olmama rağmen, midemde hiçbir değişiklik olmamıştı. Üçüncü gün bende bir ishal olmaya başladı. Ben tütün içmeye devam ettim, ishal de devam etti. İçimde ciddi bir rahatlama oldu. İştahım açıldı. O yiyemediğim nimetleri yemeye başladım. Haftaya Cuma Namazı için camiye gittiğimde, cemaat, "Tahsin Ağa, ne yaptın?" diye sordular. Ben de anlattım. Çok rahatlamıştım. Ağrılarım sancılarım kalmamıştı. Memnun olduğumu söyledim."

Buraya kadar sizlere aktardığım bu bilgileri, bendeniz bizzat babamdan dinlemiştim. O arkadaşlarına bunları anlatırken, bütün teferruatıyla ben de duymuştum.

Bu olaydan bir süre sonra babam eve gelince, gördük ki, biraz toparlanmış, rengindeki hastalık hali gitmiş. Sağlıklı bir kişi olmuş. Fakat bu arada tütün içmenin tiryakisi olmuş. Tabakasından tütünü çıkartıp, sigara yapmaya çalışırken, onun da elleri ve parmakları titriyordu. Onu öyle görünce, Koca Hasan dedemin kardeşi Akkavuk Koca'yı hatırladım. Yukarıda anlatmıştım. Onun da sigara sararken elleri ve parmakları titriyordu. Demek ki, bu haller bizim sülalede irsîdir.

ALADİKEN KÖYÜ

Rahmetli babam, Sodur köyündeki bekçiliği bitince, bu defa Karaman'a bağlı Aladiken köyüne bağ bekçisi oldu. Birkaç yıl üst üste bu köyde bekçilik yaptı. Onun anlattığı ve benim de yaşadığım bir olayı burada anlatmak istiyorum.

Aladiken köyü Karaman'a giderken sağ tarafta bulunan, Torosların başlangıcı, yüksek dağların eteklerine yakın bir köydür. Zaman zaman Toroslardan, bağlarda-

ki üzümlere yaban domuzlarının indiği görülmüştür. Hayvanlara da zarar verirlermiş. Yaban domuzundan birisini bir köylü öldürürse, diğer köylüler ona bolca hediyeler verirlermiş. Belki aniden karşıma çıkabilir diye babam silahında "domdom kurşunu" denilen domuzlar için öldürücü bir kurşunu mutlaka bulundururmuş. Bu ihtiyatlı hareketin semeresini de görmüş.

Şöyle anlatıyor: "İkindi namazı kılıyordum. Sol tarafıma gelen kısımda dereye benzer bir çukur vardı. İçerisinde sık çalılık bulunuyordu. Namazdayken bir hışırtı duydum. Silah biraz ilerideydi. Sürünerek gidip silahı aldım ve hedefe yöneldim. Sürünerek yaklaştım. Gördüm ki, çalıların arasına saklanmış. Lakin o beni görmedi. Yönü bana doğruydu. Hedef aldım ve tam alnından vurdum. Oracıkta çöke kaldı. Şüphelendim, öldü mü, ölmedi mi emin olamadım. Biraz durdum hiçbir hareketini görmeyince gittim namazımın farzını kıldım geldim. Tosun gibi büyük bir hayvandı.

"O civarda avcılığıyla övünen, böyle bir av vurunca, derisini yüzüp ağaca geren, köyleri dolaşarak halktan bahşiş toplayan birisi vardı. Ona haber gönderdim. Geldi baktı ve çok sevindi. "Tahsin ağa, izin ver ben bunu kendim öldürdüm diyerek derisini dolaştırayım, sana da bir şeyler veririm" demişti. Götürdü ve dediği gibi de yaptı."

Bendeniz yakınen biliyorum ki babam, iyi bir avcıydı. Attığını mutlaka vururdu. "Merak ettim" diyor. "Kurşunun alnından girmesi lazımdı. Bir işaret göremeyince çok merak ettim. Çağırdığım adam gelinceye kadar ben yüzdüm. Baktım ki, kurşun alnından girmiş, iç organlarını parçalayarak kuyruğunun altında kalmış. Bu yüzden hayvan, hiç devinemeden oraya yığılmış kalmış."

"Silah sesini duyan köylüler koşa koşa geldiler ve durumu gördüler. O günden sonra benim ünüm şanım orada arttı ve etrafa yayıldı."

BEŞ KAĞNI SAMAN

O zamanlarda ova köylerinde ekinler pek bol olurdu. Bizim köylerde ise, fazla tarım alanı olmadığı için, kışın hayvanların yiyeceği samanı da, ya çevre köylerden ya da dağdaki otları toplayıp saman yaparak temin ederdik.

Babam Aladiken köyü ağalarından rica etmiş, beş kağnı saman sözü almış. Köye geldi. Bazı komşularla görüştü. Kabul edenlerden beş komşu kağnılara bindik, doğru Aladiken köyüne geldik. Orada üç gün kaldık. Babam ve arkadaşları kağnılara saman doldurdular, ben de öküzleri otlattım. On bir yaşındaydım. Bir akşam bize köy odasında yemek ikram etmişlerdi. Yemekte bir tatlı geldi. Herhalde "Saçarası" olsa gerek. Üzerine sızırılmış bal döktüler. Onu hep birlikte yemiştik. Hâlâ tadı damağımda duruyor, hiç unutamıyorum.

Neyse kağnıları tıka basa samanla doldurmuşlar. Öküzleri koştuk ve bizim köye doğru yola çıktık. Güneybağ köyünü geçince o meşhur "Gökbel" yokuşuna geldik. Öküzlerin kağnıları çekmesi mümkün değil. Kağnının birisini hep birlikte iteleyerek tepeye çıkardık. Ben başlarında dururken diğerlerini de aynı şekilde çıkardılar. Biraz dinlendik ve yeniden yola koyulduk. Gece olmuştu. Ayın dolunay evresine

rastladığı için ortalık aydınlıktı. Sabaha yakın bir saatte köye ulaştık. Her kağnının yarısını bizim samanlığa doldurduk. Diğer yarısını kağnı sahibi götürdü. Böylece saman getirme faslı da bitmiş oldu.

O zamanki yıllarda her köyde bir "köy odası" olurdu. Bizim köyde de vardı. Başka köylerden gelip bir gece kalan ve ertesi gün yola devam eden yolcular olurdu. Onlar her zaman hayvanlara verecek saman bulamazdı. Böyle zamanlarda köylüler adamı bize gönderirlerdi. Biz de torbasına saman doldurur, adamı gönderirdik. Adamların duasını alırdık. Annem de babam da bu tür hizmetleri ve yardımları severlerdi. Sırf bunun için saman bulundururduk.

FATMA İYİOLDU (HALAM)

Koca Hasan dedemin hayatta kalan üç çocuğundan birisi ve en küçükleriydi halam.

Yukarıda bahsetmiştim. Koca Hasan dedemin bir yanlışı yüzünden aldığı bir bedduanın tesiriyle olsa gerek, Koca Hasan dedem Süveyş-Filistin Savaşına gitmiş ve bir daha dönmemiş. Bir müddet sonra eşi Fadime nenem vefat etmiş. Çocuklar yetim kalmışlar. Arkasından neneleri olan Arife karı da vefat etmiş. Halam, babam ve amcam kimsesiz kalmışlar. Amcam kendi işlerini evirip çevirmeye çalışırken, babam da köyün imamı olan İshak Hoca'ya çırak durmuş. Halam hem daha küçükmüş hem de hiç kimsesi kalmadığı için perişan oluyormuş.

O sırada Konya'dan bir aile gelmiş köye. Evlat edinmek arzusuyla bir kız çocuğu istiyorlarmış. Birisi onlara halamı söylemiş. Bunun üzerine amcam ve babam da gelmişler, kardeşlerinin hiç olmazsa bu perişan durumdan kurtulması için razı olmuşlar. Halamı hazırlamışlar ve ağlaşarak o aileye teslim etmişler. Ancak hiç kimsenin aklına o ailenin adresini almak gelmemiş. Sadece bize "Hasta Mehmetler" denir. Lakabımız budur demişler ve alıp gitmişler.

(Koca Hasan dedemin kızı) Fadime (Fatma) İyioldu Merhume Halam

Aradan uzun bir zaman geçmiş. Lakin babamın içerisinde kız kardeşini bulma arzusu her geçen gün artmış. Konya'ya çalışmak için her gelişinde kardeşini ararmış. Hasta Mehmetler lakabını hatırlamış ya da amcama sormuş. Bulunduğu yerlerde aslen Konyalı birisini bulduğu zaman ona sorarmış.

"Bu Konya'da Hasta Mehmetler diye bir aile varmış, tanıyor musunuz?" dermiş. Günlerden bir gün Aziziye Cami'nin önünde adamın birisi "daleeeek" diye bağırarak bir şeyler satıyormuş. Babam anlatıyor; Merak ettim yanına vardım, "Sen ne satıyorsun gardaş?" diye sordum. Sabah vaktiydi. "Görmüyor musun kardeşim salep satıyorum. Otur sana da vereyim, iç." demiş. Babam kendi kendine yanlış duyduğunu düşünürken, ben bu adama da sorayım diye aklına gelmiş. "Yahu gardaş, sana birisini sormak is-

tiyorum. Acaba tanır mısın?" demiş. "Buyur kimmiş?". "Burada Hasta Mehmetler diye bir aile varmış. Ben onları arıyorum. Onlarda kız kardeşim var onu görmek istiyorum." demiş.

"Ben onları tanıyorum, şu arka sokakta evleri var." deyince Babam heyecanlanmış... "Nerede?" diye sormuş. "Şu Tellal Pazarı var ya, onun arkasındaki sokağın içerisinde" demiş. Babam, salebini içmiş, parasını vermiş ve hemen adamın dediği yere gelmiş. Allah'dan olacak ya halam, genç bir gelin olmuş, büyümüş ve kapılarının önündeki çeşmeden su dolduruyormuş. Babam onu görmüş ve tanımış, fakat bir şey söyleyememiş. "Evi buldum, kardeşimi de gördüm ya, sonra bir daha gelip görebilirim" demiş ve oradan ayrılmış.

Meğer halam, evlatlık olarak geldiği evin büyük oğlu Mehmet'le evlendirilmiş ve evin muteber gelini olmuş. Kayınvalidesi vardı Miyase abla, son derece titiz, otoriter, disiplinli bir kadındı. Halam kendi huyuna göre yetişince, başkasına gelin vermeyi düşünmemiş. Kendi oğluna almış.

Halam rahmetli, çalışmaktan hiç yılmazdı. Kalabalık nüfusu olan bu evin, tüm işlerini evirip çevirirdi. Kayınpederi Ali amca hayattaydı. Kayınvalidesi zaten 110 yaşlarına yakın vefat etti. Eşinin kardeşi vardı Nebi diye, o da onlardaydı. Eşinin kız kardeşi vardı, galiba adı Fahriye idi... Şehir merkezinde bir evleri vardı. Bir de Büyükkumköprü yöresinde büyükçe bağları, bahçeleri vardı. Halam geniş ve kalabalık olan bu aile içerisinde yetişmişti. Dört tane oğlu vardı, bir de kızı varmış ama o ölmüş.

Çocukları; Oğuz, Ahmet, Cengiz ve Mustafa'dır. Bunlardan en büyükleri Cengiz, benim eniştem olmuştur. O'nun da iki oğlu ve bir kızı vardır. Sami, Mehmet ve Nuran... Eniştem de, kardeşim de vefat ettiler. Allah hepsine rahmet eylesin...

Babam rahmetli, çok yüksek bir sevinç ve heyecan içerisinde köye gelmiş ve amcama durumu anlatmış. O da sevinmiş... Konya'ya tekrar gittiğinde babam, evlerine gitmiş ve kendisini tanıtmış. İçeri almışlar. Halamın kayınvalidesi Miyase abla gerekli ilgiyi göstermiş, Halamla babamın görüşmesine konuşmasına müsaade etmiş. Bu gelişmelerden sonra bir güven ortamı doğunca, bir müddet sonra halam, iki oğluyla birlikte bizim köye geldiler.

Yanılmıyorsam altı yaşlarımdaydım. Cengiz ve Oğuz'la birlikte halamı misafir ettik. Cengiz benim yaşlardaydı. Oğuz daha küçüktü. Şehirli çocukları oldukları belliydi. Giysileri ve bakımlı halleri dikkat çekiyordu. Halam bize kırmızılı beyazlı halka şekerler getirmişti. Onları çok sevmiştim. Sanıyorum bir hafta kadar kaldılar ve gittiler. Aradan yıllar geçti. Biz 1947 senesinin Ekim ayında Konya'ya hicret etmiştik. O tarihten sonrasını da hicret günlerini anlatırken yazmayı düşünüyor ve bu konuyu burada noktalamak istiyorum.

Burada şu notu da düşelim. Soyadları Hasta Mehmet olarak geçiyormuş. Rahmetli Ali amca, "evlat, önceleri hastaydı, ama şimdi iyi oldu" demiş ve bunun üzerine soyadını "iyioldu" şeklinde değiştirmişler. Şu anda bu ailenin soyadı "iyioldu" şeklinde devam etmektedir. Biz de bundan sonraki konularda bu soyadını kullanacağız.

AKKAVUK KOCA (AKKAVUK MEHMET EFENDİ)

Sanırım 5 veya 6 yaşlarımdayken, rahmetli annemle bir akrabamıza gitmiştik. Odaya girdiğimizde köşede oturan uzun boylu, geniş omuzlu, ak sakallı, başında poşudan sarık bulunan, heybetli bir zat oturuyordu. Tabakasını çıkardı. İçerisindeki tütünden bir sigara sardı. O esnada benim en çok dikkatimi çeken, ellerinin ve parmaklarının titremesiydi. Allah-u âlem yaşlılıktandı. Sonra o zatı bir daha görmedim.

Yukarıda zaman zaman adını zikrettiğim bir zat. Hüseyin Çavuş'un çocuklarındandır. Koca Hasan dedemin kardeşidir. Beş altı yaşlarımdayken ben kendisini görmüştüm. Heybetli bir adamdı, camiye devamlı birisiymiş.

Mehmet Erkul
Babamın amcası, Akkavuk Koca'nın Büyük Oğlu. Çocukları Recep, Ramazan, Huriye, Fatma, Havva ve Sari-ye'dir.

Hasan Erkul
Akkavuk Koca'nın Küçük Oğlu Çocukları: Mustafa, Ayşe, Mehmet, Kadir, Şerife, Duran, Fatma, Mevlüt ve Emine Erkul

Osman Erkul (Akkavuk Osman)
Akkavuk Koca'nın Ortanca Oğlu. Çocukları: Ali İhsan, Mehmet, Nazife, Fatma ve Mustafa

Bizim köyün yaşlı bir imamı vardı. O anlattı: "Akkavuk Koca şu köşeden çıktığında saate bakardım, tam olarak ezana beş dakika var olurdu. Mutlaka beş dakika önce camiye gelirdi ve bütün vakitlerde böyleydi. Camiye çok düşkündü" diye…
Bu zatın benim bildiğim üç tane oğlu vardı. Mehmet, Osman ve Hasan... Bunlar vefat ettiler. Şu anda torunları köyde yaşamaktadırlar. Hatta ben bu notları yazarken, köy muhtarlığını bu zatın torunlarından birisi yapmaktaydı.

Rahmetli Babam, Akkavuk Osman'la iyi arkadaş idiler. Tavşan avına beraber giderlerdi. Bir defasında on tane tavşan vurmuşlar da, köylüler kıskanmışlar ve bunlara nazar değmiş, uzun süre tavşan vuramamışlardı.

Yeri gelmişken bir hatıramı burada anlatmak istiyorum. Bir gün babamın kolunda

bir kol saati gördüm. O abdest almak için çıkardığında ben, kaşla göz arasında saati aldım. Çok hoşuma gitmişti ve çok merak ediyordum. Gümüş kaplamaya benziyordu. Dikkat çekiciydi. Hemen koluma takmıştım. Babam istediyse de ağladım, vermedim. Öteki çocuklara göstererek kendimce gururlanıyordum. Saat ne kadar güzel ve çekici olursa olsun, nihayet saattir. Çabuk bozulabilir, ben kaybedebilirdim.

Nitekim oynarken saatin kurma kolu düştü. Aradım, bulamadım. Artık bu saat bozuldu diyerek, kayanın üstüne koydum. Elime bir taş alıp saati ezdim. Ben nereden bileceğim onun önemli bir meta olduğunu? Ezdikten sonra getirdim parçasını anama verdim. O bana çok kızdı. Sonra babam geldi, ona da söyledi, o da çok kızdı. Ama bir şey yapmadı. Amcasının oğlu Osman'a aynısından bir saat alıp verdi. Aradan yıllar geçti. Tâ 1963 yılında bir arkadaşımla ortak olduk ve bir saatçi dükkânı açtık. Altı sene saat tamiratı ve saat alım satımıyla uğraştım. Sonra ayrıldım ve Kur'an Kursu hocalığına devam ettim. Çocukluğumda sanata olan merakımı bir parça gidermiş oldum.

TABLO - I

Babamın Annesinin Annesi Cihetinden Soyumuz

SEMERCİLER
(Sülalesi)

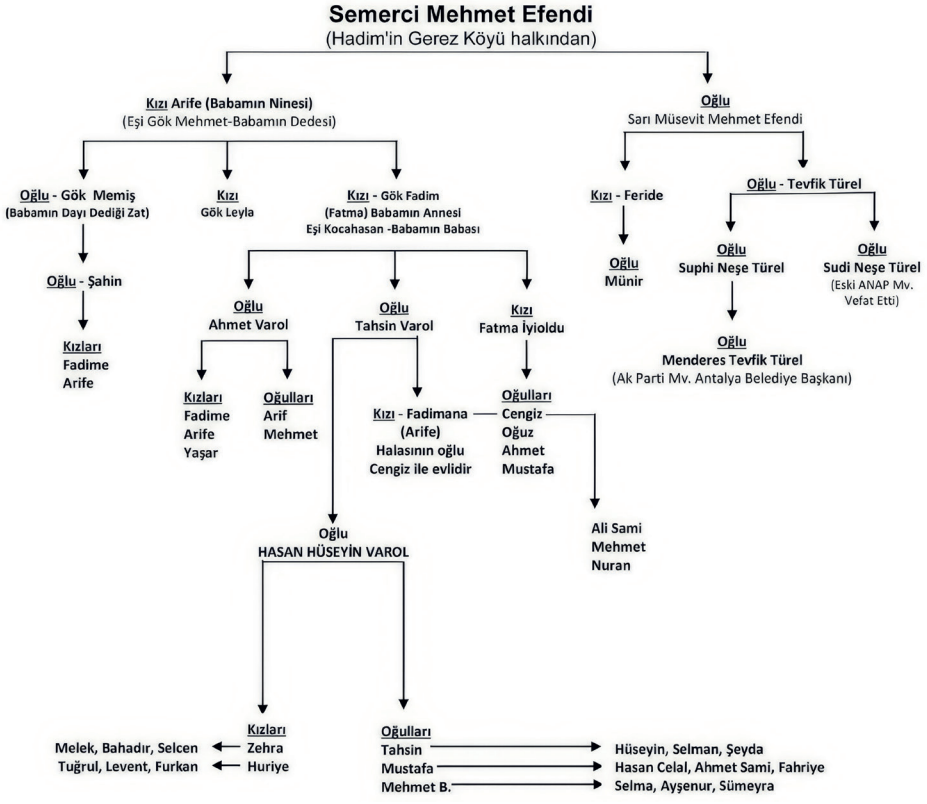

TABLO - II

Babamın Annesinin Babası Cihetinden Soyumuz

MEMİŞLER
(Sülalesi)

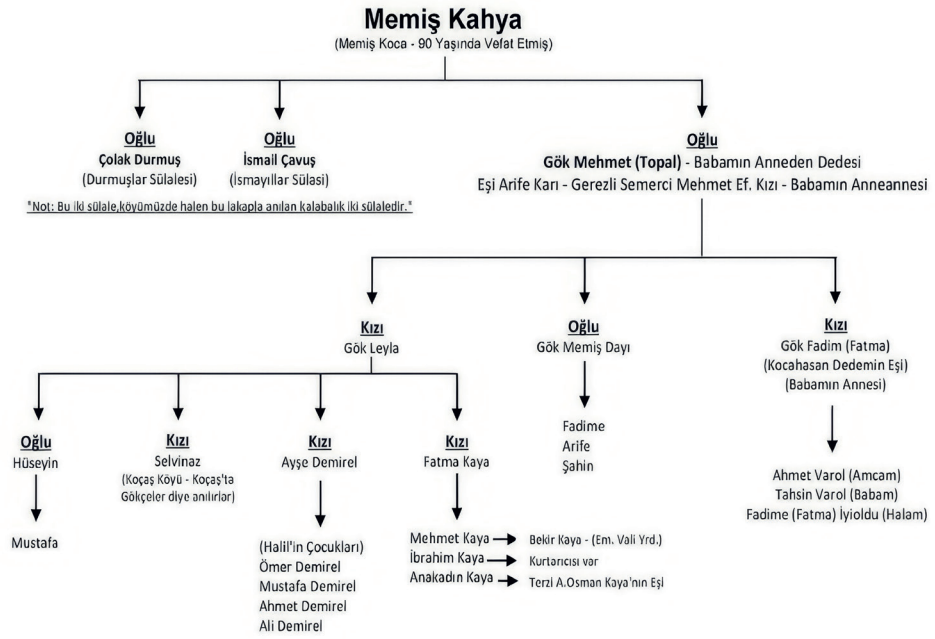

BABAANNEM CİHETİNDEN SOYUMUZ

SEMERCİLER SÜLALESİ

SEMERCİ MEHMET EFENDİ

Rahmetli amcamın anlattığına göre, Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Gerez köyü eşrafından Semerci Mehmet Efendi olarak bilinen ve asil bir aileden gelen bu Mehmet Efendi, o dönemde meşhur ve muteber olan semercilikle meşhur birisidir. Lakin ağıbaşlı, kamil, olgun ve sözü dinlenen bir zattır. Bilinen iki çocuğu vardır, Mehmet ve Arife... Bu sülaleye "Semerciler Sülalesi" denilmektedir.

SARI MÜSEVVİD MEHMET EFENDİ

Semerci Mehmet Efendi'nin oğludur. Konya'ya gelmiş ve Konya medreselerinde okumuş, icazetli hocalardan birisidir.

Caner Arabacı'nın "Osmanlı Döneminde Konya Medreseleri" isimli kitabında, şöyle anlatılıyor:

"Bu Medresede Ömer Efendi ile Ali Kemalî'nin ne kadar müderrislik yaptıkları bilinmemektedir. Fakat son dönemlerde bilinen müderris "Sarı Müsevvid" lakabı ile tanınan Mehmet Efendi'dir. "Alim, fâzıl, metîn ve vakur bir zat olan" Mehmet Efendi, aslen Hadim'in Gerez köyündendir. İlk tahsilden sonra Konya'ya gelip Zaferiye Medresesi'ne girmiş, orada müftü Aladağlı Hacı Ahmet Rüştü Efendi'de okuyarak 1892 M. yılında icazet almıştır. Fıkıhta ihtisas sahibi olduğu için on yıla yakın müsevvidlik yapmıştır. Ardından Fevziye Medresesi'ne müderris olmuştur. Zaman içerisinde müftü yardımcılığına getirilmiş, o günkü ifadesiyle "Sarı Müsevvid Mehmet Efendi" ünvanıyla anılmıştır. 1920 yılında vefat eden Mehmet Efendi, şimdi park olan Şems Mezarlığı'na gömülmüştür.[1]

Mehmet Efendi, çok talebe yetiştirmiştir. Bunlardan bir tanesi de küçük attar dükkanından geçimini sağladığı ve örgü milleri sattığı için "Milci Hoca" diye tanınan Cebbarzade Şükrü Efendi'dir.(1941) Bu zat, aynı zamanda Sarı Müsevvid Mehmet Efendi'nin damadıdır. Babam ve annemin Feride abla diye hitap ettikleri bir hanım vardı. Tam Osmanlı hanımlarından, boylu boslu, görgülü ve olgun bir hanımdı. Bir oğlu vardı. Adı Münir idi. Allah rahmet eylesin.

Konya'nın Eski Garaj mevkiinde, Sarıyakup Mezarlığı olarak bilinen mezarlığı takiben Mengene istikametine doğru giderken, bir su kanalı vardı. O kanalın üzerinde yapılmış bir köprünün adı, "Müsevvid'in Köprü" diye bilinen bir köprüydü. Şu anda köprü yok ama halen ismi aynen devam etmektedir. Zira köprünün yanında kerpiçten yapılmış bir ev vardı. O ev, Müsevvid Mehmet Efendi'nin eviymiş. Şu anda ev de yoktur, yerine yeni binalar yapılmıştır. Ancak orada bulunan bir mescid vardı. O mescid şimdi büyük bir cami oldu. O caminin adı ise, Müsevvid'in Camisi'dir. Bu duruma göre, "Müsevvid'in evi, Müsevvid'in köprüsü ve Müsevvid'in Camisi" olarak halen ifade edilen bu yerler, oranın alâmet-i fârikası olmuştur.

Biz aile olarak Konya'ya geldiğimizde, 1947 yıllarında orada kerpiç ev ve köprü vardı. İleride anlatacağım Sarı Müsevvid Mehmet Efendi'nin yeğeni Fadime Hanım babamın annesidir. Fadime Hanım, babama hamileyken Konya'ya gelmişler. Bir müddet bu evde kalmışlar. Hatta babam, o evde dünyaya gelmiş. Adını da Müsevvid Mehmet Efendi, "Hasan Tahsin" olarak koymuş. Fakat babam ve annesi Fadime Hanım orada fazla kalmamışlar ve tekrar köye dönmüşler.

O günün şartları içerisinde yaşayan insanların pek çok şeyden mahrum oldukları bir gerçektir.

Sarı Müsevvid Mehmet Efendi'nin babası Semerci Mehmet Efendi, o evi yaparken bir ara: "Oğlum Mehmet, biraz gel de şu ağacı dama beraber atalım, ben yalnız yapamadım" demiş. Oğlu Mehmet gelmiş ve yardım etmiş, fakat "Baba, ben şimdi dersimin başından kalktım ve buraya geldim. Tekrar dersimin başına oturacağım, kafamı toparlayıp dersime eğilebilmek için epeyce kendimi zorlamam lazım." demiş.

---

1 Caner Arabacı, Osmanlı Döneminde Konya Medreseleri, s. 274.

Derslerine bu derece düşkün ve gayretli olan bu zat, bir gün Zaferiye Medresesi'ne müderris olmuş ve orada talebe-i ulûmun yetişmesine çalışmış.

Onun medrese dönemine ait bana şöyle bir menkıbe anlatıldı. Doğruluk derecesini bilemiyorum. Konya'nın Köprübaşı Semtinde "Cevizaltı" diye bilinen ve karşısında "Çukurmektep" denilen bir yer vardı. Onların devamında Ovaloğlu ve Nakiboğlu camileri ve medreselerinin yanında, Sarı Müsevvid Mehmet Efendi'nin de medresesi varmış.

Bir gün medresenin umumi kapısından içeri bir köpek girmiş. Havluda dolaşırken talebeler de havluya çıkmışlar. O sırada köpeği görenler onu kovalamaya başlamışlar. Sağdan soldan seslenmeler ve kovalamacalar olunca hayvancağız kapıyı bulamamış. Şaşkınlık içerisindeyken, kapıdan müderris Mehmet Efendi girivermiş. Talebeler onu görünce, odalarına kaçışmışlar. Havluda kimse kalmayınca hayvan, kendine gelmiş ve kapıdan çıkıp gitmiş.

Bu olay üzerine hoca, bütün talebeleri havluya toplamış ve onlara uzun uzun nasihatten sonra, "Ey medreseye gelip, burada okuyup hoca olmak isteyenler! Medresenin kapısından her giren kişi okuyup alim olmaz. Eğer öyle olsaydı, biraz önce bu medreseye girip sonra çıkan kelb de hoca olurdu!.." demiş. "Herkes kendisine dikkat etsin, hayvanlara karşı da, insanlara karşı da edeb ve olgunluk yaraşır." diye onları uyarmış.

Sarı Müsevvid Mehmet Efendi'nin benim bildiğim Tevfik Türel isminde bir oğlu ve kendisine Feride abla diye hitap ettiğimiz bir de kızı vardı. Kızının evvelki eşinden bir oğlu vardı, adı Münir idi. Tevfik Türel'in Antalya'da olduğu ve bir gazete sahibi olduğu bilgisine ulaşmıştım. Sonra bu Tevfik Türel'in galiba iki oğlu varmış. Birisi Sûdî Neşe Türel, diğeri Suphi Neşe Türel. Bu Suphi Neşe Türel'in oğlu Menderes Türel, Ak Parti milletvekilidir. Daha önce de Antalya belediye başkanlığı yapmıştır. Sûdî Neşe Türel'in çocuklarını bilmiyorum. Kendisi önceki zamanlarda Anavatan Partisi'nde milletvekili idi. Sonra bakan oldu. Vefat ettiğini duydum.

Sarı Müsevid Mehmet Efendi'nin akrabalarından bir kol da Güneysınır ilçesine bağlı Mehmet Ali köyündedir. Detayını incelemeye vaktim olmadığı için bu kol hakkında fazla bilgim yoktur. Ancak Milli Selamet Partisi'nin tanıtımı için babamla o köye varmıştım. O vesileyle görüşmek istedik. Fakat onlar da CHP'li imişler. Çok fazla iletişim kuramadık ve dolayısıyla bilgi de edinemedik.

ARİFE HANIM

Semerci Mehmet Efendi'nin Kızı, Sarı Müsevvid Mehmet Efendi'nin kız kardeşidir.

Bizim oralarda yaşlanmış hanımlara "karı", yaşlanmış erkeklere ise "koca" derler. Ben de buna uyarak "Arife karı" ifadesini kullanacağım.

Yukarıda bir nebze bahsetmiştim. Semerci Mehmet Efendi'nin oğlu Sarı Müsevvid Mehmet Efendi, bir de kızı olan Arife vardı. Şimdi sıra bu Arife'den bahsetmeye

geldi. Onu anlatmaya çalışacağım.

Önce şu bilgileri vermemiz lazım. Bizim köyde "Memişler" lakabını taşıyan bir sülale var. Bu Memişler'in en başında "Memiş Kahya" denilen bir zat bulunuyor. Bu zata ayrıca "Memiş koca" dahi denmektedir. Bu Memiş Kahya doksan yaşında vefat etmiş. Bu zatın üç oğlu var. İsmail Çavuş, Çolak Durmuş ve Gök Mehmet. Buna ayrıca Topal Mehmet de denilmektedir.

Bunlardan İsmail Çavuş'un sülalesine "İsmayıllar", Çolak Durmuş'un sülalesine de "Durmuşlar" denir. Halen köyümüzde bu lakaplar kullanılmaktadır. Bunlarla akrabalığımız bilinmektedir. Lakin ben burada çok detay vermeyeceğim. Memiş Kahya'nın diğer oğluna gelince, buna Gök Mehmet veya Topal Mehmet denmektedir. "Memişler" sülalesinden Gök Mehmet. Bu Gök Mehmet, Hadim'in Gerez köyü eşrafından Semerci Mehmet Efendi'nin kızı Arife Hanım'la evlenmiştir. Böylece "Semerciler" sülalesiyle "Memişler" sülalesi arasında bir akrabalık bağı kurulmuştur.

Gök Mehmet'le eşi Arife Hanım'ın çocukları, Gök Memiş, Gök Leyla ve Gök Fadim'dir. Müsaadenizle bunlar üzerinde biraz duralım. Durum biraz daha açıklığa kavuşsun.

KOCA MEMİŞ DAYIM

Gök Mehmet'le Eşi Arife karının çocuklarından Koca Memiş, buna Gök Memiş dahi denilmektedir. Adı üstünde "Koca Memiş". Babam rahmetli bu zata, annesinin erkek kardeşi olduğundan dolayı, "Dayı" diye hitap ederdi. Kocaman bir adamdı. Çok cesur, korkusuz birisiydi. Sesi ve okuyuşu güzel, namaza devamlı birisiydi. Hanımı vefat etmişti. Sonradan evlendi ama çocukları olmadı. O hanımdan da ayrıldı ve Ağras köyünden birisiyle evlendi. Ondan iki kızı oldu. Fadime ve Arife, ikisi de vefat etti. Sonra Kongul'lu bir hanımla evlendi. Ondan bir oğlu oldu, adı Şahin... Onların çocukları ve torunları var. Bunlarla ilişkilerimiz devam etmektedir.

Bizim köye biz çocukken, deve kervanları gelirdi. Bunlar Alanya-Antalya tarafına tuz taşırlardı. Her devenin bir sağ tarafına, bir de sol tarafına, yaklaşık elli kilo ağırlığında çuval yükletirlerdi. Bizim evin hemen arkası harman yeriydi. Develeri oraya ıhtırırlar ve onların karınlarını doyururlar, sularını içirirlerdi. Deve sahipleri bu işlerle uğraşırken, köylüler de bizim evin önünde toplanırlar, deveye yükletilen elli kiloluk tuz çuvalını kim kaldırabilir, kim kaldıramaz yarışı yaparlardı.

Bazıları kucakladığı gibi kaldırır, bazıları da kaldıramazdı. Elli kiloluk tuz çuvalını her yiğit kaldıramazdı. Koca Memiş dayı da oradaydı. Ona "Memiş Dayı, sen kaldırabilir misin?" dediler. "Ulan yeğen, bilmem ki, kaldırabilir miyim?" dedi. Sonra geldi ve çuvalın birisini, hiç ellerini değdirmeden, dişleriyle tutup kaldırdı, sonra da göğsünün üzerine koyup yürüdü ve biraz ileriye koydu. Görenler şaşırdılar ve hep bir ağızdan maşaallah çektiler. Ben de bu hadiseyi bizzat görmüştüm.

Bir defasında da yılan ile bir gösteri yapmıştı. Onu da anlatmak istiyorum. Köyümüzün bir demirci ustası vardı. Demirci Kadir derlerdi. Onun atölyesinde iki taraflı

bir körük bulunurdu. Birisi o körüğü kullanır, usta da ocakta demiri kızartarak ona şekil verirdi. Özellikle kağnılara, at arabalarının tekerlerine takılan demirleri o usta yapardı. Karasabanın ve pullukların tüm demir işlerini de bu usta yapardı. Onun bu atölyesinin ismi "körüklük" diye bilinirdi. Köylüler de, biz çocuklar da çoğu zaman onun atölyesinin ön kısmında toplanırdık.

Bir gün kalabalık bir köy topluluğu orada oturuyordu. Koca Memiş dayı elinde bir yılanla çıkageldi. Köylülerin bazıları yılanı görünce kaçıştılar. Bazıları da korku dolu gözlerle ona bakıyorlardı. Lakin hepsi tedirgin ve kaçmaya hazırlıklı gibi izliyorlardı.

Koca Memiş Dayı'mın gençlik resmi. (Bu resim 90 senelikmiş) Oğlu Şahin'den alınmıştır.

Köylüler; "Memiş Dayı! O ne yahu?" dediler. "Ulan yiğenim, bu bir yılandır, hanginizin koynuna salayım!" dedi. "Peki, sana bir şey yapmıyor mu?" diye sordular. O da; "Hayır, ben şerbetliyim, bana bir şey yapamaz, aslında siz buna bir şey yapmazsanız, o da size bir şey yapmaz!" dedi. Fakat dikkatimizi çeken taraf o ki, yılanın boğazından tutmuş, boğazını sıkınca, hayvan kendisini salıveriyor, boğazını gevşetince de hemen koluna dolanıyor ve sıkıyordu. "Bakıyorum da, hepiniz korktunuz, iyisi mi ben bunu götürüp bir yere salayım, gitsin" dedi ve götürdü.

Bu Memiş Dayı aynı zamanda çok iyi bir avcıydı. Lakin çoğunlukla tilki denen hayvanı vururdu. Onun derisini satarmış. Bu hayvan çoğunlukla kümes hayvanlarına zarar veren bir hayvandır. Onun için öldürülürdü. Ama Memiş Dayı o hayvanı derisi için avlarmış. Bu hayvanın kendisine has bir seslenişi varmış. Sabahları öyle seslenirmiş. Memiş Dayı'nın bir kızı vardı, öldü. Bu çocuk hastayken tilkinin haykırışı gibi haykırarak ölmüş. Bunu gören Memiş Dayı, hatasını anlamış ve bir daha tilki öldürmemiş.

Bizim köylülerle komşu Hamzalar köylüleri arasında, sınır ihtilafından dolayı silahlı bir çatışma yaşanmıştı. O çatışmada ön sıralarda bulunuyormuş. Ayağa kalkmış ve karşısındakilere meydan okumuş, ama karşıdan hemen kurşunu yemiş, cenazesini getirdiler. Köylünün hepsi kendisini severdi. Bütün ahali toplandı ve cenazeyi kaldırdılar. Arkasında birkaç yetim bırakarak, 62 yaşında gitmişti. Allah rahmet eylesin.

Ondan bir hatıra: Bizim köyün erkekleri genellikle bellerine uzun kuşak bağlarlar. Kadınlar elleriyle örerler, fakat oldukça uzun olurdu. Rahmetli babamın da böyle bir kuşağı vardı. Ben ucunu tutardım, o da kendi etrafında dönerek onu beline sarardı. Memiş Dayı'nın da varmış böyle bir kuşağı. Bir gün Memiş Dayı, yatsıdan sonra, karanlık bir ortamda, bizim "Çatırık" diye tanıdığımız dağların arasındaki bir yoldan geliyormuş. Yolun kenarında "Topaktaş" mezarlığı bulunuyor. Yürüyorken arkasından bir sürünme sesi geliyormuş. Memiş Dayı durурmuş, ses de durурmuş, yürürmüş, ses de yürürmüş. Epeyce bu şekilde gittikten sonra, "Ulan arkamdan herhalde birisi takip ediyor" diye düşünmüş. Yavaşça omuzundaki silahı eline almış, ani bir hareketle arkasına dönmüş ve "Davranma!" demiş, silaha

basmış. Fakat ne görsün arkasında kimse yok. Sadece belindeki kuşak çözülmüş, ucuna da bir çalı parçası takılmış, yürüdükçe sürünme sesini çıkarıyormuş.

Bu olayı bizim evde babama anlatırken annem de dinlemiş. Rahmetli annem, kız kardeşimle birlikte bana anlatırken elinde bir değnek vardı. Onu silah gibi tutarak Memiş Dayı'nın "Davranma" derken ani dönüşünü de bize göstererek anlatıyordu. Fakat o anda ayağı kaydı ve düştü. Biz de kardeşimle beraber, hem anneme hem de Memiş Dayı'ya doyasıya gülmüştük.

Gök Leyla: Gök Mehmet'le eşi Arife Hanım'ın çocuklarından Koca Memiş'i anlattım. Şimdi sıra Gök Leyla'da. Bu Gök Leyla, Koca Memiş'in kız kardeşidir.

Bu hanım, babamın teyzesidir. Fakat ben onu hiç görmedim. Hakkında da fazla bilgim yoktur. Bu hanımın bildiğim dört tane çocuğu bulunmaktadır: Hüseyin, Ayşe, Selvinaz ve Fatma. Bunlardan Kırıd Hüseyin'i çok iyi tanıyorum. Ayşe teyzemi ve Fatma teyzemi tanıyorum, lakin Selvinaz teyzemi tanımıyorum.

Kırıd Hüseyin: Babam bu zata dayı diye hitap ederdi. Bizim eve çok sık gelirlerdi. Hoş sohbet birisiydi. Kuddûsî Divanı'nı, Ahmediye, Muhammediye divanlarını okurdu. Güzel bir sesi vardı, anlattıklarını cemaate dinletirdi. Bazen de Mızraklı İlmihal'i okurdu. Bir de Kara Davud isminde kalınca bir kitap vardı, onu da okurdu. Çok sık devam eden bu sohbetler bizim evde yapıldığı zaman ben de onların okudukları kitapları dinler ve zevk alırdım. 7-8 yaşlarımda iken "Serencâme" diye okudukları manzum bir kitap vardı. İnsanın ana karnına düşmesinden başlayıp ölümüne kadar anlatan bir kitaptı. Onlar okurken ben onu ezberlemişim. Anama zaman zaman okurdum. Bundan anlaşılıyor ki bazı şeyler dinleye dinleye ezberleniyor ve öğreniliyor. Bu zatın benim yaşlarımda bir oğlu vardı. Benim arkadaşımdı. Adı Mustafa idi. Ama genç yaşta vefat etmişti. Ben on yaşımda Osmanlıcayı öğrendikten sonra, onun okuduğu bu kitapların hepsini ben de, aynı şekilde okumaya başladım. Allah rahmet eylesin...

Ayşe Teyzem: Bu Kırıd Hüseyin'in kız kardeşidir. Buna da Kırıd Ayşe'si denirdi. Çok sehavetli bir teyzemdi. Çocukları, Ömer, Mustafa, Ali ve Ahmet'tir. Bunlara Halil'in çocukları da denirdi. Bu teyzem hakkında da fazla bilgim bulunmamaktadır. Allah rahmet eylesin.

Fatma Teyzem: Şükrü Kaya'nın eşidir. Mehmet, İbrahim ve Anakadın isminde çocukları vardır. Mehmet Kaya'nın oğlu Bekir Kaya, Konya vali yardımcısı iken emekli oldu. Araştırmayı ve okumayı çok seven birisidir.

Gök Fadim: Gök Mehmet'le eşi Arife karının üçüncü çocuğudur. Koca Hasan dedemle evlenmişlerdir. Böylece bu Gök Fadim sebebiyle biz, Semerciler ailesiyle akraba oluyoruz. Yukarıda söylemiştim,"Koca Hasanlar" ailesiyle "Semerciler" ailesi arasında bir akrabalık bağı oluşmuştur.

Koca Hasan dedemle eşi Fadime karının çocukları; biri ölmüş, kalanlar ise Ahmet Varol, Tahsin Varol ve Fatma İyioldu'dur. Yukarıda uzun uzun anlattığım için burada tekrar anlatmaya gerek yok. Sırasıyla bunların çocuklarını ifade etmek istiyorum.

Ahmet Varol, amcamdır. Ölen hanımından üç evladı vardı. Fadime (öldü), Arife ve Arif. İkinci hanımından da iki evladı var: oğlu Mehmet ve kızı Yaşar. Bunlar hayattadırlar.

Tahsin Varol, babamdır. İki evladı var, bendeniz Hasan Hüseyin Varol ve kız kardeşim Fadimana (Arife) vefat etmiştir.

Fatma İyioldu, halamdır. Dört oğlu vardır. Cengiz (öldü), Oğuz, Ahmet ve Mustafa.

Bu şecereyi detaylandırabilirim. Ancak, uzatmayı düşünmüyorum. Çünkü hem heveslisini görmedim, hem de çok dallanıp budaklanacak.

Son söz, buraya kadar babamın babası cihetinden soyumuz ile, Babam'ın annesi cihetinden soyumuzu tespit etmiş oldum. Şöyle ki, Bozoğlu Ahmet, oğlu Bozoğlu Abdullah, oğlu Hasan, oğlu Hüseyin Çavuş, oğlu Koca Hasan, oğlu Tahsin Varol, oğlu bendeniz Hasan Hüseyin Varol. Benim çocuklarım ise, oğlum Tahsin Varol, kızım Zehra Yaya, oğlum Mustafa Varol, kızım Huriye Nohutçu, oğlum Mehmet Bahaüddin Varol. Bunlarla ilgili bilgiler de uzayabilir ancak, iki kızımı gelin ettim, oğlum Tahsin ve Mustafa emekli oldular, küçük oğlum Prof.Dr. Mehmet Bahaüddin Varol ise, Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Kurucu Dekanı ve aynı üniversitenin rektör yardımcısıdır. Oğullarımın üçü de yüksek tahsillidir. Onların da çocukları var. Benden sonra isterlerse bu şecereyi devam ettirirler.

Babamın annesi cihetinden soyumuza gelince, Semerci Mehmet Efendi, kızı Arife karı, kızı Fadime karı, oğlu Tahsin Varol, oğlu bendeniz Hasan Hüseyin Varol, oğullarım Tahsin, Mustafa ve Mehmet Bahaüddin Varol...

Babamın annesinin babası cihetinden sülalesine gelince, bu konuda yine yukarıda detay bilgi vermiştim, ancak şunu söyleyebilirim: Memiş Kâhya, üç oğlu vardır, oğlu İsmail Çavuş, bunlara "İsmayıllar" denir, oğlu Çolak Durmuş, bunlara "Durmuşlar" denir, oğlu Gök Mehmet (Topal Mehmet). Bu zat babamın annesinin babasıdır. Yani babamın dedesidir. Bunun da üç evladı vardır. Gök Fadim, Babam'ın annesidir, bunun da üç evladı vardır. Oğlu Ahmet Varol, amcamdır, oğlu Tahsin Varol, Babam'dır, kızı Fatma İyioldu, halamdır. Bu sülaleye "Memişler" sülalesi deniliyor. Detaylı bir şeceresini başta size sunmuştum. Oraya da tekrar bakabilirsiniz.

TABLO - III

Annem Cihetinden Soyumuz

OMARLAR
(Sülalesi)

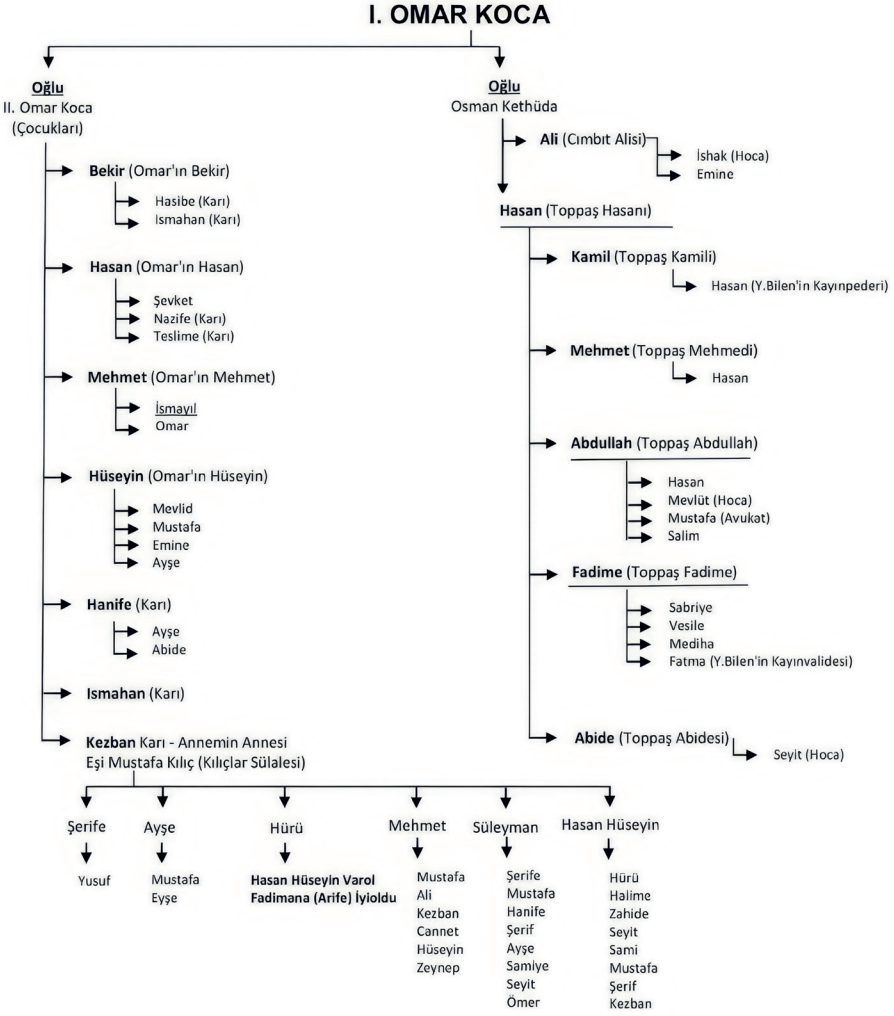

ANNEM CİHETİNDEN SOYUMUZ

OMARLAR SÜLALESİ

Buraya kadar anlatmaya çalıştığım sülaleler, babamın baba cihetinden Koca Hasanlar sülalesi, babamın annesi cihetinden Hadim'in Gerez köyünden Semerciler sülalesi, babamın annesinin babası Gök Mehmet cihetinden ise Memişler sülalesidir. Bundan sonraki kısımda benim annem cihetinden Omarlar sülalesini anlatmaya çalışacağım.

Alparslan'ın Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'ya doğru devam eden Türkmen aşiretleri meyanında büyük dedem I. Omar Koca, iki kardeşiyle beraber Yerköprü civarında Omaroğlu köyünü kurmuşlardır. (Şimdiki Habiller Köyü) Sonra oradan bir sebeple Gödelesin köyüne gelen dedem, oradan da Armusun köyüne gelmiş ve orada vefat etmiştir.

Küçük dedem II. Omar Koca, demirci ustası olduğu için, Kızılçakır köyü ileri gelenleri gidip kendisini ikna etmişler ve Kızılçakır köyüne getirmişlerdir. Yeni köyüne yerleşen küçük dedem II. Omar Koca, hayatını orada sürdürmüştür. Büyük dedem I. Omar Koca'nın iki oğlundan birisi bu Omar Koca, diğeri ise Osman Kethüda'dır. O da kardeşi Omar koca ile Kızılçakır köyüne yerleşmiştir.

Bizler her ne kadar Ömer diye söylesek de, köy halkı ve o zamanın insanları Omar diyorlar. Türkçe'de "Kalın heceyle başlayan kelimenin yine kalın heceyle bitmesi" şeklindeki kurala daha uygun olması hasebiyle bendeniz, kelimeyi aynen onların kullandığı gibi kullanmak istiyorum.

Kızılçakır köyüne yerleşmiş olan küçük dedem Omar Koca'nın çocukları şunlardır. Bekir, Hasan, Mehmet, Hüseyin, Hanife, Ismahan ve Kezban'dır. Bunların durumu hakkında dayılarımdan aldığım kadarıyla bilgi aktarmak istiyorum.

Omar'ın Bekir: Karaman'da medrese hocası iken orada vefat etmiştir.

Omar'ın Hasan: Omar dedem Kızılçakır köyüne yerleşince, o köyün "Kırgın" denilen mevkiinde bir bahçe almış. İçerisinde su çıkmış ve onu pınar haline getirmiş ve başkaları da bu sudan faydalanmıştır. Bendeniz küçükken annemle gider oradaki bize düşen küçük bir parçaya sebze ekerdik. Zaman zaman da orayı sulamaya giderdik. Ayrıca bu Omar dedemin diktiği bir karadut ağacı vardı, onun dutundan yemeye giderdik. Ağaç çok yaşlanmıştı. Şayet halen duruyorsa inşallah bir resmini buraya koymak istiyorum. İşte bu dedemin Hasan ismindeki oğlu, bu bahçede çalışıyorken, kendisini yılan sokmuş ve bir süre sonra öleceğini anlayınca bir yazı yazmış ve o yazıyı eşeğin boğazına asmış. Eşek biraz eğitimli imiş ki, boğazına bir şey asılınca koşarak doğru köye gelmiş. Bahçe ile köyümüzün arası iki km'den fazladır. Hayvan gelmiş kapının önünde durmuş. Bakmışlar boğazında bir kâğıt asılı. Osmanlıca yazıyla "Çabuk gelin, beni yılan soktu, ölüyorum" yazılıymış. Hemen hızlı bir şekilde gelmişler ama adam ölmüş. Allah rahmet eylesin.

Omar'ın Mehmet: Bu zat hayatına normal devam ederken kendisini kuduz dalamış. O zamanlar kuduz iğnesi veya ilacı olmadığı için, kurtulamamış. "Başkasına zarar vermesin." diyerek bir yere kapatmışlar. Üzerine su atmak suretiyle çırpına, çırpına çok acı ve acıklı bir şekilde ölmüş. Allah rahmet eylesin.

Omar'ın Hüseyin, Hanife karı ve Ismahan karı ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamadım. Allah hepsine rahmet eylesin.

Kezban karı: Kendisine Omar'ın Kezban derler. Bir de Kara Kezban derlerdi. İşte bu Kezban karı benim nenemdir. Yani annemin annesidir. Eşi Mustafa Kılıç vefat edince, altı tane çocukla kalmış. Onları büyütmek için hayatın çileleriyle mücade-

le etmiştir. Büyük dayım anlatıyordu. Temmuz ve Ağustos sıcağında tarlada ekin yolarken, fakirlikten ayağına giyecek bir şey bulamazdı. Anam ayağına geniş yapraklı otlardan bağlar ve böylece toprağın yakıcı sıcağından korunmaya çalışırdı. Dayım bunu hem anlatır hem de bir taraftan ağlardı.

Bendeniz 6-7 yaşlarımdayken, Kezban nenemin başucunda Yasin okurdum. Hastaydı, saçları bembeyaz ağarmıştı. Sekerat-ı mevt halinde idi. O gün başında durma nöbeti annemdeydi. Sabah yakındı. Yasin okuyordum. Rahmetli annem: "Hasan, kuzum sen oku da ben şuraya başımı koyayım. Uyku bastırdı. Bir şey olursa beni uyandır" demişti. Annem uykuya dalınca, ben de okumaya devam ediyordum. O esnada baktım nenem gidiyordu. Annemi uyandırdım. Fakat üç defa ağzını açtı ve kapattı. Kuşlar da ölürken öyle yaparlardı. Tıpkı kuşlar gibi ağzını üç defa açtı kapattı ve ruhunu teslim etti. Çocuk ruhumda öyle bir iz bıraktı ki, bu satırları yazarken bile aynı şeyleri yaşıyorum. Ruhu şâd olsun.

Kezban nenemin çocukları: Şerife, daha nenem hayattayken vefat etti. Ayşe teyzem, Civan Ali derler, bir zatın karısıydı. Ben onun da ölümünü biliyorum. Çok sahavetli, idrakli ve anlayışlı bir kadındı.

Ayşe teyzemden bir hatıra: Bir gün onlara gitmiştim. Sabah yemek yiyorlardı. Sofrada keş, pekmez ve yufka ekmek vardı. Aynı şeyler bizim evde de vardı. Ama onlar yerken benim de canım çekti. Fakat utanıyordum. Rahmetli teyzem sofraya çağırıyordu. Tekrar tekrar çağırıyordu, ama ben utandığım için bir türlü gitmiyordum. Her defasında içimden "Bir daha çağırırlarsa gideceğim." diyordum. Çağırıyordu, lakin gidemiyordum. Bu esnada, çocukluk hali, galiba sofraya dikkatle bakıyormuşum. Teyzem rahmetli kalktı, geldi ve benim elimden tuttu ve sofraya oturttu. Bu olayı da hiç unutamıyorum. Onun hatırasını yaşatmak için oğlum Mehmet Bahaüddin'in kızlarından birisine Ayşenur ismini verdim. Hastalığının ne olduğunu bilmiyordum. Lakin karnına su doluyordu. Annem ve bazı kadınlar, karnındaki suyu bir leğene boşaltıyorlardı. Birkaç gün sonra yine aynı oluyordu. Sonra öldü. Allah rahmet eylesin.

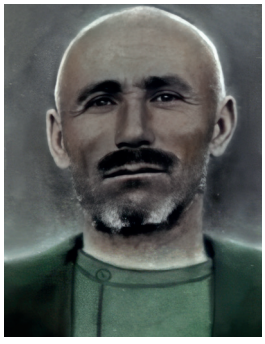

Mehmet Kılıç
Büyük Dayım

Mehmet dayım: Nenemin en büyük çocuğuydu. Bir defasında çift sürerken, dinlenmek üzere bir ağaç gölgesine oturmuş, o esnada bir rüzgâr esmiş. Küçük bir hortum oluşmuş. Hortum dayımı ve ağacı içerisine almış ve o esnada üç defa silah patlar gibi bir ses çıkmış ve o olaydan sonra dayım sâra hastalığına tutulmuş. Hastalık geldiği zaman kendisini kaybeder, dişleri kilitlenir, üç defa sağ bacağını kaldırır ve kuvvetlice yere vururdu. O da böylece öldü gitti. Allah rahmet eylesin. Çocukları, Mustafa, Ali, Hüseyin, Kezban, Cennet ve Zeynep olmak üzere altı tanedir. Ben bunları yazıyorken, Mustafa ve Cennet ölmüşlerdi. Diğerleri halen hayattadır. Kendileriyle görüşüyoruz.

Süleyman Dayım: Kezban nenemin ortanca oğludur. Bu dayım, dedesi Omar kocanın demircilik mesleğini devam ettiren dayımdır. Kendisi iyi bir ustaydı. Elinden her iş gelirdi. Kendisinde iyi bir sanatkâr aklı ve mantığı vardı. Köyümüzün aşa-

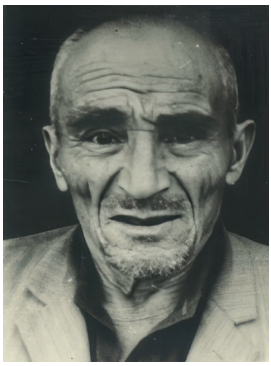
Süleyman Kılıç
Ortanca Dayım

ğı tarafında demirci ustası bu idi. Yukarısında da meşhur demirci Kadir usta vardı. Aynı zamanda çok güzel ud ve cümbüş çalardı.

Çocukları; Mustafa, Hanife, Şerife, Ayşe, Samiye, Seyit, Ömer. Bunlardan Şerife, Mustafa, Samiye, Seyit ve Şerif öldüler. Diğerleri hayattadır.

Benim oğlum Mustafa galiba bu dayıma çekmiş... Hem sanatkâr aklı var, hem de güzel ud çalıyor.

Hasan Hüseyin Dayım: Kezban nenemin en küçük çocuğudur. Annem ondan önce... Lakin hakkında anlatacaklarım fazla olduğu için annemi, en sona bırakıyorum.

Hasan Hüseyin dayım da diğer dayılarım gibi sanatkâr ruhlu birisiydi. Maharetliydi. İnşaat işlerinden iyi anlardı. Şen şakrak bir adamdı. Hoş sohbetti. Babama çok hürmet ederdi. Konya'da bize geldiği zaman, babamla yatsı namazına camiye gider gelirlerdi. Sohbete başlarlar ve neredeyse sabaha kadar sohbet ederlerdi. Annem de onlara çay yapar ve yanlarında otururdu. Ben onların böyle tatlı tatlı sohbetlerine imrenirdim. Lakin benim derslerim olduğu için yanlarında uzun süre kalamazdım.

Hasan Hüseyin Kılıç
Küçük Dayım

Dayımın başından iki defa evlilik geçti. Birincisinde hanımı doğum üzerine vefat etmiş. Dayım, İkinci Cihan Harbi esnasında askerdi. O askerdeyken hanımı ve çocukları ölmüş ve yuvası kapanmıştı. Sonra askerden gelince Kör Siyit lakaplı birisinin kızıyla evlendi. Bu Kör Siyit denilen adam topaldı, lakin çok enteresan birisiydi. Mahallenin çocukları olarak bizler, o gelirken arkasına düşerdik. "Siyit Emmi! Bize bir osduruvir" derdik. Topal olduğu için sakat ayağını biraz fazla kaldırır ve seslice yellerdi... Bizler de gülerdik. Çocuklar durur mu? "Haydi bir daha!" derdik. O da aynısını bir daha yapardı. Adam evine girinceye kadar peşini bırakmazdık, o da bize kızmazdı ve bizi kırmazdı. Sonradan öğrendik ki, adam meğer o sesi ağzıyla yaparmış. Sırf arkasına düşen çocukları güldürmek için. Biz de gerçekten sesli yellendiğini sanırdık.

Bugünkü gibi hatırlarım; dayım bu zatın kızıyla evlendiği gün, yağan sulu sepen altında gelini ata bindirmişlerdi. Yengemin adını yeni hatırladım, Dudu idi. Aslında Ayşe Dudu'dur. Lakin halkın dilinde Dudu olarak söylenirdi. Dayımın bu yengemden olan çocukları, Kezban, Şerife, Mustafa, Sami, Siyit, Zahide, Halime ve Hürü olmak üzere sekiz tanedir. Şu anda bunlardan Hürü ve Mustafa vefat etti, diğerleri hayattadır.

Dayım da diğer köylüler gibi biraz çiftçilik yapar, biraz inşaat işleriyle uğraşırdı. Bağ bahçe fazla değildi. Sadece kendisine yetecek kadar bağı bahçesi vardı. Bir de çift atı ve arabası vardı. Onlarla ekin harman işlerini götürürdü. Kimseye yük olmazdı. Ailesiyle kendi kendine yeterli bir hali vardı. Maalesef bir gün ahırda hayvanlara yem verirken, atın birisi nasıl olduysa kulak tözüne bir tekme vurmuş ve oracıkta ölmüştür. Köye gidip cenazesini kaldırmıştık. Allah rahmet eylesin...

Kuşa mezarlığında Mehmet dayımın kabri başında Fatiha okunuyor. Kasketli kişi, oğlu Mustafa Hoca, aynı zamanda köyün imamıydı. Ayakta duranlardan ortadaki zat babam, onun solundaki Süleyman dayım ve sol baştaki de Halil enişte min oğlu Mustafa Demirel'dir. Diğer kişinin kim olduğunu tespit edemedim.

HÜRÜ (HURİYE) VAROL (ANNEM)

Rahmetli Annem Hürü Varol - 1974 senesinde 54 yaşında vefat etti.

Kezban nenemin çocuklarındandır. Biraz önce bahsetmiştim. Hasan Hüseyin dayımın büyüğü olan anneme, adı Huriye olması lazımken, köylüler "Hürü" derlerdi. Nüfus cüzdanında da Hürü yazıyordu. Köy kültürü olarak hâlâ köylüler çocuklarına bu ismi verdiklerinde "Hürü" olarak verirler. Ben de kızlarımdan küçük kızımın adını, annemin adını yaşatmak için "Huriye" olarak koydum.

Annemin çocukluk döneminde sıbyân mektebi varmış. Osmanlı'nın son dönemleri. Diğer köy çocukları gibi, O da orada ne öğrenebildiyse onu biliyordu. Zaten yetim büyüdüğü için oraya da fazla devam edememiştir.

Babam uzun boyluydu. Annem ise kısa boylu. Bu fotoğrafı çekerken ayağının altına briket koymuştum. Buna rağmen babamın omzuna bile varamamıştı.

Sadece namazda okuyacağı kısa sureleri biliyordu. Başkaca bir okuma yazması yoktu. Lakin zeki, idrakli bir kadındı. Annesinden ve diğer olgun kadınlardan duyduğu ve gördüğü önemli şeyleri hemen öğrenir, onu uygulardı. O nedenlerle maharetli bir kadındı.

Merhum babam, hem yetim kalmış, hem de köyün imamı İshak Hoca'ya çırak durmuştu. O nedenle fakirdi. Merhume annem de öyleydi. Yetimlikten gelen iki fakir kişiyi birbiriyle evlendirmişler. Annemin anlattığına göre, odanın sergisi keçi kılından dokunmuş bir çulmuş. Köyümüz insanlarının giydikleri şalvar, aba, kazak, çorap ve kuşak gibi giysiler genelde karakoyun yününden örülmüş ya da dokunmuş giysilerdir.

Annem anlattı. "Bir gün bulgur pilavı pişirmiştim. Yanında sudan başka bir şey yoktu. Anneme gittim, "Ayran varsa bana bir tas ayran ver." dedim. Ekşimiş bir tas ayran verdi. Aldım gelirken canım çekti, birazını içtim. Sonra "Aktır, götürür" dedim ve biraz su ilave ettim. Pilavın yanına koydum. Onunla yemeğimizi yedik."

“Bazen, sirkenin içerisine su katar, onunla yerdik. Bazen da varsa pekmez şerbeti yapardım. Sonraki yıllarda Allah bize birkaç tane koyun ve keçi verdi de, evimizde süt ve süt ürünleri bol bol bulunur oldu. Çalıştık, çabaladık biraz bağımız bahçemiz oldu. Biraz tarlamız oldu. Onları ekip diktik. Derken patates, soğan, mercimek, nohut, buğdaydan bulgur, fasulye gibi kendimize yetecek ve kimseye muhtaç olmayacak kadar nimetleri verdi Allah, çok şükür...”

Köy yerinde fazlaca bir tarım alanı olmadığı için, bazı komşular davar beslemeye, bazı komşular da inek beslemeye teşebbüs ederlerdi. Bizim ineğimiz hiç olmadı ama on onbeş kadar koyun-keçi karışık davarımız vardı. Gerçekten bu hayvanlar bereketli hayvanlardır. Hem kuzulamak suretiyle çoğalırlar hem de etleri ve yünleri ile insanlara faydalıdırlar.

Kur’an-ı Kerim’in, Nahl, Mâide, En’âm surelerinde bunlardan bahsetmesi boşuna değildir. Özellikle Nahl suresindeki şu ayetlere hayran olmamak mümkün mü? Bendeniz bunları gördüm. Köyün davarlarını da güttüm. Yani çobanlık yaptım ve bunları yaşadım.

“Hayvanları da O yarattı. Onlarda sizin için ısıtıcı (şeyler) ve birçok faydalar vardır. Onlardan bir kısmını da yersiniz.” Nahl:5

“(Onları) akşamleyin getirirken, sabahleyin (otlamaya) salıverirken de sizin için bir güzellik (ve zevk) vardır.” Nahl: 6

“(Onlardan bazıları) ağırlıklarınızı sizin ancak zorlukla varabileceğiniz beldelere taşırlar. Hiç kuşkusuz Rabbiniz pek şefkatlidir, çok merhametlidir.” Nahl:7

“Hem binesiniz diye, hem de zinet olmak üzere atları, katırları ve eşekleri de yarattı ve bilemeyeceğiniz daha neler yaratır.” Nahl: 8

“Şüphesiz, sizin için sağmal hayvanlarda da elbette bir ibret vardır. Size onların karınlarındaki fışkı ile kan arasından halis bir süt içiriyoruz ki, içenlerin boğazından kolaylıkla geçer gider.” Nahl: 66

“Allah, evlerinizi sizin için bir huzur ve sükûn yeri yaptı ve sizin için davar derilerinden gerek göç gününüzde, gerekse konaklama gününüzde, kolayca taşıyacağınız evler; yünlerinden, yapağılarından ve kıllarından bir süreye kadar (faydalanacağınız) bir ev eşyası ve bir ticaret malı meydana getirdi.” Nahl: 80

Soframızda süt, yoğurt, peynir, kestirme, keş gibi yiyecekler eksik olmazdı. Pekmez de her evde bulunan bir nimetti.

Türk kavminin Orta Asya’dan Anadolu’ya gelirken getirdiği alışkınlıkları ve maharetleri devam ediyordu. Bendeniz bu hatırlarımı yazarken yaşım sekseni geçmiş birisi durumundayım. yetmiş beş sene evvelinden ve benim çocukluk dönemimden gördüklerimi anlatayım. O zaman derin dondurucu, elektrik, buzdolabı yoktu. Şekerin adını duyardık ama kendisini görmezdik.

Buna karşılık “ıstar” derler bir tezgâh bulunurdu. Köylüler onda çul dokurlardı. Keçi kılından üretilen birçok eşya vardı. Çuval, çul, geri, torba, çadır, sergi vs. keza

koyunyününden aba, ceket, şalvar, torba vb. birçok eşya. Bunlar o "ıstar" denilen tezgâh ta dokunurlardı.

Bir koyun veya keçiyi keserdik. Sonbaharda bu işler yapılırdı. Kışın yemek için. Fakat etleri uzun müddet muhafaza etmek zordu. Önce kesilen hayvanın etleri kemiklerinden iyice alınırdı. Sonra onlar güzelce dilimlenirdi, fakat kopartılmazdı. Temiz bir ip gerilir ve o etler ipin üzerine asılırdı. Görenler sucuk sanabilirdi ama o günlerde sucuk bilinmezdi. O etler öylece güneşte kurur ve içlerinde hiç nem kalmazdı.

Sonra annem onları bir çömleğe doldurur ve ayrı bir yere koyardı. Kış geldiğinde sulu yemek yapmak istediğinde, o etlerden yeteri kadar çıkartır, bir küçük tencereye akşamdan ıslatırdı. O parça sabaha kadar suyun içerisinde ıslanınca, taze bir et haline gelirdi. Onu kuru fasulyenin veya nohut yemeğinin içerisinde koyar ve pişirirdi ki, yemesine doyum olmazdı.

Kesilmiş olan hayvanın sadece etleri değil, sakatat cinsinden olan ne varsa, bağırsakları dahi gayet güzel temizlenir, yıkanır, bembeyaz hale getirilir, sonra da ince ince doğranırdı. Bu doğrama işlemi bittikten sonra onlar, bolca tuzlanırdı. Önceden hazırlanmış olan işkembenin içerisine tıka basa doldurulurdu. Sonra düz bir kayanın üzerine konur ve üzerine de değirmen taşı konurdu. Birkaç gün içerisinde o epeyce yassılırdı. Sonra annem onu alır ve güneşe karşı evin duvarına asardı. Her gün bir tarafını değiştirir ve on-onbeş gün sonra o epeyce kurur ve suyunu çekerdi. Kuruduktan sonra onu da içeriye getirir kordu.

Yemek yapacağında ondan bir kepçe alır, onu tavada güzelce kavurur ve yemeği onunla pişirirdi. Hayatta onun kadar lezzetli bir kavurma yediğimi hatırlamam.

Günlerden bir gün, rahmetli annem, bir bulgur pilavı pişirmiş. Tabağın içerisine de koymuş ve Takkeli Dağ gibi de yükseltmiş. Yukarıda bahsettiğim sakatat kıymasından da pilavın üzerine koymuş. Olacak ya, kıymanın birisi de tam pilavın en zirvesine düşmüş. Ben de onu çok seviyorum ya, onu kimse almadan ben almayı düşünüyormuşum. Babam rahmetli de beni izliyormuş. Ben de ona baktım. Tam o sırada, babam sanki zirvedeki kıymayı alacakmış gibi hamle yapınca, ben ondan daha hızlı davranarak, hemen kıymayı avuçladım. Bunun üzerine, babam ve annem benim bu halime gülmekten yemek yiyemediler. Bu konularda anlatılacak çok şey var fakat bizden sonra gelen insanlar teknolojinin pek çok nimeti sayesinde rahat yaşayacaklar. Köy çocuklarının neler çektiğini, nelere katlandıklarını, nelerden mahrum olduklarını hiç düşünemeyecekler. Bunları okumak bile onlara çok ağır gelecektir.

Bir de şunu anlatayım da içimde kalmasın. Rahmetli annem, hayvanlarımızın sütünü sağar getirirdi. Onları güzelce pişirir ve yoğurt çalardı. Birkaç tane tencere olunca da onları turfana doldururdu. Üzerine de belli bir ölçüde su dökerdi. Ben otururdum. Annem onu ayarlayınca bana verirdi. Ben de onu sallardım. Arada bir havasını boşaltır, yeniden sallardım. Bir süre sonra annem: "Tamam Hasan oldu" derdi. Küçük veya büyük bir kazan getirir ve onun içerisine dökerdi. Eline kepçeyi alır, o kazanın içerisindeki ayranı karıştıra karıştıra yağlar toplanırdı. Yağı tamamen aldıktan sonra ayranı beyaz bir bez torbaya doldurur, kayanın üzerine koyardı.

Orada onun kalan suyu süzülerek akardı. Sonunda "süzme yoğurt" elde edilirdi.

Kazandan alınan yağa gelince, taptaze tereyağıydı. Anam benim ekmeğime sürerdi, ben de onu yemeye hiç doyamazdım.

Annem rahmetli anlatıyor:

"Baban camiden gelince altına serecek bir minder yoktu. Doğrudan çulun üzerine oturuyordu. Düşündüm evdeki bez parçalarını topladım. Biraz da gidip annemden istedim. Onlardan ince de olsa bir minder yaptım ve babanın altına serdim. Çok sevindi, çok memnun oldu."

Köyümüzün imamı Bolatlı Yusuf Hoca birkaç arkadaşla beraber bize Osmanlıcayı öğretmişti. Bendeniz Osmanlıcayı öğrenince Osmanlıca yazılmış kitapları okumaya başladım. Bu arada "Mızraklı İlmihal" diye bir kitap okuyordum. Bir gün anam, "Hasan hay kuzum, sen bu kitabı oku ben de dinleyeyim" dedi. "Olur, ana" dedim. O, işi ile meşgul olurken ben de önüne oturur ve Mızraklı İlmihal'i okurdum. Elleri meşguldü ama kulakları bendeydi, çok dikkatli dinlerdi. Bendeniz bazı kelimeleri anlamıyordum. "Yahu ana, ben bunların bazılarını okuyorum ama anlamıyorum" derdim. "Sen oku kuzum, sen oku, ben anlıyorum" derdi. Sonradan anladım ki, meğer annem ilmihal bilgilerini oradan öğreniyormuş.

En çok hayret ettiğim şey o ki; annem Kur'an okumayı bilmezdi. Osmanlıcayı hiç bilmezdi. Lakin bir gün baktım Kur'an okuyordu. "Yahu ana, sen Kur'an okumayı bilmezdin, fakat şimdi okuyorsun, kimden öğrendin?" dedim.

"Guzum, kimseden öğrenmedim, baban Kur'an okurken onu dinledim takip ettim ve ben de o şekilde okumaya başladım" dedi. "Aman ana bu durumu sakın kimseye söyleme." dedim. "Söylemem kuzum söylemem… Bir baban bir de sen biliyon, başkası bilmez" dedi.

Başka bir zaman da şuna şahit oldum. Rahmetli anam komşu kadınları toplamış onlara "Kuddûsî Divânı"nı okuyordu. "Ben, Kuddûsi Divanı'nı, Ahmediye ve Muhammediye Divanı'nı okuyorum, hatta Mızraklı İlmihali'ni bile okuyorum. Sana ihtiyaç kalmadı" dedi. Bilenler bilir o kitap Osmanlıca. Yazılışı ve basılışı da pek net değil. Ama anam okuyordu. Şöyle biraz dinledim, gayet güzel okuyordu. Yine bir başka zaman "Ahmediye Divânı"nı okuyordu. O da Osmanlıcaydı. Bir başka zaman da "Muhammeddiye" isimli bir kitabı okuyordu. Sordum: "Ana maşallah sen bütün divanları gayet güzel okuyorsun, bunları kimden öğrendin?" "Kuzum baban okurken dinledim, sonra da okumaya başladım." diye cevap verdi. Gerçekten de Babam bu divanları çok okurdu.

Rahmetli babam, akşam camiden geldikten sonra, yemeğini yer, abdestini yeniler ve Kur'an okumaya başlardı. Anam da her işini bırakır onu dinlerdi. Dinleye dinleye bir gün bakıyorsunuz Kur'an okumaya başlıyor. Sadece Kur'an değil, babam Kuddûsi Divanı'nı, Ahmediye, Muhammediye divanlarını da okurdu. Anam onları okumayı da öğrenmiş...

Bir gün baktım komşu kadınları başına toplamış, onlara Kuddûsi Divanı'nı okuyor. İyice dinledim bazı kelimelerde takılıyor, lakin okuyordu. İşte ben buna hayret

ediyorum. Kitabın basımı biraz daha karışık olmasına rağmen, anam okuyordu. Sordum, onu da yine babam okurken dinleye dinleye öğrenmiş.

1947 senesinde Konya'ya hicret ettiğimizde, beni götürüp Sultan Selim Camii İmamı Kurrâ Hafız Şükrü Efendi'ye, hafız olsun diye teslim ettiler. Hoca'm bana üç gün yüzünden okuma dersi verdi. Dördüncü gün ezber verdi. "Senin yüzünden okuman sağlam görünüyor, seni ezbere geçiriyorum" dedi Hoca'm...

Bunun sebebi vardı. Çünkü bu benim yiğitliğimden değil, anamın ciddi gayretinden ileri geliyordu.

Her zaman söylediğim ve unutamadığım olay; Köyün çocukları ile harman yerinde oynuyoruz. Koşuşturmaktan dolayı acıkıyordum. Oyun yerine evimiz çok yakındı. Hemen geliyor ve anneme acıktığımı söylüyordum. "Sen şimdi git, beş sayfa Kur'an oku, sonra sana ekmek vereyim." derdi.

Bir taraftan oyun beni bekler, bir taraftan karnım aç ekmek ister, fakat ekmeğe de oyuna da yol Kur'an'dan geçiyor. Bendeniz işte bu noktada ekmeğe ve oyuna çabuk yetişebilmek için, beş sayfa değil de üç sayfa okuyordum. Anam Kur'an okumayı bilmediği için "Okudum." diyordum. Şüpheleniyordu fakat bir şey demiyordu. Anam ekmek veriyordu fakat yarım yufka veriyordu. Zaman İkinci Cihan Harbi zamanıydı. Kıtlık vardı. Başka nedenlerden dolayı da yarım yufka veriyordu. Bendeniz onu alıyor, hem yiyor hem de oyun alanına koşuyordum.

Bu durum fazla sürmüyordu. Tam yarım saat sonra yine geliyordum. Yine acıktığımı söylüyordum. Yine beş sayfa okumam isteniyordu. Bu olayın bazen beş defa tekrar ettiği oluyordu. Anacığım ince bir siyasetle bana 15-20 sayfa Kur'an okutuyordu. Ne ben farkındaydım, ne de bir başkası.

Bahçeye gidersek Kur'an benimle giderdi. Orada belli aralıklarla okurdum. Tarlaya, bağa, ekine, ota nereye gidersek gidelim; Kur'an da benimle giderdi. Köyün çocukları kışın okurlardı, yazın ise neredeyse unuturlardı. Lakin anam benim yakamı bırakmazdı. Bendeniz bunun faydasını hafızlığa başladığımda gördüm. Diyebiliriz ki, en zor sayfaları dahi, 20 veya 30 dakika gibi kısa bir sürede ezberlerdim.

Bir gün rahmetli anamla Kırgın'daki bahçemize geldik. Orada sebzelerin suyunu verdik. Üzümlerin olgunlaştığı dönemdi. Oradan da karşı yakadaki "Kocagüney" denilen mevkideki bağımıza geçtik. Yedi sekiz yaşlarında bir çocuktum. Anam önde ben de arkasında gidiyoruz. Bağların içerisinden geçerken yeşil yaprakların arasından siyah-beyaz üzümler görünüyor. Gerçekten gören insan imrenir. Ben de imrendim. O sırada anam firasetini kullanarak bana "Hasan, guzum, sen bu üzümlere imrenme, biraz sonra kendi bağımıza varacağız, sana orada en güzel, bunlardan daha güzel üzümleri keseceğim, bunlar başkalarına ait üzümler, alırsak doğru olmaz" diyordu. Kız kardeşim daha bebekti ve anam onu sırtında taşıyordu. Bağımıza geldik, anam dediği gibi, çok güzel üzümler kesti. Sonra onları yıkayıp önüme koydu. Yedim... Burada çok ince ve hassas düşüncenin dışa vuruluşunu görüyoruz. Başkalarına ait bir şeyi, bir cingil üzüm de olsa, çocuğuna yedirmek istemiyordu.

Rahmetli babam, bağ bekçiliği yaptığı için köyde bulunamazdı. Bütün işleri anam evirir çevirirdi. Bir gün annemle Kabaklık mevkiindeki bahçemize gitmiştik. Avarları suladık, biraz da dinlendik. Yemek yedik. Sonra anam, toprak yüzeyi tamamen taşlardan oluşmuş, köylülerin kepir dedikleri taşların arasında, yetişmiş olan dikenleri toplamaya başladı. Onları toplayıp ot samanı yaparlardı. Kışın hayvanlara verirlerdi. Hava son derece sıcaktı, anam çalışmaktan yorulmuş ve susamıştı. Bana "Hasan, yavrum şu testiyi al da, şu pınardan bir soğuk su getir de içeyim" dedi. Aldım testiyi gittim. Pınardan bir güzel doldurdum geldim. Lakin anama çok yaklaştığım bir sırada ayağım taşa takıldı ve düştüm. Testiye hâkim olamadım ve testi kırıldı. İçerisinde bir yudum bile su kalmadı. Üstelik dizim de acımıştı. Sonra baktım ki, dizim yüzülmüş ve kanamış. Anamın beni dövmesinden de çok korkardım. Olaydan sonra anam, "Gel de, sana bir sorayım." diye beni döveceğini ima etti.

Ben gelir miyim? Hemen kaçtım. On yaşlarında olduğumu sanıyorum. Bulunduğumuz yerin biraz ilerisinde tarlamız vardı ve içerisinde de aşılanmış çok güzel bir armut ağacı vardı. Oraya geldim, ağaçtan olgunlaşmış bir armut kopardım. Hem yedim hem de yürüdüm. Nereye gidiyorum? Köyümüzün kuzeyinde bir tarlamız vardı, bir gün önce oradaydık. Tarlanın içinde büyükçe bir ağaç vardı. Köylülerin "Dağ Armudu" dedikleri bir ağaçtı. O ağacın başında bir kuş yuvası vardı. Ben de çıkıp bakmıştım, yavrular aç kalmıştı. Ana ve baba kuş görünmüyorlardı ve ben onların karnını doyurmuştum. Çekirgeleri öldürüp onlara yedirmiştim.

Niyetime onları aldım, hem gidiyorum hem de çekirge topluyordum. Oraya gidip o kuşları doyuracağım, biraz da yeşil nohut koparıp eve döneceğim. Fakat burada bazı noktalar var. Bunları belirtmeliyim. Önce bulunduğum yer ile gideceğim yerin arası yaklaşık 15 km. den az değil. Orman olan yerler var. Düz ova olan yerleri var. Oralar aslında tehlikeli yerler, lakin benim aklıma hiç korku gelmiyordu. Bir diğer husus, ben anamı orada güneşin altında bırakmışım; ta falan yerdeki kuşları düşünüyorum. Çocukluğum ve anamın döveceği korkusuyla işin bu inceliklerini düşünemiyordum. Daha başka tehlikeler de beni bekliyor olabilirdi. Fakat gittim ve varacağım yere vardım. Topladığım çekirgeleri kuş yavrularına verirken, ana ve baba kuş geldiler. Bana saldırıyorlardı. Ağaçtan indim biraz yeşil nohut aldım ve köye dönmek üzere yola koyuldum. "Kuşa" denilen yere geldim ama akşamın karanlığı bastı. Kuşa Pınarı'nın başında oturuyordum. Kendi kendime "Şimdi ben buradan nasıl gideceğim? Kuşa Mezarlığı var, ileride "Malkayası" var, orası çok tehlikeli bir yerdir. Şeytanlar ve cinler kaynaşıyorlar orada. Ben oralardan nasıl geçerim?" diye düşünüyordum. O sırada birisinin gelmekte olduğunu, seslerini duydum. Onlar da çok büyük bir korku içindeler. Pınara yaklaştıklarında benim hayaletimi görünce, kadın durdu. "Sen kimsin? İn misin cin misin?" dedi. "Korkma teyze ben Tahsin'in oğluyum." dedim. "Hasan sen misin?" dedi. "Evet, benim." dedim. "Ne duruyorsun burada?" diye sordu. "Korktum oturuyorum." dedim. "Biz de çok korktuk, bir arkadaş arıyorduk, Malkayası'ndan beraber geçeriz." dedi.

Köyümüzde "Malkayası" adı verilen bölge hakkında biraz bilgi vermek istiyorum. Ayrıca oldukça komik bir olayı da anlatarak yazmaya devam edeceğim.

MALKAYASI

Yolun iki tarafında iki tepe bulunmaktadır. İkisi de kayadan oluşmaktadır. İki kayalık tepe arasından dar bir yol geçer. Köyümüzün en tatlı ve güzel suyu o kayaların altından gelmektedir. "Kurupınar" deniliyor ama kuru değil. Bu kayalar üzerinde Bizans Dönemi'nden kalma kaya mezarlar vardır. Ayrıca bir köy harabesi de mevcuttur. Fakat eski yeni, genç yaşlı, kadın erkek olsun bütün köylüler o iki kayanın arasından geçen dar yoldan akşamları ve geceleri geçmekten korkarlar. Çünkü o yer, gerçekten cin taifesinin yaşadığı yer olarak bilinmektedir. Bir çocuk olarak ben de, yanıma gelen kadın da oradan nasıl geçeceğimizi düşünmek zorundayız. Bu sebeple ikimiz birbirimize güvenerek geçmeye çalışacağız.

Yukarıda karnından su alındığını bahsettiğim ve torunuma ismini verdiğim Ayşe teyzemin bir eşi vardı. Adına Civan Alisi derlerdi. Bu zat aynı zamanda Ahmet amcamın da kayınbiraderiydi. Biraz safça bir insandı. Lakin çok güzel sesi vardı. Bazen camide ezan okur, kameti de o getirirdi. Coşkun adamdı.

Bir yaz günü köylü birkaç genç o Malkayası'nın yanındaki Kurupunar'ın soğuk suyunda yıkanıp serinlemek için soyunmuşlar. Gece yarısı yıldızların ışığından faydalanmak istemişler. Aslında orasının cinlerin kaynaştığı ve oynaştığı bir yer olduğunu herkes biliyor ve oradan geçerlerken okunması gereken ne varsa korkunun tesiriyle okunarak geçiliyor. İşte bu Civan Alisi eşeğe binmiş geliyormuş.

Kuşa'dan köye doğru giden yol. Karşıda görünen kaya meşhur Malkayası'dır. Bu yol oradan geçmekte ve yalnız başına geçmek korku vermektedir.

Onun "Dah çüş!" dediğini duyunca yıkanmakta olan gençler, üryan durumda çamaşırlarını kucaklayıp, Malkayası'nın tepesine koşarak tırmanmaya başlamışlar. Civan Alisi bunları görünce cinlerin ocağına düştüğünü zannederek, gür ve güzel sesiyle hemen ezan okumaya başlamış. Ezan okununca cinler şeytanlar kaçarlar ya, o sebeple ezan okumaya başlamış. Gençler de onun bu haline hem gülerler ama hem de kaçarlarmış. Ertesi günü olayı duyanlar, Civan Alisi'ne, "Ali dayı, dün gece cinleri korkutmuşsun, sen korkmadın mı?" diye sorarlarmış. "Ulan yeğen, çok korktum. Lakin hepsi kaçtılar. Ama ulan yeğen efendi, onlar da bizim gibi

kahkahayla gülüyorlardı.” diye anlatıyormuş.

Yol arkadaşım kadının yanında 6-7 yaşlarında bir çocuğu vardı. Bir de eşeği. Dağdan geliyorlarmış, beraberleştik ve Malkayası denilen cinler mahallesinden geçtik. O evine gitti, ben de evimize gittim. Eve geldim ama lakin dövülmekten korkuyordum. Hiç kimseye görünmeden evin damına çıktım. Dam, kara örtüydü, üzerinde ot yığını vardı. Kurusun diye oraya koymuştuk. Karnım aç da olsa, yorgundum. Otun içerisine girdim. Sıcaktan ot iyice ısınmış, ben de hemen uyuyakalmışım.

Annem ve babam telaşa düşmüşler. Hısım akrabaya sordularsa da sonuç alamamışlar. Teyzemin kocası eništem Şükrü Kaya vardı. Akıllı, tecrübeli ve bilgili birisiydi. Ona gidip sormuşlar “Ne yapalım?” diye. O sormuş, “Damda ot var mı?”, “Var” demişler. “O çocuk akıllı çocuk, gece dağda kalmaz. Mutlaka köye gelmiştir ama korktuğu için eve giremez, otun içerisine yatmıştır. Oraya bir bakın, yoksa bana haber verin” demiş. Geldiler ve beni otun içerisinden alıp eve getirdiler. İyi ki, bir şey yapmadılar bana. Anacığım, hem ağlıyor hem de bana yiyecek hazırlıyordu. Şu anda onun içerisindeki sıkıntıyı anlıyorum. Çok üzülüyorum lakin, çocukluk hali, o zaman düşünemiyordum. Anamdan özür diliyorum, fakat o şimdi yok...

Gece gaz lambasının ışığında ben hafızlığa çalışırken, anam yanımda otururdu. Uykusu gelince de, yastığa başını koyar, dayanarak uyurdu. Bazen ben de uyuyakalırdım. O hemen uyanır, tatlı ve müşfik bir sesle beni uyandırır; tekrar derse başlatırdı. Koyunları ve kuzuları otlatan bir çobandan daha titiz ve uyanık beni güderdi. Hafızlığımı da, bildiğim pek çok şeyi de anama borçluyum. Allah ona rahmet eylesin...

O zaman böyle coşkun akan, başında beklediğim Kuşapınar’ı.
Bugün maalesef yerinde yoktur. Ne su kalmış, ne de pınar...

Annemin bir tavrını daha size anlatayım da, onu da bitireyim.

Bir vesile oldu İstanbul’a okumaya gittim. Orada iki yıl kaldım. Bunları hatıralarımın farklı bir yerinde anlatacağım. Sonunda döndüm ve Konya’da Çiçekçiler Mescidi’nde görev yapıyordum. Bir sabah namazından sonra, cemaatten birisi, “hocam, akşam mevlidimiz var, okur musunuz?” dedi. Ben de “Akşam benim mâ-

nim var, başka bir yere gideceğim" dedim.

Bunu derken babam da vardı, duydu dediklerimi. Başladı bana ağır laflar söylemeye, mübarek adam bir kere kızmaya başladı mı, kolay kolay bırakmazdı. Eve geldik hala laf saymaya devam ediyordu. Annem de duydu. Birkaç kez "Herif yeter gayri" dediyse de, Babam durmadı. Bendeniz iyice bunaldım. Kafam çok karıştı, artık Konya'yı terk etmeye karar verdim.

Bir bisikletim vardı. Steyr marka idi. Atladım ve çarşıya geldim. Tellal Pazarı'nda o bisikleti beş liraya sattım. Bir miktar da yanımda vardı. Gittim otobüse yazıldım. Saatim geldi, bindim ve doğru İstanbul'a geldim. Fakat kış günü olduğundan İstanbul'da bir sis oturmuş, Üsküdar'dan Beşiktaş'a gitmek mümkün değil. Vapurlar çalışmıyor. Gece yarısı bir motor "Ben götüreyim." diye iskeleye yanaştı. Bekleyen çok adam vardı, herkes atladı, ben de atladım. Fakat iki metre ilerisi görünmüyordu. Deniz motoruna haddinden fazla insan bindiği belliydi. Motorun kaptanı el feneriyle yol bulmaya çalışıyor, bir taraftan da yola devam ediyorduk. Motorun üzerinde oturanlardan daha çok ayakta duran yolcular vardı. Tam Beşiktaş rıhtımına yanaşmıştık. Çok büyük bir gemi rıhtımda duruyormuş. Görmek mümkün değil. Geminin ışıkları yanıyordu, ama sisten görünmüyordu. Motor her ne kadar süratli değilse de geldi, gemiye tosladı. Ön tarafta ayakta duranların çoğu bu sarsıntıyla birlikte denize düştüler. Artık küfrün bini bir paraydı. Ortalık kaynıyordu, o hengâmede karaya çıktık. Lakin ne taksi var ne de otobüs.

Yürüdüm, Osman Yılmaz isminde bir ağabeyimiz vardı. O'nun camisine geldim. O da Cihangir Camii'ne geçmiş. Haydi, oradan tekrar oraya vardım. Sokak kapısı kocaman bir demir kapıydı. Onu da hoca arkasından kilitlemiş. Uğraştım, açamadım. Kapıyı epeyce çaktıktan sonra Osman Hoca uyandı. "Yahu, gecenin bu saatinde kimsin sen?" diye öfkeli öfkeli seslendi. Kendimi tanıttım. Geldi kapıyı açtı. Beni de çok severdi. Saffet Hoca'da beraber okumuştuk. Oturduk, uzun uzun konuştuk, macerayı ona anlattım. Bana hem gülüyordu, ama hem de kızıyordu. Derken sabah oldu.

Konya'da akşam olup da benim gelmediğimi görünce annem, "O çocuğa olmadık lafları saydın, o da kaçtı gitti. Ya Hasan'ı bulursun, ya da işte ben de gidiyorum" diyerek annem de evden çıkmış gitmiş. Babama böyle bir tavır koymuş.

Babacığım, ne yapsın, pişman olmuş ama neden sonra. Sormuş. soruşturmuş. Benim İstanbul'a gidebileceğimi tahmin etmiş. Fakat babam, İstanbul'a hiç gitmediği için oraları bilmez. Buna rağmen benim kimlerin yanına gidebileceğimi sormuş ve öğrenmiş. Sonunda atlamış otobüse ve gelmiş İstanbul'a.

Bendeniz Osman Hoca'nın evinde biraz yattım. Kalktım, Beyazıt Camii'nin önünde bir ağabey vardı; Abdulgani Uygun adında. İstanbul'da bulunan Konyalıların hemen hemen hepsi oraya uğrarlardı. Onlar hakkında taze bilgileri de ancak Gani abiden alabilirdim. Onun yanına geldim kucaklaştık, görüştük. Biraz da ağlaştık. Çünkü çok oturmuş, kalkmış; yemeklerde, sohbetlerde beraber olmuştuk.

Biraz konuştuktan sonra bana, "Sen ne yaptın Hasan? Bu kış gününde anneni ve babanı çok üzmüşsün. Biraz evvel baban geldi, iki gözü iki çeşme ağlıyor. Annen

bırakmış gitmiş, baban çok pişman olmuş. Abdest tazelemeye gitti. Bunu sen yapmamalıydın!" dedi. Tam o anda babam da çıkageldi kucaklaştık. Ağlaştık. Gani ağabey çay ısmarladı, içtik. İzin istedik. Ayrılacağımızda Gani ağabey "Hafız Hasan, babana büyük camileri gezdir de öyle gidin." dedi. Gayri öyle yaptık ve Konya'ya döndük. İşte bu olayda babamı ta İstanbul'lara getiren etken, rahmetli annemin benim için tavır koyması olmuştur. Şimdi ben her ikisine de dua ediyorum.

Rahmetli annem 54 yaşında vefat etti. Çok genç yaşta bir ölüm. Babam rahmetli de 64 yaşında vefat etti. Onun da ölümü genç sayılır. Çilelerin kucağında geçen bir ömür. Anneciğim 1974 senesinde, babacığım da 1978 senesinde ahirete gittiler. Arkalarında iki çocukları vardı. Birisi bendeniz, diğeri ise kız kardeşim.

Kız kardeşim de çok çileli bir hayat sürdü. Öldü. Allah O'na da bol bol rahmet eylesin. Bana gelince, şu anda 83. yaşımı yaşıyorum. Benim de onların yanına gitmem yaklaşıyor. Çünkü bütün arkadaşlarım gittiler. Koca Hasanlar sülalesinde en yaşlı ben kalmışım. Elbette herkese olan bana da olacak. Rabb'imden hayırlı akıbet niyaz ediyorum.

Fadimana (Arife): Kız kardeşimin adı nüfus kaydı yapılmadığı için kendisinden önce kız kardeşim ölünce, onun nüfus cüzdanıyla hayata devam etmiştir. Onun için resmi kayıtlarda Arife, ama halk arasında Fadimana olarak bilinirdi. Yetmiş dört yaşlarındayken vefat etmiştir. Kız kardeşimin halen hayatta olan 2 evladı bulunmaktadır. Mehmet İyioldu ve Nuran Küçükşen. Büyük oğlu Ali Sami İyioldu, bu kitabın yazılma aşamasında vefat etti.

Bana gelince: Adım Hasan Hüseyin Varol, olduğu halde nüfus cüzdanında Hüseyin, halk arasında Hasan'dı. Askerliğimi dahi Hüseyin olarak yaptım. Resmî dairelerde hep Hüseyin, halk arasında Hasan olarak biliniyordum. Mahkemeye müracaatta bulundum. Dava açtım ve Hasan Hüseyin şekline getirdim.

Soyadıma gelince; bir yanlış okuma yüzünden onu da "Vural" olarak uzun süre taşıdım. Rahmetli Ahmet amcamın ve çocuklarının soyadlarının "Varol" olduğunu görünce, dikkatimi çekti. Bozkır nüfuz müdürlüğüne bizzat gittim. Müdüre durumu anlattım. Bizim köyün nüfus kütüğünü getirtti. Aradık, bulduk. Orada aynen bizimki de, amcamların soyadı gibi "Varol" idi. O saatten sonra ben de soyadımı hep "Varol" olarak kullandım.

Benim beş tane çocuğum var: Tahsin, Zehra, Mustafa, Huriye ve Mehmet Bahaüddin Varol. Cenâb-ı Hakk acılarını göstermesin. Şu anda hepsi sağdır. Hepsinin üçer evladı var. Yani bendenizin 15 torunu bulunuyor. Ancak Tahsin'in büyük oğlu vefat etti. Geriye 14 torunum kaldı, Allah onlara sağlık afiyet versin.

Başımdan üç evlilik olayı geçti. Oğlum Tahsin ile kızım Zehra ilk evliliğimdendir. Diğerleri ikinci evliliğimden olan çocuklarımdır. Bunlarla ilgili bazı bilgiler verip vermemek üzerinde düşünüyorum.

Çocuklarıma isim verirken gözettiğim hususlar oldu. Babamın adını Sarı Müsevvid Mehmet Efendi vermiş. Hasan Tahsin demiş fakat Tahsin olarak meşhur olmuş. Hasan'ı nüfus cüzdanında resmiyette kalmış. Ben de ilk oğlum olunca ona baba-

mın ismini verdim ve "Tahsin" dedim. Onun kız kardeşi Fatma Zehra'nın isminde herhangi bir dahlim olmadı. Annesiyle ayrılma konusunu yaşıyorken o henüz doğmamıştı. Orada doğdu ve onlar tarafından bu isim verildi.

Mustafa oğlum, ikinci evliliğimden olan ilk çocuğumdur. Ona annemin babası olan zatın ismini verdim. Hem Allah Rasulü'nün ismi, hem de Kılıçlar sülalesinin babalarının ismi olsun diye "Mustafa" dedim. Onun kız kardeşine de annemin ismini verdim ve "Huriye" dedim. İkinci evliliğimden olan en küçük oğluma, mensubiyetiyle iftihar ettiğim, Şah-ı Nakşibend Hazretleri'nin ismini vermek istedim. Lakin Muhammed ismini yazdıramadım. Sonunda "Mehmet Bahâüddin" demek suretiyle ancak işi bitirebildim. Üçüncü evliliğimden bir çocuğum olacaktı. Mutfakta "aspiratör" cihazı şase yapıp alev aldı. Onun korkusuyla annesi düşük yaptı. Nasip olmadı. Ona da Abdullah ismini vermeyi düşünüyordum.

Tahsin'in üç evladından ölen Hüseyin'le Selman'a isimlerini ben vermiştim. Mustafa'nın üç evladından Hasan Celal ile Ahmet Sami'nin isimlerini ben verdim. Fahriye'ye bu ismi, babaannesi kendi kız kardeşi Tahir Hoca Efendi'nin merhum hanımının ismini verdi ve "Fahriye" dedi. Mehmet Bahâüddin'in üç evladından Selma ile Ayşenur'a isimlerini ben verdim. Küçük kıza kendileri isim verdiler ve "Sümeyra" dediler. Kızım Huriye ve Zehra'nın çocuklarına verilen isimlerde herhangi bir dahlim olmamıştır.

Cenâb-ı Hakk'tan niyâzım odur ki, neslimizden Ehl-i Kur'an, Ehl-i Salât ve ehl-i İslâm eksik olmasın... Âmîn...

ÇOCUKLUK HAYATIM VE ÇOCUKÇA İŞLERİM

Konya'nın Kapu Camii diye bilinen camisinde görevliydim. 1980'li yıllardı. O güne kadar doğum tarihimi nüfus cüzdanımdaki yıl, yani 1934 olarak biliyordum. Bir gün namazı müteakip, mihraptan kalkıp, hücreme doğru yürüdüm. Kendisini çok iyi tanıdığım ve "Yakup amca" diye hitap ettiğim zat karşıma geldi. "Amca, hoş geldin, nasılsın?" diye sordum. "Sağol hocam, iyiyim" dedikten sonra bana; "Hocam, sen kaç doğumlusun?" diye sordu. Ben de "Nüfus cüzdanımda 1934 yazıyor." dedim. "Hayır, hocam, sen 1933 doğumlusun. O dönemde ben köy kâtibiydim. Doğan ve ölenleri ben yazardım. Sen doğunca rahmetli baban bana geldi, seni yazdırmak için. İkimiz konuştuk. "Bir sene geç yazalım da, askere giderken biraz daha gelişmiş olsun" diye. Onun için 1934 yazdık, hâlbuki sen, aslında 1933 doğumlusun. "Yakup amca, sen beni bir sene daha yaşlandırdın" dedim. Bu konuşmadan sonra ben, doğum tarihimi, nüfus cüzdanımda yazılı olanı değil, Yakup amcanın dediği 1933'ü kullanıyorum.

Çocukluk dönemimle ilgili bazı olayları dört yaşımdan itibaren hatırlıyorum.

Rahmetli annemle beraber bir gün, köyün aşağı tarafındaki Güdükler'in evine gittik. Orada ranza gibi yüksek bir yerde yatan, yaşlı hasta bir kadın vardı. Kendisine "Güssün karı" diyorlardı. Aslı Gülsüm'müş, lakin köylüler Ona Güssün diyorlardı. Annem beni onun yanına koydu. Önüme bir de yarım kavun koydular. Bir de kaşık verdiler. Ben onu yerken anam bir yere vardı geldi. Bunu hatırlıyorum.

Bir başka gün, tavukların yumurtalarını bıraktıkları folluktan, yumurtaları takkeme doldurdum. Evimizin önünde bir kaya vardı. Aşağı doğru meyilli, ama düz bir kaya idi. Yumurtayı vuruyordum, onun akışından ve kırılışından büyük haz duyuyor ve gülüyordum. Anam bunu görünce, kalan yumurtaları benden aldı ve beni iyice bir pataklamıştı.

Biraz yağmur yağmıştı. Evin önündeki çukura bulanık su birikmiş. Ben de elime bir çubuk aldım ve o birikinti suya vurup, üzerime sıçramasına da hem gülüyor ve hem de zevkle devam ediyordum. O esnada annem geliverdi. Benim üstüm başım çamur içerisinde kalmıştı. Annem bu duruma çok kızdı. Lakin çocukluk ve çocukça halim olunca beni götürüp üzerimdekileri değiştirdi, elimi yüzümü yıkadı ve bir daha böyle yapma diyerek patakladı.

Altı yaşıma girmiştim. Çevremde olup biten birçok şeyi anlamaya başlamıştım. Rahmetli babam akşam namazından gelince hemen yemeğini yer, abdest alır ve hemen Kur'an okumaya başlardı. Rahmetli annem de onun yanına oturur işini önüne koyar, hem işini görür ve hem de onu dinlerdi. Bendeniz de annemin yanına otururdum. Bir gün baktım babam ağlıyordu. Anneme "Anne, babam neden ağlıyor?" diye sordum. Bana, "Kur'an okurken bazen ağlar." diye cevap verdi.

SEVGİ VE MERHAMET DUYGUSU

Hayvanlara karşı bir sevgim vardı. Onları besler, büyütür, yardımlarına koşardım, iyi bir köpeğim vardı. Yavrudan büyütmüştüm. Bir gün, evimizin önüne bir deve kervanı geldi. Kervancılardan biri bu köpeği istedi. Dayanamadım, verdim götürdüler. Çok üzüldüm. Ama artık köpek gitti. Aradan üç sene geçti. Yine bir kervan geldi. Fakat ne göreyim! Kapının önünde büyükçe, beyaz bir köpek... Ben onu zor tanıdım. Ama o beni tanımıştı. O anki durumu hiç unutmuyorum. Köpeğimle kucaklaştım... Onu sevdim. Bir güzel karnını doyurdum. Sonra tekrar gittiler. Ayrıca kedilere, kuzulara ve oğlaklara karşı bir çocuk gibi sevgi beslerim.

Yine bir yaz günü. Kocabelen denilen yerde nohut ekmiştik. Annemle oraya gittim. Büyükçe bir ağacın başında bir kuş yuvası vardı. Köralak kuşunun yuvası, fakat anaları da yok? Babaları da. Yavrular açlıktan bağırıyorlar. Çekirgeleri öldürüp takkeme doldurdum. Ağaca çıktım ve o yavruların ağızlarına birer birer verdim. Altı tane yavruydu. Karınları doyunca sesleri kesildi. Yavruların sesleri kesilince annem hem ağladı hem benim bu hareketimden memnun oldu ve bana dua etti.

Köyümüzün bir kilometre doğusunda bizim bir tarlamız vardı. Bir tepenin eteklerinde, yamaçta bir tarla... Kabaağaç mevkii denirdi. Orada bir su çayırı vardı. Bir gün, düşündüm. "Şuradan bir su çıkarsam. Şu aşağıdaki tarlaları sulasam. Ekinler, sebzeler, ağaçlar, bağlar, bahçeler oluşsa ve herkes ondan faydalansa." gibi gönülden bir arzu duydum. Elime bir kazma, bir kürek aldım. Biraz da yiyecek. Gittim orayı kazdım. Fakat yoruldum. Çocuktum. Hakından gelemedim. Hâlâ şu an dahi o arzumu sürdürüyorum. Bu ve benzeri duygularım, Hayra Hizmet Vakfı'nın kuruluşunun iç muharrik güçleri ve unsurları oldu.

Bu yaptığım iş, 1946 yıllarında idi. O içimde taşıdığım arzu bugün gerçekleşmek

üzere. Benim su çıkarmayı düşündüğüm yerin 1 km kadar kuzeydoğusuna Devlet Su İşleri bir "Gölet" yaptı. Biraz daha genişletileceğinin haberini aldım. Eğer onu da yaparlarsa Kızılçakır köyü halkı, bu göletin suyundan benim düşündüğüm gibi faydalanmaya hazırlanıyorlar. Eğer onlara bir de "damlama, sulama" öğretilir ve teşvik edilirse o bölgede önemli bir ürün elde edilecek imkânlar doğacaktır. Şimdi bendeniz genç olsaydım, bu düşüncelerimi hemen uygulamaya geçirmeye çalışırdım. Bizim köylülere göstermek gerekiyor.

Köy hayatının bir realitesi olarak karasabanla tarla sürdüm, ekin ektim. Yani rençberlik yaptım. Babamla sığır çobanlığı yaptım. Davar çobanlığı yaptım. Ekin yoldum, harman kaldırdım. Bunları köyde yaşayan her çocuk ve her genç yapmak zorundadır. Ben de onlardan biriydim.

Hayatımın bir önemli boyutu da Kur'an okumayla ilgilidir. Yukarda bir nebze temas etmiştim, ilk Kur'an dersimi rahmetli babamdan almıştım. Sonra Armutlulu Süleyman Efendi Hoca'dan, rahmetli amcam Ahmet Varol'dan ve Bolat'lı Yusuf Hoca'dan dersler aldım.

Babam anlatmıştı. Annemle evlendiklerinde, zifaf gecesi, gelinin yüzünü besmeleyle açtıktan sonra anneme "Şimdi iki rek'at namaz kılalım ve Cenâb-ı Haktan bir oğlan evladı isteyelim. Okusun, okutsun ve millete faydalı olsun." dileğiyle Allah'a duâ edelim demiş. Yusuf Hoca'nın da yönlendirmesiyle Konya'ya geldik. Ertesi gün beni götürdü. Sultan Selim Camii imamı hocam merhum Hafız Şükrü Özaydın efendiye "Hocam, bu çocuğu sana getirdim. Eti senin kemiği benim. Bunu okutursanız memnun olurum." dedi.

Hocam beni üç-beş gün yüzünden okuttu. Hemen ezber verdi ve hafızlığa başladım. Benim yüzünden Kur'an okumam çok işlekti. Çünkü rahmetli annem beni devamlı Kur'an'la meşgul etmişti. Hiç yakamı bırakmamıştı.

Sultan Selim Camii'nin batısında Yusufağa Kütüphanesi'nin bitişiğinde Saathane diye bilinen yerde okudum. 1948 senesinin sonlarında hafızlık merasimimiz yapıldı.

Hasan Hüseyin Varol

HAYATIMIN KUR'AN'A HİZMET BOYUTU

ÖN SÖZ

"Hayatımın Kur'an'a Hizmet Boyutu" başlığıyla kaleme aldığım bu çalışmanın nedenini şöyle açıklayabilirim.

Çevremde beni bilen ve yakından tanıyan insanların pek çoğunun istekleri yanında yine talebelerimin pek çoğunun istek ve arzusunu bana iletip bunda ısrar etmeleridir.

İmkân bulup da bu hatıralarımı okuyabilenler görecekler ki bazı ibret alınacak, örnek alınacak, mesaj niteliği taşıyan olaylar vardır. Bu meyanda Kur'an'a, Kur'an öğrenimine ve öğretimine hizmet babında sabırla, tahammülle ve her şeye rağmen ısrarla devam edebilme gayretinin bereketli bir sonucunu oluşturuyor, bu çalışmalar.

Şüphesiz ehliyet, inanç ve ideal sahibi her şahsın kendi gücü nispetinde bu doğrultuda hizmetleri vardır. Bu hizmetler ya ferden ferdâ ya da cemiyet veya cemaat olarak verilmektedir. Bu durum her zaman dile getirilmeyebilir. Kalemle de yazılmayabilir. Sessiz, gösterişsiz, reklamsız ve propagandasız yapılabilen çalışmadır bunlar. Ancak içerisinde "Süm'a" denilen yaptığı işi başkalarına duyurup ondan bir hazzı nefsânî elde etme hastalığına düşmemek, "ucûb" denilen kendini ve kendi yaptığı işi beğenme hastalığına düşmemek, keza "kibir, gurur" gibi insan kalbinde her zaman bulunabilen hastalıklara düşmemek şartıyla birtakım çalışmaları dile getirmek

"**وأما بنعمة ربك فحدث** Ve Rabb'ının nimetini minnet ve şükranla anlat" (Duha,11) ayetinin ışığında başkalarına faydalı olma gayreti ve çabası olarak görülmeli ve değerlendirilmelidir.

Her mü'min bir vesileyle Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanma çabası içerisindedir. Ama biraz evvel bahsettiğim hastalıklara yakalanmamak şartıyla. Bizim bu işimiz, yani Kur'an okuma ve okutma işi, kalbte bulunan o hastalıklara her zaman açıktır.

Allah'a şükürler olsun ki kendimizi bu hastalıklardan koruyacak kadar bir terbiye ve tezkiye tecrübemiz vardır. Fakat buna rağmen Cenâb-ı Hakk'ın koruması ve himayesi olmazsa, kişilerin kendi iradeleriyle yapabilecekleri şey son derece azdır.

18 yaşlarımdan itibaren kalb ve nefs tezkiyesi ve terbiyesi kastıyla kendisine teslimiyet gösterdiğim merhûm üstadım ve mürşidim, Mahmud Sami Ramazanoğlu Hazretleri'ni ve ondan azami derecede istifade etmiş ağabeyim Celâleddin Çelikkol Efendi Hazretleri'ni birlikte giderken rüyamda gördüm. Bendeniz de bir adım geriden geliyordum. Celâleddin Efendi, Sami Efendi Üstad'ıma soruyordu: "Efendim, bu Hafız Hasan Cennet'e girer mi?" diye. Efendi Hazretleri kendisine "Bir kelimeyle" diye cevap vermişlerdi. Ertesi gün gördüğüm bu rüyayı Celâleddin Efendi ağabeye anlattım. Bana sordu: "O bir kelime nedir biliyor musun?" "Hayır, efendim, bilmiyorum. Onu sormak için bu rüyayı size anlatıyorum." dedim. "Ben sana söyleyeyim, o bir kelime "Kur'an" kelimesidir. Bilesin ki senin hem dünya hem de ahiret hayatın Kur'an'a ve Kur'an hizmetine bağlıdır." diye cevap vermişti.

Bu olaydan sonra bende bir değişme oldu. Erkek, bayan öğrencilerimden kim olursa olsun onların okuyabilmeleri için gayretim arttı. Ve yorulma, sinirlenme, gazaplanma, usanma ve bıkkınlık gibi haller üzerimden alındı. Anlayışla, sabır ve tahammülle dinlemeye, öğretmeye ve anlatmaya devam edegeldim. Pek çoklarının öğrencilerini döverek, hakaret ederek, baskı ve şiddet uygulayarak öğretmeye çalıştıklarını biliyorum. Onlardan bana getirilen bazı öğrencilerin gülmeyi, tebessüm etmeyi bile unutmuş olduğunu çok gördüm. Benimse prensibim öğrencilerimle konuşabilmek, onu çözebilmek, sevgi ve saygıya dayanan bir disiplin dâhilinde derslere devam etmekti... Bu sistemin yüksek derecede verimli olduğu tarafımdan bilinmiş ve öğrencilerim tarafından da defalarca ifade edilmiştir.

Şüphesiz hayatımın başka boyutları da var. "Hayatımın Tasavvuf Boyutu", "Hayatımın Sosyal, Siyasal ve Kültürel Boyutu", "Hayatımın Ekonomi Boyutu" gibi birkaç boyutu bulunuyor. "Hayatımın Kur'an'a Hizmet Boyutu" elinizdeki çalışma da bunlardan birisi ve belki de birincisidir. Allah Celle Celâlühü Hazretleri imkân ve ömür verirse diğerlerini de bu şekilde ortaya koymaya çalışacağım, inşallah…

Derslerden artan zamanımın elverdiği ölçüde bu çalışmaları sonuçlandırmak, parçaları birleştirmek, analizleri terkip etmek suretiyle bütünü ortaya çıkarmak istiyorum. Belki okuyan birisi çıkar da ona faydalı olur, diye düşünüyorum. Cenâb-ı Hakk'tan başaracak imkân ve fırsat ihsan etmesini niyaz ediyorum.

KUR'ÂN'LA İLK TANIŞMAM

Babam ve Annem
(Allah onlara rahmet etsin.)

Henüz beş yaşlarındayım. Rahmetli Babamın sehpa üzerinde Kur'an okuduğunu görüyordum. Ne olduğunu ve ne okuduğunu bilmiyordum. Ancak onun güzel sesiyle bir şeyler söylediği, önündeki kitaptan bir şeyler okuduğu belliydi. Ama ben anlamıyordum. Günlerden bir gün okuyuşu çok fazla dikkatimi çekti. Babam hem okuyor hem ağlıyordu. O esnada anam da yanında oturuyor ve önünde bir işle meşgul oluyordu ama kulağı babamın okuduğundaydı.

Anama sordum: "Babam ne yapıyor? Kur'an okuyor hem de ağlıyor." "Ben de okumak istiyorum ana!" dedim. Anam: "Sen biraz daha büyürsen, inşallah baban seni de okutur oğlum." diyordu. Her gün akşam gördükçe okuma merakım artıyordu. Bir gün anam benim bu arzumu babama söyledi. "Efendi, Hasan da Kur'an okumak istiyormuş, bana söyleyip duruyor" dedi. Rahmetli babam bu haberi dikkate almış olacak ki, beni kucağına aldı ve dizinin üzerine oturttu. Kur'an-ı Kerim'in en son suresinden başladık. Önce o okuyor, sonra ben onun söylediğini aynen söylüyordum. O son sureyi Besmele dâhil ayet ayet okuyup bitirdik.

Babam seviniyordu. Anam seviniyordu. Ben onlardan daha fazla seviniyordum. Çok büyük bir iş yaptığım inancı beni sevindiriyordu. Ertesi günün akşamını iple çekiyordum. Akşam oldu. Babam yemekten sonra kendi okuyacağı yeri okudu. Beni tekrar dizine oturttu. Bu defa da son sûreden bir evvelki sûreyi okutmaya başladı. Yine o bir ayet okuyor, sonra aynı ayeti ben tekrar ediyordum. Bu şekilde Felak suresini de bitirdik. Arkasından Nas suresini tekrar okuduk. Babam camiye gitti. Çünkü o cemaate çok devamlı birisiydi. Artık biz babamla her gün bir sureyi öncekiyle beraber okumaya devam ediyorduk. Hümeze suresine geldiğimizde ben artık harfleri, harekeleri, şedde ve tutarları öğrenmiştim. Kur'an okumaya başlamıştım.

Zilzal suresini okuduktan sonra babam beni Kur'an-ı Kerim'in başından başlattı. Ve işte Fatiha suresiyle Kur'an hatmine başlamış oldum. Kur'an okumak için abdest almayı öğrendim. Her gün akşam babamla beraber ben de dersimi okuyordum.

İlk Kur'an hatmini yaptığımda henüz altı yaşımı bitirmemiştim. Rabb'ime sonsuz şükürler olsun ki bana Kur'an okumayı çok küçük yaşlarda nasip etti, ölünceye kadar da inşallah devam edeceğim.

Babam rahmetlinin bu öğrettiği metod da Kur'an okumayı öğrenme metodlarından birisidir. Genel olarak "Elif Cüzü" diye tanınan ve "Elif, bâ, tâ, sâ…" şeklinde okunan bir cüz takip edilir. Ama ben böyle bir cüz okumadım. Babacığım neden böyle bir metod uyguladı onu hiç bilmiyorum. Aklıma gelmediği için de sormadım. Fakat konunun burasında bir olay anlatmak istiyorum. Bazı şeyleri bu metodla öğrenmenin mümkün olduğu anlaşılıyor.

Rahmetli anam da Kur'an okumayı bilmiyordu. İleride anlatacağım… Biz köyden Konya'ya geldikten sonra, ben hafızlığa devam ediyordum. Ama bizim evde yine akşam yemeğinden sonra babam Kur'an okumaya devam eder, ben de dersime çalışırdım. Babam biraz sesli okurdu. Anam da yanında oturur, hem el işi görür hem dinlerdi..

Kızılçakır Köyü'nden yeni bir resim

Doğup büyüdüğüm Kızılçakır Köyü'nden eski bir resim

KUR'AN'LA ARKADAŞLIĞIMIZ

İlk Kur'an hatmini yaptıktan sonra anam benim üzerimde durmaya başladı. Benim her hâlükarda Kur'an okumamı, okumayı daha da ilerletmemi sağlamak için çeşitli vesileleri fırsata dönüştürüyordu.

Köyde yaşayan insanların sosyal hayatları, o köyün kendi hududları içerisinde gelişen ve bir bakıma zorunlu hale gelen bir hayat olmaktadır. Örneğin, karasabanla tarlayı nadas yapacaksınız, sonra ekeceksiniz ve sonra harman kaldıracaksınız. Bizim çocukluğumuzda öküzler vardı, kağnı vardı. Karasaban vardı vs. ama şimdilerde hepsi değişti.

Bağlar budanır, çubukların dipleri temizlenir; üzümler yetişir ve sonra pekmez olmak üzere getirilirdi. Hayvanların yetiştirilmesi, dağlarda otlatılması sonra sağılmak üzere köye getirilmesi. ve buna benzer işlerin peşinde koşmak üzere erkekler kadınlar, çocuklar herkes çalışır, çabalardı.

Bu hengâmede köylü insanlar ancak kış günlerinde köyde kalırlar. İşler çok hafifler, uzun kış geceleri sohbetler başlar, okumalar artar. Çocuklar Sıbyan Mektebi'nde Kur'an okurlar, namaz öğrenirler, dini bilgilerini almaya çalışırlar.

Bu bilgiler kışın alınır, fakat yazın unutulurdu. Kışın tekrar alınır yazın tekrar unutulur ve bu böyle sürer giderdi.

İşte bu noktada rahmetli anam benim yakamı hiç bırakmadı. Eğer çift sürmeye, ekin ekmeye gidersek Kur'an-ı Kerim benimle giderdi. Orada belli zamanlarda ben bir ağaç gölgesine oturur Kur'an okurdum. Eğer ekin dermeye gidersek yine Kur'an benimle giderdi orada da durum aynıydı. Belli aralıklarla ben yine Kur'an okurdum. Yani anamın gayretiyle ben yaz günlerinde Kur'an'dan hiç kopmadım. Kış günlerinde zaten Sıbyan Mektebine gidip okuyordum.

Bu anlattıklarımdan şu akla gelebilir. Neden hep anadan bahsediyorsun! Bu ana da baba nerede ki?

Evet, rahmetli babam Sodur köyünde ve Aladiken köyünde bağ bekçiliği yapıyordu. Köyde yazın yapılacak işleri anam yapıyordu. Kız kardeşim ve ben ona yardım etmeye çalışırdık. Babam ara sıra gelir ve giderdi. O nedenle anam daha çok bizimle ilgileniyordu.

Armutlu köyünden Süleyman Hoca isminde birisini köy imamı yaptılar. Sıbyan Mektebini o devam ettirdi. Bendeniz bir dönem o zatta okudum. Allah rahmet eylesin.

Bir başka zaman amcam Koca Ahmet köy imamı oldu. Köyün çocuklarını o okuttu. Ben ondan da okudum. Allah ona da rahmet eylesin.

Amcamın hanımı doğum üzerine ölmüştü. Koçaş köyünde akrabalarımızdan Gökçeler'in bir kızı vardı onunla evlendi. Bu esnada amcam o işlerle uğraşırken çocukların okutulması işine beni görevlendirirdi. Onun yerine köyün çocuklarını ben okuturdum. Halen o dönemden kalma öğrencilerim var. Bu esnada komşumuzun

oğullarını okuttum. Ümmülü Alısı, Ümmülerin Memiş, Çatalların Mehmed, Zâde'nin İsmayıl'ı da yine ben okuttum. Bu kişiler benden yaş itibariyle büyük insanlardı. Hatta Zâde'nin İsmayıl askere gitmek üzereydi.

OSMANLICAYI ÖĞRENİYORUM

Köyümüze yeni bir imam görevlendirildi. Bendeniz bu zattan çok istifade etmişimdir. Adı, Polatlı Yusuf Hoca idi. İstiklal Savaşı'na katılmış, yaralanmış ama ölmemiş. Bize zaman zaman anlatırdı. Kendisine Cenâb-ı Hakk'tan rahmet niyaz ederim. On yaşına gelmiştim. Arkadaşlarım vardı: Sarı Osman, Alıgalfaların Mehmet Ali, diğerlerini unutmuşum… Bir gün Sarı Osmangilin evinde ders çalışıyoruz. Sarı Osman bir numara yazmış, bana gösterdi. Lakin bizim köyümüzde ilkokul yoktu. Kur'an'dan başka bir yazı okumayı ve yazmayı da bilmiyoruz. Numara yazacak yerde, Kur'an yazısıyla مُ مْ رَه "Mümre" diye yazmış. Acaba bu böyle mi yazılır. Başka türlü mü yazılır onu da bilmiyoruz.

En iyisi "Bunu yarın hocaya soralım." diye karar verdik. Gerçekten Yusuf Hoca'mıza gösterdik ve "Olmuş mu hocam?" diye de sorduk. Hoca'mız baktı ve tebessüm etti. "Bunu siz mi yazdınız" diye sordu. Biz de "Osman yazdı" dedik. "Tamam çocuklar bu olmamış amma bu işin zamanı gelmiş. Ben size bir "Hocalık" yazayım ona bakarak Osmanlıcayı hem okur hem de yazarsınız" dedi.

Hatırladığım kadarıyla hocanın önünde büyük boy ve hacimli bir kitap vardı. Zaman zaman onu açar okurdu. Oradan bazı parçaları kağıda yazardı. Sonra o kağıdı dürer, büker nuska yapar ve sahibi kim ise ona verirdi. Bir defasında o yazarken ben onun yanına oturdum, o kitaptan yazdığı kısma baktım. Çünkü çok meraklıydım. Orada, Kalem sûresinin 20. ayeti olan **"فأصبحت كالصريم"** ayetini yazıyordu.[2] Fakat ne için yazdığını bilmiyordum. Şunu anlatmak istiyorum ki hocam Osmanlıcayı biliyordu. Biz Kur'an'dan başka bir kitap, Kur'an yazısından başka da yazı görmedik ve bilmiyorduk. Lakin çok merak ediyorduk. Hocamız da bizim bu merakımızı tespit etmişti. Bunun üzerine bizden birer parça kağıt istedi.

Biz de bir defter yaprağı bulup getirdik. Oraya aynen şöyle yazdı.

دار دنيا خوشدر آما عاقبت موت اولماسيدي

ذوق جنت خوشدر آما شدت نار اولماسيدي

Efendim bu yazıdakı harfleri biz zaten tanıyorduk, biliyorduk. Bunun üzerine ben anam'a geldim. "Ana, bana para ver ben defter, kalem, silgi alacağım" dedim… "Kuzum para yok, ben sana yumurta vereyim, çerçiye git, onları al gel" dedi. Ben de öyle yaptım. Ve hemen kurşun kalemle yazmaya başladım.

Olağanüstü bir zevk alıyordum. Olağanüstü bir merakla yazmaya başladım. Ve

2 Aradan uzun yıllar geçti. Bayan talebelerime bu olayı anlatmıştım. İçlerinden bir bayan "Hocam, ben o köydenim. Hocanın da akrabasıyım. O sizin söylediğiniz kitap hoca ölünce oğluna geçti. Ben onun önünde ondan birşeyler yazdığını gördüm. Sonra o da öldü. Artık o kitap kimdedir bilmiyorum." dedi.

devam ettim. Birkaç gün sonra hocam bana başka bir kitabı tavsiye etti. "Sen Mızraklı İlmihali'ni getir, ben sana bir yer göstereceğim orayı yazarsın" dedi.

Buna devam ettim. Bir süre sonra kitabı yazdığım gibi okumaya başladım. Kur'an-ı Kerim'i okuyordum. Ama ne söylediğini anlamıyordum. Fakat Mızraklı İlmihal'i kitabını hem okuyor hem de anlıyordum. Her ne kadar çoğunu anlamıyorsam da bazılarını anlıyordum. O da benim merakımı artırıyordu. Öyle bir zaman geldi ki ben Osmanlıca kitaplardan o gün evimizde bulunan başta Mızraklı olmak şartıyla Kuddûsi Dîvanı'nı, Ahmediye ve Muhammediye'yi bir de Kara Davut diye büyük ve kalın kitabı okuyordum. Şu anda ben bu bilgileri not ederken yıl 2011. İnsanlardan pek çoğu hem Osmanlıca'yı öğrenmek hem de ilmihal bilgilerini almak üzere hâlâ Mızraklı İlmihal kitabını okuyorlar. Halbuki kitabın içerisinde bugünün insanının anlayışına uymayan noktalar ve bilgiler bulunuyor. Daha çok güncellenmiş bilgileri aktaran kitaplar var. Onlar tercih edilirse daha iyi olurdu.

Yusuf Hocam'a tekrar döneceğim. Lakin Osmanlıcanın yazımını da ilerletmeme sebep olan bir olayı burada anlatırsam daha uygun olacak diye düşünüyorum. Bu olay cereyan ettiğinde Yusuf Hocam halen köyümüzde imamdı… Osmanlıca kitapları okumayı öğrenince benim bir de ayrıca kitap sevgim oluştu.

Birisinin evinde kitaplar görsem, hemen bakıyorum. Acaba benim okumadığım bir kitap var mı? diye. Köyümüzün camisinin minberine çıkıp bakıyordum: Oraya eskimiş kitapları koyuyorlardı. Onların içerisinde benim okuyacağım kitap var mı? Varsa alıyordum, yoksa geçiyordum.

Rahmetli amcamın düğünü dolayısıyla Koçaş köyüne gitmiştim. Herkes düğün evinde çalıp oynarken ben, hemen köyün camisine gittim dolaplardaki ve minberdeki kitapları karıştırdım. Bu şekilde devam edip giderken bir gün, köyün eski imamlarından İshak Hoca'nın evine girdim. Bu Hocanın evinde de kitaplar vardır diye bir merakla girdim.

İçeride hanımı yufka yapıyordu. Kulakları pek duymazdı. Ama benim baktığımı gördü. Evin diğer odasındaki kitaplara bakıyordum. Cep kitapları boyutunda fakat kalınca bir kitap dikkatimi çekti. İçerisinde o güne kadar kitaplarda hiç görmediğim yazılar, rakamlar vardı. Bazı yazılar kırmızı mürekkeple yazılmış, bazıları siyah mürekkeple… Çok sonraları bunun bir Havas ilmi kitabı olduğunu anladım. Ama daha ilk karşılaşmada kitaba vurulmuştum. Çünkü Osmanlıcaydı. Düzgün yazılmıştı. Renkli yerleri vardı. Cildi güzeldi. Hasılı beni tahrik eden pek çok yönü vardı.

Dayanamadım ve kitabı aldım. Eve getirip bir yere sakladım. Niyetim bu kitabı kimseye göstermeden baştan sona okumaktı. Ve öyle de yaptım. Aradan bir ay kadar zaman geçti. Bir akşam babam, "Hasan, oğlum, İshak Hoca'nın kitabını mı aldın?" dedi. "Evet baba…" dedim. "Şu kitabı getir de bir bakalım." dedi.

Gittim ve kitabı getirdim. Ama ben kitabın ne kitabı olduğunu bilmiyordum. Ben sadece Osmanlıca oluşuna, yazılarının güzel, bir de albenisinin güzel oluşuna heveslenmiştim. Lakin kitap çok önemliymiş. Kitabı getirdim. Babamla anam baktı-

lar, tekrar baktılar. Sonra babam "Bu o kitap." dedi. Ben şaşkındım. Çünkü hiçbir şey anlamamıştım. Babama sordum, "Ben sana sonra anlatırım." deyip kesti. Sonra "Oğlum Hasan, bu kitabı yazabilir misin?" diye sordu. "Yazarım baba." dedim. "O zaman yarından itibaren bu kitabın içinde ne varsa hiç atlamadan aynısını yazacaksın." dedi.

Ben hazırlıklarımı yaptım. Kalem, hokka, mürekkep çeşitlerini tamamladım ve kitabı yazmaya başladım. Yazma işi şöyle böyle üç ay sürdü… Bu arada ben de kitapla ilgili bilgileri topladım…

Efendim, aslında bu kitap Sarıoğlan köyü hatibi Kâmil Tobbaş Hoca'nınmış. İshak Hoca, bir kadına o günün parasıyla on lira vermiş ve bu kitabı çaldırmış. Bu kitap havas ilmi üzerine yazılmış bir kitapmış. İshak Hoca'nın İhsan diye bir yeğeni vardı. Onun bir kızı varmış. İshak Hoca bu kızı oğluna istemiş, lakin yeğeni vermemiş. Bunun üzerine Hoca, kitabı elde edince bu kitaptaki muhabbet artırıcı kısımdan o kıza büyü yapmış. Bu arada kızın babası Konya'ya göçmüş. Fakat kıza yapılan büyü ters tepmiş, kızcağız uzun süreli bir hastalıktan sonra ölmüş. Bütün köy halkı bunun böyle olduğunu biliyor ve Hocaya kızıyormuş. Babamın yukarıda söylediği "Bu o kita.p" sözü bunun içinmiş.

Babam diyordu ki "İshak Hoca benden bu kitabı istedi. Çocuk onu anlayamaz, kitabımı verin" diyor. Sen bu kitabı yaz, eğer o bize bir şey yaparsa biz de ona yaparız, sen yazdıktan sonra ben onun kitabını kendisine vereceğim ve bunu da aynen söyleyeceğim." dedi. Elhamdülillah kitabı yazdım, bitirdim. İçerisinde bilgileri tılsımları, şekilleri vesaire ne varsa hepsini eksiksiz aynısını yazdım. Herhalde bir üç ayımı aldı. Babam söz verdiği üzere götürdü, kitabı İshak Hoca'ya vermiş ve "Bak Hoca'm, biz bu kitabı aynen yazdık. Eğer sen bize bir şey yaparsan biz de sana yaparız, haberin olsun" demiş. Hoca da gülmüş "Pekii Tahsin Efendi" demiş.

Fakat kitap orada kalmamış. Bizim kitabı hocaya verdiğimizi Mehmet Ali Hoca duymuş. Bu arkadaş İshak Hoca'nın damadı idi. Hanımıyla arası açılmış, kadın İshak Hoca'nın evinde imiş. Bu hoca bana bir kötülük yapar korkusuyla bir kadına 10 lira vermiş ve kitabı çaldırmış.

Mehmet Ali Hoca okuttuğu çocukların önünde o kitabı devamlı okuyor ve karıştırıyormuş. Talebelerden Veysel'in Abdullah'ın dikkatini çekmiş. O da merak etmiş, yaz günü gelip herkes işlerine dağılınca Veysel'in Abdullah Hoca'nın evine girmiş. O kitabı alıp Alanya'ya gitmiş. Orada Süleymanlıların kursunda hem okumuş ve hem de o kitabın bazı bölümlerini tecrübe etmiş. Bu arkadaş askere gidecekmiş, kitabı emanet edecek kimse bulamayınca bana getirdi ve bunları anlattı. Ben de kendisine bunu kabul edemeyeceğimi ifade ettim ve gönderdim. İşte kitabın macerası bu! Ama, ben muradıma erdim ve Osmanlıcayı hem okumayı hem de yazmayı 10 yaşında iken öğrenmiş oldum.

KARABAŞ TECVİDİ'Nİ YAZIYORUM

Yusuf Hocam bizim Osmanlıcayı yazıp okuduğumuzu görünce "Karabaş Tecvidi" isimli kitabı elimize verdi. "Bunu hem okuyun hem de ezberleyin gelin ben dinle-

yeceğim" dedi.

Arkadaşlarla beraber önce okuduk, sonra bölüm bölüm ezberleyip Hoca'ya dinlettik. Tecvidin ne olduğunu, Kur'an ile ilgisini oradan öğrendim. Medler bahsini, ihfa, ızhar ve idgamların uygulamasını öğrendim. Çok hoşuma gitmişti. Çünkü yeni yeni şeyler öğreniyordum. Bir gün Hocama, "Hocam, ben bu kitabı yazıp getirmek istiyorum" dedim. Hocam "Yazabilir misin?" dedi. "Yazarım Hocam!" dedim. "Haydi yaz getir, ben bir göreyim." dedi. Günlerce uğraştım fakat, yazdım. Hocama getirdim. Çok dikkatle baktı. "Maşaallah, maşaallah, tebrik ederim, sen inşallah bu işi becerecek gibisin." diyerek dualarda bulundu. Gerçekten çok istiyordum okumayı ve yazmayı. Kurallara uygun mu değil mi hiç bilmiyordum. Sadece yazıyor ve okuyordum, o kadar!

BAŞKA BİR YAZI GÖRDÜM

Bir gün sokakta büyükçe bir kağıt parçası buldum. Kağıdın bir yüzünde ayakta duran bir adam resmi var. Başında değişik bir şapka. Ceketinin arkası çatal, bacakları ince ve uzun. Çenesinde ucu sivri bir sakalı var... Kağıdın öteki yüzünde yazı var. Fakat bu yazı benim bildiğim yazıdan değil! Ben onu okuyamıyorum çünkü. O güne kadar gördüğüm Kur'an yazısına benzemiyor. Osmanlıca yazıya da benzemiyor. Harfleri tamamen değişik! Ne yaptımsa çözemedim. "En iyisi Hocama götürüp göstereyim ve sorayım" dedim. Derse gelirken getirdim. Hocama gösterdim. O kağıt parçası Köroğlu gazetesinin bir yaprağıymış. Üzerindeki resim Sam amcanın resmiymiş. Yani Amerika'yı temsil ediyormuş. Üzerindeki yeni Türkçe, Latin harflermiş. Bizim öğrendiğimiz harfler kaldırılmış yerine o harfler getirilmiş. Bundan sonra o harflerle yazıp okuyacakmışız!.. Bunları Hocamdan öğrendim. Fakat içimden "Benim bu yazıyı öğrenmem lazım." diyordum.

"Hocam, bu yazının elif bâsını bana yazar mısın?" dedim. "Evladım ben onu bilmiyorum. Sen iyisi mi babana bunu götür, ondan iste, sana yazsın!" dedi. Hoca beni babama yönlendirdi.

Getirdim. Babama gösterdim. Ve "Baba bu yazının bana elif basını yaz" dedim. Fakat, babam bana kızdı. "At onu, o gâvur yazısı." dedi.

Babam kızdı ama ben vazgeçmedim. İçimden "ben bu yazıyı öğrenmeliyim." diyordum. O gazete parçasını bir yere sakladım. Birisini bulup ona o yazının elif basını yazdıracağım diye azmettim.

Bu sıralarda 10-11 yaşlarındaydım. Köyümüzde ilkokul yoktu. Ayrıca bu yazıyı henüz bilen de yoktu. Ancak, harf inkılabından sonra köyde bir kurs açılmış, oraya bazıları devam etmiş ve bu yazıyı okuyup yazmayı öğrenmişler. Meğer bunlardan birisi de babammış! Fakat babam da istemiyor.

Bekliyordum. "Dur bakalım belki bir gün birisini bulur yazdırırım" diyordum. Bir kış günü. Sokakta kar adam boyu. Bir ağlama ve hıçkırık sesine uyandım. Baktım babam ağlıyor, anam ağlıyor, bir de asker var o da ağlıyor...

Bunlar neye ağlıyor? Efendim sene 1944 harp zamanıymış. O asker Hasan dayım. O askerdeyken hanımı ve iki çocuğu ölmüş, yuva kapanmış. Hem kış günleri, hem harp günleri, hem de haber çok acı olunca haber ulaştırılamamış. Dayım evine gelmiş, kimseyi bulamayınca bize gelmiş ve durumu öğrenince ağlamalar ondanmış. Bana gelince içimden "Bu dayım, askerden geldiğine göre bu yazının elif basını bilir. O bana yazsın." diye geçirdim, ben de ağlamaya başladım.

Allah hepsine rahmet eylesin, "Sen şimdi yat da sabah olsun." demediler. Beni sevdikleri için sordular "Ne diye ağlıyorsun?" diye. "Dayım askerden geldi bana elif bayı yazsın" dedim... Baktılar ki vazgeçmeyeceğim. Babam gitti bir kalem parçası buldu geldi. Eskiden nüfus cüzdanları cep defteri gibiydi. Kağıt bulamadılar. Babamın nüfus cüzdanının son sayfasına yardımlaşarak 29 harfi yazdılar. Hayatımın en mutlu anlarından birisini yaşıyordum. Onu aldım koynuma koydum, yattım. Hemen uyuyakalmışım. Sabah olunca yine gittim çerçiden bir defter bir de yeni kalem aldım. 29 harfi hem yazıyorum hem öğreniyorum. Bir gün ismimi yazmak istedim. Şöyle "Hsn" şeklinde yazdım. Babama gösterdim. "Baba bak ismimi yazdım olmuş mu?" diye sordum. Babam kızmadı. Baktı ki ben vazgeçmiyorum o da insafa geldi. "Oğlum bak şunların arasına 'a' koyacan. Şöyle "hasan" yazacan o zaman olur" dedi. Tekrar yazdım, gösterdim. "Tamam, şimdi oldu" dedi.

Benim bütün okul hayatım işte bundan ibarettir. İsmimi düzgünce yazdıktan sonra o gazete parçasını sakladığım yerden çıkarttım. Okuya okuya su gibi işlettim. Bizim köylüler Bozkır'a ve Çumra'ya ya da Konya'ya pekmez, üzüm satmak için gittiklerinde, ya Köylü gazetesi ya da Köroğlu gazetesi getirirlerdi. Köy odasında toplanırlardı. Beni de çağırırlar, ben de onlara o gazeteyi baştan sona okurdum. Böylece hem okumamı ilerletiyor hem de yazmamı ilerletiyordum. 13 yaşlarındayken ben hem Osmanlıcayı yazıp okuyor hem de yeni Türkçeyi yazıp okuyordum. Köyümüzde okul yoktu. Biz Konya'ya göçtükten bir sene sonra yapıldı. Fakat benim okul çağım geçmişti, ben kendi kendimi yetiştirmek durumundaydım. Ve öyle de yaptım. Rabb'ime sonsuz şükürler olsun ki cahil kalmadım.

JANDARMA DEVRİ

1945'lerde benim hatırladığım kadarıyla ülkede jandarma egemenliği vardı. Özellikle köylerde her şey onlardan sorulurdu. Jandarmanın korkusu bütün köylülerin içine oturmuştu.

Caminin önünde namazdan önce köy halkı namazı beklerken otururlardı. Bir ara karşı sokaktan jandarmanın geldiğini gören köylüler, başlarındaki örmeden yapılmış takkeyi, aniden başından alıp altına koydu ve üzerine oturduğunu gördüm. İyi ki asker bir şey demeden geçip gitti. Fakat adamların benizleri sapsarı kesilmişti.

Rahmetli Yusuf Hocam bizi, yukarı mahallede Halil enişte'nin evinde okuturdu. Oda biraz geniş olduğu için çocukları içine alabiliyordu. Arı kovanı gibi uğultunun devam ettiği bir ortamda bir ses duyduk. Baktık ki kapıya bir köylü adam gerilmiş "Hocaam! Jandarmalar geliyor!" deyiverdi. Şöyle Hocaya baktık Hocanın korkudan benzi sapsarı oldu. Dili tutuldu. Bir şey söyleyecekti, fakat söyleyemedi. İki kolunu yanlara açarak bize dağılın işareti yaptı.

Hepimiz neye uğradığımızı bilmeden büyük bir korku içinde her tarafa dağıldık. Ahırlara, samanlıklara, çalıların arkasına, tuvaletlere saklandık. Bir müddet öyle bekledik. Sonra gördük ki jandarmalar, köyün diğer tarafındaki yamaçta gidiyorlar. Herhalde Ağras köyüne gittiler. Bizler de tehlike geçince saklandığımız yerlerden çıkıp evlerimize gittik.

Bu olaylar çocuk ruhumda çok derin izler bırakmış olacak ki hâlâ jandarmalardan korkarım.

KONYA'YA HİCRET

Yusuf Hoca rahmetli hâlâ köyümüzde imamlık görevini sürdürüyordu. Ben de camide ezan okur, kamet yapar ve Kur'an okurdum. Yani müezzinlik vazifesini ben yapıyordum. Bir gün namazdan sonra aşır okudum. Taha suresinin baş tarafından okuduğumu hatırlıyorum. Fakat nasıl bir tavırla, nasıl bir ağızla okuduğumu bilmiyordum. Meğer ben aynen Yusuf Hoca'nın okuduğu gibi okumuşum.

Namazdan sonra cemaat dağılmış giderken Yusuf Hoca babamı çağırmış. Babam gelmiş,

-Buyur hocam demiş.

Yusuf Hoca, babama: Tahsin Efendi beni iyi dinle sana diyeceklerim var

-Buyur Hoca'm!

Yusuf Hoca:

-Ben bu çocukta fevkalade bir kabiliyet görüyorum. Ağzı Kur'an'a çok yatkın, sesi ve nefesi çok iyi. Bu çocuğu götür Konya'da iyi bir hocaya teslim et. Zayi olmasın. Yetişirse Ümmeti Muhammed'e faydalı olur, demiş.

Bunun üzerine rahmetli babam:

-Hocam! Bir kız bir oğlan iki çocuğum var. Bunu göndersem nasıl dayanacağız, başında bizim de gitmemiz lazım. Olur mu bilmem ki? demiş.

Yusuf Hoca hemen.

-Senin bu köyde ağır işin mi var, sen de başında git ve bu çocuğu yetiştir diye cevap vermiş.

Babam eve gelmiş ama düşünceliymiş. Rahmetli anam "Ne o herif, sende düşünceli bir hal görüyorum. Yoksa birisiyle kavga mı yaptın?!" diye sormuş. Babam "Hayır avrat, kavga falan yapmadım. Lakin Yusuf Hoca Hasan'la ilgili "Bu çocuğu götür Konya'da iyi bir hocaya teslim et orada yetişsin. Çocuk çok kabiliyetli, Ümmeti Muhammed'e faydalı olsun. Siz de başında gidin." dedi. Ne yapacağımı bilmiyorum, onu düşünüyorum. Sen bu işe ne dersin?"

"Bana sorarsan ben de Yusuf Hoca'nın dediğini derim. Bizim, bu köyde terk edemeyeceğimiz bir şey yok. Alırız çocuklarımızı gideriz. Çocuğumuzun başında durur onu okuturuz. Sen hemen git bir ev bul da gidelim" demiş. "Bunu kimseye duyurmayalım. İnşallah ben yarın gideyim." demiş babam.

Babamın babası Koca Hasan lakaplı Hasan dedem, Çanakkale Savaşı'ndan alınmış, Süveyş Kanalı'nı savunmak üzere gönderilmiş. Oraya giderken dedem köye uğramış. Çocuklarını sevmiş, köylülerle görüşmüş ve birliğine gitmiş. Oradan bir daha dönmemiş. Çocuklar babasız kalmışlar.

Kısa bir zaman sonra anaları hastalanmış o da ölmüş. Çocuklar anasız da kalmışlar. Sonra neneleri bunlara bakıyormuş, ama o da ölmüş. En küçükleri bakımsızlıktan ölmüş. Babam İshak Hoca'ya çırak durmuş. Amcam işleri evirip çevirmeye başlamış. Babamın küçüğü halamı da Konya'ya evlatlık vermişler. Allah rahmet eylesin halam çok saliha bir kadındı. Yüz yaşına yakın bir zamanda öldü. Halamın kayınvalidesi 107 yaşında vefat etmişti.

İşte kabam Konya'ya gelince doğruca Büyük Kumköprü Mahallesi'nde bulunan Hasta Mehmetler diye anılan meşhur bir ailenin büyük oğlunun hanımı olan kız kardeşinin yanına geliyor, kardeşiyle ve eniştesiyle görüşüp konuyu anlatıyor. Onlar da sevinmişler, hemen o civardan bir ev bulup kiralamışlar.

Babam köye geldi. Hazırlıklar başladı. Her şey tamam olunca bir kamyona eşyayı yüklettiler biz de üstüne oturduk, köye "Elveda" diyerek yola çıktık. 10 Ekim 1947 yılı sonbahar günleriydi. Konya'ya geldik. Kız kardeşim ve benim oluyor ne gidiyor hiç bilgimiz yoktu. Sabah evin kapısından sokağa baktım. İnsanlar bisikletlerle, motorlarla, at arabalarıyla ve kimisi de yaya olarak çarşıya doğru gidiyorlar. Hiç bilmediğimiz, tanımadığımız bir şehire geldik. Yeni bir hayata burada başlayacağız.

HAFIZ ŞÜKRÜ EFENDİ HOCAM

Yeni evimize yerleştik. Henüz çevreyi ve kimseyi tanımadan iki gün sonra beni götürüp Sultan Selim Camii imamlarından Hafız Şükrü Özaydın Hocama teslim ettiler. Zayıf bedenli, seyrek sakallı esmer bir hoca idi. Sultan Selim Camii'nin batı tarafında Yusufağa Kütüphanesi var. Kütüphanenin yapısıyla aynı olan ve kütüphane ile arasında bir metre kadar bir boşluk bulunan üçgen biçiminde bir yapı vardı. İçerisinde büyük sallamalı saatler bulunuyordu. Şükrü Efendi bu saatleri ayara koyardı. Birisi alafranga birisi alaturka iki saat çalışırdı. Her sabah oradan geçen bazı adamlar, cebinden saatini çıkarır, ayarına koyar ve giderdi. O nedenle o mekana "Saathane" denirdi. Şükrü Hocam talebelerini orada okuturdu. Saathane ve Şükrü Efendi ikisi sanki özdeşleşmişti. Hangisini anarsanız diğeri akla gelirdi. Hocaya yardım eden Kâmil Efendi bir de Ali Efendi isminde iki hoca daha vardı. Bu kadro ile hafızları okutuyorlardı. Ama işin ekseni Şükrü Efendi idi.

Hafızlık Hoca'm Şükrü Efendi

Ben beş altı gün yüzünden okudum. Sonra Hoca beni hıfza başlattı. Birinci cüzün son sayfasını ezberle gel dedi. Tabiiki seviniyordum. Hoca'mda okuyan 30-35 yaşlarında hafızlar vardı. Onlar okurken ben imreniyordum. İçimden "Ah bir de ben şunlar gibi okuyabilsem." diyordum. Beyşehirli Hafız Mehmet, yeşil gözlü bir delikanlıydı. Çok güzel okuyordu. Hafız Ahmet Atıcı, uzun yıllar Sahibata

Camii'nin imamlığını yaptı. Çok güzel okurdu. Hocam bu hafızlarla bazen şakalaşırdı. Belli ki onları çok seviyordu.

Hele bunlardan Buğdaycı Mehmet isminde bir hafız vardı. O zat okumaya başlayınca Hoca'm da ağlamaya başlardı. On sayfa okurdu. Sonunda Hocanın mendili gözyaşından ıslanırdı. Herkes imrenirdi. Hele ben herkesten daha çok imrenirdim ve duâ ederdim. "Allah'ım bana da böyle okumayı ihsan et." derdim.

Evet, hafızlığa başlamıştım. Teknik tabiriyle bir sayfadan gidiyordum. Evimizle dershanenin arası 4 kilometreden fazla gelir eksik gelmezdi. Yıl 1947. O dönemde insanlar sabahın erken saatlerinde çarşıya inerlerdi. Sonra sokaklarda kimseler kalmaz, ancak kediler, köpekler, tavuklar ve çocuklar kalırdı. Ben saathaneden çıkar o tenhalaşmış yolda evime giderdim. Elimde cep Kur'an'ı yolda hem yürür, hem ders çalışırdım. Rahmetli annemin köyde bana uyguladığı ve Kur'an'dan koparmadığı o hareketin faydasını görmeye başlamıştım. Daha eve gelmeden yolda dersimi ezberliyordum. Ve günde bir sayfa bana az gelmeye başladı. Ben de iki sayfa hatta bazen de üç sayfa getirirdim.

Kur'an-ı Kerim'im çok işlek olduğu için çabuk ezberliyordum. En zor sayfaları bile yirmi dakika içerisinde ezberleyebiliyordum. Böyle böyle dört sayfayı bitirmiştim. Bu defa Hoca'm bana üç sayfa ham verdi. Oldu yedi sayfa. Yani dördü önceden ezberlenmiş, üçü yeni ezberlenecek yedi sayfa. Hocam bir an evvel hafız olmamı istiyordu.

Burada bir hatıramı anlatmadan geçemeyeceğim. Bir sayfadan gidiyordum. On iki cüzün son sayfasını ezberlerken sayfanın ikinci ayetindeki **وقال الذي نجي** şeklindeki ismi mevsûlü **وقال الذين نجي** diye bellemişim. Okudum. Hoca'm tekrar oku dedi. Tekrar okudum. Yine aynı değişen bir şey yok. Hocam Kur'an-ı Kerim'i açtı, önüme koydu. "Oku!" dedi. Ben de okudum ama önceki okuduğum gibi. **وقال الذين** şeklinde okudum. Yüzümün sağ tarafına bir tokat geldi. "İyi bak…!" dedi. Tokadı yedikten sonra baktım, orada "nun" falan kalmamış. Aslında orada "nun" yokmuş. Ama ben orada bir "nun" görmüştüm. Tokattan sonra sanki oradaki "nun" uçmuştu. Aradan şu kadar zaman geçti ben hala oraya gelince bu olayı hatırlarım. Zaman zaman öğrencilerime anlatırım.

TENEŞİRLİK OLAYI

Artık yedi sayfaya çıkmıştım. Her gün Hocama yedi sayfa veriyordum. Hiç takılmadan on beş. cüze geldim. Fakat, orada ne olduysa oldu, ben o gün dersimi yapamadım. Çalıştım, ama hafızama girmedi. Dersim olmadığı halde hiç bozuntuya vermedim. Sabah kahvaltımı yaptım. Doğru saathaneye geldim. Dış kapıdan içeriye girdim. Fakat Hocaya görünmeden tekrar çıktım ve eve geldim. Her günkü gibi yolda dersime çalıştım, evde çalıştım. Hayır olmadı. Ders kafama girmiyor.

İkinci gün de aynen ilk günkü yaptığımı yaptım. Fakat, o gün merhum Hoca'm, öğle namazından sonra, babamın bulunduğu yere gelmiş. Merhum babam Aziziye Camii'nin doğu tarafındaki pazarda bulunurdu. Hocam oraya gelmiş. Babam rahmetli Hoca'yı görünce hemen varmış, elini öpmüş ve "Hayrola Hoca'm! Yapaca-

ğımız bir şey varsa yapalım!" demiş.

Hocam, Tahsin Efendi, Hafız iki gündür dersine gelmiyor, acaba hasta falan mı? diye sormuş.

Babam biraz öfkeli ve telaşeli adamdı. Heyecanlı bir şekilde "Hayır Hocam! Sabah kahvaltısını yapıp geliyordu." demiş. Onun böyle öfkelendiğini görünce Hocam, "Sen çocuğa bir şey yapma, sadece Hocan geldi, seni sordu, deyiver tamam." demiş.

Lakin babam durur mu? Hemen birisiyle haber göndermiş. "İki gündür derse gitmiyormuş, akşam geldiğimde ondan bunun hesabını soracağım" demiş.

Durum az çok anlaşıldı. Ben bir sopa yiyeceğim, ama kimden? O henüz belli değil. O günlerde ben hasta Mehmet Camii denilen mahalle mescidinde müezzinlik yapıyordum. Seher vaktinde de camide mukabele okuyordum. Bu sebeple caminin anahtarı bende idi. Evden bir tandır ekmeği aldım, camiden bir rahle, bir mum, bir ibrik bir de post aldım. Hemen caminin bitişiğinde bulunan teneşirliğe girdim. Kapının üstündeki camdan dışarıya ışık sızmasın diye teneşiri getirip önüne gerdim. Altına da postu serdim.

Rahle var, mum var, ekmek var, su da var, elhamdülillah. Ben orada gece yarısını geçerken üç günlük dersimi yaptım. Rabb'im lütfetti ezberledim. Camide biraz yattım olmadı. Sonra kalkıp Sultan Selim Camii'ne sabah namazına geldim. Hoca'mın arkasında namazı kıldım. Ders başlayınca içeriye girdim.

Hocam bana, öfkeli öfkeli bakıyordu. Sonra sıram geldi ve oturdum. Hocam, o zayıf-naif parmaklarıyla kulağımı dürdü büktü ve bastırdı. Fırladım. Kulağımın kıkırdağı kırıldı sandım. Nitekim acısını bir ay çektim.

Okumaya başladım, birinci 7 sayfayı hiç takılmadan verdim. İkincisine başlamak üzere Besmele'yi çektim. Hocam "Bir daha mı var?" dedi. "Evet" dedim. O dersi de verdim. Tekrar Besmele çektim. "Bir daha mı var?" dedi. "Evet" dedim. Allah'a şükür ki o dersi de verdim. Bunun üzerine Hocam, "Aferin… aferin… aferin" diyerek üç defa sırtımı sıvazladı. Ama kulak gitti. Dersimi alsa da veremez isem o zaman yapsaydı belki daha iyi olurdu. Ama nasip böyleymiş. O gidişle hafızlık bitti. Elhamdülillah…

HOCAMIN HAKKIMDAKİ DÜŞÜNCELERİ

Şu kadar zamandır bendeniz de hocalık yapıyorum. Hiçbir hoca durup dururken herhangi bir talebesinin arkasını aramaz. Ancak o talebede bir cevher görürse o müstesna. Bendeniz iki gün derse gelmeyince Hoca'm yaşlı haliyle Sultan Selim Camii'nde öğle namazını kıldırdıktan sonra evine gitmemiş, babamın kuru üzüm satmakta olduğu pazar yerine gelip benim hakkımda bilgi almış.

Hoca'mın böyle bir davranışta bulunmasının sebebi ne olabilir? Bendeniz bunları hiç düşünmedim. Aklıma da hiç gelmedi. Ben işin korkusu ve kulağımın acısını çekmekle meşguldüm.

Şükrü Bağrıaçık isminde bir arkadaşım vardı. Beraber hafız olduk. Hafızlık merasimimiz ve duası da beraber yapıldı. Bir de İsmail diye bir arkadaşımız daha vardı. O herhalde vefat etti. Uzun zamandır görmüyorum. Vefat ettiyse Allah rahmet eylesin. Bu Hafız Şükrü, o zamanlar saathanenin küçük bir odası vardı, orada kalıyordu. Hem dershaneyi temizler, hem sobayı yakar ve orayı açık tutardı. Konya'nın o günün meşhur hocaları saathaneye gelirler, orada çok güzel sohbetler yaparlardı. Bu nedenle Hafız Şükrü kardeşim onları tanıma imkânı bulmuştu. Orada onlara aynı zamanda hizmet ederdi.

1949 yılı başlarında hafızlık merasimi sonrasında hocam Şükrü Efendi ile Arkadaşlarım İsmail ve Şükrü Bağrıaçık

Kamil Efendi ve Ali Efendi diye bildiğimiz iki hoca daha vardı. Onlar da Şükrü Efendi Hocama yardım olsun diye bazı talebelerin derslerini dinleyiverirlerdi.Bu esnada bir gün ben ders verip giderken Şükrü Efendi Hoca'm arkamdan oradaki hocalara beni göstererek "Bu çocuktan ümitliyim. Ağzı Kur'an'a çok yatkın. Zekası ve dikkati çok yüksek. Yerimi inşallah boş koymazsa bu koymaz" demiş. Bunu duyan Hafız Şükrü Bağrıaçık kardeşim söyledi ve "Hocanın senin hakkındaki düşüncesi ve ümidi böyledir, sen de bunu boşa çıkarma." diye de arkadaş tavsiyesi yaptı. Hafız Şükrü Bağrıaçık'la hemen her zaman pek çok yerde beraber oluruz. Bana bazı şeyleri anlatır. Bir gün bir yerde üç beş arkadaş oturuyorlarmış. Bir sebeple söz dönmüş dolaşmış benim üzerime gelmiş. Oradakilerin bazıları da bendenizden pek hoşlanmayan kişilerdenmiş. "İyi ama o Şükrü Efendi'nin talebesi, onda okudu" demişler. Bunun üzerine Şükrü Bağrıaçık da "Evet, ama ben de Şükrü Efendi'de okudum. Onun gibi okuyabiliyor muyum? Allah ona ayrı bir yetenek vermiş. Bunu kabul etmek zorundayız." diyerek sağ olsun beni savunmuş.

Hocamın şahsıma olan teveccühü, duası ve gayreti, hamdolsun netice verdi ve ben 1969'dan 1979 yılına kadar tam on yıl hocamın yerinde imamlık yaptım. Gerçekten yerini dolduramadıysam da yerini boş bırakmadım. Cenâb-ı Hakk'a sonsuz şükürler olsun ki bu yönde verdiği kabiliyet ve yeteneği bendenizde ilk gören zat Allah rahmet eylesin Polatlı Yusuf Hoca'mdır. O zat bunun farkına varıp da rahmetli babamı teşvik edip yönlendirmeseydi bugün bu yönde Ümmeti Muhammed'e hizmet edemeyecektim. Rabb'im hepsine rahmet eylesin.

Allah'ın verdiği bu yetenek konusunda başka hocalarımın da tespitleri var. Ayrıca rahmetli annem ve babamın dualarının da neticesi var.

Bizzat annemle babam beraber otururken, rahmetli babam bana anlattı. "Oğlum Hasan, biz annenle evlendiğimizde ilk zifaf gecesi dedim ki, "Şurada iki rekat şü-

kür namazı kılalım. Arkasından Allah'a niyaz edelim. Bize bir oğlan evladı versin. Ümmeti Muhammed'e hizmet etsin, faydalı olsun. İlk çocuğumuz olarak da sen doğdun. Bizim o duamız karşılığı inşallah sen olursun ve hizmet edersin" dedi. Ben de bu duaya layık olmaya çalışıyorum. On yaşındayken başladım. Şu anda seksene ayak basmak üzereyim. Hizmete devam ediyorum. Rabb'im rızasına muvafık kılsın.

HIFZI TAMAMLADIM

1947 senesinin sonlarına doğru başladığım hafızlığı Hoca'mın, babamın, özellikle annemin gayretleri ile 1948 yılı sonlarında tamamladım. Hafızlık merasimimiz Sultan Selim Camii'nde merhum Hocam Şükrü Efendi ve o dönemin resmî Kur'an muallimi merhum Hafız Hakkı Özçimi Hocamın huzurunda yapıldı. O günün hatırasına bir fotoğraf çektirmek istedik ama, Şükrü Efendi Hocamı razı edemedik. Hakkı Hoca'ma duyurduk. Hepsi saathanede oturuyorlardı. O hemen Şükrü Efendi'ye "Kalk hoca kalk, şu çocukları sevindir, günah olmaz korkma." dedi gülerek… Allah hepsine rahmet eylesin, onun üzerine gittik Sultan Selim Camii'nin orta kapısının önünde bir resim çektirdik. Gerçekten şu anda elimizde hatıra olarak bir o fotoğraf var, başka yok.

TAHİR HOCA'DA ARAPÇA DERSİ

Hamd olsun hafızlığı bitirdim. Bununla da hayatımın çizgisini belli etmiş oldum. Çünkü hafız-ı Kur'an birisinin bu hafızlığını koruyabilmesi için mutlaka cami görevlisi olması lazımdır. Değilse farklı iş kollarında çalışan pek çok arkadaşım da gördüğüm gibi, hafızlığı korumak çok zor olacaktı.

Otuz yıl imamlık yaptım. Bunun 25 yılı resmî 5 yılı da fahridir. Bu müdded içerisinde özellikle sabah namazlarını hatimle kıldırdım. Hadr tarzında okurdum. Birinci rekatta üç sayfa ikincide ise iki sayfa okurdum. Her 4 ayda bir hatim yapardım. Bunları yeri gelince genişçe anlatırım, inşallah.

Tahir Büyükkörükçü Hocam

Bizim zamanımızda imam olabilmek için hafız olmak bir bakıma tercih sebebi idi. İkinci bir sebep de Arapça bilmekti… Bizim hedefimiz de imamlık olunca hemen Arapça okuyacak bir hoca aradık. O günlerde merhum Tahir Büyükkörükçü askerden yeni gelmiş ve merkez vaizi olarak görev yapıyordu. Kısa zamanda ünü, şanı Konya hududlarını aşmış, Türkiye çapında duyulmaya başlamıştı… Çok güzel konuşuyordu. Ayetleri, hadisleri aynı konuda olunca arka arkaya sıralayıveriyordu. Gerçekten çok zeki, rekabeti seven, mağlubiyeti asla sevmeyen bir kişiydi.

Beş arkadaş aramızda görüştük. Hocaya müracaatta bulunup ders almak istediğimizi söyledik. Ümidimiz pek yoktu. Lakin hoca bizim durumumuza dikkatlice baktı. "Ama ben çok sıkarım siz dayanabilecek misiniz?" dedi. Biz de "Nasıl isterseniz biz ona varız." dedik. "Hepiniz birer sarf cümlesi kitabı alın yarın

benim imamlık yaptığım Hamzaoğlu Mescidi'ne gelin, sabah namazından sonra orada okuyalım" dedi.

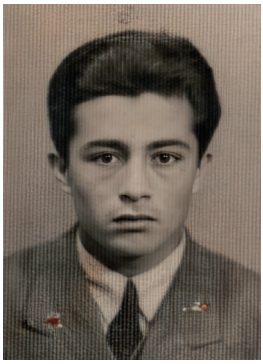

Bendeniz on altı yaşında iken.

Bendeniz, Ermenekli İbrahim Koçaşlı, Eğisteli Kerim, Memiş Yöntem, Ahmet Küçük, Mehmet Cinkara, Bekir Doğanay, Mehmet Kabakçı vs. sonra bu rakam on altı ya çıktı. Sevinçten uçuyoruz. Hemen gittik Hocanın dediği kitapları kitapçı Abdurrahman Etik'ten aldık. Sabah namazından sonra Hamzaoğlu Mescidi'nde toplandık.

Sene 1949'un başları. Sarıyakup Mahallesi, Sarıyakup Caddesi, Kanara Köprüsü karşısında olan Hamzaoğlu Mescidi. Şimdi cuma kılınan büyük bir camii olmuş. Hocanın evi oraya yakındı. Orada üç vakit imamlık yapıyordu. Bizim evimiz Mengene Mahallesi'ndeydi. Mengene Camii'ne yakındı. Ben de o camide müezzinlik yapıyordum. Evimiz yakın olunca ben herkesten önce gelirdim. Üç tane uzun rahle yaptırdık. Kitapları onların üzerine koyar okurduk. Arkadaşlarımızın hepsi zeki çocuklardı. Hocamız da gençti. Çok heyecanlı ve canlıydık. Emsile, Bina ve Maksud bitti. Arkasından doğrudan Avamil'e geçtik. İzzi ve Merah'ı okumadık.

O günlerde Konya'nın çeşitli semtlerinde bazı hocalar Arapça okutuyorlardı. Batmanzâde, Nâsır Efendi, Cemil Efendi, İsa Efendi, Hacıveyiszade Hacı Mustafa Efendi, Tahir Hoca ve emsali hocalar kendi çaplarında Arapça okutuyorlardı. 1950 seçimleri yapıldı. Demokrat Parti kazandı. Lakin CHP'nin kalıntıları bürokratlar hâlâ duruyorlardı. Giderayak halkı sıkıştırıyorlardı.

Bir sabah ders okumak üzere toplandık. Derse başlamadan önce Hoca'm "çocuklar… biliyorsunuz bu memlekette Arapça okumak yasak. Konya'nın çeşitli semtlerinden bazı hocaları emniyete götürmüş ve mahkemeye vermişler. Biz de bu derslere biraz ara versek mi acaba? Ne dersiniz?" dedi.

O gün bizim Avamil dersimizin sonuydu. Yani o gün Avamil'i bitiriyorduk. Hoca'ma; "Hocam! Zaten bugün Avamil bitiyor. Onu bitirelim sonra tatil edelim dedik. Hoca'm da uygun buldu. Ve biz o gün Avamil'in son dersini bitirdik. İ'rabla ilgili son cümle şöyleydi:

"توكلنا على من لايأتى الخيرالا من جهته" "Hayır (ve şer) sadece onun tarafından gelen bir zata tevekkül ettik." Biz bu cümleyi söyledik ve mescidin kapısı açıldı. İçeri girenler resmî polis, sivil polis, jandarmadan oluşan bir topluluk… kelimenin tam anlamıyla basıldık. Neye uğradığımızı bilemedik, ne diyeceğimizi de bilemedik. Benim başıma gelen ikinci olay oldu bu. Birisi de köyde sıbyan mektebindeyken olmuştu. Onu o bölümde ifade etmiştim.

Efendim, kitaplarımızı topladılar, listesini yaptılar Hocamı ve arkadaşlarımdan Eğisteli Kerim'i kitaplarla beraber alıp cipe bindirip emniyete götürdüler. Ekip de onlarla beraber gitti. Polislerden birisi bizi önüne kattı, elinde tabancasıyla bizi yaya olarak çarşının içinden halkın korku dolu bakışları altında Emniyete getirdi.

O zaman da emniyet şimdiki Vilayet binasının altındaydı. Bir odaya bizi tıktılar. Birine de Hocayı koydular. O gün akşama kadar orada bekledik. Savcının gelmesini beklemişiz. Savcı da kasıtlı olarak gelmesini geciktiriyordu. Bir taraftan acıktık, diğer taraftan Tvalete gitmemiz icap ediyor. Tvalet birinci katta. Biz bodrumda duruyorduk. İhtiyacı gelen bir arkadaşımızı polis tabancasıyla götürüp getiriyordu. Hocanın ifadesini aldılar. Bize bir şey sormadılar. Akşam olunca bizi bıraktılar. Biz de evimize geldik. Hocayı mahkemeye verdiler.

Evet Hocayı mahkemeye verdiler ve konuşmasını yasakladılar. Hoca kürsüye çıkamaz oldu. Konya karıştı. Seçimler yeni yapılmıştı. 1950 seçimini Demokrat Parti kazanmıştı. CHP kaybetti. Lakin CHP devrinin bürokratları henüz işbaşındaydı. Ne isterlerse yapıyorlardı. Taşrada halka olanca zulmü reva görüyorlardı. Gideraayak ne yaparsak kâr diyorlardı.

BİR RÜYA

Konunun burasında gördüğüm bir rüyayı anlatmalıyım. Çünkü rüya bu konuyla ilgili. Biz son derse gelmeden üç gün önce sabah namazı vaktinden önceydi. Rüyamda Konya'nın Kapu Camisi'nin doğu kapısından içeri girdim. Arkadaşlarım yukarıda mahfeldelermiş, oraya çıktım. Onlar başta Hocam olmak üzere hepisinin üzerinde sarık ve cübbe vardı. İmamların giydikleri kıyafetle mahfelin müezzinlere mahsus yerinin önünde oturuyorlardı. Daire şeklinde oturmuşlar, bir kişilik de yer vardı. Oraya da ben oturdum. O esnada başı fötr şapkalı bir adam aramıza oturmaya çalışıyordu. Yer yoktu, ama o iki arkadaşın arasını açıp oraya oturmaya çalışıyordu. Arkadaşlar yer vermek istemediler. Fakat adam zorladı ve iki arkadaşımızın arasına oturdu.

Caminin kapısından girdiğimde gördüm ki caminin aşağısı ve yukarısı hınca hınç doluydu. Caminin müezzini Kör Ali lakaplı birisiydi. Kör Ali müezzin mihraba oturmuş gramafon çalıyordu. Şarkı plağını koymuş halka onu dinletiyordu. Manzarada bir gariplik, bir terslik vardı. Ama bu bir rüya idi. Elimizde değildi. Ne murad edildiyse bize o gösteriliyordu. Fötrlü adam aramıza oturur oturmaz camide bir panik koptu. Herkes bağrışıyor ve kaçışıyordu. Sanki deprem oluyormuş ve cami üzerlerine yıkılıyormuş gibi, herkes canını kurtarma çabasına girmişti. Bir anda cami boşaldı.

Sonra ben kendimi Alaaddin Tepesi'nden iniyorken gördüm. Tepe'nin Mevlâna'ya bakan tarafından Şehit Abidesi'nin yanında merdivenlerden iniyordum. Şu anda İş Bankası olan binanın tam karşısında özel finans kurumlarının bulunduğu yerde bir sinema salonu vardı. Sinemanın dış boyası kan renginde kırmızı idi. Sahibinin adını taşıyor, "Ceylani'nin Sineması" denirdi; veya "Kırmızı Sinema" denirdi. Ben tam kapının önünden geçerken içeriden bir ezan sesi duydum. Hemen durdum. Arapça ezan okunuyordu. O dönemde ezan henüz Türkçe okunmaktaydı. Ama sinemadan gelen ses Arapça ezan sesiydi. Rüya gösteriyordu ki Türkiye'de bazı değişmeler olacaktı. Nitekim bizim yakalanmamız, Hocamın susturulması, iktidarın değişmesi vs. ciddi bir fırtına etkisi yaptı.

Vali başta olmak üzere bütün eski ve yüksek dereceli bürokratlar alındı. Yerlerine

yeni ve demokrat zihniyetli kişiler getirildi. Halkta içten içe bir kaynaşma ve dalgalanma oluşmuştu. Bu hareketle halk sükûnete geçti. Gerçekten de çok önemli ve güzel gelişmeler meydana geldi.

Hocam tekrar konuşmasına başladı. Taşlar yerine oturuyordu. Biz arkadaşlarla görüştük, acaba Hocamız bizi tekrar okutmaya başlar mı? diye üç arkadaş gittik, ziyaret ettik. Ve meselemizi anlattık. "Hocam biz okumak istiyoruz, derslere ne zaman ve nerede başlarız?" diye sorduk. Hocam, "Çocuklar biliyorsunuz büyük hadiseler atlattık. Ama deşifre olduk. Şu anda devletin emniyeti gece gündüz beni takip ediyor. Bu şartlar altında tekrar sizleri okutamayacağımı görüyorum." dedi. Hocam bu işi son derece gizli yapabiliriz." dedik. "Fakat arkadaşlar yerin kulağı var bu gizli kalma.z" dedi. Biz de tekrar ısrar ettik. "Ne yaparsan yap buna bir çare bul Hocam dedik. Hoca'm merhum, Allah bilir ya bizi başından uzaklaştırmak için "o zaman Es'âd Erbîlî'nin "Kenzü'l-İrfân" isimli bin bir hadisini bana beş gün içerisinde ezberleyip gelin göreyim." dedi.

Biz büyük bir heves ve moralle gittik. Allah'a şükürler olsun ki üç arkadaş Kenzü'l-İrfan'ı üç gün içinde ezberleyip hocaya gittik. Hoca bizi görünce ne oldu? diye sordu. "Tamam Hocam" geldik bizi dinleyebilirsin, ezberledik" dedik. Hoca şaşırdı inanamadı. Biz de kendisine "Buyur hocam, dinle dedik." Kitabı verdik. "Durun çocuklar." dedi. Hoca ağlamaya başladı. "Çocuklar, zaten sizdeki cevheri ben daha önce tespit etmiştim. Boşa gitmenizi istemem. Lakin şartlar ve Türkiye'nin durumu hiç iyi değil. Beni anlayışla karşılayın ben bundan sonra bu ders okutma işini yapamayacağım." diyor ve ağlıyordu. Biz de çok hüzünlendik ve oradan ayrıldık.

BİR ÇIKIŞ YOLU ARIYORUM

Hoca ağlıyordu. Biz de mahzun ve mükedder halde ayrıldık. O gidişle her arkadaş başka seçenek aramaya başlamıştı. Üç aylık bir ders okumanın verdiği dostluk ve arkadaşlık duygusunun şu ana kadar devam ettiğini söyleyebilirim. Arkadaşlarımızdan biri İbrahim Koçaşlıydı. Çok zeki ve gayretliydi. Sonraki yıllarda onun Edirne müftüsü olduğunu duymuştum. O bir yıldızdı gerçekten. Yıllar sonra bir toplantıda kavuştuk. Eğisseli Kerim, sessizliğini sürdürüyor. Memiş Yöntem Konya'nın Hacı Hasan Camii'de imamlık yaptı. İyi bir hafızdı. Namazlarını hep Kur'an hatmiyle kıldırıyordu. Şimdi yaşlılık günlerini geçiriyor. Zaman zaman görüşür o eski günleri yâd ederiz.

Ahmet Küçük benim çok yakın arkadaşımdı. O da iyi bir hafızdı. Kur'an-ı Kerim'i güzel okurdu. Kendisini uzun zamandır görmem. Arkadaşlardan duydum bir tarikat şeyhinin yetkili müridlerindenmiş. İhvanın dersleriyle meşgul oluyormuş.

Ahmet Küçük ile bir maceramız var. Anlatayım belki hoşunuza gider. Konya'nın meşhur Alaaddin Tepesi'nin tam güneyinde bir sinema vardı. Yanılmıyorsam Belediye işletiyordu. Ahmet'le beraber sinemaya gittik. Öğleden evvel filmin arasında öğleden sonraki filmin parçalarını gösterdi. "Cücelerin İntikamı" isimli bu film hoşumuza gitti. Öğleden sonra gidelim diye karar verdik. Ama paramız yoktu. Ne yapalım ne edelim diye düşünürken duyduk ki Hacıveyiszade Mustafa Kurucu Hocamızın Mescidinde hatim okunuyormuş. "Biz de gidelim hoca bize para ve-

rirse hem karnımızı doyurur, hem de sinemaya gideriz." dedik. Gittik ve mescide girdik. Mescidin içi dolmuş. Girişte iki kişinin zar zor sığacağı bir yer kalmış. Biz Ahmet'le oraya sığındık. Mustafa Efendi Hocam elinde tespih devir yapıyordu. Dolaştı tam sıra bize geldi. Kimse duymasın diye herhalde başını eğdi ve bize "Sahtekarlar, siz bu parayı alınca sinemaya gideceksiniz biliyorum, lakin hafız olduğunuz için veriyorum." dedi. Çok tatlı ve aynı zamanda acı bir tokat yemiş gibi olduk. Utandık, sıkıldık… Ama yinede gençlik bizi sinemaya götürdü. Önce karnımızı doyurduk. Zaten birer lira vermişti geriye sadece 25 kuruş para kaldı. Sinemaya gittik. Sinemaya giriş 25 kuruş… Biz iki kişiyiz… Yanımızda sadece 25 kuruş bulunuyor. Ama biz ikimiz girmemiz lazım. Ben Ahmed'e "Sen içeriye girilecek kapının önüne var, ben gişeye yanaşayım. O esnada sen girersin adam sorarsa beni göster arkadaşım alıyor dersin. Gerisini ben hallederim." dedim. Sıraya girdim. Benim önümde üç kişi vardı. Biraz zaman geçti. Ben biletimi aldım giriş kapısına geldim. Bileti verip içeri girdim. Adam hiç farkına varmadı. Ahmet sanki içeride saklanmış. Beni görünce heyecanla "Ne oldu?" diye sordu. "Bir şey yok işte geldim." diye cevap verdim. "Şu elini kalbime koy." dedi. Elimi kalbine koydum ki kalbi neredeyse çatlayacak derecede çarpıntıya girmiş heyecandan. Filmi seyrettik. Fakat hoşumuza gitmedi. Ondan sonra da Ahmet Küçük'le bir daha görüşmek nasip olmadı. Onunla ilgili maceranın hikayesi burada bitti.

Hatırlayabildiğim arkadaşlardan birisi de Mehmet Cinkara'ydı. Çok cana yakın birisiydi. Sonra onun da Yalova müftüsü olduğunu ve oraya yerleştiğini duydum. Ama o günden bu yana onu hiç görmedim. Görsem tanıyabilir miyim, bilmem. Diğerlerini zaten hiç görmedim. Neredediler, ne iş yaparlar ? Öldüler mi? Yaşarlar mı? Şayet öldülerse Allah rahmet eylesin. Hayatta iseler Rabb'im sıhhat ve afiyetler ihsan eylesin. Duydum ki Bekir Doğanay felç olmuş, yatıyormuş. Kendisine Cenâb-ı Hakk'tan acil şifalar dilerim. Mehmet Kabakçı ile geçen bir yerde karşılaştım. Hukuku bitirmiş uzun yıllar hakimlik yapmış ve emekli olmuş.

Tahir Hocamdan sonra ne yapacağımızı bilemiyorduk. Her arkadaş kendine bir çıkış yolu bulup gitti. Ben de Kapu Camii'nde namazdan önce mukabeleye başladım. Devam ediyorum. Akşamları Mengene Camii'nde üç vakit imamlık yapıyorum. Başka bir işim yok. Kim bana bir şey söylese ona bakıyorum. Yani bir yerde başsız kalmış birisiydim.

Şeyhulkurrâ Postalcızâde Hacı Rahîm Efendi.

ŞEYHU'L-KURRÂ

POSTALCIZÂDE HACI ABDURRAHÎM EFENDİ

Arkadaşlarımdan birisi Sephavan Mescidi'nde tecvid ve kıraat dersleri verildiğini söyledi. Orada Şeyhu'l-Kurrâ Postalcızâde Hacı Abdurrahim Efendi diye bir zatın olduğunu, onun bu dersleri okuttuğunu anlattı. Merak edip gittim.

Hacı Rahîm Efendi'yi tanıyordum. Çünkü Kapu Camii'nin Cuma imamıydı. Cuma günleri hutbeyi o zat okur ve namazı kıldırırdı. Çok güzel ve çok tatlı Kur'an okurdu.

Kendisi Şeyhu'l-Kurrâ idi. Ama yakından bir tanışmamız olmamıştı. Sıkılgan birisi olsam da cesaretle Sephavan Mescidi'ne gittim. Kapu Camii'nin batısına düşen tarafında Odun Pazarı denen bir bölge vardı. Onun biraz ötesinde bir mescid. O dönemde resmi olarak iki Kur'an kursu vardı. Birisi Bulgur Tekkesi Kur'an kursu, diğeri Odun Pazarı Kur'an kursu idi. Birisinde Hakkı Özçimi Hocam, diğerinde Postalcızâde Hacı Rahîm Efendi bulunuyordu.

Mescidin adı "Sephavan" diye bilinir. Aslı "Seb'a İhvân" dır. Bunlar yedi kardeşlermiş. O mescidin bahçesinde yatıyorlarmış. Halk "Seb'a İhvân" kelimesini dile kolay gelsin diye "Sephavân" şekline getirmiş. Bunun tarihen incelenmesi lazım. Ama benim konum değil.

Mescide geldim. İçeri girdiğimde gördüm ki içerisi öğrenci dolu. Kapıdan girince tam karşıda solda bir hoca var. Onun yanında başka bir hoca var. Ortada mihrabın önünde oturan bir hoca var. En sağda minbere sırtını dayamış yaşlı bir hoca daha var. Ben de öğrenciler içerisine oturdum. Öğrencilerden birisine "Hacı Rahîm Efendi hangisi." diye sordum. "Şu minbere sırtını dayamış olan yaşlı Hoca Efendi" dedi. Tamam dedim ve Hoca Efendi'ye vardım. Selam verip elini öptüm. Hafız olduğumu ve tecvid okumak istediğimi söyledim. Hocanın önünde beş tane yaşlı talebe vardı. Bana "Evladım, bak ben bu hocalara aşere takrib okutuyorum. Çok da yaşlandım. Sen şu mihrabda oturan hocaya var. O benim talebemdir, ondan ders al." dedi.

AĞAZÂDE OSMAN EFENDİ

Tekrar elini öptüm ve ayrıldım. Gösterdiği o Hoca efendi'ye geldim. Onun elini öptüm ve durumu ona anlattım. "Tamam hafız" dedi. Adımı soyadımı sordu. Kimde hafız olduğumu, nereli olduğumu ve halen bir vazifemin olup olmadığını sordu. Onun önünde de benim gibi gençlerden öğrenciler vardı. Onların arasına beni de aldı ve oturttu.

Bu hocanın kim olduğunu çok merak ediyordum. Cana yakın bir hocaydı. Belli ki hafızları çok seviyordu. Sonra öğrendim ki bu zatın adı Ağazâde Osman Nuri Koçbeker'miş. Gerçektende Şeyhu'l-Kurrâ Postalcızâde Hacı Rahîm Efendi Hoca'dan

Önde Osman Nuri Koçbeker Hoca'm, bendeniz sağındayım ve diğer hafızlarla birlikteyiz. Kendisinden çok istifade ettim. Allah gani gani rahmet eylesin.

çok güzel istifade etmiş. Onun tecvid ve tashîhü'l hurûf dersleri yönünden iyi yetişmiş öğrencilerinden bir zatmış. Konya'nın meşhur ağalarından bir zatın oğlu imiş. İlkokul öğretmenliğinden emekli İslami ilimleri öğretme hususunda olağanüstü bir gayreti olan zattı. Talebeyi çok sever, onların her ihtiyacını karşılama gayreti gösterirdi. Konya halkı içerisinde çok sevilen birisiydi.

HocaeEfendi ile bizim ilgimiz ve ilişkimiz ölünceye kadar devam etmiştir. Kendisinden tecvid ve tashîhü'l hurûf derslerini aldım. Bu meyanda adabımuaşeret diye ifade edilen halkla ilişkiler konusunda kendisinden çok faydalandım. Konyalıyı tanıdım geniş bir çevre edindim. Birtakım protokol terbiyesini ve kurallarını öğrendim. İmam hatip okuluna pek çok öğrenci yerleştirdi. Yaşı ilerlemiş öğrencileri öldü diyerek kütükten düşürdü. Sonra ketmi nüfus olmuş diyerek yeniden nüfus cüzdanı çıkartıp okula gönderdi.

Konya'nın Gödene köyünde öğretmenlik yaptığı sırada, resmi ders saatinden bir saat evvel çocukları toplar ve onlara hem ilmihal bilgisi verir hem de Kur'an öğretirmiş. Bu çalışmayı sabota etmek için o günün CHP zihniyetli insanların ihbarı yüzünden çok teftiş geçirir ve ihtar alırmış. Bir defasında gelen müfettiş hocayı fazla sıkmış ve terletmiş. Hoca zaten güçlü kuvvetli birisiydi. Bir ilkbahar mevsimiymiş. İdare odasının penceresi de açıkmış. Hoca çok sinirlenmiş. Müfettişin bu hareketine karşı Ulan!" demiş, "Biz bu memlekette ezanlar susmasın, Kur'an'lar kesilmesin, camiler kapanmasın, müslümanlar tükenmesin diye göğüsümüzü düşmana siper ederek geldik buraya! Eğer sizin gibi ne idüğü belirsiz insanların karşıma çıkacağını bilseydim, düşmana ne göğüsümü gererdim ne de kurşun sıkardım!" demiş ve adamın yakasından paçasından tutmuş pencereden dışarı fırlatmış… Adam yuvarlanmış gitmiş ve bir daha gelmemiş. Ama, hocayı o köyden başka bir yere sürgün etmişler. Lakin hoca durmamış, gittiği yerde de aynı çalışmayı sürdürmüş. Hocanın çok talebesi vardı. Bazen çok yaşlı bir köylü gelir, Hocanın elini öperdi. Bizler ona bakarken, bize döner ve "Bu benim talebem." derdi. Bu olaydan olağanüstü haz alırdı… Hani bir tabir vardır ya: Yediden yetmiş yediye diye. Bu Osman Efendi Hocam için aynen doğru bir deyimdi. Bendeniz uzun yıllar Osman Hoca'yla yakınlığı devam edenlerden birisiyim. Beni çok severdi. Yeri gelmişken anlatayım. Başka nerede anlatacağım ki.

Başta en önemli işimiz olarak "Tashihül Hurûf ve Tecvid" derslerini okumaya devam ettik. Zaman zaman mevlid merasimlerinde buluşurduk. Zaman zaman Hocanın Meram'daki bahçesine gider, oradaki işleri yapar, ve sonra da piknik yapar gelirdik. beş-altı arkadaş vardık, bizi yanından pek ayırmazdı. Bazı büyük zevatı ziyaret için bizi götürürdü. Görgümüz ve terbiyemiz artsın diye.

Sene 1950. Ben Kapu Camii'nde Ramazan'ın dışında öğle namazından önce mukabeleye başladım. Hoca'm zaman zaman gelir hem kontrol eder, hem dinlerdi. Konya'nın yerleşik âdetlerindendir. Ramazan ayı gelince, seçkin hafızlar mukabele okurlar. Biz bir grup arkadaş Kapu Camii'nde okurduk. Ama bu iş Ramazan bitince biter, herkes işine giderdi. Fakat bendeniz namazdan önce tekrar başlar yıl boyu devam ederdim. Bu durum ben İstanbul'a ve sonrasında askere gidene kadar devam etti. Askerden geldikten sonra tekrar başladım. Sonra resmî imamlık görevini alınca bıraktım. Bütün bu faaliyetlerden Hocanın haberi vardı ve bizimle beraberdi.

AKŞEHİR'E GİDİYORUM

Allah rahmet eylesin Osman Hocam bir gün bana "Sizi bu sene Ramazan'da Akşehir'e göndereceğim, mukabeleyi orada okuyacaksınız." dedi. Halbuki hafızlık hocam Şükrü Efendi, kendi camisi olan Sultan Selim Camii'nde okumamı istiyordu. Onu gücendirmekten korktuğum için, Osman Hocama durumu anlattım. "Ben Hocaya söylerim, sen merak etme. Siz evleneceksiniz, size çok para lazım. Konyalılar parası olmayana kız vermezler." dedi. Ben de itiraz edemedim.

Akşehir Müftüsü Süleyman Efendi Enderûnî'nin hocası beni İstanbul'a yönlendiren Hoca Efendi.

Hocam Akşehir'de Uncu Recep Ağa adında bir adama mektup yazdı. Arkadaşım Mevlid Çevikbaş'la beraber bizi Akşehir'e gönderdi… İlk defa şehir dışına çıkıyordum. Aslında içine kapanık birisiydim. Sıkılgan ve utangaç birisiydim. Yanımda arkadaşım olunca gidebildim.

Akşehir'e vardık. Sene 1950. Recep Ağa'yı bulduk. Hoca'nın mektubunu verdik. Recep Ağa mektubu okudu. "Tamam hafızlar, siz abdestlerinizi alın, camiye gidiyoruz. Biriniz namazdan önce Kur'an okusun, diğeriniz namazdan sonra okusun." dedi.

Hafız Mevlid namazdan önce ben de namazdan sonra okumayı kararlaştırdık, ve öyle yaptık. Çarşının merkezinde İplikçi Camii bulunuyordu. O camide Akşehir müftüsü Süleyman Efendi diye anılan bir hoca namaz kıldırdı.

Süleyman Efendi kurradan bir zatmış. Ayasofya Camii'nde Cuma hatibiymiş. Ayasofya müzeye çevrilince imamı ile müezzinleri başka bir camiye vermişler. Süleyman Efendi'yi de Akşehir'e sürmüşler. O günün Diyanet İşleri Başkanı olan zat hocanın değerini bildiği için onu hemen Akşehire müftü olarak göndermiş. Çok sert mizaçlı bir zattı. Galiba Çerkez'di. Cüsseli, heybetli ve zeki bir adamdı. Sırtındaki cübbesi başındaki sarığıyla çok heybetli görünen bir zattı. Onun hücresinden çıkıp mihraba doğru gitmesindeki temkin ve vakar görülmeye değerdi. Ben aynı manzarayı bir de Sultanahmet Camii'nde imamken Sadettin Kaynak Hocamda görmüştüm. Rabb'im hepsine rahmet eylesin.

Namazdan sonra Recep Ağa çok sevindi. Çünkü Süleyman Efendi hiç itiraz etmeden dinledi bizi. Bu durum onun hoşuna gitmişti. "Tamam hafızlar! Şimdi gidip Hocanın elini öpelim" dedi. Beraberce hücreye gittik. Başkaları da vardı. Onlar çıktı biz girdik. Selam verip elini öptük. İşaret etti oturduk. Nereden geldiğimizi kimde okuduğumuzu sordu. Biz de söyledik. Bize ilk sorusu şu oldu "İstanbul'a gitmeyi düşünür müsünüz?" Hafız Mevlid, "Ben düşünmüyorum." dedi. Ben "Efendim gitmek isterim. Lakin bizim maddi durumumuz müsait değildir" dedim. Süleyman Efendi, Recep ağaya döndü ve "Sen bu çocuğa yardım et İstanbul'a gitsin, orada yetişsin. Kendisinde kabiliyet görüyorum." dedi. Allah rahmet eylesin Recep Ağa, "Hocam! Eğer giderse yardım ederim." deyince Hoca bana döndü "Evladım sen git İstanbul'a, orada benim talebem vardır. Enderûnî İsmail Efendi. Onda oku. Başkasına gitme." dedi.

Elini öptük ve huzurundan ayrıldık. O anda içimde anlatamayacağım bir duygu belirdi. Bir yönüyle seviniyorum, bir yönüyle korkuyorum. Bir evin bir oğluyum iki kardeşiz. Kız kardeşim ve ben. Acaba annem ve babam ne diyecekler? Osman Hocam çok sevinecek amma Şükrü Hocamı küstürdük. Bakalım o ne diyecek? Polatlı Yusuf Hocamın tespiti ve bizi Konya'ya yönlendirmesi, Şükrü Hocamın üzerime düşmesi, Süleyman Efendi'nin tespiti gibi önemli görüşler basit birer görüş değildir.

Ramazan'ın başında bu olay, beni bir ay Ramazan'da hep meşgul etti.

Nihayet Ramazan bitti, bayram da bitti. Fakat Şükrü Efendi Hocam bana çok kırılmış, onun gönlünü yapmam gerekiyordu. Babam annem ve ben üçümüz gittik. Hoca elini zor verdi. Pek konuşmuyor… Babam rahmetli söze başladı "Hocam Hasan'ı İstanbul'a gönderiyorlar. Bu hususta sizinle istişare etmek istiyoruz. Bizim için çok zor olacak ama siz ne dersiniz?" dedi. Hocam hemen sordu, "kim gönderiyor?" Babam, "Biz bilmiyoruz, kendisi anlatsın." dedi. Hoca'm "Anlat bakalım neymiş?" dedi. Bunun üzerine bendeniz Süleyman Efendi'yi, okuduğumuz aşırları, Recep Ağa'yı anlattım… "Akşehir müftüsü Süleyman Efendi böyle mi söyledi?" dedi. "O Recep Ağa denen adam zengin mi?" dedi. "Evet efendim kendisinin un fabrikası var." dedim. "O zaman hiç vakit geçirmeden git. Baban annen de senin hasretine sabretsinler. İşte şimdi ben de seni affediyorum. Değilse çok gücenmiştim." dedi. Çok mutlu bir anımız oldu. Ayrıldık ve hazırlıklar başladı.

İSTANBUL YOLUNDA

Babam, annem ve ben gerçekten son derece memnuniyet içerisinde Hocamın elini

Tophane Nusretiye Camii

öptük ve helallaşıp ayrıldık. İstanbul'a gitmek üzere hazırlık başladı. Diğer hocalarımla görüştüm. Ağazade Osman Efendi Hocam, sevinçten uçuyordu âdeta… Benim bir an evvel gitmem için gayret ediyor. İstanbul'da talebelerinden Ahmet Aydın Tarı ile irtibat kurdu. Benim geleceğimi ona söyledi. Onların yanında kalmam gerektiğini ona ısrarla tembih etti.

Rahmetli babam ve annem bana zar zor bir 25 TL harçlık verdiler. Çamaşırlarım ve benzeri ihtiyaçlarımı temin edip valizimi hazırladım. Herkesle vedalaşıp Akşehir'e geldim. Recep Ağa ile buluştum. İki gün kadar onun evinde kaldım. Oğlu Ethem ve

küçük oğlu İzzet ile kardeş gibi olduk. Hanımı da benim annem oldu. Ben de evin çoçuklarından birisi oldum.

Allah Rahmet eylesin Recep Ağa tren biletini aldı. 75 TL de para verdi. Götürdüler beni trene bindirdiler. İstanbul'a da bir telgraf çektiler. Benim hareket saatimi günümü bildirdiler. Yolculuk başladı.

Daha önce Ahmet Aydın Tarı ile görüşmüştük. Telgrafı ona çekmiştik. Neyse ki telgraf ulaşmış. Ulaşmasaydı çok sıkıntılı olurdu. Çünkü ben ilk defa uzak bir yola çıkıyordum. İçimde çok ciddi bir korku vardı. Henüz 17 yaşlarında bir gencim. Yol bilmiyorum. Büyük şehirler görmedim. Nere gittiğim belli değil. Yol çok uzun. Kara tren neredeyse iki günde ancak varıyor. Aylardan Ekim ayı sonlarıydı. Haydarpaşa Garı'na geldik. Tren durdu. "Burası son durak herkes insin dediler. Çantamı alıp indim. Dışarıda lapa lapa kar yağıyordu. Ben hep Aydın arkadaşımı arıyordum. Hamd olsun buluştuk. Aydın kardeş beni aldı koşa koşa bir yere geldik. Gişeden bilet alıp vapura bindik. Lakin ben ne vapur biliyorum ne gişe… Her tarafı ışıklı bir yere girdik. İçerisi hınca hınç dolu. Oturacak yer yok. Ayaktayız. Bakınıyorum. Rüya gibi bir dünyadayım. İnsanlar birşeyler satıyorlar. Onu satarken de çok konuşuyorlar. Ama ben onların konuşmalarının pek çoğunu hiç anlamıyorum.

Bir ara Aydın'a dedim ki "Yahu ne duruyoruz, niye gitmiyoruz?" Bana gülerek, "Aman sus biz vapurdayız, denizin üzerindeyiz ve gidiyoruz" dedi. Biraz sonra baktım bir telaş başladı. "İşte geldik haydi iniyoruz" dedi ve indik. Şöyle böyle bir 15 dakika yürüdük. Bir cami avlusuna geldik. "İşte." dedi, Aydın. "Burası bizim ikametgahımız. Bundan sonra burada kalacaksın." dedi. Vapura bindiğimizde zaten akşam olmuştu. Kalacağımız yere yatsı namazını biraz geçe geldik.

Enderûnî İsmail Efendi Hocam

Bilmiyorum uzun uzun anlatmama gerek var mı? Fakat tam iki yıl geçirdim ben orada. Cami Tophane Nusretiye Camii'dir. Padişah II.Mahmut tarafından yaptırılmış. Cami'nin giriş kapısı Tophane Caddesi'ne bakıyor. Cami girişinin sağındaki odalarda Beyoğlu Müftülüğü bulunuyordu. Solundaki odalarda birinci katın duvarları yok, camekanları yok. İkinci katın altı tamamen boş. Yel geçti derler ya öyle… İkinci katta biz kalıyorduk. Bizim altımız birinci katın tavanı. Bu tavanın sıvaları da dökülmüş. Tavanın tahtaları açığa çıkmış. Bizim oturduğumuz odanın taban tahtaları da eskimiş, araları açılmış. Altımızda sergi yok. Dört arkadaş kalıyoruz. Odanın dört köşesine yataklarınızı serdik oturuyoruz. Kışın aşağıdan soğuk fırtına esince bizim odanın içerisine kar dolardı. Sobamız yoktu. Yemek yapmak için bir gaz ocağı vardı. Suyu da onunla ısıtıyorduk. Zaten çok zaman sıcak yemek bulamazdık. Zeytin, peynir, helva ekmek bulduk mu o iş tamamdı. Çok zaman gıda eksikliğinden ağzımız yara olurdu. Paramız olursa bir lokantaya gider, çorba veya kuru fasulye yerdik. Fakat bu her zaman olabilen bir şey değildi.

Dört arkadaş kalıyorduk. Aydın ile bir arkadaş İmam Hatip okuluna gidiyorlardı.

Arkadaşın birisi de herhalde çalışıyordu. Odaya yerleştiğimizin ertesi günü bizim Konyalı arkadaşlarımızdan kendisine ağabey dediğimiz aslen Silleli Hafız Alaaddin Akcaba geldi. Beni aldı "Hasan haydi ben seni Enderunlu'ya götüreyim" dedi. Beraber tramvaya bindik. Benim paramı da o verdi. Epeyce gittikten sonra bir cami önünde indik. Cami'nin adı Beşiktaş Barbaros Hayrettin Paşa Camii'ymiş. İçeri girdik. Ben henüz 17 yaşındaydım. Sütunların arasında bir pencere önünde şişman, dolgun, pala bıyıklı bir hoca oturmuş önünde beş kişi var. Onlar da benim gibi gençler.

Hafız Alaaddin selam verdi, elini öptü ve oturdu. Ben de elini öptüm ve oturdum. Hafız Alaaddin'le hasbihalden sonra o beni gösterdi. "Efendim bu gencin adı Hasan, sizden talim dersi almak istiyor" dedi. Ben hemen "Hocam Akşehir Müftüsü Süleyman Efendi'nin size selamı var. Sizden ders almam için beni gönderdi." dedim. Süleyman Efendi hakkında bazı soruları oldu. Onları cevapladım. Görüşmemizin nasıl olduğunu sordu. Mukabele vesilesiyle olduğunu söyledim. Bunu üzerine hafız Alaaddin'e dönerek "Pekiyi evladım her gün bu saatlerde buraya gelsin okutalım." dedi. Son derece sevindim. Hafız Alaaddin'e teşekkür ettim. Ders bitinceye kadar oturup dinledim. Ertesi gün gelmek üzere ayrıldım. Enderunlu İsmail Efendi'de derse başladığımızdaki durumum şuydu: Kurra Hafız Şükrü Efendi'de hıfzımı bitirmiştim. Osman Efendi'de tecvid ve tashihul hurûf derslerini bitirmiş ve Konya'nın en büyük camilerinden Kapu Camii'nde öğle namazından önce mukabele okuyordum. Bu esnada Tahir Büyükkörükçü Hocamızdan da Avamil'i bitirmiştim. O dönemlerde arkadaş ve akranlarım arasında ön sıralarda yer alıyordum. Bu donanım içindeyken İstanbul'a gittim ve Enderuni'ye başladım.

Her sabah Beşiktaş'ta Barbaros Hayreddin Paşa Camii'ne geliyor ve dersimi alıp gidiyordum. Bu geliş ve gidişim aralıksız iki yıl sürdü. Enderunlu bir ara Selimiye Camii'ne oradan da Fatih Camii'ne imam oldu. Bendeniz de Arapçamı ilerletmek için Ermenekli Saffet Efendi'de Izhar okumaya başladım. Sabah Enderunlu'ya gider, dersimi alır, oradan da Taksim'e çıkar, Saffet Hoca'ya giderdim. Oradan da kaldığım yer olan Tophane Nusretiye Camii'ne gelirdim. Enderunlu Selimiye'ye imam olunca geliş ve gidiş güzergahı değişti. Önce Saffet Hoca'ya gider, onda ders okur, sonra Kasımpaşadan iner, Unkapanı Köprüsü'nden geçerek Selimiye Camii'ne gelirdim. Dersimi verir ve oradan Nuru Osmaniye Camii'ne gelir, oradan da Gönenli Mehmed Efendi'den bir lira alır ve doğru Nusretiye'ye gelirdim.

İki sene bu minval üzere derslere devam ettim. Enderunlu beni, Sübhaneke'den başlattı. Tam kırk beş gün bu Sübhaneke'ye devam ettim. Sonrakiler biraz kolaylaştı ama iki senede Duha suresine gelebildim. Tabii derslerim zaman zaman kesintiye uğradı. İsmail Efendi Hocam bazen "Evlat bizim değirmen yavaş öğütür, daha çabuk öğütenler var, onlara gidebilirsiniz." derdi. Yavaş da öğütse biz ona razıydık. Çünkü Enderunlu'da ders okumak o günkü İstanbul'da bir imtiyaz ve bir ayrıcalıktı.

Hafızlık Hocam Şükrü Efendi'ye yazmıştım. Sübhaneke'yi kırk beş günde ancak geçebildim diye. Çok merak etmiş, izinli gelmiştim ziyaretine gittim. Saathane de bulunuyordu. Talebeler vardı. Kendisine yardım eden hocalar vardı. Bana "Hafız, şu kırk beş günde geçtiğin Sübhaneke'yi çok merak ettim bir okur musun?" dedi.

"peki hocam" dedim. Toparlandım. Enderunlu'nun önündeymişim gibi okudum. Hoca'm" Bir daha okur musun?" dedi. Tekrar okudum. Hocam "Zahmet olmazsa bir daha oku" dedi. Bir daha okudum. Etrafındakilere döndü "üç defa değil üç yüz defa okusa hep aynı okuyacak. Çünkü hoca sanki demir üzerine yazmış." dedi. Bana döndü "Tebrik ederim evladım. Bu Sübhaneke kırk beş gün emek çekmeye değermiş." dedi.

Arkadaşım Hayreddin Ödevoğlu İstanbul'a okumaya gideceğini söyleyince Şükrü Efendi ona "Sakın başkasına gitme. Hasan'ın okuduğu hocada oku" diye sıkı sıkı tembih etmiş, o da bunu dikkate almış ve Enderunlu'da okumuş. Bir ara Hafız Hayreddin Ödevoğlu'na takıldım "Hoca, Sübhaneke'yi kaç günde geçtin" diye. "Hocam vallahi bilmem. Ramazan Bayramı'nda başladım, Kurban Bayramı'nda geçtim." dedi. Anladım ki hoca, onun ununu biraz daha geç öğütmüş.

İstanbul'da geçen hayatımı detaylı bir şekilde burada anlatmayı düşünmüyorum. Burada sadece Kur'an boyutuyla ilgili kısımları anlatmaya çalışıyorum.

ERMENEKLİ MUSTAFA SAFFET EFENDİ

Ermenekli Mustafa Saffet Efendi Kendisinde Izhar ve Mirkat Okuduğum Hoca'm.

Hocalarımdan birisidir. Tahir Büyükkörükçü Hocamda başladığım Arapçamı, bu zatta devam ettirdim. Tahir Hocamda Avamil'i bitirmiştim. Saffet Hocamda Izhar'ı bitirdim. Mir'âtü'l-Usûl alâ Mirkâti'l-Vusûl isimli kitabı okudum. Bu Hocamla ilgili daha geniş bilgileri diğer konulara bırakıyorum. İnşallah orada anlatırım.

SAADETTİN KAYNAK

Kendisinden makam dersi aldığım hocalarımdandır. Münir Dede isimli bir zattan da ders aldım. Ama onu tam olarak bilmiyorum. Dede Efendi diye meşhur olan zatın herhalde torunu veya oğlu olsa gerek. Yaşlı, kibar ve tatlı bir zattı.

Saadettin Kaynak Hoca'm, Sultan Ahmed Camii'nde imamdı. Biz birkaç arkadaş haftada bir gün camide kendisinden ilahiler geçiyorduk. Eski talebeleri de gelirler ve Hocayı coştururlardı. O da o coşkunluğuyla çok güzel Kur'an okurdu, biz de dinlerdik. İstanbul'da kaldığım müddet içerisinde bu dersler devam etti.

Bir gün dersten çıktık, namaz vakti yakındı, Hocanın cübbesini giydirdim, sarığını verdim. "Biraz oturayım." dedi. Ben çıktım. İki delikanlı geldi, Hocayla görüşmek istediklerini söylediler. Kapıyı tıkladım ve "Hocam iki genç sizinle görüşmek istiyor." dedim "Gelsinler!" buyurdu, içeri aldım. Ben orada bekliyordum. Beş dakika geçmedi gençler çıktılar ve gittiler.

Birkaç dakika sonra hoca çıktı. Her zaman hücreden çıkınca mihraba doğru giderdi. Bu defa kapıya doğru gitmeye başladı. Koştum. "Hocam yapacağım bir şey var mı?" diye sordum. "O iki genç nereye gitti?" dedi. "Hocam onlar gittiler." dedim. "Ben bildim zaten onların bu isteklerinde samimi olup olmadıklarını sınamak is-

tedim. Hemen şuradaki sütunda musluk var. Orada bir abdest alın, namazı kılalım sonra görüşürüz, demiştim onlara, demek gittiler!" dedi

Şimdi de var mı bilmiyorum. 1952 yıllarında Sultan Ahmed Camii'ne orta kapıdan girince sağ tarafta hocanın hücresine yakın olan sütunda bir musluk vardı. Şadırvanlar tâ dışarıda olunca bazen Hoca aniden abdest almak üzere onu kullanırdı. O gençleri de oraya sevketti. Ama onlar çekip gittiler ve tabii ki sınavı kaybettiler.

Hoca'dan en son geçtiğimiz ilahi nikriz makamında şu ilahi idi:

"Bana bu ten gerekmez cân gerektir

Ol baki Cennet'e iman gerektir.

Eğer dergâhına ermek istersen

Dilinde zikir ile Kur'an gerektir

Hüdayı zikr edip daim namaz kıl

İnayet kuluna Hak'dan gerektir.

Eğer Cennet'ine girmek istersen

Yolunda canını kurban gerektir."

(Bu ilahinin son dört satırını hocam kendisi ilave etmiştir.)

Hocanın burnunda bir et vardı galiba. Bazen nefes almakta zorlanırdı. Bu ilahinin tizlerinde bir an tıkandı. Arkasından bağırıyordu "Çatlayacam çatlayacam!" diye. Allah rahmet eylesin.

Yine bir gün ikindi namazını kıldık ve camiden çıktık. Görev olarak öğle ve ikindiyi kılınca evi uzak olduğu için Hoca giderdi. Diğer vakitleri öteki imam kıldırırdı. Dr. Haluk Nurbaki zaman zaman Hocanın ziyaretine gelir görüşürlerdi. Birbirlerini çok severlerdi. Dr. Haluk Nurbaki son sınıfta okuyordu.

Camiden çıktık giderken onlar yanyana yürüyorlardı, ben de biraz geriden onları takip ediyordum. Hoca sordu "Haluk Bey, sen boş durmazsın, üzerinde çalıştığın bir mevzu var mı?" Haluk Bey "Var Hocam! Müsbet ilmin ölçüleriyle ölüm ötesini anlatmak üzere araştırmalar yapıyorum." deyince, Hoca durdu ve hayret dolu bir bakışla "Maşaallah Doktor. Çok cesursun son derece müşkil ve muğlak bir işe girmişsin. Allah yardımcın olsun!" dedi ve yürüdü. Allah hepsine rahmet eylesin, bunun üzerine Dr. Haluk Bey; "Amin Hoca'm, dualarınızla inşaallah başaracağım" demişti.

İstanbul'un farklı yerlerinde çok farklı sohbetler olurdu. Bazen bir alimin sohbeti, bazen bir tarikat grubunun zikir meclisi gibi toplantılar olurdu. Bizim gibi hafızları çağırırlar, biz de giderdik. Bu durum bizim hem olgunlaşmamızı sağlıyor, hem de adabımuaşeret denilen konularda yetişmemizi… Ayrıca orada bize sohbetin sonunda Kur'an okuturlardı. Ehli Kur'an'dan kaç kişi varsa sıradan okuturlardı. İşte bu esnada hangi makamdan okunuyorsa o makamdan devam ettirilmesi bir usuldü.

Bazen usta hafızlar olur, onlar makamı değiştirebilirlerdi. Böyle bir yerde okuyabilmek için de biraz ehliyet gerekiyordu. Değilse teklif edilmezdi. Bu usulde yetiştiğimiz için benim de bu hususta maharetim artmıştı. Böyle meclislerde hamdolsun teklif edilenlerdendim. Kısa zamanda pek çok imam ve müezzin tarafından da tanınır olmuştum.

Konunun burasında enteresan bir hatıramı anlatsam iyi olur sanırım… Tabii ki biz Enderunlu İsmail Efendi'de okuyoruz. Okuyuşumuz dikkat çekiyordu. O günlerde ben Tophane Nusretiye Camii'ne müezzin olmuştum. Bir sohbette Kur'an okumuştum. Çıkışta birisi yanıma yaklaştı "Sen nerede görevlisin." diye sordu. "Nusretiye Camii'nde müezzinim." dedim. "Ben de Cihangir Camii'nin imamıyım." dedi. Camilerimiz birbirine yakındı. Bizim cami deniz kenarında onunki Cihangir Tepesi'ndeydi.

"Hafız kardeş. Ben evlere, hanımlara mevlit okumaya gidiyorum. Arada Kur'an okuyacak birisine ihtiyaç var. Sen de maşallah güzel okuyorsun. Bana arkadaş olur musun? Bana Cihangir Camii imamı Hafız Mustafa derler." dedi. "Olur hafız ağabey." dedim. "O zaman yarın öğle namazından sonra hemen benim camiye gel oradan gidelim." dedi. Bu anlattığım olay 1952 senesinde cereyan etmiştir. O dönemde Cihangir semti zengin, varlıklı ve aristokrat ailelerin oturduğu bir semtti. Hafız Mustafa da güzel okuyordu. Neredeyse her gün kadınlara evlerde mevlid okuyordu. Benimse paraya ihtiyacım vardı. Yeni müezzin olmuştum. Müezzinlik imtihanını kazandım lakin yaşım daha 18'e girmediği için resmî muameleyi bekletiyordu müftülük. Yukarıda söylemiştim Beyoğlu Müftülüğü orada oturuyordu. Ben de müezzinlik yapıyordum. Hoşlandıkları için beni oraya tayin etmek istemişler, ama yaşım tutmamış. Müftü Efendi "Şimdilik fahri yapsın, yaşı 18'e girince hemen işlemini yapın." demiş. Üç ay sonra yaşım 18'e girince resmen müezzin oldum. Maaş almamıştım. Paraya ihtiyacım vardı. Annem babam fakir insanlardı, bana para gönderemiyorlardı. İstanbul'da ise her şey parayla oluyordu. Allah rahmet eylesin Gönenli Mehmet Efendi bana 1 lira verirdi. Ben de onunla idare ediyordum. Sağdan soldan küçük çaplı yardımlar olsa da ancak günübirlik idare ediyorduk. Hakikaten maddi desteğe çok ihtiyaç duyduğum bir sırada hafız ağabeyin teklifi imdadıma yetişmişti.

Öğle namazını kıldım ve koşa koşa Cihangir Camii'ne geldim. Hafız ağabey beni bekliyormuş. Hemen yürüdük. Şöyle böyle 500 metre kadar gittik, ve bir eve girdik. Ev geniş, içerisi son derece modern giyinmiş hanımlarla dolu. Bizi salonun münasip yerine aldılar. Hoşbeşten sonra başladık. Bu arada ben etrafı göz altından inceliyorum. Maşallah Hafız Mustafa onlarla çok senli benli konuşuyor. Bense sıkılıyorum, utanıyorum. Hiç böyle toplantılara alışık değilim. Siğim siğim terliyorum.

Her neyse mevlidi okuduk, Kur'an okuduk şerbetleri içtik, pastaları yedik çok güzel bir alem oldu. İş bitti müsaade aldık. Çıktık. Hafız Mustafa ağabey bana bir zarf verdi. Aldım ve gittik. Ben ayrıldım, o sırada "Yarın yine öğleden sonra bekliyorum bir mevlidimiz daha var." dedi. Peki ağabey dedim. Ondan uzaklaştım. Acaba zarfın içinde ne var diye çok merak ediyordum. Çünkü biz Konya'da iken de mevlid okurduk. Bazen hiç para vermezler, bazen de 5 ya da 2,5 lira verirlerdi.

Bakalım İstanbullu ne vermiş? Zarfı açtım baktım içerisinde 50 lira var. Gerçekten çok şaşırdım. Bu kadar parayı hiç görmemiştim. 50 kuruşa ihtiyacı olan benim şu anda 50 liram vardı. Çok sevinmiştim. Doğru gittim lokantaya orada bir güzel karnımı doyurdum.

Müezzinlikten de ilk aldığım maaş da o kadardı. Ertesi gün tekrar gittim. Hafız ağabeyle buluştuk ve bir eve geldik. İçerisi yine kadın dolu. Biz yerimize geçtik ve mevlidi bitirdik. Ben yine sıkılgan ve utangaç bir tavırla başım önümde oturuyordum. Kadınlara hiç bakmıyorum. O sırada çok lüks giyinmiş bir genç kız tepside şerbet dağıtıyordu. Kadınlar mı işaret ettiler yoksa kız kendisi mi yaptı bilmiyorum tepsiyle bana dürttü. Yakınımdaki kadınların güldüklerini duydum. Bu hareketten öyle etkilendim ki titremeye başladım. Şerbet dolu bardağı aldım ama elim titrediği için tek elle tutamadım ve öteki elimle tuttum. Heyecandan şerbeti zor içtim. Fakat o durumu anlatamam. Çok perişan oldum. Neyse işimiz bitti, artık gidiyoruz. Hafız Mustafa bana yine bir zarf verdi. Yürüdük. Tam ayrılacağımızda bana "Hafız unutma yarın yine mevlidimiz var seni bekliyorum" dedi. Ben "Hafız ağabey ben gelmeyeceğim." dedim. "Aman ne yapıyorsun hafız şöyle iyi gidiyorduk. Parayı az bulduysan artırabiliriz." dedi. Benden öyle bir cevap beklemiyordu. "Hayır, ağabey ondan değil, ama ben artık gelmek istemiyorum beni bağışla." dedim ve ayrıldım. Biraz gittikten sonra zarfı açtım yine içerisinde 50 lira vardı. Durum iyiydi. İyi gidiyordu. Ama benim gururuma dokunmuştu. O defteri böylece kapattım.

İstanbul'da iki sene kaldım. Enderunlu'da Sübhaneke'den Duhâ'ya kadar çıktım. Tahir Hocada başladığım Arapçamı Saffet Efendi'de devam ettirdim. Önemli hocaların sohbetlerinde bulundum. Dergahlarda zikir halkalarına katıldım. İstanbul Müftüsü Ömer Nasuhi Bilmen ile tanıştım. Hâki Efendi denilen Hoca Efendi'yi tanıdım. Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı Hoca'nın sohbetlerinde bulundum. Hacı Cemal Öğüt Hoca Efendi'nin sohbetlerine katıldım. Gönenli Mehmet Efendi'nin vaazlarını dinledim. Bana günde bir lira verirdi. Belli bir zaman onunla idare ediyordum. Fuâd Çamdibi Hoca'yla tanıştım. Zaman zaman sohbetinde bulundum. Abdurrahman Gürses Hoca'yı dinledim. Ayrıca Kadiriler, Rifailer ve Şazeliler dergahlarına sık sık giderdim. Mahmud Sami Ramazanoğlu Hazretleri'nin elini öptüm. Zaman zaman abdest havlusunu tuttum. Konyalı olup da İstanbul'da üniversite okuyan ağabeyler vardı. Onlarla toplantılara katıldım. Hacı Nazif Çelebi'nin evinde her hafta yapılan üniversite gençlerine yönelik sohbet toplantıları oluyordu. Bendeniz orada defaatle açılışta Kur'an okurdum. Allah rahmet eylesin Dr. Mehmet Hulusi Baybal o kadar kalabalık insana çay yapar, yetiştirirdi. İstanbul'un seçkin simaları orada konferanslar verirdi.

O dönem İstanbul bir ahlak ve edeb merkeziydi. Sosyal ve kültürel çalışmalar meyanında tasavvuf ve ilim merkeziydi. Ramazan ayında çeşitli camilerde mukabele okuyordum. Bugün İstanbul'un en kalabalık semtlerinden birisi olan Sağmalcılar, o dönemde Topkapı'dan 30 km. uzaklıkta bir göçmen köyüydü. Ben oraya mukabele okumaya giderdim. Dönüşte Samatya yakınlarında Koca Mustafa Paşa Camii'ne uğrar, orada da mukabele okurdum. Yeni Camii'nin imamı Nuri Efendi'den aşereye başlamıştım. Üç cüz okuduk. Hocam rahatsızlandı, derslere ara vermek zorunda kaldık. Sonra da ben artık Konya'ya döndüm. Nasip değilmiş bitiremedik.

1953 senesinin sonlarına doğru Konya'ya döndüm. Konya'nın merkez camilerinde ezan okuyordum. Aziziye Camii müezzini Mehmet Şimşir beni çağırdı "Hafız, her gün öğle ve ikindi ezanlarını okuyacak ve camide müezzinlik yapacaksın. Sana ücretini vereceğim." dedi. Kabul ettim. Minaresinde hoparlör vardı. İstanbul tavrıyla orada ezan okumaya başladım. Askere gidinceye kadar bu devam etti. Ayrıca Sarı Yakup Mahallesi'nde bulunan ve Çiçekçiler Mescidi denilen mescidde akşam, yatsı ve sabah namazlarını kıldırdım. 1954 senesinin Ekim ayında askere gittim.

ASKERLİK HAYATIM

Eskiden askere gidenler bulundukları yerde asker elbisesini giyerler, sevk kağıtlarını alırlar, toplu olarak trenle veya otobüsle gidecekleri yere gönderilirlerdi. Yanımda Hasan Küçükaşçı ile beraber ikimiz ilk defa sivil kıyafetle sevk kağıtlarımızı cebimize koyduk ve Ankara'ya gittik. Cumartesi akşamı bir otele yerleştik. Pazar günüydü Hacı Bayram Camii'ne öğle namazını kılmak için gittik. Ezana beş on dakika kadar bir zaman vardı. Minarenin önünde müezzin bekliyordu. Arkadaşım Hasan "Hafız, ben şu müezzine söylesem ezan okur musun?" dedi. "Olur ama izin vereceğini sanmam". dedim. "Ben bir söyleyeyim." dedi. Adamın yanına vardık. Selam verdik. Arkadaşım Hasan Efendi "Bu kardeş hafızdır. Ezan okumasına müsaade ederseniz bir ezan okusun." dedi. O esnada adam beni aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya iyi bir süzdükten sonra "Okuyabilir mi?" dedi. Hasan da "Okur, okur, korkma" dedi. Buna rağmen adam güvenemedi. "Nereden geliyorsunuz?" diye sordu. "Konyalıyız, askere geldik" diye cevap verdik. Ezan vakti de gelmişti zaten. "Peki…" dedi. Ben hemen minareye çıktım. Orada da hoparlör vardı. Aziziye Camii'ndeki ezan gibi bir ezan okudum. Sonrasını arkadaşım Hasan anlattı.

Ben ezana başlayınca o zat ileri geri volta atmaya başlamış. Bir taraftan da söyleniyormuş. "Olmaz, bu Konya'da yetişmez, bu tavır İstanbul tavrı, bu ağız İstanbul ağzı." diyerek gidip geliyormuş. Ezan bitti, ben indim. "Tebrik ederim hafız nerede okudun? kimde okudun?" diyerek sormaya başladı. Tanışmış olduk. Beraber Cami'ye girdik. Artık bütün görevi bana teslim etti. Ben de yaptım. Sonunda da bir Kur'an okudum. Çıktık, o memnun oldu biz de memnun olduk ve ayrıldık. Arkadaşım Hasan Küçükaşçı bu hatırayı yeri geldikçe dostlarına anlatıyormuş sağolsun.

Pazartesi günü kışlaya gittik. 28. Tümen'in bulunduğu kışlaydı. Bütün acemi erler orada toplandık. Bir elemeye tabi tuttular. Biz bir grup asker çubuk ilçesinde 230. Piyade Alayı'na gönderildik. Cemselerle bizi Çubuk'a getirdiler. Arkadaşım Hasan Küçükaşçı nereye gitti bilmiyorum. Onunla ayrılmış olduk.

230. Piyade Alayı, alay karargahı ile taburların arasını yol kesip geçiyordu. Çubuk ilçesine varmadan iki km. kadar bu taraftaydı. Yeni gelen askerleri bir alana topladılar. Omuzunda tek yıldız olan bir subay bize konuşuyordu. "Arkadaşlar sizler askere gelirken tembih ediyorlar… Sakın tahsilinizi söylemeyin diyorlar. Bu çok yanlış bir harekettir. Burada tahsilli olan rahat eder. Değilse çok çalıştırılır. Şimdi ben sizi tahsil durumunuza göre ayıracağım." dedi. "Lise mezunu olanlar buraya gelsin" dedi. Beş yüz kişinin içinden on kadar asker onun gösterdiği yere toplandılar… "Ortaokulu bitirenler buraya gelsin." dedi. Şöyle böyle yüz kişiye yakın asker onun gösterdiği yerde toplandılar. Arkasından "İlkokul mezunu olanlar bura-

ya gelsin" dedi. Herkes oraya toplandı. Bir ben kaldım. O kadar askerin içerisinde sadece ben kalınca adam şaşırdı. Benim yanıma geldi. "Sen niye kaldın?" dedi. Ben karşımdakine ne diye hitap edeceğimi bilmediğim için "Efendim," diye söze başlayacaktım; ama o, "Komutanım diyeceksin." dedi. "Komutan'ım, siz sordunuz ama ben ne lise, ne ortaokul, ne de ilkokulda okudum. Bu sebeple burada kaldım." dedim.

Komutan bana dikkatlice baktı. "Senin yüzün tahsilli olduğunu ve tahsilini gizlediğini gösteriyor. Bunların tahsilliyim dediğine, senin de tahsilim yok dediğine inanmıyorum. Sen sivil hayatta ne yapıyordun?" dedi. Ben "Hafızım, imamlık yaptım, müezzinlik yaptım." dedim. "Ben sana söyledim, sen tahsilini gizliyorsun demiştim, gördün mü? Bundan daha iyi tahsil mi olur?" dedi. "Eee… senin okuman yazman var mı?" dedi. "Var Komutan'ım" dedim. "O zaman sen de ilkokul mezunlarının arasına katıl bakalım." dedi.

Ertesi gün bir grup acemi er topluluğunu 1.Tabur, 4. Bölükte topladılar. Biz orada üç ay acemi eğitiminden geçirildik. Bu süre zarfında alay taburlarını bağımsız bölükleri öğrendik. Zaten biz giderken Ekim ayında gitmiştik. Kış günleri geldi. Ankara'nın Çubuk ilçesinin kışı çok sert geçiyordu. Cuma günleri ben izin alıp ilçeye gidiyor, cumayı kılıp geliyordum. Alaya yakın yerlerdeki cami görevlileri ile tanıştım. Oralarda müezzinlik yapıyordum. Kendi bölüğümüzde de tanınmıştım. Gerek derslerdeki başarılarım gerekse hafız olmamdan dolayı çavuşlar, onbaşılar ve erler tanıyorlardı. Sonra bölük komutanımız Ömer yüzbaşı, onun takım komutanlarından Teğmen (ismini unuttum) tarafından da tanınıyordum.

1955 senesinin Ocak ayı ortalarıydı. Eğitime gitmek üzere bölüğün önünde toplandık. Çok şiddetli bir soğuk vardı. Tükürsen yere düşmeden donardı. Ama askeriz, dağa çıkacağız, hazırlandık. Komutan geldi yoklama yaptı, her şey tamamdı. Komuta; "Hüseyin Varol, hemen öne çık!" dedi. Hemen öne çıktım ve "Buyur Komutan'ım." dedim. "Şimdi sen koğuşa gideceksin, techizatını çıkaracaksın, bir abdest alacaksın, hem benim geçmişlerime, hem bu askerlerin geçmişlerine göndermek hem de bütün alayın geçmişlerine göndermek üzere Kur'an okuyacaksın. Senin bugünkü görevin budur." dedi… "Peki Komutan'ım" dedim ve koğuşa geldim. İçeri girdim. Beni gören koğuş nöbetçisi "Ne o, hasta mısın?" diye sordu. "Hayır." dedim. "Komutan izin ve görev verdi. Herkesin geçmişine sevabını göndermek üzere Kur'an okuyacağım." "Yani sen eğitime gitmiyorsun öyle mi?" "Evet öyle." dedim ve hazırlığımı yaptım. Zaten abdestim vardı. Hemen Kur'an-ı Kerim'i açtım ve okumaya başladım. Bir taraftan da düşünüyordum. Bu hareket komutanın Kur'an'a inandığını, Kur'an'a saygı duyduğunu gösteriyordu. Çünkü benim eğitime giden o soğukta dağlarda dolaşan askerlerden hiçbir farkım yoktu. Beni onlardan farklı kılan bendeki Kur'an hafızlığıydı. Ve Komutan'ı böyle bir karara yönelten de o Kur'an'a olan saygısıydı. Komutan kazanmıştı ve kazandırmıştı. Öldü ise Allah rahmet eylesin.

Bana gelince kendi açımdan olaya baktım. Ve gördüm ki Ankara'nın o şiddetli soğuğunda dağlarda dolaşıp durmaktan beni kurtarıp, bölüğün sıcak sobasının başında beni kendine çeken Kur'an-ı Kerim gerçekten bana şefaat etmişti. Arkadaşlığımızın dostluğumuzun karşılığını göstermişti. İnşallah aynı şefaatı mahşerde de

gösterir. Rabb'im Kur'an'dan ve Kur'an'a hizmetten bizi geri bırakmasın.

Hayat devam ediyordu. 1. Tabur 4. Bölük'teki acemi eğitimimiz bitti. Seçimler yapıldı. Ben bağımsız bölüklerden havan bölüğüne düştüm. Bizim bölükte 81 mm.'lik havanlar vardı. Ve bu havanlar cepheye katırlarla taşınıyordu. O nedenle bölükte yüze yakın katır vardı. Biz bir müddet bunların tımarını yaptık. Sonra onbaşı rütbesini taktık ve tımardan kurtulduk. Çavuş kursuna ayırdılar. 3-4 ay çavuş kursu gördükten sonra çavuşluk rütbesini taktık. Çavuş olduktan sonra işler epeyce kolaylaştı. Artık biz de usta erat durumuna yükselmiş olduk.

Manisalı Salih Çavuş bölük yazıcısı idi. Beni yerine almak istedi. Bölük komutanı da kabul etti. Ben bölük yazıcısı oldum ve askerliğimi orada bitirdim. Ancak henüz onbaşı olmadan önce bir olay yaşadım. Onu burada anlatmam lazım.

Yanılmıyorsam 1955 senesinin ortalarına doğru biz askerde ilk Ramazan'ı idrak ettik. Ramazan yaklaşıyordu. Bizim bölük komutanı Vedat Tuğcu Yüzbaşı, Alay Komutanı'nın emir subayı idi. Bir gün bölük yazıcısından benim hemen karargaha gelip kendisini bulmamı söylemiş. Bölük yazıcısı Salih Çavuş beni çağırdı. "Hüseyin Varol, çabuk alay karargahına git, bölük komutanımız seni bekliyor" dedi. Koşa koşa geldim. Bölük komutanının odasına girdim. "Komutan'ım beni emretmişsiniz, geldim, buyrun" dedim. "Gel evladım"dedi. "Sen hafızdın değil mi?" "Evet komutanım" "Alay komutanı bir hafız istedi. Ben de benim bölüğümde bir hafız var, isterseniz onu çağırayım" dedim. "Çağır" dedi. Şimdi seni onun odasına götüreceğim. Ne için istediğini söylemedi. Sen oradan çıkınca bana gel ve bilgi ver" dedi.

Alay komutanı ile odaları yan yanaydı. Kapıyı tıkladı ve içeri girdi. Sonra beni çağırdı. O çıktı ben girdim. Hazır ol duruşu yaptım ve buyur komutanım dedim. "Evladım sen nerelisin?" "Konyalıyım komutanım". O dönemdeki alay komutanımız henüz yarbaydı. Daha Albay olmamıştı. Yarbay Muammer Ülgen olarak alay komutanlığı yapıyordu. Ben "Konyalıyım" deyince "oo.. Ben de Konyalıyım." dedi ve söze başladı.

"Ben askeri liseyi yani Kuleli lisesini Konya'da okudum. Onun için Konya'yı tanıyorum. Ve Konya'yı çok seviyorum. Kapu Camii'ni bilirim. Şerafettin Camii'ni bilirim. Aziziye ve Sultan Selim camilerini bilirim. Bu camilerde namaz kıldım, mukabele dinledim. Sen Kapu Camii'nde mukabele okudun mu?" "Okudum Komutan'ım, hatta son hatmimi yaptım ve askere geldim" dedim. "Bak evladım beni alay komutanı yaptılar. Görevi devraldıktan sonra bu alaya bir jeneratör alıp geceleri her tarafı aydınlattım. Eratın temizlenmesi için bir hamam yaptırdım. Eğer bu alayda kalırsam buraya bir de cami yaptırmayı düşünüyorum. Fakat bunu şu anda hemen yapmam zor. Görüyorsun bir ay sonra Ramazan geliyor. Bu asker Müslüman çocuklarıdır. Oruç tutacaklar, Teravih namazı kılacaklar. Ben şimdi buna çare arıyorum. Seni çağırtmamın sebebi bu. Bütün erat sahura kalkacak, oruç tutmayanlar da onlardan artanı yesinler. Akşam iftar açacaklar. Sonra teravih namazı cemaatle kılınacak. Sen bu işi yapabilir misin?" "Yaparım Komutan'ım, benim mesleğim bu" "Tamam, peki, namazı nerede kılabiliriz?"

Ankara'dan Çubuk ilçesine giden yol alayın içerisinden geçiyordu. İlçeye giderken

alayın karargah bölümü sol tarafta, taburlar bölümü sağ tarafta kalıyordu. Taburlar bölümüne giden yol geniş, iki tarafı çitlerle çevrilmiş yemyeşil ve düz bir alan vardı. Fakat tam orta yerinde bir kaide üzerinde Atatürk büstü vardı. Çayırlık alanın geniş kısmında teravih namazı kılabileceğimizi düşündüm. Komutan'ın "Namazı nerede kılabiliriz?" sorusu üzerine:

"Komutan'ım taburlar bölümüne giden yolun sol tarafı geniş, hem de yeşillik. Orayı ayrıca bir aylık bir koruma altına alırız, çok güzel bir namazgah olur" dedim. "Tamam çok güzel ama tam da kıblemizde büst var. Onu ne yaparız?" dedi. Ardından sesini son derece kıstı "Onu oradan kaldırıp atalım mı?" dedi. Fakat ben o anda imtihan edildiğimi düşündüm ve şöyle cevap verdim. "Hayır komutanım! Namaza duracağımızda üzerine büyük bir bayrak örteriz bir şey olmaz." deyince, yüksek sesle "Bravo…" dedi. Ayrıca büyük ve kalabalık toplantılarda komutanın kullandığı bir kürsü vardı. Üç basamaklı bir kürsü. Onu kastederek "Komutan'ım sizin toplantılarda kullandığınız, konuşma yaptığınız kürsüyü önümüze kor, onu da mihrap yaparız. Hiçbir sakınca kalmaz" dedim. "Aferin asker… çok memnun oldum." dedi.

Şu andan itibaren başlatacağımız işler var. Ben hemen bir tâmim çıkarıp bütün tabur ve bölük yazıcılarına göndereceğim. O çayırlıktan kimse geçmeyecek. Gerekirse dört tarafına nöbetçi koyacağım. Oraya ses düzeni yaptıracağım, aydınlatmayı yaygınlaştıracağım. Subayları toplayıp onlara hem bilgi hem de emir vereceğim. Sen de kendin gibi üç hafız bulacaksın. Bir de sen dört kişi olacaksınız. Namazdan önce beşer sayfadan her gün bir cüz okuyacaksınız. Kur'an-ı Kerim'i bir hatim yapacağız ve son gün duasını sen yapacaksın. Ayrıca namazı sen kıldıracaksın. Bayram Namazı'nı ve hutbesini de sen yapacaksın. Yani sen bu alayın imamısın." dedi. "Tamam evladım gidebilirsin. Belki zaman zaman seni çağırabilirim unutma." dedi.

Ardından geçen zaman içerisinde beni iki defa daha aradı. Birisi Ankara merkez komutanlığına atanmıştı. Paşalardan birisinin mevlidi okunacakmış, beni istedi. Çubuk'tan getirdiler ve ben onlara mevlid okudum. İkincisi de Konya'ya bir işi düşmüş, gelirken beni aratmış ama ben Ankara'ya gelmiştim. Buluşamadık. Sonra görüşünce "Hüseyin Çavuş, seni Konya'ya götürecektim ama nasip değilmiş." dedi.

Tekrar konumuza dönelim. Ben Komutan'ın odasından çıktım. Bölük komutanının odasına girdim. O merakla bekliyordu. Sordu: "Evladım çok uzun sürdü görüşmeniz? Ne hayır…" dedi. Ben de teferruatıyla anlattım. Çok sevindi. "Aman evladım göreyim seni beni mahcup etme." dedi. Oradan ayrıldım. Bölüğe geldim. Ertesi gün alayın içinde haber yayıldı. Çayırlığın koruma altına alındığı, Ramazan'da teravih kılınacağı, sahur yemeği meselesi gibi alay komutanının benimle görüştüğü bütün konular yazılı olarak dağıtılmış ve etrafa duyurulmuştu.

Daha önce tanıştığım iki hafız arkadaş vardı. Onları buldum. Konuyu görüştüm. Üçüncü bir arkadaş var mı diye sordum. Adapazarlı bir arkadaşımız var dediler. Sonra onu da bulduk. Ben konuyu anlattım. Beni biraz hafife aldılar. İlk hamlede kabul etmekte zorlandılar. Birkaç gün sonra işin doğru ve ciddi olduğunu öğrenin-

ce geldiler ve kabul ettiler. Bekledik, gün geldi hareket başladı. Benim okuyuşumu da gördüler.

O sene Ramazan-ı Şerifi öyle geçirdik. Namazları ben kıldırdım. Bayram Namazı'nı da ben kıldırdım. Namazdan sonra bir masanın üzerine çıktım ve hutbeyi okudum. Hem ağladım hem ağlattım. Alay komutanı başta bütün tabur ve bölük komutanları vardı. Namaz bitti bayramlaşma oldu. Alay komutanı kürsüye çıktı ve "Her bölük başında bölük komutanıyla beraber birer masa getirecek. Üzerinde şeker gülsuyu veya kolonya bulunduracak. Bizler de gelip onları bayramlayacağız. Böylece bayram bitmiş olacak." dedi. Saat 10.00 civarında herkes hazırdı. Namaz kıldığımız yeşil alanı çepeçevre bir çember halinde tabur ve bağımsız bölükler toplanmıştı. Alay komutanı, birinci, ikinci ve üçüncü tabur komutanları ve bazı subaylar toplanmışlardı. Bana komutanın yazıcısı geldi. Alay komutanının beni çağırdığını söyledi. Geldim ve ellerini öptüm. Beni onlara tanıttı. Bir ay Ramazan'da bize Teravih namazı kıldıran imamımız bu askerdir" dedi. Sonra hep beraber standları dolaşarak bayramlaşmayı tamamladık ve dağıldık.

O sene böyle çok hoş bir Ramazan geçirdik. Alay komutanımız yarbaylıktan albaylığa terfi etti. Arkasından da Ankara merkez komutanlığına atandı ve gitti. Bu zat Albay Muammer Ülgen 27 Mayıs 1960 ihtilalinde emekli edildi. Ardından Malatya Valiliği'ne getirildi ve o esnada bir kaza geçirdi ve öldü. Allah rahmet eylesin iyi bir insandı.

Onun Ankara'ya atanmasından sonra yeni bir alay komutanı geldi. Fazıl Çiloğlu. Öncekinin yüz seksen derece zıttı bir adamdı. Din diyanet tanımazdı. Kur'an ve de İslam düşmanı birisiydi. İkinci Ramazan'ı da onun idaresinde idrak etmiştik. Orucu bile zor tuttuk. Bazı olayları anlatmak istemiyorum. Allah'ın bazı kulları böyle oluyor işte… Ne diyelim.

KUR'AN HİZMETİ TEKRAR BAŞLIYOR

1956 yılında terhis olup askerden geldim. Resmen imam olmak arzusu içerisindeydim. Askere gitmeden önce görev yaptığım Çiçekçiler Mescidi'nde tekrar göreve başladım. Mahalleli mescidi yıkıp yeniden cami yaptılar. Kadro aldılar ve camii oldu. Mescid iken Cuma kılınmıyordu. O esnada büyük kumköprüde Hasta Mehmet Camii'nde fahri hatiplik görevi yaptım, Cuma kıldırdım.

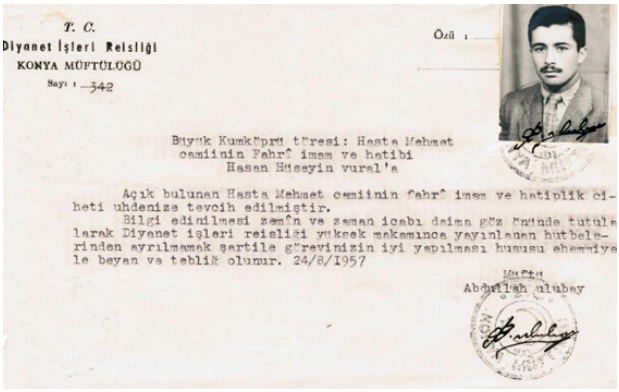

T. C.
Diyanet İşleri Reisliği
KONYA MÜFTÜLÜĞÜ
Sayı : 342

Özü :

Büyük Kumköprü türesi: Hasta Mehmet camiinin Fahrî imam ve hatibi Hasan Hüseyin vurel'a

Açık bulunan Hasta Mehmet camiinin fahrî imam ve hatiplik cihetî uhdenize tevcih edilmiştir.

Bilgi edinilmesi zamân ve zaman içabı daima göz önünde tutularak Diyanet işleri reisliği yüksek makamınca yayınlanan hutbelerinden ayrılmamak şartile görevinizin iyi yapılması hususu ehemmiyetle beyan ve tebliğ olunur. 24/8/1957

Müftü
Abdullah alubay

Görevlendirme Belgesi

Bu görev devam ederken Konya Merkez Kur'an Kursunda Alaaddin Camii imamı Hüseyin Tekinbaş Hocaya yardımcı olarak göreve başladım. Bu görevim bir yıl kadar sürdü. Sonra İmam Hatip okulunda Kur'an öğretmenliği teklifi aldım. Fakat ben ilkokulda okumadığımdan diplomam yoktu. Okul müdürü Bekir Elam, "Her ay Gazi Paşa İlkokulunda imtihan açılıyor. Oradan diploma veriyorlar. Sen de imtihana gir ve bir ilkokul diploması al gel." dedi.

Gittim Gazi Paşa İlkokulunda imtihan varmış. Bir dilekçe verdim. "Bir hafta sonra gel" dediler. Bazı derslere çalıştım lakin imtihanı kazanacak kadar değil. Her şeyin bir zamanı olur. Onu o zaman içerisinde yaparsan faydalı ve verimli olur. Ben köyde yaşadım. 13 yaşımda Konya'ya geldim. Okuma yazmayı kendi gayretimle öğrendim. Matemetik, fizik vs. bilmiyorum. İmtihana girdim başka girenler de vardı. Kağıtları teslim ettik bekliyoruz. İçeriden beni çağırdılar. Girdim hesapla ilgili sorunun neticesini yanlış toplamışım. Onu gösterdiler. Düzeltmek istedim izin vermediler. Öğretmenler daire şeklinde oturmuşlar. Bir müfettiş var. Bir de başöğretmen ve diğer öğretmenler. Onlar oturuyor, ben ayaktayım. Yanımda yine ayakta duran bir bayan öğretmen var. Müfettiş olan zat yaşlı birisi. Başöğretmen de onun gibi.

Müfettiş bana sordu: "Sen bu diplomayı ne için alıyorsun?" "İmam Hatip okuluna Kur'an öğretmeni olacağım, ama diploma istediler." Müfettiş: "Sen Kur'an okumayı bilir misin?". "Bilirim efendim." Müfettiş Başöğretmen'e "Kur'an'dan bir şeyler sor bakalım." dedi. Başöğretmen bana sordu:

-”Kur’an- Kerim’de kaç sure var?”
-”114 sure var”
-”Kaç Besmele var?”
-”113 Besmele var efendim”
-”Kur’an-ı Kerim’de kaç tane secde ayeti var?”
-”14 tane secde ayeti vardır.”
-”Kur’an-ı Kerim kaç cüzden oluşuyor?”
-”Otuz cüzden oluşuyor”
-”Bir cüz kaç sayfadır?
-”20 sayfadır efendim”
-”Kaç hiziptir?”
-”Dört hiziptir”
-”Bir hizip kaç sayfadır?
-”Beş sayfadır”
-”Kur’an-ı Kerim kaç sayfadır?”
-”Altı yüz sayfadır efendim.
-”Kur’an- Kerim kaç ayetten oluşur?”
-”Kur’an-ı Kerim 6236 ayetten oluşur efendim.”
-”Bunların hepsi senin kafanda mı?”
-”Evet efendim…” dedim.

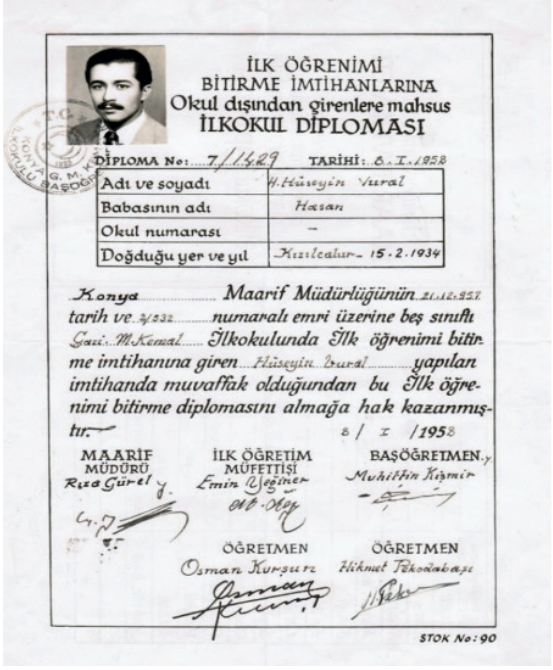

İLK ÖĞRENİMİ
BİTİRME İMTİHANLARINA
Okul dışından girenlere mahsus
İLKOKUL DİPLOMASI

DİPLOMA No: 7/1429 TARİHİ: 8.I.1958

Adı ve soyadı	H. Hüseyin Vural
Babasının adı	Hasan
Okul numarası	–
Doğduğu yer ve yıl	Kızılcalar – 15.2.1934

Konya Maarif Müdürlüğünün 21.12.957 tarih ve 2/532 numaralı emri üzerine beş sınıflı Gazi M. Kemal İlkokulunda İlk öğrenimi bitirme imtihanına giren Hüseyin Vural yapılan imtihanda muvaffak olduğundan bu İlk öğrenimi bitirme diplomasını almağa hak kazanmıştır.

8/I/1958

MAARİF MÜDÜRÜ Rıza Gürel y.
İLK ÖĞRETİM MÜFETTİŞİ Emin Yeğiner
BAŞÖĞRETMEN y. Muhittin Kişmir
ÖĞRETMEN Osman Kurşun
ÖĞRETMEN Hikmet Pekodabaşı

STOK No: 90

Gazi Paşa İlkokulundan aldığım diploma

Bu esnada benim yanımda ayakta duran bayan öğretmen eliyle kafamı sıvazladı ve "Hocalar bu kafa sağlamdır… Buna diplomayı verin" dedi. Benden iki vesikalık resim istediler. Verdim. "Bir hafta sonra gel diplomanı al" dediler. Ben de öyle yaptım.

İlkokul diplomasını aldım ve okul müdürü Bekir Elam'a verdim. Elime bir zarf verdi. Bunu götür Müftü Efendi'ye ver, neticesini bana getir" dedi.

O günlerde Konya Müftüsü Abdullah Efendi adında bir zattı. Götürüp verdim. Açtı okudu. Bana "Otur bakayım." dedi. "Bir aşır oku evlat" dedi. Okudum. Bazı tecvid kurallarından sordu. Hıfzımı kimde tamamladığımı sordu. Tecvid derslerini kimden aldığımı sordu. Onları cevapladım.

"Hafız evladım… Daha gençsin, büyük bir okula öğretmen oluyorsun. İlmini artır, tecrübeni artır, iyi bir hoca olmaya çalış. Ben uygun gördüğümü yazacağım. Bu yazıyı götür müdür beye ver" dedi. Ben de öyle yaptım. Yazıyı getirdim. Müdür beye verdim. Benim resmî formalitelerimi tamamladılar ve göreve başladım.

1958 senesinin ikinci dönemiydi. Derslere giriyordum. Birinci sınıftan yedinci sınıfa kadar derslere giriyordum. Son altıncı ve yedinci sınıflarda benden birkaç yaş büyük olanlar vardı. Ama ben tavır olarak sanki bir yaşlı hocaymışım gibi hareket ediyordum. 1963 yılı sonuna kadar orada çalıştım.

Kurumsallaşmış, resmî ve büyük bir okula gelmiş ve göreve başlamıştım. Fakat ben ilkokul bile görmedim. Okul hayatım yok. Resmî programdan ve onun uygulamasından hiç anlamam. Öğretmen öğrenci ilişkisini bilmem, öğretmen idare ilişkisini bilmem. Sınıflar arası seviyelerden haberim yok. Derslere nasıl girilir, nasıl çıkılır, ders nasıl işlenir, çizelgeler nasıl tutulur… Bunlar ve daha niceleri benim dezavantajlarımdı.

Bütün bunlara karşılık avantajım da vardı. Birincisi aklımı kullanmayı biliyordum. İkincisi bütün hocalar ve öğrenciler benim o günkü Konya'da akranlarım arasında ön sıralarda bir okuyucu olduğumu biliyorlardı. Benden önce Konya'nın en iyi okuyucularından ve hocalarından olan Hakkı Özçimi Hocadan boşalan yeri ancak benim doldurabileceğimi biliyorlardı. Bir bakıma acemiliğimden doğacak hatalar sebebiyle fitneye sebep olmayacak bir atmosfer oluşturmuştum.

İmam Hatip Okulundan bir grup öğrencimle birlikte

Bu ortamda Müftü Abdullah Efendi'nin de bana tavsiyesi çerçevesinde hem kendi mesleğimde hem de genel görgü ve kültür alanında durmadan okuyordum. Eski yeni pek çok hocayla tanıştım. Beş yıllık zaman içerisinde hemen her şeyi öğrendim. Çok okuduğum için bilgim arttı. Gençlerin sorularına isabetli cevaplar vermeye başladım.

Bu durum giderek etrafımda gençlerden oluşan bir halkanın oluşmasına sebep oldu. Zamanla bu halka genişledi. Sadece İmam Hatip Okulunda kalmadı.

Konya Yüksek İslam Enstitüsüne, Eğitim Enstitüsüne, Mimarlık Mühendislik akademisine sirayet etti. Onlara durmadan konuşuyordum. Geleceğe yönelik hedefler, hareketler sergilemekteydim.İmam Hatip Okulunda beş yıl çalıştım. 1963 yılında ayrıldıktan sonra tekrar Kur'an Kurslarına döndüm. Kur'an öğretmeni olarak okula devam ettiğim esnada Çiçekçiler Camii'ne resmen imam oldum. O arada evlendim. Çiçekçiler Camii'nde bir yıl görev yaptım. Ardından Uluırmak Burhandede Camii'ne geçtim. Sene 1959. Tam on sene bu camiide kaldım. Caminin avlusuna bir cami lojmanı yaptırdım. Üstüne Kur'an Kursu ve toplantı salonu yaptırdım. Zaman zaman konferanslar verir ve verdirirdim, geniş toplantılar yapardım. Fakat asıl hareket olarak ben orada da semtin erkek öğrencilerine Kur'an öğrettim. Ayrıca Çaybaşı Kız Kur'an Kursu öğrencilerine Tashihü'l-Hurûf, Ta'lîm, Tilâvet ve Tecvid dersleri verdim.

Konya Merkez İmam Hatip Okulu
Yönetim ve Eğitim kadrosu ve Öğrenciler

1969 senesinde Sultan Selim Camii'ne atandım. Orada göreve devam ederken Celal Sokağı'nda bulunan İrfaniye Kur'an Kursu'nda hem idareci hem de hoca olarak hizmete devam ettim. Kursun kızlar bölümünde de haftanın belli günlerinde aynı dersleri okuttum. Çankırılı Hoca diye bir hoca hanım vardı. Onunla iyi geçinemedim. Benim oradan uzaklaştırılmam için Salat-i Nariye okutmuş. Herhalde ondan olsa gerek benim görevime son verdiler. Oradan ayrıldım. İrfaniye Kur'an Kursu'ndan ayrıldıktan sonra Hayra Hizmet Vakfı'nı kurmak üzere çalışmalara başladım. Uzun araştırmalardan sonra bir tüzük hazırladım. Zaten 1969 yılı sonlarına doğru bir kütüphane kurmuştum. Çalışmalarımda son derece faydalı oldu. O esnada hafız yetiştirme derneği tarafından Cıvıloğlu Kur'an Kursunda bir süre hocalık yaptım. Köklü bir çalışma yapabilmem için bu işin kurumlaşması lazım geldiğini gördüm. Bütün hazırlıkları bitirince 1975 senesinde Hayra Hizmet Vakfı'nı kurmuş oldum.

Hayatımın önemli bir boyutu da işte bu sosyal ve kültürel çalışmalar boyutudur. O kısım da epeyce uzun bir çalışma alanıdır. 1969 yılı seçimlerinden sonra evdeki kitaplarımı getirdim. Bana bağlı gençlerle beraber Fatih Çarşısı'nın dördüncü katında bir araştırma kütüphanesi oluşturdum… Bir müddet orada çalıştım. Sonra bir vesile oldu Ahmet Efendi Çarşısı'na taşındık.

Kütüphane çalışması gittikçe gelişiyordu. Gençlerin ihtiyacını karşılamak için bir kuruluşa ihtiyaç vardı. İşte o esnada Vakfı kurdum. Ve kütüphanenin idare odasında aynı zamanda vakfı da idare ediyordum. Vakıf çok hızlı gelişiyordu. Kısa zamanda Ahmet Efendi Çarşısı'ndan birkaç oda kiralamak zorunda kaldık. Bunun hikâyesini inşallah Vakfı anlatırken uzun uzun teferruatıyla anlatırım. Vakfa bağışlanan ilk taşınmaza kiracı olarak girip ikinci gün üçte birinin bir hafta sonra da üçte ikisinin sahibi olduğumuz taşınmazdır ki, Konya'nın Aziziye Camii'nin doğusunda bulunan Şadırvan'ın kıblesindeki zemin ve üç katlı binadır. O binanın son katı çekme kattır. Benim asıl hedefim bir an evvel orada Kur'an hizmetine başlamaktır.

Hamdolsun o hedefime kısa zamanda ulaştım. O çekme katı dershane haline getirdim ve hizmeti başlattım. Bana yardım eden bir arkadaşım vardı. Ali Kulu. Meşhur Fahri Efendi Hoca'nın torunlarındandır. Uzun müddet onun yardımını aldım. Ve orada Kur'an hizmetini sürdürdüm.

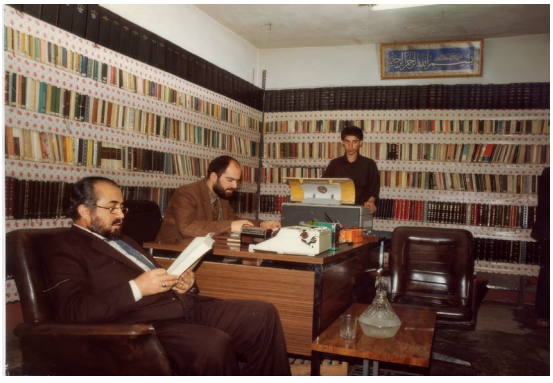

Kütüphanenin ilk zamanlarından bir görüntü

Sanıyorum o binada on beş on altı sene kadar kaldık. Sonra şu anda içerisinde bulunduğumuz binayı yaptırdık. Kütüphane ve Vakıf idaresini burada topladık. Üst katta Vakıf oturuyordu. Zemin kat çarşıydı. Arada kütüphane vardı. Buraya 1993 senesinde gelmiştik. Kütüphanenin kuzeyinde bir odayı Kur'an hizmeti için ayırmıştık. 1993'ten itibaren de bu hizmet burada devam etmiştir.

Bu esnada başka yerlerde de Kur'an hizmetini sürdürebilmek nasip oldu. Şimdiki Meram Müftülüğünün bulunduğu binanın üst katı salon şeklindeydi. Yanılmıyorsam 1967'li yıllar olsa gerek, o salonda Cuma günleri öğleden sonra olmak üzere, o gün Konya'da faaliyet gösteren Kur'an Kurslarının hoca hanımlarına Kur'an okutuyordum.

Orada toplanıyor ve Tashîhü'l Hurûf, Ta'lîm, Tecvid ve Tilâvet derslerini veriyordum. Bu durum 1980'li yıllara kadar devam etmiştir.

Aziziye Camii doğusundaki Şadırvan'ın kıblesindeki ilk
Vakıf genel merkez binasının en üst katında Kur'an hizmeti

Konya'da tek müftülük vardı. Sonra ilçe müftülükleri oluştu. Bu müftülükler kendilerine bağlı personel için hizmet içi eğitim semineri şeklinde Kur'an eğitimi ağırlıklı seminer çalışmaları yaptılar. Bendeniz de bu seminerlerde Kur'an hizmetini üstlendim. Bu durum hem cami görevlileri için hem de Kur'an Kursu görevlileri için devam etti.

Maraşlı Müftü İsmet Karaokur dönemiydi. Diyanet İşleri Başkanlığı Türkiye genelinde Kur'an-ı Kerim'i güzel okuma yarışması düzenlemişti. Biz Konya'dan beş kişi gitmiştik. İstanbul'da Haseki Eğitim Merkezinde eleme sınavları yapıldı. İçlerinde ben kaldım, diğerleri elendi. Türkiye genelinde kırk kişi yarışmaya katılma hakkı kazanmıştı. Bir mübarek geceydi, bilmiyorum. Fatih Camii'nde yarışma yatsı namazından sonra devam etti. Gece yarısını bulduk. 40 kişi okudu. Puanlar verildi. Komisyonda Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altıkulaç, Abdurrahman Gürses, Fatih Müftüsü Selahaddin Hoca vs. vardı. Cami tıklım tıklım doluydu. Tayyar Altıkulaç sonuçları ilan etti. Bana verilen puanı şu anda unuttum. Ama beni birinci, İsmail Biçer'i ikinci, bir diğer arkadaşımızı da üçüncü ilan ettiler. Güzel bir Kur'an-ı Kerim, bir kol saati ve bir elbiselik kumaş verdiler. Kulların verebilecekleri ödül bu kadarmış, onu alıp Konya'ya döndük. Tabii ki durumdan rahmetli babam çok memnun oldu. Herhalde annem de ruhen şâd olmuştur. Çünkü annem 1974 senesinde vefat etmişti. Ayrıca Müftü İsmet Karaokur, akrabalar ve bütün dostlar sevindiler.

KUR'AN-I KERİM

Lutfettin Allah'ım Kur'an-ı bana
Onu benden beni ondan ayırma
Hamdolsun ilahi binlerce sana
Onu benden beni ondan ayırma

En güzel yoldaşım Kur'an'dır benim
Sadık arkadaşım Kur'an'dır benim
En büyük sırdaşım Kur'an'dır benim
Onu benden beni ondan ayırma

Gözümün has nuru Kur'an-ı Kerim
Gönlümün süruru Kur'an-ı Kerim
Ruhumun onuru Kur'an-ı Kerim
Onu benden beni ondan ayırma

Zihnimdedir onun bütün elfâzı
Hayatımdır benim güzel ahkâmı
Hayran olduğum şey onun esrarı
Onu benden beni ondan ayırma

Altı yaşındaydım aldım elime
Virdeyledim onu her dem dilime
Onunla ulaştım kalbi selime
Onu benden beni ondan ayırma

Gece okumayı nasip eyledin
Gündüz okumayı nasip eyledin
Her dem okutmayı nasip eyledin
Onu benden beni ondan ayırma

Kur'an'a saygım var onu severim
Kelâmullah diye daim överim
Dilerim Kur'an'la sana ererim
Onu benden beni ondan ayırma

Ne kadar söylesem azdır bilirim
Medhü sena etsem sözdür bilirim
Yaşamak bu işte özdür bilirim
Onu benden beni ondan ayırma

اشراف امتی حملة القرآن

Hafızı Kur'an Şahadetnamesi

Bitirme Kâğıdı Sahibinin

Adı	H. Hüseyin
Soyadı	Varol
Babasının adı	Hasan
Doğduğu yer	Kızılcakır Kö.
Doğduğu tarih	1934-

Sıra No 29 — Bitirme derecesi Pekiyi

Yukarıda Fotoğrafı yapışık Adı H. Hüseyin Varol Kursumuza hurufatı şerifesini muvaffakiyetle günü Konya Sultan Selim câmiinde vesika kendisine verilmiştir.

ve Soyadı yazılı Hasan oğlu devam ederek Hıfzı Kur'an ve tashihi ikmal ederek 30/12/1950 Perşembe Hafızlık düası verildiğini bildirir 30/12/1950

Konya Fahri Kurs Öğretmeni

Merhum Üstadım Ağazade H. Osman Nuri Koçbekerin hatırasıdır. Dip 6 mayı o imzalıdır.

1950 yılında aldığım Hafızı Kur'an Şehadetnamesi

1960'lı yıllardaydı. Müftülük eliyle açılan hizmet içi eğitim seminerlerinde bendeniz hep Kur'an'la ilgili hizmetleri üstleniyordum. Yani ben başkalarına ders verirken o kursa iştirak edenlerin dışında kalmıştım. Rahmetli Tahir Büyükkörükçü Hocam Konya Müftüsüydü. Diyanet İşleri Başkanlığından bir yazı gelmiş "Hizmet

İçi Eğitim" kurslarına katılmamış olanların falan tarihte Ankara'da olmaları gerekiyor, şeklinde. Müftülük bakmış ki bu kadar personel içerisinde kursa katılmamış bir tek kişi varmış. O da benmişim. Beni çağırdılar, gerekli formaliteler ikmal edildi ve ben Ankara'ya gönderildim. Orada tam bir ay kursa katıldım. Sınav sonunda bana bir diploma verdiler. O diploma halen dosyamda bulunuyor.

T. C.
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
İMAM - HATİP, MÜEZZİN
ve KUR'AN ÖĞRETİCİLERİ

TEKÂMÜL KURSU BELGESİ

KİMLİĞİ			DERSLER	Aldığı Not
Adı	:	H.HÜSEYİN	Kur'ân-ı Kerîm (Kıraet ve Tecvid)	10
Soyadı	:	VAROL	Akâid (İmân Esasları)	9
Baba adı	:	HASAN	Fıkhî Bilgiler (Abdest, Namaz ve diğer ibadetler, Ezan - İkamet)	9
Doğum yeri	:	KONYA	Hitabet (Hutbe ile ilgili bilgiler)	10
Doğum tarihi	:	1934	Türkçe	9
Tahsili	:	İLKOKUL	Tarih	10
Sicil No.	:	13181	Coğrafya	10
Görevi	:	İMAM-HATİP	Yurttaşlık Bilgisi	9
Görev yeri	:	KONYA	Sağlık Bilgisi	10
Kurs süresi	:	20 GÜN	İdarî Bilgiler	10
Kursun başlangıç tarihi	:	20 TEMMUZ 1970		
Kursun kapanış tarihi	:	8 AĞUSTOS 1970		

Yukarıda kimliği yazılı H.Hüseyin Varol Tekâmül Kursuna devam ederek Rüşt..... derece ile belge almağa hak kazanmıştır. 8 / 8 / 1970

Olgunlaştırma Müdürü
Orhan BALCI

Olgunlaştırma Dairesi Başkanı
Ahmet BALTACI

Diyanet İşleri Başkanı
Lütfi DOĞAN

Ankara'da Tekamül Kursuna katıldığım zaman verilen kurs belgesi

Müftü İsmet Karaokur zamanında Kur'an'la ilgili bazı hatıralarımı da nakletmek istiyorum. Sultan Selim Camii'nde görevliydim. Diyanet'ten bir genelge gelmiş hafız olduğu halde hafızlık diploması olmayanlar imtihan edilsin ve hafız iseler kendilerine diploma verilsin deniyormuş. Ayrıca kendilerine bir derece verileceği de ifade ediliyormuş. Bunu bana da duyurdular. Ben de müftülüğe gittim.

Daha önce, bendeniz sabah namazlarını hatimle kıldırıyordum. Aynı şeye Sultan Selim Camii'nde de devam ettim. Merkez vaizlerinden Muzaffer Hoca vardı. Erzurum'luydu. İyi bir hafızdı. İlim sahibi, güzel hitabeti olan bir zattı. Sabah namazlarını benim arkamda kılıyordu. O meyanda Müftü İsmet Hoca da ara sıra gelirdi. O da iyi bir hafızdı. İlim sahibi, ahlak sahibi, iyi bir insandı. Ben içeri girince "Anaa! Yav Hoca! Senin de mi diploman yok?" dediler. Selam verip "Evet, Hocam, benim de diplomam yok…" dedim. Otur dediler, oturdum.

Muzaffer Hoca: "Efendiler! Ben sabah namazlarını bu zatın arkasında kılıyorum… O namazı hatimle kıldırıyor. Hafız olmayan birisi hatimle namaz kıldıramaz bu sebeple ben bu zatın hafız olduğuna şahidim" dedi.

Müftü Efendi, "Ben Muzaffer Hoca gibi her gün gelemiyorum. Fakat haftanın en az üç günü geliyorum. İmam efendi gerçekten hatme devam ediyor. Ben de onun hafız olduğuna şahidim." dedi.

Müfettiş bey bana doğru döndü ve "Hocam! Görüyorsun. Birisi müftü, birisi merkez vaizi, ikisi de sizin hafız olduğunuza şahitlik ediyorlar. Şimdi ben sizi imtihan etmeye kalkarsam, bu iki önemli zata itibar etmemiş olurum. Sen bize bir aşır oku bu işi bitirelim." dedi… Ben de bir aşır okudum ve müsaade aldım. Hafızlık diplomam sonradan geldi, gittim aldım.

HATIRA: Çok hoşuma giden bir hatıramı da burada anlatayım.

1970'li yıllardı. Sultan Selim Camii'nde görevli olduğum bir gün sabah namazına geldim. Fakat caminin içi ve dışı insan dolmuş. Bir tabir vardır "İğne atsan yere düşmez her taraf insan" diye. İşte öyle… O günlerde kara yoluyla hacca gidiliyordu. Çeşitli nedenlerle turizm şirketleri Konya'ya uğrar bazı yerleri ziyaret ederler ve yola oradan devam ederlerdi. İşte öyle günlerden bir gündü. Camiye girdim. Ne göreyim! Caminin içi de aynen dışarısı gibiydi. Sabah namazlarında hatme devam ediyorum ya… İçime bir korku çöktü. Ya namazda hata yaparsam. Bu kadar insanın vebalini nasıl çekerim? Üstüne üstlük o günkü okuyacağım sure de çok müşabeheti olan zor bir sure… "Mü'minûn Suresi"… Kendi kendime "Bugün ben başka bir yerden okuyayım bir yanlışlık yaparsam, cemaatin vebali ağır olur." diye düşündüm. Fakat arkasından bir başka ses bana "Sen hafız olduğunu söylüyorsun hem de böyle yapıyorsun, eğer hafız isen bu cemaatin önünde bu sureyi okumalısın!" diyordu. İçimde bu savaş devam ederken bir yandan da mihraba gidiyordum. Mihraba yaklaştığım bir sırada sureyi okumaya karar verdim. Mihraba geçtim. Tam arkamda bir zat duruyor. Boyu 1.90 var, neredeyse. Fakat ince beden değil, cüsseli, kalın, heybetli bir adam. Başında köylü tipi bir sarık var. Sakallı nur yüzlü bir adam. Adamı görünce tekrar tereddüte düştüm. Sakalı aşağı sarkmış, lakin gövdesine uygun görünüyor. Müezzin kameti bitirdi. Ben de Allah'a tevekkül edip namaza durdum. Mü'minûn suresinden başka bir yer kalmadı aklımda. Ben de oradan başladım. Hadr tarzıyla yani biraz hareketli bir tarzla okudum. Cemaatin huzuru bana da yansıdı. Birinci rekâtta beş sayfa okudum, ikinci rekâtta üç sayfa okudum. Toplam sureyi sekiz sayfayla tamamladım. Hamd olsun hiç ne takıldım ne de yanıldım. Son derece rahat okumuş ve sureyi bitirmiş oldum. Tesbihi çektik, duayı yaptık, Haşr suresinin sonunu okudum. Arkasından "Sübhane'l-Ebediyyil Ebed" Tesbihini okudum. Elhamdülillah hiçbir arıza olmadan vazifeyi bitirdim. Gitmek üzere ayağa kalkınca, arkamda duran o heybetli adam ellerimden tuttu ve "Hay uşak! Ben de hafızumdur… Amma senin kadar cesur değilimdur. Sen bu kalabalık cemaatin önünde bu sureyi nasıl bir cesaretle okudun? Maşaallah. Gel senin şu alnından bir öpeyum da…" dedi. Öptü ve elimden tutup benimle biraz yürüdü. Cemaatin elime gelmesi sebebiyle bıraktı.

Bundan önceki bölümlerde yapageldiğim Kur'an hizmetini uzun uzun anlattım. 1975 yılında Hayra Hizmet Vakfı'nı kurdum. Bu vakfı kurmaktan asıl maksadım, Kur'an hizmetini daha rahat ve daha verimli biçimde yapmaktı. Ancak vakfın kurulması tanıtılması ve yerleştirilmesi için pratikte çok meşgul olmak zorunda kalınca Kur'an Kurslarında görev almadım. Fakat gerek camide gerekse vakıf merkezinde daima beş on öğrenciden az olmamak üzere talebe okutmuşumdur. Hatta 1984'den 1990 senesine kadar sanayide bulundum. Orada dahi yedi öğrencim vardı. Onları okuttum.

Çağımıza Selam dergisinde bir yazım çıkmıştı, "İslam Başka Hıristiyanlık Başka." diye. İster istemez laiklik konusuna da değinmiştim. Beni aktif politikaya çekmek isteyen bazı kişilerin bu yazıyı sıkıyönetime şikâyet ve ihbar ettiklerini sanıyorum. Beni tutukladılar. Dört ay içeride kaldım. Orada da mahkûmlardan bazılarını okuttum. Pazar günleri özellikle cezaevi mescidinde vaaz ve nasihatte bulundum. Kendi koğuşumuzda birkaç arkadaşımızı okuttum. Zevat Yaman bunlardan biridir.

Beyşehir müftülüğünde imamlık yaptı. Şimdi arıcılık yapıyor.

Cezaevi Günlerimden bir görüntü, önde görülen Zevat Yaman'dır.

Hapishaneden çıkınca bir merakım vardı, gaz yağıyla yanan bir soba yapmak. Allah rahmet eylesin ustam, ortağım ve arkadaşım Muzaffer Kirdiş, namı meşhur "Şıh Usta". İşe onunla başladık. Epeyce mesafe de aldık. Beş-altı yıl sanayide kaldım. Çalıştım. Bu esnada eski dostlar gelip beni uyarıyorlardı. "Senin işin bu değil, sen Kur'an okutmak zorundasın. Senin işin odur" diyorlardı. Bir gün seydişehirli Mürsel Efendi namı diğer "Deli Mürsel" geldi. Fakir olmasına rağmen çok ihlaslı bir insandı. Meczûbînden diyebileceğimiz birisiydi. Bu haliyle bile bazı öğrencilerin maddi yükünü üzerine alır onları okuturdu. Beni de çok severdi.

Bir gün baktım tâ sanayiye gelmiş. Oturduk, konuştuk. Bana şöyle bir baktı ve "Hasan Hoca!" dedi. "Eğer senin şu ana kadar ki hizmetlerin olmasaydı bir tokat yiyecektin. Allah sana merhamet etti de kurtuldun. Sen bizim gibi dostların söylediklerini kale almıyorsun. Ama çok yakında bir zat gelecek seni rüyanda uyaracak, sen de Deli Mürsel demişti, diyeceksin." dedi. Ve izin aldı gitti.

Gitti amma o andan itibaren benim sanayiye olan meylim ve arzum da gitti. Gerçekten o günün akşamında gece uyurken pîri fânî, bembeyaz giysili sakallı ve son derece nurânî bir zatla görüştüm. Bana "Evlat senin buradaki çalışman bitti. Bundan sonra sen sana verilenle hizmet et, başkaları da kendilerine verilenle hizmet etsinler" dedi. Mürsel kardeş haklıydı. Maneviyat erleri onun tarafını tuttular.

Ertesi gün ortağım ustayı çağırdım. Kendisine olayı anlattım. Ve "Artık benim işim burada bitmiştir" dedim. 20 milyon lira borcu ben üzerime aldım, atölyenin elektrik, su ve vergi ve benzeri yüklerini de üzerime aldım. Bunların dışında atölyede ne varsa hepsini ustaya bıraktım ve kendisiyle helalleşip ceketimi giydim ve çıktım. Vakfa geldim sene 1990. Lakin arkadaşlarım bana çok yabancı gibi bakıyorlar. Neyse bir müddet öyle gitti. Kısa bir süre sonra arkadaşım Osman Endiz bana telefon etti. O kendisi Almanya'daymış. Beni de bulunduğu yere çağırıyordu. Orada imamlık yapacağım, sohbet edeceğim ve gençlerle meşgul olacağım… Hemen kabul ettim. Çünkü zaten mesleğim buydu.

Stuttgart'ın Ludwigsburg şehrine geldim. Üç katlı bir camileri vardı. Gerçekten cemaat çoktu. Ayrıca benim orada görev yaptığım birden çevreye yayıldı. Çok uzaklardan cemaat gelmeye başladı. Fakat ben, 1982 yılında emekliye ayrılmıştım. O günden bu tarafa konuları unutmuşum. Konuşma yeteneğimi epeyce kaybetmişim… Mahcup olmamak için orada Osman Hoca'nın elinde bulunan tefsir, hadis, fıkıh ve başka neler varsa hepsini gece sabahlara kadar okudum. Bir aylık Ramazan müddetince eski halimi kazandım elhamdülillah ve rahatladım. O sene bana verilen marklarla borçlarımı ödedim. Değişik tipte insanlarla tanıştım.

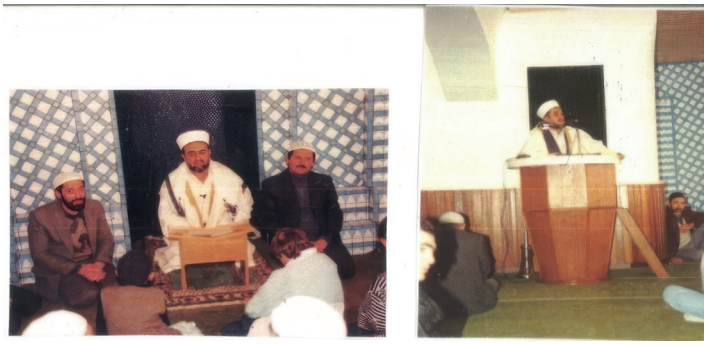

Almanya'da din görevlisi olarak yapılan faaliyetlerden

Ertesi yıl Waiblingen diye bir şehre geldim. Orada iki sene Ramazan'da görev yaptım. Sonra tekrar ilk geldiğimdeki ilk şehre geldim. Dördüncü sene yine Almanya'ya geldim. Fakat bu defa ATİB Avrupa Türk İslam Birliği cemaatinden istemişlerdi. Oraya gittim. Musa Serdar Çelebi'nin başkanlığında bir cemaatti. Orada ve çeşitli şehirlerde görev yaptım.

1990 senesi Ramazan'ında Almanya'ya ilk gittikten sonra tekrar Konya'ya döndüğümde vakfın genel merkez binasının son katında bir dershane düzenledim ve Kur'an hizmetine tekrar başladım. Kırk tane öğrencim vardı. Aynı yerdeki bu çalışma 1993 senesine kadar devam etti. Sonra yeni yaptırmış olduğumuz Genel merkez binasına taşındık. Şimdi hâlâ oradayım. Burada da hemen bir dershane hazırladım. Derslerime orada devam ettim. Bu arada on beş tane hafız yetiştirdim. Şimdi bunların hepsi maşaallah imamlık yapıyorlar. Çalışmalar bir devri daim makinesi gibi devam ediyor. Hayat durmadan akıyor, biz de bu akıntı içerisinde sürüklenip gidiyoruz. Rabb'im çalışmalarımızı rızasına muvafık kılsın.

BİR RÜYA

Yeni yeni öğrenciler geliyor, işi bitenler gidiyor. Rabb'im sağlık ve sıhhat verdikçe bu devam edecektir. Biz yolumuza böyle devam ediyorken yine bir rüya gördüm. Ancak bu rüya hayatımın en önemli rüyalarından birisidir. Biliyorsunuz bir insan rüyasında kendisine ne gösterileceğini bilemez. Yani rüyalar kişilerin ellerinde değildir. Benim de elimde olmadan gördüğüm ya da bana gösterilen bu rüya benim Kur'an yolunda yapacağım çalışmaların sonuçlarını gösteriyordu. Fakat burada rüyanın gösteriliş şeklini söylemem mümkün değil. Onu ancak teşbih tarîkiyle anlatmaya çalışacağım. Gösterilen şekliyle anlatılmasına müsaade edilmedi.

Rüyamda seccadenin üzerinde oturuyordum. Önümde bir rahle ve üzerinde bir Kur'an vardı, okuyordum. Bir ara durdum. Rahleyi biraz ileriye sürdüm. Rahlenin altından bana bir tas uzatıldı. İçerisinde beyaz bir madde vardı. Sonradan onun süt olduğunu gördüm. O tasın içerisindeki sıvı maddenin üzerinde küçük köpükler vardı. Onlardan milyonlarcası toplanmıştı. Fakat asıl hayret edilecek taraf her köpükte bir insan yüzü görülüyordu. Bazıları oğlan bazıları kız suretinde idiler. Ben

bunları seyrederken "Onu iç." diye bir ses duydum ve onu içtim. Daha önce bir benzerini görmediğim için o rüyayı yoramadım. Yorumunu geleceğe bırakmıştım. Bakalım nasıl bir tecelli olacaktı onu merak ediyordum.

SÜLEYMAN EFENDİ CEMAATİ

Bu rüyayı gördükten birkaç gün sonra yanında birisiyle Konya merkez vaizlerinden Ahmet Aygın Hoca Efendi geldi. Kendisi Süleymanlı cemaatinin ileri gelen simalarından birisiydi. Kendisini severim. Olgun, ağır başlı, vakarlı birisiydi. Kur'an ve İslam hizmetinde gayretliydi. Kur'an hizmeti konusunda pek çok şeyi feda edebilen bir zattı. Ben kayınpederi Sabri Yeşil amcayı tanırdım. Dostumdu. O da beni severdi. Zaman zaman görüşür sohbet ederdik. Fakat Ahmet Hoca ile yakın bir irtibatımız yoktu. Onu hep camilerde kürsülerde konuşurken görürdüm. Biliyorum ki o da bizi camilerden tanıyordu. Evet, bu zat yanında birisiyle geldi. Hoş beşten sonra bana "Hocam!" diyerek söze başladı. "Bizi biliyorsunuz. Gücümüz nispetinde İslam'a hizmet etmek için uğraşıyoruz. Bizim cemaatimiz hakkında ileri geri pek çok kişi konuştu. Lakin sizden hiçbir şey duymadık. Sizi yakından tanıyor ve biliyoruz. Kur'an ile ilgili hizmetlerinizi ve maharetlerinizi takdir ediyoruz. Size hüsnü zan besliyoruz. İslamî temel ilimler konusunda bizim cemaat olarak bir seviyemiz var. Fakat Kur'an-ı Kerim'in okunması konusunda bir eksikliğimizin olduğunun farkındayız. Eğer bildiklerinizi bizim hocalara aktarabilirseniz size şükranlarımızı arzedeceğiz. Sebebi ziyaretim budur. Biz bütün imkânları seferber etmeye hazırız. Sizden bir hizmet bekliyoruz."

Emekli Konya Merkez Vaizlerinden Ahmet Aygın Hoca Efendi

Hiç beklemediğim bir teklifti bu! Sene 1993 yeni genel merkez binasındayım. Hizmete devam ediyorum. Buradan bir dal uzatmak gerekir mi? Düşündüm. Ahmet Efendi'ye "Peki Hocam! İnşallah faydalı olurum. Gereken hazırlıklar yapılsın ben ona uyarım." dedim.

Hazırlanan çalışma programına göre 1993 senesinin yaz ayında başlanmak üzere her yıl birer aylık seminer çalışması yapılacak. Konya'da bulunan İsmail Yakutlu yurdunda devam edilecek. Kimler seminere katılacaksa çağırılacak ve her seferinde altmış kişi olacak uygulanmakta olan usûl şöyleydi: Tek tek her şahısla ilgilenmem çok zaman alıyordu. Gruplar halinde bu işi götürmeliydim. Onun için önce on tane arkadaşı seçtim. Onları ağırlıklı olarak yetiştirdim. Sonra onlara grupları teslim ettim. Onlar hazırladılar ben de onları kontrol ettim. Bu noktada yıllarca yaptığım çalışmanın tecrübesiyle kulak ve ağız hassasiyetim vardı.

Onu kullandım. Arkadaşlarım da teyplerle çalıştılar. Öncülerden faydalandılar. Bu sayede son derece kolay ve çabuk netice aldık.

Süleymanlı kardeşlerle Meram Öğrenci Yurdunun bahçesinde.
Sol baştaki merhum Ahmet Kirdiş Hoca'dır.

Uyguladığımız program ise:

1- Önce Esmâü'l-Hurûfi'l-Arabiyye dersini öğretmek oldu.

2- Tashîhü'l-Hurûf, harflerin düzeltilmesi dersi yani Ahvâlü'l-Hurûf dersini dikkat ve itina ile okuttum.

3- Ta'lîmü'l-Kırâeh, namaz duaları, kısa aşırlar ve kısa sureler olmak üzere bunların hepsini toplu olarak okuttum. Sonra tek tek, bazen ikişer bazen de üçer kişilik gruplar halinde kontrol ettim.

4- Tecvid, nazari olarak tecvid bilgisi okutuldu. Zaten de bu konuda bilgi sahibi olmaları hasebiyle tekrarlanmış oldu.

5- Tilâvet, tek tek yüzünden okuma işi yapıldı. Altyapının uygulaması şeklinde olan bu ders aslında pek çok şeyi içerisinde barındırıyor. Seslerin kulağa hoş gelecek şekilde olması, musiki ve melodi itibariyle dikkat edilmesi, harflerin düzgün telaffuzu, tecvid kurallarının uygulanması, şarkı ve türkü havasına düşmeden Kur'an'a yakışır bir tavırla makamla okunması, manası göz önünde tutularak, sesin yükseltilmesi, alçaltılması, vurguların yerinde ve usulünce yapılması gibi daha

pek çok yönden Kur'an'ın okunabilmesi tilâvet dersinin ilkelerindendir.

Bu durum benim okuttuğum derslerin en üst seviyesidir. Bir ihtisas dersidir. Ancak bu seviyede Kur'an okuyabilmek için manaya aşina olmak, Kur'anı Kerim'in fesahatının yanında belâğatını da bilmek gerekiyor. Bu cemaat mensuplarının bu söylediğim konularda donanımlı olmaları benim işimi kolaylaştırdı. Şu ana kadar sürdürdüğüm Kur'an hizmetlerinde ilk defa bu arkadaşlara bunu okutabildim. Bunların haricinde de çok talebe okuttum, fakat bu seviyeyi tutturamamıştım.

BİR HATIRA:

Burada beni çok sevindirmiş olan bir hatıramı anlatayım.

Arkadaşlarla tilavet dersi programını uygulayarak Kur'an okuyoruz. Ali İmran suresinin 9. sayfasını okuyorduk. O esnada bir zat geldi oturdu. Bizim okuduğumuzu dinliyordu. Ben tanımıyordum. Şöyle tıknaz, kilolu kara yağız, olgun bir zattı. Doğu bölgelerinde müfettişmiş, galiba emekli müftülerden biriymiş. Biz de bilebildiğimiz kadarıyla manaya uygun bir tilavette bulunuyorduk. Sırası gelip de okuyan arkadaşımız da benim tariflerimi çok iyi anlıyor ve güzel uyguluyordu. Gerçekten hem tatlı hem huzurlu bir atmosfer oluşmuştu. Bense, böyle bir seviyeye ulaşmış olmanın hazzı rûhânîsi ile bazen ağlıyordum, bazen coşuyordum. Subjektif açıdan bakıldığında herhalde Süleyman Efendi Hazretleri'nin ruhâniyetinin bir tecellisi olarak yorumlanabilirdi.

O günkü dersimiz bitti, Fatiha'yı çektikten sonra o zat bendenize hitaben "Hocam! Maşallah ne güzel bir Kur'an okuma usulüdür bu? Ben bugüne kadar hiç kimsede görmedim!" dedi.

Köln İslam Merkezindeki Camide 1996 senesinde yapmış olduğumuz çalışmaya katılan talebelerim

"Muhterem Hocam, çok teşekkür ederim. Aslında bu Kur'an'ı okuyan kimse bir vaiz gibidir. Vaiz kürsüde nasıl ayetleri açıklıyorsa, Kur'an okuyan kişi de tilavet esnasında tavrıyla, edasıyla, sadasıyla, mimikleri ve şimikleriyle okuduğu Kur'an'ı anlatmış olmalıdır." diye cevap verdim.

Süleyman Efendi cemaatına beş altı sene yaz aylarında olmak üzere Kur'an dersi okuttum. Senenin birisinde Mersin'e gittim. Yanımda rahmetli Ahmet Kirdiş de

vardı. Bir ay orada kaldık. Ahmet Hoca da musiki üstadı olarak ilahiler geçiyordu. Gerçekten de çok güzel günler geçirdik.

Senenin birisinde İstanbul'a gittik. Yine Ahmet Kirdiş ile beraberdik. Bir ay kadar orada kaldık. O civarda hizmet veren hocaları topladılar onlara ders okuttuk. Yanımda yardımcılarım vardı. Birisini hatırlıyorum Halil Aslan'dı. Bir diğeri de yanılmıyorsam Muzaffer Erdinç ve Muzaffer Ceylan'dı galiba. Onların hazırlaması sayesinde dersleri çabuk bitiriyorduk. Senenin birisinde de Almanya'da bu dersleri o civardaki hocaları topladılar ve onlara okuttuk. Köln'de İslam Merkezi diye bir yer var. Maşallah çok dikkat çekici bir merkez. Orada toplandık. Almanya'dan, Fransa'dan, Belçika'dan, Hollanda'dan, İngiltere'den hocaları toplamışlar. Orada onlara dersler verdim. Yine sağ olsunlar yardımcılarım sayesinde kolayca hallettik. Halil Aslan vardı. Süleyman Hoca ve bazı arkadaşlar vardı. Onların isimlerini hatırlayamadım.

1995 senesi Ramazan'ında yine Almanya'nın Ludwigsburg kentiydeydim. Çok da sıkılmıştım. Bayram'ın ikinci günü yurda dönmek arzusu içerisindeydim. Halil Aslan Hoca Türkiye'yi aramış, oradan benim nerede görev yaptığımı ve telefonumu öğrenmişler, sonra beni aradılar. Yılbaşı yaklaşmış olması nedeniyle bayramdan sonraya kalmak istemiyordum. Fakat Halil Hoca'nın ısrarından kurtulamadım. Halil Hoca'ya "Peki hocam… Lakin beni yarın sabah saat onda buradan alın. Ben cemaatimle vedalaştım" dedim. Ertesi gün iki delikanlı geldiler, ateş gibilerdi. Benim ömrüm gençlerle geçtiği için öyle hareketli, zeki, kibar delikanlıları severim. Son model mercedes bir arabayla gelmişlerdi. Cemaat hemen etrafımıza toplandı. Ne olup bittiğinden kimsenin haberi yoktu. Bize içinden karşı olanlar da vardı, bizi cân-ü gönülden sevenler de… Osman Hoca ile Ekrem Hoca'ya söyledim. "Ben önce Stuttgart, sonra da Köln İslam Merkezine gidiyorum. Orada bir ay kalacağım. O cemaatın hocalarına ders okutacağım, sizin haberiniz olsun" dedim. Arabaya bindim ve yürüdük. Stuttgart'da merkez Kur'an Kursuna geldik. Akşama kadar durduk. Akşam tekrar yola çıktık. Bana sorulan sorulardan anladığım kadarıyla bizim yapacağımız işten pek kimsenin haberi yok. Çok ani bir kararla bu iş tepeden inme bir iş olmuş galiba…

Köln'e geldik. Orada Halil Hoca'yla karşılaşınca dünyalar benim oldu. En azından beni tanıyan birisi var artık. Sonra Süleyman Hoca geldi. Onun soyadını hatırlayamadım. Benden olur alındıktan sonra çevre devletlere haber salınmış. Çok kısa bir zaman içerisinde hocalar toplandı. Program zaten hazırdı. Hemen derse başladık. Sağolsun Halil Aslan ve Süleyman hocalarım çalıştırdılar, biz de kontrol ettik. Hızlı bir eğitim öğretim yaptık.

Ders yaptığımız kursun müdürü yanılmıyorsam adı Vehbi olacak, bana "Hocam! Bize böyle bir ders okuyacağız diye haber gelince, "Yahu bizim böyle bir derse ihtiyacımız yok, bu da nereden çıktı?" demiştim. Fakat gördüm ki bizim böyle bir derse çok ihtiyacımız varmış, biz bilmiyormuşuz! Allah sizden razı olsun, ne güzel bir iş yaptınız. Çok teşekkür ederim." dedi.

Bu bahsettiğim hatıraların hepsini fotolarıyla belgelemem mümkündür. Hele Almanya'daki bu dersten sonra Türkiye'ye gelmek üzere ayrılışımız, gözyaşları içe-

risinde oldu. Kısa zamanda birbirimizi çok sevmiştik. Dersler bitti. Onlar görevlerinin başına döndüler. Biz de arkadaşlardan bir grupla Hollanda'da bazı yerleri, Fransa'da bazı yerleri gezdik ve yurda döndük.

Avrupa'ya da bir maya çalmış olduk. Konya'da kendilerine bu dersleri okutabileceklerine dair ruhsat verdiğim hocalardan Halil Aslan Hoca, Mustafa, Ali, Muzaffer ve diğer hocalar, kurslarda hocalık yapmakta olan kızlarını yetiştirmişler. Muhterem Ahmet Aygın Hoca'mla birlikte olup, onları kontrol etmeye gittim. Meram'da kız kursunun üst katında geniş bir mekân vardı. Orası hem mescid hem de toplu ders yapmak üzere hazırlanmış.

300 kadar öğrenci kızlar iki grup halinde oturmuşlar. Önce hoca hanımları kontrol ettim. Sonra öğrencilerini kontrol ettim. Yanımda o günkü Konya Müftüsü Habib Görün de vardı. Müftü de kendi alanında bir nevi imtihan etti. Benim okuttuğum dersler açısından son derece duygulandım. Çünkü çok güzel intikal etmiş, ben bu derece falsosuz intikal edeceğini hiç tahmin etmemiştim. Hem hoca hanımlar hem de öğrenciler bu güzel neticeyi görünce, hayatımın en mutlu anını yaşadım. Anladım ki merhum Süleyman Hilmi Tunahan Hazretleri'nin bu cemaati gayretli ve o nisbette de bereketli bir cemaattir. Allah onları tehlikelerden muhafaza buyursun.

Bu cemaatin Türkiye dâhilindeki kurslarını ve yurtlarının birçoğunu gördüm. Türkiye dışındaki kurs ve yurtlarının da epeycesini gördüm. Hemen hepsinde benim bu derslerim okutuluyor. Onlar eliyle dünyanın her yerine yayılıyor. Sadece erkek öğrenciler değil, kız öğrenciler de bu derslerden nasiplerini alıyorlar.

Bu gördüğüm manzara yukarıda size anlattığım rüyanın, rüya olmaktan çıkıp gerçek olduğunu göstermiyor mu? Rabb'im rızasına muvafık ve mutabık kılsın. Âmîn.

KONYA MÜFTÜLÜKLERİ

Bu bölümde anlatacaklarım 1993 yılı ile 2000 yılları arasındaki çalışmalarımı yansıtacaktır. O günlerde yazmaya başladığım çalışmalarımı aynen aktarmak zorundayım. Eskiden Konya'da tek müftülük vardı. Konya Büyükşehir olunca üç tane yeni müftülük oluştu: Meram, Selçuklu ve Karatay müftülükleri. O yıllarda Konya'daki bu müftülüklerden birinden bendenize bir talep geldi. Meram müftülüğüne bağlı bütün Kur'an kursu hocalarından bir grup bayan, bir grup da baylardan olmak üzere, iki sınıf halinde, onlara da üç yıl üst üste seminer çalışması şeklinde ders verdim. Bu çalışma aynen Selçuklu ve Karatay müftülüklerinde görev yapan bütün personelin hepsine sınıflar halinde yapılmıştır. Öyle bir noktaya geldim ki Konya'daki bay ve bayan görevlilerin hepsi bizim derslerimizi almış oldular. Lakin eskiler emekli olup gidiyorlar, bazıları memleket değiştiriyor, durmadan yeni yeni eleman geliyor, gidiyor ve biz yenileriyle karşılaşıyoruz.

Yaz aylarında hep bu işlerle meşgul olurdum. Gezmeyi bilmem, izin, istirahat bilmem, kaplıca veya içmece gibi yerleri bilmem. Hep öğretim işleriyle meşgul olup durdum. Fakat artık yaşlandım. Yeni gelen görevlilere ulaşamaz oldum. Müftülüklerin isteklerine de olumlu cevap veremez oldum. En son Konya il müftüsü muhterem Şükrü Özbuğday resmî olarak "Tashihul Hurûf, kursu açtı, ilk sene 20 hoca

hanım, ikinci sene 10, üçüncü sen de 10 tane hoca hanım olmak üzere bu dersleri okuttum. Şimdi o kurs devam ediyor ama benimki tamam. Böylece müftülükler eliyle devam ettiregeldiğim hizmet de sona ermiş oldu.

Konya Müftülüğünün açtığı resmi kurstaki bir grup hoca hanımlar.
Yanımda oturan eşimdir.

ŞU ANDA NE YAPIYORUM?

Köklü çalışmalardan saydığım Süleyman Efendi cemaatiyle yaptığım çalışmayı anlattım. Yine köklü çalışma çerçevesinde kabul ettiğim müftülüklerle yaptığım çalışmaları da anlattım. Bunlar güzel ve verimli çalışmalardı. Yaşlandığım için gücüm yetmez hale geldi, onları bırakmış oldum. Rabb'im rızasına muvafık kılsın…

Asıl ve en köklü çalışmalarımdan kabul ettiğim ve çok küçük yaşlardan beri devam ettirdiğim Kur'an hizmeti, benim kendi imkânlarımla yapageldiğim hizmettir. "Hayatımın Kur'an'a Hizmet Boyutu" diye isimlendirdiğim bu yazının genel gidişatı içerisinde yeri geldikçe anlattığım farklı farklı boyutlarda yaptığım çalışmalar hep süregelmiştir. Bazen hizmetin resmisi faydalı olur, bazen da gayriresmîsi faydalı olur. Resmî hizmetler diplomalı hizmetlerdir. Gayriresmî hizmetler daha çok serbest, gizli, kaçak hizmetlerdir. Benim hayatımda diplomalı hizmetin pek yeri olmadı. Çünkü diplomam yoktu. Benim çalışmalarımın %95'ini gayriresmî çalışmalarım oluşturuyordu. Diyebilirim ki piyasada bizden ders almış insanların çoğu böyle özel olarak okuttuğum gençlerden oluşuyor.

Bir idealim vardı. Kimsenin emri altına girmeden, kimseden yardım ve maddi destek almadan hizmet etmek… Çok zor da olsa buna ulaştım. Hamd olsun! 1975 senesinde Hayra Hizmet Vakfını kurdum. İlk yıllarda beni çok meşgul etti, uğraştırdı. Fakat şu anda Allah'a şükürler olsun ki asıl hedefime ulaşmış oldum. Beni tanıyan ve bana güvenen pek çok Konyalı kardeşimin, Allah onlardan razı olsun, yaptıkları bağış ve yardımlar sayesinde Kur'an hizmetine devam edebiliyorum.

Bundan sonra anlatacaklarım özel, yani gayriresmî çalışmalarım olacaktır ve Hayra Hizmet Vakfı çatısı altında olacaktır. Şu anda içerisinde bulunduğum vakfa ait bir hizmet binasıdır. 1992 yılında Himtaş AŞ eliyle Abdüllatif Başaşçı kardeşimiz yapmıştı. Üç katlı binanın zemin katında vakıf idaresi, ikinci katında halka açık kütüphane, üçüncü katı da dershane olarak kullanılmaktadır.

Hayra Hizmet Vakfı Genel Merkez Binası

Abdüllatif Başaşcı

1993 yılından 2012 yılına kadar geçen zamanda yapılan çalışmaları burada anlatayım da yukarıdaki sorunun cevabını vermiş olalım: "Şu anda ne yapıyorum?"

1993 yılını ve devamını kastederek diyorum ki, şu anda 20 kişilik bir erkekler grubu, 10 kişilik bir kızlar grubu, yine 12 kişilik ikinci bir kızlar grubu, 13 kişilik üniversite öğrencilerinden oluşan üçüncü bir kızlar grubu öğrencilerim var. Malumunuz daha öncede söylemiştim, sabahları erkekleri, öğleden sonra kızları okutuyorum. Bu usulümüz hâlen devam ediyor. Bunların iki grubu Tashihul Hurûf, talim, tecvid ve tilavet dersi olarak Kur'an'la ilgili dersleri bitirdiler. Arkasından Arapça okumak istediklerini söylediler. Bunun üzerine onlara medrese usûlü ders vermeye başladım. Birinci grup Emsile, Bina, Maksut, İzzi ve Merah gibi sarf ilminin temel kitaplarını okumuş oldular. Sonra Avamil, İzhar ve Kâfiye gibi nahiv ilminin temel kitaplarını okudular. Sarf ve nahivden sonra uygulamalı dersler olarak İbni Kesir'in muhtasarına başladık. Bu arada hadis ilminden de Et-Tâc isimli Hadis kitabına başladık… Akâidden "Şerhu'l-Emâli" isimli kitabı okuttum.

İkinci gruptakiler de aynı yolu izleyerek devam ediyorlar. Bunlara ayrıca fıkıhtan "Nurul İzâh" isimli kitabı okuttum. Modern Arapça sisteminden de bunlara ayrıca M. Antakî'nin "el-Minhâc" isimli kitabını uygulamalı olarak okutuyorum. Maalesef erkeklerden Arapça okuma heveslisi arkadaşlara rastlamadım. Kızlar çok hevesli lakin onlar da tam olgunlaşıp yetişme noktasına gelirken bir taliplisi geliyor ve onu alıp gidiyor. Gerçi Allah'a şükürler olsun ki Türkiye'nin çeşitli yerlerinde Kur'an hizmetini sürdüren 50'den fazla Kur'an kursu hocası öğrencilerim

1993 yılından itibaren hizmet verdiğim dershane.
Bir grup kız öğrenci önce Kur'an sonra Arapça okuyorlardı.

var. Aynı şeyi erkek öğrencilerim için de söyleyebilirim. Bu husus, yukarıda beyan ettiğim müftülüklerle Süleymanlıların dışında olanlarla ilgilidir. Yoksa rahle-i tedrisimizden geçenlerin sayısını bilemem.

Burada bir hatıramı anlatmak isterim. Zaman zaman sohbetlerime katılan, zengin, varlıklı, helva fabrikası olan bir arkadaşım vardı. Sözbirler sülalesinden adı Asım Sözbir. Bir fakir öğrenci için yardım istemek üzere iş yerine gittim. Hoşbeşten sonra kendisine durumu izah ettim. Ve bir miktar yardım etmesini istedim. Bu arada bir taraftan mal satıyor, bir taraftan gelen paraları çekmeceye atıyordu. Ben içimden, bir beş lira verse de gitsem diye düşünüyordum. Fakat o, hiç beklemediğim bir şey sordu: "Hasan Âbe!" dedi. Samimi ve art niyet olmayan ifade ile "Ben seni bildim bileli gece gündüz, yaz kış durmadan çalışıyorsun! Allah aşkına söyler misin ne kazandın?"

Ben hiç böyle bir soruya muhatap olacağımı düşünmemiştim. Şaşırdım. Ve de üzüldüm. Sonra kendime geldim ve cevap vermem gerektiğini anladım.

"Asım kardeş, sen sabah geliyor, Besmele'yle dükkânı açıyor ve işe başlıyorsun. Çekmecende ne kadar para var belli. Akşama kadar mal satıyor ve para alıyorsun. Akşam gideceğinde kasanı, keseni, çekmeceni kontrol ediyorsun. Sabah işe başlarken elindeki miktarı biliyorsun. Sonuçta akşama kadar yapmış olduğunuz alışverişten ne kazanmışsınız bunu bilir ve hemen söylersiniz."

"Fakat benim çalışmalarım sizinki gibi değil! Senin de bildiğin gibi yaz demeden, kış demeden, gece ve gündüz demeden ben de çalışıyorum. Ama ben insana yatırım yapıyorum. Necip Fazıl'ın dediği gibi, sonumun nereye varacağını bilmeden, bir karanlık âleme tohum atıyorum. Ümmeti Muhammed'in evladıyla meşgul olmaktan bir an bile geri kalmıyorum. Benim izinle istirahatle işim yok. Ekmeğin kaç kuruş olduğunu dahi bilmem. Çünkü çarşıyla pazarla ilgim yok. İmamlıktan aldığım maaşı eşime veriyorum. O da babama veriyor ihtiyaçlarımızı karşılıyorlar. Benim bütün işim genç nesle yardım etmek yol göstermektir. Mümkün olsaydı da kendisine mihmandarlık ettiğim insanları bir meydanda toplayabilseydim. O zaman sana derdim ki, "Asım kardeş, işte bunları kazandım!"

Asım kardeşimiz üzüldüğümü ve duygulandığımı görünce, özür beyan etti. Ama ben Asım ile arkadaşlığımın arasına biraz mesafe koymak suretiyle, hiçbir şey almadan çıktım ve gittim. Hakikati anlatmam gerekiyorsa derim ki "İçimde bir ukde olarak kalan bu olay, hâlâ devam ediyor. O günden bu tarafa içimdeki o soğukluğu atamadım. Allah beni affetsin!"

Şu anda yukarıda anlatmaya gayret ettiğim çalışmalar devam ediyor. Çark dönüyor, seneler ardı ardına geliyor. Öğrenciler gidiyor yenileri geliyor. Öğleden önce imamlar, müezzinler, Kur'an Kursu hocaları gelirler onları okuturum. Öğleden sonra imam hatip öğrencileri kızlar, ilahiyat öğrencileri kızlar ve Kur'an kursunda görev almak isteyen hoca hanımlar geliyor ve onları okutuyorum. Çok iyi yetiştirdiğim dört tane hoca hanım kızlarım talebeleri hazır hale getiriyorlar ben de haftanın belli gün ve saatlerinde kontrol eder ve onay veririm. Erkek öğrenciler için de durum aynıdır. M. Abdulbaki Akdeniz evladımız bu işi yapıyor, ben de kontrol ediyorum.

2012 senesinin son dönemindeyiz. Şu ana kadar son derece faydalı ve verimli bir çalışma sergilemekteyiz. Daha önce bizim bu derslerimizden haberi bile olmayan Diyanet İşleri Başkanlığı bugünlerde üzerine eğiliyor ve müftülükler eliyle çok güzel çalışmalar yapıyor. Biz de bu durumdan çok memnun oluyoruz. Bizim tashihül hurûf dersi hocalarımız ve hafızları dinleyen hocalarımızla birlikte toplumdan, müftülüklerden ve Diyanet'in resmî kurumlarından itibar görmemiz gerçekten bizleri mutlu ediyor. İşte burada son bir olayı yazmak istiyorum:

Bugünlerde yaz döneminde bir şahsın çocuk okutma işlerinde görev alabilmesi için sınava girip, oradan yeterlilik belgesi almaları gerekiyormuş. Müftülükler eliyle birkaç grup komisyon oluşmuş. Gençler, özellikle İlahiyat öğrencileri bu komisyonlarda sınava alınıyor ve yeterliyse belge veriliyormuş. Bu hareket gençler arasında duyulunca, bizim talebeler çoğalıyor. Şu anda 300 tane öğrenci müracaatta bulunmuş durumda.

Bu öğrencileri hazırlayan ve benim kontrolüme tevdi eden hocalarımdan birisi de yeterlilik belgesi almak için sınava girmiş. Ancak, geç kaldığı için sırasını kaybetmiş ve en son girenlerden olmuş. Sormuşlar, soruşturmuşlar ve okutmuşlar… Eûzü Besmele'nin ustaca okunduğunu görünce, kimde okuduğu sorulmuş. Varol Hoca'da okuduğu anlaşılınca dersin usulünü ve metodunu sormuşlar. Arkasından "harfin 65 hali" sormuşlar ve sin harfini bize oku demişler.

"Hoca'm, sin harfi kolaydır, ben size noktalı ha (خا)harfini okuyayım" demiş. Peki demişler ve okumuş… Bu harfin 65 halini hiç falso yapmadan okuduğunu görünce şok olmuşlar ve hemen benim telefonumu almışlar.

İkindi namazı için abdest almıştım, ezanı bekliyordum. Telefonum çaldı, açtım. Selam kelâmdan sonra karşıdaki zat "Hocam, ben yüksek ihtisas okulu müdürü Süleyman Sarı. Talebelerinizden Lütfiye kızımızı imtihan ettik, hayran olduk. Şu anda komisyonda bulunan arkadaşlarla size şu teklifi yapmak istiyoruz: Bizim bu binamız hizmete çok elverişli. Sizi talebelerinizle birlikte buraya alsak ve burada çalışmalarınızı sürdürseniz olmaz mı?" diyordu

Kendilerine bu davranış ve tekliflerinden dolayı çok teşekkür ettiğimi bildirdim. Ancak bunun mümkün olmadığını çünkü yaşlandığımı söyledim. "Bu yaştan sonra başkasının emrinde çalışamam. Ayrıca ben şu anda Hayra Hizmet Vakfını yönetiyorum. Yine şu anda kurduğum düzenle daha iyi ve daha verimli çalışıyorum, beni bağışlayın!" dedim.

Sonra Lütfiye kızımı aradım. "Lütfiye neredesin? Ne yapıyorsun?" dedim. "Hoca'm sınavdan yeni çıktım, terimi siliyorum" dedi. "Ne o? Çok mu terlettiler?" dedim. "Ee biraz heyecanlandım, ama ben onlara ders verdim" dedi. "İyi ama şimdi onlar hepimizi istiyorlar, oraya. Eğer hepimiz gitmezsek bizzat seni istiyorlar, ne yapacağız?" dedim. "Hayır, ben gitmem sizden ayrılamam. Hep beraber gitmeye de sıcak bakmam. Bizim şu an ki yerimiz usulümüz çalışmamız ve huzurumuz asla feda edilmemeli" diye cevap verdi. Lütfiye Hoca Hanım'ın bu ifadesi beni çok mutlu etti. İşte şimdi biz işimize devam ediyoruz. Rabb'im çalışmalarımızı başarılı kılsın. Amin…

Görevli hocalar tarafından hazırlanan öğrenciler perşembe günleri kontrol edilmek üzere bana gelirler. Bu fotoğraflar o çalışmaları gösteriyor…

Hasan Hüseyin Varol ve Öğrencileri.

Muhammed Abdülbaki Akdeniz ve Öğrencileri.

Zübeyde Gürses ve Öğrencileri

Hatice Akar ve Öğrencileri

Halime Eken ve Öğrencileri

Meryem Özçelik ve Öğrencileri

Lütfiye Küçükçalık ve Öğrencileri

Saadet Taşoluk ve Öğrencileri

ARŞİVDEKİ HATIRA

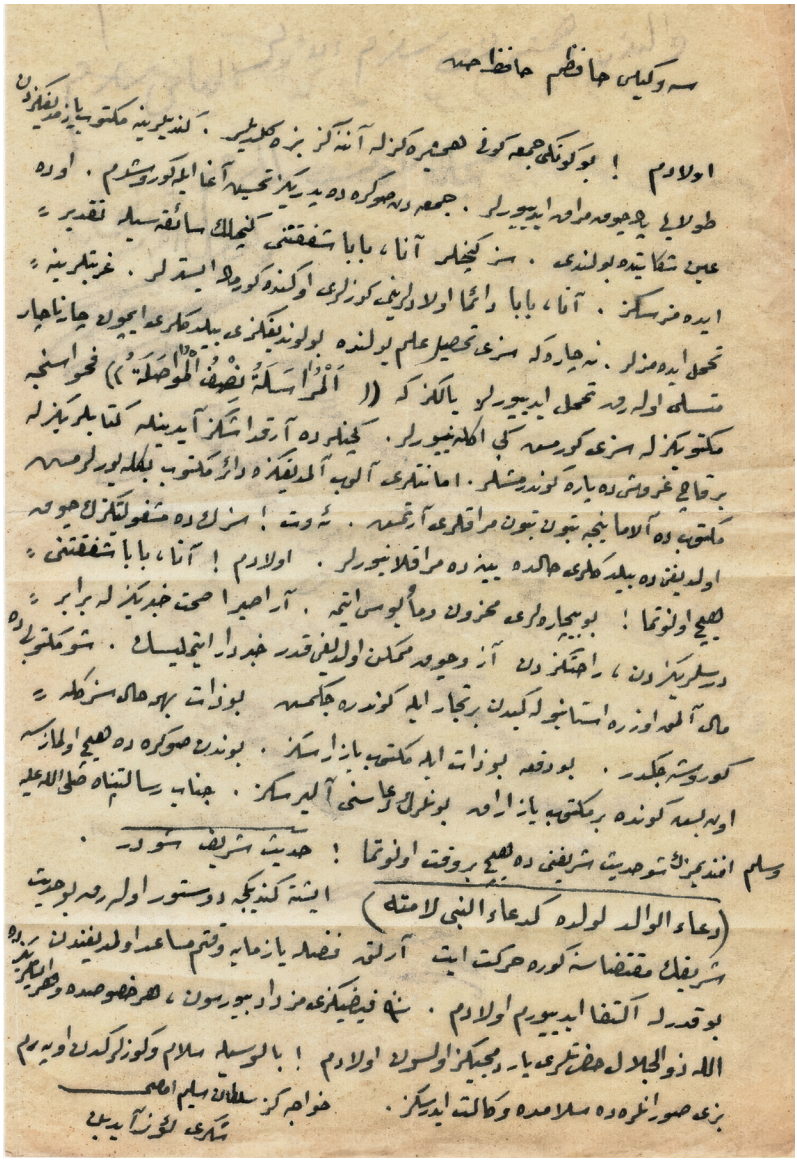

Merhum ve muhterem Hafız Şükrü Özaydın Hocamın kendi el yazısıyla bendenize gönderdiği mektuptur. İstanbul'da okuduğum esnada anamla kız kardeşimin şikâyetleri üzerine yazmış. Ben de onu kıymetli bir hatıra olarak arşivimde tutuyorum. Buraya da almak suretiyle onu tescillemek istiyorum.

Ayrıca bir hatim duası bir de nişan ve nikâh duası yazmış. Onu da buraya alıyor ve "Ruhu şad olsun" diyerek Cenâb-ı Hakk'a niyâz ediyorum.

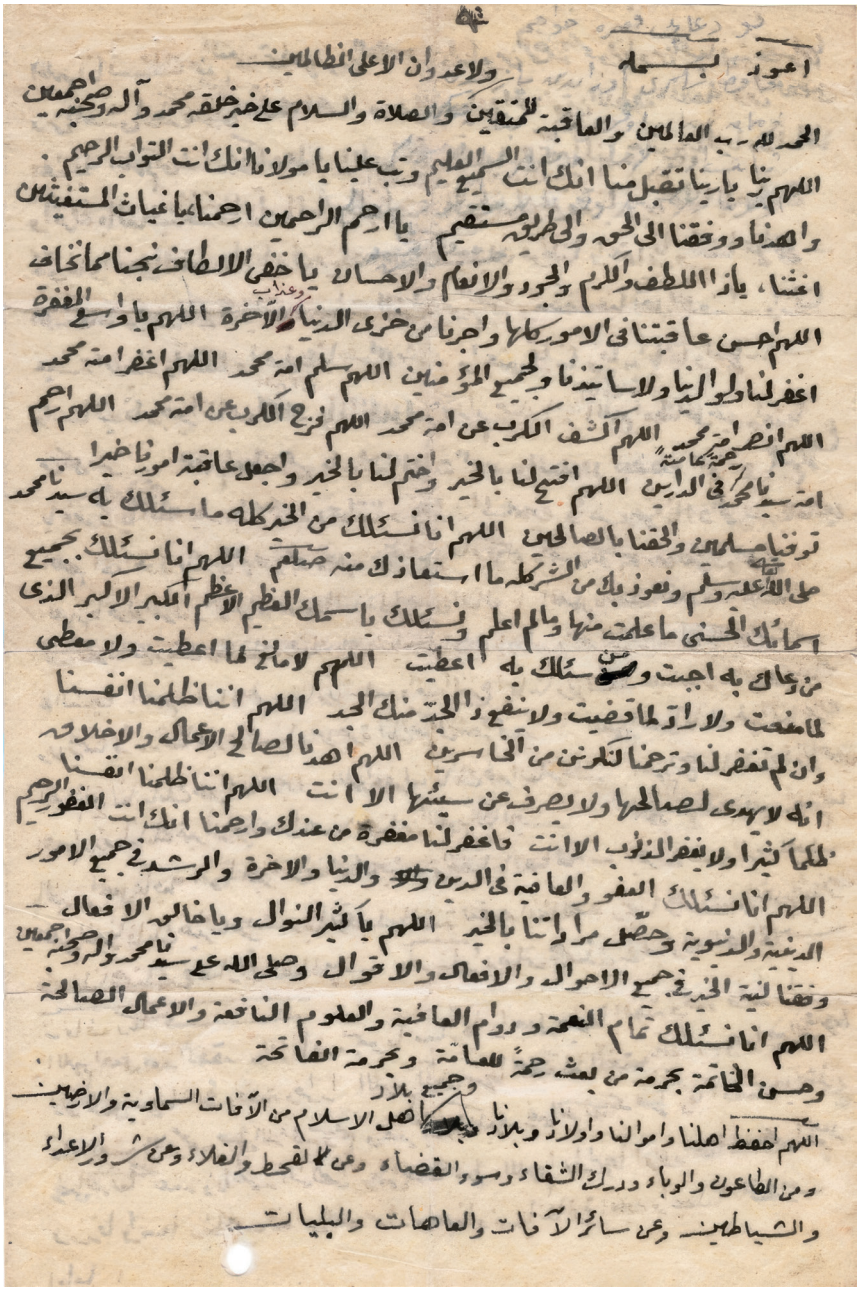

اللهم انا نسئلك من النعمة تمامها ومن العصمة دوامها ومن الرحمة شمولها ومن العافية حصولها
ومن العيش ارغده ومن العمر اسعده ومن الانعام اعمه ومن الاحسان اتمه ومن اللطف انفعه ومن الفضل
اعذبه اللهم كن لنا ولا تكن علينا اللهم اختم بالسعادة آجالنا وحقق بالزيادة آمالنا
واقرن بالعافية غدونا وآصالنا واجعل الى رحمتك مصيرنا ومآلنا وصب سجال عفوك على ذنوبنا ومن علينا باصلاح
عيوبنا واجعل التقوى زادنا وفي دينك اجتهادنا وعليك توكلنا واعتمادنا وثبتنا على نهج
الاستقامة واعذنا في الدنيا من موجبات الندامة يوم القيمة وخفف عنا ثقل الاوزار وارزقنا
عيشة الابرار واكفنا واصرف عنا شر الاشرار واعتق رقابنا ورقاب آبائنا وامهاتنا
واساتيذنا وجيراننا من النيران يا ذا الجلال والاكرام برحمتك يا عزيز يا غفار اللهم اعطنا كل خير واعذنا
من كل شر اللهم اعطنا جميع ما سئلناك في السر والعلان بفضلك الواسع يا عميم الاحسان
يا غفور يا رحمن يا رحيم يا الله يا رب استجب دعواتنا ودعوات المسلمين وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين
اللهم اني اعوذ بك من علم لا ينفع وقلب لا يخشع ودعاء لا يسمع ونفس لا تشبع ومن هؤلاء الاربع .
اللهم يا محول الحول والاحوال حول حالنا الى احسن الحال : اللهم يا مقلب القلوب والابصار
ثبت قلوبنا على دينك وطاعتك برحمتك يا عزيز يا غفار يا جليل يا جبار يا ارحم الراحمين ارحم جميع امة محمد
في الدارين اللهم سلمنا وسلم ديننا ولا تسلب واقت النزع ايماننا ولا تسلط علينا بذنوبنا من لا يخافك
ولا يرحمنا وارزقنا خيري الدنيا والاخرة انك على كل شيء قدير : اللهم انصرنا فانك خير الناصرين
اللهم افتح لنا فانك خير الفاتحين اللهم اغفر لنا فانك خير الغافرين اللهم ارحمنا فانك خير الراحمين
اللهم ارزقنا فانك خير الراقين واهدنا ونجنا من القوم الظالمين اللهم افتح لنا بالخير واختم لنا
بالخير واجعل عاقبة امورنا خيرا توفنا مسلمين والحقنا بالصالحين بحرمة سيد المرسلين
اللهم انصرنا فانك خير الناصرين ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمين ونجنا برحمتك من القوم الكافرين
وادخلنا برحمتك في عبادك الصالحين يا ربنا وادخلني برحمتك في عبادك الصالحين

زفاف دعاء

اللهم اجعل هذا العقد والزفاف ميمونا مباركا واجعل بينهما الفة ومحبة وقرارا
ولا تجعل بينهما نفرة وفتنة وفرارا اللهم الف بينهما كما الفت بين آدم وحوا رضي الله عنهما
وكما الفت بين محمد صلى الله عليه وسلم وخديجة الكبرى رضي الله تعالى عنها وكما الفت بين علي
رضي الله تعالى عنه وفاطمة الزهرا رضي الله تعالى عنها اللهم اعط لهما اولادا صالحا وعمرا طويلا
ورزقا واسعا ربنا هب لنا من ازواجنا وذرياتنا قرة اعين واجعلنا للمتقين
اماما :

FARKLI ZAMANLARDA FARKLI KONULAR

SAATÇİ OSMAN EFENDİ

Sene 1976…

Otostopla ilk hacca gittiğim yıl…

Son derece maceralı bir yolculuk olmuştu…

Rahmetli eşim benden önce kardeşleriyle gitmişti. Onları orada buldum. Ve bir hafta orada kaldım. Kayınbiraderim Hilmi Atçeken orada bana mihmandarlık yapmıştı.

Medine-i Münevvere'de hiçbir imar çalışması yoktu o dönemde. Eski yapı evlerde kalıyorduk. Yolumuzun üstünde bir hafız kursu vardı.

Merak ettim, bir gün içeri girdim. 10 ile 13 yaş arasında gençlerden kalabalık bir sınıf vardı. Talebeler bağdaş kurup yere oturmuşlar. Önlerinde Kur'an koyacak rahle falan yok. Gerektiğinde Kur'an-ı Kerim'i yere koyabiliyorlardı. Bu durum bizim hiç alışık olmadığımız bir durumdu.

Hocaları ile tanıştım. Genç, siyah sakallı tıknaz, güzel bir Pakistanlı zat. Önünde 10 tane hafız var onları dinliyordu. Fakat bizim yaptığımız gibi değil. Hepsi aynı cüzü okuyorlar. Baştan birisini okutuyor, biraz gittikten sonra bir başkasını okutuyor. Bu usülle hepsini kısa zamanda kontrol etmiş oluyor. Hocadan bir aşır rica ettim, okudu. Maşaallah çok güzel okuyor. Neyse ki onlar da benden okumamı istemediler. İzin alıp çıktım.

Arkadaşlardan rahmetli, Kenanzade İbrahim, Halil Onüçyıldız, rahmetli Azmi Acar ve kayınbirader Hilmi. "Aslen Konyalı olan Saatçi Osman Efendi'yi bir ziyaret edelim" dediler. Bendeniz 1949 senesinde hafızlığımı yeni bitirmiştim. Kapu Camii'nde öğle namazından önce mukabele okurdum. Hacı Veyis Camii'nin cemaatinden birisi beni götürdü, o camide bana bir mevlid okuttu. Kürsüye oturduğumda ancak başım görünüyordu. 15 yaşındaydım. İlk mevlidimdi. Babamla beraber gitmiştik. Beni o gün götürüp mevlid okutan o adamı tanımıyordum. Aradan uzun bir zaman geçmişti. Meğer o adamda oradaymış. O da hacca gelmiş. Orada tekrar tanıştık.

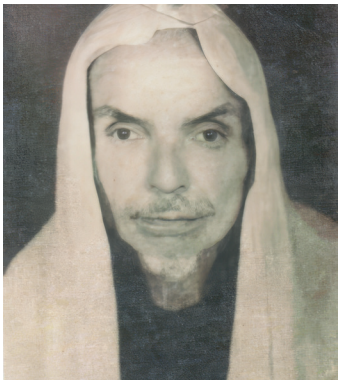
Saatçi Osman Efendi.

Osman Efendi'yi ziyaret edeceğimizi o adam da duydu. "Ben de gitmek isterim" deyince, "Tamam haydi gidelim." dedik ve yürüdük.

Saatçi Osman Efendi aslen Konyalıdır. Bazı sebeplerle Konya'dan gitmişler ve Medine-i Münevvere'de ikamet ediyorlardı. Gerçekten büyük bir alim zatmış. Dört mezhebe göre de fetva verebilirmiş. Suûd ülkesinin her tarafında şanı, şöhreti olan bir zâtmış. Biz bunları sonradan ve orada öğreniyoruz.

Osman Efendi birkaç hac yapmış ve bir daha Medine'den dışarıya çıkmamış. "Belki Medine'nin dışında ölürüm de başka bir yere defnedilirim, Rasûllullah'tan (Sav) uzak kalırım" korkusuyla hiçbir yere gitmezmiş… Onun bu düşüncesini, ondaki bu inceliği bilmeyen bizim Konyalılardan birisi demiş ki "Hocam! Sen Taif'e gittin mi?" "Hayır, gitmedim" "Hocam, inşaallah sizi Taif'e götürüp gezdirmek ve göstermek isterim" demiş. Hoca Medine'den ayrılmayı hiç düşünmediği için bir bahane bulmanın yollarını arıyormuş. O sırada adam "Hoca'm, hani Konya'nın Meram bağları, bahçeleri var ya!.." "Eee… Evet…" "İşte Taif ona benziyor" demiş. Hoca hemen taşı gediğine koymuş. "Tamam tamam, ben Meram'ı da Meram bağlarını da biliyorum. Onun için Taif'e gitmeme gerek yok, sen zahmet etme" deyivermiş. Adamın yapacağı bir şey kalmamış.

Osman Efendi hem latife yapıyordu hem de çok hazır cevaplar veriyordu. Daha başka menkıbeleri de var. Lakin burası yeri değil. (Bkz: Ali Ulvi Kurucu, Hatıralar, c.III. s.81. Burada çok güzel bilgiler bulunuyor.)

Biz Hazret'in evine geldik. Bizi içeriye aldılar. Daha başkaları da geldi. Sonra Hoca Efendi teşrif ettiler. Hepimiz ayağa kalkmak istedik fakat müsade etmedi. Yerine oturdu. Hoşbeşten sonra, "Biriniz Kur'an okusun sohbete başlayalım" buyurdular.

Oradakilerin hepsi bana baktılar. "Hocamız okusun" dediler. Bendeniz o yıllarda Sultan Selim Camii'nde görevliydim. Osman Efendi Hazretlerine baktım. "Oku hafız, nereden okur-san oku" dediler.

Eûzû Besmeleyi çektim. Hucurât suresinin başından 8 ayet okudum ve "Sadakallahûlazim" dedim.

Sordular "Hafız, nerelisin?"

"Konyalıyım, efendim"

"Kimde okudun?"

"Sultan Selim Camii'nin imamı hafız Şükrü Efendi'de okudum, efendim."

"Ben Şükrü efendiyi bilirim, ama sen farklı okuyorsun, maşaallah. Benim buraya dünyanın her tarafından hafızlar gelir, onları okuturum. Lakin senin okuyuşun onlardan çok farklı. Tebrik ederim" dediler. Sonra benim okuduğum ayetlerin bir bir manasını vererek sohbet ettiler. Yatsı ezanı başlamak üzereyken sohbet bitti ve oradan ayrıldık. Allah rahmet eylesin…O gün orada okuduğum ayeti kelimelerin manası:

Hucurat Suresi (1-8)

(1) Ey inananlar! Allah'tan ve Peygamber'inden öne geçmeyin; Allah'tan sakının, doğrusu Allah işitir ve bilir.

(2) Ey inananlar! Seslerinizi, Peygamber'in sesini bastıracak şekilde yükseltmeyin. Farkına varmadan, işlediklerinizin boşa gitmemesi için, Peygamber'e birbirinize bağırdığınız gibi yüksek sesle bağırmayın.

(3) Seslerini Peygamber'in yanında kısan kimseler, Allah'ın gönüllerini takva ile sınadığı kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük ecir vardır.

(4) Sana odaların ötesinden seslenenlerin çoğu akletmeyen kimselerdir.

(5) Eğer onlar, sen yanlarına çıkıncaya kadar sabretselerdi şüphesiz onlar için daha iyi olurdu. Allah bağışlayandır, merhamet edendir.

(6) Ey inananlar! Eğer yoldan çıkmışın biri size bir haber getirirse, onun iç yüzünü araştırın, yoksa bilmeden bir millete fenalık edersiniz de sonra ettiğinize pişman olursunuz.

(7-8) Bilin ki, içinizde Allah'ın Peygamberi bulunmaktadır. Eğer o, birçok işlerde size uymuş olsaydı şüphesiz kötü duruma düşerdiniz; ama Allah size imanı sevdirmiş, onu gönüllerinize güzel göstermiş; inkarcılığı, yoldan çıkmayı ve baş kaldırmayı size iğrenç göstermiştir. İşte böyle olanlar, Allah katından bir lütuf ve nimet sayesinde doğru yolda bulunanlardır. Allah bilendir, Hakim'dir.

GEDERET KÖYLÜ HACI AMCA

Çumra'ya bağlı köylerden bir köy vardı: Gederet. Oradan arkadaşım Mustafa Gederet ısrar etti, beni köylerine götürdü. Arkadaşlarla beraber gittik. Maksadımız tenezzüh ve teneffüs olsun idi. Şimdi insanlar bu tip hareketlere "piknik" diyorlar. Piknik yapmak için Gederet köyüne gittik. Öğle namazını kılmak üzere köy cemiine gittim. Bizi imam yaptılar. Namazdan sonra bir aşır okudum. Camiden çıkınca köylülerden birisi bana "Hocam, siz 1976 senesinde Mekke'de Tahir Hocanın vaazından sonra Kur'an okuyan hoca değil misiniz?" diye sordu. "Evet, o hocayım" dedim. "Peki neden o zamanki okuduğun gibi okumadın?" dedi. Bu uzun bir hikayedir. Ben bunu bu adama nasıl anlatayım? Çok zor bir iş… Ona "İnşaallah bir daha gelirsem o zaman okuyayım" dedim ve uzaklaştım.

1976 senesiydi. İlk hacca gidiyordum. Gidişi de dönüşü de maceralı bir hac olmuştu. Otostop yolculuğu yapmıştım. Bir hafta Medine'de kaldım, sonra Mekke'ye gittim. Orada merhum hocamla buluştum. Tam iki ay Mekke-i Mükerreme'de kaldım. Hurma yedim, zemzem içtim. Tavaf yaptım namaz kıldım, Kur'an okudum, evrâd ve ezkâr ile meşgul oldum. Böylece ruh dünyamız tertemiz bir dünyaya dönüştü. Muhterem Hocam Tahir Büyükkörükçü son bir hafta oradaki Türk hacılarına vaaz-u nasihatta bulundu. Kabe-i Muazzama'nın karşısında çok geniş bir meydanda kalabalık bir cemaat vardı. Her milletin dikkatini çekiyordu. Hoca'mın en heyecanlı, en coşkulu günleriydi.

Evet, bir hafta sabah namazından sonra konuşuyordu. Ertesi gün Arafat'a çıkacağımız gün konuşmayı bitirdi. Sonunda "Hafızlardan birisi bir Kur'an okusun" dedi ve kürsüden indi. Kur'an okuma arzusunda olan birkaç kişi ayağa kalktı. Hatta birisi kürsüye yapıştı, tam ayağını atacağı sırada bir ses duyuldu "Hasan Hoca! Sultan Selim'in imamı Hasan Hüseyin Varol Hoca gelsin!" dedi.

Ayağa kalkanlar oturdu. Kürsüye çıkmak üzere olan arkadaş da oturdu. Bendeniz geldim ve kürsüye çıktım. Biraz soluklandım. O esnada baktım Kabe-i Muazzama

karşımda. Cemaat çok, hoparlör güzel. Ayrıca ruhaniyette çok yüksek. Bu hâlet-i rûhiye içerisinde Euzu Besmele'yi çektim ve Âli İmran suresinin 95. ayetinden 104. ayetine kadar aşağıda mealini vediğim ayetleri okudum:

95. De ki: "Allah doğruyu söylemektedir. O halde batıl olan her şeyden yüz çeviren, Allah'la birlikte başka şeylerin ilahlığını da tanımayan İbrahim'in inanç sistemine uyun."

96. Gerçek şu ki; İnsanların ibadet etmesi için ilk kurulan ev, Mekke'deki o kutsal ve bütün alemler için hidayet kaynağı olan Kâ'be'dir.

97. O Kâ'be ki apaçık işaretlerle dopdolu olup, İbrahim'in makamı da oradadır. Kim oraya girerse huzur bulur. Bundan dolayı Kâ'be'yi haccetmek, gücü yeten tüm insanların yerine getirmek zorunda oldukları bir görevdir. Kim bu vazifeyi inkâr edip yapmazsa bilsin ki, Allah alemlerden bağımsız olup her bakımdan kendine yeterlidir.

98. De ki: "Ey bize de kitap verildi diyenler! Allah yaptıklarınızı görüp dururken, O'nun mesajını kabul etmekten niçin kaçınıyorsunuz?"

99. De ki: "Ey bize de kitap verildi diyenler! Doğru olduğuna bizzat kendiniz şahit olduğunuz halde, onu eğri göstermeye çalışarak mü'minleri Allah yolundan niçin çevirmeye çalışıyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir."

100. Siz ey iman edenler! Önceki çağlarda kendilerine kitap verilenlerden bir kısmına uyarsanız; imanınızdan sonra sizin Allah'tan gelen gerçekleri reddetmenize sebep olabilirler.

101. Size Allah'ın ayetleri okunurken, üstelik Allah'ın Rasulü de aranızda iken, bu gerçekleri nasıl örtbas edebilirsiniz? Kim Allah'a gönülden sımsıkı bağlanırsa, gerçekten o doğru yola eriştirilmiştir.

102. Siz ey iman edenler! Mutlaka yolunuzu Allah ve Kitab'ıyla bulmaya çalışın ve ancak Müslüman olarak can verin.

103. Hepiniz birden Allah'ın ipine yani Allah'ın kitabına sımsıkı sarılın, sakın ayrılıp bölünerek Kitap bir yerde siz bir yerde olmayın. Allah'ın size verdiği nimetlerini hatırlayın. Siz birbirinize düşman iken, kalplerinizi nasıl uzlaştırdı da O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler oldunuz. Siz ateşten bir çukurun kenarında bulunuyordunuz da, sizi ondan kurtardı. İşte Cennet'e götüren doğru yolu bulasınız diye, Allah ayetlerini böylece açıklar.

104. İçinizden iyi ve yararlı olana davet eden, doğru ve iyi olanı emreden ve kötülüklerden sakındıran bir topluluk çıksın. İşte gerçek kurtuluşa kavuşanlar onlardır.

Nadiren okuduğum aşırlardan biri tecelli etmişti. Türk-Arap bütün dinleyenlerden "teşyi ve tasvip" ifade eden sesler duyuldu. Yukarıda söyledim, iki ay Mekke-i Mükerreme'de kaldım. Sadece tavaf, namaz, Kur'an, zikir, tefekkür ve niyaz ortamında yaşadım. Bu durumun hâlet-i ruhiyem üzerinde elbette bir tesiri vardı ve oldu.

Fakat ben bunu Gederet köyündeki hacı amcaya nasıl anlatabilirdim ki. O soruyor "Neden oradaki gibi okumadın?"

RAHMETULLAH EFENDİ

1987 senesinde umre ziyareti için gitmiştim. Yanımda Celal ağabey, İbrahim Baş ve başka arkadaşlarım vardı. Şekerci Mustafa Büyükbayram ve oğulları orada ikamet ediyorlardı. Ramazan ayında Medine-i Münavvere'deydik. Yatsı namazını ve Teravih namazını kıldıktan sonra Rahmetullah Efendi adında bir hocayı ziyarete gittik. Bu zât ülker bisküvilerinin bayiliğini yapıyormuş. Geniş bir mağazası vardı. Türkçeyi de biliyordu.

Oturduk, tanıştık ve konuşuyorduk. Ağabeylerden birisi benim güzel Kur'an okuduğumu söyleyiverdi. Bunu da orada çalışan Arap işçileri duydu. Kafalarında "Türkler de Kur'an okurlar mı?" şeklinde bir saplantı olmalı ki, benim Kur'an okumamı ısrarla istediler.

Ben Arap tavrıyla Kur'an okuyanlara itiraz etmem. Fakat kendim onları taklit etmeyi sevmem. Orada Türkiye tavrıyla okuyunca da onlar beğenir mi onu bilmem. İçimde bir tereddüt vardı. Kendi kendime "Varsın olsun, ben okuyayım, bakalım ne olur?" dedim.

Başladım. Vakıa suresinin son kısmını okudum.

Vakıa Suresi (75-86)

(75-76) Hayır; yıldızların yerleri üzerine yemin ederim; ki bunun ne büyük yemin olduğunu bir bilseniz!

(77-80) Doğrusu bu Kitap, sadece arınmış olanların dokunabileceği, saklı bir Kitap'da mevcutken Âlemlerin Rabb'i tarafından indirilmiş olan Kur'an-ı Kerim'dir.

(81) Siz bu sözü mü hor görüyorsunuz?

(82) Rızkınıza şükredeceğiniz yere onu vereni mi yalanlıyorsunuz?

(83-85) Kişinin canı boğaza dayanınca ve siz o zaman bakıp kalırken, Biz o kişiye sizden daha yakınızdır ama görmezsiniz.

(86-87) Siz dirilip yaptıklarınıza karşılık görmeyecekseniz ve eğer bu sözünüzde samimi iseniz, o çıkmak üzere olan canı geri çevirsenize!

Baktım, çalışanların hepsi huşu içinde dinliyorlar. Okumayı bitirdim… Rahmetullah Efendi "Allah kabul etsin" dedi. Arkasından "Galiba siz Kur'an muallimisiniz? Harfler tam ve kamil olarak yerinden çıkıyor. Tecvid kaidelerine de riayetiniz çok güzel" dedi.

"Evet efendim. Ömrüm Kur'an okutmakla geçiyor" dedim. Hemen sordu "Haremeyni Şerifeyn'in imamlarının okuyuşunu nasıl buluyorsunuz?"

"Bazıları güzel, ama bazıları çok galat okuyor" dedim.

"Sahh…" dedi. Yani "Doğru söylersin" demek. "Fakat" dedim "Dün gece İbrahim Ahdar adında birisi teheccüd namazı kıldırdı. Okuyuşuna hayran oldum. Huzur

buldum. Her yönüyle mükemmel birisiydi."

"İbrahim Ahdar mı dediniz?"

"Evet İbrahim Ahdar'mış, adı" dedim.

"O benim talebemdir" dedi.

Meğer Rahmetullah Efendi kendisi de bir Kur'an muallimi imiş. Sevindik. Memnun olduk ve ayrıldık.

URFA'DA BİR TOPLANTI

Bendenizin bir prensibim vardır. Bir yerde eğer Kur'an okumam istenirse, orada yapılan toplantının mahiyetine göre mâna itibariyle uygun bir aşır okurum, bu bir cenaze merasimi olabilir, bir mevlid merasimi olabilir, bir nişan merasimi olabilir ya da herhangi bir konuda açılış olabilir. Kur'an-ı Kerim'de mutlaka bunlara uygun bir yer bulur ve orada onu okurum. Bu hususla ilgili birkaç hatıramı yazmak istiyorum.

İstanbul'da Gönüllü Kültür Teşekkülleri Vakfı diye bir vakıf kuruldu. Bu vakıf Türkiye genelindeki vakıf ve benzeri kuruluşları toplamayı, birlikte hareket etmeyi, hizmetin kalitesini artırmak için istişarelerde bulunmayı ön plana alan ve topluma faydalı olacak çalışmalara vesile olmak isteğiyle kurulmuştur. Oraya üye olan vakıf, dernek ve dost kuruluşları her ay Türkiye'nin bir ilinde olmak üzere, bir program çerçevesinde toplanmalarını sağlardı.

Biz ise Konya'daki kuruluşları zaten bu hususta organize etmiş toplantılarımızı yapıyorduk. Bazı toplantılarımıza ilin valisi ve bazı üst bürokratlar da katılırlardı. Hareketi bendeniz başlatmıştım. Başka bazı vilayetler de bizden örnek almışlardı. Biz bu hareketin Konya'da çok faydasını gördük. Onları burada detayıyla saymama gerek görmüyorum. Şu kadarını söyleyeyim; birbirleriyle uğraşan kuruluşlar yerine, birbirleriyle yardımlaşan kuruluşlar haline geldiler. Ve her sene halen bu toplantılar devam ediyor.

İstanbul'daki kuruluş da bizim çalışmalarmıza benzer bir çalışma başlattı. Fakat, biz Konya çapında çalışma yapıyorken onlar Türkiye çapında yapmaya gayret ediyorlardı. İşte bu mutad toplantılardan birisini Urfa'da yapmaya karar vermişler. Bu toplantıda ev sahibi Türkiye Yazarlar Birliği oluyordu. Konya'daki kuruluşları temsilen bendenizi davet etmişlerdi, gittim. Orada Türkiye'nin pek çok yerinden gelen ilim adamı, akademisyen, siyasetçi, bürokrat insanlarla tanıştım ve görüştüm. Daha önce tanıdıklarımla buluştum. Urfa'da bir devlet kuruluşunun misafirhanesinde üç gün kaldık ve salonunda toplandık. Toplantının açılışında her zaman olduğu gibi yine bendenizden bir Kur'an okumam istendi. Bendeniz de Âl-i İmran sûresinin 81. ayetinden 85. ayetine kadar okudum. Abdullah Parlayan'ın hazırladığı "Özlü Tefsir" isimli "meal"den mezkûr ayetlerin mealini veriyorum:

81. Allah geçmiş toplumlardan peygamberleri vasıtasıyla şöyle söz almıştı. "Eğer Kitab'ı ve hikmeti size verdikten sonra halen sahip olduğunuz gerçekleri doğrula-

yan bir elçi size gelirse, ona inanmalı ve yardım etmelisiniz. Bu şarta dayalı olarak sözümü kabul ediyor musunuz?" Onlar da "kabul ederiz" dediler. Allah: "Öyleyse buna şahit olun, Ben de sizin şahidiniz olacağım" dedi

82. Artık bundan sonra, her kim verdiği bu sözden dönerse işte onlar Allah'ın yolundan çıkan kimselerdir.

83. Şimdi onlar Allah'ın dininden başka bir din mi arıyorlar? Halbuki göklerde ve yerde olan her şey, ister istemez O'na boyun eğmiş ve teslim olmuş durumdadır. Çünkü, her şey sonunda O'na döndürülecektir.

84. De ki: "Biz Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve onun neslinden gelenlere indirilene; Rableri tarafından Musa'ya, İsa'ya ve bütün peygamberlere Rablerinden verilenlere de inandık, onlar arasında hiçbir ayırım yapmayız ve biz O'na teslim olanlarız."

85. Kim İslam'dan başka bir din ararsa, bu kendisinden asla kabul edilmeyecek ve o ahirette de kaybedenlerden olacaktır.

Benim okuduğum bu Kur'an-ı Kerim'den sonra okunan ayetleri açıklamak üzere İzmir 9 Eylül Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Mehmet Şeker Hoca kürsüye geldi. Konuşmasının giriş kısmında hazırûna söylenmesi gereken protokol icabı ifadeleri söyledikten sonra: "Çok değerli ve saygıdeğer konuklar! Huzurunuzda muhterem Hocama teşekkür ediyorum. İşin edası ve sedası bir tarafa, okunan ayet-i kerimelerin bizlere ifade ettiği mâna ve mesaj o kadar önemli ki, biz üç gün boyunca burada yapacağımız toplantılarda kesin söylüyorum bu çerçevenin dışına çıkmayacağız. Ben size anlatayım" dedi ve uzun uzun anlattı.

Gerçekten de bu ayet-i kerimeleri bendeniz aynı düşünce ve duygulara istinaden seçmiştim. Meydana gelen tevafuktan dolayı da Rabb'ime şükrettim. Yanımda halazadem Ahmet İyioldu Beyefendi de vardı. O benden daha çok sevindi sağ olsun…

MÜ'MİNLERİN DOSTU KİM?

1980'li yılların bir yaz günüydü. Hâlen yayın hayatına devam etmekte olan ALTINOLUK dergisinin mutad tanıtım toplantılarından birisi yapılıyordu. Konya'nın meşhur Dere köyünde bulunan elektrik santralinin bahçesindeydik. Henüz Dr. Mehmet Hulusi Baybal hayattaydı ve onun organizesiyle oraya üç bini aşkın insan toplanmıştı. Ağaçların altında sergilerin üstünde oturuluyordu. Ses düzeni ve konuşmacıların oturacakları sahne çok güzel ayarlanmıştı.

Hacı Musa Topbaş Efendi Hazretleri'nin Konya'daki sorumlusu Dr. Mehmet Hulusi Baybal'dı. Bendeniz kendisini, İstanbul'daki tahsil hayatından beri tanırım. Bu tür işleri çok güzel becerirledi. Allah rahmet eylesin.

Protokol konuşması ve işin teşekkür faslından sonra sözü yine bendenize bıraktılar. O gün üzerinde konuşulacak konu "Müminlerin Dost Edinmesi Gereken Kişiler" şeklinde bir konuydu. Bendeniz de Kur'an-ı Kerim'in Maide sûresinin 51. ayetin-

den 56. ayetine kadar olan kısmı okumak üzere tespit etmiştim ve okudum. Okuduğum ayetlerin meali şöyleydi:

51. Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar yalnızca birbirlerinin dostlarıdırlar. Ve hanginiz onları dost edinirse, kesinlikle onlardan olur. Allah yaratılış sebebine aykırı davranan toplumlara doğru yolu göstermez.

52. Kalplerinde inkâr hastalığı bulunan münafıkların, Yahudi ve Hıristiyanlara yardım etmekte yarıştıklarını ve başımıza bir felaket gelmesinden korkuyoruz diyerek onlar tarafını tuttuklarını görürsün. Ama Allah mü'minler için büyük bir başarı takdir ettiğinde veya kendi katından münafıklar için bir işi gerçekleştirdiğinde, o iki yüzlüler kendi içlerinde gizledikleri düşüncelerden dolayı vicdan azabı duymaya başlarlar.

53. O zaman iman edenler münafıklar için: "Bunlar mıdır olanca yeminleriyle Allah'a yemin edip, sizinle beraber olduklarını iddia edenler?" derler. Onların bütün yaptıkları boşa gitmiş ve kaybedenlerden olmuşlardır.

54. Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki, Allah yakında öyle bir toplum getirir ki, O onları sever, onlar da O'nu severler. O toplum mü'minlere karşı alçak gönüllü, Allah'tan gelen gerçekleri örtbas edenlere karşı, onurlu ve şiddetlidirler. Allah yolunda cihad ederler, hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar. Bu Allah'ın bir lütfudur, onu dilediğine verir. Allah lütfunda sınırsız olup, her şeyi bilendir.

55. Unutmayın ki, sizin dost ve yardımcınız sadece Allah, elçisi ve iman edenlerdir. O iman edenler ki, namazlarında devamlı ve dikkatlidirler, arındırıcı mali yükümlülükleri olan zekâtı da verirler ve Allah'ın karşısında da boyun eğerler.

56. Kim Allah'ı o'nun elçisini ve mü'minleri dost tutarsa bilsin ki, galip gelecek olanlar Allah'ın taraftarlarıdır.

Altınoluk dergisinin yayın yönetmeni Abdullah Sert Bey konuşmaya başladı ve "Arkadaşlar! Muhterem Hocam Hasan Hüseyin Varol'un okumuş olduğu bu ayeti kerimeler, bizim burada yapacağımız konuşmalara ve söyleyeceğimiz sözlere hacet bırakmayacak kadar açık ve net ifadelerle kimleri dost edineceğimizi bize anlatıyor. Ben size okunan bu ayetlerin mânasını acizâne aktarmaya çalışacağım.

Diğer konuşmacı arkadaşlarımız da derinliğine ve genişliğine sizlere anlatacaklardır." dedi ve ayeti kerimelerin mealini verdi.

Arkasından muhterem Ahmet Taşgetiren Bey söze başladı. "Ben de muhterem Hasan Hüseyin Varol Hoca'mıza teşekkür ve tebriklerimi sunarak söze başlamak istiyorum. Şüphesiz Kur'an-ı Kerim'in başka yerlerinde de konumuzla ilgili ayetler var. Fakat, burada derli toplu bu konu anlatılıyor. Gerçekten ufkumuzu aydınlattı. Ruhumuzu genişletti ve rahatlattı" diyerek devam etti. Çok güzel açıklamalar ve örnekler verdi.

Arkasından Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz söz aldı. Ve "Çok değerli kardeşlerim. Şu anda karşımda üç bini aşkın insan görüyorum. Benden önce konuşan ağabeylerimin yaptığı gibi eğer muhterem Hasan Hoca'ma teşekkür etmezsem, hakkını teslim etmiş olmam. Kur'an-ı Kerim'in içinden böyle bir aşrı şerifi tespit edip okuması, onun bu konuda bir irfan ve idrake sahip olduğunu gösterir. Okunan ayeti kerimelerden 55 ve 56. ayetleri dilimin döndüğü aklımın erdiği nisbette sizlere anlatmaya gayret edeceğim" diyerek sözü devam ettirdi. Son derece ince, hassas ve tasavvufi bir neşve içerisinde dinleyenleri memnun etti. Allah hepsinden razı olsun, ölenlere de Rabb'im rahmet eylesin.

Görüldüğü üzere, bir kere daha tesbit ve düşüncelerimizle konuşmaların tevafuk etmesinden dolayı Cenâb-ı Hakk'a sonsuz şükürler olsun…

UFKU AYDINLATAN BİR IŞIK

Yukarıda söylemiştim, herhangi bir konuda yapılan bir toplantıda Kur'an okumam gerekiyorsa orada okuyacağım aşrı şerifin o konuya ışık tutması lazım geldiğini göz önünde tutar ve ona göre okurum.

Yine bir gün Konya Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi hocalarından Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu Bey'in bir konferansı vardı. Konya'daki eski medreselerin kapatılması, yeni okulların açılmasıyla ilgili bir konuşmaydı. Bana da açılışta bir Kur'an okuma görevi verilmişti. Âli İmran suresinin 100. ayetinden 109. ayetine kadar (aşağıda mealini verdiğim) olan ayetleri okudum

100. Siz ey iman edenler! Önceki çağlarda kendilerine kitap verilenlerden bir kısmına uyarsanız; imanınızdan sonra sizin Allah'tan gelen gerçekleri reddetmenize sebep olabilirler.

101. Size Allah'ın ayetleri okunurken, üstelik Allah'ın Rasulü de aranızda iken, bu gerçekleri nasıl örtbas edebilirsiniz? Kim Allah'a gönülden sımsıkı bağlanırsa, gerçekten o doğru yola eriştirilmiştir.

102. Siz ey iman edenler! Mutlaka yolunuzu Allah ve Kitab'ıyla bulmaya çalışın ve ancak Müslüman olarak can verin.

103. Hepiniz birden Allah'ın ipine yani Allah'ın Kitab'ına sımsıkı sarılın, sakın ayrılıp bölünerek kitap bir yerde siz bir yerde olmayın. Allah'ın size verdiği nimetlerini hatırlayın. Siz birbirinize düşman iken, kalplerinizi nasıl uzlaştırdı da O'nun

bu nimeti sayesinde kardeşler oldunuz. Siz ateşten bir çukurun kenarında bulunuyordunuz da, sizi ondan kurtardı. İşte Cenne'te götüren doğru yolu bulasınız diye, Allah ayetlerini böylece açıklar.

104. İçinizden iyi ve yararlı olana davet eden, doğru ve iyi olanı emreden ve kötülüklerden sakındıran bir topluluk çıksın. İşte gerçek kurtuluşa kavuşanlar onlardır.

105. Kendilerine açık belgeler geldikten sonra, Allah ve elçileri ile ayrılığa düşüp parçalananlar gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır.

106. Bazı yüzlerin mutluluktan parladığı, bazı yüzlerin de ıztırab ile karardığı o hesap gününde, yüzleri kararanlara: "İman ettikten sonra Allah'tan gelen gerçekleri örtbas mı ettiniz? O gerçekleri örtbas ettiğinizden dolayı tadın bu azabı." denilecek.

107. Yüzleri pırıl pırıl olanlara gelince, onlar Allah'ın rahmeti içindedirler ve o rahmet içinde temelli kalıcıdırlar.

108. İşte bunlar Allah'ın mesajlarıdır. Hakikatı bildiren bu mesajları sana bildiriyoruz. Allah yarattıklarının haksızlığa uğramasını istemez.

109. Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi Allah'ındır. Bütün işler döner dolaşır Allah'a varır.

Benden sonra Ali Osman Hocam kürsüye geldi ve söze başlarken "Hasan Hoca'dan Allah razı olsun. Şu ana kadar, anlatacağım konuya nereden başlayacağımı bir türlü tespit edememiştim. O öyle bir yerden okudu ki benim bütün ufkumu aydınlattı. Hani bilirsiniz, asker cepheye çıkınca, gece, piyadenin önünü aydınlatacak ışıklandırma mermileri atılır ya, ayeti kerimeler de aynen öyle oldu ve benim önümü aydınlatıverdi. Sizlere neleri anlatacağım belli oldu" dedi ve önce okunan ayetleri açıklayarak konuşmaya başladı. Uzun ve çok verimli bir konuşmaydı, doğrusu. Burada şunu ifade etmeliyim, Ali Osman Hoca öyle kolay kolay kimseye iltifat etmez. Fakat bendenizi yakinen bilir ve sağolsun takdir eder.

MERHUM BAŞBAKAN NECMETTİN ERBAKAN

1969 seçimleri arefesinde biz, bir grup genç insan elimizde olmadan siyasete bulaşmıştık. Adalet Partisi'ne küsenler, CHP'ye küsenler ve MHP'ye küsenlerden oluşan bir grup insan… Merhum Necmeddin Erbakan Hoca'm bağımsız adaylığını koymuştu. Bu konudaki daha teferruatlı bilgileri, "Hayatımın sosyal, siyasal ve kültürel boyutu" isimli ilk bölümde yazdığım için burada sözü fazla uzatmayacağım.

Yapılan uzun bir görüşmeden sonra sayın Hocamın bağımsız adaylığına karar verilmişti. Bir seçim bürosu tutuldu ilgili görevliler vazifeye başladı. Bizler de yukarda bahsettiğim küskünler grubu olarak anlaştık ve Hocayı milletvekili yapmak için çalışmalara başladık. Çok güçlü, çok hareketli ve çok he-

yecanlı bir çalışma yaptık. Hocanın toplulukları ikna kabiliyeti sayesinde çevreyi cezbeden tam bir cazibe merkezi haline geldik.

O sırada bendeniz Konya Sultan Selim Camii'nde imamdım. Fakat, Konya'nın İslâmcı gençlerinin lideri durumundaydım. Camide görevli olduğum için gündüzleri Konya köy ve ilçelerine gidemiyor ancak yatsıdan sonraları gidebiliyordum.

Bir akşam namaza yakın bir zamanda Erbakan Hocam ve ekibi akşam namazı için camiyi doldurdular. Onların bu hali beni çok duygulandırdı. Namazı huzurlu bir şekilde bitirdik. Sonunda ben Haşr suresinin son sayfasını okudum. Lakin nadir okuduğum aşırlardan birisi zuhûr etti. Bazıları coşkudan nara attılar. Çok heyecanlı ve olağanüstü bir durum oldu.

Merhum Erbakan Hocam çok memnun olmuş ve duygulanmıştı. "Hocam, ben buraya ne zaman gelirsem senden böyle bir Kur'an dinleyeceğim, haberin olsun" dedi. "İnşaallah Hocam." dedim. Sonra gerçekten birkaç kez bu durum gerçekleşti.

Allah gani gani rahmet eylesin. Bana ikinci bir defa daha Cuma namazı kıldırtan zât.

En son, merhum Hocam başbakan olunca Konya'ya geldiler. Bir Cuma günüydü. Ben Cuma namazını Piri Mehmet Paşa Camii'nde kılmıştım. Onlar da Sultan Selim Camii'ne gelmişler. Biraz da gecikmişler. Camiye girerken "Çabuk Hasan Hoca'ya söyleyin gelsin ve namazdan sonra Kur'an okusun." talimatını vermiş. Ben de vakıfta çay içiyordum. Soluya soluya bir genç geldi. "Hocam, Erbakan Hoca'm sizi istiyor Cuma namazından sonra Kur'an okumanız gerekiyormuş!" dedi. "Nerede?" dedim. "Sultan Selim Camii'nde" dedi. "Tamam da ben cumayı kıldım yahu!" dedim. "Ben bilmem, Erbakan Hoca'm beni gönderdi, sizi bekliyor" dedi.

Ben Hoca'yı çok severdim o da bendenizi çok severdi. Hem de Hocam yeni başbakan oldu, onu tebrik etmem lazımdı. Hemen kalktım, koşa koşa geldim. Ama mihraba kadar gitmem mümkün değildi! Hemen müezzinlerin yanına çıktım. Sonunda Kur'an-ı Kerim'i orada okudum. Cumayı da ikinci defa kılmış oldum. Cemaat hafifleyince vardım Hoca'm beni kucakladı. "Sizi de sesinizide çok özlemişim." dedi. Ve oracıkta kulağıma "Hocam duaya çok ihtiyacım var. Beni başbakan yaptılar ama çok baskı yapıyorlar. Dayanma gücüm tükeniyor. Duaya çok ihtiyacım var." diyordu, yalvarırcasına…

Rabbim rahmet eylesin… İmkan bulsaydı çok önemli işler yapacaktı. Nasip bu kadarmış.

BİRAZ DA GÜLELİM

Tarihi pek net hatırlamıyorum ama 1983 yılları olabilir. Bizim devamlı oturup kalktığımız bir arkadaş grubu vardı. Bu grup sofraya oturduğunda ne varsa, Allah'a şükür, onu yer bitirirlerdi. Ve şöyle de bir sloganları vardı "Tüketmek sünnettir." diye… İşin hep latifesindeydiler. Lakin hayırsever kişiydiler. Yoksulu, fakiri, muhtaçları da gözetirlerdi. Fakat sofranın da hakkını verirlerdi.

Bir yaz günüydü bu ekibi, Konya'nın güneydoğu semtinde, merkeze biraz uzak bir eve davet ettiler. Maksat peynirden yapılmış bol tereyağlı çarşı böreği yemekti.

Gittik. Orada toplanıldı. Sofra hazırlanıncaya kadar bendeniz sohbet ettim. Ev sahibi "Hocam buyurun!" dedi. Sohbeti bitirdik. Diğer odaya geçtik. Gerçekten mis gibi kokan çok nefis bir çarşı böreği… Arkadaşım, rahmetli Celâleddin İren, çok coşkun, şakayı çok seven, her şeyi abartan ve iştahları kabartan birisiydi. Önce yoğurt çorbası içildi. Arkasından çarşı böreği ortaya kondu. Böreği iki ucundan tuttu bana "Bak Hoca'm, bak! Abdülhamid'in kayığı da denizde böyle yüzerdi." diyerek, böreği erimiş tereyeğı denizinde yüzdürüyordu. Gülüşmeler ve şakalaşmalar arasında börekler yendi. Arkasından evde yapılmış baklava tepsisi geldi. Elhamdülillah onun da hesabı görüldü. O gün bulunan meyvelerden de ne varsa geldi ve dua yapıldı. Eller yıkandı, çaylar içildi ve dağıldık. Saate baktım saat 10'du. Sabah saat 10.00 olmuş demekki. Bu sofra o Pazar gününün kahvaltı sofrası olmuştu.

Kalktık. Nereye gidiyoruz? "Arkadaşlar Çayırbağı köyüne gideceğiz! Orada bir sohbet toplantımız var. Manisi olmayanlar gelsin" dedim. Bisikletlere bindik doğru Çayırbağı'na… Oraya geldiğimizde saat 12.00 civarındaydı. Oturduk. Abdestler tazelendi. Öğle namazını kıldık. Sohbet başladı. Bir ara ev sahibi arkadaş "Hoca'm, sofrayı hazırlayayım mı?" diye sordu. Baktım saat 14.00 olmuştu. "Tamam hazırla" dedim.

Sohbeti bitirdik. Sofraya oturduk. Yine güzel bir çorba geldi… Arkasından hiç parçalanmamış, tandırdan çıktığı gibi önümüze gelmiş bir kuzu, çok güzel pişmiş. Ağzınıza layık, kuzunun hesabını da gördük elhamdülillah. Arkasından su böreği. Onun arkasından çok güzel yapılmış saç arası tatlı. Ondan sonra karpuz geldi. Sonra duamızı yaptık. Eller yıkandı. Çaylar içildi, ikindi namazlarını kılıp çıktık.

Akşam namazına şehre geldik. Namazdan sonra "Arkadaşlar! Şimdi arkadaşımız Osman Öz Bey'in evine gidiyoruz. Orada yatsı namazından sonra sohbet var. Akşam yemeğini de orada yiyeceğiz, inşaallah." dedim. Bir arkadaş "Yahu hocam! Daha acıkmadık ki, neremize yiyeceğiz?" deyiverdi. Bir diğeri de ona cevaben "Yahu Ahmet! Acıkmadıysan sen yeme, biz yeriz" diye seslendi.

Neyse, geldik Osman Öz arkadaşımızın evine. Meram'ın en güzel yerinde bir ev. Bahçesi yemyeşil. Ağaçlar gür ve yeşil. Balkonda gelecek olan diğer arkadaşları bekliyoruz. O esnada arkadaşımız Ali Güneri geldi.

Ali Güneri sevdiğimiz bir arkadaşımızdı. Bendeniz Uluırmak Burhandede Cami-i'nde on yıl imamlık yaptım. Ali Bey'in evi camiye yakındı. Her zaman görüşüyorduk. Özellikle rahmetli babası Rıza amca benim devamlı camaatimdi. Bendeniz, o camiye 1959 yılında gelmiştim. O tarihten sonra Ali Güneri ile dostluğumuz kesintisiz devam etti ve halen de ediyor. Merhum Erbakan Hocamızın yanında çok bulundular. Şu anda Medine'de ikameli diye duydum.

Gelmesi beklenen bütün misafirler geldi. Büyük bir salona sofra serilmiş, hazırlanmış. Misafirlere buyurun dediler. Sofraya oturduk. Konyamızda adettir. Önce çorba konur. Öyle oldu. Çorbadan sonra Çayırbağı köyündeki gibi güzel kızarmış bir kuzu geldi. Diğer gelen yemekleri söylemeyeyim artık. Yemek yendi dua yapıl-

dı. Eller yıkandı, çaylar, kahveler içildi. Ardından abdestler tazelendi. Bahçede o yemyeşil çayırın üzerinde yatsı namazı kılındı. Namazdan sonra bendeniz Bakara suresinin son sayfasını okudum. Fakat gerçekten son derece nadir okuduğum aşırlardan birisi zuhûr etti.

Bunun üzerine arkadaş Ali Güneri "Hoca'm! Eğer böyle bir Kur'an okursan, bir kuzu da ben keseceğim!" dedi. Ben de ona dedim ki "Ali Bey Ali Bey! Ben bu Kur'an'ı iki kuzu ve bir çarşı böreğinin üzerine okudum. Öyle bir kuzuyla olmaz!" deyince bütün arkadaşlar gülüştük. Ali kardeşimiz bu hatırayı zaman zaman etrafindakilere anlatırmış.

Eh, ne diyelim, ne yapalım! Hayat bazen de böyle geçermiş.

ALLAH SENİ HZ. MUHAMMED'E KOMŞU ETSİN

Konyamızın ileri gelen sofilerinden "Kılcı Nuri Ağabey" adında meşhur bir zât vardı. Aziziye Camii'nin orta giriş kapısının tam karşısında dükkanı vardı. Orada keçilerden kırkılmış kılları ve o kıllardan dokunmuş o gün geçerli bazı ürünleri satardı. Sessiz bir insandı. Dedikodu bilmez, fuzûli birtakım konuşmalar yapmaz, kendi halinde, lakin her an zikirle meşgul bir zâttı.

Merhum Kılcı Nuri Ağabey

Bendeniz 1953 senesi ortalarında İstanbul'dan dönmüştüm. Gençtim, nefesim kuvvetliydi. İstanbul tavrıyla ezan okuyor, kamet getiriyor ve müzzinlik yapıyordum. Bu durumu öğrenince Aziziye Camii'nin müezzini Mehmet Şimşir Hoca beni öğle ve ikindi ezanlarını okumak üzere görevlendirmişti. Bu nedenle Kılcı Nuri ağabeyle çok görüşüyor ve sohbetlerini dinliyordum. Bir gün gördüm ki sessizce kalbî zikirlerle meşgul oluyordu. Benim de sofilerden olduğumu bildiği için yanımda zikre devam etti. Bendeniz de başımı öne eğip zikre katıldım. Tâ ki bir yabancı gelince durduk. İşte bu Kılcı Nuri ağabeyin evinde geçen bir olayı burada sizlere anlatacağım.

Bugün 18 Kasım 2012 pazar. Benim İmam Hatip okulundan öğrencim Adil Küçükbezirci'nin oğlunun düğün davetiyesi üzerine yemeğe gittim. Meğer gelin kızımızın dedesi Ali Güneri Bey de oradaymış. Bendenizi görünce çok neşelendi ve sevindi. Hem gelenlere "Hoş geldiniz" diyor hem de bana iltifat etmeye çalışıyor ve çok kısa bir zaman diliminde eski yıllarda kalmış bir olayı anlatıyordu. Hiçbir şeyden haberi yok, lakin bana "Madem ki bazı olayları hatıra olarak yazıyorsun, bunu da yaz" dercesine anlatıyordu. Dinledim ve işte onun anlattığını aynen yazıyorum.

Yıl 1953. Son bahara girmek üzereyiz. Bir haber geldi "Kılcı Nuri'nin evinde onun mürşidi olan zât varmış. Ziyaret etmek isterseniz gidecekmişsiniz" diye. Aramızda görüştük ve "Gidelim" diye karar verdik. Hatırladığım kadarıyla Celâleddin Çelikkol, Ahmet Atıcı, Ali Ağaççı, bendeniz ve birkaç arkadaş daha toplandık ve gittik.

Zafer Çay Bahçesi yanında bir evdeydi. Girdik. İçeride başka ziyaretçiler de vardı. Ali Güneri kardeşimiz de oradaymış. O bizden evvel gelmiş. Misafir zât, çok yaşlı, bucakta oturuyordu. Elini öptük ve "Hoş geldiniz Efendi Hazretleri" deyip biz de oturduk.

O sırada Konya'nın meşhur okuyucularından Dr. Ali Kemal Belviranlı, Diş Hekimi Nuri Yılmazgil, Fevzi Özçimi ve Nuri Baş geldiler. Onlar da Hazret'in elini öptüler ve "Hoş geldiniz" deyip oturdular. O misafir zat, zar zor biraz sohbet etti. O sırada bir çorba getirdiler. Hazret kendisi yiyemediği için, müridlerinden birisi yedirdi. Sonra abdestini aldırdılar. Kendisinin o işleri yapmaya gücü yetmiyordu. Arkasından tekrar sohbete başladı. Biraz konuştuktan sonra yoruldu ve sanki baygın gibi yığıldı kaldı. Biraz ilahi okuyun denildi. Dr. Ali Kemal Bey ve arkadaşları güzel güzel ilahiler okudular. Hazret'in o baygın gibi hali devam ediyordu. Hafızlar sırayla birer birer aşır okusunlar denildi. İki hafız okudu. Sıra bana gelmişti. Üçüncü olarak da benim okumam istendi.

Oradaki ortam huzurlu, ruhaniyeti galip bir ortamdı. Ayrıca Hazret'in de ruhaniyeti baskındı. Celâleddin Çelikkol ağabey de bendenizi çok sever ve ben nerede bir Kur'an okumaya başlasam bana "teveccüh" eder ve himmette bulunurdu. Orada da aynı şeyler oldu. Hatta bir ara cezbelendi müthiş bir titreme geçirdi. O esnada Ali Güneri'nin koluna bir dirsek darbesi gelmiş "Acısını iki ay çektim" diyordu. Bütünüyle beni coşturan ortam içerisinde gerçekten fevkalade bir Kur'an tilaveti tecelli etti. O ana kadar yerinden devinemeyen Hazret, toparlandı, oturumuna geldi. Bendeniz "Fatiha" deyip okumayı bitirince

"Kur'an-ı Kerim'i kim okudu?" diye sordu.

"Bendeniz okudum efendim" dedim.

"Evladım, ben "hayatımda bu kadar latîf, bu kadar lezîz bir Kur'an dinlemedim. Allah seni Hz. Muhammed'e komşu kılsın" dedi. Cemaat de amin deyip dağıldık.

Ve işte Ali Güneri kardeşimiz hem gelen misafirlere "Hoş geldiniz" diyor hem de bana bunları anlatıyordu. "Ali Bey" dedim, "Ben Kur'an ile ilgili hatıralarımı yazıyorum, bunu untmuştum bunu da yazayım mı?" diye sordum. "Yaz Hoca'm yaz! Hani şu iki kuzu bir börek üzerine okuduğun Kur'an olayı var ya, onu da yaz!" dedi. "Unutmadım unutmadım, onu da yazdım!" diye cevap verdim.

Rabb'im rızasına muvafık kılsın… Bizleri dünyada ve ukbâda Kur'an'dan ayırmasın.

BİR HATIRA

Allah'a şükürler olsun, yüzlerce talebemiz bizden ders alıp gidiyor ve itibar görüyor. Hemen hepsinin bize karşı sevgisi ve saygısı var. İşte onlardan birisi bu duygu ve düşüncelerini satırlara döküp bize göndermiş. Bendeniz o methu senaya layık olmasam da onun arzularına ve duygularına saygı göstererek bu mektubu kitabın sonuna eklemek suretiyle ona bir cevap vermek istiyorum. İnşalah onun düşündüğü gibi olurum. Yoksa Al-i İmran suresinin 188. Ayetine muhatap olmaktan korkarım. Rabb'im muhafaza eylesin.

Ey Ömrünü Kur'an'a Feda Eden

Ey Canını Rahman'a Sunan

Ey Sevdası Rızadan Şaşmayan

Sevdası Sevdam, Yolu Yolu Olam..

Ve

Kur'an Üstadı Olan Üstadım…!

Âlemlerin Rabb'i tarafından inzal edilen Kur'an-ı Hakîm'in en güzel, en doğru şekilde okunması için ömrünü Kur'an'a hizmetle bereketlendirip gönüllere taht kurdunuz.

Kelamı İlahi'nin hakkını vererek okumayı bizler sizden öğrendik. Kur'an'ın etrafında muhabbetleştik, onu güzel okumayı hayatımızın hedefi haline getirdik. Sizin hem diliniz, hem haliniz bize bu mesajı verdi. Bizler de sizin Kur'an'a aşık kalbinize, onun nuru ile nurlanmış mütebessim simanıza, femi muhsininizden tilavet olunan vahyin etkileyici ruhları cezb edici gücüne şahit olduk. Bu kutlu hizmetiniz inşallah biz talebeleriniz aracılığıyla gelecek yıllara ve yüzyıllara taşınacak. Konya semalarından arşı azam'a yükselen Kur'an dersleriniz, o hoş sedalar Anadolu'nun her köşesinde gök kubbemizde yankılanmaya devam edecek. Yıllarca sizden ders alan öğrencileriniz bir yıldız kümesi gibi manevi dünyamızın semalarını süsleyecek.

Siz onların ve bizim aramızda bir dolunay gibi hep ışık saçacaksınız. Yüzlerce yıldız bir dolunay gibi aydınlatamaz. Biz de sizin mükemmelliğinize ulaşamayız ama o ışığın bir parçası olabiliriz. İlerleyen yaşınıza rağmen yorulmadan, yılmadan, usanmadan her fırsatta bizleri yetiştirmek için bir baba şefkati ile hepimizle tek tek ilgilendiniz. Özellikle ailemin yokluğunu hissettirmeyerek, sevginizle yanımda olarak beni çok mutlu ettiniz. Yerlerin göklerin nuru olan Allah Celle Celalühü sizi, nurimubin olan Kitab'ının ve okunmasına hizmetle sizi serapa nur eylemiş. Bu nur yüklü ömrünüzle, sizi bir gün huzuruna çağırsa, melekler üzerinize kanat gerip "Ey Hadim-i Kur'an olan üstad! Hoş geldin" diyecekler. (İnşallah) Toprak Kur'an'la nurlanmış bedeninizi incitmeye kıyamayacak, zaman silgileri adınızı silemeyecek.

Dünya isminizi unutturamayacak. Sizden aldığı ilim mirasını onurla taşıyan talebeleriniz kendi talebelerine Hasan Hüseyin Varol Hoca'mız diye sizin derslerinizden bahsedecek ve manevi adresinize hep Kur'an'ın sevapları gelecek. Kur'an'a hizmet ömrü uzatır derler. İnşallah uzun yıllar bu hizmet sizinle devam edecektir. Dualarınızı hayatımızın tacı olarak kabul ettiğim için her zaman bereketli dualarınızı bekliyorum.

Mushaf-ı Şerif-i tutan ellerinizden hürmetle öper en güzel duygu ve dualarımın size olduğunu bilmenizi isterim.

Sevgi, saygı ve dua ile…

ÖMRÜNÜ HAKK-IN KELAMINI OKUMAYA VE OKUTMAYA ADAMIŞ DEĞERLİ HOCA'MA…

Bu veliler şehrinde, kıraatın taç efendim
Okuyuşun o hoş seda, ruhlara ilaç efendim
Kur'an nefeslerin semalarda dolaşır
Gökler o sedayı alır, ta Arş'a kadar taşır

Fem-i muhsinizle, çekilirken Besmele
Sanki harfler semaya uçuşuyor el ele
Bu şehr-i Konya için yüz akıdır adınız
Çünkü bütün bir ömrü, Kur'an'a adadınız

O güzel tilavete, melekler gıpta eder
Hem Medine, hem Mekke, Konya kardeşimdir der
Hasan Hüseyin Varol üstadımızdır demek
Bize bir ömür yeter, bu sözcüğü söylemek

Rabbim bendenizi bu evladımızın anlattığı hâl ve kemâl'e sahip kılsın…

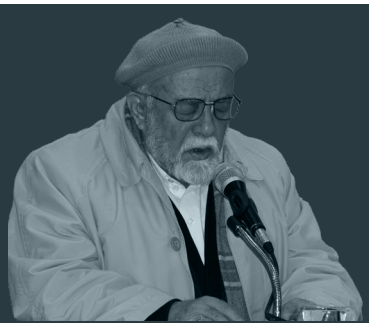

Hasan Hüseyin Varol

HAYATIMIN EKONOMİK, SOSYAL, SİYASAL VE KÜLTÜREL BOYUTU

GÖREVLER BAŞLIYOR

Buraya kadar anlattıklarım benim yetişmemle ilgili, altyapı oluşturan okumalar, çalışmalar ve tecrübelerdir. Bundan sonra anlatacaklarımsa hem yetişme hem de yetiştirme dönemimdir.

Hayatımın bundan sonra anlatacağım bölümünü birkaç boyutta ele alarak anlatmak zorundayım. Değilse olaylar birbirine karışacak, anlaşılması zorlaşacaktır.

FAHRİ GÖREVLER

Önce resmî olmayan görevlerimi anlatmak istiyorum. Çünkü günübirlik hayatımızı devam ettirebilmek için elbette bir gelir kaynağına ihtiyaç duyulur. Bizim de gelirimizi sağlayacağımız bir başka mesleğimiz yoktur. Yetişme durumumuz itibariyle cami görevlisi olmamız bir bakıma zaruri olmaktadır.

Hafızlığa çalıştığım dönemde Büyükkumköprü'deki "Hasta Mehmet Camii"nde müezzinlik yapmaya başladım. Bu görev resmî değildi. Mahalle halkının verdiği basit bir ücretle iki yıl kadar devam etti.

Sonra Mengene Camii'nde imamlık yapmaya başladım. Mahalle halkından Kavak köylü Ahmet Ağa'nın evinde oturdum. Bir yıl kadar da orada görev yaptım. O sıralarda İstanbul'a gittim. II.Mahmut tarafından yaptırılmış olan Tophane Nusretiye Camii'nde görev için imtihana girdim. Kazandım. Cami'nin meşrutasında kalıyordum ve camide zaman zaman müezzinlik yapıyordum. Beyoğlu Müftülüğü oradaydı. Müftü Efendi benim okuyuşumu beğendiği için, oraya tayinimi emretmiş. Bunun üzerine, yaşım 18'e girmediği için 3 ay kadar gayriresmî görev yaptım. Yaşım 18'e girer girmez evraklarım tamamlandı ve resmen müezzin oldum. Bir sene görev yaptım. 1953 yılı ortalarında Konya'ya döndüm. Konya'da Aziziye Camii müezzini merhum Mehmet Şimşir Hoca Efendi, öğle ve ikindi ezanlarını okumak üzere bana görev verdi, İstanbul tavrıyla orada ezanlar okurdum. Cemaat ve cemiyetin takdir ve tebriklerini kazandım.

O esnada Çiçekçiler Mescidi'nde üç vakit yani akşam, yatsı ve sabah namazlarını

kıldırmak üzere, mahalleli tarafından görevlendirildim. Bu durum 1954'ün Ekim ayında askere gidinceye kadar devam etti. Askere gittim. Askerlikteki olayları yukarda anlatmıştım.

Askerden geldim. Gelir gelmez Çiçekçiler Mescidi'nin cemaati beni tekrar istediler. Onlara "Artık ben resmî bir görev almak zorundayım. Eğer burayı cami yaparsanız burada görev yaparım" dedim. Tamam, dediler ve hemen mescidi yıkıp güzel bir camii yaptılar. Kadro aldılar. Onlar bu işle uğraşırken ben Kur'an Kursunda fahri görev aldım. Oraya devam ediyordum. Yıl 1957 idi.

RESMÎ GÖREVLER

1958 yılının başlarında Çiçekçiler Camii'nde resmen göreve başladım.

O sırada Konya Müftüsü Abdullah Efendi idi. Hasta Mehmet Camii'nde de Cuma hutbelerini okumak üzere görevlendirilmiştim. Bu camide Cuma kılınmaya başlayınca artık kendi camime beş vakit devam ediyordum.

O yıllarda isteyen iki görevi birden götürebiliyordu. Hem imamlık hem Kur'an Kursu hocalığım devam ediyordu. Konya İmam Hatip Lisesinde Kur'an muallimi olan merhum Hakkı Özçimi Hocam ayrılmış. Yerine bir hoca arıyorlarken bana söylediler. Okul Müdür yazıyı okudu. "Tamam, hafız" dedi. Seni göreve başlatalım. İlkokul diploman var mı? dedi. "Hayır, yok" dedim. "Falan okulda her ay imtihan yaparlar. Oraya müracaatta bulun, imtihana gir ve bir ilkokul diploması getir" dedi. Bununla ilgili detayları yukarıda anlatmıştım.

KONYA İMAM HATİP OKULUNDA GÖREV

Yıl 1958. Diplomayı getirdim ve 1958 yılı ikinci yarı öğretim döneminde derslere girmeye başladım.

Okulda göreve başladım. 1962-63 ders yılı itibariyle kadrolu hocalar gelince ben ayrıldım. Böylece orada 5 yıl kadar öğretmenlik yaptım.

Cemaatten birisiyle bir ihtilafa düştüm. O nedenle Çiçekçiler Camii'nden, Uluırmak Burhandede Cami'ne geçtim. 1959 da Çiçekçiler Camii'nde görevli olduğum sırada evlendim. Aynı zamanda İmam Hatip Okulunda da göreve başladım. Fakat ailede şiddetli geçimsizlik başladı. Ne yaptımsa önleyemedim. İlk çocuğum Tahsin doğdu. Çocuk da geçime vesile olmadı. 1959 yılı ortalarında ayrıldım, ikinci çocuk anasının üzerindeydi. Kız oldu. Kızım Fatma Zehra dünyaya gelmişti. Orada vazife yaparken 1961 yılında tekrar evlendim. Hacı Mehmet Atçeken'in kerimesiyle kurduğumuz evlilik hayatı hamdolsun devam ediyor. Ondan da iki oğlum bir kızım oldu. Şu anda üç oğlan iki kız olmak üzere 5 çocuk babasıyım.

Burhandede Camii'nde on sene görev yaptım. Bu arada camiinin bitişiğinde yapılan Kur'an kursunu da birkaç yıl devam ettirdim. Okul öğretmenliği 1963 yılında sona erdi. Fakat Kur'an kursu devam etti.

Burhandede Camii'nden. Sultan Selim Camii'ne geldim. Sene 1969'du. Yine bu-

rada camiye yakın bir kurs olan İrfaniye Kur'an Kursu'nda öğretmen ve idareci olarak görev yaptım. 1973 yılında oradan ayrıldım. Haftada bir cuma günü öğleden sonra kadın Kur'an Kursu hocalarına Kur'an dersi vermeye başladım. Bu da uzun süre devam etti. Müftü Mehmet Ulucan Merhum değişince, ben de işi bitirdim. Sultan Selim Camii'nde de on sene görev yaptım. 1979 senesinde oradan Kapu Camii'ne nakledildim. Müddetim dolmuştu. Vazifeye devam etmem zorlaştı. Durmadan ev değiştiriyordum. Büyük oğlumun evlenme zamanı gelmişti. Hem onu evlendirmek, hem de daha serbest olmak istiyordum. Müftüler ve Müftülük personeliyle de geçinemez olmuştum. 1982 yılında emekliye ayrıldım. Şimdi yine imamlık yapıyorum. Ama bir camiye bağlı olmadan...

Buraya kadar hayatımın ekseni diyebileceğim önemli bir boyutunu açıklamış oldum. İmamlık görevi bana pek çok yönden faydalı oldu. Hafızlığımı korudum. Maişetimi temin ettim. Bol zamanım olduğu için çok okuma fırsatı buldum. Sosyal ve kültürel çalışmalara bol zaman ayırabildim. Halkla çok yakın ilişki kurabildim. Yaptığım diğer çalışmalarda son derece rahat hareket edebilme imkânı bulmuştum.

EKONOMİK ÇALIŞMALAR

Çocuklar çoğalınca imamlık maaşım yetmiyordu. Çok kitap alıyordum. Ta çocukluğumdan ve İstanbul'da okuduğum yıllardan beri almak ve okumak bende yerleşmiş bir hastalıktı. Zekât, fitre almazdım. Iskat-ı Salat diye bilinen cinsten paralar almazdım. Sadece imamlıktan ve kurs hocalığından elime ne geçiyorsa onunla yetiniyordum.

Bu arada ideoloji olarak İslam Hukukunun toplum hayatına geçmesi ve hâkim olması düşüncesi bende, bir mefkûre ve bir ideal olmuştu. Hayatımın her anına nüfuz eden bu düşünce aynı zamanda benim tüm ekonomik çalışmalarımın da mihverini oluşturmuştu.

"İslam namına, Allah için, insana hizmet" şeklinde formüle ettiğim bu düşüncenin önce çevreme sonra giderek topluma yayılmasını istiyordum. Bunun için bazı ekonomik çalışmalara teşebbüs ettim. Bazen siyasi denebilecek çalışmalara girdim. Eğitim öğretim, sosyal ve kültürel çalışmalar yaptım. Pek çok gencin yönünü doğrulttum, yöntemini belirledim. Fakat gördüm ki bu çalışmaların etkili olabilmesi için ekonomik bir gücün elimde olması lazım.

SAATÇİLİK İŞİ

İşte bu düşünceyle bir ortak bulup saatçi dükkânı açtım. "Hür Saatçi" ünvanıyla açtığım bu işin tercihinde, ta çocukluğumda taşla ezdiğim kol saatinin etkisi vardır. İmam Hatip okulundaki görevimden ayrılmadan altı ay kadar önce bu işyerini açmıştım. Okuldan ayrılınca oraya ağırlık verdim. 1963 yılları başındaydı. Hem Burhandede Camii'nde görev yapıyordum, hem saatçilik yapıyordum, hem de kitap okuyordum. Sene 1968'lerin sonuna doğru ayrıldım. Ortağımın benden habersiz yapmış olduğu bir tasarruf bende güven sarsılmasına neden oldu, ayrıldım. O günün parasıyla 15.000 TL alacağım vardı. Onu da aylık 500 liralık taksitlere bağlayıp çekildim.

SUNİ ALTIN YAPMA ÇABASI

"İslam namına Allah için insana hizmet." düşüncesini gerçekleştirebilmek için çabalarımız sürüyordu. Bu ve benzeri ideallerin neticelenmesi için, maddeye, paraya ihtiyaç vardı. Bu parayı bulmanın yolları vardı elbet. Hem de çok kolay yolları vardı. Fakat biz o yollara tevessül etmek istemiyorduk. "Zor olursa olsun ama helalinden olsun." diyorduk.

Uluırmak Burhandede Camii'nde görevli iken, oraya yakın bir evde oturan Âşık Tahir amca diye birisi vardı. Eski Konya halkından bir zattı. Âşık Şemi'den bize çok şiir okurdu. Kendisinin de özlü şiirleri vardı.

İşte bu Âşık Tahir amcanın elinde bir kitap varmış. O kitapta altın yapma formülleri bulunuyormuş. Bizim arkadaşlarımızdan Şıh Usta, onunla çok iyi dost oluyorlarmış.

Lakin Âşık Tahir amca kitabı gösteriyor fakat vermiyormuş. Kitap Osmanlıca ve içerisinde Arapça metinler de varmış. Bunları bize Şıh Usta anlatmıştı. Usta bize "eğer o kitap elimizde olsa, biz bu işi yaparız ama Âşık Tahir o kitabı vermiyor" dedi.

Ben dedim ki, "Şıh Usta, sen o kitabı iste ve deki, amca bana bu kitabı ver, akşam evde okuyayım sabahta erken getireyim" de... Ben size yatsı namazını kıldırıp geleyim, o kitabı sabaha kadar yazar bitiririm. Sen de sabah götürür verirsin. Âşık Tahir amca hiçbir şey sezmez" dedim. Ne yapalım yani, bunu söylediğim zaman fotokopi makinası yoktu ki. Benim söylediğim olay 1960'lı yıllarda oluyordu. El ile yazmaktan başka çaremiz yoktu. O kitap da yazmaydı zaten.

Neyse Şıh Usta planı uyguladı ve kitap geldi. Dört arkadaş Şıh Usta'nın evinde toplandık. Siyah kaplı bir deftere yazılmış orta boylu bir kitap formatında. 150 sayfaya yakın Osmanlıca, bazı yerleri de Arapça idi. Fakat iyi yazılmış, rahat okunuyordu.

Önümüzde bir masa, ben de dizüstü oturdum ve "Bismillah" deyip başladım. Hakikaten sabah namazına yakın yazdım bitirdim. Evlerimize dağıldık, yazdığım defteri ben götürdüm. Onu birkaç gün inceledim. İçerisindeki formülleri ve onların nasıl uygulanacağını anlatıyor. Hangi eczaları temin edeceğimizi belirtiyor. Bunları arkadaşlarla da karşılıklı görüştük ve malzemeleri bulmaya ve yaptırmaya karar verdik.

İsimleri çok değişik eczalar vardı. Onları da Osmanlıca olan Kamusu'l-A'lam'dan bulduk. Çünkü gümüşün, altının, civanın isimleri ile benzeri maddelerin isimleri de tamamen değişikti. "Gümüş bürâdesini civa ile Salaye taşında karıştıracaksınız, ateş üzerinde bir potada kaynatacaksınız" diyordu.

Gümüşü bildik peki "bürâde" neymiş? O da gümüş tozuymuş. Bunu gidip birisinden isteyemedik. Kendimiz yaptık. Şöyle

1960 ihtilalini yapanlar, tedavüle gümüşten yapılmış 10 liralık sürdüler. İçerisine başka bir madde karıştırmamışlar. Saf gümüşten bir on lira. Biz bu on lirayı aldık,

mengeneye sıkıştırıp, eğe ile toz haline getirdik. Birkaç gün uğraştık, diğer eczaları da hazırladık.

Yine bir gün, Şıh Usta'nın evinde yukarı katta, gazyağı ocağının üzerinde, potada bunları kaynattık. Sabaha kadar uğraştık. Arkadaşımız Celâleddin İren dayanamadı, o gitti. Ustayla ben işi bitirdik. Sıvı bir madde oluştu, onu küçük bir şişeye koyduk. Fakat bu esnada biz zehirlenmişiz. Allah'tan ki, evin tavanı hasır olduğu için kurtardık. Eğer evin tavanı beton olsaydı, bizim kurtulmamız mümkün değildi. Ben camiye gidemedim, orada biraz yattım ve eve geldim. Lakin üç ay süreyle diş etlerimden ve bıyıklarımdan cıva kokusu geldi ve tabii ki dişler öldü.

Şişeye koyduğumuz o sıvı yeşil bir renk aldı. Parmağımızdaki gümüş yüzüğü ona batırdık, yüzük altın rengini aldı. Seviniyorduk lakin birkaç gün geçince, yüzük eski haline geldi. Tabii ki, biz de zehirlenince hevesimiz kırıldı. O iş de öylece kalmış oldu.

DEFİNECİLİK OLAYI VE CİNLERLE TEMAS

Yukarıda ifade etmeye çalışmıştım. Hayatımın ekonomik, siyasi, kültürel, okuma ve çalışmalardaki ekseni "İslam namına, Allah için, insana hizmet." ilkesi olmuştur. Diyebilirim ki, hayatım bu eksen etrafında dönüp dolaşmış ve gelişmiştir. Bazen bir macera, bazen büyük bir tehlike ve bazen de pek çok tecrübeler geçirmişimdir.

Define Bulalım: Bu çalışmalarda 3-5 arkadaşım vardı. Onlar da benim kafadarlarımdı. Bazı uğraşmalarımızdan sonuç alamayınca, "Bari bir define bulalım da, bu düşüncelerimizi öylece geliştirelim" diye karar verdik. Bu iş üzerinde bir araştırma yaptık. Meğer bizim gibi define bulmaya çalışan çok insan varmış. O dönem Konya'da define arayan bazı kişilerle tanıştık. Bu tanışma olayı çok gelişti ve genişledi, "Konya Defineciler Derneği" adı altında bir dernek kurma aşamasına bile geldi.

Fakat tam bu esnada benimle beraber yola çıkan bir arkadaşım Ankara'ya gitmişti. Mesleği ile ilgili bir işi çıkmıştı. Orada kimden öğrendiyse öğrenmiş fakat bize söylemiyor. "Bir duâ" veya "isimler" öğrenmiş gelmiş. Onların nasıl okunacağını da, nasıl çağırılacağını keza öğrenmiş.

Arkadaşımız öldü. Allah rahmet eylesin. Çok iyi bir insandı. Kendisine saçları omuzlarına kadar döküldüğü için, "Şıh Usta" diye isim takmıştık. Asıl adı "Mustafa Muzaffer Kirdiş" idi. Ama bu isimleri hiç söylenmezdi. Herkes onu "Şıh Usta" diye bilir ve öyle hitap ederdi.

7-8 yaşlarında bir erkek çocuğu buluyorduk. Gözlerini bağlıyor ve Şıh Usta'nın karşısına oturtuyorduk. Önceden define olması ihtimali olan bir yeri isim ve adresini tesbit edip hazırlıyorduk. Her şey tamam olunca seans başlıyordu. Şıh Usta gizli tuttuğu isimleri içinden okuyordu. Sonra çocuğa hitaben, "Bir nokta ışık gelsinnn!" diyerek tekrar ediyordu. Biz de orada oluyor ve heyecanla bekliyorduk. Derken çocuk, "Işık geldiii" diyordu. Bunun üzerine o yerin adını ve adresini veriyorduk, orasının gösterilmesini istiyorduk. Çocuğa gösteriliyordu. Biz de gidip orayı kazıyorduk. Bu şekilde kazdığımız yerler epeyce vardı. Orada şahit olduğum şeyleri anlatırsam, söz çok uzayacak görünüyor.

Bize gelen haber ve adresler üzerinde çalışmalar ve seanslar bir süre devam etti. Bu esnada bizim bir başka ustamız vardı. Abdullah Azmi Arslan... Bu zat çok iyi bir radyo, teyp, telefon ve televizyon ustasıydı. Elektronik işlerden iyi anlıyordu. O kendisi bir cihaz geliştirmiş, onu kullanıyor ve sinyal sistemiyle toprak altındaki metal maddeleri tespit ediyordu. Onunla görüştük. Bir müddet onunla çalıştık. Ustanın cihazı metal maddeleri tesbit ediyordu. Lakin onların cinsini belirleyemiyordu. Yerin üç metre altına kadar sinyal gidip geliyordu. Fakat altın mı, gümüş mü, sac mı, demir mi onu ayıramıyordu.

Buna rağmen biz bununla da çalıştık ve bazı kazılar yaptık. Bir defasında bir adam geldi ve evinin duvarında define olduğunu söyledi. Gittik duvara cihazla baktık, sinyal alıyorduk. Sağa, sola, yukarı, aşağı bakarak yerini merkezledik. Evin duvarının o bölgesini kazdık. Duvar delindi. Fakat ne görelim, evin duvarının arkasında iki su güğümü, bir leğen ve bir de ibrik çıktı. Arkadaşlarımız gülmekten kendilerini alamadılar. Ev sahibi ise hem gülüyor hem de üzülüyordu. Yukarıda ifade etmiştim, bu konuda da pek çok olay var. Lakin söz uzar gider.

10-15 kişiden oluşan bir grubumuz vardı. Bir defasında dedik ki, "Yahu arkadaşlar! Her defasında bir erkek çocuk arayıp durmayalım. Biz hepimiz sıradan kendimizi deneyelim. Eğer birimize bir nokta ışık gelecek olursa o arkadaşla devam edelim dedik.

Gerçekten hepimiz, sıradan kendimizi denedik. Fakat hiçbirimizde olmadı. Cihazı yapan Abdullah Usta ışığı gören kişi oldu. Artık arama işini cihazla yapmayı bıraktık, cihazın sahibiyle yapmaya başladık.

Bir odanın içerisinde oturuyoruz. Abdullah Usta'nın gözlerini bir yaşmakla kapatıyoruz. Şıh Usta'nın karşısına oturtuyoruz. Ve seans başlıyor... Şıh Usta okuyacağını okuyor, sonra başlıyor. "Bir nokta ışık gelsinnnn!" diyerek tekrar ediyor. Işık geliyor, ama ışıkla beraber birtakım adamlar da ortaya çıkıyor. Abdullah Usta onları bize anlatıyor ve onların söylediklerini de bize naklediyordu. Biz de bir şeyler söylüyoruz, usta onlara ulaştırıyor. Derken biz onlardan beklentimizi söylüyoruz. Onlar bize, "Eğer bizimle anlaşma yaparsanız, o zaman size yardım ederiz, değilse etmeyiz" dediler. Bunun üzerine arkadaşlarla müzakere ettik ve anlaşmaya karar verdik.

Arkadaşlar bendenizi başkan seçtiler. "Sen bizim adımıza bu anlaşmayı yürüt" dediler. Bunun üzerine onlara, "Bizim arzu ettiğimiz şey, bir define bulmak ve onunla insanlara, İslam'a faydalı olacak hizmetler yapmaktır. Sizinle bu konuda anlaşmaya karar verdik" dedim.

Onlar da bize, "Size bu hususta yardım ederiz, sizden istediğimiz bazı şeyler olabilir. Sizden onların yerine getirilmesini bekleyeceğiz. Fakat sizinle bir müddet ilişkimiz devam etmeli ki, sizin ne nisbette sadakat göstereceğinizi görelim" dediler.

Bu anlaşma üzerine biz, her hafta cumartesi akşamı, sırayla bir arkadaşımızın evinde toplanıp, seansları yapmaya başladık. Fakat hiçbirimizin aklına gelmedi. Bunlar kim? Bunlar insan mı? Cin mi? Bir süre sonra rahmetli arkadaşım Celâleddin İren durumu bana açtı. "Hoca, ben korkuyorum, bunların konuşmaları benim hoşuma

gitmiyor. Sen ne diyorsun?" dedi.

Ben de kendisine, "Yahu Celal, farkında mısın? Bütün arkadaşlar üzerinde bir ağırlık oldu. Sanki sarhoş gibiyiz. Ölü gibiyiz, ne yaptığımızı bilmiyoruz. Doğru dürüst düşünemez hale geldik" dedim.

Bu durum devam ediyordu. Ben üç gün üst üste aynı rüyayı görüyordum. Her gün rüyamda bir mezarlıkta oluyorum. Açılmış mezarlar görüyorum. Mezarlardan çürümüş ceset kokuları geliyordu. Buna rağmen, yani bu rüyalara rağmen, bunların ne anlama geldiğini düşünemiyordum. Bir gün merhume eşim Havva Mediha Hanım, bana "Hocam! Ben üç gündür korkulu ve kötü kötü rüyalar görüyorum." diyor ve benim gördüğüm rüyanın aynısını anlatıyordu.

Arkadaşları topladım. Abdullah Usta'nın olmadığı bir toplantı yaptım. Hepsinde farklı birtakım haller olduğunu gördüm. Onlara "arkadaşlar, biz define bulacağız diye, galibe bir tehlikenin içerisindeyiz. Sizler biliyor musunuz? Bizim irtibat içerisinde olduğumuz şahıslar kimlerdir?

Hiçbirimiz bilmiyoruz. Bizim Şıh Usta "Bunlar Ricâlullah denilen Allah dostları olamaz mı?" Dedi. "Ustam, bunu da bilmiyoruz." dedim. "Peki, ne yapacağız?" diye sordular.

Ben konuşuyorum, "Bir seans yapacağız ve ben onlara soracağım. Siz kimsiniz? Eğer söylemezseniz, sözleşmeyi bozacağız" diyeceğim. Şayet cinlerden iseler, sözleşmeyi yine bozacağız. Çünkü şu ana kadar bize doğru olan bir haber vermediler. Hep oyalayıp durdular. Bunda bir hinlik görüyorum" dedim. Onlar da "Tamam Hoca'm, nasıl istersen öyle yap" dediler.

Ertesi gün Cumartesi ve toplanıp seans yapma günümüzdü. Uluırmak Burhandede Camii'nde görevliydim. O nedenle bizim evde toplandık. Diyanet işleri Başkanlığı'nın üç ciltlik bir Kur'an meali vardı. Onu önümdeki masanın üzerine koydum.

Abdullah Usta arkadaşımız Kur'an okumayı bilmezdi. Her zamanki gibi, gözlerini bağladık. Şıh Usta başladı. "Bir nokta ışık gelsinnn!" derken geldiler.

Ben sordum; "Şu ana kadar sizin kimler olduğunuzu bilmiyoruz. İlk olarak bugün sizlerin kim olduğunuzu öğrenmek istiyoruz. Değilse bu işi burada bitireceğiz dedim.

Biraz önce yazmıştım. Abdullah Usta Kur'an okumayı bilmez, Kur'an'la ilgisi de yoktu. Fakat inançlı bir adam, namazını da hiç geçirmezdi. Onun ağzıyla bize cevap verdiler. "Madem bizim kim olduğumuzu merak ediyorsunuz, Sure 72, Ayet 6 ve 26'ya bakınız" dediler. Hemen önümdeki mealden sure 72'yi buldum. Ne görelim sure 72, cin suresi. Ayet 6 şöyle "Ve doğrusu insanlardan bazı erkekler, cinlerden bazı erkeklere sığınıyorlar da, onların taşkınlıklarını artırıyorlardı." Ayet 26 da şöyle deniyordu: "O, bütün gaybı bilir, fakat gaybı apaçık kimseye beyan etmez."

Sanki 1400 yıl önce inen ayetler bizim için inmiş gibiydi. Bizler bunu aynen yaşıyorduk. Ayette geçen "Raheka" kelimesinin sözlüklerdeki anlamı şöyle: "Ahmak, cahil ve sefih(akılsız) olmak. Kötülük, zulüm ve günaha dalmak." Bir başka

sözlükte ise: "Aklı gitmek ve şaşkın olmak" şeklinde ifade ediliyor ki, biz bütün arkadaşlar, bunları aynen yaşadık. Bize "Yerin altındakiler de gayb şeylerdir, biz de onları bilemeyiz" demek istiyorlar.

Demek ki, biz cinlerin ocağına düşmüşüz. Hemen orada anlaşmayı bozduk ve bunu onlara ilettik. Cevapları: "Hasan Hoca bizimle irtibatı sürdürsün, ona üç tane "huddâm" verelim, istediği yerde kullansın" oldu. Ben de "Hayır, ben böyle bir şey istemem" dedim ve macerayı kapattım.

Sonuç, cinlerle biz insanların yaşantısı çok farklıdır. Onların hayatında demirle kömürün, altınla toprağın, gümüşle kalayın bir farkı yoktur. Onların sosyal hayatlarında bunlar kullanılmaz. O nedenle de bunları bilmezler ve bize yalan söylerler.

Fakat buraya şu notu da düşmek isterim. Bugün ABD ve İsrail istihbarat örgütleri, cinlerle irtibat kurup, onları istihbarat konusunda kullanıyorlarmış. Türkiye'deki MİT teşkilatında çalışan ve bu işlerle uğraşırken bir darbe yiyip, felç olan birisini tanıyordum. Öldü, Allah günahlarını bağışlasın.

TAVUKÇULUK İŞİ

Konya'da ilk defa "Altın İbik Tavukçuluk Kooperatifi"ni biz kurduk ve ben kooperatif başkanlığına getirildim. Mengene'deki evimizin bahçesine bir kümes yaptım. Bin kadar tavuk yetiştiriyordum. Yerleşmemiş bir iş kolu ve yeni bir piyasa olunca çok zikzaklı bir çalışma ortamıyla karşılaştık. Yumurtanın tanesi 26 kuruştu. Bu en yüksek fiyat artışıyla 31 kuruşa çıkmıştı. Fakat önüne gelen tavukçuluk yapmaya başlayınca bir hastalık başladı. Ne kadar tavuk varsa aldı götürdü. Bana sadece Tavukçuluk Kursu'ndan aldığım bir diploma kaldı. Aslında o diplomayı buraya koyacaktım lakin arşivimde bulamadım. Ne oldu onu da bilemedim.

MADENCİLİK İŞİ

Sonra bir süre madencilik yaptım. Birkaç mühendisle ortaklaşa yürüttüğümüz bu işin başında şimdi profesör oldu Ali Selçuk Biricik vardı. Çok uğraştık. Fakat elimizde ruhsatı alınmış pek çok önemli maden olmasına rağmen yürütemedik, işten anlayan mühendisler ayrılıp gittiler. Abdullah Yaman'la ikimiz kaldık. İkimiz de yürütemedik. Abdullah Yaman arkadaşımız hâlâ bu işle meşgul. Fakat o partiyi vurdu.

GAZ SOBASI İMALATI

En son yaptığım iş "Zümersan" markasıyla imal ettiğimiz gaz sobası oldu. Güzel bir üründü. Epeyce de çalışmıştık. Isıtma sanayi piyasasına girmiş ve % 92 ısıtma enerjisine ulaşmıştık. Kayseri Üniversitesinde yapılan test sonucu "sıvı yakıtlarda bu ısıyı elde etmek bugüne dek % 80'ni geçmiş değil. Bu olağanüstü bir buluş" dediler. Ve bunu rapor olarak verdiler. Patent almak için çok uğraştık, bürokrasi engelini aşamadık, yedi senelik bir çalışmadan sonra fabrikasyona girmek iste-

dik. Fakat Türkiye ekonomisinde hızlı bir enflasyon yükselmesi oldu. Arkasından yetişemedik. Nihayet ortağım olan Muzaffer Usta'ya "Kardeş, ben borçlara girerek İslam'a hizmet edemem. Artık işte dükkân, işte tezgâh. Hepsi senin olsun. Bana müsade" dedim ve ayrıldım.

ÖĞRENCİLERLE BULUŞMA

Askerden gelir gelmez 1957 senesi başlarında Kur'an Kursunda görev aldım, eski İmam Hatip Okulu binasının batısında bulunan kurs, ismini şu anda bilmiyorum. Merhum Hüseyin Tekinbaş'a yardımcı olarak görev yaptım. İşte o sırada hem Kur'an Kursu Derneğinde çalıştım, hem de haftanın Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri esnaf, tüccar ve öğrencilerden oluşan gruplara sohbet ettim.

Sonra İmam Hatip Okulunda görev aldım. Okul öğrencileriyle yakın ilişkiler kurdum. Onlara çeşitli konuşmalar yapardım. Çok okuyordum. Hemen her konuda bilgi birikimim vardı. Onların sorularına cevap veriyor ve yeni bazı konularda kendilerine bilgiler sunuyordum, özellikle okulun 6. ve 7. sınıfındaki öğrenciler içerisinde benden yaşlı olanlar bile vardı. Bu gençlerle ilişkim okul sonrasında da devam etti. Pek çoğuyla şu anda da devam etmektedir.

O yıllarda Eğitim Enstitüsü açılmıştı Konya'da. Orada okuyan ve bizim frekansımızı tutan öğrencilerden kalabalık bir grup oluşmuştu. Onlarla çalıştım. Sonra Yüksek İslam Enstitüsü açıldı. Benim İmam Hatip Okulundan öğrencilerim oraya girmişlerdi, onlarla da bir grup oluşturdum. O arada bir Yüksek Okul daha açıldı Mimarlık ve Mühendislik Akademisi. Onlardan da 40 kişilik bir grup oluşturdum. Bazen bu grupları birleştirirdim. Geniş salonlu evler bulurdum. Sohbetler evlerde devam ederdi. Sonra Milli Türk Talebe Birliği'nin şubesini açtık. O çatı altında orta, lise ve yüksekokul öğrencilerini topladık. MTTB'nin binasında geniş bir salon hazırladık ve büyük toplantıları oralarda yapmaya başladık. Devamlı konferans, sohbet ve seminer çalışmaları yaptım. Yıllar hep böyle devam etti. Camilerde ve kurslardaki görevim, beni halkla iç içe bırakmıştı. Halk üzerinde bir etkim oluşmuş ve bu gittikçe derinleşme ve genişleme sürecine girmişti. Gençlerle olan bu ilişkilerim de onlar arasında popüleritemin artmasını sağlamıştı. Fakat durmadan okuyordum ve durmadan konuşuyordum.

SİYASET ÇUKURUNA DÜŞMEDEN SİYASET

27 Mayıs 1960'ta askeri darbe olmuştu. Ben o zaman İmam Hatip Okulunda Kur'an Muallimiydim. Günün hareketli olayları arasında özellikle basın yayın araçlarını da izliyordum. Gökhan Evliyaoğlu ve Hami Tezkan'ın çıkardığı Son Havadis gazetesini, Büyük Doğu mecmuasını, Yeni İstiklal gazetesini, Düşünen Adam dergisi ve diğerlerini çok yakından izliyor ve okuyordum.

Derken yeni siyasi partilerin kurulmasına izin verildi ve rahmetli Ragıp Gümüşpala Paşa tarafından Adalet Partisi kuruldu. Bizim, kendilerini yakından tanıdığımız fikir ve siyaset adamları bu partide toplanmışlardı. Adalet Partisi'nin ilk Genel Kurulu'nda Genel İdare Kurulu'na kimlerin seçildiğini ve kimin daha çok oy aldığını merak ederek basında araştırma yaparken içlerinde 950 küsur oy alarak birinci

Türkeş Bey'le tanışıp, konuşuyoruz.

seçilen Süleyman Demirel'in ilk defa ismini duyuyordum fakat kendisini tanımıyordum. Çünkü bu zat bizim piyasada yoktu. Bu durum dikkatimi çekti ve araştırmaya başladım. Kısa zaman içerisinde onun Bilgi Locası'na kayıtlı bir Mason olduğunu belgeledim.

Bu Beyefendi'nin bir gün bir yerlerden patlak vereceğini düşündüm. Gümüşpala vefat etti. Yerine Sadettin Bilgiç bakıyordu. Ve o, kendisini Parti Genel Başkanlığına hazırlıyordu. Fakat Büyük kongreye bir ay vardı ki, bir gün bütün basın organları sürmanşet Demirel'in Genel Başkanlığa aday olduğunu yazmaya başladı. Ben bu zatın kim olduğunu biliyordum. Ama çevremdeki insanları ikna edemiyordum. Herkes onun iyi birisi olduğunu söylüyordu. Çünkü basın ve özellikle fısıltı gazetesi bunu böyle yayıyordu. Bense oldum olası Masonlara karşı son derece güvensizlik duyan birisiydim.

Ankara'ya giderken yolda çekilen bir fotoğraf. Benim Solumdaki Tevfik Fikret Kılıçkaya'dır. Oturanlar ise, Nurullah, Kazım Dumancı, Pala Celal vd.

İsmet İnönü, Demokrat Parti'den Adnan Menderes, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu'yu astırmış, karşısında güçlü bir rakip bırakmamıştı. Bir meclis oturumunda Gökhan Evliyaoğlu müthiş bir konuşma yapmış ve İnönü'yü epeyce hırpalamıştı. Demirel Genel Başkan olunca bu ve benzerlerini hemen partiden ihraç etti. Demokrat Parti'nin yerine geçti diye hepimiz AP'li olan bizler, 1965 seçimlerinde ne yapacağımızı düşünüyorduk.

Gökhan Evliyaoğlu'nu TBMM'de yaptığı bu konuşmadan dolayı seviyorduk.

Onun CKMP'den Konya Milletvekili adayı olduğunu duyduk. Hemen temasa geçtik ve 20 kişilik bir ekiple kendisini desteklemeye karar verdik. Aslında bu çok tehlikeli bir çıkıştı. Ama yaptık. Herkesin AP'li olduğu bir ortamda bizim Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin bir adayını desteklememiz yadırganmıştı.

Biz diyorduk ki "Demirel, Mason'dur. Masonlarla iş görür. Onun için partiden bizim adamlarımızı ihraç ettirmiştir." Onlarsa, "Hayır" Demirel İslam köylüdür. İyi bir Müslümandır. Hatta iyi bir derviştir. Siz yanlış biliyorsunuz." Yine onlar bize "siz, ihtilal yapan, Menderes ve arkadaşlarını astıran Türkeş ve adamlarını nasıl oluyor da destekliyorsunuz?" diyorlardı. Tabii bu ithamlara cevap vermekte zorlanıyorduk. Doğrusu Türkeş'i ve arkadaşlarını da hiç tanımıyorduk. Bu konuda biz de, bizi itham edenler gibi düşünüyorduk. Ama biz Demirel'in ve yakın arkadaşlarının Mason olduklarını biliyor ve onlara güvenmiyorduk. Bu ortamda seçimlere girdik. Allah'a şükür ki olaylar hep bizi tasdik eder şekilde gelişip gitti.

Bu tartışmalar böyle devam edip gidiyordu. Sonra bu, aileler, arkadaşlar arasına kadar indi. Hoş olmayan sonuçlar doğuruyordu. Tam da seçimlerin arifesine gelmiştik.

Seçimlerden bir gün önce babam geldi ve bana; "oğlum Hasan! Seçimlerden sonra sana yemin vereceğim, eğer oyunu Adalet Partisi'ne vermezsen, seni evlatlıktan reddedeceğim, haberin olsun" dedi. Bunun üzerine saatçilikte ortağım olan Ahmet Dolgun arkadaşıma durumu anlattım. Ahmet Usta oyunu AP'ye verecekti. Ben de Gökhan Evliyaoğlu'nu desteklemek için CKMP'ye verecektim.

Dedim ki, sen benim yerime CKMP'ye ver, ben de senin yerine AP'ye vereyim. Şayet babam yemin isterse, yalan olmasın diye anlaştık. Artık o benim yerime verdi mi, vermedi mi, bilmiyorum. Fakat ben verdim ve o tehlikeyi de öylece atlatmıştım.

O günlerin hatırası olarak şunu da yazmak istiyorum. Tahir Büyükkörükçü Hoca'mla hem talebe hoca ilişkimiz var, hem de sıhriyyet itibariyle bacanak oluyoruz. Hısımlığımızın üzerinden 5-6 sene geçtiği halde, Hoca'm evime hiç teşrif etmemişti. 1965 seçimleri günlerinde ailecek evime geldiler, oturduk, konuştuk. Konuşmalar esnasında söz, yine bizim arkadaşlarla Türkeş ve partisini destekleyeceğimiz üzerine geldi. Bana fazla da yüklenmeden, bu hareketimizin yanlış olacağını söylemeye çalıştı. Hatta Adalet Partisi'ni, Demirel ve adamlarını desteklememizi Sami Efendimiz de ifade etmişler dedi.

Ben de kendisine cevap olarak: "Hocam! 1950 senesinden beri bendeniz, Sami Efendi Hazretleri'nin cemaati içerisindeyim. Kendisinin bugüne kadar hiçbir siyasi parti için tavsiyede bulunmadığı gibi, en küçük bir ima ve işaret yapmadığını da biliyorum. Bahsettiğiniz şahıs ve partisine de böyle davranacağı kanaatindeyim" dedim.

Hoca'm, "Bunu damadı Ömer ağabeyden duydum" dedi.

Bendeniz: "Muhterem Hoca'm, Ömer ağabey iyi insan, güzel insan, lakin siyasetten uzak birisidir. Ben onun bu yöndeki sözlerine güvenmem. Ama eğer siz bizzat

Efendi Hazretleri'nden duyduysanız, bütün bu hususta ki bilgilerimi bir kenara bırakır Efendi Hazretleri'nin dediği yönde hareket ederim" dedim.

"Hayır, ben kendim duymadım" dedi. Bu konuyu hemen kapattık.

Aradan birkaç yıl geçti. Demirel, Masonluğunun gereğini yerine getiriyordu. Hoca'nın sevmediği işler yapıyordu. Daha doğrusu hükümetin çalışmaları tam söylenenin aksineydi.

Bir Ramazan günüydü. Bendeniz Uluırmak Burhandede Camii'nde görevliydim. Hoca'm da o dönem Konya Müftüsü idi. Konya'nın meşhur hafızları ve okuyucuları Teravih namazını Sultan Selim Camii'nde kılıyorlardı. Hoca'm namazdan önce konuşuyormuş, okuyucular da namaz aralarında, ilahiler tevşihler okuyorlarmış.

Mahallemiz halkından hafız Ahmet Naci Kağnıcı bana, "Hocam, bugün yatsıdan sonra bize gel... Tahir Hoca'm ve diğer arkadaşlar gelecekler, siz de bulunun." dedi. Gitmiştim, onlar da geldiler.

İçlerinde Adalet Partililer de vardı. O günlerde AP içerisinde de gruplaşmalar başlamıştı. Yeminliler grubu diye bir grup vardı. Bunlar partiyi ele geçirme çabası içerisindeydiler. Demirel'i dahi zorluyorlardı. O günlerde Ankara'da kongreleri vardı. Konya'dan da delege olarak gidenler olmuştu.

Kağnıcı'nın evinde Ankara'ya gidip gelenlerden Ahmet Kolat ve arkadaşları da oradaydılar. Hoca'm onlara sordu: "Arkadaşlar, siz Ankara'daydınız, neler oldu anlatır mısınız?" dedi.

Bunun üzerine Ahmet Kolat: "Yahu Hocam sorma, Demirel de onlardan taraf oldu" deyince, hocam hiddetle "Bırak şu edepsiz, ahlaksız, iki yüzlü... adamı" diyerek sayıyordu ki, bendenizi gördü. Herhalde bizim evdeki tartışmalar ve benim o gün söylediğim laflar aklına geldi. O gün bana karşı çıkan hocam, bugün benim bulunduğum noktaya gelince, sözlerinin arkasını getiremedi ve öylece sustu kaldı... "Düşünce ve görüşlerimde ben hiç yanılmadım." diyen hocam, o gün yanıldığının farkına varınca mahcup olmuştu.

TARTIŞMALARIN SONUÇLARI

Bunları ben niçin anlatıyorum. Memleket ve Millet adına saf duygularla yola çıkan ben, bu olaydan sonra kendimi önce CKMP, sonra Milliyetçi Hareket Partisi içerisinde buldum. Çevremde gençlerden oluşan bir kitle vardı. MHP yöneticileri, özellikle Sayın Alparslan Türkeş, çalışmalarını gençlik üzerine yöneltiyordu. Zaman geldi Türkeş Bey'le tanıştık. Zaman zaman Ankara'ya çağrıldım ve oradaki toplantılarda konuşmalar yaptım. Artık partinin Konya'da önemli bir unsuruydum.

Ama benim değişmeyen bir eksenim vardı. Ben topluma İslam Hukukunun hâkim kılınmasını istiyor ve bu doğrultuda çalışıyordum, bu tarz çalışmam bazılarını tedirgin etti. 1969'lu yıllara gelindiğinde seçimlerin havası esmeye başlamıştı. Bana ve arkadaşlarıma karşı çok belirgin bir olumsuz tavır konmaya başlandı...

Benimse, halkla ve gençlikle münasebetim çok iyiydi. Bu yüzden beni kaçırmak

ve küstürmek de istemiyorlardı. Sadece etkisi olmayan ama etrafından ve elindeki potansiyelden faydalanılan birisi olmam isteniyordu. Hâlbuki benim bütün kazancım, servetim ve varlığım, toplumun bana karşı oluşmuş sevgisi ve güveniydi. Ben de bunu kimseye yedirmek istemiyordum. İdealimin ve düşüncelerimin gerçekleşmesi için bu durum bana son derece lazımdı.

Seçimlerde biz merhum Osman Yüksel Serdengeçti'yi aday göstermek istiyorduk, genel merkez ise merhum Tevfik Fikret Kılıçkaya'yı göstermek istiyordu. Tevfik Bey iyi bir arkadaşımızdı. Ama onunla Konyalının önüne çıkamazdık, kendisinde halkın hoşuna gitmeyecek bazı, haller vardı. O nedenle biz Osman Bey'in olmasını istemiştik. Ankara'ya gidip konuyu Türkeş Bey'le görüştük. Bize cevabı "Ben Tevfik Bey"e söz verdim. Konya'yı kaybetme pahasına da olsa dönmem" şeklinde oldu. Biz de "Peki, o halde kusura bakmayın" deyip geldik ve hemen çekildik.

Tam bu sırada Sayın Necmettin Erbakan Adalet Partisi'ne alınmadı. Onun Konya'dan bağımsız aday olmak istediğini öğrendik. Arkadaşlarımızla toplanıp bir durum değerlendirmesi yaptık. Netice olarak Erbakan ile görüşüp onun MHP'ye girmesini sağlayıp mücadeleyi sürdürmek istedik. Hoca'yla görüşme işini de bana verdiler.

Biz onun Konya'ya gelmesini beklerken, Konya milletvekili ve İçişleri Bakanı Sayın Faruk Sükan'ın benimle görüşmek istediği haberi geldi.

Ankara'ya giderken yine yolda verilen bir mola esnasında çekilen bir fotoğraf.

Değerli arkadaşım rahmetli Vahdi Tuncel yanında helvacı Asım Sözbir'le beraber geldiler ve beni alıp Şeker Fabrikası'na götürdüler. Baktım rahmetli Bahri Dağdaş orada. Olgun ve ağırbaşlı haliyle oturmuş, etrafındakilere tatlı tatlı konuşuyor. Selam verip içeriye Sayın Bakan'ın odasına geçtik. İçişleri Bakanı Sayın Faruk Sükan beni ne için çağırıyor, benimle neden görüşme ihtiyacı duyuyor?

Biraz önce anlattım. Hayatımın yirmi yıllık bir dönemi, hem kendimi hem de başkalarını yetiştirme çalışmasıyla geçti, 1965 genel seçimleriyle birlikte benim çalışmalarım bir siyasi parti çatısı altında sürmeye başlamıştı. Bunu onlar da biliyordu. Çünkü halkın geniş bir tabanı beni tanıyor ve bana itimat ediyordu. Gençliğin büyük bir çoğunluğu da öyleydi. Rahatlıkla her konuda konuşabilen bir eleman olunca onlar, benim bu potansiyelimden faydalanmak için bizi bir yere salmak istemiyorlardı.

1969 yılı genel seçimleri yaklaşıyordu. Bakan Dr. Faruk Sükan Konya Milletve-

kili, benim toplum üzerindeki bu ağırlığımı bildiği için benimle konuşma ihtiyacı hissetmiş. Çünkü Adalet Partisi her seçimde biraz daha oy kaybına uğruyordu.

Konuştuk. İki saat süren bir konuşmaydı. Bazen tartışma, bazen istişare ve bazen de dalaşma şeklinde geçen bir konuşma yaptık. Bana teklifi şuydu. "Komünistler geliyor, Çok büyük bir tehlike. Seçimlerde bizi desteklerseniz, biz komünistlerin hesabını göreceğiz."

Herkes biliyordu ki Türkiye'de 1960 askeri hareketiyle başlayıp, 1980 hareketiyle biten dönemde, sağ partiler daima tehlike olarak Komünizm'i ve komünistleri gösterdiler. Halktan bu yolla oy aldılar. Fakat artık bu taktikler eskidi. Halk aldatıldığının farkına vardı. Politikacılara inanmaz oldu. O günlerde Faruk Bey'de "Komünistlerin kimler olduğunu biliyoruz." gibi bir başlıkla dergi büyüklüğünde bir fasikül bastırmıştı.

Orada "Biz komünistlerin soluk aldıklarını bile tesbit ediyoruz." diyordu. Evet, diyordu ama hem kendi şoförünün hem de makam odasının karşısındaki odanın hizmetçisinin önemli ve tehlikeli komünistlerden olduğunu bilmiyordu.

Şöyle bir cevap verdim; "Sayın Bakan'ım, kusura bakmayın. Bu seçimlerde sizi yani AP'yi desteklemeyeceğiz. Çünkü siz, Komünizm tehlikesinden bahsettiniz. Ama iktidara gelince aynen onlar gibi hareket ettiniz. Artık bu iş bitti. Sağcılarla solcuların bir farkının olmadığı anlaşıldı. Bizden size bundan böyle oy yok."

Bakan: "Bu cevabı vereceğinizi tahmin etmiştim. Fakat iki saattir bizi uğraştırdınız. Sizden bir ricam olacak, bari onu yerine getirin." dedi. "Buyrun" dedim. "Sayın Necmeddin Erbakan'ın MHP'den aday olmasını sağlayın, çok faydalı olur" dedi.

İşin gerçeği o ki, biz de arkadaşlarımızla böyle düşünüyorduk. Hoca'yla görüşüp bunu kendisine anlatmayı planlamıştık. Kendisine "Sayın Bakanım, biz de öyle düşünüyoruz. Kendisiyle bu konuyu görüşeceğiz. Kabul ederse siz de biz de seviniriz" dedim ve ayrıldım.

Sultan Selim Cami'nde imamdım. Namaz vakti geçmişti. Vahdi Tuncel ve Asım Sözbir yakamı bırakmak istemediler. Ben Erbakan Hoca ile yalnız görüşmek istiyordum. Bir yolunu bulup onları savdım. Öğle namazını kılmak için Kapu Cami'ne girdim. Baktım Erbakan Hoca orada. O namazını bitirmiş çıkıyor. Kendisine görüşmek istediğimi söyledim. "Elektrikçi Çoktosunlar'ın dükkânındayım, orada görüşelim." dedi.

Namazı kılıp, hemen vardım. Selam kelam, hoşbeşten sonra içerisinde bulunduğumuz durumu anlattım. Sebeplerini uzun uzun anlattıktan sonra kendisinin MHP'den aday olmasını düşündüğümüzü söyledim.

Benim için çok önemli saydığım ve hâlâ bir prensip olarak gördüğüm şu sözlerle cevap verdi. "Muhterem Hoca'm, en zayıf bir dernek bile olsa onun yönetimini ele geçirmek için, yıllarca uğraşmak gerekir. Böyle yaparsak hem enerjimizi tüketmiş, hem de zamanı boşa harcamış oluruz. Biz, kendimiz bir hareket başlatırız. Bizim gibi düşünenler bize, onlar gibi düşünenler de onlara gider. Kendi hareketimizi

kendimiz yaparız. Başkalarıyla uğraşıp durmayız" dedi. Çünkü kendisi de Odalar Birliği'nde aynı durumdaydı.

O gün akşam Çoktosunlar'ın evinde toplanmak üzere karar verdik. Ben izin aldım ve ayrıldım. Hoca'nın görüşü kafama yatmıştı. Çünkü ben MHP içerisinde çalışıyordum. Fakat düşüncelerimden görüşlerimden dolayı zaman zaman dışlanıyordum. Orada uğraşıp durmaktansa daha rahat çalışabileceğim bir ortama ihtiyaç duyuyordum.

O gün akşam toplandık. Yüzde doksanı bizim gençlerden oluşan bir topluluk vardı. Yanılmıyorsam 100 kişi kadar vardık. Erbakan Hoca bize düşündüklerini anlattı ve bağımsız aday olarak çıkmak istediğini, kazanırsa parti kuracağını ve hedeflerini uzun uzun anlattı.

İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan'ın bana: "Erbakan Hocanın MHP'den adaylığını koymasını sağlayın." şeklinde isteğinin, onlar açısından ne kadar faydalı, ama bizim açımızdan ne kadar yersiz olduğunu da anlamıştım.

İşin burasında şunu hatırladım. Günlerden bir gün Şeytan Muâviye Hazretlerinin sabah namazına kalkmasını engellemiş, ona çok tatlı bir uyku vermiş ve hazret uyuyakalmış. Sabah namazı geçmiş. Muâviye buna çok üzülmüş. Günlerce ağlamış istiğfar etmiş. O'nun bu ağlayışı ve istiğfarı Şeytan'a çok ağır gelmiş, bu yaptığı hareket karşısında mahcup olmuş ve onun istiğfarı ona büyük bir eza vermiş.

Bir başka gün Şeytan tekrar gelmiş ve Hazreti Muâviye'yi erkenden namaza kaldırmış. Hz. Muâviye onu hemen yakalamış ve: "Ey Mel'un, söyle bakalım, beni neden erkenden kaldırdın? Daha önce üzerime gaflet verip namazımın geçmesine sebep oldun, şimdi ise beni erkenden kaldırıyorsun, sen benimle oyun mu oynuyorsun?" demiş.

Şeytan: "Ya Muaviye, ben her ne kadar Şeytan isem de, yine de bazen insanların hayrına işler yaparım. Bu sebeple de böyle bir iyilikte bulunmak istedim. Yoksa başka bir düşüncem yok" demiş.

Muaviye: "Hayır, sen yalan söylüyorsun. Gerçeği açıklamazsan, seni şuraya bağlar ve insanların eline teslim ederim." deyince, Şeytan: "Ya Muaviye, o gün sana tatlı bir uyku verdim. Sabah namazının geçmesine neden oldum. Lakin sen öyle ağladın öyle ağladın ve öyle tevbe ettin ki, hem günahın affoldu, hem de derecen çok yükseldi. Yani sen benim beklediğim kötü duruma düşmedin, aksine yükseklere yüceldin. Ben de yaptığıma pişman oldum. Senin bir daha öyle yüksek mertebelere ulaşmana gönlüm razı olmadı. Onun için seni erkenden kaldırdım." demiş.

Kıssadan hisse... Politikada uzmanlaşan(!) bu insanlar, kendilerine rakip olmasın diye, Erbakan Hoca'yı MHP'ye yönlendirmeye çalışıyorlardı. Hocanın idraki sayesinde bu tuzağa düşmedik, hamdolsun...

Hemen ertesi gün Sultan Selim Camii'ne yakın, eski Çay Bahçesi karşısında bir büro kiraladık. Büroda Hocanın Özel Kalem Müdürü Ali Fuat ismindeki arkadaş, Adil Küçük, Raşit Küçük ve Tayyar Çoktosun görev yapacaklardı. Biz de pek çok arkadaşla işin siyasi çalışmasını yapacağız.

Bir Cuma günü namazdan sonra, ben bir aşır okudum. Rahmetli Mustafa Önal, bir dua yaptı ve seçim bürosunu açtık. Hareket başladı. 45 günlük çok hızlı ve verimli bir çalışma yaptık. Ekibimiz gittikçe güçlendi. Çünkü MHP'nin küskünleri bizler, AP'nin küskünleri Çoktosunlar, CHP'nin küskünleri Hanefi Çınar ve arkadaşları toplandık. Erbakan Hoca'nın çok ikna edici konuşmaları genç kardeşlerimizin gayretleri, Nuri Baş kardeşimizin yazdığı marş, hepsi birleşince önüne durulmaz bir hareket çıkardık.

Seçimler yapıldı. O gün 15 bin oya bir milletvekili çıkıyordu. Biz üç tane milletvekilinin aldığı oyu almıştık. O güne kadar bağımsız milletvekili adaylarının hiçbirisi kazanamıyordu. Muhaliflerimiz buna güveniyorlar, "tek adam koskoca mecliste ne iş yapacak, oyları boşa vermeyin" diye propaganda yapıyorlardı. Ama planları tutmadı ve Erbakan Hoca 1969 genel seçimlerinde Konya'dan bağımsız milletvekili çıktı.

Aradan kısa bir zaman geçti. 1970 senesi içerisinde Milli Nizam Partisi Erbakan ve arkadaşları tarafından kuruldu. Biz Konya'da şubesini açmak için çalıştık. Bir ekip oluşturduk. Bir akşam Çoktosunlar'ın atölyesinde arkadaşlara abdest aldırttım ve iki rekât namazdan sonra Besmele'yle imza attırdım. En çok dikkatimi çeken durum, imza atıncaya kadar arkadaşların geri geri durmalarıydı. Fakat imzayı attıktan sonra hepsinde bir hareketlilik başladı. Türkiye genelinde hızla gelişen MNP, bazılarını korkuttu. Sonra MNP çalışmalarını hızla sürdürürken, mahkemeye verildi ve kapatıldı. Zaten böyle bir şey bekleniyordu. Resmî ideolojinin böyle bir şeye tahammülü yoktu. O gün kendilerine imza attırdığım arkadaşlar bana geldiler, büyük bir heyecan ve korkuyla, kızgın bir şekilde "Hocam, sen bizi idama mı gönderecektin de parti kurdurdun?" dediler. Kendilerini teskin etmeye çalıştım. Gitmişlerdi. Ama benim kafam karıştı. Bu insanlarla, bir büyük dava, insan soyunun kurtuluşu davası nasıl gerçekleşecek?

MHP içerisinde çalışırken tepkiler gördüm. MNP'nin kapanmasından sonra tepkiler gördüm. Genelde politik çalışmalardan zaten hoşlanmıyordum. Özellikle aktif politikayı sevmiyordum. Benim yaratılışıma uygun durum okumak, anlamak ve anlatmak, ilmi çalışmalar yapmak, yardıma muhtaç insanlara yardımda bulunmak. Bu huylar politikadan uzak durmamı gerektiriyordu. O nedenle yeni bir çalışma alanı bulmam gerektiğine karar verdim.

1969 seçimlerinden sonra gördüm ki, toplumda ideolojik temele dayalı yeni siyasi akımlar oluşuyor. Ve bunlar partileşiyor. Ben bunlardan İslâmcı düşünceyi benimsiyordum. Ama bir siyasi partinin içerisinde bulunmayı da düşünmüyordum. Çünkü benim gelişim itibariyle topluma malolmuş bir geçmişim vardı. Her siyasi partiye mensup insanın ve her ideoloji mensubu kişilerin sevdiği ve kabul ettiği bir kişiliğim vardı. Bunu açıktan bir yere bağladığım zaman diğerlerinin karşıma geçmesinden çekiniyordum. Düşündüğüm ve planladığım hizmetler açısından bunun böyle olması lazımdı. İşte bu duygu ve düşüncelerle kesin karar verdim. Siyasi partilerle ilişki kurmayacağım. Fakat siyasi düşünce ve ideoloji olarak da İslâmcı bir kimlikle o yönde çalışacağım.

SİYASETTEN UZAK BİR HAYAT

Yukarıda sosyal, siyasal ve kültürel çalışmalar başlığı altında anlattığım hayatımın bu boyutundan artık "siyasal" bölümünü burada noktalamak istiyorum. Bundan sonra sosyal ve kültürel çalışma ağırlıklı bir boyut sürdüreceğim.

1969 yılı. Genel seçimlerden hemen sonra ilmi araştırma ve çalışmalar yapmak üzere "Sütun Araştırma Merkezi" ni kurdum. Bunun için evimdeki bütün kitapları getirdim. Bu işe gönül vermiş arkadaşlardan bir de ekip oluşturdum. Fatih Çarşısı'nın 4. katında bir oda kiraladım. Genç arkadaşlar raflar yaptılar, çalışma masaları yaptılar ve hareketi başlattık.

Orada hem ilmi araştırmalar yapıyor, hem de konferans, seminer, sohbet ve benzeri çalışmaları planlayıp uyguluyoruz. Bu alanda çalışmalar ilerledikçe bizim de zevkimiz ve azmimiz artıyordu. Her ne kadar maddeten sıkıntı çekiyorsak da bu işin tadını almıştık. Uzun süre devam ettirmeye çalıştık.

Biz Sütun Araştırma Merkezinde çalışıyorken bir gün benim tanıdığım, Hüseyin isminde birisi geldi. Bu zat Şeyh Ahmet Efendi Vakfı'nın görevlisiydi. Mezkûr vakfın mütevellisi de tanıdığım biri olan Seyit Faruk Önder idi.

Bu Seyit Faruk Önder, 1972'lerde sanıyorum senatör olmak arzusuyla, Nevşehir'den aday olmuş bendenizin İstanbul'da beraber olduğumuz çok yakın arkadaşım Osman Yılmaz da Nevşehir'de merkez vaizlerindendi. Ona yazılmış bir mektup istemeye gelmiş Hüseyin ağa. Görüştük, konuştuk, ben de "olur" dedim.

Bu esnada arkadaşlarımız tek tek gelmeye başladılar. Her gelen arkadaş bir kitap alıyor ve ortadaki büyük masanın etrafına oturuyordu. Hüseyin ağanın dikkatini çekti. Bana "Siz burada ne yapıyorsunuz?" diye sordu. "Burası bir araştırma merkezi. Şunlar kitaplar, ben de hocayım, bu arkadaşlar da kendilerine verilen konuları araştıran arkadaşlar" dedim.

"Çok güzel ama burası dar, eğer isterseniz bizim oradan size daha geniş bir yer verebiliriz, üstelik kira falan da almayız" dedi.

"Eh inşallah, biz gelip bir bakalım, ona göre bir karar verelim" dedim. Gidip baktık, durum çok güzeldi. Arkadaşlarla yaptığımız istişare neticesinde, Aziziye Camii'nin güneyinde bulunan Şeyh Ahmet Efendi Çarşısı'na taşındık. Bize oradan geniş bir yer tahsis ettiler. Mezkûr vakfın mütevellisi Seyit Faruk Önder Bey, bize bu konuda gerçekten yardımcı oldular. Bizim çalışmalarımız da hızlandı.

Bu bahsettiğim Ahmet Efendi Çarşısı toptan gıdacıların boşalttığı depolar ve dükkânların bulunduğu bir yerdi. Bize tahsis edilen oda genişti, ama elektrik ve su yoktu.

Bir gaz lambası aldım. Onun ışığında çalışıyordum. Şimdi Bursa İlahiyat Fakültesinde Arapça hocası olan Doç. Dr. Hulusi Kılıç geldi. O manzarayı görünce şaşırdı. "ne yapalım" dedim kendisine "maddi imkânımız olmayınca, bunlara katlanıyoruz, fakat bir gün inşallah Cenâb-ı Hakk büyük imkânlar verecek bize" dedim. Hulusi Hoca sonradan profesör oldu, şimdi de emekli...

Şeyh Ahmet Efendi Vakfı mütevellisi Seyit Faruk Önder Bey Ankara'da kalıyordu. Bir ara Konya'ya geldi. Benim çalışmalarımı görünce dedi ki: "Hocam, burası olmamış, size daha aydınlık bir yer verelim, gel bakalım." dedi.

Beraber çarşının doğu tarafına geldik. Sultan Selim Camii'ne bakan cephe çok geniş ve aydınlık bir mekândı. "Burası daha iyi değil mi?" dedi. "Evet." gerçekten orası daha güzeldi. Orada bize salon ve iki oda verdi. Biz hemen oraya taşındık. Salonun tam ortasında bir de sütün vardı. Bizim de adımız, "Sütun Araştırma Merkeziydi". İsmiyle musemması birbirini tuttu diye sevindik.

Çalışmalarımızın temposu artarak devam ediyordu. Fakat bu işe ilk başladığımız Adil Küçük, Mustafa Öztoklu, Emrullah Ünal, Ziya Ercan, Mustafa Yıldırım, Ahmet Gün, Mehmet Çevik, Abdülkerim Durmaz, Abdullah Büyüksütçü, Abdülmuttalip Yıldırım, Fahrettin Tuzcu, Ahmet İyibildiren ve Mustafa Yavuz gibi gençlerden bazıları askere gitti. Bazıları da öğretmen olup gittiler. Ben yalnız kaldım.

Kütüphane gittikçe büyüyordu. S. Faruk Önder Bey de bizim bu çalışmalarımızı gördükçe heveslendi ve büyük dedesi adına bir kütüphane oluşturmak istedi. Bazı kitaplar aldı. Kütüphaneyi müşterek hale getirmek istedi. Fakat ben ona ait kitapları ayrı demirbaş defterine yazdırmıştım. Sonunda ayrılacağımızı biliyordum. Nitekim de öyle oldu.

1980 yılına kadar orada kaldık. Sonra aramıza kara kedi girdi ve biz ayrıldık. Şimdi aynı yerde "Şeyh Ahmet Efendi Kitaplığı" adıyla çalışan bir kütüphanenin doğmasına da vesile olduk. Benim gençlerle olan çalışmalarım sohbet, konferans, seminer şeklinde devam ediyordu. Artık bir vakıf kurma düşüncesi bizi epeyce meşgul etmeye başlamıştı. Konuyu arkadaşlara mektup yazarak bildirdim. Görüş ve kanaatlerini aldım. Hepsi çok sevindiler ve bir an evvel kurulmasını istediler.

HAYRA HİZMET VAKFININ DOĞUŞU

Yanılmıyorsam 1972 yılında dernekler kanununda bir değişiklik olmuştu. Mevcut dernekler ellerindeki taşınmazları altı ay gibi kısa bir sürede satıp elden çıkartacaklar, sadece idarehane olarak kullandıkları binalar kalacaktı. Bu şekilde bir değişiklik yapılmıştı.

Bu değişiklik yapılmadan 25 yıl önce kurulmuş olan "Cemiyet-i Hayriye" derneği, taşınmaz mal yönünden Konya'nın en zengin derneğiydi. Tüm mallarının kısa zamanda elden çıkartılması mümkün değildi.

Ayrıca "Hafız Yetiştirme Derneği" adında bir dernek daha vardı. Süleymancıların elindeydi. Bir kombinezon oluştu. O dernek onların elinden alındı. Yerine "Manevi Değerleri Koruma Derneği" diye bir dernek kurmak üzere bir hareket başladı. O günlerde Tahir Büyükkörükçü Hoca'm Konya müftüsüydü. Doğal olarak böyle bir derneğin kurulmasından haberdar edildi. Hafız Yetiştirme Derneğinin yeni başkanı ise Ahmet Gürtaş idi. İlk görüşmede Tahir Hoca'm olumlu bakmıştı işe ancak ne olduysa oldu, Hoca'm vazgeçti. Bendeniz de Hafız Yetiştirme Derneğinin yönetim kurulunda bulunuyordum.

Ahmet Gürtaş bana, "Ya Hocam, Tahir Hocam neden vazgeçti? Ne yapmayı düşünüyor, bunu bize bir öğreniver." dedi.

Bendeniz gittim, Hoca'mla görüştüm. Bana ifadesi şu oldu: "Yeni kuracağımız dernek hem daha tanınmıyor, maddeten de zayıf olur. Biz bir grup arkadaşla İstanbul'daki "İlim Yayma Cemiyetinin" bir şubesini açmak istiyoruz" dedi. Ben de oradan çıktım, eniştem Terzi Cengiz'in dükkânına geldim. O bana bir çay söyledi. Onu içerken, "Enişte, Hoca'nın yeni kuracağı cemiyette sen var mısın?" diye sordum. Çünkü eniştem Hoca'nın cemaatindendi.

"Evet, Hoca varım, bana bir isim listesi verdiler, ben onlarla görüşeceğim." dedi. "Listeyi görebilir miyim?" dedim. Hemen çıkardı. Baktım, o listedeki adamlarla o iş asla yürümez. Ben bunu biliyorum. "Yahu, enişte, sen bu işle ilgilenemezsin, sen ver bunu bana ben gerekeni yapayım." dedim. "Tamam." dedi. Ben listeyi aldım. "Peki, başka kimler var?" dedim. "Veysel Öksüz var, bir de Kağnıcı var." dedi. Ben hemen çıkıp doğru kağnıcı Hafız Ahmet'e geldim. Bir bahane ile ondaki listeyi de aldım. Geldim Veysel Öksüz'e. Ondan da aldım ve Ahmet Gürtaş'a geldim. Yaptığım çalışmayı anlattım, çok güldü ve sevindi. Biz hemen "Hafız Yetiştirme Derneğinin Yönetim Kurulu'nu" topladık. Konuyu tartıştık, sonunda derneğin adını "Manevi Değerleri Koruma ve İlim Yayma Cemiyeti" olarak değiştirdik. Sabahleyin erkenden vilayete müracaatımızı yaptık.

Vilayet ve emniyet ile ilgili işleri tamamladık. Derneğin yeni tüzüğünü gazeteye verdik. Böylece başka alternatifleri engellemiş olduk. "Hafız Yetiştirme Derneğini" feshettik. Mâmelekini –mal varlığını- yeni derneğe devrettik. İşte dernekler kanunu değiştiğinde bu "Manevi Değerleri Koruma ve İlim Yayma Cemiyeti" de çalışıyordu. Onun da epeyce taşınmaz malı vardı. Bunun da hemen elden çıkartılması zordu. Bendeniz, bu derneğin genel muhasibi idim.

O sıralarda "İmam Hatip Okulu Yaptırma ve Yaşatma Cemiyeti" vardı. "Yüksek İslam Enstitüsü Yaptırma ve Yaşatma Cemiyeti" vardı. Daha başka cemiyetler de vardı. Bunların hepsi bu kanundan etkileniyordu.

Ne yapacağımızı bilemiyorduk. O günlerde Konya'da noter olarak çalışan Celal Özdemir isminde bir noter vardı. İyi bir arkadaştı. Milliyetçi Türkçü bir karakteri vardı ama inançlıydı. Konuyu görüşmek üzere ona gittik. Anlattık, "bir çıkış yolu bulmamız lazım" dedik.

"Bunun tek çıkış yolu vardır. O da bir vakıf kurup, bu cemiyetlerin taşınmazlarını o vakfa intikal ettirmektir" dedi. Kafamıza yattı, O bir tüzük hazırladı. Müzakere ettik. Eksikleri tamamladık, ilaveler yaptık vs. adını da o koydu "Türk Anadolu Vakfı" diye. Sonra 5 tane cemiyet genel kurul toplantısı yaparak, taşınmaz mallarının yeni kurulacak vakfa devredilmesi için karar aldı.

Böylece, 1973'lerde hem Cemiyet-i Hayriye Vakfı kuruldu, Hem de Türk Anadolu Vakfı kurulmuş oldu. Vakıf kurucuları arasında benim ismim de vardı. Ahmet Gürtaş Hoca, seni de listeye aldım demişti. Fakat vakıf kurulduktan sonra benim ismimi listede göremedim. Ahmet Bey'e "Hoca'm, benim ismim yok" dedim. Hoca'm, "kusura bakma, senin ne kadar çok istemeyenin varmış, toplantıda senin

adın okununca, pek çok kişi itiraz etti. Ben de yazamadım" dedi. Ben de "peki Hoca'm" dedim.

Yukarıda bahsettiğim kütüphaneyi kurduktan sonra, benim gençlerle diyaloğum hızla gelişti. MTTB'nin Konya şubesi açıldı, onlarla ilişkilerim arttı. Ülkücülerle de ilişkilerim çok iyiydi. Ayrıca halk arasında da, esnaf, sanayici ve öğrencilerle de ilişkilerim çok ileri safhadaydı. İmam Hatip Okulunda Kur'an öğretmeniydim. O vesile ile de ilişkilerim iyiydi.

Eğitim Enstitüsü, Yüksek İslam Enstitüsü ve Mimarlık ve Mühendislik Akademisi gibi yüksekokullarda kırkar, ellişer kişilik gruplarım vardı. MTTB'nin salonunda ortaokul ve lise öğrencilerine konferanslar veriyordum. Çok okuyordum ve çok konuşma yapıyordum. Konya halkı arasında popülaritem çok yüksekti. Etrafımda genç nesil epeyce çoğalmıştı. Onların içerisinde maddeten de ihtiyaç sahibi gençler fazlaydı. Ben tek başıma karşılamakta zorlanıyordum.

Şeyh Ahmet Efendi Çarşısı'nda bulunuyorduk. Kütüphane iyi çalışıyordu. Bu gençlerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bir kuruluşa ihtiyaç duymaya başladım. Bunun üzerine Türk Anadolu Vakfına gittim. İçerisinde bulunduğum durumu anlattım. "Bana bir şekilde destek olursanız, size bu gençleri yönlendirebilirim" dedim. Maalesef olumlu bir cevap alamadım.

Bu durum üzerine arkadaşlarla oturup konuştuk. Dernek mi kursak, bir şirket mi kursak veya bir kooperatif mi kursak, diye çıkış yolları aradık. Baktım ki bu iş olmuyor, kendi kendime, "Yahu Allah onlara akıl vermiş, bana da vermiş, Devletin kanunları var, onlara bu imkânı veriyorsa bana da verir. O halde ben de bir vakıf kurar, yoluma devam ederim." diye düşündüm ve çalışmalara başladım.

Şayet benim müracaatıma olumlu bir cevap verilseydi, vakıf kurmazdım. "Madem ki istenmiyorum, ben tek başıma bu işi götürebilirim, başkalarına da hiç gerek yok" demek zorunda kaldım. İşte "Hayra Hizmet Vakfı" böyle doğdu.

Günlerce uğraşıp, bir tüzük hazırladım. Tüzüğü, o güne kadar okuduğum ve araştırdığım eserlerden, bende meydana gelen Bir İslam Devleti'nin nasıl olması gerektiği düşüncesine uygun olarak hazırlamıştım. Kuracağım vakfın en azından bu düşüncemi test edebileceğim bir laboratuvar olmasını istiyordum.

Şubeler olarak mahalli meclisler tasavvur ediyordum. Onların temsilcilerinden oluşan bir genel meclis düşünüyordum. Vakıf Divanı, Başkanlık Divanı isimleri ile yönetimi belirleyen divanlar düşünüyordum. Gelirler açısından faizsiz bir banka sisteminin nasıl olması gerektiğinin tesbitini yapmıştım, bunu uygulamak istiyordum. Sosyal yardımlar için en önemli kaynak zekâttır. Bunu tek elde toplayıp sonra dağıtmayı düşünüyordum. Eğitim öğretim konusunun nasıl olması lazım geldiğinin denenmesine inanıyordum. Vakfın ticari faaliyetlerle ne ölçüde ilgilenmesi gerektiğini denemek istiyordum. Vakfın iç ve dış politikasının müsbet manada nasıl olması lazım geldiğini denemek istiyordum.

Evet, ben bunları düşünüyor ve pek çok şeyi de hayal ediyordum. Lakin içinde yaşadığım toplumun bilgi, görgü ve anlayış seviyesini tahlil etmemiştim. Ortaya

koyacağım uygulamaların bazıları belki bu toplumun 30 sene sonra anlayabileceği prensipler durumundaydı. Hüsnü kabul görmeyebilirdi. İşte bunları düşünememiştim.

Fakat ne olursa olsun bunların hepsi, benim için denenmesi gereken konulardı. Madem vakıf kuracaksam bunları da en azından deneyip, kafamdan atmalıydım. Bunları tüzüğe lisanımünasiple, yazdım. İlk hazırladığım tüzük böyleydi. Sonradan bazı maddeleri mecburen değiştirdim.

Tüzüğe yazdığım bu konuların pek çoğunu deneyebildim. Devletin kanunlarının elverdiği, mevzuatın müsaadesi nisbetinde, deneyebildiklerim kadar deneyemediklerim ve hatta deneyip de netice alamadıklarım oldu.

Hayra Hizmet Vakfını kurarken, onu diğer hayır kurumları gibi klasik, bilinegelen bir hayır kurumu gibi değil, benim kafamda oluşan İslam Devleti imajının bir laboratuvarı olmasını düşünmüştüm. Tüzüğü bizzat kendimin hazırlaması bundandır. Vakfı kurarken sadece kendim kurucu oldum. Nedeni budur. Başka kurucular olsaydı, benim bu düşüncelerimin uygulanmasına karşı çıkarlardı. Nitekim bizzat kendi tayinimle oluşturduğum yönetim kurulu üyelerinden bile çok sıkıntı çektim.

Beraber çalıştığım arkadaşlarımı özellikle gençlerden seçtim. Hem onları yetiştirmeyi hem de enerjilerinden faydalanmayı düşündüm. Eskimiş, yaşlanmış toplumdan pek çok şeyi alarak gelmiş insanların aklına yatmayan her şeye itiraz ettiğini bildiğim için, gençleri tercih ettim.

İşte böyle... Benim düşüncelerime temel teşkil edecek tüzüğü hazırladıktan sonra, sıra vakfın ismine gelmişti. Burada en çok kaçındığım şey, gösteriş anlamında "riya"ya elverişli bir vakıf olmamasına dikkat etmekti. Çünkü hayır yapan insanların hemen hepsi ya isminin, ya da anne babasının isminin zikredilmesini veya değer verdiği bir şahsın ismini zikrettirmek istediğini gördüm. Buna karşıydım. Bir de ben gecemi gündüzümü, enerjimi bilgi ve birikimlerimi ortaya koyduğum halde bu hiç itibar görmeyecek, fakat üç beş lira yardım eden kimse, yardım ettim diye bize tafra satacak! Bunu da hiç mi hiç içime sindiremedim... O nedenledir ki vakfı kurarken de, vakfı kurduktan sonra da, hiçbir zengin adama gitmedim ve böylelerine yer vermedim, itiraf edeyim ki bunun bazı sıkıntılarını çektim. Ama Allah'a şükür ki onu aştım... Şimdi bazı vakıflar var. Onlar, ya bir siyasi parti cemaatine, ya bir tarikat cemaatine sırtlarını dayamışlardır. Bazıları da, uzun yıllar dernek olarak çalışmış, büyük imkânlar elde etmiş, sonra vakfa dönüşmüş güçlü bir imkânla çıkmışlardır. Bizim hiç böyle bir durumumuz olmadı. Her şeyimizle orijinal bir çıkışla doğmak istiyorduk, öylece de oldu.

Vakfın ismiyle ilgili olarak arkadaşlarla müzakerelerde bulunduk, Pek çok isim belirlendi. Ama gönlüme uygun geleni henüz bulamamıştım. Ancak Kur'an-ı Kerim'de Bakara Suresi'nin 148. ayetinde "Hayırda yarışınız" ayetinin tefsirini Hamdi Yazır'ın Kur'an Dili tefsirinden okudum.

Orada "Hayr'ın" çok güzel bir anlamı vardı. Onu aldım, hatta tüzüğün 5. maddesini bu anlayışı ifade etmek için yazdım. Mezkûr ayetten "Hayır" kelimesini aldım. Rasulullah'ın bir hadisinde "Bir hayrın yapılmasına vesile olan kimse, hayrı yapan kimse gibi ecir alır" buyrulmaktadır. Buradan da birtakım hayırlara vesile olmanın bir hizmet olacağını düşünerek "Hizmet" kelimesini aldım. Ve "Hayra Hizmet Vakfı" ismini buldum. Bunu bütün arkadaşlara böyle izah ederek yazdım. Hepsinin onayını aldım. Bu arada bu ismin bir "amblem" haline gelmesi için bir çalışma başlattım. Gençlerden Mustafa Yavuz kardeşimiz vakfın bugünkü amblemini yaptı geldi. O da çok hoşumuza gitti, hemen kabul edildi.

Amblemde Vakfın ismi hem Osmanlıca harflerden hem de Türkçe harflerden oluşuyor ve istif son derece dikkatle yapılmıştır, ismin Osmanlıcası (**خیره خذمت وقفی**) şeklindedir. Bunların baş harfleri olan (**و خ خ**) harflerini aldık. Güzel bir istif ile de vakfın amblemi ortaya çıkmış oldu.

Gençlerden Hafız Nevzat Büyüksarıkulak ve Hafız Ahmet İyibildiren ile ben üçümüz notere gittik. Hatırladığım kadarıyla noter ücreti 300 TL idi. Onu da bir yerden borç olarak almıştım. Tüzük noter senedi haline geldi. Yine gençlerden genç avukat Hasip Şenalp eliyle de mahkemeye müracaatta bulunduk. İlk duruşmada hâkim, "Bu tüzüğe göre, vakfın gayesi çok geniş fakat tahsis edilen mal varlığı ile bu gaye gerçekleşmez, tahsisatı artırın ve yeniden gelin." dedi ve bizi geri çevirdi.

Konya'nın Erenköy mahallesinde 2.000 m² büyüklüğünde bir arsam vardı. Muhterem Celâleddin Çelikkol ağabeyim vesile olmuştu da almıştım. Onu hemen 50.000 TL'ye sattım. Tüzüğün o maddesini yeniden düzenledim ve tekrar mahkemeye müracaatta bulundum. 08.07.1975 tarihinde tescili yapıldı ve Hayra Hizmet Vakfı resmen kurulmuş oldu.

Vakıf kuruldu. 50.000 TL de tahsis edildi. Fakat elde para yoktu. Çünkü bu 50.000 TL'ye "Yeni Karabaş Tecvidi"ni bastırmış ve onu ödemiştim. Elimde kitap olarak bulunuyordu. Zamanla satınca ödedim.

Biz Ahmet Efendi Çarşısı'nda bulunuyorduk. Çalışmalarımız gittikçe tanınıyordu. Bir Kurban Bayramı'nda 110 arkadaşa bayram tebriki bastırıp gönderdim ve Vakıf için Kurban derisi istedim. 100 tane deri geldi. Onları sattım. 6.000 TL tuttu. Onunla hem borçlarımı ödedim hem de yeni çalışmalara başladım.

Kütüphane çok hareketliydi. Bütün işleri ben kendim yapıyordum. Salonun, büronun, hatta tuvaletlerin temizliğini dahi ben kendim yapıyordum. Vakıf faaliyete geçince işler biraz daha hızlandı, o işler için iki arkadaşımızın görevlendirilmesi gerekiyordu. Hemen kendileriyle görüştüm ve Abdullah Büyüksütçü ile Abdülmuttalip Yıldırım'ı resmen personel olarak görevlendirdim. Temizlik işine de Nuh İnan diye bir eleman görevlendirdim. Bu şekilde çalışmaya başladık. Fakat her gün biraz daha hareketleniyorduk. Bulunduğumuz büro bize dar gelmeye başlamıştı. S. Faruk Önder Bey'den yeni odalar istiyorduk, o da veriyordu. Sonra vermekten vaz geçti. Öğrendiğimize göre onu korkutmuşlar. "Hasan Hocaya elini veren kolunu zor kurtarır. O çarşıyı senin elinden alır." demişler, ondan sonra işler değişti.

HAYRA HİZMET VAKFININ ÇALIŞMALARI

İDARE MAKAMI

Yıl 1976, Vakf'ın harekete geçtiği yıl. İlk yaptığım iş Vakfın idare makamını oluşturmak oldu. Resmen tek kurucu ben görünüyordum. Tüzüğe göre de tek yetkili durumundaydım. Bu yetkime dayanarak, hem idare makamını, hem Vakıf Divanı'nı, kimleri istersem onlardan tayin yaparak oluşturabilirdim. Bu hususstaki kararı yazıp altını imzaladığım zaman tayin edilen kişiler resmiyet kazanırlar ve sorumluluk yüklenirlerdi.

Fakat bunu arkadaşlara anlatamadım ve kabul ettiremedim. İlk karar defterine bakılırsa, orada ilk kararların altında sadece benim imzam vardır. Sonra sonra alıştılar, anladılar ve görevi kabul ettiler. İdare makamının ilk üyeleri ise şunlardır:

Hasan Hüseyin Varol, Adil Küçük, Mustafa Öztoklu, Abdullah Büyüksütçü, Bilal Saklan, Mahmut Yeşil, Abdullah Parlayan, Abdulmuttalip Yıldırım, Ahmet İyibildiren, Ahmet Önkal...

Bu ekip bir süre hizmeti götürdü. Sonra bu idare makamı üyelerine şunlar eklendi. Hidayet Atiker, Mehmet Çevik, Emrullah Ünal, Ziya Ercan, Osman Endiz, Mehmet Güneş, Ziya Özboyacı ve Hasip Şenalp...

Bu arkadaşlarımızın çalışmalarını gördükten ve kendileri hakkında bir kanaat sahibi olduktan sonra, bu defa teşekkül ettirilmesi gereken Vakıf Divanı'nı, yani genel kurulu oluşturdum. Bu elemanların hepsine birer görev verdim ki, onları hem yetiştireyim, hem de ani toplantılar yapabileyim. Ve bu düşündüklerim aynen gerçekleşti. Bir iç telefon irtibatı ile hemen toplanıp, son derece çabuk ve önemli kararlar alabiliyor ve istişareler yapabiliyorduk.

O zaman bizimle çalışan bu arkadaşlarımız, şimdi hem kendiişlerinde hem de toplumun değişik kesimlerinde çalışarak önemli başarılar elde etmeye devam etmektedirler. İstisnasız hepsi, bizimle olan çalışmalarından zevkle, vakfın ve benim tesirlerimden sitayişle bahsederler.

ZEKÂT SANDIĞI

İslam devletinde zekât, zenginlerden alınıp fakirlere dağıtılan bir vergidir. Bu devlet gelirlerinin önemli bir bölümünü oluşturur. BaşIı başına bir fondur ve 8 sınıf insana dağıtılır.

Türkiye'de hatta İslam âleminde, uzun süredir bu fonun çalışma tarzında ve sisteminde önemli sapmalar olmuştur. Ben bunun aslına uygun şeklini denemek istedim. Ve işte bu maksatla ZEKÂT SANDIĞI adıyla bir sandık kurdum.

Konyalı Müslümanlar zekâtlarını vermeye düşkündürler. Fakat bizzat fakirin kendisine vermeyi âdet edinmişler. Ama bu onlara hocalardan intikal etmiş. Onlar hep böyle tavsiye etmişler, halk da bunu böyle uygulamıştır, Yusuf Kardavi Fıkhu'z-Zekah isimli kitabında zekât, mükellefinin zekâtını doğrudan muhtaç kimse-

ye vermesindeki olumsuzlukları çok güzel anlatmaktadır.

Hem bu tür olumsuzlukların ortadan kalkması, hem parçalandıkça faydasız ve verimsizleşen bu imkânın heder edilmemesi, hem de gerek mükellef, gerekse muhtaç, her ikisinin de güvenerek verip almasını sağlayan bir kuruluşun devreye girmesi gerekiyordu.

İşte bunlar ve daha başka sebeplerden dolayı zekât sandığını kurdum. Ayrı bir makbuz bastırdım. Aynî ve nakdi zekâtları bu sandıkta topladım. İdaresine bu konuda titiz bir elemanı görevlendirdim. Hareket o kadar çabuk hızlandı ki artık Konya'da nerede bir fakir varsa bize gönderilmeye, nerede zekât varsa bize gönderiImeye başlandı... Sonuç bize gösterdi ki mükelleflerin bizzat fakiri bulması çok zor. Fakirin de mükellefe gidip istemesi zor. İşte biz vakıf statüsü içerisinde İslam Devletinin bir görevini bu şekilde denemiş ve çok güzel bir netice almış oluyorduk. Bu sandık halen devam eder. Eskisi kadar faal değildir. Sebebi çok uzun anlatılmaya muhtaçtır. Ama biz ve bize güvenen arkadaşlarımız zekâtlarımızı halen, bu sandık eliyle dağıtıyoruz.

Zekâtın sadece fakirlere verileceği başka yerlere verilemeyeceği şeklinde bir anlayış da yine hatalıdır. Hem fakire hem de fakirin faydalanacağı bazı yerlerin ihya ve inşasına da sarf edilebilir. Çünkü bu bir devlet geliridir ve devletin bunları nerelere sarf edeceği Kur'an-ı Kerim'de beyan edilmiştir.

EMANET SANDIĞI

Hayra Hizmet Vakfı'nı kurarken bir gruba, bir cemaate veya birkaç zengin ve varlıklı kişilere dayanmamıştım. 1950'den 1976'ya kadar geçen zaman içerisinde halkla hep iç içe yaşadım. Onlara hizmet ettim. Hiç kimsenin kasasına kesesine, ırz ve namusuna göz dikmedim. Bu yüzden bana karşı çok derin bir sempati tabanı oluştu. Allah'ın bana lutfettiği güzel Kur'an-ı Kerim okuma yeteneği, cami görevi, Kur'an muallimliği, hatiplik, ülfet ve sempatik olma gibi nimetlerle halkın bana karşı bir sevgisi ve güveni doğdu. Konya halkından bana karşı bu durumu bilen bazı politikacılar, benim sırtımdan kelek kesmek için epeyce uğraştılar. Tabii ki onlara fırsat vermedim. Bu hususu yukarılarda anlatmıştım.

Benim bu konumum, çok önemlidir. Hayra Hizmet Vakfı'nın sıfırdan başlayıp, çok kısa bir zaman içerisinde parlaması ve önemli bir potansiyele ulaşmasının sebebi işte bu güven ve tabandır. Hareketin başlamasından sonra, idare mekanizmasının da bu güveni devam ettirebilmesi nisbetinde yaşaması mümkündür. Eğer güven sarsılırsa sıkıntı başlar, çünkü bizim en kritik noktamız burasıdır. Sermayemiz budur.

Buna rağmen bir gün gelip de bu güvenin sarsılacağını, en azından ciddi erozyona uğrayacağını tahmin ettiğim için, tedbirlerimi ona göre almıştım. Nitekim kendi içimizden kaynaklanan zafiyetlerle, dışımızdan bizi kıskananların menfi propagandalarıyla, bir de benim herhangi bir siyasi partiye meyletmeyişimden dolayı, bize cephe alan particilerin, çok açık ve aleyhte yaptıkları yaygın propagandalarla bahsettiğim güven ciddi biçimde erozyona uğradı. Başka bir olumsuz yön de şudur:

İçerisinde bulunduğum toplumun bilgisi, anlayışının dar olması ve ileri görüşten çok uzak kalmasıyla, belki 30 yıl sonra anlayabileceği fikir ve düşünceleri ortaya koymamız olmuştur. Nitekim bu fikir ve düşünceler, zaman içerisinde güven problemi ortaya çıkarmıştır.

Doğaldır ki biz de boş durmadık. Toplantılar yaparak, sohbetler tertip ederek, kitap, broşür ve bülten çıkartarak mücadelemizi sürdürdük. Hatta hutbelerimde cevaplar vererek. 12 Eylül 1980 askeri harekâtında tutuklanmam, 1983'de tutuklanıp, 6 ay kadar içeride kalmam da, bu mücedelede bizi zayıflatan unsurlardan olmuştur.

Bütün bunların olabileceğini önceden görmüştüm. Ve kimse uyanmadan ben hemen deneyeceklerimi denemek, hem de vakfın ayakta durmasını saklayacak imkânlara ulaşmak istiyordum. Benim için önemli olan bu idi. Zekât sandığı o güne dek kimsenin düşünemediği bir çalışmaydı. Onu başlattık. Toplum benimsedi ve devam ediyor. Şimdi Emanet Sandığı kurmayı düşünüyordum.

Nedir Emanet Sandığı? Ne iş yapacaktır? Esprisi nedir? Kafamda tasarladığım projeye göre bu tür bir deneme sonuç verirse, İslam Devletinde mali yönden önemli bir kaynak bulmuş olacaktım. Mevcut kanunlar çerçevesinde bunu deneyip, projeyi genellemeyi düşünüyordum. Ben bu konuyu vakıfnameye derç etmeye çalıştığım günlerde, bir bankada çalışan bir arkadaşım geldi. Ondan şunları sordum. Konya'da bankalardaki mevduatın kaçta kaçı faizlidir? İfadesine göre 1970'li yıllarda Konya'da bankalardaki mevduatın sadece % 20'si civarında bir mevduat faizlidir, % 80' i ise sadece cari hesaplardaki paralardır. Ve bunlar bankaların arayıp ta bulamadığı bedava paralardır, üstelik bankalar Müslümanların inançlarını istismar ederek, hesap açtıranlara, "Faizsiz açıyoruz, değil mi?" diyerek insanları zorluyorlardı. Faizin haram olduğuna inanan bir Müslümanın "Hayır, faizli olacak" demesi mümkün mü?

Ben de zaten bunu düşünüyordum. Parasını hiçbir karşılık almadan bankada tutan bu insanların "emaneten" yatırdıkları bu tür paraları celbedip, onları toplum yararına kullanmak istemiştim. Sadece bu değil. Parası olup ta bankaya yatırmayı düşünmeyenlerin parasını da, reklam ve konuşmalarla sandığa çekmek istemiştim.

Bu arada bankaların hemen hepsine bir yazı yazdım. Fakir öğrenciler için bankalardan yardım istedim. Verilen cevaplarda böyle bir fonlarının olmadığını beyan ettiler. Fakat bazı bankaların personeli kendi aralarında bir şeyler toplayıp göndermişlerdi. Bu durum ben de, halkın parasının % 80'ini bedava kullanan bu banklara karşı olumsuz duygular doğmasına neden oldu. Bu paraların hepsini olmasa da bir miktarını çekmek suretiyle buna engel olmak istedim.

Bu izahlardan Emanet Sandığı'nın ne anlama geldiği artık az çok anlaşılıyor. Emanet Sandığı, parasını sadece muhafaza etmek için bankaya koyan, ihtiyaç anında gidip alan, buna karşılık bankadan hiçbir şey beklemeyen insanların, bu paralarından umumun faydalanacağı hizmetler için istifade etmeyi düşünmüştüm. Bu işin herkese görünen tarafı idi, ama asıl benim denemeyi düşündüğüm şeyi arkadaşlarım dahi bilmiyorlardı. Bilmelerine de şimdilik gerek yoktu.

1976'nın sonlarına doğru bir kararla "EMSAN" ünvanıyla Emanet Sandığını kur-

dum. Ahmet DenizkuşIarı'nı vezneye, Ziya Özboyacı'yı da müdürlüğe atadım. Bir-iki de muamele personeli ile çalışmayı başlattım. İlk hesabı ben açmayı düşünüyordum. Geç kalmışım. Bana, 9 nolu hesap düştü. Büyük bir iştahla başladık. Avukat Hasip Şenalp arkadaşımız, mevzuata uygun yönlerini tesbit etti ve biz evrakları ona göre hazırladık. Tahsil, tediye fişleri, hesap kartları, ekstralar, çekler vs. hızla gelişti ve 1977 yılı başından itibaren faaliyete geçildi.

Ben ve arkadaşlarım, katıldığımız her toplantıda bunu anlatıyor, izah ediyor ve hayır hizmetlerine destek olunmasını tavsiye ve teşvik ediyoruz. Toplumun böyle bir şeye ihtiyacı varmış ki hemen tuttu. Bir ay gibi kısa bir süre içerisinde 500 mudiye ulaştık. Sene sonunda 3000 mudi oldu... Bu kadar insan hepsi aynı gün para çekmeye gelmiyordu. Bakıyorsunuz bazıları para yatırıyor bazıları çekiyor... Bazen yatıran fazla, çeken az, bazen de aksine oluyor. Fakat önemli miktar elde bekliyordu.

İşte bize lazım olan ise bu elde bekleyen paraydı. Biz mevduatı üçe böldük. Bir bölümü günlük çekimlere, bir bölümü olağanüstü çekimlere, diğer bölümü ise durağan bir para olduğu için uzun vadeli yatırımlarda kullanılmak üzere belirlendi.

Bu paralardan kimseye borç para vermiyorduk. Sandığın esprisi, Vakf'ın hizmetlerini desteklemekti. Bu maksadın dışına hiçbir zaman çıkmadık. Hatta hesap cüzdanı verdiğimiz mudilerle bir sözleşme imzaladık. "Bu paradan, Hayra Hizmet Vakfı yapacağı hizmetlerde istifade edebilir" diye. Zarardan doğrudan vakıf sorumlu oluyordu. Mudilere her türlü güveni vermeye çalışıyorduk. Zamanla şüpheler dağıldı. Güven arttı. Tahmin etmediğimiz olaylar oldu. Ve biz, durumdan son derece memnunduk.

1979 yılı sonu itibariyle, altı bin mudiye ulaşmıştık. Ve ciromuz üç milyarı bulmuştu. Vakfın Kur'an Kursu, öğrenci yurdu gibi pek çok hizmeti bu dönemde devreye kondu. Gelir getirici çalışmalarımız ve yatırımlarımız da bu döneme rastlar.

Fakat Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve finansal ortamı hiç de iyi gitmiyordu. Enflasyon yükseliyor 24 Ocak 1980 kararları alınıyor, para sıkıntısı başlıyordu. Ve ardından 12 Eylül 1980 İhtilali oldu. Bize diş bileyen birkaç banka müdürü, bizi komiteye ihbar ediyor ve çok ciddi bir teftiş geçiriyoruz. Yeminli murakıp olan zat "toplanan paraları, karşılıklı veya karşılıksız kimseye borç olarak vermemişsiniz, sadece vakfa ait hizmetlerde kullanmışsınız. Bundan dolayı bir suç işleme durumu olmamıştır" diyerek rapor veriyor ve Allah'a şükür onu atlatıyoruz.

Burada şu hatıramı yazmadan geçemeyeceğim.

T.C. Vakıflar Bankası Konya şubesi müdürü beni telefonla aradı. "Sayın Hoca'm, sizin yüzünüzden bir Devlet bankası ani teftiş geçiriyor, kendinize dikkat edin" dedi. Ben de "olabilir, canın sağolsun" diye cevap verdim.

Devletin yeminli murakıbı gelmiş bizim hesapları teftiş edecekmiş. Sandığın bütün defterlerini, vakfın defterlerini istedi. Sandık Müdürü Ziya Özboyacı kardeşimiz, götürdü teslim etti. Fakat Ziya Bey döndüğünde endişeliydi. O'nun o endişesi bizi de etkiledi. Çare yok bekliyoruz, birkaç gün içerisinde teftiş tamamlandı. Defterle-

rimiz iade edildi. Ancak hakkımızda nasıl bir rapor verildiğini bilmiyoruz. Acaba başımıza ne gelecek korkusuyla yatıp kalkıyoruz.

Ziya Bey defterleri almaya gidince, yeminli murakıp arkadaş ona "Hocam'a selam söyle, gelip kendisini ziyaret edeceğim" demiş. Geldi, kısa boylu, esmer, bıyıklı bir genç. Siması bana yabancı gelmedi, ama tanıyamadım. Oturduk, hoşbeşten sonra bana "Hocam, beni tanıdınız mı?" dedi. "Simanız yabancı gelmiyor, ama tanıyamadım." dedim. "Adım Mustafa Tosun, Konya İmam Hatip Okulundan talebenizim" deyince hemen tanıdım. Çünkü sadece onu değil sülalesini tanıyordum.

"Hocam! dedi, biz yeminli murakıbız, o nedenle teftişten önce gelemedim. Teftiş bittikten ve görevimle ilgili çalışmayı tamamladıktan sonra sizi ziyaret etmek istedim. Vakfın emanet sandığı ile ilgili bir şikayet dosyası geldi. Ben sizi tanıyordum. Vakfı tanıyordum ve biliyordum. Bir başkasının eline geçmesin diye ben talip oldum ve onun üzerine geldim. Teftiş ve denetimlerimi yaptım. Endişe edecek bir şey yok. Ancak şu şu noktalara dikkat ediniz" dedi ve biraz evvel yazdığım şeyleri söyledi.

Hizmetlerimizde samimiyet hâkimdi. Kendimize çıkar sağlamadığımız gibi, böyle bir şeyi de hiç düşünmüyorduk. O nedenle de Cenâb-ı Hakk bizi böyle böyle koruyordu.

Emanet Sandığı halen devam ediyor ama epeyce küçüldü. Yani özel finans kurumları çıkınca herkes, paralarını oralarda değerlendiriyor. Biz denememizi yapmıştık ve alacağımız sonucu da almıştık. Bizim için önemli olan da bu idi. Şu anda Emanet Sandığı meselesi tamamen bitmiş ve kapanmıştır.

Burada yine unutamadığım bir olayı anlatmak istiyorum.

Yıl 1982'nin Şubat ayı. Turgut Özal kara parayı aklamak ve sermaye artırımını sağlamak için bir karar aldı. "15 Şubat 1982 günü bankaya hesap açtıran veya varsa bu hesaba para yatırıp maliyeye dekontunu ibraz eden kimselerin bu paraları kendilerinin resmî sermayesi olarak tescil edilecek ve herhangi bir vergi tahakkuk ettirilmeyecektir." şeklinde.

Meğer bizim sandığımızdaki paranın da tamamı kara paraymış. Böyle bir kapı açılınca korkmaya başlamıştım. Tedbirimi aldım ama yine mevduatın % 20'sine yakın bir para uzun vadeli bir yatırıma gitmişti. O gün kasamızda 110.000 TL görünüyordu. Bunun nakit olarak 90.000 TL'si vardı. Şubat'ın 12'sinden itibaren çekimler başladı. 13'ünde hızlandı. 14. ve 15. günleri çok çok hızlandı ve 15. gün öğle vaktiydi. Sandıkta 20.000 TL olması gerekirken, sadece 50 TL vardı. Durum çok iyi görünmüyordu. İşte o sırada hesabında 350 TL olan bir mudi gelip, 150 TL çekmek üzere vezneye geliyor. Fakat para yok. Veznedar Ahmet Denizkuşları'nı o güne kadar hep güler yüzlü görürdüm. O gün odama geldiğinde o güler yüzden eser yoktu. İçim burkuldu. Yıkıldım. Abdullah Büyüksütçü yoktu, yanımda Abdüllatif Başaşcı Bey vardı. O dayanamadı ve hemen gitti. Ahmet Denizkuşları'na "siz o zata bir çay ikram edin, inşallah bir futuhât olur" dedim ve gönderdim. Tek başınaydım. Hemen secdeye kapandım ve "Ya Rabbi! Ben bunu şan şöhret için yapmadım, kendime menfaat sağlamak için de yapmadım. Niyetim iyi ve halistir.

Sen bunu benden daha iyi biliyorsun. Beni mahcup etme, beni rüsvay etme" diye yalvardım ve ağladım. O esnada telefon çaldı. Kalktım büyük bir korku ile ahizeyi kaldırdım. Ahmet Denizkuşları "Hoca'm, geçmiş olsun, 900 TL geldi ve o bekleyen adamı gönderdim" dedi. Beş dakika sonra tekrar telefon çaldı ve yine Ahmet; "Hocam, şu anda elimizde 3.500 TL var" diyerek beni rahatlattı. Elhamdülillah o günden sonra bir daha o sıkıntıyı yaşamadım. Böyle bir fütuhatın olacağını o gün gece gördüğüm bir rüyadan anlamıştım:

Köyümüzde oluyorum. Tam da sabah namazı vakti. Abdest almak istiyorum. Fakat sırtımda bir ceket var. Kollarımı sıvadım. Ceket dar olduğu için sıkıntılıyım. Abdest alacağım yer de kabir gibi bir çukur, orası da dar. Bu sıkıntılı hal içerisinde çok zorlandım fakat abdestimi aldım... O sırada karşıdan bir taksinin farları yüzüme vurdu, baktım bana doğru geliyor. Ayakta duruyorum. Arabanın içerisinde üstadım, mürşidim Mahmud Sami Ramazanoğlu Efendi Hazretleri, yanında Dişçi Hacı Mehmet Efendi ve Demirci Mustafa Efendi merhumlar var. Bana selam verdiler ve tatlı bir tebessümle gittiler.

Ben bu rüyayı sıkıntıdan unutmuşum. O secdeden kalktığım zaman hatırladım. Zaten ben hatırlamadan problem çözülmüştü. Kendilerine manen bağlı bulunduğum bu muhterem zevat eliyle Cenâb-ı Hakk bana yardım edeceğini tebşir etmişti. Bundan sonra da çok çok rahatladım.

Başta yazmam gereken bir paragrafı, burada yazıp bu konuyu bitireyim. O güne dek okuduğum kitaplardan edindiğim kanaate göre İslami bir toplumdaki banka sisteminin, bugün batıda uygulanan ve bizde de devam ettirilen banka sistemiyle hiç ilgisi yoktur. Yapıları ve fonksiyonları itibariyle çok farklı kurumlardır. Batı kaynaklı bankalar, deyim yerindeyse sömürüye yönelik araçlardır, İslami kaynaklı banka veya finans kurumu, halkın kalkınmasına karşılıksız yardımlaşmaya yöneliktir. Ve devletin himayesinde yaşamını sürdürür.

Bu temel farklılığı bizzat laboratuvar denemesiyle de belgeledim. Ama bu konu ayrıca bir kitap, hatta detaylı bir proje çalışması gerektirdiği için burada ele almadım.

İ.T.B. - İşletme Tasarruf Birliği

(Ticari Faaliyetler)

Bilindiği üzere zekât sandığında toplanan paraların herhangi bir yere sarf edilmesi uygun değildir. Emanet Sandığı'nda toplanan meblağın da ticarette kullanılması bizim için risklidir. Bunlardan faydalanma imkânı olmayınca ticari faaliyetlerimizi deneyebilmek için başka bir formül bulmamız gerekiyordu.

Vakf'ın çalışmalarının toplum üzerinde estirdiği bir hava oluştu, elde genç bir idareci kadro da yetişti. Bu temel üzerinde ticari faaliyette bulunmakta fayda gördüm. İlk günlerde "SER-EMEK" başlığıyla tesbit ettiğim "Sermaye ve Emek" ilişkisi çerçevesinde bir ticari faaliyet düşündüm. Sonra bunu "İşletme Tasarruf Birliği" şeklinde gayriresmî başlattım. Bu, ilerde bir şirket veya kooperatife dönüştürülecekti.

Burada asıl maksat şuydu. Küçük tasarrufları toplayıp, onları ticari bir işte değerlendirmek, böylece hem vakfın ticari yöndeki çalışmalarını denemek, hem de ortaklara para kazandırmak... Merkezî sistemle yönetilen kurumlar hantal olur. Hareket ve manevra kabiliyeti, karar alma ve uygulama yeteneği yavaş olur. Hâlbuki ticari faaliyetlerde hareketlilik, çabukluk esastır. Ama bir denemekte fayda var deyip bu işe giriştik. Meğer biz büyük bir maceraya atılmışız.

Ortaklık kaydına başladık. Elimizde duyurma imkânımız da olunca hemen yankı buldu. Yeni yeni ortaklar gelmeye başladı. Toplanan paranın resmî bir sistem içerisinde çalıştırılması mecburiyeti doğdu. Bir araştırma ve soruşturma yaptım. Vakıf olarak bir ünvan, belli bir sermaye koyup, belli bir iş dalında ticari faaliyet yapabileceğimizi, kanunen bunun mümkün olduğunu tesbit ettim. Bunun üzerine önce işletme şeklinde harekete geçtik. Sırasını şu anda bilmiyorum ama Hizmet Emlak İşletmesi, Hizmet Kâğıt İşletmesi, Hizmet Gıda İşletmesi, Hizmet Mühendislik İşletmesi, Hizmet Emaye İşletmesi, Hizmet Çayevi, Çamaşırhane İşletmesi, Tuğla imalatı İşletmesi ve İhtiyaç Pazarlama AŞ yani İPA ile ortaklık gibi ticari işletmeler, hemen arka arkaya gelişti.

Fakat 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra bizde bir korku başladı. Vakfa ait işletmelerin elimizden alınacağı şeklinde çıkan dedi kodular bizi ürküttü. Bunun üzerine bu işletmeleri Anonim Şirkete dönüştürüp işletmeleri tasfiye etmeyi uygun gördük. Şirketlerin tüzüklerini Hüseyin Menekşe ile Abdullah Büyüksütçü hazırladılar. Çok kısa bir zaman içerisinde formaliteler tamamlandı, işletmeler tasfiye edildi ve şirketler kuruldu. Bunlar, Gimsan AŞ,Pitaş AŞ, Hibaş AŞ, Hizemtaş AŞ, Himtaş AŞ olmak üzere beş tanedir.

Bunların bu şekilde doğması ve gelişmesi hususunda bizim hesaplarımızı yöneten Hüseyin Menekşe arkadaşımızın çok yardımını gördüm. Allah ondan ve yardım edenlerden razı olsun.

GİMSAN AŞ: Gıda maddeleri imalatı, satış ve pazarlama konusunda çalışıyordu. Konya'nın toptancılar sitesinde bir mağazası, merkezde de bir mağaza ve büyük bir deposu vardı. Karapınar'da Ereğli'de birer mağazası ve Karaman'da iki mağazası vardı. Ayrıca Bozkır Belören'de pekmez tesisi olmak üzere 220.000 m²'lik bir arazi ve 250 m²'lik binası, elektrik ve suyu olan bir yatırımı vardı. Şu anda yıl 2015. Sarıoğlan'daki bu yerler Konya Şeker şirketine satılmış. Orada onlar eliyle bir tesis kurulacağını öğrendim ve sevindim, onlara başarılar dilerim.

PİTAŞ AŞ: Pazarlama, İthalat ve İhracat konusunda çalışıyordu. Konya'nın Sekiler mevkiinde 1.025.000 m² lik bir arazi satın alınıp, toplu mesken yapma işi planlanmıştı.

TÜNEL KALIP SİSTEMİ VE TOPLU MESKEN

Pitaş eliyle yapmayı düşündüğümüz toplu mesken inşaatı üzerinde çalışırken, satın aldığımız 1.025.000 m² lik alanın önce hâlihazır haritasının yaptırılması gerekiyormuş. Bu konuyu Ayata Mühendislik Bürosu sahibi Uçman Ayata ile Sille Belediyesi mühendisi Şemseddin Bey'le görüştük ve anlaştık. Harita ve imar planı

yapılması konusunu Konya şehir imar planını yapan mühendis Yavuz Taşçı ile görüştük, anlaştık ve çözdük.

Fakat o esnada 12 Eylül 1980 İhtilali yapıldı. Konya, Sille ve Dere Belediye başkanları görevden alındı. Onların yerine Konya Valisi görevlendirildi. Bizim işler yattı. Tekrar harekete geçmek için epey bir zaman geçti. Ancak Yavuz Taşçı'nın bir iyiliği oldu, onu unutmuyorum. Şehir imar planı için "birinci öncelikli alan" kararı aldırıp onaylatmıştı. Bizim işimizi bu karar kolaylaştırdı, sağolsun.

Neyse ki bu işler tamamlandı. Fakat o bölgede o zaman ne yol, ne elektrik ve ne de su vardı. Uygun yerine bir sondaj kuyusu yaptırdık. 140 m. derinden su çıkardık. En kötüsü biz arsa alan vatandaşa, imarlı parsel vereceğimizi söyledik. O tarihlerde Konya'da "kafa parseli" diye ifade edilen sistemle arsa satılıyordu. Biz onu yapmak yerine her şey resmî olsun istedik. Lakin anamdan emdiğim süt, sanki burnumdan geldi.

Tam bu noktada Yavuz Taşçı ve Uçman Ayata "Hoca'm, yarın burada inşaat hareketi başlayınca çok teklif alacaksınız. Almanya'dan "Tünel Kalıp Sistemi'ni Konya'ya kuralım" dediler. İnceledik, araştırdık, olabileceği kanaatine vardık.

Şayet orada çalışacak işçilerin ortak olacağı bir şirket veya kooperatif kurulursa, hem Alman Çalışma Bakanlığı ve hem de Türkiye Çalışma Bakanlığı, kurulacak fabrikanın oradan buraya taşınmasında çok yardımcı olur, dediler.

Bunun üzerine oraya gidip bahsedilen tünel kalıp sistemini ve o sistemle yapılan meskenleri görmemiz gerekiyordu. Bu arada tanıdığımız ve orada çalışan işçi arkadaşlarla da konuyu görüşmek istiyorduk.

Biz Konya'dan üç kişi Bendeniz, Abdüllatif Başaşçı ve Mehmet Güneş gitmek üzere yola çıktık. Ankara'dan Yavuz Taşçı'yı da aldık. Uçak biletleri, pasaportlar, vizeler tamamlandı ve Almanya'ya gideceğiz.

Benim durumum hâlâ takıntılı. Her ne kadar mahkeme hakkımda berat kararı verdiyse de, tutuklanmaktan korkuyorum… Otelde kaldık. Sabah namazından sonra biraz daha uyumak istedim ve yattım. Tam o sırada bir rüya görüyorum. Önüme aniden bir kaya çıktı. Kafamı vurdum ve o anda başım döndü. Fakat uzun sürmedi, ayıldım.

Yine aynı rüya olunca korkmaya başladım. Mutlaka bir tutuklama olacak. Acaba uçağa bineceğim sırada mı? Yoksa daha önce mi? Gibi içimde hep bir sıkıntı vardı. Lakin arkadaşlarıma söylememeye çalışıyorum. Bu kuşkular içerisinde uçağa bindik. Havalandıktan sonra biraz rahatladım. Ama hala rüyanın etkisindeydim ve Almanya'ya vardık.

Orada bizi havaalanında bekleyen bir arkadaşımız olacaktı. Almanya Çalışma Bakanlığında uzun yıllar çalışmakta olan Mazhar Mühür…

Bizler Türkiye'den giden Bendeniz, Abdüllatif Başaşçı, Mehmet Güneş ve Yavuz Taşçı olarak Mazhar Bey'le buluştuk. O bizi Dortmund şehrinde bir otele götürdü. Tanıdığımız işçilerden orada çalışanlarla daha önceden irtibat kurmuştuk. Otelde

onlarla da buluştuk. Ertesi gün bir toplantı yapmayı kararlaştırdık, onlar gittiler. Mazhar Mühür ile bir toplantı yaptık. Almanya'da bir aylık yapacağımız çalışmanın plan ve programını hazırladık. Akşama doğru bazı yerleri gezdik ve otele geldik. İşçi arkadaşlar da geldiler. Otelin lobisinde oturuyor ve üzerinde durduğumuz, bizi Almanya'ya getiren konuyu müzakere ediyoruz. O sırada arkadaşımız Mehmet Güneş'i akrabasında birisi geldi ve götürmek istedi. "Gece getireceğim" deyince biz de "tamam" dedik ve o gitti. Bizim oturduğumuz otelin bir kısmı otelin giriş holüne karşı kapalıydı. Bendeniz de otelin holünü gören tarafta oturuyordum. Uzun boylu, dolgun vücut yapılı sivil birisi hızla otelin idare bölümüne geçti. Benim dikkatimi çekti ama bir şey anlamadım. Sonra kısa bir zaman durdu ve yine aynı hızla çıktı gitti.

Beş dakika sonra resmî ve sivil polisler, ellerinde silahlar içeri girdiler ve silahları bize doğrultup, bir şeyler söylediler. Biz anlamadık fakat arkadaşlarımız anladılar. Onlar ellerini kaldırıp, duvara döndüler ellerini duvara dayadılar. Biz de öyle yaptık. Sonra gelip üzerimizi aradılar. Abdüllatif Bey'le bir işçi arkadaşın pantolonunu çıkarttırdılar. Aramada bir şey bulamadılar. Bizim kaldığımız odaya çıktılar. Yanlarında bir de köpek vardı. Karyola, dolap, etejer, kitaplar vs. ne varsa hepsini devirdiler döktüler. Hiçbir şey bulamadılar.

"Toparlanın, karakola gidiyoruz" dediler. Bizi ve diğer arkadaşları minübüse doldurup götürdüler. Karakoldayız. Bizde bir şey bulamayınca bu defa İnterpol'den soracağız dediler. İşte o sırada Ankara'da gördüğüm rüya gerçekleşti. Yani tutuklandık. Fakat Türkiye'de değil Almanya'da.

İnterpol'den haber gelinceye kadar orada bekledik. Bu bekleme esnasında, otel lobisinde oturduğumuz sırada içeriye girip çıkan sivil polis benimle konuştu. Pasaportumda mesleğim "imam" yazdığı için dikkatini çekmiş. Bir iş için bir müddet Türkiye'de kalmış. Bana bunları anlattı. Almanya'ya ne için geldiğimizi sordu. Kendisine "biz Almanya'dan Türkiye'ye bir fabrika götürmek istemiştik. Orada mesken yapımı üzerine çalışacaktık. Fakat geldiğimizin ikinci günü bu olayla karşılaştık. Çok üzüldüm. Geldiğime pişman oldum. Biz tam bir ay Almanya'da çalışma ve araştırma yapacağız. Sizden bir belge istiyorum. Başımıza böyle bir olay daha gelmesinden endişeliyim" dedim.

Bana, "ben de çok üzüldüm. Bu sözleriniz beni çok yaraladı. Ben şahsım adına özür dilerim. Burada kaldığınız sürece size böyle bir şey olmaz" dedi.

Tam o anda birisi bağırdı. Meğer İnterpol'den cevap gelmiş ve biz temiz çıkmışız.

Bize kılavuzluk eden Mazhar Mühür de oraya geldi ve bir şeyler konuştu. "Bizim misafirlerimiz hakkında ihbar ve şikâyette bulunan kimseler buraya gelmedikçe, buradan gitmem ve Çalışma Bakanlığına da suç duyurusunda bulunacağım" dedi. Sonra polislerle anlaştılar. Meğer PKK'li bir grup genç ihbarda bulunmuşlar. "Erbakancılar uyuşturucu satmak için buradalar" diye. Hadisenin arka planı bu imiş.

Bizi tekrar otele getirdiler. Otel sahibine de durumu anlattılar. Sakıncalı kişiler olmadığımız anlaşılınca, ertesi gün biz çalışmalara başladık. Bir ay süreyle oralarda gezdik. Fabrikaları ve yaptıkları evleri gördük. Ancak Türkiye'deki enflasyonun

hızla yükselmesi karşısında maalesef sonuca ulaşamadık.

Şu anda o bölgede Anakent, Güzelyurt, Bağlarbaşı ve 500 Evler kooperatifleri tarafından yaptırılmış olan kentler oluştu. Keza 2015 yılı itibariyle o bölge, çok gelişmiş ve Konya'nın en güzel yerleşim alanlarından birisi olmuştur.

HİBAŞ A.Ş.: Matbaacılık, basım, kitapçılık ve matbaa malzemeleri satışıyla meşgul oluyordu. Matbaa malzemeleri satan bir mağazası, kitap, kırtasiye satan bir mağazası, büyükçe bir matbaası, Seydişehir'de bir kitap kırtasiye mağazası vardı.

HİZEMTAŞ A.Ş.: Emaye sanayi üzerinde çalışıyordu. Bir dökümhanesi, temizleme tesisi ve Meram Sanayiinde bir fabrikası bulunuyordu. Sonra bu şirket eliyle Zümersan oluştu. Zümer markalı gaz sobaları imalatı yapıldı. Gaz yağı yakıtının pahalanması ile bu işe son verildi. Benim yaklaşık altı yıllık bir ömrüm de bu iş için tükendi.

HİMTAŞ A.Ş.: Mühendislik, proje ve inşaat sektöründe çalışıyordu. Son derece geniş, önemli konut ve iş merkezleri, çarşılar yaptı. O güne dek uygulanmayan bazı yeniliklerle sahasında yeni sistemler geliştiriyordu. Bu kuruluşu arkadaşımız Abdüllatif Başaşçı o günün değeri olan 110.000 TL'ye satın almıştı. Şimdi halen devam ediyor. Vakfın birçok inşaat işinde ücretsiz binalar yaptı, Allah razı olsun.

1985 yıllarında bunların tamamı tasfiye edildi. Bu şirketleri yöneten arkadaşlara satıldı. Şimdi onlar kendiişlerini yürütürken, iş olarak da, genel kurul üyeliği olarak da vakıfla ilişkileri aynen devam etmektedir.

Küçük çaplı işletmeleri tasfiye etmiş ve ticari faaliyetlerimizin tamamını bu beş ana konuda yoğunlaştırmıştık. Holding olmak üzere hazırlandığımız ve her şeyi tamamlamış olduğumuz bir sırada Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve mali yapısında bir deprem yaşanmaya başlandı. Enflasyon hızla yükseldi, para darlığı başladı. İTB ortaklarından sağlanan paralarla kurduğumuz ortaklık hisseleri hızla geri çekilmeye başladı. Bir alabora yaşanıyordu.

Siyasi muarızlarımız ve rakip kuruluşların aleyhimizde propagandaları hızla devam ediyordu... Bu durumda yeni sermaye ilavelerine ihtiyaç vardı. Bunu Emanet Sandığından sağlamayı düşünmemiştik. Sandığın kuruluş gayesine uygun düşmüyordu. Zaten orada da hesap kapatmalar gittikçe artıyordu. Bu durumda şirketler

sanki bizim için bir "KİT" olmuşlardı. Olağanüstü toplantılarla, bir acil durum değerlendirmesi yaptık ve hemen tasfiyelerine karar verdik.

Merkez ve ilçelerdeki işyerlerinde çalışan ve oralarda idarecilik yapan arkadaşlara açık artırma usulüyle satışını gerçekleştirdik. Vakf'ın bundan sonra sadece hizmet üreten bir kurum olarak çalışmasına karar verdik.

Tehlikeyi kolay atlatmıştık. Biraz yara bere aldıysak da tedavisi mümkün oldu. Zaman içerisinde borçlarımızı tasfiye ettik. Allah'a şükür ki binlerce insanla parasal ilişkimiz olmasına rağmen kimsenin bizde hakkı ve alacağı kalmadı. Hele hele hiç kimseyle mahkemelik olmadan bu işleri bitirdik.

Bu denemeden edindiğim sonuç: hangi ortamda olursa olsun, devlet gibi, belediye gibi, vakıflar gibi hizmet kurumları, yani merkezî sistemle yönetilen kurumlar, her şeye rağmen hantal, yavaş yani karar mekanizması ağır çalışan kurumların ticaret ile uğraşması faydalı değildir. Çünkü ticari faaliyetler, ani kararlar ve davranışlar istemektedir. Piyasa şartlarına adapte olamayanlar kim olursa olsun ticarette para kazanamaz. Hele bir de bizim ekipteki pek çok arkadaşımız gibi talebelikten ayrılıp kendisini hiç bilmediği böyle bir ortamda bulursa, ayrıca onların eğitilmesi gibi bir sorun da ortaya çıkar ve iş tamamen zorlaşır. Benim burada asıl sorunum da bu idi zaten. Hem gençleri eğitmek, hem personeli şuurlandırmak, hem halkı ve ortakları ikna etmek, hem de muhalif ve muarızlarla mücadele etmek. Ama Allah'a şükür bunların hepsinin üstesinden geldim. Şu anda Hayra Hizmet Vakfı aynı itibarını korumaya devam ediyorsa işte bundandır.

Ancak şunu ifade edeyim ki piyasanın, ticaret ve sanayinin kurallarına göre merkezî idareye bağımlı olmaksızın çalışan iş yerleri olursa, onların kazançlarıyla vakfın beslenmesi ve desteklenmesi çok yerinde olur. Bunun da başarısı yetişmiş elemanla olur. O da bizde yoktu.

DEĞİŞİK ÇALIŞMALAR

HABER BÜLTENİ

Çalışmalarımızı halka duyurmak, muarızlarımıza cevaplar vermek, halkı belli konularda bilgilendirip ve uyarmak gibi maksatlarla, bir "Haber Bülteni" çıkarmayı düşündük.

20 Ağustos 1977'de çıkarmaya başladığımız bu bülten gerçekten de çok işimize yaradı. Vakfın hizmetlerinin sergilenmesi açısından yeni atılımlarımızın yeni projelerimizin duyurulması açısından oldukça faydasını gördük. İlk dönemde aylık,

sonraları iki veya üç aylık aralıklarla çıkardık.

Vakfın arşivlerine bakılırsa sevimli, muhtevalı ve ses getiren bir yapısıyla bülten örnekleri görülür. Sonraları kendi matbaamızda kendi elemanlarımız eliyle bastırıyorduk. Parasız olarak halka dağıtıyorduk. Beş bin, on bin bazen de yirmi bin bastırdığımız oluyordu.

Kitap Basımı: Kültür hizmetlerimizin devamı olarak terceme ve telif pek çok arakadaşımızın kitaplarını bastırdık. Sonraları Hibaş Yayınları olarak piyasaya sürdüğümüz eserlerden elimizde arşiv olarak bulunanlardan bazıları :

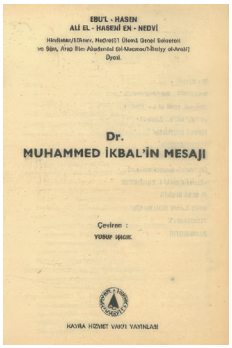

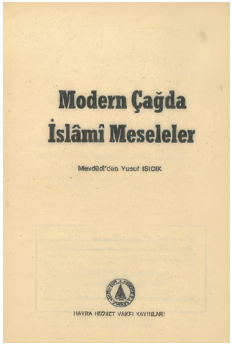

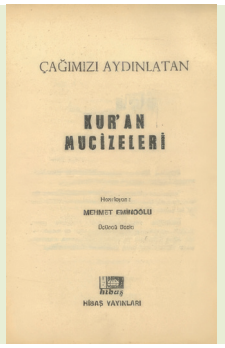

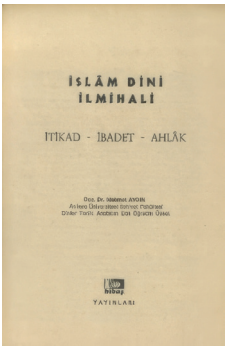

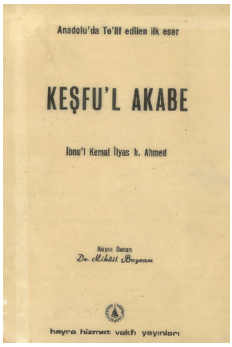

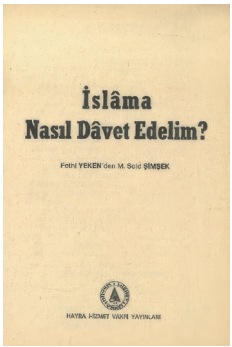

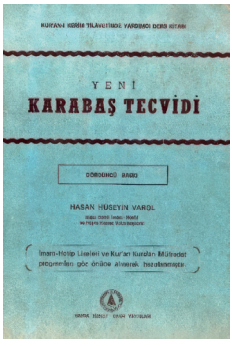

KÜTÜPHANE

Yine kültür hizmetlerimizin temelini oluşturan benim idealimi temsil eden kütüphanenin eser yönünden takviyesi, hizmet yönünden gelişmesi, araştırıcı ve okuyucuların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için üzerinde titizlikle durduğumuz önemli bir hizmet ünitemizdir. Yukarılarda anlatmıştım. 1969 yılında kurduğumuz bu bölüm şu ana kadar gelişerek gelmiştir.

Ancak modern bir kütüphane olması için projemiz hazırlanmaktadır. Finansman sağlanır sağlanmaz onu da gerçekleştireceğiz inşallah. Şu anda 30.000 ciltlik kitap arşiviyle, salonu, bilgisayarları, fotokopi ve tarama makinalarıyla hizmet vermeye devam eden bir kütüphanedir.

ŞUBELER

Hızlı bir çalışma temposuyla devam edince, bize Türkiye'nin hemen her yerinden şube açmak için müracaatlar yapılıyordu. Fakat biz hem yavaş gidilmesi hem de dağınıklık doğmaması için bu isteklere olumlu cevap vermiyorduk.

1- ILGIN: İlk şubemizi Konya'nın Ilgın ilçesinde açtık. Yıl 1976. Yönetim Kurulu üyelerimizden iki arkadaşımız oraya görevli olarak gidince, onlar eliyle ilk şubeyi ve ilk yurdu açtık. Birkaç yıl sonra kapattık.

2- BURSA: Ondan sonra Bursa'da bir şube açmıştık. Bizim kendileriyle meşgul olduğumuz gençlerden orada okuyanlar ve buradan oraya gitmiş olanlardan bir grup genç vakfın şubesini açtılar... Kendilerini kıramadığımız için peki demiştik. Bunlar Emanet Sandığı da açmışlardı, iyi de gidiyorlar ve çok da güzel çalışıyorlardı. Fakat bizimle Konya'da cedelleşen MSP'liler oradaki adamları, Osman Yumakoğlu'na durumu bildirmişler. O da gençlere neler dediyse, çocuklar mazeret beyan ettiler. Biz de şubeyi kapattık. Eşyalarımızı bir kamyona yükleyip getirdik.

MSP'lilerle Ters Düşme Olayının Nedeni

Yeri midir, değil midir bilmiyorum ama bu olayı da burada anlatayım da hem benim içimde kalmasın, hem de bu olayın mahiyeti bilinmiş olsun.

1975'li yıllar. O güne dek MTTB'ye mensup gençlerle çok güzel çalışmalar yaparak, geldim. Son zamanlarda MSP'liler de MHP'lilerin "ülkücü gençleri" ne

bakarak, "Akıncılar" ismiyle bir çıkış yaptılar. Bunu da yeni bir gençlik oluşturma yerine MTTB'yi bölmek niyetiyle onların içinden kapma yoluna gittiler... Burada asıl maksat, açıktan partiye katılmak istemeyen Türkiye'nin en büyük gençlik organizasyonu olan MTTB'nin dağıtılması idi. Biz buna razı değildik. Onlar böyle bir maksatla hareket edince biz de karşı çıktık. Giderek bu iş açık bir mücadeleye dönüştü. Konya'da, spor salonunda MTTB'nin büyük bir gövde gösterisini yaptık ve orada çok açık ithamlarla karşı tarafı suçlamıştım. İşte bu yüzden şimşeklerin hücumuna uğradım. Hedefteki adam haline geldim.

Arkadaşımız Ali Güneri, gerek Vakıf olarak, gerek şahıs olarak beni de partiye açıktan bağlı ve o doğrultuda çalışan birisi olmam için uğraştı. Bense 1969 seçimlerinden ve MNP'nin kurulmasından sonra aktif siyasetin dışında kalmayı ve mümkünse davaya çalışacak adam yetiştirmeyi planlamış ve o doğrultuda çalışmaya karar vermiştim. Beni bu kararımdan çeviremediler... Bu defa gençlikle arama girmek istediler, bu da olmadı. MTTB'yi bölme yoluna gittiler. Aramız iyice açılmıştı. İşe başka kişileri de soktular ve kavga şiddetlendi. Onlarla görüşmüyor, toplantılarına gitmiyordum.

O günlerde Konya basınında bir tartışma başlatmıştım. Özel sohbetlerimde anlatıp da bir türlü açığa çıkaramadığım görüşümü artık benim de piyasaya sürmem gerekiyordu. Fakat o günlerde Türkiye'de anarşik olaylar gittikçe yayılıyordu. Sadrettin Yüksel Hoca'nın oğlu o günlerde öldürülmüştü. Türkiye karışıyordu. Her grup öldürülen adamlarına mevlid okutuyordu. MSP'liler de öyle yapıyorlardı. Konya'nın Kapu Cami'nde bir mevlid okuttular. Beni davet etmediler. Ali Güneri bizi çağırmamıştı. Etrafındakiler onu kınamışlar. "Konya'nın birinci derecede bir hocasını neden çağırmamıştır" diye sorgulamışlar.

Özellikle mevlidde benim olmadığımı çok fazla tenkit eden arkadaşlar olmuş. Ali Güneri arkadaşımız da, aradaki soğukluğu gidermeyi düşünmüş galiba o esnada Erbakan Hoca parti binasında basın toplantısı yapıyormuş. Ondan sonra gelip vakıfta beni ziyaret etmeyi planlamış. Benim bunlardan haberim yoktu.

Araboğlu Makası'nda Terziler Pasajı'nın açılışı vardı. Ben oraya gitmiştim. Açılışı ben yapmıştım. Açılıştan sonra doğru vakfa geldim. O sırada bir telefon geldi. Telefondaki genç "Hasan Hoca'm!, Yerinizdeyseniz, Erbakan Hoca'm sizi ziyarete gelecek" dedi. Ben de ona: "Evladım, ben oraya gelirim, Erbakan Hoca'nın buraya gelmesine gerek yok dedim. O ısrar etti, ben de ısrar ettim. Sonunda o genç: "Ama Erbakan Hoca'm öyle istiyor" deyince, ben "o Hoca öyle istiyorsa, ben hoca da böyle istiyorum" dedim. O genç bunun üzerine telefonu kapattı, ben de kapattım. İşte bu olay kıyameti koparmaya yetti.

Ali Güneri arkadaşımızın kendi kendine çevirdiği bu dolap yetmemiş gibi, hemen çıkıp doğru bizim İPA mağazamızın müdürlüğünü yapan Adil Küçük'e varmış. İki gözü iki çeşme: "Senin Hasan Hoca'nın yaptığını gördün mü? Erbakan Hoca ziyarete gelmek istediği halde kabul etmedi. Siz bu adamın yanında hala ne duruyorsunuz? O kim oluyor da Erbakan'ı kabul etmiyor gibi" bir sürü tahrik edici laflar etmiş. Tabi bizim Adil de buna kanmış.

Ertesi gün, Cumartesi öğle namazına Sultan Selim Camii'ne geldiIer. Olan biten-

den benim yine haberim yok. Adil Küçük, avukat Hasip Şenalp ve Belediye Reisi Mehmet Keçeciler... Namazdan sonra benim hücrede oturuyoruz. Bana: "Hoca'm! Dün Erbakan Hoca'm sizi ziyaret etmek istemiş, siz de kabul etmemişsiniz! Biz buna çok üzüldük. Sizin hocadan özür dilemenizi istiyoruz" dediler. Bunun üzerine sordum, "size bunu kim söyledi?" "Ali Güneri söyledi. Dün Adil Küçük'e gelmiş ve durumu anlatmış. O da bize anlattı" dediler.

"O zaman siz bir hukukçu olarak, onu da, beni de dinlemeniz gerekmez mi? Beni dinlemeden üzülmeniz ve özür dilememi istemeniz uygun düşer mi?" diye sordum. "Doğru, sizi de dinlememiz lazım" dediler.

Bunun üzerine onlara telefon hadisesini anlattım. Bu hadisede Erbakan Hoca'yı reddetmek diye bir şey yok. Sadece onun vakfa gelmesini istemediğim için kendisiyle orada görüşebileceğimi söyledim."

Sordular, "Peki, Vakfa gelseydi ne olurdu? Onu ağırlamaktan mı korktunuz?"

"Hayır! Onun Vakfa gelmesini istemeyişim ondan ziyade Vakfın geleceği ile ilgilidir... Çünkü Hayra Hizmet Vakfı yeni kuruldu. Ayrıca büyük imkânlara sahip bir kuruluş da değildir. Bu vakfın gelişmesi, genişlemesi, ayakta durup hizmet edebilmesi için, % 90 halkın yardımına ihtiyacı var. Konya halkı ise son derece muhtelif. Kendilerinin yardımına muhtaç olduğumuz bu taban, çeşitli partilere mensup insanlardan oluşuyor. Siyasi partiler ise halkı birbirine düşman ediyor. Şimdi biz vakıf olarak daha yeniyiz, güç biriktirme dönemindeyiz. Tam bu sırada Sayın Erbakan'ın bu kadar kuruluş varken onların içinden gelip Hayra Hizmet'i ziyaret etmesi demek, bu vakfı daha doğarken halkın gözünde falanca partinin bir yan kuruluşu olarak tescillemesi demektir. Bu durumda diğer partilere mensup kimseler bize cephe alacaklar ve yardım etmeyeceklerdir. Bunun adına "doğarken ölmek" denir. Böyle bir şeye ben izin veremem. Bu olay aslında iyi niyetli bir olay değildir. Kendisine boyun eğmeyen Hasan Hoca ve onun eliyle kurulan bir müesseseyi yok etmek, ya da ona boyun eğdirme olayıdır."

"Sadece bu değil, Türkiye'de işin bir de resmî kurum ve kuruluşlar boyutu vardır. Sayın Erbakan'ın vakfı ziyareti gizli yapılmıyor ki. Herkesin ve özellikle basının gözü önünde yapılıyor. Böyle bir ziyaret gerçekleştikten sonra biz vakıf adına hiçbir resmî dairede işimizi yaptıramayız. Arkadaşlar! Bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum..."

Bilesiniz ki, Türkiye'de bizim gibi kuruluşların en büyük sıkıntısı şudur. Eğer halkın isteklerini gerçekleştirmeye çalışırsanız devleti darıltırsınız. Ve eğer devletin istekleri doğrultusunda hareket ederseniz, halktan destek bulamazsınız. İşte bu iki kutup arasında kendinize bir yer edineceksiniz. Halkın % 90'nını karşınıza alamayacağınız gibi, devleti de karşınıza alamazsınız. İşte beni böyle hareket etmeye sevkeden faktörler bunlardır. Yoksa neme gerek, şu veya bu insanın işi gücü politikası... Evet, durum bundan ibarettir, beyler" diye konuştum.

Avukat Hasip Şenalp, "Hocam, bütün bunları o anda nasıl düşünüp de böyle cevap verdiniz, ben ona hayret ettim" dedi. Ona "Bunlar o anda değil, çok önceden hesap edilip düşünülmüş şeylerdir." diye cevap verdim.

Başkan Keçeciler, "Durumun böyle olduğunu bilseydim, buraya gelmezdim. Mahcup oldum. Sizden özür diliyorum" dedi. Adil Küçük ise, "Ali Güneri bizi yanılttı. Çok yanlış bir iş yaptık." diye hayıflandı. Sonra hep birlikte çıkıp gittik.

Ama bu olayın yankıları sürdü. Ali Güneri arkadaşımız aklınca bir politika yapıp bizi sindirmek veya diskalifiye etmek istiyordu, beceremedi.

Aramızda 1973'lü yıllardan beri devam edip gelen sürtüşme bu olayla doruğa ulaştı. Aramız iyice açıldı. Bizzat bana gönderilen bir ultimatomla şöyle dendi: "Hasan Hocayı da Hayra Hizmet Vakfı'nı da piyasadan sileceğiz." Şu Allah'ın işine bakın ki, 12 Eylül 1980 İhtilali'yle onlar piyasadan silindiler. Biz ise çalışmalarımıza halen devam ediyoruz.

Arkadaşımız Ali Güneri'nin yapmış olduğu hareket aslında, Hayra Hizmet Vakfı'nı ve onun kurucusu olan bendenizi partiye bağlamak için çalışmalarından sonuç alamayınca, bizi sindirmek, korkutmak ve halkın gözünden düşürmek için komplo kurmaktı.

"Hasan Hoca Erbakan'ı kabul etmedi, bu olacak iş mi?" diyerek bizi halkın gözünden düşürme çabasına girdi. Biz de buna karşı durduk ve savunmaya geçtik. Toplumun büyük bir bölümü bizi biliyor ve seviyordu. Onların bize saldırmasını, kötülemesini asla kabul etmeyen özellikle genç bir kitle vardı. Bu durum kutuplaşmayı ve boğuşmayı artırıyordu. Bir siyasi parti açısından da bu durum hoş olmuyordu.

O dönem Muhterem Tahir Hocam MSP milletvekiliydi. Benim de hem Hoca'm, hem de bacanağım oluyordu. Bu olumsuz durumu ortadan kaldırmak için harekete geçmiş pek çok insanı çağırmış bu arada beni de çağırdılar. Bir akşam Hoca'nın evinde toplandık. Konu açıldı ve bana sordular: "Neden Erbakan hocayı kabul etmedin?"

"Bu soru başkaları tarafından da bana soruluyor fakat işin aslında böyle bir şey yoktur. Bunu burada sizlere açıklamak istiyorum. İzninizle dedim ve anlattım."

Muhterem Hocam ve değerli hazırun; Erbakan Hoca'mın parti binasında basın toplantısı yaptığı saatlerde bendeniz de, Arapoğlu Makası denilen yerde yeni yapılmış olan Terziler Pasajı'nın açılışını yapıyordum. İşim bitti, vakfa geldim. Tam kapıdan girdiğimde telefon çalmaya başladı.

Açtım telefonu, karşımda genç bir kardeşimiz; "Hoca'm ben sizi Milli Selamet Partisi'nden arıyorum. Erbakan Hoca'm şu anda basın toplantısı yapıyor. Toplantıdan sonra vakfı ve sizi ziyaret edecek, müsait misiniz?" diye sordu.

"Kardeşim, Erbakan Hocam'ın buraya gelmesine gerek yok, ben oraya gelebilirim" dedim. Genç ısrar etti, ben de ısrar ettim. "Fakat Erbakan Hocam böyle istemişti" dedi. Ben de kendisine, "evladım, o hoca öyle istediyse, ben hoca da böyle istiyorum" dedim. Muhatabım telefonu kapattı, ben de kapattım. Sonra birtakım olaylar oldu. Hasan Hoca Erbakan Hoca'yı kabul etmedi diyerek, toplumu bana karşı tahrik ettiler, halbuki ben böyle bir şey kesinlikle söylemedim, sadece "O gelmesin, ben oraya geleyim" dedim. Bunun neresi kabul etmemektir, anlamadım.

Bunun üzerine o toplantıda bulunan MSP milletvekili Ahmet Remzi Hatip, Tahir Hocama hitaben: "Hocam, burada bir açıklama yapmak istiyorum, izin verir misiniz?" dedi. "Buyur Ahmet Bey anlat!" dediler.

"O gün Erbakan Hocam basın toplantısı yapıyorken ben oradaydım. Hocayla aramızda kimse yoktu. Yanımda Ali Güneri arkadaşımız oturuyordu. Cebinden bir kâğıt çıkardı ve bir şeyler yazdı, bana verdi ve Hoca'ya vermemi söyledi. Kâğıdı Hocaya vermeden önce okudum. "Muhterem Hocam, toplantıdan sonra Hayra Hizmet Vakfını ve Hasan Hoca'yı ziyaret edebilir miyiz?" diye yazıyordu. Ben de Erbakan Hocama uzattım. Baktı, "Tamam, olur." dedi. Sonra Ali Bey bir genci çağırdı ve onun kulağına bunu söyledi. "Telefon et ve bana cevabını getir." dedi.

Aradan kısa bir zaman geçti. O genç geldi ve Ali Bey'in kulağına "Efendim, müsait değilmiş." dedi. Bunun üzerine Ali Güneri Bey tekrar bir kâğıt yazdı ve bana verdi. "Hasan Hocanın manisi varmış, gidemeyeceğiz." diye yazıyordu.

Ahmet Remzi Hatip sözünü bitirince oradaki arkadaşlardan Necip Alkan isminde bir arkadaş söz istedi. "buyur" dediler.

"Muhterem Hocam, o gün Hasan Hocamı arayan genç, Hocamla konuşurken ben de paralel bağlı diğer telefonda konuşmalarını dinledim. Hasan Hocam aynen anlattığı gibi konuştu. Hiçbir zaman kabul etmiyorum gibi bir şey söylemedi. Ben oraya gelebilirim, Hoca'nın buraya gelmesine gerek yok demişti. Bu "Kabul etmiyorum." sözünü ya o genç uydurdu, ya da Ali Bey. Yoksa ben Hasan Hocamdan böyle bir şey duymadım." dedi.

Tahir Hocam bunun üzerine, "Muhterem arkadaşlar, bu ifadelerden anlaşılıyor ki, bazı şahısların dikkatsizliği neticesinde, böyle bir ortam oluştuğu anlaşılıyor. Bacanağım Hasan Efendiden özür dileyelim ve bu işi burada bitirelim. Hepinize teşekkür ediyorum, sağolun, varolun" diyerek toplantıyı kapattı.

Şubelerimizden Bursa ve Beyşehir şubelerimizin merkezden bir tesirle kapatılmasının altında yatan sebepler işte bunlardı. Allah'a şükür ki bizim sabır ve temkinimizle bu iş çözülmüş oldu. Şimdi onlarla da herkesle de iyiyiz.

3- KARAMAN: Böyle kapatılan şubelerimizden birisi de Karaman'da açılmıştı. Orada iki adet mağazamız vardı. İdarehane ve kütüphanemiz vardı. Burs ve sosyal yardım fonu çalışıyordu. Fakat Karaman Müftüsü her işimizde bize zorluk çıkardı. Kendisine saygı duyduğum Kamerzade Mustafa Efendi ile görüşüp kütüphaneyi onun idaresinde bir vakfa devrettik ve Karaman'dan çekilip şubeyi kapattık.

4- BEYŞEHİR: Beyşehir ilçesindeki şubemizi de maalesef kapattık. Oradaki hizmetleri şimdi merkezden idare ediyoruz. Orada da çok değerli bir grup arkadaşımız şubeyi açtılar. Güzel bir çalışma yaptılar. Cami, Kur'an Kursu, yurt gibi hizmetler de gerçekleştirdiler. Fakat siyaset hastalığı onları da vurdu. Şubeyi yürütemeyeceklerini söylediler. Biz de tekrar açmadık ve merkezden yönetiyoruz.

Bizim daha doğrusu benim, MSP'lilerle çok ciddi ve tehlikeli boyutlara varan bir ters düşme olayımız vardı aramızda. Onu bahane ederek bizi yıkmayı ve beni silmeyi gaye edinerek üzerimize yürüdüler. Sırf bir arkadaşın kaprisinden dolayıdır

başka bir şey değil. İşte o sebeple bizim ilk zamandaki bu şubelerimiz üzerinde böyle yaptılar.

5- BELÖREN: Bozkır'ın Belören bucağında bir şube açmıştık, Orada bazı yatırımlar düşünüyorduk. Orası benim memleketim olduğu için bu hizmet hareketinin bir kolu da orada olsun istemiştim. Önce bir Kur'an Kursu yapalım, sonra bir pekmez fabrikası kuralım diye düşünmüştük. Armutlu köyünden arkadaşım İsmet (İsmail) Öğütçü ile beraber çok uğraştık. Fakat Türkiye'nin ekonomik darboğazı enflasyon belası bizi orada da vurunca, belli bir safhadan sonra işi götüremedik.

Kur'an Kursunu yaptık, elhamdülillah. O faaliyetini sürdürüyor. Lakin köyden hiç kimse sahip çıkmıyor. Köyün iki tane resmi cami imamı var. İkisi de boş durur. Ayrıca bir de Kur'an Kursu hocası istiyorlar. Diyanet onu da verecek fakat yeterli öğrenci olmayınca o da olmuyor... Hâlbuki 19.000 m²'lik bir bahçesi var. Sınıfları, idarehanesi ve diğer müştemilatı ile güzel bir kurs yapıldı. Şimdi hizmete hazır durumdadır. Köylü beyler ne zaman isterlerse o zaman kullansınlar. Bu bina bir müddet kurs olarak, bir müddet de okul olarak hizmet etti. Şu anda ben bu notları yazdığım tarihlerde boş olarak duruyor. Vebali köy halkının boynundadır.

Yine Belören'de 220.000 m²'lik bir arazi satın aldık. İçerisinde 50 kw. lık bir trafo ile elektrik getirdik. 250 m2'lik bir bina yaptık. Kuyu açıp suyunu temin ettik. Ama içerisine makinalarını koyup pekmez imalatına geçemedik. Halen öyle duruyor. Not: Şu anda bu arsanın, Konya Şeker şirketi tarafından satın alındığını öğrendim. İnşallah iyi olur.

6- KARAPINAR: Konya'nın Karapınar ilçesinde arkadaşımız Mehmet Uzunlu'nun başkanlığında gayretli bir ekip oluştu. Allah razı olsun kendilerinden. 1979'dan beri çalışıyorlar. Orada orta tahsil öğrencileri için güzel bir yurt binası yapıldı. İmam Hatip Okulu için ek bir bina, cami ve kütüphane yapıldı. Kızlar için de bir kurs binası tamamlanmak üzere. Ayrıca ileriye dönük bazı planlar ve hazırlıklar yapılıyor. Şu anda bunların hepsi faaliyettedir.

7- EREĞLİ: 1979 yılında Ereğli'de de bir şube açtık. Arkadaşımız Recep Arlı öne düştü ve orada birçok arkadaşla güzel bir hareket başlattı. Halen devam ediyor. Müessese oturdu. Orada da yurt, İmam Hatip Okulu kızlar bölümü, kütüphane ve camiden müteşekkil bir külliye oluştu. Cenâb-ı Hakk onlardan ve yardım edenlerden razı olsun. Ereğli halkından terzi Süleyman Zorlu'nun merhume annesinin bağışladığı arsa ile başlayan çalışma, güzel bir sonuçla bugüne geldi. Hizmet devam ediyor elhamdülillah...

8- SEYDİŞEHİR: 1978'li yıllarda şubemizi açtık. Merhum Mehmet Şen amcanın destekleri ve yardımlarıyla büyükçe bir yurdun temelini attık. Merkez Vaizi Muhterem Muammer Şen Hoca'mızın gayretleri ve halen bu işin üzerinde bilfiil devam etmesi bizi memnun ediyor. Cenâb-ı Hakk da kendisinden razı olsun. Şu anda Seydişehir'de 300 öğrenci kapasiteli bir yurdumuz, bir idare merkezimiz, altında bir pansiyon, kütüphane ve 8 adet daire mevcuttur. Dairelerin gelirleriyle bazı işleri yürütüyoruz. Şu anda yıl 2015'dir ve pek çok şey değişmiştir. Fakat hizmetler devam ediyor.

Daireleri Merhum Mehmet Şen bağışlamıştı. Bu zat, eskilerden ve çok değişik bir insandı. Mustafa Kemal ve İsmet İnönü hayranı onların büyük boy resimleri evinin, en güzel yerinde asılı dururdu. Çok da zengin birisiydi. Fakat kimseye inanmayan ve güvenmeyen bir adamdı. Dindarlığı da zararı yok iyiydi. Hayır kurumu olarak Seydişehir'de faaliyet gösterenler veya dışarıdan, namını duyup gelenler, ona neler söylerlermiş, ne hareketler yaparlarmış görseniz. Ama hiçbirisine zırnık vermemiş.

Muammer Hoca, İmam Hatip Okulu öğretmeni İrfan Ergun kendisiyle yakın irtibata geçtiler. Bir süre sonra beni çağırdılar. Gidip kendisiyle tanıştım. Uzun uzun sohbetlerde bulundum. Her gidişimde uğrardım. Bir defasında bana: "Hoca Efendi! Ben rahatsızım. İyi bildiğin bir doktor varsa Konya'da ona muayene olmak isterim" dedi. Kendisine "Evet var." dedim. Siz arkadaşlarla gelirseniz, onlar size yardımcı olurlar, sizi iyi bir doktora kontrol ettiririm" diye cevap verdim.

İrfan Bey'e de özel olarak "Bu zatı getireceğinizde bana hemen telefonla bildir." dedim, öyle yaptı ve telefon açıp "biz geliyoruz" dedi. Ben hemen Dr. Ali Kemal Belviranlı'yı aradım. Kendisine durumu uzun uzun anlattım. Bu zatı iyi bir muayeneden geçirmesini ücret almamasını Hayra Hizmet Vakfından geldiği için böyle yaptığını söylemesini rica ettim. Sağolsun gerekeni en iyi şekilde yaptı. O zata gösterdiğimiz bu samimi davranışlar neticesinde bize güveni geldi ve 8 tane dairesini Vakf'a verdi. Şu anda o dairelerin gelirinden oradaki öğrenciler faydalanıyorlar.

9- ALiBEYHÜYÜĞÜ: Konya'nın Çumra ilçesine bağlı Alibeyhüyüğü kasabası halkından kırk yıllık arkadaşım Ömer Zileli yanına birkaç tane de arkadaş alarak Vakf'ın şubesini açtı. 1985 yılında her türlü formalitesi tamamlanan şubemizin orada şu ana kadar yaptığı hizmet binaları takdire değer, olağanüstü bir gayretin meyveleridir. Önce İmam Hatip Okulu ve yurdu sonra camisi yaptırıldı. Yetmediği için yeni bir okul binası ilaveten yapıldı, üzeri de yurt olarak kullanılıyor. Mutfak, yemekhane, fırın ve kütüphane tamamlandı. Ayrıca yatılı Erkek Kur'an Kursu, gündüzlü Kız Kur'an Kursu ve lojmanı yapıldı. Bizzat vakfa ait olmak üzere özel bir yurt, bir aşevi ve 8 tane de lojman tamamlanıp hizmete sunulmuştur. Hem Ömer Zileli kardeşimin, hem de çok değerli kardeşim Halit Güler Beyefendi'nin ciddi katkılarıyla ve büyük gayretlerle toplanan meblağlar, Cenâb-ı Hakk'ın yardımı ile de çok önemli hizmet binalarının devreye girmesine vesile olmuştur. Şu anda hizmete devam ediyor. Allah hepsinden razı olsun.

10- AKŞEHİR: Bu şubemiz 1991 yılında kuruldu. Kamil Balcı kardeşimizin, heyecan, hareket ve ısrarına dayanamadık. Peki dedik. Bu süre içerisinde camilerin, tekkelerin ve evliya türbelerinin pek çoğunun tamiratını yaptırdılar. Yeni kaynak ve proje peşinde koşuyorlar. İnşallah başaracaklar Kamil Balcı ve ona destek olan yaşlı ve genç tüm arkadaşlara Cenâb-ı Hakk'tan başarılar niyaz ediyorum.

11- ESKİŞEHİR: 1995 yılında Eskişehir merkez vaizlerinden benim de eski talebelerimden meslektaşım muhterem Enver Töre Hoca Efendi kendisini seven insanlardan bir heyetle geldi ve çok ısrar etti. Başka bir ilde şube açmak niyetimiz olmadığı halde, onların ısrarına da peki dedik. Uzun bir soruşturmadan sonra şubemiz resmen açıldı. Şu anda güzel ve ileriye dönük hazırlıklar var. Böyle giderse ileride çok başarılı bir çalışma ortaya konulacağını ümit ediyorum. Allah'ın kendi-

lerine yardımcı olmasını niyaz ediyorum. Rayına oturmak üzere çalışmalar devam ederken şube yöneticileri ile aramız açıldı. Şu anda onlarla irtibatımız yok. Ancak hizmetlerin devam ettiğini ümit ediyor ve kendilerine başarılar diliyorum.

TÜRKİYE'DE KARIŞIKLIKLAR VE MECZUPLARDAN HABERLER

Konya'mızın değerli meczûblarından Bityemezli Ali Hoca, Parsanalı Mustafa, Silleli İsmayıl vs. Bunlardan Ali Hoca, koynunda bir sürü kitap taşırdı. Bu zatın pek çok menkıbeleri vardır. Ben bunlardan bir tanesi kendi başımdan geçtiği için burada anlatacağım ama bunlarla ilgili tüm hatıratımı "Hayatımın Tasavvuf Boyutu" isimli kitabımda anlattım. Oraya da bakabilirsiniz.

1956 yılında askerden geldim. Kur'an Kursunda görevliyim. Sol gözümde müthiş bir sancı var. İsabet-i Ayn denilen "nazar" olmuş meğer. Fakat ben bilemiyordum. Bir mektup atmak için PTT'ye gittim. Gelirken içimden "ah şimdi bir iki bin lira param olsa da şu işleri yapsam" diye geçiriyordum. Çıkrıkçılar içerisinden geçiyordum. Baktım Ali Hoca orada oturuyor. Kendisine 25 kuruş verdim ve arkasından "Hoca'm, gözüm çok ağrıyor, bana bir dua et" dedim. Bana şöyle bir baktı ve: "Allah'tan iki bin lira isteyeceğine, sıhhat iste, sıhhat" dedi. Allah rahmet eylesin.

Parsanalı Mustafa... Ben Sultan Selim Camii'nde görevdeyken farkına vardım. O her Cuma oraya gelir, namazı camiin doğu kapısının orada kılar. Selamı verince "Faaatiha!" diye bağırır gider. Sair günler Kapu Camii'nde durur.

İşte bu Mustafa bir gün, rahmetli Mehmet Arıkan'ın dükkânında Cuma'dan sonra otururken yanıma geldi. Biraz konuşurken, kimse de yoktu, sadece ikimizdik. Bana "Cuma günü imamı değiştireceğim" dedi. Bizler bunların sözüne pek değer vermez, güler geçerdik. Yine onlardan birisidir diye önem vermedim. Konuştuğumuz gün Cuma günüydü ve cumadan çıkmıştık. Bir hafta sonra cuma günü imamı değiştireceğini söylüyordu. Mustafa. Ben unuttum gittim. Cuma günü mutad olduğu üzere camiye geldim. Sarığımı cübbemi giydim. Oturdum, hutbeyi gözden geçiriyorum. O sırada bir genç geldi. Elinde bir yazı. Açtım, baktım, İmam Hatip Okulu Müdürü Bayram Başpınar'dan geliyor? "Hocam, bunlar bizim bu yıl mezun olacak öğrencilerimizdendir. Tatbikat için gönderiyorum. Lütfen bu gencin hutbeyi okumasına ve namazı kıldırmasına yardımcı olursanız memnun olurum" diyor. Ne yapalım, sarığı cübbeyi çıkardım, yeni bir sarık-cübbe verdim ve o delikanlıya buyurun dedim.

Cuma'yı kıldık, ertesi günü yani Cumartesi günü, Aziziye Camii'nin oradan geçiyordum. Parsanalı Mustafa beni gördü. Kılcı Nuri'nin dükkânının önünde. Bana seslendi "Hoca, gel çay içelim" dedi. Ben de "Yahu Mustafa işim var" dedim. Bunun üzerine "Yahu sen benim çayımı neden içmiyorsun?" dedi. Düşündüm bu söz deli sözü değil. Hemen geldim ve içeri girdik. Bu dükkân da aynı Mehmet Arıkan'ın dükkânına benziyordu. Dar, uzun ve arka tarafında bir hücre vardı. Hücreye oturduk, dükkân sahibi bize çay söylemeye gitti. Sadece ikimiz vardık, başka kimse yoktu. Bana hemen: "gördün mü? İmamı nasıl değiştirdim" deyince hemen bir hafta evvel söylediğini hatırladım. "Vay alçak vay, demek öyle yaptın ha!" deyince hemen dışarı kaçtı. Neyse çayımız geldi, Mustafa çayı eline aldı, dükkânın

önünde içeri girmiyor, sağ tarafa geçerken kapıda durur bana bir "Haa." der, sonra sol tarafa gider gelir yine yapar aynı şeyi. Böylece çayı içtik. Sonra ben müsaade alıp gittim. Ama bir daha Mustafa'yı dikkate almamazlık etmedim.

1979 yılında Kapu Camii'ne nakledildim. Göreve orada devam ediyorum. 12 Eylül 1980 İhtilali'nden bir ay kadar önceydi. Bir gün öğle namazından çıktım. Parsanalı Mustafa koluma girdi. Ve bana, "Hoca, seni askere göndereceğim." dedi. Mustafa'nın boşa laf etmediğini daha önceki tecrübemle anlamıştım. İçime bir endişe düştü, hemen kendisine "Mustafa! Uslu dur, ben askerliğimi yaptım." dedim. "Olsun, bir daha yapacaksın" dedi. Arkasından sanki benim onayımı alır gibi, "Tamam mı?" diye sordu. Ne diyeyim "Peki." dedim. Aradan bir ay zaman geçti. İhtilal oldu ve biz tekrar askere gittik. Yani tutuklanıp askeri kışlaya gittik ve orada tam bir askerlik disiplini içerisinde bir ay geçirdik.

Arkadaşım Emrullah Ünal anlatıyor. Silleli İsmail'i bir gün arabasına bindirmiş. Epeyce gezdirdikten sonra, İsmail'e benim hapisten çıkmam için yalvarmış. Uzun bir ikna turundan sonra nihayet, İsmail: "Hoca, bu hafta Cuma günü salınacak" demiş. Ve aynı gün Parsanalı Mustafa sabah namazı sonrası Kapu Camii imamı Hasan Altun ile müezzin Hüseyin Arı'ya, "bugün, Hasan Hoca salınacak" diye haber vermiş. Gerçekten o gün ikindi vaktinde tahliye edildim. Onlar da akşam ziyaretime geldiler ve Mustafa'nın haberi üzerine geldiklerini söylediler.

GERÇEKLEŞEN RÜYALAR

Rüyalardan birisini ta 1950 senesinde görmüştüm. O zaman Tahir Büyükkörükçü Hocamda Arapça okuyordum. O günler yasaktı. Birisi bizi ihbar etmiş, onun üzerine baskına uğradık ve götürüldük. Bununla ilgili gördüğüm rüyayı orada anlattım. Tekrar anlatmama gerek yok, istenirse o bölüme bakılabilir.

Rüyalardan ikincisini ise 1980 yılında görmüştüm. O yıllarda Türkiye gerçekten çok karışıktı. Bendeniz o günlerde bir rüya gördüm. O güne kadar görmediğim bir rüyaydı. O nedenle yorumunu yapamamıştım. Fakat hoşuma gitmemişti. Şöyle ki:

Evin orta yerinde sofrada oturuyorum. Bir anda başım döndü ve olduğum yere yığıldım. Bir müddet geçti, kendime geldim. Ayıldım ve ayağa kalktım, uyandım. Ancak ne anlama geldiğini anlayamadım.

Tesbit ettiğimiz hedeflere ulaşabilmek için çok hızlı bir çalışma temposu tutturmuş gidiyorduk... Fakat Türkiye'de ideolojik temele dayalı sosyal kaynaşmalar, öldürmeler, isyanlar genişleyerek devam ediyordu. Devrimci, ülkücü ve akıncı gruplar boğuşuyorlardı. Biz Vakıf olarak Konya'da ikinci bir İmam Hatip Lisesi yaptırmak üzere bir dernek kurmuştuk, onunla ilgili çalışmalarımız devam ediyordu. O sırada İsrailliler Mescid-i Aksa'yı Kudüs'ü işgal ettiler. Milli Selametçiler, bunun üzerine Konya'da Kudüs Mitingi yaptılar. Bu olay bardağı taşıran son damla oldu. Aslında bu karışık ortamda böyle bir olayın etkisinin büyük olacağı belliydi. Türkiye yanıyordu. Ve her olay sanki bu yangına su yerine benzin sıkmak gibi bir şeydi.

Ben o günlerde Konya Kapu Camii'nde görevliydim. Kudüs Mitingi yapıldığı gün nöbetim yoktu, ama camideydim. Kapu Camii tam anlamıyla dolmuştu. Hırslı kala-

balıklar, heyecanlı insanlar görüyordum. Ülkenin üzerinde kara bulutlar dolaşıyordu. Bir gün sabah namazına kalktım. Abdest almaya giderken uzaktan hoparlörle bir şeyler söylendiğini duydum. Dikkatimi çekti, lakin ne olduğunu anlayamadım.

Camiye gitmek üzere yola çıktım. Bir süre gittim. Bir şey unutmuşum. Eve döndüm, Evdekiler sordular. "Bir şey unutmuşum onu almaya geldim" dedim. Sonra tekrar camiye gittim. Çarşıya yaklaştığım sırada önümde askeri bir araç durdu. İçerisinden bir subay indi. Nereye gittiğimi sordu? Görevli olduğumu ve camiye gittiğimi söyledim. Bana, "Sayın Hocam, askeriye idareye el koydu ve sıkıyönetim ilan etti. Bugün camiye sabah namazına gitmeyiniz" dedi. "Peki" dedim ve teşekkür ettim. Eve tekrar geldim. Tabi evdekiler tekrar gelişimden ve yüzümdeki halden heyecanlandılar. Durumu anlattım.

12 Eylül 1980 İhtilali olmuştu. Herkeste bir korku vardı. Nitekim bütün politikacılar tutuklandılar. Toplumda kavga eden devrimciler, ülkücüler ve akıncılar, bu arada bazı din görevlileri de tutuklanmıştı. Sanki bir ben kalmıştım dışarıda. Bütün bilinen şahıslar içeri alındılar. Bir yerde oturduğumuzda, gece eve gelirken beli tabancalı gençler, bana eve kadar refakat ediyorlardı.

İhtilal'in 10. günüydü. Gece saat 24:00'den sonra sokağa çıkma yasağı vardı. Bilal Acar beni arabasıyla eve bıraktı ve gitti. Saat gece 02:00 sıralarıydı. Kapının zili çaldı. Zaten bekliyordum. Çünkü rüyasını görmüştüm. Kapıyı açtım. İçeriye sivil polisler, subaylar ve resmi polisler girdiler. Evin her tarafını didik aradılar. Bu aramalar sonucunda bir MSP flaması, bir ustura bir de kına buldular ve bir de mektup.

Rahmetli babam hasta MSP'liydi. O flamayı bir mitingden sonra eve getirmiş. Onu da bizim hanım bohça yapmış, "Hocam, bu sizin evde bulunmasaydı" dediler. Ustura rahmetli kayınpederinmiş. Kızı hatıra olsun diye saklamış. Onu da aldılar. Kadın polis bir naylon torba içerisinde kınayı bulmuş. Eroin sanmış, heyecanla getirdi. Subay, bana sordu, ben de "komutanım o kınadır, bizde kadınlar ellerine yakarlar" dedim, onu bıraktılar.

Mektuba gelince: Oğlum Tahsin Varol, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde okuyordu. Akıncılar Derneği Ankara şubesi yönetim kurulundaydı. Ortalığın karışıklığı nedeniyle kendisine bir mektup yazmıştım. Büyük boy kâğıtla toplam sekiz sayfadan oluşan bir mektuptu. İçerisinde o gün piyasadaki parti başkanları hakkında ve Türkiye'deki fikir akımları hakkında geniş bilgiler yazmıştım. Sonunda kendisine bir babanın evladına yapması gereken tavsiyelerde bulunmuştum. Mektubun içerisinde başkalarının eline geçmemesi gereken bilgiler vardı. O nedenle baş tarafına "bu mektubu okuduktan sonra imha et" diye yazmıştım.

Tahsin, mezkûr mektubu okumuş. Arkadaşlarına da okutmuş. Fakat imha etmemiş. Sonra o mektubu başka mektuplarla beraber, fermuarı bozulmuş bir çantaya koyup evin dolabının tabanına atıvermiş. O mektupları oradan buldular. Subay olan zat, sandalyeye oturdu ve bu mektubu baştan sona okudu. Diğerleri de evi aramaya devam ettiler. Sonuçta diğer mektupları tekrar çantaya koyup atıverdi. Ama benim yazdığım o mektubu cebine koydu. "Tamam, arkadaşlar" dedi ve dışarı çıktı. Telsizle konuşuyordu: "Arama neticesinde herhangi bir suç unsuruna rastlanmamıştır. Ne yapalım?" diye sordu. Karşı taraftan "bize adam lazım, getirin" dendi. Bunun

üzerine Yüzbaşı "Hocam, giyecek eşyalarınızı bir valize koyun gideceğiz." dedi. Zaten hazırlanmıştım. Bir abdest aldım. Araca bindik giderken gördüm ki üç tane cemse dolusu asker. Meğer evin etrafı sarılmış.

Gece saat 04:00 sıralarıydı, bir kışlaya geldik. Nereye gittiğimi bilemedim. Meram Yeni Yol üzerindeki uçaksavar taburuna gelmişiz. Beni deftere kaydetti bir er, biri önümde biri arkamda iki asker beni bir kapının önüne getirdiler. Büyükçe bir kapı. Fakat kapının birisinde bir de kuzuluk kapısı var. Üzerinde kalın bir de zincir. Asker, büyük kapıyı değil de bizim "kuzuluk kapısı" dediğimiz küçük kapıyı açtı ve beni içeriye saldı. Arkamdan tekrar kapattı.

İçeri girdim. Uzun ve geniş bir bina, ortasında bir metre yükseklisinde bir duvar var. Sağ tarafa baktım. Yukarıda bir florasan lambası yanıyor. Yerde bir sürü insan uyumaktadırlar. Sol tarafa baktım aynı. Ortadaki duvarın dibinde de bir grup yatıyor. Birkaç tane sandalye var. Birisine oturdum. Bunlar kim? neden böyle ayrı ayrı olmuşlar? Ben bunları düşünürken yakınımdan bir genç kalkıp geldi. "Geçmiş olsun" dedi. "Ne iş yapıyorsunuz?" dedi. "Cami görevlisiyim" dedim.

İkimiz oturuyorduk. Herkes uyuyordu. O gence sordum. "Bunlar kim?" "Şu duvarın arkasındakiler, ülkücüler, şunlar da devrimciler, şu duvarın önündekiler de sizinkiler" dedi. Tam o sırada kalktım. Duvarın dibindekilerden bizim Hacı Ali Kap... Şöyle bir kendini yokladı. Tekrar yatacağında beni gördü. Yanında Abdullah Büyük Hoca, Metin Köse, Nevzat Arabacı ve diğerlerini gördüm.

Fakat benim kimliğimi deftere kaydederken kâtip asker sordu: "Suçu nedir?" diye. Bizi getiren subay ise "Suçu meçhul." diye cevap verdi. Beni zora sokan işte bu kelime oldu. Yardımcı olmak isteyenler, bu sözcükten ürktüler ve geri durdular…

Hacı Ali hepsini uyandırdı. Ben hemen yanlarına gittim. Hoşbeşten sonra sabah namazını kıldım. Oturuyoruz. Karşı tarafta başka tanıdık simalar gördüm. Mehmet Emiroğlu ve oğlu Seyit Emiroğlu. Milli Eğitim müdürü Ömer Kaya, Halil Uslu vs.

Burası uçaksavar taburu imiş. Yüzlerce defa önünden geçtiğim halde hiç ilgimi çekmeyen bu yere getirip bizi dıktılar. Eni on metre, boyu ise kırk metre olan bu binanın ortasında, bir metrelik bir duvar var. Meğer bu duvar, Sedd-i Zülkarneyn görevi yapıyormuş. Bizim "İslâmcılar" grubu duvarın dibinde, duvarın öbür yüzünde yine bizden bir grup var. Ta Edirne'den getirilmişler. Şimdi bizim karşımızda devrimciler var. Duvarın öbür yüzündeki kardeşlerimizin karşısında da ülkücüler var. Toplumun huzurunu kaçıran bu iki kavgalı grubun arasında da biz "İslâmcılar" grubu varız.

Kendisiyle karşılaştıkları zaman, Hz. Zülkarneyn'e dert yanan topluluk, Kur'an diliyle şöyle diyordu. "Ya Zülkarneyn! Ye'cüc ve Me'cüc adındaki bu iki kutup ülkeyi karıştırıyor. Sana bir şeyler versek, bunların arasına bir set yapabilir misin?"

Zülkarneyn Hazretleri yapıyor. Aynı ülkenin insanları, aynı milletin çocukları olan fakat birbirine düşman edilen bu insanları güzel bir eğitimden geçiriyor ve bir otorite altında topluyor. Bu sağlanan birlik ve bütünlük asırlarca devam edip geliyor. Şimdi bizim toplumumuza da böyle birisi gerekiyor. Bu insanlarımızı bütünleştire-

cek birisi. İnşallah ileride böyle birisi gelir…

UÇAKSAVAR KIŞLASINDA GÖRDÜKLERİM

İçeride bir ay kadar kaldım. İlk qün sabah saat 10:00 sıralarında beni sorguya çağırdılar, içeri girmeden önce gözlerimi bağladılar. Bir asker götürüp içeriye bıraktı. Seslerden ve konuşmalardan birkaç kişi olduklarını sandığım kişilerden birisi sordu. "İmam Hatip Lisesi yaptırmak için bir dernek kurdunuz, neden İmam Hatip Lisesi de başka lise değil?"

"Şu anda böyle bir okula ihtiyaç olduğundan dolayıdır. İmam Hatip Lisesi yapmak veya yapmayı düşünmek diğerlerine karşı çıkmak anlamına gelmez, biz onu da yaparız!"

- "Mitinge katıldınız mı?"

- "Hayır, o gün camideydim"

- "Camide cemaat kalabalık mıydı?"

- "Evet"

- "Neden cemaate, mitinge katılmayın demedin?"

- "Bu bizim görevimiz değil ki."

- "Abdullah Büyük Hoca Kapu Camii'nde konuşuyordu. Halkı tahrik ediyordu. Onu neden uyarmadınız?"

- "O da benim görevim değil. O vaizdi. Ben imamdım. Konu müftülüğün görevleri dâhilindedir."

- "Tamam! Çıkınız!"

Ve asker beni alıp koğuşa götürdü. Geldim ki, arkadaşların hepsi "Ayete'l-Kürsiye" sarılmışlar durmadan okuyorlar. Nevzat Arabacı üzüntüsünden yüzüstü bükülmüş ağlıyor. Bu manzara manevi dayanışma ve yardımlaşmanın bir tezahürüydü. Her zaman olsa bile, oradaki kadar insana tesir etmez. Çünkü orası bambaşka bir hayat, bambaşka bir dünyaydı.

Bizim adımıza bazı yanlış bilgiler verebilecek bazı ikiyüzlü insanlar vardı karşı bölümde. Orayı koruma altına almamız gerekti. Hemen aramızda bir kombinezon oluşturduk. Beni reis olarak görevlendirdiler. Ben de hemen arkadaşlara görevlerini ve nasıl davranacaklarını anlattım. Hacı Ali Kap Bey'i o tehlikeli gördüğümüz yere gönderdim ve "onlara yalvar-yakar, ağla-sızla, orada yatacak bir yer edin" dedim. Sağolsun çok güzel becerdi ve gediği korudu.

Bizden Nevzat Arabacı'ya çok işkence ettiler. Devrimcilerden bazı çocuklara da öyle yaptılar. İçeriye sapasağlam giden insan, askerlerin kolunda sürünerek geliyordu. Bu durum diğer tutuklular üzerinde ürkütücü etki yapıyordu. Bazıları intihara teşebbüs ediyordu. Bunun üzerine hemen işkence yerini değiştirdiler.

Arkadaşımız Nevzat Arabacı, mitingde İstiklal Marşı okunurken oturanların başıydı. Ona çok bozuluyorlardı. Ser verip sır vermiyordu. Onu alıp götürdüler. On beş gün işkencenin her çeşidini uyguladılar. Bütün çabaları oturanların kim olduklarını söyletmekti, ama o bir türlü söylemiyordu. Fakat Ali Galip Doğan korkudan çözülmüştü ve sırrı vermişti. Nevzat'ın ısrarı boşunaydı. Lakin ondan konuyu öğrenmeden harekete geçemiyorlardı. Sonunda anadan üryan soymuşlar, epeyce bir dövdükten sonra polis, elindeki copu makatına dayamış. "Ya söylersin ya da." deyince ne yapsın o da çözülmüş.

On beş gün sonra yanımıza geldiğinde Nevzat'ı tanıyamadım. Sol dizi bükülmüyordu. Yardım ettik bir abdest aldı. Namaz kılarken ayağının altını gördüm, delinmişti. Sordum; "Çok dayak attılar, ayaklarım şişti. Sonra odanın içerisine tuz serptiler ve onu da ıslattılar. Ah hocam ah işte bu ayaklar böyle oldu." dedi. Sonra onu tekrar götürdüler. Helalleştik. Belki bir daha görüşemeyiz diye... İşte o gidiş. Nevzat şimdi nerededir bilmem. Bir hanım daha almış diye duydum. Helal olsun Nevzat 'a... Aylar sonra bir dolmuşta karşılaştım. Beni görmemişti. Arkasından onu yakalar gibi yaptım. Hemen hopladı, korktu, kuçaklaştık.

Devrimcilerden bir arkadaş vardı. Onu da Nevzat'la beraber götürmüşlerdi. İşkence yerinde yan yana bulunan odanın birinde Nevzat, diğerinde O bulunuyormuş. Adamlar döve döve yorulurlarmış, dinlenirler bir daha döverlermiş. İki oda arasında kapalı bir kapı varmış. Onlar dövmeyi bırakıp gittiklerinde bu kapıya Nevzat bir tarafından o arkadaş da bir tarafından birbirlerine moral verirler, ve "Sakın çözülme" derlermiş. Bunları bana hem Nevzat anlattı hem de o devrimci genç. Bu arkadaşı çok dövmüşler. Biraz revirde yatırdıktan sonra tahliye etmek üzere gönderdikleri sırada onunla biraz volta attım. O sırada zoraki nefes alıyordu. Ve bana "Hocam, bu zalimler beni çok dövdüler, iç organlarım harap oldu. Benim öleceğimi anladılar da elimizde kalmasın diye hemen tahliyemi verdiler. Ben biraz sonra gidiyorum. Fakat kurtulacağımı sanmam" diyordu.

Kanaatim o ki, MİT elemanları normal zamanda kimin ne yaptığını araştırma işinde ihmalkâr davranıyorlar. Böyle olağanüstü durumlarda ise, işkenceyle suçlu bulmaya çalışıyorlardı.

İçerisinde kaldığımız binanın tam ortasında onu bölen bir metre yüksekliğindeki duvarın arka yüzünde ülkücüler ve duvarın dibinde Trakya'dan getirilen İslâmcı kardeşlerimiz, bu tarafında devrimciler ve duvarın dibinde Konya'dan toplanan İslâmcılar olarak da biz bulunuyoruz. Yukarıda söylemiştim, birbirine tam anlamıyla zıt iki kutuptan ve Kur'an diliyle Ye'cüc ve Me'cüc'ün ikisinin arasında biz İslâmcılar tam bir Sedd-i Zülkarneyn oluşturuyorduk. Bu iki grup birbirleriyle devamlı hırlaşıyorlardı, ama biz mani oluyorduk.

Kapılar üzerimize kapatılmış, önüne askerden nöbetçi konulmuş, bekliyoruz. Sorgulamalar bitmiş, suçlu suçsuz belli olmuş, kalanlar kalmış gidenler gitmiş. Bizi bekletiyorlardı. Bu durumda içeride ne yapılabilirdi.

Devrimcilerle bizim yataklarımız arasında sadece bir ayak uzunluğunda mesafe vardı. Onların arasında Atila Yalın adında Konya Ereğli'sinden bir arkadaş vardı. TİKP'nin bölge müfettişi olan bu genç, benimle konuşmak ve bana Komünizm'i

mantıksal örneklerle anlatmak istiyormuş. Hâlbuki ben İslâmcıyım. Ama bilimsel verilere dayalı, bilinçli bir İslâmcıyım. Ayrıca Komünizm'in, Sosyalizm'in ne olduğunu da epeyce bir araştırmadan sonra iyi öğrenmiş birisiyim. "Felsefenin Temel İlkeleri" isimli kitabı ve yine onun açıklaması olan "Marksist Felsefenin Temel İlkeleri"ni, Karl Marks ile Engels'in de eserlerinin pek çoğunu okumuştum. Komünizmin ve Sosyalizm'in püf noktalarını biliyordum. Ayrıca İslam sisteminin gerek inanç, gerekse hukuki ve ekonomik yönlerinin de nasıl olması gerektiğini tesbit etmiştim.

Benim bu durumumu bilmeyen Atila Bey, bana kendi görüşlerini empoze edebileceğini sanmış. Onların tezlerine göre, Sosyalizm'i insanlara silah zoruyla değil de, önce fikri planda anlatıp, onları ikna etmek gerekiyormuş.

Ben oturuyordum. Bana bir genç geldi. "Sayın Hocam, sizinle tanışmak ve konuşmak istiyorum, izin verirseniz." dedi. "Buyrun" dedim. Oturdu, konuşuyoruz. Onun arkadaşları da benim arkadaşlarım da bu durumu çok garipsediler. Bir İslâmcı ile bir sosyalist, nasıl oluyor da böyle oturup konuşabiliyorlar?

Onların tezi önce ikna etmekmiş. Biz İslâmcıların zaten vazifesi de budur. İslam'ın ilk zuhurundan hayatın sonuna kadar hu vazife her Müslüman için geçerli olacaktır. Kendisiyle konuşurken önce onu dinledim. Söylediği şeyler bildiğim şeylerdi. Değişen bir şey yoktu. Benim asıl hayretime giden, bir lise talebesinden tutun, yaşlanmış bir solcuya kadar hemen hepsi aynı şeyleri söylüyor, aynı şeyleri düşünüyor ve ne yapacağını biliyor. Ama bizde her kafadan bir ses çıktığı gibi, kimin ne yaptığı, ne yapacağı da belli değildir. Bizimkiler okumuyorlar, düşünmüyorlar. İslam'ın çağımızın konularını nasıl çözeceğini, nasıl çözmesi lazım geldiğini, işçi işveren konusu, nasıl bir üretim metodu, mülkiyetin nasıl ve hangi çerçevede olması lazım geldiğini, altyapı üstyapı meselesinin ne olması lazım geldiğini, düşünene rastlamadım bizde...

Atila Yalın'la kısa bir görüşme yaptık. Daha doğrusu o beni şöyle bir yokladı. Ben de onu yokladım. Ama bu arada onun anlayacağı dilden bazı konulara değindim. Boş birisi olmadığımı anlayınca, akşam 15 kadar arkadaşıyla toplanıp bana geldiler. Tam üç saat onlar sordu ben anlattım. Bu toplantılar her gün akşam devam etmeye başladı. Onlara, "Sosyalizme gerek yok. İslam hem sosyalizmin iddialarına hem de kapitalizmin iddialarına en güzel şekilde cevap veren bir sistemdir." konusunu ayetler, hadisler ve geçmiş olaylarla belgeleyerek anlattım.

Son oturumda Atila Yalın bana; "Hocam, ne güzel tarihiniz var, bugünkü olayların açıklamasını bile geçmiş bir olayla yapıyorsunuz" diyordu. Bir başkası, "Hocam, bu devrimci gençler var ya, bunların bu duruma gelmesinden sizler sorumlusunuz. Böyle güzel bir dinimiz varken, bizim nemize gerek komünizm, sosyalizm" deyiverdi.

"Evet, doğru söylüyorsunuz, fakat Türkiye'yi yönetenler bunları bilerek yapıyorlar. Şu anda sizlerle burada bu süngülerin gölgesinde beraber oluyoruz. Ama dışarı çıkınca sizlerle bizleri birbirimizin en azılı düşmanıymışız gibi gösteriyorlar. Biz İslâmcılar bunun farkındayız. Fakat diğer gruplar henüz farkında değiller. Birbirimizle görüşüp anlaşma zemini olmayınca, işte böyle oluyor" dedim.

Bir diğeri: "Hocam, siz yerinizde oturuyorsunuz. Namaz kılıyor ve Kur'an okuyorsunuz. Sizin bu uslu halinize bakıp içimden, yahu bu kapitalistlerde hiç akıl yok, şu adamı da buraya alıp getirmişler demiştim. Sizinle birkaç gündür yaptığımız bu görüşmelerden sonra anladım ki siz, iyi bir rejim düşmanı, iyi yetişmiş bir İslam militanısınız. Adamlar sizi buraya getirmekte haklılarmış" dedi.

Devrimcileri çok iyi etkilemiştim. Çünkü onların anladığı dilden İslam'ı anlatmıştım. Her şeye rağmen bu çocuklar bu ülkenin çocuklarıydı ve dini motifler taşıyorlardı. Sosyalizm'in şablonunda, İslam'ın konulara bakışını daha net bir şekilde onlara sunmuştum. O nedenle çok etkilendiler.

Konya'da meşhur Ziya Efendi diye bilinen "Islah-ı Medaris" muallimlerinden Ziya Efendi'nin torunlarından, adı da Ziya olan bir devrimci arkadaş bizim Metin Köse Hoca'ya, "ben hiç böyle imam görmedim, hayatımda camiye gitmedim. Ama buradan çıkınca ilk defa bu hocanın arkasında bir namaz kılmayı düşünüyorum. Eğer on sene önce bu hocayla tanışsaydım, iyi bir İslâmcı olurdum. Fakat şimdi yapamam, beni yok ederler" demiş.

Atilla Yalın ise, Kasım 1980'den yani içerden çıktığı andan itibaren benimle irtibatını sürdürmektedir. Bizim Ereğli şubemizle ilgili olarak bazen oraya gittiğimde kendisiyle görüşürüm. İçerden yeni çıktığımız günlerdi ki, Ereğli'ye gitmiştim. Babasıyla görüştüm. Çantamı eline aldı ve beni otobüse kadar uğurladı. "Hoca'm, benim oğlum dini ve din adamını sevmez, fakat, sizi hiç dilinden düşürmüyor, Allah aşkına siz ne yaptınız bu çocuğa, doğrusu çok etkilenmiş, şimdi eskisi kadar sert bakmıyor dine de, din adamına da. Size çok teşekkür ediyorum" dedi.

İçeride bir sabah, bir öğle, bir de akşam olmak üzere yemek veriyorlardı. Her yemekten sonra yemek duası yapardım. İlk günlerde ülkücüler ile bizimkilerden "âmin" sesi gelir, solculardan gelmezdi. Beni rejimin adamlarından birisi biliyorlardı. Fakat yapılan sohbetlerde anladılar ki ben onlardan da hızlıyım rejime karşı olmakta. İşte bundan sonra onlar da yüksek sesle benim yaptığım duaya "âmîn" demeye başladılar. Bu durum çok dikkat edilmesi gereken bir durumdu.

Bizim ülkücü gençler, benim onlarla böyle sıkı fıkı konuşmama razı olmadılar. Bana bir grup geldi ve "onlarla konuşma" diye âdeta ihtar çektiler. Onlara: "Benim işime karışmayın işinize bakın" dedim, gittiler. Hâlbuki bu devrimci çocuklar, beni tanıdıktan sonra, bana çok hürmet ettiler. Örneğin; Her yemekten sonra bizi gruplar halinde tuvalete götürürlerdi. Tabii, içerisi çok kalabalık olduğu için herkes acele yer kapıyor ve uzun kuyruklar oluşuyordu. Ben rahat yemeğimi yer ondan sonra da gider en arkada sıramı alırdım. Bir gün yine öyle yaptım. Ta ön taraftan bir genç geldi bana: "Hocam, siz benim yerime geçin ben burada, bekleyeceğim" dedi. Çok duygulandım ve öyle yaptım. Benim oradaki durum ve tutumum onlar için iyi bir örnek oluyordu.

Dedim ya, bizim ülkücüler benim onlarla ilişkimden rahatsızdılar. Bir gün akşam yemeğinden sonra ben duaya kalkacağımda, iki askerden biri hemen dua yaptı. Askerlerin kendi aralarında yaptığı dua imiş. Benim canım sıkıldı bu işe... Kılıçığın nereden geldiği belliydi. Ertesi gün sabah duayı yapmadım. Öğle yemeğinde de yapmadım. Fakat akşama doğru devrimci gençlerin ileri gelenlerinden üç kişi

geldiler; “Hoca’m, siz duayı neden yapmıyorsunuz? Eğer sizin dua yapmanıza ülkücüler veya idare mani oluyorsa bunu bize söyle, vallahi burada kan gövdeyi götürür. Akşam yemeğinde de siz duayı yapmazsanız, neler olur bakalım” dediler.

Onlara: “Biraz rahatsızdım da onun için yapmadım. Ama yaparım inşallah” dedim. Tabi orada devletin istihbarat örgütünden elemanlar vardı aramızda. Duayı benim yapmamın engellendiği kanaati hızla yayılmış ve içeride hava çok tehlikeli hale gelmiş. Bir kavga çıkacağı belli hale gelmiş. Devrimciler bu işi ülkücülerin yaptığını biliyorlarmış ve bana arka çıkıyorlarmış. İçeriye haber gidince akşam olmadan bana bir başçavuş geldi. “Hoca’m, sizinle görüşmek istiyorum” dedi. Ayağa kalktım, yanımıza kimse yaklaşmadı. Bana “Nedir bu dua meselesi” diye sordu. Anlattım. “Hoca’m, dedi. Siz o duayı yapmaya devam edeceksiniz. Siz bilmiyorsunuz ama burada hem moral, hem de sükûnet yönünden bize önemli bir hizmet yapıyorsunuz” dedi ve teşekkür ederek gitti. Akşam yemeği esnasında yemek dağıtan ve dua eden o iki askerden birisinin kolu, birisinin ayağı sarılı olarak geldiler. Ben inanmadım ama, o askerler sanki dövülmüşler gibi bir pozisyon sergilediler. Ben de yemekten sonra coşkulu bir dua yaptım. Hepimizin morali düzeldi.

Devrimcilerden bir arkadaş geldi. Şişman fakat kabadayı birisiydi. Kendisi Akşehir’den gelmiş. Yanıma yaklaştı; “Hoca’m, dedi. Sizinle görüşebilir miyim?” “Buyrun” dedim. Ayakkabılarını da çıkarmadan şöyle uzanır gibi oturdu ve Sayın Hocam ben Akşehir’den geldim. Emekli Astsubayım. Radyo, teyp, televizyon satışıyla meşgulüm. Sizin bu yemekten sonra yaptığınız dua çok hoşuma gidiyor. Ben hiç böyle bir şey görmedim. Bana bu duayı yazarsanız, onu çocuklarıma yemekten sonra okutacağım, ömrüm olduğu müddetçe bunu sürdüreceğim. Size söz veriyorum” dedi. Ben de “Olur” dedim ve yazdım. Ondan gören daha başkalarına da yazdım.

Bir gün yine oturuyordum. Kendisini hiç görmediğim birisi, devrimciler kısmından geldi. “Hoca’m, sizinle çok özel bir görüşmem olacak. Yanınızda kimse olmasın” dedi. “Peki” dedim ve arkadaşları uzaklaştırdım. Yanıma geldi ve Sayın Hoca’m, ben MİT’ten değilim, resmî bir görevim de yok. Fakat o arkadaşları tanıyorum. Onlar, sizin buraya suçsuz olarak getirildiğinizi söylediler ve benim size yardımcı olmamı istediler. Şimdi size söyleyeceklerime dikkat edin. Hiç kimseye göstermeden isminizi küçük harflerle tırnak üstü kadar bir kâğıda yazınız. Onu da iyice yuvarlayınız. Tırnak ucu kadar bir şey olsun. Onu da bana sakalsız bir gençle gönderirseniz ben onu idareye ulaştıracağım ve sizi tahliye olanlar listesine yazacaklar” dedi ve müsaade alıp gitti.

Ben onu, dediği şekilde hazırladım. Konya’nın merkeze bağlı köylerinden Kızılviranlı ve Yüksek İslam Enstitüsünde okuyan Mustafa Karabıyık adında bir genç vardı. O, benim kuryemdi. Onunla kendisine gönderdim. Hayret, ertesi gün akşam, tahliye olacakların listesinde ismim okundu. Sabah tahliye olacağımı ümitle beklerken, Hava Subaylarından bir binbaşı gelmiş Ankara’dan. Bazı şikâyetler almış, onları araştırmak üzere bir heyet olarak gelmişler. Biz tutuklularla uzun uzun konuştu. Bazılarıyla tartıştı. Sonunda adamı kızdırdılar, o da tahliyeleri durdurduğunu açıkladı. Tabii bizim umutlar suya düştü.

Uçaksavar taburunda bir ay kadar kaldım. Bizimkiler benden önce toplanmışlardı. Sonra ben vardım. Onlara her türlü moral takviyesi yaptım. Sonra onlar tek tek gittiler, en sonunda da ben çıktım geldim. İçeride bunlar olurken, dışarıda da tedirginlikler sürüyormuş. Allahü Zülcelâl bir daha böyle günler göstermesin. Âmîn...

Bir de şunu anlatayım da bu konuyu bitirelim. Uçaksavar taburunda pek çok olaya şahit oldum. Ama bazılarını anlatmaya değer bulmuyorum.

İçeriye yeni bir adam girdi mi, hemen ülkücülerden birkaç kişi ve devrimcilerden birkaç kişi koşarlar, içeri yeni girmiş ne olduğunu bilemeyen şoke olmuş adama hemen sorarlar "Ülkücü müsün?" diğerleri sorar "Devrimci misin?" Dışarıdan bu iki gruptan birisiyle irtibatı varsa hemen: "ben falanım" der ve hemen onu ya ülkücüler ya da devrimciler alır götürürler. Bazıları ilk defa böyle bir şeyle karşılaşıyorlar. Onların hali görmeye değer. Şayet bizden birisi gelirse o zaten gelip bizi buluyor veya biz gidip onu alıyoruz.

Bu manzarayı görünce ben, mahşer yerini hatırladım. Kimin hangi zümreden olduğunu bu dünyada ayarlaması gerekiyor. Yoksa arasatta kalmaya mahkûm olur. Nitekim birisi gelmişti ve ona da öyle yaptılar. O "ben biraz düşüneyim" dedi. Bir kenara çekilip düşündü. Neden sonra gitti devrimcilere katıldı.

YURT BİNASI İNŞAATI

1979 yıllarıydı. Konya'nın uygun bir semtinde yurt yaptırmayı düşünmüştük. O dönemde Mehmet Keçeciler Belediye Başkanı idi. Kendisini ziyaret etmek ve yurt alanı olan yerleri sormak istemiştim. Fakat Mehmet Başkan'ın acil bir işi çıkmış ve oraya gitmiş. Ben de yardımcı Hüseyin Polat'la görüştüm.

Hüseyin Bey, hem mühendis hem de benim ihvanım ve arkadaşımdı. İsteğimi ve düşüncemi anlattım, yardımcı olmasını rica ettim.

Şehir imar planında nerelerde yurt arsası varsa hepsini bana gösterdi. Birkaç tanesinin fotokopisini istedim, sağolsun hemen verdi. Vakıf Yönetim Kurulu olarak onlar içerisinden Fatih Işıklar Mahallesi'ndeki arsayı tercih ettik ve arsanın vakıf üzerine alınması için çalışmayı başlattık.

Özel idarede çalışan Mehmet Sönmez adında birisi vardı. Oğlu Hüsamettin Sönmez bizim gençlerdendi. O vesileyle kendisiyle yakın ilişkimiz vardı. İşte bu Mehmet Sönmez kardeş, Harmancık denilen yerdeki bir arsasını bize verdi. "Burayı satın orayı alın" dedi. Biz de öyle yaptık. 1982'lerde oraya 1000 kişilik bir yurt temeli attık. Adını da "Hüsamettin Çelebi Öğrenci Yurdu" koyduk. Çünkü Mehmet Sönmez aynı zamanda Çelebi sülalesindendi.

Fakat büyük bir yapı olacağı için, finansman takviyesi gerekiyordu. Kendi imkânlarımız buna elvermiyordu. Bu finansmanı da sağdan soldan toplamak zorundaydık.

Cemalettin Sancar adında çok sevdiğim bir kardeşim vardı, onun haberi oldu. Bendenize, "Hoca'm Suudi Arabistan'da benim biraderim var. Bahaüddin Sancar. O

çok önemli bir dairede çalışıyor. Üstelik de Suudlular onu çok seviyorlar. Ben ona bir mektup yazayım ve sizi gönderelim. İnşallah bereketli olur" dedi. Gerçekten çok sevindim. Hazırlıklarımı yaptım, yola çıkmak üzereyken, Hac günleri geldi. "Gitmişleyin bir de Hac yapayım" dedim, ama yollar kapandı, uçak ve bilet bulamadım. Vizeyi alamamıştım. Hac'dan 5 gün sonra hem vizeyi aldım, hem de yollar açıldı ve gittim.

Mekke'de Hoca'nın oğlu Abdurrahman Büyükkörükçü ile buluştum. Onunla Riyad'a gittik. Orada Bahaüddin Sancar kardeşimizle buluştuk. Abdurrahman Mekke'ye geri döndü. Ben de aslen Türk olan birisinin otelinde kaldım. Ertesi gün beni götürdüler Suud ülkesinin Şeyhu'l-İslam'ı olan Şeyh Abdülaziz Bin Baz ile tanıştırdılar.

Şeyh Abdülaziz Bin Baz anadan doğma ama bir zattı. Fakat kendisine bir telefon geliyor, herhalde fetva isteniyor ki, bir ayeti kerime okuyor, o ayette fetva veriyor. Bir başka telefona bir Hadisi Şerif okuyor ve onunla fetva veriyordu. Oldukça dikkat çekiciydi.

Odasında biraz oturdum. Dünyanın değişik yerlerinden gelen gençlerden Müslüman olmak isteyenlere, onların dillerinden konuşuyor ve İslam'ı anlatıyordu. Onlar da Müslüman oluyorlardı. Akşam oldu ve bizi yemeğe götürmek istediğini söyledi. Yardımcısı bir zat vardı. İbrahim en-Nahaî. Ona beni getirmesini söyledi. Onun arabasına bindik ve bir yere geldik. Saray gibi bir yerdi. Çok geniş bir salona geçtik. Çepeçevre koltuklarla donatılmış. Ortasında uygun bir yerine yer sofrası açtılar. Büyükçe bir sini koydular. Tepside güzel pişirilmiş pirinç pilavı, üzerinde de tüm olarak duran parçalanmamış bir et vardı. Yemeğe başlayacağımızda Şeyh Bin Baz, "Şeyh Hasan'a kaşık verin, o eliyle yiyemez" dedi. Bana bir kaşık geldi, fakat onlar, ellerini pilava daldırıyorlar, pilavı avuçlarında sıkıyorlar, çevirip öylece ağızlarına atıyorlar. Bir parça da et koparıp onu da çiğneyip yutuyorlar. Hepimiz bağdaş kurup yere oturmuştuk. Son derece doğal ve samimi bir oturuş…

Bana bir yazı verdiler. Altında Şeyh Bin Baz'ın mühürü vardı. Elime 10 tane de zarf verdiler. Üzerlerinde kimlere verileceği yazılıydı. Yanıma da Abdullah Eş-Şüveyr adında bir genç verdiler. Onunla beraber o zarfları dağıttık, verdikleri riyalleri aldık. Böylece Riyad'da tam 45 gün kaldım. Sonra işim bitti ve döndüm. 1983 yılı sonlarıydı. 50.000 Dolarla dönmüştüm.

Konya'ya geldim. Üç gün sonra beni savcılıktan çağırdılar. Gittim. Savcı ifademi aldı. MTTB salonundaki konuşmalarımın hemen hemen hepsini MİT dinlemiş. Onların içerisinden tesbitler yapmış ve beni suçlayıcı ifadeler koymuşlar. İfademi aldıktan sonra bana gidebilirsin dediler. Vakf'a geldim lakin içimde bir endişe belirdi. 12 Eylül İhtilali'nde gördüğüm rüyaya benzer bir rüya görmüştüm. Her an tutuklanabilirdim. Çünkü bekliyordum.

Bir gün vakıfta büromda oturuyorken, tanımadığım iki kişi geldi. Durumlarından şüphelendim. Dışarı çıkmak istedim, salmadılar. "Hocam, kusura bakma, şu andan itibaren tutuklusunuz, haydi gidiyoruz" dediler. Çıktık. Koridordan geçerken arkadaşlara: "Arkadaşlar ben karakola gidiyorum, avukat Hasip Bey'e haber verin" dedim.

Karakola getirdiler ve bir odaya koydular. O geceyi orada geçirdim. Sabahleyin mahkemeye götürdüler. Hâkim beni tutukladı. 1983 yılının son aylarıydı. Yılbaşı dolayısıyla vakfın ve şirketlerin genel kurulları, hesapları ve önemli işleri vardı. İlgili elemanlarla çok sık görüşmem gerekiyordu. Bu sebeple tutukluluk süresini hastanede geçirmeyi istemiştim. Sağolsun avukatım bunu halletti, iki ay kadar hastanede yattım.

İki ay sonra çıktım. Fakat sıkıyönetim mahkemesi'nin isteğiyle iki ay sonra tekrar tutuklandım. Dört ay kadar da hapishanede tekrar yattım. Bu müddet içerisinde mahkeme sonuçlandı. 3 sene 4 ay gün verdiler. 1,5 sene de Sivas'a sürgün verdiler. Bu esnada Sıkıyönetim Mahkemesi dağıldı. Biz davayı temyiz ettik. Temyiz bozdu ve ağır cezaya intikal ettirdi. Mahkeme bilirkişiye havale etti. Bilirkişi raporuna istinaden mahkeme, beraatime hükmetti ve kurtuldum. 1984 senesi Mart ayı idi.

VAKF'IN VERGİ MUAFİYETİ

Vakfın, kamu yararına çalışan bir kurum olması ve bazı vergilerden muaf tutulması için bir vergi muafiyet belgesi alınmasına dair tüzükte gerekli değişiklik yapıldı. Diğer formaliteler tamamlandı ve Başbakanlığa müracaatta bulunuldu. Fakat bir türlü netice alınamadı.

Ecevit Erbakan hükümeti bozuldu. Arkasından Demirel hükümeti kuruldu. Konya'da çok eski dostluğumuz olan Adnan Ağırbaşlı, o dönemde Adalet Partisi il başkanıydı. Onunla görüştüm. Bizi Başbakan'la görüştürmek üzere Ankara'ya götürdü. O günlerde Cumhurbaşkanı seçimi vardı. Turlar arka arkaya devam ediyordu. Biz Başbakan'la oturuyoruz. Arada bir telefon geliyor, Sayın Başbakan Süleyman Demirel, "savsaklayın, savsaklayın" diyor ve tur devam ediyordu.

Başbakan bize güzel güzel sohbetler ediyordu. Söylediği şeyler içerisinde benim için son derece önemli olanlar şunlardı: "Ben" diyordu Demirel, "üç yere politikanın girmesine karşıyım, cami, okul, kışla... Kışlaya politika girerse, devletin savunma gücü zayıflar. Okula politika girerse, toplumun temeli sarsılır. Camiye gelince, camide her şeyin doğrusu söylenir. Politika ise bazı şeyleri yalandan söyleme sanatıdır. Yani biz politikacılar bazı şeyleri söyleriz. Fakat o söylediğimiz doğru olduğundan değil, öyle söylenmesi gerektiğinden dolayı söyleriz" dedi. Yıllarca kafamı kurcalayan birtakım sorular, bu sözlerle çözülüverdi. Demek ki bazı şeyler öyle söylenmesi gerektiği için söyleniyor, doğru olduğu için değil...

Başbakan'ın özel kalem müdürü vardı. Kemal Bey. Ona telefon etti ve bizi ona gönderdi. Vardık. Kemal Bey hapla yaşıyor sanki. Biz oradayken bile değişik birkaç tane hap attı. Bizi çok dikkatlice dinledi. Dosyamızı getirtti ve "Siz 15 gün sonra Cuma günü gelin alın" dedi. Sevine sevine geldik.

İkinci hafta Cuma günü arkadaşımız Abdullah Büyükşütçü ile Mehmet Güneş Ankara'ya gitmek üzere Otogara gelince 12 Eylül Darbesi'nin yapıldığını ve hükümetin düştüğünü öğreniyorlar. Vakf'a geldiler. Toplantı yapıp bir durum değerlendirmesi yaptık. Vergi muafiyeti belgesinde bu ikinci hükümet düşmesi oldu. Allah üçüncüsünden korusun.

Aradan zaman geçti, ihtilalcilerin kurduğu hükümet, milleti seçime götürdü. 1983 seçimlerinden sonra kurulan Başbakan Turgut Özal'ın hükümeti tarafından bize vergi muafiyeti belgesi verildi. Uzun bir uğraşıdan sonra Allah'a şükür o belgeyi aldık. Halen devam ediyor. Muhafaza şartları çok ağır olsa da onu devam ettiriyoruz. Çünkü bizim için çok önemli faydaları var. Şu anda tarih 2011 yılı. Şartlar o kadar değişti ki, vergi muafiyeti belgesinin pek bir faydası kalmadı. Ama arkadaşlarımız korunmasının devamını istiyorlar.

HAYRA HİZMET VAKFI TEMEL HİZMETLERİ

Gerek kuruluş döneminde, gerekse ihtilal döneminde Vakf'ın son derece hızlı bir çalışma temposu vardı. Bizim bu hareket içerisinde temel hizmetlerimizi, sosyal yardımlar, eğitim öğretim hizmeti, kültür hizmeti ve tebliğ hizmeti bölüm başlıklarında devam etti ve ediyor.

Seydişehir'de öğrenci yurdu, Seyrantepe Kur'an Kursu, Çayırbağı Kur'an Kursu, Karapınar öğrenci yurdu, Ereğli öğrenci Yurdu ve Kursu, Saatçi Kız Kur'an Kursu, Gökçepınar Kur'an Kursu gibi kurs ve yurtlar o dönemde yaptığımız hizmet binalarıdır.

Şu ana kadar gerek bizim kendi yaptıklarımız, gerek halkın yaptırıp bize devrettiği kurs, cami, ev, arsa ve tarla gibi taşınmazlar üzerinde ayrı bölümler halinde hizmetler devam ediyor. Buna göre şu anda 1996 sonu itibariyle 22 tane Kur'an Kursu, 20 tane cami, 7 tane yurt, 4 tane okul ve 5 tane de kütüphane, 57 tane tarla, 44 tane arsa, 101 tane dükkân, 60 tane ev veya daire olmak üzere taşınmazlarımız mevcuttur. Görüldüğü üzere bunlardan bazıları hizmet binası bazıları gelir getirici cinsten taşınmazlardır.

VAKFIN GELİRLERİ

Hayra Hizmet Vakfını kurmak için harekete geçtiğimde, elimde tahsis edebileceğim bir şey yoktu. Sadece kendi kitaplarım ve Fatih Çarşısı'nda sonradan Ahmet Efendi Çarşısı'nda çalışırken edindiğimiz kütüphane malzemeleri vardı. Vakfı kurarken sermaye olarak işte bu 10.000 TL.'lik kitap ve kütüphane malzemesini tahsis etmiştim. Hâkim: "Vakfın gayesi çok geniş, bu tahsisat bu gayenin gerçekleştirilmesi için yetersiz, bunun artırılması lazım" diyerek bizi geri çevirmişti.

Bunun üzerine Erenköy'de 2.000 m² lik bir arsam vardı. Celaleddin Çelikkol ağabeyin zorlamasıyla almıştım. Onu o günkü değer üzerinden 50.000 TL'ye sattım. Müracaattaki tahsis maddesini buna göre düzeltip tekrar verdim. Vakf'ın kuruluşu tamamlanmış oldu. Fakat öyle ki, Vakfın bir karış dahi toprağı yoktu.

İLK GENEL MERKEZ BİNAMIZ

Ahmet Efendi Çarşısı'ndaki yerimize sığamıyorduk. Yeni bir yer bulmak üzere sağa sola müracaatta bulunduk. Arkadaşımız Ziya Ercan'la birlikte onun dayısına gittik. Durumu anlattık. O da, "Sizin arka tarafınızda Çalışkanlar'ın bir yeri var, boş, kiraya verecekler. Oraya bir bakın" dedi. Geldik, baktık, kapısı kapalı olduğu

için içeriye giremedik.

Çalışkanlar'ın bir kardeşi intihar etmiş. Kendileri de Toptancı Gıda Sitesi'ne taşınmışlar. Oraya "Kiralık" diye bir kâğıt asmışlar. Zamanla o kâğıt düşmüş, onlar da her nedense unutmuşlar. Biz Mustafa Çalışkan'a vardık, durumu anlattık. Mustafa Çalışkan beni çok iyi tanır. Ben de onu tanırım. Vakfın ne olduğunu, ne iş yapacağını da anlattım. Kendisiyle hemen, orada bir kira sözleşmesi yaptık. Her sene 30.000TL olmak üzere 3 yıl geçerli bir sözleşme imzaladık. Anahtarı aldık ve alelacele gelip binanın içerisine girdik. Ne görelim? Özel olarak sanki bizim için yapılmış. Sevinçten uçuyoruz. Fakat içerisi öyle kir pas içindeki, bir yere dokunmamız mümkün değildi.

Ertesi gün bütün arkadaşlar toplandık, yeni idare merkezimizi temizliyoruz. Ben de başlarındayım. O esnada Mustafa Çalışkan çıkageldi. Ben onu görünce endişelendim, içimden "Acaba vaz mı geçti ki?" dedim. Fakat geldi ve şöyle çalışmalara bir baktı. Sevinci yüzünden okunuyordu. Bana: "Hocam, bir görüşebilir miyiz?" dedi. "Tabi ağabey buyrun" diyerek onu odama götürdüm. Orada kütüphaneyi ve öğrencileri görünce bir daha değişti. Oturduk. Hemen bana: "Hocam, bu binanın üçte bir hissesi benimdir. Ben bunu vakfa bağışlamak istiyorum. Fakat bunu kimseye duyurmadan hemen yapmamız lazım." dedi.

Bunu üzerine bir dilekçe aldım ve bir de karar alıp Mehmet Güneş arkadaşımızı Ankara'ya T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne gönderdim, o yetki belgesini getirdi. Biz de muamelesini hazırladık ve tapuyu aldık. İşte bu olayı hiç unutamıyorum. Kiracı olarak girdiğimiz bir yere üç gün sonra hissedar olduk. Bu durum, bütün arkadaşlarımız üzerinde bir doping etkisi yaptı.

Ramazan Çalışkan benim sohbetlerime devam eden arkadaşlarımızdan birisiydi. Bu binanın 1/3 hissesi de onun babasınındı. Gittim kendisiyle görüştüm ve durumu anlattım. Babasını ikna ederse hissesini bize vermesini rica ettim. O da hemen devreye girdi ve o iş de oldu. Biz, o binada 16 sene oturduk. Halen üçte ikisi bizimdir. Büyük miktarda kira gelirimizin kaynağı oluyor.

Bu intikallerin ikisi de 1976 yılı başlarında oldu. Şu anda ben bu notu yazarken yıl 2011'dir. Mezkûr binanın kalan kısmı bize 2010 senesinde geldi. Şimdi artık o binanın tamamı vakfın olmuştur.

Eğer bize intikal eden taşınmazların hepsine ait hatıraları yazmaya kalksam, büyükçe bir kitap olur. Fakat enteresan olanları var, yeri geldikçe sadece onları yazmak istiyorum.

YENİ GENEL MERKEZ BİNAMIZ

Vezir-i Azam Piri Mehmet Paşa merhumun Konya'da ve diğer yerlerde yaptırmış olduğu hayırlar, insanı gerçekten hayrete düşürüyor. Bunlardan birisi de Konya'daki Piri Mehmet Paşa Cami, Aşevi, Zaviye ve diğerleridir. Bu zaviyenin bulunduğu yerin hikâyesi şöyle:

Vakfiyesinde gördüm. Burada geniş bir bahçe varmış, Piri Mehmet Paşa Hazretleri bir cami yaptırmayı düşünmüş. Mahkeme-i Şer'iyye'ye müracaatta bulunmuş. Mahkeme kendisine "Bahçeyi bir yandan bir yana kesip geçen yol açılması lazım. Değilse izin verilmez" demiş. Bunun üzerine şimdiki Selimiye Caddesi ile Cıvıloğlu Sokak arasında ve caminin önünden geçen Piri Paşa Sokak açılmış. O zaman bahçe ikiye bölünüyor, Siyavuş Sultan Türbesi'nin bitişiğine cami yapılıyor. Yanına bir de aşevi, burası küçük bahçe adını alıyor. Caminin karşısına da zaviye yapılıyor. Orası da büyük bahçe ünvanını alıyor. Bir de orada hamam olduğundan bahsediliyor. Ama ona dair hiçbir emare görünmüyor. Yıllarca hizmet etmiş olmasına rağmen bu Piri Mehmet Paşa Vakfiyesinin Mütevellisi kalmamış. Caminin mülkiyeti Vakıflar Müdürlüğüne geçmiş. Fakat diğer yerler nasıl olmuşsa satılmış alınmış.

Şu anda genel merkez binası olarak kullandığımız yer, 950 m2 bir yerdi. Şoför Cemal diye bilinen bir adam burasını Vakıflar Müdürlüğünden iki bin liraya satın almış. Kendisi ölünce varislerine kalmış. Onlar da derici esnafına kiraya vermişler. Onlar da önüne ve yanına ilave barakalar yaparak tarihi eserin her tarafını örtmüşler. Bu vaziyeti ile buranın satılık olduğunu öğrendim. Şoför Camal'in oğlu Arif Demirel adında bir adam. Üç sene kendisiyle uğraştım. Nihayet 1982 senesinde 8.000 TL'ye anlaşmak suretiyle satın aldım.

Tapuyu alırken gördüm ki, Arif Demirel, kardeşi Halit, anneleri ve iki kız kardeşi hepsi akıldan noksan. Hatta kardeşleri Halit en küçükleriymiş. O'nun temlik ve tasarrufa ehliyeti olmadığından onun hissesini, bankaya yatırdılar. Akıllanırsa kendisine akıllanmaz da o şekilde ölürse devlete kalsın diye. Öyle akıllanacak gibi falan değil. Demek ki vakıf bu aileyi ne hale getirmiş.

Sene 1990'lı yıllar. Yeni genel merkez binasına ihtiyaç duyduk. Yaptığımız istişareden sonra buranın üzerinde durduk. Gerçi 1982'den 1990'a kadar, buradan, verdiğimiz parayı almıştık. Bizim için iyi bir gelir kaynağı idi. Belediyeden bir imar çapı çıkarttık. Ne görelim, burası sit alanıdır, inşaat yapılamaz yazıyor.

Meğer içerisinde tarihi eser var-

mış. O güne kadar ben bilmiyordum. Konuyu belediye başkanı ile görüştüm. Anıtlar Kurulu ve Vakıflar Bölge müdürlüğü ile de görüşüp, bir proje hazırladık. Bütün bu kurumlarla mutabakat sağladıktan sonra, yeni bir genel merkez binası inşaatını başlattık. Himtaş AŞ başkanı değerli kardeşim Abdüllatif Başaşçı'nın ciddi gayretleriyle hamdolsun neticeye ulaşmış olduk. Şu anda zeminde 15 adet dükkân, 1. katta kütüphane ve 2. katta bürolar olmak üzere güzel ve rahat bir idare merkezine kavuşmuş durumdayız. Her yıl artmakla beraber 1997 yılı itibariyle, bu işyerlerinden 200.000 TL'lik gelir elde etmiş durumdayız.

Tarihi eser Zaviye, tarafımızdan restore edildi. İlk yapıldığı şekilde ortaya çıktı. Buna biz çok sevindik. Herhalde Piri Mehmet Paşa merhumun ruhu da mesrur olmuştur. Orayı da kiraya veriyoruz. İlk yıl için 950.000 TL yıllık kira bedeli tutuyor. Böylece iki yılda amorti ediyor.

Vakfımıza kira geliri sağlayan pek çok yerimiz var. Bunların hepsinin kendilerine göre güzel hikâyelerini anlatırsam çok uzun sürecek... Onları benden sonra gelenler, dosyalarındaki bilgileri inceleyerek, öğrenebilirler. Bu konuyu burada bitirmek istiyorum.

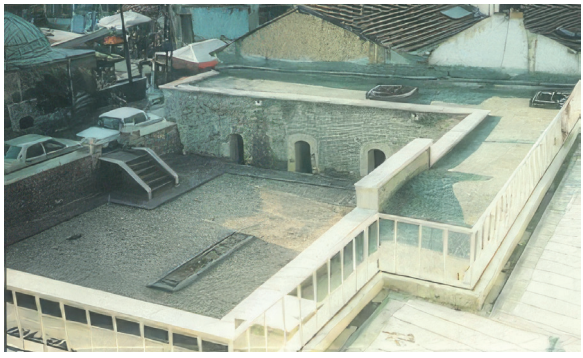

Bu önemli bir tarihi eser olan zaviyeyi, ölmüş durumda iken, bu şekilde diriltmek bize nasip oldu, elhamdülillah…

çağımıza
selam
YIL : 2
SAYI : 20
NİSAN : 1984
FİYATI : 100 TL.
AYLIK DERGİ
(Müşkat)
ALİ BULAÇ
«Ehli Sünnet ve Tarihi Sünnet Muhalefeti»
ÇÖKEN KUBBE - ALINTI
KUR'ANI KERİM KAVRAMLARI-I (HALİFE)
İNSAN KİMİN HALİFESİ
İSLÂMDA KAVMİYYET DAVASI
DR. OSMAN BOZAĞAZADE
TAHSİN VAROL
AHMET NAİM
Sanat — Edebiyat
KOKU - HİKÂYE
ARKADAŞIMA MEKTUP
BENDEN SÖYLEMESİ - DENEME
DERGİLER - DEĞERLENDİRME ELEŞTİRİ
HASAN FEHMİ
OSMAN ÇALIŞKAN
MURAT KAPKİNER
SELAM

ÇAĞIMIZA SELAM DERGİSİ

1982 yılı başlarında imamlıktan emekliye ayrıldım. Bu esnada şirketlerimizin hepsi tam bir faaliyet içerisindeydi. Hibaş Hizmet Basın Yayın AŞ bünyesinde kitaplar neşrediyorduk. Bir de dergi çıkartmayı düşündük ve adını "Çağımıza Selam" koyduk. Fakat bizi bir türlü hazmedemeyenler başka bir şey bulamayınca bu defa derginin ismine taktılar.

"Böyle bir çağa selam mı verilir?" kabilinden eleştiriler yaptılar. Gerekli cevapları verdik ama fitne durmadı. Güzel, muhtevalı bir dergi olma yolunda

giderken, benim bir yazımı askeri mahkemeye ihbar ettiler. Sayın Mehmet Keçeciler'in gayretleriyle tahliye edildim. Hem Abdullah Büyüksütçü'ye ve hem de Mehmet Keçeciler Bey'e teşekkür ediyorum.

Aradan çok kısa bir zaman geçti yeniden tutuklandım. Bu defa hapishaneye gittim. 4. koğuşta hemşehrilerimizden Efe dayının oğlu Ali Rıza ile tanıştım. O, bana sahip çıktı. Yemeği beraber yerdik. Benim suçumun ne olduğunu bir türlü öğrenemeyen mahkûmlar kuşkuda kaldılar. Çünkü oraya düşenler ya adam öldürmekten ya da ırz namus meselesinden, hırsızlık vs. gibi konulardan düşüyorlar. Bizi de onlardan biri gibi düşünüyorlardı. Neyse sonunda idare bana bir kimlik verdi. Orada suçumun "laikliğe aykırı yazı yazmak" olduğu anlaşılınca hepsi şaşırdılar. "Yahu, bu ne biçim suç? Böyle suç mu olur?" gibi sözler söylediler.

Genç insanların yanında ömrünü zindanda geçirmiş yaşlı insanlar. Bazen kahkahalar bile duyarsınız ama onun sahibiyle görüşürseniz, onun içerisinde müthiş ıstıraplar dolu birisi olduğunu görürsünüz. Fakat insanoğlu bulunduğu ortama hemen uyum sağlama yeteneğini gösteriyor. Canı istese de istemese de oraya alışıyor. Çok enteresan olaylara şahit oldum. Ama anlatmayacağım. Görmeden ve oraya girmeden o olaylardan kimse bir şey anlamaz.

Yüksek kademeden gelenim gidenim çok olunca bana güven duygusu yaygınlaştı ve haftanın pazar günleri camide vaz etmeye başladım. İlk günlerde 5 kişi idik, bir ay sonra 150 kişiye ulaştık. Pek çoğu namaza başladı. Tövbekâr oldu. Bana bütün koğuşlara girip çıkma ve orada insanlara nasihatte bulunma imkânı verdiler. Sanıyorum oraya Cenâb-ı Hakk bizi bu iş için gönderdi. Tam altı ay onlarla konuştum. Çok canlı ve tatlı hatıralar meydana geldi.

Fakat şu anda adını unuttum? Herhalde Murat olacaktı. Başgardiyan olan bir arkadaş benim çalışmalarımdan rahatsızlık duymaya başladı. Sosyalist düşüncedeki insanlar bile bana sempati duyarken, ülkücü olduğunu söyleyen bu zatın, hareketlerini anlayamadım. Bir gün bana, "Hocam, siz siyasi suçlusunuz. Sizin çalışmalarınız bizleri rahatsız ediyor. Başınıza bir şey gelmesinden korkarım. Camideki konuşmaları bırakırsanız iyi olur." dedi.

Bir rüya görmüştüm, bana umut veren... Bir de Avukat Hasip Bey ile görüşmüştüm. Hemen o günlerde tahliyemi bekliyordum. Gerçi 3 sene 4 ay gün almıştım... 1,5 yıl da Sivas'a sürgün cezasına çarptırıldım. Kararı temyiz ettik, mahkeme bu kararı bozdu. Davayı sivil ağır cezaya havale etti. Bizim de tutuksuz olarak yargılanmamıza hükmetti. İşte ben bunun gelmesini bekliyordum. Başgardiyana "merak etmeyin kardeşim, bir iki gün içerisinde ben buradan çıkacağım" dedim. Şaşırdı. Kabul etmez bir tavırla yüzüme baktı. Hiçbir şey söylemeden gitti. Gerçekten de iki gün sonra tahliye oldum. Davaya ağır ceza'da bakıldı. Bilirkişi raporu geldi ve beraat kararıyla bu iş sona erdi.

Tabii ki ben cezaevindeyken dergi kapandı. Arkadaşımız Ahmet İyibildiren yazı işleri müdürümüz olarak o da aynı cezayı almıştı. O da kurtuldu. Toplumdaki havamız aksiyonumuz kırıldı. Enflasyon ve benim hapishaneye düşmem sonucu şirketlerde ve vakıfta bir durgunluk yaşandı. Ben hapisten çıkınca arkadaşlar, işi kendilerinin götürebileceklerini, bana ihtiyaçlarının kalmadığını ihsas ettirmeye

başladılar. Hâlbuki benim vakıf tüzüğündeki yetkimi bilmiyorlardı. O yetkiyi kullanmaya da hiçbir engel yoktu. Fakat bu tavır benim için iyi bir fırsattı. Çünkü ben bu arkadaşları yetiştirmek istiyordum. Onlar henüz farkında değillerdi. Onların bana daha çok ihtiyaçları vardı. Elbette benim de onlara ihtiyacım vardı. Fakat ince bir farkla ve küçük bir ayrıntıyla farklıydık.

Ben yetkimi kullansaydım, belki hepsi çekilip gider ve işler üzerimde kalırdı. Ben onların yerine eleman bulabilir ve işleri omuzlayabilirdim. Ama ben gidersem, onlar benim yerime kimseyi bulamazlardı. Onları bir arada tutan bendim. Ben çekilince birbirlerine düşerlerdi. Hemen hepsi aynı ayardaydı. Sonra aralarında kıskançlıklar da vardı. Ama bütün bunlara rağmen bu gençlerin dirayetini, tecrübesini ve gayretini görmem gerekiyordu. Ben hemen geri plana çekildim. Kafamdaki bazı projeleri uygulamaya koymak için sanayi dalına geçtim. Uzaktan kumanda kabilinden vakfı gözetliyordum. Toplantılara katılıyor bilgi ve görüşlerimi aktarıyordum.

Vakfın gidişi iyi değildi. Şirketlerin tasfiyesine gidildi. Mağazalar içinde ekmek parasına çalışan arkadaşlara ihale yoluyla devredildi. Emanet Sandığı asgarîye indi. Yardımlar kesildi. Çünkü halk, "Hasan Hoca vakıftan ayrılmış" tarzında bir duyguya sahip oldu. Toplumun güvenini ayakta tutmazsanız bu iş çok zordur.

Maddi sıkıntı başlayınca arkadaşlar birbirlerine düştüler. Benden sonra Abdullah Büyüksütçü başkanlığı yürütüyordu. Ondan bu görevi almak için çalışmalar başlamış. O da bundan son derece tedirgin oldu. Kongrede vakıf başkanlığına arkadaşımız Mustafa Öztoklu seçildi. Abdullah Bey de çok uğraştı ve neticede AlBaraka Türk özel finans kurumuna geçti. Bazı arkadaşları da yanında götürdü. Şirketler kapatılınca çalışanların hepsi gittiler. İşlerin iyiye gitmediğini gören idareci arkadaşlar da gittiler. Bense bütün bunları seyrediyordum. Bakalım Hayra Hizmet Vakfı nereye kadar dayanabilecek? Ben asıl buna bakıyordum.

Arkadaşımız Mustafa Öztoklu da ayrıldı ve yerine Emrullah Ünal kardeşimiz geldi. Arkadaşlarımızın hepsi hakkında benim bir kanaatim var. Onu burada zikretmem gerekmez. Vakfın gelir kaynakları itibariyle mevcut hizmetlerini götürmesi mümkün haldedir. Ama onun çok titiz bir tavırla gelir gider dengesini iyi ayarlamak gerekiyor. İşte bunu yapamadılar.

Ayrıca vakfın en önemli hizmet birimlerinden birisi olan kütüphane hizmetinin bile tasfiye edilmesine niyetlendiler. Saatçi Kız Kur'an Kursu'nu yaşatmak için Vakf'ın neredeyse tüm gelirlerini oraya kanalize etmeye başladılar. Artık işe el atmak ve duruma müdahale etmek zamanı geldi. Toparladım arkadaşları ve durumu kendilerine anlattım. Vakfın idaresine geleceğimi duyurdum. Zaten kimse de idareye gelme noktasında istekli de değildi.

1992 yılı başlarında tekrar başkanlığa seçildim. Fuzuli giderleri durdurdum. Bazı üniteleri kapattım. Gelir kaynaklarının bir envanterini çıkarttırdım. İşinin ehli olan elemanları alıkoydum. İç bünyede bunları yaparken dış dünyada da Vakf'ın ismini yeniden duyurmanın yollarını zorladım. Epeyce büyük bir borç altında olan Vakf'ın borçlarını ödedim. 1996 yılı başından itibaren borcu olmayan bir müessese haline geldim. Bu süre içerisinde hem genel merkez binasını ve hem de Celaliye Kız Kur'an Kursu'nun inşaatını tamamladım. Piri Mehmet Paşa zaviyesinin tamiratını

yaptırdım. Ayrıca "Hayra Hizmeti destekleme fonu" isminde bir fon oluşturdum. Bu fonda biriken meblağ ile vakfın ulaşamadığı hizmetleri desteklemek istiyordum. Fakat bu fonu çalıştıramadım, sonra vazgeçtim.

Piri Mehmet Paşa zaviyesi yanına yaptırmış olduğumuz yeni genel merkez binamıza taşındık. Burada uzun süre kalırız diye düşünüyordum. Fakat sadece on yıl kalabildik. Biz bu genel merkez binasını yaparken özel olarak gelen bir yardımla Akçeşme Mahallesi'ndeki kurs ve eğitim binasını da yaptırdık. Saatçi'deki yatılı bölge Kız Kur'an Kursunu buraya taşıdık. Faaliyet başladı fakat üstesinden gelemedik. Sıkıntılı günlerden geçiyorduk. O nedenle Kur'an Kursunu bir başka ele devretmek istiyordum. Öylece de oldu. Karatay müftülüğünde şef Hüseyin Demirci istedi, biz de verdik. Kursun adını Saatçi Kursundan Celaliye Kursuna çevirdik. Çünkü bağışlayanlar Mevlana Hazretleri soyundan gelmişler. Merhum Celal ve kardeşleri Hayri ve Hafize Büyükkapancı olunca kursun adı da "Celaliye" olmuştur. Yeni arkadaşlar da onu muhafaza ederek hizmete on yıl devam ettiler.

İşte bu esnada bizim oturduğumuz genel merkez binamız bize hem dar gelmeye başladı ve hem de şehir içerisinde kalınca, gürültü, hava kirliliği, otopark sorunu gibi sorunlar ortaya çıkmıştı. Bu sırada kurstan da pek de iyi haberler gelmiyordu. Bizim yeni bir genel merkez binasına ihtiyacımız olmuştu. Oturup arkadaşlarla uzun uzun konuşup, kursun başka bir yere taşınıp, binamızı bize teslim etmeleri yönünde bir yazı yazmayı uygun bulduk. Kararı kurs idaresine bildirdik. Tartışmalar ve sürtüşmelerden sonra, onlar yeni bir yere taşındılar ve biz de yeni genel merkez binamıza gelmiş olduk.

Orada önemli tadilat ve tamirat ile binayı oturabilecek şekle getirdik. İnşallah hizmete burada devam edeceğiz. Merkez ve şubelerde bazı yenilikler yapıyoruz. Onları uygulamaya koyuyoruz. Ayrıca ben Kur'an eğitimi derslerimi hem bay ve hem de bayanlara olmak üzere devam ettiriyorum. Sağlığım elverdiği sürece bu hizmetler de devam edecek inşallah.

Celaliye Kız Kur'an Kursu başka bir binaya taşındıktan sonra, onlardan boşalan binaya vakfı taşımış olduk. Kütüphane, yurt ve benim yürüttüğüm Kur'an eğitimleri de aynı binada bulunuyordu. Bir de "aşevi" açmıştık. Çalışmalar devam etti. Sanıyorum 6 yıl orada çalıştık. Piri Paşa'daki binayı da komple "Gözyaşı FM" e kiraya vermiştik. Galiba çok masraflı gittiler ve götüremediler.

Binayı boşalttılar, bir süre boş yere kira ödediler. Sonra biz devreye girdik ve tamamen boşalttırdık.

Biz de Piri Paşa sokaktaki binamıza geldik. Zemin kata vakfı oturttuk, 1. kat yine kütüphane, ikinci kat ise bizim Kur'an eğitimini devam ettirdiğimiz dershanemizdir. Bu haliyle çok güzel ve huzurlu bir hizmet binası olarak hizmete devam etmektedir.

Son bir not: Furgandede caddesi'ndeki, "Eşenler İşhanı"nın yerine 6 kat bir inşaat yapılacak. Şayet bu inşaat yapılırsa genel merkez binasını oraya taşımayı düşünüyoruz. Dershane işini bitirmek zorundayım. Yaşım 80'i geçince artık kafam kaldırmıyor. Kütüphaneyi de biraz küçülteceğim. Çünkü artık internet denilen imkân

ceplere kadar girdiği için, insanlar kitaplara ihtiyaç duymuyorlar.

Gördüğüm ve anladığım kadarıyla zaman içerisinde pek çok şey değişiyor. Hizmet etmek düşüncesiyle pek çok dernek ve vakıf kurulmaya devam ediyor. Tasavvuf ve Tarikat cemaatlerinin hemen hemen hepsi, vakıf kuruyorlar. Cemaat fertlerinden veya toplumdan elde edilen imkânlar, tamamen onlar tarafından kullanılıyor. Artık bizim gibi kuruluşlara kimse yardım etmiyor. Biz şu anda kendi gelirlerimizle hizmetlerimizi sürdürmeye çalışıyoruz.

Vakfın tüzüğünü hazırlarken, ileride böyle bir ortam doğabilir düşüncesiyle, tedbirlere imkân verecek maddeleri de derç etmiştim. Ortada kimseler yok iken, halkın şahsıma olan itimat ve itibarını vakfa gayrimenkul bağışı yaptırma yönünde kullanmıştım. Şimdi onların bize sağladığı gelirlerle, hizmetlerimizi devam ettirmeye çalışıyoruz.

Allah'a güveniyoruz. O'nun bize bahşettiği aklı kullanıyoruz. Cenâb-ı Hakk'tan niyazım odur ki; Hayra Hizmet Vakfı ile yapılan hizmetleri rızasına uygun kılsın.

Âmîn...

Hasan Hüseyin Varol

HAYATIMIN TASAVVUF BOYUTU

ÖN SÖZ

Bir insan, önce kendine, sonra da etrafındakilere bakmalı. Dikkatle ve ibretle baktığında hemen herkesin bir şeylerle meşgul olduğunu görecektir. Onları meşgul eden ve arkasında koşturan şeylerin büyük çoğunluğunun, sadece bu dünya ile ilgili olduğu, öldükten sonrası için geçerli ve faydalı şeyler olmadığı hemen ilk görüntüde anlaşılacaktır.

Pek az kimsenin farkına vardığı bu akıntının içerisinde yok olup gitmek mi, yoksa hayatın bu dünyadan ibaret olmadığını bunun geçmişinin var olduğunu, geleceğinin de sürüp gideceğini ve hiçbir zaman sona ermeyeceğini anlayıp tedbirini almak mı gerektiği iyi bilinmelidir.

İslam'ın iman prensiplerine ve her Müslümanın tereddütsüz inancına göre, bu gidiş ya cennete ulaşıp orada devam edecek veya bunlardan mahrumiyet içerisinde sürüp gidecektir. Biz hayatımızın cennette devam etmesini niyaz ediyoruz.

Sen, ey garip yolcu! Dünyaya gelirken yalnız geldin. Çocukken, gençken ve yaşlıyken yine de yalnızsın. Evet, seni sevenlerin varlığına inanıyorsun. Sana alkış tutanları, sana saygı gösterenleri, senin yüzüne gülenleri görüyorsun. Fakat buna rağmen sen yine yalnızsın, yine garipsin, yine kimsesizsin. Sen hastalandığın zaman dostların belki üzülürler. Ama acıyı çeken sensin onlar değil. Ameliyat masasına sen yatarsın onlar değil. Ölürsün onlar geçici üzülürler ama asıl ölen sensin. Uykuya yattığın zaman herkes gibi sen de kendin için uyursun, yalnızsın. Uyuyan sadece sensin. Kimse senin için uyumaz.

Dostların, tanıdıkların, iş hayatındaki insanların, sevenlerin, sayanların, alkışlayanların velhasıl kimler varsa sana gülen, seninle olan, bunların hepsi aslında seni aldatan, seni meşgul eden ve seni senden uzaklaştıran, seni sana unutturan ve sonunda koskoca bir ömrün boşa gitmesine sebep olan şeylerdir.

Hâlbuki şanlı Peygamber'in sana diyor ki: "Dünyada bir garip kişi gibi ol! Yahut yoluna devam eden bir yolcu gibi! Ve de kendini ölmüşlerden say! (et-Tac, Kitabü'z-Zühd ve'r-Rekâik)

BİR YALNIZ ADAM

Diyar-ı gurbette dolaştım durdum
Milyonlar içinde bir yalnız adam
Gelene geçene yolumu sordum
Yol gösterdi bana bir yalnız adam

Umarım bir ömrün sonuna ermiş
Güzel amellerle bezemiş sermiş
Nefisle cihatta zafere ermiş
Musalla taşında bir yalnız adam

Ulaşmak istersen ara sen beni
Çarşıda pazarda bulmazsın beni
Göklerde ve yerde arama beni
Âlem-i berzahta bir yalnız adam

Nereden gelmişim nere giderim
Maderim bellidir belli Pederim
Bundan değil evlat benim kederim
Anlasaydı beni bir yalnız adam

Yok olmaz bilirim hayat kurtları
Saldırırlar ona can düşmanları
Mani olamazlar olsa dostları
Sığınmış Kabrine bir yalnız adam

Kelebek gibiyim baş üzerinde
Siyah bir kaş gibi göz üzerinde
Bir çiçek düşün ki kalb üzerinde
Gönül köşesinde bir yalnız adam

Diyar-ı gurbetteki bir insan neyse, sen de öylesin. Bir yere gitmekte olan yolcu neyse, sen de aynen öylesin. Öyleyse şimdiden kendini ölmüşlerden say... Ve hayatının kıymetini iyi bil. Kendinin yalnız olduğunu iyi anla. Bu görüntüler seni aldatmasın. Asıl maksadından seni koparmasın. İnsanın asıl maksadı "ihsan" mertebesi denilen mertebeye ulaşmaktır. Şanlı Peygamber'in bu mertebeyi şöyle anlatıyor: "İhsan, Allah'ı görürmüşçesine yaşayan şuurlu bir kul olmandır. Eğer sen O'nu görmediysen her an O'nun seni görmekte olduğunu bilerek yaşayan bir kul olmandır."

İşte, eğer sen, bu mertebeye ulaşırsan, dünyada seni hiç kimse tanımasa bile Allah ve Resulü çok iyi tanır. Allah'a iman, O'na muhabbet ve O'na bağlılık olmayınca ve insan ondan gaflete düşünce, tam bir yalnızlık ve gariplik içerisindedir. Fakat Allah ile gönülden ve özden, şuurla irtibat sağlayınca yalnızlıktan ve gariplikten eser kalmaz. Huzur denilen şey oradadır. Gönül hoşnutluğu oradadır. Böyle olan birisini hiçbir şey meşgul edemez, hiçbir şey aldatamaz.

Bütün bir beşeriyet ve insanlık, nehir gibi akıp giden hayatın kendisidir. Nereye gidiyor? Önce gidenler nereye gittiler? Sonra gelenler nereye gidecekler?

İşte bu hengâmede sana, bana ve başkalarına gereken o ki; hayatın kıymetini bilelim. Tekrar gelmeyeceğimize göre ömrümüzü ve zamanımızı iyi değerlendirelim.

Şu hayatımızda öyle bir usul ve metod, öyle bir yol ve yöntem izleyelim ki bu dünyada kimseye yük olmayalım, kimseye kul, köle olmayalım, işimizi ona göre düzenleyelim. Bu ölçü ve davranış içerisinde asıl ahiret hayatımızı kazanalım.

İhsan mertebesine ulaşabilmenin dünyaya aldanmadan yaşayabilmenin sırrı Allah'ın zikri ile meşgul olabilmektedir. Allah'ı zikretmek için özel bir zaman ve özel bir mekân aranmaz. Her zaman, her yerde ve her hal ve ortamda Allah zikredilebilir. Fakat bu iş, bütün bir ömrü içerisine alan sürekli bir iştir. Kısa zamanda bir şeyler bekleyerek hareket etmek yanlış olur. En ağır şartlar altında bile olsa kalb ve gönül yolculuğuna devam etmelisin. Yılgınlığa, bıkkınlığa, bedbinliğe düşmemelisin. Yolundan dönmemelisin. Senin, İslam'dan başka bir yol bulman mümkün değildir. İnsan, İslam'la insan olur. Hayat, İslam'ın uygulaması değilse hayat değildir. Ve insanın tek sıkıntısı İslam'ı bulamaması, İslam'ı bilememesi ve İslam'ı yaşayamamasıdır.

İslam'ı bulamayan Allah'a giden yolu bulamaz. İslam'ı bilmeyen Allah'ı bilmeye giden yolu bilemez. İslam'ı yaşamayan, Allah'a yaraşır hayatı, Allah'ın memnun olacağı bir hayatı yaşayamaz.

İnsanı Allah'a götürmeye çalışan salih insanlar elbette vardır. Onlar, imanlarıyla, amelleriyle, ahlak ve faziletleriyle, hatta ilimleriyle çevresindekileri aydınlatırlar. İnsanlara yol gösterirler. Onlara hürmet edebtendir. İstifade edebilmenin anahtarıdır.

Niceleri de vardır ki, onlar insanları kendilerine bağlamaya çalışırlar. İnsanların kendilerine bağlanması için nice hileli yollara başvururlar. Ellerinde mal, mülk ve servet bir oltadır. Şan, şöhret ve unvanları bir tuzaktır. Bulundukları mevki, makam ve rütbeler, bir kementtir. Niceleri İslam'ı, Kur'an-ı, hayatın sıkıntılarını hiç bilmeden insanlara yol gösterdiğini sanır, fakat hem kendi sapıtır hem de kendisine gelenleri saptırır.

Allah'ın verdiği akıl ve idrak nimetiyle herkes dikkat etmeli bu tehlikelere düşmemeli. Düsturumuz ve temel ilkemiz, Kitap, Sünnet ve ona bağlı ictihad olmalıdır.

Aslında bütün insanlar bir yarışma içerisindedirler. Çeşitli dallarda yapılan yarışmalara katılanlar hangi dallarda yarışacaklarsa o grupta yerlerini alırlar. İnsanlar da öyledir. Herkes bilir ki, yarışın yapılacağı yerde bir son çizgi vardır. Yarış orada biter. Yarışmacılardan hangisi o çizgiye önce varırsa o, yarışı kazanmış olur. Ve o yarışma için konmuş olan ödülü de o alır. Bunun böyle olduğunu hemen herkes bilir. Fakat hiç kimse Allah yolunda bir yarış yaptığının farkında değildir. İşte önemli olan, önce böyle bir yarışmada olup olmadığının bilincine varmaktır. Böyle bir bilince ulaşanlar, yarışı kazanmış mı, yoksa kaybetmiş mi daha iyi anlarlar.

Cenâb-ı Hakk, "Hayırlarda yarışınız!" buyuruyor. (Bakara: 148) buradaki "hayır" kelimesi, bütün farzları, nafileleri, namaz, oruç, hac, zekât, cihat, zikir, dua ve hizmet gibi bütün güzel şeyleri içerisine alır. Dünyadayken hayırlara koşan kimse, ahirette de cennete koşar. Hayırlarda yarışı kazananlar, hem insanların hem de meleklerin nazarında üstün tutulurlar.

Gayet açık bir gerçektir ki, Müslümanların nazarında yarışma iki çeşittir. Bunlardan birisi dünyevî, diğeri uhrevîdir.

Dünyevi yarışma: İnsanlar vardır kafaları, kalbleri dünyanın geçici zevkleri ve

nimetleriyle meşguldür. Çeşit çeşit paralar, senetler, son model arabalar, köşkler, saraylar, villalar, pahalı kumaşlardan elbiseler, her çeşit vitamini bol yiyecekler, arsalar, bağlar, bahçeler vs.

Yarışı bu yönde sürdürenler bilmezler ki bunlar, bu işler bütün ömrünü, zamanını ve bütün enerji ve gayretlerini tüketen işlerdir. Eğer bir kimse bunlarla Allah'ın rızasını kazanamazsa, o kimse yarışı kazanamamış demektir. Çektiği bütün emekler, sarf ettiği enerji ve tükettiği ömür boşa gitmiştir.

Uhrevî yarışmaya gelince: Yine bazı insanlar vardır ki kalbleri, kafaları ve gönülleri kendilerini Allah'a yaklaştıracak işlerle meşguldür. Namaz, oruç, zikir, dua, yoksullara yardım, anneye babaya iyi davranmak, akrabalık bağlarını sağlam tutmak, Allah yolunda cihad etmek vs. O kadar ki bunların, neredeyse bütün yaşantıları, düşünceleri sadece Allah içindir. Örneğin; bir bahçeye girseler cenneti hatırlarlar. Meyvelerinden yeseler, sularından içseler, cennetin meyvelerini ve sularını hatırlarlar. Yatağa girip başını yastığa koyunca kabrin karanlığını, oradaki tehlikeli durumları düşünüp Allah'a yalvarırlar.

Bir cenaze görseler, aynı şeyin kendileri içinde olacağını, nasıl hesap vereceklerini düşünürler. Bir hastayı ziyaret etseler, sağlığının kıymetini bilip onunla Allah'a kulluk etme gayretlerini artırırlar. Yani onlar, her iş ve olaydan bir şeyler bulup onunla Allah'ı anmaya çalışırlar. Onların hali budur.

Yarışı bu yönde sürdürenler gayet açık şekilde bilirler ki bir gün bu yarışı kazanıp ödülü de sevinç içerisinde alacaklardır. Çünkü bunların ömrü boşa gitmemiş, vakti ve zamanı boşa gitmemiştir.

Sen, ey yarışmacı! İyi bil ki, ahiret için yarışanlar ruhen yükselirler. Dünya için yarışanlar, ümitsizliğe, ruhsal çöküntüye, yok olmaya doğru giderler. Ahiret için yarışanlar dünyayı güzelleştirirler, verimlendirirler. Çünkü dünya onlar için bir fırsattır, bir nimettir. Dünya için yarışanlar ise, her şeyin burada olup bittiğine, bu sebeple hudutsuz bir yaşantı sürmeye böylece de dünyayı harap etmeye çalışırlar.

Ey yarışmacı! Dünya için yarışanlar da, ahiret için yarışanlar da birlikte nefes tüketiyor. Ancak bu sarf edilen ömür ve enerji sonucu elde edilen şey gerçekten bu yarışmanın ödülü mü? Sen, altın madalya ve kemer dururken nikel veya bronzdan yapılmış bir ödüle talip olma…

SÛFÎLERİN HAYATI

TARÎKAT-İ ÂLİYYE-İ NAKŞİBENDİYYE SİLSİLESİ

Cemiyet içerisinde faaliyet gösteren değişik isimlerdeki tarikatlerin hemen hepsinin bağlı bulunduğu bir silsilesi yani bir kökeni vardır. Tasavvuf ve tarikatte bir müridin manevi yönde güç ve kuvvet sahibi olmasına bu silsiledeki zevat bir vesiledir.

Tarikat-i Âliyye-i Nakşibendiye'nin manzum olan bu silsilesini ihvanın hepsi bilir ve ders esnasında okur. Tasavvuf hayatımın söz konusu edildiği bu kitabın her ne kadar içerisinde bulunuyorsa da, baş kısmında da bulunmasını gönlüm istiyor. Bu çalışmanın başında bu muhterem zevatın isimlerinin bulunması inşallah Rahmet-i İlâhî'nin nüzûlüne vesile olacaktır.

Hâlık-ı arz u semâya eyleriz hamd ü senâ
Ahmedi Muhtârı kıldı aleme nûr-i hüda

Hazreti Sıddıyk u Selman Kâsım u Cafer gibi
Eylemiş neşr-i hakikat Bâyezîd-i Rehnumâ

Bü'l-Hasen Zâtı mükerrem, Bû Ali Kân-ı Kerem
Yusuf-i vâlâ-şiyem sâlâr-ı ceyş-i asfiyâ

Hâce Abdü'l-hâlık oldu Ârif ü Mahmûd'a pîr
Şeyh Ali Babâ Külâl etti cihânı rûşenâ

Vâris-i taht-ı tarîkat şâh-ı âlem Nakş-bend
Eyledi hâce Alâu'd-dîn'i halka pîşvâ

Oldu Yâkub'a Ubeydullâh-ı Ahrârî halef
Hazret-i Zahid'le geldi âleme zevk u safâ

Nûr-i çeşm-i ma'rifet Derviş Mehammed Hâcegi
Feyz-i Bâkîle cihân-ı mâ'nevî buldu bekâ

Hazret-i Ahmed Müceddid Urvetü'l-vüskâ olup
Şeyh Seyfü'd-dîn ü Seyyîd Nûr nûr-i i'tilâ

Şâh-ı Mazhar şâh-ı Abdullâh-ı pîr-i Dehlevî
Hazret-i Hâlid'le oldu kalb-i sâlik pür-ziya

Seyyid-i âli-neseb Tâha'l-Hakârî'den sonra
Pîrimiz Tâha'l-Harîrî oldu kutb-i evliyâ

Eyleriz arz-ı dehâlet dergeh-i sâdâta biz
Es'ad u ihvân-ı dînî mağfiret kıl ey Hudâ

Sami dostun hürmetine ey Cenâb-ı Kibriyâ
Cümle ihvân-ı cemâlinle cinânda kıl bekâ

Ve sallallâhü alâ Seyyidinâ Muhammedinin-Nûrinnûr
Sübhânel Melikil Azîzil Kadîril Gafûr

SİLSİLENİN AÇIKLAMASI

Yer ve göğün yaratıcısına şükreder ve O'na hamdederiz. Seçilmiş Ahmed'i, âleme hidayet nuru yaptı.

Hz. Ebû Bekir es-Sıddık, Selmân Fârisî, Kasım bin Muhammed, Cafer-i Sadık gibi, yol gösterici Bâyezid-i Bestâmî de hakikati neşretmiş, yaymış.

Ebu'l Hasan Harkâni mükerrem bir zat, Ebû Ali farmedî kerem kaynağı, Yûsuf-ı Hamedâni yüce huylu ve asfiya ordusunun başkumandanıdır.

Hâce Abdülhâlik Gücdevânî, Ârif Rivgiri ve Mahmûd Fağnevî'nin piri şeyhi oldu onları yetiştirdi. Şeyh Ali Râmitenî, Muhammed Baba Simâsî ve Seyid Emir Külâl cihânı aydınlattılar.

Tarikat tahtının vârisi ve âlemin şâhı Hâce Muhammed Bahâüddin Nakşibend, Hâce Alâüddin Attâr'ı halka rehber kıldı.

Hâce Yâkup Çerhî'ye Ubeydullah Ahrâr halef oldu. Hâce Muhammed Zâhid'le âleme mânevi zevk ve safâ geldi.

Derviş Muhammed ve Hâcegî Emkenegî marifet gözünün nûrudurlar. Hâce Muhammed Bâkî ile mâneviyat âlemi bâkî oldu.

Ahmed Faruk Sirhindî Müceddid ve Urvetü'l-Vüska Muhammed Ma'sum, Şeyh Seyfüddin ile Seyyid Nur Muhammed Bedvânî'ye yükselme nûru oldu.

Habibullah Mazhar Cân-ı Cânân Şemsüddin, Şah Abdullah Dihlevî'nin şeyhi oldu. Mevlânâ Hâlid Ziyâüddîn Bağdâdi ile sâlikîn pür nûr oldu.

Yüce neseb sâhibi Seyyid Taha'l-Hakkârî'den sonra pirimiz Taha'l-Harîrî evliyânın kutbu oldu.

Seyyidlerin dergâhına girmek ve sığınmak isteriz. Ey Allah'ım, Es'ad ve onun ihvanına mağfiret kıl![3]

ŞEYH MUHAMMED ES'ÂD ERBÎLÎ (K.S)

Biz Tarîkatı Âliye-i Nakşibendiye'ye intisap etmeden önce "muhibban" olarak sohbetlere katıldığımızda ismi çokça zikredilen tarîkat büyüğümüz Es'âd Efendi Hazretleri hakkında genel olarak "Pîr Efendi'miz" ifadesi kullanılırdı. Bazı sohbet ediciler de "Pîr'imiz Es'ad Efendi Hazretleri" diyerek anarlardı. Orada bulunanlar da bunun Es'ad Erbîlî olduğunu anlarlar ve sözlerini dikkatle dinlerlerdi.

Gerçekten Es'ad Efendi Hazretleri'nin hayatını okuyanlar orada pek çok ibretli olaylara şahid olacaklar çok güzel menkıbeler okuyacaklardır. Es'ad Efendi Hazretleri 1848 senesinde Erbil'de dünyaya gelmişler ve 1931 senesinde de Menemen'de vefat etmişlerdir.

3 Divanı Es'ad Erbîlî, İstanbul 1991, Erkam yy.,s.174,175.

Çocukluk ve gençlik dönemi Erbil'de geçmiş olup küçük yaşta ilim, irfan ve tasavvuf yolunda ilerlemiştir. Her ne kadar dedesi ve babası meşîhat mesleğinin mensupları iseler de Es'ad Efendi'nin onlara intisabı nasip olmamış fakat zamanın şeyhi ve kutbu olan Tâhal Hariri Hazretleri'ne intisap etmiştir.

Muhammed Es'ad Erbîlî Hazretleri.

1870 senesinde henüz 23 yaşlarındayken zâhirî ilimlerden de icazet almıştır. Tahal Harîrî Efendi Hazretleri'ne beş sene kadar hizmette bulunmuş, şeyhinin vefatı üzerine onun yerine geçmiş, uzun yıllar dergâhı idare etmiştir. Müridlerden oluşan kalabalık bir kafile ile hacca gitmişler, orada gördüğü bir rüya üzerine hacdan sonra İstanbul'a gelmişlerdir. Es'ad Efendi Hazretleri'nin maceralı hayatı da işte burada başlamıştır.

Sonra onu "Kelâmî" dergâhının şeyhi olarak görüyoruz. Orada hem nakşi hem de kadirî usûlünde irşada devam ederken ünü, şanı yayılır ve zamanın padişahı II. Abdülahmid'e ulaşır. Padişah yaptırmış olduğu inceleme ve araştırma üzerine Es'ad Efendi'yi Reîsül Meşayih olarak görevlendirirler.

Es'ad Efendi, Kelâmi dergâhında irşada devam eder, pekçok insanın yetişmesine vesile olur. Bunlardan birisi de Mahmûd Sami Ramazanoğlu Hazretleri'dir.

Es'âd Efendi Hazretleri'nin şu an elimizde bulunan basılmış eserleri "Kenzü'l-İrfân", "Mektûbât", "Risâle-i Es'adiyye", "Fatiha'y-ı Şerif Tercümesi" ve "Dîvân-ı Es'ad"dır. Bunlardan "Fatiha'yı Şerif Tercümesi" Hayra Hizmet Vakfı kütüphanesinde yok diğerleri vardır.

Bendeniz Pîr Efendi Hazretleri'nin bu eserleri içerisinden en çok da Dîvanı'nı okurdum. Tarikat ihvanı kendi aralarında her zaman sohbet ederler. O esnada bazen zikir meclisleri de olurdu. Bizler de ihvan ile böyle toplantıları çok yapardık. Ve o sohbetlerde hem üstadımız Sami Efendi Hazretleri'nden, eserlerinden hem de Es'âd Efendi Hazretleri'nden ve onun eserlerinden istifade ederdik. Çoğunlukla Hazret'in kasidelerinden sırasıyla içimizdeki arkadaşlarla okurduk. Erkâm Yayınları onu güzel bir şekilde bastırdı. Önceleri öyle değildi. En çok okuduğumuz kasidelerden bazıları şöyleydi.

Tecellâyı cemâlinden Habîbim nevbahar âteş,
Gül ateş, bülbül âteş, sümbül âteş, Hak ü hâr âteş.

Şuâ-ı âfitâbındır yakan bil-cümle uşşâkı,
Dil âteş, sîne âteş, hem dü çeşm-i eşk-i bâr âteş.

Hayal-i şem-i rûyinle acep mi yansa can ü dil,
Nigârım gel de gör kalbimde âteş, ah ü zâr âteş.

Ne mümkün bunca âteşle, şehid-i aşkı gasl etmek,
Cesed âteş, kefen âteş, hem âb-ı hoşgüvar âteş.

Ben el çektim safay-ı hâtır u ârâm-ı cânımdan,
Safâ âteş, cefâ âteş, firâr âteş, karar âteş...

Ne yapsam bu dil-i mahzunu mesrûr eylemem şâhım
Gam âteş, gam-küsar ateş, temennây-ı mesâr âteş...

Ümîd-i âfiyet besler mi Es'ad yârdan hâşâ,
Saçar oldukça gözden ol nigâr-ı gül'izar âteş...

GÖNÜL NUR-İ CEMALİNDEN

Gönül nûr-ı cemâlinden habîbim bir ziyâ ister
Gözüm hâk-i rehinden ey tabîbim tûtiyâ ister

Safâ-yı sîneme zulmet veren jeng-i günâhımdır
Aman ey kân-ı ihsân zulmet-i kalbim cilâ ister

Yetiş imdâda ey Şâh-ı risâlet rûz-ı mahşerde
Ki derd-i bî-devâyı ma'siyet senden şifâ ister

Ne âb-ı dîdeden rahat ne âh-ı sîneden imdâd
Benim bâr-ı günâhım lûtf-ı şâh-ı enbiyâ ister

Sarıldım dâmen-i ihsânına ey Şâfi-i ümmet
Dahîlek yâ Muhammed hasta cânım bir devâ ister

Gül-i ruhsârına meftûn olanlar şüphesiz sensiz
Ne mülk ü mâl ü câh ister ne de zevk ü safâ ister

N'ola bir kerre şâd olsun cemâl-i bâ-kemâlinle
Ki kemter bendeniz Es'ad sana olmak fedâ ister

MİN HİCRİKE

Min hecrike yâ münyetî innî le-alîlu
Ve'd-dem'u mine'l-ayni ile'l-haddi yesîlu

Tellâhi lekad âsereke'llâhu aleynâ
An na'tike yâ Yûsufu innî lekelîlû

Derdinle zebûn olduğumu gizlemek olmaz
El-kâlü mine'l-bâl-i ale'l-hâl-i delîlû

Etsen nola bu bîmâra terahhum
El-kalbu esîrun leke ve'r-rûhu dahîlû

Vaktâki gelür hâtıra ol gözleri âhû
Er-Râhatü testevhişü ve'l-mevtü yemîlû

Kesmem beni öldürsen eğer vaslın ümîdin
Es-sabru cemîlün ve il'n-nasri sebîlû

Es'ad gibi sevdaya uyup çöllere düşmem
Allâhü Kerimün Samedün ni'me vekîlû[4]

Nakşi ihvanı arasında en çok okunan ve bilinen Hazret'in eserlerinden birisi de "Kenzü'l-İrfan" isimli hadis kitabıydı. Bu kitap içerisinde 1001 hadis-i şerif vardır. Belli konularda seçilerek yazılmış. Hadis metinleri kısa kısa bulunuyor. Okunması ve ezberlenmesi çok kolaydır.

Rabbim, merhum Hocama ve Pîrim Es'ad Efendi Hazretlerine rahmet eylesin, Cennet'inde onlarla komşu olmayı nasib eylesin…

ŞEYH MAHMÛD SAMİ RAMAZANOĞLU (KS)

Mahmûd Sami Ramazanoğlu, nüfus kayıtlarına göre 1892 yılında Adana'da dünyaya geldi. Babası tarihte Ramazanoğulları diye bilinen aileden Mücteba Bey, annesi ise Ümmügülsüm Hanım'dır. Sami Efendi'nin büyük ceddi Abdülhâdi Bey'in tesbit ettiği aile şeceresine göre Ramazanoğulları aslen Türklerin Oğuz boyunun Üçoklar kabilesinden olduğu ve Hz. Halid b. Velid (r.a) nesliyle münâsebettar bulunduğu anlaşılmaktadır.

İlk, orta ve lise tahsilini Adana'da tamamlayan Sami Efendi, yüksek tahsil için

4 Daha fazlasını arzu edenler bkz. Divan-ı Es'ad, Erkam yayınları İstanbul 1991.

İstanbul'a geldi. Darûl-fünun Hukuk Mektebi'ne girdi. Hukuk Fakültesini birincilikle bitirdikten sonra askerlik hizmetini zâbit vekili (yedek subay) olarak yine İstanbul'da yaptı.

Zâhir ilimlerini devrin ulemâ ve müderrislerinden tamamlayan Sami Efendi için sıra manevi ilimlere ve bâtın imarına gelmişti. Fıtrat-ı necîbesinin şiddet-i meyli sebebiyle tasavvuf yoluna sülûk etti. Devrin meşhur Nakşi tekkesi Gümüşhaneli Dergâhı'nda bir müddet erbaîn ve riyâzatla meşgul olduktan sonra arkadaşı eski Beşiktaş Müftüsü Fuad Efendi'nin babası Rüşdü Efendi'nin delâletiyle Kelâmî dergâhı şeyhi ve Meclis-i Meşayıh Reîsi Erbîlili Es'ad Efendi'ye intisab etti. Kısa zamanda kesb-i kemâlât eyleyip seyru sülûkunu ikmalden sonra hilâfetle irşâda mezun oldu. Bir müddet daha mürşidinin yanında kaldı ve bilâhere memleketi Adana'ya irşâda görevli olarak gönderildi.

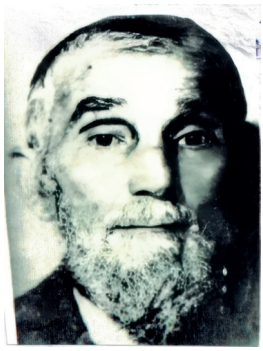
Mahmûd Sami Ramazanoğlu (Kuddise Sirruhu.

Mahmûd Sami Efendi Hazretleri tekkelerin kapatılmasından sonra memleketi Adana'da bir yandan Câmii Kebir'de vaaz ve husûsi sohbetleriyle irşad hizmetini yürütürken, bir yandan da maişetini temin için bir kereste ticarethanesinin muhasebesini tutuyordu. O, babasından ve ailesinden kendisine intikal eden büyük serveti almamış ve "hiçbir kimse kendi kazancından daha hayırlı bir yiyecek asla yememiştir." (Buhari) hadîsi şerifi gereğince kendi el emeğiyle geçinmeyi tercih etmiştir. Sûfiler içinde baba mirasını almayanlar içinde ilk olarak Hâris Muhasibi'yi görüyoruz. O da Kaderiye mezhebine bağlı bulunan babasının mirasını almamıştı.

Adana'da uzun yıllar müştâk gönüllere aşk-ı ilahi şerbeti sunarak hizmet etti. Yazları Adana'nın Namrum ve Kızıldağ Yaylası ile bazen de Kayseri'nin Talas'ında geçirirdi. Hac yolunun açıldığı 1946 yılında ilk defa hacca gitti.

1951 yılında İstanbul'a geldi. İki yıl kadar İstanbul'da kaldıktan sonra 1953 yılında hac mevsiminde önce hacca, dönüşte de arkadaşı Konyalı Mehmet Saraçlı Efendi'yle Şam'a geldi ve oraya yerleşti. Bilahare ailesi, damadı ile birlikte yanına gitti. Ancak bu Şam hicreti 9 ay kadar sürdü. 9 ay sonra tekrar İstanbul'a geldi. İstanbul'a bu gelişlerinde önce Bayezid Laleli'ye sonra da Erenköyü'ne yerleşti. Şam'dan İstanbul'a bu gelişlerinde zevceleri valide hanıma "İstanbul'a tekrar geldik. Gönlümüz Medine'de atıyor. Ahir ömrümüzde oraya hicret etmeyi arzu ederiz," buyurmuşlar.

İstanbul'da bulunduğu yıllarda da Adana'daki gibi bir yandan Erenköy Zihnipaşa Camii'ndeki vaazları ve hususi sohbetleriyle irşad hizmetini yürütürken, diğer yandan da Tahtakale'de bir ticârethanede muhasebesini tedbirle maişetini temin etmekteydi. O'nun bu vaaz, irşad ve sohbetlerinden cemiyetin her sınıfından, fakir, zengin, okumuş, okumamış, esnaf, işçi, memur, tüccar ve fabrikatör binlerce insan istifâde ederek feyz almış, istikamet bulmuş ve böylece etrafında yepyeni bir nesil teşekkül etmiştir. İhvanını mânevi himâye kanatları altında toplayarak onları cemi-

yetin her türlü kötü cereyanından korumaya çalışmıştır.

Ömrünün son yıllarında şöhretinin artması ve dışarının kendisine iltifatının nazarı dikkati celbedecek seviyeye ulaşması sebebiyle kûşe-i uzlete çekildi. İhvanı ile gerek devlethanesinde ve gerekse Ramazan'da hatimle kılınan teravih namazlarında görüşüyordu. Bu vesile ile onlara, İslami düsturları, Muhammedî hakikatleri ve nebevî ahlakı anlatarak haliyle, kaliyle irşad ediyordu.

1979 yılında gönlündeki muhabbeti-i Rasulullah ateşi onu Belde-i Tahire'ye hicrete mecbur etti. Çünkü onun son arzusu Peygamber şehrinde Hakk'a varmaktı. Nitekim 1957 senesinde yakınları kendilerine Eyüp Sultan'dan kabir yeri almayı teklif ettiklerinde: "Herkesi arzusuna bıraksalar biz Cennetü'l-Bakî'i arzu ederiz." buyurmuşlardır. Cenâb-ı Hakk sevdiği kulunun arzusunu kabul buyurdu. Nitekim İstanbul'da bulunduğu yıllarda mübtelâ oldukları amansız hastalık, orada da yakasını bırakmadı. Fakat en acılı ağrılı zamanlarında bile o, hiçbir şikâyette bulunmamış yüzünden tebessümü eksik olmamıştır. Vefatı 10 Cemaziyelevvel 1404/12 Şubat 1984 Pazar günü saat 4:30'da vâkî olmuş ve Cennetü'l-Bakî'e defnolunmuştur. Rahmetullahialeyh.

İNSANI KAMİLİN GELİŞİ

İbrahim Hakkı Erzurumî Hazretleri "Mâ'rifetnâme" isimli meşhur eserinde, insanların dünyaya gelişini anlatırken "milyonlarca insan dünyaya gelir. Bunların bu kadar çok ve kalabalık gelmesinin sebebi, birkaç tane insanı kâmil gelsin diyedir." diyerek durumu izah eder. İşte o birkaç tane insanı kâmilden birisidir. Mahmûd Sami Ramazanoğlu Hazretleri…

Tarikatı Âliyyei Nakşibendiye mensupları olarak bizim kökenimizdeki muhterem zevatın 33.südür.

Tarikat ve tasavvufun asıl gayesi olan "Emrazı Kalbiyyeyi" tedavide mahir, mütehassıs bir gönül sultanıdır. Kendisini görenlerin, sohbetine erenlerin, onu dinleyenlerin ve onunla beraber yaşayanların ittifak halinde ifadelerinde onun gerçek bir insanı kâmil olduğu anlaşılmaktadır. Tahsil hayatı, dergâh hayatı, insanlarla olan ilişkilerindeki hayatı hep başarılarla dolu, dopdolu bir zâttır.

İLK TOHUMLAR

Hayatımın önemli boyutlarından birisi tasavvufla olan münasebetimdir. Genel anlamda hatıralarımı yazarken o kısmı anlatmazsam bu yazma işi son derece eksik olur. O nedenle, bundan sonraki kısımda hayatımın boyutlarından birisi olarak onu anlatmaya çalışacağım inşaallah.

Aile olarak Konya'ya Bozkır'ın Kızılçakır köyünden 1947 senesinin Ekim ayında gelmiştik. Babam beni götürdü, Sultan Selim Camii imamı Şükrü Efendi Hoca'ma teslim etti. Ve ben hafızlığa başladım. Bu esnada mahallemizde oturan ve Hadim'in Eğiste köyünden gelmiş bir aile vardı. Babaları ölmüş, üç oğlan ve bir de anneleri. Köyde onlara "İbişlerin Oğlanları" denirmiş. Bunların küçük oğlu Ali benim hafızlık arkadaşımdı. Aynı yaştaydık. Zaman zaman o bize gelir, ben onlara

giderdim. Anneleri son derece yaşlı ve saliha bir hanımdı. Dilinden zikir hiç eksik olmazdı. Büyük oğlu Mehmet, ortanca oğlu Recep, küçük oğlu Ali. Ali ile ben hıfza çalışıyorduk. Mehmet Arapça okuyordu. Recep İstanbul'a gitti ve Süleyman Hilmi Efendi'de okuyordu.

Annelerine ben de anne derdim. Beni de oğlu Ali gibi severdi. Bir gün Ali ile bana nasihat ederken, Adana'da Mahmut Sami Ramazanoğlu diye bir zâttan bahsetti. Onun halinden, kerametinden, menkıbelerinden anlattı. O kadar tatlı ve güzel anlatıyordu ki imrendim. Ve işte o sohbetten sonra Sami Efendi Hazretleri'ne karşı içimde bir muhabbet ve meyil doğdu. Onlara her gelişimde, ondan bir şeyler dinlemek isterdim. Hayatımın ilk tasavvuf tohumları orada ve o anne eliyle atılmıştı.

Hafızlığı bitirdim. 1949 yılı başlarında Hacı Tahir Büyükkörükçü Hoca'mda Arapça okumaya başladım. Ermenekli İbrahim Koçaşlı, Eğisteli Kerim, Mehmet Çinkara, Memiş Yöntem, Ahmet Küçük ben ve diğer bazı arkadaşlar. Galiba 16 kişiydik.

Ders okuduğumuz mescide bizim evimiz yakın olduğundan ben erken gelirdim. Diğer arkadaşların gelmesini beklerken Tahir Hoca'm yönü kıbleye dönük mihrapta otururdu. Onun ne ile meşgul olduğunu çok merak ederdim. Sonra öğrendim ki o da Sami Efendi Hazretleri'nin müridi imiş. Daha öncesinden o zata bir muhabbetim vardı. Hoca'mın da ona müntesip olduğunu öğrenince muhabbetim daha da arttı. İçimden "İnşaallah" dedim, "Bir gün ben de o zâttan bir ders alırım" diye azmettim. Bir gün son dersimizdi. Avamil kitabını bitirmiştik. "Hayır ve şer her şey kendisinden gelen zâta tevekkül ettik." Cümlesini söyledik. Mescidin kapısı açıldı. İçeriye resmî ve sivil polisler girdiler. Yani bizi bastılar ve yakaladılar.

Sonra birtakım olaylar oldu. Bunları "Hayatımın Kur'an'a Hizmet Boyutu"nda anlattım. Bu sebeple Hoca'm bize ders okutmayı bıraktı. Ben de bir vesile oldu, İstanbul'a okumaya gittim. Orada hafız Alaaddin, Ahmet Aydın Tarı, Ali Kemal Belviranlı, Feyzi Özçimi, Mehmet Baybal vs. birtakım Konyalı ağabeylerle tanıştım. Bunların hepsi de Sami Efendi Hazretleri'ni bilen, tanıyan kimselerdi.

İslam'ın Nuru adında aylık bir dergi çıkıyordu. Sami Efendi'mizin damadı merhum Ömer Kirazoğlu, Dr. Ali Kemal Belviranlı, Feyzi Özçimi, diş hekimi Nuri Yılmazgil ve benzeri pek çok kimse bu dergiyle meşgul oluyorlardı. Efendi Hazretleri de derginin hesap işlerine bakıyordu. Dergi her ay çıktığında bizler gider, 3, 4 gün orada çalışırdık. Dergiyi zarflara koyar ve postaya hazırlardık. İdarehanede önce geniş bir salon vardı. Sonra o salona açılan odalar. Biz salonda çalışırdık. Öğle vakti yaklaştığında Efendi Hazretleri kapısını açar, biraz dururdu. Biz de onun çıkacağını anlar, kendimizi toplar, hazırlanırdık. Camiden geldiğinde dışarıdan girmeden önce kapıyı vururdu. Biz yine kendimize çeki düzen verir ve kapıyı açardık. Selam verir ve odalarına geçerlerdi. Genellikle öğle ve ikindi namazlarını Sultanahmet Camii'nde kılarlardı. Yerimiz oraya yakındı.

Efendi Hazretleri abdest alırken havlu tutmak için yarışırdık. Bir defasında arkadaşla ihtilafa düşmüştük. Havluyu sen tutacaksın, ben tutacağım diye. O asılıyordu, ben asılıyordum. Biz böyle uğraşırken o abdesti bitirmiş gelmiş, biz boyuna uğraşırız. Baktık ki Efendi bize tebessüm ediyor. Hemen bize: "Bir defasında biriniz, bir defasında biriniz" buyurdular. Ve problem çözüldü.

Ben her ayın sonu ile başında orada o yüce zatı görmekten büyük mutluluk duyuyordum. Henüz inâbe almamıştım ama teveccühlerine ve dualarına mazhar olmuş ve mânen kendimi ona nispet etmiştim.

Beyoğlu müftülük müsevvidi merhum Fuat Çamdibi Hoca'm da onun müntesiplerindendi. Zaman zaman sohbetinde bulunmak nasip olmuştu. Abdülgani Uygun ağabey, Abdülmennân ağabey ve daha pek çok zevat ile görüşüyor ve Efendi'nin menkıbelerini dinliyordum.

İLK TARİKAT DERSİ

MUSTAFA DOĞANAY HAZRETLERİ

Bu zât Sami Efendi Hazretleri'nin halifelerinden, mânevî gözü açık olan birisidir. Kabristanın içerisinde gidemezdi. Çünkü kabir azabında olanları görünce dayanamazdı. Ayrıca bazı kerâmetlerine de bizzat şahit olmuşumdur. O vefat edinceye kadar dersimi o kontrol etmiştir. Bendenizi severdi. Ve benim yetişmemde çok gayreti, hizmeti ve desteği olan bir zâttır. Onunla tanışmamız ve görüşmemiz şöyle oldu:

İstanbul'dan 1953 senesinin sonuna doğru Konya'ya döndüm. Şimdi Sarıyakup Mahallesi'nde Çiçekçiler Camii diye anılan cami henüz mescit halindeydi. Tahir Hoca'm evine yakın olduğu için orayı kıldırıyordu. O, bana devretti. Ben de orada vazifeye başladım. Cemaatimden –şimdi rahmetli oldu- Ali Ağaççı vardı. Beni sohbete götürdü. Orada Celal Ağabey, Ahmet Atıcı, Mustafa Gözükara, Yorgancı Hacı Süleyman, Ali Ağaççı, ben ve başka arkadaşlar vardı. Onlarla tanıştım. Onlar beni zaten tanıyorlardı.

Sohbette hep Sami Efendi Hazretleri'nden bahsediliyordu. Bir gün yine böyle oturduğumuz bir sırada, "Haydi Tahir Hoca'ya gidelim" dediler. Yatsıdan iki saat falan sonraydı. Atladık bisikletlere ve Hoca'nın evine geldik. Hoca, hiç yüksünmeden bizi eve aldı. Birer selam verdik ve oturduk. Fakat hiç kimse tek kelime konuşmuyordu. Herkes başını önüne eğdi, sessizce bekliyordu. Ben hiçbir şey anlamıyordum. Ama ben de onlar gibi yaptım. Fakat iç dünyamda enteresan şeyler oluyordu. Herhalde yanımdakilerin sahip oldukları manevî feyizden olacak, hiçbir şey düşünemiyordum. Sanki semada dolaşıyordum.

Bu hal devam ederken gece yarısı olmuştu. Hoca Efendi: "haydi, Mustafa amcaya gidelim" dedi. Hemen kalktık. Yine bisikletlere bindik gidiyoruz. Ben kendi kendime; "Yahu bu Musta Efendi amca kim acaba?!" diye soruyorum. Yanımdakilerden kimseye de bir şey soramıyordum... Gittik. Konya'nın Aymanas Semti'ne doğru epeyce bir yol gittik. Bağlar arasında bir eve geldik. Gece saat 02.00 idi. Kapıya hafiften vurdular. İçeriden kısa boylu, kısa beyaz sakallı, nuranî yüzlü, fakat üzeri giyimli bir zât kapıyı açtı ve "Buyurun" dedi, bizi içeriye aldı. Sanki bizim geleceğimizi biliyormuş gibi bir hali vardı. Hiç yatmamıştı.

Yine selam verip oturduk. Başlar eğildi, tefekkür başladı. Hiç konuşma yok. Fakat gerçekten müthiş bir mânevî hal var. Bendeki hal orada da devam etti. Ama ne

olduğunu bilmiyordum. Ne yapmam gerektiğini de bilmiyordum.

Biz o şekilde devam ederken sabah ezanları okunmaya başladı. Bunu üzerine kalktık ve sadece "Allaha ısmarladık" diyerek oradan ayrıldık. Benim namaz kıldırdığım camiye geldik. Ahmet Atıcı ve birkaç ağabey kendi camilerine gittiler. Tahir Hoca'm, Celal Ağabey ve Ali Ağaççı ile birlikte biz sabah namazını kıldık, herkes evine gitti. Ben de evime geldim.

Geldim ama bütün bir gece uyumadığımız halde gözlerimde uyku yoktu. Yattım, bir sağa bir sola dönüyorum, fakat uyuyamıyorum. İçimde tarif edemediğim bir hal vardı. Baktım olmayacak. Kalktım, bir abdest aldım, bisiklete atladım, doğru akşamki gittiğim zâta vardım. Yani Mustafendi amcaya. Selam verdim, beni içeri aldı. Elini öptüm, bir müddet durdum. İçim içime sığmıyordu. Üzerimde hiç bilemediğim bir hal vardı. Sonra o hal geçti ve "Efendi'm, ben tarikat dersi almaya geldim" dedim.

Tarikat dersi almak için gelenlere istihare tavsiye ederlermiş. Bir hafta on gün kadar düşünme zamanı verirlermiş. Allah'a şükür bana öyle bir şey yapmadılar. Hemen kabul ettiler ve dersimi tarif ettiler. Kısa öz bir nasihatte bulundular. Nasıl hareket etmem gerektiğini tarif ettiler. Elini öptüm ve ayrıldım. Hayatımın en mutlu anlarından birini o gün yaşadım. Bu söylediğim olay 1953 yılında cereyan etmiştir.

Artık o günden itibaren sohbetlere devam etmeye başladım. Devamlı oturduğumuz arkadaşlar: Celâleddin Çelikkol, Ahmet Atıcı, Mustafa Gözükara, Ali Ağaççı, Yorgancı Süleyman, zaman zaman Tahir Hoca'm, Demirci Kadir, Abdurrahman Karagözler, Dişçi Hoca Efendi'nin biraderi, Ali Efendi ve bendeniz...

SAAT KAVGASI

Dersim kalbteydi, çalışıyordum. Üç yıldız Peter marka bir saat vardı. Ben ders yaparken saatin çalışması beni meşgul ettiği için, ses duyulmasın diye üzerini örtmüştüm. Sonra bir gün açmayı unutmuşum. Rahmetli babam, benim tarikat dersi aldığımı duymuş, çok öfkelenmişti. Bu saat olayını görünce öfkesi iyice kabarmış bana olmadık sözler söyledi. Köylü olduğu için sövüp saymayı bırakamamıştı. Bana, arkadaşlarıma ve bana ders veren zâta da hakarete varan laflar ediyordu.

Mustafa Efendi amcaya geldim. Durumu anlattım. Tebessüm ettiler ve "Üzülme, sabret, bu iş bir eve girerse o evdekilerin hepsine sirayet eder. Ayrıca bu yolun mensuplarına böyle dil uzatanların pek çoğu ileride çok sadık mürid olurlar. Senin baban da öyle olacak. Fakat sen sakın onlara sert ve haşin davranma. Dövse bile seslenme, onlar senin baban ve annendir. İyi davran, sabırlı ol" dedi.

Gerçekten de öyle oldu. Aradan biraz zaman geçti. Bir gün babam: "Oğlum! Sizin bağlı olduğunuz zatı ben rüyamda gördüm" dedi ve bütün şemailini bir bir anlattı. Gördüm ki içine bir ateş düşmüş. Onu Mustafendi amcaya götürdüm, tanıştırdım. O, tatlı tatlı gülüyordu. Sanki "Ben sana demedim mi?" der gibiydi. Ve babam da inâbe almıştı. Bir gün baktım ki saati o da saklıyor. "Babacığım ne oldu?" dedim. "Oğlum kalbimi meşgul ediyor. Ders yapamıyorum. Sessizlik istiyorum" diyordu. Ben de içimden "Sen bana kızıyordun, gördün mü senin de başına geldi işte" de-

dim. O andan itibaren babam da kendine uygun arkadaşlarla sohbete devam etmeye başladı. Sonra annem de intisap etti.

Kız kardeşim de vardı, o da intisap etti ve evde kimse kalmadı. Hepimiz hamdolsun Efendi Hazretleri'ne intisap etmiş olduk.

NEFSİN MERTEBELERİ

Mustafa Efendi amcaya zaman zaman ziyarete giderdim. Oraya yaklaşırken kalbimde müthiş bir çalışma başlardı. Bana çok özel sohbetleri olmuştur. Bir defasında nefisten bahsettiler... Nefsi emmare, nefsi levvame, nefsi mülheme, nefsi mutmeinne, nefsi razîye ve nefsi merzıyye mertebelerini anlattılar. Şu ana kadar dâhi o anlatılanları unutmuş değilim. Cenâb-ı Hakk rahmet eylesin.

Mustafa Efendi amca disiplinli, biraz sert mizaçlı, keşfi açık iyi bir âbid, salih bir kuldu. Bir gün Dişçi Mehmet Efendi'nin evinde sohbet vardı. Seçkin ihvan ve büyüklerimiz de oradaydılar. Zikri cehrî başladı. Her zaman olmuyordu ama o gün böyle tecelli etti. Zikrin çok coşkulu bir anında, iki elimizden tutuyor ve zikre devam ediyor. Kaç kişi varsa hepsi onun elinden geçti. Herkes güçsüz kalıyor ve çekiliyor, fakat onda hiç böyle yorulma emaresi görülmüyordu.

Zikir bitti, Kur'an okundu ve dua yapıldı. Sıcak bir çay getirdiler, onu içerken, Mustafa Efendi, Mehmet Efendi ve biraderi Ali Efendi zikir esnasında "Rasulullah (SAS) efendimiz ve ashabından bazı zevatla meclisimizi teşrif ettiler" diye haber verdiler. Zikir esnasında oradaki insanlarda görülen ve bizde tecelli eden halden, bir şeyler olduğu anlaşılıyordu zaten...

Yıllarca bu tür yaşantılar bizde devam etti. Bazen her gün akşam, bazen haftada bir iki gün akşamları sohbetlerimiz devam etti gitti. Bazen bizzat kendimizde, bazen de toplu halde kardeşlerimizde meydana gelen enteresan manevi tecelliler oluyordu. Onları burada yazma yetkim olmadığından yazamıyorum... Fakat tasavvuf hayatım, Mustafa Efendi, Dişçi Hacı Mehmet Efendi, Tahir Hoca'm, Celâleddin Çelikkol ağabeyim, Hafız Ahmet Atıcı, Ali Ağaççı, Ciltçi Ali Efendi, Dr. Mehmet Baybal, Hafız Nuri Baş ve emsali ihvan ile gelip geçti. Bunlardan pek çoğu ahirete irtihal etti. Cenâb-ı Hakk hepsine rahmet eylesin.

Mustafa Efendi amcanın bir sohbetimizde bana anlatmış olduğu nefs mertebeleriyle ilgili sohbeti Sami Efendi'mizin "mükerrem insan" isimli eserinden buraya aynen alıyorum. Çünkü bana anlatılan aynen orada vardı.

MÜKERREM İNSAN

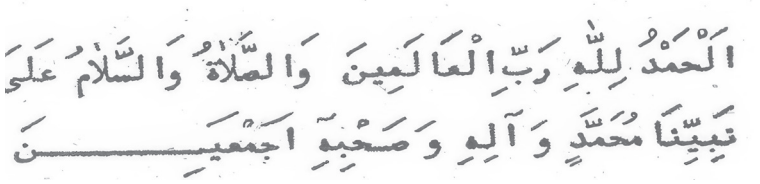

Cenâbı Hâlık Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri milyarlarca mahlûkat ve mevcudât

içinde "insan"ı en güzel kıvamda, mümtaz ve mükerrem olarak yaratmıştır.

Âyet-i kerîmede:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِى اَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

"Hakîkaten biz, insanı ahseni takvim üzere yarattık" buyurulmuştur. (Tîn,4)

Kezâ:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِى اٰدَمَ

"Biz Âdemoğullarını mükerrem kıldık" buyuruluyor. (İsra,70)

Bu mükerremiyet insana takvâ muvâcehesinde ihsân olmuştur. O da:

اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰيكُمْ

"Sizin Allah indinde en mükerreminiz, en muttakî olanınızdır." (Hucûrat,13) âyetiyle belirtilmiştir ki:

İttikâ: Allah'a şüphesiz inanmak, emirlerini tutmak, nehyettiklerini yapmamak, iyi sakınmak, tam korunmak, vikayesine girmektir.

Kevnî kanunlara muvafık hareket etmek, musahhar kılınan eşya ve kanunlardan meşrû olarak istifâde etmek, haramdan kaçınmak, helâle rağbet eylemek; aksi halde, azâba düçar olunacağını bilmek ve dehşetli hallerin zuhurundan korkmaktır.

اَتْقٰي Mübalâğa ile en çok ittikâ eden demektir. İnsanın bütün mevcûdiyetiyle Hakk'a yönelmesi, her an "Allah" ile olmak şuûruna ermesidir.

"İşte bu insan en mükerremdir. Yoksa türâbî, hayvânî ve zulmânî bir cesetten ibaret olan hayvânı nâtık tâbir edilen mevcûda, mükerrem ıtlâkı caiz değildir. Bu vücud, koyun gibi yer, içer, uyur, ölür.

"Mükerrem ıtlâkına şâyân olacak benî âdem, ancak tâlimi nefs ve tezhîbi ahlak ile tezyîni zahir ve bâtın eden hâdimânı serâperdei şerîat ve mahremânı nâzeninânı tarîkat olan bahtiyâranı ümettir."[5] Böyle bir varlık insanî, ruhânî, nurânî vasıfları hâiz, hitâb-ı ilâhiye mazhar bir varlıktır. Âyetteki murâd-ı Sübhânî de budur.

Böylece en güzel kıvamda ve mükerrem sıfatta yaratılan insanın nefsini tezkiye, kalbini tasfiye etmesi lazımdır.

Kur'an-ı Kerim'in beyânına nazaran:

İnsanda (6) nefis mertebesi vardır.

1. Nefsi emmâre. (Surei Yusuf'ta)

2. Nefsi levvâme. (Surei Kıyâme'de)

5 M. Es'ad Erbîlî (KS), Mektûbât, Birinci Mektup.

3. Nefsi mülheme. (Surei V'eşşems'de)

4. Nefsi mutmeinne. (Surei Fecr'de)

5. Nefsi râzıye. (Surei Fecr'de)

6. Nefsi merzıyye. (Surei Fecr'de) beyan olunmuşlardır.

Bunların tarifleri:

Nefs-i emmâre:

Hakk'ın emirlerine uymayan, men'ettiklerini fütursuzca yapan, Şeytan'a uyan, keyfine, zevkine, günaha düşkün nefistir. Cühelâ, süfehâ ve erbâbı meâsînin nefsidir. (Hemen her insanın, içerisinde bulunduğu bu hâl, nefsi emmâre mertebesini ifade eder ki tezkiye ve terbiye çalışmasıyla yükselmeye müsait bir hâldir.)

2. Nefs-i levvâme:

Hakk'ın emirlerine kısmen uymayan, men ettiklerini bazen yapan ve yaptığı zaman da pişman olan, kendini zaman zaman kınayan, levm eden nefistir.

Hasenâtıyla mesrur, seyyiâtıyle mahzûn olan nefistir. (İnsanın, usûlü dairesinde yapacağı bir çalışmayla yükselmeye devam eder.)

3. Nefs-i mülheme:

Hakkın emirlerine mümkün mertebe uyan, men ettiklerinden mümkün mertebe sakınan ve bu hallerinden dolayı bazı ilâhî ilhamlara nâil olan nefistir. (Kendisine iyi duyguların da, kötü duyguların da hücum ettiği bir savaş meydanı haline gelir, insanın gönül dünyası. Tezkiye ve terbiye çalışmasıyla yükselmeye devam eder.)

4. Nefs-i mutmeinne:

Hakk'ın emirlerine tam uyan men ettiklerinden sakınan kuvvetli iman ve itmi'nân sâhibi nefistir. Bunlar hitâb-ı ilâhiyyeye mazhardırlar.

Âyet-i kerîmede:

يَا اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّة اِرْجِعِى اِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً

وَادْخُلِى جَنَّتِى * فَادْخُلِى فِى عِبَادِى

"Ey itmi'nâna ermiş nefis, sen Rabb'inden, Rabb'in de senden râzı olarak Rabb'ine dön! Kullarımın arasına katıl! Ve cennetime gir" buyurulmuştur. (Fecr:27-30)

İbadetlerin âdet olmaktan çıkıp, gerçek ibadet olduğu dönem. Sûrîlikten hakîkiliğe, alışkanlıktan uyanıklığa, taklitten tahkîke yükselmiş olma hâli…

Görülüyor ki mutmeinne'den aşağı derecedeki nefisler hıtâb-ı ilâhiyeye layık olamamışlardır. Ancak itmi'nâna ermiş olan nefsi mutmeinne; râzıye ve merdıye nefisleri hitabullaha mazhar olmuşlardır. Ve Allah mutmeinne nefis sahiplerini râzıye ve merdıyye makamlarına dâvet buyurmuştur. Bu dâvete icâbet, insana tâlim terbi-

ye ve seyru sülûk gerektirir.

5. Nefs-i râzıye:

Her vechile Hakk'ayönelen, dâima Allah ile olmak şuûruna eren, hikmetine ve hükmüne râm olarak Hak'dan râzı olan nefistir

Âyet-i kerîmede: **وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ**

"And olsun sizi biraz korku, biraz açlık; biraz da mallardan, canlardan ve mahsullerden yana noksanlaştırma ile imtihân edeceğiz. Sabredenlere (rızâmı) müjdele!" buyurulmuştur. (Bakara,155)

6. Nefs-i merzıyye:

Bütün mevcûdiyetiyle hakkânî durum ve tâatta bulunan, böylece Hakk'ın kendisinden râzı olduğu nefistir.

İnsanın mükerrem olabilmesi için, nefsini tezkıye etmesi şarttır.

Nefsini tezkıye insana farzdır.

Nefsi tezkıyeye çalışmak ve bu uğurda seyru sülûke girmek cihâdı ekberdir.

Bu tâbiri Peygamber'imiz Hz. Muhammed Mustafâ (SAS) "Tebük Gazvesi"nden dönüşlerinde bizzat kullanmışlar ve ashabına:

-"Şimdi küçük cihaddan (muhârebeden), en büyük cihâda (nefsi ıslâh etmeye, kâmil insan olmak cihâdına) dönüyoruz buyurmuşlardır. (Beyhâkî)

Mustafa Efendi amcadan dinlediğim bu sohbeti Sami Efendi'mizin "Mükerrem İnsan" isimli kitabından aynen aldım. Mustafa Efendi amca Sami Efendi Hazretleri'nin halifelerinden birisiydi. Bir diğer halifesi de merhum Dişçi Hacı Mehmet Efendi hazretleriydi.

DİŞÇİ HACI MEHMET EFENDİ HAZRETLERİ

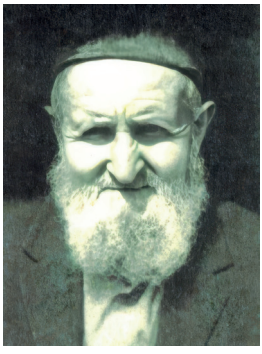

Dişçi Hacı Mehmet Efendi Hazretleri.

Bu muhterem zât gerçekten Hakk aşığı bir insandı. Her hali zikirdi. Sohbetlerinde gençler çok bulunurdu. Hem neşeli hem çok tatlı birisiydi.

Konya'nın Eski Tellâl Pazarı içerisinde bir dükkânı vardı, orada dişçilik yapardı. Ekmeğini oradan çıkarıyordu. Konya'nın Aksinne Semti'nde otururdu. Kendisine "Dişçi Hoca Efendi" denirdi. Es'ad Erbîlî Hazretleri'nin müridlerinden birisiydi. Çok iyi yetişmiş, keşfi açık ve kerâmet ehliydi. Mahmud Sami Efendi Hazretleri'nin Konya'daki halifelerinden birisiydi.

Yaşlı olmasına rağmen her sohbetinde cehrî zikir yaptırır

Hatmi Hâce yaptırırdı. Bu iş ne kadar uzarsa uzasın Hoca Efendi yorulmak nedir bilmezdi. Seyitlerden olduğu rivayet ediliyor. Annesi de aynı şekilde "keşf ve kerâmet" sahibi saliha valide lerimizden birisiydi.

Kardeşi Ali Efendi de öyleydi. Zikir hali onu meczûb hale getirmişti. Ali Efendi trende kondüktör olarak çalışıyordu. Biz bir grup arkadaş Konya'nın herhangi bir yerinde akşam bir evde toplanıp sohbet ederdik. Trenin Konya'ya gelmesinden sonra Ali Efendi oraya çıkar gelirdi. Kendisine sorardık: "Bizim burada olduğumuzu nereden bildin?" derdik. "Yahu bilemeyecek ne var? Trenden inince şöyle bir bakarım, sizi burada görür, kokunuzu alırım, gelirim" diye cevap verirdi. Bunu söylerken son derece tabii bir tavırla söylerdi.

Mübarek gecelerden birisindeydi. Dişçi Hoca Efendi'nin Aksinne'deki evinde geniş tabanlı bir sohbet oldu. Arkasından Hatmi Hâce yapıldı, onun ardından zikir başladı. Bir taraftan Dişçi Hoca Efendi, diğer taraftan Demirci Mustafa Efendi, ihvânın birisinin elinden tutuyor, zikrin temposuyla bir sağa bir sola kollarımızı sallıyorlardı. Oradaki ihvânın hepsi yoruldu, iki kişi müstesnâ; birisi Dişçi Hoca Efendi, diğeri Demirci Mustafa Efendi. Bunların ikisi de Sami Efendi'mizin halifesiydi, ikisi de Es'ad Efendiden kalmışlardı.

O günkü mecliste olağanüstü bir durum vardı. Rûhen hepimiz farkındaydık. Lakin ne olduğunu bilmiyorduk. Zikir durdu, Kur'an okundu, duâlar yapıldı. İhvân'a sıcak bir çay ikrâm edildi. O çayları içerken Dişçi Hacı Mehmet Efendi "Kardeşlerim, müjdeler olsun, meclisimize Peygamber Efendimiz ve yanında sahabeden bazıları teşrif ettiler. Sizlere selam ettiler ve tebriklerini bildirdiler." diyerek bir haber verdi. Bizler de sevindik ve şükrettik.

Bendeniz tarîkat dersini Mustafa Efendi'den almıştım. Ölünceye kadar da derslerimle o ilgilenmişti. Onun vefatı üzerine Dişçi Hoca Efendi'ye geldim, durumu anlattım, derslerimle ilgilenmesini istedim. İlgilendi, Allah rahmet eylesin…

Bir defasında ziyaretim esnasında bana "Sen abdest alırken suyu yüzüne çarpıyorsun. Hayır, öyle yapma, o mekruhtur. Suyu alnından dök aşağıya akarken yüzünü yıka." buyurdu. Bu uyarı üzerine dikkat ettim, gerçekten öyle yapıyormuşum, düzelttim.

Bir başka zaman da kalbimin atışlarını yine kalbimde takip etmem gerekirken, yanlışlıkla kalbimin atışlarını alt ön dişlerimin dip etlerinde takip etmekteymişim, fakat ben farkında değildim… Bir ziyaretim esnasında Mustafa Efendi "Sakın yanlış yapmayın." diyerek dersimi düzeltti.

Görülüyor ki bu insanlar ihvân ile böyle ilgileniyorlardı. Bizler de böyle tâkip edildiğimizi bilerek hareket ve davranışlarımızı düzeltiyor ve olgunlaştırıyorduk.

SEYR-İ SÜLÛKTA YAPILACAK DERSLER

Ders almak için gittiğimde bana tarif edilen ve öğretilen tarikat derslerimi teferruatıyla aşağıya alıyorum. Bu benim hayatımda önemli yeri olan bir hatıradır. Zaman

zaman onu kontrol ederim, unuttuklarım olursa yeniden hatırlarım.

1. İstiğfar
2. Kelime-i Tevhid
3. Salâvat-ı Şerife
4. Surelerin Okunup Bağışlanması
5. Tefekkür-ü Mevt (Ölümü Düşünmek)
6. İlahi Feyzin İstenmesi
7. Rabıta-i Şerife
8. Silsilenin Okunması
9. Allah İsminin Tekrarı
10. Gündüz Evradının Okunması
11. Kadiri Dersinin Yapılması

Ders Almadan Önce Kişinin Hazırlanması

Bir mürşide intisap edip ondan ders almak isteyen kişi Muhip adını alır. Muhibbin ilk yapacağı hazırlık işleri şunlardır. Aslında bunlar her kişi için lazım olan prensiplerdir. Ders alsın almasın herkeste bulunması lazım olan güzel hasletlerdir.

1- Kur'an okumayı bilmiyorsa, en kısa zamanda bunu öğrenmeli ve günde birkaç sayfa okumayı prensip edinmeli. Tercümesi ile birlikte okursa daha faydalı olur.

2- Namazlarını vaktinde ve gücü yettiğince cemaatle kılmalı, daha önce geçirdiği namazlarını ve oruçlarını kaza etmeli.

3- Ehl-i Sünnet itikadına göre itikadını tashih ederek, ibadetle ilgili ilmihalini öğrenmeli ve İslam Peygamberi'ni örnek alıp onun ahlakıyla, edebiyle, süslenmeye gayret etmelidir. Bu iş için okunabilecek kitap Hamdi Döndüren'in İslam İlmihali isimli kitabıdır. Her ne kadar, bu konuda başka kitaplar varsa da biz bunu tavsiye ediyoruz.

4- Üzerinde (maddi ve manevi) kul hakkı varsa onları izale etmeli. (Gıybet etmek, sövmek, dövmek, mal gasp etmek, iftira etmek, yalan söylemek, yalan yere yemin etmek veya yalan yere şahitlik etmek gibi.)

Dersin Vakti ve Zamanı

Müminlerin, Ramazan'da sahur yemeği için kalktıkları saatler seher vakti saatleridir. Takvimlerde yazılan "imsak vakti" aynı zamanda seher vaktinin de sonudur. Bu dersi yapmak isteyen kişi, imsak vaktinden çok önce kalkmalıdır. Erken kalkabilmenin ilk şartı akşam, vaktinde ve erken yatabilmektir. Geç yatanlar geç kalkarlar. Ders almış bir kimse erken yatmalı ki erken kalkabilsin. Özellikle akşamları az yemeli. Az yemek hem sıhhate, hem de erken kalkmaya elverişli olur. Herhangi bir sebeple erken kalkamayan kimse, mutlaka sabah namazına erken kalkmalıdır.

Ders almış kimse, seher vaktinde kalkınca güzelce abdestini almalı, seccadesini serip varsa kaza namazını kılmalı. Üzerindeki kaza namazlarını ikmal etmeden teheccüd namazına ağırlık vermemeli. Şayet isterse kazadan sonra sadece iki rekât teheccüd namazı kılabilir. Malumdur ki, teheccüd namazı 10 rekâttır. İki rekâtta bir selam verilir. Eğer zaman müsaitse hepsini, değilse en az iki rekât kılması kâfidir. Ancak kaza namazı olanların önce onu kılmaları daha isabetlidir.

Dersli kimselere, tarikat lisanında "mürid" veya "müntesip" denir. Cenâb-ı Hakk'ın rızasından başka bir şey istemeyen kimseye bu isim verilmiştir.

Mürid, yorgunluk, hastalık gibi mazeretleri sebebiyle kalkamaz ve bu saatte dersini yapamazsa, sabah namazından sonra veya gündüzün herhangi bir saatinde ve mutlaka yatmadan önce dersini yapmaya gayret etmelidir. Manevi istifadesi buna bağlıdır.

Nefsin Hesaba Çekilmesi

Dersli bir kimse hayatının her anında mümkün olduğu nisbette dünyevi duygu ve düşüncelerden, içtimai ve iktisadi her türlü meşgul edici şeylerden, zaman zaman sıyrılıp kendine dönmeli. Her an Allah'ın huzurunda bulunduğunu tefekkür etmeli. O ana kadar işlediği günahları göz önüne getirmeli. Hayatının her anından hesap vereceğini düşünmeli ve Allah'ın affına muhtaç bir kul olduğunu bilmelidir. İster gündüz, ister gece bu tefekkür ve düşünce içerisinde her zaman iyi bir "nefs muhasebesi ve murakabesi" altında olmalıdır.

DERSİN YAPILIŞI

1- İstiğfar

Mürid, ister erken kalkıp başlasın, ister sabah namazından önce veya sonra başlasın ders şöyle yapılır:

Tesbih elinde:

"Estağfirullah el azim, Estağfirullah el azim" cümlesi 111 defa söylenir. Manası: Allah'ım! Affını talep ederim, demektir. Arkasından bir defa da:

استغفر الله العظيم الكريم الرحيم الذي لا اله الاهو الحي القيوم واتوب اِلَيْهِ ونساله التوبة والمغفرة والهداية والرحمة لنا انه هو التواب الرحيم انه هو التواب الرحيم انه هو التواب الرحيم

"Estağfirullah el-azîm el-kerim er-rahim ellezî lâilâhe illâ hüve'-Hayyü'l-Kayyüme ve etûbü ileyh. Ve nes'elü hü't-tevbete ve'l-mağfirate ve'l-hidayete ve'r-rahmete lenâ. İnnehü hüve't-tevvabür'rahîm, İnnehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm, İnne-hû hüve't-tevvâbü'r-rahîm" denir.

Bunun ardından bir defa seyyidül istiğfar duası okunur. Şöyle;

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْلِي فَإِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ

"Allahümme ente rabbî. Lailâhe illâ ente halaktenî ve ene abdüke ve ene ala ahdike ve va'dike mesteda'tü euzü bike min şerri ma sana'tü. Ebü-ü leke bini'metike aleyye ve ebü-ü bizenbi fağfirli feinnehü la yağfiruzzünübe illa ente."

Anlamı:

"Allahım! Sen benim Rabb'imsin. Senden başka ilah yoktur. Beni sen yarattın ve ben senin kulunum. Ve ben iman ve ubudiyetimde gücüm yettiği kadar senin ahdü misakın üzereyim. Ya Rabbi! Yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım. Ve senin bana in'am ve ihsan ettiğin nimetleri ve günahımı ikrar ve itiraf ederim. Ya Rabb! Sen beni afvü mağfiret eyle. Zira senden başkası günahları afvü mağfiret edemez."

Eğer mürid büyük bir günah işlemişse veya işlediği zannı içerisinde bulunuyorsa, o günün dersini yaparken, seyyidül istiğfar okuduktan sonra arkasından bir defa da:

"Allahümme innî ürîdü en üceddide'l-imâne ve'n-nikâha tecdîden bi kavli Lâ ilahe illallâh, Muhammedü'r-Rasulullah" cümlesini okumalıdır. Sonra bunun arkasından Kelimei Tevhid'e geçilmelidir.

2- Kelimei Tevhîd

Yine elinde tesbih:

"Lâilahe illallahü'l-melikü'l-Hakk'ul mübîn"

cümlesi 111 defa okunduktan sonra 1 defa da

"Muhammedü'r-Rasulullah Sa'diku'l-Va'dil Emîn" denir ve arkasından salâvat-ı şerifeye geçilir.

3- Salavat-ı Şerife

"Allahümme salli alâ Muhammedin ve âli Muhammedin ve sahbihi ve bârik ve sellim." Salâvat-ı şerifesi de keza 111 defa okunur.

4- Surelerin Okunup Bağışlanması

Salâvatı şerifeden sonra sırasıyla aşağıdaki sureler Euzü Besmele çekilerek başlanır, okunur ve bağışlanır.

Fatiha-i Şerife	1 Defa	Ayetül Kürsî	1 Defa
Elem Neşrahleke	1 Defa	İnna A'taynâke	1 Defa
İzacâe Nasrullah	1 Defa	İhlas-ı Şerif	3 Defa
Felak Suresi	1 Defa	Nâs Suresi	1 Defa

Bağışlama şöyle yapılır:

"Ya Rabbi. Okumuş olduğum bu surelerden hâsıl olan ecir ve sevabı Peygamber Efendimizin ruhu şeriflerine, Alü ashâb-ı kiram efendilerimizin ruhlarına, Ebû Bekir Sıddık Efendimizin ruhuna, Piran-ı İzam ve meşayih-i kiram efendilerimizin ruhlarına, merhum şeyhim Mahmut Sami Efendi Hazretleri'nin ruhuna hediye eyledim. Ruhlarını şad eyle, mekânlarını cennet eyle, bana da himmet ve şefaatlerini nasib eyle" dedikten sonra Tefekkürü Mevt dersine başlanır.

5- Tefekkürü Mevt (Ölümü Düşünmek)

Mürid, dersin bu kısmını yaparken; bir gün hayatının sona ereceğini, ölümün geleceğini, dünyaya bir daha tekrar gelmeyeceğini, hayatını ve ömrünün çok iyi değerlendirilmesi gerektiğini düşünmeli. Annesinin, babasının, kardeşlerinin, eşi ve çocuklarının, arkadaşlarının ve en yakın dostlarının dahi kendisine faydalarının dokunmayacağını, herkesin derdinin yine kendisine yettiğini, insana her türlü yardımın sadece Cenâbı Hakk'tan olabileceğini, malın, mülkün ve servetin hiçbir işe yaramayacağını çok iyi düşünüp kendisini derleyip toparlamalı ve hayatını ona göre tanzim etmelidir. Bir gün Cenâbı Hakk'ın huzuruna varıp hesap vereceğini, ölümün her an kendisine gelebileceğini, Allah'tan gayrı yardımcısının olmadığını tefekkür etmelidir. Bu dersin süresi 5 veya 10 dakika kadardır.

6- İlahi Feyzin İstenmesi

Tefekkürü Mevt dersini bitirdikten sonra şöyle bir dua yapılmalıdır. "İlahi Ya Rabbi! Peygamber Efendimize vermiş olduğun feyzi kalbiyi, anın kalbinden Âl-ü ashâb-ı kiram efendilerimizin kalblerine, andan Ebû Bekir Sıddık Efendimizin kalbine, andan piran-ı i'zam ve meşayih-i kiram efendilerimizin kalblerine, andan merhum şeyhim Mahmut Sami Efendi Hazretleri'nin kalbine ve andan da benim kalbime lutfeyle, ihsan eyle Ya Rabbi" dedikten sonra Rabıtaı Şerif dersine geçilir.

7- Rabıtai Şerife

Müridin yetişmesinde çok önemli bir ders olması ve özel bir dikkat istemesi itibariyle Rabıta, bir müridin mürşidi ile "ruhi" ve "kalbi" irtibatını ifade eder. Mürid,"murakabe" derslerine gelince orada bu ders değişir. O zaman doğrudan Allah ile irtibat başlar ve kılavuza ihtiyaç kalmaz. Belki zaman zaman mürşide rabıtaya ihtiyaç duyulabilir. Fakat Cenâb-ı Hakk'a rabıta esastır, hep onu hatırlamaya, hep onu zikretmeye gayret eder.

Ancak bu hale ulaşıncaya kadar, mürşidin kılavuzluğuna müridin mutlaka ihtiyacı vardır. Rabıta işte bunun için önemlidir. Şurası iyi bilinmelidir ki; aslında "rabıta", yani "ruhi" ve "kalbi" bağlılık Peygamber Efendimize yapılır. Fakat bu halin ilk eğitiminin yapılması için onun vekili ve varisi olması itibariyle bir müddet mürşide yapılır. Çünkü tarikat anlayışına göre mürşit, onu temsilen bu vazifeyi yapmaktadır. Rabıta işinde önemli olan, cesedin bilmesi değildir. Yani her ne halde olursa olsun rabıtada meydana gelen ilgiyi cesedin bilmesi şart değildir. Ruhi ve kalbi bir irtibattan ibaret olan bu işten "Ruhaniyetin Yüce Peygamberimizin ve Allah'ü zü'l-Celal'in haberi ve bilgisi bulunmaktadır" diye düşünülür.

Mürid, mürşidi olan zatın huzurunda oturduğunu tasavvur edebilir. Onun simasını, isterse hayalinde canlandırmaya çalışabilir. Mürşidiyle karşı karşıya otururken Allah-ü zü'l-Celâl'in ona verdiği manevi feyizden almaya çalışır. Bu durumda mürid, gözleri açık veya kapalı olarak mürşidin önünde oturduğunu düşünmelidir. Şayet mürşidin sureti, hayalinde doğmuyorsa kendini zorlamamalıdır. Onunla beraber olduğunu düşünmesi yeterlidir. Bu esnada kendisine manevi bir feyz akımı başlar. Bu akım müridin kalbini ve diğer letaifini doldurur. Ayrıca, mürşidin hali kendisine yansır. Sadık ve çalışkan bir mürid gerçekten bu feyzi alır ve çok açık şekilde farkına varır. Bu da müridin sadakatinin ve gayretinin artmasına vesile olur. Bu şekilde 5–10 dakika kadar durulur. Sonra Silsile-i Şerife okunur. Rabıtayı bir ibadetmiş

gibi telakki ve tasavvur etmek, çok büyük bir hata ve yanlıştır. İnsanoğlunda bulunan tahayyül ve tasavvur yeteneğinin iyi hal sahibi birisini, zikir sahibi birisini tahayyül etmek için odaklanmak veya kendisini o cihete teksif etmektir.

İnsanların büyük çoğunluğu bu yeteneklerini şehvetlerini hareketlendirecek yönlere kullanıyorlar. Bu anlamda rabıta ne tapmaktır, ne kulluk manasında ibadettir! Bu sadece rûhî ve kalbî bir irtibat çabasından başka bir şey değildir.

8- Silsilei Şerifenin Okunuşu

Tarikatı Nakşiyye büyüklerinin isimlerini ihtiva eden manzum bir metin vardır ki,-buna "Silsile-i Şerife" denir. Cenâb-ı Hakk'tan başlayarak son mürşide kadar Nakşî tarikatının büyüklerinin isimleri zikredilmektedir. Bunun okunması, o muhterem zevatın ruhaniyetlerinden müridin feyz ve kuvvet almasına vesile olur.

Bu metinde diğerleri gibi düzgün ve hatasız öğrenilmelidir. Bilen bir zatın önünde öğrenmekte fayda vardır. Yukarda geçmişti silsilei şerif oraya bakılabilir.

9- Allah İsminin Zikredilmesi

Silsilei Şerife okunduktan sonra her mürid kendisine tarif edilen ve Kalb, Ruh, Sır, Hafa, Akfa, Nefs, Ceset ve Nefyü İsbat denilen Letaifden hangisinde ise o Letaifde yine kendisine tarif edilen miktarda "Allah" ismi şerifini tekrar tekrar söyleyecektir. Bu husus dersi veren kişi tarafından izah edilecektir.

Ancak, hayatın her saat ve dakikasında dersi hangi letaifde ise mürid, orasıyla meşgul olacak ve bu İsmi Şerifi zikretmeye devam edecektir. Dersin yalnız seccade başında olduğu sanılmamalıdır. Mürid, dersi hangi letaifteyse orasının çalıştığının farkına varıncaya kadar başlangıçta bu ismi cehren sesli olarak söyleyecek, sonra sessizce devam edecektir. Bu husus dersi tarif eden zat tarafından gösterilecektir.

10- Gündüz Evradının Okunması

Her letaifin bir de evradı vardır. Mürid hangi letaifte ise hem o letaifitin evradını hem de ondan önceki letaifitin evradını okuyacaktır.

Bunlar :

Kalbte: Yâ Bâkî ente'l-bâkî 100 adet

Ruhta: Yâ erhame'r-râhimin irhamnâ 100 adet

Sırda: Hasbünallâh ve ni'me'l-vekîl 100 adet

ve sonunda

"Ni'melmevlâ ve ni'me'n-nasîr. Gufrâneke rabbenâ ve ileyke'l- masîr"

Hafada: Yâ Selâm 100 adet

Ahfada: Selamün kavlen mir rabbir rahîm 100 adet

Nefiste: Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahi'l-aliyyi'l-azîm 100 adet

Buraya kadar anlatılanlardan ayrı "Sultân-ı Ezkâr" veya "Zikr-i Sultani" diye ifade edilen letaifle ilgili bir evrad yoktur. "Zikr-i Sultani" bütün Cesedin zikretmesi demektir. Bu ise Nefs letaifinden sonra gelir. Bu da başın ön kısmından başlayıp bütün vücudu kaplayan bir zikir halidir. Bu derste, çalışan bir müridin giderek bir gün bütün vücudunun zerrelerinin "Allah" ismini zikrettiğini duyması demektir. Sonra vücudunu da taşarak, bütün eşya ve varlıkların da onunla birlikte bu ismi söylediğini, yani İsra suresinin 44. ayetinde anlatılanları yaşamasıdır.

Bundan sonra Nefyü İsbat dersi gelir. Onun zikri ise "Lailahe İllallah" cümlesi olup nasıl yapılacağı Mürşid veya Halifesi tarafından tarif edilir.

11- Murakabeler

Tarikatta "letaifi aşere" yani "on letaif" diye ifade edilen latifeler ikiye ayrılır: Letaifi Hamsei Zahiriye ve Letaifi Hamsei Batıniye. Bunlardan Letaifi Hamsei Zahiriye: "Kalb, ruh, sır, hafa, ahfa'dır. Letaifi Hamsei Batıniye: Nefs, sultanı zikr, nefyü isbat, murakabei ahadiyet, murakabei maiyet"tir. Bunlardan ayrı ve asıl murakabe olarak bilinen ve müridin artık doğrudan Allah (CC) ile irtibatının şuur ve bilinciyle yaşaması halidir ki, Murakabei Kurbiyyet, Murakabei Mahabbet ve Murakabei Vahidiyyet halidir.

Müridin, "âlemi nasut"tan kurtulup "âlemi lahut"ta yaşaması dönemidir. Bu dem ve dönemin bu hal ve âlemin nihayeti yoktur. İnsanı kamilin, kemal âleminde cevelan etmesi dönemidir. Burasını merhum Süleyman Çelebi, Peygamber Efendimizin Miraç'ta, Sidretül Münteha makamındaki halini şöyle ifade etmeye çalışır:

Söyleşürken Cebrail ile kelâm
Geldi refref önüne verdi selâm
Aldı ol şahı cihanı ol zamân
Sidreden gitti ve götürdü hemân

Bir fezâ oldu o demde rûnümâ
Ne mekan var anda ne arzu semâ
Kim ne hâlidir ne mâli ol mahal
Aklü fikr etmez o hâli fehmü hal

Artık Müridin, muradına erdiği demdir bu dem. Bunu izah etmek için uzun uzun yazmak konuşmak gerek. Ancak derim ki, "arif olan anlaya"...

12- Kadiri Dersinin Yapılması

Bu dersi mürid, murakabelere geldiği zaman yapacaktır. Şöyle ki 1 Fatiha 3 İhlas okunur, Peygamber Efendimizin ruhu şeriflerine bağışlanır. Sonra yine 1 Fatiha 3 İhlas okunur, Abdülkadir Geylani Hazretleri'nin ruhuna bağışlanır. Sonra hafif sesle 500 adet "lailahe illallah" çekilir. Her 100 adetten sonra 1 defa "Muhammedür

Rasulullah" denir. Dersin bu kısmı üç ayların dışında yapılır.

Kadiri dersi üç ayların girmesiyle değişir ve günde 1000 adet olmak üzere "lailahe illallah" tevhidi çekilir. Arefe günü sabahına kadar bu devam eder (bunun vakti 24 saatin boş olan bir zamanıdır) ve her gün biter. Ertesi gün yine aynıdır.

Mürid, kalbinin çalıştığına kendisi kanaat getirinceye kadar başlangıçta hafif sesle zikreder, zikretmeyen kalp olmaz. Kafirlerin kalbi başka... Ancak dört unsurdan oluşan vücudumuzun gereği toprak, su, hava, ateş unsurlarının hangisi müessirse ve galipse insan üzerinde onun sıfatı galip olur. Mesela; toprak müessir ise tevazu ve sükunet, su müessir ise akıcılık ve mailiyet, hava müessir ise telaş ve uçarilik, ateş müessir ise cezbelenme, çabuk gazaplanma, yüksek heyecan öne geçer. Bunları mürid, hizaya sokmaya gayret etmelidir. Vücudunda toprağın tesiri fazla olan kişi kalbinin zikrini oldukça zor hissedebilir. Bu derslerin hepsi ya bizzat mürşidi kâmilin veya halifesinin izni ile geçilir. Kendi kendine geçilmez.

RABITA HAKKINDA BİR AÇIKLAMA

Rabıta nedir? Rabıtayı nasıl ve hangi ölçüde yapacağız? Bunu birkaç misalle anlatmaya çalışalım. Önce şunu bilelim ki, Rabıta bir ibadet değildir. Allah ve Rasul'ü tarafından emredilen bir şey olmayıp, sadece tarikatın esaslarından bir prensiptir. Lakin gönül yoluyla mürîd ve mürşit arasında yapılan sevgi, saygı ve feyz alışverişidir. Bunu bu çerçevede devam ettiren mürid aldığı mânevi ve rûhî güçle yol almaya çalışır.[6]

Suya ihtiyacı olan bir adam, bir kuyu başına gelir. Elindeki kovayı kuyuya salar ve kovayı doldurup çıkarır. Yahut bir çeşme başına gelir, çeşmenin kurnasını açar, suyunu doldurur, ihtiyacını giderir.

Burada; suya ihtiyacı olan adam müridi temsil eder. Su ise, müridin ihtiyacı olan manevi feyzi temsil eder. Suyun bulunduğu kuyu veya çeşme mürşidi temsil eder. Çünkü mürşit, kendisinde manevi feyzin bulunduğu kimsedir. Su isteyen kişinin kuyudan suyu çekmesi veya çeşmeyi açıp testisini doldurması müridin, mürşitte bulunan ve Allah tarafından verilmiş olan manevi feyzi alması için rabıta yapması demektir. Kuyuya kovayı salmadan veya çeşmeyi açıp kabını doldurmadan suyu almak nasıl mümkün değilse, rabıta yapmadan da mürşitten feyz almak mümkün değildir.

Ancak, burada bilhassa şuna dikkat edilmelidir: Mürşitte bulunan manevi ve ruhani feyz, onun kendisine ait değildir. Onun kendisinin ürettiği bir şey olmadığı gibi onun kendisinden de kaynaklanmıyor. O, bir vasıtadır. Feyz ise Cenâb-ı Hakk'ın nuru, kullarına bir lutfu ve ihsanıdır ve Allah'a aittir. Mürşide görevi dolayısıyla emanet olarak verilmiştir. Bu duruma göre kim daha iyi rabıta yaparsa, daha bol feyz alır. Ancak bunu, mürşidin kendisinden bilmemek, ona bir güç ve kuvvet sahibiymiş gibi bakmamak şartıyla bunu yapmak gerekir. Mürşit bir alet, bir vasıtadır.

---

6 Râbıta, tevessül, teberrük, istimdat ve istiğâse gibi konularda aydınlanmak isteyen-lere Prof.Dr. Orhan Çeker Hoca'nın "Tasavvufî Meselelere Fıkhî Bakış" isimli kitabını tavsiye ederim.

Asıl olan, güç ve kuvvet sahibi olan Allah'ü zü'l-Celal'dir. Mürşidin kendisinde böyle bir güç ve kuvvet olduğunu sanmak yanlış, böyle olduğuna inanmak ise şirktir. Kişi bundan, kendisini korumalıdır. Ancak mürşidin bu emaneti taşımaya ehil birisi olması itibariyle onun çok değerli birisi olduğunu unutmamak lazımdır. Çünkü bu emanet rastgele herkese verilmez.

Herhangi bir konuda ilim sahibi olmak isteyen bir talebe, o konuyu iyi bilen bir alim zata gider, ve ihtiyacı olan bilgiyi usulüne uygun, ondan öğrenir. Bu bir kanundur. Hiç kimse hocaya gidip ders almadan, alime gidip tahsil yapmadan ilim sahibi olamaz. Hatta okuduğu her kitap bile bir ilim sahibinin eseri olduğundan, yine o zattan yani o kitabı yazan kimseden o ilmi almış olur. İşin aslına bakılırsa ilim, insana manevi yönden kuvvet veren, onu bilmediği konularda aydınlatan bir feyzdir.

Bunun tarikattaki misali şudur: Müridin kendi kaprisleri, duyguları, iyi veya kötü düşünceleri ile mücadele edip iradesini güçlendirmesi ve kötü duygularını frenleyip iyi duygularını geliştirmesi için bir ilim gücüne, manevi bir kuvvete ihtiyacı vardır. Bu manevi ilim kuvvetini elde etmek için bir hocaya ihtiyaç vardır. O alim ve hocayla devamlı irtibat halinde olmadan o ilim, o manevi kuvvet elde edilemez. Bu manevi kuvvete talebelikte ilim kuvveti denildiği gibi tarikatta da feyz kuvveti denir. Bu, rabıtayla ve zikirle elde edilir. Şu halde müridin böyle bir kuvvete ve onun vasıtası olan bir mürşide ihtiyacı vardır. Bu hususta ondan aldığı feyz ve bilgileri ve onları nasıl uygulayacağını da onun gözetiminde ondan öğrenecektir. Ondan alacağı manevi güç ve feyizle de bu işi kolayca başaracaktır. İşte müridin, mürşitle olan bu ilişkisine de rabıta denir.

Anne sütüyle beslenme döneminde olan bir çocuk düşünelim. Çocuk annesinin sütüyle beslenmezse büyüyemez, gelişemez, olgunlaşamaz. Süt onun en hayâtî gıdasıdır. Bu gıdayı almak için anneye ve onun göğüslerine ihtiyacı vardır. Anne ve göğüsler süt için bir vesiledir. Allah tarafından o anneye verilmiş olan o sütü çocuk emerek gıdasını alır. İşte burada anne kendisinde ilâhî feyzin bulunduğu mürşidi, çocuk ise o feyze ihtiyacı olan müridi, göğüslerin emilmesi ise rabıtayı temsil eder. Bu örnekte bunların hepsi vardır. Yani mürşid, mürid, rabıta, feyz…

Herhangi bir hastalığa tutulmuş bir kişinin ilk işi mütehassıs bir tabibe gitmektir. Tabip onu muayene ettikten sonra, kendisine bazı ilaçlar yazar. Sonra bu ilaçları nasıl kullanacağını, ne zaman kullanacağını da ona anlatır.

Tarikatta bunun misali şudur: Manevi hastalıklara tutulmuş bir adam, bu işin mütehassısı olan bir mürşidi kamile varır. Mürşit, ona hangi şeyleri yapacağını, nasıl yapacağını ve ne zaman yapacağını anlatır. Mürid, o zatın gözetiminde bunları uygulamaya koyar ve tedaviye devam eder. İşte müridle mürşit arasında devam etmesi gereken bu münasebetin bir ismi de "rabıta"dır.

İlim tahsili için bir muallime gitmeyen kimse, nasıl ki hiçbir şey öğrenemezse; hastalıktan kurtulmak için bir tabibe gitmeyen kimse nasıl ki hastalıktan kurtulamazsa, manevi hastalıklardan kurtulmak için de bir mürşide gitmeyen ve Allah'ın ona verdiği feyz ve bereketten istifade edemeyen kişi de rabıta yapmadığı için derdinden kurtulamaz.

Burada en çok dikkat edilecek husus şunlardır: Bu derste kendisine mürşit adı verilen kişinin bizzat kendisinden bir şeyler beklemek yanlıştır. Hatta bu, Allah korusun şirk olur. Çünkü İslam itikadına göre Allah'tan başka hiç kimseden bizzat bir şey beklenmez. Bu sebeple mürşit sadece bir vasıtadır. Nasıl ki ilim sahibi ilme vasıtaysa, tabip hastalığın teşhis ve tedavisine bir vasıtaysa, mürşitte feyz ve maneviyat için bir vasıtadır, bir öğreticidir. Bu sebeple herkes mürşit olamaz. Fakat çok iyi, çok ehil lakin, çok nadir bulunan iyi ve kamil mürşitlerin yanında zamanımızda sahte mürşitler de pek çoktur. Onlar, hem kendilerini hem de etrafındakileri saptırmaktadır. Çünkü büyük çoğunluğu cahildir. İslami ilimlerle ilgileri olmadığı gibi maneviyatla da ilgileri yoktur. Bunlara ve bunların söylediklerine karşı çok dikkatli olmak lazımdır.

Tarikata giren ve bir mürşide intisap edip ondan ders alan kişi, bu düşünce ve anlayış içerisinde İslam'ın emir ve yasaklarına dikkat ederek hayatını yaşamaya gayret etmelidir.

Tarikat veya tasavvuf, İslam'dan ayrı bir şey değildir. Ona ilave edilen bir şey de değildir. Hâşâ İslam'ın eksikliğinden de değildir. Fakat, bir kamil zatın idaresinde, gözetiminde İslam'ı, hem iç dünyasında hem de dış dünyasında yaşayabilme yoludur. Ancak, özel bilgi gerektirir. Dikkat ve itina gerektirir. Rasgele bir hareket değildir. Hassas ve tehlikeli bir yoldur.

İnsan hayatında "Tezkiye ve Tasfiye" esastır. Farz, vacip, haram ve helal gibi insan hayatını şekillendiren ve devamını sağlayan fıkıhtır. Fıkhın özüyse zevki batınının tasfiyesi ve tezkiyesiyle kalbin ihyasını sağlamaktır. Bu ise ancak tarikatla ve onun prensipleriyle mümkündür. Kalbin ıslahı, azaların ıslahını, kalbin fesadı da azaların fesadını artırır. İşte kalb bu yönüyle en kıymetli uzvumuzdur. Ve bunu Allah'ü zü'l-Celâl ve Rasulullah'ın emir ve beyanları nurlandırır. Duygular, niyetler, ibadetler, saf ve rızaya uygun olurlar. Aksi halde yapılanlar ya bir yük olur ya da büyük bir vebal olur.

Bu çerçevede yapılan sohbetlere devam ederek, bu hususta bilgi ve becerisini artırmak için de çok ciddi gayret sarf etmek gerekmektedir. Her türlü başarı ve hak yolda yürüme ve yürütme işi Allah (CC) Hazretleri'ne aittir.

Hülâsâ

Tarikat, tasavvuf, ihsan ve zühd kelimeleriyle ifade edilen bu çalışma, hemen her aklına gelen kişinin yapabileceği bir iş değildir. O halde buna karar verenlerin, bu konunun kendisine has prensiplerine uyarken İslam'ın iman ve itikat prensiplerinden kopmamaya dikkat etmesi önemli bir görevdir. İşin ve konunun ciddiyetini hafife almak gibi bir gevşekliğe de düşülmemelidir. Çünkü felaket ve hüsran olur. Ya Rabbi! Sen bizleri riyadan, süm'adan, cehalet ve körlükten muhafaza eyle! Amin.

ASKERLİK DÖNÜŞÜ İLK ZİYARET

1956 yılı sonlarına doğru askerden gelmiştim. İçimde şiddetli bir arzu Şam'a gidip orada iyi bir Arapça öğrenmek ve ilim tahsil etmek... Bir türlü kendimi kurtaramadım bu düşünceden. Peder ve valideme açtım bu konuyu, pek razı olmadılar. Bunu gidip Sami Efendi'mize arz etmeyi uygun gördüm. Annem babamdan izin aldım ve İstanbul'a geldim. Ben, meselemi yolda giderken Efendi'ye arz ettim. Âdetim böyleydi. Huzurunda konuşamıyordum. Yazıhanesine çıktım izin verildi ve girdim. Halimi, hatırımı sordular. Efendi'nin oturduğu yere yakındı, "Balık Pazarı" denen bir yer vardı. Körfez'in kenarında uzar giderdi. Rahmetli Menderes 1957 senesinde oraları yıktı yumdu, temizledi. İşte, o yıkım sırasındaydı benim ziyaretim. Buyurdular ki "İnsanoğlu dünyaya geldiğinde melekler kendisine: "Velidû lil-mevti vebnû lil-harâb yani. Ölmek için doğunuz, yıkmak için yapınız." derlermiş. İşte, görüyorsunuz, dün buraları yapıyorlardı, bugün yıkıyorlar. Doğanlar ölüp gidiyorlar. Dünya hayatı böyledir. Bunun kıymetini bilmek en iyisidir. Siz şimdi hemen dönersiniz, peder valideniz sizi bekliyor. Konya'da kalırsınız" buyurdular. Biz hemen döndük ve Konya'da kaldık. Varsa bir şeyimiz burada kazandık, burada sarf ettik. Eğer Efendi Hazretleri "Hemen dönersiniz." demeseydi, birkaç gün kalmak arzusundaydım, fakat olmadı. Bir hikmeti vardır deyip hemen döndüm.

BABAMLA İLK ZİYARETİM

Merhum pederim, günlerden bir gün Sami Efendi'mizi bir ziyarete gidelim diye tutturdu. Yıl 1959'du. Ben, Konya İmam Hatip Okulunda Kur'an muallimi idim. İzin aldım, gittik. Zıvarıklı Hacı Nuri Efendi Hoca da katıldı. Üçümüz otobüsle Ankara'ya kadar geldik. Ankara'da öğle ve ikindi namazını kıldık. Trene binip İstanbul'a gideceğiz. Nuri Efendi birinci mevkiye binelim dedi. Bizim kesemiz müsait olmadığı için üçüncü mevkiye bineceğimizi söyledik. Fakat Hoca'yı ikna edemedik. Artık o birinci mevkiye, biz de üçüncü mevkiye bindik. Haydarpaşa'da buluşalım diye kararlaştırdık. Kuşluk vaktine doğru geldik. Hoca Efendi çok ağlamış ve hâlâ da ağlıyordu. Hemen yanına koştum. "Hoca'm nedir? Hastalandınız mı? Bir eşyanızı, yoksa paranızı mı aldırdınız?" dedim. "Hayır evlat, keşke ben de sizinle gelseydim. Bulunduğum mevkide insanlar çok kalabalıktı. Abdest alamadım, namaz kılamadım. Rahat oturacak yerde bulamadım, çok huzursuz oldum" dedi. O yaşlı adam nerdeyse sarsıla sarsıla ağlıyordu.

Neyse o hal içerisinde Eminönü'ndeki Yeni Cami'ye geldik. Abdestlerimizi yeniledik, camide kuşluk namazlarımızı kıldık. Efendi'nin yeri oraya yakındı. Yürüdük. Yazıhaneye geldiğimizde Efendi'nin orada olduğunu öğrendik. Önce Hacı Nuri Hoca'm ziyarete çıktı. "Yukarı buyurun" denilince, kendisinde bir heyecan ve titreme başladı. Rengi sapsarı oldu. Ben koluna girdim, merdivenleri çıkardım. Kapıyı açtım, o içeriye girdi. Ben geri döndüm. Bir süre sonra geldi. Hâlâ aynı hal üzerinde devam ediyordu.

Sonra babamı yukarıya gönderdik. Babam da aşağı indi. Onun da hali hemen hemen aynıydı. Sıra bana gelmişti. Bende de heyecan yükseldi. İçeri girdim, selam verdim, elini öptüm. İşaret ettiler oturdum. Efendi halimizi hatırımızı sordular. Ardından: "Hacı Nuri Efendi iyi bir zâttır. Kendine hizmet ve hürmet edersiniz.

Duâsını alırsınız" buyurdular. Bende izin isteyip huzurlarından ayrıldım. Aşağıya indiğimde Nuri Efendi kendine gelmiş tebessüm ediyordu. "Evliyaullahın huzuruna çıkmak pek kolay değil." diyordu.

Konya'ya dönmek için ertesi günü beklememiz gerekiyordu. Otele yazılmak için geliyorken, Nuri Efendi bir dükkâna girdi, bir şey alıyordu. Fakat çok ısrarlı pazarlık yaptı. Benim biraz garibime gitti. "Neden acaba" dedim, "Birkaç kuruş için bu kadar ısrarlı pazarlık yapılır mı?" diyerek kendi kendime konuşmuştum.

Nuri Hoca aldığı malı paket yaptırdı. Parasını da verdi. Ben paketi elime aldım ve yürüyerek otele geldik. Bize odamız gösterildi. İçeri girip yatakların üzerine oturduk. O esnada Nuri Efendi konuşmaya başladı: "Bir daha buralara geleceğimi sanmıyorum. Gelmişken şuradan kendi elimle kefenimi alayım, dedim. Bu paketteki kefendir" dedi. Arkasından bana: "Sen kefen biçmeyi bilir misin?" dedi. "Hayır" dedim. O sırada, oturduğu yatağın çarşafını şöyle bir avuçladı. Sağına soluna baktı. Sonra babama baktı ve güldü. "Hocam ne oldu?" dedim. "Sana, kefen nasıl sarılır göstermek istedim. Kendim yatıp göstersem olmayacak. Babanı yatırıp göstermeyi düşündüm fakat onun da henüz genç sayıldığını görünce vazgeçtim, ona güldüm" dedi.

O yıllarda ben Konya İmam Hatip Okulunda Kur'an muallimiydim. Onun da, orada okuyan bir torunu vardı. Ara sıra ona gelirdi. Bu beraber İstanbul yolculuğundan –yanılmıyorsam- iki sene falan sonraydı. Okula gelmişti. Elini öptüm, hoş geldiniz dedim. Bana: "Hoca Efendi, çarşıya gidecekseniz beraber gidelim" dedi. "Pekiyi efendim." dedim. Okuldan çıktık. Yoldan bir fayton arabası geçiyordu, onu durdurdu. Ortalık kış günüydü. Hem soğuk, hem kar vardı. Arabacıya sordu: "Çarşıya kadar bizi götür. Kaç lira evladım?" dedi. Arabacı: "150 kuruş efendim" dedi. Arabaya bindik giderken Hoca'nın İstanbul'daki pazarlık yaptığı aklıma geldi. İyi ki dedim içimden, bunda ısrar etmedi. O sırada parayı çıkararak arabacıya uzattı. İki buçuk lira veriyordu. Arabacı paranın üzerini vermek istedi. "Kalsın evladım, kalsın" dedi. Hemen arkasından bana döndü ve; "Ben zenginlerden mal alırken çok sıkı pazarlık yaparım. Onlardan koparabildiğimi koparmaya çalışırım. Ama bunlara fazla fazla para veririm. Çünkü onlar, çok kazanırlar, bunlar pek bir şey kazanamazlar. Zenginden alıp fakire vermenin bir yolu da budur" dedi. bunlardan pek çoğuyla sohbetlerde bulundum. Elhamdülillah.

Bu olay bana, muhterem Hacı Nuri Efendi'nin gerçekten boş birisi olmadığını gösteriyordu. İrfan ve idrak sahibi insanlar böyle olur. Ben

İhvanla beraber bir toplantıda

Yine ihvanla bir toplantıdalar

Hacda bir sa'y esnasında Efendi Hazretleri

BENİM İÇİN ÖNEMLİ BİR SOHBET

Yıl 1966... Felsefî konularla biraz fazla ilgilendiğim dönemlerdi. Kur'an-ı Kerim'de Âli İmran suresinin 191. ayetinde "...Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında düşünürler..." ifadesine aklım takıldı. Zaman zaman, "Bu nedir? Nasıl olur?" gibi düşüncelere dalıyordum. O günlerde merhum üstadım Sami Efendi Hazretleri'nin Konya'yı teşrif edeceklerini öğrendim.

Kardeşlerden birisi geldi: "Yarın sabah namazından sonra falanların evinde kahvaltıda bulunacaksınız, üstadımız da bulunacaklar" dedi. Gittim. Orada yapılan sohbette üstadımız bu konuyu ele aldı ve bu ayeti okudu. Diğer bazı ayetlerle birlikte sohbete devam etti.

اَلَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

"O salim akıl sahipleri, öyle insanlardır ki otururken, yanları üstünde (yatar) iken, Allah'ı hatırlayıp zikrederler. Göklerin ve yerin yaradılışı hakkında inceden inceye düşünürler ve "Ey Rabb'imiz! Sen bunları boşuna yaratmadın; seni tesbih ederiz. Bizi ateşin azabından koru!" derler" buyuruluyor. (Ali imran,191)

Kezâ:

رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ...

"Öyle ricâl vardır ki, onları Allah'ın zikrinden ne ticeret alıkoyar, ne alışveriş!" buyuruluyor. (Nur,37)

Kezâ:

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَاِنْ مِنْ شَىْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ اِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

"Yedi semâ ve arz ve bunların içinde bulunanlar, Allah'ı tesbih ederler. Hiçbir şey yoktur ki ona hamd ile tesbih etmesin! Fakat siz onların tesbihini anlamazsınız. O, hakikaten halîmdir, Gâfûrdur." (İsrâ, 44)

Muhyiddîn İbni Arabî Hazretleri'nin beyanına göre:

Bütün mevcudat lisân-ı hâliyle "Allah'ı" zikir ve tesbih ederler. Yalnız bunların uyanıklık dereceleri farklıdır. Şöyle ki:

1. Cemâdât:

Hakk'ı zikir ve tesbih etmekte en uyanık olanlardır. Hiçbir maîşet ve mâsivâ düşüncesi olmadan Hakk'a uyan, hükmüne râm olan, emre mutî' ve münkad bulunan varlıklardır. Taş, toprak, su ve madenler gibi…

2. Nebâtât:

Bunlar Hakk'ı zikir ve tesbih etmekte cemâdâttan bir derece noksandırlar. Zira neşvü nemâ veya hayatını idame, meyvesini (tohumunu) yetiştirmek için suya, toprağa, güneşe, havaya ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları temin esnasında gaflete düçâr olabilirler.

3. Hayvanât:

Bunların Cenâb-ı Hakk'ı zikir ve tesbih etmekte dereceleri nebâtâttan da aşağıdır. Çünkü, büyümeleri, doğum ve çoğalmaları, hastalıkları, hareketleri, mâişet için çabaları, ihtilafları ve çeşitli ihtiyaçları bunları daha ziyade gaflete düçâr ediyor.

4. İnsanlar:

Nebatlar ve hayvanlarda olan ihtiyaçlarla beraber, akılları itibarıyle de benlik, hayalât, havâtır, hafıza, şüphe ve vesveseleri ve dünyevi hırsları, hareket ve ihtilafları onları devamlı gaflete düçâr eder. Bunun için Cenâb-ı Hakk insanları irşâd kasdıyle "Vahiy" inzâl buyurmuş. Nebi ve Rasul göndermiş, hakkı bildirmiş, tarîkı hidâyeti göstermiştir. Mevcûdât içinde en çok gaflete mâruz olan insanlardır.

Tefekkür Hususuna Gelince;

"Arzın, semanın, yaratılışında, Cenâbı Hakk'ın kuvvet, kudret ve varlığına deliller vardır. Bunları tefekkür etmek, tefekkürün ednâ derecesidir."

"Her nefis, bir gün gelip ölecektir. Ölürken imanla mı, imansız mı gideceğini düşünüp Cenâbı Hakk'a niyaz ve ilticada bulunmak ise tefekkürün evsat derecesidir.

"Mahşer günü bütün insanlar hayatının hesabını vereceklerdir. Bir insanın, o gün hesabını nasıl vereceğini düşünerek bu dünyadaki hayatını ona göre tanzim etmesi tefekkürün âla derecesidir. Zira Peygamber Efendimiz(SAS) Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekiniz buyuruyor." diye uzun uzun izah ettiler.

MUHABBETİN SEVKİYLE BİR ZİYARET

Hayatımın tasavvuf boyutunu anlatırken her şeyi uzun uzun anlatmam mümkün değil. Bazı önemli ve sır olan hadiseleri anlatamayacağım. Ancak bende tesir bırakan bazı canlı olayları anlatmayı uygun buluyorum.

Yıl 1976... Üstadımı ziyaret kastıyla İstanbul'a gittim. Bir pazar günüydü. Gerçi çok sıkılgan, çok çekingen bir halim vardı. Pek bu tür şeylere tek başıma gitmeye cesaret edemezdim. Ama o gün, âdeta bir rüzgâr beni arkamdan itelercesine sürüklüyordu. Hiçbir şey düşünmeksizin Erenköy'ünde hanei saadete doğru yürüdüm. Trenden inmiştim. Yavaş yavaş oraya doğru vardım. Fakat ne göreyim! Rahmetli Ömer Kirazoğlu ağabey, bir arabaya eşya yerleştiriyordu. Kendisine doğru yaklaştım, selam verdim. Beni görünce selamı aldı, neşeli bir halde: "Hasan Hafız, iyi oldu geldiğin. Biz Efendi'yle bir tenezzüh için çıkacaktık, seni de götürelim" dedi. Beni içeriye aldı. "Sen şu ağacın altında oturadur. Biraz sonra Efendi'miz aşağıya inecekler, görüşürsünüz." dedi. Ağacın altında üç tane sandalye var. Birisine ben oturdum. Biraz sonra baktım Üstad'ım Hazretleri ve arkasında Musa Topbaş ağabey geliyorlar. Ayağa kalkıp bekledim. Geldiler, selam verdiler ve oturdular. Üstad'ımızın elini öptüm. İşaret buyurdular, oturdum. Halimi, hatırımı sordular. Sohbetlere devam edip etmediğimi sordular. Başka ne işle meşgul olduğumu sordular.

Kendilerine imamlık görevimin devam ettiğini, bu arada Hayra Hizmet Vakfı adında bir vakıf kurduğumu, onun işleriyle de meşgul olduğumu ifade ettim. "Hayra Hizmet Vakfı, güzel bir isim olmuş" buyurdular. "Bir hayra vesile olan onu yapan gibi ecir alır" buyurmuş Peygamber'imiz... Cenâbı Hakk hizmetinizi kabul buyursun, tehlikelerden korusun, rızasına muvafık hizmetler nasip eylesin" diyerek çok güzel bir dua yaptılar. Beni çok sevindiren bir dua olmuştu bu...

Bizim sohbetimizin devam etmekte olduğu bir sırada Ömer ağabey geldi. Edepli bir tavırla; "Efendi'm, yola çıkabiliriz." dedi. Efendi Hazretleri ve Musa Topbaş Efendi Hazretleri kalktılar. Bendeniz de peşlerinde dışarı çıktık. Üç araba hazırlanmıştı. Bindik arabalara ve bulunduğumuz bölgenin kuzeyine doğru gittik.

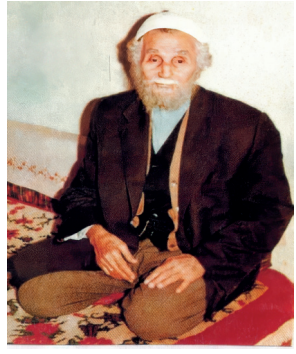

Mahmut Sami Ramazanoğlu Efendi Hazretleri.

Tabelasında Şehler yazan bir bölgeye geldik. Ağabeyler arabadan inip sağa sola bakındılar. Münasip bir yer bulamadılar. Tekrar arabalara bindik. Biraz gerilere gelince bir tepe gördük. Balıksırtı bir tepe... Tam sırt kısmında sık bir ağaçlık ve ormanlık vardı. Tepenin yamacında düzgün bir yer bulundu. Hepimiz koşuştuk ve arabalardaki sergileri ve malzemeleri getirdik. Yer hazır olunca Ömer ağabey arabaya gitti, Sami Efendi'mizle Musa ağabeye "Buyurun efendim" dedi.

Arabadan inişleri ve tepenin yamacında bize doğru yavaş yavaş gelişleri son de-

rece güzel bir manzaraydı. Bu olay 1976 yılının yaz günlerinde olmasına rağmen hâlâ gözümde tazeliğini ve canlılığını koruyor.

Oturduk. Biraz sonra sohbet başladı. Ömer Kirazoğlu ağabey "Mecelle"den bir şey sordu. 15 kişi kadar varız. Diğer kişileri ben tanımıyorum. Ancak, sohbetin feyzi hepimizi kuşattı. Birbirimize bakacak boş bir zamanımız yoktu. Dikkatle dinliyorduk.

Ömer Bey'in sorusunu cevaplayan Üstad'ımız sadece onunla kalmadı. Mecelle'nin maddelerini arka arkaya okumaya ve izah etmeye başladı. En fazla üzerinde durduğu ve izah ettiği madde "Defi mefsedet, celbi maslahattan mukaddemdir" maddesi oldu.

Ömer Bey, o güne kadar böyle bir sohbette bulunmamış olacak ki Efendi, maddeleri okudukça heyecanla "Allah" diye nara atıyordu. Çevremdekilere baktım, hepsinde olağanüstü bir hal vardı. Üstad Hazretleri oradan tasavvufa geçti. Tasavvufu anlattıktan sonra Tarikatı Aliyei Nakşibendiye'ye intisap eden bir insanın nasıl çalışacağını ve "letaifler" de, dersin nasıl yapılacağını anlatmaya başladı.

Kalbten başladı, ruh, sır, hafa, ahfa, nefs, sultanı zikir ve nefyü isbat dersine geldi.

O gün benim dersim "nefyü isbat"taydı. Bu dersin nasıl yapıldığını bizzat üstadımdan görmek istemiştim. Cenâb-ı Hakk lütfetti de Efendi bu dersi orada çok açık ve net olarak birkaç defa tekrar ederek gösterdi. Hayatımın nadir saatlerinden birini yaşıyordum.

Sohbet bitti, kahvaltı yapıldı, çaylar içildi. Tekrar hanei saadete dönüldü. Gelirken bizim arabadaki arkadaşlar, kendi aralarında heyecanla konuşuyorlardı. Arkadaşlar, "Biz bugüne kadar hiç böyle bir sohbet görmedik, bu nasıl oldu" diye soruyorlardı. İçlerinden birisi bana "Yahu kardeşim, sen kimsin, Allah aşkına, nereden geldin? Bu sohbet olsa olsa senin içindir" dedi. Ben de kim olduğumu, nereden geldiğimi onlara anlattım. Tanıştık, biliştik ve sevindik.

BU BİR KERAMETTİR

Yukarıda bahsetmiştim. Arabalar hazırlanırken Efendi'mizle ve Hacı Musa Efendi'yle ağacın altında otururken bize ve yeni kurduğumuz vakfımıza dua etmişlerdi. Biz o duanın bereketini daima yaşadık, yaşıyoruz ve inşaallah yaşamaya devam edeceğiz.

TOPBAŞZÂDE ŞEYH MÛSÂ EFENDİ (KS)

Musa Topbaş 1917 yılında Konya'nın Kadınhanı ilçesinde dünyaya geldi. Tüccârlardan Ahmet Hamdi Efendi'nin oğludur. Büyük dedesi Topbaşzâde Ahmed Kudsî Efendi, Mevlânâ Halîd-î Bağdâdî hulefâsındandı. Babasının işi sebebiyle İstanbul'a yerleştikleri için Musa Efendi'nin çocukluğu ve hayatı İstanbul'da geçti. İlk eğitimine Erenköy'de başladı. Daha sonra Nûru Osmaniye'deki Inkılâp Lisesine devam etti. Orada iki yıl kadar okuduktan sonra ayrıldı. Ailesinin dîni bir eğitim almasını istemesi sebebiyle Elmalılı M. Hamdi Yazır'dan Kur'an ve din dersleri

okudu. Bir ara Âyân Meclisi azâsı Mustafa Asım Yörük Hoca'dan eski usulde Arapça ve dini bilgiler aldı. Dört beş yıl kadar özel Fransızca dersleri gördü. Fransızcasını bu dilden tercüme yapacak seviyeye getirdi. Nitekim onun imzasıyla yayınlanmış bir Fransızca kitap da bulunmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren güzel sanatlar ve özellikle hüsnü hat meraklısıydı. Hatta Hamit Aytaç'tan hat dersleri aldı. Hat ile meşgul olduğu dönemlerde oluşturduğu zengin hat koleksiyonunu tasavvuf yoluna girince kalbimi meşgul etmesin düşüncesiyle çevresindeki hat meraklılarına dağıttı. İlim ve hizmet özellikleri ile tanınan Topbaş ailesi, ailenin İstanbul'daki ilk büyüğünün Ahmet Hamdi Efendi'den itibaren dînî ve ilmî muhitlerin destekçisi oldu. Elmalılı M. Hamdi Yazır ve Âyân Azâsı Mustafa Asım Efendi gibi alimlere maaş tahsis ederek sıkıntılarını gidermeye çalıştı. Daha sonraki dönemlerde ailenin büyükleri İlim Yayma Cemiyeti'nin kuruluşunda ve hizmetlerinin devamında müesssir rol oynadılar.

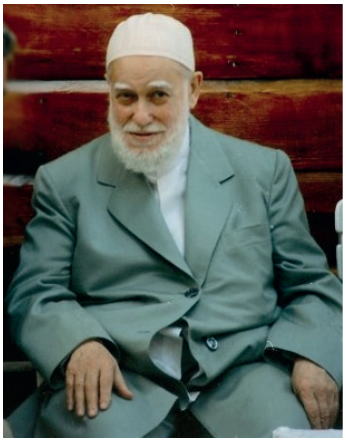

Topbaşzade Şeyh Musa Efendi Hz.

Musa Efendi gençlik yıllarında Bekir Hâkî Efendi, Ali Yektâ Efendi ve Ömer Nasuhî Bilmen gibi devrin önemli alimleri ile görüşür, ziyaretlerine giderdi. İstanbul'a geldiği zamanlarda Bediuzzaman Said Nursî'ye de arabasıyla hizmet ettiğini kendisi anlatırdı.

Sultanhamamı'nda babası Ahmet Hamdi Efendi ile başladığı ticarî hayatını, kardeşleri ile sürdürdü. Daha sonra kardeşleri ile tekstil sanayine yöneldi. 1970 yılına kadar fiilen ticaret ve sanayinin içinde bulundu. Tasavvufî ifadesiyle halvet der-encümen temel esası çerçevesinde iş hayatı ile manevî hizmetleri birlikte yürüterek el kârda, gönül yârda ilkesini kendi hayatında fiilen gerçekleştirdi. 1970 yılından sonra sanayi ve ticaret işlerini oğullarına devrederek kendisini tamamıyla hizmete verdi. Vâkıa yine de ticari hayattan bütünüyle kopmadı. Kardeşi ve oğullarının yönettiği fabrikasının üretimi ve ticârî işleri ile yakından ilgilenirdi.

Mûsâ Efendi'nin hayatındaki en büyük değişiklik Ramazanoğlu M. Sami Efendi'yi tanıdıktan sonra gerçekleşmiştir. Kendisi ile ilk defa 1950 yılında Bursa'da tanıştı. Bu tanışmadan sonra zaman zaman Sami Efendi'nin ziyaretine gitse de esas intisabı 1956 yılındadır. Kendisi manevi tecrübesini ve intisabını şöyle anlatır: "Muhterem Üstâd'ımızın huzur-i âlîlerine girdiğimizde tasavvufa dair hiçbir malumatım yoktu. Bize evrad verecekler yapacağız, o kadar sanıyordum. Mânevî terakki gibi şeyleri bilmiyordum. Maneviyatı zâhirî ders gibi telakki ediyordum. Oysa kalbe kuvvetli bir aşk aşısı yapılıyor. Sâlik, zeki ve anlayışlı ise onun farkına varıyor, kıymetini biliyor ve o hali muhâfaza ile terakki ediyormuş."

Sami Efendi'yi tanıdıktan sonra hizmete ve insanlığa bakışı daha derin bir anlam kazanan Musa Efendi, 1980 yılında Erkam Yayınları'nın kurulmasına öncülük etti. 1986 yılında da Altınoluk dergisinin çıkarılmasına önayak olduğu gibi, aynı yıl

Üsküdar'da Aziz Mahmûd Hüdayi Vakfı'nın kuruluşuna maddî ve mânevî katkılar sağladı.

Musa Efendi'ye göre tasavvufun gâyesi kalbi olgunlaştırmak ve insanı Hakk'a vâsıl eylemektir. Tasavvuf bir derya ve çok dereceleri var. Meselâ, kalb, ruh, sır, hafî, ahfa diye gidiyor, muhabbetle bitiyor. Ama o kâfî mi? Hayır, kâfî değil. İlla Fahri kâinat Efendimizin ahlâkıyla ahlaklanmak, edebiyle edeplenmek yani her an Cenâb-ı Hakk'la beraber olabilmek.

Tasavvufun aslı istikamet üzere olmaktır. Çok insan istikamet ehlidir ama onlara kerâmet verilmemiştir. Aksine bazen de istikamet ehlinin daha alt seviyesinde bulunanlardan kerâmet sâdır olabilir. İstikamet Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini yerine getirmek, ahlâki bakımdan durumunu düzeltmektir.

Musa Efendi'nin ömrünün son demlerinde hasta yatağında ara sıra gözünü açıp yakınlarıyla göz göze geldiği anlarda dudaklarından dökülen bazı sözleri: "Bütün mahlûkatı sevdim. Hayvânâtı, nebâtatı sevdim, her şeyi, herkesi sevdim. Bir insan yanlış söylese de onu yine sevmek lazım. Allah düşmanları müstesna."

"Hizmetle yorulan, hizmetle dinlenir."

"Merhamet her şeyin başıdır."

"Dünya da boş, Ukbâ da; İllâ Hakk'ın rızası."

ESERLERİ

Musa Efendi'nin bütün eserleri, İstanbul'da Erkam Yayınları tarafından ve Sâdık Dânâ Müstear ismiyle yayınlanmıştır.

1. İslam Kahramanları, üç ciltlik bir eserdir.

2. Altınoluk Sohbetleri, beş ciltlik bir eserdir.

3. Sultanul Ârifîn eş-Şeyh Mahmud Sami Ramazanoğlu, mürşidi Mahmud Sami Ramazanoğlu Efendi'nin hayatı, ahlakı ve tanıyanların dilinden bazı hatıralarını ihtiva eden bir eserdir.

4. Allah Dostunun Dünyasından, Hacı Musa Topbaş Efendi'yle Sohbetler, ömrünün son yıllarında kendisiyle yapılan ve peyderpey Altınoluk dergisinde yayınlanan röportajların bir araya getirilmiş şeklidir. Hayatı ve dünya görüşüyle ilgili en mühim bilgiler bu eserde bulunmaktadır.

Son günlerini büyük hastalıklar içinde geçiren Musa Efendi'nin en zor zamanlarında bile dilinden sadece Allah kelimesi dökülmüş, böylece zikir terbiyesinin en güzel örneğini sunmuştur. Ömrünün son üç yılında ve bilhassa vefatına yakın aylarda sıhhî, iptilâ ve sıkıntılar üst üste geldi. Evvelâ böbreklerini kaybetti. Devam eden iptilâlarla ıstırap, halsizlik ve dermansızlıktan konuşamaz hale gelmişti. Buna

rağmen bütün gücüyle: "Allah, Allah…" diye zikir hâlindeydi. 16 Temmuz 1999 Cuma günü Cuma ezanları okunurken Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

BİZE GÖRE HACI MUSA EFENDİ HAZRETLERİ

Uzun yıllar Sami Efendi Hazretleri'ne çok ciddi ve samimi hizmetler yapmış bir ağabeyimizdi. Zaman zaman efendimiz tarafından Anadolu'daki ihvana sohbet etmek üzere gönderiliyordu. Sami Efendi'mizden sonra ihvanın en çok tanıdığı bir zattı. Son derece halim selim birisiydi. Asaleti vardı. Zengindi ve bu zenginliğini Allah yolunda harcayabiliyordu. İstikbal vaad eden bir zattı. Biz kendisini böyle tanıyor ve biliyorduk.

İrşada ehil birisi olarak yetkili kılınan, Sami Efendi Hazretleri tarafından mektup bırakılan birisiydi. Nitekim Efendi Hazretleri'nin vefatından sonra ilk ve hemen harekete geçenlerden birisiydi. İhvanın bir kısmı Hikmet Efendi'yle, bir kısmı da Yahyalılı Hasan Efendi'yle yola devam ederken büyükçe bir kısmı da Musa Efendi'yle yola devam etmeye başlamıştı. İhvandan, ileri gelen bazıları da henüz birisine intisap etmeyip beklemek niyetindeydiler. Ben hapishaneden çıktığımda durum bu idi.

Bendeniz mevcutlardan birisine intisap etmek niyetindeydim. Yahyalılı Hasan Efendi beni celp etmek için epeyce uğraştı. Ama nasip değilmiş. Ben olmayınca Abdullah Büyük Hoca'yı aldı ve onu görevlendirdi. Fakat Hasan Efendi vefat edince oğlu Ali Ramazan, babasının postuna oturdu. Bendeniz o zâtı yani Ali Ramazan Efendi'yi hiç görmemiştim, bilmiyordum. Onun irşada başlamasından sonra hareket devam etmiş ve şu anda bir cemaat oluşmuş. Allah feyizlerini bol eylesin.

Hacı Musâ Efendi Hazretleri'nin irşada başlaması üzerine ihvanın pek çoğu onun etrafında toplandı. Çeşitli vilayetlerde yeni halifeler görevlendirildi. Bu esnada Konya'mızda da Dr. Hulusi Baybal'ın bu iş için görevlendirildiğini öğrendim.

DR. MEHMET HULUSİ BAYBAL

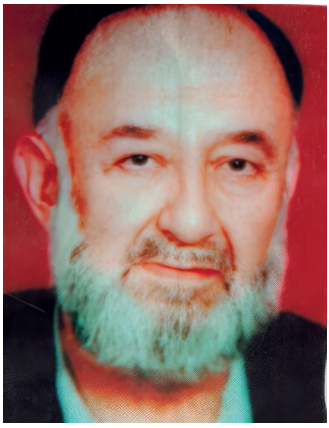

Dr. Mehmet Hulusi Baybal.

Konya'da herkesin bildiği, tanıdığı bir kişiydi: Dr. Mehmet Hulusi Baybal… Tarikat ve tasavvuf meydanında da aktivitesi vardı. Gayretli, atılgan, hizmet etmeyi bilen bir kardeşimizdi. Ben kendisini 1952 yıllarında İstanbul'da okurken tanıyordum. Onlar da bir grup arkadaş tıpta okuyorlardı.

Sonradan İstanbul Müftüsü oldu. Abdurrahman Şeref Güzel-yazıcı hem âlim hem mutasavvıf bir zattı. Haftanın çarşamba akşamları onun evinde sohbet edilirdi. Çeşitli semtlerden insanlar oraya gelirler ve sohbete katılırlardı. İşte o sohbetlerde çay işini Dr. Mehmet Hulusi Baybal yürütürdü. Hatta Abdurrahman Hoca ona "doktor, sen baybal mısın, çaybal mısın?" diye latife ederdi.

Hacı Nazif Çelebi isminde zengin bir armatör zat vardı. Onun evi İstanbul Üniversitesine yakındı. Geniş bir salonu vardı. Her cumartesi günü akşamları da orada konferanslar verilirdi. Çok kalabalık olmasına rağmen Dr. Ağabey herkese çay yetiştirirdi. Yani hizmeti çok seven birisiydi. Allah rahmet eylesin.

ÖNEMLİ BİR HATIRA

Dr. Ağabey beni sever, sayardı. İtibar ve itimat ederdi. Ben hapisten yeni çıktığım günlerden birinde bana geldi. Yanında bir iki kişi de vardı. Ama onları şu anda bilmiyorum. Hal hatır sorma işinden sonra konuya girdi:

"Hocam biliyorsunuz, Efendimiz vefat etti. Arkasından Hacı Musa Topbaş Efendimiz görevlendirildi. Musa Efendimiz bana da Konya ihvanının dersleriyle ilgilenme görevini verdi. Sizin içeride bulunduğunuz günlerde bunlar oldu. Şu anda pek çok ihvan Musa Efendi'ye intisap ediyor. Fakat Tahir Hoca Efendi intisap etmedi. Kendisine gidip durumu arz ettim. "Benim intisap etmemi isteyen arkadaşları topla, ben onlarla görüşmek istiyorum" dedi. Ben de pazar günü yatsıdan sonra olmak üzere bazı arkadaşları çağırdım. Sizin de bulunmanızı, bize destek olmanızı, hatta Hoca'ya karşı bizi savunmanızı istiyoruz" dedi.

Dr. Ağabey'in, beni hocaya karşıymış gibi bir görüntü içerisine çekmek istemesini hoş görmedim. Hem de Hoca'yı dinlemeden bu arkadaşları ne diye savunayım.

"Dr. Ağabey" dedim. "Biliyorsunuz Tahir Hoca benim kendisinden ilim tahsil ettiğim Hoca'mdır. Ayrıca bacanağımdır. Bir de Hoca'm ne söyleyecek onu da dinlemem lazım. Eğer, Hoca'nın Musa Efendi'ye intisabı gerekiyorsa o zaten bunu bilecek bilgi, tecrübe ve şuura sahiptir. Hele bir dinleyelim, sonra görüşümüzü söyleriz" dedim.

Dr. Ağabey bu ifadelerimden pek hoşlanmadı. Ama bozuntuya da vermedi. Gitmek üzere izin istedi ve gitti. Pazar günü gittim. Yatsı namazını orada kıldım. Epeyce kalabalık insan vardı. Ama hiçbirisi Tahir Hoca'yı anlayacak kapasitede değildi. Neyse ki bir süre sonra Hoca Efendi yanında oğlu Abdurrahman olduğu halde geldi. Hoşbeşten sonra konuya geçildi.

Hoca Efendi, Sami Efendi'mizin vefatı sebebiyle herkesin üzüldü-ğünü, hayatın mutlaka son bulacağını ve hepimizin buna hazırlıklı olmamız gerektiğini anlattı ve: "Kardeşlerim! Geçenlerde bana Dr. kardeşimiz geldi. Musa Topbaş ağabeyimizin görevlendirdiğini, herkes gibi benim de ona intisap etmem gerektiğini söyledi. Ben de kendisinden böyle bir toplantı tertip etmesini, orada arkadaşlara durumu izah etmek istediğimi söyledim. Sağ olsun bu toplantıyı tertip ettiler. Bizler de sizler de geldiniz. Üzerinde duracağımız mevzuu: Tahir Hoca, Musa Efendi'ye intisap edecek mi, etmeyecek mi? İntisap etmeyecekse neden? Bunları görüşeceğiz."

"Arkadaşlar, görüyorum ki içinizde çok gençler de var. Ben Sami Efendi Hazretleri'ne Adana'da bulundukları zaman intisap etmiştim. Henüz askere bile gitmemiştim. Benim intisabım Musa ağabeyden çok öncedir. Ayrıca tarikatta bir yere gelirsiniz. Orada sizin bir mürşide ihtiyacınız kalmaz. Artık irşad oldunuz ve Allah'la olan irtibatınızda bir başkasının yardımına ihtiyaç duymazsınız. Durumu bu olan

birisinin, bir başkasına intisabı caiz değildir. Şu anda benim içinde bulunduğum durum budur. Bu bir…

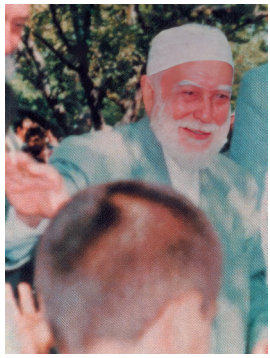
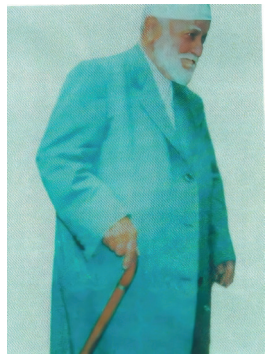

Şeyh Musa Efendi Hazretleri.

Bir de, Hacı Musa ağabeyi görevlendiren zat beni de görevlendirdi. Sami Efendi'miz vefatından önce bazı kardeşlerimize verilmek üzere mektuplar bıraktılar. Musa Efendi de bunlardan birisi olduğu gibi bendeniz de bunlardan birisiyim" dedi ve koyun cebinden bir kâğıt çıkarttı. Bu bize Efendi'mizin bıraktığı mektup. Efendi'nin yazısını tanıyan arkadaşlar baksınlar, sonra ben size okuyacağım" dedi.

O topluluğun içerisinde Efendi'nin yazısını tanıyan ben vardım, bir de Nuri Baş Vardı. Bir üçüncü arkadaş var mıydı bilmem… Sonradan Erkam Yayınevi'nin bastırdığı "Musahabeler" serisi kitaplar henüz yazılıyordu. Onlar defterler halinde Konya'ya gelirdi. Ben, Nuri Baş, Agâh Efendi bunları çoğaltırdık. Efendi'nin yazısını oradan tanıyorduk. Hoca'nın bize gösterdiği mektup, gerçekten Efendi'nin bizzat yazdığı mektuptu. Nuri Baş'ta baktı, o da onu tasdik edince Hoca'ya verdi.

Tahir Hoca Efendi mektubu okudu ve oradakilere izah etti. Sonra beni duygulandıran şu tarihi sözleri söyledi: "Görüyorsunuz. Bu mektup âcizane bizim de bu yolda görev yapabileceğimizin belgesidir. Fakat size şunu söyleyeyim, ben böyle bir vazifeye Rasulullah'tan teyit almadan başlamayacağım. Hepiniz biliyorsunuz ki, 40 yıldır bu memlekette şeriatı anlatıyorum. Milyonlarca sevenim var. Eğer bir irşat hareketi başlatsam, Sami Efendi'mizden arta kalan cemaatten kimse gelmese dahi benim cemaatim hazırdır. Yine de söylüyorum. Peygamber'imizden açık ve net bir emir almadıkça bu işe başlamayacağım. Üstad'ımın bu mektubunu da bir şeref belgesi olarak evladıma bırakacağım" dedi. Hepimiz ağlıyorduk. Duygu yüklü bir meclis olmuştu. Hoca en son: "Ben Musa ağabeyi çok severim. Kendisinin muvaffakiyeti için dua ediyorum. Hepiniz hakkınızı helal edin, benden yanı da helal olsun" deyip izin aldı ve gitti.

Şeyh Musa Efendi Hazretleri ve Dr. Mehmet Hulusi Baybal

1984 senesinde vukuu bulan bu olaydan sonra şu anda 2013 olmuştur. Tahir Ho-

ca'm o söylediği söz üzerine aynen durmaktadır. Yeni mürşitler zuhur ediyor, ama hocam öylece duruyor. Şu anda o da Hakk'ın rahmetine kavuştu. Allah rahmet eylesin.

Bu olaydan sonra Dr. M. Hulusi Baybal'ın bir daha Hocayla ilgili bir harekette bulunduğunu duymadım. Fakat hem kendisi hem de Şeyh Musa Topbaş Efendi Hazretleri vefat edinceye kadar çok güzel hizmetler yapıldı. Şeyh Musa Efendi'nin Konya'da tek halifesiydi. Konya ihvanı da çok kalabalıktı. Bir problem çıkmadan uzun zaman devam etti sonra hem doktor, hem Musa Efendi vefat etti, Allah rahmet eylesin…

TOPBAŞZÂDE ŞEYH OSMAN NURİ EFENDİ (KS)

1942 yılında İstanbul Erenköy'de doğdu. Babası Musa Topbaş, annesi de Fatma Feride Hanım'dır. Osman Nuri Efendi evli ve dört çocuk babasıdır.

İlk öğrenimini Erenköy Zihnipaşa İlkokulunda tamamladı. İlkokul yıllarında özel Kur'an eğitimi aldı. 1953 yılında İstanbul İmam Hatip Okuluna girdi. O yıllarda bu okul, Osmanlı'nın ulu çınarlarının bakiyeleri sayılan M. Celaleddin Ökten, Mahir İz gibi üstadların, Nurettin Topçu gibi Batı'da eğitim almış mütefekkirlerin hocalık yaptığı önemli bir kurumdu. Amcası ve akranı Abidin Topbaş ile bu okulu 1960 yılında tamamladı. İmam Hatipli yıllarda M. Zekai Konrapa, Yaman Dede (Abdülkadir Keçioğlu), Ahmet Davutoğlu, Mahmut Bayram, Ali Rıza Sağman hocalardan da ders aldı.

Topbaşzade Osman Nuri Efendi.

İmam Hatipli yıllarında Üstâd Necip Fazıl'ı tanıdı, onun yakın çevresinde bulundu. Sohbetlerinin müdâvimi, Büyük Doğu dergisinin takipçisi, eserlerinin okuyucusu, fikirlerinin maddî ve mânevî destekçisi oldu.

Askerlik dönüşü kendini sanayi ve ticaretin içinde buldu. Ancak o, ilim ve hayır hizmetlerinden hiç kopmadı. İlim Yayma Cemiyetinde faal olarak çalıştı. Kendi işyeri bir hayır kurumu ve vakıf gibi talebelere burs, fukaraya yardım merkeziydi. Ailenin hayır hizmetleri âdeta onun uhdesindeydi. İşyerinden yürüttüğü bu hizmetleri Hüdayi Vakfının kuruluşundan sonra vakfa taşıdı. Türkî cumhuriyetler başta olmak üzere bütün akraba, ulus ve topluluklardan gelen gençlere de maddi ve mânevî destekte bulunarak yetişmelerinde yardımcı oldu.

Tarih, edebiyat, dînî ilimler ve şiire ilgisi sebebiyle 1990'lı yıllardan itibaren yazı hayatına başladı.

Yayınlanan eserlerinden bazıları şunlardır:

1. Bir Testi Su

2. Rahmet Esintileri

3. Nebîler Silsilesi

4. Tarihten Günümüze İbret Işıklar

5. Abide Şahsiyetleri ve Müesseseleriyle Osmanlı

6. İslam, İman, İbadet

7. Muhabbetteki Sır

8. İmandan İhsana Tasavvuf

9. Vakıf-İnfak-Hizmet

10. Son Nefes

Kitapları birçok dile çevrilen Osman Nuri Topbaş, bu dillerin konuşulduğu ülkelerden gelen seminer, konferans ve panel tekliflerini kabul ederek, fikirlerini paylaşmakta ve bunu insanlığa hizmet anlayışı içerisinde sürdürmektedir.

Bildiğim kadarıyla Hacı Musa Topbaş Efendi Hazretleri vefatından önce oğlu Osman Efendi'yi görevlendirdi. Kısa bir zaman sonra da ahirete irtihâl etti. Cenâb-ı Hakk rahmet eylesin.

Sami Efendi'mizin cemaatının büyük bölümü Musa Efendi Hazretleri'nden sonra oğlu Osman Nuri Efendi'ye bağlandı. Osman Nuri Efendi maneviyatın kuvvetli olduğu bir evden ve çevreden geldiği için göreve geldiği günden beri her gün biraz daha manevi tekamül ve terfi içerisinde olduğunu, kemal ve temkin hâliyle göstermektedir.

Kur'an'a ve İslam'a hizmet hareketi, insana hizmet duygu ve düşüncesine sahip, elindeki maddi ve manevi bütün imkânları bu yönde çekinmeden kullanabilen bir zâttır. Bendenizin bu zâta karşı bir saygım ve sevgim vardır. Özellikle insana dönük çalışmaları onun gerçek bir mücahid olduğunu gösterir. Konya'ya her geldiklerinde bendenizi çağırırlar ve kendisiyle görüşmek nasib olur. Çok kalabalık bir cemaatin yükü omuzlarındadır. Rabb'im kolay getirsin…

KENDİSİYLE İLK GÖRÜŞMEM

Topbaşzâde Osman Efendi Hazretleri.

1976 yılında Hayra Hizmet Vakfı için yardım toplamak maksadıyla İstanbul'a gitmiştim. Yolum, Eyüp Körfezi'ndeki halı fabrikasına uğradı. Sordum Osman Efendi oradaymış. Kendisinden randevu aldım ve saatim gelince yanına girdim. Hoşbeşten sonra sebebi ziyaretimi anlattım.

"Hoca'm" dedi biliyorsunuz, gerek Rasulullah zamanında gerekse onlardan sonra, hatta Osmanlı ecdadımız döneminde, herhangi bir şahıs, sahibi olduğu bir âkârâtı vakfeder ve onun geliriyle hizmet ederdi. Hâlbuki bugün vakıflar aslında dernek

yapısında kuruluyorlar ve halktan bağış toplayarak hizmet ediyorlar. Bu durum vakıf esprisine uygun değil. Keşke vakıf değil de dernek kursaydınız" dedi.

Ben de kendisine 1973 senesinde yeni çıkan dernekler kanununa göre, herhangi bir derneğin gayrimenkul edinip akarata dönüştürmesinin mümkün olmadığını, hâlbuki bizim kendileriyle meşgul olduğumuz genç neslin her yıl ihtiyacının biraz daha arttığını, bununsa devamlı olarak halktan toplanamayacağını, o nedenle vakıf sistemini tercih ettiğimi anlattım.

İşin bir başka yönü de Konya halkının önündeyim. Onlara Kur'an okuyarak ve okutarak geldim. Namaz kıldırarak, sohbet ederek geldim. Cenazelerinde, düğünlerinde, mevlitlerinde bulundum. Konya gençliğine konferanslar vererek geldim. Toplumda bana karşı oluşan bu güveni politikacılar kullanmaya kalktılar. Bense bir vakıf kurup halkın bu itimadını oraya kanalize etmek istiyordum. Bir söz vardır: "Nice kerem sahipleri var, ama dirhemleri yok; kimi dirhem sahiplerinin de keremi yok" diye. Bizim şu anda keremimiz var ama dirhemimiz yok. Lakin bu hep böyle olmayacak. Bir gün gelecek Hayra Hizmet Vakfı da hizmet edecektir inşaallah" dedim.

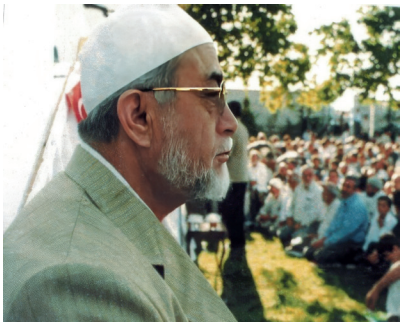

Bendeniz Topbaşzade Osman Nuri Efendi'nin bir sohbetini dinlerken

O da inşaallah dedi ve geçmiş gün bir yardımda bulundu. İzin istedim, ayrıldım. Söylediği şey doğruydu. Ama Konya'daki realiteyi bilmiyordu. Sonraki yıllarda Konya'ya her geldiğinde buluştuk. Her defasında vakfı sorarlardı. Verdiğim cevaplardan o da memnun olur ve dua ederdi. Bir defasında "merhum pederim sizin Kur'an okumanızı çok severlerdi ve her zaman, fırsat buldukça hep sizi dinlerlerdi" diye ifade etmişlerdi. Kendileri de, sohbetlerde benim bulunmamı, Kur'an okumamı ve cemaate namaz kıldırmamı hep arzu etmişlerdir. Hatta rahatsızlığım dolasıyla da olsa bunu yapmadığım zaman sorarlar ve üzülürlerdi. Merhum babası gibi o da çok kibar, efendi ve halim selim bir zattır. Rabb'im muvaffak kılsın.

Görüyorum ki her gün gençleşen ve artan çok kalabalık bir cemaatle yola devam ediyorlar. İhvanın dersleriyle ilgilenen genç halifelerle dikkat çeken bir cemaatları var. Allah feyzlerini bol kılsın… İhvanın dersleriyle ilgilenen görevlilerden birisi benim yakınımdır. Zaman zaman kendisiyle görüşüp konuşmalarda bulunurum. Dünyanın hemen her yerinde, özellikle Asya, Afrika, uzak doğu ve benzeri ülkelerde İslamî kurum ve kuruluşlar eliyle insana, İslam'ı ulaştırmaya çalışıyor ki, bu durum bir büyük zatın cihad tarifine çok uygun düşüyor. O zat diyor ki: "Cihad, İslam'la insanın arasındaki bütün manileri bertaraf etmektir."

Bendeniz bu yönde olaylara şahit ve muttali' oldukça gözyaşlarıma hâkim olamıyorum. Rabb'im başarılı kılsın…

ŞEYH MUHAMMED HİKMET EFENDİ (KS)

Hikmet Efendi, Nevşehir'in Gülşehir Terz köyünde 1927 tarihinde doğdu. Babası Şevket Efendi, annesi Fatıma Sultan'dır. Babası cihetinden Seyyit'tir. Kore gazisi olan Hikmet Efendi, askerlik dönüşü Kayseri'nin maneviyat erlerinden Hacı Şaban Efendi'yle tanışmış olup uzun yıllar Hazret'in yakın hizmetinde bulunmuştur. Daha sonra Mahmut Sami Ramazanoğlu ile tanışan Hikmet Efendi, otuz yıla yakın bir zaman Mahmut Sami Efendi Hazretleri'ne hizmet etmiştir. Kur'an'a ve Sünnet'e olan bağlılığı itibariyle Sami Efendi Hazretleri'nin teveccühüne mazhar olmuş ve 1971 yılında kendisine yazılı olarak icâzetnâme verilmiştir.

M. Hikmet Efendi bir yandan halkı Hakk'a irşâd ile meşgul olurken bir yandan da aşağıda adı geçen eserleri yazmıştır.

1- İslam'da Edep ve Ahlak

2- Kur'an-ı Azimüşşân Sünneti Nebiyyi Zişan

3- Mârifeti İlâhiyye Tarîkatı Âliyye

4- İslâm'da Kadın

5- Kırk Hadis

6- Aklın Tarifi Kaza Kader ve Cihad

7- Muhammed Aleyhisslâm ve Ashâbı Kirâm

8- Dîvânı Hikmet

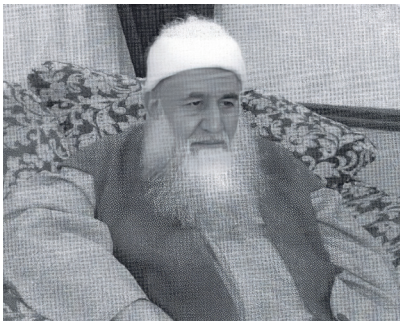

Şeyh Muhammed Hikmet Efendi.

Sami Efendi Hazretleri 1984 yılının başlarında vefat etmişti. Bendeniz o gün hapishanede tutuklu bulunuyordum. Devlet Hastanesinin tutuklular bölümünde kalıyordum. Kardeşlerimizden orada görevli bir arkadaşımız bana geldi ve Sami Efendi Hazretleri'nin vefat ettiği haberini verdi. Çok üzülmüştüm. Tansiyonum yükselmiş, doktora haber verildi. Hemşireler gelip bana iğne yaptılar. Bir süre uyumuşum, daha doğrusu baygın yatmışım. Sonra kendime geldim. Fakat yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu. Ben hapisteydim, Efendi ise Medine'de vefat etmişti.

Kısa bir zaman sonra hapisten çıktım. Hayra Hizmet Vakfına geldim. İhvan arasında çok ciddi kaynaşmalar oluyordu. Efendi'nin yerine kim geçecek diye beklentiler de var, o makama göz dikenler de var! Kulağımıza gelenler, Yahyalılı Hasan Efendi, Hikmet Efendi, Ahmet Atasayar ağabey, Tahir Hoca'm ve Hacı Musa Topbaş gibi gerçekten Sami Efendi'den istifade etmiş insanların isimleri dolaşıyordu.

Bunlar içerisinden Hikmet Efendi'yi pek az tanıyor, Atasayar Ahmet ağabeyi de pek derinliğine tanımıyordum… Merhum Üstad'ımız hali hayatında Hikmet Efendi'yi bazen posta olarak görevlendirmişlerdi. Birisine veya bir yere özel haber gidecekse onunla gönderirlermiş. Üstad'ımızdan çok iyi istifade edenlerden birisi olduğu söylenirdi. Efendi Hazretleri vefat ettikten sonra irşada başlayanlardandı. Hatta, Tahir Hoca'mın oğlu Abdurrahman'ın da onun Konya'daki görevlilerinden olduğunu öğrendim. Hikmet Efendi hakkındaki bazı bilgileri de bizzat ondan aldım. Fakat, bendeniz daha çok kendi müşahadelerimi burada dile getirmeye çalışıyorum.

BİR HATIRA

1988 senesi Ramazan ayında umreye gitmiştim. Bir yatsı namazı sırasında onunla yan yana durmuştuk. Zaman zaman titreyerek cezbelendiğine şahit oldum.

Hacı Tahir Efendi Hoca'm vitir namazını Suudilerin arkasında kılmıyordu. O oturunca cemaati de oturuyordu. Fakat herkesin namaz kıldığı esnada onların kalabalık bir şekilde oturmaları hoş olmayan bir görüntü veriyordu.

Ben, diğer yanımda duran Hüseyin Pekyatırmacı'ya sordum: "Hocam vitri neden cemaatle kılmıyor? diye. O da: "Benim mezhebimde tek rekâtlı namaz yoktur" diye kılmıyor dedi. Ben de kendisine bir latîfe hâletinde: "Benim mezhebimde var!" dedim. Ve arkadaki ikinci safa geçtim. Ve onlarla beraber imama uyarak vitri kıldım. Suudiler vitri, önce iki rekât kılıyor, sonra tek rekât kılıyorlardı.

İbn-i Hazm Endülüsî, el-Muhalla isimli 11 ciltten oluşan önemli eserinde vitir namazını 13 kanaldan rivayet ederek nasıl kılındığını anlatır. Sonunda vitrin iki şekilden birisinin Ebû Hanife'nin kıldığı gibi, diğer şeklinin de Hanbelî'nin kıldığı gibi olduğunu beyan eder. Bu duruma göre Hanbelî mezhebine mensup olan Suudilerin kıldığı şekilde kılmak da doğrudur. Ebû Hanife'nin kıldığı da doğrudur. Fakat Tahir Hoca'mın mezhep taassubu göstermesi ilmin tabiatına uygun düşmüyordu.

Konuyu dağıttığım sanılmasın. Hikmet Efendi üzerinde duruyoruz, ona döneceğim. Ancak burada vitir konusuyla ilgili bir hatıramı daha anlatmalıyım. Tahir Hoca'mın bu şekilde hareket ettiğini Sami Efendi'mizin damadı olan Ömer Kirazoğlu ağabeye anlattım. Bunun üzerine şunu anlattı:

"İmam Şafii Hazretleri Bağdat'a gelmiş. Orada bir buçuk yıl kalmış. Fakat kendi mezhebiyle değil de, Ebû Hanife'nin mezhebiyle amel etmiş. Kendisine sormuşlar: Efendim, siz neden kendi mezhebinizle amel etmiyorsunuz da, Ebû Hanife'nin mezhebiyle amel ediyorsunuz. diye. "Burası Ebû Hanife'nin mezhebinin vatanıdır. Onun şahsına, ona uyanların şahsına ve mezhebine hürmeten böyle yapıyorum. Benim edebim bunun böyle olmasını gerektiriyor." buyurmuş dedi ve Muhterem Hocam Tahir Efendi de böyle yapsaydı iyi olurdu dedi.

Hikmet Efendi'nin Tahir Hoca'mla yakın ilişkisi vardı. Ama ben kendisini işte ancak bu kadar tanıyordum.

Mahmut Sami Ramazanoğlu Üstad'ımız, ahirete irtihalinden önce, irşad görevi

yapabilecek bazı ağabeylere birer mektup bırakmış. Vefatından sonra bu mektuplar sahiplerine verilmiş. Bunu ileride anlatacağım inşaallah. İşte kendisine mektup verilenlerden birisi de bu Hikmet Efendi imiş. O, bu mektuba istinaden irşada başlamış ve devam ediyor. Allah muvaffak eylesin. Âmin… Duyduğuma göre ihvanın bir bölümü ona intisap etmiş ve onunla yola devam ediyorlar. Rabb'im feyzlerini bol ve mübarek kılsın.

ŞEYH AHMET ATASAYAR EFENDİ (KS)

Ahmet Atasayar ağabeye gelince, İstanbul'un Eminönü veya Tahtakale Semti'nde bir işyeri vardı. Sami Efendi Üstad'ımız oraya gelirlerdi. Sanıyorum o işyerinin muhasebesine bakıyorlardı. Anadolu'dan ziyarete gelenler orada Efendi Hazretleri'ni ziyaret ederlerdi. Ahmet Atasayar ağabey de her gelen ziyaretçiyi sıraya koyar ve ziyaret ettirirdi. Bu durum uzun yıllar devam etti. Sonra o da Medine'ye hicret etti. Umre veya hac için gittiğim zamanlarda kendisini ziyaret ederdim. Kibar insandı. İstanbul terbiyesi almış bir zattı. Birkaç kez evinde ziyaret ettim. Kendi eliyle yaptığı yemeklerden yedim. Mescid-i Nebi'de oturur, devamlı Kur'an okurdu. Kendisine irşad için yetki verilen, mektup verilenlerden olduğu söylenirdi. Fakat bu yönde hiçbir teşebbüste bulunmamıştı. Öylece ahirete irtihal etmiştir. Allah rahmet eylesin. Âmin…

YAHYALILI ŞEYH HACI HASAN EFENDİ (KS)

Hacı Hasan Efendi 1914 yılında Kayseri'nin Yahyalı ilçesinin Kavacık Mahallesi'nde dünyaya geldi. Büyükdedesi seyyitlerden Hacı Osmanzâde, dedesi H. Ahmet Efendi, babaannesi de Halime Hanım'dır. Babası Erbîlî Muhammed Esat Efendi Hazretleri'nin halifesi Mustafa Hulusi Efendi'dir, annesi Hacı Mehmet Hoca'nın kızı Aişe Hanım'dır.

Her iki yönden Peygamber'imizin nur nesline dayanan asil bir ailedendir. Böyle bir ana babanın evlatları olan Hacı Hasan Efendi, daha çocuk yaşlarda, gelecekte insanlara büyük bir örnek olacağına işaret eden tavır ve hareketleri ile herkesin dikkatini çekiyordu.

On dördünde vurdular mânevî aşı

Durmadı akardı gözümün yaşı

Dizeleriyle başlayan şiirlerinden anlaşıldığına göre on dört yaşında babalarından vazife alarak fiilen tasavvuf yoluna girdiler. Giyim kuşam ve temizlik konusunda son derece dikkatlidirler. Dışlarında da içlerindeki gibi bir düzen ve tertip hakimdi. Zamanın hakimlerinden Mustafa Hoca Efendi'nin fıkıh derslerine katıldılar. Dini eğitimin yasak olduğu dönemdir ve pederleri Mustafa Hoca Efendi endişelidir. Anneleri Aişe Hanım, "Telaş etmeyin efendi, ben evladımı rüyamda Efendimizin dizinin dibinde okurken gördüm!" buyurmuştur. Zaman hızla akıp gitmektedir. Hacı Hasan Efendi babası Mustafa Hulusi Efendi'nin medreseden arkadaşı, Adana yöresinden Ali Hoca'nın kızı Meryem Hanım ile izdivaç eder. Çeyiz eşyası olarak bir yorgan, halı, heybe, yastık ve birkaç parça kap…

1939'da askerlik münasebetiyle Adana Dörtyol'a gitmiş ve sonrasında İstanbul Yalova'ya geçmiştir. Bu arada da manevî hizmetlerine devam etmiştir.

Sami Efendi Hazretleri'nin Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesindeki içmeceye teşriflerinde, babası Mustafa Hulusi Efendi, kayınpederi ve Kılavuz Hafız ile ziyaretlerine giderler. Orada Sami Efendi Hazretleri, Mustafa Hulusi Efendi'ye hitaben: "Hasan Efendi'ye icazet veriyorum, bundan sonra ihvanın derslerini sormaya, vazife vermeye kendisini tayin ediyorum." der. Kadiri icazetini de yine aynı yerde 1965 yılında alırlar. Hacı Hasan Efendi Adana Şeyhoğlu Camii, sonraları da Ceyhan, Kozan, Niğde, Develi gibi çevre yerleşim yerlerinde vaazlarına devam etmiştir.

Yahyalılı Hacı Hasan Efendi.

1976 yılında çok ciddi bir şekilde şeker hastalığına yakalanmışlardı. Şekeri 450'ye çıkmış olmasına rağmen ihvana sohbete devam ederlerdi. 1982'de gözlerinden katarakt ameliyatı oldu. 1987 yılında kalb rahatsızlığı sebebiyle, Kayseri Tıp Fakültesi Hastanesinde yoğun bakıma alındı. 27 Ocak 1987 akşamı bir ihvanın evinde, elleri semaya açık iken dünya hayatına veda etti. Ertesi gün yurdun dört bucağından gelen gönüldaşların eşliğinde kendi yaptırdığı, Yahyalı Kavacık Mahallesi'ndeki, Kalemdar Camii'ne defnedildi. Cenâb-ı Hakk şefaatlerine mazhar kılsın.

ŞÂHİD OLDUĞUM HASAN EFENDİ

Merhum Hasan Efendi kendisine genç yaşta irşad yetkisi verilenlerden birisiydi. Devam etmekte olduğu irşat hareketiyle, çevresinde pek çok insana yol göstermiştir. Feyizli, bereketli, mütevazı birisi olup, kendine has tatlı üslubu ile güzel, feyizli sohbetler ederdi.

Kendisini uzun zamandan beri tanırım. Konya'ya çok gelirlerdi. Her gelişlerinde bizi de sohbetlerine çağırırlardı. Babasının da "Şeyhu't-tarikat" olduğunu öğrendim. Yani Hasan Efendi aynı zamanda şeyhzâde birisidir. Henüz 20 yaşlarındayken manevi gözü açılmış birisi olduğu söylenirdi.

Konya'da Adil Efendi Hoca diye tanıdığım bir zat vardı. Kupkuru, son derece zayıf bir zattı. Sami Efendi'mizden gerçekten istifade etmiş, ehli zikir, ehli hal bir şahıstı. Aynı zamanda medreseden geçmiş âlim birisiydi.

Benim yetişmemde önemli tesiri olan Celâleddin Çelikkol ağabeyle çok sıkı ilişkileri vardı. Celal ağabeyin dükkânına sık gelir giderdi. Bir gün: "Ülen Celal! Adamlar 500 tane veya 1000 tane Kelimei Tevhid çekerlermiş. Bunlar nasıl dayanıyorlar. Ben üç defa söylesem, dördüncüsünde yanarım" demişti. İşte Adil Efendi böyle birisiydi.

Yahyalılı Hasan Efendi, cin taifesinden tarikat mensubu olanların derslerini kontrol etmeye görevlendirilmiş. Onların tarikatla ilgili sorularını cevaplarken, bazen de fıkıhla ilgili soruları olurmuş. Böyle zamanlarda Hasan Efendi hemen cinleri: "Konya'da Adil Efendi'ye gidin, ondan sorun" diyerek Adil Efendi'ye gönderirmiş. Hemen hepsi gelir ve odaya doluşurlarmış. Sorularını sorarlar, cevaplarını alırlar, ama çekip gitmezlermiş. Adil Efendi buradan seslenirmiş; "Hasan Efendi! Şu adamlarını çağır, başımdan gitsinler!" dermiş. Bunun üzerine çeker giderlermiş. Bunu bizzat kendisinden dinlemiş bir büyüğümden duymuştum.

1976 senesinde ilk hacca gitmiştim. Orada Ali Ulvi Kurucu ağabeyin evinin alt kısmında kalıyordu Hasan Efendi… Bir gün ziyaretine gittiğimde sırtında beyaz bir entari, üzerinde kahverengi bir ceket, başında bir takkeyle bize kapıyı açmıştı. Onun o giyim tarzı da benim çok hoşuma gitmişti. Çünkü çok sade ve mütevaziydi.

HUZUR DOLU BİR ZİYARET

Aradan yıllar geçti. Bir akşam sohbetimiz esnasında Yahyalılı Hasan Efendi söz konusu oldu. Sohbetteki genç arkadaşlar: "Hocam bizi Hasan Efendi'ye götür. Onu ziyaret edelim, duasını alalım" dediler. Bir minibüse doluştuk, gittik. Ancak, yola çıkmadan önce, evde arkadaşların gelmesini bekliyordum. Seccadenin üzerinde tefekkür halindeydim. Gözlerim kapalıydı. O esnada son derece canlı vaziyette, o Medine'deki gördüğüm şekille karşıma çıkıverdi. Sevinmiştim. Çünkü kendi irademle değil aniden karşımda belirivermişti.

Kayseri'nin Yahyalı'sına öğle namazı vaktinde geldik. Hazret'in evine yakın bir yerdeki camide abdestlerimizi yeniledik, namazlarımızı kıldık. Ancak, evi bilmiyorduk. Orada genç, sakallı bir arkadaş vardı, ona sorduk. "Kardeş, Hasan Efendi'nin evi neresi, bize gösterebilir misin?" dedik. "Ben damadıyım. Sizlerin geleceğinizi söyledi. Git onları getir diye beni gönderdi." dedi. Arabaya onu da aldık ve eve geldik. Bizi içeriye aldılar. Salon diyebileceğimiz bir yere oturttular. Bir müddet bekledik. Sonra kapı açıldı ve Hasan Efendi önce Medine'deki, sonra ben yola çıkmadan önceki gördüğüm şekilde giyinmiş haliyle içeri girdi. Ayakta elinde bastonu ile biz de ayağa kalktık. "Maşallah, La Havle vela Kuvvete İlla billahil aliyyil azim" cümlesini hep birlikte üç defa tekrar ettikten sonra, "Kardeşlerim, hepiniz hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Şu üzerimdeki giysileri 1976 yılı haccında giymiştim. Geldikten sonra sandığa koymuştum. Bana dendi ki o giysileri giy ve

misafirleri onunla karşıla. Neden dolayı olduğunu ben bilmiyorum. Kızıma söyledim. "Bana misafirlerim gelecek ta Konya'dan. Şu sandıktaki giysilerimi çıkar, onları giymem söylendi: dedim. Ve böyle oldu." dedi ve yerine oturdu.

Çok feyizli bir sohbet başladı. Fakat Hazret'in gözü hep benim üzerimde. Bakışlarını bütünüyle bana teksif ediyordu. Tasavvuf dilinde buna "Teveccüh" denir. Hasan Efendi hem sohbet ediyor, hem de bana teveccüh ederek iç dünyamda fırtınalar estirmeye çalışıyordu. Sohbet bitti. Ben sonunda bir aşır okudum. Ama hayatımın nadir okumalarından bir okumaydı. Hane sahibi tarafından yapılan ikramlar da alındıktan sonra izin alıp ayrıldık. Bu ziyaretimiz hem benim için hem de yanımdaki gençler için çok faydalı olmuştu.

İyice bilemeyeceğim ama sanıyorum bu ziyaretimden 7, 8 sene sonra Celal ağabey, İbrahim Baş ve birkaç arkadaşla birlikte yine Hasan Efendi'yi ziyarete gittik. İbrahim'in Mercedes arabasıyla… Hasan Efendi Yahyalı'nın bir köyüne sohbete gitmiş. Biz de oraya gittik.

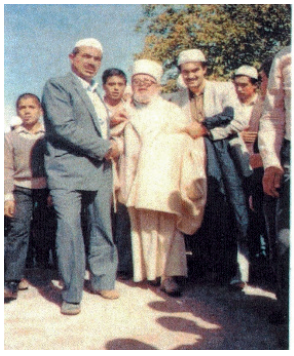

Hasan Efendi Hazretleri, Bir hac dönüşü Hasan Efendi Hazretleri.

Evet, bir köye geldik. Orada asfalt yol bitti. Arabamız asfalt yol olmazsa gitmiyormuş. O köyde bir kardeşimiz: "Arabayı buraya koyacaksınız, ben üzerine halı seccadeleri örteceğim. Başına da bir delikanlıyı dikeceğim. Siz gelinceye kadar emniyet altında duracak" dedi. Bizi bir at arabasına bindirdi, daha ileride bir köye gönderdi. Oraya vardık, Hasan Efendi'nin sohbetine katıldık. Namazlar kılındı, yemekler yenildi ve artık biz ayrılmak üzere izin istedik. Vedalaşırken kulağıma: "Kardeşim hakkını helal et, ben üç ay içerisinde ahirete gideceğim. İnşaallah cennette buluşuruz." dedi. Kendimi tutamadım. Bu hal üzere oradan ayrıldık. Üç ay henüz dolmamıştı ki, Hasan Efendi'nin rahmeti Rahman'a kavuştuğu haberi geldi. Cenâb-ı Hakk rahmet eylesin. Âmin…

Gerçek ifadesiyle o bir yıldızdı. Nurlu ve geniş ufuklu birisiydi. Her sohbeti mânevi yönüyle pek feyizliydi. İyi insandı. Allah dostu bir veli ve salih bir kuldu. Allah rahmet eylesin. Onun o hazz-ı rûhanî yüklü sohbetlerinde sık sık dile getirdiği vasiyeti, şiir halinde tesbit ve tescil etmek istiyorum.

YAHYALILI ŞEYH HACI HASAN EFENDİ'NİN NASİHATİDİR

OKUYANLARA SELÂM

Besmele geçsin başına
Gelsin mü'minler hoşuna
Geçirme ömrün boşuna
Kur'an'ına devam etmek lâzım

Allah'a hamdeder kulu
Peygamber göstermiş yolu
Şükre devam eyle ulu
Bu nimeti bilmek lazım

Gelip kaldırdı dumanı
Kula öğretti imanı
Resul'dür etme gümeni
Salâvata devam etmek lazım

Bilin Muhammed Mustafa (SAS)
Vazifeyi etti ifa
Al-i Ashâb ruha safa
Yollarından gitmek lazım

Namaz İslâm'ın binası
Şehadet oldu hanesi
Tenvir etti, uyan nası
Tevhid'e çalışmak lâzım

Savm ile kır nefsin belini
Hak sever zekât veren kulunu
Hacc et gör Mekke ilini
Farz olana gitmek lazım

Evvelâ ilim olmalı
Amel nehrinden dolmalı
İhlas bahrine dalmalı
Bu işe ihtimam lazım

Kardeş gel benliği bırak
Gerek gayret temiz yürek
Yakın sanma, yol çok ırak
Tedarikin görmek lâzım

Şeytan dünyaya hücum eder
Meyledersen zikir gider
Yetişen var etme keder
Hazret'e çağırmak lâzım

Nefesini çeken içe
Tek olacak varın üçe
Yirmi bire yol aça
Maksut, matlup, rıza lâzım

Yazmakla bu iş bilinmez
Sadr'a yazılır silinmez
Bu ders herkeste bulunmaz
Lâkin tarif etmek lâzım

Gir murakabe içine
Katıl ebrarlar içine
Bunlar gelmesin hiçine
Hedefin gözetmek lâzım

Kalbin Arş'a tam açmalı
Allah'ın feyzini içmeli
Fenâ ahlâktan geçmeli
Nefsini çiğnemek lâzım

Üç şey bu derslere zarar
Hasta derde deva arar
Üstadımız vermiş karar
Reçetesin tutmak lâzım

Şeriatsız iş yapmak
Fenalık ardına kopmak
İğne kadar haktan sapmak
Zararın bilmek lâzım

İkinci gafille sohbet
Aman, bu işten et nefret
Sana lazım gözüm uzlet
Halvete çekilmek lâzım

Şeriatsız tarîk olmaz
Cahil sofu dinin bilmez
Belki camiye de gelmez
Bu kavimden kaçmak lâzım

Üçüncü dünyayı sevmek
Kalbine sevgisin koymak
Daima lafını etmek
Bu sözlerden hazer lâzım

Böyle olur kerametten azan
Şeriat elde bir mizan
Aldatır, "sen de keramet kazan"
Her şahsı bir tartmak lâzım

Kalemdâr, kusurun dolu
Bu üç şey var sende belî
Öyle ise niden eli
Kendini düşünmek lâzım

ŞEYH SÜLEYMAN DÖNDÜREN HOCA EFENDİ (KS)

Süleyman Döndüren Hoca Efendi.

1948 yılında Balıkesir'de dünyaya geldi. İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra imamlık, vaizlik gibi görevler yaptı. "Medrese Usûlü" denilen bir sistemle Arapçayı geliştirdi. İlk tasavvuf neşesini dayısı Hacı Ahmed Efendi'den aldı. İstanbul Yüksek İslam Enstittüsünde okurken, Cenâb-ı Hakk'ın büyük bir lütfu olarak "Sultânül Arifîn" Mahmud Sami Ramazanoğlu Hazretleri ile tanıştı. Onun sohbetlerine devam etti. 1968 yılında onun takip ettirdiği "Nakşîbendilik" yoluna intisâb etti. Hazret'in hem âlim hem veli (zül cenâhayn) olması, sukûtî ve edebî hâli, kendisini çok etkiledi. Özel sohbetlerine katıldı, Cuma namazlarına beraber gittiler. Enstitüde okurken; Mâhir İz, Ömer Kirazlıoğlu, Ali Üsküdarlı, Ahmed Davutoğlu, Zekâi Konrapa, Bekir Sadak, Mehmed Sofuoğlu gibi kıymetli hocalardan zahirî-batınî istifade etti. (Cenâbı Hak hepsine rahmet eylesin.)

Sâmi Efendi Hazretleri'nin ahirete intikâlinden sonra Musa Efendi Hazretleri ile de mânevî irtibatı devam etti. Onun verdiği irşad görevlerini sürdürdü. 1971 yılında başladığı meslek dersleri öğretmenliğinden 1997 yılında emekli oldu. Soyu Emir Sultan Hazretleri'ne dayanır. Ancak "Üstünlük soy ile değil, takvâ iledir." düsturunu benimsedi.

2003 yılından itibaren ise, yine Cenâb-ı Hakk'ın daha ayrı bir lütfu, tecellisi olarak, mânen "Seyyid Tâhâl- Hakkârî" Hazretleri'nden aldığı icazet ve târife ile "Seyyidiyye" adı verilen Nakşibendilik kolunu devam ettirmeye başladı. Nasibi olan değişik kardeşler bu mübarek ve feyizli yoldan istifade etmektedirler. Rabb'imiz kabul buyurup muhafaza eylesin.

Öğretmenlik yıllarında "İsmail Hakkı Bursevî" Hazretleri'nin "Rûh'ül Beyân" adlı tefsirinin yedinci cildini bir yayınevi adına tercüme etmiştir.

Merhum üstâdımız Mahmud Sami Ramazanoğlu Hazretleri'nin âhirete irtihalinden sonra yetişmiş müridlerinden Hikmet Efendi, sonra Yahyalılı Hacı Hasan Efendi, arkasından Hacı Musa Efendi Hazretleri halkı irşada başlamışlardı.

Sâmi Efendi'mize bağlı bulunan ihvan, bu muhterem zevat tarafından götürülmek isteniyordu. Sonra Hacı Musa Efendi Hazretleri oğlu Osman Efendi'yi görevlendirdi. Kısa bir zaman sonra da rahmeti Rahman'a kavuştu.

Hikmet Efendi sağdır irşad görevine devam ediyor. (2020 yılıda vefat etmiştir.) Yahyalılı Hasan Efendi vefat etti. Yerine oğlu Ali Ramazan geçti. O da şu anda sağdır ve göreve devam ediyor. Osman Efendi babasının yerine geçti. Sağdır ve göreve devam etmektedir. Merhum Üstad'ımız Sami Efendi'den kalan ihvanın büyükçe bir bölümü yola onunla devam ediyor.

Süleyman Efendi'ye gelince, bendeniz kendisini eskiden beri tanıyorum. Halim selim bir insan… Zâhir ve batın ilimlerde seviyeli bir zâttır. Böyle olanlara "zülcenâhayn" yani iki kanatlı tabiri kullanılır. Bu tabir bu zât için de geçerlidir.

Süleyman Efendi hem hoca olması hem de bir tarikat görevlisi olması itibariyle kendisine "Şeyh Süleyman Efendi" şeklinde hitap edeceğim. Her ne kadar kendisi bunu tevazu nedeniyle arzu etmese de…

Şeyh Süleyman Efendi'nin biyografisinde iki nokta benim dikkatimi çekmiştir. Birisi, temsil ve takip ettiği yolun isminin "Seyyidiyye" olduğu, diğeri ise, silsilemizde mevcut olan Seyyid Tâhâl Hakkâri Hazretleri'nden tebligat ve talimat almış olduğudur.

Müntesibi olmakla iftihar ettiğimiz Tarikatı Âliyyei Nakşıbendiyye, erbabının ve ehlinin malumudur ki, Ebu Bekir Sıddık (RA) Efendi'mizden Bâyezîdi Bestâmî'ye kadar "Sıddıkyye" ismiyle Bâyezidi Bestâmî'den, Hace AbdülHalik Gucdüvani'ye kadar "Tayfûriyye" ismiyle, Hace AbdülHalik Gucdüvani'den, Hace Muhammed Bahaüddîn'e kadar "Hâcegâniyye" ismiyle, Hace Muhammed Bahaüddîn'den Hace Ubeydullah Ahrar'a kadar "Nakşibendiyye" ismiyle, Hace Ubeydullah Ahrar'dan İmam-ı Rabbânî'ye kadar "Nakşibendiyyei Ahrâriye" ismiyle, İmam-ı Rabbânî'den Habibullah Mazhar-ı Cânı Cânan'a kadar "Müceddiyye", Mevlâna Halid-i Bağdadî'den sonra ise "Halidiyye" ismiyle anılmaktadır.

Bu silsilei şerifedeki muhterem zevattan bazıları keşfi sahih ile tebşir edilmişlerdir ki bu silsile dünya durdukça devam edecektir. Ancak bazı zamanlarda farklı isimlerle anılabilmektedir. Temel, kök ve köken olarak aynı olsa da isimlerinde değişiklik olabiliyor.

Şeyh Süleyman Efendi de aynı silsile ve aynı kökten gelmekte ancak takip ettiği yolun ismi "Seyyidiyye" veya "Seyyidiyyei Halidiyyei Nakşıbendiyye" şeklinde ifade edilebilecektir.

İkinci noktanın açıklamasına gelince, Şeyh Süleyman Efendi, merhum Üstad'ı-

mız Mahmud Sami Ramazanoğlu Hazretleri'ne hizmet etmiş, ondan feyz almıştır. Onun irtihalinden sonra Şeyh Musa Topbaş Efendi Hazretleri'ne intisab etmiş, ona hizmet etmiş ve ondan feyz almıştır. Onun da ahirete irtihalinden sonra Topbaşzâde Osman Nuri Efendi ile sohbet etmiştir.

Bu esnâda Silsilei Şerif'deki büyük zevattan birisi olan ve "Seyyîd Tâhâl Hakkârî" ismiyle zikredilen Tâhâl Hakkârî'den talimat ve tebligat almak suretiyle halkı Hakk'a irşad etme görevi verilmiştir. Böylece de "üveysî" ünvanıyla anılabilecek zevattan olmuştur.

Çünkü yine erbabınca ve ehlince bilinmektedir ki, yolumuzun büyüklerinden "Muhammed Bahaüddin Nakşibent" Hazretleri, kendisinden çok önce yaşamış ve vefat etmiş AbdülHalik Gucdüvani Hazretleri'nden feyz ve talimat aldığı için "üveysi" ünvanı verilmiştir.

Ayrıca yine yolumuzun büyüklerinden "Ebul Hasen Harkani" de kendisinden önce ahirete irtihal etmiş olan "Bayezîd-i Bestâmî"nin ruhaniyetinden talimat almış ve o da yine "üveysî" diye anılmıştır. Bu yolda ruhaniyetten feyz alma tarîkiyle yetişene "üveysî" denir. [7]

Kendisini uzun zamandır tanıdığım Şeyh Süleyman Efendi kendisine Seyyid Tâhâl Hakkâri Hazretleri'nden verilen icazet halini fakire anlatmışlardı. Bendeniz de kendilerini tebrik etmiş ve başarılar dilemiştim.

Şimdi ise görüyor ve biliyorum ki az bir mevcutla yola çıkan bu zatın etrafında büyükçe bir grup olmuştur. Bazı mübarek gecelerde beni de çağırırlardı. Şimdilerde artık gidemiyorum. Bay ve bayan ihvanın sadece Konya merkezinde üç beş bini aştığına şahit olmuşumdur. Gerçi bizim Konya toplumu çok verimli bir toplumdur. Her bayrak açanın bayrağının arkasına düşenler çoktur. İşin gerçeği o ki önemli olan sayı değil kalitedir. Bu zâtın cemaati içerisinde samimi ve gerçekten kaliteli insanlar gördüm. Her gün biraz daha genişlemektedir.

Rüyasında görüp çok uzaklardan gelenleri bendeniz de biliyorum. İstihareye yatıp bu yöne işaret edilenler de çoktur. Bundan anlaşılıyor ki insanın manevi nasibi nedir, nerededir ve kimdedir, bilinmez. Allah Celle Celalühû her kulunun feyzini bol, maneviyatını güçlü kılsın… Şeyh Süleyman Efendi'ye ve ihvanına muvaffakiyetler niyaz ederim.

ŞEYH HACI TAHİR BÜYÜKKÖRÜKÇÜ HOCA EFENDİ (KS)

1925'te Konya'da dünyaya geldi. İlkokulu mahalle okulunda okudu. Konya'da Karma Ortaokulu olarak bilinen meşhur okula devam etti. Bu esnâda hoca olmak istedi. Konya'nın meşhur hoca efendilerinden Hacı İsa Efendi'de okudu. Ve Hacı Veyiszade Mustafa Kurucu Hoca'dan hadis dersleri aldı. Hayran olduğu Mahmud Sami Ramazanoğlu Hazretleri'nden de mânevî ders alan Tahir Büyükkörükçü, 1945'ten sonra askerlik dönüşü, Eski Garaj civarındaki Boncuk Camii'nde imam-

7 Bkz: Muhammed b. Abdullah Han, el Behcetüs'seniyye, tercüme; Ali Hüsrevoğlu, Erkam yy. 1982.

lığa başladı. Vaizlik ve müftülük yaptı. Zamanın Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki'nin Konya'ya gelişinde vaazını dinlediği Tahir Hoca, prosedür gereği yapılan bir imtihanla, 1951 yılında Konya merkez vaizliğine tayin edildi. 1965 yılında da Konya Müftüsü oldu.

1965'te Denizli'de başlayan salon konuşmalarıyla tanınmaya başlayan Büyükkörükçü, 1960'lı ve 70'li yıllarda Türkiye'nin hemen her vilayetinde vaaz ve konuşmalar yaptı.

Yedi yıla yakın devam eden müftülük görevinden sonra kendi arzusu ile tekrar kısa bir süre vaizlik yaptı ve 1973 yılında emekliye ayrıldı. 12 Eylül Darbesi'nden sonra tekrar Kapu Camisi'ne dönerek 2000 yılına kadar vaaz vermeye devam etti… 5 Mart 2011 günü tedavi gördüğü hastanede Hakk'ın rahmetine kavuştu.

Konya'nın mânevî dinamiklerinden olan İslam alimi Tahir Büyükkörükçü, 86 yaşında vefat etti. Evli ve dört çocuk babasıydı. Allah rahmet eylesin…

Eserleri:

Hakikî Vechesiyle Mevlâna ve Mesnevi

İslâm'da Edeb

Mevlâna ve Mesnevi Gözüyle Peygamber Efendimiz

Mübarek Ramazan ve Oruç

Müslüman, Peygamberini Tanımalısın

BİR HATIRA

Sami Efendi Hazretleri Medinei Münevvere'ye hicret etmişlerdi. Vefat edinceye kadar da orada kaldılar.

1980'li yılların başındaydı. Konya'nın Işıklar Semti'nde 1000 kişilik bir yurdun temelini atmıştık. Finansman temini düşüncesiyle Süleyman Ergen'le birlikte Medine'ye gittik. Onun Mercedes bir arabası vardı. Ona bindik ve ikimiz birlikte gittik. Birkaç defa karayoluyla hac ve umre yapmıştım.

Suriye üzerinden yolları biliyordum. Yine de bazı yerlerde sorarak Medine'ye vardık. Orada Tahir Hoca'm ve bazı arkadaşlarımızla buluştuk. Sami Efendi Hazretleri'ni de ziyaret etmek istedik. Fakat nasip olmadı. Bunun sebebi diyebileceğim bir olay, benim için önemliydi.

Biz Türkiye'den gelmiştik. Kolumuzdaki saatler buraya

göre ayarlıydı. Hâlbuki Medine'ye gelir gelmez saatlerimizi oraya göre ayarlamamız gerekiyordu. Bunu unutmuştuk. Orada fazla kalmayacak ve Mekke'ye gidecektik. Bir umre yapıp Medine'ye dönecektik.

Bir akşam Ali Ulvi Kurucu'nun evinde oturduk. Herhalde 7, 8 kişi vardık. Biz hep dinleyici olduk. Bir ara gündeme Tahir Hoca'm geldi. Lehte ve aleyhte konuşanlar oldu. Herhalde bu konuşma İslam'ın şiddetle yasakladığı "gıybet" seviyesine çıkmıştı. Ama biz hiç farkına varamadık.

Muhterem Hoca'mın yaşlılık zamanlarından bir hatırası.

Ertesi gün Efendi'yi ziyarete gideceğiz. Ama ne olduysa oldu, biz ziyaret saatini karıştırdık. Kolumuzdaki saate göre mi, oranın saatine göre mi randevu almıştık. Gayet açıktır ki oranın saatine göreydi. Ama bizim hiç bilemediğimiz bir tasarrufla biz yanıltılmıştık. Ziyaret saatini bilemedik ve ziyarete gidemedik. Araya kimler girdiyse bu ziyaret işini çözemedi. Hatta Hacı Musa Efendi devreye girdi ve olmadı. Bizim bir hatamız oldu, ama neydi, onu bilemiyorduk.

Ertesi gün biz Mekke'ye gittik. Orada Hoca'nın oğlu Abdurrahman'la Adil Küçük vardı. Üniversitede okuyorlardı. Biz umremizi yaptık. Birkaç gün onlarla kaldık. Medine'ye döneceğiz ve bir gün sonra da Konya'ya hareket edeceğiz. Geleceğimiz gün gece rüyamda bana bir telefon geldi. Telefon Peygamber Efendimizden geliyordu. Bana: "Sami Efendi 15 gün ziyaretleri durdurdu. Sen bundan üzüntüye kapılma, çözülecek." diyerek haber verdi. Ben arkadaşlara bunu söylemedim. Ama üzülmedim diyemem. Neyse, Medine'ye geldik.

Öğle namazından önce Mescidi Nebi'ye geldim. Ashâbı Suffe'nin yerinde Tahir Hoca'mı buldum. Ona, oğlundan ve Adil'den selam getirmiştim, onları tebliğ ettim ve ziyaret konusunu sordum. "Dün Efendi beni çağırmış, gittim. Beraber arabaya bindik ve bazı yerleri ziyaret ettik. Biraz tenezzüh ve teneffüs yaptık. Hazret'i evine bıraktım, eve geldim. Ziyaretlerin 15 gün kaldırıldığını duydum." dedi ve beni teselli etti.

Hayatımın en tehlikeli imtihanına tabi tutuldum. Eğer Rasulullah'ın telefonu olmasaydı, her şeyi reddedebilir, Allah korusun inkâra düşebilirdim. İşte o telefonla ben kendimi frenledim, sabrettim. Bu esnada manevî ve ruhî bağımda bir kopma oldu. Feyz alamıyordum, şiddetli ve tehlikeli bir bunalıma düşmüştüm. Bu durum birkaç ay sürdü.

Günlerden bir gün Dr. Mehmet Hulusi Baybal bir haber göndermiş. "Hoca'mı bugün gece saat 12.00'de arabayla alıp bize getireceğiz, sarık ve cüppesini de getirsin" demiş. Bir genç gelip bana bunları söyledi. Ben de "Pekiyi" dedim. Çünkü önemli bir durum olmasaydı Dr. bunu yapmazdı.

O gün gece saat 12.00'de kapının zili çaldı. Hazırlanmıştım, indim. Dr. Baybal'ın evine geldik. Bir de ne göreyim. Musa Topbaş ağabey gelmiş.(Biz o zamanlar ken-

disine ağabey derdik) elini öptüm, kucaklaştık, halhatır sorduk, çaylar hazırmış içtik.

5 veya 6 kişiydik. Işıkları kıstık. Dar bir halaka yaptık. Yavaş yavaş ve hafif sesle cehrî zikre başladık. Bu durum bir saat kadar sürdü. Ben Hacı Musa Efendi'nin cehri zikr yaptığını orada gördüm. Bunu yapmazlar sanıyordum. Çünkü Nakşî Tarikinde böyle bir şey nadiren olurdu. Bu da onlardan birisiydi. Ama ben hala bu zatın bu aylarda burada ne işi var acaba, diye düşünüyordum.

Zikir bitti, Kur'an okudum, o da uzunca bir dua yaptı. Tekrar ışıkları yaktık. Sıcak bir çay içelim buyurdular. Allah rahmet eylesin, Dr. Ağabey'in evinde her an çay hazır bulunurdu.

İşte bu esnada asıl mesele çözüldü. Hacı Musa Efendi anlatmaya başladı. "Biz" dedi, "Bir gün İstanbul'da Efendi Hazretleri'nin bir sohbetinde bulunduk. Sohbet bittikten sonra Efendi odasına çekildi. Biz de diğer arkadaşlarla konuşmaya daldık. Bu esnada birisi üzerinde söz toplandı. Onu konuşuyorken Efendi yanımıza geldi ve bize "Falanca kişi burada mı?" diye sordu. Biz de "Hayır efendim, o burada yok" dedik. "İyi ama siz onun üzerinde konuşuyorsunuz. Bu gıybettir, bunu yapmayınız." dedi.

Hakikaten biz çok zor duruma düştük. Efendi'nin sorduğu kişiyi konuşuyorduk. Meğer iş gıybet derecesine varmış. Geldi, bizi uyardı. Benim bildiğim kadarıyla Sami Efendi'miz Hazretleri gıybeti hiç sevmez. İhvanından birisi böyle yaparsa onu bir şekilde ikaz eder." dedi ve sözü bitirdi.

Bunları söylerken de hep bana bakıyordu. Ben artık çok iyi bir şekilde anlamıştım. Çünkü Medine şehrinde değerli bir hoca efendiyi çekiştirmişiz. Hiç Rasulullah'tan ve Üstad'ımızdan çekinmeden bunu yapmışız. O da Tahir Hoca'yı yanına almış, Medine'yi dolaşmış, Rasulullah'ı ziyaret etmiş, ardından da ziyaretleri 15 gün kapatmış. Bütün bunlar bize bir cevap ve bize bir uyarma olmuştur. Hacı Musa Efendi de ta buralara kadar gelip durumu bize anlatmıştır.

Bu olayda benim için hem sevindirici hem de dövündürücü pek çok mana var. Ben alacağımı aldım. O günden sonra kimseyi arkasından çekiştirmemeye ve başkalarına da engel olmaya gayret ve dikkat ediyorum. Ancak kendimi çok zor tutuyorum. Çünkü çevremdekiler hep bu hastalıkla malul.

Vefatından bir sene kadar önceydi. Hoca'mı ziyaret ettim bir müddet sohbet ettik ve o esnada kendisiyle helalleştim. Ondan sonra da zaten Hoca'mın hayatı hep hastanelerde geçti. Evde de kendisini ziyaret etmeye doktorlar izin vermediler.

İLK HAC YOLCULUĞUM

Yıl 1976… Aziziye Camii'nin doğusunda bir şadırvan bulunuyor. Şadırvan'ın da tam güneyinde, Hayra Hizmet Vakfının genel merkez binası var. Binanın zemininde dükkanlar, ve ikinci katlarında vakfın büroları bulunmaktadır. Binanın son katı çekme kat yapılmış. Bendeniz orasını dershane haline getirdim. Pek çok öğrenciye Kur'an okuttum ve okutmaya devam ediyordum. Bir taraftan imamlık bir taraftan

hocalık yapıyor, bir taraftan da Hayra Hizmet Vakfını yönetiyordum.

Tahir Hoca'm o yıl da hacca gitmişti. Ayrıca kayınbirader Hilmi hanımıyla, Hoca'nın damadı Rahmi Atçeken hanımıyla gitmişlerdi. Bizim hanım da kardeşleriyle gitmişti. Ben kalmıştım. Kesreti nüfus sahibiydim. Maddi durum itibariyle de müsait değildim. Çok arzu ediyordum, lakin gidemiyordum. Sultan Selim Cami-i'nde görevliydim. Yakınlarımın gidip de benim gidemeyişim bana çok dokunmuştu. Fakat öğrencilerimle teselli buluyordum.

Bir gün dershaneye bir arkadaşım geldi. Ders bitince benim odama geldik. Hoşbeşten sonra sebebi ziyaretini sordum. "Hasan ağabey!" dedi. "Bildiğim kadarıyla senin yakınların hacca gittiler, sen neden gitmiyorsun?" dedi. "Valla kardeş, aşkımın, muhabbetim olmadığından değil, maddemin olmadığından gidemedim" dedim. Bunun üzerine koyun cebinden bir tomar para çıkardı "ağabey şunu al. Bunu sen bilecen, Allah bilecek bir de ben bileceğim. Başka kimse bilmeyecek ve sen bununla hacca gideceksin" dedi. Sevindim, teşekkür ettim, parayı aldım.

Çünkü kendisini yakından tanıyordum. Samimi bir arkadaştı varlıklı birisiydi aynı zamanda hocamın sohbetlerine devam eden, ona yakın olanlardandı. Her ne kadar kendisi bu durumu idrak edecek ruh ve şuura sahipse de ben bu hususta Hoca'mın bir teşvikinin veya bir işaretinin olduğu kanaatini taşıyorum. Çok sevindim, teşekkür ettim o gitti. Ben parayı saydım. On bin liraydı. Bir on bin lira da kendim denkleştirdim.

Müftülüğe gittim iki ay izin aldım… O güne kadar ben hiç izin kullanmamıştım. Pasaporta müracaat ettim onu da aldım. Bir taraftan da yolculuğa hazırlanıyordum. Elime valizimi aldım otogara geldim. Bir Gaziantep otobüsüne bindim "ya Allah Bismillah" yürüdüm. Otostop sistemiyle, aktarmalı olarak gidiyordum. Gaziantep'e geldim orada geceyi geçirdim. Sabahleyin bir minibüsle Kilis'e geldim. Öğle vakti yaklaşmıştı. İçimden "İnşaallah öğleyi kılayım bir de yemek yiyeyim doğru hudut kapısına gidip muameleyi yaptırayım ve gideyim" diye düşünüyordum. Elimde valizim camiye doğru gidiyorken aniden yanımda iki kişi belirdi. Biri sağıma diğeri soluma geçti. "Hoca'm çantayı biz taşıyalım" dediler. Baktım lakin ben onları tanımadım. "Ben sizleri tanımıyorum" dedim. "Biz dediler, şu ilerdeki caminin imamı ve müezziniyiz. Sizin yabancı olduğunuzu anladık. Bizim burada âdettir, yabancılara mihmandarlık yaparız, korkma." dediler. Ama ben korktum "Elin

1976'da Hac'dan önce Arafat'taki Cebeli'r Rahme'de Hoca'm, akraba ve hısımlarıyla…

memleketinde ne olur ne olmaz" diyerek endişelendim.

Derken camiye geldik. Gerçekten de caminin görevlilerindenmiş. Benim de meslekten olduğumu öğrenince rahatladık, iyi oldu… Orada namazı kıldım. Onlar benim karnımı doyurdular ve çıkış kapısına getirdiler.

Gereken muameleyi yaptırdık çıkış damgasını vurdular. Arkadaşlar bana bir dolmuş ayarladılar parasını ben verdim. Onlarla vedalaştık. Dolmuşa bindim Suriye hududuna geldim. Bir ağaç uzatmışlar ağacı kaldırıp Suriye tarafına geçtim. İşte o anda bir ürperti geldi bana. Türkiye topraklarından Suriye topraklarına geçmiştim. Yabancı memleketlerde ne yapacağımı düşünüyordum, bir taraftan da ileriye doğru gidiyordum. Biraz ilerde karakol binası var oraya varmam lazım diyordum. İlk defa yurt dışına çıktığım için hem şaşkınlık var hem kuşku var. Ne yapacağımı bilememe hali var.

Bendeniz bu hal içerisindeyken döndüm ve Türkiye tarafına baktım. Tam o sırada üç kişinin Türkiye'den Suriye topraklarına girdiklerini gördüm. "Onları bekleyim belki tanıdık birisi olabilir" diye düşündüm ve durdum. Karakola da epeyce yaklaşmıştım. Geldiler. Selam kelâmdan sonra içlerinden birisi "Sen" dedi "Sultan Selim Camii'nin imamı değil misin?" "Evet, öyle" dedim. "Nereye gidiyorsun?" "Hacca gidiyorum". "Çok iyi, benim adım Mustafa Körpe, ben de Mekke'ye gidiyorum. Orada oto tamir atölyem var, bunlar da yeğenlerim oraya götürüyorum." deyince dünyalar benim oldu. Rabb'ime şükrettim "Artık rahat giderim." dedim.

Karakola geldik giriş işlemlerini yaptırdık. Oradan bir cipe bindik doğru Halep'e geldik. Öğle vakti olmuştu, yemek yedik, namazları kıldık. Bir taksi kiraladık, doğru Şam'a geldik. Bizi getiren taksinin şoförü Ermeni'ymiş. Parasını verdik o hemen Halep'e döndü. Biz bir taksi tuttuk Ürdün'e geçilecek hudut kapısına geldik. Orada bizim gibi Türkiye'den gelmiş işçilerden bir kafile bulduk. Bir otobüse binip tam çıkış mahalline geldik fakat bizi salmadılar.

İçimizde Türkiye'nin hudut bölgelerinden binmiş, doğulu adamlar var. Hem Arapça hem Türkçe konuşuyorlar. Komisere bağırıp çağırıyorlar "biz işçiyiz, bizi salmazsanız işimizi kaybederiz gibi sözler söylüyorlar. Sonunda komiser patladı "dönün Şam'a sizi götürecek bir arabayla gelin değilse gidemezsiniz!" dedi. Çaresiz biz de Şam'a döndük. Şam'da Camii Ümeyye yakınında bir otelde kaldık. Sabah namazını Camii Ümeyye'de kıldık. Namazdan sonra orada bulunan bir turizm şirketiyle görüştük. Bize tâ Suud'dan bir pikapla şoför geldi, akşama doğru bu pikapla tekrar yola çıktık. Suriye'den Ürdün'e geçiş kapısına geldik. Fakat benim yüzümden adamları salmadılar. Epeyce bir uğraştık. Nihayet arabadaki arkadaşların hepsi bana kefil oldular bunun üzerine saldılar. Güya ben hacca yalnız gidiyormuşum bu şekilde olmazmış vs.

Her neyse yola çıktık. Lakin Suud'lu şoför o yolları bilmiyormuş. Sol taraftan gitmesi gerekirken sağ taraftan gitmiş. Meğer o yol bizi Golan Tepeleri'ne götürürmüş. Orası da İsrail işgali altındaymış. Sorduk bize öyle söylediler. Epeyce bir gittikten sonra çölün ortasında bir ev gördük. Oradan bir Arap çıktı. Gece karanlık, elinde bir lüks fener vardı. Fenerin ışığından adamın boyu çok uzun görünüyordu. Entarili ve belinde büyükçe bir saldırma vardı. Adam bize yolu tarif etti. Onun

tarifine göre yolu takip ettik ve sabaha yakın bir zamanda ana yolu bulduk.

Yol kenarında büyükçe bir çadır kurulmuş "Burada biraz yatacağız." dediler. Bir gemici feneri var. Etrafa loş bir ışık veriyor. Ama yatan adamlar var. Hayal meyal görünüyorlar. Rahat değil lakin yol yorgunluğundan olacak biraz uyumuşum. Uyandım. Bir abdest aldım. Sabah namazımı kıldım. Bir çay, biraz bir şeyler yedim. Haydin gidiyoruz dediler, yürüdük. Suud'a giriş yaparken bana dediler ki "sen yalnız gidiyorsun seni böyle salmayız.", "Peki ne olması lazım?" dedim. "Şuraya git 200 mark yatır, makbuzunu bize getir." dediler. Gittim, o dediklerini yaptım, makbuzunu getirdim. Oradaki asker memur bir mühür bastı, bir de imza attı bana verdi. "Dönüşte bu makbuzu gösterip bu parayı alacaksın" dedi. Eğer sen kafileyle gitseydin buna gerek kalmazdı. Ama sen yalnız gidiyorsun. Paraya ihtiyacın olabilir" dedi…

Hemen söyleyeyim ki, gerçekten yanımda hiçbir kuruş param kalmamıştı. Dönüşte gişeye geldim. O makbuzu gösterdim. Memur bey çıkardı bana 200 markı verdi… O anda ben dünyanın en zengin adamı gibi hissettim kendimi. Hâlbuki hiç beklemiyordum. Son derece isabetli bir iş yaptılar. Bu yolculukta unutamayacağım bir hatıra oldu bu olay.

Sözü uzatmayayım, uzunca bir yol gittikten sonra Medine'ye geldik. Orada bulduğum Konyalılara sordum. Eşim beni bekliyordu onu buldum. Sonra kayınbiraderim Hilmi Atçeken geldi. Biraz dinlendim. Bir abdest alıp Mescidi Nebî'ye gittik. Hilmi bana kılavuzluk yaptı. Babü's Selâm'dan girdik. Tavanda vantilatörlerin dönüşleri bana ilk bakışta Melekler uçuşuyorlarmış gibi geldi. Rasulullah'ın kabrini ziyaret edip salat ve selam okuduk. Cennet Bahçesi'nde namaz kıldık ve eve geldik.

Bu ilk ziyaretimdeki hazzı ruhani bambaşkaydı. Bir hafta kaldım. İhrama girdim, eşim ve kayınbiraderim, hanımı ve diğerleriyle birlikte Mekkei Mükerreme'ye geldik. Otele yerleştik, umremizi yaptık ve ertesi gün muhterem Hoca'mla buluştuk… Kucaklaştık. Sevinç gözyaşları döktük. Rahmetli Hoca'm çok sevinmişti. Çünkü bacanağı bendeniz yanındaydı. Damadı, kızı, kayınbiraderi yanındaydı. Onların salimen orada olmaları onu çok neşelendiriyordu.

On gün Medine'de elli gün de Mekke'de kaldık, tam iki ay oranın tadını çıkardık elhamdülillah… Hac günleri yaklaştıkça Harem-i Şerif'te Türk hacıları çoğalıyordu. Harem-i Şerif'in neredeyse her köşesinde bir yabancı milletin vaizi konuşuyordu. Biz Türkler de Hoca'mın konuşmasını istiyorduk. Fakat Hoca'ma henüz izin vermemişlerdi… Müracatımızı yaptık bekliyoruz. Bendeniz sabırsızlanıyordum. Hoca'ma "Hoca'm" dedim. "Eğer izin vermezlerse bana müsaade et, burada şu anda iki yüz bin Türk var. Ben onları iki günde organize ederim. Harem-i Şerif'i işgal edelim."

Ben bu işi yapabilir miydim? Yapardım. Çünkü o dönemlerde bendeniz Konya'da İslâmcı gençlerin önderi durumundaydım. Bu işleri çok iyi yapıyordum… Hoca'mı herkes tanıyordu. Beni de tanıyanlar çoktu. Rahatlıkla bu işi yapardım… Hoca'm da bunu yapabileceğimi biliyordu.

Ben kendisine bu teklifi yapınca "Sakın ha böyle bir şey yapma!" demedi… Ben öyle söyleyince şöyle yüzüme baktı. Ciddiyetle söylediğimi görünce "Hasan Efendi! Yarını bekleyelim. Eğer bir netice çıkmazsa sen bilirsin." dedi… Ertesi gün biz ailecek toplandık. Arafat Meydanı'ndaki ağaçların altında piknik yapmak üzere gittik. Dünkü gün akşam vakti hocama "Yarın öğle namazından önce falan saatte Mescidi Haram idarehanesine geleceksiniz" demişler. Benim haberim yoktu. Piknik yerine vardık. Hocam "Çocuklar siz yemekleri hazırlayadurun biz bir Mekke'ye gidip gelelim" dedi. Bana döndü "Hafız Hasan haydi gidiyoruz!" dedi. Arabaya bindik ve geldik.

Ben müftülük diyeyim, siz de anlayın. Hocamla Mekke Müftülüğü'ne geldik. "Biraz oturun, sonra çağıracağız" dediler. Orada bize birer tane "mırra" dedikleri acı kahve verdiler. Genç vaizlerden olduğunu sandığım bir Arap hocamla konuşuyor: "Sizin konuşmalarınızı dinledim. Çok güzel konuşuyorsunuz. Ayrıca ayeti kerimeleri ve hadis-i şerifleri yerinde ve güzel getiriyorsunuz." diyordu. O esnada içerden çağırdılar. Hoca'm girdi ve on dakika sonra çıktı. Müsaade istedik ve çıktık. "Hocam ne oldu?" diye sordum. "Tamam hafız, inşaallah yarın sabah konuşmaya başlıyoruz." dedi.

Hac günleri yaklaşmıştı. Sabah namazından sonra Hocam konuşuyordu. Fevkalade kalabalık cemaat vardı. Bir hafta kadar konuşma devam etti. Son konuşmadan sonra bendeniz de bir aşır okudum ve ertesi gün Mina'ya oradan Arafat'a gittik…

Bu konuyu "Hayatımın Kur'an'a Hizmet Boyutu" isimli bölümde "Gederet Köylü Hacı Amca" başlığı altında anlatmıştım. Oradan okunabilir… Ayrıca bu yolculuğumun dönüşü de gidişi gibi maceralı olmuştur. Onu burada anlatmaya gerek görmüyorum.

Tahir Hoca'm askerden geldikten sonra vaaz etmeye başlamıştı. Ben onun vaazını ilk dinlediğimde Alâaddin yolu üzerindeki küçük camide konuşuyordu. Camiye Asri Cami deniyordu. Pencerelerinde dahi insanlar asılmışlar vaaz dinliyorlardı. Aynı manzarayı bir de Kapu Camii'nde görmüştüm. Caminin her tarafı dolmuş, yer kalmayınca insanlar pencerelere doluşmuşlardı. Hoca'm için "Genç Vaiz" ünvanı verilmişti. Bu tarihten itibaren benim hayatımın hemen her döneminde Tahir Hoca'm vardır. Hocam cezaevine konuşmaya giderdi. Ben sarık ve cübbesini taşır-

Hoca'mla ve arkadaşlarla beraber 1953 yıllarında Ereğli'deki İvriz Suyu'nun çıktığı yerdeyiz.

İvriz Suyu'nun dağın altından geçişi.

dım. Konuşacağında onları giydirirdim. Konuşma bitince tekrar dürer camiye getirirdim. Bir gün ceza evine giderken Hoca'mın sağından gidiyormuşum. Bana "Hafız Hasan!" dedi. "Buyur Hoca'm!" dedim. "Yolda giderken talebe hocasının, kadın kocasının, mürid mürşidinin solundan ve bir ayak gerisinden gider." dedi.

Bendeniz bu söz üzerine hemen Hoca'mın soluna geçtim. Her ne zaman ki hocamla yürüyecek olsam bu usûle uyar ve öyle giderdim. Hiç gaflete düşmedim.

Hoca'm sarığını kendisi sarardı. Ben ona yardım ederdim, ben de kendi sarığımı kendim sarardım… Sarığı başına giyerken nasıl tutulacağına varıncaya kadar bana göstermiştir. Çabuk kirlenmesin diye titizlik gösterirdi… Ben de ondan öğrendiğimi aynen öğrencilerime öğretirdim.

Suyun başında önde Hoca'm, yanında Kağnıcı Hafız Ahmet, yanında Veysel Öksüz, arkasında Mustafa Gözükara. Hoca'mın arkasında bendeniz. Yanımdaki kasketli kişi bizi oraya götüren oralı bir İmam.

Ladikli Hacı Ahmet ağayı çok severdi. O nedenle de sık ziyaret ederdi… Diyebilirim ki eğer otuz defa ziyaretine gitmiş isem bunların sadece iki tanesi hariç diğerlerinin hepsini Hoca'mla yapmışımdır. Hiç unutmadığım bir olay olmuştu orada…

Bir keresinde yine ziyarete gittik. Ahmet ağa yatsı namazından sonra göreve gitti. Biz orada kaldık, gece biraz uyuyup kalktık. Hepimiz Sami Efendi Hazretleri'nden dersli olduğumuz için sabaha kadar ders yaptık. Benim dersim kalpteydi. O gece bende bir hâl oldu, doğru Mustafa Efendi amcaya geldim. Durumu anlattım. "Tamam Hasan Efendi senin dersini değiştireceğiz" dedi ve kalpten ruha yükseltti.

Merhum Hocam bana "Hafız Hasan, camiye girerken ve camiinin içerisinde ayakkabılarının altlarını birleştireceksin ve sol eline alıp beli hizasına götüreceksin" dedi ve gösterdi. Bendeniz de ne zaman, nerede camiye girsem hemen ayakkabılarımı Hoca'mın bana gösterdiği gibi yapar öyle girerim… malum biz Kapu Camii'nde bir grup hafız arkadaş Ramazanı Şerifte mukabele okuruz. Kur'an okuduğumuz kürsü orta kapının tam karşısında Hafız Şükrü Bağrıaçık Hoca da hafızları dinler orta kapıdan girenleri görür.

Bir gün bana "Hasan Efendi!" dedi. "Orta kapıdan giren onlarca adamın içinden iki kişi var ki ayakkabılarının altını birleştirir, sol eline alır ve öyle girer. Bunun biri Tahir Hoca Efendi biri de zatı alinizdir." dedi.

Merhum Hoca'm, Sancıoğullarının yaptırdığı Boncuk Camii'ni kıldırıyordu. Mer-

hum Hafız Ahmet Kağnıcı da orada müezzindi. Hoca'mın bir işi çıktığı zaman bana söylerdi görevi ben yapardım.

Bir gün Hoca'm Hafız Ahmet'le bendenize "Hafızlar, siz hafızlığınızı sağlayın ben de hafızlığımı bitireyim az bir şeyim kaldı. Sabah namazından sonra Sarıyakup Camii'nde toplanalım, birkaç arkadaş daha gelecek orada birbirimizi dinleyelim" dedi. Bu işi neden o camide yaptığımızı unuttum. Bendeniz Mengene Camii'ni üç vakit kıldırıyordum, oradan gelirdim. Nuri Baş da vardı. Gayet güzel devam ettik… Merhum Hocam her gün ham sayfalardan olmak üzere beş sayfa getirirdi. Bir gün Ahkâf suresinin başından beş sayfa okuyordu… Üçüncü sayfanın son ve sureninse yirminci ayetinde bir kelime var, "**وَاسْتَمْتَعْتُمْ**" kelimesi… Hoca'm ezber yaparken bu kelimeyi acelesinden olacak "**وَاسْتَعْتَمْتُمْ**" şeklinde ezberlemiş. Ben düzeltmeye çalıştım, lakin bizi bir gülmek tuttu. Kelimenin tam anlamıyla gülme krizine tutulduk… Uğunuyoruz. Baktık olmayacak hemen dışarı çıktık. Ama o gün dersi tamamlayamadık… Hoca'm "Hafızlar! Galiba bize nazar oldu. Bugün duralım, inşaallah yarın okuruz" dedi. Ve dağıldık…

BİR İMTİHAN

İmamlardan bazı talebeleri dinliyordum. Birisinin önünde bir kitap gördüm. Baktım ki kitap sarf cümlesi yazıyor… Sarf ilmi konusunda eski medreselerde okutulurmuş bu kitap, bizler de aynı kitabı okumuştuk Tahir Hoca'mda. İçerisinde Emsile, Bina, Maksut, İzzi, ve Merah kitapları var. Onları görünce çok eski bir olayı hatırladım. Hoca'mla ilgili hatıralarımı yazıyordum. Cenâbı Hakk yazmamı murad etmiş ki bana hatırlattı.

Konya'nın merkeze bağlı köylerinden Dereköyü vardı. Şimdilerde Konya'nın Dere Mahallesi oldu. Konya merkezine 18, 20 km mesafede bir köydü. Orada Ali Elmas adında bir arkadaşımız vardı. Tahir Hoca'mı çok severdi. Bir gün sanırım 1953 senesi. Kış günleriydi. Bazı hocalarla beraber Tahir Hoca'mla beni de davet etti.

Ancak at arabasıyla gidilebiliyordu. Biz de öyle yaptık. Bir arabaya doluştuk. Dere'ye Ali Elmas'ın evine geldik. Bu zat hem imamdı hem hafızdı hem de çok misafirperver bir zattı. Sonradan Dereli Memiş Hoca'nın kayınpederi oldu.

O gün Tahir Hoca'm, Mustafa Derbentli, Hasan Hüseyin Kulak vardı. Birkaç kişi daha vardı. Ben unuttum. Yemekler yendi. Camiye gittik. Ben müezzin oldum Mustafa Derbentli namaz kıldırdı. Hasan Hüseyin Kulak, kendisine "Kuli Hoca" denirdi. O da namazdan sonra vücûhat yaparak aşır okudu. Hoca'm da konuşma yaptı. Cami doluydu. Yukarı mahfelde kadınlar vardı. Çok güzel bir gece olmuştu. Eve geldik. Kış günü, Konya'ya dönmek mümkün görünmedi. Orada kaldık.

Çaylar da içildi. Artık gece yarısı oldu. Yatma zamanı geldi. Hane sahibi herkese bir yatak hazırlamış. Oda çok geniş bir salon. Hepimiz yatağa girdik. Tam başımızı yastığa koyacağımız anda Tahir Hoca'm "hoca efendiler! Size bir kelime söyleyeceğim herkes onu çözsün sabahleyin soracağım" dedi. Neymiş dediler "**ايسناسوا**" kelimesidir. Bu kelimenin kökünü, babını, bu şekle nasıl geldiğini düşünün, bulun, sabahleyin söyleyin" dedi. On dakika geçmeden ben "Hoca'm söyleyeyim mi?"

dedim. "Buldun mu?" dedi. "Evet hocam" dedim. "Şimdi yat sabah söylersin" dedi.

Orada o gün bulunan hocaların hepsi de ilmi sarf okumuş hocalardı. Hiç umurlarında olmadı. Hepsi mışıl mışıl uyumaya başladılar… Neyse sabah oldu. Kahvaltı yapıldı. Hoca'm "kim söyleyecek akşam sorduğum kelimeyi" dedi. "kimseden ses çıkmayınca ben el kaldırdım. "Hoca'm izin verirseniz ben söyleyeyim" dedim. "Söyle bakalım Hafız Hasan" dedi.

Efendim "**ايسناسوا**" kelimesi rubâî bir kelime olup aslı "**وسوس**"dir. Bu kelimeyi "**افعنلل**" babına nakledersek "**اوسنوس**" olur. İ'lâl yaptığımızda birinci vâv harfi illet, mâkabli esreli, vav yâ olur. Kelime "**ايسنوس**" olur. İkinci vâv'ın harekesini mâkabline veririz ve vâv'ı elife kalbederiz "**ايسناس**" olur. Sonra kelimeyi mâzînin malum kısmına çekeriz. Kelime "**ايسناس ايسناسا ايسناسوا**" olur" dedim. Hoca'm oradakilere: "Hocalar ne diyorsunuz?" diye sordu. Hepsi "maşallah, aferin" dediler. Ve onların hepsi benim Hoca'nın talebesi olduğumu biliyorlardı. Hocam olağanüstü bir memnunluk duymuştu.

DİPLOMANI BEĞENMEDİM

Hocam Konya Müftüsüydü. Hizmet içi eğitim seminerleri yapılıyordu. Bendeniz de bu seminerlerde Kur'an derslerine giriyordum. Aslında imam olmam nedeniyle benim de kursiyer olmam gerekiyormuş. Fakat ben hocalık yaptığım için kurslara katılmamıştım. Birkaç dönem böyle devam etti. Kurslar bitti. Bir gün Diyanet İşleri Başkanlığından bir yazı gelmiş. "Hizmet içi kurslara katılmayan görevlilerin isimlerini bildirin" diye.

Yapılan inceleme sonucu bir tek ben kalmışım. Ankara'ya bildirmişler. Tekrar bir yazı gelmiş "Bir aylık bir seminere katılmak üzere kurslara katılmamış olanları falan tarihte Ankara'ya gönderiniz" diye. Beni çağırdı müftülük. "Hemen Ankara'ya gidecek ve orada bir aylık seminere katılacaksın" diye bana tebligat yaptılar. Gittim. Bir ay Ankara'da kurs gördüm. Sonunda imtihan oldum. "Siz gidin, belgeleriniz gönderilecek" dendi. Biz de geldik.

Bir gün yine beni müftülükten çağırdılar. Vardım. "Hoca Efendi'yle görüş" dediler. Hoca'mın odasına girdim. Hoca'm: "Hafız Hasan Ankara'daki kurstan aldığın belgen geldi. Ama ben beğenmedim. Böyle belge mi olur? Şuna bak" dedi. Ve belgeyi bana uzattı. Utandım ve de heyecanlandım. O anda yüzüm kızarmış fakat arkasından "Tebrik ederim, latife yaptım, Pekiyi ile almışsın." dedi ve güldü… Hocamın sevindiğini gördüm.

CAMİYİ DEĞİŞTİRELİM

1956 senesi sonlarına doğru askerden geldim. Askere gitmeden önce üç vakit kıldırdığım Sarıyakup Caddesi'ndeki Çiçekçiler Mescidi cemaati beni tekrar imam yapmak istediler. Ben onlara, "Eğer kadrolu bir cami bulursam ben orada görev almak zorundayım. Sizin burası mesciddir. Benim işime gelmez. Fakat siz bu mescidi cami haline getirirseniz, bir de kadro alırsanız o zaman buraya imam olurum"

dedim.

"Tamam Hocam" dediler ve hemen o mescidi yıktılar, biraz da genişleterek bir cami yaptılar. Arkasından bir de kadro aldılar ve Cuma kılınan bir cami haline getirdiler. O zaman Konya Müftüsü Abdullah Ulubay isminde bir Hoca Efendi'ydi. Mahalleli mescidi cami yapacağız diye uğraşırken bendeniz Büyükkumköprü Caddesi üzerinde bulunan Hasta Mehmet Camii'ne fahrî hatip olarak görevlendirildim.

Önce Kur'an kursunda sonra da İmam Hatip Okulunda Kur'an öğretmenliği yapıyordum. O esnada evlendim. Bunlar olurken Çiçekciler Mescidi cami haline getirildi. Orada önce fahrî olarak başladım. Kısa zaman sonra da imtihana girdim ve resmî imam oldum. Cemaat memnun, ben memnun, babam ve annem memnun bir ortamda Çiçekçiler Camii'nde görev yapıyordum.

Ailevî hayatımda birtakım huzursuzluklar olmaya başladı. Bu durum maalesef düzelmedi. Ayrılma noktasına doğru geldik. Bunun hikayesi uzundur. Burası da bunun anlatılacağı yer değildir. Geçiyorum.

Cemaatımdan birisi vardı. Kasap Koca Yusuf denirdi. Bu adam kayınpederimle dükkan komşusuydu. Adam benimle hiç konuşmadığı halde beni suçlayarak aleyhimde dedikodu yapıyordu. Hiç aldırış etmemiştim. Fakat bir olay oldu. Ondan sonra ben orada durmak istemedim. İmamlığım müddetince camiye ezandan sonra gelmişliğim yoktur. Erkenden gelir ve içeride oturur, vakti beklerdim. Bir gün yine böyle yaptım. Ezana bir dakika kala camiden çıktım. Baktım Koca Yusuf aleyhimde cemaatten Semerci Mehmet Efendi'ye bak diyor. Ezan vakti geldiği halde daha camiye gelmedi diyor. Bunu buradan attıralım." Bunu söylerken arkası bana dönük olduğu için benim içeriden çıktığımı görmedi. Fakat Mehmet Efendi beni gördü. Ona, "Utan be utan! Kocaman adamsın! Bak hoca içeriden çıktı ezan okuyacak! deyince döndü beni gördü. Fakat koşarak kaçtı gitti. Artık ben anladım ki benim o camide görev yapmamın tadı kalmadı.

O günlerde müftü Abdullah Efendi emekliye ayrılmıştı. Yerine Hoca'm Tahir Efendi müftü oldu. Ertesi gün vardım. Hoca'mın elini öptüm ve durumu anlattım. "Hocam, mümkünse en kısa zamanda beni başka bir camiye naklet" diye yalvardım. "Tamam Hafız Hasan hemen çaresine bakalım" dedi. "Kimseye duyurma Uluırmak Burhandede Camii'ne seni, oradaki imam Atçeken Hacı Rahim Efendi'yi de buraya nakledelim. O emekliye ayrılacak, buradan ayrılsın" dedi. Ve öyle de yaptı. On beş gün sonra bendeniz Uluırmak Burhandede Camii'ne geldim ve orada tam on sene görev yaptım. Hocama Allah rahmet eylesin.

HOCA'MDAN SON BİR HATIRA

Bir umre ziyaretimde Harem-i Şerif'e geldim. Henüz hocam gelmemişti. Onun her zaman oturduğu bir yer vardı. Tahiyyetü'l Mescid kıldım. Onun oturduğu yerin yakınına oturdum. O her zaman Kâbe'nin batı tarafına ve Rukni Yemânî ile Rukni Şâmî arasında ancak Rukni Yemânî tarafına daha yakın bir yere otururdu.

Kolunda seccadesiyle çıkageldi. Ben hemen kalktım. Seccadesini aldım ve sermek üzere hazırlanırken "maşallah insaflı gençlermiş" diye bir şeyler söyleyiverdi.

Yüzüne baktım "ne hayır hocam" dedim. Şimdi gelirken birkaç gencin Kâbe'ye karşı ayaklarını uzatıp oturduklarını gördüm. Kendilerini uyarmak için bu şekilde oturmanız uygun değil dedim. "Delilin nedir?" dediler. Ben de Hâc suresinin 32. ayetini

"ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ"

(Hâc, 32)

"Her kim Allah'ın sembollerine hürmet gösterirse bu gerçekten kalplerin takvasındandır" diyerek okuyuverdim. "Teşekkür ederiz" diyerek toplandılar. Her zaman böyle olmazdı. Lakin bunlar insaflı gençlermiş" diye anlatmıştı.

MERHUM HOCA'MI SON ZİYARETİM

Vefatından bir yıl kadar önceydi. Ziyaret etmek istemiştim. Damadı Rahmi'ye söyledim. "Beni götür de hocamı bir göreyim" dedim. Beraber gittik. Benim geleceğimi duyunca Hoca'm sevinmiş. Varınca neşelendi. Fakat hocam koltukta oturuyordu. Halsizdi, durgun bir hali vardı… Hocam enerji doluydu, hareket doluydu, konuşma, heyecan doluydu. Lakin bunların hiçbirisi kalmamıştı. Sessizdi hareketleri çok yavaşlamıştı. Onun önceki haliyle bugünkü halini düşününce ben şok oldum… Endişelendim. İçerisinde bulunduğu durumu îmâ etmek için

"وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ" "İçinizden kimileri de, ömrünün en düşkün çağına ulaştırılır" (Nahl, 70) ayetini onun duyacağı bir şekilde okudum. Edebe aykırı olmasın diye ayetin arkasını getirmedim. Fakat o gayet güzel hafif bir sesle ayetin arkasını **"لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا"** "bilgili olduktan sonra hiçbir şeyi bilmesin diye" diyerek tamamladı. Elhamdülillah ki şuûru ve bilgisi yerindeydi… Çok fazla durmadım. Lakin eski günlerden ve bazı olaylardan konuştuk ve helallaştık, ayrıldık… Bu ziyaretimden sonra onu hep rahatsızlık hali içerisinde ve hastanelerde diye haberini alıyordum. Ziyaretine müsaade edilmiyordu… Rabb'im Cennet'inde baraber olmayı nasib eylesin… Âmîn.

MEÇHUL ASKER ŞEYH MUSTAFA CELÂLEDDİN EFENDİ (KS)

Mustafa Celâleddin Efendi Isparta ili Yalvaç ilçesi nüfusuna kayıtlı olup 1923 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir. Yusuf Ziya ve Fatma çiftinin en küçük oğludur. Ağabeyi vefat etmiştir. Kız kardeşi ise halen sağdır. İstanbul'da yaşamaktadır. İlkokulu Konya'da, liseyi ise Kütahya'da ağabeyinin yanında bitirmiştir. Geçenlerde ablası da vefat etmiştir.

1941 yılında Nazmiye Hanım'la evlenmiş halen hayatta üç kızı ve bir oğlu bulunmaktadır. Kızlardan ikisi ekiz olarak dünyaya gelmişlerdir. Babaları hakkında bazı bilgileri onlardan aldım. Katkılarından dolayı kendilerine teşekkür ediyorum.

M. Celâleddin Efendi 1944 yılında askere gitmiş o günün şartları içerisinde Çorlu'da dört yıl askerlik yapmıştır. M.Celâleddin Efendi hem kendisi hem eşi Nazmiye Hanım, Mahmut Sami Ramazanoğlu Efendi Hazretleri'ne intisablıydılar.

Kızları anlatıyor:

"Askerlik sonrası çeşitli yerlerde muhasebecilik yapmış, hayatının büyük bir kısmında da ticaret, taşınmaz ve antika halı, kilim alım satımı gibi işlerle meşgul olmuştur. 1985'li yıllardan itibaren Selçuklu ilçesi Erenköy Mahallesi'nde bağ evinde yaşamaya başlamış ve 25.01.2006 tarihinde vefat etmiştir.

Babamız bizlere, Allah ve Rasûlü'nü, Ehli beyt ve Ashâbı Kirâmı, Evliyâullahı sevmeyi, Sami Efendi'mize bağlı kalmayı, kanaatkâr yaşamayı, her zaman zikir ve tefekkürle meşgul olmayı tavsiye ederdi. Bizlere çocukluk yıllarımızda gökyüzündeki ayı gösterir, bizler de "Sami Dede!" diye bağırırdık. Babamız çocukluk yıllarımızda Sami Efendi'mizi çeşitli vesilelerle bize sevdirmiştir.

Bizlere daima İnşirah suresi ile Sâffât suresinin ilk 6 ayetini okumamızı tavsiye eder "Kur'an-ı Kerim de bir zikirdir. Onunla hem dem olun." derdi.

Annemizin vefatından sonra babamızın yanında kızları olarak bizler sürekli hizmetinde bulunmaya çalıştık. Bu zaman içerisinde güzel hatıralarımız olmuştur. Bunlardan birkaçını aktarmak istiyoruz:

Kış günlerinde bağ evinde kalmak biraz zahmetli geçerdi. Bahçeden odun kömür getirme işi bizi bazen zorlardı. Bir defasında: "Baba merdiven altından kömür çıkarmak çok zor oluyor" diye serzenişte bulunmuştuk. "O iş kolay kızım" dedi. Sabah olduğunda kömür çuvallarının kapının önünde olduğunu gördük. Durumu anlattığımızda bir şey söylemedi. Sadece tebessüm etti.

Erenköy'de bulunan bahçemiz normalde barajdan gelen su ile sulanırdı. O yıl su gelmemişti. Havalar sıcak yağış yoktu. Mevsim kurak geçiyordu. Bir gün bahçenin sulanmış olduğuna şahit olduk. Herkes "galiba burada artezyen kuyusu var bahçeyi sulamışlar" diyorlardı. Halbuki öyle bir şey yoktu, olmamıştı da…

"Min hecrike yâ münyetî innî le alîlu" Ehlullah'ın kelâmı gülüm, ele gelesi değil…" şeklindeki ilahileri zaman zaman söylerdi. Halen söylediklerini duyar gibiyiz.

Muhterem Hoca'mız Hasan Hüseyin Varol Efendi, babamızın en yakın arkadaşı ve birçok konuya vakıf olan birisidir. Birçok hatırası da beraberinde mevcuttur. Teferruatını da inşallah o anlatacaktır. Dileğimiz iman ile ölmeyi, sevdiklerimizle birlikte Cennet'e girmeyi Allah bizlere nasip etsin… Âmîn.

BİRAZ BEKLEYECEĞİZ

1984 senesinde bir Pazar günü akşam Dr. M.Hulusi Baybal'ın evinde merhum ve muhterem Tahir Büyükkörükçü Hoca'mla yapılan toplantıyı merhum Baybal'ın sayfasında anlatmıştım. Burada onu tekrar anlatmam uygun düşmez. İhtiyaç duyulursa oradan tekrar okunmalıdır.

Bu olaydan sonra ben de eve geldim ve düşündüm. "Yarın Pazartesi, inşaallah bir gusül abdesti alayım ve Dr. Ağabey'e gidip dersimi yenileyeyim" diye karar verdim. Düşündüğümü aynen uyguladım ve her günkü gibi vakfa erkenden gel-

dim. Gideceğim saatin gelmesini bekliyordum. Tam kalkmak üzereydim ki Celal ağabey geldi. Yani Mustafa Celâleddin Çelikkol. Ben kendisine hep Celal ağabey diye hitap ederdim.

Bundan sonra hep bu ismi, yani Celal ağabey ismini duyacaksınız. Çünkü bu zatla 1953 senesinde karşılaşmıştım. O günden bu yana hiç ayrılmadık. Zaman zaman kesintiler olduysa da kopma olmadı elhamdülillah…

Merhum Üstadım Mahmut Sami Ramazanoğlu'ndan çok iyi istifade etmiş birisidir. Kimse bilmez ama seyyidlerdendir. Maneviyatı çok güçlüdür. Pek çok enteresan olaylara ve haberlere şahidim. Ama onların hepsini anlatmaya yetkim yok. Şu anda kendisi 85 yaşlarındadır, hayattadır. Hafıza ve idraki çok sağlamdır. Duası müstecap olan Allah dostlarındandır. Benim terbiye ve tezkiyemde özel gayreti olmuştur. Hâlâ da üzerimde durur. Ben onu çok sever ve saygı gösteririm, o da beni çok sever. Darda kaldığım zamanlar gelir ve bir çıkış yolu gösterir. Şu an yıl 2013, o da rahmetli oldu.

İşte o sabah Dr. Baybal ağabeye gidip ders yenilemeyi düşündüğüm ve gitmek üzere saatini beklediğim bir anda çıka geldi vakfa…

"Ağabey hoş geldiniz. Hayırdır inşaallah, sabahın bu erken saatinde nereden böyle?" dedim. "Bir konuda karar verme noktasındasınız. Sizinle o hususu görüşüp konuşmaya geldim..." "Evet, ağabey, öyle. Buyur, bu mesele hakkında ne dersiniz" diye konuyu yukarılarda anlattığım şekilde izah ettim.

Benim bu izahatımdan sonra biraz düşündü. "Hasan Efendi, biz biraz duracağız. Acele etmeyeceğiz. Günü gelince, intisap edilmesi gereken şahıs ortaya çıkınca, hep beraber gider, ona intisap ederiz" dedi.

O günlerde piyasada Yahyalılı Hasan Efendi vardı. Bir de Hacı Musa Efendi vardı. İhvan bu zevat arasında bölünmüştü. Bir kısmı da bizim gibi Sami Efendi Hazretleri'ne bağlı olarak duruyordu. Zaman içerisinde Yahyalılı Hasan Efendi vefat etti. Arkasından bir müddet sonra Musa Efendi de vefat etti. Hasan Efendi'nin yerine oğlu geçmiş. Ben kendisini tanımıyorum. Musa Efendi'nin yerine oğlu Osman Topbaş Efendi geçti. Hikmet Efendi de zaten göreve devam ediyordu... Biz ise bekliyorduk. Beklememiz gerektiği söylenmişti.

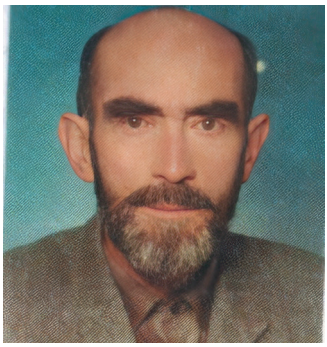

Mustafa Celâleddin Çelikkol.

MEÇHUL ASKER

M.Celâleddin Çelikkol ağabey ve arkadaşlarla 1988 senesi Ramazan ayını geçirmek üzere umreye gitmiştik. Sami Efendi Hazretleri'nin vefatından sonra bazılarının, tarikatta yeni yeni hareketlere başlaması üzerine, maneviyattaki seviyesini az çok bildiğim için, Celal ağabeye "ağabey, sizin de bu yolda, bu cemaatte bir seviyeniz var. Bir irşat hareketi başlatmayı düşünmez misiniz?" diye sordum.

O durdu, düşündü. "Bu konuyu" dedi, "Ali Ulvi

Bey'e iletelim. O benim çocukluk arkadaşım. İlkokulda beraberdik. Gerçi o benden bir sınıf öndeydi. Ama tanışıyorduk. Beraber oyun oynuyorduk. Benim tarikat ve tasavvuf yolundaki gayretimi de bilir. Konuyu ona iletelim. Rasulullah (SAS) Efendimize sorsun. Benim böyle bir işe teşebbüs edip etmeyeceğim hususunda bize bir haber getirsin" dedi.

Yatsı namazından önce Mescidi Nebi'ye gittik. Ali Ulvi ağabeyin çok zaman gelip oturduğu bir yer vardı. Oraya gittik. Uzaktan gördük ki bağdaş kurmuş oturuyordu.

Selam verip yanına oturduk. Sağına Celal Ağabey, sol yanına da bendeniz oturdum. Hoşbeş, halhatır sorma faslı bitince Celal ağabey: "Üstad'ım" dedi, "Şu hafız Hasan Efendi var ya, bana ısrar ediyor. Tasavvuf yolunda bir irşat hareketi başlat diye. Benim de size itimadım var. Böyle bir işe teşebbüs edeyim mi, etmeyeyim mi? Bu hususu Rasulullah Efendimize bir sorar mısınız?" dedi.

Ali Ulvi ağabey hemen diz üstüne geldi. Gözlerini yumup ciddi bir teveccüh tavrıyla Rasulullah'ın kabrine irtibata geçmek üzereyken, Celal ağabey hemen: "Hayır, Şimdi değil, iki gün sonra bayram. Siz görüşürsünüz. Biz sizin eve bayram ziyaretine geleceğiz. Orada bize söylersiniz." dedi. Ali Ulvi ağabey: "Pekiyi, olur, hay hay beklerim." dedi. Biz müsaade aldık ve yer değiştirip başka bir bölüme gittik.

Celal ağabey bana: "Bak Hasan Efendi, aslında ben bizzat Rasulullah ile görüşüp neticeyi sana bildirebilirdim. Ama o zaman, araya nefsin ve Şeytan'ın vesvesesi ve iğvası girer de seni rahatsız ederdi. Sizin Ali Ulvi Kurucu'ya itimadınız var. Benim de arkadaşımdır. Ben de güvenirim. Onun vasıta olması seni de beni de rahatlatır. Hiçbir ihtimale imkân bırakmaz" dedi. Düşündüm ki bu tavır doğrudur, isabetlidir.

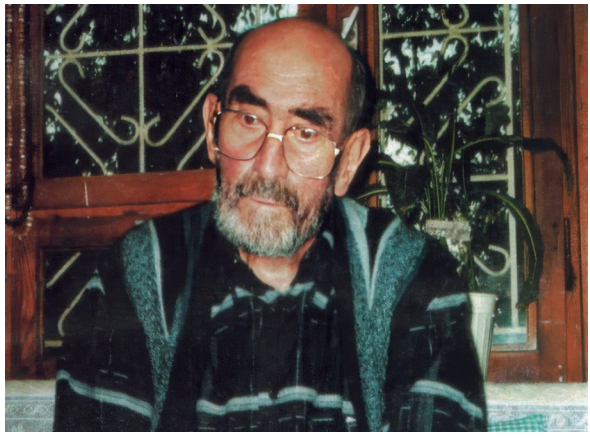

Mustafa Celâleddin Efendi'nin son zamanlarını hatırlatan bir fotoğrafı.

Bayram günü geldi. Namazdan sonra arkadaşlarla beraber Ali Ulvi ağabeyi ziyarete gittik. Tam biz içeri girerken Ömer Kirazoğlu ağabey ve Şekerci Reis Mustafa Büyükbayram da geldiler. Hep birlikte içeri girdik. Bayramlaşma faslı bitmişti. Tatlı bir sohbet başladı. Aynı yolun yolcuları, aynı ülkenin insanları, sevginin, saygının son derece güzel olduğu bu kişilerin kaynaşması ve sohbetleri de aynı güzellikte oluyor. Her türlü güzelliğe rağmen başka bir ülkede bayram yapmak, bir burukluk getiriyor insana. Ama bizim beklediğimiz bir haber vardı. Aklımız hep oradaydı. Sohbet esnasında Ali Ulvi ağabey, rahmetli amcasından bahsetti. "Amcam rahmetli meçhul askerdi." dedi ve bize doğru baktı. "Meçhul asker olmak lazım." dedi.

Bizim onun bu sözünden anladığımız: "Sizin böyle bir harekete geçmenize izin yok, siz meçhul asker olarak görevinize devam edin" şeklinde oldu. O günden itibaren ben o düşünceden vazgeçtim. Şu anda Celal ağabey de ben de birer meçhul asker olarak hizmetimize devam ediyoruz. Bu davranışımız da zaten Müslüman olmamızın bir gereğidir.

MÜDÜRÜ DEĞİŞTİRELİM Mİ?

Sultan Selim Camii önünde
Celâl ağabeyle beraberiz.

Bendeniz 1956 senesinin sonuna doğru askerden geldim. Bugünkü merkez İmam Hatip okulunun batısında bir Kur'an Kursu vardı. Alaaddin camii İmamı Hüseyin Tekinbaş orada hocaydı. Dernek beni ona yardımcı olarak görevlendirmişti. Bir yıl kadar orada görev yaptım. Aynı zamanda sarı Yakup Mahallesi'ndeki Çiçekçiler Camii'nde de imamlık yapıyordum. Bir gün beni İmam hatip Okulu müdürü Bekir Bey'in çağırdığını söylediler, gittim. Burayı daha önce de anlatmıştım geçiyorum.

Çok okuyordum. Hem mesleğimle ilgili kitapları hem de bilgimi, kültürümü artırmak için başka kitapları okuyordum. Yaşlı-genç pek çok önemli insanlarla beraber çalışıyordum. Örneğin Bedîuzzamân hazretlerinin kardeşi Abdülmecîd Efendi ve emsâli insanlardan çok faydalandım.

Beş yıl orada hizmetim oldu. Sonra Kur'an dersini okutabileceğini söyleyen hocalar geldi. Benim görevim sona erdi. Göreve gelişimin dördüncü senesine girerken bir anormallik oldu. Müdür Bey kemalist zihniyetli birisiydi. Öğretmenler odasında çok ileri-geri laflar etti. Okulun aleyhinde öğrencilerin aleyhinde konuştu, çok da ileri gitti. Neden öyle yaptığını bilemedik. Lakin bana çok dokundu. Üzüldüm, kederlendim. Neredeyse istifa etmeyi düşünmeye başladım.

Okuldan çıktım eve geliyordum. Ama canım çok sıkkındı. Olacak ya yolda Celal ağabey ile karşılaştım. Selam kelamdan sonra "Seni çok üzgün görüyorum… Ne hayır?" Dedi. "Sorma ağabey, müdür bey bugün şöyle şöyle yaptı" dedim. "Ne yani sen şimdi buna mı üzüldün?" dedi. "Evet, ağabey çok üzüldüm" dedim. "Peki, müdürü değiştirelim mi?" dedi. "Ağabey bu adamın arkası çok kuvvetliymiş. Şimdiye kadar kimse yerinden oynatamamış" dedim. "Olabilir, bir de biz bakalım" dedi.

Bendeniz okula 1957-1958 ders yılının ikinci yarısında girmiştim. 27 Mayıs 1960'da İhtilal olmuştu. 1961-1962 yılı içerisinde olmuştu bu olay. Ertesi gün Celal Ağabeyle tekrar buluştuğumuzda "Hasan Efendi, müdürün tayinini çıkarttım. Yalnız bir kadın biraz uğraştırdı. O yapmak istemedi bense bastırdım. Sonunda imzalamak zorunda kaldı. Birkaç güne kalmaz yazısı gelir." dedi.

Yazı gelmeden müdür beye herhalde telefonla haber gelmiş olacak ki yanıma geldi. "Hasan Hoca beni başka bir okula gönderiyorlar. Tekerimin önüne birisi taş koydu. Lakin onu bir türlü kaldıramadım" dedi. Ve kısa zaman sonra okuldan ayrıldı. Ben de Celal ağabeye durumu anlattım ve teşekkür ettim. Bana: "Hasan Efendi, bunu kimseye söyleme" diye tembih etti. Ben de bugüne dek söylemedim. İşte şimdi anlatıyorum. Çünkü olayın kahramanları hep gittiler. Artık anlatılmasında bir mahzur kalmadı.

27 MAYIS 1960 İHTİLALİ

Okuldan ayrıldıktan sonra bir saatçi dükkânı açmıştım. Dükkândan bir hatıra.

Rahmetli Celal ağabeyle Karakurt Caddesi'nden gidiyorduk. Akşam yakındı. Onun evi o yol üzerindeydi. Ben de Uluırmak Burhandede Camii'ni kıldırıyordum. Tahtatepen Camiinin önüne geldiğimizde hafiften esen bir rüzgâr vardı. O rüzgârla önümüzde küçük bir hortum oluştu. Hortumun içinden birtakım sesler duyduk. Ben anlamadım. Lakin Celal ağabey bana "Bak Hasan Efendi, bu rüzgâr ne diyor!" "Ağabey ben anlamadım ne diyor?" "Yakında Türkiye'de ihtilal olacak" diyor dedi. Ben şaşırmıştım. Çünkü ihtilal nedir hiç görmedim. Ayrıca Türkiye'de güçlü bir iktidar vardı. Rahmetli Menderes çok çalışıyordu. Bu şartlar altında bu olur muydu?

Fakat aradan ya 5 ay geçti ya 6 ay. Burhandede Camii cemaatinden rahmetli Yatağanlı Mustafa Özdemir çok yakın arkadaşımdı. Evinde radyo da vardı telefon da. Sabaha yakın gelmiş bizim evin kapısının tokmağıyla kapıya vuruyordu. Hemen koştum, baktım o… "Mustafa Efendi ne hayır?" dedim. Hoca'm askerler ihtilal yaptılar. Menderes ve arkadaşlarını topluyorlar. Radyoyu aç da bir dinle… Ben sana haber vermek için geldim." dedi ve gitti.

İçimden "Ben 6 ay evvel haber almıştım." diye geçirdim. Gerçekten Türkiye'de bir İhtilal oldu. Ondan sonra da çok kötü şeyler meydana geldi. Acısını millet hâlâ çekiyor. Rabb'im bir daha göstermesin.

İKİ BÜYÜK ZÂTIN TEŞRÎFİ

Bendeniz iki yıl İstanbul'da özel hocalardan ders alıp Konya'ya dönmüştüm. Yıl 1954'ün ortalarıydı. Sarı Yakup Caddesi üzerindeki Çiçekçiler Mescidi'nde görev yapıyordum. Cemaatimden Ali Ağaççı adında bir ağabey vardı. Cemaate çok devamlıydı. Bir akşam beni evine davet etti. "Arkadaşlar, ağabeyler gelecek, sen

de gel, onlarla tanıştırayım" dedi. Evi yakındı yatsıdan sonra gittim. Orada o gün için bulunanların başında Celal ağabey vardı. Ayrıca Sahipata Camii imamı Hafız Ahmet Büyükatıcıgil, Hafız Mustafa Gözükara, ev sahibi Ali Ağaçcı, makineci Süleyman, Abdurrahman Karagözler, Dişçi Hoca Efendi'nin kardeşi Ali Efendi vardı.

Bunlarla tanıştım. Orada oturdum. Ondan sonra her sohbetlerine benim gelmemi istediler. Celal ağabey bana özel ilgi gösteriyordu. Bir bakıma onunla tanışmamız böyle başlamıştı. Onun vefatına kadar da kesintisiz devam etti. O dönemde ben de ders aldım ve kardeşler arasına katıldım. Haftanın belli günlerinde sohbetlerimiz olurdu.

Celal ağabey Kur'an okuyanlara karşı özel bir sevgi beslerdi. Fakiri de çok sevmişti. Bazen özel olarak bana uzunca Kur'an okutur ve huşu içerisinde dinlerdi.

Bir gün bana: "Hasan Efendi! Hiç kimseye duyurmadan bugün bize gel" dedi. "Peki, ağabey." dedim. Yatsıyı kıldırdım, bisiklete atladım gittim. Evleri Furkandede Caddesi'ne paralel bir sokaktaydı. Yanılmıyorsam sokağın adı İpekçi Sokağı'ydı. Tam köşede eski bir evdi. Vardım, içeri aldılar. Oturdum. Ben daha başkaları da gelecek sanıyordum. "Hayır." dedi ağabey, "İkimiz oturacağız". "Şöyle uzunca bir Kur'an okuyacaksın. Doyasıya ben de dinleyeceğim." dedi. "Senden Yusuf suresini baştan sona okumanı istiyorum, haydi bakalım." dedi. Başladım. Okuma ölçülerinden "tedvîr" tarzıyla okudum. Olağanüstü durumlar olduğunu seziyordum. Çünkü çok huzurlu bir ortam oluyordu. Zaman zaman kendimden geçtiğimi hissediyordum. Gözlerim kapalı, loş bir ışık, dar bir oda içerisinde olsak da fezada cevelân ediyor gibiydim. Gözlerimi açmadığım için ağabeyin halini görmüyordum. Sûreyi bitirdim ve mührü vurdum.

Çaylarımız geldi. Onu sıcak sıcak içiyorken "Hasan Efendi!" dedi ağabey, "Es'âd Efendi'mizle Üstad'ımız Sami Efendi Hazretleri teşrif ettiler. Onlar da dinlediler. Seninle benim arkadaşlığım ve ilerde yapacağımız işlerle ilgili bir şeyler konuştular. Ne söylediklerini sen şimdi istersen söylerim. İstersen sonra söylerim." dedi. "Sonra söylersiniz ağabey." dedim. Zaman zaman hatırlattı ise de ben hep erteledim.

Yıllar sonra bana "O gün Es'âd Efendi'miz Üstad'ımıza beni sordu. Sonra seni sordu. Bunlar iki evladımızdır. İlerde beraber hizmet edecekler, beraber çalışacaklar" dedi. "Şu ana kadar beraber geldik. Ben ölünce yerime torunum İbrahim sana yardımcı olacak. Onun çalışması da benimle beraber çalışman mesabesinde olacaktır" dedi.

Evet, şu anda benim Vakıftaki idârî yükümü İbrahim Ethem taşıyor. Ben de Kur'an hizmetini götürüyorum. Elli sene önce söylenen bu sözler bugün pratikte aynen devam ediyor. Not: Şu anda yıl 2015'dir. Bendeniz yaşlılık dolayısıyla yöneticiliği Genel Kurul'a devrettim. Onlar da oğlum Mustafa Varol'u seçtiler. O başkan oldu, bendeniz de Kurucu Başkan olarak göreve devam ediyorum. Ancak İbrahim Ethem kendi işleriyle ilgilenmek üzere ayrıldı.

HASAN CELAL İSMİ

Başımdan üç evlilik geçti. İlk evliliğimden bir kızım bir oğlum oldu. İkinci evliliğimden iki oğlum ve bir kızım oldu. Üçüncü evliliğimden bir çocuğum olacaktı. Lakin eşim mutfakta bir yangın tehlikesi atlattı. Çok fazla korktuğu için düşük yaptı, nasip olmadı. Şu anda üç oğlum iki kızım var. Allah acılarını göstermesin.

Ekim 2005'de Celal ağabeyin evinde bir iftar sofrasında arkadaşlarlayız

Çocuklarımın çocuklarına gelince hamdolsun 15 tane torunum vardı. Birisini kaybettik. 14 tane kaldı. Diğer mümin kardeşlerimizin evlatlarıyla Allah onların da acılarını tattırmasın. Ortanca oğlum Mustafa'nın büyük oğlu dünyaya geldiğinde adını Hasan koymak istedim. Bu durumu Celal ağabeye söyledim. "Ben olsaydım Hasan Celal kordum" dedi. Bendeniz de hemen bu işaret üzerine torunumun adını "Hasan Celal" koymak suretiyle ağabeyin gönlünü almış oldum. Torunum Hasan Celal üniversiteyi bitirdi. İnşaat mühendisi olarak hayata devam ediyor. Kendisine başarılar diliyorum. Evlilik hayatımı, "Hayatımın Sosyal, Siyasal ve Kültürel Boyutu" bölümünde anlatmıştım.

ORADA İHTİLAL OLACAK... GİTME!

Biz bir grup meslektaş, mûsikî yeteneğimizi geliştirmek için ilahiler meşk ediyorduk. İstanbul'da iken rahmetli Saadettin Kaynak'tan ve bir de Dede Efendi'nin torunu Münir Dede'den ders almıştım. Konya'ya geldiğimde merhum Ahmet Kirdiş'ten, merhum Emekli Albay Muammer Tolasa'dan ve yine merhum Dr. Ali Kemal Belviranlı'dan ders almıştım. Bir müddet bunu grup halinde yapmıştık.

Merhum Dr. Ali Kemal Belviranlı Bey çok renkli birisiydi. Hafız-ı Kur'an'dı. Biraz Arapça biliyordu. Osmalıcayla ilgili kitapları vardı. Çok iyi İngilizce biliyordu. İngiltere'de kalmıştı. Mûsikîye de çok düşkünlüğü vardı. Pek çok ilahi bestelemiştir. Gayreti diniyye ve milliyesi vardı. Hareketli ve heyecanlı birisiydi. Güzel konuşurdu. Ancak son derece kıskanç birisiydi. Allah rahmet ve mağfiret eylesin.

Ben kendisinin çok iyiliklerini ve yardımlarını gördüm. Benim çok okuduğumu biliyordu. Özel bir itibar ve değer verirdi. Ehli Kur'an olduğum için de bazı çalışmaları beraber yapma arzusu vardı. Son döneminde kütüphanesindeki kitapların büyük bölümünü Hayra Hizmet Vakfı kütüphanesine bağışlamıştır. Zahirdeki görünüşü böyleydi. Kimsenin bir diyeceği yoktu. Lakin mânâ âleminin ileri gelen zatları tarafından pek makbul görülmediğine şahit oldum. Hatta benim kendisiyle çok fazla ilgilenmemi dahi istemediler.

Dr. Ali Kemal Belviranlı, Azerbaycan'ın komünist bloktan bağımsız hale gel-

mesinden sonra oraya gitmek istedi. Kitaplarından bazılarını da oraya götürmeyi düşünüyordu. O günlerde oralarda karışıklıklar oluyordu. Ebulfeyz Elçibey'le diğerleri arasında sataşmalar, dalaşmalar vardı. Ali Kemal Bey bana teklif etti. Beraber gidelim diye. Ben de hemen durumu anlattım ve Celal ağabeyden muvafakat almak niyetindeydim. Bana: "Hasan Efendi sen gitme. Çünkü iki üç gün içinde orada ihtilal olacak. Azerbaycan çok karışacak, senin için iyi olmaz. Ben müsaade etmem" dedi.

Evet, iki gün sonra gördük ki ihtilal oldu. Elçibey Nahçivan Özerk bölgesine kaçtı ve ortalık iyice karıştı. Ben gitmedim. Sonra arkadaşım Servet Akdoğan ile gittiler. Dönüşte Servet ile görüştüm. Çok sıkıntı çekmişler. "Gittiğime pişman oldum." dedi.

KABRİ NEBÎ'NİN PERDELERİ

Celal ağabey aşağıda gelecek olan durumu bizzat bana anlatmıştı. Malumdur ki Rasulullah (SAS) Efendimizin kabri şerifini çepçevre kuşatan ve üstü kapalı olan dört köşe bir eve benzeyen kabrinin kenarına vakti zamanında bir perde çevrilmiş ve biraz aşağıya da sarkmıştı. Ben her defasında onları görüyordum. Başkaları da görüyordu. Lakin o perdelerin çok eskimiş olduğunu neredeyse parçalarının aşağıya düşecek şekilde eskiyip yırtıldığını gören yoktu.

Ağabey anlatıyor:

"Hasan Efendi, bir gün baktım. O perdelerin artık orada durmasına gerek kalmadığını gördüm. Çünkü eskimiş lime lime olmuş. Buna rağmen orada ya unutulmuş ya da kimse farkında değil… Tahir Hoca Efendi'ye gösterdim. Onun da hoşuna gitmedi. Ben ona dedim ki; "Bu gece bunlar kaldırılsın" "Ah Celal Efendi! Bunu sen mi söylüyorsun?" dedi. Hocam oradaki idarecilerin çok duyarsız ve ilgisiz olduklarını bildiği için böyle söylüyordu. Yani "Sen kimsin de onları kaldırtacaksın!" demek ister gibi bir tavırla bunu söylüyordu. Ben de ona; "Hoca Efendi ben sana bunları kaldır demiyorum. Fakat kime söyleyeceğimi ben biliyorum" dedim.

Bir İstanbul dönüşü Eskişehir'de bir mola vermiştik.

Namazdan sonra eve geldim. Peygamber'imize durumu arz ettim. Seherden önce geldim. Baktım hiçbir şey kalmamış. Perdeler alınmış ve oralar temizlenmiş. Sonra bir adamını bulup sordum. Gece yarısı birtakım adamlar gelip o perdeleri alıp götürmüşler. Sabah namazından sonra Tahir Hoca'ya gösterdim. Memnun olsun diye. Fakat o "Nefsaniyet gösteriyorsu.n" diyerek beni itham etti. "Hâlbuki aynı şeyi o da yapabilirdi. Ama Allah bana nasip etti elhamdülillah…"

MUHAMMED HARRÂNÎ (HZ.)

Hadis-i Şerifte Rasulullah (SAS) efendimizin "müferridûn" diye ifade buyurdukları zevâttan birisiymiş, Muhammed Harrânî Hazretleri. Güneş sistemine bağlı olmayan seyyar yıldızlar gibiymiş bunlar. Menkıbelerini çok dinledim. Merhum Hoca'mdan ve Celal ağabeyden. Fakat kendisini görmek nasip olmadı.

Celal Ağabey anlatmıştı. Bir muhtıra dönemiydi. Harrânî Hazretleri Bursa'ya gidecekmiş "Biz götürelim" dedik. Erenköylü Remzi Bediz arabayı çekti, ben de yanına bindim gidiyoruz. Eskişehir yakınlarına geldik araba durdu. Hafifçe yol kenarına çektik. Şoför arabadan indi. Benzin deposunu açtı baktı, "Hiç benzin kalmamış." dedi. Bir bidon varmış, gelen otobüslerden birisine bindi ve benzin almaya gitti.

Biraz durduk "Gitti mi?" diye sordu. "Gitti efendim." dedim. Arabadan indi. Üzerine sıkışmış. Bana "sen taş topla getir" dedi. Öyle yaptım. Taşları yanına koydum geriye çekildim. İşini bitirdi geldi ve arabaya bindik. Oturuyoruz. Şoför arkadaş geldi. Bidonla getirdiği benzini depoya doldurmak için deponun ağzını açınca baktı ki depo ağzına kadar dolu. Şoför şaşkın şaşkın geldi yerine oturdu ve yürüdük. Eskişehir'e girmek üzereyken askerler yolumuzu kestiler ve arabayı durdurdular. 1971 yıllarında askerler hükümete muhtıra vermişlerdi. Sıkıyönetim vardı. Her geçen arabayı durdurup arıyorlardı. Bizi de durdurdular ve arabanın içine bir yüzbaşı baktı. Fakat bakar bakmaz hemen hazır ola geçti ve selam durdu. "Affedersiniz komutanım yolunuz açık olsun." dedi. Biz de yürüdük. Harrânî Hazretleri yüzbaşıya general olarak göründü herhalde ve yolumuza devam ettik.

HATMİN VE KIYÂMIN ZUHÛRU

9.9.2001 Pazar günü akşamı arkadaşlarımızdan İbrahim Baş'ın Erenköydeki evinde; Celâleddin Çelikkol ağabey, İlhan Armutçuoğlu, bendeniz, Bilal Acar, ev sahibi İbrahim Baş ve Ahmet Gözükara bir sohbette bulunduk. Yemek esnasında, yemekten sonra çok güzel hatıralar anlatıldı. Celal ağabey en eski hatıralarından Üstad'ımız merhum Mahmut Sami Efendi Hazretleri ile geçen hac ve umrelerinden, Şam'daki ziyaretlerinden, merhum Muhammed Harrânî'den güzel menkıbeler anlattı. Keza İlhan Hoca da yaşadığı tatlı olayları birer güzel hatıra olarak bize anlattı.

Bu hatıraların anlatılması esnasında benim de üzerinde araştırma yaptığım konuyla ilgili câlibi dikkat bir olayı burada not ettim.

İlhan Hoca anlatıyor;

"Merhum pederimle beraber İstanbul'a gittik. Meşhur camileri ve mezarları ziyaret ediyorduk. Sultanahmet Camii'ni ziyaret ederken, yanımıza bir zât yaklaştı ve "Yıldız Camii'ni de mutlaka ziyaret edin" dedi. Benim Sultanahmet Camii'nin tezyinatı ile ciddi şekilde ilgilendiğimi gören bu zâtın tavsiyesine uyduk. Bir taksi çağırıp gittik.

Yıldız Camii'ne girdik, gezdik. Gerçekten caminin tezyinatı, ahşap oymalarıyla mihrabı, minberi, tavanı ve pencereleri bütünüyle el emeği göz nuru bir şaheser.

Hayran kaldım. Âdeta büyülendim. Minberdeki nakışları incelerken orada gözüme bir levha göründü. Güzel bir sülüs yazı ve güzel bir istifle şöyle bir ibare yazılıydı:

"قال شيخ الاكبر محي الدين ابن العربي: ان اصلح الدول بعد الصحابة الدولة العثمانية فلا انقراض الدولة الي ظهور الختم و القيام"

Manası: "Şeyhu ekber Muhyiddin İbnül Arabî dedi ki: Ashâbdan sonra devletlerin en salihi Osmanlı Devleti'dir. Bu devlet Hatmin zuhûruna ve kıyâmın vukûuna kadar inkırâza uğramayacaktır."

Yazıdaki "Hatmin" ne olduğunu çözemedim. Fakat beni çok meşgul etti. Kime sordumsa cevap alamadım. Bir defasında merhum Abdurrahman Şeref Güzelyazıcıyla bir sohbetimiz olmuştu. Ona sordum. "Hazret'in neyi kastettiğini bilemedim" diye geçiştirdi.

Bir Hac yolculuğunda Medinei Münevvere'ye gelmiştim. Merhum Konyalı saatçi Osman Efendi'yi ziyarete gittim. Sohbet esnasında bu konu tekrar hatırıma geldi ve kendisine hadiseyi anlattım. Bu sözün Muhyiddin İbnül Arabî'ye ait olup olmadığını sordum. "Evet, onundur" dedi. "Peki, burada Hatim'den murâd nedir?" dedim. "Biliyorsunuz Rasulullah (SAS) Hatemül Enbiyâ'dır. Kıyamet'e yakın zamanda bir de Hâtemül Evliyâ gelecektir. Muhyiddin İbnül Arabî Hazretleri işte bu zatın zuhûruna işaret ediyor. Hâtemül Evliyâ olan zatın zuhûru ile birlikte Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına işaret ediyor" dedi. İlhan Hoca sözü burada bitirdi.

Fakat onun bu hatırayı anlatmasına sebep de şu oldu. Celâleddin Çelikkol ağabey anlatıyor: "Bir grup arkadaşla Hicaz'a gidiyorduk. Şam'da biraz kaldık. Orada merhum Muhammed Harrânî'nin ziyaretine gittik. Enteresan bir zâttı. Güzel şeyler anlattı. Bir ara orada bulunan bütün arkadaşlara hitaben Siz buraya kendiliğinizden mi geldiniz sanıyorsunuz? Mürşidiniz Sami Efendi çağırdı da öyle geldiniz. Ben doğuya bakıyorum onun gibi birisi yok. Batıya bakıyorum yok. Mısır'da ona yakın birisi vardı vefat etti. Şu anda başka yerde yok. Sami Efendi Hâtemül Evliyâ'dır. Nasıl ki Rasulullah Hâtemül Enbiyâ'dır. Bu da Hâtemül Evliyâ'dır. Mürşidinizin kıymetini bilin. Bundan sonra Sami Efendi'den bir derece aşağıda birisi gelecek. Fakat onu pek az kimse bilecek. Sami Efendi'nin zamanında ondan istifade etmeye çalışın diye oradakilere nasihatte bulundu." İşte bunun üzerine İlhan Hoca yukarıdaki hatırayı anlatmıştı.

Bu hatıranın beni ilgilendiren yönüne gelince: Kur'an-ı Kerim'in Kehf suresinde anlatılan Zülkarneyn kıssası Kur'an'ın anlattığı diğer kıssalar gibi son derece önemli bir kıssadır. Orada Zülkarneyn eliyle temeli atılan devletin parçalanmaları, bölünmeleri ve dağılmaları önlediği ve tevhid akidesine bağlı bir devlet olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda Türk kavimleri arasındaki dağınıklığı giderip bütün dünyaya nizam ve intizam veren bir devletin temelleri atılmıştır. İhtilaflar önlenmiş, parçalar bütünleştirilmiş, nizâm-ı âlem için hareket başlamıştır. Orada bu anlatılıyor.

Evet, Zülkarneyn tarafından oluşturulan bu evrensel otorite Osmanlı ile zirvesine ulaşıyor. Fakat tâ o zaman Zülkarneyn: "Bu Rabbim'den bir rahmettir. Fakat Rabbim'in va'di gelince, o bunu parça parça edecektir. Zira Rabbim'in va'di haktır,

dedi. (Kehf:98)

Sultan Abdülhamid Han'ın tahttan indirilmesiyle başlayan parçalanma, va'di ilâhînin geldiğini gösteriyor. Tam da o yıllarda Mahmut Sami Ramazanoğlu Hazretleri'nin zuhur ettiğini görüyoruz. Muhyiddin İbnül Arabî ifadesiyle Devleti Osmânî'nin yıkılması başlıyor. Hâtemül Evliyâ'nın zuhûru vaki oluyor. Kıyamet'i de şu ayet haber veriyor.

"O gün biz onları (insanları) dalgalar halinde birbirine çarpar duruma getiririz. Zaten Sûr'a da üfürülmüştür. Böylece hepsini bir toplayışla toplayacağız." (Kehf, 99)

Hâtemül Evliyâ'nın zuhûru olmuş, bütün insanlar âleminde anarşi başlamış, hepsi birbiriyle boğuşuyor. Kıyamet emri verilmiş, oraya doğru gidiliyor ve Osmanlı Devleti yıkılmıştır.

Hem Harrânî, hem Osman Efendi, hem de Muhyiddin İbnül Arabî, ümîd ediyorum sözlerinde isabet etmişlerdir. Allah bizleri muhafaza eylesin. Âmîn.

AĞABEY'İ SEVENLERDEN

AHMET GÖZÜKARA KARDEŞİMİZ ANLATIYOR

Bendeniz merhum abimi uzun zamandan beri tanırdım. Ama uzaktan tanırdım. Aklı evvel bir zâttı. Sami Efendimiz Hazretleri'nin sayılı bendelerinden olduğunu bilirdim. Hatta derslerimizde anlayamadığımız noktaları kendisiyle istişare ederdim. Uzun zaman kendisiyle komşuluk ve arkadaşlık yaptım. Bu vesileyle yanından hiç ayrılmadım. Hatıralarımdan biri şöyle oldu:

Bir dükkânımız vardı, ansızın çıkageldi. Ahmet! Bu yıl seninle ev halkın dâhil beraber hacca gidelim ne dersin? dedi. (Sene 1955)

Muhterem Abi: "Malumunuz bendeniz daha çalışıyorum, emekli olmadım, param da yok" dedim. Bana: "İstersen hanımınla beraber şu 1300 TL'yi al, müftülüğe yazıl, emekli olunca verirsin" dedi. O anda içime bir aşk ateşi düştü, hiç tereddüt etmeden parayı aldım, müftülüğe giderek yazıldım. Elden takip ederek 19 günde emekli oldum. O zamanlarda hemen emekli olup para almak zordu. Allah bir kolaylık verdi emekli oldum, hac paramızı kendisine takdim ettim. Bunu hiç unutamıyorum.

İkinci unutamayacağım hatıra, 1986 yılı. Ahmet bizim bu mahalleye bir cami lazım, itiraz yok. Hay hay abi. Yerini kolaylıkla bulduk. Temelini atıyoruz, tanımadığım kimseler de var, kendisi şu taşı ver diyor. Aldığı taşı Bismillah bu Peygamberimiz için, şu taşı ver, Ebubekir Sıddîk Efendimiz için ve böylece Cihâri Yâri Güzîn efendilerimiz için taşları temele attı. 3,5 ayda her şeyimiz tamam oldu, içine girdik, açılışını yaptık. Günlerden bir gün Sami Efendi'mizin torunu Mahmut Kirazoğlu geldiler. Celal ağabey kendisine Kur'an okuttu. Hep dinledik, Fatihalardan sonra Mahmut kardeşimiz Celal ağabeye: Abiciğim cami kubbeli falan değil ama ne kadar çok akustik var, bu nerden ileri geliyor? Hayretten dondum. Çok yerde biz bu akustik için uğraş veriyoruz dedi. Ağabey de bina olarak özel bir durum yok.

Herhalde Allah'tandır dedi…

Yine bir gün Hacı Celal ağabey telefon etti. Ahmet sabah 7.30'da çarşıya gidiyoruz. Abi erkenden dükkânlar falan açılmaz. Sen gel gel dedi, çarşıya indik. Bedestende bütün dükkânlar kapalı. Bir dükkân açık. Başını iki elinin arasına almış bir kardeşimiz düşünüp durur. Hey falan… Bir daha dengesiz hareket etme al şu paraları hemen borcunu ver! Ama şu günde de mutlak öde. Kardeşimiz parayı aldı dua ile birlikte eline sarıldı.

Sohbetlerimiz devam eder. Celal ağabey çay molasında doğrulur, ey kardeşler, Hasan Hoca'm, abim ve daha diğer arkadaşlar vardı. "Bu gece Hasan Hoca şu saatte, Reis şu saatte, Ahmet sen biraz geç kaldın" dedi. Bu manevi yolda böyle dostlar lazım efendiler, der ve bizi kamçılardı.

Yine en önemli hatıramı anlatayım da hepimize ders olsun: Bir gün Celal ağabey telefonla: "Ahmet bugün dolmuşa kadar yürüyeceğiz. "Emrin olur abi" dedim. Fakirhaneye kadar geldiler, ikimiz yola devam ettik. Bizim evin aşağısında köşeyi dönerken kasket şapkalı, şalvarlı orta boylu, sakallı, buğday tenli bir zat önümüze dikildi. Selam verdi ellerimizi sıktı ve bana dönerek: "Sarraf bilir altının kıymetini, insan bilir insanın kıymetini" dedi ve ayrıldık. Biraz yürüdük, Celal ağabey, "Ahmet!" "Buyur ağabey" "Bu adamdan başka merkepli bir adam daha vardı onu sen görmedin mi?" "Hayır ağabey görmedim, bu adam kimdi?" dedim. "Ahmet o adam Hızır Aleyhisselâm'dı dedi."

Yine bir sabah namazdan sonra beraber arabayla çıktık. Mevlana Türbesi'nin ilerisinde taş ekmek çıkaran bir fırın vardı. Oraya geldik. Ekmekleri sıcak sıcak aldık. Hasan Hüseyin Varol Hoca'mın vakfına geldik. Celal abim de evden küp tereyağı almış, ekmeklerin içine koyduk ve üçümüz çayla yedik.

AĞABEYİ SEVENLERDEN

İBRAHİM BAŞ KARDEŞİMİZ ANLATIYOR

Celâleddin Çelikkol abimiz İslam'a ve Müslüman kardeşlere çok büyük hizmetleri olan bir insandı. Bir gün sohbetimiz esnasında bu sene Ramazanı Şerifi Mekke ve Medine'de geçireceğiz diyerek bizi teşvik etti. 1983 yılı Ramazan ayında umreye gittik. Öyle güzel bir Ramazan geçti ki o zamana kadar yaptığımız umreler sanki hiç yapılmamış gibiydi. Döndükten sonra sohbetlerde Ramazan umresi konuşulmaya başlandı. Nihayet ertesi sene bir otobüs arkadaş toparlandı ve rahmetli Dr. Hulusi Baybal abiyi teşvik ederek onlar da 40 kişilik bir grup oluşturdu. Artık Ramazan umresi dillere destan oldu. Ramazan umresi yaygın halde yaşanır ve bilinir hale geldi ve halen Ramazan umresi olanca hızıyla devam edip gidiyor. Ramazan umresi böylelikle Türk halkına abimizin bir hediyesi oldu. Daha önce bilinmeyen Ramazan umresi şimdi herkes tarafından bilinir ve yapılır oldu.

Celâleddin Çelikkol abimiz her işte bir hayır olduğuna inanır. Herkesin derdine çareler bulmaya ve yardım etmeye kendini vazifeli hissederdi. Gene bir gün beni çağırdı, yanına gittim. Bu yıl umre görünüyor. Bu umreye bir barıştırma göreviyle

gideceksin buyurdu. Tabi ki ben hiçbir şey bilmiyordum. Abi hayırdır inşallah dedim, devam etti. A. Naci Kağnıcı ile Ömer Kirazoğlu arasında bir kırgınlık var ve devam ediyor. Medine'de bu iki kardeşimizi kucaklaştırıp barışmalarına vesile olacaksın buyurdu. Tamam, abi dedim.

Celal Ağabey yeğenleriyle, önündeki çocuk İbrahim Ethem Çimen'dir

Medinei Münevvere ye geldik. Birkaç gün sonra vesile oluşturuldu ve Kağnıcızade Hafız Ahmet'le Ömer Kirazoğlu ağabeyi kucaklaştırdık. Hem aralarındaki soğukluk gitti hem de Celal ağabeyin niyeti gerçekleşmiş oldu. Cenâbı Hakk da bizi buna vesile kıldı hamdolsun.

Celal abi gerçekten dürüst ve güvenilen zatlardan birisiydi. Ben antika tesbih meraklısıydım. Çok değerli bir koleksiyonum vardı. Bunlar bir mücevher hazinesi değerindeydi ve ben bunları banka kasalarında saklar, gelen gidenlerden görmek isteyenlere getirir, gösterirdim. Saatlerce zamanımı bu tesbihler alırdı. Birgün bana "otur bakalım" deyip yanına oturttu ve başladı. "Bu tesbihler senin kalbini ve gönül dünyanı çok meşgul ediyor. Rabb'ınla Rabıtanı engelliyor. Aynı zamanda kalbinde bulunması gereken Allah ve Rasulullah sevgisini engelliyor. Bu tesbihlere bir müşteri bulup satalım. Birisi cami arsası verecek biz de camiyi yapalım" diye bir teklifte bulundu. Bu tespihleri sattık parasıyla Erenköy girişine bir çeşme yaptık, bir de cami ve imam evi yaptık, artan malzemelerle arsaya 3 katlı bir Kız Kuran Kursu yapmaya karar verdik. Böylelikle bir çeşme, bir cami, bir imam evi ve bir de kurs yapmış olduk. Bunların hepsi şu anda faaliyetini sürdürüyor. Her konuda insanlığa ve İslam'a hizmet eden eşi bulunmaz bir insandı. "Sizin hayır bildiğinizde şer; şer bildiğinizde hayır olabilir. "Daima bu şuur ve duygu içinde olmaya çalış"derdi.

Celal abi küsleri barıştırmak, fakirlerin halini sormak, komşu haklarını gözetmek, darda kalanların halini sormak ve yardım elini uzatmakta çok hassas bir insandı. Bazı bazı beni yanına alır darda kalmış, borcu olan insanlara borçlarını kapatır hasta ve Allah dostlarını ziyaret ederdi. Usul usul ödeyin derdi. Yeni iş kurmak isteyenlere iş kurmalarında yardımcı olur, herkesin kimseye muhtaç olmadan yaşamlarını sürdürmelerine yardım ederdi. Çoğu zaman "bu kişilere hem yardım edeceksin hem de satıp ödemelerini sağlayacaksın" derdi ve her konu da yardımlaşmayı öğretirdi.

Bir gün Yahyalı'ya gideceğiz arabayı hazırla dedi. Gideceğimiz insan Yahyalılı Hasan Efendi'ydi. Yahyalı köyüne vardık ama arabamız yolun bozukluğu sebebiyle yürümedi ve bir kenara çekip ziyarete gittik. Döndüğümüzde ne görelim yeni dokunmuş bir çift halıyla arabayı örtmüşler hem arabayı korumuş, hem de güneşten zarar görmesini engellemişlerdi. Sordu: "Halıları kim örttü?" Köylüler "Biz örttük" dediler, bu halıları bize satın, hakkınız geçti bir çift halıyı bedelini verip aldı. İki halı bende 30 senedir hatıra durmaktadır.

Celal ağabey yine bir gün Medine'de bir ikindi namazını müteakip "Seninle bir yere gideceğiz" dedi. "Hay hay gidelim abi" dedim. Sami Efendi Hazretleri'ne ziyarete götürdü. Dönüşte Atasayar abiyi ziyarete girdik. Sohbet ve ziyaret sonrası bir yere daha uğrayacağız dedi. Ve Babu-l Mecit'te eski Osmanlılardan kalma bir hana geldik. İçeri girdik birçok insan halkayı zikir yapıyorlar. Usulca sordum "abi bunlar kimler?" diye. "Bunların hepsi de meczuplar" dedi ve ortaya bir tepsi pilav getirdiler. Herkes kıtlıktan çıkmış gibi yediler. Fakat tepsi hiç eksilmiyordu. Bak oğlum bunları gördün bunlara kimse akıllı demez. "Deli olmayınca veli olunmaz." Bunlar da meczup dedi. Fakat hiçbirisi abiye hürmette kusur etmiyorlardı. Sanki Şeyhleri gelmiş gibi hürmet ve saygı gösteriyorlardı. O kadar hayretler içinde kaldım ki ben şaşkın şaşkın onları izlerken birisi bana döndü dedi ki, "Ölmeden önce ölmesini bileceksin. Abine iyi sarıl, o sana şefaat edecek, kıymetini iyi bil" dedi. Günlerce bu sözün tesirinde kaldım hiç unutamadığım hal yaşadım. Gene bir gün Cennetül Baki'ye ziyarete girdik işte buradaki yatanlar ölmeden önce ölenlerdir. Verdiğimiz selamı hayatta imişler gibi alan Peygamber komşuları. Herkes burada ölemez, ancak ölmeden önce ölüp Allah'a kul, Peygambere ümmet olma şerefine nail olanlar ölebilir diye anlattı.

AĞABEYİ SEVENLERDEN

İLHAN ARMUTÇUOĞLU KARDEŞİMİZ ANLATIYOR

Yıl I962, İmam-Hatip Okulunu bitirmiştim. Gidebileceğimiz ne bir fakülte ne de yüksekokul vardı. İlkokuldan sonra da hıfzımı tamamlamıştım.

Askerliğimi Yedek Subay olarak icra ederken 1961 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü açıldı, askerliğimi bitirdim, arz ettiğim gibi 1962 yılında da Konya Yüksek İslâm Enstitüsü açıldı. İmtihanlara girdim. Konya Yüksek İslâm Enstitüsünün ilk talebeleri ve 1966 yılında da ilk mezunlarından oldum

Çocukluk yıllarımdan itibaren türbeler çok nazarı dikkatimi çekerdi. Diğer kabirlerden bunların farkı neydi? Nihâyet anladım ki, oralarda yatanlar başka.

Hazreti Mevlânâ'nın huzurlarına ilk vardığımda ney sesleri eşliğinde ziyaret esnasında başka bir âleme gidip gidip gelmiştim. Arayışlar başlamıştı. Aynı zamanda Meram Eski yol üzerindeki Mecidiye Câmii'nin imamı idim.

Konya'nın Meşhur hafızlarından ve okuyucularından Hafız Hasan Hüseyin Varol ağabeyimizi, dolayısı ile onun sevdiklerinden ve hürmet ettiklerinden Hacı Celâleddin Çelikkol ağabeyimizi tanıma imkânını bulmuştum.

Konya'nın meşhur evliyasından Hacı Veyiszâde Mustafa Efendiyi, Yedilerden Lâdikli Hacı Ahmed Ağa Hazretleri'ni, Adanalı Mahmûd Sami Ramazanoğlu'nu, Dişci Hacı Mehmed Efendi'yi ve emsali zevatı onlardan işitirdim. Kısacası Konya'da talebeliğimin ilk yıllarında arz ettiğim zevatı tanımamda Hacı Celâleddin Çelikkol ağabeyimizin dahli olmuştur.

Birlikte yaşadığımız bazı hatıratımı arz edeyim:

Yüce Mevlâ'mız 1964 baharında Mahmûd Sami Ramazonoğlu Hazretleri'ne derviş olmayı bendenize nasîb eyledi. Hacı Celâleddin ağabeylerin bizlerden mukaddem onun müntesipleri olduklarını zâten öğrenmiştim.

1970 li yıllarda, karayolu ile hacca gittiğimizde Hacı Celâleddin Çelikkol ağebey ile beraberiz. Hac tamamlandı. Ka'be'nin huzurunda, Altınoluk karşısında yatsı namazından sonra oturuyoruz. Önümüzdeki safta Hazreti Sâmi, kıdemli dervîşân, arka safta bizler, Hacı Celâleddin ağabey de yanımızda. Derken, bedevi kıyafetli bir zât sür'atle Efendi'miz Hazretleri'ni görünce durdu. Ay da tam Ka'be'nin tepesinde ayın on dördü, on beşi. O zât bir aya bakıyor, bir Ka'beye bakıyor, bir de Sami Efendi'miz Hazretleri'ne bakıyordu. Başladı ağlamaya. Bu bakışlar bir müddet devam ettikten sonra kendisini Sami Efendi'mizin kucağına bir attı, mübârek dizlerine başını koydu, kelâm yok, biz de seyr ediyoruz. Nihâyet Sami Efendi'miz o kişinin sırtını sıvazladı, o kişi başını kaldırdı, dikkatle Sâmi Efendi'mizin mübarek yüzüne baktı, ağlayarak Zemzem Kuyusu'na doğru gitti.

Ağlayanları görmüştüm de böylesini pek görmemiştim. Gözyaşları gözlerinden sicim gibi dökülüyordu. Ne gördü de üç noktaya bakıyordu? Ay'a, Ka'be'ye, Sâmi Efendi'mize, Celâleddin ağabeye "o Zât ne gördü de üç noktaya baktı" diye sorduğumuzda: "Ay'ın nurunu gördü, Ka'be'nin nurunu gördü, Evliyânın (Sâmi Efendi'mizin) nûrunu gördü." diye ondan duymuş ve öğrenmiştim.

Menemen Vakası'nı Konya Delibaşı Vakası'nı, Şeyh Saîd İsyânı'nı, Dersim İsyanı'nı. Anadolu Müslümanlarını tarihten silmek için bunların birer tertib olduğunu Hacı Celâleddîn ağabeyimizden dinlerdim.

Son Osmanlı Pâdişâhı Sultan Vahdeddin Han, artık Osmanlı'ya karşı bütün ehli küfrün ittifâkını (Başta İngiliz ve Yahudiler) olduğunu görüyor. Mübârek bir Ramazan akşamı İstanbul'daki meşâyihi Saray'da iftara davet ediyor, bizzât Pâdişâh sofrada hizmet ediyor.

Bu meyânda bir dönem Reîsü'l-Meşâyih olan Kelâmî Dergâhı Postnişîni Muhammed Es'ad Erbîlî Hazretleri de sofrada mevcuttur. Yemekler yeniyor, yemek duasından sonra Osmanlı haritası isteniyor masaya konuyor, masanın etrafındaki meşâyıh şehâdet parmaklarını harita üzerinde birer noktaya koyuyorlar.

O Meclisten M. Es'ad Efendi Hazretleri ayrılırken, Menemen'de bayram var diye ayrılmış. Meşâyıhın harita üzerine şehâdet parmaklarını koydukları noktalar, bugünkü Türkiye haritasının sınırlarıdır. Yâ Rab buradan içeriye artık düşman giremesin ma'nâsında bir hareket… Malumdur ki, öyle de olmuştur.

Menemen Vakası arz ettiğim gibi tamamen suni ve uydurmadır. Başta Muhammed Es'ad Erbîlî Hazretleri'ni ve yakınlarını tarihten silmek içindi. Ama gördük ki tarihten silmek isteyenler silindi, Onlar gönüllerde yaşamağa devam ediyorlar... Bizim yetiştiğimiz, cenâze namazında da hazır bulunduğumuz Karamanlı Hacı Osman Efendi vardı ve Es'ad Efendi'mizin ders vekillerindendi. Bir gün Es'ad Efendi'mize şöyle bir beyânda bulunuyor: "Efendi'm! Cenâb-ı Hakk'a ne kadar şükretsek azdır. Bizleri sizin gibi bir mürşidi kâmile mürîd eyledi."

Osman Efendi ne buyurdunuz? Aynı ifâdeleri tekrar ediyor. Es'ad Efendi'mizin cevâbı: "Osman Efendi! Sizler teberrük dervîşisiniz. Mürîd diye kime derler bilir misiniz? Kendisini hizmete öyle adayacak ki dirliği it dirliği, yatağı it yatağı, hanımı dul, çocukları yetim olanlara derler. Hanımı var ama hanımı koca yüzü gördüğü yok, çocukları da var ama çocukları baba yüzü gördüğü yok. Mürid diye bunlara denir.

Celâleddin ağabey bendenizden Es'ad Efendi'mizin şu gazelini neredeyse her sohbette dinlemek isterdi:

Tecellâyı cemâlinden Habîbim nev-bahâr âteş.

Gül âteş, bülbül âteş, sünbül âteş, hâk ü hâr ateş.

Şüâ-ı âfıtâbındır yakan bi'lcümle uşşâkı!

Dil âteş! sîne âteş, hem dü çeşmi eşkbâr âteş.

Ne mümkün bunca âteşle şehîd-i aşkı gasl etmek.

Cesed âteş, kefen âteş, hem âbı hoşgüvâr âteş.

Hayâli şemi rûyinle aceb mi yansa cân ü dil!

Nigârım! Gel de gör, kalbim de âteş, âh u zâr âteş.

Ben el çektim safâyı hatır u ârâm-ı canımdan...

Safa âteş, cefâ âteş, karâr âteş, fırâr âteş.

Ne yapsam bu dili mahzunu mesrur eylemem Şahım!

Gam âteş, gamküsâr âteş, temennâyı mesâr âteş.

Ümîdi afiyet besler mi Es'ad yârden hâşâ.

Saçar oldukça gözden ol nigârı gülizâr âteş...

Lâdikli Hacı Ahmed Ağa Hazretleri'ni bizlere tanıtan vakit vakit ziyaretlerine götüren Hacı Celâleddîn ağabeyimizdir. Ahmet Ağa Hazretleri'ni birlikte ziyaretimizde Ahmed Ağa Hazretleri'nin anlattıkları: Müslüman esirlerden biri Rusya'da bir dul kadına Ruslar tarafından uşak olarak verilmiş. Hayat memat meselesi. Kadın zamanla bizim esire sarkıntılık etmeğe başlamış. Esir ciddî manada ehl-i takvâ, ciddî bir Müslüman.

Bir gün Rus kadın ikinci kat evin merdiven başında esîri sıkıştırmış illâ. O da ben domuz eti yemem diyerek teklîfi reddediyor ve kadını iteliyor. Kadın merdivenden aşağı yuvarlanıyor. Kadın iftira ediyor, bana saldırdı diyor, resmî makamlara şikâyet ediyor.

Derken esir zindana atılıyor, görevliler tarafından işkencenin her çeşidine tabi tutuluyor, işkencelerden biri de şu:

Esirin elleri ayakları bağlı, yukarıki mekandan bir yerden esirin üzerine işemeler dâhil her işkence yapılıyor.

Derken Hızır Aleyhisselam tarafından Ahmed Ağa Hazretleri'ne bir görev veriliyor. Esiri zindandan kurtar diye.

Onlar için mânî yok, vardım diyor. Durumu perîşân ayaklarındaki zincirleri çözdüm, sırtıma aldım, Türkiye hudutlarına getirdim, bir çeşme başına bıraktım, üstü başı tamamen necis olduğu için taşımakta zorluk vardı diyor.

"Sen yıkanadur, sana temiz elbise getireyim." dedim, gittim. Elbise getirdim, giyindi, İzmirli imiş, yum gözünü aç gözünü memleketine teslim ettim diyor.

Bir gün gene bir görevdeyiz, sabah namazını İzmir'de bir camide kıldık, namazdan sonra bir çayhanede birer çay içtik, baktım o kurtarılan esir de orada, başından geçenleri oradakilere anlatıyor. Ben de seni getiren bendim diye hatırlatmadım diyor.

Âlemde neler neler yaşanmış.

Hacı Celâleddin ağabeyle yaşadığımız hatıralardan birini bir latife ile bitireyim:

Hacı Veyiszade Mustafa Efendi Hazretleri bir sofradadır. Konya sofraları malum.

Sofrada Ağazâde Osman Efendi, Kağnıcı Hâfız bir de Hafız Tâhir Karagöz var. Hoca Efendi Hazretleri onlara soruyor:

"Osman Efendi sesin dostu nedir, düşmanı nedir?"

Cevaplar latifeli. Hoca'm ekmek kadayıfı üzerinde iki parmak kaymak olursa benim sesime iyi geliyor.

"Kağnıcı sen söyle!"

"Hoca'm ekşi, turşu dokunuyor, sütlüler iyi geliyor."

"Karagözün oğlu! Sen söyle!"

"Hoca'm sesin dostu aşktır aşk!" deyince, Hoca Efendi Hazretleri'nde cezbeli bir hareket. Sofraya konmuş bulunan çorba da devrilmiş.

Konya'mızın eski günleri de istikbâle doğru yürüyen günleri de güzelden daha güzel.

Muhterem Hafız Hasan Hüseyin Varol Hoca'mın kırâatını, makamâtını, sesini özlediğimi söylemeliyim. Dervîşlik yolunda, talebelik yıllarımızda bize rehberlik eden Hacı Celâleddin ağabeyimizi ve emsalini rahmetle anmalıyım. Yüce Mevlâ'm sevenleri dünyâda ve ahirette ayırmasın...

GÜZEL İNSAN ÖMER KİRAZOĞLU (Rahmetullahi Aleyh)

1916 yılında Kayseri'de doğdu. Babası Kirazzade H. Ahmed Efendi ile dedesi Ömer Efendi Hoca olduğundan ilim muhitinde büyüdü. İlk dinî bilgileri babasından öğrendi. Babasının ticaretle de uğraşması ve zaman zaman İstanbul'da ikamet etmelerinden dolayı ilk ve orta öğrenimini İstanbul ve Kayseri'de tamamladı. Li-

seyi bitirdikten sonra dinî eğitim almak amacıyla Mısır'a gidip Ezher'de okumak istediyse de bu teşebbüsü sonuçsuz kaldı. Bu sırada İstanbul Mühendislik Mektebi'nde (İstanbul Teknik Üniversitesi) asistanlık yapan eski Beşiktaş müftüsü Fuat Çamdibi'nin teşvikiyle bu okula girdi ve 1946 yılında mezun oldu. Talebe iken bazı ulemâ ve meşâyihin sohbetlerine katılmak suretiyle dinî bilgilerini geliştirdi. Elmalılı Muhammed Hamdi Efendi, Fâtih Camii imamı Ömer Efendi, Fatih Müftüsü Bekir Hâki Efendi, Ömer Nasuhi Bilmen, Ali Haydar Efendi, Tâhir Efendi onun feyiz aldığı âlimlerden bazılarıdır.

Yükseköğrenimini tamamladıktan sonra Nakşi şeyhlerinden Mahmut Sami Ramazanoğlu'nun kızıyla evlenip Adana'ya yerleşti. Karayollarında ve diğer bazı kuruluşlarda mimar mühendis olarak çalıştı. 1951'de kayınpederi ve ailesiyle birlikte İstanbul'a geldi. Burada 1952 1953 yıllarında Ali Kemal Belviranlı ile birlikte aylık İslâm'ın Nuru dergisinin yayın çalışmalarına katıldı. Bu dergide gerek kendi adıyla gerekse takma isimle yazı ve şiirler yazarak basın hayatına girdi.

1953'te Mahmut Sami Efendi'nin ardından Şam'a gitti, altı ay kadar kalıp İstanbul'a döndü. 1959 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen Süleymaniye Camii onarımı sırasında şantiye şefliğine tayin edildi. Klasik Osmanlı mimarisine ilgi ve merakı da bu sırada başladı. Ekim 1960'ta görevine son verildiyse de, Süleymaniye'yi tanımak suretiyle daha da geliştirdiği klasik mimarinin zevk ve üslûbunu bir taraftan sanat tarihi hocalığı yaparak, diğer taraftan bu üslûp özelliklerini aksettirecek mâbedler inşa ederek yaymaya ve yaşatmaya çalıştı.

Ömer Kirazoğlu 19 Temmuz 1989'da Medine'de vafat etti. Allah rahmet eylesin.

Eserleri: Çoğu devrin dinî gazete ve mecmualarında yayımlanmış öğüt verici, dinî-millî heyecan uyandırıcı manzumelerle bazı makaleler kaleme alan müellif 1980'li yıllardan itibaren bunları Ömer Kirazlı adıyla kitap haline getirmiştir.

1. Birinci İstişare: Manzumelerinin toplandığı kitabıdır.

2. İkinci İstişare: Niyazi Mısrî ve Şeyh Galib gibi mutasavvıf şairlerin gazellerinin tahmisinden oluşmaktadır.

3. Hakk Elçisi Hz. Muhammed: Eserde Hz. Peygamberle ilgili yazılarıyla bazı na'tlar yer almaktadır.

4. Güzel Ahlak: Güzel ahlâkı âyet ve hadislerle anlatan kırk hadis özelliğinde bir eserdir.

ONUNLA TANIŞMAMIZ

Herkesin bildiği gibi Ömer Kirazoğlu Mahmut Sami Ramazanoğlu Üstad'ımızın damadıdır. Ben kendisini İstanbul'da okuduğum yıllarda "İslam'ın Nuru" mecmuasındaki yazılarından ve derginin idarehanesine gelip gitmesinden tanıyordum.

Güzel konuşurdu, güzel yazardı, güzel insandı. Son derece edebliydi. Bir büyük insana damat olmaya yakışırdı. Bazen edebi zayıf, ahlakı zayıf insanlara karşı da Efendi Hazretleri'ni koruyordu. İhvan arasında sevilen birisiydi. Şikâyet edenler

Merhum Ömer Kirazoğlu
Ağabeyim.

de oluyordu. Lakin bu durum ya Efendi'yi, ya tarîkatı ya şerîatı veya herhangi bir önemli şeyi koruma zorunluluğundan kaynaklanıyordu. Asla kendi şahsıyla ilgili değildi.

Bendenizi oldum olası çok severdi. Genellikle "Hasan Hafız" diye seslenirdi. Ayrıca fakire karşı bir "tevecc-cühü" vardı. Kendisiyle mektuplaşıyorduk. Bendenize hitaben yazılmış çok içli mektupları bulunuyor. Bu mektuplar Osmanlıcayla yazılmış, içerisinde Arapça metinler bulunan muhtevası hikmetli mektuplardır. İnşallah bunları buraya alacağım. Böylece hem başkaları da faydalansın hem de Ömer Bey ağabeyin bizzat kendi eliyle yazdığı yazılar tescil edilmiş olsun.

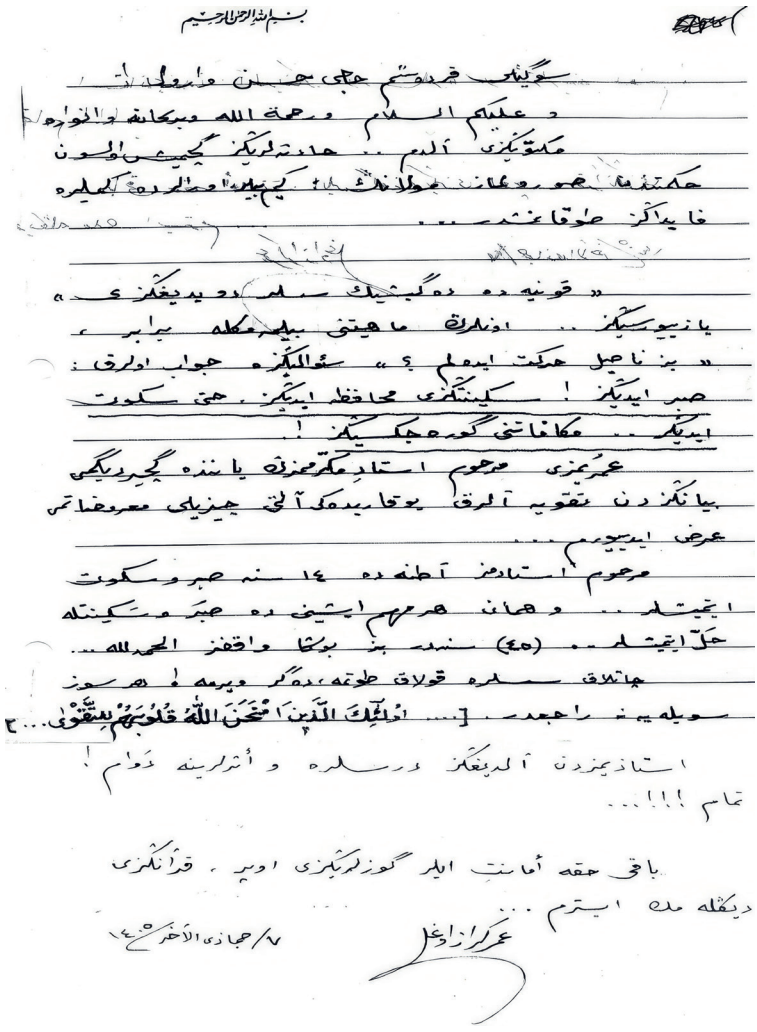

BİRİNCİ MEKTUP

Sevgili Kardeşim Hacı Hasan Varol!

Ve aleküm selam ve rahmetullahi ve berakâtühû ve envâruhû

Mektubunuzu aldım. Hadiseleriniz geçmiş olsun. Hikmetinden sorulmaz Mevlâ'nın kimbilir oralarda kimlere faydanız dokunmuştur. [8]

Konya'da değişik sesler duyduğunuzu yazıyorsunuz… Onların mahiyetini bilmemekle beraber "Biz nasıl hareket edelim?" suâlinize cevap olarak "sabrediniz, sekînetinizi muhafaza ediniz! Hatta sükût ediniz… Mükâfatını göreceksiniz…"

Ömrümüzü merhum Üstad'ı Mükerremimizin yanında geçirdiğimizi beyanınızdan takviye alarak yukarıdaki altı çizili marûzâtımı arz ediyorum…

Merhum Üstad'ımız Adana'da 14 sene sabır ve sükût etmişler… Ve hemen her mühim işini de sabır ve sükût ile halletmişler… 45 senedir biz buna vakıfız elhamdülillah…

Çatlak seslere kulak tutma, değer verme! Her söz söyleyene râcîdir. "Onlar, Allah'ın, gönüllerini takvâ ile imtihan ettiği kimselerdir" (Hucurat,3)

Üstad'ımızdan aldığınız derslere ve eserlerine devam! Tamam!

Bâki Hakk'a emanet eyler gözlerinizi öper, Kur'anınızı dinlemek isterim.

Ömer Kirazoğlu

7 Cemaziyelâhir 1405

Ömer Kirazoğlu bir konuşma anında.

8 Açıklama: Hapishaneden çıktığımı yazmıştım. 1984 senesinin başlarında içerideydim. Hapisteyken Sami Efendi'miz vefat etmişti. Onun yerine kim geçecek? gibi söylenti-ler oluyordu da bendeniz onu sormuştum.

Ömer Ağabey Şekerci Reisle.

IKINCI MEKTUP

بسم الله الرحمن الرحيم

٢/ ربيع الاول ١٤٠٦

سوگیلی قردوشم حافظ حسن حسین وارول !

وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته وانواره

قیمتلی مکتوبکزی یکی آلدم. ممنون و مسرور اولدم.

خلاصه‌کزک تبشیراتی بزلری سه‌ویندیردی الحمدلله !...

صبریکزک مکافاتنی گوردیکز، دها ده گوره‌جکسیکز

الحمدلله. دیگر ایشلرده ده هپ اویله‌در. ماشاءالله !

بورایه گلمکلک نیتکزه ده چوق ممنون اولدم. ربّمز

خیرلی وسیله‌لرله قاووشدوز انشاءالله !...

اقامه بولمق بوراده مسئله‌در. خاطریمه ٣ احتمال گلدی :

١ - حلبی طاهر افندی خوجه‌مزک بوراده وظائفده اولان بخاری ذاتلر وار.

اونلرک دلالتیله اولابیلر.

٢ - سن أهل قرآن اولدیغک ایچون، فضیلتک دلالتیله مراجعت

ایدیلرک، بوراده عارف حکمت کتخدا سنده (٦٠) قدر قرائته عائد کتابلر واردر.

اونلری تدقیق ایتمک اوزره مراجعت اولابیلر.

٣ - مصطفی طوب باش دگلر بوراده بیوک بر انشاآت ایشی

آلمشلر اونلرک گیرته‌جکی ذاتلر میاننه گیرمک امکانی اولابیلر

حقدن آن خیرلیسنی طلب ایدرز.

باقی حقه امانت ایلر مولد نبوی صلی الله علیه وسلم تبریک

ایلر. الی یوم البقا فیضندن استفاده‌یه جناب واهب العطایادن استرحام

ایدر. گوزلریکزی اوپرم قردوشم. صورانلره سلام. عمر کراز اوغلی

İKİNCİ MEKTUP

Sevgili kardeşim, Hasan Hüseyin Varol,

"ve aleyküm selam ve rahmetullahi ve berakâtühû ve envâruhû."

Kıymetli mektubunuzu yeni aldım. Memnun ve mesrûr oldum. Halâsınızın tebşîrâtı bizleri sevindirdi. El-hamdülillah…

Sabrınızın mükâfatını gördünüz. Daha da göreceksiniz. Elhamdülillah… Diğer işlerde de hep öyledir. Maşallah…

Buraya gelmek niyetinize çok memnun oldum. [9]Rabb'ımız hayırlı vesilelerle kavuşuruz inşallah…

İkâme bulmak burada meseledir. Hatırıma üç ihtimal geldi.

1.Hacı Tahir Hoca'mızın burada ve Taif'te olan Buhârî zâtlar var. Onların delâletiyle olabilir.

2. Sen Ehli Kur'an olduğun için müftülük delaletiyle müracaat edilerek burada (Arif Hikmet Kütüphanesinde bulunan) 60 kadar kırâata dair kitaplar vardır. Onları tetkik etmek üzere olabilir.

3. Mustafa Topbaş Beyler burada büyük inşaat işi almışlar, onların getireceği zâtlar meyanına girmek imkân olabilir… Hak'tan en hayırlısını talep ederiz.

Bâkî Hakk'a emanet eyler, Mevlidi Nebevînizi (SAS) tebrik eyler ilâ yevmi'lbek feyzinden istifadeyi Cenâbı Vâcibü'l Atâyâ'dan istirham eder, gözlerini öperim. Kardeşim. Soranlara selam…

Ömer Kirazoğlu

2 Rabiulevvel 1406

9 Açıklama: Bir ara bendeniz ikâme almak niyetiyle Medine'ye gitmek istemiştim ve mektupta bu hususu kendisine arz etmiştim. Bu satırlar ona cevaben...

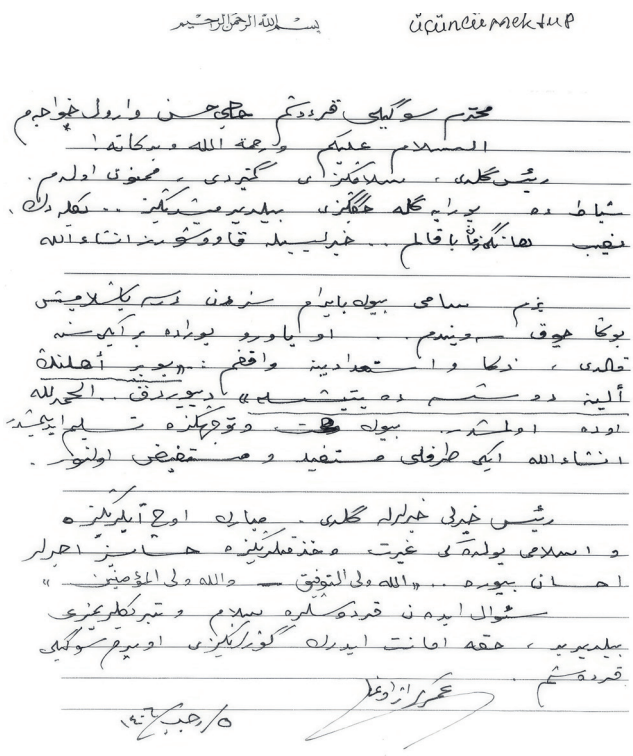

ÜÇÜNCÜ MEKTUP

Muhterem Sevgili Kardeşim Hacı Hasan Varol Hoca'm…

Es-Selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berakâtühû…

Reis geldi selamınızı getirdi. Memnun oldum. Şubat'ta buraya geleceğinizi bildirmiştiniz… Bekledik… Nasip hangi zaman bakalım… Hayırlısıyla kavuşuruz inşallah…

Bizim Sami Büyükbayram sizden derse başlamış, buna çok sevindim. O yavru burada bir iki sene kaldı. Zekâ ve isti'dâdına vakıfım; "Bu bir ehlinin eline düşse de yetişse…" diyorduk. Elhamdülillah o da olmuştur. Büyük himmet ve teveccühünüze teslim edilmiştir. İnşallah iki taraflı müstefîd ve müstefiz olunur.

Reis hayırlı haberlerle geldi. Üç aylarınıza ve İslamî yoldaki gayret ve hizmetlerinize hesapsız ecirler ihsan buyura… "Allahü veliyyüt tevfîk, vallahü veliyyül müminîn…"

Suâl eden kardeşlere selam ve tebriklerimizi, bildirir, Hakk'aemanet ederek gözlerinizi öperim. Sevgili kardeşim…

Ömer Kirazoğlu
5 Recep 1406

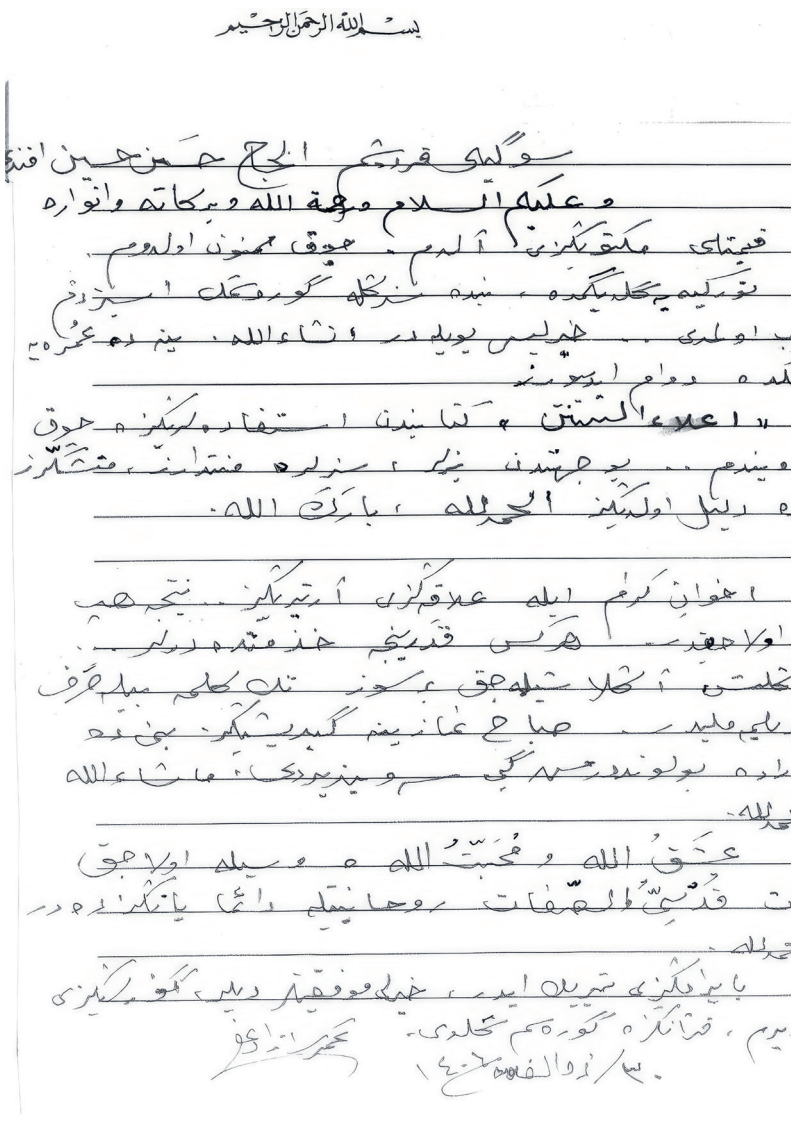

DÖRDÜNCÜ MEKTUP

Sevgili kardeşim el-Hâc Hasan Hüseyin Efendi,

"ve aleykümüs selam ve rahmetullahi ve berakâtühû ve envâruhû…"

Kıymetli mektubunuzu aldım, çok memnun oldum. Türkiye'ye geldiğimde ben de sizinle görüşmek istiyordum. Nasip olmadı… Hayırlısı böyledir inşallah. Yine de umreye beklemekte devam ediyoruz…

"İ'lâü's-Sünen" kitabından istifadelerinize çok sevindim. Bu cihetten bizler sizlere minnettarız, müteşekkiriz. Hayra delil oldunuz elhamdülillâh bârekallah…

İhvânı kiram ile irtibatınızı artırınız… Netice hep iyi olacaktır. Herkes kadrince hizmettedirler… Yanlış anlaşılacak bir söz bile sarf edilmemelidir. Sabah namazına gidişiniz beni de orada bulundurmuş gibi sevindirdi… Maşallah… Elhamdülillah…

Aşkullah ve mahabbetullaha vesile olacak zâtı kudsiyyus sıfât rûhâniyyetiyle daima yanınızdadır. Elhamdülillah…

Bayramınızı tebrik eder, hayırlı muvaffâkiyetler diler, gözlerinizi öperim. Kur'an'ınıza göresim geldi…

Ömer Kirazoğlu
30 Zilkâde 1406

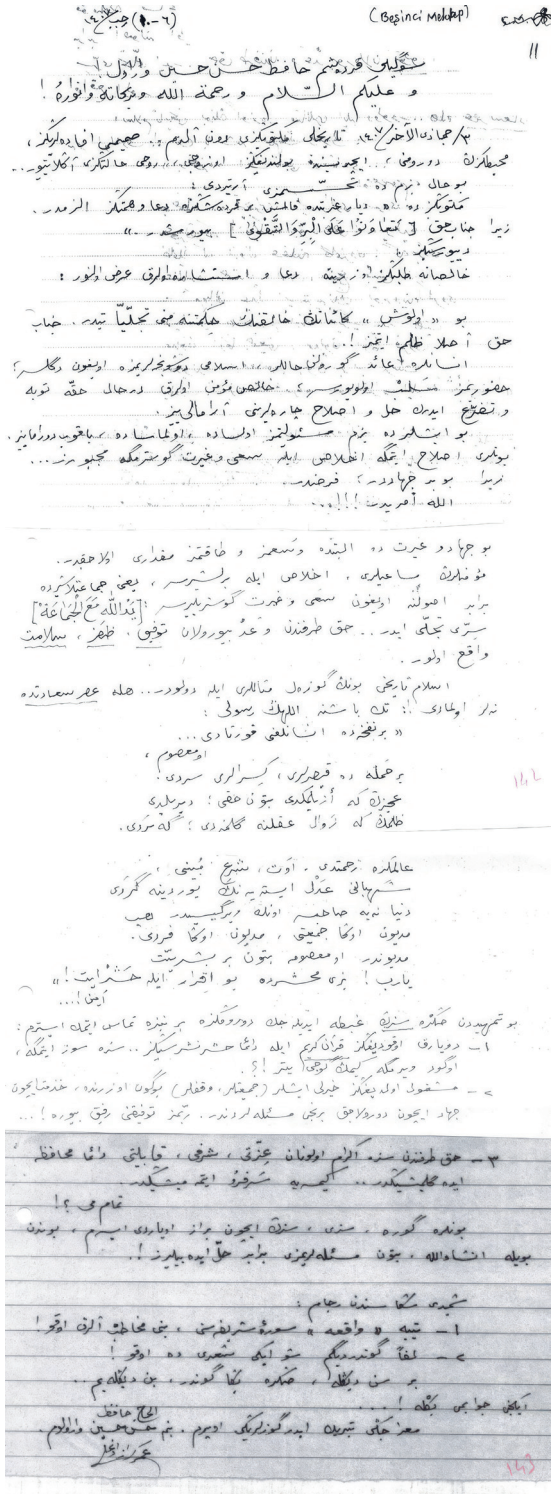

BEŞİNCİ MEKTUP

Sevgili kardeşim Hafız Hasan Hüseyin Varol,

"Ve aleyküm selam ve rahmetullahi ve berakâtühû ve envâruhû…"

3 Cemâziyelâhir 1407 tarihli mektubunuzu dün aldım. Samimi ifadeleriniz, muhitinizin durumunu, içerisinde bulunduğunuz üzücü haleti rûhiyetinizi anlatıyor… Bu hal bizim de tehassüsümüzü artırdı: Mektubunuza "diyâr-ı gurbette kalmış bir kardeşinize dua ve himmetiniz elzemdir. Zira Cenâb-ı Hakk "İyiliklerde ve takvada yardımlaşınız buyurmuştur." diyorsunuz.

Halisâne talebiniz üzerine dua ve istişare olarak arz olunur. Bu "oluş" kâinatın Hâlik'ının hikmetine mebnî tecelliyatıdır. Cenâbı Hakk asla zulmetmez!

İnsanlara ait görülen haller, İslami düşüncelerimize uygun değilse, huzurumuz selboluyorsa, halis mümin olarak derhal Hakk'a tevbe ve tazarru' ederek hâl ve ıslah çarelerini aramalıyız…

Bu işlerde bizim sorumluluğumuz olsa da olmasa da bakıp duramayız. Bunları ıslah etmeye ihlasla sa'yü gayret göstermeye mecburuz.

Zira bu bir cihaddır. Farzdır… Allah emridir…

Bu cihat ve gayrette elbette vüs'atimiz ve takatimiz miktarı olacaktır. Mü'minlerin mesâileri ihlas ile birleşirse, yani cemaatleşir de beraber usûlüne uygun sa'y ve gayret gösterilirse "Allah'ın gücü cemaatledir" sırrı tecelli eder. Hakk tarafından va'd buyrulan tevfîk, zafer, selâmet vâki' olur.

İslam Tarihi bunun güzel misalleriyle doludur. Hele Asrı Saâdet'te neler olmadı! Tek başına Allah'ın Rasûlü:

Bir nefhada insanlığı kurtardı o masum,
Bir hamlede kayserleri kisraları serdi.
Aczin ki ezilmekti bütün hakkı; dirildi
Zulmün ki zeval aklına gelmezdi geberdi.
Âlemlere rahmetti evet şer'i mübîni
Şehbâlini adl isteyenin yurduna gerdi
Dünya neye sahipse onun vergisidir hep
Medyûn ona cemiyyeti medyûn ona ferdi
Medyûndur o masuma bütün bir beşeriyyet
Yâ Rab bizi mahşerde bu ikrar ile haşret. Âmin

Bu temhidden sonra sizin gıbta edilecek durumunuza bir nebze temas etmek isterim:

1- Duyarak okuduğunuz Kur'an-ı Kerim'le daima haşır neşirsiniz. Size söz etmeye, öğüt vermeye kimin gücü yeter?

2- Meşgul olduğunuz hayırlı işler (Cemiyetler, vakıflar) bugün üzerinde hizmet için, cihad için durulacak birinci meseledir. Rabb'imiz tevfîkini rafîk buyura.

3- Hakk tarafından size ikram olunan izzeti, şerefi, kabiliyeti daima muhafaza edegelmişindir. Kimseye baş eğmemişindir… Tamam mı?

Bunlara göre sizi, sizin için biraz uyardıysam, bundan böyle inşallah bütün meselelerimizi beraber halledebiliriz.

Şimdi sana senden ricam:

1-Teybe "Vâkıa" sure-i şerîfesini beni muhatap alarak oku.

2-Yukarıda yazdığım şiiri de oku. Bir sen dinle sonra bana gönder. Ben dinleyeyim… İkinci cevabımı bekle!

Mîrac'ını tebrik eder gözlerini öperim. El-Hâc benim Hafız Hasan Hüseyin Varol'um…

Ömer Kirazoğlu
10 Recep 1407

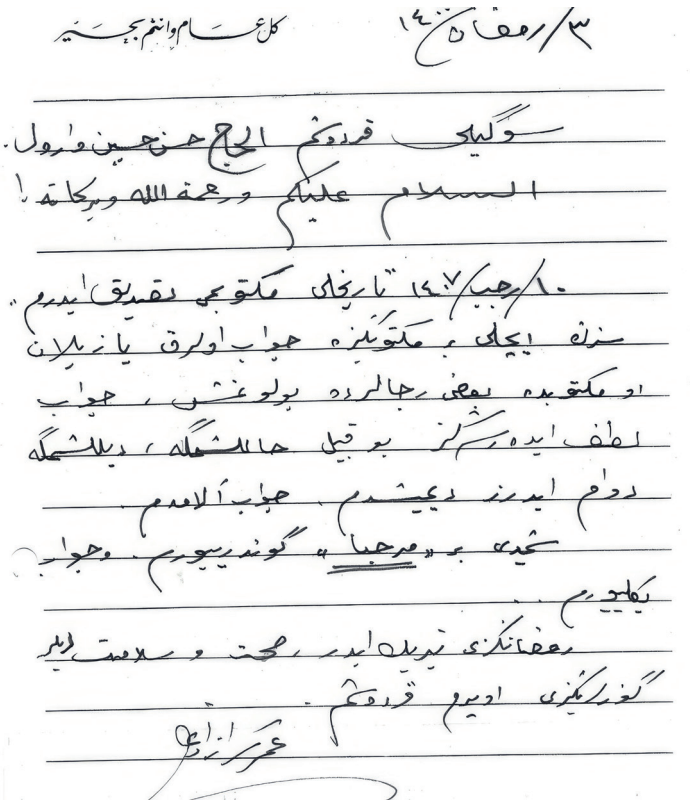

(Beşinci Mektup) (٦-١٠) جنگ

11

سقوطلی قرەداشم حافظ حسن حسنی وكيل !

و عليكم السلام و رحمة الله و بركاته و انواره !

٣/ جمادی الآخر/٢٠٧ تاريخلی ملتوبكزی دون آلدم . صحيحی افاده ايدركن محيطكزك دوروشی ، ايجو بسنده بولندیغكز اونوتمشكز ، روحی حالكزی آكلاتيور . بو حال بزم ده تحسسمزی آرتيردی :

ملتوبكز ده « يا رحمتده فالمش » قرەداشكزك دعا و همتكز الزمدر ، زيرا جناب حق [تعاونوا على البر والتقوى] بيورمشدر . "

ديو سيكلمز .

خالصانه طلبكز ، زيده دعا و استشاره اولرق عرض اولنور :

بو « اولوشن » كاشانك هايقلك هيكلنده مجلّيا تيدر . جناب حق آصلا ظالم ايتمز ! . .

انسانلره عائد گورولن حالر ، اسلامی دوشونجه يمزه اويغون دگلدر ؛ حضور يمز مسلمانلر اولوب سرسری ، خالصانه و مؤمن اولرق درحال حقه توبه و تضرع ايدرك حل و اصلاح چاره لرينی آرامالی يز .

بو ابتلالرده بزم مسئوليتمز ، اولدقجا ساده ، باقوب دوراماميز ، بونلری اصلاح ايچون اخلاص ايله سعی و غيرت گوسترمكه مجبورز . . .

زيرا بو بر جهاددر ؛ فرضدر .

الله أمريدر !!! . .

بو جهاد و غيرت ده البته وسعمز و طاقتمز مقداری آلاجقدر .

مؤمنلرك ساعيلری ، اخلاص ايله برلشرسه ، يعنی جماعتلشرده برابر اولورلر اويغون سعی و غيرت گوسترلرسه : [يَدُاللهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ] سرّی تجلّی ايدر . . حق طرفدن وعدُ بورولان توفيق ، ظفر ، سلامت واقع اولور .

اسلام تاريخی بونلك گوزەل مثاللری ايله دولودر . . هله عهر سعادتده نه لر اولمادی ! : تك باشنه الدهك رسولی :

« برنفخده اثنانلغی فورتادی . . .

اومعصوم ،

برحمله ده قهرلری ، كسرلری سردی .

عجزك كه أزليكدی بتون عقلی ؛ دیريلدی

ظلمك كه زوال عقلنه گلمزدی ؛ گه سردی .

SON MEKTUP

Sevgili Kardeşim el-Hâc Hasan Hüseyin Varol,

es-Selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berakâtühû…

10 Recep 1407 tarihli mektubumu tasdik ederim. Sizin içli mektubunuza cevap olarak yazılan o mektupta bazı ricalarda bulunmuş, cevap lutfederseniz "Bu kabil helalleşmeye, dilleşmeye devam ederiz." demiştim. Cevap alamadım.

Şimdi bir "Merhaba." gönderiyorum. Ve cevap bekliyorum.

Ramazan'ınızı tebrik eder, sıhhat ve selamet diler, gözlerinizi öperim. Kardeşim.

Ömer Kirazoğlu

3 Ramazan 1407

Açıklama:

Merhum Ömer Ağabey 10 Recep 1407 tarihinde uzunca bir mektup yazmıştı ve orada bendenizden bazı isteklerde bulunmuştu. O mektuba maalesef cevap verecek imkânı bulamadım. İş hayatımın bozulması, benim Almanya'ya gitmem sebebiyle çok zor ve sıkıntılı zamanlar geçirdim. O esnada da Ömer ağabey Hakk'ın rahmetine kavuştu ve istekleri yerine getirilemedi.

Son aldığım 3 Ramazan 1407 tarihli mektubu biraz da bu yüzden sitemli bir hava taşımaktadır. Fakat ben kendisini seviyor, sayıyor ve dua ediyorum. Umarım orada buluşuruz. Orada Cenâbı Hakk'tan kendisine rahmet etmesini dilerken, bizlere de hayırlı akıbetler ihsan etmesini niyaz ederim.

Merhûm Üstâd'ım Mahmut Sami Efendi Hazretleri'nin yanında ve onun müridânı yanında farklı bir durumu ve çok farklı bir konumu vardı, Ömer ağabeyin. Son derece kibar, olgun, herkese faydalı olmaya çalışan birisiydi. Çok kuvvetli ve keskin bir gayreti diniyyesi, bir gayreti vataniyyesi vardı. Gücü nispetinde mücahit bir insandı…

Ayrıca ıhvanın ihtiyaçları açısından da fevkalâde bir gayret ve himmet sahibiydi. Yukarıda geçen "Mahabbetin Sevkiyle Bir Ziyaret" başlığı altını tekrar okumanızı rica ederim. Zaman zaman Anadolu'ya gönderilir ve ıhvana sohbet ederek, onlara hizmet ederdi.

HİKMETLİ BİR HİKÂYE

Bir sohbetinde bahsettiği bir hikâyeyi ben hiç unutmadım, "Geçmiş asırlardan birinde bir mürşit, kâmil bir zât varmış. Kendinden ders alan ıhvanı içerisinden adı Mehmet olan birisi, Hazret'e hizmet edermiş. Evin çarşı pazar işlerini, su işlerini, hayvanların bakımı işlerini o yürütürmüş… On beş yıllık bir hizmet esnasında derviş Mehmet diğer arkadaşlarından dinlediği maneviyat kıssalarına imrenirmiş. Fakat kendisinde hiçbir ilerleme olmadığını düşünerek de üzülürmüş.

Bir gün kendi kendine "Benim bu kapıda nasibim yok galiba, ben Hazret'ten izin isteyeyim kendime başka bir mürşit bulayım" diye düşünmüş… Fakat bu düşünceyi taşırken de çok hüzünlü, kederli ve aynı zamanda da suratı çok asıkmış.

Derviş Mehmet bu hal üzereyken Hazret balkondan görünmüş. Bakmış Mehmet oturuyor. Lakin çok gergin, suratı asık, sıkıntılı bir hali var. Seslenmiş "Mehmet evladım evde un kalmamış, şu merkebe biraz buğday yükle de değirmende un yaptır getir." demiş. Mehmet içinden "Bu hizmeti de yapayım helalleşip izin alayım gideyim." demiş. "Peki, Efendi'm." diye cevap vermiş…

Derviş Mehmet hemen harekete geçmiş. Eşeğin üzerine bir çuval buğday yüklemiş, değirmene doğru yola koyulmuş. Fakat derviş Mehmet hem gidermiş hem de içinden konuşurmuş "On beş senedir bu kapıda hizmet ederim, ne doğru dürüst rüya görürüm, ne manevî bir hal taşırım, hiçbir şeyim yok." diyerek hayıflanırmış. Bir taraftan da yola devam edermiş.

Bir yere gelmişler. Karşılarına iki yol çıkmış. Mehmet tereddüt etmiş. "Hangi yoldan gideceğiz acaba?" diye… Tam bu sırada eşek "Mehmet demiş bak eğer sağdaki yola gidersek bizi bir köye ulaştırır. Orada bizi misafir ederler. Sana pilav, yağ içinde yumurta ikram ederler, bana da arpası bol saman verirler. İkimiz de rahat ederiz. Eğer öteki yoldan gidersek yağmur yağacak afat olacak, mallar, canlar zayi olacak, büyük bir sel gelecek, taşları ve ağaçları alıp götürecek" demiş. Bunun üzerine Derviş Mehmet eşeğin dediği yoldan gitmiş. Bir müddet sonra gerçekten bir köye gelmişler. Birisi onları misafir etmiş. Gerçekten de akşam yemeğinde eşeğin dediği gibi yağ içinde yumurta, pilav ayran gibi yiyecekler sofraya gelince Mehmet içinden hayıflanarak geçirmiş. "Ulan on beş senedir hizmet ederim fakat eşeği kadar olamadım. Bak ne dediyse çıktı." diyormuş.

Mehmet yemekten sonra gitmiş ahırda eşeğin yemine de bakmış. O da aynen eşeğin dediği gibi bol arpalı bir saman… Dervişin derdi artmış, hayıflanması yükselmiş. "Eşeği kadar olamadım" demeye devam etmiş…

Sonra onların kaldığı odaya köylüler gelmişler: Mehmed'e "Hoş geldin." demişler. Köylüler kendi aralarında konuşuyorlarmış: "Yahu ağalar bugün dere yoluna yağmur yağmış, âfat olmuş, büyük bir sel gelmiş koca koca ağaçları kökünden sökmüş, almış götürmüş, kayaları yuvarlamış, dereleri kapatmış, bazı hayvanları almış götürmüş, insanlar canlarını zor kurtarmışlar." diyerek birbirlerine anlatıyorlarmış.

Bunları dikkatle dinleyen derviş Mehmet hep kendi kendine bunları sanki önceden bilen birisiymiş gibi o hep aynı şeyi düşünüyor "On beş senedir bu kapıdayım lakin Hazret'in eşeği bile pek çok şeyi biliyor bende ise hiçbir şey yok. Hele bir döneyim bir gün değil bir saat bile durmam." diyormuş.

Sabahleyin yola çıkmışlar. Değirmende buğdayı un yapıp eve dönmüşler. Mehmet bir taraftan hayvanın yükünü indirirken diğer taraftan da asık suratıyla düşünüyormuş. Tam o sırada Hazret yine balkonda görünmüş. Bakmış Mehmet'te bir hal var. Sormuş: "Mehmet bir derdin mi var? Yorgun musun? Yoksa başka bir şey mi oldu?" diye.

Mehmet "Hayır Efendi'm yorgun değilim, lakin on beş senedir kapınızdayım, size hizmet ediyorum ama eşeğin kadar bile olamadım" demiş. Hazret sormuş: "Eşek ne yaptı Mehmet?" Bunun üzerine Mehmet yukarıdaki olayları aynen anlatmış ve eşeğin söylediği şeyler aynen çıktı." demiş.

Hazret tekrar sormuş: "Mehmet evladım, eşek bunu sana nasıl söyledi ve sen eşeğin bu söylediğini nasıl anladın?" demiş.

Mehmet durmuş ve cevap verememiş. Meğer derviş Mehmet hayvanların dilinden anlayabilecek seviyeye manen yükselmiş, fakat kendisinin farkında değilmiş.

Hazret "Mehmet evladım… Var git yolun açık olsun… Halkı irşad etme yolunda Allah yardımcın olsun. Kendine ve nefsine dikkat et!" demiş ve dervişi göndermiş.

Rahmetli Ömer ağabey bu hikâyeyi anlattılar ve "Maneviyat yolunda samimi ve ciddi olarak çalışanlar mutlaka karşılığını görürler. Ancak sadâkat gerekir, dikkat ve riâyet gerekir." diyerek sohbeti bitirdiler. Allah rahmet eylesin…

HAFIZ ALİ ULVİ KURUCU AĞABEY

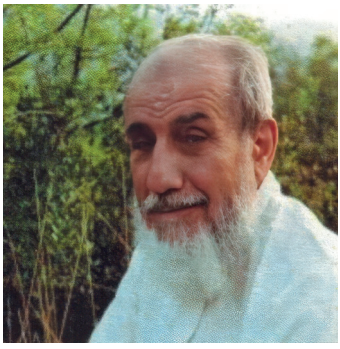

Merhum ve Muhterem
Ali Ulvi Kurucu

Ali Ulvi Kurucu 1922'de Konya'da doğmuş, orta öğrenimini ve hafızlığını bitirdikten sonra, dini eğitimi daha iyi alabilmek için 1939 yılında ailesiyle beraber Medine'ye hicret etmiştir. Yüksek Tahsili Mısır'da el-Ezher'de devam ettirmiştir. Mısır'dan döndükten sonra Medine'ye yerleşmiştir. Medine'de "Sultan Mahmud" ve "Şeyhülislam Arif Hikmet" kütüphanelerinde uzun yıllar müdürlük yapmış ve 1985 senesinde emekli olmuştur. 2003 yılında 81 yaşında vefat etmiştir. Cenâb-ı Hakk rahmet eylesin…

İLK TANIŞMAMIZ

Allah rahmet eylesin. Kendisini önce şiirlerini okuyarak gıyabında tanıdım. Merhum Mehmet Akif tavrında iletiyordu duygularını, sezgilerini, dileklerini. Henüz kendisini görmemiştim. Ama hayalimdeki Ali Ulvi Kurucu, şiirlerindeki gibi hareketli, lezzetli ve çok düzgün konuşan birisiydi. Onu, her şiirini okudukça böyle sanırdım. Böyle tasavvur ederdim.

Kendisiyle ilgili önemli bir hatıramı Mustafa Celâleddin Çelikkol ağabey'in bölümünde nakletmiştim. Oradan tekrar okuyabilirsiniz. Orada bu zatın Rasulullah (s.a.v.) Efendimizle hemen görüşebilecek kadar kâmil birisi olduğu anlaşılıyor.

Bir gün bir haber geldi; "Meram'da Ali Ulvi Kurucu ağabeyi ziyaret edeceğiz, gider misin?" diye. "Elbette." dedim. Gerçekten çok arzu ediyordum. Yeğeni, Sarraf Ziya Küçükaşçı'nın evindeymiş. Gittik, görüştük. Ağabey sohbete başladı. Fakat

ne göreyim. Konuşma esnasında tekliyor. Eskiler buna "rekaket" derlerdi. Yeni tabiriyle "kekeme" denecek kadar tutuk konuşuyordu.

Onun bu hali bana öyle tesir etti ki, şaşırdım, şok oldum. Hayalimdeki Ali Ulvi ağabeyle gerçeği, konuşma yönüyle hiçbirbirine uymuyordu. O kadar bedime vardı ki, ben de konuşmalarımda kekelemeye başladım. Zamanla onun bu haline alıştım. Ama ben de uzunca bir zaman konuşmam esnasında o rekâketi yaşadım. Şiir okurken veya Kur'an okurken öyle olmuyor, sadece konuşurken oluyordu.

Ali Ulvi ağabeyin Konya'ya her gelişinde mutlaka kendisiyle görüşürdüm, sohbetinde bulunurdum. Merhum Dr. Ali Kemal Belviranlı onu hiç bırakmazdı. Hatta bir ara "Gümüş Tül" adıyla ağabeyin şiirlerinden bazılarını bastırmıştı. İyi bir Hafızı Kur'an'dı. Mısır'da okumuş iyi bir âlimdi. Uzun yıllar Medine'de kütüphanede hizmet etti. Ve oradan da emekli oldu. Yazın Konya'ya, İstanbul'a ve benzeri yerlere gelirdi. Kâmil bir mümin olmanın yanında yine kâmil ve ehli hal bir mutasavvıftı.

BİR DAHA GÖRÜŞMEYECEK MİYİZ?

Ali Ulvi ağabeyin vefatından 5, 6 ay kadar önceydi. Kendisini hakikaten seviyordum. Saygı gösteriyordum. Ziya Özboyacı arkadaşımızın evinde bir akşam, maneviyatı bol bir sohbet yaptık. Sohbet bittikten sonra biz bir, iki arkadaşımızla aşağıya indik. Henüz aşağıda arabamıza binme hazırlığı içerisindeyken onlar da indiler. Ben arabaya binmekten vazgeçtim ve onlara doğru yürüdüm. "Ağabey" dedim, "gerçi yukarıda vedalaştık ama son bir defa daha görüşelim diye düşündüm" dedim. Benim bu sözüm üzerine şöyle bir irkildi. "Bu son görüşmemiz mi, bir daha görüşemeyecek miyiz?" der gibi bir irkilmeydi bu.

"Hayır ağabey, inşaallah daha çok görüşeceğiz. Ama bu gelişinizin son görüşmesi manasında söylemiştim." dedim. "Bu idrakinizden çok memnun oldum." dedi ve arabaya bindi.

Fakat hani bir söz vardır: "Söyleyene bakma, söyletene bak." diye. Gerçekten Ali Ulvi Ağabeyle, Medine'de bir telefon görüşmesi dışında, ne kadar gayret ettimse de görüşemedim. Bir müddet sonra o vefat etti. Şimdi artık onu şiirlerinde, sohbetlerinde görüyor ve rahmetle anıyorum ruhu şad olsun.

Hafız Ali Ulvi Kurucu.

MADDE VE ÖTESİ

Madde oldukça bugün, felsefenin tek emeli,
Daha birçok yıkılışlar gelecek. Beklemeli!
Çünki, insanı bütün dış yapısından görüyor,
Mâneviyyatını ihmâl ederek öldürüyor!

Sâde kan, sâde sinir, etden ibaretse yeri,
Nerde insanın ezel bezmine âid değeri?
Ruh ve mânâyı bu âlemden ibaret sanmak,
Ne karanlık yola sapmak, ne kadar aldanmak?

Rabbin, insanlara ihsanı: İlâhî gerçek;
Bedenin, ruha olan aşkını te'mîn edecek!
Görünen âlemin ardında, ne âlemler var;
Mü'min insan, onu ruhiyle temaşaya dalar!
Hafızandan bulanık izleri artık sil de,
Melekût âleminin seyrine dal sahilde!
Uyanın, çünki bütün çevreyi yangın saracak,
Bu uyanmak, o kızıl tehlikeden kurtaracak!

Hep bu azgın, şımarık, kanlı ve kaatil kişiler,
Bunların yaptığı korkunç ve karanlık işler,
Çiğnetir ülkeyi moskoflara, yüz bulsa yarın,
Müslümanlar! Kara gün çatmadan evvel uyanın!

Sağ başta Dr. Ali Kemal Belviranlı, Yanında Hafız Ali Ulvi Kurucu, Yanında Hattat Ali Rıza Efendi, Yanında Muhtar Bedir.

Yanında beyaz gömlekli kısa boylu Dr. Ali Kemal Belviranlı. Yanında uzun boylu sakallı Hafız Ali Ulvi Kurucu. Sol başta Diş Hekimi Nuri Yılmazgil. Oturanlar arasında bendeniz ve Hafız Ahmet Naci Kağnıcı. Sağ başta eli başında zât Nuri Baş, diğer iki şahsı tanımıyorum.

TASAVVUF

Gönül oldukça tecellîlere ma'kes ayna,
Belirir onda Tasavvufdaki aydın mânâ!
Uyan ey kardeşim artık, bu uyanmakla olur;
(Ölmeden ölmek) onun zevkini tatmakla olur!
Yenerek nefsini kurtul, şu behîmilikden;
Çünki cisminle değil, rûh ile insansın sen!
Uyanırsan, küçücük katreler umman olacak,
Şu harâb âlemin artık, bütün umrân olacak!
Uyanırsan, şu şüûnâtdaki her bir kelime,
Erdirir ruhunu mutlak ve hakîkî ilime!
Buna ermek, sana dünyâda gerekdir; zîrâ
Perdeler sıyırılıyor, bilki ölümden sonra!
Buna ermekle, tekâmül edecekdir şerefin,
Hep kemâl olmalı gâyendeki ulvî hedefin!
Sezilir, zevk ile ancak bu letâif bahsi,
Kalemin aczidir artık, tutulup inlemesi!

TASAVVUF

Arzusuna nefsin, bilerek hâkim olanlar,
Ruhen, o büyük gayenin askiyle yananlar,
Peygamberi rehber bilen ermişler izinden,
İhlâsa ererler, geçerek aşk denizinden!

DUA

Ne dilersen dile, dergâhı açıkdır Hak'kın,
Olur, olmazla azîz vaktini mahvetme sakın!
Gelerek kendine, pâk eyle gönül aynasını,
Dökülen gözyaşı kalbin, siler ancak pasını!
Düâ makbul olur zîrâ çıkar bir anda Allah'a,
Melekler imrenir yandıkça âteşler saçan âha!
Din uğruna candan geçebilmek ne saadet!
Yâ Rab, o şehidlerle beraber bizi haşret,
Lutfunla nazar kıl, bize Dîdârını göster,
Serden geçen âşıkların ancak Seni ister!

VATANIN GERÇEK SAHİBİNE

Îmânına saldırmayı meslek edinenler,
Hâlâ buna rağmen, yine aydın geçinenler,
Asla, bu asıl millete önder olamazlar,
Fikrî kölelikden ebedî kurtulamazlar!
Şen, gayeni şimşek gibi bir hızla yaşat da,
İlhamına, îmânının iclâlini kat da,
Düşman, o mehâbetli huzurunda eğilsin,
Herkes, vatanın sahibi kimdir, onu bilsin!
Günden güne, ulvî seviyen yükseliyorken,
Millet, seni, îmana önder biliyorken,
Dâvada hedef kutbuna son hızla ilerle,
Şahlanmayı alkışlıyacak kaafilelerle!

BÜTÜN BUNLARDAN SONRA BEN NE HALDEYİM?

Hayatımın tasavvuf boyutunu anlatıyordum. Şu anda ben ne yapıyorum, ne durumdayım?

Yukarılarda anlattığım Celal ağabeyin beyanına göre hareket ediyorum. Hiçbir yere intisap etmedim. Sami Efendi Hazretleri'ne olan bağlılığım devam ediyor. Derslerimi ve evradımı bırakmadım. Üç beş arkadaş Celal ağabeyle sohbete devam ediyoruz. Bir sıkıntım yoktur. Tasavvuf yolunda İmam Ebû-l Kasım el-Kuşeyri'nin tefsirini ve risalesini ve ruhuma uygun bazı eserleri okuyarak yoluma devam ediyorum. Örneğin İmam Rabbânî'nin mektûbâtını severek, hem de istifade ederek okuyorum. Ayrıca merhum Üstad'ım Mehmut Sami Efendi Hazretleri'nin "Musâhabe" isimli seri eserleri başucu kitaplarımdır. Bu arada bir de Niyâzi Mısrî'nin çok sevdiğim Dîvânı'nı okuyorum. O Hazret'in görüş ve ifadeleri de beni sarıyor.

Sohbetine gidebileceğim insan kalmadı. Benim bulunduğum yerlerde ise ben olduğum için de kimse konuşmuyor. Benim konuşmam lazım. Evet, ama kimse benim dilimi anlamıyor. Camide konuşan vaizler gibi konuşmam isteniyor. Bense başka bir dünyada yaşıyorum. Buna rağmen iki grup arkadaşım var. On beş günde bir onlara sohbet ediyorum. Günümün büyük çoğunluğu vakıfta Kur'an okutarak geçiyor.

Merhum Üstadım Mahmut Sami Ramazanoğlu'nun vefatından sonra ondan kalan cemaatin durumunu biraz evvel anlattım. Bunlardan Osman Efendi'nin Konya'ya uzanan kolundan cemaatin ileri gelenlerinin çoğu benim yakınım olan insanlardır. Onlar, kendi cemaatlerine katılmamı isterler. Süleyman Döndüren'in kendi ve cemaatinin ileri gelenleri de benim yakınım insanlardır. Onlar da kendi cemaatlerine katılmamı istiyorlar. Dernekler, vakıflar hatta siyasi partilerden sağdakilerden hepsi benim kendileriyle olmamı isterler. Artık benim için bunların hepsi bitmiştir. Sadece iki cemaat var: Osman Topbaş cemaati ve Süleyman Döndüren cemaati. Bunlardan birisini tercih etmem istendiğine göre ne yapmalıyım?

Ben, tam da bu ikilem içerisindeyken, Celal ağabey bir gün bana: "Seni rüyamda gördüm. Sırtında çok geniş bir cübbe var. Herkesi içine alabilecek bir cübbe. Sen eline bir makas almışsın, o cübbeyi küçültüp sadece kendi vücuduna uyduracağım diye uğraşıp duruyorsun. Hasan Efendi bırak o cübbe senin sırtında geniş geniş dursun, herkesi içine alsın." dedi.

Anladım ki benim herhangi bir cemaate dâhil olmam gerekmiyor. Oğlum Mehmet Bahâüddin'le bir gün konuştuğumuz bir sırada, "Baba, sizin herhangi bir tarafa dâhil olmayıp herkesle iyi olmanız çok isabetli bir hareket oluyor. Bu durumu korumanızda fayda var." demesi de bana uygun gelmiştir. Ancak bunlara rağmen yine de içimden atamadığım bir düşünce beni rahatsız ediyordu.

Bir gün rüyamda, bir ovada oluyorum. Yanımda kalabalık bir topluluk var. Onlarla yürüdük. Bir yere geldik, önümüze bir dağ çıktı. Dağ, tam bir balıksırtını andırıyor. Keskin ve yalçın bir dağ. Dağın önüne gelince yanımdaki topluluk ikiye ayrıldı. Hepimizin elinde güzel, eğerlenmiş atlar var. Cemaatin birisi dağın sağ tarafına, diğeri sol tarafına doğru yöneldi. Ben atın üzerine bindim ve dağa tırmandım. Bir yere geldim, at daha fazla yükselemedi. Dağ çok yüksek, keskin ve yalçın kayalar olunca gidemedi. Attan indim ve tırmandım. Tam dağın keskin yerine geldim. Göğsümün üzerine yaslandım. Atıma baktım, o da bana bakıyor. Ona; "Bak sen çıkamadın, ama ben çıktım." diyordum. Sonra arkadaşlara baktım, onları çok yakından görüyordum. Hepsinin atları elinde, garip ve pejmürde yolcular halinde birisi sağa gidiyor, diğeri sola gidiyor. Bu hal içerisinde uyandım.

Atlar, arkadaşlarımızın tarikattaki görevleridir. Yani bunlar, ihvanın sohbetiyle, dersiyle, terbiyesiyle meşgul olma görevi olanlardır. Bunların hepsini tanıyorum. Onlar daha önce hepsi aynı topluluğu oluşturuyorlardı. Osman Efendi'yle Süleyman Efendi ayrılınca bunlar da bölündü. Bense onlar beraberken de görevliydim, onlar ayrıldıktan sonra da görevliydim. Fakat onlar, kesin olarak ayrılınca benim onlarla da o yöndeki görevle de bir ilgim kalmadı. Şu anda hiçbir nam ve nişanım yoktur. Dağın sırtında olup bitenleri temaşa etmeye devam ediyorum. Gerçek anlamda bağımsız bir şahıs olarak yoluma devam ediyorum.

Zaten ben, anamdan yalnız doğdum, yalnız büyüdüm, yalnız okudum, yalnız yaşadım ve her şeyimde yalnızım ve sadece Mevla'ma bağlı gidiyorum. Bu sözlerimi şayet açıklamaya teşebbüs etsem, ne demek istediğim daha iyi anlaşılır. Ama boşver. Herkes aslında benim söylediğim gibidir de kimse farkında değildir.

Tarikat ve tasavvufta "Murakabe-i Vahidiyet" diye bir makam vardır. Fakir, şimdi bu makamda yaşıyorum.

" اَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ "

(Zümer, 4,5.)

Hem Kahhâr olan Allah, aynı zamanda Gaffâr'dır da… Kahrından Gufrân'ına sığınıyor ve hayatıma böyle devam ediyorum.

قُلْ اِنَّمَا اَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ * رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ

(Sad, 5,6.)

Ayetleri ışığında yaşamaya çalışıyorum. Rabb'imden hayırlı akibet niyaz ediyorum. Ve aşağıdaki şiirle dua ediyorum.

GÜNDÜZ GECE

Bilmediğim bir âlemden
Geliyorum gündüz gece
Durmadan hiç dinlenmeden
Gidiyorum gündüz gece

Bir gafletin bucağında
Bir hasretin ocağında
Çilelerin kucağında
Gidiyorum gündüz gece

Nedir evren nedir dünya
Nedir evvel nedir uhrâ
Bendedir aşk bende sevda
Gidiyorum gündüz gece

Hayatım ki bana fırsat
Yaratandan bir iltifat
Yolculuksa yüce maksat
Gidiyorum gündüz gece

Bir sel aktı şu dereye
Soruyorlar yol nereye
Dönüşü yok bir ülkeye
Gidiyorum gündüz gece

Misafirim bu ülkede
Belki de bir kazazede
Rabbe dua ede ede
Gidiyorum gündüz gece

MEÇHUL ASKER

HACIVEYİSZADE HACI MUSTAFA EFENDİ

Hacı Mustafa Kurucu, halk arasında kendisine Hacı Veyiszade Hacı Mustafa Efendi denirdi.

Mustafa Efendi'yi yaşadığı dönemde Konya halkının yediden yetmişe hepsi tanırdı. Karşısına her çıkan kimseye selam verirdi. O dönemde Konya halkı arasında henüz Müslüman olmamış bazı kimseler vardı. Müslümanlardan daha dikkatli ve terbiyeli idiler. Ben onlardan birisine dahi selam verip hatır sorduğunu gördüm.

Son derece sağlam bir hafızı Kur'an'dı. Rasulullah'ı Ehli Beyt'i ve Ashâbı Kirâmı çok sever, bütün varlığıyla aşkı ilâhî dolu olduğu belli olan bir zâttı. Son derece uyanık, her an şuûru yerinde alışkanlık gafletine düşmeyen birisiydi. Onu yazmak onu anlatmak çok zor. Ancak bizler müşahedelerimizin bize ulaştırdığı kadarını yazabiliriz. Onun yeğeni Ali Ulvî Kurucu merhumun ifadesiyle "O bir Meçhul Asker"di.

Bendeniz 14 yaşlarımda hafızlığa çalışırken o zât Pîri Mehmet Paşa Camii'nde imamdı. Oğlu hafız Mehmet ve arkadaşları Cuma günleri onun arkasında cumayı kılmak için orada toplanırlardı. Cami küçüktü ama cemaat seçkindi. Hoca'nın oğlu Mehmet, Zoralı'nın Hüseyin, Çörekçi, Galatalı'nın Mahmut, Arif Etik, sonradan İzmir'e gitti bir hafız daha vardı ismini unuttum, bunlar orada müezzinlik yaparlardı, müthiş sesleri vardı. Herhalde onun adı da Arif'ti. İzmir'e giden zât bir gün bir iç ezan okudu ki hala benim kulaklarımda yankısı devam ediyor.

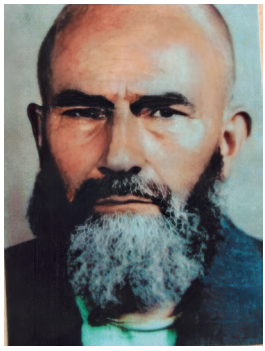

Merhum Hacıveyiszade Hacı Mustafa Efendi.

Hoca Efendi Piri Paşa Camii'nde pek çok insana Arapça okutmuş, ben ona yetişemedim. Lakin Hoca'yla İmam Hatip Okulunda bir süre teşriki mesâîmiz oldu. Ayrıca Hoca'nın zaman zaman hizmetinde bulunurdum. Bir defasında Kapu Camii'nde hafızlar merasimi yapılmıştı. Mehmet Ulucan müftü yardımcısıydı. Zihniyet olarak tasavvufa ve sufîlere karşı bir anlayışı vardı. O gün hafızlar merasiminde müftü yardımcısı olarak konuşmuştu. Ondan önce de konuşmaları olmuştu. Bu konuşmaları Hoca'ya taşıyanlar olmuş. Hoca da tasavvufu ve mutasavvıfları çok severdi. Namazdan sonra Hoca Efendi de Kapu Camii'ne geldi. Orada mihraba geçti ve ayakta konuştu. Kur'an'ın faziletini hafızların kıymetini, hafızlara verilecek olan mükâfatı anlattı.

Hacıveyiszâde Hacı Mustafa Kurucu ve Konya'nın eşrâfından bazıları.
Hocanın sağında oturan zât benim kayınpederim Mehmet Atçeken'dir.

Sözü Allah dostlarına getirdi. Onların kerametlerinden anlattı. Bu esnada Mehmet Ulucan'a çok sert cevaplar verdi. Baktım Mehmet Ulucan çok sıkıntılı bir hal içerisindeydi. Bir şey diyemiyordu. Kelimenin tam anlamıyla Ulucan'ı yudu, yıkadı ve oraya serdi. Merasim bitince herkes Hoca Efendi'nin etrafını sardı. Elini öpmeye çalıştı. O hengâmede Ulucan kayboldu.

Bana bir zât görev verdi. "Akşam namazından sonra Hoca Efendi'yi bizim eve getir, orada yemek yiyeceğiz." dedi. Bunu Hoca Efendi'ye de söyledi. "Hoca'm Hafız Hasan sizi getirecek." dedi.

O yıllarda Hoca Efendi Azîziye Camii'nde görev yapıyordu. Namazdan sonra oradan bir fayton ayarladım. Hoca'm Cami'den çıktı faytona bindik gidiyoruz.

Zefer'de bir evde yemek yiyeceğiz. Bendeniz Hoca Efendi'nin karşısındaki yere oturdum. Alaaddin Tepesi'nin yanından giderken "Hocam!" dedim, "Bize Abdülaziz Debbâğ Hazretleri'ni anlatır mısınız?"

"Hafız evladım sen bunu orada yemekten sonra sor, ben orada anlatayım olur mu?" dedi. Tamam, Hoca'm dedim. Eve geldik. Orada gördüm ki Mehmet Ulucan var, kayınpederi Mustafa Derbentli var, daha başkaları var. Yemek yendi, eller yıkandı kahve içmek için oturunca daha ben sormadan Hoca Efendi "gelirken Hafız Hasan benden Abdülaziz Debbâğ Hazretleri'ni sormuştu da bunu orada anlatayım demiştim" dedi ve söze başladı. O zatı uzun uzun anlattı. Bazen sevindirdi ve gönüllerdeki soğuklukları giderdi, bazen da ağlattı. Sonra vakit geldi ve camilere dağıldık. Hoca'yı tekrar camisine getirdim.

Başka bir zaman askere gideceğim gün rüyamda Hoca Efendi'yi gördüm. Bendeniz yanındaydım. Ayakta arkamızda kalabalık bir cemaat vardı. Hoca'm beni askere uğurlama duası yapıyordu. O dua ile elhamdülillah askere sâlimen gittim geldim.

Yıllar sonra yine bir gün rüyamda Hoca'mla karşılaştım. Benim önüme düştü. Saray gibi bir yere geldik. Her tarafı yeşil halılarla donatılmış bir türbeye vardık. Besmele'yle kapısını açtı. Salavâtı şerife getirerek içeri girdik. Rasulullah SAS Efendimizin kabri şerifleri imiş. "buraya herkes giremez, lakin izin aldım seni getirdim" dedi. Tekrar geri geri çekildik ve çıktık, uyandım. Hayatımın en huzurlu anlarından birisini yaşadım.

Rahmetli Celâleddin Çelikkol ağabeyim anlatmıştı. "Hacıveyiszâde Mustafa Efendi Hazretleri bir gün bana Sami Efendi Hazretleri Konya'ya geldiğinde beni ziyaretine götür. demişti. Aradan epeyce bir zaman geçti. Sami Efendi Hazretleri Konya'ya geldiler. Aradan bu kadar zaman geçmesine rağmen Hoca unutmaz diye düşündüm. Ve bir fayton tuttum Hoca'nın evine geldim. Kapıyı tıkladım. Biraz sonra kapı açıldı ve Hoca'm beni gördü. "Babam, hemen bir abdest tazeleyip geliyorum." dedi ve içeri gitti. Hoca Efendi bu "babam" tabirini çok kullanırdı.

Biraz sonra geldi. Faytona bindik gidiyoruz. Ben içimden: "Hoca'm Sami Efendi'miz hakkında bir şeyler söylese." diye geçiriyordum. Hoca'm da çenesini bastona dayamış sessiz duruyordu. Şöyle yüzüme baktı Evliyaullah'ın huzurunda kalbini sağlam tutabilmek çok zordur. Beni bağışla dedi. Hiçbir şey demedim amma ben utandım. Çünkü Hoca'm da Allah dostlarından birisiydi. Allah rahmet eylesin.

Çok nafile namaz kılardı. Son derece tatlı sohbet eder, vaaz ve nasihatini dinletir. İhlas ve samimiyet örneği birisiydi. Yerini kimse dolduramamıştır.

Mustafa Efendi Hoca'm, sabah namazlarından sonra Azîziye Camii'nde her gün kuşluk vaktine kadar konuşurdu. Arkasından kuşluk namazını kılarlar ve dağılırlardı. Ayrıca Kapu Camii'nde haftada bir gün öğleden sonra konuşurdu. Bir saatten sonra "Şunu da söyleyeyim bitireceğim" derdi. Fakat bir türlü bitiremezdi. Epeyce bir konuşur yine aynı "şunu söyleyeyim bitireceğim." der lakin bitiremez devam ederdi. Sonunda "Evet kardeşlerim ben konuşmayı bitirmek istiyorum lakin siz ceryanı kesmiyorsunuz, ben de bitiremiyorum. Siz ceryanı kesin ben de konuşmayı

keseyim.” derdi. Rabb’im rahmet eylesin.

AKŞEHİRLİ AHMED EFENDİ HOCA

Konya’nın değerli hocalarından bir zâttır. Halk arasında “Akşehirli Ahmed Efendi” namıyla maruf. Bendeniz 14 yaşlarımdayken hafızlığa çalışıyordum. Akşehirli Hoca Efendi Sultan Selim Camii’nin hatibiydi. Cumaları o kıldırıyordu. Sair zaman öteki imamlar idare ediyorlardı. İki imamı vardı caminin. Birisi benim hafızlık hocam Kurrâ Hafız Şükrü Efendi’ydi. Diğeri de Mehmet Efendi merhumdu.

Akşehirli Ahmed Efendi Kapu Camii’nde haftanın bir gününde vaaz verirdi. Seçkin bir cemaatı vardı. Bazan ağlatır, bazan güldürürdü. İnzar ve tebşîr metodunu iyi uygulardı. Rahmetli babam onun vaazını hiç kaçırmazdı.

Azîziye Camii’nin doğusu meydanlıktı. Babam merhum orada dağ köylerinden gelen “kuru üzüm” alır satardı. Aynı zamanda hocaların vaazını da hiç kaçırmazdı. Kendisi gibi üzüm alıp satan başkaları da vardı orada. Lakin düşük fiyatlı üzümle biraz düzgün olan üzümü karıştırırlarmış ve onlar hemen satarlarmış. Fakat babam böyle yapmadığı için bir çuval üzümü 3, 5 günde ancak satarmış. Bir gün Kapu Camii’nde Akşehirli’nin vaazını dinlemiş pazar yerine gelirken Hoca Efendi’yle beraber yürümüşler. Yürürken Ahmet Efendi babama: “Tahsin Efendi, işler nasıl?” diye sormuş. Babam da yukarıdaki durumu anlatmış ve çok üzüldüğünü söylemiş.

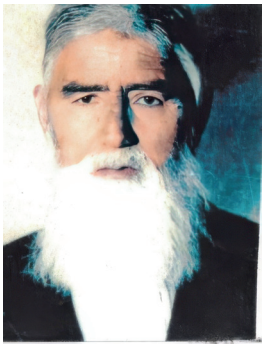

Akşehirli Ahmed Efendi Hoca.

Akşehirli Ahmed Efendi babama şöyle bir bakmış ve: “Tahsin Efendi, Tahsin Efendi, üzülme kardeşim. Senin sattığın mal temizdir. Temiz mala temiz para gelir. Halkın cebinde temiz para az olduğu için sana birkaç günde ancak gelir.” demiş. Hoca’nın bu açıklaması babamı öyle sevindirmiş ki ondan sonra hiç üzüntüye düşmeden pazara devam etmiş.

Bir gün saathanede Hoca’ma dersimi verdim, üzüm pazarında babamın yanına gelmiştim. Baktım Akşehirli Ahmed Efendi elinde “zembil” oraya geldi. Zembil, biraz büyükçe bir torbaya deniyor. Şimdikilerin poşet dedikleri torbaya benzer. Ancak içindeki görünmesin diye iç yüzüne sonradan bezden bir astar geçirilir ve buna zembil denir. Evet, Hoca Efendi elinde bir zembille oraya geldi ve bir manav vardı onun önünde durdu. Ben Hoca’yı takip ediyordum. Hoca manava hitaben: “Evlat kereviz kaç kuruş?” Manav: “Altı kuruş Hoca’m, fakat sana beş kuruş olur” dedi. Bunun üzerine Hoca kızdı ve : “Evladım neden başkasına altı kuruş da bana beş kuruş oluyor. Eğer beş kuruş idare ediyorsa neden altı kuruşa satıyorsun?” dedi ve kerevizi almadan gitti.

Aslında adam Hoca’ya ikram olsun diye bunu yaptı ama Hoca “Sanki ilmini satarmış gibi” düşündüğünden kızdı ve gitti. Dosdoğru bir adamdı, hiç taviz vermezdi.

Bir Cuma günü Sultan Selim Camii’ndeydim. Cuma namazını orada kılmak iste-

miştim. Müezzinler için hazırlanmış özel bölüme çıktım, oturuyorum. Cuma'yı Akşehirli Hoca kıldıracaktı. Sünnetler kılındı Hoca minbere çıktı oturdu. Müezzin iç ezanı okudu. Ezanın son cümlesi olan "Lâilâhe illallah" cümlesini söylerken cemaat de onunla beraber bu cümleyi sesli olarak söyledi. Caminin içine bir uğultu çökmüştü. Bilinen o ki iç ezan okunurken cemaatin hiçbir şey söylememesi lazım. Fakat yüksek sesle camiyi inletince, Hoca hutbenin girişini tamamlayıp konuşmaya başlarken bu konuyu cemaate ısrarlı bir şekilde anlattı. Ne yapılması, nasıl hareket edilmesi gerektiğini izah etti.

Ertesi hafta ben cumayı yine orada kıldım. Özellikle Hoca'nın bu tembihatının cemaate ne nispette tesir ettiğini görmek istedim.

Aynı minval üzere Hoca Efendi minbere çıktı ve oturdu. Ezan okundu. Son cümleye gelince cemaat aynı şekilde yüksek sesle müezzinle beraber o cümleyi söyledi. Benim bütün işim o anda Hoca'nın durumunu gözetlemekti. Baktım hoca oturduğu yerde sarsıla sarsıla ağlıyordu. Hoca Efendi o gün hutbeyi fazla uzatmadı. Bendeniz dikkat ettim. Akşehirli Ahmed Efendi merhum emekliye ayrıldı ve o günden sonra bir daha hutbeye çıkmadı. Herhalde "söz dinlemeyen bu cemaate benim diyeceğim bir şey kalmadı." demiştir.

Ahmed Efendi Hoca'nın gençliğinde avcılık yaptığını bazı arkadaşlarından duymuştum. Teknolojinin yeni ürünlerine karşı çıkan bir tavrı vardı. Mesela mikrofonla konuşmazdı. Bunun gibi bazı düşüncelerinin olduğu söylenirdi. Herhalde doğruydu…

Yanılmıyorsam 1950-1960 yılları arasında şimdiki Fatih Işıklar Mahallesi'nde Kemal Sili adında bir adam halı fabrikası kurmuştu. Ahmed Efendi Hoca'nın halıcılık yapmış birisi olduğunu iyi bir desinatör olduğunu duymuş ve hocaya teklifte bulunmuş, "Hoca'm biz bir halı fabrikası kurduk. Bir desinatöre ihtiyacımız var. Bu hususta bizimle çalışır mısınız? Sizin için her şarta biz varız" demiş.

Hoca Efendi'nin ona verdiği cevap çok güzel bir cevaptır. Çünkü Hoca çok yaşlanmış, dünya işiyle pek ilgilenmiyormuş. "Evlat, kusura bakma! Ben artık pazara değil mezara daha çok yakınım" demiş ve işi bitirmiş.

Ahmed Efendi bir vaazında cemaate "Muhterem Cemaat, ben bugün Allah'ın evliya kullarından birisini ziyaret ettim." diyerek başlamış ve devam etmiş.

"Adanalı Mahmut Sami Efendi Konya'ya gelmişler. Evlatlarından birisi beni götürdü, görüştüm. Hakikaten kâmil, âlim, salih bir insan olduğu her halinden belli. Sizler de şahit olun ki ben böyle bir zâtı ziyaret ettim." demiştir.

Bunu o gün Hoca'nın vazında bulunan bir ihvan bendenize böylece anlatmıştı. Allah rahmet eylesin. Aslında Ahmed Efendi'nin tasavvufa ve sofiliğe karşı olduğu söylenirdi. Demek ki onun da bu konuda birtakım yanlış hareket edenlerden dertli olduğu, gerçeğini bulunca da memnun olduğu anlaşılmaktadır.

LÂDİKLİ HACI AHMET HÜDÂÎ HAZRETLERİ

Konya velilerinden Lâdikli Hacı Ahmed Ağa 1888 yılında Konya'ya bağlı Lâdik kasabasında doğdu. Babasının adı Mehmet, annesinin adı ise Emine'dir.

Gayet cömert, vakar, temkin ve itidal ehliydi. Sükûtu ihtiyar eder, ihtiyaç halinde konuşurlardı. Ümmi olmasına rağmen onun hocası Hızır AS olduğu için ondan manevi ilimler almış olup, ilmi hikmette yekta idi. Kendisini Hakk'ın rızasına, halkın hizmetine adamış, her zaman ve her yönde halkımıza önder, rehber, teselli ve ümit kaynağı idi. kendisine bir şey sorulduğu zaman; "durun gardaşım şimdi cevabınızı getiririm" der, gider Hızır Aleyhisselam'a sorar, cevabını alır getirirdi. Kimseyi kırmaz ve geri çevirmezdi.

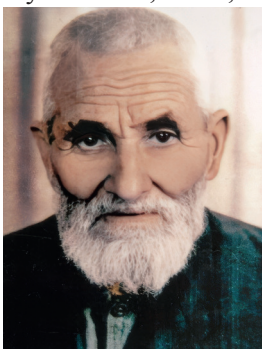
Lâdikli Hacı Ahmed Efendi.

Hacı Ahmet Ağa, 8 Haziran 1969 tarihinde Cenâbı Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Mübarek kabri şerifleri Lâdik Mezarlığı'ndadır. Her zaman ziyaret mümkündür.

Bendeniz, muhterem Hoca'm Tahir Büyükkörükçü vesilesiyle kendisini tanıdım. Hoca'm, zaman zaman ziyaretine giderdi, beni de götürürdü. Ayrıca başka ağabeylerle de ziyaretine giderdim. Bunlar hep askere gitmeden önce yapılmış ziyaretlerdi. Tarikat dersini yeni aldığım sıralardı, yıl 1953. İlk ders olan kalp dersini o zatın ilk ziyaretinde aldığım manevi füyûzat neticesinde geçmiştim.

ZEMZEM OLAYI

Bir mübarek geceydi. 5, 6 arkadaşımız vardı. Tahir Hoca'mla birlikte gitmiştik. Akşam yemek yedik, yatsı namazını da kıldık. Ahmet Ağa bize; "Kardeşlerim, siz kalın. Ben göreve gideceğim. Sabah gelirim, görüşürüz" dedi, gitti.

Bir arkadaşımız: "Hacı baba nereye gideceksiniz, göreviniz nerede bu gece?" diye sordu. "Bugün Berat Gecesi'dir evlat. Zemzem Kuyusu'nun başında bütün peygamberlerin ruhları ve bütün Allah erlerinin ruhları toplanacak. Kuyunun suyu ağzına kadar yükselecek. Rasulullah (s.a.s.) dua edecek, bizler de âmîn diyeceğiz. Sonra o sudan herkes birer avuç içecek, dağılacağız. Bu merasim her yıl tekrar edilir. Zemzem kuyusunun suyu o sebeple tükenmez." dedi.

Ben "Hacı Baba, bize o sudan getirir misiniz" dedim. "İnşallah evlat, inşallah." dedi. Ve Ahmet Ağayı uğurladık. Tahir Hoca'm bize biraz sohbet etti. Sonra hepimiz üzerimize bir örtü alıp yattık. Gece erken kalktık, teheccüd namazlarını kıldık. Evradımızla meşgul olduğumuz sırada sabah ezanı okundu. Sünnetleri kıldık. Farzı kılmak için bekliyorken Ahmet Ağa abdestini almış çorapları elinde kapıdan girdi. Sünneti kıldı. Kamet edildi ve sabah namazını cemaatle kıldık. Her şey bitti, oturuyoruz.

Hacı Ahmet Ağa gitti, hemen elinde büyükçe bir şişe ile geldi. Bana bakarak; "Evlat, sana zemzem getirdim" dedi. Ben de aldım cemaate dağıttım. Kendim de içtim, ama dört parmak kadar arttı. "Hacı Baba, ben bunu götürebilir miyim?" dedim.

"Götür götür, sevdiklerine içirirsin" dedi. Ben de getirdim. Büyük Otel'in altında Celal ağabeyin bakkal dükkanı vardı. Hemen oraya girdim. Kapıdan girer girmez sevincimden: "Ağabey bak, Hacı Ahmet Ağa'dan zemzem getirdim" diye bağırdım. "İyi olmuş, iyi olmuş getir içelim, şu çocuklara da verelim" dedi.

Biz içtik çocuklara da verdik. Çocuklar dediğim ağabeyin ikiz kızlarıydı. Çok küçüklerdi. Zemzem olayı onlarda da iz bırakmış olacak ki çocuklar beni gördüler mi: "Zemzemci amca geldi." derlerdi. Allah'ın hikmetine bakın ki bu kızlardan birisinin oğlu, diğerinin de damadı olan bir genç Hayra Hizmet Vakfı'nda benim yardımcım olarak hizmet yapmaktadır.

TAYY-İ MEKÂN VE TAYY-İ ZAMAN OLAYI

Rahmetli Ali Ağaççı ile Kadınhanı'lı Hacı Bekir'in oğlunun düğününe gitmek üzere yola çıktık. Sanıyorum 1953 senesinin Eylül ayı sonları. Eskiden İstanbul yolu diye bilinen Musalla Bağları Semti'nde yol ağzına durduk. Şimdilerde orası Eski Sanayi ve Motorlu Sanayi Sitesi diye biliniyor.

Saat 11:00 oldu, hiçbir araba geçmedi. Düğün zamanı geçti. Ali ağabey: "Hoca nasıl olsa düğüne gidemeyeceğiz. Eğer bir araba gelirse doğru Lâdik'e gidelim. Ahmet Ağa'yı ziyaret edelim." dedi. "Tamam, Ali ağabey, uygundur" dedim. Söz henüz bitmişti ki bir kamyon geldi. İşaret edip durdurduk. "Lâdik'e kadar bizi götür" dedik. "Tamam." dedi. Atladık. Sarayönü Lâdik ayrımına geldik, araba durdu, indik. Ücretimizi ödedik ve Lâdik'e yöneldik.

Çok acıkmıştık. Öğle olmuştu. Hem yürüyoruz hem konuşuyoruz. Ali ağabey: "Hoca" dedi. "Buyur ağabey" dedim. "Yeni pişmiş bir bulgur pilavı, yanında da bir ayran olsa ne dersin?" dedi. "Tamam, Ali ağabey, yalnız ayran değil de pilavın yanında, üzeri çörek otlu bir tas yoğurdu isterim ben" dedim.

Eve geldik. Ahmet Ağa var. Yanında rahmetli Mehmet Dedeoğlu da var. Beraber oturuyorlar. Öğle namazını kıldık. Tekrar oturduk. Ahmet Ağa: "Kardaşlarım, karnınız nasıl?" dedi. "Hacı Baba karnımız aç" dedim. "Hah şöyle! Bu oğlan da benim damardan." dedi. "Biraz evvel Ankara'dan iki kişi geldi. Karnınız nasıl dedim. Tok dediler. Sonra gideceklerinde şoför, karnım aç dedi. Kendilerine gönlüme göre bir ikramda bulunamadım, üzüldüm. Siz öyle yapmadınız." dedi ve gitti.

Yarım saat dolmadan Ahmet Ağa elinde bir sini ile geldi. Hemen sofrayı serdik ve dört kişi oturduk. Sininin üzerinde yeni pişmiş buram buram taze bulgur pilavı, yanında üzeri çörek otlu bir tas yoğurdu. Bunları görünce hemen "Hacı Baba biz gelirken yolda böyle istemiştik." dedim. Sadece tatlı bir tebessümle cevap verdi. Fakat sininin üzerinde bir de ağzı kapalı sahan var. Ben öyle söyleyince Mehmet Dedeoğlu "Ben de yağ içinde yumurta istemiştim." dedi. Sahanın ağzını açtık ki o da, yağ içinde yumurtaymış. Zaten sofrada yedi tane tandır ekmeği bulunurdu. Yine aynı sayıda ekmek vardı. Yedik, doyduk elhamdülillah.

Yemekten sonra çay geldi, içiyorduk. Ahmet Ağa rahmetli bir dizini dikerek otururdu. Konuşuyorken bir ara durdu. Sol tarafına baktı. O tarafta duvar vardı. Sonra bize döndü: "Kardaşlarım, biz bir yere gidecektik. Arkadaşlar dağa geldiler. Siz

ister kalın, ister gidin. Ben yarın öğleye doğru geleceğim.

Ben, "Hacı Baba, nereye gidiyorsunuz?" dedim. "Evlat ben bilmiyorum. Ama şurada yazılısı var." dedi. Ayağa kalktı, bizler de kalktık. Duvara gömülmüş tek kapaklı bir dolabı açtı. İki parmak genişliğinde bir kâğıt çıkardı. Bana verdi ve "Burada yazıyor, oku." dedi. Kâğıdı elime aldım. Kâğıtta hem Osmanlıca yazılmış hem de yeni Türkçe yazılmış iki satır: "New York – Washington" yazıyor.

"Buraya niçin gidiyorsunuz?" diye sordum. "Washington'da iki bin kadar Müslüman var. Büyük bir sıkıntıları var. Onun için gidiyoruz. New York'ta bir papaz Müslüman oldu. Onu tebrik edip ziyaret edeceğiz, onun için gidiyoruz" dedi. "Pekiyi Hacı Baba oraya kaç dakikada varırsınız?" dedim. "Üç-beş dakikayı geçmez" buyurdular.

Biz izin aldık, tekrar ana yola çıktık, araba bekliyoruz. İkindi ve akşam namazlarını petrolde kıldık. Bekliyorken, alnında "Deli Osman" yazan bir kamyon geldi. Sağolsun bizi Konya'ya kadar getirdi. Evlerimize dağıldık. Aradan uzun zaman geçti. Bir gün bir münasebetle bu olaydan bahsettim, sohbette. Orada Ali Ağaççı da vardı. Ben konuyu bitirince Ali Ağabey "O kâğıt bende" dedi. "O gün ben onu almıştım, sandığıma koymuştum, ölünce kefenime koysunlar, diye vasiyet edeceğim." demişti.

KUTBÜ'Z ZAMAN OLAYI

Hacı Ahmet Ağa'yı bir ziyaretimiz günlerinde Irak'ta askeri bir ihtilal olmuştu. Hatırladığım kadarıyla bu son ihtilaldi. Kral devrildi. Başbakan ve diğer hükümet üyelerinden bazıları kaçtı, bazıları yakalandı. Tahir Hoca'm, Ahmet Ağa'ya sordu: "Bu olayda Ricalullahın bir rolü var mı? Onlar bu işe ne diyorlar?" diye.

Ahmet Ağa: "zamanın kutbu olan zat, Medine'de yaşıyordu. Çeşitli yerlerden çok ziyaretçisi gelip gidiyordu. Onun bu durumundan Suud Kralı endişelenmiş olacak ki, kendisine haber göndermiş, "Eğer dilerseniz, ülkenin idaresini size bırakabilirim. İstemezseniz durumu bir değerlendirmeye alırsanız memnun olurum" demiş. Hazret cevap vermiş: "Bizim görev alanımız başkadır. Ülkeniz size emanettir, biz başka bir yere gideriz" demişler.

Bunun üzerine biz, arkadaşlarımızla gönderildik. Kendisine: "Dilerseniz sizi İstanbul'a götürebiliriz" diye teklif ettik. "Şu anda nereye gideceğime dair bir emir bekliyorum. Emir gelince yardımınız olabilir." diye karşılık verdi. Birkaç gün sonra Bağdat'a gitmesi için emir verildiğini öğrendik. Hemen gidip kendisini Bağdat'a taşıdık. Yedi senedir Bağdat'taydı." dedi.

Konunun tam burasında ben devreye girdim ve "Hacı Baba, Es'âd Efendi Hazretleri, kendisine kutupluk görevi verilince şöyle diyor:

Ne yerden kârbân-ı gam göçer olsa konar bende

Belâ rahında şimdi bir muayyen menzil oldum ben

Bundan anlaşılıyor ki, kutbü'z zaman yeryüzünde vukû bulacak olaylardan ilk ha-

berdar olacak kişidir. Bu zatın, bu olacak ihtilal olayından haberi olmadı mı?"

Ahmet Ağa: "Bildiğim kadarıyla bu zat, çok halim selim bir insandır. Kendisine görev verildiğinden bu tarafa hiç tasarrufta bulunmadı. Kendisine gelen emirleri aynen uyguladı. Devamlı ağlayan birisiydi. Bu haline rağmen Cenâb-ı Hakk ona önceden bildirmedi. Olay vuku bulduğu an haberdar edildi" dedi.

"Medine'deki gibi, Hazret'in ziyaretçisi burada da çoğalmıştı. Devletin ilgili elemanları onu ve durumunu çok iyi biliyordu. Bağdat'ta meşhur zatlardan birisiydi. Bir hanımı vardı. Bir de kendisine hizmet eden yakınlarından bir genç vardı. İhtilal günü bu zatı eşyasıyla birlikte evden alıp bir cami avlusuna pejmürde bir vaziyette bırakıverdiler. Tam o sırada bir gazeteci geldi, herkesin ziyaret ettiği, itibar ettiği meşhur bu zatın o perişan vaziyetiyle fotoğrafını çekmek istedi. Lakin adamın makinesi patladı ve fotoğraf çekemedi. Kendisi de korkup kaçtı" dedi.

O esnada biz hocam ve arkadaşlar yemek yiyorduk. Önümüzde sini vardı. Ve biz etrafında daire halinde oturuyorduk. Tahir hocam: "Hacı Baba, o zatın bir resmini görsek olmaz mı?" dedi. Ahmet Ağa: "Olur hocam, ben o zatın fotosunu sana getireyim, göstereyim" dedi. Fakat Hoca'm, "Hay efendim! Büyükler şöyle ellerini cebine sokarlar ve gösteriverirlermiş" deyince, o köylü görüntüsü içerisindeki Ahmet Ağa, son derece ciddileşti ve "Hoca Efendi, Hoca Efendi! Ben onu yaparım da siz buna dayanamazsınız!" dedi. Bir anda hava değişti. Ve sanki tepemize bir kova soğuk su döküldü. Neye uğradığımızı bilemedik. Nutkumuz tutuldu, yemek de yiyemedik. Bir şey de diyemedik, donduk kaldık. Ama Ahmet Ağa büyük adam, hemen havayı yumuşattı: "Haydi Hoca'm haydi, yemeğimizi yiyelim. Ben o fotoğrafı sana getireceğim. Şu anda resim kendisinde olan arkadaşımız görev başında, oradan ayrılamaz. Onun işi bitince ben sana getireceğim" dedi.

Bunun üzerine hepimiz rahatladık. Ama işin hiçbir zaman şakaya veya şımarıklığa gelir bir iş olmadığını anladık. Ahmet Ağa Hoca'ya o resmi getirdi mi getirmedi mi bilmem. Arkasını araştırmadım.

MUHTELİF OLAYLAR

Ahmet Ağanın ziyaretine zaman zaman giderdik. Bize anlattığı pek çok olay vardı. Ben onların çoğunu unuttum. Mesela: Sahrayı Kebir diye ifade edilen çöl, "Sahrayı Tih" de denirmiş. Orada yaralı ve baygın bir vaziyetteyken tanımadığı bir zat, onu at sırtında çok kısa bir sürede hastaneye getirmiş. Orada yattığı sürece zaman zaman ziyaret edermiş. Kim olduğunu sorar ama cevap alamazmış. Tedavi olmuş ve trenle memleketine gelmiş. O zat yine gelir, Ahmet Ağa'yla görüşür, konuşurmuş. Sonra kendisini yediler denilen gruba almışlar. "Evlat, kırk yıldır bu hizmeti yapıyorum. Bir hata yapmadan bu görevi tamamlamak istiyorum. Bana dua edin" derdi. Bir de: "Biz askeriz, verilen emri aynen yerine getirmekle mükellefiz. İtiraz hakkımız yoktur" derdi.

ZEMHERİDE YAŞ ÜZÜM

Yine bir ziyaretimizde hocam sordu: "Ahmet Ağa bugün görev ne tarafta?" diye. "Bugün Afrika tarafında görev verdiler Hoca Efendi." dedi. Her zamanki gibi yatsıyı kıldık. Gitme saati gelince o müsaade aldı ve gitti.

Sabah namazına yetişti. Namazı kılıp hoşbeşten sonra bir tepsinin içerisinde, henüz dalından yeni kopmuş yaş üzüm, yanında muz ve bazı meyveler geldi. Hiçbirimiz hayrete düşmedik. Kemali afiyetle ve neşeyle yedik. Çünkü o gün Konya'da zemheriydi. Lâdik'te diz boyu kar vardı. Bizim ülkemizde o mevsimde böyle çubuğundan yeni koparılmış üzüm mümkün olmazdı. Bunda şüpheye düşmeye gerek yoktu.

İNSAN YETİŞTİRME OLAYI

Bir başka gün ziyaretimizde yine hocam sordu: "Bugün ne tarafta görev var?" "Hoca Efendi, inşaallah bugün Bulgaristan, Yunanistan hududunda görev yapacağız." dedi.

"Yalnız mı görev yaparsınız, yoksa yanınızda başka arkadaş bulunur mu?" diye sordu.

"Bazen yalnız, bazen de yetiştirmek istenilen kişiler olur, onları yanımızda götürürüz." dedi. "Onları yetiştirirken ciddi imtihanlarınız oluyor mu? "Evet, Hoca Efendi! Çok ciddi imtihandan geçirirler. En son imtihan, en zor imtihandır. Eğer adam onu da kazanırsa yavaş yavaş görevlere yanımızda götürürüz." dedi.

"Bu en zor olan imtihan nasıl oluyor? Dünyevî bütün arzular, istekler, duygular, düşünceler, son derece güzel bir kadın suretinde getirilir. İmtihan olacak adamlar da bir halaka, yani bir daire oluştururlar. Kadın onların gönlünü çelmek için bütün maharetini gösterir. Bu durum bayağı sürer. Eğer bunlardan birisinin gönlünde kadına karşı bir meyil doğarsa, merasimden sonra onu ayırırlar. Kadına karşı gönlünü sağlam tutanlar kazanırlar. İmtihanı kazanamayan kişi yeniden eğitime tabi tutularak hazırlanmaya devam edilir."

"Bu imtihandan sonra görev hayatı başlar. Her arkadaşa bir tane yeni yetişecek kişi verirler. Ancak, bu yeni adam, emrine verildiği adama, itirazsız itaat etmek mecburiyetindedir. Bana bir genç vermişlerdi. Bir gün onunla göreve gidiyorduk. Bir üzüm bağının içinden geçmemiz icap etti. Giderken de bağın sahibi bizi gördü. Arkadaş üzümlere imrenmiş olacak ki ben dedi, bir salkım üzüm keseceğim, parasını da çubuğa bağlayacağım. Kendisine izin vermedim. Ama o, bana rağmen dediğini yaptı. Bağın sahibi bir Arnavut'tu. Bize sövdü, ağır laflar etti, hakaret etti. "Gördün mü, yaptığını beğendin mi?" dedim. Ama olan olmuştu. Biz görev yerine gelir gelmez arkadaşı tutukladılar. "Ben hakkımdan vazgeçtim, bağışlayın!" dediysem de götürdüler. Şu anda arkadaşımız hapiste cezasını çekiyor." dedi.

"Kardaşlarım, bizim işimiz çok zor. Küçük bir hata, büyük bir cezayı gerektirir. Biz bazen uçarak gideriz göreve. Şeytanlar bizi görürler. Ve bize açıktan küfrederler. Biz, hiç sesimizi çıkarmayız. Belli olmaz, bakarsın bu da bir imtihandır diye

düşünürüz.

Not: Demek oluyor ki bu insanların görevleri öyle her yiğidin yapacağı işler değil. Ben bunları dinledikten sonra onlara hiç heveslenmedim.

KORE'DE KUNÛRÎ SAVAŞI

1950'li yıllarda Kore Savaşı Türkiye'yi sarmıştı. İlk dönemlerinde kimse pek hevesli olmadı. Mecburi olarak gitti. Fakat harbin bitmesinden sonra gitmek isteyenler çoğaldı. 1954 yılı sonlarına doğru askere gitmiştim. Ankara'nın Çubuk ilçesinde 230. Piyade Alayı'nda askerdim o günlerde. Kore'ye gitmek isteyenleri biliyorum. Bir ara ben de heveslendim. Fakat peder validem izin vermediler. Bir evin bir oğluydum. İki körün bir değneği yerindeydim. Onlar izin vermeyince ben de gitmedim.

Henüz askere gitmemiştim. 1954 yılının başlarıydı. Hacı Ahmet Ağa'yı ziyarete gitmiştik. O günlerde Kore'de Kunuri Savaşı devam ediyordu. Cephede bizim tugayın sağında ve solundaki dost birliklerin geri çekilmeleri, bizim birliklerin de ilerlemesi sonucu bizim tugay çember içinde kalmış. O günkü dilde buna "muhasara" deniyordu. Yani çembere alma anlamında bir terim.

Türk tugayının topyekün imha edilmesi gibi bir tehlike belirmiş. Ahmet Ağa anlatıyor: "Bütün ricalullah bir emirle oraya gittik. Orada ellerimiz kılıçlarımızda bekliyoruz. Bir saldırı emri bekliyoruz ki, o muhasarayı yaralı ve askerlerimizi kurtaralım. Geceydi. Sabah yakındı. General Tahsin Yazıcı askere süngü taktırdı ve hücum başladı. Biz emir beklerken baktık ki gecenin karanlığını yırtarak gelen bir teveccüh var. "Kim bu acaba?" diye baktık. Ta İstanbul'dan Sami Efendi Hazretleri'dir. Onun teveccühü ile asker, manevi bir güç desteği buldu ve muhasara yarıldı, asker kurtuldu. Bunu ben de orada bulunanlar da hep gördük. "Sizler Sami Efendi'den feyz alma gayreti içerisindesiniz. Üstad'ınızın değerini ve seviyesini bilin." dedi.

Merhum Ahmet Ağa'yla ilgili anılarımı burada bitirirken kendisine Cenâbı Hakk'tan rahmet niyaz ederim.

MEDED YÂ RABBENÂ KULLARA MEDED

Okurum hikmeti tebdilim mekân
İbret nazar ile benimdir bakan
Geceler âhımdır eflâka çıkan
Meded yâ Rabbenâ kullara meded

Bir nazar eyledim yedi iklime
Ol nuru Muhammed düştü aklıma
Ben de ulaşaydım seher vaktına
Meded yâ Rabbenâ kullara meded

Sancağını açar Sıddîk'ı âzam
Bunu temsil etmez âteşi sûzan
Sıratın üstüne kurarlar mîzân
Meded yâ Rabbenâ kullara meded

Güvenme ey gönül dünya varına
Mevt'in erişirse koymaz yarına
Kabir ahvâlinin âhu zârına
Meded yâ Rabbenâ kullara meded

HACI DURAN AMCA

Aslen Buhârâ, Taşkent Belen Mescid Mahallesi'ndendir. İsmi Tölegen-Duran-'dır. Babasının adı "Hacı Tölegen", Annesinin adı "Zöhre" Hanım'dır. Halk arasında "Çarkçı Baba" diye bilinir. Konya'ya gelmeden önce bulunduğu yerde ekmeğini çarkçılık yaparak kazanırmış. O sebeple kendisine "Çarkçı Baba" denirmiş. 1845'lerde dünyaya geldiği tahmin ediliyor. 1971 yılında 127 yaşında vefat etmiştir.

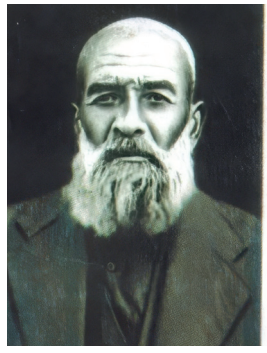
Hacı Duran Gözönü
(Çarkçı Baba)

Taşkent Ruslar tarafından işgal edilince bunlar bir grup arkadaş bir birlik oluşturmuşlar ve ülkelerini düşmanlardan temizlemek ve korumak üzere silahlanıp savaşa başlamışlar. Lakin düşman ordusu her türlü güç ve kuvvete sahip olunca bunların büyük bir bölümü şehit düşmüş, bir bölümü düşmana yakalanmamak için dağlardan, ormanlardan kaçarak komşu ülkelere dağılmışlar.

Çok farklı memleketlerde kaldığı için oradaki insanların dillerini öğrenmiş, kazancından tasarruf ederek bir "çark" almış… Çarkı sırtına yüklemiş dolaşıyorken bir şehre gelmiş. Bu şehirde garip olduğu her halinden belliymiş. Bu

esnada bir meczub kendisine yaklaşmış: "Sen buraların garibisin seni bir zâta göndereceğim." demiş.

Duran amca "Peki efendim" deyince "Tut elimi kapat gözlerini." demiş. O ne dediyse yapmış. Çok kısa bir zaman sonra "Aç gözlerini." demiş. Açınca o anda başka bir memlekette olduklarını görmüş. "Sen burada dur." demiş ve biraz ileride bir evin kapısına vurmuş. İçeriden bir ses: "Kim o?" Kapıya vuran kişi: "Emaneti getirdim, size teslim." demiş ve oradan kaybolmuş. Duran amca birkaç gün orada misafir olduktan sonra ayrılıp gitmek üzere hareket edince hane sahibi: "Sen buradan Türkiye'ye gitmelisin, başka hiçbir yerde sana yardım etmezler." demiş. "Peki, nasıl gidebilirim?" diye sorunca: "Bak şu ilerde tren var, onunla gidebilirsin." demiş.

Gelmiş, trenin 3. mevkiinden bir bilet almak için gişeye yaklaşınca bir adam, "Galiba sen bilet alacaksın! Ben birinci mevki bileti almıştım. Fakat vazgeçtim. Ben bu bileti sana vereyim, sen de bana dua et." demiş. İşte bu biletle Türkiye'ye gelmiş. Hangi memleketteyse orada kendisine Es'ad Erbîlî Hazretleri'ni bul ona mürid ol" demişler. Duran amca bir eşek almış onunla çarkcılığa devam etmiş.

Bize bu bilgileri veren Duran amcanın oğlu Ahmet Efendi anlatıyor… Babam'ın anlattığına göre: "İçime bir ateş düştü. Lakin param yok… Üç ay çalışayım, yol parasını ayarlayınca İstanbul'a gideyim ve Es'âd Efendi'ye intisap edeyim." diye aklımdan geçirdim… Çalışıyorum. Yani çarkçılık yapıyorum… Biraz param oldu. Vad ettiğim üç ay doldu. Bir gün birisinin bıçağını bilerken o anda Es'ad Efendi Hazretleri karşıma dikildi: "Hani üç ay demiştin. Üç ay geçiyor gelmedin?" dedi.

Hemen bıçağı tamamlamadan sahibine verdim. Parasını da almadım. Elimdeki çarkı da eşeği de sattım. Doğru İstanbul'a Es'ad Efendi'ye gittim. Kendisine intisab edip döndüm. Konya'ya yerleştim elhamdülillah…

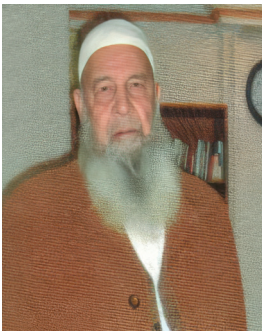

Ahmet Gözönü
(Hacı Duran amcanın oğlu.)

Bana gelince… Ağabeylerle beraber Hacı Duran amcanın ziyaretine geldik. Ben ise bu ziyarete niçin geldiğimizin sebebini bilmiyordum. 60 sene sonra oğlu Ahmet Gözönü bana babasının Konya'ya geliş macerasını anlatınca anladım. Çünkü Duran amca da bizim ıhvanımızdanmış. Ve Pir Efendi'den devam edip geliyormuş. O sebeple ziyaret etmiş oluyoruz. Allah hepsine rahmet eylesin. Çünkü şu anda hepsi gittiler, ben de gidiyorum. Rabb'im akıbetimizi hayırlı eylesin.

Biz kendisini Duran amca diye tanırız. Bu zat aynı zamanda "Kadiri" Tarikatından icazetli Şeyhmiş... Yaşlı Konyalılar bilirler. Şimdiki nesil belki onun ismini duymuştur. Kendisini bilmez. Duran amcanın halen hayatta Ahmet Gözönü isminde bir oğlu bulunuyor. Bu bilgilerin kaynağı da odur. O şu anda Konya Darülacezesinde yatmaktadır. Rabb'im sıhhat ve afiyet versin.

BU MUAMMAYI ÇÖZ

M.Celâleddin Çelikkol, Sahipata Camii imamı Hafız Ahmet Büyükatıcıgil, Hafız Mustafa Gözükara, Ali Ağaççı ve bendeniz toplandık "haydi Duran amcayı bir ziyaret edelim" dediler. Gittik. Ben o zatı hiç görmemiştim. Sahipata Camii'nin orta kapısının karşısına rastlayan yokuştan yukarı çıktık ve sağda ilk sokağa girdik. Biraz gittikten sonra solda bir eski evin kapısını tıkladılar. Kapı açıldı: "Ziyaret için geldik." dediler. "Buyurun." dendi, içeri girdik. (Şu anda oralar tamamen yıkılmış, evler ve binalar yok olmuştur.)

Pek fazla geniş olmayan bir oda, karyola üzerinde yatan uzunca boylu bir zât. Başında bir Türkistan takkesi var. Gür sakallı, nur yüzlü bir adam. Selam verip etrafına oturduk. "Hoşgelmişsiniz", "Hoş bulduk" "Yahşimisiz" "Hamdolsun, sen nasılsın"? "Yahşiyem Elhamdülillah." dedi. Sonra eskiden yeniden konuşmalar sürdü gitti. Ben o zatı ilk defa gördüğüm için hep onu gözetledim. Konuşmasıyla, lehçesiyle ve Türkçesiyle hayalimde canlandırdığım Yunus Emre'yi gördüm onda. Konuşmaları esnasında bir yolculuktan bahsetti. Şöyle:

"Birkaç kardeşimizle Yalvaç'a gitmiştik." Tarih vermedi. Orada misafir olduğumuz hane sahibiyle sabah namazına camiye gittik. Caminin direkleri ağaçtandı. 1. Dünya Harbi'nde askerler oradan geçerken birkaç gün o camide kalmışlar. Onlardan birisi o ağaç direğin düzgün bir yerine bir şeyler yazmış ve MUAMMA başlığını koymuş. Diyor ki:

MUAMMA

Derdim ondur, dokuzun diyemem ağyara ben

Sekizinde kaldı aklım, yedisinden âvâre ben

Altısı bende bulunsa, beşe çekmezem elem

Dördünü Hakk nasib etse, üçe bulam çâre ben

Âh gönül, eyvâh gönül ikiden hâlî değil

Ânın içün, yalvarıram gece gündüz bire ben

Bendeniz yanımda daima kâğıt ve kalem bulundururum. O henüz muammayı okumaya başlamadan kalemi kâğıdı hazırladım. O okurken bir taraftan da yazdım. Benim yazdığımı görünce: "Sen bu muammâyı çöz bakalım evlat." dedi. Bende Celal ağabey'e baktım. "Hadi bakalım." dedi. Ondan güç alarak açıkladım.

"Derdim ondur dokuzun diyemem ağyara ben."

Tarikat erbabı bilir. İnsan vücudunda on letaif bulunur. Bunun beşine "Letâif-i Hamse-i Zâhiriye" diğer beşine "Letâif-i Hamse-i Bâtıniye" denir. Bunlar: kalb, ruh, sır, hafâ, ahfâ, nefs, sultan-ı zikir, nefyü isbat, murâkabei ehâdiyet ve murâkabei mâiyyet'dir… Görüldüğü üzere bunlardan letâifi kalb herkes tarafından bilinir. Lâkin diğer dokuz tanesini ancak tarikat ve tasavvuf mensubu kişiler bilirler. Tari-

kata intisab etmiş bir kişinin bütün derdi, tasası, işi, gücü, gayesi ve maksadı işte bu letâifleri çalıştırmaktır. Bu muammâyı yazanın da böyle birisi olduğu anlaşılıyor.

"Sekizinde kaldı aklım, yedisinden âvâre ben."

"Aklım sekiz Cennet'te kaldı, yedi Cehennem'i de ben istemem" diyor. Halk arasında meşhur olan şekliyle sekiz Cennet, yedi Cehennem görüşüne istinat ediyor.

"Altısı bende bulunsa, beşe çekmezem elem"

Eğer imanın altı şartı bende bulunsa İslam'ın beş şartına elem çekmem, o benim için kolaydır demek istiyor. Malumdur ki imanın şartı altı, İslam'ın şartı ise beştir. Bunlara işaret ediyor.

"Dördünü hak nasib etse, üçe bulam çâre ben"

Eğer abdestin şartlarını yerine getirmeyi Cenâb-ı Hakk nasip ederse, güslün veya teyemmümün şartlarını yerine getirmem hususunda ben bir çare bulurum, diyor.

"Âh gönül, eyvâh gönül, ikiden hâlî değil"

İnsanoğlunun son nefesinde iki ihtimal daima vardır. İmanlı ve şuurlu olarak ruhunu teslim etmek veya Allah hepimizi korusun imansız olarak dünyadan ayrılmak. Kişi imanla giderse ebediyyen mutlu olacak, imansız giderse ebediyyen perişan olacaktır. Bu duruma göre olması gereken Allah'a yalvarmaktır ki onu da şöyle ifade ediyor:

"Ânın içün yalvarıram gece gündüz bire ben"

Evet, gecede ve gündüzde durmadan Allahü Zülcelâl'e yalvarmaya devam ediyoruz… "Efendim benim anladığıma göre bu "Muammâ"nın çözümü böyle olsa gerek" dedim. Duran amca: "Bess" dedi. "Tamam, kâfi" yeterli demekmiş.

Çok ibretli bir "muammâ" oluşu itibariyle bir hatıranın tescili ve adı geçenlerin hepsinin Rahmeti İlâhiyye'ye mazhar olmaları düşüncesiyle buraya derc ettim.

Bir not düşmem gerekiyor:

Mürîdin rûhen, bedenen seyri sülûkünde, biraz evvel bahsettiğimiz "Letâifler'e" her ne kadar Murâkabei Kurbiyet, Murâkabei muhabbet ve Murâkabei Vahidiyet" isminde üç letâif daha ilave ediliyorsa da Allah'a giden yolculuk esnasında sayılamayacak kadar hal ve makam vardır. Ancak tarikat büyüklerinin bizlere bildirdiklerinin isimleri sizlere arzettiğim gibidir. Bu durum konusu Tasavvuf olan bütün kitaplarda vardır ve anlatılır. Detaylı bilgi arzu edenler sağlam ve sahih tasavvuf eserlerini okusunlar…

MECZÛB DEMİRCİ MEHMET EFENDİ

Konya'mızın meczuplarından birisiydi. Bize anlatıldığına göre Es'ad Erbîlî Hazretleri'nin müridânından birisiymiş. Nefsin mertebelerini aşarak yükselirken nefsi mülheme makamında bulunduğu sırada galiba bir hata yapmış. Bu sebeple meczub

hale gelmiş… Konya'nın hocalarından "Giyretli Hoca Efendi" diye bilinen hocaya göre "Ehlullah'a ait sırlardan birisini izinsiz olarak ifşa etmiş olması neticesinde bu hale getirilmiştir… Her ne hal ise Demirci Mehmet Efendi Konya'mızın meczuplarından birisiydi. Allah rahmet eylesin.

Yaşlı insanların pek çoğu onu bilir. Elinde bir baston bir ibrik ve sırtında bir çuval başında bir fotür şapka ile çarşılarda dolaşır dururdu. Sırtında taşıdığı çuvalın içinde ne olduğunu kimse bilmezdi. Fakat belli ki bir şeyler taşıyordu. En'am suresinin 31. ayetinde Cenâbı Hakk haber veriyor: "İnsanlar sırtlarında günahlarını yüklenmiş vaziyette gelecekler ve "Yazıklar olsun bize aşırılıklarımızdan dolayı" diyerek hayıflanacaklar"… Sanki demirci Mehmet Efendi de "insanlara "sakın yanlışlık yapmayın, sırtınızda günah çuvalı, sorumluluk çuvalı taşımayın" dercesine halkın arasında dolaşırdı.

Merhum Celâleddin Çelikkol ağabey anlatmıştı: "Bir gün baktım Demirci Mehmet Efendi ile Sahipata Camii İmamı Hafız Ahmet Büyükatıcıgil karşılıklı oturmuşlar, gözlerini de kapatmışlar birbirine teveccüh halindeler. Hafız Ahmed'in böyle meczublara karşı bir meyli olduğunu bildiğim için hemen müdahele ettim. Ve Hafız Ahmed'i oradan uzaklaştırdım.

Fakat o gün gece Hafız Ahmed rüyasında Demirci Mehmet Efendi'yi görmüş. Hafız Ahmed'in arkasına düşmüş, o kovalamış, Ahmet kaçmış. Epeyce koştuktan sonra Hafız Ahmet uyanmış… Ertesi gün sokakta karşılaşmışlar… Demirci Mehmed Efendi Hafız Ahmed'e: "Ulan Ahmed, eğer seni yakalayabilseydim bu çuvalı sana devredecektim. O zaman sen benim yerime geçecektin ben de kurtulacaktım. Lakin seni yakalayamadım" demiş. Celal Ağabey, "Eğer ben gündüz Hafız Ahmed'i onun elinden almasaydım kurtulması mümkün değildi." diyor.

Mehmet Savaş Hoca anlattı: Malum Mehmet Savaş Hoca Konya'mızın merkez köylerinden Kızılören köyündendir. Şam'da okumuştur. Hem Konya'mızın, hem de Türkiye'mizin değerli ilim adamlarından ve hocalarından birisidir. Cenâb-ı Hakk, sıhhat, afiyet, saadet ve selamette kılsın.

Solumda Mehmet Savaş Hoca, Sağımda Hafız Şükrü Bağrıaçık Hoca

"Şam'dan Türkiye'ye dönmeye karar vermiştim." diyor Mehmet Savaş Hoca…

"Orada Türkiye'den gelmiş, yerleşmiş, değerli insanlardan Zeynel Abidin isminde bir zât vardı. Ona uğramıştım. Oğullarından birisi vardı Abdullah. O da meczûbînden birisi idi. Ayakkabılarıma baktı. "Bunlar olmaz sana iyisinden bir ayakkabı alalım dedi. Bana ayakkabı aldı. Ayrıca iki paket İngiliz çayı aldı. "Bunları İstanbul'da falancaya verirsin." dedi. Arkasından: "Konya'da Demirci Mehmet var ona da benden çok selam söyle." dedi.

Ben Konya'ya geldim. Meşguliyetten o selamı sahibine ulaştırmayı unutmuşum. Aradan biraz zaman geçmişti. Günlerden bir gün Tuzcular İçi'nde Türkistanlı Tuzcu Hoca'nın dükkânında otururken Demirci Mehmet oraya geldi. Bulgur Tekkesi'nin sokağından gelirmiş gibi göründü ve anlatıyor: "Şu sokaktan geliyordum. Baktım birisi demir dövüyor. Ona dedim ki: "Demir öyle dövülmez, ben de eskiden demirciydim. Şöyle dövülür diye gösterdim" dedi.

Ben hala anlamadım. Adam bana kim olduğunu anlatıyor, kendisine Demirci Mehmet dendiğini söylüyordu. Ama ben anlamamıştım. Gidiyormuş gibi yaptı. Sonra hemen geri döndü ve yanımıza geldi. Bana: "Sende bana ulaştırman gereken bir emanet vardı, Şam'daki Abdullah'dan, ne oldu?" dedi. Ben hemen hatırladım ve meczub Abdullah'ın selamını Demirci Meczub Mehmet'e geç de olsa tebliğ ettim." diye anlattı.

Konya'nın meczûbları epeyce vardı. Bazılarını inşallah anlatacağım. İşte Demirci Mehmet Efendi onlardan biriydi. Allah rahmet eylesin…

BİTYEMEZLİ MECZÛB ALİ HOCA

Eski Konyalılar bilirler, semt olarak Bityemez Mahallesi'nin sakinlerinden Ali Hoca diye bilinen bir zât vardı. Konya'nın ileri gelen meczublarındandı. Çarşı içerisinde dolaşır gezerdi. Bu arada kâğıt parçalarını toplar, koynuna koyardı. Sonra onları nereye götürür bilinmezdi.

Kendisinde çok ileri safhada fıtık vardı. Bazen karnı bağırsağı aşağı dökülürdü. Sırt üstü yatar onu uğraşa uğraşa içerisine koyardı. Fakat bir müddet sonra tekrar dökülürdü. O tekrar kordu. Böylece öldü gitti Allah rahmet eylesin…

İncil Okuyorum

Bir gün Saray Çarşısı'nın duvarına sırtını vermiş elinde Osmanlıca basılmış bir kitap var. Kitabın her sayfasını kurşun kalemle çiziyor. Yanına yaklaştım "Hocam ne yapıyorsun?" diye sordum. "İncil okuyorum." diye cevap verdi. Elindeki kitap gerçekten İncil miydi değil miydi bilmem. Bakmaya cesaret edemedim. O okumaya ve çizmeye devam ediyordu, ben hemen gittim.

Arif Ağabey Anlattı:

Bizim çok sevdiğimiz ve "Kitapçı Arif Etik" dediğimiz bir ağabeyimiz vardı. Aslen Kürttü. Musikîden anlar, çok güzel ilahiler okurdu. Ayrıca Farsçayı, Arapçayı, Fransızcayı, Türkçeyi ve Kürtçeyi iyi bilirdi. Hazreti Mevlana'nın Mesnevî'sini nerdeyse ezbere biliyordu. Şimdiki Sarraflar Yer Altı Çarşısı'nın üst kısmında yol

kenarında ve tam da köşede küçük bir kitapçı dükkanı vardı. Ben oraya çok uğrardım. Baktım Ali Hoca oradan geçiyordu. Sordum: "Ağabey, bu Ali Hoca hakkında ne dersin?"

"Meczûbînden olduğuna inanıyorum. Bir gün ben şu tezgâhın arkasında oturuyordum. Ali Hoca kapıya geldi ve durdu. Bana dikkatlice baktı. Ben de ona baktım. Ceketinin sağ tarafındaki yakasında sanki bir şey varmış da onu çırpıyormuş gibi eliyle iki üç kere çırptı. Sonra o şey yere düşmüş de ayağıyla eziyormuş gibi yaptı ve gitti. Ama hiçbir şey söylemedi. Benim dikkatimi çekti, lakin hiçbir şey anlamadım. Akşam oldu eşyaları topladım. Ceketimi giydim dükkânın kapısını çektim. Bir de ne göreyim. Ceketimin yakasında kocaman bir akrep yapışmış duruyor. Hemen elimle çırptım yere düştü. Ben de ayağımla ezerken sabahleyin Ali Hoca'nın yaptığı hareketi hatırladım. Meğer akşam olacak olan bu hadiseyi o bana sabahtan hatırlatmış.

Kalk Ahmet Kalk! Evi Su Basacak!

Ali Hoca'yla aynı semtte oturan arkadaşım Mustafa Kirdiş anlattı. Bu zât aynı zamanda benim dava arkadaşımdı, hem de iş ortağımdı. Arkadaşlar arasında kendisine "Şıh Usta" denirdi. O anlattı.

Şimdilerde pek bilen kalmadı. Fakat 1960'lı yıllardan önce Konya'nın her tarafı üzüm bağıydı. Geniş bahçeler vardı. Dolap beygirleriyle kuyulardan su çekilir, sebzeler sulanırdı. O dönemde Altınapa Barajı, Sille Barajı henüz yapılmamıştı. Kış döneminde çok kar yağardı. Sonra havalar ısınmaya başlayınca karlar erir ve her taraftan sel gelmeye başlardı. Konya'nın dört bir tarafına suyu ulaştıracak kanallar vardı. Çoğu zaman önüne geçilemez ve pek çok yeri sel basardı. Hâlâ da Lalebahçe tarafında bir semtin adı "Selbasan" dır. Çok tatlı ve güzel kavunu karpuzu olurdu. Evet, üzüm bağlarının içerisinde "puşta" diye tabir edilen tümsekler yapılır, aralarındaki boşluğa sular dolardı. Eğer o puştalar olmasaydı Konya'da her taraf sel baskınıyla büyük tehlike altına girerdi.

İşte yine böyle bir ilkbaharda sellerin gelip bağları suladığı bir gün, Bityemez'de Ahmet isminde bir adamın bağı sulanıyormuş. Adam gece uyuya kalınca bağ puştaları dolmuş. Etrafa taşmaya başlamış. Biraz geç kalsa kerpiçten yapılmış ev çökecek…

O sırada Ali Hoca gelmiş adamı rüyasında uyarmış. "Kalk Ahmet kalk! Evi su basıyor…" diyerek uyandırmış. Hemen koşup suyu başka tarafa çevirmişler, ev kurtulmuş.

Ali Hoca'nın dillerde dolaşan başka kerametleri de var. Lakin bunları ben hiç değiştirilmeden öğrendiğim için buraya alıyorum. Zamanla halkın dilinde çok değişiyor ve neredeyse aslı kayboluyor. Ali Hoca'nın hayatı hakkında geniş bilgi almak isteyenler, yeni çıkarılan Konya Ansiklopedisi, C. I, s.188'e bakabilirler.

PARSANALI MECZUB MUSTAFA

Halk arasında maalesef "Deli Mustafa" diye meşhurdu. Lakin asla deli değildi.

Konya'nın diğer meczûbları gibi Parsanalı Mustafa da "Meczûbîn"den birisiydi. Mustafa Konya'lıdır. Parsana Mahallesi'nde oturdukları için "Parsanalı Mustafa" diye tanınmıştı. Halk ona hep yardım yapardı.

Parsanalı Mustafa

Ama Mustafa dilencilik yapmaz. Verirlerse alırdı. Üstü başı temizdi. Kötü söz bilmezdi. Konya'nın merkezinde Kapu Camii diye bilinen caminin önünde otururdu. Onu herkes tanırdı.

Parsanalı Mustafa 108 yaşında 17 Şubat 2014 tarihinde vefat etti.

Allah rahmet eylesin.

İşte bu Parsanalı Mustafa'yla benim iki önemli maceram var. Hocayı Değiştireceğim ve Seni Askere Göndereceğim. Onları yukarda anlatmıştım burada tekrara lüzum görmüyorum.

Bunlara "meczub" deyip geçmek ne kadar hatalıdır, görüyorsunuz. Cenâbı Hakk onlara bazı şeyleri bildiriyor ki onunla bazı kişileri uyarsınlar diye. Bizimki de öyle oldu.

BASTONLU MECZUB MEHMET AĞA

Onu hep Türbe Caddesi'nde görürdüm. Hiç kimseyle konuşmazdı. Kendi halinde bir yukarı, bir aşağı gider gelirdi. Alaaddin Tepesi'nden gelen caddeyi Mevlana Müzesi'ne bağlayan cadde sanki ondan sorulurdu. Bendeniz Sultan Selim Cami-i'nde görevliydim. Namazlardan sonra şimdiki Altun Çarşısı'nın olduğu yer çay bahçesiydi. Ben orada otururdum. Mehmet ağa bastonunu kucağına almış oradan geçerdi. Beni görünce şöyle bir durur, bana bakar ve yüksek bir sesle "Hocaaammm, Allah'ın Muhammed'in adamı ne yapıyorsun?" diye sorardı. Sanki onun selamı böyleydi. "Okuyorum Mehmet ağa…" derdim. "Oku Hoca oku…" der ve giderdi.

En belirgin hallerinden birisi, aynı cadde üzerinde gider gelirken sanki karşısında bir düşman varmış da ona vuracakmış gibi şiddetli bir öfkeyle bastonu kaldırır, birkaç vurma hamlesi yapardı. Sonra hiçbir şey yokmuş gibi yoluna devam ederdi. Bazen bendeniz bahçede otururken, o geniş caddenin karşı tarafından gidiyor olur, oradan beni görünce yüksek sesle bir nara atar ve bağırır: "Hocaaammm! Allah'ın Muhammed'in adamı nasılsın?" diye sorar, sonra yoluna devam ederdi. O anda caddede kimler varsa bir ona bir de bana bakarlardı. Âlem böyle devam eder giderdi.

Sen Üzülme Ben Hazreti Pir'e söylerim…

Biz Mengene Mahallesi'nde oturuyorduk. Evimiz oradaydı. Annem vefat edince Sultan Selim Camii'ne yakın bir ev bulup taşınmak istedim. Lakin ev bulamadım. Üzüntülüydüm. Öğle namazına geliyordum. Camiye çok yaklaşmıştım. Bir anda

Mehmet ağa yanımda bitiverdi. Bana: "Hocam seni çok üzgün görüyorum! Nedir derdin?" diye sordu. "Yav Mehmet ağa, camiye yakın bir ev bulamadım. Uzaktan gidip geliyorum" dedim. Hem konuşuyor hem de yürüyoruz. Bana: "Hoca'm, sen üzülme… Ben şimdi gidiyorum. Hazreti Pîr'e bunu ileteceğim ve sana bir haber getireceğim" dedi ve O Hz. Mevlana'nın Türbesi'ne doğru yürüdü ben de camiye girdim.

Namazdan çıktım. Çay bahçesine doğru gidiyordum. Mehmet Ağa hemen yanıma geldi. "Hoca'm, Hazreti Pîr'le görüştüm. Sana selamı var. "Hoca Efendi üzülmesin, yarın ona bir ev haberi gelecek. O evi o tanıyacak diye söyledi, ben daha ötesini bilmiyorum." dedi ve gitti.

Bazı yerlere ve şahıslara haberler bırakmıştım. Ev aradığımızı duyurmuştuk. Bunlardan birisi ertesi gün bir haber getirdi. "Yorgancılar içinde Niyazi Yeşilkaya'nın evi kiralıkmış, bir bakacakmışsınız" dedi. Hemen gittim evi gördüm. Ve o evi tanıdım. Sahibiyle görüştüm ve evi kiraladım. Hemen temizledik, içerisine girdik ve oturduk.

Peki, ben bu evi nereden tanıyordum? Hz. Pîr Mehmet Ağa'ya "O evi tanıyacak." demiş ya… Evet tanıdım. Bu tür olaylar insanın Allah'a olan inancını güçlendirir. Benim de öyle oldu. Şimdi hep birlikte tâ 1950 senesine gidelim. Ben hafızlığımı bitirdim, Tahir Hoca'mda Arapça okumaya başladım. Başka arkadaşlarım da vardı. Bazen dersi anlamakta zorluk çekerdik. Yorgancılar içinde bir mescid vardı. O mescidde Gezlevili Ali Hoca bulunuyordu. Hadim'in Gezlevî Köyündendi. "Gezlevîli Ali Hoca" denirdi. Yaşlı bir annesi vardı. Nur yüzlü bir anneydi. Devamlı zikir halinde bir anneydi. Ali Hoca hem annesine hizmet eder, hem o mescidi kıldırır hem de bizim dersimize yardım ederdi. Neredeyse her gün oraya giderdik.

1974 senesinde kiraladığım o ev o günlerde yeni yapılmıştı. Ve ben ona imrenmiştim de içimden "Şöyle bir evim olsa." diye hayıflanmıştım. İşe bakın ki seneler sonra Cenâbı Hakk bana o evde oturmayı nasip etmiştir.

İşte bastonlu Meczûb Mehmet ağa ile dostluğumuzun hikâyesi bu.

Cenâb-ı Hakk hepsine rahmet eylesin…

Konya'mız bu yapıda pek çok insanı barındırıyordu. Bunlardan birisi gidince yerine bir başkası hemen gelirdi. Son dönemlerde maalesef bunlar gelmez oldu. Hikmetini ve sebebini bilmiyorum.

Allah hayırlara tebdîl etsin… Âmîn...

TARTIŞMALAR

TÜRKİYE'DE YARIN GAZETESİ ELİYLE İSLÂMCI VE İSLÂMCI HAREKET ÜZERİNE TARTIŞMA

22 MART 1976 PAZARTESİ
TÜRKİYE'de Yarın
GÜNLÜK TARAFSIZ SİYASİ GAZETE
FİATI : 100 KURUŞ YIL : 7 SAYI : 2015

AÇIKLAMA

1976 senesinin başlarında, Konya'daki gençlik kuruluşları arasında bulunan gizli ve açık sürtüşmeler devam ederken, gazetelerde, MTTB Konya Şubesi Başkanı Yaşar Bilen adıyla bir bildiri yayınlandı. O bildirinin başında "İslâmcı Gençliği Bünyesinde Barındıran MTTB Camiası…" ifadesi yer alıyordu.

Bu ifadeyi hoş görmeyen yazar merhum Mustafa Ataman, "MTTBirlikliler Dikkat" diyerek iyi niyetli olduğunu sandığımız bir uyarı yazısı yazmıştı.

Bu zata hitaben "Eskimiş Yazar Dikkat…" başlığıyla bir mektup gönderilmiş. Bu mektup gerçekten son derece pespaye ve tiksindirici bir mektup olduğu anlaşılıyor. Sayın Ataman, bu mektubu sütunlarına aldıktan sonra öğrenmiş olduk…

Bunu kim yazmış? Bilmiyoruz. İtiraf ediyorum ki, ben yazmadım. Yaşar Bilen'e sordum. O da "Hayır, ben yazmadım." dedi. Herhalde fitne çıkartmak için birisi yazmış, göndermiş ve Yaşar Bilen'in adını kullanmış olsa gerek…

Merhum Mustafa Ataman da buna çok sinirlenmiş ve cevap vermiş. Bu cevap içerisinde "İslâmcı" kelimesini doğru bulmadığını ifade etmiştir.

Bendeniz de buna cevap sadedinde bir yazı yazdım ve tartışma böyle başladı ve

sürdü gitti. O günlerde bu 'İslâmcı' kelimesini kullanmak çok tehlikeli görünüyordu. Aradan geçen 40 yılı aşkın bir zamandan sonra yeni yeni konuşuluyor artık. Tartışmanın başlangıç tarihi 1976 yılıdır. Hürriyet Gazetesi o zaman "İslâmcılar Konya'da Kavga Ediyorlar" diye başlık atmıştı. O gün yanlıştır denilen bu tabir bugün çok rahat kullanılıyor.

TAKDÎM

Okuyacağınız bu yazılar, 1976 yılında, Konya'da basın yoluyla yapılan bir tartışmadır. Bu tartışmanın ortaya çıkmasının sebebi, o günün şartları içerisinde çeşitli gençlik kuruluşları arasında, basına intikal etmeden yapılagelen sürtüşme ve didişmenin, bir sebeple basına yansımasıdır.

12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden önceki yılları, ayları ve günleri hatırlayabilenler, siyasi kuruluşların birbirleriyle şiddetli bir kavga içerisinde olduklarını çok iyi bilirler. Siyasi partiler, halk ve gençlik üzerinde etki edebilmeleri, sanki birbiriyle ölçü ve hudut tanımayan bir mücadeleye bağlıymış gibi ülke halkını parça parça ediyordu.

Herkes birbirine düşman kesilmişti. Bazı gruplar ise çok hiddet ve şiddet göstererek, kendilerine taraftar olmayan, hareketlerine katılmayan grupları ve kuruluşları tehdit etmeye kadar işi ilerletmişlerdi. Bu durumda kendisini savunmak zorunda kalanların, her çareye başvurduğu görülüyordu.

Siyaset meydanına atılan bir şahıs, hazırlanmış olan ve o meydanın tabiatı ve karakteri haline getirilen itham, iftira, hakaret, tehdit, küfür, kavga ve öldürme gibi hal ve hadiselere bizzat ve bilfiil katılmak mecburiyetinde bırakılıyordu.

Bu kargaşa içerisinde politik terimler de birbirine karışmış kimin neyi nasıl anladığı bilinemez olmuştu. Sağcılar, solcular, faşistler, devrimciler, anarşistler, şeriatçılar deniyordu ama kimin hangi gruba dâhil olduğunu da kimse bilemiyordu.

İşte böyle bir ortamda Milli Türk Talebe Birliği Yönetimi aldığı bir kararla bütün siyasi grupların dışında kalıyor ve bu politikasını yürütmeye çalışıyordu. Bu teşkilatın yabana atılmayacak gücünden faydalanmayı düşünen politikacılar, direkt veya dolaylı yoldan MTTB ile irtibat kurmaya çalışıyorlardı. Uyanık idarecilerin davranışları yüzünden netice alamayınca bu defa yıpratma politikası başlatıyorlardı.

Kongreleri sabote ediliyor, binaları basılıyor, iktisadi boykota gidiliyor fısıltı yoluyla iftiralar ve yalanlar uyduruluyordu. Gençler başka kuruluşlara kaydırılıyor ve çalınıyordu. Bütün bunlardan netice alınamayınca dövme, tehdit etme, okullara ve dershanelere, yurtlara koymama hareketlerine başvuruluyordu.

Bu hareketler, tabiidir ki, gençler üzerinde kin ve intikam duygularını körüklüyor ve onları birbirleriyle savaşa hazırlıyordu.

Türkiye insanının ve gençliğinin içerisine düşürüldüğü bu ortamda herkes bir grubun adamı oluvermişti. Bir bakıma buna mecburdu da. Solculara karşı olanlar

bir safta toplandılar, sağcılara karşı olanlar da diğer bir safta toplandılar. İnsan bu manzarayı görünce eski devrin savaşlarını hatırlamak zorunda kalıyordu. İşte Türkiye bu duruma getirilmişti.

Diyelim ki bir tarafta sağcılar diğer tarafta solcular toplanmış peki ya bunlara karışmayan ve katılmayan bir başka grup daha vardı, Türkiye'de. Bunlar ne olacaktı? Bunlar neyi temsil ve neyi teklif ediyorlardı? İşte asıl mesele buradaydı. Bu nokta çok önemliydi. Hâlâ da öyledir.

Şunu iyi bilelim ki, bugün, dünya üzerinde uygulanan politika ile ülkelerin kendi bünyelerinde uygulanan politika aynıdır. Birisi makro planda, diğeri mikro plandadır o kadar. Ama gidiş aynı gidiş, güdüş aynı güdüştür. Burada bir aldatmaca, yanıltmaca var. Hatta saptırmaca ve şaşırtmaca oyunu oynanmaktadır.

Dünya üzerinde bütün sağcıları güya Amerika temsil ediyor, bütün solcuları da Rusya temsil ediyor. Yani bunlar dünyadaki sağcılar ve solcular olarak iki saf olmuşlar, birbiriyle savaşıyorlar. İnsan bu manzara karşısında da, yine eski devirlerde yapılan harpleri hatırlıyor. Güzel ama Amerika ve Rusya tarafını tutmayan ve onların sistemini kabul etmeyenler de var, onlar ne olacak?

Sanılıyor ki dünyadaki devletlerin ve hükümetlerin hepsi bu iki kampta toplanacaklar üçüncü bir kamp ortaya çıkmayacak. Yine sanıyorlar ki ülkelerdeki halk sağcı ve solcu olarak iki kampta toplanacaklar üçüncü bir kamp oluşmayacak. Bu anlayış çok yanlıştır. Yanlıştır, çünkü gerek ülkelerin kendi içerisinde gerekse dünya çapında üçüncü bir kamp oluşmuştur, oluşacaktır. Fazla uzun sürmez bu, mutlaka bir yerden patlayacaktır.

Bütün ülkelerde uygulanan politika aynı olup, o ülkenin hem halkını hem de aydınlarını iki kampta toplamak ve onları birbiriyle savaşır hale koymaktır. Türkiye'miz de bu kategoriye dâhil olduğuna göre o da böyle olacaktır. Halk ve aydınlar iki ana kampta toplanacaklar ve birbiriyle savaşıp duracaklardır. Böyle isteniyordu.

Bunu böyle bilen ve böyle isteyenler üçüncü bir kampın kurulmasına, halkın ve aydınların bir kısmının da bu üçüncü kampta birikmesine ve bir cephe oluşturmasına izin vermeyeceklerdir. Nasıl ki Amerika ile Rusya, dünya üzerinde üçüncü bir süper devlete yahut üçüncü bir kuvvete izin vermiyorlarsa, onların yerli işbirlikçileri de içeride buna izin vermeyeceklerdir. Bugüne kadar da vermemişlerdir.

Fakat buna rağmen gerek dünya milletleri içerisinde gerekse Türk Milleti içerisinde "Üçüncü bir kuvvet" oluşmaktadır. Türkiye'de bunun oluştuğunu gören ve bilenler tedbir almaya koyulmuşlardır. Lakin netice alacaklarını sanmıyorum. Çünkü bu üçüncü kuvvet veya "Üçüncü kamp" İslâm milletleri kampıdır. Bu doğacaktır.

İşte elinizde teferruatıyla okuyacağınız tartışmanın sebebi, Türkiye'de doğmakta ve gelişmekte olan bu üçüncü kuvvetin mensuplarına yapılan baskıya karşı, basın yoluyla verilen bir beyanattır. Bu beyanat bardağı taşırmıştır. Hele bu beyanatın içerisindeki "İslâmcı gençliği bünyesinde barındıran MTTB teşkilatı." cümlesi sağcılar kutbunda pek şiddetli tepkilere yol açmıştır.

Bunun üzerine sağcılar kutbunda olan dernekler, partiler, şahıslar, gazeteler sanki

nasırlarına basılmış gibi ani bir tavırla alarma geçtiler.

O günlerde Konya basınının fıkra yazarlarından bazıları, bu konu üzerine yazılar yazdılar. Lakin içlerinden birisi "İslâmcı" kelimesine karşı çıktı ve üzerinde bir yazı yazdı. Bu kelimenin yanlış olduğunu, uydurma olduğunu ileri sürdü.

O güne kadar etrafındaki gençleri bu isimle yetiştiren, onlara bu ismin altında yatan manayı anlatan ve onu öğreten, hatta böyle bir beyanatın verilmesini teklif eden bendeniz, gençler karşısında "yanlış manalar öğreten birisi" durumuna düşürüldüm.

O zaman bize düşen, bu kişiye cevap vermek ve bunun "yanlış ve uydurma" değil, tam bir gerçek olduğunu ispatlamaktı. Ben de öyle yaptım.

Günün meşguliyeti ve şartları içerisinde çok kısa bir zamanda hazırlayıp vermiş olduğum bu cevapları hiçbir şey çıkarmadan ve hiçbir şey ilave etmeden neşretmeyi uygun gördüm. Yıl 1976 başları…

İslâmcı gençliğin buna ihtiyacı olduğuna inanıyordum. Hiç kimseyi itham etmek değildir maksadım. Bir vesileyle yapılan bu yazışmanın, okuyanlara bir şeyler öğreteceğini bildiğim için neşrediyorum.

Şu andan itibaren dünya üzerinde yaşayan insanların üç büyük hareket oluşturduklarını görüyorum.

1- Sosyalistler hareketi

2- Kapitalistler hareketi

3- İslâmcılar hareketi

Bunlardan birincilere "solcular", ikincilere "sağcılar", üçüncülere ise "İslâmcılar" deniyor.

Liberal kapitalist ülkelerin oluşturduğu "sağcılar" bloğunu Amerika temsil ve idare etmektedir.

Otoriter komünist ülkelerin oluşturduğu "solcular" bloğunu Rusya temsil ve idare etmektedir. Bu iki süper devletin anlaşarak ve birleşerek yürüttükleri bu politikalar sonucu, dünya ikiye bölünmüştür. Fakat hiç hesap etmedikleri, durmadan sömürdükleri Müslümanlar, Kur'an-ı Kerim'in, "Ye'cûc ve Me'cûc" diye isimlendirdiği bu iki fesat bloğundan dünyayı kurtarıp, insan soyunu bütünleştirecek, onlar arasında adaleti, huzur ve sükûnu sağlayacak hareketi başlatmış ve "İslâmcılar" bloğunu oluşturmuş olacaklardır.

İşte Müslüman halkların uyanması ve toparlanması sonucu üçüncü blok olan İslâmcılar bloğu, bugün dünyanın hemen her yerinde gündeme gelmiş "mehdî" yani doğruya götürücü bir harekettir.

Biz bu bloğa dâhil birisiyiz. Amerika'nın temsil ettiği rejimi de kabul edemeyiz, Rusya'nın temsil ettiği rejimi de… Fakat yaşamak için mutlaka savaşmak gerek-

mez. Sulh ve sükûn içerisinde yaşatılabilir. İslam bunun için gelmiştir. Müslüman, bunun için çalışmaktadır. Çevremizdeki insanlarla birlikte biz, bu blokta bulunuyoruz.

Bu yazılarımı okuyanlardan İslam'ı, sadece "inanç" tan ibaret bir "din" olarak değil de, "Siyasî bir sistem" kabul edenler istifade etsinler istiyorum. Onların da bu "üçüncü blok" ta yani, "İslâmcılar bloğunda" yer almalarını arzuluyorum. Ancak, burada şunu da ifade etmiş olayım ki, bu "İslâmcılar" bloğu sonraki dönemlerde "Müslüman Devletler Bloğu" şeklini alacak ve böyle ifade edilecektir.

İslam nâmına, Allah için, İnsana hizmet yolunda, çalışmalar bizden, başarı Yüce Mevlâ'dan olsun.

SAYIN MUSTAFA ATAMAN YAZIYOR:

"BİR KÜFÜRNÂME"

Geçen hafta içinde burada çıkan: "MTTB'liler Dikkat!" başlıklı yazıma cevap verileceğini; bu arada, iyi niyetli bazı tanıdıkların, cevabî yazının "efendice" olmasına dikkat edilmesine karşı tarafa hatırlattıklarını haber almıştım; bekliyordum.

Hafta sonuna doğru beklediğim geldi. Ama zarfın içinden bir "küfürnâme" çıktı. Doğrusu, öyle hezeyan dolu, mantıksız, terbiye ve edeb dışı bir yazı gönderileceğini aklımdan hiç geçirmemiştim. Okudukça şöyle düşündüm: "Efendicesi" bu ise, ya kabaca yazsalardı, acaba nasıl olacaktı? Ana-avrat düz mü gideceklerdi? Kimbilir, belki de öyle!

O pespaye küfürmâmeyi tiksinerek sütunuma alıyorum. Önceki yazımı görmüş olanlar aşağıdaki küfürnâmeyi de okuyarak karar ve hüküm versinler. O yazım, böyle zırva, zırıltı ve hırıltılara müstehak, bu yâveler ona cevap mıdır?

Yazanları, elbette cevapsız bırakacak değilim. Vereceğim karşılığın "körlere ayna satma çabası" şeklinde kalacağını, çünkü körlerin aynayı görmekten mahrum olduklarını bildiğim halde, buna mecburum. Zira hiç olmazsa, sağduyu sahibi okuyucularım, onların körlük derecesini anlama imkânı bulurlar.

Bakalım "köhne yazarın" kaleminden neler dökülür… Ve âyine-i devrân neler gösterir.

(Mustafa Ataman, kendisine gönderilen ve Eskimiş Yazar Dikkat? Başlığını taşıyan yazıyı aynen aşağıya almıştır:) Şöyle ki:

"Kendi tabirinizle "BİRKAÇ LAF ETMEYİ VAZİFE VE VACİP SAYIP" sizin de takrir buyurduğunuz gibi, sadece lâf olan, birkaç lâf etmişsiniz.

Biz yaşlılığı hakikat noktasından olgunluk, tecrübe ve oturmuşluk olarak biliriz. Fakat ehli ilim, kültürü şuur haline getirmeyenlerde muayyen bir yaştan sonra dağınıklığın ve atehin de başladığını isabetle ifade ederler. Dağınık kaleminizle tozu dumana katıp, ilim sofrasını da alt üst ettiğinizden, mazur görüleceğiniz sebepten dolayı, (haberinizin olmadığı ifadenizden belli) yine sizin tabirinizle İSLÂMCI

sözü üzerinde azıcık duralım: Sizin yaşlı kulağınıza da bağıra bağıra diyelim ki, bu tabir doğrudur. Siz elinizdeki fukara kültürünüzle çerçevenizin dışına çıkamazken, şunu size söyleyelim ki, bu tabir zannettiğiniz gibi benim şahsıma ait değil, ilmi Kur'an'ın öz malıdır. Bu yaştan sonra size sormak ar gelebilecektir belki amma, bilmemek ayıp olmayıp, öğrenmeden ahkâm kesmek asıl ayıp olduğundan, hiç olmazsa biraz okursanız, bu tabire erbâb-ı ilimde sık sık rastlayıp, makalenizde şaşırdığınızı ifade ediyorsunuz, bu sefer bir daha şaşıracaksınız. Misal mi? Buyurun: İSLÂMCI BİR ŞAİRİN ROMANI (M. Akif için) Prof. Mehmet Emin ERİŞİRGİL. Ve daha basireti kapalı olanlara, istenirse nice misaller! "İSLÂMCILIK bir sıfattır" diye buyurup, lâ teşbih, ekmekçiyle kıyas etmişsiniz. Size yine balyoz gibi bir evet. Sıfattır: Sıfat zatı temsil eder. Biz de ZATEN ZARFA DEĞİL MAZRUFA, KEMİYETE DEĞİL KEYFİYETE, ZAHİRE DEĞİL HAKİKATE TALİBİZ. Hele hele enaniyete gurura hiç talip değiliz. Onları her türlü hareketleriyle çok isteyen ve müdafii olduklarınıza verdik. Bizim sevdalılığımız nefsimize hoş gelen aferinlere hiç değil. Hayat nizamı olan, doktrin olan Allah'ın ahkâmınadır.

"Ee solcular kendilerine böyle İslâmcı yardımcı ve yardakçılar bulduktan sonra, sevinçlerinden zıplasalar, sokaklarda göbek atsalar, hakları yok mudur?" paragrafınızdaki yardakçı kelimesini, lime lime dökülen, İnönü vari garip bir kin kokan, cümlelerin sahibi... Siz Abdurrahman Çelebi'ye aynen iade eder, meselelerin ve büyük hakikatlerin sizleri artık çoktan aştığını, bu yaştan sonra da, tanzimat artığı siz ve sizin gibilerden zaten idrak ve feraset beklemediğimizi burada ifade ederiz. Şayet süfli kelimelerle olan hakaretleriniz benim şahsıma olsaydı, ihtiyardır der, güler geçerdim. Lâkin henüz tanımadığınız, nakış nakış ruh ve mana bünyesine sahip gençlere olan hücumunuz, beni istemesem de cevaba zorladı.

İyi biliyorum ki, sizinle aynı masaya otursak, bugüne kadar şu kadar senelik yazı hayatınızdan bahsedip, bu millete neler neler verdiğiniz zannıyla, asıl tehlikenin MADDE OLDUĞUNU söyleyemeyiz, komünizmden bahsedecek ve kapitalizmi de komünizme zıt göstereceksiniz. Çünkü hala bu noktadasınız, çünkü kaleminiz nefsinizi tatmin etmek için, yani onore olmak için karalamaktadır. Düzen desem Milliyetçi toplumcu düzen diyeceksiniz. Nedir bu desem... cılık... cılık deyip cılka çıkacak, BANİSİ ALLAH OLAN BİR İKTİSAT sisteminden bahsedemiyeceksiniz. Dünya iktisat çağını yaşar ve faizi sıfıra indirmenin yollarını ararken (Keynes) siz şuur, idrak ve ferasetle hakikati aramıyor, heyecan ve hissilikle kapitalizmin habersiz müdafiliğini yapıyorsunuz.

İslam kimsenin inhisarında değildir. MTTB' nin de böyle bir iddiası yoktur. İslâm'ın akidesi gereğince de, yalnızca Allah'a hizmet etmek isteyen herkesi kardeş bilir.

Siz eskimiş köhne yazar bu yazınızdan sonra cümlelerinizi bir daha okuyun ve kaleminizi de kırın, çünkü siz birleştirici değil ayırıcısınız, hiç olmazsa bilmediğini bilme ferasetini kazanabilmekten büyük fazilet olamaz.

Son olarak şunu da bilmelisiniz ki, MTTB ne domuzdan yana ne de attan itten yana, yalnızca Hakk'tan, İslam'dan, İslâmcı'dan yanadır."

Mektup bu şekilde son buluyor.

Açıklama

"Sayın Mustafa Ataman'la yapılan bu tartışmanın muhatabı olarak ben Hasan Hüseyin Varol, "ESKİMİŞ YAZAR DİKKAT?" başlığı taşıyan bu yazıyı yazmadım. Arkadaşım Yaşar Bilen'e sordum. O da "yazmadım" diye cevap verdi.

Mustafa Ataman benden yaşlı birisiydi. Aynı köyden geliyorduk. Dolaylı olarak akrabalığımız da vardı. O'na karşı yapılan bu hitabet tarzı benim anlayış ve ahlakıma sığmaz. Bunu işgüzar birisinin yazdığını sanıyorum. Tasvip etmiyorum. Uygun da görmüyorum. Onunla benim arama girmesi olsa olsa bir fitne çıkarma düşüncesinden kaynaklanmış olabilir.

Şu kadarını söylemeliyim: Merhum Mustafa Ataman, bir gazetenin matbaasında uzun yıllar çalışmış bir elemandır. Sonraları yazarlığa başlamıştır. Derinliğine ve genişliğine bir kültüre sahip değildir. Benim kendisine sunduğum delillerin hiçbirisinden haberi olmadığı halde, onları hem basite alıyor, hem de kabul etmiyor. Bunlar olabilir, ancak, bunların hiçbirisi ona hakaret etmeye cevaz vermez.

Bu nedenle, ona gönderilen bu hakaret ve aşağılayıcı mektuptaki gönderenin tavrını, asla kabul etmiyorum." H.H.V.

Merhum Mustafa Ataman Cevaplarına Devam Ediyor:

SIKILACAK AĞIZ ELE YAKIN GELİR!

- 1 -

Sayın okuyucularım; geçen gün burada hezeyan dolu, levs kusan küfürnameyi gördüler, Yazanlar hariç; sağduyu, insaf sahibi kimselerin, onları okurken tiksindiklerine eminim. Tutarsız, aynı zamanda iftira dolu yavelere vereceğim cevaplar, ne kadar ma'kul ve müsbet te olsa, muhataplarımın intibaha gelerek hakkı kabul ve teslim edeceklerini sanmıyorum. (Dikkat buyrulsun; MTBB başkanı demiyorum. Çünkü o delikanlının yazacak durumda olmadığını haber aldım. Yönetim kurulu üyelerinden hepsinin de, belki, küfürnamenin yazılışında dahli olmamıştır. Onun için muhataplarım başkaları ve belli kişilerdir.) Buna rağmen, gerçekleri tekrar ve daha açık olarak ortaya koymak, takdir hakkını okuyuculara bırakmak isterim.

Mevzuu başından alıp, tenkit ve ihtilâfa sebep teşkil eden bildirinin ilk paragrafındaki sözleri bir daha aktarıp cevabını da birlikte vereceğim. Orada şöyle deniliyordu:

"İslâmcı gençliği bünyesinde toplayan MTTB. İlh..."

MTTB. bünyesinde toplanmayanlara hangi nazarla baktıklarını, ancak onlar bilirler. Fakat kendi tabirleriyle "İslâmcı" lıklarını iddia edenler, ne kadar hazindir ki, İslâm'ın ilk ve en lüzumlu edeb ve terbiye kaidelerini dahi çiğnediklerini, burada

yayınlanan yazıları ile isbat ve ilân etmişlerdir! Zira İslâmî terbiye, değil Müslüman, gayri Müslim, hatta putperest, ateşperest de olsa, yaşlı kimselere hürmeti, hiç değilse öyle görünmeyi icab ettirir. Kaldı ki, Cenâb-ı Hakk bile. "Saçı, sakalı ağarmış kullarımıza azabdan hâyâ ederim" diye buyurduğu halde, zavallı muhataplarım (ağızlarından yiyip avurtlarından dökercesine) benim bunaklığımı bile iddia edecek kadar ileri gitmekte mahzur görmemişlerdir. (Bunu, üzüldüğüm için yazıyorum. Esasen öylelerinin hürmetine ne iltifatım, ne de ihtiyacım vardır. Yeter ki, bir hususu öğrensin yahut unutmasınlar. Ama sanırım, bu da nafile bir arzu.)

Eğer şimdiye kadar bunu öğrenmemiş iseler, şairin şu mısralarını hatırlatmak yerinde olur:

Cehlin ol mertebesi sehl olmaz.

Kisbsiz tâ bu kadar cehl olmaz.

Gerekli edeb ve terbiye bir tarafa; yağdırılan hakaret ve iftiralar da pek çirkindir. Anlaşılıyor ki, şimdiye kadar içlerini doldurdukları gayz ve levsiyâtı kusmak için, en ufak bir fırsat bekliyor, onu da bulduklarını sanıyorlar. Hepsini ele alacağım. Ama şimdi, şu uydurma "İslâmcı" ve "İslâmcılık" tabirlerini bir daha gözden geçirelim. Bu hususta bilgisizliğimi iddia ve kendilerinin haklı olduklarını isbat için, Prof. M. E. Erişirgil'in, M. Âkif hakkında yazdığı kitabına "İslâmcı bir şairin romanı" adını verdiğini ileri sürmektedirler! Sormak isterim; fakat onlar gibi bağıra bağıra değil, kulaklarına eğilerek, yavaşça sormak: Erişirgil'in bu tabiri kullanması "hüccet" midir, kesin bir senet hükmünde midir? Mutlaka kabulü ve uyulması mı lâzımdır?

Sırası gelmiş iken, eski bir olayı nakledeyim: 960 sonları idi. Prof. T.Z.Tunaya, şehrimizde konferans verecekti. Salon, hıncahınç doluydu. Mevzu "İslâmcılık cereyanı" idi. Hatip, söze başlayıp ta "İslâmcılık" tabirini kullanınca, dinleyiciler arasında bulunan ve çoğunluğu teşkil eden İslâm Enstitülü öğrenciler ve bu arada, şimdi Mersin Müftüsü olan Mehmet Ulucan hemen itirazda bulunarak, kullanılan tabirin câiz olmadığını, deliller vererek belirttiler. O zaman T. Z. Tunaya, Batılı ilim adamlarının onu kullandıklarını, kendisi de o sebeple aldığını söyledi ve biraz sıkışınca da, "Ben, bu ilmin ehli değilim!" demek zorunda kaldı. Bunun üzerine "Mademki ehli değilsin? O halde bilmediğin şeye niçin karışıyorsun?" şeklinde sözlere muhatap oldu.

Bu, bir… Gerisine yarın devam ederiz.

SIKILACAK AĞIZ ELE YAKIN GELİR!

- 2 -

Biri "Ansiklopedik" diğeri Türk Dil Kurumunun, hayli geniş kapsamlı iki sözlüğe baktım. İslâm ve İslâmiyet var? Fakat İslâmcı ve İslâmcılık… diye birşey yok. Demek ki, olmaması doğrudur. Eğer biraz müsait bulsaydı, bilhassa T.D. Kurumu bunu fırsat bilir, sözlüğüne alırdı. Demek ki, Prof. Erişirgil'in o tabiri kullanma-

sı yanlıştır; ihtimâl, Batıdan aktarmıştır. Binaenaleyh, bir "hüccet" değildir. Ama mezkûr sözlüklerde "Demir" kelimesinden üretilen "Demirci, demircilik" ve benzerleri yer almıştır. Şu halde, İslâmiyeti "İslâmcı, İslâmcılık" şeklinde kullanarak onu bir sanat ve sanatkâra benzeten ben değilim, muhataplarımdır.

"Acaba yanılıyor muyum?" diye (adını vermeyeceğim) ehil bir din adımına da bunu sordum. O muhterem zat, hayret ve üzüntü içinde: "Öyle şey olmaz, doğru değil" dedi. Çünkü, "cı, cılık. Ekleri, o ulvî işi basitleştirir o mukaddes mefhumu küçültür bir hale sokar. Ben, konuşmalarımda ara sıra cemaate bunu hatırlatırım" cevabını verdi.

Bunlar hep yanılıyor ve bilmiyorlar da, sadece Prof. Erişirgil mi, daha doğrusunu biliyor, söyler misiniz?

Bu kadarı yeter mi, bilmem. Lâkin daha uzatsak ta faydası olacağını, muhataplarımın inatlarından döneceklerini sanmam. Onun için, hezeyânnâmenin diğer kısımlarına geçeyim:

"İnönü vârî garip bir kin kokan cümlelerin sahibi, siz Abdurrahman Çelebi" diyerek "Koyunun olmadığı yerde Keçiye Abdurrahman Çelebi derler." sözünden esinlenerek bana sözüm yabana kurnazca? hakarette bulunanlara hatırlatmak isterim, ki: Vaktiyle Arslanların yaşayıp kükrediği yerlerden, zaman geçip te Çakal ulumaları duymak, cidden pek hazindir! İnönü'ye benzediğim, bir noktadan da olsa isbat edilmelidir. Delil gösterilemiyeceğine göre, beni o tip bir kişi olarak vasıflandıranları katıksız ve pervasız müfteri olarak şimdiden ilân edersem hiç te haksız sayılmam.

Hakkımda "Zaten idrâk ve feraset beklemediğimizi" diyen; Tanzimat devri ile yaşım arasındaki münasebet ve farkı dahi ayırt edip bilmeyecek kadar âciz ve eblehlerin durumları, şu mısralarda gayet güzel ifade edilmektedir:

Humkunun ölçüsünü bulmada fen âcizdir,

Cehlinin debdesi koskoca umman gibidir!

Öyleleri, hallerine bakmayıp ta, başkalarında idrâk ve feraset aramaya kalkarlarsa şaşmamak, yalnız acımak lâzımdır. Zira hamakatları, ölçülerin üstünde ve bu yüzden ilân ettikleri cehaletleri tantanalı ve büyük denizler gibi âdeta sonsuzdur.

Yaşar Bilen (ki, tekrar edeyim, hezeyânnâme kendisinin eseri değil, başkalarınındır) benim ile bir masaya oturma hayaliyle bulup, bazı şeyler sorsa, ne cevap vereceğimi tek tek sayıyor ve söyleyeceklerimin "cılka" çıkacağı hükmünü veriyor. Nereden biliyor acaba? Keramet mi izhar ediyor? Yağma yok! Kehanette mi bulunuyor? Ona da gücü yetmez. Keskin bir zekâ ile mi söylüyor? Mümkün değil! Şu halde, çingenece bir fal mıdır yoksa? Sanmam. Öyle ise nedir? Ne olduğu meydanda: Bir alay martaval, zırzopluk (yani, sözlüğe göre, delişmenlik) eseri hepsi... Mamafih, teklif ediyorum: Yaşar Bilen kendine güveniyorsa buyursun, biraz lâf edip, birbirimizi yoklayıp iyice anlayalım. Ama tek başına gelsin. Zira mademki, hakaretnâmede yalnız kendi adı var, şu halde yardımcılarına, kılavuzlarına, ağabeylerine lüzum yoktur. Nasıl ki, ben tek başıma isem, Yaşar Bilen de öyle olsun.

Daha, ne "komünizm" kelimesini imlâ kaidesini ve ne de "herkes" kelimesini aslına uygun şekilde yazmasını bilmeyenler, "Ebced" de kırk yanlışları bulunduğunu isbat etmiş olmayanlar değil mi?

H.H. Varol'un Cevapları

"İSLÂMCI" TABİRİ DOĞRUDUR

- 1 -

Geçtiğimiz günler içerisinde, şehrimizde bulunan iki gençlik kuruluşu arasında yapılan söz düellosu sebebiyle ortaya çıkan ve üzerinde durulması gereken bazı noktaların açıklığa kavuşturulması lazım geldiğini gördüm. Bu noktalarda bildiklerimi okuyuculara ulaştırmayı düşündüm. Çok fazla meşgul olmama rağmen bu işin yapılmasına bir bakıma zaruret de hâsıl oldu. Çünkü genellikle sohbetlerimde ve konuşmalarımda gençlere "İslâmcı" olmalarını tavsiye ediyordum. Onlar da bunu kabul etmişlerdi. Bu kelimenin "uydurma" olduğunun söylenmesi üzerine bir açıklama yapmayı uygun gördüm.

Hatırlanacağı üzere birkaç günden beri Sayın Ataman'ın, üzerinde ısrarla durduğu bir kelime vardır: İslâmcı... Bu kelimenin uydurma olduğu, yersiz olduğu, Doğru olmadığı onun tarafından ispatlanmaya çalışıldı.

Okuyanların kafasında şüpheler uyandırmış olan bu beyanın ne derecede geçerli ve yerinde olduğu veya olmadığı inşâallah görülecektir. Bu hususta Sayın Ataman'ın ileri sürdüğü delilleri de ele alarak tahlil edeceğim. Ayrıca gençlik kuruluşları arasında ortaya çıkan münakaşaya, taraflara ve müdahil şahıslara da dokunacağım.

Lakin böyle bir tartışmaya katılırken başta şunu da beyân etmeyi uygun bulmaktayım. Gerek Sayın Ataman'la ve gerekse başkalarıyla ayrı görüşlerde olduğumuzu göstermiş olacaktır. Şayet görüş birliğine varabilirsek elbette bu bir kazançtır. Birlikten kuvvet doğar. Ama eğer ayrı görüşlerde ve ayrı değerlerdirme ölçülerinde olduğumuz anlaşılırsa birleşmeye mecbur olmadığımızı peşinen bilelim ve birbirimizi suçlamaya kalkmayalım. Çünkü bu çağda artık ayrı ayrı görüşe bağlı insanlar aynı topraklar üzerinde yaşamaya mahkûmdurlar. Bu mahkûmiyet ve mecbûriyet ise bizi kavgaya vuruşmaya değil, barış içinde bir arada yaşamaya götürmeli ve alıştırmalıdır. Aksi halde, çeşitli dünya görüşleri etrafında toplanmış ve kümelenmiş insanların bir ülkenin belli yerlerinde yerleşmeleri gerekecektir. Bunu Kıbrıs'ta bile yapmak o kadar kolay olmamıştır bizim için. İçerde nasıl yaparız?

Ayrı görüştekilerin yok edilmesi veya baskı altında tutulması, susturulması ise değişen dünya ve toplum şartları sebebiyle hiç mümkün değildir. Yâni bizler ayrı görüşlerde de olsak aynı yerde birlikte yaşayacağız. Söylemek istediğim budur. Birbirlerimizi iknâ etmeye çalışarak yaşayacağız.

Gazetedeki yazılarından anladığıma göre sanıyorum ki Sayın Ataman'ın bazı şeylerden haberi yoktur.

Çeşitli gençlik kuruluşlarına bağlı gençler arasında sürtüşme uzun süredir devam

ediyordu. Ama henüz açığa çıkıp eylem haline gelmiş değildi. Genellikle son zamanlarda kendilerinin "Sağda" olduklarını söyleyen gençler arasında birbirleriyle olan bu sürtüşmenin muharriki büyük çoğunluğuyla ülkücü olduklarını söyleyenler arasından çıkıyor. Bunun sebepleri var tabii… Bu konuda bize gelen şikâyetler ve haberler de vardır. Son günlerde bu konu ile ilgili bazı haberlerin gazetelere dökülmeye başladığı da görülmektedir. Demek oluyor ki Ülkücüler hakkındaki şikâyetleri bir kalemde reddetmek mümkün değildir.

Metod icâbı sokak hareketlerine katılmayanlara laf atmak, yol kesmek, isim takmak gerektiğinde baskı yapmak gibi hareketlerden şikâyet olunmaktadır. Bu konuda bizzat şahsıma müracaatta bulunan üç tane gençlik kuruluşu vardır. Ülkücüler Konya Teşkilatına ulaştırılmak üzere, onlarla yakın ilgisi bulunan akrabamdan birisine birkaç defa müracaatım olmuştur. Fakat dileğimizin ulaştırılıp ulaştırılmadığını bilmiyorum.

Sonra öğrendim ki, MTTB'li gençler başkanlarına karşı gelip haklarının korunmadığını söylemişler ve kendilerine sataşanlarla kavga etmelerine müsaade edilmesini istemişlerdir. Açığa çıkmadan yapılan sürtüşmeyi önleme çabaları bir netice vermeyince MTTB Konya Teşkilâtı başkanı gazetelere bir beyânât veriyor ve Ülkücüler Konya Teşkilâtı başkanından bir dilekte bulunuyor. Fakat karşı taraf bunları yalancılıkla ithâm ediyor. Durum bu noktada iken, yani MTTB başkanı ile ülkücüler başkanı karşılıklı muhatap durumunda iken Selçuk Eğitim'deki Ülkücüler Derneği ve arkasından Ülkücü Memurlar Derneği hücuma geçiyorlar.

İşte bu noktada şahsen ben, bu iki dernek başkanlarının araya girmelerini doğru bulmadım. MTTB. başkanı ile Ülkücüler başkanı arasında tartışma yapılır ve biterdi. Fakat bu olmadı. Biliyorum ki MTTB'lilerin yanında yer alacak başka kuruluşlar da vardır. Ama onlar araya girmediler. Çünkü meselenin temelinde bir ikâz ve hatırlatma vardı, kavga değil. İş, daha önce sessizce yapılanların bu defa basın yoluyla yapılışıdır. Bildiğim kadarıyla ya bu yola gidilmesi, ya da kavgaya müsaade edilmesi isteniyor ve MTTB başkanı gençler tarafından buna zorlanıyordu. Şimdiye kadar bana herhangi bir müracaat vukûunda tartışmaya gidilmemesini, işin ayağa düşürülmemesini söylemeye devam etmiştim. Fakat bir de gördüm ki, gençler arasında tartışma basın yoluyla yapılmaya başlanmış. O zaman bunu onların kendi iradelerine bırakmak lazım geldiği anlaşılıyordu.

Vaziyet bu merkezde iken Sayın Ataman, bazı noktaların üzerinde gerektiği kadar durmadığını anladığım hiddet ve şiddet dolu, aynı zamanda ifrat derecede Ülkücüler tarafını tutan bir hava ile "Birkaç lâf etmeyi kendime vâcip saydım" diyerek ortaya çıktı. İki gün süren yazısında sadece bir paragraf hariç hepsi istisnasız bu havayı taşımaktadır.

Sayın Ataman'ın o yazısında gençler arasında pek büyük bir ayırıma götüren hava ile görünmesini de ben yine yerinde bulmadım. Arayı uzlaştırıcı bir görüntüde olmalıydı. Bir taraftakileri kahraman vatanperver gençler şeklinde takdim ederken, diğer taraftakilerini küçültücü ifadeler küçük görücü tavırlar sunmasını, yaşlılığı ve tecrübe görmüşlüğü ile te'lîf edemedim. Hiç olmazsa sütun komşusu arkadaşların kullandıkları dili kullanmalıydı. Ama olmadı. Ne yapalım Sayın Ataman, ço-

cukların arasında ayırım yapanların onlara sert ve haşin davrananların sonunda yine sert ve haşin davranışlarla karşılaşması ve "Bir Küfürnâme" diye yakınmaya düşmesi mukadderdir. Çok üzülerek belirtmeliyim ki, sizi rencide eden o cevabı tasvip etmediğim kadar sizin ettiğiniz "lafları" da tasvip edemedim.

Çünkü değişmiş ve değişmekte olan Türk toplumunun içerisinde bulunduğu şartlar geleceği geçmişi ve şimdisiyle enine-boyuna bir tahlil süzgecinden geçirilmedikçe isabetli görüşler ortaya koymak mümkün değildir. Bu durumda da toplumdaki gruplar arasında uzlaştırıcı yol en doğru yol olmalıdır. İş işten geçtikten sonra değil tabii...

Sayın Ataman acaba dünyada ve Türkiye'de yapılan bu kavga neyin üzerinde ve hangi şey için yapılıyor? Hele Türkiye'deki kavganın ağırlık noktası ekseni nedir? Bu bir vatan kavgası mıdır, soy kavgası mıdır, kültür kavgası mıdır, yoksa bir sistem kavgası mıdır? Türk toplumunda kimler hâkimdir? Türk Devleti'ne ait devlet gücü kimin elindedir? Servet gücü kimin elindedir? Kavga edenler kime fayda sağlıyorlar, etmeyenler ne için etmiyorlar? Ve daha bunun gibi gündeme getirilebilecek yüzlerce soru vardır. Bunlar kesin sonuca bağlanmış mıdır?

Bunlar üzerinde verilecek isabetli hükümlerdir ki, kimin nasıl bir yol üzerinde olduğunu gösterir. Kanaatimce bunlar hiç değilse belli noktalarda çözüme ulaştırılmadan toplumdaki gruplardan herhangi bir tarafı aşırı derecede tutar görünmek -özellikle bizler için- uygun düşmüyor.

Konumuzun başlangıç bölümünü teşkil eden bu giriş kısmını bağlamak istiyorum. Ancak gençlere şunu duyurmayı da arzu ediyorum. Biz geleceğin Türkiye'sinde kendi dünyalarını kendileri kurmaya mecbur olan sizin gibi gençlerin sürtüşmeye doğru değil, birleşmeye ve sevişmeye çalışmalarını istiyoruz. Gerçeğin ne olduğunu bütün açıklığı ile bildiğinizi sanmıyorum. Onu zamanla öğreneceksiniz. Şimdiden herşeyi biliyormuşcasına birbirinizi suçlamaya, birbirinizle ihtilâfa düşücü davranışlara girmeyiniz. Peşin hükümlere, hislere, acele verilmiş kararlara bağlanmayınız, zamanla herşeyin açıklığa kavuşacağını unutmayınız.

"İSLÂMCI" TABİRİ DOĞRUDUR

- 2 -

Şimdi asıl cevaplandırmayı düşündüğüm konuya geçiyorum.

MTTB Konya Teşkilatı başkanının Konya basınında çıkan beyanatını tahlil ederken ve cevaplandırırken Sayın Ataman'ın bir hususu yanlış anladığını gördüm. İlk çıkan cevâbî yazısında "İslâmcı" sözü üzerinde biraz durmak istediğini ifâde ediyor ve duruyor. Fakat "İslâmcı" kelimesini, "İslam, İslâmiyet, müslüman, müslümanlık" kelimeleriyle karıştırıyor. Dikkatle takip ettiğim zaman bu yanlış anlayışın bütün yazılarında mevcut olduğunu gördüm.

Yine bu yanlış anlayışın bir devamı olarak "İslâmcı" kelimesi, "ekmekçi, demirci

ve kunduracı...” kelimeleri ile de karıştırılmaktadır. Diğer bir husus da, bu tabirin yanlış olduğu, hatta uydurma olduğu anlayışıdır. Netice şu oluyor: “Bu tâbir yanlış anlaşılmıştır; yapısı itibariyle de yanlıştır. İslâm kelimesini bu şekilde kullanmak doğru değildir.” Böyle söylenmekte veya böyle olduğu beyân edilmek istenmektedir.

Nitekim Sayın Ataman, “Bu tâbir yanlıştır. İslâm, İslâmiyet, Müslümanlık ve Müslüman demek lâzım gelir.” diyor.

İleride açıklayacağım ama şimdi şu kadarını söyliyeyim. “İslâm” kelimesi lügat anlamıyla “Bir âmire teslim olmayı, tâbi olmayı ve bağlanmayı ifâde eder.”

Terim anlamıyla da “Allah’ın, bir elçisi vasıtasıyla, insanlara duyurup öğrettiği kânunlar, kurallar ve prensipler topluluğunun, yâni bir dinin, bir sistemin özel ismidir.” Demek ki, İslam kelimesi tamamen ayrı bir yaşama tarzının özel ismidir. İslam denilince bu anlaşılır.

Fakat “İslâmcı” denilince bu anlaşılmaz. “İslam” bir rejimin ismidir. “İslâmcı” ise o rejimi savunan, onu teklif edenin ismidir. “İslamiyet” kelimesi de, “İslam” kelimesinin bir uzantısıdır.

“Müslüman” kelimesi ise “İslâm veya İslâmiyet” adını taşıyan sisteme bağlı ve onu kabul etmiş olan kimsenin ismidir. Daha açık ifâdesiyle “İslâm” bir hayat tarzının ismi, “müslüman” ise bu hayat tarzını kabul edenin ismidir. Fakat “İslâmcı” kelimesi bugün bundan da ayrı bir anlama sahiptir. “İslâmcı” demek, topluma teklif edilen sistemler içerisinde “İslâm” adını taşıyan sistemi tercih eden ve toplum düzeni olarak İslâm’ı teklif eden, topluma bu düzenin hâkim olması yolunda çalışan kimse demektir.

Esâsen karışıklık ve anlayışta hatâya düşülen nokta burada kendisini göstermektedir. İki kelime: Müslüman ve İslâmcı... Bugün bunun ikisi de aynı anlamı taşımaz. Bunu şöyle bir mantık kuralıyla belirleyebiliriz. “Her İslâmcı müslümandır. Fakat Türkiye’de her müslüman İslâmcı değildir.” Ben öyle müslümanlar görmekteyim ki, İslâm’ı bir toplum düzeni olarak kabul etmiyorlar. Sayın Ataman’ın İslâmî bir toplum düzeni, bir rejim kabul etmesi, toplumumuzda herkesin öyle olduğunu göstermez. Realitede bunun örneği çoktur. İsterseniz Ülkücü Memurlar Birliği’nin beyanatına bakınız. Sadece o mu? Türkiye’de tümüyle İslam’ı bir toplum düzeni olarak görmeme ve kabul etmeme realitesi mevcuttur. Fakat bu insanların hemen hepsi müslüman olduklarını söylerler ve doğrudur. Bizim toplumumuzda görülen gruplar arasında bir araştırma ve soruşturma yapılırsa hepsinin müslüman oldukları görüldüğü halde içerisinden pek azı, İslâmcı olmaktadır. Bunların hangi tip müslüman oldukları hakkında en taze haberler vardır. Bakınız.

Şu halde “İslâmcı” herkes gibi müslümandır, fakat aynı zamanda toplum düzeni olarak İslâm’ı teklif eden kimsedir. Müslüman ise İslâm’ı kabul ettiği halde, onun toplum tarafından benimsenmesi için herhangi bir çalışma ve çaba göstermeyendir. Toplumumuzda bunlardan pek çoktur.

Gelelim "İslâmcı" kelimesi ile "ekmekçi, demirci, kunduracı vb." kelimeler meselesine.

Sayın Ataman'ın da ifâde ettiği gibi bu kelime bazı yerde sıfat, bazı yerde de açık ve sarih olarak isim olur. Fakat işte mesele onun isim ve sıfat olduğu yerleri bulmak ve bilmektir.

Şöyle ki:

1 - Ekmekçi, demirci, kunduracı, eczâcı, arabacı, tavukçu, dokumacı, otelci vs... kelimeleri neyi ifâde ederler? Diyelim ki bu işlerle uğraşan, bunların ticaretini yapan, bunları alıp satan kimselerin durumunu ve hallerini ifâde ederler. Çünkü bunlar ticari sahaya mahsusturlar.

Acaba "İslâmcı" tabiri de böyle midir? "Ekmekçi" ekmek yapan, ekmek satan demektir. "İslâmcı" İslâm alıp İslâm satan kimsedir diyebilir miyiz? Şayet böyle dersek o zaman bize gülmezler mi?

2- Romancı, san'atçı, edebiyatçı, tarihçi, felsefeci, resimci, siyâsetçi vs kelimeleri neyi ifâde ederler? Diyelim ki bu işlerle uğraşanların hâlini ifâde ederler. Fakat bu işler ticârî işler midir? "Romancı" roman alıp roman satan demek midir, yoksa roman yazan, işi roman havasında sunmaya çalışan kimse demek midir?

Acaba "İslâmcı" tâbiri bu gruba girer mi? Nasıl "tarihçi" tarih alıp satan diyemezsek, "İslâmcı" da İslâm alıp satan diyemeyiz. Fakat "tarihçi" tarih yazan, tarihle uğraşan kimsedir, deriz. Ama "İslâmcı" İslâm yazan, İslâm ile uğraşan kimsedir diyemeyiz. Çünkü bunlar bir işi, bir meşgûliyeti ve bir san'atı bildirirler. Ama "İslâmcı" kelimesinin bunlarla ne ilgisi var? O ne bir meşguliyettir, ne de bir san'attır.

Şu halde "İslâmcı" tâbiri bunlarla da kıyaslanamaz.

3 - Bir de şöyle bakalım: Sağcı, solcu, devletçi, fertçi, toplumcu, milliyetçi, ülkücü, Türkçü, Kürtçü, barışçı, insancı, Maocu, Leninci vs... kelimeleri neyi ifâde ederler? Bu kelimeler bir düşüncenin, bir sistemin, ya da bir şahsın taraftarlarını ifâde ederler. Şu halde sormak isterim: Acaba "devletçi" devlet alıp satan kimse demek midir? Yoksa bir toplum yaşantısında devletin hâkimiyet ve otoritesinin fazla olmasını isteyen ve bu görüş tarafını tutan kimse demek midir? Mâlûm ya "toplumcu" demek te, ferde karşılık umûmu tutan, umûmun faydasını savunan kimse demektir. Ve bunu sağlayan sistem taraftarıdır.

Milliyetçi, kendisine böyle bir işi sanat edinen, bu işin ticaretini yapan yahut bu işlerle uğraşan kimse midir, Leninci, Lenin'le uğraşan mıdır, yoksa Lenin tarafından ileri sürülen, onun tarafından uygulanan sistemi tutan kimse demek midir?

Türkçü, Türkle meşgul olan, Türkü sanat edinen, Türk alıp satan mıdır? Yoksa Türk kavminin, Türk ırkının hâkimiyetini isteyen onun tarafını tutan mıdır?

Bütün bunlardan sonra diyebiliriz ki: İşte "İslâmcı" da İslâm'ı savunan, onu bir rejim olarak benimseyen ve teklif eden kimse demektir. Ülkücü neyi teklif ediyor? Sosyalist neyi teklif ediyor? Atatürkçü neyi teklif ediyor? Bunlar meyânında İs-

lâmcı neyi teklif ediyor? Tartışmanın özünü bu sorular teşkil ediyor.

Görülüyor ki "İslâmcı" kelimesi o kadar basit ve uydurma veya yanlış bir tabir değildir. Fakat onu sosyo politik konular üzerinde kafa yormamış, araştırma yapmamış olanlar bilemezler. Biraz sonra göreceğiz; Türk toplumunun ideolojik savaş tarihinde yani düzen kavgasında bu ismi taşıyanlar, bu cephede çalışanlar hiç de az değildir. Ama bizim saflarımızda yer alan Müslümanların uyumaları, ortalığı yemyeşil görmeleri yüzünden bunlar bilinmemektedirler. Size sunacağım belgeleri gördüğünüz zaman anlayacaksınız ki İslâmcılık hareketi nevzuhûr bir hareket değildir.

Açıklama

"Konunun tam burasında bir açıklama yapmak istiyorum. Bendeniz bu yazılanları tekrar okuyorum ve bir kitap olacak şekle getirmeye çalışıyorum. Bu tartışmalar 1976 senesinde yapıldı. Şu anda sene 2020'dir. Aradan geçen 40 yılı aşkın zaman içerisinde çok şeyler değişti.

1976'larda "İslâmcı" ifadesi yanlış bulunuyordu. Hatta bunu söyleyenlere neredeyse "kâfir" gözüyle bakılıyordu. Şimdi bakınız lütfen, dünya genelinde yapılan sistem ve rejim savaşlarına… İslam'ı savunan, İslam ve Müslümanları koruma ve kurtarma cephesinde bulunan toplumlar ve grupların hemen hemen hepsi kendilerinin "İslâmcı" olduklarını ifade ediyorlar. Fakat hiç kimse de onları yadırgamıyor. Çünkü konu anlaşılmıştır. Artık Komünizm, Sosyalizm ve hatta Kapitalizm dahi savunucularını yitirmiştir. Şu anda bütün cepheler birleşmiş, gelmekte olan İslam hareketine karşı vaziyet almıştır.

Kendilerine İslâmcı denilen mücahit insanlar olmasalardı, insan toplumuna İslam sistemini kimler iletecek ve duyuracaktı? Kiliseler, yani tapınak şövalyeleri durmadan Hristiyanlığı yayma gayretini gösteriyorken, İslam'ı insana ulaştırma gayreti güden İslâmcı Müslümanların gayretini kutlamak gerekiyor.

Bugün bu konuda söylenecek çok şey var. Onları da başkaları söyler, inşallah…"

İSLÂMCI KELİMESİNİN YERİ

Çağımızda ilimler kollara ayrılmış ve her ilmin kendi bağlı bulunduğu bölüm içerisinde tarifi, konusu, gayesi ve metodu tesbit edilmiştir. Hangi ilmin hangi bölüme ait olduğunu bize tanıtan birtakım "kelimeler, cümleler ve ıstılahlar" vardır. Bu unsurlar, genellikle o bölüm içerisinde değişik anlam taşıyabilirler. Bu sebeplerden dolayı, karşımıza çıkan herhangi bir kelimenin biraz üzerinde durup yerini tesbit etmemiz lazım gelir.

Acaba bu kelime hukuk bölümüne mi, yoksa siyaset, ticaret, ziraat, sanayi, kültür, eğitim bölümlerine mi aittir? Yahut da ahlak, i'tikat, fizik, kimya vb. bölümlere mi aittir? Bulmamız ve bilmemiz gerekir. Çünkü bazı kelimeler, ait oldukları bölümlerde daha iyi anlaşılırlar.

Nitekim yukarıda geçti: "Ekmekçi, şekerci, gözlükçü" gibi kelimeler sosyo-eko-

nomik alana ait kelimelerdir. "Çiftçi, tarımcı, sanayici" gibi kelimeler de böyle.

"Eğitimci, öğrenci, öğretici, plancı, programcı" gibi kelimeler, sosyo-kültürel sahaya mahsus kelimelerdir.

"Politikacı, idareci, yönetici, siyasetçi" kelimeleri birbirinin müteradifi kelimeler olup sosyo politik sahaya mahsus kelimelerdir. Ayrıca "devletçi, fertçi yahut toplumcu, ferdiyetçi, solcu, sağcı, milliyetçi, "Türkçü, batıcı, doğucu, Osmanlıcı, diktacı, İslâmcı, komünalcı vb. kelimeler de yine bu sahaya, yani sosyo politik sahaya mahsus kelimelerdir.

Netice şu oluyor: Kullandığımız her kelime ve terimin ait olduğu bir bölüm vardır. Bu bölümler ise üç temel noktada toplanabilirler. Bunlar da sosyo politik, sosyo ekonomk ve sosyo kültürel bölümlerdir.

Şimdi artık şu kelimelerin hangi bölümü ilgilendirdiğini rahatlıkla seçebiliriz. "Din, Şeriat, millet, sistem, nizam, düzen, rejim" kelimelerinin aslında hepsi aynı şeyi ifade ederler. Ve bunların hepsi "İnsanların fert, aile, toplum ve sınıf olarak beraber yaşamaları için onların hayatını tanzim eden kanunlar, kurallar ve prensipler topluluğu" demek olur. Kanunlar ve kurallar, insanların yönetimi ve yaşantısı ile ilgili olduğuna göre bu kelimeler, sosyo-politik bölüme ait kelimelerdir.

Sosyo politik bölümde yer alan ve yukarıdaki kelimelerle isimlendirilen her "sistem"in bir genel bir de özel ismi vardır. Her sistem kendisine ait bu özel ismi ya bir şahıstan, ya bir sıfattan, ya bir beldeden, ya da bir kabileden alır.

Mesela Hristiyanlık, bunun asil ismi "İsâ Dini"dir. Yahudilik, bunun da asıl ismi "Musa Dini"dir. Budistlik Buda'nın adıyla anılmaktadır. Siyonizm: Siyon Dağı'ndan adını almaktadır. Yahudiliğin evrenselleştirilmesi içindir. Marksizm: Bir şahıs olan Karl Marks'ın ortaya koyduğu sistemin adıdır. Türkçülük: Bir kavmin kendisine ait törelerinin sistemleştirilmesinin adıdır. Bunlardan tamamen ayrı olarak "Hiç itirazsız teslim olma" vasfından alınarak özel isim yapılan İslâm, İslamiyet veya Müslümanlıktır ki bir sistemin özel adıdır.

Şu halde insanların yaşayışına özel isim taşıyan bu sistemlerden hangisi ile şekil verelim diye sorarsak vereceğimiz cevap çok çeşitli olacaktır. İnsanlardan bazıları şu sistemi, bazıları da bu sistemi teklif edeceklerdir. O zaman herkes teklif ettiği sistemin savunucusu ve taraftarı olacaktır. Bu oluşun adına sosyolojide "Sistem Mücadelesi ve Düzen kavgası veya İdeolojik Savaş" adı verilir.

Dünyanın neresinde olursa olsun ve tarihin hangi döneminde bulunursa bulunsun "Sistem Mücadelesi" veya "İdeoloji savaşı" ile ilgili terimler sosyo politik bölüme ait kelimeler veya terimlerdir. Onların yeri orasıdır. O bölümün kuralları ve metodları çerçevesinde ele alınırlar. Bizim duygularımıza, düşüncecelerimize, bilgilerimize hatta yaşayışımıza uysa da uyarmasa da her konunun ve onu meydana getiren her olay ve düşüncenin kendi ölçüleri içerisinde açıklanması zaruridir. Sosyo politik bölüme ait bir terimi, sosyo kültürel yahut sosyo ekonomik bölümdekilerle kıyaslamak hatalıdır.

Artık konu anlaşılmış durumdadır. Sistemler ve rejimler arasından İslâm sistemini

ve rejimini tercih eden, bunu toplum hayatı için her yönüyle teklif eden ve bunun gerçekleşmesi için uğraşan kimseye "İslâmcı" denir. İslâm sistemi taraflısı demektir. Toplum tarihinde süregelen bu çalışma ve uğraşmalara "İslâmcılık" denir. Nitekim "Batıcılar ve Batıcılık" dendiği gibi. "Türkçüler ve Türkçülük", "Osmanlıcılar ve Osmanlıcılık", "Maocular ve Maoculuk" dahi denilir ki bu tâbirler de böyledir.

Bu açıklamadan sonra şimdi de Sayın Ataman'ın "İslâmcı ve İslâmcılık" tabirlerinin yanlışlığı ve uydurma oluşları üzerinde ileri sürdüğü delilleri tahlil edeceğim. Sonra da belgelerle "İslâmcıların ve İslâmcılığın" varlığını ispatlamaya geçeceğim.

Sayın Ataman konuya şöyle başlıyor: "…Ama şimdi şu uydurma "İslâmcı" ve "İslâmcılık" tâbirlerini bir daha gözden geçirelim ve gözden geçiriyor. Sonra da muhatapları tarafından sunulan belgeyi "Erişirgil'in bu tâbiri kullanması hüccet midir, kesin bir senet hükmünde midir? Mutlaka kabûlü ve uyulması mı lazımdır?" diyerek reddediyor.

Burada önemli bir nokta var. M. E. Erişirgil'in M.Akif hakkında yazdığı "İslâmcı bir Şâirin Romanı" isimli kitabını hüccet olarak kabul etmezseniz acaba hangi belgeleri kabûl edeceksiniz? Bizim de göstereceğimiz belgeler vardır. Siz aynı anlayışla onları da kabul etmezseniz ne olur? O zaman sizin de ileri sürdüğünüz belgeler kabul olunmaz. Siz "İslâmcı Bir Şâirin Romanı"nı belki iddiayı isbata kâfi bulmazsınız. Fakat tamamen reddedemezsiniz de. Ben de bunu, bu manada yâni kâfi bulmadığınız manasında alıyorum.

Diyorsunuz ki, "ama şimdi, şu uydurma "İslâmcı" ve "İslâmcılık" tabirlerini bir daha gözden geçirelim. Bu hususta bilgisizliğimi iddia ve kendilerinin haklı olduklarını isbat için, Prof. M. E. Erişirgil'in, M.Akif hakkında yazdığı kitabına "İslâmcı bir şairin romanı" adını verdiğini ileri sürmektedirler! Sormak isterim fakat onlar gibi bağıra bağıra değil, kulaklarına eğilerek, yavaşça sormak: Erişirgil'in bu tabiri kullanması "hüccet" midir, kesin bir senet hükmünde midir? Mutlaka kabulü ve uyulması mı lâzımdır?

Sırası gelmişken, eski bir olayı nakledeyim. 960 sonları idi. Prof. T. Z. Tunaya, şehrimizde konferans verecekti. Salon, hıncahınç doluydu. Mevzu "İslâmcılık cereyanı" idi. Hatip, söze başlayıp ta "İslâmcılık" tabirini kullanınca, dinleyiciler arasında bulunan ve çoğunluğu teşkil eden İslâm Enstitülü öğrenciler ve bu arada, şimdi Mersin Müftüsü olan Mehmet Ulucan hemen itirazda bulunarak, kullanılan tabirin caiz olmadığını, deliller vererek belirttiler. O zaman T. Z. Tunaya, Batılı ilim adamlarının onu kullandıklarını, kendisi de o sebeple aldığını söyledi ve biraz sıkışınca da, "Ben, bu ilmin ehli değilim!" demek zorunda kaldı. Bunun üzerine "Mademki ehli değilsin? O halde bilmediğin şeye niçin karışıyorsun?" şeklinde sözlere muhatap oldu." Evet, Sayın Ataman, M. E. Erişirgil'in "İslâmcı Bir Şairin Romanı" isimli eserini, iddiâyı ispatlama yönünden yeterli bulamadığınızı kabul edelim. Fakat bu konuda daha birçok belge sunacağım. O zaman bu "İslâmcı Bir Şâirin Romanı" da onlara katılacak ve yalnız kalmayacaktır.

Sizin iddianız şudur: "İslâmcı ve İslâmcılık" tâbirleri yanlıştır, uydurmadır. Bu iddianızın doğru olduğuna dair verdiğiniz üç belge gördüm. Bunları şimdi gözden geçirme sırası gelmiştir. Ancak bunlardan sonra biz de belgelerimizi sıralayacağız.

1960 yıllarının sonlarına doğru Prof.Dr. T. Zafer Tunaya'nın bahsettiğiniz o konferansında ben de vardım ve hatırlıyorum. Karşılık verenleri de biliyorum. Lakin bu olay iddianızın ispatı olamaz. Şunun için:

Dün de, bugün de yakınen biliyorum ki, benim de içlerinde meslek icabı bulunduğum bu kesimin insanları -genç ve ihtiyar- Türk toplum tarihinin ideolojik savaş bölümü üzerinde hiç durmamışlardır. Araştırma yapmamışlardır. Ve bizler yani bu kesimin mensupları eğer geçmişteki ideoloji kavgasının kimler arasında yapıldığını bilebilseydik, toplumdaki gruplaşmaların şekli çok değişik olurdu. Maalesef bunu bimiyoruz. Bilmediğimiz için de tabirlere bile karşı çıkıyoruz ve hatta uydurmadır diyoruz.

Şu kadarını sorup geçeceğim. Gerek o talebeler, gerek ismini yazdığınız ve yazmadığınız zevât, gerekse siz "İslâm" kelimesinin "İslâmcı ve İslâmcılık" şeklinde kullanılamayacağını hangi delile göre söylersiniz? Türkçenin yapısı itibariyle derseniz olmaz. İslâm Dini'nin kaynaklarına göre derseniz yine olmaz. Zira buna Kitap'ta, Sünnet'te ve İctihat'ta delil yoktur. Bu sebeple "Bu kelimelerin bu şekilde kullanılması yanlıştır." İddianız için destekleyici hiçbir delil de bulamazsınız.

İSLÂMCI KELİMESİNİN YAPISI

Türkçenin yapı kurallarına göre bir kelimenin sonunda, "süreksiz sessiz" yani sesi uzatılamayan sert harflerden bir harf bulunur ve bu harften sonra da (c-d-g) harflerinden birisi ile başlayan bir "ek" gelirse, bu "ek" in ilk harfi (ç-t-k) olur. Örnek: "Kabak-çı, Çorap-çı". Bu kelimelerin son harfi olan (k ve p) harfleri "süreksiz sessiz" harflerdir. Bunlardan sonra da (-ce) ile başlayan bir ek bulunmuş olduğundan (-çe) olmuştur. "Türk-çe, Arap-ça" gibi.

Ve eğer bir kelimenin son harfi "sürekli sessiz" veya "sesli" bir harf olursa, o zaman (c-d-g) harfleri aynen kalır ve değişikliğe uğramaz. Örnek; "Keman-cı, çuval-cı, eczâ-cı". Bu kelimelerin son harfi olan (n-l-a) harfleri sesli ve sürekli sessiz harflerdir. Bunlardan sonra da (-ce) ile başlayan bir ek bulunmuş olduğundan (-ce) eki hiç değişmemiştir. "Fen-ci, tel-ci" gibi.

Bu durum Türkçe'nin bir kuralıdır. Hangi kelime olursa olsun, Türkçeye geçirildiğinde bu kuralla telâffuz edilir. Bu olurdu, olmazdı iddialarının o zaman tutarlı olmadığı anlaşılır. İşte "İslâm-cı ve İslâm-cılık" kelimeleri de böyledir.

Prof. Tarık Zafer Tunaya'nın, dinleyicilerin itirazları karşısında "Ben bunun ehli değilim" diyerek itirafta bulunması meselesi ise doğrudur. Ve bunun iki sebebi olabilir:

1- Prof. Tunaya, İslâmî kurallara vâkıf olmayabilir. Bu yüzden, İslâm'a ait bazı kelimelerin böyle kullanılmasının dînen câiz olmadığını sanır ve bu sebeple de itirafta bulunmuş olabilir. Yani özür beyan etmiş olabilir.

2- Prof. Tunaya, bir zamanlar bir ekiple, siyasi konularda araştırma yapmıştır. Ekibin çalışma sahasını plan ve programını hazırlamış ve yönetmiştir. Bu ekip "Türk-

çülük Cereyânı", "Batıcılık Cereyânı", "İslâmcılık Cereyânı" vb. isimlerle çeşitli eserler neşretmiştir.

Bu tür ekip çalışmalarında ekibi yöneten kimse, bu konuya, bilfiil araştıran ekip elemanları kadar vakıf olamaz. Bu sebeple Sayın Tunaya'nın o dinleyiciler karşısında "Ben bu işin ehli değilim" demesi doğru olabilir. Bir de ve belki en doğrusu "durumu idâre etme yönünden" böyle davranmış olabilir.

Sonuç olarak diyebilirimki delil mâhiyetinde ileri sürdüğünüz, talebelerin itirazı, ismini açıktan yazdığınız kimsenin itirazı, ismini mahfuz tuttuğunuz muhterem zâtın itirazı ve sizin itirazınız "İslâmcı ve İslâmcılık" tâbirlerinin yanlış olduğunu doğrulamadığı gibi, Sayın T. Z. Tunaya'nın da bu iddianızın delili olamaz. Çünkü bu tabirler Türk, kültür tarihinin belli bir döneminde çok kullanılmış tabirlerdir.

İSLÂMCI HAREKETİN BAŞLANGICI

"İslâm", toplumun her meselesine çözüm getiren kâmil bir "sistem"dir. "İslâmcı" sistem buhranına düşmüş bir toplumda, çeşitli sistem teklifçilerine karşılık, "İslâm" sistemini teklif eden kimsedir. "İslâmcılık" ise, İslâmcı'nın İslâm'ı teklif etme ve duyurma çabasıdır. İslâmcılık, daha açık ifadesiyle toplumu İslâmlaştırma çalışmasıdır. Bir toplumun, her yönüyle İslâm'ın kurallarını benimsemesi, kabul etmesi ve uygular olmasıdır ki, onun "İslâmlaşması" demek olur.

Bir zamanlar Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı yapmış bir hoca efendi vardı. Yaşar Tunagür… Bir camide konuşuyordu. Bendeniz de oradaydım ve dinliyordum. Cihattan bahsederken şöyle bir ifadede bulundu: "Kur'an tefsircilerinden falanca zat, cihadı şöyle tarif ediyor. Cihat, İslam'la insan arasına konmuş engelleri kaldırıp, insanla İslam'ı buluşturma hareketidir."

Bu tarife göre, İslam kurallarını uygulayarak hayatını devam ettiren her Müslüman kişi, farkında olsun olmasın, aynı zamanda bir İslam tebliğcisidir, yani İslâmcıdır. Bir de bunun farkında olarak insanları İslam'a davet eden, İslam davetçileri vardır ki, işte biz bunlara "İslâmcı" diyoruz.

Türk toplum tarihinin belli kesimlerinde bu "İslâmlaşma" olgusu vardır. Türklerin ilk "İslâmlaşma" çabası, Abbasoğulları Dönemi'nde başlar. Bu tarihlerde Türkler yavaş yavaş İslâm'a girerler ve giderek çok kavi şekilde İslâmlaşırlar.

Sonra Selçuklular ve Osmanlılar ortaya çıkmışlardır. Bunlar da hayat nizâmı olarak sadece İslâm sistemini kabul etmişler ve onu en ince detayına kadar uygulamışlardır. İşte onların bu haline "İslâmlaşma" hâli denir. İslâmlaşma, gerçek anlamı ile Müslüman olmadır.

Çok genel anlamda ve makro planda düşünüldüğü zaman, İslâm sistemine bağlı bir ekibin Arap Yarımadası'nda genişlemeye başlamasıyla, insanlar âleminde sistem mücadelesi yeniden çok güçlü olarak başlamıştı. Aslında ideolojik savaş, İslâm inancına göre, "İnsan soyunun üstünlüğü" teziyle başlar ve dünyakürede insanla birlikte varlığını sürdürür. Bu sebeple de tarihin hiçbir devrinde ideolojik savaş durmamıştır ve durmayacaktır. Bunun için diyoruz ki, Arap Yarımadası'nda İslâm

sistemine dayalı bir hareketin çıkmasıyla dünya çapında ideolojik savaş yeniden başlamış ve hızlanmıştır.

İslâm sistemine bağlı ekibin hareketine karşı tepkiler, önce puta tapanlardan gelmiştir. Mekke'de. Daha sonra Medine'ye uzanmış olan hareket, bu defa karşısında Hıristiyan, Yahûdi, putçu ve münkir guruplarını buldu. Tabanda çekirdek antitezler halindeki bu karşı guruplar, gelişen İslâmcı gruba karşı Bizans, İran ve Habeşî kılığında ve çapında karşılık vermeye başlamışlardı. Ayrı ayrı inanç ve yaşayışın sahipleri olan dünya toplumları, kökten ve toptan değiştirici ve devrimci bu hareketin önünde duramadılar. Elbette eskimiş ve köhnemiş sistemlere bağlananların sonu mutlak ölümdür. Hem de dirilmesi olmayan bir ölümdür.

İslâm'a bağlı bir ekip ise ölür fakat yine dirilir. Çünkü onun bağlı bulunduğu temel ilkelerden biri, "öldükten sonra tekrar dirilme" ilkesidir. İslâm'ın bu ilkesi sâdece inançta kalmaz, mutlaka pratiğe geçer ve kendini gösterir.

Fertleri, aileleri, aşiret ve kabileleri içine alan, kavimleri ve imparatorlukları saran, insanlar Âleminde müthiş bir değişim yapan "İslâmcı Devlet" çağları aşarak Osmanoğulları Saltanatı'nın son demlerine gelir. Selçuklular ve Osmanoğulları yönetiminde "Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi" beş sütuna dayanır: "Din, Devlet, Mülk, Millet ve İ'lây-ı Kelimetullah" sütunları…

Ne üstün bir manzaradır ki, Türk'ün tarihinde "Din"de, "Mülk"de, "Millet"de son ilke içindir. Yâni "Allah'ın Kelimesini" bütün dünyaküreye duyurma ilkesi içindir. İşte bu, ideolojik savaştır ve işte bu, İslâmlaştırma hareketidir. Bu hareketin çağlar boyu devam ettirenleri de bütün dünyaya İslâm sistemini teklif eden "İslâmcılar"dır.

Bunların karşısında o dönemde ve en ileri seviyede, yâni makro-plânda Hristiyanlar vardır, Yâhûdiler vardır, Hindular ve bir de topyekün inkârcılar vardır. Hepsi gerileşmişlerdir. İslâmcı Devlete karşı teklifleri yoktur onların.

Burada iki önemli nokta var; Birisi, tam anlamıyla dünyaya kendisini kabul ettirmiş, hâkimiyetini kurmuş, en geniş hudutları çizmiş ve bütün cephelere "Durun!" demiş bir "İslâmcı Devlet"; diğeri ise alçalışın en tabanına inmiş ikinci devlet. İşte bu etki tepki kanunu gereğince bu hal, yeni bir oluşumun başlangıcı olmuştur. Çünkü İslâmcı Devlet, artık kendisini hareket ettirici karşı devletlerden mahrum kalmıştır. Anti-tezini yitirmiştir. Bu hal ise onun ölümü demektir.

Bu yüzdendir ki, o günün şartları ve imkânlarıyla orantılı olarak hâkimiyeti en zirveye ulaşan İslâmcı Devlet, önce durmuş, duraklamış, sonra da gerilemeye yönelmiştir. İslâmcı Devletin durması ve gerilemesi demek, öteki devletlerin uyanması ve ilerlemesi demektir. Bu durum dialektik bir savaşın gereğidir.

İslâmcı Devlet, aksiyonunu yitirince, merkezi otorite, kendi içinde çözülmeye başlamıştır. Bir an gelmiştir ki, herkes çözülmenin ve gerilemenin farkına varmıştır. İslâmcı Devlet önce cephelerde, sonra idarede, eğitimde ve mâliyede çözülmeye başlamıştır.

O günkü dünyada, bütün müslümanları idaresinde bulunduran "Türklerin Padişa-

hı", "Müslümanların Halifesi" adını alan kimselerin başında bulundukları Osmanlı Devleti, çeşitli ırkları, çeşitli kavimleri, çeşitli kültüre mensup grupları, bünyesinde toplamış bir bütündü. Bu parçaları birleştiren otorite, artık çözülmeye ve dağılmaya yönelmişti. Bu yıkılış, aynı zamanda dışarıdan gelen "Şahsiyetçilik" anlayışıyla da hızlanıyordu. Yıkılışın hızının artması, yıkanların ilerlemesi demek oluyordu. İslâmcı Devletteki bu panik, herkesin bir kurtuluş planı sunmaya çalışmasına sebep olmuştu.

Tarih kitaplarında bazan insaflı, bazan da insaftan uzak anlayışlarla açıklanmaya çalışılan bu olay, hakikatte dünya çapında ve makro plandaki "Sistemler Savaşının" tabii bir sonucuydu. Yükselirken sevinip gülenler, alçalırken ağlayacaklardır elbet. Hareket, şu veya bu toplumun hareketi değildir. Dünyakürede insan toplumunun kendi içinde "bütünleşme" hareketidir. Bu "bütünleşme" olayı gerçekleşmediği sürece devletlerarası savaş bitmeyecektir. Savaş devam ettiği sürece de gülenler olacak, ağlayanlar olacaktır.

Çeşitli açılardan değerlendirmeye çalışılan bu çözülme olayının sebepleri üzerinde uzun uzun durulabilir. Çünkü sebep tek değildir. Fakat Batılı Devletin ilerlemesi, ister "İslâm Kültürünün Garbı Medenileştirmesi" açısından ele alınsın, ister "Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi"nin son noktaya ulaşmış olduğu açısından ele alınsın, görülen şey, bütün bir Doğu'yu temsil eden "İslâmcı Devlet"in gerilemeye ve bütün bir "Batıyı" temsil eden "Karşı Devlet"in de ilerlemeye başladığıdır. Bir taraf mağlup olurken diğer tarafın galip olmasıdır. "Siz bir mağlubiyete düştüyseniz, daha önce onlar da bir mağlubiyete düşmüşlerdi. Bunlar birtakım önemli devrelerdir. Biz onu insanlar arasında değiştirmeye devam ederiz."

İşte İmparatorluğun bu yıkılışı zamanında, kurtuluş planı olarak bazı teklifler gündeme getiriliyordu:

1-) Avrupanın ilerlemesine imrenenler, ona hayranlık duyacak kadar meftûn olanlar "Garblılaşma"yı, yeni ifadesiyle "Batıcılığı";

2-) Başkalarını taklit etmek yerine kendimize dönmeyi teklif edenler. "İslâmlaşma"yı, yeni ifadesiyle "İslâmcılığı";

3-) Bütün dünyaca üstünlüğü kabul edilmiş ve Müslümanların hepsini temsil etmek mevkiine yükselmiş olduğunu düşünerek "Osmanlılaşma"yı, yani "Osmanlıcılığı";

4-) İmparatorluğun zayıflamasıyla dışarıdan teşvik edilen içerideki azınlıkların "Şahsiyetleşme" hareketi karşısında, Türk kavminin kendisini toparlayıp yeniden duruma hâkim olması düşüncesiyle, "Türkleşme"yi, yani "Türkçülüğü" teklif edenler ve benzeri gruplar ortaya çıkmışlardır.

İçeride bu tür cereyanlar, onlara bağlı gruplaşmalar ve gruplar arasındaki kavgalar sürüp giderken, dışarıdan da her çeşit bozuk fikirler içeriye doluyordu.

Dünya siyaseti gittikçe bozulmuştu. Nihayet savaş rüzgârları esti ve Birinci Cihan Savaşı başladı. Savaş çok şeylere son vermişti. Bu meyanda daha önce doğmuş olan bu fikir cereyanlarına da son verilmiş oldu.

Harp'ten sonra batılı anlamda kurulan bugünkü düzenin zaafları, noksanları, yabancılaşması, toplumda tatminsizlikler doğurmuş olduğundan, gruplaşmalar yeniden ortaya çıkmıştır. Devlet için gereken sistem mücadelesi yeniden başlamıştır. Fakat başka bir düzeyde ve yeni teklifler olarak başlamıştır. Siyasette, hukukta, eğitim, öğretim, ahlak ve iktisatta tam serbesti demek olan ve ferdin hâkimiyetini ifade eden, "Liberalizm" ile onun tam zıddı olan ve toplum hâkimiyetini ifade eden "otoritarizm" cereyanlarına karşılık halka da, devlete de yer veren ve teşebbüs hakkı tanıyan "Karma sistem" ortaya çıkmıştır. Şimdi bu sistemlerin hangi "anlayış" altında uygulanması lazım geldiğinin kavgası başlamış bulunuyor.

Buraya kadar kısaca anlatmaya çalıştığım bu mücâdeleyi, bundan sonra başkalarının dilinden anlatmak istiyorum. Bu tarihi şemayı çizmemin sebebi, bundan sonrakilerin daha iyi anlaşılabilmesidir. Şimdi bu konuyu çok meşhur ve Türk Kültür hayatının muhteşem simalarından birisi olan bir zâttan dinleyelim:

İSLÂMCI TABİRİNİ KULLANANLAR

Peyami Safa:

Türk'ün yakın tarihinde kültür dünyamızın en ünlü siması... Bir adıyla Server Bedi, diğer ve gerçek adıyla da Peyami Safa...

Evet, Türk kültür dünyasıyla az çok ilgisi olanın, Peyâmi Safa hakkında mutlaka bilgisi olur. Hangi kütüphanede, hangi kitabevinde ve kitapla meşgul olmuş, hangi şahsın kafasında araştırma yapsanız, mutlaka Peyami Safa'ya ait bir şeyler bulmanız mümkündür. Onu burada uzun uzun anlatmaya hiç lüzum görmüyorum.

Merhum Peyami Safa'nın uğraşmadığı, el atmadığı konu yok gibidir. Onun sadece Türkçenin müdafaası hakkında yazmış oldukları büyük bir yekûn teşkil eder. Bu noktayı kendisi şöyle ifade ediyor: "Kalemi ilk elime aldığım günden beri Türkçenin müdafaası için yazdığım satırları birbirine eklesem, İstanbul Ankara şimendifer hattından daha uzun olur." Safa, bu sözleri 1940 yılında söylemişti. 1961'de öldüğüne göre, ondan sonra yazdıklarını da eklersek nereye kadar uzanır bilemeyiz.

Merhumun yazmış olduğu roman, piyes, hikâye, tefrika, makale ve eserlerin mevcudu 100'den fazladır. Bunların neler olduğunu anlamak isteyenler için bir liste vardır.

İşte bu merhum Peyami Safa ile yine merhum R. Cevat Ulunay arasında dil kavgasında şöyle bir tartışma geçmiştir. Konumuzla ilgili kısmını buraya aynen alıyorum: "Bir ek'in dostları ve düşmanları" başlığını taşıyan yazı şöyle devam ediyor:

"Ulunay gibi aziz dostlarımız manevi kavramlarda "çi, ci, çı, cı" eki'nin düşmanıdırlar. "Sanatçı", "tenkitçi" ve benzeri kelimeler onların dil zevklerini hırpalar. "Bizim lisanımızda" diyor, Ulunay "bu edatlar, bozacı, kahveci gibi ehli hirfet hakkında kullanıldığı cihetle "sanatkâr" yerine "sanatçı" demeyi lisan inceliğiyle imtizâc ettirmeye imkân yoktur." Peki, dostum, "inkilâpçıya" "inkılâpkâr", "milliyetçiye", "milliyetkâr" niçin demiyoruz? "ci, cı" Türkçede, yalnız "bozacı" ile kahveci" gibi sadece zanaat sahiplerine münhasır değildir. "Türkçü" sıfatı ile alay

eden, rahmetli Süleyman Nazif'e, Ziya Gökalp'in verdiği müstehcen ve zarif cevap mâlumdur. Fransızcada da "iste" eki hem sanatçılar için, hem de büyük nazariye taraftarları için kullanılır. "Fleuriste, Çiçekçi", "Modiste, Şapkacı" ve "Nationaliste, Milliyetçi", "Realiste, Gerçekçi"... gibi.

Konuyla ilgili tenkitleri devam ediyor, Peyami Safa'nın. Fakat ben bu kadarını alıyorum. Sayın Ataman'la aramızdaki tartışma da aynı "ek'ler" üzerindeydi zaten. Acaba bunu belge olarak alamayacak mıyız?

Ulunay ile Peyami Safa arasında geçen bu tartışmadan Sayın Ataman ile bana düşen nasib şudur: Ulunay'ın "ci ve cı" eklerinin sadece "bozacı, kahveci" gibi zanaat sahiplerine verilebileceğini iddia etmesi ve sanatkâra "sanatçı" denmesinin doğru olmadığını söylemesiyle, Peyami Safa'nın "ci ve cı" eklerinin sadece onlara mahsus olmayacağı, başka kelimelere de eklenebileceği bunun Türkçenin bir kuralı olduğu tezini ileri sürmesidir. Şu halde "İslâmcı" ve "İslâmcılık" kelimelerinin sonundaki ekler de, tereddüde düşmeden kabul edilmiştir.

Merhum Peyami Safa'nın yüzü aşkın eserlerinden bir tanesi daha var,

TÜRK İNKILABINA BAKIŞLAR

İsminden de anlaşılacağı üzere bu kitap Birinci Cihan Harbi'nden sonra Türkiye'de yapılan çeşitli inkılâp hareketlerini incelemeye çalışmaktadır. O devrin şartları içerisinde yazılmış olan bu eserin ilk baskısı, 1938 yılında yapılmıştır, ikinci baskısı ise, 1954 tarihlerinde yapılan eserin baş kısmında Prof. Dr. Mustafa Şekip Tunç'un eser hakkında önemli bir yazısı yer almaktadır.

Peyami Safa, eski devri anlatırken eserin birinci baskısının ön sözüne şöyle başlar: "İslâm Doğu" ile "Hiristiyan Batı" arasında çektiğimiz tercih sıkıntısı Tanzimat'tan evvel başlar. Gülhane Hattı da, Jöntürk İnkılabı da, bize ait herşeyi ikiye bölerek alaturka ve alafranga iki Türk ve iki Türkiye doğuran bu ikilik, Türk düşüncesinin en büyük meselesi ve Türk ruhunun en büyük işkencesi olmuştu. Bütün ıslâhat hamleleri ve ona ket vuran bütün irtica hareketleri, bütün fikir ve politika mücadeleleri bu ayrılıktan doğuyordu."

Bu ifadeler, gerçekten o devrin karmakarışıklığını ve her çeşit ayrılığın doğmaya başladığını anlatmaktadır. Fakat müellif her şeye rağmen ve milli birtakım zaruretler sebebiyle açık açık belli olmaya ve iki kutup olarak görünür olmaya başlayan "Şark, Doğu" ve "Garp, Batı" tabirlerinin kurcalanması, İslâm Hıristiyan Kültürleri arasındaki ayrılıkların bulunması ve yönelmiş bulunduğumuz batı kültürünün öz Türk düşüncesiyle ne ölçüde kaynaşmasının mümkün olduğuna bakılması gerektiği şeklinde teklifler yapıyor.

Başta yaptığı bu teklifleri bizzat yerine getirmek üzere müellif, şöyle bir başlıkla esere girmiştir: "İnkılaptan Evvelki Cereyanlar."

Bu başlık altında Ziya Gökalp'in "Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak" adıyla Balkan Harbi'nden sonra yazdığı eserin giriş bölümünü inceler. Ziya Gökalp üç tane cereyandan bahseder. Bunlardan "Muasırlaşmak" fikrinin bütün aydınları

sardığını, her gazete ve derginin bunu yerleştirmeye çalıştığını söyler. Sonra "İslamlaşmak" fikrinin doğduğunu, fakat bunun Meşrûtiyet inkilâbından sonra ortaya çıktığını ileri sürer. "Son zamanlarda ortaya bir de (Türkleşmek) cereyanı çıktı" diyerek üçüncü cereyanı nakleder. Bunlardan "İslamlaşmak" fikrinin savunucuları "Sıratı Müstakim ve Sebilürreşad" mecmuaları ve "Türkleşmek" fikrinin savunucusu da "Türk Yurdu" mecmuası olduğunu bildirir.

Fakat Peyami Safa, Ziya Gökalp'i tenkid eder, hatta hislerine mağlup olarak bazı hakikatları gizlediğini söyleyerek kendisini suçlar. Burada "İslâmcılığın" yani "İslamlaşma" hareketinin muasırlaşma ihtiyacından doğduğu görüşüne de karşı çıkar ve "Ziya Gökalp, nasıl olmuş da, İslamî mefkûrenin bütün Türk düşünce tarihinde yeni bir şey değil, Müslüman Türk çağında o satırların yazıldığı zamana kadar gelen eski bir akide olduğunu kabul etmemiş? İttihadı İslâm fikri de, meşrutiyet inkılabından sonra değil, önceki zamanlara aiddir" diyerek onun görüşlerini kabul etmez. Şu durumda Peyami Safa, "İslâmlaşma" hareketini Türk'ün aslî ve tarihi cereyanı olarak kabul etmiştir.

Bu konuyla ilgili olarak aşağıdaki ifadeleri aynen iktibas ediyorum: Acaba sayın M. Ataman ne buyururlar?

"Ancak şahıslardan ve eserlerden ayrı düşünülmek şartıyla, inkılaptan evvel, böyle müstakil üç fikir cereyanı görülür. Hayat içinde bunlar birbiri ile karışıyordu: Türkçü-İslâmcı, Türkçü-Garbcı, İslâmcı-Garbcı gibi mürekkep fikir zümreleri peydah olmuştu. Yalnız bu zümrelerin ve bu şahısların galip temayüllerine ve nazım fikirlerine itibar edilirse herbirine sadece Türkçü, sadece Garbcı veya sadece İslâmcı demek mümkündü.

Görüldüğü üzere Batıcı, İslâmcı ve Türkçü tabirlerini ideolojik birer terim olarak kitabileştiren Peyami Safa'dır.

Müellif, eserin bu bölümünde o günkü münakaşaları pasajlar vererek anlatmaktadır. Süleyman Nazif, İctihat mecmuasında, Ahmet Ağaoğlu da Türk Yurdu mecmuasında "Türk'dü, İslâm'dı, Turan'dı, İran'dı" gibi kalem savaşı veriyorlardı. Bu savaşları anlatmaya devam eder müellif, yeri geldikçe hep şu kelimeleri aynen kullanıyordu: Türkçüler, İslâmcılar, Garbcılar ve Tanzimatçılar."

Bu bahsi anlatan kısmın sonunda Peyami Safa, her üç grubun birer programını verir ve başlıklar şunlardır; "Türkçülerin Programı", "Garbcıların programı", "İslâmcıların Programı." Bunlara dair basit maddelerden ibaret programlar verilmiştir. Sonra "Ayrılıklar ve Beraberlikler" başlığı altında bu grupların birbirleriyle olan ilgilerini gözden geçirir. Bu bölümde en çok kullanılan kelimeler "Türkçüler", "Garbcılar" ve "İslâmcılar" kelimeleridir. Eser baştan sona okunduğunda bu husus, gayet güzel anlaşılmaktadır.

İşte sayın M. Ataman, "Uydurma ve yanlış" dediğiniz bu kelimeler merhum Peyami Safa tarafından böylece ortaya konmuşlardır. Şimdi de diğerlerine geçelim:

2- Ord. Prof. Dr. HİLMİ ZİYA ÜLKEN:

Yukarıda belirtmiş olduğum üzere bu tabirleri hiç tereddüde meydan bırakmadan

merhum Peyami Safa kullanmıştır. Hatta belki de ilk defa onun tarafından kullanılmış olması muhtemeldir. Çünkü şu ifadeler bunu hissettiriyor: "Yalnız zümrelerin ve bu şahısların galip temayüllerine ve nazım fikirlerine itibar edilirse her birine sadece "Türkçü",sadece "Garbcı" ve sadece "İslâmcı" demek mümkündür." Peyami Safa bu grupları, bir görüşün ve bir sistemin taraftarı olmaları açısından ele alıyor ve bu isimle onları isimlendiriyor.

Bu konuyu aynı açıdan ele alanlardan biri de Ord. Prof. Merhum Hilmi Ziya Ülken'dir. Türk kültür dünyasının unutulmaz simalarından birisi de bu zâttır. Hele sosyolojide ve felsefede çağımızın fikir adamları içerisinde ön sıralarda yer alabilecek çapta cins bir kafadır.

Hilmi Ziya Ülken'in pek çok eseri vardır. Bunlardan konumuzla ilgili olanı şudur: Ord. Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken, Türkiye'de Çağdaş düşünce Tarihi, 2. C. Konya, Selçuk Yayınları,1966.

İki ciltlik bu kitap, yakın tarihimizin düşünce hayatını önümüze seriyor, üçüncü Ahmed'le üçüncü Selim arasındaki zaman bölümünde "Yenileşme" istek ve davranışları ile "karşı anlayış" arasında mücadelenin sürüp geldiği, yüz elli yıllık sürede hiçbir modernleşme hareketinin netice vermediğini beyan ediyor.

Üçüncü Selim ile İkinci Mahmut arasında yenileşme hareketi biraz daha hızlanmıştır. Bu hızlanmada Abdülmecid tarafından desteklenince daha da hızlanır. Fakat tabandaki ayrılık buraya kadar hiçbir uzlaşmaya varmadan, gittikçe artan bir şiddetle sürer gelir. Henüz halka hiç inmemiş olan "modernleşme" cereyanı, sadece sınırlı bir idareci grubu tarafından benimsenmiştir. Hilmi Ziya Ülken burada şöyle der; "Bu tabakada bir yana modernciler, bir yana İslâmcılar ayrıldıkları gibi, bu ürkek ve pek sınırlı Batılaşma meraklılarının kafasında modernleşme ile İslâmcılık hiçbir kontrol ve hesaplaşmadan geçirilmeden birbirine yabancı iki düşünce alanı halinde yaşadı.

Burada yapmış olduğum iktibaslar özellikle konumuzla ilgili parçalardır. Hilmi Ziya Bey, daha eserin girişinde bu terimleri kullanmaya başlar. Türk toplumunun İslâm düşüncesinin hâkimiyeti altında göstermiş olduğu "bütünlük" yeni düşünce akımlarıyla parçalanmaya başlayınca ilk iş eski ve yerli düşüncenin yeniye karşı çıkması şeklinde kendisini gösterir. Fakat artık bir kere düşünce hayatı yara almıştır ve her yıl biraz daha büyümektedir.

Hilmi Ziya Bey, kitabın "Yeni Osmanlılar ve Tanzimat İdeolojileri" bölümünde, o zamanlar ortaya çıkmış olan düşünce akımlarını uzun uzun anlatır. Çeşitli sebeplerle ve "Tanzimat" Fermanı'yla ortaya çıkan birtakım olaylar olmuştur. Bunlar koca İmparatorluğun dağılmasına sebep olmaya başlamıştır. Bunu önleme düşüncesiyle "Yeni Osmanlılar Cemiyeti" adında bir cemiyet kurulmuştur. O tarihlerde bir de Avrupa'da çeşitli nedenlerle bir araya getirilmiş gençler vardı. Bunların da gruplarına "Jön Türkler" adı verilmişti. Onların niyeti de yenilikler getirmekti.

Yine o tarihlerde bir de "Medeniyetçilik" fikri ortaya çıkmıştı. Bu durumda, toplumun yavaş yavaş gelişerek medeniyete erişmesini isteyenler grubu "Tanzimatçılar", İmparatorluğun parçalanmasını önlemek isteyen ve bu ölçü içerisin-

de medenileşmeye taraftar olanlar "Yeni Osmanlıcılar" adını alıyordu. Fakat o tarihlerde "Türkçülük ve İslâmcılık cereyanları" henüz ortada görünmüyorlardı.

Hilmi Ziya merhum, "İlk Uzlaşma Teşebbüsü" başlığı altında fikir cereyanları arasındaki münâsebetleri inceliyor. Bu bölümde de şu tabirleri sık sık kullanıyor: "Bir yanda Avrupacılar (Batıcılar), öte yanda İslâmcılar (Doğucular); bir yanda Terakkiciler öte yanda Muhafazacılar. Buna bir de Abdülaziz zamanında Türkçüler karıştı." diyor ve bunların doğuş sebeplerini inceliyor.

Müellif Hilmi Ziya Ülken, eserin birinci cildinde, bu ideolojilerin doğuşlarını, gelişmelerini ve gayelerini uzun uzun inceler ve sonuna doğru da "karşıt Dünya Görüşleri ve İdeolojiler" başlığı altında konuya tam girer.

Bu bölümün baştan sona iktibası gerekir. Bu ise mümkün değil ve buna da esasen gerek yok. Sonra kitabın ikinci cildine girerken bu ideoloji grupları arasında günümüze kadar geçen münakaşalar açık açık izah edilmektedir. Bu konuda daha geniş bilgi edinmek isteyenlere bu eseri baştan sona okumalarını tavsiye ederken, Sayın Ataman'ın da o kitabı incelemesini ayrıca tavsiye ederim.

3- Prof.Dr. MÜMTAZ TURHAN:

Mümtaz Turhan Bey de kültür dünyamızın önemli simalarından birisidir. Bu zâtın eserlerinin konusu, hemen hepsi günümüzde toplumun çözüm bekleyen problemleridir. Bizim konumuzla ilgili eseri ise "Kültür Değişmeleri" isimli kitabıdır.

Kitap sosyal psikoloji açısından toplumdaki değişmeleri incelemektedir. Bizim üzerinde durduğumuz meseleye temas etmekte ve o da Peyami Safa ve Hilmi Ziya gibi aynı kelime ve terimleri kullanmaktadır, hiçbir zaman da bu terimlerin yanlış ve uydurma olduğunu düşünmemektedir. Hatta bu iki zâtın görüşlerinden ve verdikleri bilgilerden iktibaslar yapmaktadır. Peyami Safa'nın verdiği programları aynen almıştır.

4- M. ERTUĞRUL DÜZDAĞ:

Tercüman Gazetesi'nin 1001 Temel Eser serisinden neşretmiş olduğu "Buhranlarımız" isimli Said Halim Paşa'ya ait eserin, giriş kısmında Said Halim Paşa'yı tanıtırken, onun hakkında vatansever bir İslâmcı, Mütefekkir ve Mütevazi…" bir insan olduğunu ifade eder.

Aynı eserin başında önsöz içerisinde şu ifadeler yer almıştır: "Günümüzde devam etmekte olan fikir mücadelesinin, Meşrûtiyetteki fikir hareketleri ile başladığı malumdur. Bu fikri uyanış devresi içinde Said Halim Paşa, "İslam Birliği" ve "İslâmcılık" akımının en öndeki temsilcilerinden biri idi. Meseleleri bu açıdan ele almıştır. O yıllarda aydınları meşgul eden ve hepsinin verdikleri eserlerde tesirlerini gösteren, İslâmcılık, Türkçülük, Osmanlıcılık ve Batıcılık gibi temel fikir cereyanları, ciddi olarak tetkik olunmak lazımdır. Bunun şimdiki ve gelecekteki tefekkür hayatımız için lüzumlu ve faydalı olduğu meydandadır."

İdeoloji kavgasının ne olduğunu bilenler böyle bakıyorlar meseleye. Fakat ideo-

loji nedir, ideoloji kavgası nedir bilmeyenler, ona ait terimleri bile uydurma veya yanlış diyecek kadar bunun bilgisinden mahrum görünüyorlar. Ve evet, konunun önemini bilenler, onun incelenmesini tavsiye ederken, ondan habersiz olanlar, bilgisizce söz ediyorlar.

M. E. Düzdağ "Çok zengindi, kendi davasını tanıtmak için çok para harcadı. İslâmcı bir siyaset takip etti" diyor. Bu kitapta Bernard Lewis adında yabancı bir yazarın dahi "İslâmcılar" diyerek İslâm sistemini teklif edenler hakkında yazdığı bir yazıdan pasajlar alındığını görüyoruz.

5- CELAL BAYAR:

Türk Siyasi hayatının ünlü ve önemli kişilerinden olan bu zat, Said Halim Paşa için şöyle söyler: "İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Osmanlılıktan başlayarak geçirdiği ideoloji istihalesinden -sırası geldikçe- bahsetmiştim. Said Halim Paşa'nın bu konuda sonuna kadar sadık kaldığı inancını, şu birkaç kelimeden ibaret sözü anlatmaya yeter sanırım: "Müslümanın vatanı, şeriatın hâkim olduğu yerdir. O böyle bir düşüncede İslâmcı ve ümmetçi bir siyaset ve devlet adamıydı."

6- M.EMİN ERİŞİRGİL:

Türk toplumunun çok iyi tanıdığı Mehmet Akif'i anlatan kitabın yazarı, "İslâmcı Bir Şairin Romanı" adını verdiği kitapta, onun taşıdığı İslâmcı havayı yansıtmaktadır. Merhum M.Akif için aynı şeyleri söyleyen başkaları da vardır.

7- 10-11 Mayıs 1969 da yapılan Milliyetçiler ilmi seminerinde varılan neticeler ve raporlar bir kitap havası içerisinde toplanmıştır. Burada şahsiyetleşme konusu işlenirken "İslâmcı ve İslâmcılık" üzerinde de durulmaktadır.

8- HAYRULLAH ÖRS:

Gotthard Jaschke adında bir yabancı tarafından yazılan ve Hayrullah Örs tarafından Türkçeye çevrilen kitabın büyük bir bölümü konumuzla ilgilidir. "İslâm, İslâmcı, İslâmcılar ve İslâmcılık" tabirleri bol bol kullanılmıştır.

İslâmcı hareketin mahiyeti, gelişmesi ve ayrıntıları, üzerinde, yakın tarihimizle ilgilenen hemen her yazar bunu biliyor ve kelimeleri terimleri aynen kullanıyor. Bunlardan bazıları aşağıya alınmıştır.

9- Niyazi BERKES, İslâmiyet-Milliyetçilik-Sosyalizm, İstanbul, Köprü Yay.,1969, s. 230.

10- Prof. Dr. Fehmi YAVUZ, Din Eğitimi ve Toplumumuz. Ant. 1969, Baştan sona.

11- Salname, 1390-1970 Yılları Arasındaki Olaylar Takvimi, İst. 1970.

12- İsmail CEM, Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi, İst.Cem Yay.,1973, s.375.

Konumuzla ilgili daha başka kaynaklar da var. Fakat artık daha fazlasına gerek kalmamıştır.

Türk'ün tarihinde olup biten pek çok olaydan bir tanesi de işte bu olaydır. Bu olay,

Türk toplumunu oluşturan grupların aslî ve köklü bir ideolojisi olan İslâm Sistemi'nin, başka sistemler tarafından darbelenmesi anında, toplum için kurtuluş reçetelerinin başında, yine onun teklif edilmesi gelmektedir. Bu hareket hala canlıdır ve Kıyamet'e kadar da bu canlılığını sürdürecektir. Bu sebeple biz, başka tekliflere karşı "İslâm'ı" çıkarıyor ve teklif ediyoruz. Adımız "İslâmcı"dır. Hareketin adı "İslâmcılık"tır. Dünyakürede Hıristiyancılar, Siyoncular, devletçiler ve servetçiler, diktacılar, liberalciler var olduğu sürece, "İslâmcılar" da vardır. "İslâm" sisteminde birleşmek, bütün olaylara onun açısından bakmak, siyasette, iktisatta, hukukta, eğitim ve öğretimde, irfan ve anlayışta İslâm sistemi ile hareket etmek... Hepsi bu kadar.

Durum bu olduğuna ve Türkiye'de sağcısının da solcusunun da konunun üzerinde durmasına, onu çeşitli yönleriyle ele alıp işlemesine rağmen bizim bundan gafil olmamız ve üstelik kendimizi ele verircesine "İslâmcı, İslâmcılar ve İslâmcılık" terimlerinin uydurma veya yanlış olduğunu söylememiz en azından bizi gülünç duruma düşürmektedir.

Çünkü: "Birçok kavramların manaları tarih boyunca, insanın görüş ve düşünce tarzına bağlı kalarak değişmiş, insanla beraber, tekâmül etmiştir. Böylece, ilk devirlerdeki insanla bugünkü insanın kendisi arasında nasıl büyük bir fark varsa insanın ve insanla ilgili kavramların mânâlarında da büyük farklar meydana gelmiştir."

Bu konu üzerinde daha uzun, daha geniş ve derin şekilde durmak niyetindeyim fakat zaman meselesi çok önem taşıyor. Bu isteğimi nasıl ve ne zaman gerçekleştirebilirim onu bilmiyorum.

Son olarak şunu ifade etmeliyim ki: Türkiye'de, İstiklâl Harbi'nden önce var olan bu kavga, harpten sonra bir müddet bekleyip tekrar başlamıştır. Batıcıların devleti ele geçirmeleri üzerine, İslâm ve İslâmcılara en büyük zulüm ve işkence yapılmıştır. Türkiye'de en büyük darbeyi İslâm ve İslâmcılar yemiştir. Bu sebeple onlar daha yeni yeni seslerini duyurabilecek hale geliyorlar. Bu arada halen devlet, batıcıların elindedir. Aşırı devletçi Komünistler de gittikçe güçleniyorlar. Türkçüler isim değiştirerek "ülkücü" şeklinde gelişiyorlar. Türkiye'nin geleceğinde ya bu gruplar sulh yaparlar, ya da Türkiye büyük bunalımlara düşer. Bunların derin derin düşünülmesi lazımdır.

CEVABA CEVAP

Okuyucularım hatırlayacaklardır. Bir süre önce bu sütunlarda "İslâmcı" tabiri üzerinde yazılar yazmıştım. Bir vesîle ile bu konuyu incelemiştim. Her ne kadar ifadelerimde muhatabım Bay Ataman idiyse de, asıl muhatabım, o konuda bilgi sahibi olmalarını istediğim genç kardeşlerim idi. Ben onlara bilgi vermek istemiştim. O da zaten yerini buldu. Okuyan okudu, alan da alacağını aldı. Fakat Bay Ataman bize cevap veriyor. Biz de bir açıklama yapalım.

M.Ataman: "Bir yazıma muhatap olan MTTB'nin yerini hemencecik Sayın Hasan Hüseyin Vural alıverdi. Beni bilgisizlikle itham (zaten iddialı değilim ki!), kendisini bilgiçlikle ilân etmeye çalışırken, Yaşar Bilen adına gönderilen Küfürnâmeye

layık ve müstehak olduğumu da ifadeden geri kalmadı" diyor.

Cevap:

Benim soyadım VAROL'dur, Vural değil; önce bunu tashih etmiş olayım. Sonra ben sizi bilgisizlikle itham etmedim. Siz kendiniz bu konuda bilginizin bulunmadığını ortaya koydunuz. Ben de bilgiçlik taslamaya çalışmadım. Belgeler vererek bu konuda bilgimin bulunduğunu göstermiş oldum. Eğer bilgim olmadığı halde biliyormuş gibi davransaydım, sizin gibi olurdum. Küfürname diye tavsif ettiğiniz o yazı hakkındaki hükmümü birinci cevabımda belirttim. Yeniden okuyunuz.

Sanıyorum, Bay Ataman yazılarımı dikkatle okumamışlardır.

M. Ataman : "Filhakika MTTB'li gençlere akıl hocalığı yapanların bulunduğunu sezmiyor değildim. Hatta birini biliyor, Vural'ı da tahmin ediyordum. Demek, aldanmamışım. Diğerlerini de haber verdiler ama isimleri mühim ve lazım da değil. Mevzunun daha fazla uzamasını, tatsızlığa dökülmesini önlemek maksadıyla yeni muhatabıma tevcih edeceğim soru ve cevabım kısa, aynı zaman da son olacaktır." diyor.

Cevap:

Benim mesleğim hocalıktır. Bununla şeref duyarım. Ben bazılarına bilgi, bazılarına fikir, bazılarına akıl, bazılarına da ders veririm. Bâtılın ve uydurma ilkelerin peşinden gitmesinler diye, akıl veriyorum. Vermeye de devam edeceğim, İnşaallah...

M. Ataman: "Beni müstehak gördüğü, dolayısıyla tasvip ettiği anlaşılan; Küfürnameden başka bir şey olmayan, hakaret dolu bir yazının kaleme alınmasında Sayın Vural'ın telkini ve rolü olmamış mıdır? Kullanılmak üzere birkaç söz veya bir iki cümle tavsiye etmemiş midir?" diyor.

Cevap:

Küfürname meselesi yukarıda geçti, tekrar okuyunuz. Size verilen cevapla hiçbir ilgim yoktur. Şu cümleyi veya şu kelimeyi yazınız diye bir tavsiyem olmamıştır. Esasen cevaptan benim sonradan haberim oldu. Esasen tasvip etmediğimi kendilerine de söyledim.

M. Ataman: "İslam âlemşümul bir din olduğuna göre, mevzîî, zümrevi veya sınırlı kalan, "Türkçülük, Milliyetçilik, Irkçılık, Batıcılık" ile aynı mıdır; mukayese olunabilir mi? Mukayeseye kalkılırsa mânâsı daralmaz, basit hâle getirilmiş olmaz mı?" diyor.

Cevap:

Evet, İslam, cihanşumûl bir sistemdir. Ötekiler mevzîi, zümrevî ve sınırlıdır. Biz de bundan dolayı İslam'ı savunuyoruz. Bunun için İslâmcı oluyoruz. Ötekiler bizi tatmin etmiyor. İslam'ı onlarla mukayese edişimiz, İslam'ın üstünlüğünü, onları savunanlara karşı göstermek içindir. Bir şey zıddıyla kıyaslandığında, daha iyi anlaşılır. Ve İslam onlarla kıyaslanınca hiçbir şey kaybetmez. Aksine onlardan her yönüyle üstün olduğu ortaya çıkar. Fakat Bay Ataman, siz ne yapıyorsunuz?

Türkçüler, Milliyetçiler, Irkçılar ve Batıcılar duymasınlar. Bunların bağlandıkları sistemleri "basit" olarak görmeniz, onların hoşuna gitmez. Bizimle anlaşamadıkları ana nokta burasıdır. İslam sistemine karşı "Türklük" diye, "Milliyet" diye, "Batılılık" diye ve nihayet "ırk üstünlüğü" diye birtakım -sizin ifadeniz- "basit" ve yapmacık sistemler çıkarıyorlar. Onunla da güya insanları kurtaracaklarını söylüyorlar. Biz de onlara karşı "İslam Sistemini" ileri sürüyoruz. Ve Allah'a ait bu sistemle, yine Allah'ın kullarını kurtaracağımızı söylüyoruz. Meselemiz budur.

M. Ataman: "Ben "İslâmcı, İslâmcılık" tabirleri yanlış demiş; yoksa öyle bir uydurma yoktur diye iddia etmemiştim. Hâlâ diyorum ki: Yanlıştır. Çünkü lisan kaidesine, sarf ve nahve aykırıdır. Ve çünkü: "ci, cilik" ekleri, sanat ve meslek isimlerini sıfat yapmak için kullanılır. Sayın Vural, 1340'larda ortaokullarda okutulan "Türkçe sarf ve nahiv" kitaplarında bunu okuyabilir" diyor.

Cevap:

İslâmcı ve İslâmcılık tabirleri için hem "yanlış", hem de "uydurma"dır dediniz. Kaynak veriyorum, bakınız

Aynı eklerin başka yerlerde kullanıldığını, kullanılabileceğini Peyami Safa ve Ulunay arasındaki münakaşada gösterdim.

Ayrıca yabancı kelimelerin Türk dil kuralına intibak ettirilmesinin de bir yolu bulunduğunu örnekler vererek gösterdim.

Bu husus, hemen her Türk okuyucusunun elinde bulunan bir sözlükte mevcuttur.

Bütün bunlara rağmen Bay Ataman, siz hala 1340'larda durursunuz. Elli senede Türkiye'de neler neler değişti de, siz değişmemişsiniz. Kaynak olarak vermeye çalıştığınız Türkçe "sarf ve nahiv" kitapları bu "ekler"in sadece "sanat ve meslek" erbabında kullanılacağını söyleyip işi durdurmaz. Bir kaide verir ve kelimelerin ona göre yapılabileceğini söyler. Biz de bunu söylüyoruz.

M. Ataman: "Günümüzde nice uydurmalar vardır. "Tarihsel, dinsel, bedensel, ruhsal, siyasal…" da onlardandır. Bunları birçokları kullanmaktadır. Fakat dil kaidesine uygun mudur? "Tarihî, dinî, rûhî, siyasî" yi bırakıp, yani Türkçe'yi atıp da "Fransızca" dan "sel, sal" eklerini alarak, o güzelim, zevke ve kulağa hoş kelimeleri perişan edip maskaraya çevirmek, yozlaştırmak ne derece doğrudur yahut güzeldir? İşte "İslâmcı ve İslâmcılık" ta bunlar gibidir. Yok, ille "olur, doğrudur" denilirse, o zaman Kürd'ün çoraba mest edip de: "Ben yaptım, oldu!" demesine benzemez mi?" diyor.

Cevap:

Türkler İslamiyeti kabul ettikten sonra, Arap ve Acem kültürüyle karşılaştılar. O zaman dillerine yeni kelimeler girdi. Bu kelimelerin bir kısmını kendi kurallarına uydurarak, yani intibak ettirerek aldılar, bir kısmını da kendi kurallarına uydurarak telaffuz ettiler. Ortaya çeşitli dillerden kelimeler alan ve belli bir çerçevede oluşan Osmanlıca diye bir dil nev'i çıktı. İçinde öz Türkçesiyle, Farsçasıyla, Arapçasıyla, Fransızcasıyla, İtalyancasıyla kaynaşan bir dil.

Türkler harf devrimi yaptıktan, bir de batıyla sıkı temasa geçtikten sonra, ortaya çıkan yeni kültür ortamına büyük değişiklikler geldi. Bu değişiklik yüzünden eski dile ait, nice kelimeler zaruri olarak atılmaya ve yerine yeni kelimeler getirilmeye başlandı.

Eski dilde ve eski kültüre bağlı olanlar, yeni dile ve yeni kültüre intibak edemez olurlar. Kelimelerdeki yabancılık buradan geliyor. Yoksa dil kuralları bakımından değil. Bazan duyarım, çok kimse yıllarca tahsil yapmış, idarecilikte bulunmuş, parlementer olmuş da, fakat aslı Arapça olan kelimelerin telaffuzunu yapamaz ve gülünç duruma düşer. Mesela "İnkılap, değişim" kelimesini "İnkilap, köpekleşme" şeklinde kullanmak bunlardandır. Bu garip durumlardan kurtulmak için, "değişim veya devrim" kelimeleri getirilmiştir. Yeni nesil daha çok "devrim" den anlar. Bu sebeple onlar, eski dildeki nispet "ya" sını getirerek kelimeleri "dinî, tarihî, rûhî, bedenî" şeklinde kullanmazlar. Nisbet "ya" sının yerine "sel" ekini koyarlar. Ve "dinsel, tarihsel, ruhsal, bedensel" şeklinde söylerler. Biz kabul etsek te etmesek de bu böyledir. Kelimeler gökten inmediğine göre ve bu durmadan değiştiğine göre bir mahzur da yoktur. Bunu daha önceki cevaplarımda belirtmiştim.

"İlim" kelimesini "ilmî" diyerek söyleriz. Lakin "bilim" kelimesini nasıl söyleyeceğiz? "Fikir" kelimesini "fikrî" diye ifade ederiz. Fakat onun yerine "düşünü" kelimesini koyan bu nesil, onu nasıl söyleyecek? Kaldı ki, "İslâmcı ve İslâmcılık" kelimeleri dilimizin yapı kurallarına tam uygun olduğu için bunlarla kıyaslamaz.

Kürd'ün çoraba mesh vermesi ve "ben yaptım da oldu" dediği, uydurmacasına gelince, bu hal bir iddiayı isbat edemediği halde, inat eden kimse için geçerlidir. Ben, iddiamı isbatlamak için on iki tane şağlam belge verdim. Siz bir tane bile veremediniz. Buna rağmen inat ediyorsunuz. Bu halin sahibi hangimizdir, acaba?

M. Ataman: "Sayın Muhatabım, "İslâmcı, İslâmcılık" ile bu dini yaymaya çalışan kimseleri kasdediyor sanırım. İslâmı yaymaya çalışmak elbette gayet yerinde bir fikir ve güzel bir niyettir. Ancak benim iddiam bu iki kelimeyi bir tarafa maletmeye çalışmanın -veya öyle bir zehaba sebep olmanın- hem tefrikaya yol açacağı endişesine, hem de tabirlerin yanlış olduğuna istinat eder. Yoksa maksat ve gâye şüphesiz takdire layıktır. Bununla beraber çok dikkatli davranmak lazımdır. Üstün bir tavır takınmak ve o havaya girmek hatalıdır. Zira İslâm'ı anlatıp yaymak için birtakım vasıflar gerekir. Meselâ: Ehil olmak, yaşayış ve hareketleriyle bunu ispat etmek şarttır. Aksi halde İslâm'a aykırı davranışlarda bulunan yarım âlimlerin sebep olacakları zararlar saymakla bitmez" diyor.

Cevap:

İslâm nedir, İslâmcı kimdir, İslâmcılık neye denir, bunları uzun uzun yazdım. Bunlar benim ifadem ve anlayışım değildir. Bizden öncekilerin bize bıraktıkları bilgilerdir. Bunlar, Türk kültür dünyamızda çok iyi bilinen hususlardır, siz bilmiyorsanız ne yapalım.

Tefrika olmasın diyorsunuz. İyi ama insanların yaşayışını etkilemek için "Türklük" diye "Komünistlik" diye, "Liberalistlik" diye, "Hindûluk" diye, "Yahudîlik" ve "Hıristiyanlık" diye birtakım sistemlerin teklif edildiği bir ortamda siz ne yaparsı-

nız? Bunlardan hiçbirini kabul etmediğinize göre ya yeni bir sistem bulacaksınız yahut da İslâm sistemini onlara karşı ileri süreceksiniz.

Bunu yaparken de ihtilâfları, parçalanmaları ortadan kaldırmayı hedef alacak ve bu niyetle hareket edeceksiniz. Eğer teklif ettiğiniz sistem bu dağılmaları ve bu parçalanmaları bütünleştirmeye kâfî gelecekse tabii… Biz İslâm sisteminin bunu yapacağına inanıyoruz. O halde onun ilkeleri, üzerinde birleşelim, toplanalım diyoruz. İddiamız budur. Bunun için "İslâm" diyoruz. Bunun için "İslâmcıyız" diyoruz. Bu tefrikacılık mıdır? Bunu ileri sürmeyelim mi?

Sonra "İslam Sisteminin" üstün olduğuna inanmak esastır. O'nun emirlerini yerine getirmek ikinci esastır. İslâm'ı teklif edenin suçsuz günahsız olması mümkün müdür? İnsan hiçbir zaman hatadan, kusurdan, noksandan uzak değildir. Bu durumda İslâm'ı tebliğ edemez miyiz, ben İslâmcıyım diyemez miyiz? Bu çok yanlış bir anlayış olur. Elbette İslâmcı olduğunu söyleyen kimse onun emirlerine uygun yaşayacaktır. Fakat bu hemen oluverir mi? Biz çevremize bunları duyurmaya, öğretmeye çalışıyoruz. Kim olursa olsun İslâm'ı bir sistem olarak benimser ve yaşamaya geçerse o bizim kardeşimizdir. Başkalarını da çağırmaya devam ediyoruz.

Şayet İslâm'ı üstün bir sistem olarak kabul etmezse, biz onu bırakır başkalarına duyurmaya geçeriz. Bize engel olunmadıkça, sataşılmadıkça hiç kimseyle uğraşmayız. Fakat birisi kalkar da bize kendi görüşünü zorla kabul ettirmek isterse, o zaman elbet bizim de yapacaklarımız olacaktır.

Yine bu sözleriniz göstermiştir ki siz, cemiyetten de mücerret yaşamaktasınız. Çünkü sokaklardan, duvarlardan haberiniz yok. Ayol, Konya'daki kuruluşların hemen hepsi, bulabildikleri her yere kendi sloganlarını, yazmaktadırlar. Elbette MTTB'liler de yazacaklar ve yazıyorlar. Şayet Konya'nın hiçbir yerinde yok da, sadece sizin evinizin duvarında varsa şikâyetinizi makul bulurum. Lakin her sokak başında bunları görüyoruz. Yâni o yazıların sizinle bir ilgisi yoktur Bay Ataman, üzülmeyiniz.

O yazıların geceleyin yazılması, afişlerin geceleyin asılması da cesaret meselesiyle ilgili değildir. Bütün kuruluşlar, bu tür işleri hep geceleyin yaparlar. Sadece MTTB'liler değil. Bunun halkın dikkatini çekme yönünden bir espirisi vardır. Cesaret ve cebânetle ilgisi yoktur. Belli ki siz, bu işlerden hiç anlamıyorsunuz.

M. Ataman: "Sayın H.Vural ve arkadaşları, çömezlerine her şeyden evvel İslam'ın bu cihetlerini öğretirlerse, sanırım çok daha iyi ederler" diyor.

Cevap:

Çömezler kelimesiyle de yeni bir hazımsızlık örneği daha verdiniz. Bizimkiler çömez değil talebedir. Çok garip değil mi, yetmişlik çömez, kendisinde olmayan şeyleri başkalarından bekliyor.

M. Ataman: "Son söz: Sayın Vural da bilir ki: İslâm, eliyle ve diliyle başkana zarar vermeyendir. Şu halde (diğer gençlik kuruluşlarını da kastediyorum) İslam olmaktan da öte İslâmcı geçinen, İslâmcılığı(!) benimsediklerini zanneden MTTB'ciler nasıl olur da, filan yerdeki basit evinin bir metrelik duvarına, tehdit maksadıyla da

olsa, kocaman harflerle yazı yazmak suretiyle hem beni sinirlendirmek ister, hem de masraf ve zahmete sokmakta mahzur görmezler. Bu mudur onların anladığı yahut kendilerine anlatılan "İslâmcılık?" Hem İslâm olan kimseler dinden aldıkları kuvvet ile cesur olmaları lazım gelir. Öyleyse ise o yazıyı yazmak için gündüzü bırakıp da, neden geceyi tercih etmişlerdir? "Gece yoğurt yiyenin sırrını ancak Mevlâ bilir" diye mi? Ve o yazı ile beni değil, kendilerini teşhir etmiş değiller midir?" diyor.

Cevap:

Bu sözler, çok tuhaf sözlerdir. Çünkü önce siz o gençlere, elinizdeki kalemle, dilinizdeki kelimelerle neden zarar verdiniz? Yoksa siz kendinizi İslam'ın dışında mı görüyorsunuz? Onlar kadar siz de sorumlu değil misiniz?

Merhum ve muhterem Mustafa Ataman amcama Allah'tan bol bol rahmet ve mağfiret niyaz ederim. Böyle bir tartışmaya vesile olduğu için de, kendisine şükranlarımı arzederim.

Bu konumuzla ilgili olduğu için, Hayrettin Karaman Hoca'nın 10 Temmuz 2015 Cuma günü Yeni Şafak gazetesinde yayınlanan bir yazısını da burada sizlere sunmak istiyorum.

İSLÂMCILIK ÖLMEZ

HAYRETTİN KARAMAN – 10.07.2015 – YENİ ŞAFAK GAZETESİ

İslâmcılığı ve İslâmcıları belli bir dönemde yaşamış İslam âlim ve münevverlerinin düşünce ve hareketlerine veya belli bir siyasi harekete tahsis edip öncesi ve sonrasını da bu çerçevede tanımlamaya itirazım var.

Osmanlı'ya Batılılaşma mikrobu bulaşmaya başlayınca bazı gayretli Müslümanlar buna karşı çıkmış, kendi dinimizi ve medeniyetimizi korumamız gerektiği tezini savunmuşlardır. Bunlar İslâmcıdır.

Daha sonra bilhassa İttihatçıların hataları Osmanlı'da kavmiyetçilik mikrobunu yaymaya başlamış, bazı gayretli Müslümanlar buna da karşı çıkmışlar ve birliğimizin, kardeşliğimizin, sosyal yapımızın temel dayanağı ve rabıtası olarak İslam'ın altını çizmiş, "İslam birliği" ve "ümmet yapısını" savunmuşlardır. Bunlar da İslâmcıdır.

Tarih boyunca İslam'ın ve Müslümanların maruz kaldıkları meydan okumalara karşı Müslümanca tavır alan ve tehlikeleri savmak için fikir ve fiil cihadı yapan Müslümanlar İslâmcıdır.

Eğer dindar kavramı içinde "dini, hayatımızın bütün alanlarında koruma ve yaşatma vazifesi" yoksa bu dindarlık "eksik bir Müslümanlıktır". Bu vazife varsa dindar aynı zamanda İslâmcıdır.

Fikri ve fiili ile samimi İslâmcı olanlar hiçbir zaman iktidarlara yamanmaz, elde ettiği, edeceği -aslında değersiz ve fânî olan- dünya menfaati yüzünden davasından vazgeçmez, kısmen desteklediği iktidarın bütün yapıp ettiklerini onaylamaz, doğruya doğru eğriye eğri derler, iktidarlar İslam'dan yana veya karşı olduklarında onların (İslâmcıların) misyonları sona ermez, davalarını amacına ulaştırmak, eksikleri gidermek için devamlı faaliyet (bir çeşit cihad) içinde olurlar.

İktidarların İslam davası ile ilişkileri tabii olarak farklıdır; laik demokrasilerde İslam'a karşı savaşan siyasi kadrolar ve oluşumlar yanında İslamlaşmaya yardımcı olmayı hedefleyen siyasi kadrolar da vardır. İslâmcılar, ulusalcı laik-demokratik sistemi kabul etmemekle beraber verili şartlar içinde bu sistemi resmen kabullenerek siyaset yapan ama İslamlaşmaya yardımcı olan siyasi kadrolara destek verebilirler. Bu destek şartlıdır ve geçicidir. Şartlı olduğu için yolundan sapan iktidarlarla aralarını açarlar, geçici olduğu için orada karargâh kurmazlar, nihai amaçlarına doğru yürümeye devam ederler.

Şartların bir İslamî düzeni ilk adımda gerçekleştirmeye müsait olmadığı zaman ve zeminlerde bazı İslâmcı kadrolar, geçici olarak seküler, liberal, demokratik sistemlerden yararlanmak isteyebilirler. Buna karşı olan İslâmcılar da elbette vardır. Yararlanmak isteyenler mevcut sisteme uygun parti kurarak iktidara da gelebilirler. İşte bu kadrolar asıl davalarını unutmadıkları, ondan asla vazgeçmedikleri, mevcut

şartların elverdiği ölçüde davalarına hizmet ettikleri sürece "İslâmcılık davasından döndükleri, davaya hiyanet ettikleri, bu manada İslâmcılığın öldüğü" söylenemez; söylenirse de isabetli olmaz.

İslâmcılar peygamber olmadıklarına göre düşüncelerinde yanılmaları, ahlak ve davranışlarında bazı hatalara düşmeleri her zaman mümkündür ve vakidir. Ama aynı zaman ve zeminde bütün İslâmcıların bu manada kirlendiklerini iddia etmek gerçekle ve insafla bağdaşmaz. İşte bu temiz kalan İslâmcılar, hataya düşen kardeşlerini, dava arkadaşlarını uyarırlar, ıslah için ellerinden geleni yaparlar, ama asla onlara karşı "İslam davasına karşı olanlar" ile işbirliği yapmazlar, oylarını ve desteklerini dava karşıtlarından yana kullanmazlar.

İkaz, tenkit, ıslah samimi, hasbi ve hikmete uygun olmalıdır. Bu sebeple kötüye kullanılma ihtimali bulunduğunda bu faaliyetin örtülü olması da gerekebilir, hatta zaruri olabilir. Dünya yüzünde Müslümanlar var oldukça, adına İslâmcılık deyin demeyin, "İslam davası ve bu davanın sahipleri" var olacaklardır. Dava ise "İslam'ın hayatın bütün alanlarında var olması, İslam din ve medeniyetinin en uygun üslup içinde dünya insanlığına sunulması, Müslümanların bir şekilde birleşmeleri ve bütün dünyada adil bir düzenin hâkim olmasıdır".

YİNE BİR İSLÂMCILIĞI BİTİRME MEVSİMİ

PROF. DR. YASİN AKTAY – 09. 03. 2020 – YENİ ŞAFAK GAZETESİ

Türkiye'de alışmamız gereken -aslında epeyce alıştığımız- konulardan biri de belli periyotlarda bir İslâmcılık (veya siyasal İslâm) tartışması ve bu tartışmada mutlaka bir İslâmcılığın sonunun ilânı.

Gerçi, tartışmaları büyük ölçüde bu periyodik ölüm ilânları tetikliyor. Bu ilânla birlikte birçok insanın tartışmaya girerek ya gerçekten öldüğünü veya aslında ölmediğini ispatlamaya çalışmaları da bu tartışmaların rutini. Başka rutinlerden birisi herkes tarafından İslâmcı bilinenler veya siyasal kamplaşma veya ayrışma içerisinde İslâmcı olarak bilinenlerin de "İslâmcı" ifadesine itirazları. Bu itiraz yoluyla aslında belki de İslâmcılığın sonunu ilân edenlere de başka türlü itiraz etmiş oluyorlar.

Öyle oluyor da, dönüp dolaşıp belli periyotlarda neden bu ölümü, bu sonu yaşıyoruz?

Olayın şöyle bir ironik tarafı da oluyor. İslâmcılığın sonunu ilân edenler bir süre sonra sahneden çekiliyor, yani tabiri caizse ölüveriyorlar veya siyaseten söylemleri, söyleyecekleri tükeniyor, ama İslâmcılık her nasılsa onların teşhisine rağmen bir süre daha yaşamaya devam ediyor ki, bir sonraki ilânı yapmak başkalarına düşüyor. Bir vesileyle olayı Nietzche'nin Tanrı'nın Ölümünü ilan eden sözüne benzetmiştik. Bir duvar yazısına da yazılmıştı: "Tanrı öldü, imza: Nietzche" ve bir sonraki satırda "Nietzche öldü, imza: Tanrı".

Allah affetsin, İslâmcılığın öldüğünü söyleyenlere karşı, bu işin o kadar basit olmadığını, İslâmcılığın her Müslümanın eylemine içkin bir varlık iradesi olduğunu anlatma tasasına düştüm hep. Zamanla bu işin tabi olduğu periyottaki düzeni fark ettikçe ne kadar beyhude bir işle uğraştığımı fark ettim desem umarım kimse beni de İslâmcılığa tövbekârlardan saymaz.

Şunu net olarak görüyorum. Bu teşhisleri veya teşhis iddialarını ortaya koyanların ne İslâm'ın mahiyetinden ne de siyasetin tabiatından haberleri olmadığı gibi genel anlamda İslâmcılık olarak temayüz eden siyasal hareketlerin niyet ve zihniyet çözümlemesine, siyasal hermenötiğine en ufak bir vukufiyetleri var.

Giriş cümlesi Lailâhaillallâh (kula kulluğun reddi, kulluğun sadece Allah'a tahsisi) olan bir dinden siyaseti soyutlamaya çalışarak kendilerini siyasete bulaşmayan salt Müslümanlar olarak niteleyenler İslâm'dan ne anladıklarını sanıyorlar? Her gün ve her yerde insanı kendine kul etmeye çalışan, bu uğurda yeryüzünü fesada boğan, bozgunculukla düzenlerini kuran tanrı müsveddelerine karşı koymadan, onlarla ve onların bağnaz ve gözü kara kullarıyla mücadele etmeden Müslüman olunabileceğini mi?

Daha önce de söyledik, İslâmcılık bu yanıyla tüketilemeyen bir potansiyeldir, çünkü her gün kendini namaz gibi, oruç, hac, kurban, şehadet, zekât gibi en temel ey-

lemlerde ortaya koyuyor. Bu eylemler üzerine hiçbir politik söylem geliştirilmese bile bunların kendiliğinden felsefesi İslâmcı duyguyu, iradeyi ve duruşu her zaman yeniden üretmeye yetiyor.

Siyaset insanın en temel varoluş düzeylerinden, insanın kendini realize ettiği bir etkinlik biçimi, dünyaya kendi değerleri ve ilkeleri doğrultusunda müdahale iradesiyle temayüz eden bir insani varoluş.

Kula kulluğun reddi her şeyden önce bir duruştur, bir mücadele sürecidir ve bunun toplamı aynı zamanda İslâmcılığın içeriğini doldurur. Bu arada adına İslâmcılık demeyebilirsiniz de. Nihayetinde İslâmcılık bir isimlendirme. Müslüman isminin onda kastedilen şeyi fazlasıyla içerdiği söylenebilir. İslâmcılık kavramına mazmununu reddetmeden, onu ifadeye Müslümanlığın yettiğini düşünerek itiraz edenler olabilir. Farklı hassasiyetler giriyor devreye, anlaşılabilir hassasiyetler. Ancak kavrama itiraz giderek mazmununa da itiraza dönüşebiliyor. Siyasetin en sığ tanımına müracaat edilerek kula kulluğa mücadelede dost ve düşman ayırımını felç eden bir istikamet kaybına yol açabiliyor.

Evet. Dost düşman ayırımı, siyasetin en geçerli tanımlarından biri aynı zamanda ve Müslüman için de en kurucu ayırımlardan biri.

Müslümanlar kimin velisi/dostudur, kimin düşmanı? Ya kâfirler birbirlerinin velisi, dostu değil midir? Onların dinine tabi olmadığın sürece, onların siyasi kamplarına dâhil olup kendi kardeşlerini satmadığın sürece senden razı olmazlar ya. İslâm'ın kurucu söyleminde içkin olan bu en temel siyasi duruş var olduğu sürece siyasal İslam'ı kim nereye bitirebiliyor? Bu duruşu kaybetmeden, kendi dostlarına başkalarını tercih edip düşmanla bir olmadan siyasal İslâm'ın bitişini görmek nasıl mümkün olabilir?

Siyasal İslâm'ın bitişini belli bir başarısızlığa bağlayanların dönüp tekrar görmeleri, şahit olmaları gereken şey bu siyasallığın başarıyla veya başarısızlıkla kendini ispatlayabilecek bir gerçeklik olmadığı gerçeğidir. Mesela bugün kimse siyasal Hıristiyanlığın, Yahudiliğin veya Budizmin bitişinden bahsedemez. Bu dinsel siyasallıklar insanlığa çok büyük çareler sunabildiği için mi? Asla. Bilakis bir siyasallık zorunlu olarak bütün insanlığa çözüm üretmekle veya belli bir başarıya ulaşarak var olmaz. Bir siyasallığın varlığı ona inananlar bütününün onun etrafında kendi kimliklerini, dostlarını ve düşmanlarını belirledikleri mücadeleleriyle gerçekleşir.

Siyasal İslâm'ın bitişini bir başarısızlığa bağlayanlar, ondan nasıl bir başarı bekliyorlardı acaba?

Asıl can alıcı soru budur aslında: Bugün dünyanın her yanında toprakları işgal altında olan, ülkelerinde darbelere maruz kalıp her türlü zulme maruz kalan, dünya müstekbirlerinin hem korkulu rüyası ama aynı zamanda bu korku yüzünden de sürekli mazlum ve mağdurları olan Müslümanlara, onların temsil ettiği duruşa, hangi insaf kriterleriyle, nasıl bir başarı veya başarısızlık atfedilebilir?

Sistemlerin Kaynağı Açısından

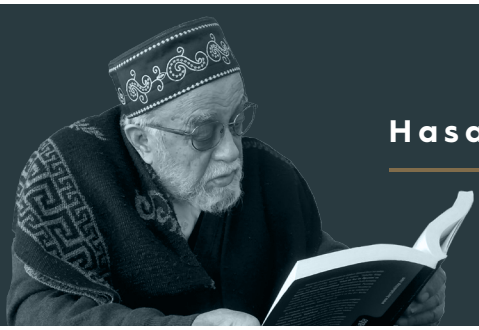

Hasan Hüseyin Varol

PEYGAMBER – FİLOZOF ARASINDA TARTIŞMA

ÖN SÖZ

Burada okuyacağınız notlar, 1960 ve 1970'li yıllarda Türkiye'de son derece revaçta olan sistem savaşları esansında, etrafımda toplanmış olan gençlerin bilgilendirilmesi düşüncesinin ve o doğrultudaki çabalarımın bir ürünüdür. O günlerin fitne ve fesadını yaşamamış olanlar için pek fazla bir değeri olmayabilir. Fakat bizim gecelerimizi, gündüzlerimizi ve hayatımızın neredeyse her anını meşgul eden konulardı bunlar.

Bunları bir çırpıda yırtıp atmak mümkündür. Ama tekrar yazmak o kadar kolay değildir. Benim 1958 yılından 1978 yılına kadar geçen mücadele dolu hayatımın ürünleri olarak bu notları elimde tutuyordum. Zaman zaman da o gün genç fakat şimdi yaşlanmış olan arkadaşlarımın, bu çalışmaların akıbetini sorup durmaları üzerine, fişler şeklinde muhafaza ettiğim bu notları, bir kitap formatı haline getirmeyi arzu ettim.

Şu anda 2014 yıllarındayım. O dönemin içerisinde bulunduğu toplumsal, kültürel ve siyasal atmosferinden hiçbirisi yoktur. Bu ortamda bendenizin ortaya koyduğu bu çalışmanın bazılarına göre önemi olmayabilir. Ancak bunu bir hatıra olarak, döneminde faydalar sağlamış bir çalışma olarak kabul eder ve hayatımıza devam ederiz.

Kütüphane raflarındaki kitaplar arasında basılmamış bir kitap olarak da okuyucusunu bekleyebilir. Belki bir imkân hâsıl olur da basımı yapılabilir veya belki bir gün birisi çıkar, okur, faydalanır ve bize dua etmesine vesile olur ümidiyle Cenâb-ı Hakk'tan af ve mağfiret niyaz ederim.

17 Mart 2014

Konya

GİRİŞ

FELSEFE VE FİLOZOF

Şimdiye kadar felsefe ile ilgili eserlerin tedkiki sonunda şunu görmüş bulunuyorum.

İlk çağda felsefe, bütün ilim kollarıyla uğraşan bir ilim kolu diye kabul edilmektedir.

Sonraları, ilimlerin ayrı ayrı kollar halinde ayrılmaları sonucu felsefenin ne ile uğraşması gerektiğini tayin etmek üzere tartışma başladı.

Bunu bir kısım filozof, kaldırıp atmak ve felsefenin ölmüş olduğunu kabul etmek gerektiği hükmüne bağladı. Bir kısmı ise felsefenin gerekli olduğunu, Sosyoloji ve ahlak ile meşgul olmasının şart olduğunu söyledi. Başka bir gurup ise felsefenin, ilimlerden elde edilen neticeleri toplayıp meseleler üzerinde karar vermek ve bir senteze gitmek icab ettiğini ileri sürdü.

En son olarak da felsefenin bütün ilimlerin yorumunu yapan bir ilim kolu olduğunu belirtenler çıktı.

Şimdiki çağda ise daha çok bu sonuncuların teklifi kabul edilmiş bulunuyor. Bu duruma göre felsefeyi şöyle tanımlayacağız.

Felsefe; ilimlerin yorumudur.

Bu tarif bize şunu gösterir.

Önceleri ilimler bugünkü kadar kollara ayrılmamıştı. Felsefe bütün ilimlerle uğraşıyordu. Şimdi bu durum değişti. Bütün ilimlerin sahası ayrıldı. Her ilim kendi sahasında müstakil olarak ilerlemektedir. Felsefe ise, bağımsız olarak ilerleyen ilimlerin vardıkları neticeleri toplayıp onlardan hükümler çıkarmak durumunda kalmıştır.

Bu anlayışa göre felsefe yeni bir anlam kazanmış oluyor ki o da:

"Felsefe, ilimlerin yorumudur." anlamıdır.

FELSEFEYİ KİM YAPAR?

Yukarıda görmüş olduğunuz tarife göre şöyle bir örnek bulalım.

"Bir cinayet işlenmiştir. Suçlunun bulunması ve suçun nasıl, nerede ve ne ile yapılmış olduğunun tesbiti gerekmektedir. Savcılık harekete geçer. Emniyet teşkilatı harekete geçer. Çetin bir arama ve tetkikten sonra elde edilen bilgiler ve belgelerle hâkim huzuruna çıkılır. Hâkimin karşısında suç zanlısı ile suç belgeleri vardır. Şimdi hâkim bu belgeler ve bilgilere göre bu zanlının suçlu olup olmadığına karar verecektir. Sahip olduğu tecrübelerle, kabiliyet ve anlayışına, elindeki belgeler ve bilgilerle ya mahkûmiyet, ya da beraat kararı verir. Hâkimin verdiği bu karar ise

hemen uygulamaya geçilir." Ancak hâkim hislerine mağlup olarak da karar verebilir. Çünkü insanın böyle bir yeteneği de vardır.

Bu örnekten şunu anlıyoruz.

Çağımızda filozof, aynen bir hâkim durumundadır. Savcı ve emniyet teşkilatı elemanları ise ilim kollarında çalışan kimseleri andırırlar.

Bu insanların çalıştıkları ilim sahasından elde ettikleri neticeleri araya getirip onlardan bir hükme varmak vazifesi ise filozofların konusunu ve felsefenin yerini gösterir. Bu da bize insandaki "akıl, tefekkür ve muhakeme" yeteneğinin varlığını ve önemini anlatır. Bu yolla varılan sonuç felsefenin ürünü olur. Ve bu akıl, tefekkür ve muhakeme yoluyla elde edilir.

Demek ki, felsefe ilimlerin neticelerinin birleşmesi, filozof ise bu birleştirmeyi yapan insandır. Filozofun bu işi hangi amaç ve ne için yaptığını da bilmek zorundayız. İlmî neticeleri toplayıp bir sentez yapmak bir merak neticesi midir, yoksa bir şüpheyi gidermek için midir veya bir başka maksada mı bağlıdır?

Filozof, her şeyden evvel vazifesi çok ağır olan bir insandır. Bu vazifenin altından kalkabilecek bilgiye, idrake ve anlayışa sahip olmalıdır. İlmî neticeleri insanlık adına ve sadece insan için terkip etmelidir. Hükmünü verip, kararını bildirirken peşin hükümlerden, taassuptan, menfaat ve çıkar duygusundan uzak bulunmalıdır. Verdiği hükümlere önce kendisi uymalı ve insan için faydalı ve zararlı olacak sonuçları çekinmeden ortaya koymalıdır. Filozof, bütün insanlara hitab eden ve bütün insanları en iyi hayat tarzına götürecek çalışmalarda bulunan insandır. İlmî neticelerin kesin olmayan noktalarında dikkatli olmak zorundadır. Çünkü insanoğlu durmadan arayışına devam ediyor. Dün, doğru diye kabul edilen neticeler, bugün yanlış olarak karşımıza çıkabiliyor. Filozof genel anlamda temel meseleler üzerinde durmalıdır. İşin teferruatını araştırıcılara bırakmalıdır.

Peygambere gelince, filozofla ilgili ifadeler, hedef ve gayeler aynen peygamber için de geçerlidir. İkisinin de hedefi insandır ve insanın mutluluğudur.

Felsefenin yerini, peygamber ve filozofun kimliğini özet olarak belirttikten sonra, şimdi de peygamber ve filozof karşısında insanın durumunu tesbit edelim.

1 - ÖNCE İNSAN

İnsan bir kâinat içerisinde bulunmaktadır. Kâinat, şimdiki ifade edilişiyle "EVREN" denilen ve içerisinde galaksiler, güneş sistemleri ve sayısız yıldızlar bulunan küresel bir âlemdir. Bu âlem, birtakım kanunlarla idare edilmektedir. İnsan da, beraber bulunduğu öteki varlıklar gibi, evrenin bağlı bulunduğu, bu kanunlara bağlıdır. Evet, evreni idâre eden, onun gelişmesini ve belli bir hedefe doğru hareket etmesini sağlayan kanunlar, insanı da etkisi altında bulundurur. Böylece insan, beraber yaşadığı öteki varlıklar gibi, kendine has bir "yaşama" mücadelesi içerisine girer.

İnsan denince ilk akla gelen şey onun "yaşama" mücadelesidir. Fakat bu mücadele-

de insanı evrenden, evrendeki varlıklardan ve bu varlıklara tesir eden kanunlardan ayrı göremeyiz.

Şu halde, bizim, üzerinde duracağımız konular İNSAN, EVREN ve bunlar üzerinde hâkim olan KANUNLAR'dır.

Tarihin hangi devrinde olursa olsun önce insan vardır. Meseleleri mutlaka insana göre ve insan için ele almak zarureti vardır. İnsan olmasaydı hiçbir şeye lüzum yoktu. Ama insan geldi ve herşey ona bağlı olarak ortaya çıktı.

İnsanın hedefi ve gayesi mutlu ve huzurlu bir hayata ulaşmak. Peygamber ve filozofun hedef ve gayesi ise, insanı hedefine ve gayesine ulaştırmaktır. Rejimlerin, sistemlerin ve prensiplerin maksadı da yine insanı gayesine ulaştırmaktır. Şu halde ortada hedef olarak insan vardır, insan hayatı vardır.

2 - İNSANIN DURUMU

İnsanın, fert olarak, aile olarak, millet ve milletlerden meydana gelmiş bütün insanlar olarak, muhtaç olduğu birşey vardır. Yaşamak, mutlu olmak.

Evet, insan yaşamak istiyor. Huzur içerisinde, rahat ve insana yaraşır bir hayat istiyor. İnsanın tek gayesi budur. Sıkıntıya düşmeden yaşamak, üzüntüye kapılmadan yaşamak... İşte bütün uğraşma ve çalışmaların sebebi budur. Bu düşüncedir.

Tarihin hangi devrinde olursa olsun, peygamber ve filozof karşısında bu düşünce ve arzuya bağlı bir insan topluluğu bulunmaktadır.

Bu duruma göre ister fert, ister aile ve ister millet olsun, netice olarak insandır ve ortada sadece insan vardır...

Objemiz insandır.

İnsan bütün meselelerimizin nirengi noktasını teşkil eder. Pergelin ayağını dayadığımız sabit nokta insandır.

Her şey insan için, her şey insana göredir.

Hedefimiz insan olmazsa, çalışmalarımız verimli olmaz. Hayat, onun hayatıdır. Mesele, onun huzur içinde bir hayat sürmesi meselesidir. İnsanı obje olarak alabilmenin birinci şartı insanı sevmektir. Onun ızdırabını paylaşmak, onun neşesini sağlamak için çalışabilmenin tek yolu onu sevebilmektir. İnsan saygıdeğer bir varlıktır. Ama o, kendi kendine bırakılırsa felakete gider. Kötüleşir, Şeytanlaşır. Şu halde insanı insan olarak tutmak, onu kendinden uzaklaştırmamak şarttır. Bu ise onu sevmeye bağlıdır.

Bütün varlıklar, bütün vasıtalar, bütün sistemler ve rejimler, hepsi insan içindir. Madde insan için gerekli ise mana da öyledir. Yani insanın insanca yaşayabilmesi, insan ve âlemin olabilmesi için Allah'ın var olması zaruridir. Yoksa insanın manası kalmaz. Ve insan, hiçbir zaman insan olmazdı.

İşte peygamber ve filozof, karşısında kendi cinsinden böyle bir objeye, böyle bir

hedef ve muhataba sahiptir.

Hedefi insan olmayan hiçbir peygamber ve filozof neticeye ulaşamaz.

Acaba insanla karşı karşıya gelen sadece filozof mu?

Her şey insan için, her şey insana göredir.

Bu bizim ölçümüz ve çıkış noktamızdır.

İnsana hitab eden sadece filozoflar değildir. Görüldüğü üzere aynı zamanda peygamberler de insana hitab ederler.

İnsan, gayesine ulaşmak isteyen tek varlıktır. Fakat o, kendisine yol gösteren bir kılavuza muhtaçtır.

Şimdiye kadar insana kılavuzluk etmek durumunda olan iki zümre görüyorum. Birisi, peygamberler diğeri filozoflardır.

3- ÖNDERLER

İnsanın evren içerisinde ve dünya üzerindeki "yaşama" mücadelesinde muhtaç olduğu tek şey, kendisine önderlik edecek, yol gösterecek düşünce, bilgi ve şahıslardır. Eğer insan, kendi kendine terk edilmiş bir varlık olsaydı, bütün çabalara rağmen çıkış yolu bulamayacaktı ve sonuna kadar da her şeyi tecrübe etmek zorunda kalacaktı. O'nu böyle karanlıklar ve meçhuller içerisinde bırakmamak için, kendisine yol gösteren birtakım önderlerin çıktığını görüyoruz. Bu önderlerin hedef ve gayeleri, yaşamak zorunda olan, yaşayışına belli bir şekil ve biçim vermek ihtiyacını duyan insana yol göstermek, onun hayatına bir şekil vermektir. Demek ki, insan, her şeye rağmen aciz ve muhtaçdır. Bu sebeple o, iyi bir yaşayış içerisinde bulunmalıdır. İşte insanın hayatını güzelleştirmek, iyileştirmek, huzurlu bir hayat haline getirmek, en iyi gaye ve en kudsi hedeftir.

İnsanı seven ve onun hayatını güzelleştirmeyi gaye edinen pek çok önder ve kılavuz görüyoruz. Bunlar iki ana grupta toplanırlar. Peygamberler ve Filozoflar.

4 - PEYGAMBER VE FİLOZOF

Filozofun vazifelerinin ne olduğunu yukarda gördük. Felsefe insan içindir. Filozof, bunu yerine getiren insandır. Herkes filozof olamaz. Bu pek az insanın yapabileceği bir şeydir.

Peygamber, insanı hedef alan ve insan için uğraşan kimsedir. Peygamberin muhatabı da insandır. Eğer insan olmasaydı, sayısız peygamberin gelmesine lüzum yoktu. Peygamberin vazifesi, insanı gayesine ulaştırmaktır. Peygamber, insan için gönderilmiş bir kılavuzdur. Ve objesi insandır.

İnsana kılavuzluk noktasında ve çalışmalarının sadece insan için olması noktasında peygamberlerle filozof birleşmiş durumdadırlar. Her ikisi de getirmiş oldukları doktrini insana vermekte ve tekliflerini insana yapmaktadırlar.

Filozof da insandır, peygamber de... Her ikisi de insana hitab eder. Her ikisi de insanı obje olarak ele alır. Her ikisinin de maksat ve gayesi, insanı hedefine ulaştırmaktır.

Peki! Ya neden birisine peygamber denir de, ötekine filozof? Aralarındaki farklar nelerdir?

Evet. Peygamberlerle filozoflar hedefte ve gayede birleştiler. Fakat ayrıldıkları noktalar vardır ve bu ayrılığa sebep olan noktalar küçümsenmeyecek niteliktedir. Çünkü peygamber Allah tarafından gönderilmiştir. Akıl, tefekkür, ictihat ve vahiyle hareket eder. Filozof ise daha çok, akıl ve muhakeme yeteneğini kullanarak hareket eder.

5- PEYGAMBERLER

Evet. İnsanların dünya üzerindeki yaşayışını iyi bir yaşayış haline getirmek için uğraşan büyük önderler peygamberlerdir. Bunlar ilk insan topluluğu ne zaman yer üzerinde meydana gelmiş ise, o zamandan beri vardırlar. İslâm inancına göre ilk insan peygamber, yani insanlara nasıl yaşayacaklarını gösteren ilk zat Hz. Âdem'dir. Bundan sonraki çağlarda her insan topluluğuna böyle önderler gelmiştir.

Yine İslâm inancına göre insanlara nasıl yaşayacaklarını gösteren peygamberlerin sonuncusu, Hz. Muhammed'dir (a.s.). İnsanoğlunun tarihini incelediğimiz zaman göreceğiz ki, peygamberlerin bu uğurda vermiş oldukları mücadele başka hiçbir insan tarafından verilmemiştir. Şu halde insanoğlunun tarihini bu derece dolduran bu büyük insanların teklif ettikleri yaşama şeklinin neler olduğu üzerinde durulmağa değer bir konudur. Gerçi çeşitli sebepler yüzünden çağımızın insanları peygamberler üzerinde durmuyorlar. Fakat yanlış bilgi ve hükümler insanoğlunun hayatında korkunç felaketler doğurmuştur. Bir sistemi tatbik edenlerin hatası, o sistemi getirenlere yüklenmemelidir. İnsan hayatını huzurlu bir hayat haline getirmeyi düşünenlerin, tarafsız bir tetkik ile işe başlamaları gerekir.

Evet, insan hayatını düzeltmeyi gaye edinen önderlerin başında peygamberler gelir.

6- FİLOZOFLAR

Peygamberlerden çok sonra ortaya çıkan ve insan hayatını peygamberlerin dışında bir metodla düzeltmeye çalışan bir grup insan da vardır ki bunlara Filozoflar denir. Hz. İsa'dan 6-7 asır öncesine kadar inilince, filozof adı verilen bazı şahısların, insanlara nasıl inanacakları, yaşayacakları ve düşünecekleri hakkında görüşler ileri sürdüklerini görüyoruz ve biliyoruz. Filozofların en açık nitelikleri, peygamberlere karşı çıkmaları ve onların tekliflerini kabul etmemeleridir. Böylece insanlara nasıl yaşayacakları hakkında teklifler yapan iki sınıf önder bulunduğunu görüyoruz: Peygamberler ve filozoflar.

7- PEYGAMBER FİLOZOF MÜCADELESİ

Bir tarafta "yaşama" mücadelesi veren insan ferdi ve topluluğu, diğer tarafta insan hayatının nasıl olması üzerinde mücadele eden peygamberler ve filozoflar. Bu kavga tarih boyunca sürüp gelmiştir. Gerçi, henüz filozof ismi verilen insanlar ortaya çıkmadan öncede bu kavga vardı. Peygamberler karşılarındaki insanlara yeni yeni yaşama şekilleri teklif ederlerken, onlara inanan insanlar yanında inanmayanlar da bulunuyordu. Fakat inanmayan topluluklar belli bir sistem ve fikir getirmiyorlar, sadece inanmamakla ve "Biz atalarımızın izinden gideriz." demekle yetiniyorlardı.

Cenâb-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor: "Senin kavminden önce Nuh kavmi, Nuh kavminin arkasından da peygamberlerine karşı birleşen kâfirler tekzib etmişlerdi ve her ümmet kendilerinin peygamberlerini yakalayıp öldürmek kasdinde bulunmuşlardı. Hakkı batıl ile yok etmek için boşuna mücadele ettiler. Nihayet ben de onları azabımla yakalayıverdim. Bak, azabım nasıl oldu!" (Mü'minun, 5)

Yine Mü'minun suresinin 35. ayetinde şöyle buyuruluyor: "(o şüpheciler) o kimselerdir ki kendilerine (Allah'tan) gelmiş hiçbir delil olmaksızın Allah'ın ayetleri üzerinde mücadele ettiler. Bu hem Allah katında, hem iman edenler yanında en büyük buğzu gerektirir. İşte Allah her mütekebbir zorbanın kalbini böyle mühürler." (Mü'minun, 35)

Sonraları inanmayanlar da bir lider etrafında toplanınca, hem peygamberlere hem de onlara inananlara büyük zulümler ediyorlardı. Bu mücadele Hz. İsa'dan 6-7 asır öncesine kadar böyle geldi. O tarihlerden sonra da peygamberlerin yaptığı gibi, filozoflar da yeni ve sistemli görüşler getirmeye başladılar. Böylece bu iki grup insan arasındaki mücadele, en hızlı ve şiddetli olarak başladı. O günden bu yana işte bu mücadele devam edip gelmektedir.

Bakara suresinin 87. ayeti şöyle der: "Celâlim hakkı için biz Musa'ya Tevratı verdik ve Musa'dan sonra birbiri ardınca peygamberler gönderdik. Meryem'in oğlu İsa'ya ölüleri diriltmek gibi açık mucizeler verdik ve onu Cebrail (a.s.) ile kuvvetlendirdik. Artık size nefislerinizin hoşlanmayacağı bir emirle peygamber geldikçe kibirlendiniz, inat ettiniz. Peygamberlerden bir kısmını yalanladınız ve bir kısmını da öldürdünüz. (Zekeriyya ve Yahya peygamberler gibi)

Eğer insanoğlunun tarihi incelenirse görülecektir ki, topluluklar ve milletler, ya peygamberlerin tekliflerini kabul etmişler ya da filozofların… Her iki teklifin de neticesini bize en iyi şekilde gösteren, insanoğlunun bizzat kendi yaşantısıdır.

Bugün içerisinde bulunduğumuz hayat mücadelesi yine bu iki görüşten birisinin "yaşayışımıza" hâkim olmasının bir neticesidir. Şimdi soralım:

"Acaba bugün insanlığın yaşayışına, peygamberlerin teklifimi hâkimdir, yoksa filozofların teklifleri mi?"

Bu sorunun cevabını verebilmek için hem peygamberlerin hemde filozofların temel görüşlerinin neler olduğunu bilmemiz gerekiyor.

Yukarıda demiştik ki, bizim üzerinde duracağımız konular "İnsan", "Evren" ve

bunlar üzerinde hâkim olan "Kanunlar"'dır.

Şöyle de diyebiliriz: ALLAH, ÂLEM ve İNSAN

Evet. Allah, Âlem ve İnsan üzerinde peygamberlerin ve filozofların genel görüşlerini ve aralarındaki farkları burada belirtmemiz gerekmektedir.

8- ARALARINDAKİ FARKLAR

Yeryüzünde "insan'ın" göründüğü tarihten bu yana uzun bir zaman geçmiş sayılır. Bu zaman içerisinde "insan", daima bir yol göstericiye ihtiyaç duymuştur. İnsanın bu ihtiyacını ilk karşılayan önderler ve kılavuzlar peygamberlerdir.

Şekli ve varlığı ne olursa olsun, insan topluluğunun "yaşama biçimi" üzerinde ilk söze peygamberler başlamışlardır.

İnsana yine kendi cinsinden olmak üzere, ilk önderliği yapan Hz. Âdem peygamberdir. Kendi evlatlarının dünya üzerinde, nasıl yaşayacaklarını önce o göstermiştir.

"Âdem, Rabb'inden birtakım ilhamlar aldı ve derhal tevbe etti. Çünkü Allah tevbeleri kabul eden ve merhameti bol olandır." "Dedik ki, hepiniz Cennet'den inin. Benden size bir teklif gelir de kim ona tabi olursa, onlar için bir korku yoktur ve onlar, üzüntü çekmezler." "İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar cehennemliktir. Onlar, orada ebedî kalıcılardır."

İlk insan cemiyeti tam bir bütünlük içerisinde yaşamakta ve aynı rejimi uygulamaktaydı. Aralarında hareket ve düşünce ayrılığı yoktu.

Dünya bir cennet gibiydi, geniş ve rahattı. Her türlü nimet boldu. Bu ilk insan cemiyeti, o günkü dünyanın içinde bulunan her şeye hâkim durumdaydı. Hz. Âdem'in vefatı üzerine bu huzurlu cemiyetin birliği ve dirliği bozuldu. Eski "yaşama biçimi" ortadan kalktı. Çeşitli düşünce ve davranışlar doğdu. Bunun üzerine yeni yeni önderler geldi. Onlar da insanları iyi bir "hayat tarzı" içinde yaşamaya çağırdı.

"İnsanlar, sadece bir tek ümmetti. Sonradan ayrılığa düştüler. Eğer Rabb'inden bir söz (ezelî bir takdir) geçmemiş olsaydı, ayrılığa düştükleri konuda hemen aralarında hüküm verilirdi. (Derhal azab iner ve işleri bitirilirdi.)"

"İnsanlar bir tek ümmet idi. (İhtilafa düştüler) Sonra Allah, müjdeleyici ve uyarıcı olarak peygamberleri gönderdi. İnsanlar arasında anlaşmazlığa düştükleri hususlarda hüküm vermeleri için, onlarla beraber hak yolu gösteren kitapları da gönderdi. Ancak kendilerine kitap verilenler, apaçık deliller geldikten sonra aralarında, kıskançlıktan ötürü hayat hakkında anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah iman edenlere, üzerinde ihtilafa düştükleri gerçeği, izniyle gösterdi. Allah, dilediğini doğru yola iletir."

Nihayet Hz. Muhammed'e kadar bu gelişme devam etti. Peygamber olarak en son Onun da geliş sebebi, yine bozulmuş olan "insan yaşayışını" düzeltmekti. Yani, bozuk düzeni değiştirmek ve yerine, sağlam bir düzen kurmaktı.

Demek oluyor ki, peygamberler esas olarak insanı ele almışlardır. Onların geliş sebebi, bozulmuş olan insan hayatını, insana yaraşır bir "hayat" haline getirmektir.

Filozofla Peygamber arasındaki farklara gelince:

BİRİNCİ FARK

"İnsanlara iyi bir hayat teklifini ve önderliğini yapanlar filozoflardan çok önce peygamberler olmuştur."

Peygamberler, karşılarındaki insan topluluğuna yapmış oldukları teklifleri "Vahiy" denilen ve melek vasıtasıyla gelen bir yolla "Allah" dan almışlardır. Almış oldukları bu bilgiyle önce kendi "yaşama biçimlerini" değiştirmişler ve insanlara da önderlik etmişlerdir. Fakat filozoflar kendi akıllarıyla hareket etmişlerdi.

Peygamberler insandırlar. Fakat insanlar içerisinde temizlikleri, zekilikleri, adillikleri sebebiyle Allah'ın, insanlara yapacağı teklifleri önce onlar almışlar ve diğer insanlara ulaştırmışlardır. Ve insanlar, nasıl yaşayacakları hakkında kendilerine verilen bu bilgiler sayesinde yollarını düzeltmişlerdir.

Demek ki, önce peygamber bilgiyi "Allah" tan alıyor, sonra insanlara bildiriyor. Ve bundan sonra da hep birlikte tatbike geçiyorlar.

Bilindiği üzere:

Peygamberler, ilk insan topluluğunu yöneten, onlara yol gösteren önderlerdir. Yeryüzünde nerede bir topluluk varsa onlara yaşama yolunu gösteren ilk önderler peygamberlerdir. Peygamberler, hitap ettikleri topluluğun kendi dilinde hitap ettiler. "Onlara (Allah'ın emirlerini) iyice açıklasın diye, her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik."

Filozoflar ise çok sonraları ortaya çıkmışlardır ve peygamberlere karşı bir reaksiyon, bir antitez durumundadırlar. Pek çok konuyu peygamberlerden almışlardır. Ama onlara kendi silahlarıyla karşı çıkmışlardır. Filozoflar akılları, düşünceleri ve tahminleriyle hareket etmişlerdir.

İKİNCİ FARK:

Peygamberlerin elinde "vahiy" denilen ilim yoluyla gelmiş olan bir kitap vardır. Bu kitap o peygamberlere, insanlara nasıl yaşayacaklarını öğretmek için verilmiş bir ön bilgidir. Bu kitap hem bir anayasadır, hem bir doktrindir. Her peygamber ve ona inananlar, bu kitaba göre hareket ederler, yaşayışlarını ona göre şekillendirirler. Muhakeme ve akıl yürütmeyi bu kitabın bildirdiği konular üzerinde yaparlardı.

Filozofların ellerinde böyle kitapları yoktur. Dolayısıyla filozoflar, "ön bilgi" den mahrumdurlar. Üzerinde akıl yürütecekleri konular önceden doktrine edilmiş değildir. Bu sebeble filozoflar, her ne kadar peygamberlere karşı çıkmış iseler de, yine peygamberlerin önceden getirmiş oldukları konuların münakaşasını yapmışlardır. Aslında kendilerinden getirip ortaya koydukları hiç bir esas mesele yoktur.

Yani, "Peygamberler, hayat hakkında gerekli bilgiyi Allah'dan alırlar ve onun ışığında meseleleri çözerler."

Filozoflar, Peygamberlerden çok sonraları ortaya çıktılar ve insanlara, hayat hakkında verdikleri bilgileri, kendi "görüşleri" ne ve tecrübelerine dayanarak verdiler.

İlk peygamber ile son peygamber arasında gelip geçen bütün peygamberler, bir önceki peygamberi tasdik ederek gelmişlerdir. Fakat filozoflar ise birbirlerini reddederek gelmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ FARK

Peygamberler, birbirlerini görmedikleri ve ayrı ayrı yerden, ayrı ayrı çağdan geldikleri halde, aynı konular üzerinde birbirlerini tasdik ederek ve ittifak ederek geldiler."

Filozoflar ise aynı konular üzerinde çeşitli düşünce ve görüşlere ayrıldılar. Bu yüzden aralarında çetin bir mücadele doğdu. Sonraki gelen filozof, önceki gelenlerin sistemini değiştirmek zorunda kaldı.

Peygamberler, Allah'tan aldıkları bilgileri kendi yaşayışlarına uyguladılar. Öteki insanlara da uygulamada önderlik ettiler.

Filozoflar ise getirdikleri teklifleri insanlara sundular. Fakat kendilerini bu tekliflerin dışında gördüler.

Küçük veya büyük, vahşi veya medenî, göçebe veya yerli her insan topluluğunun başında onlara yol gösteren bir peygamber vardır.

Filozoflar ise belli yerlerde ve merkezlerde çok sonra ortaya çıkmışlardır. Aralarında birlik ve bütünlük yoktur. Doğal olarak da bu durum, toplumları bölüp parçalamaktadır.

DÖRDÜNCÜ FARK

Aynı çağda ve ayrı milletlerde peygamberler bulunuyordu. Ayrı çağlarda ve ayrı ayrı milletler içerisinde de peygamberler bulunmuştur. Fakat ister birbirlerini görsünler, ister görmesinler, peygamberler arasında hiçbir fikir ayrılığı olmamıştır.

Hâlbuki filozoflar, aynı yerde de olsalar, ayrı ayrı yerlerde de olsalar, aralarında birleştikleri konular çok az, ayrıldıkları konular ise pek çoktur.

Peygamberler aynı zamanda devlet başkanı olarak da insanlara önderlik etmişler, düşünce ve doktrinlerini bizzat tatbik etmişlerdir.

Filozoflar ise düşüncelerini sistemleştirip, doktrine edip tatbikini başkalarına bırakmışlardır. Tekliflerinin, insan hayatına uyup uymadığını tesbit edemediği için de filozof, daima bir teorisyen durumundan öteye geçememiştir.

Evet, peygamberler birbirlerini tasdik ederek geldiler. Fakat filozoflar birbirlerini reddederek geldiler ve filozoflar arasında birbirinin sistemini iptal etme düşüncesi

bir meslek halini almış durumdadır.

BEŞİNCİ FARK

Peygamberler, kâinatı yaratanın, gelişmesini sağlayanın ve kâinat üzerinde hâkimiyet sahibi olanın "Allah" ismini taşıyan bir zat olduğunu söylediler. Yani "evreni" birtakım kanunlarla idare eden zata Allah dediler.

Filozofların hiçbirisi "Allah" mefhumu üzerinde, bu derece kesin bir hüküm getiremedi. Bir kısmı Allah'ı tamamen reddetmiş, bir kısmı ise zan ve şüphe içerisinde kalmış ve çok az bir kısmı ise Allah mefhumunu kabul etmekle beraber, öteki meselelerde yine peygamberlerden ayrılmıştır.

ALTINCI FARK

Kâinatı idare eden kanunlar, değişmez, zoraki, mecburi ve belli kanunlar mıdır? Yoksa, gayri muayyen, belirsiz, değişken ve muhtemel kanunlar mıdır?

Peygamberlere Göre:

Her kanun bir kanun koyucuya bağlıdır. Bu sebeple kâinatta, Allah'ın koyduğu kanunlar yürürlüktedir. Bu kanunlar ne mahiyet itibariyle değişirler ne de zaman itibarıyla... Yani ne nitel değişme bulunur onlarda, ne de nicel değişme... Ancak Allah, tam bağımsız ve tam hürdür. Bu sebeple dilediği zaman bu kanunlar üzerinde her türlü tasarruf yetkisine sahiptir.

"Sen Allah'ın kanununda mahiyet bakımından asla bir değişiklik bulamazsın ve yine sen Allah'ın kanununda zaman bakımından bir döneklik de bulamazsın." Bu görüşün insan iradesi üzerindeki durumu yeri gelince belirtilecektir. Peygamberlerin bu görüşlerini pekiştiren ayetlerden bazıları:

(Ey Resul'üm) de ki: "Arzı iki günde yaratanı, siz mi inkâr edeceksiniz ve ona eşler koşup duracaksınız? O, bütün âlemlerin Rabb'idir."

"Allah, o arz üzerinde sabit dağlar ve bereketler yarattı. Arzda bulunanların rızkını da takdir etti (Arzın, içindekilerle beraber, kaç günde yaratıldığını) soranlar için tam dört gün" diye söyle…

Sonra (Allah), buhar halinde olan göğü yaratmayı kastetti de ona ve arza (-ikiniz de isteyerek veya istemeyerek gelin, meydana çıkın.) dedi. Onlar da: "-Biz isteyerek geldik" dediler. Allah'ın emrine boyun eğdiler."

"Böylece gökleri, yedi kat gök olarak iki günde yarattı: (Arzın yaratılışı iki gün, içindekilerin iki gün, göklerin iki gün ki, altı gün eder) bir de her gök ehline (meleklerine, orada olacak hadiselerin) emrini vahyetti. Biz dünya göğünü de kandillerle (yıldızlarla) donattık, onu (afetlerden koruduk.) İşte bu, aziz ve alîm olan Allah'ın takdiridir."

"(Ey Resul'üm, bu beyandan sonra Mekke kâfirleri Allah'a ve peygamberine iman etmekten yine) yüz çevirirlerse, de ki : "-Sizi, ad ve semûd'un şiddetli azabı gibi

bir azabla korkutuyorum."

"Ad ve Semûd kavmine, Allah'tan başkasına tapmayın diye, her taraftan peygamberler geldiği vakit, onlar şöyle dediler: "-Eğer Rabb'imiz dileseydi muhakkak melekler indirirdi, (siz ise bizim gibi insanlarsınız, peygamber olamazsınız.) Onun için biz sizinle gönderilen şeylere inanmayız."

"Sonra Âd kavmi, yeryüzünde haksız yere büyüklük tasladılar ve şöyle dediler: "Bizden daha kuvvetli kim var?" Onlar, kendilerini yaratmış olan Allah'ın kendilerinden daha kuvvetli olduğunu anlamadılar mı? (bunu düşünmediler mi) fakat onlar, âyetlerimizi bile bile inkâr ediyorlardı."

"Biz de perişanlık azabını dünya hayatında, kendilerine tattıralım diye, uğursuz günlerde üzerlerine kavurucu bir rüzgâr (kasırga) gönderdik. Elbette ahiret azabı (dünyadakinden) daha şiddetlidir, daha perişan düşürücüdür. Hem de onlar (Allah'ın azabından) kurtarılmayacaklardır.

"Semûd kavmine gelince: Biz onlara doğru yolu gösterdik de onlar, körlüğü hidayete tercih ettiler. Onun için, kazandıkları günah yüzünden kendilerini o şiddetli azab yıldırımı yakalayıverdi."

"Salih Paygamber'e iman edip de (Küfürden) sakınanları ise kurtardık."

Filozoflara Göre;

Bir grup maddeci filozof, kâinattaki kanunları "Determine, Mecburi" kanunlar olarak kabul etmektedir. "Değişmezlik içerisindedir" derler.

Bu kanunlar, onlara göre, herhangi birisi tarafından konmuş kanunlar değil fakat uzun zaman içerisinde kendi kendine bu şekle gelmiş kanunlardır ve sonsuza kadar böylece gidecektir.

Bir grup filozof ise gayrimuayyen ve muhtemel kanunlarla kâinatın idare edildiğini, dolayısıyla kâinatta tesadüflerin hâkim olduğunu söylemektedirler. Bu görüş "Değişmez" kanunlar görüşüne karşı çıkmıştır. Fakat iddialarını tam ispatlamak mümkün olmamıştır.

YEDİNCİ FARK

Tarih boyunca, peygamberler ile filozofların üzerinde durdukları konular vardır.

Bu âlem nereden geliyor? Dünya nereden geliyor ve neden olduğu gibidir? Varlıkların aslı nedir? Allah var mıdır? İnsan nedir? Ahiret, cennet ve cehennem var mıdır?

Bütün bu soruları şu üç noktada toplamak zarureti vardır. Allah, âlem ve insan...

Bu konular üzerinde filozofların durumunu önce ele alalım, sonra da peygamberlerin...

Filozoflar soruyorlar: Bu varlıkların aslı nedir?

Bu sorunun cevabında filozoflar üçe ayrıldılar. Bir kısmı bu varlıkların aslı "Madde"dir dediler ve bunun ispatına çalıştılar. Bunlara maddeciler yahut "Materyalist"ler ismi verildi.

Bir kısmı varlıkların aslı "ruh"'dur dediler ve bunu ispatlamaya çalıştılar. Bunlara da mânâcılar yahut "İdealistler" ismi verildi.

Diğer bir kısım ise "insan bunların aslını bilemez" dediler ve bunu, ispatlamaya çalıştılar. Bunlara da bilinmezciler yahut "agnostisistler" adı verildi.

Böylece varlıkların aslı nedir sorusuna verilecek cevapta filozoflar üç guruba ayrılmış durumdalar: Materyalistler, idealistler, agnostisistler...

Maddeciler diyorlar ki: "Varlıkların aslı maddedir. Madde yaratılmamıştır. O ezelden beri vardır ve ebede kadar da var olacaktır."

Manacılar da diyorlar ki: "Varlıklar sonradan yaratılmışlardır, bunları yaratan ruhtur. Ruh yaratılmamıştır. O ezelden beri vardır ve ebede kadar da var olacaktır. Hâlbuki varlıklar yok olacaklardır."

Bilinmezciler diyorlar ki: "Varlıkların aslı madde midir, yoksa ruh mudur bilemeyiz. Bildiğimiz sadece şekillerden ibarettir. Biz "şeylerin" aslına nüfuz edemeyiz."

Varlıkların aslı nedir sorusuna filozoflar üçe ayrılmak suretiyle böyle cevap verdiler. Fakat peygamberlere gelince:

Peygamberler ayrı ayrı zamanda geldikleri birbirlerini görmedikleri halde varlıkların aslı nedir sorusuna ittifakla şu cevabı verdiler.

"Var olması zaruri olan bir "zât" vardır. Buna "Vâcibu'l-Vücûd" denir. Kuvvet sahibi bilgi ve idrak sahibidir. Tektir yaratılmamıştır. Ruh ve maddeyi O, kendisi yaratmıştır. O, ezeli ve ebedi olarak vardır. Bu zâta "Allah" denir.

Allah, âlem ve İnsan konusunda, âlem üzerindeki görüşlerin üç ana grupta toplandığını gördük. Şimdi de insan üzerindeki görüş farklarını tesbit edelim.

"İnsan nedir?" sorusuna cevap veren filozoflar başlıca iki guruba ayrıldılar.

1 - Varlıkların aslı maddedir hükmünü veren maddeci filozoflar insana da aynı gözle Baktılar ve insan da öteki varlıklar gibi maddedir dediler. Bu tip filozoflar insanı biyolojik ve fizyolojik açıdan tetkike giriştiler. Elde ettikleri bilgilerini bu temele dayalı olarak doktrine ettiler. Bunlara da yine "materyalist filozoflar" denir.

2 - Varlıkların aslı "ruhtur" diyenler idealist filozoflardı. Onlar da insana aynı gözle baktılar ve insan da öteki varlıklar gibi manevidir dediler. Bu tip filozoflar da insanı psikolojik ve kültürel açıdan ele aldılar. Sahip oldukları bilgileri bu temele dayalı olarak doktrine ettiler. Bunlara da yine "idealist veya ruhçu" filozoflar denir.

Bu duruma göre filozoflar insanı ikiye ayırdılar ve bir kısmı insanın sadece maddi bir varlık olduğunu söylerken, diğer bir kısmı da insanın sırf manevi ve ruhi bir

varlık olduğunu ileri sürdüler.

Peygamberlere gelince "İnsan nedir?" sorusuna insanın hem cismânî hem de rûhânî bir varlık olduğunu, insan hayatının bu iki unsurun birlikte değerlendirilmesiyle doğduğunu, insanın hem rûhî hem de cismî ihtiyaçlarının karşılanmasının zaruri olduğunu bildirmek suretiyle hüküm verdiler.

SEKİZİNCİ FARK

Peygamberlerle filozoflar arasında çok mühim bir fark daha var. Fakat bu konuyu anlatmak biraz zor olacak. Gerçi bu konunun izahı ilerde gelecek ama bunun burada gösterilmesi de icab ediyor. Bu konuyu, bundan öncekilerden biraz daha dikkatli okumalıyız. Maddeci filozoflar diyorlar ki, kâinatta her şeyin aslı maddedir. İnsan da maddî olan bir varlıktır. Maddî olan varlığın ilim elde etmek için kullandığı vasıtalar da maddî olacaktır. Bu sebeple insan "bilgiyi" maddî olan şeyleri tesbit eden "beş duyu" vasıtasıyla elde eder.

Bu vasıtalar: Göz, kulak, burun, ağız ve dokunma vasıtalarıdır. Akıl ise bunlara bağlıdır. Hiçbir insan bu vasıtaların dışında bir yolla bilgi sahibi olamaz. Bu vasıtalarla tesbit edilemeyen şeylerin varlığından bahsedilemez.

İşte insanın bilgisini ancak bu yolla elde edebileceğini söyleyenlere "Amelî akılcılar" yahut "Müsbet ilimciler" denilmektedir.

Bu şekilde ifade kullanan filozoflara karşı, başka bir grup daha çıkıyor ki, bunlar da yukarıda gördüğümüz ve kendilerine ruhçu ve idealist dediğimiz, mânâcı filozoflardır.

İdealist filozoflar da diyorlar ki:

"Mademki her şeyin aslı mânâdır. İnsan da ruhtan ibaret bir varlıktır. Bu ruhî varlığın "ilim" elde etmek için kullandığı vasıta da rûhî olacaktır. Gerçi beş duyu yolu ile de bilgi elde ederiz. Ama asıl bize bilgi sağlayan vasıta "kalb" dir. İç dünyamızdan ve "sezgi" yoluyla elde ettiğimiz bilgi, bizim gerçek bilgimizdir."

Böylece görmüş oluyoruz ki, ilim vasıtaları üzerinde filozoflar tekrar ikiye ayrılmışlar ve bugün bu ayrımın içinde bulunmak talihsizliğine uğramış bulunuyoruz. İlim vasıtaları üzerinde ikiye ayrılan filozofların bir kısmı "beş duyu"yu, diğer bir kısmı da "sezgi"yi esas almışlardır.

İlerde göreceğiz ki bir toplumun hayatına, ilmin sadece beş duyu ile elde edebileceği görüşü hâkim olursa neticesi ne olmaktadır, ilmin sadece sezgi yoluyla elde edileceği görüşü hâkim olursa neticesi ne olmaktadır?

Bu tesbitten sonra şimdi de bu konu üzerinde peygamberlerin teklifinin ne olduğunu görelim:

Peygamberler diyorlar ki: "Biz deriz ki Allah vardır, maddeyi, meleği ve ruhu o yaratmıştır. İnsan ise vücut yapısıyla maddeye, ruh yapısıyla da melekler dünyasına bağlı bir varlıktır. Bilgimizi ancak üç yolla elde edebiliriz. Önce kulak vasıtasıyla

bilgi sahibi oluruz. Sonra bu bilgiyi bizzat tecrübemizle perçinleriz. Bize toplu olarak ve bir doktrin halinde verilen bilgiyi üç yönde tecrübe edebilmekteyiz.

1 - Kendi dışımızdaki varlıklar hakkında gözlerimizi, kulaklarımızı, burnumuzu, ağzımızı ve dokunmamızı kullanarak bilgimizi artırırız.

2 - Kendi iç dünyamızdaki mefhumlar hakkında da kalb veya gönül denilen "Sezgi" vasıtamızı kullanarak bilgimizi geliştiririz.

3 - Bu iki yönde elde ettiğimiz bilgileri de hayatımıza uygulamak suretiyle doğan neticeyi incelemekle varlığımızın manasını anlarız. Bu da akıl ve muhakemedir.

Çünkü insan ne sadece ruhtan ibaret bir varlıktır. Ne de sadece bedenden… Onun hayatında bu iki unsurun da aynı değerde etkisi vardır ve insan hayatı dendiği zaman, sadece bu iki unsurun karışımından meydana gelmiş bir hayat anlaşılır.

Bu verilerin değerlendirilmesi akıldadır. Veri elde etme araçları ise, kulaklar, gözler, burun, ağız, dokunma ve bir de gönül, kalbtir.

Bilgi vasıtaları üzerinde filozoflarla peygamberler arasında gördüğümüz fark da budur.

Bu sonuncu fark üzerinde biraz daha izahatta bulunmak ve aradaki farkı daha iyi göstermek ihtiyacı duyuyorum.

Peygamberler diyorlar ki:

İlk olarak bize verilen bilgi "vahye" dayanan bir bilgidir. Bu bilgiler sayfalar veya büyük kitaplar halinde ve doktrinler şeklinde kulaklarımız vasıtasıyla bize gelir. Sonra bu doktrinlerde bildirilen konuları biz topluma sunarız. Bu insan toplumunun içinden çıkan kabiliyetli kimselerle birlikte bizzat tecrübe ederiz. Bu doktrinlerde bildirilen konuları tecrübe etmek için de, iki yol vardır. Birincisi iç gözlem yoludur ki, "Gönül" denilen sezgi vasıtasıyla yapılır. Diğeri, dış gözlem yoludur ki beş duygu yoluyla yapılır. Daha sonra da bu iki yönlü tecrübelerle elde edilen neticelerin "sentezinden" doğan hayatımıza bakar ve insanî kıymetimiz olan tahlil, terkip ve idrak niteliğimizle hayatımızı dengede tutmaya çalışırız. Eğer bunlardan birisine daha fazla veya daha az kıymet verirsek, o zaman hayatımızda birtakım dengesizlikler doğar.

Filozoflar da diyorlar ki:

Biz öyle tepeden inme birtakım "dogmatik" bilgilerle hakikati bulamayız. Tepeden inme peşin bilgilerden bağımsız olarak biz kendimiz, kendi tecrübelerimizle hayatımızı düzene koyacağız. Bu sebeple "vahye" dayanan bilgi bizi ilgilendirmez."

Fakat işin tam bu noktasında filozoflar ikiye ayrılırlar ve bir kısmı sadece dış gözlem metodunu, diğer bir kısmı da iç gözlem metodunu benimseyerek tecrübeye girişirler.

Dış gözlem metodunu yani, beş duygu vasıtalarını kabul edenler daha çok materyalistlerdir.

İç gözlem metodunu yani, sezgi yolunu benimseyenler de idealistlerdir.

Şimdi Materyalistler diyorlar ki:

"İnsan hakikati ancak bu beş duyu yoluyla bulur. Deneyi ve tecrübe edilemeyen yani beş duyumuzla varlığı bilinmeyen şeylerin var olduğu bizce kabul edilemez. Biz, ancak bu beş duyu ile tesbit ettiğimiz şeyleri kabul ederiz. İnsan hayatı ancak bu yolla elde edilen bilgi sayesinde kendisini gösterir. Bu sebeple insan hayatında tesiri olan ancak bu vasıtalarla tesbit edilen varlıklardır. İnsan hayatında başka tesirler aranması yanlıştır..."

Bu ifadeye göre anlayışı bu olan insan toplumunun hayatında bu görüş hâkim olursa, o toplum maddeci bir toplumdur ki, rûhî tesirleri kabul etmediği için dengesiz bir hayata düşecektir.

İdealistler de şöyle diyorlar:

"İnsan hakikati ancak sezgi yoluyla bulabilir. Sezgi metoduyla elde edilmeyen bilgiler gerçek bilgi değildir. İnsan hayatı ise ancak sezgi yolu ile elde edilen bilgiler sayesinde kendisini gösterir. Bu sebeple onun hayatında tesiri olan, sadece bu vasıta ile tesbit edilen mefhumlardır. İnsan hayatında başka tesirler aranması ise çok yanlış bir yoldur."

Bu ifadeye göre de insan toplumunun hayatına eğer bu görüş hâkim olursa orada, dış dünya tamamen terk edilmiş ve iç dünya kıymet kazanmış olacaktır. Böyle bir toplumun hayatı ise yine dengesiz olacak ve toplum huzurunu kaybedecektir. Çünkü insanın hayatında hem dış dünyanın hem de iç dünyanın tesiri vardır. Eğer bunlardan birisine fazla ehemmiyet verilirse orada dengesizliğin doğacağı tabiidir.

YOLLAR

Burada karşımıza iki yol çıkıyor. Birisi peygamberlerin teklif ettikleri yol, diğeri filozofların teklif ettikleri yol.

Bunlardan, önce filozofların yolunu kısaca gözden geçirelim.

Bilindiği gibi filozoflar peygamberlerin karşısında yer almış durumdadırlar. Fakat bunlar genel olarak ikiye bölündüler: "Maddeciler - Manacılar" diye. Yani materyalistler ve idealistler.

İster maddeciler olsun, ister manacılar olsun her iki gurubun mensupları elde ettikleri bilgileri sistemleştirmek suretiyle bir kitap, yani bir doktrin haline getirmektedirler. Bu doktrinlerini toplumu yönetenlere verirler. Bu doktrinlere göre öğrenim yapmış yöneticileri yönetmekte oldukları toplumu bu açıdan değerlendirmek zorundadırlar. Çünkü kendilerine bu şekilde bilgi verilmiştir.

Bir toplumun yöneticileri şayet maddeci görüş ve düşünceye bağlı iseler, yönetmiş oldukları toplum maddeci bir toplumdur. Böyle bir toplumda ise rûhî ve manevî tesirlerin varlığı kabul edilmediği için devletçe bu yönde bir organizeye gidilmeyecektir. Ya tamamen inkâr edilecek ya da ferdin vicdanına bırakılacaktır. Maddi ihtiyaçları ferdin kendi inisiyatifine bırakmadığı halde devlet, manevî ihtiyaçları

ferdin kendi inisiyatifine bırakırsa ferd, maddeci bir toplum içerisinde bu ihtiyaçlarını karşılama kuvvetini yitirecek ve böyle bir toplum anarşi içerisinde bulunan bir toplum olacaktır. Aynı zamanda bu devlet tek taraflı ve topal bir devlet olacaktır. Şayet devlet, manevî ve ruhî ihtiyaçları tamamen inkâr ve red ederse, orada birtakım sosyal patlamalar olacaktır. Bu patlamaları önlemeyi düşünen devlet sıkı bir disipline gidecek ve böylece de o toplumda istipdad doğacaktır.

Demek oluyor ki toplumun manevî ihtiyaçları devletçe ele alınmazsa, ne şekilde olursa olsun böyle bir toplum buhranlı bir toplum demektir.

Toplumu yönetenler eğer daha çok rûhî tesirleri ön plana alan bir eğitim ve öğretime bağlı, düşünce yapıları bu yönde ise, yönettikleri toplumun manevi ihtiyaçları tarafına daha çok bağlı kalacaklardır. Böyle bir toplumda da maddi ihtiyaçlar meselesi ikinci plana atılacağı için orada bir durgunluk ve miskinlik doğacaktır. İnsanlar sadece kendi ihtiyaçlarını karşılayacakları için maddi ilerleme olmayacaktır. Rûhî yönü ne kadar kuvvetli olursa olsun, maddeten geri kalmış bir toplum, başkaları tarafından sömürülmeye mahkûmdur.

Böylece yalnız ruhî eğitim ve öğretime kıymet veren toplumda da birtakım dengesizlikler doğacak ve o toplum huzursuz olacaktır.

Demek oluyor ki bir toplumun maddi ihtiyaçları devletçe ele alınmazsa böyle bir toplum tek taraflı ve topal bir toplum olacaktır.

Eğer bir toplumu yönetenler, peygamberlerin teklif ettiği yolu izler ve toplumun hayatına o prensiplerle şekil verirlerse, orada bir denge doğacak ve insanlar huzur içerisinde yaşayacaklardır.

DOKUZUNCU FARK

Peygamberlere göre kâinatın aslı, yani, kâinatı yaratan ilk sebep Allah'dır. Allah olmasaydı bu kâinat kendi kendine var olamazdı. Kendi kendine var olan ise Allah, yaratılmamıştır. O, ezeli ve ebedi olarak vardır. Öteki varlıkları O yaratmıştır. Allah (CC) Ezel'de ve Lâ Yezâl'de var olduğuna ve olacağına göre, bu tartışmaların hepsi boş şeylerdir. Geriye Onun hikmet ve esrarını araştırmanın ötesinde yapılacak hiçbir şey yoktur.

Bir kısım filozof, kâinatın aslı, yani, ilk sebebi maddedir. Madde, kendi kendine vardır, o yaratılmamıştır, ezeli ve ebedidir, diyor.

Bir kısım filozof da, kâinatın aslı yani, ilk sebebi ruhtur. Ruh, yaratılmamıştır, o ezeli ve ebedidir, diyor.

Başka bir grup filozof ise, kâinatın aslının yani, ilk sebebinin ne olduğunu biz bilemeyiz diyor.

Burada filozoflar ile peygamberler arasında meydana gelen ihtilafa dikkat edilirse kâinatı yaratan ve onu birtakım kanunlarla idare eden zât üzerindedir. Yani, Allah, âlem ve İnsan üçlüsünde, Allah hakkındadır.

Asırlardır insanoğlunu meşgul eden mevzu budur. İster materyalist filozoflar, ister idealist filozoflar olsun hiçbirisi bu konu üzerinde kesin bir karara varamamışlardır. Ayrıca İslâm'da kelamcı filozoflar ile Tasavvufçu filozoflar arasında da münakaşa edilmiş ve bir neticeye varılamamıştır. Çünkü üzerinde durdukları konu, kâinatı yaratan, ona ilk sebep olan zâttır. Bu zat, madde midir, ruh mudur, cevher midir, renk, koku, ışık gibi âraz mıdır, bir türlü tesbit edilememiştir. Aslında bunun tesbitine de gerek yoktur. Lakin O vardır ve bu varlığını ortaya koyduğu eserler ile göstermektedir.

Cümle âlem yoğ iken ol var idi

Yaradılmıştan gani cebbar idi

Var iken ol yok idi insü melek

Arş-ü ferş-ü ay ve gün hem nüh felek

Ol dedi bir kerre var oldu cihan

Olma derse mahvolur ol dem heman

Kâinatı yaratan bu ZAT'ın ne olduğu üzerinde en çok duranlar yukarıda söylediğimiz gibi hem Müslüman hem de Müslüman olmayan filozoflardır. Müslüman filozoflar ikiye ayrıldılar: Kelamcılar ve tasavvufçular olarak...

Müslüman olmayan filozoflar da ikiye ayrıldılar: Maddeciler ve Ruhçular olarak... Allah'ın Zat'ı üzerinde bu şekilde münakaşa eden bu insanlar hakkında Kur'an-ı Kerim şöyle demektedir.

"İnsanlardan kimi de vardır ki, Allah'ın dini hakkında bir bilgisi olmadığı halde mücadele eder de her inatçı şeytana tabi olur"… "O şeytan ki, aleyhine şöyle hüküm verilmiştir: kim onu dost edinirse muhakkak o kimseyi saptırır. Sonunda Cehennem azabına götürür."[10]

"İnsanların kimi de vardır ki, bir bilgiye, bir delile bir aydınlatıcı kitaba dayanmaksızın Allah'ın dini hakkında mücadele eder."… "Allah yolundan şaşırtmak için (azamet ve kibirle) boynunu bükerek de bunu yapar. Dünyada ona bir rüsvaylık vardır. Kıyamet günü ise ona cehennem azabını tattıracağız."[11]

"Görmediniz mi ki, Allah göklerdekini (güneş ay yıldız ve bulutları) ve yerde olanı hep menfaatiniz için birer sebep kılmıştır. Hem âşikare hem gizli olarak her türlü nimetlerini üzerinize tamamlamıştır. Böyle iken insanlar içinde kimisi de vardır ki, ne bir ilme ne de bir delile, ne de bir aydınlatıcı kitaba dayanmaksızın Allah'ın dini hakkında mücadele ediyor."… "O kâfirlere" –Allah'ın indirdiği Kitab'a tabi olun" denildiği zamanı derler ki, "-hayır biz atalarımızı neyin (hangi dinin) üzerinde bulduksa onun ardınca gideriz. "Ya şeytan atalarını Cehennem azabına çağırıyorduy-

10 Hac, 3,4.
11 Hac, 8,9.

sa' da mı o zaman (onlara uyacaklar)?"[12]

"Gök gürültüsü Allah'ı hamd ile Melekler de Allah'dan korkarak tesbih ederler. Allah yıldırımlar gönderip onunla dilediğini çarpar. Böyle iken o kâfirler hadlerini bilmezler de Allah hakkında mücadele ederler. Hâlbuki Allah'ın karşılık darbesi pek şiddetlidir."[13]

(O şüpheciler) o kimselerdir ki, kendilerine (Allah'tan) gelmiş hiçbir delil olmaksızın Allah'ın âyetlerinde mücadele ederler. Bu hem Allah katında hem iman edenler yanında en büyük buğzu gerektirir. İşte Allah her mütekebbir zorbanın kalbini böyle mühürler."[14]

Evet, peygamberlere göre kâinatı yaratan ilk sebeb Allah'tır. O ne maddedir ne ruhtur, ne cevherdir ne de ârâzdır, aslında maddeyi de, ruhu da, cevheri de, ârâzı da yaratan ve bunların yaratılmasına ilk sebeb olan, emri veren Allah'tır. Allah ise öncesi ve sonrası olmayandır. Ezelî ve ebedidir. Kendi kendine vardır. Başkasının yardımına muhtaç değildir. Tekdir, eşi, benzeri ve ortağı yoktur.

Kâinat, bütün yaratılmışları, yani varlıkları içinde toplayan küresel biçimde bir âlemdir. Buna aynı zamanda "Evren" ismi de verilmektedir. Evren yani kâinat hudutlu ve sonludur. Daima değişmekte ve oluşmaktadır. Onu birtakım kanunlarla değiştiren ve oluşturan ise Allah'ın emridir.

Filozoflara göre bu ilk sebep, yani evreni yaratan şey, ruhtur yahut maddedir. Evren hudutsuz ve sonsuzdur. Madde ve ruh kendi kendine vardır, o yaratılmamıştır. Görüldüğü üzere maddeci ve ruhçu filozoflar dahi, ilk varlığın öncesiz ve sonrasız, ezelî ve ebedî olması lazım geldiğini kabul ediyorlar. Çünkü akıl bunun böyle olmasını uygun görüyor. Ama bu tez ve bu görüş önce peygamberler tarafından ortaya konmuştur.

Burada filozofları yanıltan ve Allah inancına gitmekten alıkoyan yanlış görüş "Evren hudutsuz ve sonsuzdur" görüşüdür. Sonsuz ve hudutsuz olarak bulunan evrende ya tamamen madde vardır yahut tamamen ruh... Bu duruma göre madde ve ruh olmayan "Allah" mefhumunun yeri neresidir? Diyorlar.

Bu soruya yine bir soru ile cevap verebiliriz.

"Peki, evrenin hudutsuz ve sonsuz olduğunu, tamamen madde veya ruh bulunduğunu nereden biliyorsunuz? Kesin deliliniz nedir?"

Bu soruya filozofların verecekleri hiçbir cevap yoktur. Şimdiye kadar verilememiştir. Ancak kâinatın aslı maddedir diyen, maddeyi ezeli ve ebedi kabul ederek, kâinatın da hudutsuz ve sonsuz olduğunu iddia eden maddeci filozoflar ile kâinatın aslı ruhtur diyen, ruhu ezeli ve ebedi kabul ederek, kâinatında hudutsuz ve sonsuz olduğunu kabul eden ruhçu filozoflar bize şöyle sorabilirler:

---

12 Lokman, 20,21.
13 Râd, 13.
14 Gâfir, 35.

Pekî. Siz, kâinatın hudutlu ve sonlu olduğunu ve orada hem ruhanî hem de cismanî varlıkların bulunduğunu neyle ispat ediyorsunuz?

1 - Hz. Âdem'in Cennet'ten arza inmesi olayı ile.

2 - Hz. Muhammed'in göğe çıkması olayı ile.

3 - Ve bunlarla birlikte kâinatı tanıtan Kur'an-ı Kerim ile ispatlayacağız. Fakat yeri geldiği zaman…

ONUNCU FARK

Peygamberler, kâinatı yaratan büyük kudret sahibinin Allah olduğunu söyledikten sonra, bu yaratılmış kâinatın iki unsurdan ibaret olduğunu söylediler.

Birisi, kâinatta maddi ve statik varlıklar vardır.

Diğeri, kâinatta aynı zamanda manevi ve dinamik varlıklar da vardır. Ve işte kâinat bu iki temel unsurdan ibarettir, dediler.

Filozoflar ise yukarıda görüldüğü gibi ikiye ayrıldılar.

Birisi, kâinat sadece maddî ve statiktir, manevî ve dinamik varlıklar yoktur, diyenler,

Diğeri, kâinat sadece manevî ve dinamiktir, statik ve maddî varlıklar geçicidir ve gölgeden ibarettir, diyenler.

Âşıkta keder neyler, söz piri muganındır.

Sen yoksun o varlıklar hep, vehmü gümânındır

Vahdeti vücûtcular da böyle söylüyorlar.

ON BİRİNCİ FARK

İnsanın biyolojik yapısı üzerinde peygamberler, ilk peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar aynı görüşü savundular ve insan ruh ile cesedin yani madde ile mananın, yeni tabir olarak statizm ile dinamizmin birleşmesidir, dediler. Böylece dünya hayatında insan üzerinde vücudun ihtiyaçlarının ehemmiyeti kadar ruhun ihtiyaçlarının da ehemmiyeti olduğunu ve her ikisinin de aynı değerde ele alınmasının gerektiğini bildirdiler.

Filozoflar ise yine ikiye ayrıldılar: Bir kısmı sadece vücudu ve onun ihtiyaçlarını kabul edip, ruhu ve onun ihtiyaçlarını reddettiler. Diğer bir kısmı, mühim olan sadece ruh ve onun ihtiyaçlarıdır dediler, vücudu ve onun ihtiyaçlarını geçici kabul ettiler.

Bunların tesiri altında kalan Müslüman filozoflardan bir kısmı, zahiri ve vücudu ön plana aldı. Diğer bir kısmı ise ruhu ve onun ihtiyaçlarını ön plana alıp, vücudu ve onun ihtiyaçlarını geçici kabul ettiler. Bütün bunlardan anlaşılıyor ki insan, hem

ruh ve hem de cesetten oluşan bir varlıktır.

ON İKİNCİ FARK

İnsanın sosyolojik yapısı üzerinde;

Peygamberler insanı sosyal yönden şu dört gruba ayırdılar.

Fert B-) Aile C-) Kavm D-) Ümmet

İnsanın dünya üzerindeki sosyal yapısı bu dört temel üzerine kurulmuştur.

Ferdi, insan toplumunun temel unsuru olduğu halde terketmek, insan toplumunu tamamen yok etmek demektir. Herhangi bir sistem fert planında tatbik edilemez ise orada toplumun temel unsurlarından biri olan fert, "imha" edilmiş demektir. Bu ise bütün bir insanlığın imhası anlamını taşır. Çünkü yeryüzünde yaşayan insanlar birbirlerine bağlıdırlar.

Maide suresinde şöyle denmektedir: "Bundan dolayı İsrâiloğullarına kitapta bildirmiştik ki, kim kısas gerekmeksizin veya yeryüzünde fesad işlemeksizin bir nefsi öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibidir."[15]

Aile de insan toplumunun temel ögelerinden birisidir. Kur'an-ı Kerim: "Sizi bir nefisten yaratan ve bu nefisten de gönlü kendisine meyledip rahat etsin diye zevcesini yaratan O'dur. Âdem eşi ile münasebette bulununca, zevcesi hafif bir yük yüklendi (Hamile oldu), bir müddet bu hafiflikle geçti. Nihayet gebeliği ağırlaşınca ikisi de Allah'a şöyle dua ettiler: "-Eğer bize salih bir çoçuk (teşekkülü tam olarak) verirsen yemin ederiz ki şükredenlerden olacağız."[16] diye anlatıyor.

Kavim, kabile de insan toplumunun temel unsurlarından birisi olduğu halde onu reddetmek de yine insanlık için büyük bir tehlikedir. Çünkü insanoğlu sadece fert ve sadece aile grubu olarak kalamaz. Devamlı çoğalmakta olan insanlar aynı zamanda birer "Milli" topluluklar meydana getireceklerdir.

"Ey insanlar sizi bir erkekle bir dişiden (Âdem ile Havva'dan) yarattık, hem de sizi soylara ve kabilelere ayırdık ki birbirinizi tanıyasınız, (kim olduğunuz sorulunca bağlı bulunduğunuz soy veya milletin adını söyleyesiniz) diye. Biliniz ki Allah katında en iyiniz, takvası en ziyade olanınızdır. Şüphe yok ki Allah alîmdir, her şeyi bilendir. Habîrdir, her şeyden haberdardır!"[17]

"Gökleri ve yeri yaratması lisanlarınızın ve renklerinizin birbirinden ayrı olması da O'nun (azamet ve kudretine delalet eden) alametlerindendir. Şüphesiz ki bunlarda bilenler için ibretler vardır."[18]

---

15 Maide, 32.
16 Arâf, 189.
17 Hucurat, 13.
18 Rûm, 22.

Ümmet, mefhumu da insan cemiyetlerinin temel müesseselerinden biridir ve asla bertaraf edilemez. Çünkü aynı inancı benimseyen ve aynı rejimi uygulayan milletlerin meydana getirdikleri birlikler bir "ümmet" topluluğu olarak müşterek hareket edecek ve insan cemiyetinin yararına çalışacaktır. Ümmetin bir ismi de aynı yaşayışı, aynı inanışı ve aynı mefkûreyi benimseyen "Kavimler Birliğidir."

"İçinizden insanları hayra çağıracak, iyiliği emredecek, kötülükten alıkoyacak bir ümmet bulunsun, işte onlar kurtuluşa erenlerdir."[19] Buna dair izah ileride gelecektir.

Evet, peygamberlerin toplum yapısı üzerinde getirmiş oldukları temel görüşler bunlardır.

Filozoflara gelince:

Bu konuda da filozofların getirdikleri yeni bir şey yoktur. Ancak, daha önce peygamberler tarafından getirilen bu temel prensipler üzerinde görüşler ve yorumlar ileri sürdüler. Fert ve kavim kabile, millet mefhumlarını hiçbir zaman ret edemediler. Fakat aile mefhumunu bir kısım filozof kabul etti diğer bir kısmı ise kabul etmedi. Ümmet mefhumu üzerinde ise 17. asırdan sonra filozoflar, söz etmektedirler. Bu sebeble de "Birleşmiş Milletler Teşkilatı" meydana getirildi. Aslında bu teşkilat bile tam bir ümmet müessesesi değildir. Ümmet gerçeğinin meydana getirilmesi ancak, aynı rejimi uygulayan ve aynı inanca bağlı olan milletler tarafından mümkündür. Ayrı ayrı rejimleri uygulayan milletlerden "ümmet" mefhumu gerçekleştirilemez.

ON ÜÇÜNCÜ FARK

Bilgi metodu üzerinde peygamberler ile filozofların görüşleri yine birbirinden ayrılmış durumdadır. İlk çağdan günümüzün modern çağına kadar, üzerinde en çok münakaşa edilen konulardan biri de ve belki birincisi işte bu "bilgi metodu" dur. Bundan önceki farklar ve öteki birtakım meselelerin anlaşılması hep bu bilgi metodunun çözümüne bağlıdır.

Müslüman filozoflar ile Müslüman olmayan filozofların metodları birbirinden farklı olduğu gibi, ayrıca Müslüman filozofların da tespit etmiş oldukları metodlarda da bazı değişik taraflar vardır. Yukarıda tekrar tekrar belirttiğimiz gibi burada da söyleyelim ki, bütün bu münakaşaların aslı peygamberlerin getirmiş oldukları doktrinler, konuların, şöyle mi veya böyle mi şeklinde yorumundan ibarettir. Müslim veya gayrimüslim bütün araştırıcıların getirdikleri yeni bir şey yoktur. Yaptıkları şey sadece peygamberlerin insanlara öğrettiklerini yorumlamaktan ibarettir. Çünkü ilk insan olan Hz. Âdem aynı zamanda bir peygamber ve bir öğretmendir. O'nun getirmiş olduğu çekirdek halindeki meseleler, ondan sonra gelen öteki peygamberler tarafından idrak ve zihniyetine uygun şekilde açıklana ve öğretile gelmiştir. Böylece münakaşası yapılan meseleler temelinden peygamberlerin öğrettiklerine dayanmaktadır. Bilgi metodu üzerinde peygamberlerin söylediklerini

19 Âl-i İmrân, 104.

ele alalım.

Bilgilerimizin kaynağı nedir? Yani insan, hangi yollarla bilgi sahibi olur? Ve bilgi nedir?

Peygamberlere Göre:

1-) Akıl: Bu, insanın muhakeme gücü ve niteliğidir. Bir şey hakkında insan düşünür, tahlil eder, terkib eder ve sonunda karar verir. İşte insanın yaptığı bu işleme akıl yürütme denmektedir. Kendilerinde muhakeme kudreti olmayanlar akıl sahibi olsalar bile, aklını kullanabilmiş kimseler değillerdir. Bu sebeple peygamberler, daima muhakeme güç ve kudretine sahip olan insanlara hitap etmeye çalışmışlardır. Fakat insanların çoğu çeşitli nedenlerle yüksek bir muhakeme kudretinden mahrumdurlar. Alt seviyede olmak üzere her insan muhakeme yeteneğine sahiptir. İnsanın bir özelliği diye tanımlayabileceğimiz bu tahlil, terkib ve karar işlemini yapan aslında insandır. Fakat kullandığı vasıtaya "akıl" dendiği gibi, onun nasıl tayin edileceğini belirleyen ilim dalına da "Mantık" denmektedir. Ancak insanda bu işlemin doğabilmesi, öteki bilgi vasıtalarının tam ve sağlam işlemesine bağlıdır. Örneğin:

Eğer gözlerimiz kör olsaydı, onunla elde edeceğimiz göz verileri bizde muhakeme işlerini doğurmayacaktı. Kulağımız sağır olsaydı, yine onunla alacağımız kulak verileri de bizde muhakeme işlemini doğurmayacaktı. Demek ki, insanda akıl işleminin doğması, öteki vasıtaların verilerine bağlıdır. Yani onların da sağlam olması gerektir.

Fakat mesele tek taraflı değildir. Meselâ: İnsanın vasıtaları sağlam olur ve sağlam olan vasıtaların verileri de sağlam olur. Bununla beraber muhakeme işlemi, yani, akıl yürütme yeteneği bulunmaz. Yani gözlerimiz görür kulaklarımız duyar fakat muhakeme yeteneğimiz olmadığı için, bu gördüğümüz ve duyduğumuz şeylerimi tahlilini, terkibini yapamayız ve bir karara varamayız. Demek ki, insanda vasıta verilerinin bilgiye dönüşebilmesi için "aklın" normal "mantık" ölçüleri içerisinde çalışması lazımdır.

Burada iki yönlü bir durumla karşı karşıyayız.

1-) Duygu vasıtaları ve verileri tam ve sağlam fakat muhakeme yeteneği, yani akıl yürütme işlemi bozuktur.

2-) Muhakeme yeteneği yani akıl yürütme işlemi tam ve sağlam fakat duygu vasıtaları ve verileri bozuktur. Bunun her ikisi de normal olmayan durum olduğu için üzerinde durmaya değmez. Bizim için gerekli olan hem vasıtalar ve verilerin, hem de muhakeme yeteneğinin sağlam olmasıdır. Ancak bu şekilde sağlam bilgi elde edilebilir. Ve işte peygamberlerin kabul ettikleri bilgi vasıtası böyle olan akıldır. Demek ki akıl insanın tam ve sağlam olarak muhakeme kudretidir. Bir şeyi tahlil ve terkip edemeyen, sonunda bir karar veremeyen insanlar hiçbir şey üzerinde bilgiye ulaşamazlar. Netice olarak "Akıl" insana insan olma yeteneğini verir ki bu, bir bilgi aracı olmaktan ziyade, insan olma kıymetidir. Bu olmayınca insanın hayvandan farkı nedir?

Akıl yürütme işleminin yani muhakeme yeteneğinin en bozuk ve çirkin olanı "Peşin" hükümlere yorumsuz körü körüne bağlanmaktır. Peygamberler "fizyolojik" birtakım bozukluklardan ziyade, "İdeolojik" bozukluklara karşı savaş halindedirler. İnsanoğlunun en şerli ve perişan olanı "Peşin" hüküm ve kanaatlar yüzünden hakikati arama cehdini kaybetmiş olanıdır.

Muhakeme yeteneği ve bilgi vasıtaları sağlam oIduğu halde, kafa yapıları donmuş ve kalıplaşmış olanlar, gerçeği arama cehdini yitirmiş olanlar, hiçbir zaman doğruyu bulamamışlardır. Tarih boyunca insanlar ne çekmişlerse hep bu tiplerden çekmişlerdir.

"Allah, onların kalblerine kulaklarına mühür vurmuştur. Gözlerinin üzerinde de bir perde vardır. Onlar için büyük bir azab vardır."[20]

"Onlara Allah'ın indirdiğine inanın ve tabi olun denildiği zaman, onlar, hayır biz atalarımızı neyin üzerinde bulduksa ona uyarız dediler. Peki, ataları doğruyu seçememişlerse o zaman da mı? (Ona uyacaklar.)

"(Kur'an'a inanmayan) Kâfirler, çobanın hayvanlarına benzerler, çobanın sözünü anlamazlar ancak, bağırıp çağırışını işitirler, onlar sağırlar, dilsizler ve körlerdir. Kur'an'ı işitip anlamazlar."[21]

"Yemin olsun ki cin ve insanlardan birçoğunu Cehennem için yarattık. Onların kalbleri vardır, bu kalblerle gerçeği anlamazlar, gözleri vardır, onlarla görmezler, kulakları vardır onlarla nasihat dinlemezler, işte bunlar hayvanlar gibidir. Hatta onlardan daha sapık ve daha şaşkındırlar. Aslında gafil olanlar da işte bunlardır."[22]

"Eğer o putperestleri, doğru yola çağırırsanız, size uymazlar. İster onları davet edin, ister sükût edin aynıdır."[23]

"Çünkü Allah katında yerde sürünen (yürüyen) hayvanların en kötüsü (gerçeği) anlamayan ve kabul etmeyen sağır ve dilsizlerdir."

"Eğer Allah ezelî ilminde onlar da bir hayır takdir etseydi elbette onlara duyururdu. (Bu hallerinde) kulaklarına soksaydı bile yine onlar muhakkak ki (Hakk'dan) yüz çevirerek döner giderlerdi."[24]

"Kâfirler yeryüzünde hiç dolaşmadılar mı ki, bu sebeble düşünecek kalblere, işitecek kulaklara sahip olsalardı. Gerçek şudur ki gözler (görmemek suretiyle) kör olmaz, fakat asıl sinelerin içerisindeki kalbler kör olur."[25]

Demek oluyor ki peygamberlere göre "akıl" yahut "muhakeme"nin değeri, peşin

20 Bakara, 7.
21 Bakara, 170, 171.
22 Arâf, 179.
23 Arâf, 193.
24 Enfâl, 22-23.
25 Hâc, 46.

bilgi ve kanaatlardan kurtulabilmiş ve gerçeği arama yoluna girebilmiş olanıdır. Yoksa fizyolojik ve biyolojik sağlamlık bir netice vermemektedir.

2-) KULAK: Peygamberlere göre kulak bilgi vasıtalarının ilkini teşkil eder. Çünkü kulak çeşitleri ve seviyeleri ne olursa olsun bütün sesleri alan bir vasıtadır. Seslerin insan hayatında ehemmiyeti çok büyüktür. Bunun izahı ileride gelecektir.

3-) Göz, Burun, Ağız ve Dokunma Vasıtaları: Peygamberlere göre bu vasıtalar bir grup halinde kabul edilirler. Kâinatın maddi yönünü tespite yararlar. Bunların da geniş izahını ileride sunacağız inşallah.

4-) Gönül veya Kalb: Peygamberlere göre bu da bilgi vasıtalarından birisidir. İnsan "gönül" vasıtasıyla birçok şey elde eder. Bu vasıtaya aynı zamanda "sezgi" vasıtası da denmektedir. Bu "sezgi" vasıtasıyla insan, kâinatın dinamik, yani ruhsal yönünü tespit eder.

Aslında Kur'an-ı Kerim'de "akıl" yani insanın muhakeme yeteneğinin sağlamlığı peşinen kabul edildikten sonra -aksi halde insan muhatab olarak kabul edilmez- bilgi vasıtası bu üç noktada toplanmıştır.

A-) Kulak

B-) Göz, burun ve ağız ile dokunma vasıtaları

C-) Gönül yahut Kalb. Yeni ifadesiyle sezgi aracı

İnsanın anlama yeteneği Kur'an-ı Kerim'de çeşitli kelimelerle ifade edilir. Çünkü insan ancak bu kendine has anlama yeteneğine göre öteki varlıklardan ayrılır ve üstünlüğünü ispatlar. Şu halde peygamberler, insan deyince herşeyden önce "akıl" sahibi bir varlık olarak kabullenirler. Sağlam bir akıl sahibi olduktan sonra "insanın bilgi kaynağı olarak kullanacağı vasıtalar" Kur'an-ı Kerim'de toplu olarak zikredilir.

"Siz hiçbir şey bilmezken Allah sizi analarınızın karnından çıkardı ve size kulaklar, gözler kalbler verdi ki (iman edip) şükredesiniz."[26]

"Hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyin ardından gitme. Çünkü kulak, göz ve kalb, bunların hepsi ondan sorumludur."[27]

"Halbuki size, o kulakları, o gözleri, o kalbleri yaratıp veren Odur. Siz pek az şükrediyorsunuz."[28]

"Sonra Allah onu (şeklini) düzeltip tamamladı ve bizzat kendi kudretinden ona ruh koydu. Sizin için kulaklar, gözler, kalbler yarattı. (Allah'ın size verdiği nimetlere karşı) şükrünüz pek az."[29]

---

26 Nahl, 78.
27 İsra, 36.
28 Mü'minun, 78.
29 Secde, 9.

"(Ey Rasülüm) de ki: -Sizi yaratan, size işitecek kulak, görecek göz ve sezecek kalbler veren O'dur. Siz pek az şükrediyorsunuz."[30]

"And olsun ki biz onlara (mal ve kuvvetten) ibaret öyle şeyler vermiştik ki, size o kuvvet ve iktidarı vermemişizdir. Hem (bu nimeti anlasınlar diye) kendilerine kulak, göz ve kalbler vermiştik. Fakat onların kulakları, gözleri ve de kalbleri kendilerine bir fayda vermedi, çünkü Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorlardı. O istihza ettikleri azab da kendilerini kuşatıverdi."[31]

"Karşındakilere söyle: -Bana haber verin bakayım, eğer Allah, kulaklarınızı sağır, gözlerinizi kör eder, kalblerinizi de mühürleyiverirse, Allah'dan başka onları size getirecek kimdir? Bak âyetlerimizi nasıl tekrar edip beyan ediyoruz. Sonra onlar yine bu âyetlerimizden yüz çeviriyorlar."[32]

"(Ey Rasül'üm) Şimdi o kimseyi gördün ya, (Hidayeti bırakıp keyfine taparcasına) zevkini kendisine ilah edinmiş. Allah da bildiği bir ilim üzerine onu şaşırtmış, kulağını ve kalbini mühürleyip gözünün önüne bir perde çekmiştir. Artık onu Allah'tan başka kim yola getirir? Hâlâ düşünemez misiniz?"[33]

"Bunlar o kimselerdir ki Allah kalblerini, kulaklarını, gözlerini mühürlemiştir. İşte bunlar gafil olanlardır."[34]

Necm suresi âyet 11: "Peygamber miraçta gözü ile gördüğünü kalbi ile tekzib etmedi."

"Peygamberlerin haberlerinden kalbini kuvvetle tatmin edeceğimiz her haberi, sana hadise olarak anlatıyoruz. Bu surede de sana hak, müminlere bir öğüt ve bir ihtar geldi."[35]

"Bir de kâfirler dediler ki: Kur'an O'na toptan indirilseydi ya?" Biz onu kalbine iyice yerleştirelim diye böyle âyet âyet indirdik. Ve onu güzel bir şekilde beyan edip, âyet âyet okuduk."[36]

Bilgi vasıtaları üzerinde filozoflara gelince:

AKIL

İlkçağ filozoflarından pek çoğu bilgilerimizin kaynağı olarak aklı kabul ediyorlardı. Bu görüşte olan filozoflara "rasyonalistler" denir. Bunun bir başka ismi de "esâsî akılcılık"tır. Bu filozoflar, öteki vasıtaları pek kabul etmiyorlardı. Sonraları gelen filozoflar onları reddettiler ve bir kısmı aklı hiç kabul etmedi. Diğer bir kısmı

30 Mülk, 23.
31 Ahkâf, 26.
32 En'âm, 46.
33 Câsiye, 23.
34 Nahl, 108.
35 Hûd, 120.
36 Furkan, 32.

ise aklı, öteki vasıtalara bağlı kabul ettiler. Yani, akıl konusunda filozoflar çeşitli gruplara ayrıldılar.

BEŞ DUYU ORGANI

Filozofların büyük çoğunluğu bilgilerimizin kaynağı olarak beş duyu organımızı kabul ediyorlar. Bugün müsbet ilim diye adlandırılan bilim dalı bu beş duyu organı çevresinden dışarıya çıkmamaktadır. Kâinatın sadece maddeden ibaret olduğunu iddia edenler, bilgilerimizin kaynağı olarak bu beş organı kabul etmektedirler.

Kalb, gönül veya sezgi:

Filozoflardan büyük bir kısmı bilgilerimizin kaynağı olarak "Sezgi"yi kabul etmişlerdir. Bunu kabul eden filozoflar ise genellikle idealistlerdir. Bu filozoflar kâinatın sadece ruhtan ibaret yahut evrenin ilk sebebinin ruh olduğunu söyleyen filozoflardır. Bunlara göre bilgimizin kaynağı sadece kalb, gönül ve sezgidir. Fakat filozoflar bu konu üzerinde de çeşitli gruplara ayrılmışlarıdır. İçinde yaşadığımız çağda pozitif yani, maddi ilimlerin ilerlemesi karşısında kalbi, gönülü veya sezgiyi, bilgi vasıtası kabul edenlerin görüşü savunulamaz hale gelmiştir.

Bu kısa izah karşısında görüyoruz ki, filozoflar, peygamberler ve onların getirmiş oldukları bilgi metodundan ayrılmış bulunuyorlar.

Acaba bu ihtilaflı konu üzerinde hangi görüş insanı daha iyi ve sağlam bilgiye götürür?

Akıl üzerinde birçok filozof durmuş ve onu bilgi vasıtası kabul etmiştir.

Beş duyu dediğimiz vasıtalar her zaman kabul edilmiş ve bugün ön plana alınmıştır.

Kalbin, gönülün veya sezginin bir ilim vasıtası olduğu da yine filozofların pek çoğu tarafından kabul edilmiştir. Ancak bu filozoflar bilgi vasıtası olarak, kabul etmiş oldukları vasıtaların dışındakileri reddetme tavrı içerisindedirler. Görüldüğü gibi filozoflar birer yorumcu olarak "bütünü" parçalamışlar ve bu parçaları birer esas kabul etmişlerdir. Hâlbuki bu vasıtaları ayırmak ve parçaları esas kabul edip, bilgilerimizin kaynağı olarak sadece bir parçayı göstermek, insanın bilgi hudutlarını daraltmaktadır.

İnsanoğlunun hayatında uzun bir tarih geçmiş ve bu uzun tarih içerisinde filozofların görüşleri tam bir vuzûha kavuşmamıştır. Eğer burada bir görüş alışverişi yaparsak görürüz ki:

Akıl, filozoflar tarafından kabul edilmiştir.

Beş duyu filozoflar tarafından kabul edilmiştir.

Sezgi filozoflar tarafından kabul edilmiştir,

Bilinemez mefhumu da yine filozoflar tarafından kabul edilmiştir.

Eğer tarih boyunca gelen bu insanların yapmış oldukları bu tespitleri, bir esas ola-

rak kabul edersek ki kabul etmek zorundayız, o zaman neticeye varmış olacağız.

Şöyle bir misal düşünelim.

Filozoflar insanlık tarihinde, bir parlamentonun üyeleridir.

Peygamberler ise genel esaslar halinde meseleleri, parlamentoya sunan liderlerdir. Yapılan uzun tartışmalardan sonra, temel meselelerde görüş birliğine varılmıştır şöyle ki:

İnsan içerisinde yaşadığı çevredeki varlıklar hakkında ancak şu yollarla bilgi sahibi olur.

1-) Kulak yoluyla ki, vahiy bir ses oluşu itibariyle buna dâhildir. Mütevatir haber ve bir peygamberin verdiği haber de bunlardandır.

2-) Göz, burun, ağız ve dokunma yoluyla ki, bunların hepsi maddeyi ifade ve temsil eder.

3-) Gönül, kalb ve sezgi yoluyla ki, bunlar da düşünce ve iç dünyaya dönüktür.

Ancak bu vasıtaların bilgi kaynağı olabilmesi için insanın "akıl" sahibi olması şarttır. Bununla beraber insanın anlama gücünün dışında sadece "inanmakla" bilebileceği genel kavramlarda bulunmaktadır. Bu kavramlar yukarıdaki vasıtalarla tespit edilemezler fakat reddedilmesi de mümkün değildir. Bunlar ancak vahiy denilen "Haberi Rasül" ile bilinir.

Burada şu hususu da belirtmemiz gerekmektedir.

İslam filozofları, kelamcılar ve tasavvufçulardır. Bunlardan kelamcılar akıl ve beş duyu organını kabul ediyorlar. Ayrıca sadık haber diye isimlendirdikleri "vahiy ve mütevâtir haber" denilen haberler de bir "bilgi" kaynağıdır. Aslında bu sadık haber doğrudan doğruya bir sestir ki, kulak tarafından tespit edilmektedir. Şu halde bunların da bu ayrımı esasta birleşmiş demektir,

Tasavvufçulara gelince: Onlar da, bilgi kaynağı olarak sezgi, kalb ve gönül yoluyla "keşfi" kabul etmektedirler. Dolayısıyla yukarıdaki sezgicilere katılmış oluyorlar.

Böylece Müslim ve gayrimüslim bütün filozoflar, Kur'an-ı Kerim'in göstermiş olduğu bilgi vasıtalarını uzun münakaşalardan sonra kabul etmiş vaziyetteler. Bu duruma göre Kur'an-ı Kerim bütün peygamberlerin görüşünü yansıtan bir kitap olarak "Bilgi metodunu" şu esaslara dayandırmıştır.

1-) Akıl: Herhangi bir insanın muhatab olabilmesi için birinci şart sağlam bir "Muhakeme" kudretine sahip olmasıdır.

2-) Bu şekilde bir akıl sahibinin varlıklar hakkında elde edeceği bilgiler:

a-) Kulak yoluyla (haberi sadık, yani haberi Rasül, haberi mütevatir,)

b-) Göz, burun, ağız ve dokunma yoluyla, maddi varlıkların tesbiti,

c-) Kalb, gönül ve sezgi yoluyla, manevi varlıkların tesbiti şeklinde olacaktır.

3-) Bununla beraber bu vasıtalarla tesbiti mümkün olamayan fakat insan tarafından da reddedilmesi güç olan genel kavramlar da bulunmaktadır. Bunlar haber olarak gelirler: Melekler, cinler, Şeytanlar, Kıyamet, Mahşer, Cennet, Cehennem vs. iman yoluyla tesbit edilir.

Yine Kur'an-ı Kerim'e göre insanın hakikati bulmak için arayışa geçeceği ve yukarıdaki vasıtaları kullanacağı yol iki türlüdür.

1-) Objektif yol, usûl, metod.

2-) Subjektif yol, usûl, metod.

Kur'an-ı Kerim'de Fussilet suresinin 53. âyetinde şöyle deniyor: "İleride biz onlara hem yeryüzü etrafında hem bizzat nefislerinde âyetlerimizi (kudretimizin alâmetlerini) öyle göstereceğiz ki, nihayet peygamberin söylediği şeyin hak olduğu kendilerine apaçık olacaktır. Rabb'inin her şeye şahit olması yetmez mi?"

A-) OBJEKTİF YOL

Bu yol nesnel gerçekleri tespit yoludur ki buradaki varlıklar üzerinde, insanlar aynı görüşte bulunuyorlar. Ve bilgileri de müşterek olabilir. Çünkü bilgi vasıtaları göz, burun, ağız, dokunma ve kulaktır. İşte bu saha ve bu yol, pozitif bilimlerin yani maddî ve tecrübî ilimlerin sahasıdır. Bu saha ve bu yol kâinatın statik ve maddi yönünü tesbit etmeye yarar.

B-) SÜBJEKTİF YOL

Bu yol öznel gerçeklerin yoludur. Bu yolda yine birinci yol gibi deney ve tecrübeye dayanır. Fakat sübjektif yolda herkesin bilgisi kendi durumuyla ilgilidir. Mesela: Her insan az çok rüya görür. Onun gördüğü rüya onun için bir olaydır. Ve sadece gören tarafından kabul edilir. Başkaları bu görülmüş olayı kabul etmese de, gören insan reddedemez. Öyle rüyalar vardır ki yıllar sonra yine tazeliğini korur. Fakat peygamberlerin rüyası aynen vahiydir. Hem kendini hem de diğer insanları bağlar. Sofilikteki keşif ve gözden perdelerin kalkması sonucu görülenlerdir ki, yine kendilerini bağlar.

İşte bunun gibi birtakım "öznel" gerçekler vardır ki, kalb veya sezgi yoluyla, yani sübjektif yolla tesbit edilir. Ve bu yol kâinatın dinamik yönünü, yani ruhsal tarafını anlamamızı sağlar.

ON DÖRDÜNCÜ FARK

Alın yazımız, kaderimiz

Bu kısımda üzerinde duracağımız konu da yine insanoğlunu uğraştıran konulardan birisidir. Peygamberler arasında hiç ihtilaf olmadığı halde filozoflar arasında bu konu çok tartışılmıştır. Belli bir karara varamamış olmalarına rağmen, içinde yaşadığımız çağda, insanların yaşantıları bizzat, bize bu durumu anlatacak yeter-

liliktedir.

Meselemizi şöyle bir soru haline getirelim:

İnsan "İrade"sinde tamamen hür müdür? tamamen mecbur mudur? Yoksa üçüncü bir yol var mıdır? Yani hem hür hem mecbur mudur?

Aslında biz, bu konunun izahını kitabımızın üçüncü bölümünde, kaza ve kader bahsinde vereceğiz. Fakat burada peygamberler ile filozofların görüşlerindeki farkları açıklamak için üzerinde kısaca duracağız.

Maddeci filozoflara göre:

Evrendeki kanunlar determine ve zorunlu kanunlardır. Evrenin aslı maddedir. Maddenin bağlı bulunduğu kanunlar da uzun zaman sonra gelişmiş ve değişmez birtakım belirli kanunlar haline gelmiştir. İnsan da bu evren içerisinde yaşamaktadır. O da evrendeki varlıklar gibi bu zorunlu kanunların etkisi altındadır. Bu duruma göre insan iradesine bu kanunlar tesir eder ve insanın bu kanunlardan kurtulması mümkün değildir. Hangi kanun insan iradesine daha kuvvetli etkide bulunursa insanı o tarafa çeker. Böylece insan iradesinde ve yaşayışında kanunların emrinde "mecbur" olan bir varlıktır.

İdealist ve ruhçu filozoflara göre:

Evrenin aslı ruhtur. Ruh ise tam bağımsız ve hürdür. Evrendeki kanunlar ise gayrimuayyen, belirsiz ve muhtemel kanunlardır. Yani evrende neyin nasıl ve ne zaman olacağı bilinmez. İnsan da evrende yaşayan bir varlık olarak, o da tam bağımsız ve tam hürdür. Böylece, insan "İrade" sine, hiçbir şey baskıda bulunamaz.

İslâm filozoflarından "Cebriyeciler"e Göre: Bunlara "Kaderiyyeci" dahi denilmektedir.

Kâinatta olmuş ve olacak her şey, ezelde Allah tarafından planlanmış ve takdir edilmiştir. İşte o plan ve takdirin neticesi olarak bu âlemde olup biten her şey mecburen olmaktadır. İnsan da kâinattaki varlıklardan birisi olduğundan, onun da yaşayışı bu plan ve takdirin hükmü altındadır. Ve insanda irade hürriyeti diye bir şey yoktur.

İslâm filozoflarından "İhtiyariyeciler"e göre:

Bu gruba "ihtiyariyeciler" denmesinin sebebi, Allah'ın ezelde hazırladığı hiçbir plan ve program yoktur, her şey, her an yeniden olmaktadır, şeklinde düşündüklerinden; bir de onlar diyorlar ki : "İnsan iradesinde tam bir hürriyet içerisindedir. Eğer öyle olmasaydı hareketlerinden ve yaşayışından insanın sorumlu olmaması gerekirdi. Şu halde insan kendi fiilini kendisi yaratır ve tam bir hürriyet içerisindedir. Bundan dolayı da o, sorumludur.

Böylece insanın iradesi ve yaşayışı üzerinde Müslim ve gayrimüslim filozoflar iki ayrı grupta toplanıyorlar. Bir kısmına göre insan tam mecburdur. Yaptığından dolayı sorumlu tutulamaz. Diğer bir kısmına göre de insan tam hürdür. Yaptığından dolayı sorumludur.

Bunların karşısında bir kısım İslâm filozofları da vardır ki, onlara göre insan kendi iradesinde hür, ama ilâhi iradeye karşı mecburdur. Bu görüşte olanlara "itidaliye" veya "iktisabiye" denmektedir. Bunlar insanın bir iradeye sahip olduğunu ve bu iradesinde serbest olduğunu söylüyorlar. Ancak insanın hareket ve yaşayışı, ya iyi, ya da kötüdür, bu iyilik ve kötülük ayırımı daha önce tespit edildiği için insan bunlardan birini seçmek zorundadır. Seçtiği yaşantıdan sorumlu olacaktır.

Peygamberlere Göre: Bütün peygamberlerin görüşlerini tam olarak bize aktaran ve yansıtan kitap Kur'an-ı Kerim olduğu için, insan iradesi hakkında Kur'an-ı Kerim'in ifadesi de "itidaliye ve iktisabiye" adı verilen üçüncü görüşü destekler durumdadır.

1-) İnsanın ferd, aile, millet ve ümmet çapında aleyhine ve zararına olacak şeyler önceden peygamberler tarafından bildirilir. Çünkü insan için bir şeyi önceden bilmek bir zazurettir. Eğer Allah, peygamberler yoluyla insanlara nasıl yaşayacaklarına bildirmeseydi işte o zaman insanın hürriyetinden bahsedilemezdi. Fakat mademki Allah her devrin insanına hayrı, şerri, iyiyi-kötüyü, imanı-küfrü, adaleti, zulmü, dünyayı ve ahireti tanıtmıştır. Şu halde insan iradesinde hürdür ve bu iki kutuptan birini tercih etmekte serbesttir.

2-) İnsan iradesine her taraftan tesir gelmektedir. Bu tesirler nereden ve nasıl gelirse gelsin doğrudan doğruya gelip insanın iradesini bulurlar. İrade onlardan beğendiğini alır. Beğenmediğini geriye bırakır. Yahut daha açık bir ifade ile insana çeşitli yollardan gelen tesirler vardır. İnsan bunlardan bir kısmını kabul edip bir kısmını reddeder. İşte insanın bu şekilde kabul ettikleri onun kendi malı olmuş, kabul etmedikleri de onun malı olmamıştır. Aldığı taraf iyi olsa da, kötü olsa da onun kendisine aittir. Hareket ve davranışlarımız arzularımızın yani irademizin neticesidir. "Ve nefse ve ona birtakım kabiliyetler verip de iyiliklerini ve kötülüklerini ilham edene yemin ederim ki, nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiş, onu kötülüklere gömen de ziyan etmiştir." Şems, 7-10

3-) İnsan dâhil, bütün varlıklar ve olaylar Allah'ın yarattığı şeylerdir. Hepsi ve herşey onun emri altındadır. Bu noktada herşey ve herkes mecburdur. Hiçbirisi hür değildir. Ancak insanın bunlar içerisinden seçme ve arzu etme selahiyeti vardır. İşte insanın bu noktası hiçbir baskı ve cebir altında değildir. Fakat irade ve arzumuzun gerçekleşmesi için yapılan hareket ve çabalarımız da bizim dışımızda ve Allah'ın yaratma kudretine bağlıdır. Demek ki, insan yaşayışında öteki varlıklar gibi mecbur fakat iradesinde yani bu yaşayışlardan iyi veya kötü olanı seçmekte serbestir.

4-) Bir ilâhî irâde vardır. Bir de insânî irade… Allah iradesinde ve fiilinde tam serbesttir. Dilediği ve istediği her şey mutlak olur. Hiçbir şey ona tesir edemez. Her şey ancak ondan tesir alır. İnsan ise iradesinde serbest, fakat fiil ve hareketlerinde bağlıdır. Bir şeyi isteyebilir ama Allah müsaade etmez ise gerçekleştiremez. Bazı şeyler vardır ki, insan onun olmasını ister. Fakat iyi midir kötü müdür bilemez. Bu sebeble Allah kulunun yararına bazen istekleri gerçekleştirmez. Bazen de insan, olması mümkün olmayan şeyleri ister. Fakat tabii ki, netice alamaz.

"Ey mü'minler, hoşunuza gitmediği halde, din düşmanları ile savaşmak üzerinize farz kılındı. Olur ki, bir şey hoşunuza gitmezken sizin için o hayırlı olur ve bir şeyi

de sevdiğiniz halde o, hakkınızda şer olur. Allah bilir, siz bilemezsiniz."[37]

5-) Kur'an-ı Kerim'de insanın üstünlüğünü anlatan pek çok âyetler vardır. Bunlar bize gösteriyor ki insanın, öteki varlıklara üstünlüğünün bir sebebi vardır. Bu sebeb insanın seçme, dileme ve tercih etme hürriyetine sahip olmasıdır. Öteki maddi ve ruhani varlıklar ise böyle bir serbestliğe sahip değildirler. Onlara ne emredilmiş ise onu yapmak zorundadırlar. Fakat insan öyle değil. O dilerse itaat ediyor, dilemezse itaat etmiyor. Kendisine "şu hayırdır bunu yaparsan senin için faydalıdır" denildiği halde, onun aksini yapabiliyor. Ve kimse ona mani olmuyor. Fakat zararını ve cezasını kendisi çekiyor.

6-) Demek ki, insanın sahip olduğu tek şey vardır: İrade ve arzusundaki serbestiyet… Bu, insanın kendi dışına taşmadan önce kastı, niyeti, arzusudur. Bu kast, niyet ve arzu ise dışarıya taştığı ve hareket haline geldiği zaman, ya iyi bir hareket ve iş yapacaktır yahut kötü bir hareket ve iş… Çünkü hareket ve işlem bu iki kategoriye önceden ayrılmış durumdadır. Allah (CC) bazı işleri helal, mubah, bazılarını ise haram, mekruh ilan etmiştir. Bu bir kanundur. İnsanın buna uyup uymaması söz konusudur. Zira helal ve haram kararını ancak ilahi irade belirler. İnsanların böyle bir yetkileri yoktur. Onlar, işte ilahi iradenin belirlediği bu hükmü tercih edip kazanırlar.

7-) Acaba Allah'ın yaratmış olduğu varlıklar asıl itibarıyla iyi veya kötü müdür ki, onlar iyi veya kötü olarak ikiye ayrılmışlardır.

Varlıklarda asıl olan iyiliktir. Hiçbir şey fena ve kötü olarak yaratılmamıştır. Fakat bu varlıklar âlemine insan gelince iş değişmiştir. Çünkü insanın yaşaması lazım... Yaşayan bu insan, varlıkları kullanacak onlardan faydalanacaktır. İşte insanın bu yaşayışı sırasında kullandığı şeylerden bazıları ona zararlı oluyor, bazıları yararlı oluyor. Bu zararlı ve faydalı olma vasfı insanın yapısına ve yaşayışına uygun olup olmama yönündendir. Yoksa aslında o varlıkların kötü olduklarından değildir. Bir şey insan için faydalı ise hayırdır, zararlı ise şerdir.

Acaba insan olmasaydı yaratılmışların üzerinde şu iyidir yahut şu kötüdür denilebilir miydi? Şu hayırdır, şu şerdir ayırımı yapılabilir miydi?

Şu halde insanın hareket ve davranışları, varlıkları ve vasıtaları kullanmak üzere yaptığı tercihleri onun ya aleyhinedir, ya da lehinedir. Ya faydasına ya da zararınadır. Ya kendisi için hayırdır, ya da zarardır. İnsanın bu hareket ve davranışları, yaptığı bu tercihleri onun irade ve arzusu ile olduğuna, göre bunlardan doğacak tehlikenin ve iyiliğin de kendisine ait olduğu meydandadır.

"Allah hiçbir kimseye gücünün üstünde bir teklif yapmaz. Herkesin kazandığı hayır kendi faydasına, yaptığı şer de kendi zararınadır. "Kim salih amel işlerse (sevabı) kendine; kim de kötülük ederse, (cezası) yine kendinedir. Yoksa Rabb'in, asla kullara zulmedici değildir."[38]

---

37 Bakara: 216.

38 Bakara, 286; Fussilet, 46.

"O Kıyamet günü, herkes nefsini kurtarmak için uğraşarak gelir ve herkese yaptığı işin karşılığı tamamen ödenir, hiçbirine de zulüm yapılmaz."[39]

"Kim salih bir amel işlerse, (bunun sevabı) kendine, kim de kötülük ederse, (onun cezası da) onadır. Sonra hepiniz Rabb'inize döndürülüp götürüleceksiniz."[40]

Daha ilk insan Hz. Âdem'le birlikte Allah, insan için neyin iyi ve hangi şeyin kötü olduğunu bildirmiş ve insanın kendisini ona göre ayarlamasını tebliğ etmiştir.

"Derken Âdem, Rabb'inden birtakım kelimeler aldı. O'na yalvarıp tövbe etti. O da tevbesini kabul buyurdu. Çünkü tevbeyi çok çok kabul eden asıl esirgeyici O'dur."[41]

"Küfre varıp âyetlerimizi yalanlayanlar ise, Cehennem ehlidirler. Onlar, o ateşte ebedi olarak kalıcıdırlar."[42]

"İndirdiğimiz apaçık hükümleri ve doğru yolu insanlara biz kitapta beyan ettikten sonra, gizleyenler (varya), şüphesiz Allah onlara lanet eder (onları rahmetinden kovar) ve bütün lanet edebilenler de onlara lanet okur."[43]

"Biz, o peygamberleri mucizelerle ve kitaplarla gönderdik. Ey Rasülüm, sana da Kur'an-ı indirdik ki, kendilerine indirileni insanlara anlatasın; olur ki, iyice düşünürler."[44]

"Her kim de, kendisine doğru yol apaçık belli olduktan sonra, peygambere aykırı harekette bulunur ve mü'minlerin yolundan başkasına uyar giderse onu, döndüğü sapıklıkta bırakırız ahirette de kendisini Cehennem'e koyarız ki, o, ne kötü bir dönüş yeridir."[45]

"Gerçekten kâfir olup ta Allah yolundan sapan ve saptıranlar hak kendilerine belli olduktan sonra peygambere karşı gelenler; Allah'a hiçbir şeyle zarar veremezler. Allah onların amellerini boşa çıkarır."[46]

"Eğer seni tekzib de ısrar ederlerse de ki: -"Benim amelim bana, sizin ameliniz de size aittir. Siz, benim yapacağımdan berisiniz, ben de sizin yapacağınızdan beriyim."[47]

"Doğrusu Allah, insanlara zerrece zulmetmez. Fakat insanlar, kendilerine zulme-

---

39 Nahl, 111.
40 Casiye, 15.
41 Bakara, 37.
42 Bakara, 39.
43 Bakara, 159.
44 Nahl, 44.
45 Nisa, 115.
46 Muhammed, 32.
47 Yunus, 41.

derler."[48]

Bütün bunlar gösteriyor ki, insan, kendi arzu ve iradesiyle yine kendi zararına veya faydasına olan hareket ve yaşayışı seçmekte ve ona göre hüküm giymektedir.

Şimdi bu bahsin bir özetini yapalım:

1-) Filozoflardan Deterministler ve Fatalistler ile İslâm filozoflarından Cebriyeciler ve Kadercilerin hükmü:

İnsan, iradesinde ve yaşayışında asla hür değildir. Kendi kendine oluşmuş yahut Allah tarafından konmuş birtakım kanunların baskısı altındadır.

2-) Yine filozoflardan liberalistler ile İslâm filozoflarından ihtiyariyeciler ve hürriyetçilerin hükmü:

İnsan, iradesinde ve yaşayışında, tam hürdür, onu hiçbir şey baskı altında tutamaz.

3-) Peygamberlerin görüşü ve buna uygun olan ehlisünnetin yani "itidaliye ve iktisabiyenin" görüşü ve hükmü: İnsan, iradesinde hür, fakat yaşayışında mecbur olduğu durumlar da var, hür olduğu durumlarda…

Burada şöyle bir soru daha soralım.

İnsan, kendi nefsinde, yerde ve gökteki yani evrendeki varlıklar üzerinde herhangi bir değişiklik yapabilir mi yapamaz mı?

Bu soruya yukarıdaki üç grubun verdiği cevaplar vardır. Bu cevaplara dikkatle eğilmemiz icab ediyor.

1 - Deterministler:

Bunlar, evrendeki gördüğümüz bu nizam ve intizamın uzun yıllar içerisinde kendi kendine oluştuğunu ve bugünkü şeklini aldığını daha sonra bu kanunların değişmez, mecburi kanunlar olduğunu söylerler. Fakat bu böyle olmakla beraber insan, bilgisi arttıkça bazı kanunların verdiği neticelerde değişiklik yapılabilir. Mesela: Bir kadının yumurtası erkek tohumu tarafından aşılanırsa ondan bir çocuk dünyaya gelir. Fakat insan, kadın yumurtasının aşılanmasına engel olursa çocuk dünyaya gelmez ve böylece doğum kontrol altına alınmış olur. Herhangi bir sebeble doğum yapmayan bir kadının bu arızası giderilebilir ve doğum yapabilir.

Doğan bir insan ölecektir. Fakat bir insan ölüme mani olabilir. Şayet bunlar yapılamıyorsa, bu bilgilerimizin henüz noksanlığından yapılamamaktadır.

Bir kavak kendi kendine bırakıldığı takdirde yine kavak olarak kalacaktır. Ama insan o kavağı kesmek suretiyle ondan bir kalem yapabilir. Böylece kavak değişir ve kalem olur.

Aynen bunun gibi insan, öteki varlıklar üzerinde de değişiklik yapabilir.

---

48 Yunus, 44.

2 - Cebriyeci ve Fatalistler yahut takdirciler:

Bunlar, insanın varlıklarda ve olaylarda değişiklik yapamıyacağını, Allah nasıl takdir etmiş ise o şekilde olacağını söylerler. Mesela; Hastalanan bir insanın bu hastalığı Allah'ın bir takdiridir. Önüne geçilemez." derler.

"Tedbirini terk eyle, takdir hüdanındır.

Sen yoksun o varlıklar, hep vehmü gümanındır." derler.

3 - İnsan iradesinde ve yaşayışında tam hürdür diyenler:

Bunlara göre insan, yaratıcı bir niteliğe sahiptir her şeyi yapabilir.

4 - Ehl-i Sünnet yani "itidaliye ve iktisabiyeci" olanlar:

İnsan, Allah'ın kendisine verdiği bilgi ve kuvvet sayesinde gücünün yettiği şeyleri yapabilir.

Görülüyor ki bu dört grup içerisinde sadece cebriyeciler ve takdirciler insanı hiçbir şey yapamaz olarak görüyor ve insanı ezeldeki alın yazısına terk ediyorlar.

Diğerleri ise insanın bir şeyler yapabileceğini kabul ediyorlar. Ancak bunlardan deterministler ile indeterministler çok aşırı bir görüş içerisindedirler.

Deterministler ile indeterministler insanın her şeyi yapabileceğini, ehlisünnet ise ancak gücü nisbetinde bir şeyler yapabileceğini savunuyorlar.

Bu iki görüşü Kur'an-ı Kerim şu olay ile tespit etmektedir.

"Allah, kendisine saltanat ve mülk verdi diye (azarak) İbrahim'le Rabb'i hakkında mücadele eden Nemrud'u görmedin mi? İbrahim O'na: "-Benim Rabbim (kudreti ile) hem diriltir hem öldürür" dediği vakit Nemrud: "-Ben de diriltir, öldürürüm" demişti. İbrahim (a.s.) "-Allah güneşi doğudan getiriyor, haydi sen onu batıdan getir" deyince Nemrud, şaşırıp kaldı. Allah zalimler kavmini muvaffak etmez. Nemrud, öldürülmesi gereken bir kimseyi azad edip, bir suçsuzu da öldürmek suretiyle, kendisinin güya diriltmeye ve öldürmeye kadir olduğunu Hz. İbrahim'e karşı söylediği rivayet edilir."[49]

Bu olaya göre insan gücünün yettiği kadarıyla kendinde ve kendinin dışında birtakım değişiklik yapabilir. Fakat kanunlarda hiçbir değişiklik yapamaz. Yani haramı helal, helali de haram yapamaz.

ON BEŞİNCİ FARK

Altyapı - üstyapı konusu

Yukarıda insanın biyolojik ve sosyolojik yapısı üzerinde durmuştuk. Ondan önceki kısımda ise, evrenin statik ve dinamik varlıklardan ve unsurlardan ibaret olduğunu

49 Bakara, 258.

söylemiştik. Burada işleyeceğimiz konu bu bahislerle ilgili olduğu için biraz açıklamamız gerekiyor.

1-) Peygamberler: Kâinatı yaratan ve ona ilk sebeb olan Allah'ın emridir. Ona "ol" demiştir o da olmuştur. Allah yaratılmamıştır. Ezeli ve ebedidir. O ne ruhtur ne de maddedir. Fakat maddeyi de ruhu da o yaratmıştır. Allah bilinebilir ve görülebilir fakat kelimeler ve çizgilerle tarifi mümkün değildir. Bu durumda Allah bilgisi insanların kendi içlerinde sakladıkları bir bilgidir. Kâinattaki varlıklar hem maddî, hem statik, hem dinamik hem de rûhîdir.

2-) Maddeciler: "Kâinatın aslı ve ilk sebebi maddedir. Madde yaratılmamıştır. O ezeli ve ebedidir. Ruh ve Allah yoktur. Kâinattaki düzen milyonlarca yıl önce maddenin kendi içinde verdiği mücadele sonucu kendi kendine var oluşmuştur" diyorlar.

3-) İdealistler: "Kâinatın aslı ve ilk sebebi ruhtur. Ruh yaratılmamıştır. O ezelî ve ebedîdir. Madde ruhun görüntüsüdür. Aslî bir varlık değildir. Ruh son derece hareket halindedir" diyorlar.

Böylece filozoflar tek Allah inancına peygamberler gibi yükselemiyorlar. Buna karşılık kâinatın ya tamamen maddeden yahut tamamen ruhtan ibaret olduğunu söylüyorlar. Ve doktrinlerini de buna dayandırıyorlar.

Bu demektir ki, insandan önceki varlıklar iki gruba ayrılır. Ya maddedir ya ruhtur. Peygamberlere göre ise hem maddîdir hem de rûhîdir. Fakat onlardan önce ve onları yaratan Allah vardır.

Maddeci filozoflara göre onlardan yani insandan önce sadece madde olduğu için insanın altyapısı maddi ve ekonomik meselelere dayanır. Eğer ruh varsa onu madde yaratmıştır. Çünkü insan beyni maddîdir. Düşünce ise ruhîdir. Düşünceyi maddî olan beyin yarattığına göre önce madde vardır ve sonra maddenin yarattığı ruh vardır. Bu sebeble bütün düşünce inanç ve duygular insanın üst yapısını teşkil ederler. İnsanın altyapısını ise maddi varlıklar ve maddi ihtiyaçlar temsil ederler, eğer altyapı denen maddi varlıklar değişirse, üstyapı denilen inanç düşünce ve duygular da değişir.

İdealist filozoflar ise bu görüş karşısında şaşırmışlar ve altyapı üstyapı meselesi üzerinde bu görüşü yıkabilmek için çok uğraşmışlar ve neticeye varamamışlardır. Sadece üstyapı denilen inanç, duygu, düşünce ve sezgilerin altyapıyı değiştirdiğini böylece de ruhun madde üzerinde hâkim olduğunu söylemişlerdir. İdealizmin bu aczi üzerine maddecilik görüşü insanlığa hâkim olmuştur. Şimdi dünyada altyapının ekonomik olduğu hâkim şekilde kabul edilmiştir. Bütün devletler ve milletler bu nokta üzerinde dönüp dolaşıyorlar. Materyalizmin Karl Marx eliyle böyle bir temele oturtulmasından şimdiye kadar yapıla gelen felsefî münakaşa yön değiştirmiş bulunuyor.

"Evrenin aslı madde midir, ruh mudur, yoksa başka bir şey midir? Şeklinde münakaşa ediliyordu. Fakat bugün herkes tarafından bilerek, bilmiyerek kabul edilen altyapı üstyapı meselesi üzerine maddeciler diyorlar ki:

“Beyin maddi bir organdır. Düşünce beynin ürünüdür. Hâlbuki düşünce madde değil ruhtur. Şu halde ruh maddenin bir ürünüdür. Önce madde vardır, sonra ruh... Eğer Allah ruh ise, onu madde yaratmıştır. Yani buna göre materyalistler ruhu kabul etmişlerdir. Fakat maddenin önceliğiyle...

Burada birkaç maddelik açık itiraz kapısı var.

1-) Beynin sadece maddeden ibaret olduğu nasıl kabul edilir? Çünkü beyin dinamizmini kaybederse sapasağlam olduğu halde çalışamıyor iş yapamıyor ve düşünce üretemiyor, yaratamıyor. Demek ki beyin aynı zamanda dinamik bir yapıya da sahiptir ki bir fonksiyon gösterebiliyor.

Bu sorunun cevabında kolaycılığa kaçıp yine onu da madde yarattı diyemezsiniz. Çünkü maddeyi madde yarattı demiyorsunuz. Düşünceyi, yani ruhu madde üretti, ya da yarattı diyorsunuz.

Şunu anlamamız lazım: Nasıl ki insandan sonra, onun tarafından ortaya konan eserlerde “insanın” gücünü, yahut insanın düşünce ve iradesinin gücünü görüyorsak, insandan önce ve insanın hiçbir dahli olmadan, ortaya konmuş olan evren ve onda bulunan insan dâhil bütün varlıklarda da Allah’ın irade, istek ve yaratma gücünü görmekteyiz. O zaman anlarız ki, ne madde ruhu yaratmıştır, ne de ruh maddeyi. Bunların hepsini yaratan Allah’dır. Ve Allah, ne maddedir, ne de ruhtur. Lakin Onun ortaya koyduğu eserlere bakınca, son derece güçlü ve kudretli birisi olduğu anlaşılmaktadır. Maddeden önce O vardır, ruhtan önce de yine O vardır. O, var olması zaruri ve mecburi birisidir.

Önümüzdeki bilgisayar makinasını insan beyni ürettiyse, insan beynini kim üretti? Bunu bulursanız problemi çözmüş olursunuz.

Burada ölmüş diye karar verilmiş birisini düşünelim. Önümüzde duruyor. Hiç hareket yok, beyin dâhil tüm organları sağlam. Fakat beyin, düşünce üretmiyor! Eğer düşünce ruh ise, mana ise ve beyin tarafından üretiliyorsa, hani nerede?

Maddeciler, çapında bir yalan söyleyip insanları aldatıyorlar. Ve milyonlarca insanın bu uğurda ölmesine ve öldürülmesine sebep oluyorlar. Burada bir söz daha söylemek istiyorum. İnsandan sonra onun iradesine, isteğine, düşüncesine dayanarak, yani, onun hayal ettiği, suretlendirdiği, şekil verdiği eserler, onun düşüncesinin ürünüdür. Buna göre insan eliyle, ortaya çıkan binalar, makinalar ve benzeri maddi varlıklar, temelde insanın ürünüdür. İsterseniz buna, beynin ürünüdür de diyebilirsiniz. Bu takdirde “düşünce beynin ürünüdür” diyenler, insan tarafından ortaya konan maddi eserlerin planı, tasarımı ve projesi bunlara dayanan eserler, neyin ürünüdür? Bunların hepsi, “düşüncenin bir süreç içerisinde giderek maddeye dönüştüğü bir olay” değil midir? Bu durumda düşünce eğer ruh ise, onu da madde yaratıyorsa, görülüyor ki, maddî olan pek çok eseri de, “düşünce” yani “ruh” yaratmıyor mu? Bunların hepsini “insan beyni”’nin ürünü kabul edelim. Burada da şunu soralım: “İnsan ve onun diğer organları meyanında “beyin”, neyin ve kimin ürünüdür?

2-) Düşünce, duygu, inanç denilen şeyler beyin aracılığıyla, henüz görünür hale

gelmeden önce, beyin üzerine etki yapan şeyler nelerdir acaba?

Karnı son derece acıkmış bir insanın, pastacı vitrinine bakarken, beyninin yarattığı düşünce bir gıda meselesi olması sebebiyle maddi temele dayanır. Fakat herşeyi yerinde olmasına karşılık, kendisinde sıkıntı bulunan bir insanın, yeşillik, gülük-gülistanlık ve bir deniz kenarında bulunduğu zaman beyninin yarattığı düşünceyi maddi bir temele dayamak mümkün müdür? Çünkü vitrindeki pastayı yemek ve mideyi doyurmak mümkün, ama deniz kenarında yeşillik içerisinde bulunurken, böyle bir şey yok... Fakat insan birinde karnı doyunca, birinde içi açılınca rahatlıyor. Demek ki beyin, insanın ihtiyaçlarını teşkil eden dinamik ve statik etkileri düşünce haline getiren bir organdır.

3-) Eğer mesele altyapı üstyapı ise bunu şöyle belirlemek gerekir. Düşüncenin beyne bağlanması, bizi neticeye götürmez, insanın evrene bağlanması götürür. İnsan evren içerisinde yaşar ve ona bağlıdır. Evrendeki unsur ne ise, insana o şekilde etkileri olacaktır. Bize göre de maddecilere göre de evrende hem statik varlıklar, hem de bu varlıklara hareket ve canlılık veren dinamizm mevcuttur. Şu halde insan evrenin özü ve bir ürünüdür. İnsanın yapısında da statizm ile dinanizm birleşmiş demektir. Böylece insan statik yapısıyla evrenin statik yönüne, dinamik yapısıyla da evrenin dinamik yönüne bağlıdır. Ve işte insana gelen etkiler bu yoldan gelir. Beyin aracılığıyla düşünce, duygu ve inanç şeklinde görünür.

4-) Başka bir şekil daha var. Aslında üstyapı ile altyapının yerini insanda çok iyi tesbit etmek gerekir. Şöyle ki: 1- İnsanın hareketleri, eserleri, yaptığı işler iradesine dayanır. Yani irademiz, önce isteği, sonra düşünceyi, sonra tasavvur ve tahayyülü, sonra şekil ve sureti doğurur. Daha sonra onu plan haline getirir, sonra da iş ve eser haline dönüştürür. Beyinden çıkan ruhsal yapıdaki bir istek, maddîleşerek eser haline gelir. 2- İradeden önce herhangi bir duygu vardır ki, o iradeyi etkiler. 3- Düşünceden önce evren ve insanı çevreleyen varlıklar vardır. Bu varlıklar insanı etkilerler. Bu duruma göre insanda "irade", zirveyi temsil eder. Herhangi bir hareket iradeye dayanmak durumundadır. Şu halde etki edenler ise düşünceler, duygular ve inançlardır. Aslında bunlar da, insanda sonradan doğduğuna göre, düşünceler, duygular ve inançlar insandan önceki varlıkların, insana yaptığı etkilerden doğmaktadır. Şu halde insanın altyapısı insana tesir eden ve insandan önce varolan varlıklardır. Üstyapısı ise insanın "irade" noktasıdır.

Evet, altyapı üstyapıyı belirler. Eğer altyapının statik yönü insanın iradesine fazlaca tesir ederse, insanın hareketleri statik varlıklar tarafına gider. Eğer altyapının dinamik yönü insanın iradesine fazlaca etki ederse, hereketleri o doğrultuda olacaktır. Bu konuya ileride tekrar döneceğiz.

Peygamberlere göre:

Peygamberler, bütün varlıklardan önce ve o varlıkları yaratan yani onların yaratılmasına sebeb olan bir zatın bulunduğunu kabul ederler. Bu zata Allah derler.

Allah her şeyi yaratandır. Fakat kendisi yaratılmış değildir. O her zaman vardır. Başkalarının desteğine ve yardımına muhtaç değildir. Bilakis öteki bütün varlıklar onun desteğine ve yardımına bağlı ve muhtaçdır. Kendi kendine var kendisi için

vardır. O, ne maddedir ne de ruhtur. Ruhu da maddeyi de o yaratmıştır. Allah bilinebilir, görülebilir. Fakat bir benzeri ve zıddı olmadığı için kelimelerle tarifi ve müşahhas tanımı yapılamaz. Ancak bilen ve gören kimse ifade edemese de kendisinde Allah'a ait sarsılmaz bir bilgi var olur. Böylece Allah'ın bilinmesi her şahsın kendisinde olduğu için buna sübjektif bilgi denir. Bu noktada bilgi ile iman birleşir ve yıkılmaz bir şekil alır.

Allah kendisini tanıtmak için âlemi yani varlıkları yaratmıştır. Bu varlıkların iki temel unsuru vardır. Biri statizm diğeri dinamizm. Eğer dinamizm olmasa statizm de var olamaz. Ve eğer statizm olmasa dinamizm de bir mana ifade etmez. Şu halde statizm ile dinamizm birbirlerini tamamlarlar ve âlem denen varlıklar kendini gösterirler. Böylece madde ve ruh denilen cisimler ve cevherler var olurlar. Maddeler âlemine "Âlemi Mülk", ruhlar ve manalar âlemine de "Âlemi Melekût" adı verilir. Ve yine madde âlemine "âlemi nâsût", manalar âlemine de "âlemi lahût" denir.

Yine Allah insanı yaratmıştır. İnsan da iki temel unsura bağlıdır. Birisi ruh diğeri cesed. Ruh insanın dinamik yönünü, cesed ise statik yönünü temsil eder. Böylece de insan, kendinden önce yaratılmış olan, dinamik ve statik iki unsura bağlı olan âlemi kendi nefsinde toplamış bir varlıktır.

Bu durumda insanın altyapısı iki temele dayanır. Bunun birisi maddi yani statik ihtiyaçlar, diğeri manevi yani dinamik ihtiyaçlardır. Dolayısıyla maddi ihtiyaçlar sahası ekonomiyi, manevi ihtiyaçlar da Psikoloji'yi karşımıza çıkarır. Her iki konu insanın zaruri ihtiyaçlar dünyasını meydana getirir. İşte insanın karşılamak zorunda olduğu bu ihtiyaçlar sahası onun altyapısını teşkil eder. Demek oluyor ki, insanın yaşayabilmesi sadece vücudunun ihtiyaçlarını gidermekle değil, aynı zamanda ruhunun ihtiyaçlarını da gidermekle olacaktır. Eğer bu ikisi arasında denge kurulmazsa insan hayatı, daima buhranlı ve bunalımlı olmaya mahkûmdur.

Üstyapıya gelince: Bunu filozofların söyledikleri şekilde kebul etmek insanın hayatında büyük tehlikeler doğurur. Çünkü onlar, toplumun üstyapısı inançlar-düşünceler, duygular ve ideallerdir, diyorlar. Hâlbuki üstyapı insanın iradesidir. Buna dilek, istek, arzu, tercih gibi isimlerde verilir. Fakat bunların hepsi insanın "istek" sahibi olduğunu ifade ederler.

Biz, elimizde olmayan zorunlu hareketlerimizden ayrı olarak, kendi irademize yani kendi isteğimize uygun olarak hareket ederiz. Toplum hayatı, toplumun istediği yönde doğup gelişen bir hayattır. İster ferd ister aile ister millet ve ister ümmet topluluğu olsun, insan toplumunun hayatı iradelerinin ve isteklerinin bir neticesidir.

Şu halde üstyapı olan irademiz, altyapının etkisiyle değişmektedir. İrademizden önce var olan olaylar ve varlıklar, bizim altyapımızı meydana getirirler. Böylece irademiz, kendisinden önceki olaylardan ve varlıklardan -ki bunlar maddesel varlıklar ile ruhsal varlıklardır- hangisinin daha çok etkisi altında kalırsa, hareket ve davranışlarımız o doğrultuda olur. Eğer irademize etki yapan ruhsal bir olay ya da ruhsal bir ihtiyaç ise, hareketlerimiz o yönde ve o ihtiyacı gidermek için olacaktır. Eğer irademize etki yapan maddesel bir olay ya da maddesel bir ihtiyaç ise hareketlerimiz o yönde ve o ihtiyacı karşılamak için olacaktır. Bu izaha göre insanın üç yönü vardır. Yani insan üç boyutludur.

1-) Altyapının maddi yönü ki ekonomidir.

2-) Altyapının rûhî yönü ki psikolojidir.

3-) Üstyapısıdır ki irademizdir. Bu ise politika ve sosyolojidir.

1-) Allah: Tek varlık yaratıcı, yok edicidir.

2-) Âlem: Yaratılmış varlıktır. Maddesel ve ruhsaldır.

3-) İnsan: Yaratılmış varlık fakat hem ruhsal hem de maddesel varlıkları kendi varlığında toplamıştır. Bu sebeble onun ruhu ve cesedi vardır. Ruh yönüyle ruhsal âleme, cesediyle de maddesel âleme bağlıdır.

İrade: İnsanın bağlı bulunduğu âlemle olan irtibatını idare eder ve bu idareden insan hayatı doğar. Bu hayat ise ya maddesel ağırlıklı olur ya da ruhsal ağırlıklı olur. Fakat asıl itibariyle dengeli olması sağlanmalıdır.

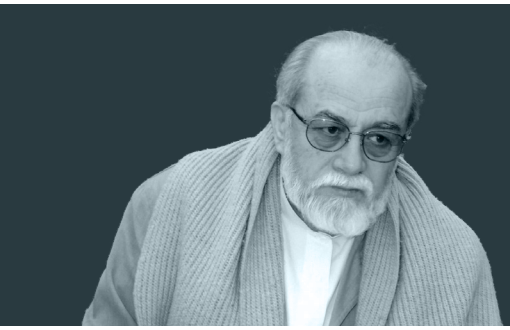

Hasan Hüseyin Varol

DÜŞÜNCELER
İNSANIN KÜRESEL VE EVRENSEL YAPISI

"Sizi ondan (arzdan) yarattık yine oraya döndüreceğiz ve bir kez daha ondan çıkaracağız!" (Taha:55)

"Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve yine oradan çıkarılacaksınız!" (A'raf:25)

1973

TAKDİM

1960'lı yıllarda duymaya başladığımız soğuk savaş sloganları küresel ölçekte yaygınlaşıyor ve "bu düzen değişmelidir" sesleri sokaklarda yankılanıyordu. O günkü dünyada marksizmin destekçisi Sovyet bloku ülkeler bir kutup oluştururlarken buna karşılık kapitalizmin destekçisi Amerika ve Batı bloku ülkelerde karşı kutbu oluşturmuşlardı. Tez, antitez mantığı açısından son derece normal bir çıkış olarak da üçüncü dünya ülkeleri sosyalist bloku oluşturma gayreti içerisindeydiler.

Bu üç kutuplu dünyada insanlar, özellikle de gençler, kafalarına uygun bloklardan birisine meylediyor ve onların iddiasını benimsiyorlardı.

Aslında bu ideolojilerin üçü de maddeci bir temele dayanıyor, biri diğerini yok etmek suretiyle dünya toplumlarına egemen olmak istiyordu. Bu nedenle yürütülen savaşta sayılamayacak kadar genç insanın hayatı söndürüldü, zindanlar doldu doldu boşaldı, işkence ve azabın her çeşidi uygulandı. Marksist ve leninist düzenin adı komünizm olarak lanse edilirken karşısına kapitalizm oturtuldu. İkisine de karşı çıkan bazı ülkelerse sosyalizm adıyla bir çıkış yolu bulup onu öne sürmeye başlamışlardı.

Marks ve Lenin'in olgunlaştırdığı felsefenin diyalektiği, mensuplarını totaliter bir toplum düzenine götürürken, Adam Simit ve yandaşlarının olgunlaştırdığı felsefenin diyalektiği ise mensuplarını liberal bir toplum düzenine götürüyordu. Birbirine

yüzde yüz zıt olan bu iki toplum düzeni iddiasına karşılık, biraz evvel söylediğim ve ikisinin ortası bir yol bulma düşüncesiyle sosyalizm iddiası ortaya atıldı. Fakat sistemin temel felsefesini henüz ortaya koymak mümkün olmamıştı. Çünkü özünde çelişkileri barındırıyordu, bu sosyalizm.

Marksizmin bir temeli vardı. Felsefesi "Her şeyin aslı maddedir, ruh, düşünce ve mana, maddenin ürünüdür." Görüş ve ideoloji bu idi. Kapitalizmin de bir temeli vardı. Felsefesi "önce düşünce, mana ve ruh vardır, sonra madde… Madde düşüncenin ürünüdür" diyordu kapitalistler. Sosyalizm ise aynı temel felsefeye bağlı, ancak fert ve toplum arasındaki dengeyi nasıl gerçekleştireceğini bulamamıştır. Zira marksizm toplumu, kapitalizm ferdi esas almış, sosyalizmse bu ikisi arasındaki dengeyi bulmaya çalışıyordu… Sistemler arası kavga böyle devam edip gidiyordu.

Siyasi ideolojiler dünyasında o gün şu tabirler kullanılıyordu: Aşırı sağ, aşırı sol, ortanın sağı, ortanın solu… Bu sloganlar o kadar yaygın hale getirildi ki herkes bunlardan birisine sığınma hastalığına tutuldu.

Değişik yorumlar yapılıyordu. Fakat aşırı sağdan maksat klasik liberalizm, aşırı soldan maksat da komünizm oluyordu. Ortanın sağı, liberalizmin tehlikesinden kendisini koruyabilsin diye devlete biraz hak tanımak için ortaya atıldı. Aynen bunun gibi ortanın solu da totalitarizmin tehlikesinden kendisini koruyabilsin diye ferde de biraz hak tanımak için ortaya atılmıştı. Yani komünizmle kapitalizm biraz yumuşatılmak isteniyordu. Ya da aşırı sağ ve aşırı sol biraz gevşetilmek isteniyordu.

Sosyalistler bu sloganları çok sevdiler ve bütün ülkelerdeki taraftarlarına bunu söylettiler. Bunun felsefesini ve düşünce ilkelerini oluşturmaya çalıştılar. Öyle ki yaşlanmış koskoca politikacılar bile bu sloganları benimsedi. Örneğin İsmet İnönü CHP'nin son genel kurulunda. "Bundan sonra CHP, ortanın solunda olacaktır" demek durumunda kaldı.

Özetleyecek olursak, şu anda bile aşırı sağ, aşırı sol, ortanın sağı ve ortanın solu şeklindeki görüşler revaçtadır. Fakat burada bir nokta vardı ki oraya kimse değinmiyordu. Sanki hepsi oradan kaçıyordu. O da ortanın kendisiydi... Görüyorsunuz aşırı sağ var, aşırı sol var, ortanın sağı var, ortanın solu var, ama ortanın kendisi yok. Neden?

Bu konular üzerinde epeyce kafa yormak zorunda kaldım. Çünkü çevremdeki gençleri bilgilendirmem gerekiyordu. Bu çalışmalar esnasında gördüm ki ortanın kendisi İslam'dır. Bunun böyle olduğunu bizzat Allah Rasûlünün bir hadisiyle size belgelemek istiyorum. Bakınız "Süneni İbni Mace, C. I, S.6, hadis no:11"de peygamberimiz ne yapmış. Cabir bin Abdillah anlatıyor: "Biz bir gün Rasûlullah'ın yanındaydık, kumun üzerine yani yere dikey olarak düz bir çizgi çekti. Sonra dikey çizginin sağına yatay olarak iki çizgi, soluna da aynı şekilde iki çizgi çekti. Ve sonra elini ortadaki dikey çizgi üzerine koydu da En'am suresinin 153. ayetini okudu.

Allahu Zülcelal bu ayeti kerimede "Benim dosdoğru yolum işte budur, buna tabi olunuz! Sakın diğer yollara gitmeyiniz! O yollar sizi parça parça eder ve O'nun yolundan ayırır!" buyurmaktadır.

Bana göre bu hareket, Rasûlullah'ın yaptığı bu iş bir mucizedir. İçinde yaşadığımız dünyada görüyorsunuz her toplum kendine bu yollardan bir yol tutturmuş gidiyor.

Üçüncü dünya ülkeleri diye bilinen ve sosyalist bloku oluşturan devletler topluluğunun başkanlığını yapan Hindistan başbakanı, yanılmıyorsam İndira Gandhi "Bütün sosyalist ülkelere sesleniyorum! Komünizm ve kapitalizmin karşısında sosyalizmin çözemediği, çözmekte aciz kaldığı yeni bir çıkış yolunun, yeni bir toplum düzeninin acilen bulunması kaçınılmaz hale gelmiştir." diyordu. Bunu zaman zaman kendi aralarında toplanan sosyalist blok ülkelerinin bir toplatısında söylemişti İndira Gandhi.

1960-1980 yılları arasında Konya'da yeni yeni hareketlenen gençlik gruplarıyla tanışmıştım. Mimarlık Mühendislik Akademisi, Eğitim Enstitüsü ve Yüksek İslam Enstitüsü gibi yüksekokul öğrencilerinin aralarına girmiştim. Gençlerin bu düşüncelere kaymaya başladıklarını gördüm. Büyük ve güçlü devletler tarafından desteklenen bu ideolojiler onları kendilerine çekip bağlıyor ve kutuplaşma başlıyordu. Bir tarafta marksist, leninist ideoloji grupları, diğer tarafta kapitalist ideoloji grupları vuruşuyorlar, vuruşturuluyorlardı.

Tam bu noktada merhum Alparslan Türkeş Türk gençlerini korumak için bir düşünceyle "Dokuzışık" felsefesini bir ülkü olarak ortaya koydu. Sağ ve sol gruplara karşı ülkücü gruplar olarak bir varlık ortaya çıkarıldı. Bendeniz de bir süre bu grubun içerisinde yer aldım ve çalıştım. Fakat bizzat merhum Türkeş Bey'le üçüncü yol adını verdiğim konuyu tartıştım.

Üçüncü yol adını çok sevdi, benimsedi. Ancak, muhtevasını aynı sıcaklıkla benimseyemedi. İnançlı olmasına rağmen, günün ve dünyanın şartları karşısında ideolojiyi sakıncalı buldu. Ben de o andan itibaren o gruptan ayrıldım.

Tesbit etmiş olduğum çıkış yolunu epeyce olgunlaştırdım. Komünizme, kapitalizme ve sosyalizme karşı İslam'ın insan felsefesini, ekonomik ilkelerini, sosyolojik ilkelerini ve benzeri bütün konuları tesbit ettim. Sonra bunları bana bağlı gençlere ulaştırdım. Sohbetler, seminerler ve konferanslar yoluyla kendilerine İslam'ı tanıtmaya çalıştım.

Elinizdeki kitapta okuyacağınız konular, o günkü Türkiye ve dünyada revaçta olan görüşlere karşı 1973 yılında yapılmış bir konferansta yapılan bir konuşmanın temelidir. Ancak, zaman içerisinde yeni kaynaklardan da alıntılar yaparak biraz güncelleştirmeye çalıştım. Kaybolup gitmesin diye de bir kitap formatı içerisinde hazırlayıp kütüphaneme koydum.

Zaman zaman bugünün gençlerinden gören ve duyanlar oluyor. Bunları alıp okumak istiyorlar. İnşallah faydalı olur. Doğaldır ki bu konuşmanın muhatabı olan gençlerin büyük bir kesimi İslam'dan, onun dünya görüşünden ekonomik ve sosyal görüşlerinden haberi olmayan gençlerdi. Hedef kitlemiz onlar olunca, konuşmanın dili, mantığı ve anlatmak istediği görüş ve düşünceler de böyle gelişti. Tartışma, araştırma ve çözüme ulaştırılacak noktaları olabilir. Bunu hiçbir zaman yadırgamıyorum, zaten.

Oku araştır sor şüpheler gitsin
Üstünde duracak çok konu vardır
Ne kadar acele giderse gitsin
Her işin bir başı bir sonu vardır

İnsan anasından özgür doğarmış
Toplum da önüne yollar koyarmış
Onlardan birini seçip uyarmış
Onun çün her kulun bir yolu vardır

İnsanda var olan iz'an gücüdür
Gönülde var olan idrak gücüdür
Edebi koruyan irfan gücüdür
Kalplerin bir darı bir bolu vardır

Bereket ne sağda nede soldadır
Ne gözde kulakta ne de koldadır
Hakikat daima orta yoldadır
Her oluşun önce bir ol'u vardır
İnceden inceye hesabı yapan
Zerreyi küreyi ayakta tutan
Milimi santimi miskali tartan
İbrenin bir sağı bir solu vardır.

Hasan Hüseyin Varol
Konya - 2009

KÜRESEL AÇIDAN İNSAN

İnsan Nedir?

Bu soruya bugüne dek çeşitli cevaplar verilmiştir. Onu herkes başka başka anlamış olmakla beraber, belli noktalarda birleşen anlayışlar ve görüşler de vardır. Ancak deneysel ilimlerin gelişmesi ya da gelişmeye devam etmesi nedeniyle insanın da gerçek durumuyla anlaşılması yönünde çalışmalar sürdürülmektedir. Henüz bitmemiş ve insanın ne olduğu hakkında kesin cevap verilmemiştir. Gerçi Kur'an-ı Kerim'e göre insan, yeryüzünde Allah'ın halifesidir. Tartışma Kur'an'ın dışındakiler arasındadır.

Bireysel yapısı itibariyle insan tahlil edilirse onun önce ikiye ayrıldığını görürüz.

Birisi: Vücud, cesed, cisim, ten, beden gibi kelimelerle ifade ettiğimiz yönüdür ki, buna insanın maddî veya küresel tarafı denir. İnsanın bu maddî tarafına, yeni ifadesiyle biz insanın biyolojik tarafı diyebileceğimiz gibi, insanın fiziksel yönü de diyebiliriz. Çünkü bu yönüyle insan, dünyaküreyi oluşturan unsurlardan meydana gelmektedir. Eskiler buna "Anâsır-ı Erbaa" derlerdi. Dört unsur ki, "toprak, su, hava ve hararet" tir.

Diğeri; Ruh, nefs veya can diye ifade edilen tarafıdır ki, buna insanın manevî tarafı denir. İnsanın bu manevî tarafına da yeni ismiyle psikolojik tarafı diyebileceğimiz gibi, metafiziksel yönü de diyebiliriz. Ancak, ben konuyu küresel ve evrensel kelimelerini kullanarak ele almak istiyorum. Bununla insanın bir dünyaküreye ait tarafının olduğunu, bir de evrene ait tarafının olduğunu anlatmak istiyorum. İnsanı böyle incelemek niyetindeyim. Tarih boyunca insanın tanıtılması üzerinde yapılan fikir münakaşalarında varılan neticeler şu şekilde ve üç nokta üzerinde toplanır:

1-) Her şeyin aslı maddedir. Yani her şeyin aslı görülebilir, ölçülebilir, deney yapılabilir bir varlıktır. İnsan maddî bir varlıktır. Maddî varlığın ihtiyaçları da maddî olur. Deney ve tecrübe edilemeyen, ölçülüp tartılamayan şeylerin varlığı kabul edilemez. Bu sebeple ruh, melek, cin, fikir vs. gibi deney dışı, madde üstü birtakım varlıkların bulunduğu iddiası madde ölçüleri açısından doğru değildir.

Bu kararı verenlere Maddeciler, Materyalistler denir, Bunlar maddeye ağırlık verirler, her şeyi bu açıdan ele alırlar. İnsan üzerinde rûhî ve fikrî bir tesir kabul etmezler. Çağımızda en geniş anlamıyla bunun adına Tarihi Maddecilik denmektedir. Hayatı bu dünyadan ibaret görürler. Öldükten sonra dirilmenin olacağına inanmazlar. Hâlbuki insana ve onun hayatına bu tür bir bakış tek gözle bakıştır. Tek taraflı bir bakıştır. Onu anlatamaz.

2-) Her şeyin aslı ruhtur, manadır, fikirdir. İnsan da rûhî, manevî ve fikrî bir varlıktır. Böyle bir varlığın ihtiyaçları da bu türden olacaktır. Varlıklar sadece deney ve tecrübe ile değil, kalb, gönül, sezgi ve akıl yoluyla da bilinirler. Bu sebeple de ruh, nefis, melek, cin, fikir vs. gibi varlıkların hepsi birer olgudur ve vardırlar. Bu tür varlıklarsa sezinlenerek, anlanarak, yaşanarak, inanarak ve aklederek bilinirler. Bu görüş insanın maddî ve bedensel yönünü kabul etmediği için onu tam olarak anlatamaz.

Bu kararı verenlere de Manacılar, Ruhçular ve İdealistler denir. Bunlar maddecilerin aksine, manaya ağırlık verirler, her şeyi bu açıdan ele alırlar. İnsan üzerinde maddenin tesirini kabul etmezler. Buna da en geniş anlamıyla Tarihi İdealizm denebilir. Bu tavırlarıyla bunlar da tek gözlü, tek yönlü ve tek taraflı bir bakış sahibidirler.

3-) Her şeyin aslı madde ile manadan, ruhla bedenden, fizikle metafizikten mürekkeptir. İnsan da cesetle ruhtan ibaret bir varlıktır. Onun ihtiyaçları hem biyolojik, hem de psikolojik olur. Varlıkların madde tarafı deney ve tecrübe ile rûhî tarafı ise sezgi, akıl, idrak ve doğru haber yoluyla bilinir. Bu sebeple varlıklar ve şeyler deneyle, tecrübe ile ölçü ve tartı ile bilindikleri gibi nefis, melek, cin ve fikir de sezilerek, anlayarak eserleriyle ve yaşanılarak bilinirler.

Bu kararı verenlere Terkipçiler, Sentezciler, Dengeciler denilebilir. İslam kaynaklarına göre îtidâliye, iktisâbiye denir. Bunlar maddeciler gibi sadece maddeye, manacılar gibi sadece manaya ağırlık verip de insanı ikiye bölmezler. İnsanı bir bütün kabul ederler. Bunlara göre insan, hem maddî hem de manevî, tesirler altında yaşar. Buna da en geniş anlamıyla Tarihi Sentezcilik denebilir. Bu görüşte ruh ve beden bir bütündür. Madde mana bir bütündür. Dünya ve ahiret inancından kaynaklanan hayat bir bütündür.

Bu üç ana görüş arasında yapılan mücadele çağımıza kadar gelmiştir. Ancak bunlardan birinci görüş, yani maddecilik, pozitif ilimlerin gelişmesi sonucu ruhçuluk görüşünü mağlup etmiş ve hükümsüz bırakmıştır. Şimdi içinde bulunduğumuz çağın insanları arasında hâkim kanaat birinci görüş üzerindedir. Yani çağımız materyalist zihniyete sahip bir çağdır. Geçmiş çağlarda zaman zaman olabildiği gibi. Buna sekülerizm denmektedir. İnsanın dünyevileşmesi, her şeyi bu dünyadan ibaret görmesi, hayatı bu dünyadaki hayat olarak görmesidir.

Fakat maddî ilimlerin, fen ve tekniğin bu kadar ilerlemesine rağmen materyalist anlayış, insanı buhrandan, bunalımdan bir türlü kurtaramamıştır. İnsan soyunun buhranı ve bunalımı bugün had safhadadır.

Daha önce de sadece manaya ehemmiyet veren ve maddeyi inkâr eden insanın aynı buhrana ve aynı huzursuzluğa düşmüş olduğu dönemlerde olduğu gibi.[50]

Bundan sonraki çağlarda üçüncü görüşün hareketi başlayacaktır. İnsanın sadece maddeden ibaret olduğu veya sadece manadan ibaret olduğu düşüncesine yer kalmamıştır. İnsanın mutlu olabilmesi, huzura erebilmesi, hem maddî ihtiyaçlarının hem de manevî ihtiyaçlarının aynı değerde ele alınmasıyla mümkün olacak ve insan ancak o zaman dengeli bir hayata geçebilecektir. Aslında olması gereken budur. Ancak, bugün dünyayı yönetenlerde bu şuur yok.

Bundan önceki çağlarda zaman zaman insanın hayatına yalnız mistik ve maneviyat düşüncesi hâkim olmuştur. Bu yüzden maddî ihtiyaçlar geri plana atılmış ve ilerleme olmamıştı. Modern çağda ise insanlığın hayatına sadece maddîlik hâkim bulunuyor. Manevî ihtiyaçlar geri plana atılmış ve buhranlar başlamıştır. Şimdiye kadar ikisinin de tecrübesini yapan insanlık bundan sonra üçüncü hükmü verenlerin yolunu deneyecektir, denemelidir. Yani insanoğlu bundan sonraki hayatına Sentezci görüşün prensipleriyle devam edebilecektir ki bu görüş: İnsanın maddî ihtiyaçları ne kadar mühimse, manevî ihtiyaçları da o nisbette mühimdir görüşüdür. Hakikat apaçık ortadadır. İşte insan ancak bundan sonra yaratılışına uygun bir yol bulabilecektir. Bunu bir felsefe egzersizi olarak görenler ve düşünenler olacaktır. Öyle de olsa bu bir gerçektir. İnsanın vücud ve cisim yönünü ele alan ve onu en ince parçasına kadar tahlile tabi tutan ilimler ortaya konmuştur. Tababet ilminin gelişmesiyle insanlık yeni ve büyük veriler kazanmıştır. Biyoloji ilmi nihayet canlı varlıkların vücudlarını yapan ilk yapı taşının hücre olduğunu ortaya koymuştur. İlim hücreden öteye de geçmeye çalışmaktadır. Bugün hücrenin de ötesine geçilmiş, "genetik"

---

50 Bkz: Bu konuyu gayet güzel bir biçimde anlatan bir makale Tuncay İmamoğlu'nun "Ortaçağ Batı Dünyasında Din-Siyaset İlişkisi ve Sekülerleşme Seyrine Genel Bir Bakış" başlıklı makalesidir. Maarife, Yıl:1, Sayı:2, 2001 S.99–106.

diye bir bilim dalı ortaya konmuştur. İnsan vücudunu oluşturan hücrelerin karakterlerini belirleyen genlerin haritası bile çıkarılmıştır.

İnsanın ruh ve mana yönünü ele alan ve onu en geniş tarafıyla inceleyen "ruhbilim" dediğimiz psikoloji ilimleri keza çok ciddi ilerleme içerisindedir.

Ruhun cesed üzerinde tesirleri olduğu gibi, cesedin de ruh üzerinde tesirleri vardır.[51] İnsan dediğimiz mürekkep vücut, ilmin bugün vardığı sonuçlara göre bütün mevcudiyeti ile çalışmaktadır Ruhu ayrı, cesedi ayrı düşünmek mümkün değildir. Ve İnsanın hayatını bu düşünce doğrultusunda şekillendirmek çok tehlikeli sonuçlar doğurmuştur, doğurabilecektir. İnsan her iki yönüyle ele alınmadığı sürece netice, doğru ve isabetli olmayacaktır.

Müsbet ilmin, ileriye gittikçe ortaya koyacağı şey, insan vücudunun ruh ile cesedden mürekkep bir varlık olduğudur. İlahi soruların açıklanabilmesi, yakın varlık olan insanın açıklanabilmesiyle mümkündür. Bizim görüşümüze göre insan, ne sadece maddeden ibaret bir varlıktır, ne de sadece ruhtan ibaret bir varlıktır, o ikisinin birleşmesiyle meydana gelmiş bir bütündür. Bu sebeple ruhun vücut üzerinde tesiri olduğu gibi vücudun da ruh üzerinde tesiri vardır. Bizim bu görüşümüzün en açık delili bizzat insanın hayatıdır. Tarih boyunca insan hayatı gözden geçirilirse görülecektir ki o, bu ikisi arasında boğuşarak gelmiştir. Ve öylece de gidecektir.

İnsan Nelerden Yaratılmıştır?

Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de Yüce Yaratıcımız Allah, insanı nasıl yarattığını ve nelerden yarattığını açık açık anlatmaktadır. Ancak anlatmış olduğu konuda ifade ettiği bazı terimler, kelimeler ve manalar var ki onları biyoloji biliminin ölçüleriyle, bazılarını fizyoloji ilminin kurallarıyla ve bazılarını da psikoloji biliminin metodlarıyla yeniden ele almak ve bu gün bilimin ulaştığı sonuç ve verileriyle izah etmek gerekmektedir.

Örneğin: A'raf suresinin 11. ayetinde "Andolsun sizi önce yarattık, sonra da şekillendirdik..." diyor. Bundan anlaşılan o ki, birinci safhada yaratma olayı, ikinci safhada ise biçimlendirme, şekil ve suretlendirme olayı gerçekleştirilmiştir.

Konuyu biraz daha açıklayıp detaylandıran Yaratıcı Allah,

"Gerçekten biz insanı kurumuş bir çamurdan, şekillenmiş bir balçıktan yarattık... Ve hatırla o vakti ki, Rabb'in meleklere Ben kuru bir balçıktan, şekillenmiş bir çamurdan, bir insan yaratacağım. Onun yaratılışını tamamlayıp ruhumdan da üfürdüğüm zaman, derhal ona secde edin... "(Hicr, 26-27-28.) demişti, Kur'an-ı Kerim'in bu ayetlerinde yaratılışı anlatılan kişi, insansoyunun ilk ferdi Hz. Âdem'dir. Fakat biraz sonra okuyacağınız ayetlerdeyse hem onun hem de sülalesinin yani zürriyetinin nasıl ve nelerden yaratıldıklarının izahını göreceksiniz.

"Andolsun biz insanı bir çamur özünden, bir çamur sülalesinden yani süzüntünün süzüntüsünden yarattık. Sonra onu muhkem bir yerde (sulb-i pederde yahut rahm-i mâderde) bir nutfe (sperma veya bir embriyon) yaptık. Sonra o nutfeyi (spermayı)

51 Psiko-somatik ilmi bunu anlatmaktadır.

embriyonla birleştirip kan pıhtısı haline getirdik. Sonra onu bir et parçası yaptık. Bir süre sonra o et parçasını kemiklere dönüştürdük ve kemiklere et giydirdik. Sonra onu yepyeni ve bambaşka bir yaratılışla yeniden inşa ettik. Şekil verenlerin en güzeli olan Allah'ın şanı yücedir"(Mü'minün, 12-13-14.)

Görüldüğü üzere bu ayetler bize insanın küresel yapısını anlatmaktadır. Onun evrensel yapısıyla ilgili izah da şu ayettedir:

"Sana ruh hakkında soru sorarlar. De ki; Ruh Rabb'imin emrindendir. Size bu konuda pek az bir bilgi verilmiştir." (İsra, 85.)

Bu ayet, insan için ruhun mahiyetini kavramanın imkânsız olduğunu ifade etmektedir. Nitekim "ruhun mahiyeti" problemi, asırlardır insanlığı en çok düşündüren konulardan biri olmakla beraber, halen meseleye nihâi bir çözüm getirilememiştir. Ve öyle görülüyor ki, bundan sonra da getirilemeyecektir.[52]

Evet, ruhun mahiyeti ne olduğu, nasıl bir şey olduğu bilinemiyor fakat bir şeyin var olduğu biliniyor. Ne olduğu, nasıl olduğu bilinemese de varlığı herkesçe biliniyor. Bu da insanın evrenle de bir ilişkisinin bulunduğunu gösterir. Ayrıca, Hac 5, Secde 7, 8 ve 9 ile Sâd 71 ve 72. ayetleri de bu konuyla ilgili olup aynı şeyleri anlatmaktadır. Bunlar insanın küresel ve evrensel yönünü anlatıyor bize... Bir de hem küresel hem toplumsal yönüne işaret eden ayetler vardır. Onlardan sadece iki tanesini alıyorum.

Fûrkan 54'te;

"Sudan (meniden) bir insan yaratıp onu neseb ve sıhriyyet (kan ve evlilik bağından doğan) akrabalıklara dönüştüren O'dur. Rabb'inin her şeye gücü yeter!"

Keza Nisâ suresinin ilk ayetinde ise:

"Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkek ve kadın üretip (İnsansoyunu) yeryüzüne yayan Rabb'inizden sakının..." denilmektedir. Dikkat edilirse burada sosyoloji biliminin prensipleriyle insanın soyu, sopu, kavmü kabilesi, hısım akrabası, içinde yaşadığı toplum ve tüm dünyadaki insanlar söz konusu edilmektedir.

Bu Kur'an ayetlerinde anlatılanları uzun uzadıya incelemek ve araştırmak bilim adamlarının işidir. Bizim üzerinde durduğumuz hususta kullanacağımız kadar belge ve döküman bu ayetlerde vardır.

Yani Kur'an-ı Kerim insan denilen yaratığın fizik ve metafizik olmak üzere iki temel unsurdan oluştuğunu, bunun maddî yönüne beden, vücut, cisim denildiği, manevî yönüne de ruh, şuur, bilinç, düşünce denildiğini ifade ediyor. Biz de bunun birinci, yani maddî bölümünü bireysel ve küresel unsur, rûhî ve manevî bölümünü de evrensel unsur olarak düşünüyoruz. "Ey İnsan, sen kendini küçük bir varlık sanıyorsun. Hâlbuki sende büyük bir âlem dürülmüştür." Bu söz Hz. Ali (RA) Efendi'mize isnad edilmektedir.

---

52 Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meâli – Medine Baskısı, S.289

Şunu anlıyor ve görüyoruz ki insan, beden ve ruhtan oluşan bu iki âlemi birleştiren, bir yönüyle ruha, bir yönüyle de bedene bağlı olan ve her ikisinin isteklerini dengeli biçimde karşılaması gereken bir varlıktır. Bu durumuyla o, hem küresel hem de evrenseldir. Bu iki âlemden gelmekte bu iki âlemden beslenmektedir.

İlk insan Hz. Âdem, yani insansoyunun ilk ferdi özel bir kanunla, yine özel hazırlanmış bir çamur özünden, süzüntüsünün süzüntüsünden yani topraktan yaratılmıştır. Al-i İmran suresi'nin 33. ayetinde bir ıstıfa kanunundan bahsedilmektedir. Buna göre her şeyi yaratabilecek gücün sahibi olan Allah, dünyakürede önce (katı, sıvı, gaz) cisimler sınıfını yaratmıştır. Sonra bu cisimler sınıfından gıdalanan bitkiler sınıfını, sonra bu bitkiler sınıfından gıdalanan hayvanlar sınıfını yaratmıştır. Daha sonra hem bitkiler sınıfından, hem hayvanlar sınıfından, hem de toprak, su, hava ve hararetten oluşan cisimler sınıfından gıdalanan insan sınıfını yaratmıştır. İnsan sınıfı bu sınıfların hepsinden sonra yaratılmış ve onların hepsinden faydalanma yeteneğine sahip kılınmıştır.

Bu anlatılanların hepsi maddî, yani fiziki varlıklardır. İnsanın maddî tarafının dayandığı zemindir. İnsan bu dünyadaki hayatında, bedensel tarafını devam ettirebilmesi için bunlardan gıdalanması lazımdır.

Konunun evrensel ve metafizik tarafına gelince, bu sayılan sınıfları oluşturan fertlerin hepsinde, kendi yapısına uygun ruhsal durumlar vardır. Katı, sıvı, hava ve gaz cisimlerin varlığının devamı, bu maddelerin iş yapabilmeleri, onların görülen maddî yönleriyle birlikte, var olmalarını sağlayan, iş yapmalarını sağlayan fakat görünmeyen bir yönleri de vardır. Bu durum hayvanlar sınıfında çok açıktır. Bitkiler sınıfında da bellidir. Cisimler sınıfında ise yokmuş gibi görünen fakat var olan enerji, zamanla tükenmeye doğru giden bir güçtür. İşte bu gücün takviye eden daha büyük metafizik bir gücün varlığı da görülmektedir. Bununla ilgili bilgiler ileride gelecektir.

Şurası bir gerçektir ki, insan eliyle ortaya konan her eserde, onu yapan insanın istekleri, düşünceleri, duyguları, estetik zevkleri, tasavvur ve tahayyülleri yani bütünüyle o insanın iç dünyası, sahip olduğu irade ve kudret gibi bütün ruhsal gerçekler ona yansır ve o eserde vardır. Ve eser işte böyle bir dünyanın bu metafizik evrenin de temsilcisi, habercisi ve yansıtıcısıdır.

İnsandan önce olan, ayrıca insan ürünü olmayan bütün varlıklar da birer eserdir. Onları yaratan birisi vardır. Bir usta vardır. Örneğin yerküre, güneş, yıldızlar, galaksiler ve bütünüyle "evren" birisinin ürettiği bir eserdir. Her eser, onu yapan ve yaratan zatın gücünü, kudretini, ilmini, istek ve arzusunu, sanatını gösterir. O zatın bu yönünü temsil eder. Allah tarafından yaratılan -insan dâhil- bütün varlıkların vücud bulması onun irade ve dilemesiyledir. Her varlık bir eserdir. Ve her eser onu yapanı bize anlatır. İşte bu yönüyle bakıldığında tüm maddenin, fizîki varlıkların, dünyakürenin ve evrenin aynı zamanda bir de manevî ve metafizik yönü vardır.

Benim anladığıma göre bütün maddelerde ve varlıklarda, onun hem fizik, hem de metafizik yönü birlikte görünür. Çünkü bütün evren hem fiziksel hem de metafiziksel bir yapıya sahiptir. Eğer bunu böyle anlamaz ve görmezsek, insanı da tam olarak anlayamayız, evreni de...

İnsanlar olarak bizim kendilerini göremediğimiz cinler, "Hicr 27"de anlatıldığına göre yerküre henüz soğumaya devam ettiği dönemde o ateşin yalınından yaratılmışlar. Vücudun her yerinden girebilen zehirli bir ateş isimi diyebileceğimiz bir gaz, bir şey. Cinler bundan yaratılmışlardır. Bir de melekler diye haber verilen varlıklar vardır. Bunların da nur denilen bir şeyden yaratıldıkları haber verilmiştir. Melekler ve cinler de insandan önce yaratılmış "görünmezler sınıfı"nı oluşturmaktadırlar. Bunlar ve başka görünmez varlıklar da evrenin, dünyanın metafizik tarafını oluşturmaktadırlar. Ruhlar âlemi de bu metafizik evrene dâhildir.

Ruhlarıyla, melekleriyle, cin ve şeytanlarıyla bütün bu görünmez varlıklar, yani melekler sınıfı hariç, insan diğer sınıfların hepsine egemendir ve onların hepsinden gıdalanmaktadır. İnsan, topraktan, sudan, havadan ve hararetten gıdalanır. Bu yollardan almış olduğu gıdalar, insan vücudunda et olur, yağ olur, kan olur, idrar olur, gübre olur vs. En önemlisi insansoyunun devamını sağlayacak olan erkeklerde sperma ile kadınlarda embriyon olur. Erkeklerde oluşan ve kadın erkek olmanın çekirdeğini oluşturan spermanın içinde yaşadığı sıvıya meni denir. Bu meni gerçekten bir çamurdur. Ve bu meni dışarıdan alınan bütün çeşitli gıdalarla, yerkürenin içinde bulunan bütün özellikleri taşıyan ve insan vücudu tarafından süzüle süzüle meni haline getirilen öyle bir madde olmaktadır ki, işte bu, Kur'an'ın anlattığına tam uymaktadır. Hem de insanın küresel bir yapıya sahip olduğunu anlatmaktadır.

Sperma hücresiyle embriyon hücresinin birleşmesinden sonra harekete geçen yeni vücut çekirdeği bu defa sadece anne tarafından aynı yollarla alınan gıdalarla beslenerek büyümeye başlar. Yine maddî ve fiziki dünyaya bağlı olarak büyümeye devam eder. Artık belli bir devreye gelince kendisine ruh denilen şey verilir. İşte bu, insanın mana yönü, metafizik yönüdür. O insan yavrusu ruhla bedenin, fizikle metafiziğin birleştiği bir varlık olarak dünyaya gelir. Yani küresel unsurlarla evrensel unsurun terkibinden bireysel bir varlık doğar.

Bakara 28'de ifade edildiği üzere ölürken ruh, geldiği metafizik âleme, bedense, geldiği fizik âleme gidecektir. Erkek veya kadın herhangi bir insanın vücuduna henüz girmemiş, fakat hayvanlar, bitkiler ve cisimler sınıfı dünyalarında mevcut olan gıdalar, madde âlemi içerisinde varolduğu halde henüz ruhla buluşmadığı için ölü kabul edilen insan tohumu, baba sulbünde oluştuktan, ana rahminde de embriyonla buluşup geliştikten sonra, canlı varlık oluyor. Böylece Bakara suresinin 28. ayetinde ifade edilen birinci ölüm halinden, birinci hayat dönemine başlıyor... Bu birinci hayat dönemi sona erdiği zaman ruh yine geldiği metafizik evrene, yani ruhlar âlemine gidecek, beden de fizik evrene, yani cisimler âlemine gidecektir. Bununla da ikinci ölüm dönemi başlamış olacaktır. Ayeti Kerime'de işaret edilen ikinci dirilme dönemine geçileceğinde, zamanı gelince ceset yeniden toprak altında oluşacak. Ruh da ruhlar âleminden yani metafizik evrenden inecek, vücutla birleşecekler, bu defa da ikinci hayat dönemi başlayacaktır. Bu ikinci hayatın artık ebediyyen devam edecek bir hayat olacağı Kur'an diliyle bize haber veriliyor.

Bu konuyu bir de büyük âlim M.Hamdi Yazır'dan mümkün olduğunca sadeleştirerek vermek istiyorum. Mü'minün 12, 13 ve 14. ayetlerinin tefsirinde şöyle anlatıyor:

“Andolsun biz insanı çamurdan bir sülaleden yarattık...”

Bir şeyin sülalesi o şeyden sıyrılıp çıkarılan bir netice demek olur. Çocuk çoluğa da sülale denilmesi bu manaya göredir. Bundan dolayı, sülale tabirinden bir silsile manası düşünürüz. Çünkü sülale aslın değil, ondan süzülüp çıkarılan hülasanın ismidir.

“İşte insan yaratılış evrelerinden önce, böyle çamurdan sıyrılıp çıkarılmış bir sülaleden yaratılmıştır ki bu mertebe ilk insan olan Âdem’in yaratılışına ve dolayısıyla insan cinsinin, insan organlarının ilk başladığı evre olmakla, hiçbir insan tohumu ile meydana gelmiş değildir. Zira Âdem insandır ve

“Biz muhakkak insanı en güzel kıvamda yarattık”(Tin,4) ayetindeki ifadeye dâhildir. Ayetin açık manası, bu sülalenin Âdem’den önce olmasıdır.”

“Demek ki, Yüce Yaratıcı, önce çamurdan seçerek bir sülale çıkarmış ve insanı ilk defa o sülaleden yaratmıştır. Hicr suresi 26. ayette yoluna girmiş, şekillendirilmiş balçık denilmiş olan bu çamur sülalesinin, insanlara gıda olarak, insan organlarına ilk dönüşen maddeler olarak düşünülmesi mümkündür ki, bu maddeler çamurdan sıyrılmış çıkmış, madensel veya bitkisel veya hayvansal maddelerdir (elementlerdir). Nitekim sülale, nutfenin (spermin) meydana geldiği gıda maddeleri ile de tefsir edilmiştir ki, bu mana ile bu ayeti yalnız Âdem’e veya Âdem manasında cinse ait olmakla kalmayıp her ferde de doğrudan doğruya uygun olur. Çünkü gıda maddelerinden her insanda insan uzuvları yaratıldığı ve bu şekilde insanın yaratılışına bu maddelerin seçilerek bir başlangıç oluşturduğu bilinmektedir. Bu ise seçilip ayıklanınca ilk insanın yaratılış maddesini idrak için bir delil olur. Ancak sonraki insanlarda bu maddeler, bir insan menisi ile geçmiş olan bir vücut içinde hazım ve temsil olunduğundan bunu, insan bedenine daha önce verilmiş olan hayat gücünün bir eseri olarak düşünmek ve bundan dolayı baba menisinin kuvvetine aitmiş gibi görmek uygun olmaz. Hâlbuki ilk insanın yaratılışında böyle bir düşünceye imkân yoktur. Çünkü bu maddeleri insan şekline sokmak için henüz bir insan varlığı yoktur.”

“Bundan dolayı, O yüce yaratıcının ilk evvel Âdem’i yaratmış olduğu açıktır. Ayetin hatırlattığı esas nokta da budur. Bu açıklamadan anlaşıldığına göre demek olur ki, insan cinsinin ilk yaratıldığı çamur sülalesi, ilk insanın ve ilk insan hücreciklerin yaratıldığı zamana kadar, çamurdan seçilip çıkarılmış olan ve sonra insanın erzakı, hizmetini yerine getirdiği üç mevcut “şey”in özüdür.

Allah Teâlâ çamurdan madenleri, bitkileri ve hayvanları sıyırıp çıkardıktan sonra, bunların hülasasından da insanı hiç yokken yaratmış ve insan bunların sonucu olmuştur.” Bunlar insanın küresel yönüdür.

“Bize ulaşan eserlere göre insanın yaratılışı yukarıdaki üç maddenin yaratılmasından sonra olduğunda bir ihtilaf görünmüyor. Şu halde topraktan insana kadar üç şeyin bütün cins ve nevileriyle gerçek bir tasnifi tam manasıyla bilinse, kuru toprağın ilk insan hücresi haline gelinceye kadar geçirmiş olduğu yaratılış ve seçilme evreleri anlaşılabilecekti. Bundan dolayı madenlerin, bitkilerin ve hayvanların tasniflerine çok önem verilmiş ve zaman zaman değişik bakış açılarından değişik

tasnifler yapılmış ve türlü düşünceler ileri sürülmüştür."

"Sonra onu emin ve sağlam bir karargâhta (rahimde) nutfe haline getirdik yani o insan cinsini veya neslini sağlam bir karargâh olan rahimde yerleşen bir nutfe yaptık. Önce bir çamurdan, bir sülaleden yaratılmış olan insan bundan sonra,

"Sonra onun zürriyetini nutfeden, hakir bir sudan üretmiştir"(Secde-8) ayet-i kerimesine göre, hakir bir su sülalesi olan nutfeden çoğalma yoluyla yaratılarak diğer bir sülale oldu. Hem her nutfeden değil, rahimde yerleşen nutfeden; her rahimde değil, sağlam, aldığını tutan, güçlü ve sağlam bir rahimde. Buradan anlaşılıyor ki, Kur'an'da nutfe yalnız meninin ismi değil, daha çok meni içindeki tohumun ismidir. Zira rahimde karar kılıp yerleşen odur. Bir de zamirinin çekilmiş, sıyrılmış manası ile sülaleye ait kılınması da caiz görülmüştür ki, o çamur sülalesini nutfe yaptık demek olur..."

"İşte nutfe yapıldıktan sonra insan yaratılışı, doğal ve kanuni denilen malum şeklini almış oldu. Yoksa ille başta çamurdan sülalenin, sülaleden insan veya nutfesinin yaratılışı doğaüstüdür. Çünkü henüz bir insan ve tabiatı yoktu. Demek ki insanı yaratan yaratıcı kudret sahibi insan tabiatından başkadır. Herhangi bir şeyin tabiatı ise o şeyin kendisinin dışında olamaz. Onun için bir şey, kendisinin gayrisi olamayacağı gibi, tabiatının gayrisi da olamaz. Bu yüzden tabiat ancak devamlı değişmez bir şey olmak üzere düşünülebilir. Ve bir şey kendisi değişmedikçe tabiatının değişmesine imkân yoktur. Bundan dolayı herhangi bir şeyin tabiatında bir değişme görüldüğü zaman, o şeyin kendisinde bir değişme meydana geldiği anlaşılır ve ona dıştan bir etki aranır. Tabii ilimler adı verilen ilimlerin hiçbiri yoktur ki, tetkik ettiği bir değişmenin ayrı bir sebebini aramasın da kendi kendine tabiatıyla oluvermiş diyebilsin."

"Hatta bu noktada, iyice düşünülünce "tabii ilimler" denilen ilimler, tabiatların kendi kendine değişmesini kabul etmeyip, değişmenin dış etkenlerini arayan ve bu şekilde hiçbir olayın tabii olmadığını ispat eden ilimlerdir. Çünkü bir tabiatın, kendisinin dışında bir eşinden etki almasıyla izah edilen olaylara tabiat demek çelişki olur. Evet, tabiatta değişme, seçilme, gelişme yok değildir. Fakat o seçimi ve gelişmeyi yapan tabiat değil, tabiatlar üzerinde hâkim olan yaratıcıdır. Eğer tabiat hâkim olsaydı, çamur normal olarak kalır, ondan bir sülale çıkamaz, insan ve nutfe gelişmesi ve seçilip çıkarılması olamazdı. Hatta nutfe yaratıldıktan sonra nutfe tabiatından ileri geçemezdi. Bu takdirde bilinmesi lazım gelir ki insanın, tabii sayılan nutfeden meydana gelmesi evrelerinde de insanı yaratan nutfe tabii değil, nutfeye ve rahime o yaratılış değişimini veren Yüce Yaratıcıdır."

"Sonra nutfeyi alaka olarak yarattık. Rahime iliştirip aşılama yaptırarak tutturup pıhtı kan gibi bir tutuk haline değiştirdik."

Şu anda bilimin ifadesine göre ana rahminde aşılanan yumurta bir süre sonra dalında asılı bir kiraz danesi gibi rahim cidarında asılıp kalıyor ve o durum üzere cenin büyüyor. Kur'an-ı Kerim'in "Alak Sûresi" de ismini, insanın bu devresini zikretmekten almıştır.

"Arkasından alekayı mudğa yarattık, bir çiğnem et parçası haline getirdik. Arka-

sından o kemiklere bir et giydirdik, bütün o kemikler, her birine uygun birer et ile donatılarak tamamı zarif bir et kisvesiyle giydirilip, kuşatıldı. Sonra onu bambaşka bir yaratık olarak inşa eyledik. Yani organlarıyla, ruhuyla, kuvvetiyle, boyu posuyla onda güzel bir yaratılış meydana geldi ki, hiçbir mahlûka benzemez, bambaşka bir halk, en güzel surette dilber bir insan oldu., Şimdi yaratanların en güzeli Allah, çok büyük, çok yücedir."[53]

Hac suresi ayet 5'te bu konu şöyle anlatılmaktadır;

"Ey İnsanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki, biz sizi topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan (aşılanmış yumurtadan), sonra uzuvları (önce) belirsiz, (sonra) belirlenmiş canlı et parçasından (uzuvları zamanla oluşan ceninden) yarattık ki size (kudretimizi) gösterelim. Ve dilediğimizi, belirlenmiş bir süreye kadar rahimlerde bekletiriz; sonra sizi bir bebek olarak dışarı çıkarırız. Sonra güçlü çağınıza ulaşmanız için (sizi büyütürüz). İçinizden kimi vefat eder. Yine içinizden kimi de ömrün en verimsiz çağına kadar götürülür; ta ki bilen bir kimse olduktan sonra bir şey bilmez hale gelsin. Sen, yeryüzünü de kupkuru ve ölü bir halde görürsün; fakat biz, üzerine yağmur indirdiğimizde o, kıpırdanır kabarır ve her çeşitten (veya çiftten) iç açıcı bitkiler verir."

"Allah Teâlâ bu ayette, öldükten sonra tekrar dirilmeyi inkâr edenlere karşı, önce, insanın yaratılışının seyrini veciz bir şekilde ifade buyuruyor. Burada insanın nutfe, yani sperma halinden başlayarak dünyaya gelişine kadarki bu oluşumu açıklamıştır.

"Alaka" kelimesi Arapçada "ilişki, kulp, sülük, tutunmak, yakalanmak, donmuş kan" gibi manalarda kullanılmaktadır. İnsanın oluşumunda kullanılan "alaka" kadının, sperm tarafından aşılanmış ve rahme yerleşmiş yumurtasıdır."[54]

Görüldüğü üzere bu ve benzeri Kur'an ayetlerinde insanın maddî ve rûhî yönleri, yani hem küresel hem de evrensel yönleri son derece açık bir şekilde anlatılmaktadır.

Evrensel Açıdan İnsan

İnsanoğlu elinin dokunduğu, gözünün gördüğü, kulağının işittiği, burnunun kokladığı ve ağzının tattığı nesnelere bakarak, içerisinde yaşadığı evrenin hep bu tür şeylerden oluştuğu kanaatine varmıştır. Sonra bu kanaat onu, çok farklı araştırma ve soruşturmalara yöneltmiş, bazen bir çıkış yolu bulduğunu sanmış, bazen de çıkmazlar içerisinde kıvranıp kalmıştır.

İnsanın bireysel yapısında ihmal edilen bir yön vardır ki insan, eğer o yönünü kullanmazsa evrenin nasıl olduğunu anlayamaz. Çünkü gerçekte evren de insanın yapısı gibi bir yapıya sahiptir. İmam Ali Hazretleri insanı "Sen, kendini küçük bir varlık sanıyorsun. Hâlbuki sende büyük bir kâinat dürülmüştür." diye tarif etmiştir.

---

53 Hamdi Yazır, Kur'an Dili, C. V, S.511...

54 Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, S.331

İnsanoğlu yukarıda ifade edilen beş duygu vasıtalarının yanında "Gönül" veya "Kalp" adı verilen bir başka aracı da kullanarak, evrende var olan başka şeyleri de sezerek bilmekte, inanmakta ve tanımaktadır. Akıl vasıtasıyla da bunları terkip ederek bir sonuca ve senteze ulaşmaktadır.

İnsanoğlunun bilinen ama görünmeyen ruhu ve ruh dünyası gibi evrenin de bir metafizik tarafı, yani bilinen ama görünmeyen tarafı vardır. Bunlara Kur'an-ı Kerim şöyle işaret ediyor:

"Andolsun o sıra sıra dizilenlere. Bağırıp sürenlere. Bulutları sevk edenlere" (Sâffât, 1,2.)

"Savurup kaldıranlara. Yüküyle yüklülere, kolayca akıp gidenlere, işi taksim edenlere andolsun."(Zariyat, 1,2,3.)

"Andolsun birbiri ardınca gönderilenlere. Rüzgâr gibi esip savuranlara, yaydıkça yayanlara. Ayırdıkça ayıranlara."(Mürselât, 1,2,3,4.)

"Andolsun söküp çıkaranlara, yavaşça çekenlere. Yüzüp yüzüp gidenlere. Yarışıp gelenlere. İşi düzenleyenlere." (Naziât, 1,2,3,4,5.)

"Andolsun soluk soluğa koşanlara. Tırnaklarıyla ateş çıkaranlara. Sabahleyin akın edip toz koparanlara."(Âdiyât, 1,2,3,4.)

"Bedir Harbi sırasında müminlere şöyle diyordun: "İndirilmekte olan üçbin melekle Rabb'inizin size yardım etmesi yetmez mi? Evet, siz sabır ve sebat eder de itaatsizlikten sakınırsanız, düşmanlar da şu dakikalarda üzerinize geliverecek olsalar, Rabb'iniz size bu defa beş bin işaretli melekle yardım edecektir. Allah bu imdadı size bir müjde olsun, kalpleriniz huzur bulsun diye yaptı. Yardım ve zafer sadece Azîz ve Hakîm olan Allah'a mahsustur." (Âli İmran, 124.)

"Evet, göklerin ve yerin tüm orduları Azîz ve Hakîm olan Allah'ındır."(Fetih, 7.)

"Ey Âdemoğulları, şeytanın ananızla babanız (Âdem'le Havva'yı) kendilerine ayıp yerlerini göstermek için Cennet'ten çıkardığı gibi, sizi de belaya uğratmasından sakının. Çünkü O ve kabilesi sizi, sizin onları göremeyeceğiniz yerden görürler. Biz o şeytanları inanmayanlara dost kılmışızdır." (A'raf, 27.)

Rasulullah (s.a.s.):

"Ben sizin görmediklerinizi görüyor, duymadıklarınızı duyuyorum. Gökyüzü daraldı, daralmakta haklıdır. Dört parmak sığacak kadar bile boş yer kalmamış, her taraf yüzü Allah için secdeye kapanmış meleklerle doludur." Buyurdu. (Tirmizî)

Bu hadisi şerif ve Kur'an ayetleri her ne kadar değişik biçimlerde yorumlanıyorsa da, yapmış olduğum araştırmalar sonucunda benim düşündüğüm biçimde yorumlanması daha uygun olmaktadır. Evet, bu hadis ve Kur'an ayetleri evrenin içerisinde bizim göremediğimiz, fakat varlığına da inanmak durumunda olduğumuz başka varlık ve dünyaların da var olduğunu ifade etmektedir.

"Gördüklerinize ve görmediklerinize yemin ederim."(Hâkka, 38,39.)

“O, öyle bir Allah ki O’ndan başka ilah yoktur. Görülmeyeni de görüleni de bilir. Rahman ve Rahim olan O’dur.”(Haşr, 22.)

Ayetleri ve benzerleri de yine bize evrenin görünen ve görünmeyen iki evrenden oluştuğunun ifadesidir.

Kara Madde Kara Enerji

Bilimin yüzyılımızın başındaki en önemli keşiflerinden olan “Kara Enerji” ve Kara Madde”, fizik kurallarına uymayan, doğaüstü özelliği bulunan, üstelik Allah’ın Kur’an-ı Kerim’de bildirdiği iki önemli mucizedir. Son günlerde bilim dünyasında hararetli bir şekilde tartışılan “Kara Enerji” ve Kara Madde” kavramları, evrenin oluşumunda üstün bir gücün ve tasarımın var olduğunu ispatlayan delillerdendir. Kara enerji, evrenin genişleme hızının artması durumuna verilen isimdir. Normal fizik kurallarına göre azalması gereken genişleme hızının, yapılan gözlemler neticesinde arttığının keşfedilmesi bilim adamlarını bile hayrete düşürmektedir.

Kara enerjinin keşfinden sonra bilim adamlarını şaşırtan bir başka olağanüstü durum daha keşfedildi.

Galaksimiz çok büyük bir hızla kendi etrafında dönmektedir ve bu hız yıldızların kütle çekimine göre çok büyük olmasına rağmen, yıldızlar uzaya dağılmazlar. Bu, fizik kurallarının dışında bir gücün galaksileri bir arada tuttuğu anlamına gelir. İşte bu duruma da kara madde adı verilmiştir. Bu mucizevî yapıları açıklamadan önce, büyük patlamanın gerçekleştiği “an”dan sonra oluşan olağanüstü denge durumundan bahsetmekte fayda vardır.

Patlamadaki Denge

Big Bang kavramını duymuş olan ancak konuyu fazla incelemeyen kimseler, evreni başlatan bu patlamanın ardında olağanüstü bir hesaplama olduğunu pek düşünmezler. Çünkü “patlama” kavramı, adı üstünde, insana düzen, hesap, plan gibi kavramları çağrıştırmazlar. Oysa Big Bang’de akıllara durgunluk verecek kadar hassas bir düzenleme vardır. Fizik profesörü Paul Davies, büyük patlama ile ilgili olarak şunları söyler: “Evrenin patlama hızı inanılmayacak kadar hassas bir kesinlikle belirlenmiştir. Bu nedenle Big Bang herhangi bir patlama değil, her yönüyle çok iyi hesaplanmış ve düzenlenmiş bir oluşumdur.

Bu düzenlemenin önemli bir boyutu, patlamanın hızıdır. Big Bang’le birlikte oluşmaya başlayan madde etrafa korkunç bir hızla yayılmaya başlamıştır. Ama burada bir noktaya dikkat etmek gerekir. Patlamanın bu ilk anında, ayrıca şiddetli bir çekim gücü vardır. Evrenin tümünü bir noktada toplayabilecek kadar büyük bir çekimdir bu.

Dolayısıyla Big Bang’in ilk anında birbirine zıt olan iki güçten söz etmek gerekir. Patlamanın gücü ve bu patlamaya direnen, maddeyi yeniden bir araya toplamaya çalışan çekim gücü. Bu iki güç arasında bir denge oluştuğu için evren ortaya çıkmıştır. Eğer ilk anda çekim gücü patlama gücüne baskın çıksa, o zaman evren genişleyemeden tekrar içine çökecekti. Eğer bunun tersi gerçekleşse, yani patlama gücü söz konusu dengeden biraz fazla olsa, bu kez de madde birbiriyle bir daha

asla birleşmeyecek şekilde savrulacaktı.

"Rahman Kur'an'ı öğretti. İnsanı yarattı, ona açıklamayı öğretti. Güneş ve ay bir hesaba göre hareket etmektedir. Bitkiler ve ağaçlar secde ederler. Göğü Allah yükseltti ve mizanı (dengeyi) O koydu. Sakın dengeyi bozmayın. Ölçüyü adaletle tutun ve eksik tartmayın" (Rahman: 1-9)

Peki, bu denge ne kadar hassastır? İki güç arasında ne kadarlık bir oranda farklılığa izin verilebilir?

Avustralya'daki Adelaide Üniversitesinden ünlü matematiksel fizik profesörü Paul Davies, bu soruyu cevaplamak için uzun hesaplar yaptı ve inanılmaz bir sonuca ulaştı: Big Bang'in ardından gerçekleşen genişleme hızı eğer milyar kere milyarda bir oranda bile farklı olsaydı, evren ortaya çıkamazdı. Davies bu sonucu şöyle anlatıyor:

"Hesaplamalar, evrenin genişleme hızının çok kritik bir noktada seyrettiğini göstermektedir. Eğer evren biraz bile daha yavaş genişlese çekim gücü nedeniyle içine çökecek, biraz daha hızlı genişlese kozmik materyal tamamen dağılıp gidecekti. Bu iki felaket arasındaki dengenin ne kadar "iyi hesaplanmış" olduğu sorusunun cevabı çok ilginçtir. Eğer patlama hızının belirli hale geldiği zamanda, bu hız gerçek hızından sadece 10-18 kadar bile farklılaşsaydı bu gerekli dengeyi yok etmeye yetecekti. Dolayısıyla evrenin patlama hızı inanılmayacak kadar hassas bir kesinlikle belirlenmiştir. Bu nedenle Big Bang herhangi bir patlama değil, her yönüyle çok iyi hesaplanmış ve düzenlenmiş bir oluşumdur.

Evrenin başlangıcındaki bu muhteşem denge, ünlü Science dergisindeki bir makalede ise şöyle ifade edilir:

"Eğer evren maddemizin yoğunluğu, bir parça daha fazla olsaydı, o zaman Einstein'ın genel görecelik kuramına göre evren, atomik parçacıkların birbirini çekme kuvveti dolayısıyla bir türlü genişleyemeyecek ve tekrar küçülerek bir noktacığa dönüşecekti. Eğer yoğunluk başlangıçta bir parça daha az olsaydı, o zaman evren son hızla genişleyecek, fakat bu takdirde atomik parçacıklar birbirini çekip yakalayamayacak ve yıldızlarla galaksiler hiçbir zaman oluşamayacaktı. Doğaldır ki biz de olmayacaktık! Yapılan hesaplara göre, evrenimizin başlangıçtaki gerçek yoğunluğu ile ötesinde oluşması imkânı bulunmayan kritik yoğunluğu arasındaki fark, yüzde birin bir kuvadrilyonundan azdır. Bu, bir kalemi sivri ucu üzerinde bir milyar yıl sonra da durabilecek biçimde yerleştirmeye benzer… Üstelik evren genişledikçe, bu denge daha da hassaslaşmaktadır."

Stephen Hawking de, her ne kadar evrenin kökenini rastlantılarla açıklamaya çalışsa da Zamanın Kısa Tarihi isimli eserinde evrenin genişleme hızındaki bu olağanüstü dengeyi şöyle kabul eder: "Evrenin genişleme hızı o kadar kritik bir noktadadır ki, Big Bang'ten sonraki birinci saniyede bu oran eğer yüz bin milyon kere milyonda bir daha küçük olsaydı evren şimdiki durumuna gelmeden içine çökerdi."

Peki, bu denli olağanüstü bir denge neyi göstermektedir? Elbette böyle hassas bir ayarlama tesadüfle açıklanamaz ve bilinçli bir tasarımı ispat eder. Paul Davies,

materyalist dünya görüşünü benimsemesine rağmen, bu gerçeği şöyle itiraf etmektedir:

"Çok küçük sayısal değişikliklere hassas olan evrenin şu andaki yapısının, çok dikkatli bir bilinç tarafından ortaya çıkarıldığına karşı çıkmak çok zordur... Doğanın en temel dengelerindeki hassas sayısal dengeler, kozmik bir tasarımın varlığını kabul etmek için oldukça güçlü bir delildir."

Evrendeki tasarım harikası olan bu hassas dengeyi gördükten sonra, başta sözünü ettiğimiz son keşif olan kara madde ve kara enerji kavramlarını ele alalım. İki Mucizevî Bilimsel Keşif: Kara Enerji Ve Kara Madde. Bilimin son keşiflerinden olan ve evrendeki genişleme hızının fizik kurallarına göre azalacağı yerde arttığını ifade eden kara enerjiyle ilgili olarak ünlü astronom Saul Pearlmutter, yaptıkları gözlemler sonucunda ortaya çıkan olağanüstü durumu şöyle ifade etmişti: "Toplantılardaki ilk tepkimiz bunun doğru olamayacağı ve bir yerde hata yaptığımız yönündeydi. Daha işin başındayız ayrıntılı analizleri yaptıktan sonra bu hatayı düzeltiriz diye düşündük. Ancak birkaç ay süren ayrıntılı analizlerden sonra anladık ki sonuçlarda bir değişme olmuyor. Evet, evrenin genişlemesi hızlanmaktaydı."

Bu, bütün bilim dünyası için bir şok oldu. Çünkü bu veriler şu ana kadar bilinen hiçbir fizik kuralı ile bağdaşmıyordu ve evren bilinmeyen bir kuvvet tarafından yönlendiriliyordu. Evrendeki bu olağanüstü olayın ilk farkına varan genç astronom Adam Riess ise bu mucize karşısındaki şaşkınlığını şöyle dile getirmişti:

"Önce bir hata yaptık diye korkmuştum. Yapılabilecek hatalar listesini en baştan gözden geçirdik ve hata yapmadığımızı gördük. Garip de olsa bu sonucu kabul etmek zorundayız."

Evren Big Bang'in ardından yavaşlamak zorundaydı, fakat bunun tam tersine her şey büyük bir hızla genişliyordu. Evrenin oluşumunu sağlayan Büyük Patlama (Big Bang)'yı bir bombaya benzetirsek, evrenin hiç durmayan bu genişleme hızını da yere hiç düşmeyen ve gittikçe uzağa doğru fırlayan şarapnel parçacıklarına benzetebiliriz. Bir bombanın parçacıklarının hiç yere düşmeden düzen içinde birbirlerinden uzaklaşmasını sağlayan güç ne kadar mucizevî ise evrenin dağılmadan gittikçe genişlemesini sağlayan bu güç de ondan çok daha büyük bir mucizedir.

Galaksileri birbirlerinden giderek daha fazla uzaklaştıran ve izine rastlanmayan gizem dolu bu gücü bulmak için geniş çaplı araştırmalar başlatıldı. Ancak bilim adamları insanoğlunun algı sınırları dışında kalan bu "enerjiyi" tanımlamanın imkânsız olduğunu gördüler. İşte bilim adamlarının bu enerjiye "kara enerji" adını vermelerinin sebebi de budur.

Konunun ilginç yönü, bilimin kozmoloji alanındaki son keşiflerinden olan kara enerjinin Allah'ın bir mucizesi olarak Kuran'ı Kerim'de yer almasıdır. Evrenin genişlemesini sağlamak için Allah, özel olarak yaratmış olduğu bu gücü bundan 1400 sene önce bize Kitab'ında şöyle bildirmiştir:

"Biz göğü büyük bir kudretle bina ettik ve şüphesiz Biz, (onu) genişleticiyiz."(Zariyat Sûresi, 47)

Bütün bunlar, bizlere herşeyi yaratanın Allah olduğunu ve Kuran'ın bilime ışık tutan hak kitap olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Bilim adamları Allah'ın yarattığı bu gizemli gücün yanı sıra, bir de galaksileri etkileyen ikinci bir gizli gücü fark ettiler. Yaptıkları hesaplamalar sonucunda galaksimizin çok büyük bir hızla kendi etrafında döndüğünü ve bu hız yüzünden galaksinin içindeki yıldızların uzaya dağılmaları gerektiğini hesapladılar.

Galaksideki yıldızların toplam kütlesi, galaksiyi bir arada tutmak için gerekli çekim kuvvetini oluşturacak miktarda değildi. Bilim adamları buldukları bu gerçeğe kendileri de inanamadılar. Çünkü görünmeyen ve bilinmeyen bir güç galaksinin içindeki yıldızları ve bu yıldızlardan biri olan Güneşimizi bir arada tutuyordu ve uzaya dağılmalarını engelliyordu. Ancak bu gücün ne kendisini ne de kaynağını tespit etmek imkânsızdı. Çünkü bu güç insanoğlunun dışındaki bir boyuttaydı...

Galaksimizin dışına çıkıldığında bu gizem daha da giderek derinleşmektedir. Galaksimiz, içinde 10 bin galaksi bulunan bir grupta yer alır. Bu galaksiler o kadar hızlı hareket etmektedirler ki onları bir arada tutan görünmez bir etki olmalıdır.

Bilim adamlarına göre aslında var olmayan gizemli bir maddenin (Kara Madde) uyguladığı çekim gücü, galaksileri ve galaksilerin içindeki yıldızları bir arada tutmaktadır.

Astronom Wendy Freedman fizik kurallarını alt üst eden, görünmeyen ve hissedilemeyen bu madde hakkında şunları söylemektedir:

"Hakkında hiçbir şey bilmediğimiz bir enerjiden sonra hakkında hiçbir şey bilmediğimiz bir madde ile karşı karşıyayız. Elimizdeki en tutarlı kuramlar bile bu maddenin aslında var olmaması gerektiğini gösteriyor."

Bilimin ulaştığı bu gerçekler, evrenin mevcut dengesinin sağlanması için, Allah'ın bizim için doğaüstü sayılan dengeler yaratmış olduğunu göstermektedir. Yani Allah evreni, özel bir korumayla ayakta tutmaktadır.

Konunun en şaşırtıcı ve mucizevî yönü ise, kara enerji konusundaki gibi kara maddeyi de bilimin bu keşiflerinden yüzyıllarca sene önce Allah'ın Kuran ' da bildirmiş olmasıdır. Allah ilgili ayette şöyle buyurmaktadır:

"Şüphesiz Allah, gökleri ve yeri zeval bulurlar diye (her an kudreti altında) tutuyor. Andolsun, eğer zeval bulacak olurlarsa, Kendi'sinden sonra artık kimse onları tutamaz. Doğrusu O, Halim'dir, bağışlayandır."(Fatır, 41)[55]

"Kuvantum Teorisi veya parçacıklar fiziği bugünkü anlamda 2. Dünya Savaşı sonrası, özellikle 1950'den sonra gelişmiştir. Yaklaşık olarak 40 yıllık bir ömrü vardır. Bu devreyi de bazı fizikçiler ikiye ayırırlar. Birisi, bundan aşağı yukarı beş yıl öncesine kadar olan devre. Bu devrede, teori ve deney elele geliştiler. Birlikte yürüdüler. 1950'den itibaren Amerika'da, Avrupa'da ve Sovyet Rusya'da yapılan büyük hızlandırıcılarda pek çok deneysel sonuçlar alındı. Bu dönemde anti-mad-

55 Mercek, Aylık Bilim ve Kültür Dergisi, Yıl:2002, Sayı:10, S.2

denin belirmesi, birkaç yıl sonra pozitron (anti-elektron) bulundu. Teoriye göre anti-proton da olmalıydı. O da bulundu.

1970'lere kadar, yapılan deneylerin ortaya koyduğu yeni bilgiler ışığında teori de gelişti. Ancak 1970'lerde teoride büyük bir gelişme oldu ve yeni cins parçacıklar olması lazım geldiğini teori haber verdi. İşte bu da mezon ve baryon idi. Daha sonra beklenen yeni cins parçacıklar bulundu. W ve Z denilen bu parçacıklar, fotonlar, elektronlar ve quarklar (mezon ve baryonlar) gibi bildiğimiz kadar nokta (yani içyapısı olmayan) parçacıklar. Bu sebeple fizikte bu parçacıklar olarak kabul edilmektedir. Kısacası her ilerleyişe karşılık, teoride bir ilerleyiş oldu. Ve böylece, karşılıklı diyalog şeklinde deney ve teori beraber gelişti." [56]

"Günümüz fizikçilerine göre, tabiatın asıl determinizmi, bizim yüzeyden sandığımız görünümde değil, atomik boyutlarda kendini gösteren yeni şeklindedir. Bunu da bilimsel olarak ancak kuvantum mekaniği ile açıklayabilmekteyiz.

Hatta David Hilbert, kuvantlardan da küçük "Hilbert Uzayı" buldu, kanıtladı ve bunun bir de tersi olan "Negatif-Delta Hilbert Uzayı" kanıtladı. Burada da "zaman" tersine çalışmakta, önce sonuç, sonra neden gelmektedir. Böylece kutsal bildiğimiz "nedensellik" ilkesi yani öncelik sonralık sıralaması çökmüş, yerine fizik yasaları gelmiştir." [57]

Yukarıda alıntıladığım yazılardan ve bilim adamlarının görüşlerinden de anlaşılacağı üzere, içinde yaşadığımız evrenin de aynen insan gibi görünen görünmeyen yönlerinin olduğu, evrenin fizik ve metafizik yapısının insanın beden ve ruh yapısını andırdığını anlıyoruz.

Evrenin bütün yapısının fiziki varlıklardan olduğunu sanmanın yanlış olabileceğini, onun antimaddeden oluşan veya metafizik bir tarafının da olduğunu kabul etmek gerekiyor. Eğer evrenin yapısı böyleyse ki bilim öyledir diyor- o zaman insanın yapısıyla evrenin yapısı birbirine uygun geliyor. Hz. Ali'nin yukarıda ifade ettiğimiz sözü tam yerini buluyor ki o "Ey insan! Sen kendini küçük bir varlıktan ibaret sanıyorsun. Hâlbuki sende bütün bir kâinat (evren) dürülmüştür." diyor.

Ruh beden ilişkisinde insanın bireysel ve küresel yapısı ile fizik-metafizik ilişkisinde evrenin durumuna baktığımızda, insanın da bu evrenden yaratılmış olması nedeniyle insanın evrensel yapısı ortaya çıkıyor. Kâinatın özü olarak insanı görecek olursak onun mensup olduğu kâinatın da aynı kökten gelmesi ve aynı yapıda olması lazım. İşte bu durumu bugünün bilim adamları ve onların araştırmalarında ulaştıkları neticeler bize haber veriyor.

Antimadde Yarışı Kıran Kırana…

Evreni kateden uzay gemilerinin yakıtı olarak bilimkurgunun vazgeçilmez klişesi olan antihidrojen, laboratuarda kontrollü olarak üretilmeye başlandı. Ancak Avrupa Parçacık Fiziği Laboratuarı CERN'de yarışan iki rakip ekibin hedefi daha

56102 Orhan Türkdoğan, Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodu,.133
57103 A.g.e.134

"dünyevî". Birkaç ay aralıkla değişik yöntemlerle aynı başarıya imza atan Athena ve Atrap ekiplerinin amacı, antihidrojenin içsel özelliklerini inceleyerek bunun getireceği muhakkak olan Nobel ödülünü almak.

Hidrojen, tümüyle büyük patlamada yaratılan ve evrende en bol bulunan madde. Hidrojen aynı zamanda en basit atom yapısına sahip bulunma ve en hafif element olma özelliklerini taşıyor. Hidrojen atomu, yalnızca tek bir proton ve onun çevresinde dönen tek bir elektrondan oluşuyor. Parçacık fiziğinin başarılı kuramı Standart Model'e göre, her madde parçacığının, temel özellikleri aynı, ancak elektrik yükü ters olan bir karşımadde parçacığı bulunuyor. Pozitif elektrik yükü taşıyan protonun karşıparçacığı, negatif yüklü antiproton. Elektrik yükü negatif olan elektronun karşıparçacığıysa, bunun pozitif yüklü kardeşi olan pozitron.

Gelgelelim, bu kardeşlik lafın gelişi. Bir kere bunlar birbirlerine son derece düşman. Bir araya geldiklerinde hemen birbirlerini yok ediyorlar. Büyük Patlama'da eşit miktarda yaratılmış olan madde ve karşımadde arasındaki kavga hemen ilk anlarda başlamış ve hemen sonuçlanmış. Dört temel doğa kuvvetinden biri olan zayıf çekirdek kuvvetinin taraf tutmasıyla kavgadan çok küçük bir farkla madde üstün gelmiş. Evreni dolduran tüm madde, gökadalar, yıldızlar ve biz canlılar, varlığımızı maddenin bu çok küçük farkına borçluyuz. Karşımaddeyse doğada –en azından bildiğimiz evrende- bulunmuyor; ancak parçacık çarpışmaları ya da bozulmalarında kısa süreyle ortaya çıkıp yok oluyor.

Fizikçiler evrenin resmini tam olarak oluşturabilmek için uzun yıllardır bu madde fazlalığının nasıl ortaya çıktığını çözümlemeye çalışıyorlar. Standart Model'e göre madde parçacıklarının elektrik yükünün değişmesi halinde öteki özelliklerinde hiçbir değişme olmaması gerekir. Yine parçacıkların koordinatlarını değiştirseniz, üsttekini alta alttakini üste getirseniz, sağa bakanı sola çevirseniz, özelliklerinin değişmemesi gerekir. Parçacıklar zamanda ileri ya da geri gitse de özelliklerinin değişmemesi gerekiyor. Bu üçüne birlikte CPT değişmezliği deniyor. Yani bu üç özelliğin birlikte işlemesi halinde aynı fizik kurallarının geçerli olması gerekiyor.

Ancak Standart Model'de her şey kitabına uygun gitmiyor. Bunun en açık kanıtı, maddenin, yani bizlerin varlığı. Bilinen dört temel doğa kuvvetinden üçü için (atom çekirdeklerinin içindeki parçacıkları bağlayan şiddetli çekirdek kuvveti, çekirdeklerle elektronları bağlayan, yani atomları bir arada tutan elektromanyetik kuvvet ve yıldızların, gezegenlerin gökadaların dağılmamasını sağlayan kütleçekim kuvveti) bu simetrinin varlığı geçerli. Ne var k atomların bozulmasına yol açan zayıf çekirdek kuvveti sorunlu. CP ihlali denen bu simetri bozulması, zayıf etkileşimde kendini gösteriyor. K ve B mezonları denen ve kendileri ile karşımadde karşılıkları arasında gidip gelen parçacıklarla yapılan deneylerde zayıf kuvvetin, sürekli evsahibi takımın lehine düdük çalan bir hakem gibi, madde lehine karar verdiği görülüyor. Araştırmacılar, bu ihlalin değerini bile saptamış bulunuyorlar.

Sorun da bu değerden kaynaklanıyor. Bu değer son derece küçük ve evrende maddenin hâkimiyetini tek başına açıklayamıyor. Bu nedenle fizikçiler, mezonlar yerine, baryon denen, proton ve nötron gibi sıradan maddelerde bu simetrinin var olup olmadığını gözlemek istiyorlar. Örneğin bir kütleçekim alanında bir baryonla

antimadde karşılığının aynı hızla düşüp düşmediğinin bilinmesi gerekiyor. Bu ve karşımaddenin başka özelliklerinin belirlenmesi için fizikçiler yıllardır birilerinin, hidrojen gibi en basit ve en hafif karşımadde "elementi" olan antihidrojeni oluşturup, incelenmeye uygun düzeyde bir hız ve sıcaklığa düşürmesini bekliyorlardı.

İşte CERN'deki rakip ekipler, bilime biraz aykırı düşen keskinlikte bir rekabetle ve yaratıcı yöntemlerle bu işi başarmış bulunuyorlar." [58]

Her ne kadar böyle uzun alıntılar yapmak ilim çevrelerinde hoş karşılanmıyorsa da, konunun özetlenerek anlatılmasından daha faydalı olduğu kanaatiyle bunu yaptım.

Bu ve benzeri araştırmalar ve yazılar da yine bizim fizik ve metafizik, madde ve antimadde, görünen ve görünmeyen varlıklar diyerek ortaya koymaya çalıştığımız konuya ışık tutmaktadır. Buna göre biz insanın da bu tür bir yapı içerisinde, onun bu evrene ait varlıklardan olduğunu, bir yönüyle küresel ve bir yönüyle evrensel olduğunu düşünüyoruz. İnsan fert olarak ele alındığında beden yönüyle arz küreye, ruh yönüyle de arş küreye bağlı olduğu görülmektedir. Bireysel olarak onu eğer, hep arzın yetiştirdiği nesnelerle beslerseniz "Arzîleşecek"tir. Ya da onu arşın verdiği şeylerle beslerseniz bu defa "Arşîleşecek"tir. Bizimse tezimiz, ne arzîleşmeli ne de arşîleşmelidir. O hem arza ait ve bağlı ama aynı zamanda arşa ait ve bağlı kalmalıdır. Bu iki evrenin onda oluşturacağı yaşama şekli onun insan olarak kalmasını sağlayacaktır. Bu da ancak İslam ile olacaktır.

Ruh-Beden ve İnsan

Acaba İnsana tesir eden şeyler var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?

Fizyoloji ilmiyle psikoloji ilmi tesbit etmiştir ki, İnsanlar, hem fizyolojik hem de psikolojik iki önemli dünyanın tesiri altındadır. İnsana dışarıdan gelen herhangi bir tesir, gelir onda düğümlenir. Ondan sonra da insanın o yönde harekete geçtiği görülür... İnsanın iç dünyasından gelen bir tesir de yine gelir onda düğümlenir. Ve sonra insanın o yönde harekete geçtiği görülür.

Fûssilet 53'te

"İnsanlara ufuklarda ve kendi nefislerinde ayetlerimizi göstereceğiz ki, Onun (Kur'an) gerçek olduğu, onlara iyice belli olsun. Rabb'inin her şeye şahit olması, yetmez mi?" deniyor. Bu anlamın açıklaması da şöyle yapılmıştır: Ayetteki, "ufuklar" kelimesinden insanı çevreleyen dış dünyayı, "kendi nefisleri" ifadesinden de insanın kendi biyolojik ve rûhî yapısını anlamak mümkündür. Buna göre ayetin manası, "Biz insana gerek kendisini çevreleyen dış dünyada, gerekse bizzat kendi maddî ve rûhî yapısında bulunan ve bizim varlığımızı ve gücümüzün mükemmelliğini ispatlayan delilleri göstereceğiz" demek olur ki, gerçekten mutasavvıfların "büyük âlem" ve" küçük âlem" dedikleri bu iki âlemle ilgili olarak ilmin tesbit ettiği akıllara durgunluk veren bilgiler, Allah'ın varlığına ve gücünün sonsuzluğuna dair önemli deliller ortaya koymaktadır."[59]

---

58 Raşit Gürdilek, Bilim ve Teknik Dergisi, Aralık 2002, Sayı:421, S.14
59 Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meâli, Anonim, Medine, S.481

Yine Şems 7 ve devamında:

"Nefse ve ona birtakım kabiliyetler verip de iyilik ve kötülüklerin ilham edene yemin ederim ki, nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiş, onu kötülüklere gömen de ziyan etmiştir." deniyor.

Ayrıca Kaf 16'da:

"Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona fısıldadığı şeyleri biliriz. Ve biz ona can damarından daha yakınız." deniyor. Kuran-ı Kerimde Allah'ın bu ayetlerde bize bildirdiğine göre, insanın iç dünyasında meydana gelen düşünceler, duygular, istek ve iradeler, dilek ve temenniler, korkular ve ümitler vardır. İnsanın iç dünyasında doğan bu olaylar onun dış dünyasında birtakım davranışların, hallerin tavır ve hareketlerin doğmasına sebep oluyor. Ve biz bunlardan yola çıkarak insanın iç dünyasını okumaya çalışıyoruz. Yani insanın bir ruhsal dünyası, bir de bedensel dünyası vardır ve insan denilen fertte (varlıkta, şahısta) bir de "irade ve idare" yeteneği vardır. Ve insan bir "bütün" varlık olarak işte burada ortaya çıkmaktadır.

İnsan psikolojisi çok değişken çok seyyal bir vakıadır. Yani insanın ruhsal yönünü ele aldığımızda onda hızlı değişmeler olduğunu ve bunun da insanın yüzünde, tavrında, hareket ve davranışlarında görüldüğünü hepimiz biliriz. Bunu anlatan şu Kur'an ayetlerini okuyalım:

A'raf 131'de:

"Onlara bir iyilik, bir bolluk, bir zafer geldiği zaman, bunu bir uğur sayarlar ve bu bizim hakkımızdır, bizim adamlığımızdandır, derler. Bir fenalık, bir darlık, bir mağlubiyet başlarına gelince de bunu uğursuzluk sayarlar ve bu bizim başımıza Musa ve adamları yüzünden oldu derler."

Burada psikolojik bir tavır sergiledikleri açıkça görülmektedir. Ancak ayette geçen Musa konusu her devirde bulunabilen imanlı bir önderdir ki, ona karşı çıkanların hedefidir...

Hûd 9, 10'da : "Eğer insana tarafımızdan bir rahmet (nimet) tattırır da sonra bunu ondan çekip alırsak, hemen ümitsizliğe düşer ve nankörlük yapmaya başlar. Ve eğer kendisine dokunan bir zarardan sonra ona bir nimet tattırırsak, sevinir ve "elbette kötülükler benden gitti" der, fakat nimeti vereni ve alanı hiç düşünemez. Çünkü o bunu derken şımarık ve kibirlidir."

Aynı şekilde insanın sevindiğini, üzüldüğünü, korktuğunu, ümide kapıldığını ve benzeri halleri Kur'an-ı Kerim'in pek çok yerinde görürüz.[60]

İşler yolunda gittiği zaman insanoğlunun sevincine, rahatlığına kimsenin bir diyeceği olmaz. Fakat işler bozuk giderse, sarpa sararsa, problemler çözülemez hale gelirse o zaman da insanoğlunun yüzünden düşen bin parça olur.

Bu bazen iman ve itikat açısından da görülür. İşler iyi gittiğinde insanlar Allah'ı

60 Fussilet, 49,50,51. Fecr, 15,16.

unuturlar ve başkalarına sarılırlar. Ama işler kötü giderse hemen Allah'a yalvarmaya başlarlar... Bu ruh halinin en açık ifadesini de yine Kur'an-ı Kerim'in değişik sure ve ayetlerinde görebiliriz.[61]

"İnsan hayrı istediği kadar şerri de ister. İnsan pek acelecidir." (İsra,11)

Bu ayet, insanın önemli bir psikolojik yönünü işaret etmektedir. Gerçekten biz insanlar, öfkelendiğimiz, sıkıldığımız ya da bir güçlükle karşılaştığımızda, öfkelendiklerimiz için beddua eder; güçlüklerden sabır ve metanetle kurtulmak için çaba harcayacağımız yerde, acelecilik göstererek tezelden kurtulmak isteriz. Bu olmayınca da, ümitsiz ve kötümser bir ruh haleti içinde, "Allah'ım, canımı al da beni bu sıkıntıdan kurtar!" gibi sözlerle kendimiz için beddua ederiz ki, bunlar doğru değildir.[62]

Bu Kur'an ayetlerini buraya almamızdan maksat, insanın psikolojik yönünü, ruhsal yapısını anlatmak içindir. Buna dair belge çoktur. Lakin bize bunlar yetmektedir.

Yukarıda görmüştük ki insan, bir ruh, bir de bedenden mürekkep bir varlıktır. İnsanın da yaratılışına uygun olarak onun, bu iki yönden gelen bazı tesirler altında olduğu bilinen bir gerçektir.

Biz, bu noktada insana tesir eden iki şey üzerinde duracağız. Bunlardan birisi fiziksel olaylar, diğeri metafiziksel olaylardır. Fiziksel olaylar, maddî olaylardır. İçinde yaşadığımız maddî dünyadan, felsefe diliyle söylersek âlemin, evrenin maddî yönünden gelmektedir.

Metafiziksel olaylar ise maddî olmayan olaylardır. İçinde yaşadığımız metafizik dünyadan, yine felsefe diliyle söylersek, âlemin, evrenin maddî olmayan yönünden gelmektedir.

İçinde yaşadığımız evrenin, kâinatın, âlemin yapısını bize anlatan en güzel örnek, bizzat insanın kendisidir. Onun bedeni, evrenin maddî yönünden, ruhu da yine evrenin maddî olmayan yönünden gelmektedir.

Hz. Ali'ye isnad edilen bir sözde, insana " Sen kendini küçük bir varlık sanıyorsun, lakin sende bütün bir kâinat dürülmüştür." diye seslenir. İnsan kâinatın bir özeti, bir hülasası olarak düşünüldüğünde onun yapısı, içinde yaşadığımız âlemin yapısını bize anlatan bir örnektir. Çünkü onun ruhu Arş'tan, cesedi, bedeni, "ferş"ten gelmiştir. Yani ruh, fizik ötesi âlemden, bedense fizik âlemden gelmiştir.

"Bahr içinde katreyim bahr oldu hayran bana

Ferş içinde zerreyim Arş oldu seyran bana

Sûrette nem var benim, sîrettedir madenim

Kopsa kıyamet bugün gelmez perişan bana.

---

61 Yunus, 21,22,23; Ankebut, 35,36

62 Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meâli, Medine-i Münevvere, S.282

Kaf-ı dil Ankasıyım, sırrın aşinasıyım

Endişeler hasıyım ad oldu "insan" bana

Niyazi'nin dilinden Yunus dürür söyleyen

Herkese çün can gerek Yunus dürür can bana"[63]

Şimdi insanın, fizik ve metafizik arasındaki durumunu belirtebilmek için bazı izahlara muhtacız:

1- İnsan ruh yönüyle metafizik âleme, vücud yönüyle de fizik âleme bağlıdır. Eğer insanı sadece ruhun emrinde eğitir ve sadece ruha teslim edersek, maddî âleme ilgisiz kalacak ve bir rûhî adam olacaktır. "İnsanbütünü" içerisinde böyle olan bazı insanlar bulunabilir. Fakat bütün insanları aynı hal ve anlayış çerçevesinde toplamak mümkün değildir.

Şayet mümkün olsa da böyle bir toplum oluşturulabilse, yani ruhsal dünyası ağırlıklı bir toplum oluşturulabilse o zaman durum beşerin dünyada yaşayabilmesini güçlüklere sokar. Çünkü manaya, ruha ve metafizik âleme yönelmesi ve bütün enerjisini bu yönde kullanması, onu meleklere benzetir ki o zaman bu durum insanda durgunluğa, dünyaya ve dünya işlerine karşı ilgisizliğe ve rindliğe sebep olacaktır. Bir insanın veya bir milletin böyle olduğunu düşünürseniz, orada şunlar görülür. İçe dönmüş, dış dünyadan alakayı kesmiş, cemiyetin işleriyle ilgisiz, her şeyin gönüle bağlı olduğuna, önce kendini ıslah et felsefesine, dünyayı boşver duygusuna, onunla kim uğraşırsa uğraşsın inancına, tasavvuf ve zahidlik hayatına, değmez bu dünya düşünmeye, uğraşmaya, okumaya, gibi bir anlayışa sahip insanlardan oluşan bir toplum.

Fertlerinde bu ruhun ve anlayışın hâkim olduğu topluluklar ve milletler, başkaları tarafından, fakat daha çok dünyaya bağlı topluluklar tarafından yutulmaya, sömürülmeye mahkûmdurlar. Bu tip toplumlar her zaman ayakaltında kalmaya da mahkûmdurlar.

Dikkatle bakılır ve tarih bu açıdan tetkik edilirse görülür ki, insan cemiyetleri ne zaman böyle bir havaya bürünmüşlerse geri kalmışlar ve uyuşuklukları içerisinde başkalarına esir olmuşlardır. Böyle olan bir cemiyette, âlemin maddî yönü ihmal edildiği için dengesiz bir hayat ortaya çıkmıştır.

Orta ve Yeni Çağ'da İslam milletinin böyle bir havaya bürünmesine, tamamen ruhçu olup maddeyi ihmal ve terk etmesine en büyük sebep yukarıdaki anlayıştır. Bu atmosferin tesiri halen bazı ülkelerde büyük halk kitlelerinde devam etmektedir. Şayet İslam ülkeleri bugün parça parça olmuşlarsa ve aralarında birlik kuramayacak kadar dağılmışlarsa bunun en önemli nedeni fizik dünya ile ilgilenmeme yönündeki düşünce ağırlığıdır.

Bunun başka bir örneği de Hıristiyan toplumların tarihinde mevcuttur.

---

63 Divan-ı Niyazi, S.9

Hz. İsa'dan 300 küsur sene sonra hâkimiyetini kuran Hıristiyanlık kilisesi ayinde ruhçu bir yöne götürülmüş, insanlar dünyayı terke zorlanmış, ilme ve fenni ilerlemeye karşı çıkarılmış, neticede bin küsur sene Hıristiyan ülkelerin durmasına, uyumasına sebep olmuştur... Çağımızın Hind dünyası da hala aynı hava içerisinde kıvranmaktadır.

Ancak İslam, Hıristiyan ve Budizm halklarının başlarına laik yöneticiler geldikten sonra onlar, seküler bir yol izlemişlerdir. Fakat bunun da dozunu kaçırmışlar, bu defa da ruh dünyası ihmal edilmiştir. Şimdi de bu ihmalin bedeli ödenmeye başlanmıştır.

Demek oluyor ki insan, fert ve cemiyet olarak dünyayı terk eder ve ruhçu bir hayat yaşamaya yönelirse o ferdin ve cemiyetin hayatı dengesizlikler içerisinde bulunur. Bu netice bize fizik âlemin var olduğunu ve insanın onunla gerekli ilgiyi kurması gerektiğini, maddî ihtiyaçların da hakkının verilmesinin şart bulunduğunu isbat eder. Yani fizik dünya vardır, ceset vardır ve bunlar İnsan hayatına tesir ederler. İnsan soyu hayatının bu yönünü ihmal edemez.

Öyleyse maddî âlem vardır. İnsan hayatına tesir eder. Terk edilirse tehlikeler ve dengesizlikler meydana gelir.

2- İnsan, ruh yönüyle metafizik âleme, vücud yönüyle de fizik âleme bağlıdır. Eğer insanı sadece fizik âlemin emrinde eğitir ve sadece maddî âleme terk edersek, metafizik âleme karşı ilgisiz kalacak ve bir "maddî" adam olup çıkacaktır. Bu ise insanın hayatını güçlüklere ve buhranlara sokar. Çünkü cesede, maddî dünyaya ve fizik âleme yöneliş ve bütün enerjisini bu istikamette kullanış, insanda yorgunluğa ve metafiziğe karşı, ruha karşı ve ruhun ihtiyaçlarına karşı ilgisizliğe, kaygısızlığa, duygusuzluk ve gaflete sürükleyecek ve tamamen seküler (dünyevî) bir adam oluverecektir.

Bir insanın ve bir milletin sadece maddeye bağlı olduğunu düşünürseniz orada da şunlar görülür.

Daima dışa açık, iç dünyadan habersiz, bütün çalışmasında egoist bir tavra kendisini kaptırmış, sömürmek için cemiyeti düşünen, her şeyin maddenin ve vücudun emrinde olduğuna inanan; başkalarına hâkim olma felsefesini güden, öldükten sonra dirilmeyi inkâr eden, metafizikle, ruhla, kim uğraşırsa uğraşsın inancına kapılan, biz bugün feza çağındayız, bu tür düşüncelere yer yok diyen, her türlü terbiye ve ıslah hareketine ve bunu yapan kurumlara düşmanca davranan kim olursa olsun "hak kuvvetlinindir ", her şey maddî ve fizikidir, görüşüne, nefsanî ve şehvanî duyguların tatmin edilmesi gerektiği düşüncesine sahip insanlardan oluşan bir toplum...

Fertlerinde bu ruhun hâkim olduğunu gördüğümüz milletler, egoist olurlar. Diğer milletleri kendi çıkarları uğruna sömürürler. Ahlaktan, ruhtan fazilet duygusundan yoksundurlar. Böyle olan toplumlarda herkes birbirini aldatmayı düşünür. Zenginler daha Çok zengin olur, fakirler de gittikçe çoğalırlar. Bu tip toplumlarda sosyal yardımlaşma olmaz. Herkes istediği gibi kazanır, istediği gibi harcar. Zenginler fakirlerin namus ve haysiyetlerini satın alırlar. Böyle olan toplumlarda öldükten sonra dirilme inancı yoktur. Bu sebeple dünyaya çok bağlıdırlar. Maddeciliğin hâ-

kim olduğu cemiyetler öldürücü silahlar, parçalayıcı fikir ve planlar imal ederek öteki ruhçu toplumları hâkimiyetleri altına alırlar.

Dikkatle bakılır ve tarih bu açıdan tetkik edilirse görülür ki; insan cemiyetleri ne zaman böyle dünyaya ve maddeye bağlı bir havaya girmişlerse hep dünya işlerinde ileriye gitmişler, yorulmuşlar ve başkalarına durmadan zulmetmişler, hürriyetleri yok edip esareti ihya etmişler, insan hayatına değer vermemişlerdir. Böyle olan cemiyetlerde insanlar, vahşileşmiş, canavarlaşmış, birbirlerini yiyen caniler haline gelmişlerdir.

Hıristiyanlığın milletlere hâkim olduğu devirlerden önceki, yani ilk çağdaki insanların hali bu olmuştur. Daha sonra da Hıristiyanlığın etkisinden kurtulan ve kendisini tamamen maddî âleme bağlayan Avrupa milletlerinin halini de aynı şekilde görüyoruz.

Modern çağ dediğimiz ve halen içerisinde yaşadığımız çağın insanları ve milletleri de aynı atmosfer içerisinde bulunuyorlar. Bütün işler maddî açıdan ele alınıyor. Her şey madde ile değerlendiriliyor. Teknoloji ve ilim hep bu yönde ilerlemekte ve insanlar, birbirlerini yemeye çalışmaktadırlar. Bu toplumda insan " Ekonomik insan "dan ibaret birisidir.

İster dün, isterse bugün olsun kendisini tamamen maddî âleme bağlayan, dünyaya çalışan ve cismin emrine veren milletler ve toplumlar, tatminsizlik içerisinde buhranlar içerisinde kıvranmışlar ve kıvranmaktadırlar.

"(Allah'ın buyruklarını umursamaz hale gelen şu) İnsanların kendi elleriyle yapıp ettikleri sonucunda karada ve denizlerde çürüme ve bozulma başladı. Bu şekilde Allah, belki (doğru yola) geri dönerler diye yaptıklarının bazı (kötü) sonuçlarını onlara tattıracaktır." (Rum,41)

Böylece, günümüzde korkunç bir şekilde –üstelik henüz kısmen– ortaya çıkan doğal çevremizdeki yoğun çürüme ve tahribat, burada "insanın kendi yapıp-ettiklerinin bir sonucu", yani insanın, kendi kendini tahrip eden –çünkü katı materyalist bir temele dayanan– teknolojik gelişmelerin ve insanlığı daha önce hayal bile edemediği ekolojik felaketlerle karşı karşıya getiren çılgınca faaliyetlerin bir sonucu olarak öngörülmüştür.

Toprağın, havanın ve suyun sanayi atıkları ve şehr çöpleri yüzünden dizginlenemeyen bir şekilde kirlenmesi; bitki örtüsü ve denizlerin artan bir şekilde zehirlenip yok olması; yaygın uyuşturucu ve görünürde "faydalı" ilaç kullanımı sebebiyle insanın kendi bedeninde ortaya çıkan her türlü genetik bozukluklar ve insanlara yararlı birçok hayvan türünün yok olması. Bütün bunlara, insanın sosyal hayatındaki hızlı bozulmayı ve çürümeyi, cinsel sapıklıkları, suçları ve şiddetli ve son aşamada nükleer dehşeti ilave edebiliriz. Bunların tümü, son tahlilde, insanın Allah'a ve mutlak manevî ahlakî değerlere karşı umursamazlığının ve bunun yerine, "maddî ilerleme" yi tek önemli hedef sayan inançlara tutsaklığının bir sonucudur.[64]

64 Muhammed Esed, Kur'an Mesajı, s.828

Demek oluyor ki manayı, ruhu, metafiziği bırakıp fizik dünyaya tutunanlar, yıkılacaklardır. Çatırtılar duyulmaya başlamıştır. Şu halde metafizik âlem vardır, ruh vardır. Ve bunlar insan hayatına tesir etmektedirler. Eğer metafizik âlemin hakkı ve ruhun ihtiyacı verilmezse insan perişan olmakta ve dengesiz bir hayata düşmektedir.

Bugün cemiyetler ve milletler iki sınıf halinde yaşamakta ve mücadele etmektedirler. Birisi; Orta Çağ'ın ruhçu metafizikçi ve mistik havasına bağlı bulunan halk, diğeri; yeni ve modern maddeci fizikçi ve egoist havasına bağlı egoist idareciler kadrosu. Öyle bir dünya ki başı ayrı hava içerisinde, gövdesi ayrı bir hava içerisindedir.

Dr. Orhan Türkdoğan anlatıyor:

"Din - Bilim İlişkisi"

"Bilimin amacı, evrende "biricik olan" insana yönelmek, onu yeniden değerlendirmek ve kazanmaktır. Yunus Emre'nin: İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir, tarzındaki veciz ifadesinde belirtilen gerçek varlığa yönelmektir. Belki, reform hareketiyle insan, kilise otoritelerinin yetkilerine başkaldırmak suretiyle özgürlüğünü kazanmıştır. Ancak Rönesans ve onu izleyen dönemlerde, "bilimin biricikliği" ilkesine dayalı felsefe ve kültür hayatının Batı'da ilerlemiş olması, kilise babalarının Orta Çağ'da başlattıkları din-bilim çatışması, yeni norm ve biçimler vereceği yerde, bu defa bilime ağırlık vererek dine saldırması, kurulması gereken bilim din dengesini yıkarak pozitivist materyalist bir evren anlayışının yerleşmesine sebep olmuştur. Orta Çağ boyunca dinin, bilimin karşısına çıkarak din adına savaş vermesi nasıl "dinin hayat üzerindeki egemenliğinde değil, aksine kilisenin dininin yapısında bulunan ve bu dinin hayatın her alanında bu fesadı uygulamasına yol açan egemenliğinden dolayı" ise, aynı şekilde Rönesans ile başlatılan dönemde de bilimin, dinin karşısına çıkması, bilimin yapısından kaynaklanmamakta, tersine ona güç tanıma biçimindeki zihniyetten doğmaktadır. Avrupa'nın dinini bırakıp onun yerine kabul ettiği alternatif, eğer daha da kötü değilse; daha az kötü hiç değildi. Bu alternatifin Avrupa'da bilim elde etmeyi ve yeryüzündeki bütün insanların göz diktiği maddî imkânları sağladığı doğrudur. Fakat dini sistemin, Avrupa'nın manevî hayatından büyük ölçüde silinip seküler bir hedefe doğru yönlendirildiği de bir gerçektir. Oysa sekülarizmin hedefi insanları âhiret ile ilgilenmekten alıkoyup, yalnızca dünya hayatı ile ilgilenmeye yöneltmek olan sosyal bir harekettir. Çünkü Orta Çağlarda insanlar dünyadan mümkün olduğunca uzaklaşıp, Allah ve Ahiret günü hakkında alabildiğince düşünmek ile ilgili olarak büyük bir arzu ve istek duyuyorlardı. İşte bu arzu ve isteğe karşı durmak için sekülarizm insanî duyguları geliştirme noktasından hareketle ortaya çıktı. Sekülarizmin ortaya çıkışı insanların beşerî, kültürel başarıları ve bu yaşantı içinde istekleri gerçekleştirme imkânları ile ilgili olarak akıllarını ortaya koymak istedikleri Rönesans Dönemi'nde başladı. Sekülarizme yönelik bilim modern tarih boyunca sürekli biçimde evrim geçiren dine ve Hıristiyanlığa karşı bir hareket olarak kabul edildi Encyclopedia Britanica'nın da açıkladığı gibi sekülarizm, dinin bir kenara itilmesi ve sosyal hayattan uzaklaş-

tırılması, dünyevileştirilmesi anlamına gelmektedir.[65]

Buraya kadar kısaca temas etmiş bulunduğumuz insan konusu üzerinde özetleme yaparsak ruh, beden ve insan üçlüsünde insanın durumu şunu gösteriyor

İnsan bir yönüyle rûhî âleme bir yönüyle de cismanî âleme bağlıdır. Eğer insan, maddî âlemi terk eder ve bütün varlığıyla ruhsal âleme dönerse hayatında dengesizlik doğar ve eğer insan ruhsal âlemi terk eder ve bütün varlığıyla fizik âleme yönelirse hayatında yine dengesizlikler doğar. Şu halde insan hem metafizik dünyaya, hem de fizik dünyaya bağlı olarak yaşamak zorundadır. Bu da ancak islamî yaşayışla olabilir.

Fizik evrenle metafizik evren arasında bulunan insan hayatının daha iyi anlaşılabilmesi için konuyla ilgili bazı örnekler vermek istiyorum.

1- Terazide İbre

Biri sağ, diğeri de sol olmak üzere iki kefeli bir terazi düşünelim, orta yerinde terazinin ibresi bulunsun. Terazide en önemli kısım ibredir. İbre terazide ağırlığın ne tarafta olduğunu gösterir. Ve terazide ibre insanı, insan hayatını temsil eder. Nitekim memleketimizde adalet mensuplarının amblemi de böyle bir terazidir. Kefelerden birisi insanın ruh dünyasını, birisi de beden dünyasını temsil etsin. Böylece ruh, beden, insan ile sağ kefe-sol kefe-ibre denklemi doğmuş olmaktadır. Eğer terazinin sağ tarafına ağırlık konursa, sol tarafı yukarı kalkacak ve ibrenin dengesi bozulacaktır. Ve eğer terazinin sol tarafına ağırlık konursa, sağ taraf yukarı kalkacak ve ibrenin dengesi yine bozulacaktır, şu halde her iki tarafa da eşit ağırlıkta bir şey koymalıyız ki ibre tam dengede durabilsin...

Kefelere koymuş olduğumuz ağırlığın ibre üzerinde bir tesiri vardır. Bu ibre sayesinde biz bu etkinin derecesini anlarız. İbrenin tam olarak odak noktasını gösterip göstermemesi kefelerdeki ağırlığın niceliğine bağlıdır.

İnsana gelince; bedenin ihtiyaçlarını karşılamak için maddî âleme muhtaç olduğu gibi, ruhun ihtiyaçlarını gidermek için de rûhî âleme muhtaçtır. Bu ihtiyaçlardan hangisine daha fazla ağırlık verirse insan hayatı bütünüyle o yöne dönecek ve dolayısıyla diğer taraf havaya kalkacaktır. Netice olarak ta insanın yaşama düzeni bozulacak ve birtakım karışıklıklar çıkacaktır.

Şimdi karşınıza gelen bir insana dikkat edin. Bu insan dünyaya mı fazla kıymet veriyor, yani maddî ihtiyaçlara mı daha çok bağlıdır, yoksa manevî ihtiyaçlara mı? Veya her ikisini de aynı değerde mi tutuyor?

Bir cemiyet ve milleti, hatta bütün bir insanlık âlemini de aynı açıdan değerlendirebiliriz. İnsanlık tarihini de aynı ölçüyle gözden geçirebiliriz.

İslam Peygamberi Hz. Muhammed (AS): "Sizin hayırlınız âhireti için dünyasını, dünyası için de âhiretini terk etmeyip her ikisinden de nasibin alan ve insanlara yük

65 Dr.Orhan Türkdoğan, Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi, s.39

olmayan kimsedir." buyurmuş.[66]

Mısır kralı Firavun'un en zengin adamı Karun, zenginliğiyle halka böbürlenmeyi çok seviyordu. Onlar içerisinde aklı başında, insaflı bazı kişiler ona şöyle diyorlardı:

"Allah'ın sana verdiği bu servetle ahiret yurdunu kazanmaya çalış. Dünyadaki nasibini de unutma. Hem Allah'ın sana verdiği gibi sen de Onun kullarından muhtaç olanlara ver. Ülkede fesat çıkarma. Allah fesatçıları sevmez."(Kasas:77)

Kur'an-ı Kerim insanların bu durumunu bakınız nasıl anlatıyor!

"İnsanlardan bazıları şöyle dua ederler: Ey Rabb'imiz! Bize vereceğini dünyada ver derler. Böyle kimselerin ahirette hiç nasibi yoktur... Onlardan bazıları da: Ey Rabb'imiz! Bize dünyada da iyilik güzellikler ver, ahirette de... Ve bizi ateşin azabından koru, derler... Ve işte onlar için kazandıklarından büyük bir nasip vardır."(-Bakara,200-202)

İslam dininin, insan hayatına bakışı işte budur. Kâinata bakışı da öyledir. Çünkü Allah, insana iki göz vermiş, bunun birisiyle maddî hayat olan bu dünyaya, birisiyle de manevî hayat olan âhirete baksın diye. Keza iki kulak vermiş, iki el vermiş, iki ayak vermiş, bunların hepsi mecâzî anlamda birisi maddî hayatın ihtiyaçları için, diğeri de manevî hayatın ihtiyaçları için kullanılsın, diye... Şu ayetler de dikkatinizi çeker mi bilmem!

"Allah da onlara dünya nimetini ve (daha da önemlisi) ahiret sevabının güzelliğini verdi. Allah iyi davrananları sever."(Ali İmran, 148)

Bu konuda yazılması gereken pek çok ayeti kerime var. Ama siz kendiniz kitapları ve Kur'an'ı açıp okuyun! İsra 18, 19 ile Şura 20. ayetlerin anlamı önemlidir. Bütün bunlar İslam'ın insana ve onun hayatına nasıl baktığının göstergesidir.

İnsanın başına bir felaket gelebilir, bir hastalık gelebilir, bir zarar gelebilir. Böyle durumlarda pek çok insan sızlanmaya, ona buna yalvarmaya başlar. Sonra döner bütün içtenliğiyle Allah'a yalvarır. Bakarsın felaket gitmiş, hastalık geçmiş, zarar kâra dönüşmüş... Fakat sanki sızlanan, ağlayan, yalvaran o değil. Felaketler, hastalıklar ve zararlar sanki ona hiç uğramamış. Bütün üzerindeki sıkıntılar geçince o yine kendi bildiği doğrultuda yaşantısını sürdürmeye başlamış. O yanlış, bozuk, gafilâne hayat hiç değişmeden devam ediyor.

İşte insanın bir başka yönü, bir başka yüzü budur. Toplum dilinde buna "İnsanın halet-i rûhîyesi" denir. Bu yaşayanlarda olur. Ölülerde olmaz!

Kur'an-ı Kerim'in şu ayetlerine de bakarsan iyi olur: Yunus 12; İsra 67; Rum 33; Zümer 8,49; Meâric 19, 20 ve 21; oku! Oku ki, kendini tanıyasın!

Bu ayeti kerimelerden ve hadis-i şeriflerden de anlaşılıyor ki, İslam'ın kaynaklarında bu konu bütün açıklığıyla beyan edilmektedir. Ahiret hayatı biz insanların

66 M.Arif, Binbir Hadis, S.77, Hadis No:431

iman, İslam, ruh ve mana dünyamızın ihtiyacı olan şeylerdir. Ve bunlar bu dünyadayken kazanılması lazım gelen şeylerdir. O nedenle bizler hem bu dünyadaki hayatımız için lazım olan şeyleri kazanacağız, hem de ahiret hayatımız için lazım olan şeyleri kazanacağız.

2- Sıcaklık ve Soğukluk Ölçümünde Termometre

Bilindiği gibi termometre sıcaklığın ve soğukluğun derecesini ölçen bir alettir. Cam boru içerisine konulan cıva veya alkolün, sıcak arttıkça veya düştükçe gösterdiği bir hareketi vardır.

Burada sıcağın artmasını "Sıcağa verilen ağırlık", soğuğun artmasını da "soğuğa verilen ağırlık" olarak düşünelim. Ve bu ortamı kendi elimizle hazırlayıp denememizi yapalım. Böyle bir ortamda göreceğimiz manzara şudur: Sıcakla soğuğun tam dengede bulunduğu nokta sıfır noktasıdır. Bu sıfır noktası yaşanabilecek denge ortamıdır. Eğer termometredeki madde sıfırın altına düşerse soğuk ağırlıklı dengesizlik başlar. Ve eğer sıfırın üstüne çıkarsa bu defa sıcak ağırlıklı dengesizlik başlar

Gerçi, içinde bulunulan ortama göre termometrede denge noktası değişken olabilir. Fakat biz, insanın dünya hayatı ortamını göz önüne alarak bu örneği veriyoruz. Biliyoruz ki, termometrenin içindeki duyarlı maddeye soğuğun artması da tesir ediyor, sıcağın artması da... Bunu sadece sıcağın artması ve eksilmesi olarak düşünmek yanlıştır. Isının düşmesi nedendir? diye sorulmaz. Çünkü herkes bilir ki, ısının düşmesi soğuğun artmasındandır.

İşte aynen bunun gibi insan hayatında ruhsal yöne verilen ağırlık bedensel yönün ihmali olduğu gibi, bedensel yöne verilen ağırlık da ruhsal yönün ihmali demektir. Şu halde ne olması lazım?

İrade ve idare sahipleri hem ruhsal hayati hem de bedensel hayati ayni değerde ve aynı ağırlıkta ele almaları lazımdır. Böyle yapılmazsa insan hayatı dengesini kaybeder. Bu durum giderek sosyal hayatın da dengesini yitirmesine sebep olur. Bugünkü dünya toplumlarında görüldüğü gibi.

Netice itibariyle termometre bir etki altındadır. Daha doğrusu, termometrenin içerisindeki madde bir dış tesir altındadır. Termometre bize, kendisine tesir eden kutupları göstermektedir. Bu kutupları biz gündelik lisanımızda artı eksi kelimeleriyle ifade ederiz. Şayet, termometre eksi yönünde hareket ederse, insanların hayatında değişiklikler başlar. İç giysilerine ilaveler yapılır. Olmadı kazaklar, ceketler, daha olmadı paltolar giyilir. Isıtma araçları devreye girer. Toplum hayatında bu tür değişmeler görülür. Ve eğer termometre artı yönünde yükselirse, biraz evvel söylediklerimiz çıkarılır. Isıtma araçları devreden çekilir bu defa sovutma araçları devreye girer. Bu da yine insan üzerinde görünen değişikliktir.

Buna göre eğer insanlar, bedensel ihtiyaç ve ihtiraslarına doğru yönelirler ve bu hususta ileri giderlerse, bu durum ruhsal istek ve ihtiyaçların terkedilmesi sonucunu doğurur. İşte bunun da tedbiri alınmalıdır. Nasıl ki vücud sıcaklığını korumak için ilave giysiler giyiliyorsa, ısıtma araçları devreye konuyorsa, ruhsal ihtiyaçların da muhafazası için kendi yapısına uygun tedbir alınmalıdır. Dua etmek, namaz

kılmak, oruç tutmak, Kur'an okumak, sohbetlere katılmak gibi...

3- Elektrikte Lamba

Çevremizi aydınlatmak ya da ısınmak için, ayrıca makine ve benzerlerini hareket ettirebilmek için kullandığımız elektriğin bu söylenenleri yapabilmesi için onun pozitif ve negatif, yani artı eksi kutuplarının bir eşya üzerinde birleşmesi lazımdır. Bunlardan pozitif yüklü kablo ne kadar zorlanırsa zorlansın tek başına lambayı yakıp aydınlatamaz. Negatif yüklü kablo da öyledir. Lamba üzerinde ikisinin birleşmesi lazımdır. Şunu demek istiyorum: yanan bir lambada pozitif ve negatif elektrik birleşmiş olduğu için o lamba ışık veriyor. O elektrik sobası ısıtıyor. O fırın pişiriyor, o motor çalışıyor.

Bu örnekte lamba, insanı, lambanın ışığı da insanın hayatını temsil ediyor. Pozitif elektrik insanın maddî ve bedeni dünyasını, negatif elektrikte insanın rûhî ve manevî dünyasını temsil ediyor... Eğer lambayı yakmak için sadece pozitif yüklü kabloya değer verirsek lambayı yakamayız. Keza negatif yüklü kabloya değer verirsek lambayı yine yakamayız... Bu duruma göre her ikisini de aynı değerde tutmak ve ikisini lambada birleştirmek zorundayız. O takdirde lamba yanacak ve biz ondan faydalanacağız.

Evet, insan da böyledir. Onun hayatında madde ile mana, bedenle ruh, fizik dünya ile metafizik dünya aynı değerde ele alınmadan insanı insan olarak tutmak mümkün olmaz. Ve evet, lamba bize nasıl, pozitif ve negatif iki önemli dünyaya bağlı olduğunu gösteriyorsa, bunlardan birisinin ihmal ve inkârı lambayı lamba olmaktan çıkarıyorsa, keza insan da bize maddî ve manevî iki önemli dünyaya bağlı olduğunu gösteriyor. Bunlardan birisinin ihmal ve inkârı, insanı insan olmaktan çıkarır, başka bir mahlûk haline getirir.

Denebilir ki, insan dünyada yaşıyor. Onun bedensel varlığı dünyadaki varlıklar gibi maddîdir. Ama ruhsal yönünü göremiyoruz, denemek, tecrübe etmek mümkün değil. Nasıl bileceğiz, onun ruhsal bir yönünün de mevcut olduğunu?

Hiçbir eksiği olmadığı halde ölmüştür denilen insan neden hareket etmiyor, konuşmuyor?

Pozitif ve negatif elektrikleri de göremiyoruz. Ama tecrübe ile biliyoruz ki lamba ancak bu ikisi birlikte olduğu zaman yanar. Değilse yanmaz. Evet, biz kabloları görüyoruz ama elektriği göremiyoruz. Ama ikisine birden dokunursak ancak o zaman anlıyoruz... Şu anda bizim hayatımız, canlılığımız, ruh ve beden birliğinden ileri geliyor. Değilse dünyada yaşayamayız. Yani bunlardan birisinin yok olması bizim de hayatımızın yok olmasına sebep olur. Ölmüş birisinin durumu gibi...

4- Buz, Buhar, Su

Necip Fazıl:

"İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya! Bir yanda akan benim öbür yanda Sakarya!" diyordu. Tasavvuf lisanında da insan hayatı suya benzetilir, birçok yönüyle... Bizim de bu örneğimizde su, insan hayatını temsil eder. Çünkü su denilen

değerli madde bir yönüyle buz bir yönüyle "buhar" denilen bir olguya, bir varlığa bağlıdır. Bu örnekte "buz" maddî ve statik varlıklar dünyasını, "buhar"sa manevî ve dinamik varlıklar dünyasını temsil eder. Ancak insanların, hayvanların ve bitkilerin hayatına ihtiyaç olmakla beraber ne buhar elverişlidir ne de buz!

"İnanmayanlar görmüyorlar mı, göklerle yer tek madde iken biz onu parçalayıp ayırdık ve her canlı şeyi sudan yarattık. Yine de inanmıyorlar mı?"(Enbiya,30)

Kendisinden istifade edilebilecek değerli madde sudur. Düşünüldüğü zaman anlaşılacaktır ki su, bir yönüyle buza, bir yönüyle de buhara bağlıdır. Buz ve buhar su haline gelmedikçe insanın ondan faydalanması tam olmaz. Şu duruma göre su da insanı ve insan hayatını temsil etmektedir.

Su denilen maddeye baktığımızda o bize hem buzun varlığını hem de buharın varlığını ispatlayan bir ölçüdür. Kendisini atmosferde göremediğimiz buharla, kendisini her zaman görebildiğimiz buzu birleştirip sıvı şeklinde bize gösteren bir neticedir, su...

Nasıl ki, insanın bağlı bulunduğu maddî ve fiziki dünya ile manevî ve metafizîkî dünya mevcutsa ve insan bu iki dünyaya bağlı ve onların varlığını bize anlatıyorsa, su da buz ve buhar unsurlarına bağlıdır ve onların varlığını bize göstermektedir. Bunlardan birisini ihmal ve inkâr, suyun oluşmasında dengelerin bozulmasına neden olacaktır.

İşte üzerinde durdukça daha geniş manalar çıkarabileceğimiz bu misal bize, bir taslak halinde insanın manaya ve maddeye olan bağlılığını anlattığı gibi, onun varlığında mana ile maddenin birleştiğini göstermektedir.

Suyun üzerinde ısıyı artırırsanız, öyle bir noktaya gelir ki su buharlaşmaya geçer. Bu ise suyun varlığında dengesizlik doğurur. Çünkü buhar su kadar aranan bir şey değildir. Bunun aksine suyu soğutmaya devam ederseniz bir noktaya gelir ki su buzlaşmaya geçer. Buz da su kadar aranan bir şey değildir. Bu işlemde de suyun varlığı dengesizlik içinde bulunur. Şu halde suyu ne buzlaşmaya ne de buharlaşmaya düşürmeden su olarak tutmak zarureti vardır. İlerde insan hayatında istipdad ve anarşi konusunu incelerken bu misali tekrar kullanacağız...

Söylemek istediğim şey, suyu buharlaşma ve buzlaşmaya düşürmeden su olarak tutmak ne kadar önemliyse, insan hayatını da anarşi ve istibdat hallerine düşürmeden insan olarak, insan hayatı olarak tutmak da o kadar önemlidir. Bu ise, insan hayatında her iki yönün de ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir eğitim, öğretim ve yönetimle olur. Ve bütün bunları sağlayacak bir sistemle, bir hayat nizamıyla yani iyi bir yaşama biçimiyle olur. Sadece maddeye, bu dünyaya değer veren ve insanın hayatını bu dünyadaki hayattan ibaret gören hasta, tek yönlü, tek gözlü ve sahte kurtarıcı sistemlerle olmaz. Ancak İslam ile olur.

5- Fizik, Metafizik Ve Varlık

Yukarıdan beri ifade edegeldiğimiz gibi insan bir ölçüdür. Onun üzerinde ruh beden ilişkisinden dolayı hem fizik evrenin, hem de metafizik evrenin etkisi vardır. İnsan açısından bakıldığındaysa insan, her ikisinin varlığını hayatıyla yansıtmakta-

dır. İnsanın bu dünya üzerindeki hayatının dengeli olarak devam ettirilebilmesi bu her iki yönden gelen ihtiyaç ve isteklerin aynı değerde ele alınarak karşılamasına bağlıdır.

Bu örnekte görülen fizik metafizik ve varlık (şey, nesne) üçlemindeki varlık da böyledir. Bize fiziğin ve metafiziğin mevcudiyetini bu şeyler -nesneler yani varlıklar bildirmektedirler. Demek ki varlığı sadece fizik evrene veya sadece metafizik evrene bağlı olarak düşünürsek, onu tam anlayamayız. Mutlaka ikisinden birisini ihmal etmiş oluruz. O takdirde varlık tek taraflı kalır. Bizim evren anlayışımızda üzerinde durduğumuz dengesizlik ortaya çıkar.

Neticede diyebiliriz ki varlık nasıl böyle fizik ve metafizik dünyaya bağlı ve bize onu yansıtıyorsa, insan da ruh ve beden dünyalarına bağlı ve bize onları yansıtıyor. Ve işte insanı bağlı bulunduğu bu iki dünyanın birisinden koparıcı bir hareket, yani onu sadece dünyevi, seküler bir şahıs haline getirici idare, eğitim ve ahlak uygulaması yapmak bugünkü dünyada yaşanan olayları ortaya koyar.

Üzülerek belirtelim ki bugün insansoyu metafiziğe, ruha, manaya kapalı; maddeye, bedene ve fiziksel isteklere açık bir yaşantı içerisindedir. O nedenle açlık tokluk, zenginlik fakirlik, ilerilik gerilik, ezen ezilen ikilemi içerisinde kıvranmaktadır.

Gerçekten varlıkların metafizik bir yönleri var mı? Bu sorunun cevabında sunmayı düşündüğüm bazı belgeler belki bazılarına garip gelebilir. Fakat benim açımdan bir sakıncası yoktur. Herkesi inandırmak gibi bir eğilim içinde değilim. Ama Kur'an-ı Kerim öyle enteresan haberler veriyor ki, reddi mümkün değil. Örneğin, bakıyorsunuz

"Gök gürültüsü Allah'ı hamd ile tesbih eder. Melekler de Allah'ın heybetinden dolayı tesbih ederler."(Ra'd, 13) diyor Kur'an. Demek ki gök gürültüsünün de, meleğin de tesbihi var. Bu onun metafizik yönünü göstermiyor mu?

"Allah'ın yarattığı şeyleri görmediler mi? Onun gölgeleri, küçülerek ve Allah'a secde ederek sağa sola döner. Göklerde bulunanlar, yerdeki canlılar ve bütün melekler büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler. Onlar, üstlerindeki Rablerinden korkarlar ve kendilerine ne emrolunuyorsa onu yaparlar." (Nahl, 48,49,50)

Bu ve benzeri gelecek ayet ve hadislerle göreceğiz ki bizim, cansız varlıklar deyip geçtiğimiz bütün varlıklar ve şeyler Allah ile olan ilişkilerinde tesbih ve tevhid faaliyetleri içerisindendirler. Bundan da anlaşılıyor ki evrende maddî bedenî ve rûhî mânevî her var olan şeyin yapısı hem fiziksel hem de metafizikseldir... İnsanın da aynı şekilde olması, evrenin bu yapısının devamı ve özeti olmasındandır.

Çünkü insan; toprak, su, hava, hararet, gaz ve elektrik gibi cisimler sınıfından; yosunlar, otlar ve ağaçlar gibi bitkiler sınıfından; sürüngenler, dört ayaklılar, iki ayaklılar ve diğerleri gibi hayvanlar sınıfından; cinler, şeytanlar, melekler ve ruhlar gibi görünmez varlıklar sınıfından sonra yaratılmış ve hepsinin bir özeti mahiyetinde en son dünyaya gönderilmiştir.

Şimdi o, kendisinden önce yaratılmış olan bütün bu varlıklardan, faydalanma ve onlara egemen olma yeteneğine sahiptir. İnsanın öyle bir yapısı vardır ki, eğer iyi

bir eğitimden geçirilir, terbiye edilirse iyilikte meleklerden daha ileri gidebilir. Eğer aksi yapılırsa o zaman da kötülükte şeytanlardan daha ileri gidebilir. Onda hayvanileşme ile rûhânileşme aynı imkân içerisindedir. Ancak tüm bunlar içerisinde biz, insanın insan olarak kalmasından insanileşmesinden yanayız. Zira Kur'an'da, onu yaratan zat şöyle diyor:

"Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onlara, (çeşitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık."(İsra,70)

"Görüldüğü gibi bu ayette Allah Teâlâ, insanoğluna lütuf ve ikramın bir özetini vermekte ve onun âlemdeki özel yerine işaret etmektedir. Müfessirlere göre insanın şan ve şerefi ve diğer varlıklardan üstünlüğü; Allah'ın ona verdiği beden güzelliği, el, göz, kulak gibi organlarını daha becerikli bir şekilde kullanması, konuşabilmesi, gülüp ağlayabilmesi, okuyup yazması, başka birtakım varlıkları kendi hizmetinde kullanması, aletler îcad etmesi, olaylar arasındaki sebep-sonuç alakasını görmesi ve bu sayede geleceğe yönelik programlar ve hazırlıklar yapması, iyi kötü, doğru yanlış, güzel çirkin kavramlarına sahip olması kısaca, maddî ve bedeni, ahlaki ve rûhî meziyetleri haiz olmasıdır."[67]

"Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes onu tesbih eder. Onu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlayamazsınız. O halimdir, bağışlayıcıdır."(İsra 44)

"Tabiat ilimlerindeki inkişaf, bu ayetin açıklamasına yardımcı olmuştur. Nitekim önceleri cansız ve hareketsiz olduğu sanılan varlıklar da dâhil olmak üzere, bütün eşya atomlardan meydana gelmiştir. İşte atom çekirdeklerinin etrafındaki elektronlar, sürekli ve muntazam bir şekilde çekirdeğin etrafında dönmektedirler ki, belki de onların bu dönüşleri ve böylece, ilahi kanuna en ufak bir sapma göstermeksizin boyun eğmeleri, Kur'an-ı Kerim tarafından Allah'ı tesbih olarak ifade edilmiştir."[68]

"Görmez misin ki, göklerde olanlar ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu Allah'a secde ediyor, Birçoğunun üzerine de azap hak olunmuştur. Allah kimi hor ve hakir kılarsa artık onu değerli kalacak bir kimse yoktur. Şüphesiz Allah dilediğini yapar."(Hac 18)

"Allah'ın yarattıkları şuurlu ve şuursuz olmak üzere ikiye ayırabilir. Akıl ve şuurdan mahrum olan yaratıklar ilahi kanunlara tabi olarak O'na boyun eğmekte ve kendi dilleriyle (lisanı hal ile) O'nu tenzih ederek tesbihte bulunmaktadırlar. Akıllı yaratıklar olan insanlarda seçme hürriyeti vardır. Allah'a değil de başka şeylere kulluğu tercih edenler insanlık değerlerini kaybetmiş olurlar ve bunu onlara kimse kazandıramaz."[69]

Varlıkları, "şuurlu ve şuursuz" diye ayırmak son derece yanlıştır. Şuur ve idrak

67 Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, S.288.
68 Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, S.285.
69 Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, S.333.

olmasaydı eşyanın, varlıkların secdesinden, emre itaat etmesinden bahsedilmezdi.

Görüldüğü üzere, bu ayetlerde haber verilen, secde, itaat ve zikir gibi şeyler, bizim anladığımız ve özellikle ruhsal dünyamızla ilgili işlerdir.

"Öylesi taşlar vardır ki, Allah korkusuyla parçalanıp aşağı yuvarlanır."(Bakara, 74)

Taşlar Allah korkusu taşıyor, ama bazı insanlar taşımıyor. Demek ki taşlar daha duyarlı ve idrakli...

"...Derken orada yıkılmak isteyen bir duvarı o hemen doğrulttu."(Kehf, 77)

Burada da duvarda bir istek kendisini gösteriyor. Ayetin metninde "yürîdü" fiili sanki ruh ve idrak sahibi birisine isnad ediliyor! Yıkılmaya meyletmiş bir duvarın bu halini insan olarak bizler anlıyoruz. Ama duvarın böyle istekte bulunduğunu Yüce Sahibi söylüyor.

Cenâb-ı Hakk duvarlara, taşlara, ağaçlara ve canlı varlıkların dışındaki varlıklara; canlılara izafe ve isnad ettiği fiilleri izafe etmektedir. Bunun mecâzî anlamda olması bize göredir. Lakin duvarın da bir dili ve iradesi olduğu neden düşünülmesin!

Şimdi bakınız şu ayetlerdeki manaya ve bize verilen haberlere:

"Biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, (sorumluluğundan) korktular. Onu insan yüklendi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir."(Ahzab 72)

Gökler, yer ve dağlar "korktular, çekindiler" deniyor. Bu fiillerde yine insanda göregeldiğimiz fiillerdir. Demek onlarda da bu tür fiil ve hareket vardır. Onlar da korkarlar, çekinirler ve emre uyarlar. Bir şuur, idrak ve bilinç var kendilerinde. Artık biz, içindeki her şeyiyle, canlı ve idrakli bir evrende yaşadığımızı bilelim. Şeylerin, yaratanı ile nasıl bir iletişim içerisinde olduğunu biraz düşünelim.

"Sonra duman halindeki göğe yöneldi, ona ve yerküreye: isteyerek veya istemeyerek, gelin! dedi. İkisi de: "isteyerek geldik" dediler."(Fussilet, 11)

"Bitkiler ve ağaçlar hepsi secde ederler." (Rahman,6)

"Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ı tesbih eder. O Azizdir, Hâkimdir."[70]

Görülüyor ki bu bizim cemadat dediğimiz varlıklar, emanetin ne olduğunu biliyor. Önemini, ağırlığını, riskini biliyor, onu yerli yerince eda edemeyeceğini anlıyor, güç yetiremeyeceğini anlayınca geri duruyor, korkuyor ve çekiniyor. Yine bizim cemadat dediğimiz bu varlıklar bağlı bulundukları evren içerisinde idrak sahibidir, emre itaat halindedir, yaratıcısını tanıyor, isyan ettiği zaman başına gelebilecek sıkıntılardan dolayı korkuyor, üzerine hiçbir teklif almadan Rabb'ine ibadet ve itaat etmek istiyor.

6- Mevsimlerden Bahar

70 Hadîd, 1, Haşr, 1, Saff, 1, Cuma, 1, Teğabün, 1.

Kış günleri katılaşmanın, donuklaşmanın, maddîleşmenin örneğidir. İnsan da maddîleştiği, dünyevîleştiği, içe dönükleştiği ve egoistçe bir tavra girdiği zaman veya böyle bir yaşamı tercih ettiği zaman, kış günlerine benzer. İnsansoyunda böyle olan fertler, toplumlar, uzun süre böyle yaşayamazlar. Nasıl kış günleri çok zorlu günlerse, ona benzeyen insan hayatı da öyle olur. Ve dengede bozulma doğar.

Yaz günleri ise özgürleşmenin, dağılmanın, açılmanın, yaygınlaşmanın, sıvılaşmanın, bireyselleşmenin örneğidir. İnsansoyu böyle fertlerden ve toplumlardan oluşan bir hayatı, bir yaşama biçimini benimserse, dağılmaya, buharlaşmaya, hurafe ve batıl inançlara saplanarak ruhanileşmeye doğru gider. Öyle bir gün gelir ki ortada ne fert kalır ne toplum… Bu tür bir hayat dahi dengesiz bir hayat olur.

Bahar mevsimi ise insanı ve insan hayatını temsil eder. Çünkü bahar, hem yaz günlerini hem kış günlerini birlikte taşır. İkisini de dengede tutan bir mevsimdir. Yani insan hayatı disiplin içinde olmalı, maddî ihtiyaçları yanında rûhî ve manevî ihtiyaçlarını da tanımalı ve temin etmelidir. Sadece bu dünyaya değer verip seküler bir hayat kış günlerine, sadece ahrete değer verip uhrevi ve ruhani bir hayat yaz günlerine benzer. İnsan hayatı ise bir bahar mevsimi gibidir. Nasıl bahar mevsimi kış ve yaz günlerini içinde taşırsa insan da hem maddeye dünyaya ve bugünkü hayata olan ihtiyacını hem de hemen ölecekmiş gibi ruha, ruhaniliğe ve ahrete olan ihtiyacını içinde taşıyan bir hayat sürmelidir. Bunu anlayabilmenin en güzel ölçüsü işte bu yaz-kış-bahar üçlemindeki bahar havası ve hayatıdır.

Özetleyerek diyelim ki:

Bahar mevsimi insanı ve insan hayatını temsil eder. Bahar mevsimi bize hem kış günlerini hem de yaz günlerini hatırlatır. Bir yönüyle kış mevsimine, bir yönüyle de yaz mevsimine bağlıdır. Şayet yaz günlerini tercih eder ve hayatımızın hep yaz mevsimi geçmesini istersek, bu da bizi dengesizliğe götürür. Hâlbuki kış ve yaz mevsimlerinden her ikisinin de bahar üzerinde etkisi bulunmakta ve bu mevsim ne kışın ızdıraplı soğuğunu ne de yazın yakıcı sıcağını getirmektedir. İkisinin ortasında rahat ve dengeli bir mevsim olarak kalır.

Bunun gibi insan hayatı eğer bir bahar mevsimi şeklinde devam etsin diyorsak, onun hem cisme hem de ruha olan bağlılığını kabul etmek zorundayız. İlkbahar mevsimi bize hem yazın varlığını hem de kışın varlığını ispat eden bir mevsimdir. İnsan ve onun hayatı da bize hem cismin hem de ruhun varlığını ispat eden tek ölçüdür. Bu ölçüye iyi dikkat etmeliyiz.

7- Emek, Sermaye, Kâr

Emek insanda bir enerjidir. Henüz ortaya çıkmadığı sürece görülmez. Akü içerisinde depo edilmiş bir enerji gibidir emek.

Bir çekirdeğin içerisinde bitki özü; bir yumurtanın içerisindeki embriyo… Bunlar henüz varlıklarını ispatlayamamış enerji yüklü varlıklardır. İnsanlardaki enerji de böyledir. İnsanın sahip olduğu bu enerji, yani emek, iş ve hareket haline gelebilmesi için yere, zemine ve sermayeye ihtiyacı vardır.

Sermaye, tembel, durağan ve hamdır. Onun verimli olabilmesi ancak harekete ge-

çirilmesine bağlıdır. Çekirdeğin toprağa muhtaç olduğu gibi, embriyonun aşıya, tohuma muhtaç olduğu gibi, emek de sermayeye muhtaçtır. Şarj edilmiş bir akü, onu harekete geçirecek bir lambaya muhtaçtır. Ambardaki bir tahıl, senelerce dursa varlığını gösteremez. Ama onu bir toprağa atarsanız hemen verimlenir ve kendisini gösterir.

Emek, kendi kendine durgun, sermaye kendi kendine yorgundur. İkisini bir araya getirmeden üçüncü bir varlığın görülmesi imkân dışıdır. Öyleyse emekle sermayeyi nefsinde toplayan "ürün", yani "kâr, netice" nereden gelecek? Emeği sermaye ile birleştirdiğimiz zaman karşımıza "netice" yani "ürün" çıkacaktır. Şimdi bizim objemiz önce işte bu üründür.

Ürün, kendi varlığında daima iki şeyi bulundurmak zorundadır. Onun yapısında emekle sermayeyi görüyoruz. O bir yönüyle emeğe, bir yönüyle de sermayeye bağlıdır. Şayet ürünün üzerinde hak sadece emeğindir dersek yanlış olur. Şayet onun üzerinde hak sadece sermayenindir dersek yine yanlış olur. Her iki durumda da dengesizlikler ortaya çıkacaktır.

Bu durum bize göstermiştir ki, kârın üzerinde hem emeğin, hem de sermayenin hakkı vardır. Neticeyi bu ikisinden veya birisinden bağımsız göremeyiz, düşünemeyiz.

Şu halde; "Âlemi Lâhut, İlahi âlem" ve "Âlemi nâsut, Maddî âlem" "Fiziksel evren" Fiziksel olmayan evren" ve "insan" dediğimiz zaman dahi aynı düşünce formatı ve ölçüsüyle hareket etmeye mecburuz. Nasıl ki emekle sermayenin kâr üzerinde ilgisi varsa ve nasıl ki kârın doğmasına bunlar sebep olduysa, insan üzerinde de maddî evrenle manevî evrenin, bedensel yapı ile ruhsal yapının, lâhuti dünya ile nâsuti dünyanın tesiri vardır.

İnsan denilen varlığı bu ikisinden bağımsız düşünemeyeceğimiz gibi, bunlardan sadece birisine bağlı olduğunu düşünmekte mümkün değildir. Aksi takdirde dengesizlik insanın fert, toplum ve aile olarak hayatında kendisini gösterir. Bu durum insansoyu için son derece tehlikelidir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki insan ruhla bedenin, maddeyle mananın, fizikle metafiziğin, lâhut ile nâsutun varlığına tek delil ve ölçüdür. Hiçbir zaman insanı ikiye bölerek değerlendiremeyiz.

8- Baba, Anne, Evlat

Aile mefhumu bize, bir baba ve anneden oluşan temel bir kurumu anlatır. Bu misalde baba maddî mefhumları, anne manevî mefhumları, evlat ise insanı temsil eder. Evlat bir yönüyle babaya, bir yönüyle de anneye bağlıdır. Eğer, "mühim olan babadır, öyleyse ona ehemmiyet verilmelidir" dersek evladın hayatında bu bir dengesizliktir. Ve eğer, "mühim olan annedir, öyleyse ona değer verilmelidir" dersek, bu da evladın hayatında dengesizlik doğurur. Yine desek ki "ne anne ne de baba mühimdir, mühim olan evladın kendisidir. Evlat hiç kimseye bağlı değildir." Bu takdirde evladın kendi kendisini inkârı ortaya çıkar ki, tutunacak yer bulamaz ve boşlukta kalır. Bu da Egzistansiyalizmin yani bağımsızlığın yani boş verişçiliğin

kabul edilmesini temsil eder. İnsansoyu için bundan daha tehlikeli bir durum olamaz. Bir ailede babası olup ta annesi olmayan çocukları yahut annesi olup da babası olmayan çocukları inceleyiniz. Ya da ikisini de kaybetmiş bir çocuğun hayatını, düşüncelerini ve duygularını inceleyiniz, ne göreceksiniz.

Bu örnekte gördüğümüz üzere insan bir "evlat" gibidir. Bir yönüyle maddeye, cesede, fizik dünyaya bağlıdır. Diğer yönüyle manaya, ruha, metafizik dünyaya bağlıdır. Evlat nasıl annesini ve babasını temsil ediyorsa, yeryüzünde "insan" da hem maddî evreni hem de metafizik evreni temsil eder.

Evlat kendisine tesir edenlerin birisinin annesi diğer birisinin de babası olduğunu ve bunlarsız olamayacağını, bunlarsız hayata gelemeyeceğini temsil ediyorsa, başka bir bakışla "insan" da iki evrenin kendisinde bulunduğunu, bunlardan birisine "beden", diğerine de "ruh" dendiğini ifade ediyor. Ve bunlarsız olunamayacağını biliyor olmalıdır.

Evladı anneden ve babadan bağımsız göremeyeceğimiz gibi insanı da maddî ve manevî evrenden bağımsız göremeyiz. Onun hem dünyaküreye hem de evrenküreye bağlı ve bağımlı olduğunu kabul etmeye bir bakıma mecburuz. Gerek dünyakürenin ve gerekse evrenkürenin fiziksel varlığı kadar metafiziksel bir varlığının olduğu da bir gerçektir. Bunun en güzel örneği de insandır.

9- İnsan Toplumunda Fert

İnsan toplumunun iki yönü vardır: Aile, toplum.

Fert olarak insan bir yönüyle aileye bir yönüyle de topluma bağlıdır. Bir aileye bağlılık hissi taşımayan fertler, kendi varlıklarını gösteremezler. Şahsiyet kazanabilmenin, varlık gösterebilmenin en iyi şartı, aile haline gelmek veya bir aileye bağlı bulunmaktır. Fert, insan toplumunun asli unsuru, hammaddesidir. Fakat bir yönüyle aile yuvasına diğer yönüyle topluma bağlıdır

Ferdin istinâd ettiği aile, sabit, sağlam ve değişmez bir zemindir. Toplum ise nitelik ve nicelik yönleriyle değişkendir. Büyük toplumlar, küçük toplumlar olabilir. İnsan hiçbir zaman bireysel bir hayat süremez. Onun bir yönü mutlaka toplumsaldır.

Diyelimki aile, insanın ruh dünyasına, toplum da vücut dünyasına benzer. Fert ise bir yönüyle aileye bir yönüyle de topluma bağlı olur ve onlar tarafından var hale getirilir. Fert, aile ve toplum üçleminde nasıl ki fert asli varlıktır. Temel unsur ve hammaddedir. Çünkü "ferdiyeti" yok etmek mümkün olmaz. Bu nedenle o değişmez, kıymetini yitirmez, o çekirdek hükmündedir.

Ruh, insan ve ceset üçleminde de "ruh" aynıdır. Toplum değişken olduğu gibi ceset de değişkendir. Bir toplum ile bir ceset aynı genel değişim sürecine bağlıdır.

Toplumla aile arasında fert ne ise, ruhla ceset arasında insan da öyledir. Değişmez olan "rûhiyet" ile değişken olan "cismiyet" ten oluşan "ferdiyet" bir mana ve mefhumdur. Yine böyle değişmez olan "zevciyet" yani evlilik, yani aile ile değişken olan cemiyet, yani toplumdan oluşan "ferdiyet" te bir mana ve bir mefhumdur. Böylece bir ferdin bağlı bulunduğu iki temelden birisinin aile, diğer birisinin de

toplum olduğu ortaya çıkmıştır.

Ferdin hem ailevi ihtiyaçlarını hem de toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak durumunda kaldığımız gibi onun bir taraftan ruhsal ihtiyaçlarını, diğer taraftan da bedensel ihtiyaçlarını da karşılamak zorunda olduğumuz görülmektedir.

10- Millet ve Milletler Düzeyinde Devlet

Devlet denilen görünmez fakat varlığı inkâr edilmez kişi, bir yönüyle kendi milletine, ulusuna, bir yönüyle de milletlere, uluslara bağlıdır. Küçük veya büyük her insan toplumunun irade ve idaresini temsil eden devlet, içinde yaşadığı dünyada başka ulusların ve başka milletlerin de bulunduğu gerçeği karşısında, bir yönüyle de onlarla ilişkilidir.

Herhangi bir ulus devletin, diğer ulusları göz ardı edip sadece kendi ulusuna dayanarak yaşaması mümkün değildir. Zira toplumların ve onları temsil eden devletlerin birbiriyle son derece zaruri ilişkileri vardır. Hiçbir ilim adamı, akıl ve idrak sahibi insan, bunu reddedemez. Bir devlet hem kendi ulusuna hem de diğer uluslara bağlı olmak durumundadır.

Bir devlet sadece kendi ulusuna dayanıp diğer ulusları ihmal edemediği gibi, kendi ulusunu ihmal edip diğer uluslara ağırlık vererek sadece onlara güvenemez. Nasıl ki insan sadece ruhsal dünyasını esas alıp bedensel dünyasını ihmal edemediği gibi. Veya bedenle ilgili ihtiyaçları esas alıp, ruhla ilgili ihtiyaçları ihmal etmesinin doğru olmadığı gibi.

İnsanı ikiye ayırmıştık: birisi ruh, diğeri de ceset. Sadece ruh olsa, ona insan denmez. Sadece ceset olsa ona da insan denmez. İnsan diyebilmek için, mutlaka ruh ile cesedin birleşmesi şarttır. Netice olarak ruh ile ceset birleşince insanda "varlık şuuru" meydana gelir. Bu aynı zamanda "irade" ve "idare" düşüncesini de doğurur.

Fert ile toplum birleşirse, insanda "aile şuuru" doğar. Ulusla uluslar birleşince "devlet şuuru" meydana gelir ve nihayet öyle bir noktaya gelinir ki, devletler, aralarında her türlü anlaşma ruhunu gerçekleştirerek dünya üzerinde "insanı esas alma şuuru" meydana gelir. Böyle bir düzeyde ise " her şey insanlar içindir" ideali gerçekleşir. Milletler arası, devletlerarası ve insanlar arası sürüp gelen tarihî mücadele biter, yerine kardeşlik ruhu ve cihan sulhu gelir.

11- İman, Amel, İslam

Kur'an ve Hz. Muhammed'e göre mü'min olmanın şartları: Allah'ın varlığına, meleklerin varlığına, kitapların indirilmiş olduğuna, peygamberlerin gönderilmiş olduğuna, öldükten sonra dirileceğine, ahret hayatı diye bir hayatın başlayacağına, orada her insanın hesaba çekileceğine, yani hesap, kitap, mizan, sırat, cennet ve cehennem denilen yerlerin var olduğuna inanmaktır. Bunlardan birisinin reddi kişiyi mü'min olmaktan çıkarır.

Görüldüğü üzere bunların hepsi teorik yapıdadır. Hepsi inanmayla ilgilidir. Gerçekliğinden şüphe edilmez. Zira durum, Kur'an'la, peygamberle ve onların verdiği sağlam haberle sabittir. Bunlar, mü'minin akıl, düşünce, kalb, gönül ve iman dün-

yasına ait şeylerdir. Bunlarsız kimse mü'min olamaz. Mü'min olmanın şartı işte bunlardır.

Yine Kur'an ve Hz. Muhammed'e göre Müslüman olmanın şartları: inanılacak prensiplere olan imanını açıktan söylemek üzere şehadet kelimesini söylemesi, beş vakit namazı kılması, Ramazan orucunu tutması, malının zekâtını vermesi, imkânı olursa Kâbe'yi haccetmesi, bunların insanlara ulaştırılması için cehdü gayret göstermesi lazımdır. Bunlardan birisinin reddi, kişiyi Müslüman olmaktan çıkarır.

Görüldüğü üzere bunların hepsi pratik yapıdadır. Hepsi amelle, işle, yapmayla ilgilidir. Ve bunlar da yine Kur'an'la, Hz. Peygamber'le ve onların verdiği emirlerle sabittir. Bunlar bir Müslümanın malıyla, bedeniyle veya her ikisiyle birlikte yapılması gereken işlerdir. Hiç kimse bunlarsız Müslüman olamaz. Müslüman olmanın şartları da işte bunlardır.

Artık anlaşılmıştır ki "İslam" diye ifade edilen hayatın dayandığı iki temel vardır, iman ve amel. Bu ikisi birlikte olmazsa, "İslam hayatı" doğmaz. Aynen bunun gibi "insan" denilen varlığın hayatı da iki temele dayanmaktadır ruh ve beden. Eğer bu ikisi birlikte olmazsa insan hayatı ortaya çıkmış olmaz. Bunlardan sadece beden kısa zamanda çürümeye, dağılmaya başlar. Eğer sadece ruh olursa, bedensiz bir varlık olacağından bu dünyadakilerle irtibatı olsa bile derdini anlatamaz. Kimse onu göremez.

Tıpkı amelsiz imanı korumanın mümkün olmadığı gibi. Ve tıpkı imansız amelin geçersiz olduğu gibi. Ruh-beden bütününden "insan" zuhur ettiği gibi, iman-amel bütününden de İslam zuhur eder. Bunlar birbirinden bağımsız düşünülemez.

12- Bilen ve Bilinen İlişkisinde Bilgi

"Bilen" birisinin yanında mutlaka "bilinen" şeylerin de olması gerekir. Bu ikisinin varlığından üçüncü bir şey ortaya çıkar ki, işte bu "bilgi"dir. Eğer bilen birisi varsa, bilinecek başka hiçbir şey olmasa dahi o kendisini bilecektir. Çünkü kendisi vardır. Bu durumda bilgi denilen şey doğmuş olur. Şayet bilinmesi gereken başka "şeyler" varsa, onlar hakkında da bilgi doğacaktır. Bilen bilinen ilişkisi nerede varsa, orada "bilgi" mutlaka vardır.

Konuya insan açısından bakılırsa insan, hem bilen hem de bilinen obje olur. Ve bundan da insanın önce kendisi hakkındaki "bilgisi", sonra da diğer şeyler hakkındaki "bilgisi" ortaya çıkar. Konuya Allah açısından bakılırsa durum hemen hemen aynıdır. Allah vardır, varlığı ezelidir. Yani ezelden beri vardır. Bu var oluşunun bir başlangıcı yoktur. Var olması zaruridir. Onsuz bir âlem düşünülemez. Varlığı aynı zamanda ebedidir. O hep var olacaktır. İşte o, önce kendisini bilmektedir. Allah'ın ezeli ve ebedi ilmi, önce kendisi hakkındadır. Sonra yaratacağı varlıklar hakkındaki "irade"sinin bilgisi vardır. Sonra o yaratacağı şeylerin plan ve programını biliyor. Sonra plan ve programa göre yarattığı şeylerin hepsini, hatta geçmişini ve geleceğini de bilmektedir.

Şu durumda Allah bilen ve onun- kendisi hariç- yarattıkları da bilinen şeylerdir. Allah (CC) elbette kendisini de bilmektedir. Bu "bilen bilinen" ilişkisinden Allah'ın

hudutsuz "bilgi"si doğmuştur. Buraya kadar anlatılandan şu ortaya çıkıyor. Yani "bilen bilinen" ilişkisinden "bilgi" denilen şey doğmuştur. Demek ki "bilgi", bir yönüyle "bilen"e bir yönüyle de "bilinen"e aittir. Bilgi varsa bir bilen ve bir de bilinen var demektir. Bilen olmazsa bilgi doğmaz. Bilinen olmazsa bilgi yine doğmaz.

İşte insan da böyledir. Bilgi nasıl iki temele dayanıyorsa, insan da ruh ve beden olarak iki temele dayanır. Onlarsız insan olmaz.

13- Düşünce-Hareket, Netice

Teori-Pratik, İş

Proje-Uygulama, Eser

Bunları da buraya kadar anlattığımız ve analiz ettiğimiz tarz ve metodla ele alırsak, gerek insanın küresel varlığı gerekse evrensel hayatı hep bu üçlemelerdeki netice, iş ve eser durumundadır.

Düşünce-hareket birliğinden bir "netice" çıkıyorsa teori pratik birliğinden bir "iş" ortaya çıkıyorsa; proje uygulama birliğinden bir "eser" doğuyorsa; ruh beden birliğinden de "insan hayatı" ortaya çıkmıştır. Ayrıca insan hayatı, bütün yönleriyle bu "ruh beden" bütününün ihtiyaçlarını karşılama çabasından ibarettir.

Fert, aile ve toplum hayatında bunların sadece "bedensel" ihtiyaçlarına ağırlık verilir de "ruhsal" ihtiyaçları ihmal edilirse, hayat mutlaka bozulur. Çünkü fertlerin, ailelerin ve toplumların hayatı bu iki temel unsurun ihtiyaçları üzerine bina edilmiştir.

Şimdi bakınız, bugün bütün dünya yöneticileri –gerçek Müslüman olanlar hariçseküler, laik, yani sadece "bedensel" ihtiyaçlara ağırlık vermişler, ruhu, ahreti, manayı ya tamamen inkâr etmişler ya da olduğunca ihmal etmişlerdir.

Şüphesiz bu sekülarizm bir "tez"dir. Hem de ilk çağlardan kalma bir tez. Lakin son derece tehlikeli ve insansoyunun hayatında ona çok pahalıya mal olmuş bir tezdir. İnsanın küresel ve evrensel tabiatına da, evrenin tabiatına da aykırıdır.

Kim ne söylerse söylesin, bu gidiş insansoyunun kendi kendisine kıymasıdır, intiharıdır. Bundan insanın kurtulması, onun hem küresel hem de evrensel yapısına uygun bir sistemle olabilir. Bütün gücümle yapmış olduğum araştırmalarım en sonunda beni "İslam" denilen sisteme getirmiştir.

Fakat görüyorum ki artık hiç kimse İslam'a bir hayat nizamı olarak bakmıyor, inanmıyor. Aslında bütün tehlike de buradan doğuyor. İşte bunlara Kur'an-ı Kerim'in şu ayetleriyle cevap vermek istiyorum:

"Biz o gün onları bırakıvermişizdir. Dalgalar halinde birbirlerine girerler, Sûr'a üfürülmüştür. Böylece onların hepsini bir araya toplamışızdır. Ve Cehennem'i o gün kâfirlere öyle bir göstereceğiz ki! Onlar ki beni hatırlatan ayetlerimden gözleri bir örtü içindeydi. İşitmeye tahammül edemiyorlardı. O kâfirler, beni bırakıp da kullarımı dostlar edineceklerini mi sandılar? Doğrusu biz Cehennem'i o kâfirlere bir konak olarak hazırladık. De ki: Amelleri en çok boşa gidenleri size bildireyim

mi? Onların dünya hayatında çalışmaları boşa gitmiştir. Oysa onlar güzel işler yaptıklarını sanıyorlardı. İşte onlar, Rablerinin ayetlerini ve O'nun huzuruna çıkacaklarını inkâr etmişlerdir de bu yüzden iyilik altında yaptıkları bütün amelleri boşa gitmiştir. Artık Kıyamet günü onlar için hiçbir ölçü tutturmayız. İşte böyle, onların cezaları cehennem'dir. Çünkü inkâr etmişler ve benim ayetlerimi, peygamberlerimi alaya almışlardır." (Kehf:99-106)

Sonuç

Şeytanın insana tesir edebilmesinin (A'raf,201) en önemli nedeni insanın ruhsal bir yönünün olması, bir de şeytanın bedensiz bir varlık olarak metafizik evrene ait olmasıdır. Meleklerin insana tesir edebilmesi (Ali İmran, 124) de yine "melekût" denilen metafizik âleme ait olmalarından kaynaklanıyor. Şurası da bir gerçektir ki, bedensiz varlıklardan cinlerin, şeytanların, meleklerin ve ruhların bizlere görünebilmeleri, onların da bizim gibi bir bedene girebilmeleriyle mümkündür. (En'am,9) Onlar o bedenden soyundukları zaman kendi dünyalarında birbirleriyle gayet rahat görüşüp konuşabiliyorlar. Ama biz onları göremiyoruz. (A'raf,27) Çünkü biz, ruh beden birlikteliği içerisinde bulunuyoruz, onlarsa sadece ruh olarak vardırlar. Bu nedenle biz onlara "bedensiz" varlıklar diyoruz. Bizim de onları açıktan görebilmemiz için ya biz onlar gibi bedensiz hale gelmemiz lazım, ya da onların bizim gibi bedenli hale gelmeleri gerekir.

Uyku esnasında rüyada gördüklerimizin hepsi bedensiz varlıklardır. Kelimelerin taşıdıkları mana, onun ruh yönünü ifade eder. Otların, ağaçların, hayvanların ve benzeri bütün varlıkların taşıdıkları bir mana, ifade ettikleri bir sır, bir iç yönleri vardır. İşte bu onların görünmeyen yönlerini, yani bir bakıma rûhî yönlerini bize anlatır. Bir makine bize, onu yapan ustanın nasıl iradesini, düşüncesini, tahayyülünü ve isteklerini yansıtıyor ve ifade ediyorsa, bütün eşya ve varlıklar da öyledir. Görülebilen maddî yapının yanında görülmeyen manevî yapısı da vardır.

Peygamber Hz. Süleyman (AS) sahip olduğu imkân ve güçle, cin denilen birtakım bedensiz varlıkları çalıştırıp onlara önemli işler yaptırmıştır. (Sebe,12-13) Onlardan bir ordu oluşturmuştur. (Neml,16) Hz. Muhammed (AS) insanlara Kur'an-ı duyurmak için gittiği Taif yolculuğundan dönerken Nahle denilen yerde sabah namazı kıldırıyordu. O esnada cin denilen bedensiz varlıklardan bir grup onu dinlemişler ve kendi toplumlarına dönünce bunu anlatmışlardı. (Ahkaf,30) Melekler âlemi her Müslümanın daha çocuk yaşta duyduğu ve öğrendiği bedensiz varlıklar âlemidir. Biz bunlara, yukarılarda da ifade ettiğimiz üzere "görünmez varlıklar sınıfı" diyoruz.

İnsan sınıfından henüz bu dünyaya gelmeyenlerin ruhları ile bu dünyadan gidenlerin ruhları da görünmezler dünyasında bulunurlar. Öldükten sonra ileride tekrar dirileceklerinde ruhlar toprak altında yeniden oluşan cesetlere girecekler (A'raf:57) ve ruh beden birliği oluşunca kalkacaklar ve bir yerde toplanmak üzere gidecekler. (Mü'minun,15-16, Zümer,30-31) Kur'an ayetlerinde anlatılan bu konuların izahlı bir versiyonu Hz. Peygamber tarafından uzun uzun anlatılmıştır. İlgili kaynaklar araştırılınca görülecektir.

İslam'ın, Allah hakkında getirdiği "iman" prensibine göre, "Allah, görünenleri de

görünmeyenleri de bilir" (Haşr,22,Teğabun,18) şeklindedir. Burada "görünenlerden" maksadın bizim de gördüğümüz fiziki varlıklar olduğu, "görünmezlerden" maksadın da bizim göremediğimiz metafizik varlıklar olduğu ifade edilmiştir. Bütün bu açıklamalardan şunun anlaşılması lazım ki bizim "görünmez varlıklar sınıfı" diye nitelendirdiğimiz varlıklar, hepsi bu evrende var olan varlıklardır. Biz onları göremesek de onlar yine vardırlar. Ve onlar, içinde yaşadığımız evrenin metafizik yönünü oluştururlar.

Konyalı şair Feyzi Halıcı'nın şu şiirinde olduğu gibi:

"Tertemiz dolaşsam hangi mabedi;

Melekler kıskanır bu ibadeti.

Düşler kubbelerde kucak kucaktır;

Bana madde kadar mana da lazım,

Gürül gürül Kur'an oku hafızım;

Bu aşk içerimde salkım saçaktır."[71]

Şu halde;

İnsanı bir bütün olarak ele almak zorundayız. İnsanın bu dünyadaki hayatı sona ererken ancak, onu oluşturan unsurlar ayrılabilir. Örneğin; insan öldü denildiğinde, işte onu oluşturan ruhla bedenin, fizikle metafiziğin, maddeyle mananın ayrıldığı ve insanın bu dünyadaki hayatının sona erdiği ifade edilmek istenmektedir. İnsan bu dünyada yaşadığı müddetçe "unsurlar bütünü" olarak yaşar. Öldüğü zaman ayrılırlar.

İnsanın ruh tarafı Arş'tan gelmiş, beden tarafı ferşten (arzdan) gelmiştir. İkisi birleşip insan denilen ferdi oluşturmuştur. Ve insanın bu dünyadaki hayatında hem ruhun ihtiyaçları hem de bedenin ihtiyaçları aynı değerde gözetilmek zorundadır. Yukarılarda örneklerini verdiğimiz biçimde unsurlardan birisini ihmal, insan hayatının dengesini bozar. Ferdin bozulan dengesi sonucu toplumun da dengesi bozulur.

Buraya kadar anlatmaya çalıştığım bu düzeni, yani dengeyi, ne ile sağlayabiliriz? İnsan hayatını böyle dengeli bir hayat haline nasıl ve ne ile getirebiliriz? Böyle bir soru, bizi dünya üzerinde geçen insan hayatını şekillendirmek isteyen, ona bir biçim vermeye çalışan sistemlere ve tekliflere yöneltir. Bunların incelenmesini, araştırılmasını gerektirir. Bu konuya eğildiğimiz zaman, bunlar içerisinden insanın, yukarıdan beri anlatageldiğimiz yapısına hangisinin daha uygun olduğu görülecektir.

Bu arada sistemler arası tarihi mücadelenin de ne olduğu ve gerçekte insanların, toplumların ve devletlerin birbiriyle neyin savaşını verdikleri de anlaşılacaktır. Bizden öncekilerin mücadelesini kitaplardan öğreniyoruz. Fakat ben bu satırları yazarken, sen bu yazılanları okurken hala dünya üzerinde savaşların, boğuşmaların sürdüğünü ve bunun bir sistemi, bir düşünceyi hâkim kılmak için yapıldığını gör-

71 Feyzi Halıcı, "Mübarek Ramazan" Eğitim-Bilim, Aylık Dergi, Yıl:4, Sayı:39, S.49

mekteyiz. Bununsa son tahlilde maddeci görüşle manacı görüşün birbiriyle savaşı olduğu anlaşılmıştır. Ama bu kadar zaman geçmiş olmasına rağmen insansoyu bir türlü senteze ulaşamamış, hep bir "ikilem" içerisinde boğuşup durmuştur.

Nuh Peygamber'le toplumu arasındaki kavganın temelinde bu vardır. Hûd Peygamber'le toplumu arasında, Lût Peygamber'le toplumu arasında, İbrahim Peygamber'le Nemrut ve toplumu arasında, Musa Peygamber'le Firavun ve toplumu arasında, İsa Peygamber'le toplumu arasında da yapılan bu mücadelenin özünde bu yatmaktadır.

Nihayet Hz. Muhammed Aleyhisselam gelmiş ve bütün insanları içerisine alabilecek genişlikte ve bütün sistemlerin tek tek yapmak istediklerini, tam bir sentez yapısı içerisinde yapabilecek bir hayat nizamını, bir yaşama biçimini getirmiştir. Hangi gözle araştırılırsa araştırılsın, hangi ölçüye vurulursa vurulsun, sonuçta İslam, insanın maddesine, manasına; cesedine, ruhuna; fiziğine, metafiziğine hitap eden bunlardan dolayı doğabilecek ihtiyaçlarına cevap veren yapıya sahip tek "sentez" sistemdir.

"Ey Rabb'imiz! Bize bu dünyada da iyilik, güzellik ver, ahrette de… Ve bizleri ateşin azabından koru!"(Bakar,201).

AMİN.

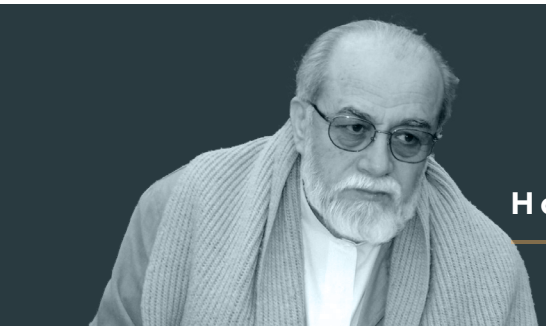

Hasan Hüseyin Varol

KONFERANSLAR

KONFERANSLAR BÖLÜMÜ ÜZERİNE AÇIKLAMA

27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra da 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar, kesintisiz 20 yıl süreyle, Konya'da orta, lise ve yüksekokul öğrencilerine yapmış olduğum, sohbet, seminer ve konuşmaları bu bölümde "Konferanslar" başlığı altında toplamış bulunuyorum. Büyük çoğunluğu yazılı olarak elimde bulunduğu için zayi olmasını istemedim.

1960 ihtilali olduğunda bendeniz Uluırmak Burhandede Camii'nde imam ve Konya İmam Hatip Okulunda da Kur'an muallimiydim. Aşırı derecede kitap okuyordum. Hemen her konuda merak ettiğim kitapları okurdum. O nedenle genel kültürümde çok ciddi genişlemeler olmuştu. Öğrencilerin sordukları konularda onları aydınlatıcı bilgiler veriyordum. Bu nedenle giderek okul öğrencilerinden etrafımda gruplar oluşmaya başladı. Daha sonra bu okul dışına taştı ve diğer okullardan gelip katılanlar oluyordu.

Geniş salonu olan evlerde cumartesi akşamları oturmaya başladık. Çünkü o dönemde Konya'da geniş salonlar yoktu.

Bendeniz Burhandede Camii'nin bahçesine bir salon yaptırmak üzere bir kültür derneği kurdum. Mahalle sakinlerinden yatağanlı Mustafa Özdemir, Kağnıcı Hafız Ahmet, Numan Öcal, Yusuf Naltekin vesaireden oluşan yönetim kurulu eliyle bir imam evi, bir büyük salon, zemin kata bir umumi tuvalet olmak üzere hizmet binası yaptırdım. Bu salonu hem mahalle Kur'an Kursu ve hem de konferans salonu olarak kullanmaya başladım.

Evlere sığmıyorduk, bu salon imdadımıza yetişti. Her hafta orada bir konuşmacı getirip konuşturmaya başladım. Bendeniz de konferansçılardan birisiydim. Müftü Ömer Tekin'in oğlu Cemal Tekin, Suudi Arabistan'dan gelmişti. Çok bilgili birisiydi. Zaman zaman onu konuştururdum. Sonradan Bursa İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi veya yanılmıyorsam Yüksek İslam Enstitüsü dekanı oldu. Prof.Dr. Halis Ayhan o zamanlarda yüksekokul öğrencisiydi. Çok güzel konuşabiliyordu. Onu da konuştururdum. Yine o dönem yüksekokul öğrencilerinden Halil Hayt vardı. O da çok güzel konuşurdu. Zaman zaman da onu getirir konuştururdum.

Bendeniz Burhandede Camii'nde on sene görev yaptım. Diyebilirim ki, bu görevimin yedi senesi bu çalışmalarla geçti. Sonra görevim Sultan Selim Camii'ne nakledildi. Ve ben aynı çalışmaları oradayken de devam ettirdim.

Alaaddin Tepesi'nden gelen ve Mevlana Müzesi'ne bağlanan yol üzerinde Ali Sakallıoğlu'na ait bir bina vardı. Birinci katı büyükçe bir salondu. O salonu kiraladım, orada konferanslara başladım ve devam ettirdim. Salonu ben açardım, sobasını yakardım, giderken de yine salonu ben kapatır ve giderdim.

İstanbul'da merkezi bulunan Aydın Fikirler Kulübü'nün Konya şubesini açtık. Arapoğlu Makası'nda bir salon tutup, oraya dışarıdan konuşmacılar getirmeye başladım.

Merhum üstad Necip Fazıl Kısakürek dahi birkaç kez Konya'ya geldi ve konferans verdi. Rahmetli Cemil Meriç de geldi ve konuştu. Kemal Edip Kürkçüoğlu ve benzeri pek çok büyük insan bizim küçük çalışmalarla hazırladığımız gençlere daha geniş çapta konuşmalar yaptılar.

MTTB'nin Konya'da bir şubesi açıldı. Bir idare merkezi kiraladılar. Binanın çatı katını geniş bir salon haline getirdiler. Bendeniz her hafta orada öğrencilere konuşmalar yapardım.

Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde 50 kişilik bir çekirdek grup vardı. Onlara Kur'an okutuyor ve manasını anlatıyordum. Bendenizin konferansı olacağında işte bu çekirdek grup başkalarıyla birlikte gelirlerdi. Aynı şekilde Yüksek İslam Enstitüsünde ve Eğitim Enstitüsünde de gruplar vardı. Onlar da gelirler ve diğerlerini de getirirlerdi. Çoğunlukla konuşmalarımı MTTB'nin salonunda yapardım. Komünizmle Mücadele Derneği, Yeşilay Derneği, Aydın Fikirler Kulübü ve benzeri birçok derneği arkadaşlarımız eliyle biz yönlendiriyorduk. Bu derneklerin yöneticileri eliyle de insanları toplardık.

Merhum Necmettin Erbakan Hoca'nın kurduğu Milli Selamet Partisi'nin salonunda her on beş günde bir, on iki derneğin yöneticilerini toplar "Türkiye'de Siyasi Hareketin Diyalektiği" konusunu onlara ders olarak verirdim.

1969 seçimlerine kadar önce Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, sonra Milliyetçi Hareket Partisi içerisindeki gençlere konuştum. 1969 seçimleri öncesi oradan çekilmek zorunda kaldım ve 1969'dan sonra MTTB içerisinde çalışmalarımı sürdürdüm.

Buraya kadar yaptığım açıklamanın özeti şu olsun:

1960'tan 1980'e kadar ki olan dönem içerisinde, Konya gençliğinin yolunu tesbit edip aydınlatmak için bazen başkalarıyla bazen de bizzat kendim devreye girerek hareket ettim. Bize uyan ve bizi dinleyenleri İslamî bilgi ve düşünce ile motive ederek geleceğe hazırlamaya çalıştım. Burada okuyacağınız konferans ve yazılar işte o günlerde gençlere anlatmaya gayret ettiğim konulardır. Eksiklerimin olduğunu kabul ediyorum. Fakat beni dinleyenleri yanlış bir yola sevketmedim. Önemli olan budur.

Bahsetmiş olduğum bu yirmi yıllık dönemde, toplum düzeni olarak bir sağ gösterildi bir de sol. Ve genç nesil bu ikisinden birisini kabul etmeye zorlandı. İşte tam bu noktada kimsenin söyleyemediği, daha doğrusu bilemediği bir üçüncü yol vardı ki, o da "İslam"'dı. Bendeniz işte o nesile bunu anlattım. Duyurdum ve de öğrettim. Bu konu "Basın Yoluyla Tartışmalar" yazısında da görülecektir ve daha iyi anlaşılacaktır inşallah...

2015 - Konya

MUTLULUK NEDİR?

(Konferans - 1968)

Muhterem Arkadaşlar,

Üzerinde duracağımız konu, doğrudan doğruya insanla ilgili olaylar olacaktır. Bunlara genellikle "insanî, beşerî olaylar" denildiği kadar, "sosyal olaylar" dahi denilir. İşte biz bu tür olaylar üzerinde bildiğimiz kadarıyla konuşmaya çalışacağız.

Dünyayı Meydana Getiren Varlıklar

Dünya denilince, çekim sahası içerisinde bulunan ve yerküreye bağlı olan her şeyi anlıyorum. İçindeki lavlarıyla, madenleri, taşları, toprakları, suları, bitkileri hayvanları ve insanlarıyla yerküreyi, atmosfer tabakarıyla, bulutları, ışıkları, elektrikleri ve çekim gücüyle sema küreyi de bir bütün olarak kabul etmek istiyorum. Bu nedenle size "Dünyabütünü" adını verdiğim şeyi anlatmak niyetindeyim. Fakat bunu bir toplantıda anlatmak o kadar kolay değildir. Belki birkaç toplantıda anlatılması mümkün olabilecektir. Şu halde konumuz "Dünya bütünü" üzerinedir. Bunu anlayabilmek için bu bütünü meydana getiren unsurları ayırıp tanımamız lazım. Evet, "Dünya bütünü" aslında şu unsurlardan oluşuyor:

1- Cisimler Sınıfı, 2- Bitkiler Sınıfı, 3- Hayvanlar Sınıfı, 4- Görünmezler Sınıfı, 5- İnsanlar Sınıfı. Bunlar ayrıca kendi içlerinde de daha küçük gruplara ayrılırlar.

Fakat biz onlar üzerinde ileride duracağız, sadece şu kadarını söyleyelim;

1-) Cisimler sınıfı, a) Katı cisimler, b) Sıvı cisimler, c) Gaz cisimler, d) Elektrik cisimler şeklinde bölünür ve gruplaşırlar.

2-) Bitkiler sınıfı, a) Yosunlar, b) Otlar, c) Ağaçlar gruplarına ayrılırlar.

3-) Hayvanlar sınıfı, a) Sürüngenler, b) İki ayaklılar c) Dört ayaklılar, d) Diğerleri gruplarına ayrılırlar. (Nur, 45)

4-) Görünmezler sınıfı, a) En hayırlılar, b) En şerliler, c) Hem hayırlı hem şerli olabilenler.

5-) İnsanlar sınıfı, bunlar da renk ve inanç itibariyle a) Mü'minler, b) Kâfirler, c) İkisi arasında olanlar şeklinde gruplara ayrılırlar. İnsan sınıfı yeryüzünde başka bir

çeşidi bulunmayan belli bir şekil ve surette yaratılmıştır. Homojen bir tiptir.

İşte bu sınıflar birleşince dünya bir bütün olarak karşımıza çıkar. Biz, dünyayı meydana getiren bu veya başka sınıflardan birisinin kaldırılmasıyla dünya düzeninin bozulacağı inancındayız. Şu halde dünyayı bu sınıflardan ayrı düşünmeyeceğiz.

Şimdi artık bizim tesbit ettiğimiz bu beş sınıfın içerisinden insan sınıfını ele alalım ve sosyal bir olayın ne olduğunu yahut ne olmadığını tesbit edelim.

Başta da söylediğim gibi, bizim üzerinde duracağımız anlamaya ve anlatmaya çalışacağımız nokta, sosyal olaylar ile mutluluk olayıdır.

Sosyal olay nedir ve bu sosyal olayların sebebi kimdir? İleride mutluluk nedir onu da göreceğiz.

İnsan Olayı ve Sosyal Olay:

Arz üzerinde insan olayı meydana gelmeseydi neler olabilirdi?

1) İnsana hitap eden emirler, kanunlar ve kurallar olmazdı. Sistemler bilinmezdi.

2) İnsan elinden çıkan eserler ve işler bulunmazdı.

3) Hukuktan, adaletten, imtiyaz ve ihmalden bahsedilmezdi.

4) İdareden, siyasetten, itaat ve isyandan söz açılmazdı.

5) İktisattan, refahtan, sıkıntıdan, zenginlik ve fakirlikten bahsedilmezdi.

6) İrfandan, ilim ve idrakten, kültürden edebiyattan haberimiz olmazdı.

7) Ahlaktan, sadâkatten, iyilikten, dostluktan, hayru hasenâttan, yardımlaşmadan, hürmet ve sevgiden bir şey bulunmazdı.

8) Mâneviyâttan, düşünceden, inançtan, matematikten, mantıktan, tasavvur ve tahayyülden eser olmazdı.

Eğer bütün bu olaylar var oluyorsa bunların hepsinin nedeni "insanın var olmasıdır."

Şu duruma göre insansoyunu ilgilendiren her toplumsal olay bir sosyal olaydır. Fakat bu ilgilendiriş iki yönlüdür.

Birincisi, insanın algıladığı, sezgilediği insandışı olaylardır. Bu olaylar, eğer arzda insansoyu bulunmasaydı yine var olurlardı. Olmaları için insanın var olması gerekmiyordu. İnsandan bağımsız olarak yine var olurlardı. Bu tür olaylar insanı ilgilendiren fakat insandan kaynaklanmayan olaylardır. Çünkü insan ya çevreye uyar ya da çevreyi kendine uydurur. İkinci tür olaylar ise, insana bağlı olan ve onun var olmasıyla var olabilen olaylardır. Yani kaynağı bizzat insan olan olaylardır. Bunlara insani olaylar denir. Çünkü sebebi odur.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, insana tesir eden tabii olaylar ile insandan zuhur eden insanî olayların hepsine, şayet toplumsal ise "sosyal olaylar" denir.

Bir olayın sosyal olay olabilmesi için ölçü ne olmalıdır?

Bu sorunun cevabını verebilmek için insanın ne olduğunu, bölümlerinin neler olduğunu bilmemiz gerekiyor.

Şu Halde İnsan Nedir?

Ne gariptir ki, insanoğlu bugüne kadar hep aramış, kendisinin ne olduğunu ve ne olmadığını bir türlü ortaya koyamamıştır. Yani insan kendini bilememiştir. Dr. Alexis Carrel "İnsan Bu Meçhul" demek zorunda kalmıştır. Meşhur varoluşçu felsefenin, ileri ustalarından kabul edilen Jean Paul Sartre ise, "ben, diyor, taş olmadığımı taşa bakınca, maymun olmadığımı maymuna bakınca, kâğıt olmadığımı kâğıdı görünce anlıyorum. Ama acaba ben neyim?" demekle kendisini bir türlü bilemediğini söylüyor. Büyük sahabi Hz. Ali (RA) Efendi'miz bir şiirinde, "sen kendini küçük bir cisim sanırsın, ama sende büyük bir kâinat dürülmüştür" der. Ve insanı evrenin bir kopyası olarak kabul eder.

Bu durumda, genel bir kaide vardır. Onunla hareket ederek insan olayına hüküm konulabilir. Bu kaide: Eserden müessire yahut müessirden esere gidiş yoludur. Yani biz ya binaya bakar ustayı tanırız yahut ustaya bakar binayı tanırız. Ama en güzel ve çıkar yol, esere bakıp, eseri inceleyip onun sahibini, ustasını tanımak ve onun hakkında karar vermektir.

Eğer insanı tanımak ve onun ne olduğunu bilmek istiyorsak, onun eserine bakmak zorundayız. Eserine, ortaya koyduğu işine bakmadan, yaptıklarını incelemeden, yaptıklarını görmeden insanı ne tanıyabiliriz, ne de tanıtabiliriz. Gerçi Jean Paul Sartre'nin ölçüsü de bir noktada geçerlidir. İnsanın zıddına bakarak insanı tanımak. Ama bu onun ayrı bir cins olduğunu gösterir, ne olduğunu bize tanıtmaz. Fakat her eser sahibinin aynasıdır. Şu halde insan, kendisini tanıtabilecek olaylar, işler ve eserler veren bir mahlûk olarak karşımıza çıkıyor. Böyle bir mahlûkun elinden meydana gelen işlere, eserlere ve olaylara genellikle "insani işler, olaylar ve eserler" denir. Ama sosyal olay denmez.

Metodumuzu tekrar edelim: İnsanı tanımak için, insana ait olayları tetkik etmek lazımdır.

Bu prensiple yapılacak bir araştırma, tarihin karanlıklarına gömülmüş toplumları daha iyi tanımamızı sağlayacaktır.

Kur'an-ı Kerim'in metodu baştan sona budur. O, eski insanların hayatını tetkik etmeyi emreder.[72] Onların ne derecede güçlü olduklarını ne ölçüde eser verdiklerini ve ne tür bir iman taşıdıklarını araştımaya sevk eder.[73]

Bu konuyla ilgili birçok ayet-i kerimeyi biliyorum. Hepsini bir bir anlatmak uzun sürecekti. Ancak, şu kadarına işaret edebilirim. Mesela, Hûd suresi, Enbiyâ suresi...

72 Rum, 9. Gâfir, 21, 25.
73 Fatır, 44, 45 ve diğerleri.

Sonra Zülkarneyn (AS) hk.

Hz. Davud (AS) hk.

Hz. Süleyman (AS) hk.

Hz. Musa (AS) ve diğer peygamberlerin durumu.

Nemrut, Firavn, Karun vb. gibileri...

İslamî sistemin temel kurallarından birisi de yine budur.

"Bir işten maksat ne ise, hüküm ona göredir."

"Biz görünüşüne bakarak hüküm veririz" gibi hakkında araştırma yapıp da, bilgi sahibi olmadığın şeyler üzerinde durma çünkü kulak, gözler ve gönül, verdikleri hükümlerden sorumludurlar.

Hadisi şerifte Rasulullah (SAS): "Allah sizin şekillerinize değil, amellerinize bakar" buyurur.[74]

İnsanın ne olduğu, nasıl bir mahlûk olduğu meselesinde onun işine ve eserine bakmadan verilen hükümler peşin hükümlerdir. Peşin hükümler hem geçerli olmaz, hem de sahibini mahcup eder. Diyebilirim ki, insan olayı üzerinde, ilk olarak peşin hüküm veren, bu hükmünde isabet gösteremeyen ve sonunda mahcup olan İblis olmuştur. Hadise şudur.

Kâinat devletinin "Şûra" sı, yani olayları istişare eden büyük meclisi vardır. Burada büyük melekler yahut melekler ordusunun kumandanları bulunurlar. Bunlar, kendilerine bildirilen işleri müzakere ederler, istişare ederler, hükme, plan ve projeye bağlarlar.[75] İşte onların bu meclisine Kur'an'ı Kerim'in diliyle "Mele-i Âlâ" denir. En yüce meclis demektir.

İnsan yaratılmadan çok zaman önce Allah, bu meclise şöyle demişti:

"**انی خالق بشرا من طین** " Ben, çamurdan bir beşer yaratacağım. Onun yaratılması bitip de kendisine ruhumdan bir ruh verdiğim zaman, onun sizden üstün olduğunu, tasdik etmeniz gerekiyor. Bu sebeple ona secde edeceksiniz[76] diyor ve onları böyle bir olaydan haberdar ediyordu. Aradan zaman geçti ve insan yaratıldı. Allah, bütün görünmez varlıklar sınıfına, yani "meleklere" emir verdi: "Âdem'e secde ediniz!" bu emir karşısında İblis ismini taşıyan mahlûk, itiraz etmiş ve secde yapmamıştır.[77] Acaba İblis neden secde etmiyordu? Bunun anlaşılması lazımdı. Bunun üzerine Allah sordu: "Ey İblis! Seni, kudretimle bizzat yarattığım Âdem'e secde etmekten

---

74 Ali Nasıf, et-Tac, C. I, s. 48. (Müslim ve İbn Mace'den)

75 Kadr, 1-5. Duhân, 1-6. Sâd, 67-88. Sâffat, 7-9. Geniş bilgi için bkz. H.B.Çantay, Meal, C II., s.792.

76 İsrâ, 61,62. Bakara, 34,35.

77 Sâd, 71,72,

alıkoyan şey nedir? Büyüklenmek mi istedin, yoksa yüceleşenlerden mi oldun?"[78]

İblis cevap verdi ve "Ben ondan hayırlıyım! Beni ateşten, onu topraktan yarattın,[79] (küçümseyerek) Senin şu çamurdan yarattığına mı secde edecekmişim? O da kim oluyormuş? Şu bana üstün tuttuğuna bir bak hele! Eğer sen bana ömür verirsen yemin ederim ki, onun zürriyetini, pek azı müstesna tamamen kendime bağlarım" dedi.[80]

Bunları şunun için anlatıyordum. Demiştim ki insan hakkında peşin hüküm verilmez. Onun eserine, işine ve davranışına bakılır da ondan sonra verilir. Büyük şairlerimizden Ziya Paşa, şöyle diyordu: "Âyinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz. Şahsın görünür rütbei aklı eserinde."

Ama gördük ki İblis, insanın sadece maddesine, vücuduna bakmıştır. Kendi mantığına dayanarak ta ateşin topraktan üstün olabileceğini sanarak, "Ben ondan hayırlıyım. Beni ateşten onu ise topraktan yarattın" demiş ve çok büyük hatalar işlemiştir tabii. İblis'in buradaki hataları şunlardır:

1) Önce kendisine tevcih edilen süale karşı nasıl davranacağını tesbit edememiştir. Özür dileyecek yerde tutmuş itiraz etmiştir. Sanki hâşâ Allah'a "sen böyle yapmakla iyi etmedin" dercesine hücum etmiştir. Bununla da güya bulunduğu mevkiyi gasbetmeye çalışmıştır.

2) Gayet açık ve net bir delil mevcut olduğu halde, kıyas yapmaya, ictihat yapmaya kalkışmıştır. Hâlbuki mevridi nâsta içtihat yapılamaz. Yani, sarih bir emir var iken, yaratma işini delil almaya çalışmıştır.

3) Mantık açısından da hata etmiştir. "Beni ateşten, onu çamurdan yarattın" demiştir ki, doğrudur. Ama "Ben ondan hayırlıyım" görüşü ve hükmü yanlıştır. Çünkü evet, ateşi de çamuru da Allah yaratmıştır. Her ikisi de O'nun eseridir. Lakin çamur mu daha hayırlıdır, yoksa ateş mi? Bunu kimin bilmesi gerekir? Elbette bunlardan hangisinin hayırlı olduğunu yine onları yaratanın bilmesi gerekir. Ama İblis burada aldanmış, kendisinin hayırlı olduğunu ve hayırlı olanın secde edemeyeceğini söylemek için ateşin çamurdan üstün olduğunu söylemeye başlamıştır.

4) İblis'in aldandığı en büyük noktalardan birisi de, Hz. Âdem'in ve kendisinin aslını araştırması olmuştur. İşin maddesine bakmıştır. Maddeciliğini ortaya koymuştur. Hz. Âdem'in manevi yönüne, yani görevine, mevkine, fonksiyonuna bakmamıştır. Onu sadece çamurdan kendisini de sadece ateşten ibaret zannetmiştir. Ama Allah "kendi kudret elimle yarattım" diyerek, Âdem'e verdiği değeri söylemiştir. "Ruhumdan bir ruh verdim" diyerek fonksiyonunu yani yapabileceği, ortaya koyabileceği şeylerin yüksek olabileceğini söylemiştir. "Ben, onu arzda kendime halife yapacağım, kalfa tayin edeceğim, işleri benim namıma yürütecektir" demiş; fakat İblis bu manevi meziyetleri göremediği için, onun maddesine bakmıştır. Ama al-

78 Sâd, 75.
79 Sâd, 7.
80 İsrâ, 61,62.

danmıştır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki iblis, insan hakkında peşin hükümle hareket etmiş ve aldanmıştır. Çünkü insanın henüz hiçbir eserini ve işini görmemiştir. Demek ki insanı tanımanın ve anlamanın en sağlam ve çıkar yolu, onun işine, eserine ve hayatına bakmak ve ona göre hüküm vermektir.

İnsan hakkında peşin hükümle hareket eden ve hükmünde isabet edemeyenlerden bir zümre de melekler zümresidir. Biraz önce bahsi geçen "melekler meclisi"nde bulunan meleklerden şöyle bir itiraz vaki oluyor:

Hz.Âdem yaratıldıktan, ona secdeler edildikten ve İblis de kâfir olup melekler meclisinden ihraç edildikten sonra iş insanın görevine ve mevkiine geliyor. Allah buyuruyor ki; "Ey Meleklerim! Bilesiniz ki, ben yeryüzünde bir halife tayin edeceğim. Oradaki işleri benim adıma o idare edecek. Asıl olmayacak, vekil olacak. Kendine değil bana iş görecektir." Bunun üzerine melekler sanki görmüşler ve bilmişler gibi, zanlarına dayanarak: "Sen orada bozgunculuk eden, kan döküp can yakan birisini mi görevlendireceksin. Halbuki biz ne güzel seni tesbih edip, takdis edip dururuz. Bizi görevlendirseydin!"[81] demişlerdir. Burada da onlar kendilerini öne sürmüşler ve insanın kötü, sefih bir mahlûk olabileceğini söylemek istemişlerdir. Tabii ki bu peşin hükümlerinde onlar da yanılmışlardır. Bunun üzerine şu ihtarı almışlardır. Allah: "Ey Melekler! Ben sizin bilmediğiniz çok şeyleri biliyorum" buyurmuştur.[82] Sonra Allah, Âdem'e bilmediklerini öğretiyor, meleklerle imtihan ediyor. Melekler Âdem'in kendilerinden daha üstün ve bilgili olduğunu görünce: "Allah'ım, sen yücesin, bizim senin bize öğrettiğinden başka ilmimiz yoktur. Çünkü Sen, çok âlim ve hükmünde çok isabet edensin" demişlerdir.[83]

Bütün bunlardan çıkarmak istediğimiz netice şu oluyor: İnsan öyle bir olaydır ki yeryüzüne gelmesiyle ona bağlı birtakım olaylar zuhur ediyor, eserler ortaya çıkıyor. Bu durumda insan bizatihi hareket ettirici, oluşturucu bir mahlûktur. Ancak onun bu durumu, ruhun bir cesede girmesiyle mümkündür. Cesede girmezse veya çıkarsa bu halini yitiriyor yahut iş yapamıyor. Ama ona bir cesed verilince yapıcı oluyor. Çünkü o, Allah'ın ruhunu taşıyor. Yani Allah hakîmdir, onda da hakîm olma ruhu vardır. Allah alîmdir, insanda da bu ruh vardır.

Yukarıda bir olayın sosyal olup olmadığını bilmemiz için insanı ve insanın bölümlerini bileceğiz demiştim. Bu durumda insanın ne olduğunu ancak eserine bakarak bilebileceğimizi, aksi halde aldanabileceğimizi görmüş bulunuyoruz. Şimdi de bunun bölümlerini görelim ve ondan sonra da sosyal bir olayı tanıyalım.

İnsanın Bölümleri Nelerdir?

İnsan sınıfını birkaç yönden bölümlendirmek mümkündür. Ama ben onu çoğalma ve büyüme süreciyle ele alacağım ve o açıdan bölümlendireceğim, şöyle ki:

---

81 Bakara, 30.
82 Bakara, 31.
83 Bakara, 32.

İnsan sınıfı arz üzerinde durmadan çoğalıyor. Aslında bu "çoğalıyor" sözcüğü "büyüyor" demektir. Yani insansoyu yeryüzünde büyüyor, artıyor, çoğalıyor. Onun bu çoğalması büyümesine sebep oluyor. Çünkü durmadan artış, çoğalış, çok süratli bir büyüyüş demektir. Bu durum karşısında şu hükme varabiliriz:

"Aynı cinsin, fertler halinde durmadan artması, büyümesi ve çoğalması, onun canlı varlık olduğunu gösterir."

Mesela:

Bir çekirdeği ele alalım. Çekirdek toprağa atıldıktan sonra, içerisinde adet yönünde hücrelerin artmaya başladığı görülür. İşte bu hücrelerin ve ondan önce atomların artması ve üstüste, yanyana dizilerek yığılması çekirdeğin büyümesi demektir. Bu süreçte varacağı yere kadar varan çekirdek, ne çekirdeği ise karşımıza çıkar ve biz onu tanırız. Ağaçlar, otlar, çiçekler ve benzeri olaylar hep böyledir. Bir ormandaki çam ağaçları hep böyle büyürler ve bir araya gelince çam ormanlığı olurlar. İnsansoyunun büyümesi de böyledir. Farkı yoktur. Bu büyüme, onun adet yönünden artmakta olduğunun sonucudur.

Eğer adedi artmasa, fertler gelmese, yani üreme olursa, büyüme de olur. Bu sebeptendir ki, doğum kontrolü yapılması, teklif ediliyor. Bunun sonucunda büyüme duracak ya da hızını kesecektir.

Evet, şayet yeryüzünde bir kişi olsaydı, buna "fert" yani "bir" kişi denirdi. Birin yanına bir daha gelirse "iki" olur, ikinin yanına bir daha gelirse "üç" kişi olur. Kur'an dilinde "bir" kişiye müfred, "iki" kişiye tesniye, "üç" kişiye cemi' denir. Çoğul demektir. İşte burada karşımıza bir kişi, iki kişi ve çok kişi olarak üç bölüm çıkıyor. Cemi' çok demektir. Çokun en azı üç kişidir. Bundan aşağıya çok denmez. Çoğun azamisi için bir hudut yoktur. Birin yanına kaç tane bir gelirse o kadar çoğalır. İşin bu yönü fertler halinde çoğalmadır. Bu bölümde fert, tesniye ve cemi' bulunur.

Şimdi şu felsefemsi, fikrî ve biraz da ilmî havası bulunan tasarlamayı dikkatle takip edelim.

Eğer yeryüzünde tek kişi bulunsaydı, sosyal olaydan bahsedilmezdi. Şayet iki kişi olsaydı da başka kimse bulunmasaydı, bu iki kişi arasında doğan olaylara da, sosyal olay denemezdi. Ama yeryüzünde sadece üç kişi bulunsa da, başka insan olmasaydı, işte bunları ilgilendiren olaylara sosyal olaylar denirdi. Çünkü yeryüzünün insan cemiyeti bu üç kişiden ibaretti. Demek ki sosyal olay, yeryüzünde mevcut insanların hepsini ilgilendiren olaylara denmektedir.

Konuyu bir de aile mefhumu yönünden ele alalım. Şöyle ki:

Bir kişi aile olmaz. Bir erkekle bir dişiden meydana gelen topluluğa karı koca denir. Ama çocukları doğmadığı sürece birisi anne, diğeri de baba olamaz. Anne veya baba olabilmeleri için mutlaka çocuk doğması ve onlara anne baba demesi lazımdır. Bu durumda baba, anne ve çocuklardan meydana gelen topluluğa aile denir. Eğer yeryüzünde bu tek aileden başka bir insan grubu bulunmasaydı da sadece bunlar olsaydı, bunların birbirleriyle olan ilişkilerine ailevi olaylar diyebilirdik.

Ama sosyal olay diyemezdik. Durmadan büyüyen insanoğlu aileler halinde çoğalınca adına toplum denilen bir insan birikimi ortaya çıkardı. Eğer yüz tane aile bir yere birikselerdi, orada bir köy ortaya çıkardı. Bu köy topluluğunda şu üç bölümü buluruz. 1-) Fertler Bölümü, 2-) Aileler Bölümü, 3-) Köylüler Bölümü. İşte bu bölümde ferdin sadece kendisinde bulunan olaylara ferdi olaylar, ailedeki olaylara ailevi olaylar denir. Ama köylünün hepsini ilgilendiren olaylara ise sosyal olaylar denirdi.

Şimdi de şöyle düşünelim:

Köylerin çoğaldığını ve sonunda hepsinin bir merkeze bağlandığını farzedelim. Burada dört bölüm görürüz. Fert, aile, köy, ilçe. Burada olaylar ferdi, ailevi, mahallidir denilir. Ama o ilçenin temsil ettiği toplulukların hepsiyle ilgili olaylara sosyal olaylar denir.

İlçelerin çoğalmasından meydana gelen iller; illerin artmasıyla meydana gelen devletler dahi böyledir. Şu halde bir ülkenin bütün sakinlerini ilgilendiren olaylara sosyal olaylar denir. Diğerleri ferdi, ailevi ve mahallidir.

Son bir aşama dahi düşünerek diyelim ki, devletler halinde bölümlerin birikerek meydana getirdikleri toplum, insan sınıfını ifade eder. Bugün yeryüzünde beş milyardan fazla insan ferdi, şu kadar milyon aile, şu kadar yüzbin köyler, ilçeler, şu kadar bin iller ve şu kadar yüz devletler vardır. Bunların hepsini ilgilendiren olaylara sosyal olaylar denir. Şu halde, yeryüzünde o dönemde bulunan insanların tümünü ilgilendiren olaylara "sosyal olaylar" denir. Benim bu konudaki kanaatim budur.

Son olarak şunu söylemek isterim. Ben insanları genellikle şu bölümlerde görürüm. Ferd, aile, kabile, kavim ve sınıf. Bundan sonraki bölümlerde hep bu ifadeleri kullanacağım. Ferd, tek kişiyi, aile, anne baba ve çocukları, kabile daha büyük bir grubu, kavim ise kabilelerden meydana gelen daha büyük bir toplumu ve sınıf ise kavimlerden meydana gelmiş insansoyunun hepsini ifade eder. İşte ben yeryüzündeki tüm insanları tek sınıf kabul ediyorum. Bu sınıfı ilgilendiren her olaya da "sosyal olay" diyorum.

Artık buraya kadar bu bilgiyi verdikten sonra, asıl üzerinde durmak istediğim bir sosyal olayı anlatmaya başlayabilirim. Bundan sonra tek tek bazı olaylar üzerinde durmaya çalışacağım.

Burada şunu söylemeliyim ki, insan; bütün varlığıyla bir "istekler" yumağıdır. Bir bakıma insan kendi var oluşunu ancak isteklerinin var oluşuyla anlar ve bilir. İsteği olmayan insan ya ölmüştür, ya da komadadır. Şu halde "istiyorum, o halde varım" veyahut "varım, o halde istiyorum" diyebiliriz.

Evet, benim kanaatime göre: "insan ya vardır, ya da yoktur. Varsa, onun mutlaka birtakım istekleri de vardır. Yoksa onun istekleri de yoktur. Şu halde isteği olmayan kimsenin var olduğu söylenemez. Keza var olan kimsenin de isteği yoktur denilemez."

İstekler düşüncden tasavvurdan, tahayyülden önce vardırlar. Filozof Eflatun'un "ideler" âlemi dediğinin biraz daha ilerisindedir istekler. Benim felsefemin ise

odağını "istekler" dünyası teşkil eder. Ben diyorum ki, zat, ancak isteklerde kendi bilincine erişir. Kendisini bilen "istediğini" veya "istemekte" olduğunu bilendir. İsteğin Kur'an dilindeki ifadesi, "irade" kelimesidir. Bunun anlamı ise, "istektir, istemektir, dilektir, dilemektir." Nitekim tasavvuf literatüründe "mürid" ismi "isteyen, dileyen" demektir. Kur'an-ı Kerim'de "erâde, istedi; yürîdü, ister; irâdeten, istemek; mürîdün, isteyen; murâdün, istenen" olarak zikredilir.

İslam inanç hukukunda "irâdei cüz'iyye" ve "irâdei külliye" münakaşaları yapılmıştır. Ben de diyorum ki, "irâdei cüz'iyye" ferdi istekler, "irâdei külliye" ise toplumsal istekler demektir.

Evet, ne tarafından bakılırsa bakılsın "irâde" kelimesi tam anlamıyla, "istekler" denilen şeylerin karşılığıdır. Şu halde insanlar için, hatta var olabilmiş her şey için "istekler" vardır. Bu istekler o var olanın, var oluşunu belirler.

Yukarıda açıklamış olduğum, insan sınıfının bölümleri hakkında bir prensibimiz vardı. Şöyleydi; ferd, aile, kabile, kavim ve sınıf... İrâde kelimesini bu bölümlere uyguladığımı zaman şöyle olur. Ferdin isteklerine "ferdî irâde", ailenin isteklerine "âilevî irâde", kabilenin isteklerine "kabilevî irâde", kavmin isteklerine "kavmî irâde", bütün insanların isteklerine ise "insan sınıfı irâdesi" denir. Genellemeye devam edersek şöyle demek zorunda kalırız. Cisimler, bitkiler, hayvanlar, görünmezler ve insanların hepsini bir bütün kabul edersek, kâinatı meydana getiren varlıkların hepsinin birtakım isteklerinin bulunduğunu ve buna da "kevnî irade" denildiğini anlamış oluruz. Kâinatta var hale gelmiş olan her seyin meydana getirdikleri bir "bütün" vardır. Buna "evren bütünü" denir. Evren bütününü temsil eden tek zat vardır ki, adı "Allah"'dır. İşte Allah, evrensel isteklerin birleştiği makamın sahibidir. Evrendeki varlıkların hepsinin isteklerine de "kevnî irâde" yahut "evrensel istekler" denir. Bütün var olanların yöneticisi olan Allah'ın isteklerine de "ilâhî irâde" denir.

Şimdi de bu isteklerin bölümlerini tesbit edelim. Bunun iki temel bölümü vardır:

1-) Ferdin istekleri. Parçanın istekleri. Cüz'î irâde.

2-) Cemiyetin istekleri. Bütünün istekleri. Küllî irâde.

Bundan sonra da gerçek ferdi yahut cüzü veya parçayı bulalım. O zaman bütün yahut cemiyet veya "küll" ortaya çıkacaktır.

1) Bir aile grubunda bulunan baba, anne ve çocuklardan her biri gerçek anlamda fertdirler. Ama hepsinin birlikte bulunması ise bir aile bütünü yahut aile toplumunu veya "küllü" meydana getirirler.

2) Bir kabile grubunda aile birikimleri cüzü yahut parçayı veya ferdi ifade ederler. Aile birikimlerinin birleşmesi, kabile adı verilen bir bütünü yahut cemiyeti ve "küllü" meydana getirir.

3) Bir kavim grubu içerisinde kabile birikimleri parçayı, cüzü, yani ferdi ifade eder. Buna karşılık kavim ise bütünü, toplumu, yani "küllü" ifade eder.

4) İnsan sınıfı grubunda kavim birikimleri parçayı cüzü yani ferdi ifade eder. Buna mukabil insan sınıfı, bütünü yahut cemiyeti, yani "küllü" ifade eder.

5) Nihayet, evren bir bütünü, cemiyeti ifade ederken, onun içerisindeki sınıf birikimleri ise, parçayı, cüzü, yani "ferdi" ifade ederler.

Bunlar içerisinde gerçek fert, aile birikimini oluşturan, hakiki kişilerdir. Yani atomların elektronları da hakiki olarak fertlerdir. Diğerleri bir üst kademeye göre hükmen fert durumundadırlar.

Bu duruma göre ben, isteklerin bu iki noktada aranması lazım geldiğine inanıyorum. Ferdin istekleri, toplumun istekleri... Bu iki unsur yok edilemez iki gerçektir. Fert ve toplum. Bu iki gerçeğin istekleri de yok edilemezler: Ferdî istekler, toplumsal istekler...

Konuyu sınıf açısından ele alırsak, yeryüzündeki insanların hepsini bir bütün, bir cemiyet yahut tek toplum kabul ederiz. O zaman toplumsal istek yahut "külli irade" denilince arzdaki insanların hepsinin istekleri anlaşılır. Ferdî istekler yahut cüzî irade ise gerçek fert olan hakiki şahısların ve kişilerin istekleri olur.

Bu neticeye göre;

a) Yeryüzünde beş milyarın üzerinde fert vardır. Tabiidir ki bunların bu ferdiliklerine ait istekleri vardır.

b) Bu kadar adet fertten meydana gelmiş bir insan sınıfı toplumu vardır. Kezâ onun da istekleri vardır.

İşte, birine ferdî, cüzî istekler, diğerine de toplumsal, küllî istekler denir. Her ikisinin de tatmin edilmesi gerekir.

İnsanoğlu mademki vardır, onun pek çok istekleri de vardır. Çünkü onun var olduğunu, ne olduğunu belirleyen şey ancak istekleridir.

İstekler sayısızdır. Ama çok basit olanları da vardır, çok ulvî olanları da... Geçici olanları da vardır, daimî olanları da... Bunlar içerisinde bazıları değişmez, eskimez isteklerdir. Örneğin: ölümsüzlük, gençlik, mutluluk vb. istekler bunlardandır.

Şimdi anlıyoruz ki, insanoğlunun değişmez, eskimez ve yok olmaz bir isteği vardır: mutlu olmak... Eskilerin saadet dedikleri mânâ... Bizim dilimizde ise mutluluktur. İlk insandan son insana kadar istisnasız herkes mutlu olmak isteğinin esiri, hizmetçisi ve kölesidir. Bunun böyle olmasına rağmen mutlu olabilmiş, mutluluğa erişebilmiş insan pek az bulunur. İnsanlara bakıyorum ki, onlar fert olarak, aile, kabile, kavim ve sınıf olarak mutlu olmak için çalışıyorlar, hatta çarpışıyorlar. Mutluluğun uğrunda neler, ne kıymetler feda ediyorlar. Evet, mutluluk uğruna insanoğlunun veremeyeceği şey yoktur. Mutlu olabilmek, mesud yaşayabilmek için nice mutsuzluklara nice sıkıntılara katlanır o. Bazen bulur ama çok kere gözleri açık gider dünyadan. Bir yıldız kayması kadar kısa diyebileceğimiz şu hayat, başından sonuna kadar hep mutlu olabilme çabasından başka bir şey değildir. Evet ama bu arzu ve istek, bu duygu ve düşünce bize babamız Hz. Âdem'den (AS) kalmıştır.

O Cennet'te mutluydu. Ölümsüzdü. Hiçbir şeye muhtaç değildi. Aç değil, suzuz değil, çıplak değil, korkulu değildi. Cennetteydi. Çünkü Cennet Kur'an dilinde "Darü's-Selam" adını taşıyordu. "Darü's-Selam" tam anlamıyla selametin, saadetin, huzur ve sükûnun merkeziydi. Emniyet ve güvenin kaynağıydı.

Bir başka adıyla da "Darü'l-Huld" idi. Ölümsüzlüğün timsali, ebediliğin simgesiydi. İşte babamız Hz. Adem, buradan çıkmak istemiyordu. Çünkü mutluluğun sadece adı değil ta kendisiydi "Cennet". Orada ebediyen kalmak istiyordu. Mutsuzluğu bir an bile tatmak istemiyordu.[84]

O nedenle O'na şöyle diyordu Allah:

"Ey Âdem! Bu (İblis), senin ve eşinin en azılı düşmanıdır. Dikkat et aldatıp da sizi Cennet'ten çıkartmasın. Sonra perişan olur, mutsuzluğa düşersiniz!"[85]

Demek mutlu olmak, ölümsüz olmak iyi şeydi. Ama onun da düşmanı vardı. Bu düşman küçümsenemez. Çünkü bu insanoğlunun en büyük hedefini, en kutlu idealini yok ediyor, onu mutsuzluğa sürüklüyor. Allah insanı ne kadar seviyor ve onun mutluluğunu ne kadar istiyor ki, onu önceden uyarıyor ve "bu senin ve eşinin en azılı düşmanıdır" diyor. "Sakın senin mutluluğunu elinden alıp da, mutsuzluğa düşürmesin" diyor. "Sen burada, aç değil, susuz değil, çıplak değil, ihtiyaç sahibi değilsin. Sen de eşin de şu yerde, mutluluk içerisinde kalın.[86] Lakin şu ağaca yaklaşmayın!"[87] buyuruyordu.

Ama düşman durmuyordu. İnsanı mutlu etmemek için ne lazımsa yapmayı düşünüyordu. Yani Hz. Âdem'i çekemiyor, O'nu hazmedemiyordu. Tuzağını kurdu ve harekete geçti. Yılışık ve sahte dostane tebessümle, Hz. Âdem'e yaklaştı. Mutluluğunu yitirme korkusunu her zaman içinde taşıyan Hz. Âdem'e "Ey Âdem! Sana hiç elinden gitmeyecek bir saltanatın ve ölümsüzlüğün yolunu göstereyim mi?" dedi.[88]

Bütün emeli mutluluk, bütün korkusu bunu yitirmek olan Hz. Âdem (a.s.) hemen buna meyletti ve bekledi. İblis devamla:

"Şu ağaçtan sizin men' edilmenize sebep şudur ki; Siz, eğer bundan yerseniz, ikiniz de birer melek olacaksınız ve ebediyen burada kalacaksınız. Hem bilesiniz ki ben sizin en sadık dostunuzum" diyerek yeminler etti. O ana kadar Hz. Âdem (a.s.) imtihan edilmemişti. Hazır bulduğu mutluluğun değerini bilecek mi, bilmeyecek mi belli değildi. Çalışarak elde edilecek mutluluk belki daha iyi korunabilirdi. Artık imtihan başlamıştı. Bir tarafta en yüce, en büyük makama ve rütbeye sahip olan Allah, diğer yanda bütün mahlukatın en kötüsü durumunda olan İblis... Hz. Âdem'e Allah: "Bu ağaca yaklaşmayın! Mutluluğunuzu yitirir ve kendinize zulmetmiş olursunuz derken, İblis de "bu ağaçtan yeyin ki, mutluluğunuz devam et-

84 Tâhâ: 116-125.; Araf: 11-31.; Bakara: 30-39.; İsra: 61-65.; Hicr: 26-44.; Sâd: 67-88.
85 Tâhâ: 117, 118, 119.
86 Tâhâ: 117, 118, 119.
87 Arâf: 19; Bakara: 35.
88 Tâhâ: 120.

sin" diyordu.

Mutluluğun devam etmesini istiyordu Hz. Âdem. Bu nedenle O, İblis'in emrini dinledi ve o ağaçtan yedi. Evet, yedi ama üzerindeki cennet elbiseleri uçtu, vücutlarının kimyası aniden değişti. Cennette değil arzda yaşayacak bir vücut haline geliverdi. Bütün mutlulukları ellerinden gitti. Çok büyük bir sıkıntı içerisinde kıvranırlarken, Allah: "Ben sizi bu ağaçtan men etmedim mi? Bu şeytan sizin en azılı düşmanınızdır, kendinizi koruyun demedim mi?" diyerek onlara soruyordu. Fakat Hz. Âdem daha önce anlamıştı. Yanlış bir harekette bulunmuştu. Mutluluk, insanüstü bir amirin emrine itaat etmektedir. Mutsuzluk ise insanaltı bir amirin emrini dinlemektedir. Ve Hz. Âdem kendisine en üstün rütbeyi veren en yüce amirin emrini değil de, kendisinin çok altında ve aşağısında bulunan, en azılı düşmanının emrini dinlemişti. Mutluluk uğruna mutsuz olmuş, ölmemek için ölmüş ilk insan, babamız Hz. Âdem (a.s.)'dır.

Allah subhanehu: "Hepiniz birbirinize düşman olarak arza inin, artık orada kalacaksınız ve orada yaşayacaksınız, orada diriltileceksiniz" diyerek hepsini çıkartmış ve yeryüzüne göndermiştir.

Sonra Hz. Âdem ve eşi, istiğfar edip Allah'a yalvardılar, af dilediler, niyazları kabul edildi.

İşte babamız Hz. Âdem (a.s.) ve anamız Hz. Havva, cennet adı verilen o mutluluğu ve mutlu hayatı yitirip arzda, çileli, sıkıntılı, mutsuzluk dolu yeni bir hayata başladıkları günden beri, hep o eski mutlu hayatın ümidiyle yaşamışlardır. Çocuklarına da yaşanmış fakat geçici olarak kaybedilmiş o mutlu hayatı, canlı, taze ve hasretle anlatarak onlarında mutluluk dolu o hayatı istemelerine sebep olmuştur. İşte biz insanoğulları ta o günden bu yana, hep o mutluluğu arıyoruz. Çünkü bu bize ecdadımızdan kalmıştır. Hatta diyebiliriz ki, bizim yaratılışımızda mutlu olmak isteği vardır. Mutlu olmak isteği bizim değişmez, kaybolmaz, eskimez ülkümüz, isteğimiz ve ilkemizdir. Yani insanoğlu, hep mutlu olmak istemektedir.

Mutluluk Nedir?

Mutluluğun ne olduğunu kesin olarak tanımak ve tanıtmak çok zordur. Çünkü bunun genel bir tanımı yoktur. Herkes onu kendi özel anlayışı içerisinde değerlendiriyor.

Lügatçılara göre mutluluk: İnsanın faydalı işlere ulaşmasına yardımcı olan ilahi olaylar, emirler ve kanunlardır.

Bayramınız kutlu, hayatınız mutlu olsun demek, bir duadır.

Mutluluk, insanın korktuklarından kurtulması, umduklarına ulaşmasıdır.

Mutluluk, hem ruh hem de vücut yönünden, üzüntüsüz, sıkıntısız olmaktır.

Mutluluk, insanın Allah'a itaat etmesindedir.

Mutluluk, ailede, kabilede, kavimde ve sınıfta bütünleşmektedir.

Mutluluk, ferdin yahut parçanın, kendi varlık bilincine ermesindedir.

Mutluluk, körü körüne, şahıslara, sistemlere, görüş ve düşüncelere hatta ecdada bağlanmadan, bütün gayret ve şevkle hakikati aramakta ve bulmaktadır.

Mutluluk, kendini aşıp daha başkalarının da var olduklarını, kabul edebilmektedir.

Mutluluk, insanın kendi eserinde değil, Allah'ın teklifine bağlanabilmesindedir.

Mutluluk, peşinde koşulan ideale erişebilmektir.

Mutluluk, korkusuz, endişesiz, sıkıntısız, rahat, neşeli, arzusuna erişmiş olmaktır.

Bana göre mutluluk, yoksulluğa, sıkıntılara bela ve musibetlere, göğüs gerebilmek, onlara karşı savaşı kazanabilmek ve ulaşmak istediği hedefe varana kadar, harekete devam etmektir.

Arz üzerinde yaşayan insanların "insan sınıfı" olarak bütünleşmesini gördüğüm gün, mutlu olacağım.

Hz. Ömer'in oğlu, Abdullah (r.a.) diyor ki: "Bir gün Rasulullah'a, Saadet nedir?" diye soruldu. Buyurdular ki: "Allah'a itaatle geçen ömrün hepsi saadettir. O ömür, ne ölçüde uzunsa, saadeti de o ölçüde büyüktür."[89]

Saadet bir bakıma müsaade köküne bağlı bir kelimedir. Bu duruma göre, Allah'ın bir insana yardım etmesi ve onu ibadete muktedir kılması, onun için bir saadettir. Ömrünü Allah'ın kitabına uygun olarak geçiren kimse, ibadetin tadını ve isyanın sevimsizliğini anlar. Böyle bir kimsenin ömrünün uzun olması demek, onun mutluluğunun da büyük olması demektir. İbadet ve itaatten maksat onun, kalbinde tesirini göstermesidir. Bu nedenledir ki, peygamberler, çok zaman ölmeyi istemişlerdir. Çünkü onlar dünyayı bir kazanç yeri, çarşı pazar kabul etmişlerdir. Ömür uzun olursa ibadeti çok olur, sevabı artar, gönlü pak olur, ahlakı güzel olur.

Hz. Peygamber, kişinin mutluluğunu Kur'an hükümlerine uymasında, mutsuzluğunu da ona karşı çıkmasında görür. Çünkü Allah, Kur'an'ında söz veriyor ve Kur'an hükümlerine uyanları, mutlu edeceğini söylüyor. Allah'ın –hâşâ- yalan söylemesi veya sözünde durmaması diye bir şey düşünülemeyeceğine göre, Hz. Rasul'ün kabul ettiği bu ölçü gerçekten doğrudur.

Hz. Mevlana: "Mutluluk, garibin kendi vatanına dönmesidir" der. Çünkü o, vatan-ı aslî olarak Allah cemalinin görülebildiği yeri kabul ediyor. Ney enstrümanının kamışlıktan ayrılışına inlemesi ne ise, insanın da oraya dönmek için inlemesi de aynı şeydir. Şu halde mutluluk, aşıkın maşukuna, garibin kendi yurduna ve insanın da Allah'a kavuşmasıdır. O zaman ızdırap bitecek, iniltiler duracaktır. Tam bir saadet ve mutluluk olacaktır.

Mutluluğun ne olduğunu uzun uzun anlatmak bir şey ifade etmez. Önemli olan onu bulabilmektir. Mutlu insan ne türlü korkusu varsa, onlardan kurtulan ve ne türlü umduğu varsa, ona kavuşan insandır.

---

89 El-Menâvî, Feyzu'l-Kadir, C. IV, s.140, hd. No: 4808.

Bu sebepledir ki, adalet denilen şey, insanı sevindirir. Zulüm denilen şey ise korkutur. Sevinç mutluluk sebebidir, ancak korku ise mutsuzluktur.

Dünyada Mutluluk

Kur'an ve sünnette bize bildirildiğine göre, bu dünyada mutlu olmak mümkündür. Lakin bu dünyanın her şeyi geçicidir. Mutluluğu da geçicidir, mutsuzluğu da. Kur'an-ı Kerim'in ileri sürdüğü, köklü ve değişmez bir ilkedir. Bu İslam adı verilen hayat nizamının yapısını da, bu görüş teşkil eder.

"Bu dünya zevki, refahı ve mutluluğu geçicidir."[90]

Ahirette Mutluluk

Öteki dünyada mutluluk inancı ve görüşü sadece İslam'a mahsus bir ilkedir. Bu nedenledir ki, hem Kur'an'da Allah, hem sünnet te Hz. Peygamber (SAS), geniş geniş cennetten ve onun ahvalinden bahsederler.

Öteki dünyada mutluluk sonsuz olduğu gibi, mutsuzluk ta sonsuzdur.[91] Mutlu kişiler için gözlerin görmediği, kulakların duymadığı, hatta gönüllerin sezmediği nimetler, lütuflar olduğu bildiriliyor. Mutsuzlar içinse ağlamaktan, inlemekten, pişmanlıktan, korkunç bir azap ve işkenceden başka bir şey yoktur deniliyor.

Öteki dünyada mutlu olabilmenin yolu, bu dünyada Allah'ın gösterdiği yolda gidebilmeye bağlıdır.[92]

Kur'an-ı Kerim, mutluluğun bitmeyen, tükenmeyen ve eskimeyen bir rahatlık olduğunu söyler. Dünyadaki zevklerin geçici olduğunu ifade eder. Ama bütün sıkıntıların, huzursuzlukların yok olduğu ve insanın her istediğini bulacağı yerin cennet olduğunu açık açık anlatır. Buna karşılık ta bütün mutsuzlukların yerinin cehennem olduğunu ısrarla anlatır.[93]

Şu halde:

1) İnsan mutlu olmak ister.

2) Mutluluğu devamlı olsun ister.

3) Ölümsüz bir yaşantı ister.

4) Devamlı genç ve dinç kalmak ister.

5) Zevklerinin, hazlarının sonsuz olmasını ister.

Eğer bir insan bunları istiyorsa belli ki bunları çok sevdiği ve beğendiği için ister. Çünkü bunların hepsine sahip olan insan, mutlu insandır.

---

90 Âl-i İmrân, 14-15., Hûd, 15-16., Bakara, 201-202.
91 Hûd, 106-108.
92 A'râf, 44-51, Zümer, 68-75., Nahl, 27-29.
93 Hûd, 23-24., 102-108., Şûrâ, 19-20.

Kim olarak mutlu olmalıyız?

1) Fert olarak mı?

2) Aile olarak mı?

3) Kabile olarak mı?

4) Kavim olarak mı?

5) Sınıf olarak mı?

Evet, yukarılarda geçmişti. Benim insan sınıfını bölümlememin esası böyleydi. Bu bölümleme realitede vardır. Teori değildir. Bütün dünyada bu bölümleme vardır. Ben, insan sınıfının bütününü ilgilendiren konuların hepsinde bu ölçüyü kullandım ve kullanmaktayım. Bu ölçüye göre:

Sadece fert olarak mutlu olmayı istemek, başkalarının mutluluğunu istememek olur. Bu bizim ölçümüze uymaz. Buna egoizm denir. Enâniyet, ferdiyetçilik, parçacılık da denir. Toplumun fertlerinde bu ruh ve düşüncenin hâkim olması demek, o toplumda beraber yaşamanın yokluğu demektir. Bizim ölçümüz ise:

"Kendin için sevdiğin şeyi, başkaları için de sevmedikçe, kendin için hoşlanmadığın bir şeyi başkaları için de ret etmedikçe, gerçek mü'min olamazsın" hadisi şerifidir.

Aynı şey aile için de geçerlidir. Bir aile sadece kendi refahını, kendi mutluluğunu düşünürse, hayatını sırf bunun doğrultusunda düzenlerse, o aile de egoisttir. Enâniyetçidir. Toplumdan kopmuştur. Parçalanmıştır. Bizim ölçümüze uymaz. Bizim ölçümüz:

"Komşusu aç iken tok olan, sağındaki ve solundaki komşusundan haberi olmayan kimse gerçek Müslüman değildir" ilkesidir.

Belli bir zümreye, gruba, kabileye veya aşirete mensup olanlar eğer sadece kendi topluluklarının mutluluğunu isterler de başkalarını düşünmezlerse, onlar da egoisttirler, parçacıdırlar. Başkalarının mutsuzluğunu görerek, kendileri mutlu olmaya çalışanlar, ya çok katı yüreklidirler ya da çok gafildirler, ya da insan olma düzeyine henüz çıkamamışlardır. Bunların hareketi de bizim ölçümüze uymaz. Bizim ölçümüz: "Hiçbir kimsenin diğer bir kimseye, hiçbir ailenin diğer bir aileye ve hiçbir kabile ve grubun da, diğer bir kabile ve gruba üstünlüğü yoktur. Herkes Hz. Âdem'in evladıdır. Ve Âdem ise topraktan yaratılmıştır" düsturudur.

Bir kavmin, yani bir ulusun başka bir ulusa karşı üstünlük iddiası da aynen diğerleri gibidir. Bu da enâniyettir, parçacılıktır. Bir ulusun diğer uluslara karşı olması, sadece kendi mutluluğu istemesi devamlı kavgayı, savaşı ve mutsuzluğu getirir. Bu durum ise mutsuzluğun temel kaynağı durumundadır. Perişanlık içerisinde başka ulusların bulunduğu bir dünyada, sadece kendini düşünen bir ulusun bu düşüncesi de bizim ölçülerimize uymaz. Bu konuda bizim ölçümüz şu ayeti kerimedir:

"Ey İnsanlar! Sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Birtakım kabileler ve uluslar

haline getirdik. Birbirinizle kavga etmek için değil, tanışıp bilişesiniz diye böyle yaptık. Bilesiniz ki, içinizde Allah katında en üstün olanınız, ahiretini en çok düşünüp de, Allah'a en çok sığınanınızdır."[94] Aynı soyun çocuklarının kendilerini diğerlerinden üstün görmeleri ne kadar tuhaf bir iştir.

İnsan sınıfı olarak mutlu olmak düşüncesi ise, en geniş ve kuşatıcı bir istektir ki bütün parçaların, egoların, fertlerin ve grupların ötesinde fakat hepsini içerisine alan bir düşünce ve istektir.

Eğer insan sınıfını mutlu edebilirsek, herkes bundan nasibini almış olacaktır. O zaman, egoizmin, enâniyetin yerini insaniyet, özgecilik alacaktır. Birbirimizi daha iyi ve daha yakından tanıyıp bileceğiz.

İnsan sınıfı kendi içinde bütünleşerek mutlu olacak ve o zaman kişiliğini elde edecektir.

İşte bizim prensibimiz, ilkemiz ve ülkümüz budur.

İnancımız ve ölçümüz de şudur:

"İnsanlar, aynı anne ve babanın çocuklarıdırlar. Aynı yaşama hakkına sahiptirler. Aynı sınıfın mensuplarıdırlar. Parçaların fonksiyonda bütünleşmeleri gerekir. Ancak o zaman mutlu olurlar."[95]

Sonuç olarak şunu sorabiliriz,

"Her hususta mutluluk isteyen insan sınıfını acaba hangi metodla mutlu edebiliriz? Onu mutlu edecek sistem hangisidir?

Muhterem Arkadaşlar!

Başlangıcından itibaren konuyu özetlemek ihtiyacını duyuyorum. Çünkü konuşmamızın son bölümüne gelmiş bulunuyoruz. Belki bundan sonra konuşma imkânımız bulunmayabilir. Bu nedenle konuyu baştan bir özetleme yapmayı düşünürken, özellikle sizlerden biraz daha dikkatle dinlemenizi istirham edeceğim. Bugüne kadar açıklamaya çalıştığım konunun belki de en önemli bölümüne gelmiş bulunuyoruz. Getirmek istediğimiz yeni görüşler de, bu bölümdedir.

Konuya başlarken şöyle ifade etmiştim.

Evren, bana göre bir bütündür. Ama bu görüş bugün hayal, tasavvur olarak kabul ediliyor. Bilimsel olarak belgelenmiş değildir, deniyor.

Evren içinde bizim galaksimiz bir bütündür. Kendi içinde bağlı bulunduğu konular vardır.

Bizim galaksimizde güneş ailesi bir bütündür. Güneş ve onun etrafındaki küreler kendi aralarında bir bütünlük ifade ederler.

---

94 Hucurât, 13.
95 Âl-i İmrân, 102-109'a kadar genel mutluluk için bakınız.

Güneş ailesi içerisinde dünyaküre bir bütündür. Onun da içerisinde bulunanlar, kendi içlerinde bir bütünlük arzederler.

Toprağı, suyu, havası ve harareti olan dünyamızın, bunlardan birisini kaybettiğini düşünürsek, dünyada hayat var olamaz.

Keza dünyakürede bitkiler bulunmasaydı, hayvanların ve insanların bulunması düşünülemezdi. Hayvanlar olmasaydı daha başka tehlikeler doğabilirdi.

Eğer dünyakürede insanlar bulunmasalardı, dünya üzerinde vahşet hâkim olurdu, insani eserlerden iz bulunmazdı.

Şu hale göre anlıyorum ki, dünyaküreyi bir bütün olarak kabul etmek lazımdır. Bu bütünü oluşturan parçalara gelince, onları şöyle ifade ediyorum.

1) Cisimler Sınıfı

2) Bitkiler Sınıfı

3) Hayvanlar Sınıfı

4) Görünmezler Sınıfı

5) İnsan Sınıfı

İnsan sınıfı ifadesinden ise ben, dünyakürede yaşamakta olan "insansoyuna" mensup olanların hepsini anlıyorum. Bunlar arasında hiçbir fark görmeden, tam bir hukuki eşitlik anlayışı içerisindeyim. İşte sizlere anlatmak istediğim konu, "dünyakürede yaşamakta olan insan sınıfına ait olaylardır." Bunların tümüne de "İnsani Olaylar" diyorum.

Daha önce de belirttiğim gibi ben, dünyayı bir bütün olarak kabul ediyorum. Dünya bütününü meydana getiren parçaları da, kendi içlerinde bir bütün olarak kabul ediyorum. İşte bu hükme istinadendir ki, "insan sınıfı bir bütündür, parçalanamaz" şeklinde ifade ediyorum. Evet, "insan sınıfı bir bütündür."

İşte, değerli kardeşlerim! Dünyaküre üzerinde bulunan bu insan sınıfını ilgilendiren istekler, düşünceler ve olaylar vardır. Biz bunlar üzerinde konuşuyor ve düşünüyoruz.

İnsan sınıfına ait isteklere "insani istekler" yani "insani irade " denir. İnsanlara ait düşüncelere, bilgilere, tasavvurlara vs. "insani düşünce, insani bilgi vs." denir. Yine böyle, insanlara ait olan olaylara ve eserlere de "insani olaylar, insani eserler" adı verilir.

İnsani isteklerin içerisinde bir tanesi vardır ki, diğerlerini etrafında toplamıştır. Bu da "mutlu olmak" isteğidir. Biz bu konuşmamızda, işte bu "mutlu olma" isteğini "insani irade" olarak kabul ediyoruz.

Olaylara gelince: Dünyaküre üzerinde insanın meydana gelmesi de bir olaydır. Buna "insan olayı" diyoruz. İnsan olayı, insanın olayı değildir. O, evren olayını meydana getiren üstün kudretin sahibi tarafından meydana getirilmiş bir olaydır.

Yahut dünyaküreyi meydana getiren üstün gücün oluşturduğu bir olaydır, insan olayı… İnsanların fert fert, aile aile, kabile kabile, kavim kavim olmaları, renk renk, soy soy olmaları, kısaca fert ve toplum halinde olmaları da belirttiğimiz "insan olayının" bir devamı ve uzantısıdır. Hatta benim anlayışıma göre, "devlet" denilen otorite ve organize olay da, insan olayının uzantısıdır. Yani "devlet", insanın elinden çıkmış bir eser ve olay değildir. Lakin insanı meydana getiren ve oluşturan, onu tamamlayan bir olaydır. Bazıları devlet ve otorite olayını insani bir olay olarak kabul ediyorlar. Onu açıklamaya uğraşıyorlar. Ama otorite insani olay değildir. Yani insan işi, insan eseri, insanın ortaya koyduğu bir olay değildir. Aksine insanı tamamlayan, insan olayının bir unsuru olan olaydır. Demek ki, bazı olaylar vardır onları kaldırır atarsanız, insan denilen olay bütünlüğünü yitirir, hatta yok olur. Ama eğer herhangi bir olay, insanoğlunun eseri ise, onun elinden meydana gelmiş ve onun tarafından ortaya konulmuş ise, işte ona "insani olay" adı verilir.

Bizim "insani olaydan" anladığımız budur. Bu nedenle diyebiliriz ki, dünyaküre üzerinde insan sınıfı var olduğu günden beri, onun elinden meydana gelen her çeşit iş, olay ve eser insana ait iş, olay ve eserdir. Her ne kadar dünyanın çeşitli yerlerinde, çeşitli gruplar tarafından, çeşitli şekilde ortaya çıkmış olsa dahi, bunlar bir vitrinde veya bir meydanda toplanırsa, hepsinin "insan eseri" olduğunu görülür.

Netice olarak derim ki;

İnsan sınıfının en önemli isteği mutlu olmak, yaptığı bütün işler, eser ve çalışmalarda bu isteğin gerçekleşmesi için yapılan işler ve eserlerdir.

Daha önceki konuşmalarımda belirtmiş olduğum gibi, insanoğlu bu dünyadaki haytında da, öteki dünyadaki hayatında da mutlu olmak ister. Fert, aile, kabile, kavim ve bütün insan sınıfı olarak mutlu olmak ister. Hukuki, siyasi, iktisadi, ahlaki, kültürel ve manevi konularda mutlu olmak ister.

Bunları daha önce sizlere uzun uzun anlattım. Şimdi şunu soruyorum, mutlu olmak isteyen insanoğlu acaba hangi metodla bu isteğini gerçekleştirebilir?

Sistemin Hangisi?

Tarih boyunca insanoğlu mutlu olmak için çeşitli yolları ve metodları denemiştir. Fakat çok çeşitleri var gibi görünen sistemler, aslında beş adetten ibarettir.

Her ciddi konuda olduğu gibi bu konuda da, İslam müctehidlerinin tesbitlerini, cidden takdir etmemek elde değildir.

Küçük veya büyük her insan toplumunda değişmez iki temel unsur vardır. Devlet ve fert yahut otorite ve fert. Bütün ve parça.

Yukarıda bir nebze işaret etmiştim. Demiştim ki, devlet veya otorite, insan tarafından ortaya konmuş bir insan işi, insan eseri değildir. Aksine insan olayının bir uzantısıdır, bölümüdür. Onu tamamlayan bir unsurdur. İnsan sınıfından otoriteyi çekip alırsanız, insan olayının aleyhine olur. Anarşi doğar ve anarşi, öldürmeyi ve yok etmeyi sonuçlandırır. Evet, ortada insanlar varolabilir ama daima bir noksanlık arzeder. İnsan toplumu denilince, hemen akla bir otorite gelir. İşte bu otorite ve

üstün güç, toplu olarak insanların hepsini temsil ettiği için, manevi ve hükmi bir kişiliği, bir şahsiyeti vardır. Nasıl ki, fertlere, parçalara ve cüzlere "hakiki şahıs" deniliyorsa, cemiyete, bütüne, külle, devlete de "hükmi şahıs" denir.

Mutlu olmak istenildiği zaman bu iki şahsın, iki kişinin kendi aralarındaki münasebetleri çok iyi ayarlamak lazımdır. Anlaşılıyor ki, insan sınıfında iki şahıs vardır.

Otoritenin sahası nedir? Yoğunluğu nedir? Bunu yansıtan yer neresidir?

Ferdin sahası nedir? Otorite karşısındaki durumu nedir? Bunu yansıtan yer neresidir?

İşte bu iki temel unsur arasındaki münasebetler sistemi, metodu ortaya çıkaracaktır. Burada tesbit edilen noktalar insanoğlunun hayatına ışık tutacaktır.

Bugüne kadar bu iki unsur arasındaki münasebeti en çetin şekilde münakaşa eden birçok insan çıkmıştır. Bunları uzun uzun anlatmaya lüzum görmüyorum.

İnsanlar âleminde devlet fert, otorite kişi arasındaki özgürlüğün derecesini bilimsel bir metodla ele alan ilk müctehidler kurulu İslam ülkesinde görülmüştür. Eğer beş yüz sene ömrüm olsaydı bu süre içerisinde onlara hep teşekkür ederdim. Allah onlardan razı olsun.

Gerçi dünyanın çeşitli yerlerinde bu konuyu ele almaya çalışanlar yok değildi. Fakat onu bilimsel bir anlayışla yerine oturtmak, onların nasibi değil, İslam müctehidlerinindir.

İslam müctehidleri, İslam'ın inanç prensiplerini münakaşa ederlerken, bir konunun üzerinde fazla duruyorlar: kader ve kaza. Konunun başlığı: Kulun fiilleridir.

Dünyakürede yaşayan insanoğlunun hareket ve işlerinin, otoritenin hareket ve işleri ile olan ilişkisi nedir ve nasıl olmalıdır?

Bilindiği üzere İslam'da kabul edilen tek otorite vardır. Allah'ın otoritesi… İşte bu otorite ile insan arasındaki münasebet, kader ve kaza prensipleri içerisinde ele alınmıştır.

Bu ele alışta bazı kapalı kalan ve bizim tarafımızdan yerine oturtulan, açığa çıkartılan noktalar da bulunmakla beraber, oldukça önemli konular da tesbit edilmiştir.

Konuyu ileride açıklamaya çalışacağım. Fakat şunu belirtmekte fayda görüyorum. Şöyle bir soru ile meseleye bakalım.

İnsan, fiil ve işlerinde otoriteye karşı nasıldır?

Bu soruya bir grup İslam müctehidleri şöyle cevap veriyor: "Kulun fiilleri yani yapacağı işler, ezelde takdir ve tayin edilmiştir. Kulun, bu tayin ve takdirin dışına çıkması mümkün değildir. Kulun hiçbir serbest hareketi yoktur. Kader planında gösterilen yol ne ise, kul, ancak onunla meşgul olur." Bunlara "Cebriyyeciler" denir. Kulun her zaman otoriteye karşı mecbur olduğunu savunurlar. Bu anlayış, totaliter rejim anlayışıdır. Kişinin, ferdin, bireyin hiç özgürlüğü yoktur. Tam bir

mecburiyet altındadır.

Bu soruya başka bir grup İslam müctehilderi de şöyle cevap vermektedirler: "Kul, kendi işlerini kendisi yaratır. Kulun fiilleri üzerinde otoritenin etkisi yoktur. Kul, tam manasıyla hürdür. Kaderin kul üzerinde etkisi yoktur. Kul, sorumlu tutulabilmesi için bu hürriyete sahip olmalıdır. Bo görüşte olanlara da "ihtiyariyyeciler" denir. Kulun otoriteye karşı tam olarak hür olduğunu savunurlar. Kader meselesini ise değişik biçimde yorumlarlar.

Bu görüş ise, öncekinin aksine tam bir serbestliktir. Liberalizm, buradan çıkmaktadır. Otoritenin kişiler üzerinde hiçbir etkisi yoktur. "Bırak yapsınlar, bırak geçsinler" anlayışıdır.

Bu soruya, yine İslam müctehilerinden bir grup da şöyle cevap vermektedirler: "Kul, "iradei külliye" (toplumsal istekler) yönünden mecbur, "iradei cüz'iyye" (ferdi istekler) yönünden hürdür. O, ne cebriyyecilerin söylediği gibi, tam olarak mecburdur, ne de ihtiyariyyecilerin söylediği gibi tam olarak hürdür. O, yani kul, otoritenin karşısında bir yönden mecbur, diğer bir yönden hürdür. Bu görüşü savunanlara da "itidaliyyeciler" denir. Kulun otoriteye karşı ne tam mecbur, ne de tam olarak hür olduğunu, ikisinin ortasında olup, hem hür hem de mecbur olduğunu savunurlar. Orta yol görüşü budur. Buna litaratürde "itidaliyye" veya "iktisabiyye" denmektedir.

İşte İslam müctehidlerinin ortaya koydukları bu üç görüş, toplum hayatındaki sistemlerin mahiyetini belirler. Tarihi de bu üç görüş açısından inceleyebiliriz. Hatta çağımızdaki toplum düzenlerini de, bu açıdan inceleyeceğiz. İslam müctehidlerinin tesbit ettikleri, fakat zamanla askıda kalmış bu üç görüşü ele alacağız. Onları, biraz daha müşahhas hale getirip, daha açıktan tetkik edeceğiz. Sonunda görülecektir ki, toplumlar, tarih boyunca bu üç görüşten birisine bağlı olarak gelmişlerdir.

Otorite veya Devlet

Biraz önce ifade ettiğimiz gibi, devlet veya otorite bir bütünlük ifade eder. Binlerce, milyonlarca parçayı kendisine bağlayan tek kişi, tek makamdır. Buna küll, bütün, devlet, otorite adını veriyoruz.

Bu devlet veya otorite, kendisine bağlı olanların hepsini ilgilendiren işlerle ve isteklerle ilgilenir. Buna da "iradei külliye" demiştik. Otorite, temsil ettiği fertlerin hepsini aynı değerde ele alır. Onlar için ihtiyaç olan hususları onlara hazırlar ve kararlarla, kanunlarla arzeder.

Kur'an'a göre tek otorite, Allah ve O'nun otoritesidir. Allah, bütün evrenin tümünü temsil eder ve onların tümünün sahibidir. Evrende her şey, bu otoriteye bağlıdır. Tek otorite, tek devlet, Allah'ın devleti ve Allah'ın otoritesidir.

Dünyaküre ise, Allah'a ait yıldızlardan yahut memleketlerden sadece birisidir. Bu küredeki işleri evirip çevirmesi, yönetmesi ve dünyayı kullanması için "insanı" temsilci olarak göndermiştir. İnsan, bu kürede Allah'ın bir kalfası, valisi ve hakikaten bir halifesidir.

Şu halde, küçük veya büyük her insan toplumunun başında bulunan idare ve otorite makamı, "ulûhiyet" makamının, o makamda bulunan kimse de, "Allah'ın" bir temsilcisi demektir.

Şimdi şöyle düşünelim:

Ailede baba, mahallede muhtar, nahiyede müdür, kazada kaymakam, vilayette vali ve ülkede Cumhurbaşkanı parçayı değil, bütünü temsil etmektedirler. Buna devlet, otorite, küll veya bütün adı verildiğini ifade etmiştik.

Bunlara bağlı olanlar ise ferdi, parçayı, cüzü temsil ederler. Buna da, kul veya vatandaş denir.

Şimdi artık, aile fertlerinin babaya, köy veya mahalle halkının muhtara, nahiyelerin kaza kaymakamına, kazaların valilere, valilerin de devlet başkanına karşı durum ve tutumlarını şu üç görüş açısından ele alıp inceleyebiliriz. Acaba vatandaşlar devlete karşı:

1) Tam bir mecburiyet içerisinde midir?

2) Tam bir hürriyet içerisinde midirler?

3) Yoksa hem mecbur, hem de hür müdürler?

İşte tarihteki bütün devletleri ve o devletlere bağlı vatandaşları ve ikisinin birbirleriyle ilişkilerini anlamak için, bu ölçülerle hareket edilmelidir.

Bir toplumda otorite zayıflarsa, derebeyleri çoğalır. Anarşi başlar ve buna "kaos" denir.

Bir toplumda fertler zayıflarsa, otoritenin şiddeti çoğalır, istibdat gelir ve buna "totalitarizm" denir.

Bir toplumda otorite ve fertler aynı değerlerde bulunursa, dengeli ve mutlu bir hayat gelir. Buna da "itidaliyye, denge yolu, orta yol" denir.

Toplumlarda bu iki unsur daimi savaş halindedirler. Ama bu savaş hafifletilebilir. Toplum huzuru sağlanabilir. Bu mücadelenin bitmesi ise, otorite ile kişi arasındaki özgürlüğün her ikisine de, dengeli olarak verilmesiyle mümkün olur.

Bu üç görüş mihverinde toplanan sistemleri veya metodları da tahlil edebilmek ve onlar arasında bir mukayese yapabilmek için ayrıca bir metoda yahut bir mihenge ihtiyaç vardır. Yani sistemlerin geçerli olup olmadığını, çağa uygunluğunu anlamak lazım gelir. Bunu bize temin edecek bir ölçüye ve bir görüşe ihtiyaç vardır.

İşte biz, önce sistemlerin doğruluğunu ve yanlışlığını bize gösterecek bir ölçü üzerinde duracağız. Daha sonra onları inceleyeceğiz.

Biraz önce ifade etmiş olduğum, otorite ve kişi arasındaki ilişkileri belirleyen üç temel görüşten hangisinin çağa uygun ve doğru olduğunu bize gösterecek ölçüye ben, "siyasi atmosfer" diyeceğim. Evet, öyle bir siyasi atmosfer olmalı ki, hem sistemleri belirlesin, hem de sağlam bir temele dayansın. Ancak o zaman yolumu-

zu daha aydınlık göreceğiz, yapacağımız işlerin neler olması gerektiğini daha iyi anlıyacağız. Şimdi biz adeta karanlık içerisinde gibiyiz.

Mantık kurallarının birisi "tümdengelim" kuralı, birisi de "tümevarım" kuralıdır. Biz, biraz önce ifade ettiğimiz sistemleri belirleyecek olan siyasi atmosferin ne olduğunu tesbit etmek için, dünyakürede insan sınıfının hareketini ve yaşayışını, mantığın bu iki kuralına benzer biçimde ele almak istiyoruz.

Bunu yaparken de hâkimiyetin, hürriyetin ve kişiliğin görünmesini sağlayan ve aynı zamanda maddi bir unsur olan coğrafyanın, yani toprak bölünmesinin, hudutlandırılmasının üzerinde duracağız.

Demografik açıdan bakıldığında, bugün nüfusu yedi milyarın üzerinde olan insan sınıfı, tarihin derinliğine doğru gidildiği zaman, tek kişide toplanır. Yani bundan çağlar önce insan sınıfını temsil eden tek kişi vardır. Sonra ondan eşi yaratıldı. Bu iki ferdin yaratılışları hakkında Kur'an-ı Kerim'in ileri sürdüğü tez şudur.

İlk insan Hz. Âdem topraktan, eşi Hz. Havva da ondan, bölünmek suretiyle yaratılmıştır. Bu konu kendi içerisinde çok geniş bir araştırma sahasıdır. Biz oraya girmeyeceğiz. Fakat dünyakürede rastladığımız insansoyu biri erkek diğeri dişi olmak üzere iki kişiden ibarettir. Diğer insanların hepsi bu ikisinden çoğalıp meydana gelmiştir. Buna dair Kur'an ayetleri fazlasıyla vardır. Sadece bir tanesini arzediyorum: "Ey İnsanlar! Sizi tek bir nefisten yaratan Rabb'ınıza sığının. Ve O, eşini de, o nefisten yaratmıştır. Ve O, ikisinden de pek çok erkek ve dişi insanı yaratıp, yeryüzüne salmıştır."[96] buyuruluyor. Burada bahsedilen üreme sonucu, dünyakürede insan sınıfını temsil eden ilk aile, yine üremenin devam etmesiyle, insan sınıfını temsil eden, ilk aşiret, kabile ve kavim ortaya çıkmıştır.

İnsan soyunun bağlı bulunduğu bu üreme süreci devam etmiştir, tkmektedir ve edecektir. Bundan dolayıdır ki tarihin ilk çağlarında dünyakürede insan sınıfını temsil eden ilk toplum, yani bölünmemiş toplum diye bir toplum vardır. Bunu Kur'an-ı Kerim'in Bakara Suresi 213. ayeti ile Yunus Suresi 19. ayetlerinden öğreniyoruz. Kur'an-ı Kerim bu ilk topluma "ümmet" adını veriyor. Bu demektir ki ilk insan toplumu henüz tek görüş etrafındaki bütünlüğünü devam ettiriyormuş. Aralarına ihtilaflar, ayrı görüşler girmemiş, daha sonraları dağılmalar başlamış ve ayrı görüşler ortaya çıkmıştır.

İşte bu dağılmalar sonucu ortaya yeni toplumlar çıkmıştır. Sonra onlar kendi içlerinde bölünmüşler ve dağılmışlardır. Yeni yeni ortaya çıkan küçük-büyük kabileler, kavimler ve ümmetler, kendi aralarında da, savaşlara, kavgalara girmişlerdir. Bu durum böyle devam ederek gelmiştir. Buna "tümdengelim" diyoruz.

Bizim tesbit edeceğimiz siyasi atmosfer için en faydalı belge, insan sınıfının bugüne değin gelişi ve şimdi üstünde bulunduğu noktadır. Bundan da, insan sınıfının geleceğinin hangi yönde olması lazım geldiğini bulacak ve onunla da sistemleri ölçeceğiz.

---

96 Nisa, 1.

Konunun burasında şöyle bir hüküm vermek istiyorum.

Dünyakürede yaşamak zorunda kalan insan sınıfının, bundan sonraki dönemde mutlu olabilmesi onun, sınıf olarak bütünleşmesindedir. Yani "tümevarım" metodunun başlamasındadır. Daha kısa ifade edecek olursak, "insanın mutluluğu bütünleşmesindedir."

Şimdi biz verdiğimiz bu siyasi hükmün, doğru olup olmadığını belgelemeye çalışalım. Ancak o zamandır ki, bize hangi sistemin lazım olduğunu anlıyacağız.

İnsan soyunun mutlu olmak için çağımıza kadar yapmış olduğu çalışma ve uğraşma onun tarihini meydana getirmektedir. Bu da bize, "tümdengelim" metodunu anlatır.

Ama insansoyunun mutluluğu parçalanmasında değil, bütünleşmesindedir. Bu da "tümevarım" metodunun başlamasını anlatır.

İlk ve orta çağlar, özellikle ilk çağ döneminde insansoyunun mutluluğu "parçalanmasında" idi. Çünkü doğal ürünlerle yaşamını sürdürüyordu. Kendi kendine ürün ortaya koymaya hem ihtiyacı yoktu, hem de pek çok şeyi bilmiyordu. Kendi içerisinde durmadan üreyen ve çoğalan ilk insan toplumu, zamanla çevresinden doyamaz hale geldi. Kendi eliyle üretime katılmayan insan toplumundan bir kısım aileler, koparak başka yerlere gidiyorlardı. Özellikle doğal kaynakları bol, emniyeti iyi yerler seçiliyordu. Bu süreçte dağılan ve bölünen insansoyu, dünyada boş bir yer bulduğu sürece bu bölünme devam etti.

Dünya üzerinde yaşamaya elverişli her taraf, insansoyuna mensup küçük ya da büyük gruplar tarafından işgal edildikten sonradır ki ikinci bir hareketin çoktan bazı yerlerde başlamış olduğu görülürdü. Bu hareket, kuvvetli toplumun, zayıf toplumu hâkimiyeti altına alması, böylece yerleşim sahasını, hâkimiyet sahasını ve de ürün elde etme sahasını genişletme hareketi oluyordu. Bu hareketler zamanla, kavgayı, vuruşmayı gerektirdiğinden, o devrin toplumlarında görülen gelişme havası, hep askeri ve savaşla ilgili yönde olmuştur.

O çağda dil, kahramanlık türkülerine ait kelimeleri üretirdi. En çok adam öldüren en büyük kahramandı. En çok esir ve köleye sahip olan, en zengin kimseydi. İdaresine en çok ülkeyi alan başkan en büyük lider durumundaydı. O devirlerde hemen herkes askerdi. En kutlu iş şavaştı. Mutluluk galip olmaktaydı.

Artık insansoyunun durmadan büyümesi devam ediyor, bu büyüme pek çok olayların yeniden doğmasına, pek çok eski düşüncenin değişmesine sebep teşkil ediyordu. Büyüme devam ettikçe çevre koşulları yerliliğini yitiriyordu. Devletler birbirleri ile anlaşarak veya güçlenerek, kendilerini tehlikelerden ve harplerden koruma dönemine geçtiler. Mutluluklarını bu yolla elde etmeye çalıştılar. Bundan sonra diplomasi hareketi hızlanacak ve toplumlar bir şekilde bütünleşecektir. Mutluluk bundadır.

Şimdi dünyanın gidilecek yeri kalmadı. Her taraf belli devletler tarafından taksim edildi. Hiç kimseden ne toprak alınabilir ne de kimselere toprak verilebilir. Hudutlar sımsıkı hale getirildi. Dünyaküre toprağıyla, suyuyla, havası ve güneşiy-

le taksim edilmiş durumdadır. Ama buna rağmen insansoyu yine kendi içerisinde büyümeye devam etmektedir. Büyüdükçe sıkışıyor. Sıkıştıkça mutluluğu kaçıyor. Şimdi artık, bir ülkeyi bırakıp başka bir ülkeye gitmeniz bile mümkün değildir. Şu anda tam bir çağ değişimi çizgisi üzerinde bulunuyoruz.

İlk ve Orta Çağ'da bölünme, parçalanma şeklinde görülen "mutluluk ortamı", Orta Çağ'da büyük ve güçlü devletlerin, küçük ve zayıf devletleri yutması şeklinde bir "bütünleşme" hareketinin başlaması ve mutluluğun bu biçimde gerçekleştirilmek istenmesi şeklinde göze çarpıyordu.

Bu hal bir dönemin, yani "bölünme" döneminin bittiğini, yeni bir dönemin yani "bütünleşme" döneminin başladığını sessizce haber veriyordu. Evet, ama bu bütünleşme, devletlerin birbirini yutma biçiminde mi olacaktı?

Gönül isterdi ki bu bütünleşme öldürme, yok etme ve sömürme duygusu ile olmasın. Ama o çağın insanlarının anlayışları farklıydı. Hala da o çağların kalıntısı ruhu ve düşünceyi taşıyan insanlar çoktur.

İnsan soyunun mutlu olabilmesi için, bölünme döneminin bittiğini ve bütünleşme döneminin başladığını, fakat bu bütünleşmenin, birbirini öldürerek, yok ederek ve sömürerek değil de, karşılıklı anlayış ve haklara tam saygılı olma düşüncesi ile olması gerektiğini, bize en iyi ve en canlı biçimde gösteren Hz. Muhammed (AS) olmuştur. O diyordu ki; "Ben son Peygamber'im. Benden sonra Peygamber gelmeyecektir. Aynı zamanda ben, son dönem (ahir zaman) Peygamber'iyim. Ben parçalamak için, öldürmek için değil, bütünleştirmek için geliyorum. Hiç kimsenin kimseden üstünlüğü yoktur. Üstünlük sadece Allah'tadır. Hepiniz Allah'a inançta birleşin. Hepiniz Kur'an ve sünnet etrafında toplanın. Topluluk rahmettir, ayrılık azap."

Kur'an-ı Kerim dahi hep aynı siyaseti teklif ediyordu. "Hepiniz, Allah'ın ipine, yani Kur'an'a sımsıkı tutunun ve parçalanmayın" emrini veriyordu.

Şu halde Hz. Muhammed ile başlayan bir temel hareket vardır. Bütünleşme Hareketi… Bu hareket gerçekleşecektir. Fakat vuruşarak değil, tanışarak. Gerçekler inkâr edilerek görmezlikten gelinerek, yokmuş kabul edilerek değil, inanarak, görerek ve var olduğu kabul edilerek, beraber yaşamak zorunda olduğumuz kabul edilerek gerçekleştirilecektir. İşte o zaman mutluluk doğacaktır.

Hz. Rasül, Arap yarımadasında parça parça olmuş bir topluluğu, çok kısa bir zamanda, ustaca hazırlanmış tabyalarla kan dökmeden bütünleştirmiştir. Bu temelde "ümmet" mefkûresidir. Aynı prensiplere inanmış insanlar topluluğudur. Fakat insansoyunun tamamı, aynı prensiplere inanmayabilir. O takdirde bütün insanları "insan sınıfı üstündür" ideali etrafında toplamak gerekmektedir. Bu ise, insansoyunda genel bir zihniyet değişimi sonucunda olabilir. Bunun için çalışılmalıdır. Bu hususlarda diplomasi de devreye girmelidir.

Bizim çağımızın ve gelecek çağların genel karakteri, eskisinden tamamen değişik bir biçimde olacaktır. Bizim çağımız bütünleştirme savaşının en çetin olduğu dönemdir. Bu savaş, eski çağın kalıntıları ile yapılacaktır. Toplum yapısı ekonomide,

kültürde, siyasette, idarede ve ahlakta, köklü bir değişim geçirecektir. Kendi kendine zaten geçirmektedir. Otoritenin bunu kabul edip kanunlaştırması gerekmektedir. Bunalım, değişmiş ve değişmekte olan toplumlar ile bu değişimi tasdikte geciken otorite arasındadır.

Kendi içerisinde durmadan büyüyen, hacmi her geçen gün genişleyen insansoyu, dünyaküreye sıkışmış durumda olduğunu artık anlamalıdır. Sınıf bütünü bilincine ulaşmalıdır. Bir devletin toprakları özel kişilere taksim edildiği için nasıl içeride bir sıkışma oluyorsa, dünyakürenin de devletlerarasında taksim edilmiş olması aynı sıkışmayı doğurmaktadır. Bu sıkışma devam ettiği sürece bunalım artacaktır. Bunalımın artması da toplumu mutlu etmeyecektir.

Devletler kendi bünyelerinde zaten bir bütünlük arzederler. Şimdi yapılması gereken bütünleşme, devletlerüstü bir devletin, yani "Dünya İnsan Devleti"'nin doğmasıdır. Bu devlet doğmadığı sürece, devletlerarası kavga, sürtüşme devam edecektir. Bu durum bütünleşmeyi engellemektedir. Dolayısıyla mutluluk hiçbir zaman gelmemektedir.

Mutluluk bütünleşmektedir. Bütünleşmek devletler üstü bir devletle olacağından, insansoyunun hedefi bunu gerçekleştirmek olacaktır.

Kesin olarak ifade edelim ki, biz, bütünleşmek derken şunu anlamaktayız. Bir ailede, bir köy veya mahallede, bir ilçe ve ilde, bir ülkede ve dünya üzerinde yaşamakta olan bütün hakiki ve hükmi şahısların, çok üstün bir güce bağlı olmaları, onun idaresinde bulunmaları bütünlük ifade eder.

Eğer dünyakürede yaşayan insanların hepsi bir sınıf teşkil ediyorlarsa, onların bu durumunu müşahhas olarak görmemiz gerekir. Bu ise, devletler üstü bir devletin ortaya çıkmasıyla gerçekleşecektir. İşte biz bunu istiyoruz.

Bu bütünleşme hangi noktalarda ve nasıl olmalıdır?

Bütünleşme:

1) Sınıf şuuru ve inancında olmalı. "Bütün insanlar bir sınıftır, aralarında fark yoktur."

2) Hâkimiyet inancında olmalı. "Gerçek hâkimiyet, evrenin sahibine aittir. Dünya üzerinde insana "vekâleten" verilmiştir. Hiç kimse, kendisini başkalarına hâkim göremez."

3) Ülke bütünlüğü inancında olmalı. "Dünyaküre bütün insanlar içindir. Hiç kimse onu, sadece kendisine tahsis edilmiş olarak göremez."

4) Otoritenin tek olması lazım geldiği inancında olmalı. "Bütün insanları temsil eden tek devlet ve tek otorite vardır. Öteki devletler ve otoriteler, onun uzantıları durumundadırlar."

5) Hukuki eşitlik inancında olmalı. "Bütün insanlar hâkim önünde eşittirler."

6) Hürriyette eşitlik anlayışında olmalı. "Her hakiki ve hükmi şahıs, toplum aley-

hine olmamak kaydı ile yaşama hürriyetine sahiptir.

7) Görev yönünden olmalı. "Devlet, her türlü kanun, kural ve prensipleri hazırlar, koyar." Hakiki ve hükmi şahıslar ise, bu kanunlardan hür olarak hareketlerinin karşılıklarını alırlar. Devlet mal ve hizmet üreten bütün üretim araçlarını hazırlar. Hakiki ve hükmi şahıslar, çalışıp kazanırlar ve emeklerinin karşılığında sahip olurlar." Mülkiyet toplum adına devletin, işletme ve kazanma milletin olmak şartıyla "kiracılık" sistemine benzer bir yapıdadır.

8) Kültürde bütünleşme olmalı. "Her bilgi ve teknik, insan sınıfı adına ve menfaatine uygun yönde hazırlanmalıdır."

9) Otorite ile kişi arasında olmalı. "Otorite hazırlar, sahip olur, malik olur. Kişiler ondan kabiliyetleri ve kapasiteleri ölçüsünde istifade ederler. Herkes emeğinin karşılığında ortaya çıkan ürüne malik olma hakkına sahiptir."

10) İnsanlar kendi bağlı bulundukları dinlerine ait inanç, ibadet, ahlak, muamelat ve ukubat yönünde serbest olmalı.

11) Harplere son verilmeli. "Harplerle ilgili her türlü yatırımlar insanların faydasına olan yönlere sarf edilmeli vs. gibi noktalarda olmalı…

Bu bütünleşme nasıl olmalı?

İşte bu apayrı bir konudur. Bu konuyu daha sonra ele alacağız.

Sonuç olarak diyelim ki insan sınıfının bundan sonraki dönemde, içerisinde bulunacağı siyasi atmosfer "bütünleşme" siyasetidir. Acaba bu bütünleşmeyi mevcut sistemlerden hangileri gerçekleştirebilir?

Mevcut sistemler şunlardır:

1) Aşırı Sağ, Klasik Liberalizm

2) Aşırı Sol, Klasik Komunizm

3) Orta Yol, Demokrasi. Bu da üç türlüdür:

a) Ortanın sağı

b) Ortanın solu

c) Ortanın kendisi

Burada bir hadisi şerifi aktarmak istiyorum.

İbni Mace'nin rivayet ettiği bu hadisi şerif şöyledir:

Cabir b. Abdillah diyor ki; "Peygamber (SAV) ile beraberdik. Yere dosdoğru bir hat çekti. O hattın sağ tarafına iki hat, sol tarafına da iki hat çekti. Sonra da ortadaki çizginin üzerine elini koydu ve "İşte Bu Allah'ın Yoludur" dedi. Sonra En'am suresinin 53. ayeti olan şu ayet-i kerimeyi okudu: "Gerçekten bu benim dosdoğru yolumdur. Buna tabi olunuz. Diğer yollara sapmayınız, çünkü Allah'ın yolundan

sizleri saptırır ve parça parça yapar."[97]

Bugün dünya toplumları arasında uygulanmakta olan toplum düzenlerini en güzel şekilde anlatan bu hadisi şerif ile Peygamber'imiz, ta o günlerden bize önemli bir mucize göndermiştir. İncelendiği zaman bugünkü uygulanan sistemlerin ifadesi, aynen karşımıza çıkmaktadır.

Bu sistemlerin sadece ekonomik yönden açıklanmasını yapmaya çalışalım.

Şöyle ki:

Liberalizm	Kapitalizm, Anarşizm
Totalitarizm,	Komunizm, Despotizm
Karma Demokrasi,	Ortakçılık, Parlementarizm
Orta Sağ :	% 80 servet, % 20 devlet,
Orta Sol:	% 80 devlet, % 20 servet,
Orta	% 50 devlet,% 50 servet olması gerekir.

Ali İmran suresinin 85. ayetinde Cenâbı Hakk,"Kim İslam'dan başka bir din (toplum düzeni) isterse asla kabul edilmeyecektir" buyuruyor.

Buna göre "Orta Yol" bizzat İslam'ın kendisidir. Çünkü onun kaynağı kitap, sünnet ve ictihat olarak üç temele dayanmaktadır. Bunlar iyi anlaşıldığında görülür ki, mülk ve mülkiyet Allah adına devletindir. Fertler ise onları işletirler ve kazançları kendilerinindir. Sonra bu kazançlarından devlete zekât, bağış ve hayır yaparak, toplumun hakkını verirler. Bu husus İslam kaynaklarında zaten planlanmıştır.

İSLAM NEDİR?

(Konferans – 1968)

Kovulmuş Şeytan'ın şerrinden Allah'a sığınırım…

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlarım…

Hamd olsun Allah'a…

Salât ve Selâm olsun Rasulullah'a ve Ümmetin tamamına…

97 Sünen, İbn-i Mace, C.I., s. 6,Bab:1, Hadis:11.

1 – İslam Kelimesinin Manası

Değerli dinleyenlerim,

Gençler içerisinden bir grup bana geldi ve "İslam Nedir?" diye sordu. Ama bunu daha geniş bir topluluk içerisinde cevaplandırırsanız memnun oluruz dediler. Ben de kendilerine, "tamam, bu sorunuzu cevaplandırmaya çalışacağım" diye karşılık verdim.

Fakat "İslam Nedir?" sorusunu soranlar bunun hududunu belli etmediler. Bu soruyu hangi açıdan cevaplandıracağımı bilmiyorum. Soruyu soranlar bunu belli etmediklerine göre saatlerimize ve dakikalarımıza sığdırabildiğimiz nisbette "İslam Nedir?" sorusunu cevaplandırmaya çalışacağım inşaallah.

Aslına bakarsanız bu sorunun cevaplandırılması için zamanlar kâfi gelmez. Bizim vereceğimiz cevap deryadan bir katre bile sayılmaz. Kelimelerin yetmediği, zamanların kâfi gelemeyeceği mana denizine dalıp da oradan aktarabildiğimiz kadarıyla cevap vermeye cesaret ediyoruz.

İslam'ın ne olduğunu en geniş manasıyla ancak, Kur'an-ı Kerim'den ve hadisi şeriflerden öğrenebiliriz.

Kur'an-ı Kerim'in ve hadisi şeriflerin manalarını anlatmak bir tarafa, "İslam Nedir?" sorusuna "işte İslam budur" diye cevap verebilmek için onun fert, aile, toplum ve bütün bir insansoyu tarafından tatbik edilmesi ve tatbikatının da lafzı kadar açıkça görülmesi lazımdır. Biz, kelimelerin bile aciz kaldığı bu manayı, yine aciz ve naciz bir akılla anlatmakta zorluk çekeceğiz. Lakin cesaretimizin cehaletimizden geldiğini kabul ederek konuşacağız. Allah yardımcımız olsun. Hatalarımızı ve noksanlarımızı samimiyetimize bağışlasın.

Anlıyoruz ki, "İslam Nedir?" sorusu, "İslam Dini Nedir, Nasıl Bir Dindir?" şeklinde sorulmuştur. Bu sorunun cevaplandırılabilmesi için de önce "İslam" kelimesi ve "Din" kelimesinin, kelime olarak ifade ettikleri manaları inceleyeceğiz. Ondan sonra cevaplar bölümünde söylenmesi gerekenleri söylemeye çalışacağız.

Kelime Açısından İslam Nedir?

Cevaplandırmaya başlarken önce bu kelimenin manasını anlamamız gerektiğini arzetmiştim. İslam kelimesine ve kelimenin bağlı bulunduğu kökten gelen diğer kelimelere bir göz attığımız zaman, hemen hepsinin aynı manayı ifade ettiğini görmekteyiz. Mesela, İslam, selam ve müslim gibi.

Kelimelerin manaları şöyle özetlenebilir.

Sulh ve barış yolunu tercih etmek, tehlikelerden, sıkıntılardan, keder ve korkudan kurtulmak, emin olmak ve emniyet temin etmek, Müslüman olmak, bütün varlıkları yaratan ve onlara hayat veren yüce kudret sahibi Allah'a teslim olmak. Bir amirin emrine ve hâkim mevkideki birisinin emrine, hiçbir itiraz göstermeden tabi olmak ve itaat etmektir.

Asrımızın ileri gelen İslam alimlerimlerinden üstad Ahmet Emin Bey, "Fecru'l İs-

lam" isimli kitabında bu kelimeyi uzun uzun izah eder. Sizlere bunu özetleyerek aktarmaya çalışacağım.[98]

Üstad Ahmet Emin Bey diyor ki;

"Eğer 'seleme' maddesini ve 'İslam' kelimesinin diğer parçalarını araştırırsak 'selâm' kelimesinin manasının 'müsâleme' olduğunu görürüz. 'Müsâleme'nin manası ise karşılıklı sulh, dostluk ve ünsiyettir. Yani harp ve düşmanlığın zıddı olan hal ve durumdur. Ayrıca 'selâm' kelimesinden bir parça olan 'esleme' kelimesi ise, boyun eğmek, itaat etmek ve bağlanmaktır." Bu manada Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayet bulmak da mümkündür.

Kur'an-ı Kerim bu manada teslimiyeti, bazen mü'minlere bazen de kâfirlere hamleder. Çünkü bunların hepsi isteseler de istemeseler de Allah'a ve O'nun tarafından konulan kanunlara bağlıdırlar.

"Göklerdeki ve yerdeki herkes, ister istemez O'na boyun eğmişken ve O'na döndürülüp götürülecekken onlar, Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar?"[99]

Bu ayeti kerimenin ifade ettiği umumi manaya göre, göklerde ve yerde var olanların hepsi Müslümandır. Yani Allah'ın koyduğu kanunların, Allah'ın verdiği emirlerin tesiri altındadırlar. O'na itaat etmeye ve O'na bağlanmaya, teslim olmaya zaten mecburdurlar. "Hepsi O'na boyun eğmişken" demek, hepsi Müslim olmuşlardır demektir.

Bir de bu kelimenin ifade ettiği hususi mana vardır ki, asıl meşhur olan ve kullanılagelen manası budur. Gerçek manada "Müslüman", Allah'ın emirlerine isteyerek, severek ve inanarak teslim olan kimseye denir. O, hem kendi iradesi ile Allah'a teslim olup Müslüman olmuştur, hem de, evrende tatbik edilen kanunlar Allah'ın kanunları olduğu ve onlara teslimiyyet gösterdiği için Müslüman olmuştur.

Bu manalardan sonra, başka bir mana ile de "İslam" kelimesi, Hz. Muhammed'in (SAS) getirmiş olduğu dinin özel ismi olmuştur. İslam dininin istinad ettiği temel ilke ve prensip, "Allah'a boyun eğmek, hiç itiraz ve tereddüt göstermeden bağlanmak ve O'na teslim olmaktır." Dinin özü ve sırrı işte budur. Kâinattaki kanunlar Allah'ın kanunları, insanlar âlemindeki kanunlar da Allah'ın kanunları olunca bu kanunlar topluluğuna da Allah'ın dini denilince, anlaşılmış oluyor ki, "İslam" kelimesi artık, Allah'ın dinine özel isim olmuştur. Bunu Kur'an-ı Kerim'de Mâide suresinin 3. ayeti bize anlatmaktadır.

Netice olarak diyebiliriz ki İslam, bütün eşya ve olayların, bütün insan ve varlıkların Allah'a teslim olmaları, bu teslimiyetin sonucu sulh ve sükûna ermeleri, kavgayı, savaşı bırakıp dost olmaları, korkudan kurtulup ümit ve emniyet içerisinde yaşamaları, kısaca, Müslüman olmaları manasını taşımaktadır.

İslam kelimesi bazen "iman" kelimesi yerine kullanılmakta ise de genellikle tesli-

98 Ahmet Emin, Fecru'l-İslam, s. 69.
99 Ali İmran,83.

miyet imanın bir ürünüdür. Korku sebebi ile teslim olmakla, severek ve inanarak teslim olmak arasında fark vardır.

İnsan, içerisinde yaşadığı evreni yaratan, yaşatan ve yöneten biri olduğuna inanırsa, O'nu, kabul eder, O'na itaat eder, bağlanır ve O'na teslim olur. Bunun birincisine yani kabul etmeye iman, ikincisine yani teslim olmaya İslam denir. Fakat bu teslimiyet, şahıslara ve varlıklara değil, sadece Allah'a teslim olmaya denir.

İslam dünyasının tanıdığı simalardan ve seviyesi önemli derecede yüksek ilim adamlarından olan Ebu'l-Alâ el-Mevdûdî, Muhammed Asım el-Haddad tarafından Arapçaya çevrilmiş "Mebâdiü'l-İslam", yani İslam'ın İlkeleri isimli kitabının "el-İslam" başlığını taşıyan birinci bölümünde;

"Din, neden dolayı İslam adını almıştır? İslam kelimesinin manası nedir? İslam'ın hakikatı nedir? Küfrün hakikatı nedir? Küfrün zararları nelerdir? İslam'ın faydaları nelerdir?" başlıkları altında konuyu incelemektedir.

Mevdûdî şöyle anlatıyor (özet);

"Dünyakürede yaşayan insanlar arasında çeşitli dinler vardır. Bu dinlerin her biri ya bir şahıs ya bir topluluk veya bir kavmin isminden kaynaklanan isimler almıştır. Meselâ, Hristiyanlık Hz. İsa'dan, Budizm Buda'dan, Zerdüşlük Zerdüşt'ten, Yahudilik Yahûdî isimli kabileden isim almıştır."[100] Biz de ilave ederek diyoruz ki;

Gerçekten içerisinde yaşadığımız toplumlarda, öteki sistemler de şahıslara dayalıdır. Çoğunlukla o şahsın isminden isim almıştır. (Marksizm, Leninizm, Maoizm, Nazizm, Kemalizm, Siyonizm, Faşizm, Kapitalizm vs. gibi.)

Mevdûdî İslam dini hakkında da şunları söylüyor: "İslam'a gelince; o ne bir şahıstan ne de bir toplumdan isim almıştır. Onun isim olarak aldığı şey aslında bir sıfattır. Fakat bu sıfat, İslam kelimesinin manasını taşıyan bir sıfattır. Bu sebeple de hiçbir şahsın yardımına ve tesisine muhtaç olmamıştır. Sonra bu din, diğerleri gibi belli bir zümreye değil, bütün bir beşer soyuna mahsustur. Çünkü İslam'ın gayesi arzdaki insanların hepsini bu sıfatla süslemektir. Geçmiş veya şimdiki insanlardan her kim bu sıfatla sıfatlanırsa ona "Müslim" denir. Çünkü bu sıfat her insana yakışan bir sıfattır."[101]

Netice olarak "Kelime ve İsim Açısından İslam Nedir?" sorusuna

"İslam, Allah'ın emirlerine hiç itiraz etmeden itaat etmek, teslim olmak manasına gelen, selem ve selam kelimelerinden isim almış dünyakürede yaşayan şimdi ve gelecekteki bütün insanları mutlu etmek üzere konmuş bir sistemdir, kâmil bir dindir" diye cevap verilir.

Din Kelimesine Gelince

Din kelimesinin de lügat ve kelime manası üzerinde biraz durmak gerekiyor. Konu-

100 Mevdûdî, Mebâd,ü'l-İslam, s. 6.
101 Mevdûdî, Mebâd,ü'l-İslam, s. 6.

muza ışık tutması bakımından Elmalılı Üstad Hamdi Yazır merhumun Kur'an Dili isimli kitabını esas alarak din kelimesini inceleyelim.[102] Sadeleştirerek alıyorum.

"Din kelimesi, Arap dilinde ceza, hisap, kaza (yargı), siyaset, taat, adet, kahr, nihayet bütün bunlarla alakadar ve hepsine bina ve ölçü olan millet ve şeriat manalarına gelir."

Din Nedir?

Kelime manasından anlaşıldığı üzere, Din, şeriat, millet, sistem, rejim, nizam ve kanunlar topluluğu diye ifade edilen şeylerin hepsi bu manayı taşımaktadır.

Üstad Hamdi Yazır, aynı eserin bir başka yerinde de şöyle demektedir.

"Din, şeriat, millet denilen şeyler realitede ve aslında aynı şeylerdir. Fakat itibar ve mefhum yönünden her biri değişik şekilde anlaşılır. İtikad ve inanç itibariyle din, amel ve ibadet itibariyle şeriat, cemiyet ve topluluk itibariyle millet denilir."[103]

Kelime olarak din, inanmak, itaat etmek, birtakım kanunlara, kurallara ve emirlere bağlanmak, bir hâkimin hükmüne, bir amirin emrine itaat etmek, teslim olmak manasını taşımaktadır.

Din kelimesi bu manada İslam kelimesi ile eş anlamlı oluyor. Fakat aralarında şöyle bir fark ortaya çıkmaktadır. Din, şeriat, sistem, rejim kelimeleri insan hayatına şekil veren, nizam ve intizam veren kanun ve kurallar topluluğunu ifade eder. Bu ise genel bir manadır. Sadece bizim bildiğimiz dini tanıtmaz. Başka kanun ve kurallar topluluklarını da içerisine alır. Her kanun topluluğunun ve her yaşama biçiminin bir özel ismi bulunur. O hayat tarzı ancak o isimle tanınır. Allah tarafından teklif edilen hayat tarzına da din denir, bir başkası tarafından teklif edilen hayat tarzına da din denir. Fakat hangisi olursa olsun hepsinin özel bir ismi bulunur. İşte Allah tarafından teklif edilen dinin adı İslam Dini'dir. İslam kelimesi, Hak dini, ilahi dini tanıtan bir isimdir.

Demek oluyor ki din, şeriat, millet, sistem ve rejim ve benzeri kelimeler, kimin tarafından getirilirse getirilsin kanunlar topluluğunun adıdır.

Hâlbuki İslam kelimesi Allah tarafından teklif edilen kanunlar topluluğunun adıdır. Diğerlerini dışarıda bırakır. Çünkü onların da kendilerine mahsus isimleri vardır. Bunlar hakkında da bilgileri ileride ifade edeceğim.

Rejimleri, yani dinleri ve sistemleri isimleri ile sıralarsak daha iyi anlamış oluruz.

1- İslamiyet 2- Hristiyanlık 3- Yahudilik 4- Budizm 5- Komunizm 6- Kapitalizm

Bunlardan temelde değil fakat metodda çok küçük farklılıklarla ayrılan bazı sistemler varsa da onlar üzerinde durmaya gerek yoktur. Bu sistemlerin, şeriatlerin ve rejimlerin hepsi vardır ve faal durumdadır. İşte bunlar içerisinde bizim tercih

102 Hamdi Yazır, Kur'an Dili, Tefsir, C.I, s.81.
103 Hamdi Yazır, Kur'an Dili, Tefsir, C.I, s.484.

ettiğimiz sistem ve din, "İslam" adını taşıyan dindir.

Sistemler Açısından Din

Din kelimesinin manası ve sahası anlaşıldığına göre şimdi de bunun çeşitlerini tanıyalım. Burada karşımıza önemli anlayış farkları çıkıyor. Şöyle ki:

Din denilince Avrupalıların anladıkları bir mana var, bir de Müslümanların anladıkları bir mana var.

Hıristiyanlar, Yahudiler ve bunların tesirinde kalanlar, din denilince kalpte veya gönülde bulunan inançtan ibaret bir şey anlarlar. Bu anlayış sebebi ile dünya çapında genişlemiş ve meşhur olmuş bir hüküm doğmuştur: "Din, Allah ile kul arasında olup vicdanlarda gizli bulunan bir inançtır." Yahut daha kısa bir ifade ile: "Din bir vicdan işidir. Onun hayatla değil gönülle ilgisi vardır."

Türkiye'de de aynı anlayış hâkimdir. Özellikle okumuşlar kesimi hep böyle söylerler. "Din bir vicdan işidir. Allah ile kul arasına kimse giremez" gibi ifadeler kullanırlar.

Aslında onların bu tarz ifadeleri, din kelimesini "iman" kelimesi yerine kullanmalarından ileri gelmektedir. Fakat Avrupa veya Hıristiyanlar böyle anladılar diye hakikat değiştirilemez. Evet, din kelimesinde iman manası da vardır. Lakin o imanın yansıması olarak ibadetler, muamelat ve cezalar da vardır. Bu takdirde din kelimesinden sadece kalpteki imanı çıkarmak ve dini böyle anlamak yanlış ve eksiktir.

Onların anlayışı bu. Bir de İslam âlimlerinin anlayışları vardır. Esasen bizim de üzerinde durmak istediğimiz nokta onların yani İslam âlimlerinin anlayışlarıdır. Biraz sonra görülecektir ki iki ayrı yorum ve anlayış arasındaki farklar, kıtalar arasındaki farklar kadar açık ve önemlidir.

İslam kaynaklarında din şöyle tarif edilmektedir:

"Din, akıl sahibi, şuurlu insanları, kendi irade ve arzuları ile bizatihi hayır olan şeylere sevk eden ve Allah tarafından konmuş bir kanunlar topluluğudur.

Din adı verilen müessese birtakım yasaklar ve emirler getiren, kanunlar, kurallar ve prensipler topluluğudur. İslam inancına göre bu ancak ve ancak Allah tarafından konulabilir. Bu hususta peygamberler dahi yetkili değildirler.

Şu halde din iki kısımdır: Dini Hak, Dini Batıl. (Dinler tarihi araştırıcılarının tesbit edebildikleri en son nokta budur. Yani Hak Din, Batıl Din)

Dini Hak ile Dini Batıl arasında çok önemli farklar vardır.

Batıl Din odur ki bir kısım insan veya herhangi bir insan kendi kafasından birtakım kanunlar icad eder. Bu kanun ve kurallarla insanları idare etmeye, onları bu kanunlara uymaları için zorlamaya giderler. Böyle, insanlar tarafından icad ve ihdas edilen dinlerin ahiret inancı ve ahiret garantileri yoktur. Zanlar ve tahminler üzerine kurulmuş, durmadan değişen duygular ve şartlara göre şekillenir. Tutarlı ve geçerli değildir. Çünkü kaynağı insandır. İnsan ise her şeyin tesiri altında kalmaktadır. Ko-

münizm, kapitalizm, sosyalizm, Budizm gibi dinler, işte bu cinsten olan dinlerdir ki bunlara batıl dinler denir, ayrıca Hıristiyanlık, Yahudilik ve benzeri dinler de insanlar tarafından değiştirildiği ve karıştırıldığı için onlar da beşeri din olmuşlar ve Batıl Dinler sınıfına girmişlerdir.

Hak Din ise böyle değildir. Hak Dinin özel ismi İslam'dır. Hak Din Allah tarafından konulmuş kanun ve kurallar toplamıdır. Bu dinin kanun ve kurallarının tesbit, tayin ve teklifinde peygamberin hiçbir tesiri yoktur. O sadece bir hoparlör gibi Haktan gelen ilahi sesi yani ilahi vahyin sesini halka aktarmaktadır. Hak Din ile Batıl veya beşeri din arasında şu farklar da vardır.

Hak Din, Allah tarafından konulmuştur. Beşerin iradesi dâhil değildir.

Hak Din, akıl sahiplerini kendi istekleriyle bizatihi hayr olan şeylere sevk eder, zorla değil.

Hak Din, peygamber denilen emniyetli kimseler tarafından insanlara tebliğ edilmiştir. Ne yaptığını bilmeyecek kadar ahmak ve manyaklar tarafından değil.

Hak Din'in hedefi, insansoyunun mutluluğudur ve bu sadece bu dünyaya bağlı değildir.

Hak Din, insanoğluna aslını, mahiyetini, yaratılıştaki hikmet ve gayeyi, yaratana ve yaratılmışlara karşı görevlerinin neler olduğunu öğretir.

Hak Din, şu esas ve hükümlere istinad eder: İtikat, ibadet, ahlak, muamelat ve ukûbât.

Bu unsurların hiçbirisi beşerin kendi icadı olan ve Batıl Din adını alan dinlerde yoktur. Olsa da beşerîdir. Garantisi yoktur.

Dinin çeşitleri açısından bakılınca "İslam nedir?" sorusuna "Dinler içerisinde İslam Dini, Allah tarafından tesis edilmiş olan Hak Dinin kendisidir" diye cevap verilir. Evet, İslam, Hak ve hakikat Dininin kendisidir.

Hakikat Açısından İSLAM NEDİR?

Biraz evvel zikri geçen Mevdûdî "Mebâdiül İslam" isimli kitabında "İslamın Hakikati" başlığı ile "Hakikat açısından İslam nedir?" sorusunu şöyle cevaplandırıyor: (Özet)

"Bilinen bir gerçektir ki bu kâinatta var olan her şey, birtakım prensip ve kanunlara bağlıdır: Güneş, ay ve yıldızlar aynı düzende işleyen kaidelerin tesiri altındadırlar. Bu kaide ve kurallardan ayrılmaya veya onların tesirinden çıkmaya bir kıl payı bile güçleri yetmez.

Dünyaküre, kendi mihveri etrafında durmadan dönüyor. Kendisi için tayin ve takdir edilen zamandan, hareket ve yörüngeden en küçük bir sapma veya değişmesine imkânı yoktur. Su, hava, ışık ve hararet, bunların da hepsi hususi kanunların emri altında bulunmaktadırlar. Hayvanlar için, bitkiler ve cisimler için kanunlar var. Çoğalıp azalmaları, yaşayıp yok olmaları hep bu kanunlar gereğincedir. Hatta bizzat

insanın kendisine ve hâlû-ahvâline baktığın zaman, onun da aynen diğerleri gibi birtakım kanun ve kuralların hâkimiyeti altında olduğunu görürsünüz. Onun hayatı için suya, gıdaya, ışığa, hararete ve teneffüse ihtiyacı yine bu tabii kanunlara uygun düşmektedir. Bundan dolayıdır ki kalbinin hareketinde, kanının deveranında, nefesin alınıp verilmesinde bu kanun bizzat hüküm sürmektedir. Cesedin bütün uzuvları; beyin, mide, ciğer, sinirler, kaslar, eller, ayaklar, dil, gözler, kulaklar ve burun, hepsi bu kanunların emri ve tesiri altındadır. Görevlerini, kendileri için tayin edilen çerçevede icrâ ederler. Bu kanun, gökteki en büyük gezegenden, arzdaki en küçük atoma kadar şümûllü bir kanundur. Hiçbir şey ona bağlılıktan ayrılamaz, ona itaattan geri duramaz. Çünkü bu kanunlar her şeye gücü ve kuvveti yeten muktedir bir melikin kanunlarıdır.

Mademki göklerde ve yerde ve bunlar arasında neler varsa hepsi bu kanunlara tabi ve teslim olmuşlardır, kanunlar ise muktedir bir melik tarafından konulmuştur, o halde hepsi onun emrine tabi ve mûtidirler. Konuya bu açıdan bakınca anlaşılmaktadır ki İslam, parlak bir kâinat dinidir. Çünkü "İslam" kelimesi "Bir âmirin emrine ve nehyine hiç itiraz etmeden itaat etmek ve uymaktır."

Şu halde güneş müslimdir; ay ve arz müslimdir; hava, su, ışık, karanlık ve hararet müslimdir; ağaç, taş, hayvanat müslimdir; çünkü hepsi ilahi kanunlara teslim olup o kanunlar dâhilinde yaşamaktadırlar

Fakat insan, Rabb'ını bilmiyor, onun varlığını inkâr ediyor, ayetlerini inkâr ediyor yahut başkasına kulluk ediyor, başkalarını Allah'a ortak tutuyor. Buna rağmen o da yaratılışın bu kanunlarına teslim olmuştur. Onun doğması, yaşaması, ölmesi bütünüyle Allah'ın koyduğu kanunların hâkimiyeti altında cereyan etmektedir. Cesedinin bütün azaları; gelişmesinde, büyümesinde, hareket etmesinde yine bu kanunlara bağlıdır. Lisanı dahi şirk, küfür, cehl ve sefahet gibi hususlarda hizmet görürken yine aynı kanunlar altında hareket ettirilmektedir. İşte bu kanunlar ve din "Dînül İslam"dır. İnsan, sahip olduğu başı, Allah'ın yarattığı kanunlar altında ona değil de Allah'tan gayrisi önünde eğmektedir. Kalbi de öyle: Allah'ın yarattığı kanunlar altında yaşadığı halde, Allah'tan başkasını seviyor, Allah'tan başkasını yüceltiyor. Fakat o ne yaparsa yapsın Allah'ın koyduğu kanunların hâkimiyeti altındadır ve onlara teslim olmuştur.

Şu halde: Umumî manasıyla bütün kâinat ve onda bulunan her kanun Allah tarafından konmuştur. Kâinatta ve dünyadaki varlıkların hepsi bu kanunlara tabidir. Allah'ın kanunlarına itaat ve bağlanma işine ise kelime olarak "İslam" denir. Her şey Allah'ın bu kanunlarına teslim olduğuna göre bu manada hepsi Müslim sayılmıştır.

Fakat insan, diğer varlıklar gibi mecburi teslimiyetten ayrı olarak bir de kendi istek ve arzusu ile Allah'ın, insan cemiyeti için koyduğu kanun ve kurallara da teslim olması lazımdır. İnsan cemiyetinin dünyakürede sürdüreceği hayatın kanunları, kâinattaki kanunlar gibi Allah tarafından konulmuş kanunlardır. İnsanoğlu evrenin kanunlarına teslim olduğu gibi cemiyetin kanunlarına da teslim olursa işte o zaman gerçek manada "Müslüman" olmuştur.

Netice olarak: "Hakikat açısından İslam nedir" suâline: "İslam, kâinat, dünya ve toplum kanunları olarak, Allah'ın koyduğu bütün kanun ve kurallara, yaratılmışla-

rın hepsinin tabi olması, bağlanıp teslim olmasıdır" diye cevap verilir.

Buna göre İslam, tam ve kâmil manada bir kâinat ve toplum düzenidir. Sulh ve sükûnu evrensel biçimde gerçekleştirmeye yönelik bir hayat tarzı, yaşama biçimidir.

Öncelik Açısından İSLAM

İslam, gerçek ve Hak din olduğu anlaşıldıktan sonra akla gelen soru şu olabilir: Acaba İslam ne zaman başladı?

İslam âlimlerinin açıklamalarına ve âyeti kerimelere bakılırsa[104] İslam dini Hz. Âdem'le başlamış bir dindir. Beşerin ilk dinidir. Ondan önce din yoktur. Cenabı Hak Kur'an'ı keriminde birçok ayetlerle bize bunu haber vermektedir. Bakınız: Bakara, 38, 39, 213; Taha, 123; Yunus, 19; Rûm, 30. ayetler bunu anlatmaktadır.

Hz. Âdem'den sonra gelen peygamberlerin hepsinin de tebliğ ettiği din yine İslam dini olmuştur. Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa ve Hz. İsa gibi ülül-azm peygamberlerin dahi tebliğ etmiş oldukları din yine İslam dinidir. Şu duruma göre dinlerin başlangıcı açısından bakarak "İslam nedir?" sorusuna "İslam, yeryüzünde yaşayan insansoyunun ilk dinidir" diye cevap verilir. Hz. Süleyman as. Belkıs'a mektup yazdığı zaman şöyle yazmıştır: "Rahman ve rahim olan Allah adıyla" başlayan mektup Süleyman'dan olup "hiç itiraz etmeden Müslümanlar olarak gelip teslim olun!" diyordu. Neml, 30,31.

Uzun bir maceradan sonra Müslüman olan Saba melikesi Belkıs sonunda gelip teslim oldu.

Hazreti İbrahim AS ve Hz. Yakup oğullarına aynı şeyi vasiyet ediyordu. Bakara, 132.

Hz. Yusuf Allah'a şöyle dua ediyordu: "Yâ Rabbî! Beni Müslim olarak öldür ve Salihler zümresine dâhil kıl! " Yusuf, 101.

Hz. İsa AS Yardımcılarına: İçinizden kim bana yardımcı olur? diye sorunca "Biz Allah'a iman etmişiz. Sen de şahit ol ki biz Müslümanız" dediler. Ali İmran, 52.

Böylece devam edip gelen İslamiyet Hz. İsa ile Hz. Muhammed (SAS) arasında geçen uzun bir zaman içerisinde insanlar tarafından iyiden iyiye unutulmuştu. Yeniden daha canlı bir şekilde başlatılması gerekiyordu. İşte Hz. Resül tarafından bu şekilde başlatılan İslam dini kıyamete kadar devam edecek bir dindir. Bunu da Kur'an şöyle bildiriyor: "İşte bugün dininizi tamamladım. Nimetimi de… ve Din olarak da İslam'dan sizin için razı oldum." Maide, 3. "Kim İslam'dan başka bir din arzu ederse o asla kabul edilmeyecektir." Ali İmran, 85. "Allah katından din sadece İslam'dır." Ali İmran, 19.

Netice: İslam, beşerin dünyakürede yaşamaya başladığı günden beri sürüp gelen Hak Din'in kendisidir. Diğer görüşler ve dinler çok sonra ortaya çıkmışlardır. İs-

104 İsmail Hakkı, Ruhul Beyân, Tefsir, c.II, s.12

lam ise hepsinden önce başlayan bir dindir.

İman Takviyesi Açısından İSLAM

İnsanoğlu, içinde yaşadığı evreni yaratan, ona üstün bir güzellik veren, onu en iyi şekilde idare eden insanüstü ve varlıklar üstü bir kuvvete sahip olan birisini arar. Onun yüceliğine karşı içinde bir iman duygusu taşır. Kendisinden daha üstün olana bağlanmak, onun himayesine sığınmak, insanın doğuştan getirdiği bir duygudur. Tabii şekilde var olan bu duygu sayesinde kişi yaratıcı birisinin var olduğunu, var olması lazım geldiğini düşünür. Fakat bu duygu ve düşünce gerçek bilgi ile beslenmez ise netice vermez. Her zaman başkalarının emrine girme ihtimalini taşır.

İman denilen ve insanın rahatlamasını sağlayan bu duygunun kuvvetlendirilmesi bir zarurettir. İman kuvvetlendikçe yaratana bağlılık da o nisbette artar. İşte İslam, insanoğlunun bu duygusunu ve basit imanını kuvvetlendirmek suretiyle onun, yaratıcısı hakkında ciddi bilgi sahibi olmasını temin etmiş olur.

Burada "İslam nedir?" sorusuna "İslam, insanın doğuştan sahip olduğu, iman duygusunu geliştiren, kuvvetlendiren bir dindir." Bu sayede insan yaratıcısı hakkında bilmediklerini öğrenir. Ona karşı daha dikkatli ve itaatli olur. Şu halde İslam basit ve zayıf inançları kuvvetlendiren bir müessesedir.

Çağlar Açısından İSLAM NEDİR?

İnsanoğlunun dünyaküre üzerinde geçirdiği zaman çeşitli sebeplerle devirlere bölünür. Taş devri, Tunç devri, Orta Çağ, Eski Çağ, Yeni Çağ, Modern Çağ gibi çağlara bölünür.

Müslümanlar arasında da benzer taksimler yapılmış ve bazı olaylar devirlere göre tanımlanmıştır. Asrı Saadet veya sahabe devri, Emevî Devri, Abbasî Devri, Selçuklu Devri, Osmanlı Devri gibi.

Müslümanlar arasında son derece meşhur olan bir taksim daha var ki şu anda üzerinde bulunduğumuz konuyla yakinen alakalıdır: Cahiliyye Devri, İslamiyye Devri.

Bilindiği üzere her devir, o zamanda hükmünü yürüten bir hareket ve olaydan dolayı ismini alır. Acaba İslam'dan önceki devre neden Cahiliye Devri denmiştir? Cahiliye devrinden sonra gelen devre neden İslamiyye Devri denmiştir?

Sözü fazla uzatmadan diyelim ki: "Bir insan toplumunda kanunlar, kurallar ve prensipler kişilerin kendi istekleri ve düşünceleri ise onun iyi dediği iyi kabul edilir, kötü dediği kötü kabul edilirse haramları ve helaları insanlar kendileri tarif ediyorlarsa, kendi verdikleri kararları ve hükümleri yine kendileri çiğniyorlarsa, sefahet, taşkınlık, içki, kumar, fuhuş, riba, haksızlık bütün açıklığıyla yapılıyorsa, kibir, gurur, öfke, taassup, izzeti nefs, övünme, haset, düşmanlık, intikam gibi duygular alabildiğine çoğalıyorsa taşlara, ağaçlara, kişilere ilahlık veriliyorsa, anne ve babalara hakaret ediliyorsa, ihtiyarlar, kimsesizler, yetimler ve kadınlar cemiyetin en garipleri haline gelmiş ise böyle olan çağa "Cahiliyye Devri" denir. Bu devrin en açık niteliği, insanların, sadece kendi duygu ve düşüncelerine uyup onun doğ-

rultusunda gitmeleridir.

Kendi verdiği hükme uyar, kendi yaptığı puta tapar, kendisinin itibar ettiğinden başka hakikat tanımaz. Cemiyeti ayakta tutan bütün bağlardan sıyrılıp kendi icad ettiği bağlara uyar. İşte bundan dolayı o devre "Cahiliyye Devri" denmiştir. Çünkü: Gerçek ilim olan Vahiy ilminden kopmuş, nefsin hevâ ve hevesine uymuştur. Yani İslam denilen Allah'a aid hayat düzeni henüz yoktur.

İslamiyyet Devri'ne gelince: Cahiliyye Devri'ndeki bütün bozuklukları kaldırıp yerine onların zıddı olan ve insana yakışır bütün güzellikleri getirdiğinden dolayı, İslamiyet Devri denmiştir. En sağlam kaynak olan Vahiy ilmine dayalı kurulmuş olan toplum düzenine denir.

İslamiyyet Devri'nin en açık niteliği ise şudur: Sadece kendi aklına dayanan, kendi hükmüne bağlanan, bu sebeble de hiçbir değeri taşımayan insanlara, kâinatı ve onun içerisindeki her şeyi yaratan bir yüce zatın varlığını kabul ettirmek, onun emrine teslim olmanın lazım geldiğine inandırmak.

Kendi ilmine değil, Allah'ın ilmine, kendi hükmüne değil, Allah'ın hükmüne, kendi isteğine değil, Allah'ın isteğine ve kendi eliyle yaptığı puta değil her şeyi yapan ve yaratan Allah'a teslim olması gerektiğini insana anlatmaktır. İşte bu çizgiye giren ve bu durumu kabul eden kimseye Müslüman denir. Çünkü o her şeyi ile Allah'a teslim olmuştur.

Allah'a inanan ve onun emirlerine karşılıksız teslim olan insanlara "Müslüman" dendiği gibi, Allah'ın bütün isteklerini, emirlerini toplayan bir dine de "İslamiyet" denir. Bir insan cemiyeti bütün yaşayışında Allah'ın emirlerini tatbik ediyor ve o emirlere teslim oluyorsa, onların içinde yaşadığı o cemiyet Müslüman bir cemiyettir. Onların çağı İslamiyet Çağı'dır. Ve orası "Dârı İslam'dır." "Buhranlarımız" kitabının yazarı Said Halim Paşa, Müslümanın vatanı neresidir? diye soran adama "Müslümanın vatanı İslam kanunlarının tatbik edildiği yerdir" diye cevap verir. Biz de diyelim ki, "İslamiyetin çağı, İslam kanunlarının hükümran olduğu çağlardır."

Şu halde "Çağlar açısından İslam nedir?" sorusuna; "İslam, insansoyunu yüceltip Allah'a teslim eden ve hayata nüfuz ederek çağlara adını veren bir sistemdir." diye cevap verebiliriz.

Burada bir sahabînin İslam'la ilgili konuşmasını anlatmakta fayda vardır. Şöyleki: İmam Buhârî, meşhur hadis kitabında şöyle rivayet ediyor: Ebu İdris Havlânî anlattı: Diyor ki, "Huzeyfe b. Yemani'yi dinledim. Şöyle diyordu:

"İnsanlar Allah Rasülü'ne hep "hayır"dan soruyorlardı. Ben ise kötülüğü bana da dokunur korkusuyla "şer"den sorardım… Dedim ki: "Yâ Rasûlallah (SAS) biz kötü ve şerli bir cahiliye devrinde yaşarken, Allah Celle Celalühü bize bu İslam ve hayır devrini gönderdi… Acaba bu hayırlı hayattan sonra kötü ve şerli bir dönem gelir mi? "Evet, gelir" buyurdu… "Peki, o kötü dönemden sonra iyi ve hayırlı bir dönem gelir mi?" "Evet ama onda insan iştahını, sevincini ve hayatın tadını kaçıran bir bozulma vardır." "Peki, o bozulma nedir Yâ Rasûlallah?" "Bir toplum gelecek,

benim getirdiğim yaşama biçiminden başka bir yaşayışla veya benim getirdiğim prensip ve kurallardan gayri prensip ve kurallarla hareket edecek. Onların kurallarından iyi olanlar da kötü olanlar da göreceksin!" "Peki, Yâ Rasûlallah, bundan sonra bir şer gelir mi?" "Evet! Cehennem kapılarına çağıran davetçiler olacak! Kim onların davetine katılırsa onları o kapıdan içeriye atacaklar." "Yâ Rasûlallah bunları biraz daha açıklar mısınız?" "Onlar, o kimselerdir ki vucutları bizim gibidir. Bizim dilimizle konuşurlar." "Ben böyle bir toplumla karşılaşırsam, bana ne emredersiniz yâ Rasûlallah (SAS) "Benim ve ashabımın yolundan giden Müslümanlar topluluğunu ve onların önderliğini yapan şahsın tarafını tut ve orda devam et!" "Yâ Rasûlallah! Böyle bir toplum ve önder bulamazsam ne yapayım?" "O zaman karşına çıkan bütün cemaat ve grupların hepsini bırak, kenara çekil, sığınacak bir ağaç kökü veya oyuğu dahi bulursan orada ölünceye kadar korunmaya çalış!" İbni Kesir, en-Nihaye, C. I, S.17

Görüldüğü üzere Huzeyfe b. Yemani'nin Allah Rasûlü ile yapmış olduğu bu konuşma bize çağlar boyu oluşması muhtemel İslam ve İslamdışı hayatı gayet açık bir şekilde anlatmaktadır.

TARİHÎ OLAYLAR

Şahsiyet Takviyesi Açısından İSLAM

İlmen sabit bir gerçektir. Kavimler, kabile ve aşiretler, aile ve akrabalar, hatta şahıslar bile geçmişleri ile ilgilenirler. Onların kahramanlıklarına dair olayları canlı canlı anlatırlar. Tehlikelere karşı nasıl davrandıklarını, düşmanlarına nasıl darbe vurduklarını uzun uzun izah ederler. Kendi üstünlüklerini, kuvvetli olduklarını göstermeye çalışırlar. Geçmişleri ile övünürler. Hatta birtakım günlerini bayram ilan ederler.

Bunun altında yatan, yani geçmişteki bu tür olayları anlatma ve canlı tutma isteğinin altında yatan, aynı aileye, aynı kavmü kabileye mensup kişilerin, o aileye ve o kavim ve kabileye bağlılık şuurunun geliştirilmesi fertlerde o karakter ve inancın yerleştirilmesi ve onların kişiliklerinin oluşturulması isteğidir.

İslam sistemi de kendisine bağlanmış olan ve İslam prensipleri etrafında bir topluluk meydana getirmiş olan insan birikimlerinde iman kuvvetini ve Allah'a bağlı bir topluluğun üstünlüğünü göstermek için tarihi birtakım olayları çok açık ve canlı bir şekilde nakletmekte ve izah etmektedir.

Geçmişe ait olaylar birer haberdir. Bu haberlerin aktarılması ve karşısındaki kişilere duyurulması mutlaka bir maksada dayalıdır. İşte bu maksadın başında bu husus gelmektedir. Toplumların şahsiyet itibariyle geliştirilmesi ve kuvvetlendirilmesi, hususu.

İslam'ın hususiyetlerinden birisi de budur. Yani İslam, Müslümanların imanını, ilmini, ahlakını, anlayışını, şahsiyetini kuvvetlendiren, onların, bütün bir insansoyunu kurtaracak önder toplum olduklarını kendilerine öğreten ve gösteren bir

sistemdir, bir dindir.

Kur'an-ı Kerim'in bu kıssaları anlatması boşuna değildir elbet… Burada, emre itaat etmeyen toplumlara Allah'ın uyguladığı kanunları görüyoruz. İyi ve kötü hareket ve davranışların neticelerini yakinen biliyoruz.

Allah'ın verdiği nimetlerle beslendikleri halde yine onun peygamberlerine ve emirlerine karşı gelen birtakım insanların halleri ve çektikleri cezalar, sonra gelenlere birer ibretli ve mana dolu haberlerdir. Bütün bunlardan maksat ve gaye, Müslümanların şahsiyetinin teşekkül ve tekâmülü, topluluklarının dağılmadan devamının sağlanmasıdır.

İnsan Hayatı Açısından İSLAM

Herkesçe bilinen bir gerçektir ki insanoğlunun üç önemli yönü vardır: Mazi, hal ve istikbal.

Her insan bu üç yönde bilgi sahibi olmak ister. Birincisi: Herhangi bir insan, kendisinden önceyi, kendisinden önce olup biten bütün olayları tanımaya, önce gelmiş olanları öğrenmeye çalışır. Kendi yaşadığı hayatın çocukluk, gençlik ve ihtiyarlık dönemlerini hatırlamaya, onun iyi ve kötü taraflarını düşünerek hatıralarını yâd etmeye çalışır. Daha da ileri giderek insansoyunun öncesini, dünyanın öncesini bilmek için bilgileri ve belgeleri kurcalar. Tahminler yürütür. Birtakım zanların peşinde koşar. Bazen başkalarının zan ve tahminlerine kapılır, onları gerçek zannederek savunmasını yapar. Fakat yine de gerçek bilgiyi elde edemediği için sıkıntısı devam eder. Kendisinin ve kendisi dışındaki varlıkların aslını öğrenmek üzere her hadisenin öncesini araştırır. Ama bir türlü bulamaz ve bilemez. Nasıl bilsin ki elinde onlar hakkında bilgi verecek ne bir kitap var ne de bir delil. Her şeyin öncesini bilen birisi onlar hakkında bilgi vermezse insan nasıl bilecek?

Belki birtakım zan ve tahminler yürüterek benzetmeler yapabilir ama gerçeğe yüzde yüz isabet edemez. Bu sebeple elde edilen bilgiler de kendisini rahatlatıcı bilgiler olamaz.

Bunların başında insanın, kendi aslını ve menşeini araştırması ve nereden geldiğini öğrenmeye çalışması gerekir. Bu konuda vahyin sesine kulak verilmediği takdirde gerçek bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Onun için zan ve tahminlerin karanlığında kıvranıp durur. İslam dışı bir yol tutmuş bütün filozofların durumu budur. Bir Darvin'i düşünelim. Bu adam insanın menşei ile ilgili tahmin ve tasarılar ileri sürmüş birisidir. Kendisinin aslını öğrenmeye arzulu ve araştırıcı bu şahıs, söylediği ve ileri sürdüğü şeylerin hepsi birtakım zan ve tahminden ibaret olduğu halde, diğerleri bunları bir hakikatmış gibi savunup duruyorlar. Hiç zan ve tahmin gerçek bilgi olur mu? Ama Darvin veya başkaları ne yapabilirlerdi ki! Onlar tam bir şaşkınlık içerisindeydiler. Bu şaşkınlıkları başkalarını da şaşırttı. Böylece hem kendileri sapıttı hem de başkalarını saptırdılar. Onların tahmin üzerinden verdikleri haberleri, başkaları gerçek bilgi sanmışlardır. Hâlâ da böyle deyip gidiyorlar.

İşte İslam, kendisinden önceki olaylara doğru teşhis koymak arzusunda olan ve geçmişinin ne olduğunu bilmek isteyen insanlara ışık tutan, onların şaşkınlığa

düşmelerini önleyen bir sistem ve bir müessesedir. Hangi şahıs veya insan olursa olsun, geriye doğru bir düşünce hareketiyle eşya ve olayları tanımak ve bilmek isterse, kendisine ancak ve ancak İslam yol gösterebilir. Şu halde "İslam nedir?" suâline "İslam, insanoğluna geçmiş hakkında en sağlam bilgiyi vererek onu karanlıklardan kurtarıp aydınlığa çıkaran bir dindir." diye cevap verilir.

İnsanoğlunun bağlı bulunduğu üç yönden ikincisi ise istikbal yönüdür. Hakikaten belki bir insanı en çok ilgilendiren ve ciddi ciddi düşündüren meselelerin başında yarının ne olduğu ve ne olacağı meselesi gelmektedir. İnsanın dünya üzerindeki hayatı devam ettiği sürece "yarın" duygusu devam eder. Hayatın bittiği anın ötesinde yine "Yarın ne olacak?" düşüncesi insanın yakasını bırakmaz. İnsanoğlu mutlaka öleceğine göre toprak olup gidecek midir? Var oluşumuz sadece dünya üzerindeki sıkıntı dolu bir hayattan ibaret bir var oluş mudur?

Karanlıklar içerisinde uçan ışık böceğinin bir anlık yanıp sönen ışığı kadar bile görüntüsü olmayan bu hayatımız, bu kadar sıkıntıya, çileye, eza ve cefaya katlanmaya değer mi? Yoksa bu hayatın sonunda yeni bir hayat mı var? Başka bir hayat başlayabilir mi?

Bu ve benzeri yüzlerce soru, cevap istiyor. Geleceğimiz hakkında, yarınımız üzerinde rahatlatıcı bir bilgi istiyoruz. Bugüne kadar bu konuda filozofların hiçbirisi geleceğimiz hakkında konuşamamıştır. Konuştu ise de yine karanlık tahminler ve zanlar arasında kıvranıp durmuştur. Zaten filozof, insanların ne geleceği ne de geçmişi hakkında kesin bilgi verebiliyor!

Geçmiş ve geleceği hakkında doyurucu, rahatlatıcı ve aydınlatıcı bilgi sahibi olmayan insanlar, iki karanlık dünya arasına sıkışıp kalmış kişilerdir. Ne geçmişe uzanabiliyor ne de geleceğe… Kör bir insan gibi yardımcıya ihtiyaç duyuyor. Ya da geleceğin ne olacağını bilememenin verdiği sıkıntı ile devamlı sekr veren maddelere düşmektedir. Her şeyi bu dünyadan ibaret görüp olanca hızıyla yaşamaya gayret ediyor. Bu ise bir insan için peşin bir ölümdür. Hayat ise bir zindan hayatından farksızdır.

İşte insanın en kıymetli özelliklerinden birisine burada rastlıyoruz. İslam yüzlerce çıkmaz sokakla ve yüzlerce soru ile karşılaşan insana geleceğiyle ilgili en doğru ve en açık haberleri, bilgileri veriyor. Bu haberleri alan ve bu bilgilere sahip çıkan bir insanın hayatı mutludur. Çünkü ne yapacağını bilebiliyor. Nasıl hareket etmesi gerektiğini anlıyor. Hayatının sonunda bir yere varılacağı bildirildiği kadar, varılacak yer hakkında da en ince teferruatına kadar bilgi verilmiştir.

Müslüman olan ve İslam kültürünü alan birisinin geçmiş ve gelecek üzerinde bir takıntısı ve bir problemi olamaz. Çünkü o vahyin verdiği, bir peygamberin verdiği haberle geleceğini apaçık biliyor ve görüyor.

Şu halde "İslam nedir?" sorusuna bu açıdan bakılınca islam, insanın, yarın hakkındaki endişelerini gideren, onun sorularını cevaplandıran ve böylece onu aydınlığa çıkaran bir dindir.

Üçüncüsü: insanoğlunun geçmiş ve gelecek arasında bir de yaşadığı ân vardır ki

buna "Hâl" denir. Bir insanın geçmiş ve gelecekle ilgilenmesi daha çok yaşadığı ân'ın değerlendirilmesine bağlıdır. Her "ân" ölüme doğru giden bir vasıtadır. Hayat geçicidir. Lakin geçici de olsa bir nizam ve intizama ihtiyaç vardır. Bilfiil yaşanan hayatın kendine has kuralları vardır. Bu kurallar sağlam, doğru ve canlı ise yaşanan hayat ve içinde bulunulan "ân" kıymetlidir, huzurludur. Ama eğer böyle değilse hayat bir yüktür.[105]

Bir insan ferd olarak, aile olarak, kavm ve millet olarak, hatta bütün bir insansoyu olarak sağlam ve intizamlı bir yaşantı içerisinde yarına doğru yol alabilir. Çok kısa bir ömür olan bu dünya hayatının yaşanan her (ânı), sağlam ve âdil kanunlar olmazsa hüzün dolu bir hayat olur.

İşte İslam beşerin her ânını mesud ve müreffeh hâle getirmek için tesis edilmiş bir hayat nizamıdır. Bu hususta Hz. Peygamber şöyle buyurur:

"Muhakkak ki ilerde muzlim gece karanlıkları gibi fitneler olacak." "Yâ Rasûlallah!" denildi. "O fitneden kurtuluş nasıldır?" Buyurdu ki: "Allah Teâlâ' nın kitabıdır. Onda sizden evvelkilerin hayat haberi, sizden sonrakilerin haberleri, aranızdaki işlerin hükümleri vardır. O karma karışık bir kitap değil apaçık bir Kur'andır. Onu terk edenin Allah belini kırar. Doğru yolu onun dışında arayanlar sapıklığa düşerler…"

Değerli gençler! İslam nedir? Sorunuza âcizâne bir cevap vermeye çalıştım. Ancak bu konu çok derinliği olan bir konudur. Bizim gücümüzü çok aşar. O nedenle şimdilik bizden bu kadar olsun…

Hepinize ve bütün ümmete Allah'ın Selamını ve bereketini niyaz ederim.

İSLAM'IN HAYAT GÖRÜŞÜ

(Konferans – 1968)

İslam'ın Hayat Anlayışı

İnsan hayatını şekillendiren sistemler, temelde ya toplumu esas alır, sosyalizm gibi, ya ferdi esas alır, kapitalizm gibi. Sosyalizm toplumcudur. Bunun uzantısı olarak da devletçidir. Bunun uzantısı olarak da siyasette totaliterdir, disiplincidir. Kapitalizm ferdiyetçidir. Bunun uzantısı olarak da devletin alanını mümkün olduğunca daraltmaya çalışır. Bunun uzantısı olarak da siyasette liberaldir. Disiplini, devlet ve toplum baskısını sevmez.

İslam'a gelince o insansoyunu ferd ve toplum olarak birlikte esas alır. Yani İslam'ın hayat anlayışı, hayata bakışı hem bireyseldir, hem toplumsal… Bunun uzantısı olarak da hem devlete değer verir ve onu esas alır, hem ferdi esas alır, ona

105 Belalar sinemi delip geçse de Yine arzularım Medine seni; Hayat bir "ân" gibi gelip geçse de Yine arzularım Medine seni (H.H.V. Kırçiçeklerinden)

değer verir. O nedenle İslam devletçi olamaz, ferdçi de olamaz. Yine bunun uzantısı olarak İslam totaliter bir sistem kuramaz, keza liberal bir sistem de kuramaz. İslam toplumunda hem devletin hakkı ve hududu var hem ferdin hakkı ve hududu vardır. Kendine has bir disiplin içerisinde insansoyunun yaşamasını düzene koyar.

İslam dışı sistemler, gerek şimdi gerekse geçmişte aşırı sağ, aşırı sol, ortanın sağı ve ortanın solu gibi bölümlere ayrılmıştır. Ortanın kendisi nerededir, bunu arayan ve soran yoktur. Kendi içerisinde bölümlere uğrayan bu sistemlerin kaynağı tamamen "beşeri"dir. Yani insan aklının ürettiği sistemlerdir.

Bunlar kendi içlerinde ve kendi aralarında tarihi mücadeleyi sürdürme halindedirler. Aşırı sağ ile aşırı solun mücadelesi insansoyuna çok pahalıya mal olmuştur. Ortanın sağı ile ortanın solu da kendi içerisinde ya devlete ağırlık vermiş, ferdi ihmal etmiştir, ya ferde ağırlık vermiş devleti ihmal etmiştir. Fertle toplum, yani fertle devlet arasında bir türlü dengeyi kurabilmeleri mümkün olmamıştır. Şu anda tüm dünya, bunun kargaşasını ve kaosunu yaşamaktadır.

Ortaya, orta yola, yani "itidal" yoluna kimse eğilip bakmamıştır. O yol, "İslam" adını taşıyan yoldur. Lakin insanlar âleminde öyle bir rüzgâr estirilmiştir ki bütün insanlar İslam için; "O bir dindir. Din kurallarıyla, insanların yaşamları biçimlendirilemez. Din ayrı, dünya ayrıdır. Devlet sadece dünya işleriyle ilgilenmelidir. Din ve öteki dünya inancı fertlere bırakılmıştır. Artık bundan sonra devletler ve toplumlar, "laik" olmak zorundadırlar." gibi düşünce ve görüşlerle insanlar, "seküler = dünyevi" bir yaşantı benimsemişlerdir. Daha doğrusu zorla kabul ettirilmişlerdir. Bu görüş esefle söyleyelim ki, batı kültürü altında yetişmiş idarecilerin eliyle ortaya çıkmıştır. Çünkü onlar İslam'ı bilmiyorlardı.

Bu zihniyet ve düşüncedir ki, insansoyunun asıl aradığı dengeyi, itidal yolunu, yani İslam'ı bulmasını engellemiştir. Çünkü onunla arasına yıkılmaz bir duvar örmüştür. Beşeri sistemlerin bunaltıcı karanlığını, aydınlık sanmıştır. Bir bakın insanlar âlemine! Allah için bir daha bir daha bakın, ne göreceksiniz!

Etnik gruplaşmalar hızlanmıştır. Devletler birbiriyle boğuşur haldedir. Devlet ve toplumlar, kendi içlerinde deniz dalgalarını andıran boğuşmanın durulmaz ve durdurulmaz kaynaşmasının görüntülerini vermektedir. Toplumlar ve bireyler, tamamen seküler bir hayatın çilesini çekmektedir. İnsan, yine insan yemektedir. İffet, namus, haysiyet, şeref namında neler varsa, ayaklar altındadır. İnsanlara kan ve gözyaşı verilmektedir.

Bunları önlemeye, hiçbir devletin gücü yetmeyecektir. Bir yerde yangını söndürseler, hemen bir başka yerde yanma başlayacaktır, başlamaktadır. Çünkü bunun asıl sebebi, insanla İslam arasının açılmış veya perdelenmiş olmasıdır.

Çünkü İslam, fertle ilgilenirken toplumu ihmal etmez. Toplum düzenini korumak için devlet gücüne ihtiyaç vardır. İslam bunu böyle kabul ederken, ferdin hak ve özgürlüklerini devletin çiğnemesine de izin vermez. İslam seküler değildir. Ama sekülerce düşünen bir insan kadar bu dünya hayatına ağırlık verir, değer verir. İslam, sadece uhrevi hayatı kabul etmez. Lakin uhrevilik ruhunun insan hayatındaki önemini açık ve net olarak ortaya koyar.

İslam, sosyalizmin devletçiliği kadar devleti benimser fakat liberalizmin serbestisi kadar da fertlerin ve toplumların özgürlüğünü savunur. İslam, kapitalizmin egoizmi kadar bencil fakat sosyalizmin toplumculuğundan daha ileri insancıl ve diğerkâmdır. Beşeri sistemlerin bu noktada tıkandığı gayet açıktır. Onlar arasında denge yoktur. Hep mücadele vardır.

İslam, fertle toplumu, dünyayla ahireti, düşünceyle hareketi, bilgiyle işlemi, imanla ibadeti, planla uygulamayı, tasavvurla gerçeği birlikte götürür. O yüzden İslam, teori-pratik bütünüdür. Teorisiz pratiği tasvip etmediği gibi, pratiksiz teoriyi de tasvip etmez. Eğer bilgi varsa düşünce varsa bunun uygulaması da olmalıdır. Eğer kişi inanıyorsa, bu imanın gereğinin onda iş olarak, amel olarak görünmesi gerekir. Eğer kişi düşünüyorsa, onun hareket haline gelmesi lazımdır.

Dünya hayatı varsa, ahiret hayatı da vardır. Ahiret inancı varsa, bu dünyadaki hayat üzerinde bunun etkisi görülmelidir. İnsanın yaratılıştan gelen yapısının gereğidir bunlar...

Örnekler

İslam'ın bu görüşünü pekiştirecek belgelerden bazıları şöyledir:

Kur'an-ı Kerim'in Kasas suresinin 76. ve devamı olan ayetlerinde, Karun isminde dünyaperest bir adamın durumunu anlatır. Karun, Hz. Musa'nın toplumunda çok zengin, varlıklı birisiydi. Halka tepeden bakardı. Sahip olduğu hazinelerin anahtarlarını güçlü, kuvvetli bir ekip zor taşırdı. Halk bir gün ona:

"Ey Karun! Çok fazla böbürlenme. Allah, böyle olanları sevmez. Allah'ın sana verdiği dünyalıklarla ahiretini kazanmaya çalış. Ama dünyadaki alacağın nasibi de unutma. Allah, sana nasıl ihsan ve iyilikte bulunmuşsa, sen de insanlara aynı şekilde ihsanda ve iyilikte bulun. Çünkü Allah, karıştırıcılık yapan kişileri sevmez." demişti.(Kasas, 76,77)

İşte burada, halkın dilinden Allah, insanların ahirete yönelik çalışma yaparak hareket etmesi gerektiğini anlatırken, dünyadaki nasibini de unutmaması gerektiğini ifade ediyor. Sadece dünyeviliğin doğru olmadığını, bu şahsın bütün malıyla mülküyle yok olmasını, hatta ona imrenenlerin pişman olacaklarını örnek vererek anlatmıştır. Burada bir Türk atasözünün yeri gelmiştir: "Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya, yarın ölecekmiş gibi de ahirete çalış!" İşte, İslam'ın ve Müslüman'ın, hayat anlayışı, dünya görüşü...

Kur'an-ı Kerim, Furkan suresinin 61. ve devamı olan ayetlerinde, İslam terbiyesi almış insanları anlatır. Onların olgunluğunu, Allah ile olan ilişkilerini, fert ve toplumla olan münasebetlerini, ahiretteki tehlikelerden korunmak için Allah'a iltica-larını anlatır. Ekonomik tutum ve davranışlarını da:

"Ve onlar bir yardım veya harcama yaptıkları zaman, ellerinde avuçlarında ne varsa verivermezler ama hiçbir şey vermeyerek cimrilik de etmezler. Bu ikisi arasında bir tutum ve kıvamda hareket ederler."

Demek suretiyle hayatlarının daima orta yol, doğru yol ve itidal yolu üzerinde

olduğunu beyan eder.

Yine Kur'an-ı Kerim, Bakara suresinin 200. ayeti ile 201. ayetinde de:

"İnsanlardan bazıları: "Ey Rabb'imiz, bize vereceğini sadece dünyada ver." diye dua ederler. Bunların ahirette hiç nasipleri yoktur!" der. Evet, çünkü bunlar, istediklerini dünyada almışlardır.

"İnsanlardan bazıları da "Ey Rabb'imiz, bize hem dünyada iyilik güzellik ver hem de ahirette iyilik güzellik ver. Ve bizi ateşin azabından koru." derler. İşte bunlara, kazandıklarından nasipler vardır." buyurur.

İşte, İslam'ın ve Müslümanın hayat anlayışı, dünya görüşü budur, böyledir. Sadece dünyaya bakmak, insanın yaratılışına da, gerçeğe de uygun değildir.

Allah'ın son elçisi Hz. Muhammed (AS) de Deylemi'nin Enes'den (RA) rivayet ettiği hadis-i şerifinde:

"Sizin hayırlınız o kimsedir ki; dünyası için ahiretini, ahireti için de dünyasını terk etmeyen, halkın sırtına yük olmayan kimsedir."

Buyurur. Ayeti kerimelerin işaret ettiği mana burada da kendisini gösteriyor.

Gerek Kur'an-ı Kerim, gerekse Hz. Peygamber (SAS) biz Müslümanların her konuda örneğimiz ve önderimizdir. Onların bu haber ve hareketlerinden anlıyoruz ki İslam, hayata tek gözle bakmaz. Yani, hayatın sadece "dünya hayatından ibaret" olduğunu düşünmez. "Ahiret hayatı" diye de bir hayat gerçeğine inanmak zorundadır. Aksi halde mümin olmaz.

İnsanın böyle inanması gerektiğinin sebebi, hem insanın yaratılışı itibariyledir, hem de evrenin yaratılışı itibariyledir. İnsan yaratılışında bir "ruh", bir de "beden" unsuru vardır ve insan; bu iki unsurdan oluşmuş bir bütündür. Aynen bunun gibi evrenin yapısı da böyledir. "Metafizik ve fizik" diye bilinen iki temel unsurun birleşmesinden "evren bütünü" ortaya çıkmıştır. Evreni sadece "maddi ve fizikî" evren olarak düşünmek ne kadar yanlış ise, insanı da sadece "beden ve fizyolojik" olarak düşünmekte o nispette yanlıştır.

Konuşmamızın bundan sonraki bölümü işte bu iki temel prensibin incelenmesi ve araştırılması üzerinde cereyan edecektir.

Madde nedir? Ruh nedir? Şeytan kimdir? İnsan kimdir? Ve Allah nasıl bir zattır?

Bunlar üzerinde konuşacağız inşaallah.

Madde Nedir?

Madde kelimesiyle ifade edilen "şey", "varlık" manasını taşır. Varlık, yaratılmış, sonradan oluşmuş "şey" demektir. Şu halde madde eşittir: varlık, şey, olay, gerçek. Zamana ve mekâna bağlı "var" olan şey... Madde...

Üç Varlık Teorisi

Varlık deyince hatırımıza üç tür varlık gelmelidir. Bilindiği gibi varlık mefhumu var olan bir şeyi ifade eder. Acaba bu var olan şey nasıl bir "var"dır? Bu sorunun cevabını ancak var olan şeyin kendisini bize tanıtan vasıfları ve nitelikleri verir.

Şimdiye kadar insanoğlunun tanıdığı var, üç "şey" üzerinde toplanmaktadır:

1- Tek Varlık: Soyut ve tekdir. İkincisi ve ikisi olmayan tek ve soyut varlık. Buna mutlak varlık, hakiki varlık, mutlak vücûd, hakiki zat isimleri verilir. İleride izah edilecektir.

2- Soyut Varlıklar: Cinsleri çeşitlidir. Ancak, tek tek vardırlar. Bireysel ve toplumsal olarak bulunurlar. Başlangıçları ve sonları vardır. Mekân ve zaman aşımına bağlıdırlar. Var olurlar, yok olurlar. Vücut yapıları mürekkep ve somut değil, basit mücerred yani soyutturlar. Bu soyutluk içerisinde bireysel ve toplumsal yaşarlar. Bir taş ya da bir demir gibi kütleleşmezler. Toplumsal yaşamları insanları toplumsal yaşamlarına benzer. Fakat vücut yapıları soyut ve basittir. Bunlara;

Ruhlar,

Melekler,

Cinler,

Şeytanlar denir.

Eskiden bunlara "nüfusu mücerrede soyut varlıklar" denirdi. Aynı varlıklara "ukulü mücerrede" dahi diyebilirsiniz. Gerçi eskiler ukulü mücerredeyi ayrı kabul ederlerdi. Fakat hepsi var olduklarına göre biz bunlara "soyut varlıklar" diyeceğiz.

3- Somut Varlıklar: Bu tür varlıkların da cinsleri değişiktir. Bunların aslı da özü de nihayet soyut bir varlıktır. Fakat bunlar birleşirler, toplanırlar, kütleleşirler. Büyürler ve küçülürler, şekil ve biçim değiştirirler. Yer ve zamana bağlıdırlar. Bir asıldan başka bir asıla dönüşürler. Uzarlar kısalırlar, genişler ve daralırlar, yükselir alçalırlar ve sayılırlar. Sertlik, yumuşaklık, akıcılık, durgunluk bunların niteliklerindendir. İşte varlıkların bu türden olanlarına "madde" denir. Ayrıca "somut" varlık dahi denir.

Eğer maddeyi bir soyutlamaya tabi tutarsanız, sonunda bir soyut varlık elde edersiniz. Genellikle buna "enerji" denmektedir. Fakat bu soyut varlık somutlaşma niteliğine sahiptir. Enerjinin maddeye ve kütleye dönüşmesi gibi...

Ku'an'da Madde Kavramı

Kur'an-ı Kerim'de maddi varlık ve olayları anlatan pek çok ayeti kerime vardır. Bunlardan bir tanesini buraya almak istiyorum.

Bakınız, Bakara suresi ayet 64'te maddi varlıklar nasıl anlatılıyor.

"Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün değişmesinde, insanların faydasına olan şeyleri denizde taşıyıp giden gemilerde, Allah'ın gökten su indirip onunla, ölmüş olan yeri dirilterek üzerine her çeşit canlıyı yaymasında,

rüzgârları ve yer ile gök arasında emre hazır bekleyen bulutları evirip çevirmesinde, elbette aklını kullanan bir topluluk için (Allah'ın varlığına ve birliğine) deliller vardır."

Bu ayeti kerimede beyan edilenlerin hemen hepsi, bizim insanlar âlemindeki bilgilerimize göre tamamen maddi varlıklar ve "şeyler"dir. Örneğin; gökler, yer, denizler, gemiler, sular, yeryüzünde meydana gelen tüm bitkiler, canlı varlıkların bütün türleri, bulutlar ve benzeri elle tutup gözle gördüğümüz, burnumuzla kokladığımız, ağzımızla tattığımız, kulaklarımızla işittiğimiz şeylerin hepsi birer maddi ve somut varlıklardır.

Buna karşılık, içinde bulunduğumuz evrenin sadece bunlardan oluşmadığını, bunların yanında aklımızla, kalbimiz ve gönlümüzle de tespit edebileceğimiz veya sağlam haberle hakkında bilgi ve iman sahibi olacağımız "ruhsal" varlıkların da varlığını kabul etmek zorundayız. Şimdi de bunları incelemeye geçelim.

Ruh Nedir?

Asırlar boyu insanoğlunu meşgul etmiş, uğraştırmış ve peşinden sürüklemiş bir şeydir ruh... Denilebilir ki insanlığın hayatında inanç ve düşünceye en büyük tesiri yapan şey bu olmuştur.

Bir devir gelmiş ruhun tamamen varlığı inkâr edilmiş, bir devir gelmiş son derece hayata hâkim kılınmıştır. Bu mücadele henüz durmuş değildir. Her çağda olduğu gibi içinde bulunduğumuz çağda da bütün şiddet ve kuvvetiyle bu mücadele devam etmektedir. Bu mücadelenin ağırlık noktasını teşkil eden sorular şunlardır:

Ruh var mıdır? Var ise ne ile ispat edilir? Âlemin aslı madde midir, yoksa ruh mudur? Varlıkları yaratan ruh mudur, yoksa madde mi?

Bu sorulara cevap vermek için insanoğlu çeşitli kollardan aramaya geçmiş, gruplara ayrılmış, değişik düşünceler öne sürmüştür. Uzun uğraşmalara rağmen maddi bir varlık gibi tespiti mümkün olmamış fakat inkârı da mümkün olmamıştır.

Bir insan cemiyeti; "İnsan, sadece ruhtan ibarettir." düşüncesiyle yönetilir ve toplum sadece ruhun emrine teslim edilirse birtakım tehlikeler doğacağı gibi, şayet bir cemiyet; "İnsan sadece bedenden ibarettir." düşüncesiyle yönetilir ve toplum sadece maddenin emrine teslim edilirse, orada da aynı şekilde tehlikeler doğacaktır. Böylece insanoğlu bazen ruhun hâkimiyeti, bazen de maddenin hâkimiyeti altında yuvarlanıp gidecektir. Nitekim şimdiye dek hep böyle olmuş ve insanoğlu bir türlü dengeli yaşayışa, "insan bütünü" olma derecesine geçememiştir.

Halen içinde yaşadığımız çağda insanlığın hayatına tamamen "maddenin esas" olduğu inancı ve zihniyeti hâkimdir. Bu yüzden meydana gelen buhranların, bunalımların, ızdırap ve felaketlerin giderilmesi için "ruhun da var olduğu" inancına dönülmesinin şart olduğu ileri sürülmekte ve yeni teklifler yapılmaktadır.

Acaba insanlar, tekrar ruh ağırlıklı bir hayata dönerlerse, yani hayatlarına ruhun ihtiyaçları hâkimiyeti gelirse netice nasıl olacaktır? Geçmişte görülen tehlikeler tekrar geriye gelir mi? Çünkü ruhun, yani ruh eğitiminin ön plana alındığı de-

virlerde insan cemiyetinin fertleri umumiyetle derviş ruhlu, rindane tipler halinde yaşamışlardır. Bu hal ilerledikçe cemiyet hayatında dengesizlikler ortaya çıkmış ve maddi ihtiyaçlar geriye itilmiştir. Bu yüzden cemiyet geri kalmış ve madde planında ileri giden cemiyetler tarafından istismar edilmiştir. İnsan soyu tarihinde bunun örnekleri çoktur.

Bedeni ihmal ederek ruha ve ruhî eğitime öncelik tanıyan cemiyetin bu durumu, "maddi ilerlemenin öne alınmasının şart olduğu, dolayısıyla da ruhun inkâr edilmesinin gerektiği" düşüncesini doğurmuştur. Eğer insanlığın geçmiş hayatı bu açıdan ele alınırsa geleceğin nasıl olması icap ettiği üzerinde bir ışık bulunabilir... Spirtüel bir dünya mı, seküler bir dünya mı yoksa ikisini birlikte ortaya koyan mutedil ve dengeli bir hayat mı?

Bütün bunlar karşısında ele alınması gereken bir konu vardır: İnsan ve İnsan Hayatı... Bu sebeple biz, obje olarak insanı ve onun hayatını esas alan bir görüş üzerinde ısrar ediyoruz. Bütün meselelere insan açısından bakacağız. Ölçümüz insan olacaktır. Çünkü bu dünya üzerinde kendisine hitap edilebilecek tek varlık insandır. Huzur ve rahata hizmet ve alakaya en çok muhtaç olan varlık insandır. Peygamberler, filozoflar, idareciler, sistemler, kitaplar ve doktrinler hepsi insanı hedef ve muhatap seçmiştir. Dünya ve kâinatın içerisinde bulunan her şey insanın hizmetinde ve onun için yaratılmış durumdadır. Bütün varlıklar insan için çalışmaktadır. Bu durumu Şeyh Sadi Şirazi Gülistan'ında şöyle anlatır:

"Bulut, rüzgâr, ay, güneş, yıldızlar hepsi işlerinde çalışıyorlar ve onun için çalışıyorlar ki insan, eline bir ekmek geçirebilsin ve onu gaflete düşmeden yiyebilsin."

İnsan bu olduğuna göre, onun hayatına hâkim olan düşünceler çok zaman onu tehlikelere atmıştır. Yeniden başka bir tehlikeye düşmemesi için, ayrıca bugün içine düştüğü maddilik felaketinden de kurtulması için insana yeni bir yol göstermek zarureti vardır. Fakat bu yol ne bugünkü ne de dünkü yollar gibi tek taraflı olmalıdır. Bu yol insanın hem maddi hem de manevi ihtiyaçlarını aynı değerde ele alan ve dengeli bir yaşayışa götüren bir yol olmalıdır. Bu ise ancak Kur'an-ı Kerim'in gösterdiği yol olabilir. İslam yolu, itidal yolu olabilir.

Bundan önceki konuşmalarımızda genel olarak meselelere temas etmiştik. Bundan sonra ise meselelerimizin derinliğine ve detayına inmek arzusundayız... Demiştik ki insan ne sadece ruhtan ne de cesetten ibarettir. O hem cesedin hem de ruhun ihtiyaçlarını aynı değerde ele almak zorundadır. Çünkü ruh ve cesetten mürekkep şuurlu varlığa biz "insan" diyoruz. Varlıklar ise kendi yapıları icabı hem spirtual hem de materyal bir niteliğe sahiptirler. Ve böyle bir mürekkep yapıya sahip olan varlıklara biz "Âlem" diyoruz. Varlıkların bu niteliği ise en açık olarak insanda görülmektedir. İnsanı da içerisine alan "Âlem" ise kendi dışında kuvvet, kudret ve şuur sahibi bir "zat" tarafından yaratılmış ve onun tarafından idare edilmektedir. Böylece vermiş olduğumuz bu hükmü Kur'an-ı Kerim'e göre ele almak zaruretini duyuyoruz. Önce insanın bu iki yönlü yapısını inceleyelim.

Acaba Kur'an-ı Kerim ruh hakkında ne buyuruyor?

Ruh Üzerine Kelimelerin Anlamı

Kur'an-ı Kerim'in ruh hakkında söylediklerini anlayabilmek için ruh kelimesinin nereden geldiğini ve bu köke bağlı kelimelerin neler hakkında kullanıldıklarını tespit etmekte fayda görüyoruz.

Sözlüğümüzü açalım ve ruh köküne bağlı kelimeleri sıralayalım.

Rahatlık, rahmet, yani iyilik, kolaylık. Tatlı, güzel ve temiz rüzgâr.

Ruh, riyah, ervah: Uçucu maddeler demektir. Can ve canlar demektir. Melekler ve cin denilen görünmez varlıklara "ruhani varlıklar" denir. Temiz ve iyi bir yere "revhani" denir.

Rah: Öğleden sonra ikindinin serinliğinde yürümeye denir. Bir de dilimizde şöhret bulmuş "rayiha" vardır ki, bir şeyin kokusu demektir.

Mürevvih: Rahatlatan. Yelpaze, teravih, dinlendiren demektir.

Eğer sözlüğümüzdeki bu köke bağlı kelimelerin hepsini alacak olursak büyük yekün tutacaktır. Fakat örnek olması bakımından bu kadarını kâfi görüyoruz. Kelimelere dikkat edilirse kullanıldıkları şeyler hakkında bir kanaat sahibi oluruz.

Ravh: Köküne bağlı bu kelimelerin kullanıldıkları şeylerin mahiyeti genellikle incelik, zariflik, temizlik ve sevindirici bir nitelik taşır. Mesela "Rayiha": Eğer koku güzel bir koku ise insana genişlik ve ferahlık verir. Ferahlayan insan daima kendisini hafif hisseder, üzerinden ağır bir yük alınmış gibi olur. Temiz bir rüzgâr da insana bir neşe ve bir incelik verir. Kimyasal maddelerden uçucu olanlara da "ruh" ismi verilmektedir. Dilimizde meşhur olmuş bir söz vardır ki biz ona "sirke ruhu" deriz. Maddi varlıklar denilen katı şeylerin içerisinde bulunan enerjiye, kuvvete, elektriğe de "ruh" ismi veriliyor ki buna şimdi dinamik kuvvetler yahut "oto dinamizm" denmektedir. Yine mesela teravih namazı dinlenerek kılındığı için aynı köke bağlı teravih kelimesiyle zikredilmektedir. İç açıcı, neşelendirici yerlere ve manzaralara da "revhani" denir. Bizim "rüzgâr" dediğimiz şeye de "rîyh" deniliyor. Nitekim rüzgâr yapan, serinleten alete Arapça'da "mirvaha" denmektedir.

Demek oluyor ki bu tür bir yapıya sahip olan nesneleri genellikle ruh köküne bağlı bir kelimeyle ifade edebiliyoruz. Şimdi de Kur'an-ı Kerim'de bu köke bağlı olan kelimelerin kullanıldığı yerleri tetkik edelim...

Ruh Üzerine Ayetlerin Anlamı

Kur'an-ı Kerim'de ruhla ilgili veya ruhsal olaylarla ilgili bazı ayetleri, konumuzu aydınlatması bakımından buraya almak gerekecek. Şöyle ki;

1-) Nahl, 5,6:

"Davarları da sizin faydalanmanız için O yaratmıştır... Akşamleyin getirirken, sabahleyin salıverirken onlarda sizin için ne güzel bir ziynet ve zevk vardır..."

Bu ayette geçen "cemalün" kelimesi güzelliği ve zevki ifade ediyor. Ancak "türîhûne" kelimesi ise davarların akşam dönüşünü anlattığına göre bunu davar sahipleri üzerinde bıraktığı tesir noktasından ele almak gerekiyor.

Manzara şudur:

Bizim köylerimizde yazın davarlar dağda yatarlar. İkindiye doğru çobanlar davarları köyün yakınına getirirler. Her gün aynı yere yatmaya davarlar yerlerine yatınca, köyün kadınları ellerinde kovalarla koşa koşa neşe içerisinde süt sağmaya giderler. Davarların göğüsleri süt dolu olarak muhteşem bir şekilde gelmeleri davar sahiplerinde üstün bir sevinç doğurur. Âdeta bir bayram havası eser. İnsanlar ferahlar. Hâlbuki davarlar dağa giderken bu sevinç pek duyulmaz. Ama yine de bir güzellik arz eder. Kur'an-ı Kerim insanlar üzerindeki bu ince tesiri belirtmek için olayı anlatırken önce davarları dağdan dönüşünü, sonra da dağa gidişini tasvir ediyor. Ve davarların dönüşünü anlatan cümlede de "revaha" köküne bağlı "türîhûne" kelimesini kullanıyor. Burada bir sevinç, bir huzur görüyoruz. İşte bu rûhânî bir haldir. Maddi varlıklar gibi elle tutulup gözle görülmez ama insanda bunun var olduğu da bir gerçektir. Ruha tesir ediyor, ruhun gıdası oluyor. Eğer insanda ruh denilen şey bulunmasa bunların ne anlamı olur ki...

2-) Yusuf 87: Hz. Yakup; "Ey oğullarım! Yusuf'la kardeşinden (bütün duygularınızla) bir haber arayın. Allah'ın "ravhından" ümidinizi kesmeyin. Zira hakikat şudur ki; kâfirler güruhundan başkası Allah'ın "ravhından" ümidini kesmez..." buyurdu.

Bu ayeti kerimedeki "ravh" kelimesi insanın ruhunda bir rahatlık doğması veya içindeki, ruhundaki bir sıkıntıdan kurtulup içinde bir genişlik, ruhundaki üzüntünün yerine neşenin gelmesi anlamındadır.

Bilindiği gibi Yusuf'unu kaybeden Hz. Yakup, büyük bir sıkıntı ve üzüntü içerisinde kalmıştı. Yusuf'un öldüğüne inanmamıştı. Bunun için de hala ona kavuşmak ümidi içerisinde bulunuyordu. Allah'ın kendisine bir "ravh" sunacağını, ümidine kavuşturacağını biliyordu. Bu arada kardeşi Bünyamin de Mısır makamları tarafından tevkif edilmiş ve hapse konulmuştu. Bu iki olayın Hz. Yakup'a verdiği acı ancak Allah'ın "ravhi" yani onun ihsan edeceği bir genişlik ve neşe olabilirdi. Evet, Hz. Yakup ümidini kesmemişti. Bunun için oğullarına yukarıdaki talimatı vermişti.

Neticede oğulları tekrar Mısır'a gittiler. Orada Hz. Yusuf ile karşılaştılar. Bünyamin'le ikisini bir arada buldular. Hatalarını anladılar, özür dilediler. Sonunda Hz. Yusuf onlara şöyle hitap etti:

"Şu benim gömleğimi götürün de onu babamın yüzüne koyun. İyice görür hale gelir. Bütün ailenizi de bana alıp getirin." (Yusuf, 93)

Tam bu sırada, kafile Mısır'dan çıkarken Hz. Yakup şöyle konuştu:

"Eğer bana bunak demezseniz, inanın ki şu anda Yusuf'un (rihini duyuyorum)."

Bunun üzerine yanındakiler:

"Allah'a yemin ederiz ki, sen hala eski yanlışlığında berdevamsın." dediler. (Yusuf, 94,95)

Burada mühim bir ruhi olayla karşılaşıyoruz.

Yukarıda rih, ravh kelimesinin kokuyu taşıyan rüzgâr anlamında olduğunu görmüştük. Hz. Yusuf'un gömleğini yanında getiren kafile daha Mısır'dan çıkar çıkmaz Kenan diyarında bulunan Hz. Yakup, oğlu Yusuf'un kokusunu taşıyan rüzgârı yani onun rihini, kokusunu almıştı.

Aradaki mesafe çok uzundu. O günün insanlarına böyle bir şey söylense kabul edemezlerdi. Çünkü bu kadar mesafeden bu kokunun bir anda oraya gelmesi mümkün görünmüyordu. Fakat koku gelmiş ve Hz. Yakup'ta bunu almıştı. Bu bir gerçekti ama buna kim inanırdı. Koku çok ince bir varlığa sahipti. Onun için onu taşıyan rüzgâra da "rîyh" deniyordu. Kokunun bir yerden bir yere gidebilmesi ancak "rîyh" iledir. Rayiha ile rîyh birbirine o derece bağlıdırlar ki, bu bağlılık ve kaynaşmadan dolayı kokuya da "rîyh" deniyor, kokuyu taşıyan havaya da "rîyh" deniyordu. Aslında ise kokuyu taşıyan vasıtaya "rih" denirdi. Koku denilen o gayet ince varlığı taşıyabilmek için onu taşıyacak olan vasıtanın da ona uygun olması gerekiyordu. İşte bu sebeple rîh'in "riyah" ile yahut rîh'in "rîh" ile bir yerden bir yere naklindeki inceliği Hz. Yakup'un etrafındakiler anlayamıyorlardı da Hz. Yakup "Ben şu anda Yusuf'un kokusunu alıyorum." derken "şayet bana bunak demezseniz" diye de ilave etmekten kendini alamamıştı.

Kimsenin bu inceliklerden o çağlarda anlamadığı halde Yakup (AS) peygamberî bir üstünlükle bunları anlamış, bilmiş ve tanımıştı. Onun bizzat yaşadığı bu hali başkaları inkâr etse de mühim değildi. Bir hakikati ifade ediyordu Hz. Yakup. Fakat etrafındakiler kabul etmemişler ve Hz. Yakup'a "Vallahi sen hala bunaklığında devam ediyorsun" demişlerdi. Çünkü onlara göre Hz. Yakup'un söylediği şey akla uymuyordu. Mısır nere, Kenan diyarı nere? Oradan ta Kenan'a koku mu gelir? Böyle olmayacak bir şeyden bahsetmek akıllılık değildi.

Olması her zaman mümkün olan bu gibi olayları, daha doğrusu "ruhsal" olayları herkes anlayamaz. Kendilerinde bu şartlar olmayanlar bu olayları bilemezler. Fakat bilen ve yaşayanlara da bunak demekten geri kalmazlar. Dün Hz. Yakup'a hakikati ifade ettiği için bunak diyenler, bugün bize aynı şeyleri söylüyorlar ve söyleyeceklerdir. Fakat bütün bunlara rağmen "riyahin", "rîyh" içerisinde hareketi devam edecektir. Yani koku havanın içerisinde bir yerden bir yere taşınmaya devam edecek, kabiliyetli insanlar da onu anlamaya, almaya, duymaya ve yaşamaya devam edeceklerdir. Dün Hz. Yakup'u kınayanlar, Hz. Yusuf'un gömleği gelince nasıl utanmışlarsa, hakikat meydana çıkınca onu inkâr edenler de aynı şekilde utanacaklardır.

3-) "Şimdi ona (ölene) gelince eğer o, mukarreblerden ise, artık rahatlık güzel rızk ve naiym cennet (onundur)." (Vakıa, 88,89)

Bu ayeti kerimede "ravh" kelimesi vardır. Bu kelime de ravaha köküne bağlı kelimelerdendir.

Bir insan ölüm anında birtakım darlıklar, sıkıntılar, ızdıraplar içerisinde olur. Eğer o kimse mukarreblerden biri ise yani Allah'ın sevdiği kullarındansa, öldükten sonra, onda görülen bu sıkıntı ve ızdırap kalmayacaktır. Artık o bir "ravh" içerisindedir. Geniş ve rahat bir yerdedir. Sonra o yer güzel ve hoş kokularla bezenmiş, "reyhan" ile "ruhanileştirilmiştir." İşte bütün bunlar insanı sevince, genişliğe, rahatlığa

iç açılmasına götürür. Bu hal ise insanda ruhani bir yaşantıdır. Bunu ancak, ruhani bir yaşantı içinde olanlar bilir. Bu da ruhun varlığını gösterir.

4-) "Onların (kâfirlerin) bu dünya hayatında harcü sarf ede geldiklerinin misali, kendi kendine zulmeden bir milletin ekinlerini vurup kavurucu, soğuk bir rüzgârın hali gibidir. Aslında onlara Allah zulmetmedi. Fakat kendileri, kendilerine zulmettiler." (Ali İmran, 117)

Bir millet sahip olduğu maddi imkânları fuzuli yerlere sarf ederse nefsani ve şehvani arzularını tatmin yolunda harcarsa yahut başkalarına kaptırırsa, bu gidişin neticesi o millet için büyük bir felaket olacaktır. Bu tür bir yaşayış aynen ekinleri öldüren kurutan bir rüzgâra benzer. Dondurucu ve öldürücü bir rüzgâr. Kendi kendilerine zulmeden, yani Allah'ın verdiği nimetlerin kadrini bilmeden elindeki imkânları israf eden milletler de kendilerine zulmetmiş sayılırlar.

Bu ayeti kerimede "rih" kelimesiyle ifade edilen rüzgâr bir benzetme üzerine zikrediliyor ki içinde öldürücü, kurutucu soğuk bulunan rüzgâr deniyor. Demek oluyor ki burada "rih" kurutucu soğuğu içinde bulunduran bir vasıta durumundadır. Bedendeki ruhun üzerinde taşıdığı haller nasıl bedene tesir ediyorsa bu da öyle olmuş. Fakat insanlar rîhi de görmezler, içerisindeki öldürücü soğuğu da...

5-) "O sizi karada ve denizde gezdiren, sebeplerini hazırlayandır. Hatta siz gemilerde bulunurken tatlı ve güzel bir rüzgârla gemiler, içindekilerle akıp giderken ve bu manzara ile sevince dalmışlarken birden bir fırtına çıkıverir de dalgalar her taraftan onları sarıverir. İçindekileri dalgalar her taraftan kuşatmış, kurtuluş çareleri kalmamış zannına düşerler. Allah'ın dininde halis ve samimi kimseler olarak ona yalvarmaya koyulurlar. Ve derler ki, "Andolsun ki bizi bu felaketten kurtarırsan şeksiz, şüphesiz şükredenlerden olacağız." Fakat Allah onları selamete erdirince yeryüzünde yine haksız yere taşkınlık etmeye başlarlar." (Yunus, 22)

Bu ayeti kerimede de yine ruhsal birtakım hadiseler görüyoruz. Geminin içindekilerin ruhunda bir neşe ve bir rahatlık meydana getiriyor. Sonra onlar bu neşeli yaşayışlarına devam ederken, birden bire bir fırtına çıkıveriyor. Ruhun o neşeli hali tamamen değişiyor, bu defa yerinde korkulu bir hava esiyor. Ama onlarda neşeyi doğuran da görünmüyor kederi doğuran da...

Evvelki neşeyi getiren nasıl "rihi tayyibe" yani güzel ve hoş bir manzara ise ikinci korkulu havayı getiren de "rihi asıf" adı verilen denizi dalgalandıran şiddetli rüzgâr ve kötü manzaradır.

Demek ki o latif varlık olan rüzgâr, yani "rîyh" iyi bir taşıyıcı olduğundan hem neşenin hem de korkunun ruhta doğmasına ve böylece de insan hayatında değişikliğe sebep oluyor. İster katı ve sıvı cisimlerde, ister ince ve uçucu cisimlerde görülen değişme gelip insanda düğümleniyor ve onda şuur ve bilinç oluyor. Ve de bir "rûhun" varlığını gösteriyor.

Rüzgâr denizi etkiler deniz korkunç dalgalarıyla gemiyi kuşatır. Ama neden insan bunlardan alınır? Kurtuluş ümidi kalmayınca da neden Allah'a yalvarmaya yönelir? Durup dururken neden bu hale düşer? Çünkü insan denilen varlığın bedeninde

bir de "ruh" denilen bir gerçek vardır. Bu ruha tesir eden olaylar, insanın bizzat "rûh" ve "beden" olarak varlığında kendisini gösteriyor...

6-) "Rablerini inkâr eden kâfirlerin işleri, fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu bir kül yığınına benzer. Kazandıklarından hiçbir şeyi ellerine geçiremezler. İşte bu, sapıklığın ve haktan uzaklığın ta kendisidir..." (İbrahim: 18)

Bu ayeti kerimede, fırtınalı günlerde rüzgârın yani, o latif varlık olan "rihin" bizzat içerisinde taşıdığı güç ve tesirle tozu toprağı ve kütleleri nasıl tarumar ettiğini, dağıtıp ortadan kaybettiğini müşahede ediyoruz.

7-) İsra, 69: Yukarıda Yunus suresindeki deniz ve rüzgâr olayını bu ayeti kerimede de görüyoruz. Burada da yine vasıta olarak "rihi kasıf", kırıp döken bir fırtına kullanılmaktadır. İçerisinde öyle bir güç taşıyor ki önüne geçmek mümkün değildir. Fakat biz, ne o fırtınayı görüyoruz, ne de taşıdığı tahrip gücünü. Fakat bunlar bizim ruh dünyamızda pek çok değişikliğe sebep oluyorlar.

8-) "Kim Allah'a eş koşarsa o, yüksekten düşüp de parçalanmış ve kendisi kuşun kaptığı yahut rüzgârın uzak bir yere attığı nesne gibidir."(Hacc, 31)

Burada Allah'a eş ve ortak tutan kâfirlerin, içinde bulundukları "ruhsal durum" anlatılmakta ve onlar, yüksek bir yerden düşüp de parçalanan ve parçaları kuşlar tarafından kapılan birisine benzetiliyor. Ayrı bir benzetişle de onları, rüzgâr tarafından uzaklara atılan nesnelere benzedikleri bildiriliyor. "Rîhin" eşya üzerindeki tesirlerinden birisi de bu oluyor. Bir şeyi bir yerden daha uzak bir yere atmak, götürmek ve ulaştırmak.

9-)"Vaktaki, vadilere yönelerek gelen bir bulut halinde onu görmüşlerdi de, "İşte bu bize, yağmur verici bir buluttur." demişlerdi. "Hayır" dedi Hz. Hud "Bu, çarçabuk gelmesini istediğiniz şeydir ki elem verici, azap dolu bir rüzgârdır." (Ahkaf, 24)

Burada rüzgârın yani rîhin, azap yüklü bir vasıta olduğu bildiriliyor. Görünmez rüzgârın, içinde taşıdığı görünmez azap, onların görünmez ruhuna taşınmak üzere geliyor.

10-) "Ey iman edenler! Allah'ın üzerinizdeki bunca nimetini hatırlayın. Şol zaman ki üzerinize düşman orduları saldırmıştı da biz onlara karşı bir "rüzgâr" ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik. Allah, ne işlerseniz hepsini hakkıyla görendir." (Ahzap, 9)

Buradaki "rîyh" İslam ordusunun moralini düzeltmek ve düşman ordusunun da moralini bozmak için gönüllere tesir eden bir rîyhtir. Görünmez ordular da umumiyetle melekler olarak bilinmektedir. Bu ayetlerde Hendek Muharebesi canlandırılıyor. O harpte Peygamber'imizin büyük mucizeleri görülmüş ve bu mucizeler İslam ordusunun gönlünden korkuyu silip atmıştır. Allahu âlem burada bahsedilen "rîyh" bu mucizelerin gönüllere tesir eden gücü olsa gerektir.

11-) "Allah ve onun Rasül'üne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Sonra zayıflar ve korkuya düşersiniz, rüzgârınız gider. Bir de sabru sebat edin. Çünkü Allah sab-

redenlerle beraberdir.” (Enfal, 46)

Ayeti kerimede “rîyh” kelimesi bir milletin sahip olduğu devlet gücüne isim olarak verilmiştir ki, rûh denilen şeyin en açık delilidir.

Bir devletin başka devletler üzerinde tesir edebilmesi, o devletin birlik ve beraberlik içerisinde, sağlam temellere oturmasına bağlıdır. Fertleri ve aileleri arasında sevgi ve saygı bağları kalmamış, ahlaki unsurları dağılmış olan milletler zayıftırlar. Zayıf milletlerin zayıf devletleri olur. Zayıf devletlerin ise başkalarına tesir edecek rüzgârı yani “rîhi” bulunmaz. Demek ki bir devletin görünmeyen fakat başkalarının gönlüne tesir eden gücüne de “rîyh” ismi veriliyor. Şimdiye kadar gördüğümüz tesir edici kuvvetlere rüzgâr deniyordu. Hâlbuki burada böyle esen bir yel olmadığı halde, sadece bir hâkimiyet ve kuvvet havasına yine “rîyh” kelimesiyle temas ediliyor. Demek ki bir devlet ve milletin sahip olduğu görünmez kuvvete de, rûha da, rüzgâr anlamında “ravh” köküne bağlı “rîyh” denmektedir.

12-) Bakara, 164. Burada Allah’ın ayetlerinden bahsedilirken, rüzgârların idaresine de temasla,

“Gökle yer arasında Hakk’ın emrine boyun eğmiş olan rüzgârları ve bulutları evirip çevirmesinde muhakeme edebilen bir millet için belgeler vardır” deniliyor.

Araf, 57, Furkan, 48, Neml,63, Rum,96 ve 48, Fatır,9, Casiye, 5.

Bu ayeti kerimelerde de rüzgârın nasıl evirilip çevrildiğinden, yağmurdan önce nasıl müjdeci gönderildiğinden, bulutları nasıl götürdüğünden bahsedilmektedir.

Kehf, 45. Kurumuş otları götüren rüzgâr,

Hicr, 22. Bitkilerin üremesini temin eden rüzgâr. Bu ayeti kerimede bitkilerin nasıl aşılandığı anlatılırken, burada kullanılan vasıtanın da yine “rîyh” olduğu bildirilmektedir. Sonra bu bitkilerin nasıl sulandığı da anlatılıyor.

13-) Enbiya, 81, Sebe, 12, Sad, 36. Bu ayeti kerimelerde Hz.Süleyman’ın (AS) emrine verilmiş olan “rîyh” isimli bir vasıtadan bahsediliyor. Bu vasıtaya kimisi bildiğimiz rüzgârdır diyor, kimisi de ismi “rîyh” olan ve sabahtan öğleye kadar bir aylık, öğleden akşama kadar da bir aylık yol giden özel bir vasıtadır diyor. Konunun bizi ilgilendiren tarafı sürat ve hareketinden dolayı bir de latif bir varlık olması hasebiyle bu vasıtaya da “rîyh” ismi verildiğidir. Hz. Süleyman’ın devletinin hâkimiyetinde bu vasıtanın büyük rolü olmuştur. Çağımızda bile “hava gücü” fazla olan devletlerin sözü birinci sıralarda yer alır.

Muhterem arkadaşlar.

Buraya kadar üzerinde durduğumuz hususu anlamış bulunuyoruz. Ruh kelimesinin de bağlı bulunduğu “raveha” kökünden çoğaltılan kelimelerin genellikle hangi konularda kullanıldığını tespit ettik. Bundan sonra konumuz olan ruh meselesine geçiyoruz.

Kur’an-ı Kerim’de doğrudan ruh kelimesiyle zikredilenler:

14-) Ruhül Kuds: "...Meryem'in oğlu İsa'ya da beyyineler (gayet açık belgeler, burhanlar, mucizeler) verdik. Ve onu "Ruhül Kuds" ile destekledik..." (Bakara, 87) Aynı mana bu surenin 253. ayetinde de vardır.

"...Ey Meryem oğlu İsa! Hem senin üzerindeki hem de annenin üzerindeki bunca nimetimi hatırla... Hani ben seni "Ruhül Kuds" ile de desteklemiştim." (Maide,110)

"De ki; onu (Kur'an'ı) iman edenlere tam bir sebat vermek, Müslümanlara bir hidayet ve bir müjde olmak için Rabb'ından, hak olarak "Ruhül Kuds" indirmiştir." (Nahl, 102)

"Onu (Kur'an'ı) Ruhül Emin, senin kalbine, manası açık bir şekilde Arapça bir dil ile indirmiştir; inzar edicilerden olasın diye." (Şuara, 193,194,195)

"Ona (Meryem'e) kendi ruhumuzu gönderdik. Ve kıvamında bir beşer şeklinde temessül etti." (Meryem, 17)

Acaba bu ayeti kerimelerdeki "Ruhül Kuds"ten maksat nedir?

Bu konuda "Kur'an Dili Tefsiri" sayfa 411'den devam eden sayfalarda geniş bilgi verilmiştir.

Biz burada özetini vermeye çalışacağız.

a-) Ruhül Kuds: Fevkalade temiz, taharet ve bereket ruhu yahut mukaddes ruh demektir.

b-) İbni Abbas'tan bir rivayete göre "Ruhül Kuds" Allah'ın ismi azamıdır. Hz. İsa bununla ölüleri diriltmiştir.

c-) Ruhül Kuds, İncil'dir. Nitekim Kur'an-ı Kerim' de Şûra, 52. ayetinde de Kur'an-ı Kerim'e ruh denilmiştir.

d-) Esas olan bir kavle göre de Ruhül Kuds" Hz. Cebrail'dir. Gerçi Hz. Cebrail diğer peygamberlere de geldi, onlara da destek oldu fakat Hz. İsa ile Hz. Cebrail arasında diğer peygamberlerden ayrı bazı hususiyetler vardır.

a-) Hz. Meryem'e oğlu olacağını söylemiştir.

b-) Hz. İsa Cebrail'in, genç bir beşer şeklinde görünmesiyle anasına geçmiştir.

c-) Hz. İsa küçük yaştan beri Cebrail tarafından yetiştirilmiştir. O nereye gittiyse Cebrail (a.s.) da onu korumak üzere takip etmiştir.

d-) Hz. İsa'yı o terbiye etmiştir.

e-) Meryem suresindeki "Rûhanâ" kelimesi bizim ruhumuz demektir ve Hz. Cebrail'dir.

f-) Kur'an-ı Kerim'i indirene de "Ruhül Kuds" deniyor ki, bunun Cebrail (AS) olduğu kesindir.

Bütün bunlardan sonra anlaşılmıştır ki; bu ayeti kerimelerde geçen "Ruhül Kuds"

Cebrail' dır (AS). Cebrail (AS) aynı zamanda "Ruhul Emin" ismiyle ve "bizim ruhumuz" anlamında "Ruhana" ifadesi ile de zikredilmektedir.

15-) Ruh: "İsteyen biri inecek azabı istedi... O kâfirlere mahsustur ki; onu hiç-bir önleyecek yoktur... O azap, derecelerin sahibi Allah'tandır... Melekler de ruhta oraya bir günde çıkar ve yükselir ki, mesafesi dünya seneleriyle 50 bin yıldır..." (Mearic, 1-4)

"O gün ruh ve melekler saf halinde duracaklardır..."(Nebe, 38)

"Kadir gecesi bin aydan hayırlıdır... Onda melekler ve ruh Rablerinin izniyle, her bir iş için iner de iner..."(Kadir, 3-4)

"İnsana nimet verdiğimiz zaman Allah'ı anmaktan yüz çevirip yan çizer. Ona bir şer dokununca da ümitsizliğe düşer. De ki; her biri kendi asli yaratılışına göre hareket eder. O halde kimin daha doğru bir yolda olduğunu Rabb'in daha iyi bilir. Sana ruhtan sorarlar. De ki; ruh Rabb'imin emrindedir. Zaten size ilimden az bir şey verilmiştir. "(İsra, 83-85)

İleride izahı gelecek olan bu Ruh'un ne olduğu üzerinde ehli tefsir çeşitli görüş-ler ileri sürüyorlar. Kimisi bu ayetlerde bahsedilen bu ruhun "Cebrail" olduğunu, kimisi meleklerden ayrı büyük bir varlık olduğunu, kimisi de insani ruh olduğunu söylemiştir.

16-) Hz. İsa (AS): "Ey ehli kitap! Dininiz hususunda haddi aşmayın. Allah'a karşı, hak olandan gayrısını söylemeyin. Meryem oğlu Mesih İsa, yalnız Allah'ın pey-gamberi ve kelimesidir ki onu Meryem'e bırakmıştır. O, Allah tarafından gelen bir ruhtur. Artık, Allah'a peygamberlerine inanın da, Allah üçtür demeyin..."(Nisa, 171).

"Irzını bir kale gibi koruyan o kızı da yad et ki; biz ona ruhumuzdan üflemiş, ken-disini de oğlunu da âlemlere ibret kılmıştır."(Enbiya, 91)

"Namusunu muhkem bir kale gibi muhafaza eden İmran kızı Meryem'i de (Allah bir misal olarak irad buyurdu). Biz bundan dolayı ona ruhumuzdan üfürdük. O, Rabb'ının kelimelerini ve kitaplarını tasdik etti. İtaat edenlerdendi..."(Tahrim, 12).

Bu ayeti kerimelerde de Hz. İsa'ya doğrudan doğruya "rûh" denildiğini görmüş bulunuyoruz. Ancak, Hz. İsa'nın "rûhullah" isminin nereden geldiğini ve ona ne için böyle denildiğini en geniş şekilde ele almak için bunu başlı başına bir konu olarak seçmek gerekiyor. Ancak, şuna işaret etmek gerekiyor ki, birkaç yerde Allah "rûhanâ" kelimesini kullanıyor. Buna istinaden "rûhullah" denmiş olabilir.

17-) Kur'an-ı Kerim

"Kullarından dilediğine emrinden "ruh" ile melekleri indiriyor ki; şu hakikati bil-dirin:"Benden başka ilah yoktur, hemen bana sığının." (Nahl, 2).

"Dereceleri yükselten Arş'ın sahibi, o kavuşma günü ile korkutmak için kendi em-rinden olan "ruhu" kullarından kimi dilerse ona ilkah eder."(Mü'min, 15).

"İşte biz, sana da böylece emrimizden bir "ruh" yani Kur'an vahyettik. Hâlbuki bundan evvel kitap nedir, iman nedir sen bilmezdin. Fakat biz onu nur yaptık. Bununla kullarımızdan kimi dilersek ona hidayet ederiz. Şüphesiz ki sen herhalde doğru bir yolun rehberliğini yapıyorsun."(Şura, 52).

"Allah ve ahirete imanda sebat eden hiçbir milletin, Allah'a ve Rasulü'ne muhalefet eden kimselerle dolaşacaklarını görmezsin. İsterse muhalifler onların babaları, oğulları, biraderleri ve soy sopları olsunlar. O mü'minler öyle kimselerdir ki Allah onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendinden bir "ruh" ile teyit edip desteklemiştir. Bunları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Orada ebediyen kalacaktır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. İşte onlar Allah fırkasıdırlar. Gözünüzü açın, Allah fırkası umduklarına erenlerin ta kendileridirler..." (Mücadele, 22)

Bu ayeti kerimelerde geçen "rûh" kelimesi de Kur'an-ı Kerim'e yani ilahi vahye isim olarak verilmiş ve "rûh" ile ifade edilmiştir.

18-) Hz. Âdem ve Zürriyeti

"...ki O; yarattığı her şeyi güzel yapan, insanı yaratmaya çamurdan başlayandır... Sonra O, onun neslini mehîn bir sudan meydana gelen tohumdan yapmıştır. Sonra onu düzeltip tamamladı. Ruhundan da ona üfürdü."(Secde, 7-9).

"Hatırla o vakti ki; Rabb'in meleklere "Ben" demişti, "Kuru bir çamurdan, kıvamına gelmiş bir balçıktan beşer yaratacağım... O halde ben onun yaratılışını bitirdiğim, ona ruhumdan nefh ettiğim zaman siz derhal onun için secdeye kapanın."(-Hicr, 28-29).

"Onu yaratılışını tamamlayıp "rûhumdan" da üfürdüğüm zaman, kendisi için derhal secdeye kapanın."(Sad, 72.)

Bu ayeti kerimelerde hem Hz. Âdem'in hem de onun zürriyetinin yaratılışını öğrendikten sonra onlara bir de ruh verildiğini görmüş bulunuyoruz. Kur'an-ı Kerim'de ruh ile açıktan ilgili ayeti kerimeler işte bunlardır. Şimdi bu ruhun ne olduğu üzerinde araştırmamıza devam edelim.

Ruhül Kudüs ve Ruhül Emin (Hz. Cebrail).

Meleklerden ve Cebrail'den apayrı bir varlık olan büyük bir ruh...

Meryem oğlu İsa bir ruhtur.

Vahy-i İlahi olan Kur'an-ı Kerim bir ruhtur.

Hz. Âdem ve zürriyetine verilen ve nefhedilen ruh, bir ruhtur. Buna "rûhu insânî" dahi denilmektedir.

Burada Cebrail (AS) ile ruh isimli büyük varlık, diğer melekler gibi belli zaman ve devrede gelip giden, inip çıkan birer varlıktırlar. Bunlardan Cebrail (AS) Allah ile peygamberler arasında gidip gelen bir elçi melektir.

Bütün peygamberlere vahyin getirilmesinde,

Hz. Meryem'e Hz. İsa'nın verilmesinde,

Hz. İsa'nın yetiştirilmesinde ve takviyesinde,

İnsanlarla ilgili başka birtakım işlerde, Allah'ın emirlerinin yerine getirilmesinde birinci sınıf bir görevli melektir.

Yukarıda sıralamış bulunduğumuz maddelerden bizi en çok ilgilendiren şunlardır:

Ruh denilen Meryem oğlu İsa...

Ruh denilen vahiy...

Âdem'e ve nesline nefhedilen ruh...

Üzerinde duracağımız bu üç ruh hakkında biraz daha aydınlatıcı izaha ihtiyaç vardır. Bunun için de yine Kur'an-ı Kerim'e bakalım.

Hz. İsa, Kur'an ve insanî ruh üzerinde Kur'an-ı Kerim bize bazı kelimeler gösteriyor. Mesela bunlardan bazıları: Emr, Kelime, Vahiy, Nefh kelimeleridir.

Önce "emr" kelimesini ele alalım.

- De ki; ruh Rabb'imin emrindendir.

- Meryem oğlu İsa Allah'ın kelimesi ve Rasulü'dür. Meryem'e ilkah ettiği emrinden bir ruhtur.

- Ona (Meryem'e) ruhumuzdan yani emrimizden nefhettik.

- Kullarından dilediğine emrinden bir ruh ile melekler indirilir.

- Kullarından dilediğine emrinden ruhu ilka eder.

- İşte böyle, emrimizden sana bir ruh vahyettik.

- Ona (Âdem'e) emrimden bir ruh nefhettim.

Bizim maksadımız olan "ruh" nerede varsa orada bir de "emir"den bahsediliyor. Şu halde "emr" nedir?

EMR NEDİR?

1-) "Gökleri ve yeri yaratan O' dur. O, bir şeyin olmasına hükmetti mi, ona ancak "ol" der, o şey de oluverir. (Bakara, 117)

2-) "Şüphesiz ki sizin Rabb'iniz gökleri ve yeri altı günde (vakıtta) yaratan, sonra Emri Arş üzerinde hükümran olan işi yerli yerinde tedbir ve idare edegelendir..." (Yunus, 3)

"Habibim de ki: "Size gökten ve yerden rızık veren kim? O, kulaklara ve gözlere (onların yaratılış vazifelerine) malik ve hâkim olan kim? Ölüden diriyi kim çıkarı-

yor? Emri kim tedbir ve idare ediyor? (Yunus, 31)

3-) "Göklerin ve yerin gaybı (sırrı) Allah'ındır. Her emr ona döndürülür." (Hud,123)

4-) "Allah O' dur ki; gökleri, görmekte olduğunuz şekilde direksiz yükseltmiştir. Sonra emri Arş üzerinde hükümran olmuştur." (Ra'd, 2)

5-) "Gökten yere kadar her emri O tedbir eder. Sonra O (emr) sizin sayageldiğiniz bin sene miktarında olanı bir günde aşar, yine ona yükselir." (Secde, 5)

6-) "Onun emri, bir şeyi dilediği zaman, ona ancak "Ol" demesinden ibarettir. O da oluverir." (Yasin, 82)

7-) "Ve bizim emrimiz birdir, bir göz kırpması gibi süratlidir." (Kamer, 50)

8-) "Göklerin ve yerin gaybını (sırrını) bilmek Allah'a mahsustur. Saat (kıyamet) emri de ancak bir göz kırpmak kadar yahut daha yakın bir andadır. Çünkü Allah her şeye kadirdir."(Nahl, 77)

9-) "..... Bu suretle onları 7 gök olmak üzere 2 günde (vakitte) vücuda getirdi. Her gökte ona ait emri vahyetti."(Fussilet, 12)

10-) "Şüphesizki Rabb'iniz, gökleri ve yeri 6 günde (vakitte) yaratan, sonra emri Arş üzerinde hükümran olan Allah'tır. Âdeta yakalamak için durmadan gündüzü kovalayan geceyi gündüze bürüyüp örten O' dur. Güneş, ay ve yıldızlar, hepsi onun emrine boyun eğmişlerdir. Haberin olsun ki; "halk"ta onundur, "emr" de... Âlemlerin Rabb'i olan Allah'ın şanı, bak ne yücedir." (A' raf, 54)

11-) "Göğün ve yerin, onun emri ile durması da onun ayetlerindendir. Sonra sizi bir davetle çağırdığı zaman hemen yerden çıkacaksınız." (Rum, 25)

Yukarıda zikri geçen ayetlerde "emr" kelimesinin nerelerde kullanıldığını görmüş bulunuyoruz. Fakat bu kelime Kur'an-ı Kerim'de en çok kullanılan kelimelerden birisidir. Konuyu dağıtmamak için diğerlerini almadım.

Emr, bir işin olmasını veya olamamasını dilemek, yapılmasını veya yapılmamasını istemektir. Emrin çoğulu bazen "ümûr" bazen de "evâmir" şeklinde olur. Bir işin yahut "şeyin" olmasını veya olmamasını istemek ise ya "amirane" ya da "âcizane" olur. Bir işin olmasını veya olmamasını "amirane" isteyebilmek, isteyenin bir mevkide olmasına bir üstünlük taşımasına yahut hâkimiyet sahibi olmasına ve farklı bir durum arz etmesine bağlı olduğu gibi, bir işin olmasını veya olmamasını "âcizane" isteyebilmek içinse isteyenin alt seviyede bulunmasına muhtaçlardan olmasına mahkûmiyet sıfatını taşımasına bağlıdır. Bu ise "ricayı, niyazı ve yalvarmayı" gerektirir. Demekki gerçek anlamda emr, daima üstün olanın, muktedir olanın, farklı bir yapıda ve hâkim durumda olanındır.

Bu hususta Kur'an-ı Kerim bize ışık tutuyor ve emr edenin kimler olduğunu bildiriyor: a) Allah b) İnsan c) Şeytan

Emr, yerine gelmesi veya getirilmesi yani olması veya olmaması istenen "iş" olduğuna göre, "ümûr" veya "evâmir" de yapılması veya yapılmaması istenilen işlerdir.

Ancak emir, emri verenin ve bu emri alanın durumuna göre bazı şekillerle gerçekleşiyor. Yukarıdaki ayeti kerimelerde görüldüğü gibi ve şimdi vereceğimiz misallerde görüleceği gibi, kim tarafından ve hangi şekilde olursa olsun "emr"'de mutlaka bir "tesir, etki" görülmektedir.

Şu halde "emr", başkaları üzerinde tesirini gösteren söz, hareket ve fiildir. Bunu biraz daha ileriye götürürsek, başkaları üzerinde tesir yapanın bir "zat" ve o zata ait bir istek olduğu meydana çıkar ki; işte emr aslında, o zatın kendisini başkalarına kabul ettirmek için yaptığı tesirdir. Bulunduğu mevki icabı başkalarına bazı şeylerin olmasında veya olmamasında tesir etmesidir. Eğer böyle bir "zat" olmazsa "emr" de olmaz. Şu halde emr müstakil bir varlığa sahip değildir. O, bir "oluş"tur ki olması için bir zata muhtaçtır. Fakat aynı zamanda "emr" denilen "oluş" veya "tesir"in görülebilmesi, olabilmesi, o emri kendisinde gösterebilecek başka varlıkların da bulunmasını gerektirir. Öyleyse hem emri verene hem de onu alana ihtiyaç vardır.

Emri verenle alan arasında meydana gelen ilgiye de bu takdirde biz "tesir" veya "oluş" diyoruz. "Emr", bir oluş ve bir netice olarak hem emri verene hem de emri alana bağlı ve ikisi arasındaki ilgiyi gösterir.

Meselemizi "amiri hakiki" olan Allah açısından ele almazdan evvel şeytanın ve insanın emr edici durumlarını gözden geçirelim. Çünkü bunlar "amiri izafi" durumundadırlar.

Âmiri İzâfi

ŞEYTAN

Şeytan adıyla bize tanıtılan bu mahlûk, yeryüzünde insan cinsi yaratılmadan çok önceleri yaratılmış olan ve isimlerine "cann" kavmi denilen görünmezler sınıfına mensup, çok bilgili ve ismi de "iblis" olan birisidir.

1-) "Hani biz meleklere: "Âdem için secde edin" demiştik de İblis'ten başkası hemen secde etmişlerdi. O ise, cin'den olduğu için, Rabb'ının emrinden dışarı çıkmıştı. Şimdi siz beni bırakıp da onu ve onun avenesini –sizin düşmanınız olduğu halde- dostlar mı edinirsiniz? Zalimler için ne kötü trampadır bu..." (Kehf,50)

Şeytanın ne olduğu ve âdemoğluna nasıl düşman olduğu Kur'an-ı Kerim'de uzun uzun anlatılır. Fakat biz şeytanın emretme durumuyla ilgili ayetleri buraya alacağız. Çünkü şeytan, meleklere ve diğer varlıklara değil ancak insanlara ve kendi avenesine emrediyor.

2-) "Onlar Allah'ı bırakırlar da sadece dişi saydıkları putlara taparlar. Böylece o çok inatçı olan şeytandan başkasına tapmış olmazlar. Allah onu rahmetinden kovdu. O da şöyle dedi: "Celalin hakkı için, kullarından bir nasip edineceğim, onları mutlaka saptıracağım, onları mutlaka olmayacak kuruntulara boğacağım. Onlara kesin olarak "emredeceğim"de davarların kulaklarını putlara kurban etmek için yaracaklar, onlara mutlaka "emredeceğim."-Çocukların başlarında putlar namına bir miktar saç bırakmak, cildi çeşitli renklerle boyamak, bazı mahlûkları tanrı edinmek vs. gibi.- Allah'ın yarattığı şeylerin aslını değiştirip bozacaklar. Bu duruma

göre; Kim Allah'ı bırakarak şeytanı dost edinirse, şüphesiz açıktan açığa büyük bir ziyana düşmüştür o... "Şeytan onlara va'd eder, onları olmayacak kuruntulara düşürür. Şeytan'ın onlara va'd ettiği şeyler ise aldatmadan başka bir şey değildir... İşte onlar böyledir. Onların yurtları Cehennem'dir. Oradan kaçacak bir yer de bulamayacaklardır onlar." (Nisa, 117-121)

3-) "Şeytan sizi fakir olacaksınız diye korkutur. Size cimriliği emreder." (Bakara, 268)

4-) "Ey iman edenler. Şeytan'ın adımları ardınca –gösterdiği süslü püslü yollara- gitmeyin. Kim şeytana uyup izinden giderse şüphesiz ki o, kötülüğü ve gayrı meşru şeyi emreder." (Nur, 21)

5-) "Cennetlikler Cennet'e, Cehennemlikler de Cehennem'e ayrılıp işler bitince, o vakit Şeytan der ki: "Şüphesiz Allah size doğruyu va'd etmişti. Ben de size va'd etmiştim ama yalancı çıktım. Zaten benim sizin üzerinizde bir nüfuzum yoktu ki... Sadece ben sizi çağırdım, sizde bana hemen geliverdiniz. Şimdi kusuru bana yüklemeye kalkışmayın. Kendinizi kınayın. Artık ne ben sizi kurtarabilirim ne de siz beni... Esasen beni, evvelce Allah'a ortak koştuğunuza inanmamıştım ki zaten... Zalimlerin, evet onların hakkı elbette pek acıklı bir azaptır." (İbrahim, 22)

Şeytan'ın emretmesi meselesi üzerinde daha pek çok ayeti kerime var. Fakat meselemizin anlaşılması için bu kadarını kâfi görüyorum.

Hakikat şudur ki; Şeytan, insana düşman bir varlıktır. Onu daima yanlış yollara sevk etmek için insana birtakım "emirler" verir.

Acaba Şeytan'ın insana verdiği bu emirler nasıl veriliyor? Şeytan bunu nasıl yapıyor?

Kur'an-ı Kerim buna "vesvese" ve "vahiy" demektedir. Vahyin ne demek olduğu ileride gelecek. Fakat burada şu kadarını söyleyelim ki, "vahiy" ve "vesvese" kelimeleri, çok gizli bir maksada bağlı ve gayet seri bir şekilde, bir sözü, bir düşünceyi, bir isteği insanda uyandırmak üzere yapılan tesirdir. Tesir, şeytanın insana, gayet hızlı olarak çeşitli yollarla gayet gizli ve hızlı olarak emr veriyor olması ve o düşüncelerin hareket haline geliyor olmasıdır.

İşte şeytan tarafından insana yapılan bu türlü tesirler Şeytan'ın "emri" anlamını taşımaktadır. Bu ise, insan için daima tehlikeli olmuştur.[106]

Araf, 201, 202: "Takvaya erenler var ya, onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda (Allah'ın emir ve yasaklarını) hatırlayıp, hemen O'na dönerler ve gerçeği görürler." "Şeytanların dostlarına gelince, şeytanlar onları azgınlığa sürüklerler. Sonra da yakalarını bırakmazlar."

Bu ayeti kerimede geçen "Taif, tayf" kelimesi uzaktan kumandayla verilen vesvese

106 Bu konferans 1968 yıllarında verilmişti. O zaman Türkiye'de televizyonun ismi bile yoktu. Şimdi uzaktan kumandalı televizyonlar çıktı. Adam kumandayı eline alıyor, uzaktan hangi dalgayı isterse değiştiriyor. İşte Şeytan insana aynı metotla vesvese veriyor. Bunu A'raf suresi ayet 201 gayet açık şekilde anlatmaktadır.

ve emir demektir.

Evet, "amiri hakiki" olan Allah açısından meselemizi ele almadan önce Şeytan'ın ve insanın emredici durumlarını görelim demiştik. Buraya kadar şeytanın durumunu gördük.

Âmiri İzâfi

İNSAN

İnsan, yeryüzünde yaşayan canlı varlıklar içerisinde, kendi varlık şuuruna sahip olan tek varlıktır. İnsan öleceğini bile bile yaşamaya çalışan bir varlıktır. İnsan, düşünen ve düşüncelerini ifade eden bir varlıktır. İnsanın dışındaki varlıklar bir şey ifade etmek isterlerse bunu ancak vücut diliyle yani hareket ve davranışlarıyla bilfiil ifade ederler.

Hâlbuki insan, yapmak istediği bir şeyi düşünür, sonra onu planlar, sonra o plan üzerinde konuşmalar yapar, en sonunda da bizzat ve bilfiil yerine getirme işi başlar.

Demekki insan, öyle bir çerçeve içerisindedir ki; anlamak ve anlatmak istediği bir şeyi, yapmak ve yaptırmak istediği bir şeyi ancak bu çerçeve içerisinde ifadelendirebilir.

İnsanda muhakeme kudreti bulunmasaydı taştan, ağaçtan ve öteki hayvanlardan farkı olmazdı. İnsanda düşünme, bilme, hayal etme ve hissetme gibi öznel nitelikler bulunmasaydı ne harfler icat edilirdi ne de sesler... Böylece de insan, sesleri ve kelimeleri kullanmaktan mahrum, istediği bir şeyi bizzat ve bilfiil hareket ederek elde edecek şekilde mahlûk olurdu.

Acaba insanlar konuşan bir varlık olmasalardı ne olurdu?

Yine insanlık çerçevesi içerisinde kalmak şartıyla insanlar hiçbir meselelerini doğru dürüst yerine getiremezlerdi. O halde burada şöyle bir hakikat karşımıza çıkıyor:

İnsanlar her şeyi, içinde bulundukları insani çerçeve içerisinde anlayabilecek yapıya sahiptirler.

Bize hitap eden, yani bizi muhatap alan herhangi bir emir veya iş, eğer bizim yapımızın dışında başka bir yapıya sahip birisinden geliyorsa bunu biz ancak kendi anlayabileceğimiz ve ifade edebileceğimiz bir şekle geldikten sonra anlar ve ifadelendiririz.

Mesela; geceleyin evimize geliyoruz. Odamız çok karanlık. Bu karanlığı gidermek için ışığa ihtiyaç var. Şimdi bu ihtiyacı gidermek ve odamızı aydınlatmak için şöyle bir emir verebiliriz:

- Lambalar yansın ve oda aydınlansın. Yahut ey lambalar yanınız!

Bu emir odanın karanlıkları içerisinde kaybolur gider. Ne lambalar yanar ne de oda aydınlanır.

Fakat böyle bir emir yerine elektriğin düğmesini çevirirsek hemen lamba yanacak

ve odayı da aydınlatacaktır. Şu halde biz kendi insanî çerçevemizin dışında başka yapıya sahip varlıklara emir verirken veya onlardan emir alırken bazı şartların gerçekleşmesine muhtacız[107]

Kendi dışımızdakilere emrederken bu emir, onların yapısına uygun anlayabilecekleri bir emir olmalıdır. Onlardan bize gelen emirler de bizim yapımıza uygun ve anlayabileceğimiz şekilde olmalıdır.

Bizim anlayışlarımız, düşüncelerimiz, düşünüşlerimizi anlatmakta kullandığımız vasıtalarımız vs. hepsi insani yapımızın ve bu yapının çerçevelediği hududun içerisindedir.

Şimdi burada bir telsiz konuşmasının nasıl cereyan ettiğini hatırlayınız. Çok uzaklarda bulunan muhatabımızla konuşmak isteyince, önce sesimizi boşlukta bir titreşim haline getiririz. Sonra bu elektrikli titreşim, muhatabımızın elindeki alete temas eder. O alet de bu titreşimi ses haline getirir. Onun tarafından bize gelen titreşimi de biz ancak ses haline gelince anlarız.

Ses haline gelmeyen bir titreşimi biz anlayamıyoruz. Çünkü yapımızın dışında kalıyor.

Yani biz insanız, hudutluyuz. Bütün nitelik ve vasıtalarımızla bu hudut ve çerçeve içerisinde bulunuyoruz.

Yukarılarda da beyan edildiği üzere her emirde bir tesir, bir oluş ve olduruş vardır. Bir şeyin oluşması için verilen emrin olması zaruridir. Demek ki emir, her varlığın kendi yapısına uygun olacaktır.

Şu halde insan emir verdiği zaman ve emir aldığı zaman bu yapı meselesini göz önünde bulunduracaktır.

İnsan, kendi dışındaki varlıklara emir verebilir. Bu emir ya kelimeler ve seslerle olur ya da bilfiil tesir ile olur.

Şimdi insanın sesler, kelimeler ve cümlelerle verdiği emirleri tespit edelim.

1-) "Onların fısıldaşmalarının birçoğunda hayır yoktur. Meğerki bir sadaka vermeyi veya bir iyilik yapmayı ya da insanların arasını düzeltmeyi emredenlerinki ola... Kim Allah'ın rızasını arayarak böyle bir emir verirse biz ona çok büyük bir mükâfat vereceğiz." (Nisa, 114)

2-) "Siz insanlara iyiliği emredersiniz de kendinizi unutur musunuz? Hâlbuki kitap okuyorsunuz. Hala aklınızı başınıza almayacak mısınız?" (Bakara,44)

3-) Sizden öyle bir topluluk bulunsun ki onlar herkesi hayra çağırsınlar, iyiliği emretsinler, kötülükten vazgeçirmeye çalışsınlar. İşte onlar muradına erenlerin ta kendileridir." (Al-i İmran, 104)

---

107 Bugün teknolojinin çok ilerlediğini görüyoruz. İnsanın geldiğini gören gözler yapılmış. O gözler eliyle lambalar düğmesiz de yanıyor. Otomatik olarak bu iş oluyor. Bazı kapılar hemen açılıyor. Musluktan su akıveriyor.

4-)"Ehline ve ümmetine namazı emret. Kendin de sebat ile devam eyle." (Taha, 132)

İnsanın yine insana emir vermesi konusunda Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayeti kerime vardır. Konuyu uzatmamak için birkaç misalle yetindim.

Dikkat edilecek olursa, insan tarafından yine insanlara verilen her emirde bir oluş ve bir tesir görülmektedir. Bir "şeyin" yapılması veya yapılmaması üzerinde bir emir verilince, o emri alanlarda bir hareket ve bir davranış başlar. İşte bu "hareket" ve bu "oluş" bize bir neticeyi gösterir. Bu "neticenin" ilk sebebi ise verilen herhangi bir "emr" dir. Ama bu "emir" insanın insanî yapısına uygun olarak verilen ve harfler, kelimeler halinde doğan bir emirdir ki bunda, apaçık bir tesir görülmektedir.

İnsanın insana verdiği bu tür emirler böyle bir neticeyi doğuruyor. Fakat acaba insanın, insanın dışındaki diğer varlıklara vereceği böyle bir emir nasıl bir netice doğuruyor?

Mesela insan toprağa:"Ey toprak, bize buğday bitir!" dese toprak bu emri alır mı? Böyle bir emir toprağa tesir eder mi? Elbette etmez. Ancak toprağı sürersiniz, nadas edersiniz, gübrelersiniz ve tohum atarsınız. Bütün bunlardan sonra toprağın cevabını beklersiniz.

Şu halde insan toprağa, toprağın anlayacağı bir emir vermesi gerekir ki toprakta bir "netice" doğsun.

Evet, hiçbir zaman kendi cinsimizden olmayanlara, kendi cinsimize verdiğimiz emirden bir emir veremeyiz. Her varlığın kendi yapısına uygun emir verilmelidir ki netice alınsın.

Yukarıda gördüğümüz üzere Şeytan, insana emir verirken insanın ruh, kalp ve gönül yapısına uygun düşen bir şekilde emir veriyor. Ama Şeytan bize verdiği emri bizim yapımıza uygun olan şekilde vermek zorundadır. Tıpkı kendi cinsinin yapısına uygun şekilde emir verdiği gibi.

Mesela taşa kırılması için:"Ey taş, kırıl!" demeyiz de, balyozu kaldırır vururuz ki, kırılması için taşa verdiğimiz bir emirdir. Fakat buna fiili emir diyebiliriz.

Şimdi de meselemizi "amiri hakiki" olan Allah açısından ele alalım.

Âmiri Hakîki

ALLAH

Yukarıda görmüş bulunuyoruz ki, Allah, Hz. İsa'ya: "Emrimizden bir ruh" demişti. Kur'an-ı Kerim'e de "Emrimizden bir ruh", Hz. Âdem'e de "Emrimizden bir ruh nefhettik" buyurmuştu. Ve yine Cenabı Hakk, diğer varlıklara da "ol" emrini verdiğini beyan ediyordu.

Bu durum karşısında biz de, Allah'ın emrinin ne olduğunu anlamadan ruhun ne olduğunu anlayamayacağımızı söylemiş ve onun için önce emir nedir bunu bilmemiz

lazımdır, demiştik.

Emir, bir "şeyin" olması veya olmaması, yerine getirilmesi için verilen komuttur. Bu ise emri verecek birisinin bulunmasını gerektirir. Böylece insanın ve şeytanın emir verme durumlarını ve sahalarını görmüş bulunuyoruz. Şimdi de Allah'ın emir vermesini ve bunun sahasını tespit etmeye çalışacağız.

Fakat şunu peşinen söyleyelim ki Allah'ın emir vermesi bütün varlıların kendi yapılarına uygun şekilde olacaktır ve insan gibi yahut Şeytan gibi hudutlu değildir. Allah, "masivaullah" denilen kendinin gayrına emir verirken onların hepsinin yapılarına uygun olarak bir emir verir.

1-) "O, göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Bir şeyin olmasını diledi mi, "ol" diye emreder. O "şey" de oluverir. Evlada ihtiyacı yoktur. (Bakara, 117)

2-) "O, olması istenen bir emirdi." "Allah'ın evlat edinmesi ona yakışır bir şey değildir. O, bundan münezzehtir. O, bir "işin" olmasını dileyince "ol" diye emir verir ve o da oluverir.(Meryem, 21,35)

3-) "Allah ve Rasulü bir şeyi emrettiği zaman, müminlerin o emrin dışında hareketleri yasaktır. (Ahzab, 36)

Allah, işte bu ayette ve buna benzer diğer ayetlerde varlıklar âlemine verdiği emri bildiriyor. Fakat varlıklara verilen bu "ol" emri, o varlıkların yapılarına uygun, onların anlayabileceği yani onlarda "oluşmalara" ve "değişmelere" sebep olabilecek bir emirdir. Ama bu olay bize anlatılırken bizim anlayabileceğimiz biçimde anlatılmaktadır. Evet, bir "ol" emri verilmiş lakin bu nasıl olmuştur? Buna biz; "Bir emirdir ki, Allah'cadır, Rabb'cadır" deriz.

Bu âlemin yoktan yaratılması meselesi üzerinde pek çok kafa yorulmuştur. Bazıları "sudûr-doğuş" görüşünü, bazıları "hulul-nüfuz" ediş görüşünü benimsemişlerdir. Bunlardan hiçbirisi isabetli olmamış ve birtakım yanlış inanmalara yol açmıştır.

O halde âlemin yaratılmasında ilk sebep nedir? Yani âlemin aslı nedir?

Diyelim ki; "Allah vardı ve başka hiçbir şey yoktu. Ve Allah âlemi sonra yarattı. Acaba yoktan bir şey yaratılabilir mi?"

Burada iki şey düşünülebilir. Birisi: bize göre olan "yok". Diğeri: Allah'a göre olan "yok". Bize göre olan"yok", bizim tespit hudutlarımızın ötesinde bulunan ve "gayb" kelimesiyle ifadelendirilebilecek bir "var" olabilir. İşte bu "var" olan ve bize göre"yok" ismini alan âleme Allah "ol" emrini verir. Ve başka bir şeklin benzeri olmadan yepyeni bir "şekil" ile oluşmaya başlar.

Allah'a göre olan "yok" ise, "mutlak adem" ismini alır ve gerçekten de "yok" demektir. Fakat, insan olarak biz, "mutlak adem" tasavvuruna geçemeyiz. Çünkü bir âlem düşünüyoruz ki; ona "yok" veya "gayb" ismini veriyoruz.

Her şeyi yapabilen Allah'a göre ise "yok" ile "var" bir anlam taşır mı? Eğer "mutlak adem" varsa, işte burada Allah'ın, bu hakiki anlamda "yok"a vereceği bir "emir" onda bir "oluşma" ve "değişme" meydana getiriyor ki, neticede "var" adını

alan âlem oluyor. Bir de, hariçte olmayan, yani henüz "var" bulunmayan, yani eşya ve varlıklar henüz var olmamış iken -ki mutlak adem diyoruz- bunlar Allah'ın ilminde vardırlar. İşte Allah onlara bir "emri" veriyor ve "ol" diyor. Allah'ın ilminde ve iradesinde mevcut olanlar bu kez "eşya ve varlıklar" haline gelip var oluyorlar. Sudür nazariyesi de işte buna dayanıyor.

Sonra bu "var" ismini alan "âlem" tekrar değişip "yok" ismini alan başka bir "âlem" adını alabilir. Bu değişmeler ise her an var olan Allah'ın "emirleri" gereğince olur.

Burada dikkat edilecek mühim bir nokta karşımıza çıkıyor.

Âlem dediğimiz varlık bir zaman oluyor "yok" ismini alıyor, bir zaman oluyor ki, "var" ismini alıyor. Şu halde âlem kadim olmuyor mu?

Şimdiye kadar müslim olan ve olmayan filozofların ve kelamcıların ihtilafa düştükleri nokta burasıdır.

Allah'ın kadim olduğunu yani, ezeli ve ebedi olduğunu ispat edebilmek için, âlemin hâdis olduğunu yani sonradan olduğunu, dolayısıyla önceden yok olmasının gerektiğini söylüyorlar. Bu bir endişeden ileri gelmektedir. "Eğer âlem hadis değilse "kudemanın taaddüdü" yani, ezeli ve ebedi olanların birkaç tane olması icap eder. Hâlbuki kadim olan Allah'tır ve tektir. Bu mahzuru önlemek için âlemin kadîm olmaması esastır." şeklinde düşünülmektedir.

Bu duruma göre;

Allah adını verdiğimiz "zat", ezeli, ebedi ve kadim olan ve bizim idrak hududumuzun ötesinde bir "vücud-u hakiki"ye sahip olan "zât"dır.

O, değişen iradesiyle değiştirir. O, verdiği bir emirle âlemi, yani eşya ve varlıkları "yok" eder. Yine verdiği bir emirle âlemi "var" eder. Var olmakta yok olmakta onun emriyledir. Fakat O, her an vardır.

Âlem, bize bir şeyler bildiren işaretler, deliller, belgelerdir. O,(âlem) durmadan değişmesine rağmen onu değiştiren ilk sebep Allah ve O'nun verdiği "emir"dir.

Âlem, ister "var" ismini alsın, ister "yok" ismini alsın. Her iki yönüyle de Allah'ın "var" olduğunu ispat etmektedir. O halde: Allah olmasaydı Âlem olmazdı ve Âlem olmasaydı biz Allah'ı bilemezdik. Şu halde bizim, "Âlem" diye ifade ettiğimiz varlıklar bir "emir"den ibarettir. Bu emrin neler içerdiği, emri verenin ilminde ve iradesinde gizlidir. Anlaşılıyor ki, "Âlem" denilen bütün kâinat, bir "emrin" varlıklar haline gelmesinden ibarettir.

Mademki âlem vardır, bir gün değişip yok olabilir. Ama Allah daimdir, bakidir ve âlemin böyle şekilden şekle, biçimden biçime geçmesi de, onun emrinde ve kudretindedir.

Bize düşen burada âlemin durmadan değişmekte olduğunu ve değişeceğini bilmektir. Bu oluşları ve değişmeleri ise yapan başkadır. İşte buna biz Allah Teâla diyoruz. Bir şeyin olmasının "sebebi" bu "ol" emridir. Yarın bir emirle başka bir biçime geçirecektir. "Göklerde ve yerde olan herkes ondan diler. O, her an yeni bir

oluştadır. (Rahman, 29)

Âlemin şimdiki durumu ebedi değildir. Buna dair ayeti kerimeleri de "Âlem Nedir?" isimli konuşmada inceleyeceğiz.

Bizim burada üzerinde durduğumuz konu "emir" konusudur. Demek ki emir, Allah'ın verdiği bir "komut"tur ki, her şeyi yapabilmektedir. İçerisinde kuvvetli bir tesir vardır. Her varlığın kendi yapısına uygun bir emir verilmektedir. Böylece, Allah tarafından insana verilen bir emir, bakalım nasıl verilmektedir.

Peki, fakat Allah bu "ol" emrini ilk olarak neye ve hangi şeye vermiştir?

Çünkü yukarıda deniliyor ki bir emir veren bir de emir alan ve ikisi arasında bir de "emr" bulunması zaruridir.

Burada üç şey düşünülebilir:

a) Emir, "ademe" yani yokluk halindeki duruma verilmiş olabilir.

b) Allah'ın kendi isteğindeki yani, ilahi ilmindeki "var"ların özüne verilmiş olabilir. Buna İslam filozofları, "Âlem-i misal" diyorlar. "Levhi Mahfûz" dahi deniyor.

c) Başka bir düşünüşle ilk emir öyle bir "kelime"dir ki muhatap bizzat o kelimenin kendisidir. Kâinat dediğimiz "oluşlar" bütünü bu kelimeden meydana gelmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de beyan edilen duruma göre, yapılması mümkün ve caiz olan bazı "emrler" ve "işler" vardır. Allah, bunlardan birisinin tahakkukunu murad ederse ona "ol" diye komut verir ve o da olur. Burada ilk emrin verildiği muhatap, Allah'ın tercih etmiş ve olmasını dilemiş olduğu "şey" dir.

Var iken ol, yok idi ins-ü melek

Arş-ü ferş-ü ay-ü gün hem nüh felek

Ol dedi bir kerre var oldu cihan

Olma! Derse mahvolur oldem heman

Süleyman Çelebi'nin rûhu şâd olsun. Bu beytiyle, kâinatın yaratılışını ve Allah'ın "ol!" emrinin nelerin olmasına sebep olduğunu bize çok açık ve net olarak anlatmıştır.

HADİSİ ŞERİFLERDE RUH

Ölmüş kimseler, kabirlerini ziyaret eden ve onlara selam veren kimseleri bilirler mi? Verdikleri selamları duyarlar mı?

Allah Rasulü Peygamber'imiz Hz. Muhammed (AS) etrafında bulunan arkadaşlarına yani sahabelerine kabirleri ziyaret etmelerini tavsiye ediyordu.

Bizzat kendileri de ölmüşlerin bulunduğu mekânlara geldiğinde "Ey mü'mimler

topluluğu, Allah'ın selamı üzerinize olsun! İnşallah bizler de sizlere katılacağız! Allah'ın affı, gufranı, sizin ve bizim üzerimize olsun!" derlerdi.

Sahabeden bazıları sormuşlardı: "Ya Rasulallah! Ölmüş ve toprak olup gitmiş insanlar, sizin bu selamınızı ve kelamınızı duyarlar mı?"

Rasulullah: "Evet, duyarlar" buyurdu. "Hatta onlar, aynen sizin duyduğunuz gibi duyarlar fakat cevap veremezler. Cenazeyi kabre koyup dönen kişilerin ayak seslerini ve konuşmalarını dahi duyarlar" buyurdu.

Ebu Hureyre (RA) rivayet ediyor: "Bedir'deki savaş meydanına Rasulullah (SAS) birkaç kez uğramıştı. O meydanda ölen ve bir çukura atılmış olan müşriklere hitaben: "Ey Hişam'ın oğlu Ebu Cehil, Halef'in oğlu Ümeyye, Rabia'nın oğlu Utbe! Rabb'ınızın size vadettiğini hak olarak bulmadınız mı? Ben bana vadettiğini Hak olarak buldum!" demişti. Bunu işiten Hz. Ömer (RA), "Ya Rasullah (SAS) bir cife olup gitmiş bu adamlar sizin bu sözlerinizi nasıl duyacaklar?" Rasulallah, "Canım kudret elinde olana yemin ederim ki, benim söylediğimi onlar sizden daha iyi işitirler. Lakin cevap vermeye güçleri ve imkânları bulunmaz!" diye cevap vermişlerdir.

Anlaşılmıştır ki İslam inancına göre insan, ruh ve beden bütününden oluşmaktadır. Bu konu hem Kur'an ayetleri ile hem de hadisi şeriflerle sabittir. Bunun başka türlü düşünülmesi İslam inancına aykırıdır.

Yukarıda aldığım hadisi şeriflerin ifade ettiği mana ve daha fazlası çok geniş şekilde İmam İbn Kayyım el-Cevzi'nin er-Rûh isimli kitabında beyan edilmektedir.

Bu ilmin âlimlerine göre: "Şayet ruh olmasaydı veya yok olup gitseydi Hz. Peygamber'in böyle yapması boş bir hareket olurdu. Bu ise öyle bir peygambere yakışmazdı. Tereddüt ve şüpheye düşmeye hiç gerek yoktur.

İnsan ölünce ruh, geldiği yere gittiği gibi, cesed de geldiği yere, yani toprağa gider. Cesed toprakta çürür yok olur, lakin rûh varlığını sürdürür. Artık ruh bedensiz olduğu için cevap veremeyebilir.

Bu konuyu burada bitiriyor, detaylı bilgi almak isteyenlere, araştırmalarına devam etmelerini tavsiye ediyorum.

Muhterem arkadaşlar!

Bütün bu anlattıklarımızın neticesinde şunu söylemek istiyorum:

İnsan ruh ve bedenden oluşan iki varlıktan ibarettir. Bu dünya hayatı, işte bu iki unsurun ihtiyaçlarını karşılamak için çalışma alanıdır. Bunlardan hangisi ihmal edilirse, insan ferd olarak, aile olarak ve toplum olarak "dengesini" yitirir.

İslam, işte bu dengeyi ayakta tutan prensipler topluluğundan ibaret bir dindir. Fakat bugün tüm insansoyu islamî hayata sırt dönmüş, onu düşman ilan etmiş bulunuyor. Bu gidişin sonu felakettir. Allah'tan niyazım odur ki; "Bizi ve neslimizi İslam'dan uzak kılmasın. Âmin!"

Çok sevdiğim ilim adamlarından merhum Nureddin Topçu'nun 1968 yılında ya-

yınlanmış "Kıyamet Aşısı" isimli kitabının baş kısmındaki bölümü buraya alıyor ve konuyu bitiriyorum.

KIYAMET AŞISI

(Nureddin Topçu – 1968)

"Kur'an, Kıyamet'i sık sık anar. Öyle ki, sahabe, Kıyamet'in yarın kopmasından kuşkulanmış ürkmüştür. İşte, İslam'daki Kıyamet telakkisinin öbür dinlerdeki Kıyamet inancından farkı burada beliriyor. Öbür dinlerde Kıyamet, kâinatın sonuna ait bir bilgi ve haber olmaktan öteye geçmezken, İslam'da Kıyamet inancı ve duygusu, hayatın içine girer ve bir nevi "Kıyamet şuuru" halini alır. Bu şuurla donanmış Müslüman, her saat Yaratıcı'nın karşısına çıkacakmışcasına bir hazırlık içindedir. Yani Kıyamet öylesine hayatla iç içedir ki hayatı kabartmalaştırır ve Müslümanın, her anını şuurla izleyen, bir kendi kendinin bekçisi, gözcüsü yapar. Yani, Kıyamet, Müslümanın içinde, onun her davranışını kaydeden ikinci bir tür melek gibi onunla birliktedir, ondan kopmaz ve ayrılmaz. Öbür dinlerde kötümserliğe ve hareketsizliğe veya dünyataparlığa götürüşüne karşılık, İslam'da canlı tutan bir iç motiftir, ölümden önce gelebilecek toptan bir ölüm gibi Müslüman şuurunun metafizik özü, bu dünyada öte dünyanın bir mayasıdır.

Kıyamet, inanışın yarısı olan sabrın çeliğine su verir.

Kur'an, Kıyamet vak'asını "saat" kelimesiyle anlatır. Sonra bu saat kelimesi, vaktin ölçüsü, birimi olmuştur. Sanki her an gelebilecek olan Kıyamet vaktin ta kendisi olmuştur da Müslüman, içinde uzadığı akışı onunla tayin edecektir.

Ceplerimizdeki saat, namazın vaktini gösterdiği gibi sanki önceden bilemediğimiz bir akrep ve yelkovan durumunda "Kıyamet"i de gösterecektir. Örümceklerin şu veya bu mevsimde örecekleri şu kadar ağdan ağaçların verecekleri şu kadar meyveden, suların şu kadar akışından, denizlerin şu kadar kabarışından, güneş, ay ve yıldızların şu kadar doğuş ve batışından, şu kadar şehit ölümünden sonra bir gün, bir saatte, ceplerimizdeki saat, "Kıyamet!" deyip duracaktır. Sanki ceplerimizdeki saat, Kıyamet'in kalbi gibi her an atıp durmaktadır. İşitip duyana ne mutlu!

Kıyamet'in yakınlığı veya uzaklığı, umut veya umutsuzluk verici bir şey değil aslında. Özleri bozulmuş, temelleri kaymış dinler; insanları, kıyamet telakkileriyle bir kanserlinin ruh durumuna düşürüyorlar. Bunun için ya dünyadan tam koparıyor ya dünyaya çılgınca bağlıyorlar. İslam'daysa, Kıyamet ister uzak olsun ister yakın, bir saat sonra olacakmış gibi, öte hesabına hazır olma şuuruna birinci kaynağı ve gözle görülme halidir.

Sapasağlamken kalb sektesinden ölenler vardır. Kıyamet, bir bakıma, kâinatın kalb sektesidir.

Hastalıklar, ölümün sebebi değil, belki belirtileridir. Hastalıklar geldi diye ölüm gelmez, belki ölüm gelecek diye hastalıklar haberci gelir. Sonunda ölüm yoksa

hastalık, hatta yeni bir sıhhate başlangıç sayılabilir. Bu yüzden, Kıyamet'in, bir nevi, burjuva düzeninin çökeceğinin şuurlarda dini sembollerle yansıması, bir kötümserlik sezgisi olduğu iddiası, bu marksist yorum, İslam'a uygulanamaz ve uymaz.

Bir aşktan doğmuş bir varlığın yine bir aşka dönüşü, bir kurban gibi geri çevrilişi demekse Kıyamet, yolculuğun mutlaka ölüm şartlarında olması gerekmez. Hastalıklı hayvan kurban edilmez.

Müslüman, Yaratıcı'ya teslim olmuş kişidir. Her an O'nun Kıyamet'ine de kendini teslim etmeye hazır kişi..

Müslüman, vücudunda bir kıyamet taşıyan, ötenin sarsıntısını duymamış kişilere bir kıyamet aşılayan ve onları en şiddetli bir kıyametle sarsan bir kıyamet adamıdır."

Nureddin Topçu Hoca'm, ruhun şad olsun…

MUHTAÇ EYLEME

Ulu tanrım sana yalvarıyorum,
Senden başkasına muhtaç eyleme.
Gecede, gündüzde yakarıyorum,
Merd ile namerde muhtaç eyleme.

Her insan bir zaman sevilebilir,
Bir başka zamanda sövülebilir,
Haksız yere belki dövülebilir,
Mazlumu zalime muhtaç eyleme
Mal, mülk sahipleri kibirleniyor,
Şan, şöhret sahibi gururlanıyor,
Makam sahipleri ululanıyor,
Yoksulu zengine muhtaç eyleme.

Pek çok fenalaştı bugünkü insan,
Onun yaptığını yapmıyor hayvan,
Niyazımdır sana Allah'ım aman,
Mü'mini kâfire muhtaç eyleme.

Hasan Hüseyin Varol

KIR ÇİÇEKLERİ ŞİİRLER

OKUMA ÖZLEMİ

Çocukluğumu hatırlıyorum ilkokul yoktu köyümde ama okumak, yazmak istiyordum… Allah yardım etti, bir yolunu bulup okumayı öğrendim. Bu konuyu hatıralarımda detaylı anlattım.

Önce Osmanlıcayı sonra yeni Türkçeyi. Osmanlıca yazılmış şiir kitaplarıyla karşılaştım: Kuddûsi Dîvanı, Ahmediye Dîvanı, Muhammediye Dîvanı ve Serencâme kitabı. Sonra Süleyman Çelebi'nin malum ve meşhur Mevlid kitabı… Çok okudum bunları. Tekrar tekrar okudum ve ezberledim.

Sonra yeni Latin harfleriyle yazılmış şiir kitaplarıyla karşılaştım: Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Leyla ile Mecnun, Karacaoğlan ve ismini unuttuğum niceleri…

Bunlar bana şiir sevgisini artırdı. Şiir duygumun gelişmesine sebeb oldu. Şiir söyleme ve yazma hareketim başladı… Henüz on yaşlarındaydım. Vezin bilmezdim. Kafiye bilmezdim… Ama içimden geliyordu, istiyordum…

On üç on dört yaşlarımda köyden Konya'ya göç etmiştik… Hafızlığa çalışıyordum. Dersten çıkınca, Kırmızı Kitabevi diye bilinen kitapçı dükkânına gelirdim. Vitrinde sergilenmiş kitapları seyreder ve içlerinden hoşuma giden birisini alırdım… Bir şeyler alsın, yesin diye bana verilen 15 kuruş harçlığımın üzerinden tasarruf ederdim. Biriktirdiğim parayla arzu ettiğim kitabı alırdım.

Bu esnada Nihat Sami Banarlı'ya ait bir edebiyat kitabını almıştım. O kitaptan şiir konusunda çok şey öğrendim… Hece vezniyle yazmaya başladım.

Fakat benim şiirlerim ta çocukluğumda okuduğum halk tipi şiirlerdi. Çünkü o şiir türü beni çok etkilemişti. Çeşitlendirme yoluna da gitmedim. Doğrusu ona vakit bulamadım. Çünkü ağırlığı nesre vermiştim. Şiiri zaman zaman yazıyordum.

Gençlik dönemimde yazdığım şiirlerin konusu çoğunlukla karşı cinse duyulan aşk, sevgi ve hevesler içeriyordu. Nasılsa o şiirlerimin bulunduğu defteri çaldılar.

Uzun süre şiir yazmadım. Sonra farklı bir ruh ve farklı bir dünya içinde yeniden yazmaya başladım.

Şu anda dahi şiirlerim halk tipi şiirlerdir. Benimkisi, şairlikten ziyade düşünce ve duygularımı şiir havasında ortaya koymaktan ibaret bir iş olsa gerek…

İster nesir şeklinde, ister şiir şeklinde olsun, hepsi insanın kendi ürünü olunca kaldırıp atmak pek kolay olmuyor.

Belki okuyanlar olur da faydalanır diye düşündüm. O nedenle, diğer ürünlerim arasında bunlar da bulunsun, dedim. Belki rahmete, duaya sebep olur, inşallah…

Allah'a hamdolsun… Rasûlü'ne de salât ve selâm.

KIRÇİÇEKLERİ

Baharda canlanır ormanda bağda
Rengârenk açılır kırçiçekleri
Bazen bir ovada bazen bir dağda
Her yana saçılır kırçiçekleri

Kudretle dokunmuş halı serilir
Ateşler yakılır çadır gerilir
Çocuklar büyükler kuşlar sevinir
Neşesi kırların kırçiçekleri

Beyaz mor kırmızı tatlı bir sarı
Dolaşır bunları bal için arı
Lalesi sümbülü gülü ve harı
Şan verir dağlara kırçiçekleri

Saksıya sığmayan eve girmeyen
Bu zevki ne bilsin kırda gezmeyen
Göğsüne takmasın onu sevmeyen
Hür doğar hür yaşar kırçiçekleri

İnsan hayatına örnektir onlar
Baharında doğar yazında solar
Kısacık hayata çabucak doyar
Tez doğar tez ölür kırçiçekleri

Uhrevi bir his var duruşlarında
İbretli haberler sunuşlarında
Yunusla beraber oluşlarında
Konuşur insanla kırçiçekleri

Sararmış yaprağın toprağa döker
Ölüm acı şeydir kökünden söker
Rüzgârın önünde başını büker
Bir sağa bir sola kırçiçekleri

İNSANOĞLU

İnsanoğlu nedir, kimdir yâdında?
Hayat bir çiledir[108] örülür gider
Sonra bir el gelir ölüm adında
Bir ucundan başlar sökülür gider

Semâda sür'atle koşar bulutlar
Hasretle bekleşir ağaçlar, otlar
Son nefeste nice nice umutlar
Gözden damla damla dökülür gider

Arif ol da seyret toplulukları
Sokakta oynayan şu çocukları
Saplanır göğsüne kader okları
Toplum ağacından dökülür gider

İnsan maharetin herdem gösterir
Ömür buzdan bir dağ sessizce erir
Alkışlar tutulur ödül verilir
Sonra kimse kalmaz çekilir gider

Hayaller her zaman hakikat olmaz
Derler ki cennetin gülleri solmaz
Salih kişilerden kötülük olmaz
Hürmetle elleri öpülür gider

GENÇLİĞİM

Bilseydim hayatın çabukluğunu
Dostluk bağlarının kopukluğunu
Boşa verir miydim çocukluğumu
Gençliğim elime geçer mi bilmem

Yaşlı gözlerimle baktım ardından
Umut yok duadan umut yok yardan
Ne kâm aldım yazdan ne de bahardan
Dinçliğim elime geçer mi bilmem

Arzularım beş yüz yıllık uzakta
Ömür bitti bin bir çeşit tuzakta
Yaşıyorum şimdi sanki kızakta
Gençliğim elime geçer mi bilmem

Hayat bir hatıra en son nefeste
Kuşun ömrü geçer her an kafeste
Umutlar farklıdır hemen herkeste
Gençliğim elime geçer mi bilmem

108 İp yumağı

AĞLARIM

Gitti bütün arkadaşlar ve dostlar
Yalnız kaldım şu dünyada ağlarım
Fayda vermez bana ahlar ve oflar
Boşa giden hayatıma ağlarım

Gurbet elde yaşanmıyor bilesin
Nerde insan nerde mekân gidesin
Söylemesi gelmez elden nidesin
Hasret dolu bir gönülle ağlarım

Bilemedim meğer dünya yalanmış
Malım mülküm hepsi burada kalanmış
Ümitlerim arzularım hayalmış
Ben onlara bakar bakar ağlarım

Sözlerimi işitenler anlasın
Kimileri benim gibi ağlasın
Sakın yalan söylediğim sanmasın
Yağmur gibi yaş dökerek ağlarım

Altmış üç yıl bırakmışım arkada
Günah dolu bin bir çeşit markada
Bakıyorum aradaki farka da
Başım eğer hicap duyar ağlarım

KOPAR KIYAMET BİR GÜN

Zerreler ölüm bekler
Küreler ölüm bekler
Varlıklar ölüm bekler
Kopar kıyamet bir gün

Hayat çok uzun sanma
Sakın buna aldanma
Dünyaya hiç dayanma
Kopar kıyamet bir gün

Neler gördüm ben neler
Olgunlaşmış meyveler
Konuşur viraneler
Kopar kıyamet bir gün

Zamansız bir hayata
Kavuşuruz mutlaka
Gözlerin baka baka
Kopar kıyamet bir gün

Âlemi berzah denir
Hemen her an beklenir
Eşya bize seslenir
Kopar kıyamet bir gün

Üzüntüler ölçülmez
Kelepçeler çözülmez
İnsanoğlu hiç gülmez
Kopar kıyamet bir gün

Dünyanın tadı kaçmış
Hırsızlar alıp satmış
Adalet güneş batmış
Kopar kıyamet bir gün

Bizden önce gelenler
Nere gitti gidenler
Herkes gider erenler
Kopar kıyamet bir gün

KALMAMIŞ

Başkadır benim dünyam anlamaz kimse beni
Arifler çekip gitmiş elde irfan kalmamış
Başka şekle bürünmüş ne varsa ulvî denî
Kamiller hep gidince örnek insan kalmamış

Garip kalmış yaşlılar tanımaz olmuş kimse
Ne evlat ne akraba ne de bir başka kimse
Niyazım var Allah'a böyle düşmesin kimse
Toplumda çünkü bugün ikram ihsan kalmamış

Aç bağrını ey toprak sana gelecekler var
Bir an önce dünyadan geçip ölecekler var
Ömrün gündüzü bitmiş gece sönecekler var
Farkında değil kimse idrak izan kalmamış

Hilkatin hikmetini sorsam Yüce Mevla'ya
Ne güzel hayat vermiş çevremdeki eşyaya
Takılıp kalma sakın tecelli-i esmaya
Bu sırrı anlamaya serde imkân kalmamış

Biz ruhunu öldürmüş ben ben diyen insanlar
Âdemoğlu bozulmuş bin bir çeşit hayvan var
Yaşayacaksan eğer sen de ol bir canavar
Derdimiz çok büyümüş dizde derman kalmamış

Kurtlar sürüyü kırsa bende bir şey yok diyor
Başkasının derdinden zevk alıp hoşlanıyor
Kurtlar sofrası dolmuş birbirini boğuyor
Her çeşit kul var ama Abdurrahman kalmamış

SİZİN OLSUN

Elveda dostlar bana
Dünyalar sizin olsun
Yolculuk doğdu bana
Hülyalar sizin olsun

Misk kokulu şu güller
Dalda öten bülbüller
Dağınızda sümbüller
Safalar sizin olsun

Yediğiniz nimetler
İçtiğiniz şerbetler
Bal baklava börekler
Gıdalar sizin olsun

Boşa çekmezem kürek
Sen de gel varsa yürek
Bana hakikat gerek
Rüyalar sizin olsun

Nedir bilirsin zaman
Acep nerdedir mekân
Ebedleşti bende an
Ferdalar sizin olsun

Bir dergâha girmişim
Neyim varsa vermişim
Gerçek aşka ermişim
Hayaller sizin olsun

Gelenler tek tek gelmiş
Gidenler tek tek gitmiş
Gönül vuslata ermiş
Kalanlar sizin olsun

Sevdiklerim hep gitti
Bizde de ömür bitti
Pirim işaret etti
Salalar sizin olsun

ÖNCEDEN HABER VERİLMİŞTİ

Hafız mektebinde tanıştığım ve uzun yıllar da beraber bulunduğum bir arkadaşım vardı: Mustafa Kirdiş…

Ağabeysi Ahmet Kirdiş, üstad Sadettin Kaynak'ın iyi yetişmiş talebelerinden birisiydi. Benim de kendisinden ilahi dersleri aldığım hocamdır.

Mustafa Kirdiş'le Zümersan adıyla bir şirket kurduk. Japon icadı gazyağı sobalarından daha güzel netice veren bir soba imal etmiştik… Sekiz yıl kadar ortaklığımız sürmüştü. Sonra mâna âleminden bana gelen bir talimatla ben şirketi ve atölyeyi ortağıma bırakıp ayrıldım ve asıl işim olan Kur'an muallimliği hizmetine döndüm.

Mustafa (Muzaffer) Kirdiş'in evinde kiracı olarak oturan "MİT" teşkilatına mensup bir zat vardı: Necip… MİT teşkilatı, Amerika ve İsrail istihbarat teşkilatı gibi, "Cin" denilen görünmez varlıklardan haber almak üzere bazı elemanlarını cinlerle irtibata geçirmek için yetiştirirlermiş. İşte bu Necip de onlardan birisiymiş. Tanıştık. Beraber oturmalarda bulunduk. Fakat kendisine bağlı olan ve "Huddam" denilen cin elemanını yanlış bir yerde görevlendirdiği için çarpılmış ve bir tarafı felç olmuş. O haliyle oturmalara gelirdi.

Bir akşam bizim Melikşah Mahallesi'ndeki evde oturuyorduk. 1985'li yıllardı. Sohbet esnasında Necip kardeş "Hoca'm, bana söylenene göre siz yakında Peygamber Efendimizle ilgili bir şiir yazacakmışsınız. O şiir doğunca ve yazılınca bir suret de bana verirseniz sevinirim" dedi.

İşte aşağıdaki şiir böyle tecelli etti. Sonra bir kardeşimiz de bunu rast makamında besteledi. Allah hepsine rahmet eylesin…

HZ. MUHAMMED ALEYHİSSELAM

Levlake buyurdu Hallâk-ı Âlem
Eflakın sırrına erebildin mi?
Halk oldu nurundan hem levh-u kalem
Kalemin sırrını bilebildin mi?

Çün geldi dünyaya Nebiyyi Zîşan
Zerrât-ı cihana rahmeti rahman
Rasuli Ekreme melekler hayran
Rûyi Muhammedi görebildin mi?

Ebül-Beşer Âdem safiyyullahtan
Hazret-i İbrahim Halilullahtan
Tûr dağında Mûsâ kelîmullahtan
Bûy-i Muhammedi alabildin mi?

Zulmeti kaldıran bir nûr-u azam
Âşıklar kalbine arş-ı muazzam
Hasta gönüllere bir şifây-ı tam
Feyzi Muhammedi alabildin mi?

Salât olsun selam olsun âline
Ashâbı ahfadı hem ahbâbine
Müminler annesi tüm ezvâcına
Âl-i Muhammedi sevebildin mi?

MUHTAÇ EYLEME

Yüce tanrım sana yalvarıyorum
Beni başkasına muhtaç eyleme
Gecede gündüzde yakarıyorum
Merd ile namerde muhtaç eyleme

Her insan bir zaman sevilebilir
Bir başka zaman da sövülebilir
Belki haksız yere dövülebilir
Mazlumu zalime muhtaç eyleme

Mal mülk sahipleri kibirleniyor
Şan şöhret sahibi gururlanıyor
Makam sahipleri ululanıyor
Yoksulu zengine muhtaç eyleme

Pek çok fenalaştı bugünkü insan
Onun yaptığını yapmıyor hayvan
Niyazımdır sana Allah'ım aman
Mümini kâfire muhtaç eyleme

DÜNYA

Ne kadar koştumsa ulaşamadım
Altını gümüşü başkası aldı
Bahçede bağlarda dolaşamadım
Üzümü meyvesi dalında kaldı

Atla avrat derler yiğit bahtına
Kişi ermek ister her muradına
İnsanlar dağılmış dünya sathına
Parça parça olmuş elinde kaldı

Dünya dedikleri bu olsa gerek
Bir kaşık çorbayla bir kuru çörek
Toprağı kazmaya bir kazma kürek
Kimse almayınca yerinde kaldı

Kimi iyi insan kimisi zalim
Kimi cahil kalmış kimisi âlim
Kimi dertli dertli kimisi salim
Evladı ahfadı belinde kaldı

Hilkatin sırrını bilen anladı
El açıp Allah'a içten ağladı
Faniyi bırakıp bakiyi aldı
Dünya bu kişinin dilinde kaldı

Fenâ zincirini koparabilen
Ulvî bir âleme ulaşabilen
Makam-ı hüsnâya erişebilen
Er kişidir onlar derinde kaldı

İŞLER BİTMELİ

Yol verin be dağlar geçip gidelim
Soğuk pınarlardan içip gidelim
Olmuş ekinleri biçip gidelim
Ömür tükenmeden işler bitmeli

Bildik bilmediğe selam verelim
Hal hatır soralım dua edelim
Dostu ziyarete gidip gelelim
Ömür tükenmeden işler bitmeli

Arkadaşlarımdan kimse kalmadı
Kalanlar da bana akran olmadı
Çalıştım uğraştım testi dolmadı
Ömür tükenmeden işler bitmeli

Ömür tarlasını sürüp ekelim
Yabancı otları yolup sökelim
Arpayı buğdayı eve dökelim
Ömür tükenmeden işler bitmeli

Nesiller yetişsin Yasinler gelsin
Dostlarımız bilsin düşman da bilsin
Evlâd-ü ahfadım öne dizilsin
Ömür tükenmeden işler bitmeli

DİYAR-I GURBET

Kahpe felek yıktın benim bendimi
Çok aradım bulamadım kendimi
Döne döne nöbet bize geldi mi?
Gurbet elde kaldım beni götürün

Bir ovaymış gezdim gördüm dünyayı
Yedim içtim çok beğendim Konya'yı
Bitti ömrüm çektim artık son yayı
Gurbet elde kaldım beni götürün

Girdabına düştüm evet hayatın
Izdırabı sardı beni mematın
Tadı var mı anlatayım hayatın
Gurbet elde kaldım beni götürün

Gurbetin diyarı zordur bilinmez
Bıraktığı izler kolay silinmez
Gurbete gelinir lakin gidilmez
Gurbet elde kaldım beni götürün

ARAYIŞ

Oku araştır sor şüpheler gitsin
Üstünde duracak çok konu vardır
Ne kadar acele giderse gitsin
Her işin bir başı bir sonu vardır

İnsan anasından özgür doğarmış
Toplum da önüne yollar koyarmış
Onlardan birini seçip uyarmış
Onunçün her kulun bir yolu vardır

İnsanda var olan iz'an gücüdür
Gönülde var olan idrak gücüdür
Edebi koruyan irfan gücüdür
Kalplerin bir darı bir bolu vardır

Bereket ne sağda ne de soldadır
Ne gözde kulakta ne de koldadır
Hakikat daima orta yoldadır
Her oluşun önce bir ol'u vardır

İnceden inceye hesabı yapan
Zerreyi küreyi ayakta tutan
Milimi santimi miskali tartan
İbrenin bir sağı bir solu vardır

HİCRET

Deprem oldu ülkemde yıkıldı evim parkım
Bilesin ki bu deprem içimde bir depremdir
Sokaktaki adamdan kalmamıştı pek farkım
Tufan oldu gönülde kimse bilmez mahremdir

Yemyeşil idealler hemen sarardı soldu
Vallahi bilemedim bir anda neler oldu
Yıkıldı güzel dünyam kalbim kederle doldu
Kim bilir belki bu hal dertlerime merhemdir

Artık duramam gayri hicret göründü bana
Ey benim eski dünyam elveda olsun sana
Yenidünyaya doğru yol verin dağlar bana
Allah Rahman Rahim'dir, kullarına Ekrem'dir

Karanlık bir dünyadan aydınlığa çıkarsam
Şu paslanmış kalbimi aşk nuruyla yıkarsam
Bu yol çileli yoldur sabır-sebat kılarsam
Ulaşırım menzile bu en büyük erdemdir

KÖY ŞENLİĞİ

Son yıllarda bizim köylerde senenin belli aylarında Şenlik adı verilen toplantılar yapılmaya başladı. Köy muhtarlığının organizesinde, köyün zenginlerinden birisinin sponsorluğuyla bir davet çıkarılırdı.

Köyde doğmuş büyümüş fakat hayatın binbir çeşit çilesiyle Konya'ya, Türkiye'nin değişik yerlerine yerleşmiş olanlar, ayrıca yurt dışına gidip oralarda kalmış olanlar, çağrılır, gelebilenler gelirlerdi. Hem sıla-i rahim yapılır, hem uzun zamandır birbirlerini görmemiş insanlar görüşürler, hasretler gider, sevinçler ve neşeler gelirdi. Yemekler yenir, şerbetler içilirdi. Çocuklar, gençler ve yaşlı dedeler ve nineler eski günleri yaşarlar, hatıralar canlanırdı.

Yetişmiş elemanlar sayesinde güzel programlar yapılır ve uygulanırdı. İşte bendeniz böyle bir vesileyle aşağıdaki şiiri yazdım ve köylülerin önünde okudum. Köylülerin pek hoşuna gitti ve beni tebrik etmişlerdi.

KÖYÜMDE NELER GÖRDÜM

Sarıoğlandan çıktım köyüme doğru
Uzaktan bakınca dedeyi gördüm
Geldikçe yaklaştım evime doğru
Havlu kapısında neneyi gördüm

Tepeye bir büyük bayrak dikmişler
Tarlayı bahçeyi sürüp ekmişler
Sonra üzerine sürgü çekmişler
Nadası ekini fideyi gördüm

Yaşlılar gidiyor gençler geliyor
Feleğin çemberi durmaz dönüyor
Sırası gelenler hemen ölüyor
Gidiyor yaşlanmış ebeyi gördüm

Kimi köyde yaşar kimi dışarıda
Kimi güneşlerde kimi baharda
Boğaz için geçer ömür saharda
Fırın küreğinde pideyi gördüm

Ömür dağda geçer köyün gereği
Tamamı yarısı bazen çeyreği
Kalburu gözeri pişmiş çöreği
Teyzemin evinde eleği gördüm

Lakaplar meşhurdur şu köy yerinde
Çoğu unutulmuş yoktur yerinde
Ben de unutmuşum kalmış derinde
Hayalimde nice dedeyi gördüm

Köyün girişinde Koca Hasanlar
Cıvdırlar, Çatallar bir de Kırıtlar
Şevketler, Güdükler gelsin Hatıplar
Onbaşılar derken tekeyi gördüm

İbrahim Çavuşlar yanda Cımbıtlar
Kılıçlar soyuna derler Omarlar
Cıvanlar bilirim ve Akkavuklar
Torunlar deyince dereyi gördüm

Ismayıllar vardı yanda Memişler
Beldarlar acaba neler demişler
Durmuşlar bahçede elma yemişler
Kolunda sepeti seleyi gördüm

Geniş sülaledir Alıgalfalar
Onlara benziyor İyiosmanlar
Bilmeyen yok kimdir Hacıosmanlar
Tutun gölgesinde sineği gördüm

Memillller Yörükler Elmaslar derken
Ümmüler Seyitler kalkarmış erken
Demirci Kadir körük çekerken
Önünde kazmayla küreği gördüm

Yenisu önünde davarlar yatmış
Sütü sağmış halam helkeye katmış
Sığır köye dönmüş kapıya bakmış
Ahırın önünde ineği gördüm

Çevremizde komşu köylerimiz var
Saroğlan Yeniköy Armutlu civar
Hamzalarla Ağras acelemiz var
Kayağızındaysa tüfeği gördüm

Kızılöz Boyalı Kuzeren köyler
Memedali Koçaş sırada derler
Pekmez toprağını kalburda eler
Kaynamış pekmezi köpüğü gördüm

Eşenler dağı çok uzakta kalmış
Karaçalıyı kör bulutlar sarmış
Kaplançalda kurtlar inlere dalmış
Semeri atılmış eşeği gördüm

Beldar kuyusundan tatlı su içtim
Delalmadan ben de löküyle geçtim
Kuru pınar diye bir pınar seçtim
Şenliğe giderken siyeği gördüm

Soğuksu pınarı köye güneyde
Çubuğun yeşili Karagüneyde
Üzümün tatlısı Kocagüneyde
Üzüm doldurulmuş küfeyi gördüm

Ovası otlağı güzel köyümün
Deresi yaylası güzel köyümün
Suları suvatı güzel köyümün
Sürünün yanında köpeği gördüm

Çatırık Boğazı'nı sel almış gitmiş
Kızıltaş Belende çok mantar bitmiş
Alıböğedinde sular birikmiş
Çimmeyi öğrenen bebeyi gördüm

Topaktaş Kuşayı unutmayalım
Fatiha Yasini çok okuyalım
Artık bu sözlere nokta koyalım
Yaz bitti karpuzu keleği gördüm

SELAM OLSUN

Selam olsun toprağına taşına
Selam olsun kurusuna yaşına
Selam olsun ekmeğine aşına
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Yokuşlarda alın teri dökene
Yer altından kütükleri sökene
Selam olsun çileleri çekene
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Bu toprağın kıymetini bilene
Selam olsun bu beldeyi sevene
Selam olsun bizden sonra gelene
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Bu şenliği düzenleyen beylere
Çevremizde bütün komşu köylere
Selam olsun örnek olan sizlere
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Dedem nenem bu toprağın bağrında
Dayım teyzem hepsi onlar yanında
Selam olsun gelenlere sonunda
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

Topaktaşta ve Kuşada yatana
Onlar için Kur'an hatmi yapana
Selam olsun geleceğe bakana
Ana-baba çoluk-çocuk gençlere

HAKKA ERERLER

Yan yüreğim yan seni görürler
Yananlar bir gün Hakka ererler

Sen ki uyandın Hakka inandın
Aşkına yandın seni bilirler

Aldanma sakın kıyamet yakın
Uzak ve yakın nerde ölenler

Her şeyde elbet vardır bir hikmet
Sen Hakkı zikret seni severler

İHSAN ALLAH

Bir gün olup öleceğim
Huzuruna geleceğim
Bir bir hesap vereceğim
İhsan Allah İhsan Allah

Dünya bana bir zindanmış
Elde kalan hep hirmanmış[109]
İhtiyacım o gufranmış
Gufran Allah Gufran Allah

Esirmişim meğer nefse
Bilemedim her nedense
Desin bana kim ne derse
Kerim Allah Kerim Allah

109 Mahrumiyetmiş

ARABİSTAN YOLUNDA

1980'li yılların başındayız. Bir öğrenci yurdu yaptırmayı düşünüyoruz. O dönem Konya Belediye Başkanı Mehmet Keçeciler'di… Hayra Hizmet Vakfı çıkışlı bir yazı yazdım ve Belediye hudutları içerisinde bulunan imar planı çerçevesinde yurt arsalarının suretini istedim.

Sağolsun Belediye Başkan Yardımcısı Hüseyin Polat Bey nerelerde yurt yapılabilecek arsa varsa göndermiş. Bunlardan Fatih Işıklar Mahalle'sindeki sindeki şu anda çalışan yurdun arsasında karar kıldık. Uzun uğraşlardan sonra arsa müstakil hale geldi biz de bin kişilik "Hüsameddin Çelebi" öğrenci yurdunun temelini attık.

Müteahhit firma "Ergen İnşaat" sahibi Süleyman Ergen bize yardımcı oldu. Bununla beraber finansman bulma yönünde bir çabaya düştük. Her ne kadar yurt içinden bunu temin etmek için bir plan yapmış isek de yurt dışı kaynak arayışını da planımıza almıştık

Bu konuyu Süleyman Ergen Bey'e açtık. O, "Hoca'mla beraber benim arabamla Arabistan'a gidelim ve orada hem bir umre yapalım hem de kaynak arayalım" dedi.

Pasaportlar, vizeler halledildi ve biz Süleyman Bey'in Mercedes arabasıyla yola çıktık. Daha önce oralardan gitmiştim. Yol sıkıntısı çekmedik.

Suudi Arabistan'ın Hâleti Ammar sınır kapısından geçtik, Tebük şehrine doğru gittik. Şehre biraz uzak bir yerde yemek yedik. Lakin öyle ahım-şahım yemek filan yok. Ne bulduysak onunla yola devam ettik. Anlatılacak çok şey var lakin burası yeri değil…

Tebük şehri 1980 yılında küçük bir kasaba yapısındaydı. Otuz sene sonra tekrar geldiğimde büyükçe bir şehir olmuş. Konya ovası gibi bir ovaya sahip olan Tebük, buğday ambarı haline gelmiş. Modern ve çok katlı yapılarıyla, yeşili bol bir şehir olmuş. Hem hoşuma gitti hem hayret ettim.

Süleyman Bey'le yola devam ediyoruz. Hayber'e doğru gidiyorken yolun sağ ve sol yanında arazinin tesviyesi için büyük iş makinelerinin çalıştığını gördüm. Çok dikkatimi çekti. Çukurlar dolduruluyor, tümsekler düzeltiliyordu.

Medinei Münevvere'ye geldik. Orada Tahir Büyükkörükçü Hoca'mla buluştuk. Toplantılar ve sohbetlere devam ettik. Orada bulunan ve çok sevdiğim ve saygı duyduğum Ali Ulvi Kurucu ağabeyle buluştuk. Bir akşam onun sohbetinde bulunuyorduk. Kendisine sordum: "Hocam! Gelirken gördüm Tebük ovasında arazi düzenlemesi yapılıyor, ne için acaba?" dedim.

"Hasan Efendi kardeşim, maşallah dikkatinizi çekmiş. Bunu daha önce öğrendiğim bir haberle cevaplandırayım." dedi.

Ali Ulvi Ağabey anlatıyor:

"Bir akşam, genç mühendislerle sohbet ediyordum. Onlara Tebük Savaşı'ndan bahsetmiştim. Savaş bitmiş. Ashabı Kiram efendilerimiz Medine'ye dönüyorlar… O esnada Allah Rasûlü sahabeden Cabir Hazretleri'ni yürürken görmüş. Sormuş: "Binitin yok mu?" "Binitim savaşta öldü Efendi'm" demiş. "O zaman gel terkime bin." demiş ve Cabir Hazretleri'ni arkasına almış…

Yürüyorlarken Rasûlüllah (SAS) "Yâ Câbir! Sağına bir bak ne görüyorsun?" demiş. Cabir bakmış. "Çok geniş bir ova, çöl ve ilerde dağlar görüyorum." demiş. "Bir de soluna bak ne görüyorsun?" demiş, Rasûlüllah (SAS)" Cabir Hazretleri bakmış "Çok geniş bir çöl, ova ve ilerde yine dağlar görüyorum, ya Rasûlallah" demiş.

Bunun üzerine Peygamberimiz (SAS) "Yâ Câbir! Bir gün gelecek bu gördüğün çöl ve ova yemyeşil olacak. Lakin ihtiyar dünyanın ömrü pek az kalmış olacak" buyurmuş.

Bendeniz bunu anlatınca, mühendislerden birisi yüksek sesle "Allahu Ekber" diye seslendi. Arkasından "Kelimei Şehadet" getirdi ve "Bu bir mucizedir. Biz bir grup mühendis, şu anda Allah Rasûlü'nün anlattığı o vadi ve ovanın "Yeşil Vadi" projesini uyguluyor ve o çölü tarım alanı haline getiriyoruz. Çok kısa bir zaman sonra bunu herkes görecek" dedi.

"Sizin gördüğünüz işte o projenin uygulamasıdır. O çöl sulanacak ve tarım ürünleri yetiştirilecek" şeklinde anlattı.

Bu yolculuk esnasında ve ondan sonraki geliş gidişlerimde bunları hep gördüm. İşte aşağıda gelen birkaç şiir bu vesileyle yazıldı.

DEĞİŞMİŞ

Eliften başladım ya'da bitirdim
Gördüm ki harflerde şekil değişmiş
Kapıdan mihraba tekbir getirdim
Mescide gelenle giden değişmiş

Harabe yapılar gitmiş küllüğe
Yaşlılar çekilip dalmış kulluğa
Gençler çarşı pazar ermiş bolluğa
Bu toplumda artık nesil değişmiş

Köylerde kentlerde İslam kalmamış
Buna muhtaç insan nasip almamış
Kimse bu nimeti gider sanmamış
Mihrap yerindedir imam değişmiş

Çadırlar sökülmüş obalar kalkmış
Keçiler koyunlar develer kaçmış
Yemyeşil vadiler çiçekler açmış
N'olmuş Arabistan çölü değişmiş

Mekke'de binalar yarışa dalmış
Sanki yüce dağlar gölgede kalmış
Gönül erlerine korkular salmış
Yaklaşan kıyamet her şey değişmiş

Minareden gelir ezan sesleri
Mescidde sokakta Kur'an sesleri
Hepsi bir ağızdan lebbeyk sesleri
Lafızlar aynıdır mana değişmiş

Feyz için gelirmiş evvel gelenler
Çarşıda mal arar şimdi gelenler
Gerçi muradına ermiş erenler
İnsan eski insan ruhu değişmiş

MEDİNE

Belalar sinemi delip geçse de
Yine arzularım Medine seni
Ömür bir an gibi gelip geçse de
Yine arzularım Medine seni

Bağın bahçelerin yemyeşil olmuş
Her taraf yepyeni binalar dolmuş
Eski bahçelerin gülleri solmuş
Yine arzularım Medine seni

Sende medfun olmuş Yüce Peygamber
Bize ondan geldi müjdeli haber
Ben isterim lakin yazmazsa kader
Yine arzularım Medine seni

Sevdiğim insanlar hep sende medfun
Bütün Müslümanlar hep sana medyun
İmanlı gönüller oldular meftun
Ben de arzularım Medine seni

Dereyi tepeyi aşarak geldim
Deniz derya çölü uçarak geldim
Sevgi dolu gönlüm koşarak geldim
Ne çok sevdim bilsen Medine seni

Mesciddde boşalan insan selini
Tekbiri tesbihi diyen dilini
Her mümin Allah'a açmış elini
Nasıl özlemem ki Medine seni

ONDA BULMUŞTUR

Güller kokusunu
Diller okusunu
Yaprak dokusunu
Onda bulmuştur

Bülbül şakısını
Güneş yakışını
Çiçek bakışını
Onda bulmuştur

Dertler devasını
Hasta şifasını
Cihan safasını
Onda bulmuştur

Gece huzurunu
Sabah sürurunu
İnsan onurunu
Onda bulmuştur

Eren gayesini
Seven sevgisini
Gören kendisini
Onda bulmuştur

ONDADIR

Bir rasul gönderdi Rabbül Âlemin
Cinlere inslere rahmet ondadır
Yeryüzünde O'dur Nebiyyül Emin
Dünyada ukbada devlet ondadır

Karanlık dünyada kıvranır insan
Bir ışık gönderdi o Yüce Rahman
Kutlu Peygamber'e baktığın zaman
Aşkına gayene vuslat ondadır

İlim deryasına dalıp yüzenler
Binlerce sayfaya bakıp süzenler
Oldu olacakla kendin üzenler
Bir gün görecekler hikmet ondadır

Her insan hayatta bir örnek arar
Niceler bu yolda hayaller kurar
Nasip olur ona bir güzel karar
Bilir ki en güzel üsvet ondadır

Vahşetin edebi olur mu beyim
Işıktan kaçıyor yarasa beyin
Ben diyeyim lakin sizler de deyin
İnsana ünsiyet ülfet ondadır

Şanlı Peygamber'im şanlı Habib'im
Bütün dertlerime O'dur tabibim
Umarım benim de vardır nasibim
Rabb'imin izniyle servet ondadır

Her yaşayan ölür ölen dirilir
Mahşer meydanına tek tek girilir
Sorular sorulur hesap verilir
Sıkıntı gününde şefkat ondadır

İnsan yardım diye dolandığı gün
Hesabın derdinden bunaldığı gün
Susuzluktan gözler bulandığı gün
Kevser ırmağına davet ondadır

Bi'setinden maksat güzel ahlaktır
En son Peygamber'dir delili haktır
Ümidimiz O'na ümmet olmaktır
Bize elzem olan siret ondadır

MEKKE ŞEHRİ

Çok nânü nimetin yedim
Helal eyle Mekke şehri
Kana kana suyun içtim
Helal eyle Mekke şehri

Yollarında gidip geldim
Bildiklere selam verdim
Haremine postu serdim
Kabul eyle Mekke şehri

Kırlangıçlar güvercinler
Başka başka insü cinler
Birler onlar ve yüz binler
Geldi sana Mekke şehri

Asli vatan bildim seni
Memnun ettin sen de beni
Özlüyorum daim seni
Çağır beni Mekke şehri

Kabetullah hep sendedir
Safa Merve kurbundedir
Zemzem suyu içindedir
Şifa olsun Mekke şehri

Kıymetini bilmeyenler
Mahrum olsun sevmeyenler
İsteyip de gelmeyenler
Gelsin sana Mekke şehri

Çoktur benim günahlarım
Allah'adır istiğfarım
Kabul olsun dualarım
İmkân ver de Mekke şehri

Veda ettim gayri sana
Yol göründü bizden yana
Gelmek için tekrar sana
Özlüyorum Mekke şehri

BEYTULLAH

İlk insanla başlayıp son insanla okunan
Tevhidle şehadette bir simgedir Beytullah
Yeryüzünde insana tavaf kasdıyla konan
İlk ev diye bilinen Mekke'deki Beytullah

Suda gizlenen o sır şelalede uğultu
Arının kovanında sakladığı uğultu
Kâbe'de gizlenen şey mesciddeki uğultu
Verilen selamları bir bir alır Beytullah

Bir çekim gücüdür ki topluyor müminleri
İbrahim'in daveti uyardıysa kimleri
Ayrı sima ayrı renk ayrı ayrı dilleri
Toplamıştır bunları kara donlu Beytullah

Bir yolculuktur tavaf sonsuza dek uzanan
Bir yalvarıştır dua Arş'a kadar uzanan
Açılan ellere bak ve kollara yakaran
Kucaklamış bunları bir anadır Beytullah

Bir insan selidir şu dalga dalga dökülen
Gönül sesidir gözden damla damla süzülen
İnsan neden iniler göz neden ağlar neden
Gözyaşlarıyla dolan bir havuzdur Beytullah

Bir değirmendir metaf öğütülür günahlar
Kubbelerde yankıyan iniltiler ve ahlar
Kaçıp giden fırsatı karşılar mı eyvahlar
Allah'ın yüce emri şiarıdır Beytullah

İnsan kıblesiz olmaz böyle yaratmış Hüda
Rabb'im kılmasın bizi şu kıblemizden cüda
Pergelde ihtiyaç var sabit olan bir uca
İslam'ın pergelinde sabit nokta Beytullah

Geçmişte nice insan ağaçtan putlar yapmış
Bazıları da gitmiş aya güneşe tapmış
Âdem'in oğulları nedense böyle sapmış
Müminleri bağlayan bir sevgidir Beytullah

Mescidler çizgi çizgi bir daire olmuşlar
Mescidül Haram'a da imam diye uymuşlar
Gönüller sükûneti işte böyle bulmuşlar
Galaksi dünyasında bir merkezdir Beytullah

HAC YOLU

Karanlık bir hücre oldu evimiz
Çilehane demişler eskiler buna
Kırk gündüz kırk gece geçti seyrimiz
Erbain demişler niceler buna

Özgürlük ne güzel dünyalar bizim
Haremi Şerif'te dualar bizim
Ömrün sonuna dek hülyalar bizim
Hac yolu demişler hacılar buna

Güneşi görünce sıkıntı gitti
Sayılı günlerin hasreti bitti
Arafat Mina'da meşakkat yetti
Hac günü demişler hocalar buna

Arafat Meydanı mahşer meydanı
Müzdelife'ye gel insanı tanı
Mina'da taşladık Büyük Şeytan'ı
Bayramdır demişler bacılar buna

Gün sayıp bekledik safası için
Beyti tavaf ettik rızası için
İçin hacılarım zemzemi için
Şifadır demişler nebiler buna

Sabret beyim sabret muradına er
Sabretmezsen eğer zaman seni yer
Otur şuraya bak seccadeni ser
Beytullah demişler yüceler buna

TORUNUM HÜSEYİN VAROL HAKKINDA

Oğlum Tahsin Varol'un büyük oğlu Hüseyin doğduğunda biz Tahsinle beraber tutukluyduk. Çağımıza Selam dergisinde çıkan bir yazı dolayısıyla bendeniz sahibi olarak, o yazı işleri müdürü olarak içeri alınmıştık.

Bir rüya görmüştüm. Oğlum Tahsin'e verilmek üzere benden ceketimi istediler. Ben de çıkarıp verdim. Uyandığımda Tahsin'in bir oğlu dünyaya geleceğini ve ona adımı vereceğimi, rüyanın buna geleceğini yorumlamıştım. Nitekim iki gün sonra, hastanede çalışan Halil Uçan diye bir arkadaşım vardı, bana geldi. "Hocam, müjdemi ver, bir torunun oldu. Senden ona bir isim vermeni istiyorlar." dedi.

Tahsin'in hanımının hamile olduğunu ve doğumunun yakın olduğunu biliyordum. "Şayet oğlan olursa adını Hüseyin koyayım. Kendi adım Hasan Hüseyin olduğu

için bunları ayırayım. Hüseyin'i bir torunuma, Hasan'ı da başka bir torunuma vereyim" diye karar vermiştim.

Bana gelen Halil Uçan arkadaşıma hemen, adı "Hüseyin olsun." dedim… "Hocam, hiç düşünmeden söyleyiverdin, önceden ayarlamış gibi bir davranışın var." dedi. "Evet öyle. Önceden düşünmüştüm." diye cevap verdim.

Rüyada bir başkasına ceketin verilmesi kişinin ismine delalet ettiğini daha önce yaşadığım bir olaydan öğrenmiştim… Bu olay da oğlum Tahsin'le ilgiliydi. Artık yeri gelmişken bu acı olayı bir hatıra olarak anlatmadan geçemeyeceğim.

İlk evliliğim gerçekleşti. Tahsin'in annesi Ulviye Aladağ'la evlenmiştim. Hikâye çok uzun. Detaya inmeyeceğim. Evliliğimiz sadece iki yıl sürdü… Üç yıl da boşanma süresi devam etti. Bendeniz Uluırmak Burhandede Camii'nde görevliydim. Bir gün sarık ve cübbemi giydim, mihrabın önüne oturdum, vakit bekliyordum.

Oğlum dünyaya geldiğinde ona babamın adını vermiştim, "Tahsin." diye… Eşim anasının evine çekip gittiğinde Tahsin yanındaydı. Üzerinde de Tahsin'in kız kardeşi vardı. Çocuklarımı bana vermediler ve de göstermediler.

Camide oturup vakit beklediğim sırada bir adam geldi. Tanımadığım bir adam. Kulağıma yaklaştı "Hocam, o çocuğu oradan almazsanız çok yakında ölür. Ben size haber veriyorum" dedi ve gitti. Döndüm baktım, adam hızlı hızlı gidiyordu. Yüzünü göremedim. Kim olduğunu, adının ne olduğunu soramadım… Çünkü verdiği haberle şok olmuştum. Hiçbir şey düşünemedim.

Bu olaydan üç gün önce annem bana gördüğü bir rüyayı anlatmıştı. Şöyle: "Evimizin önünde ağzı geniş derin bir çukur oluyormuş. Çukurun dibinde bir ateş yanıyormuş. Ateşin çok yakınında babanın ceketi atılmış vaziyette duruyordu. Ateş, hemen ceketi yakmak üzereyken ben atladım çukurun dibindeki ceketi kaptığım gibi yukarıya çıkardım." dedi.

Annemin anlattığı bu rüyanın yorumunu yapamadım. "Allah hayırlara getirsin anne, bekleyelim bakalım nasıl bir olayla karşılaşacağız?" dedim.

Camide aldığım haber üzerine öğle namazını kıldım, namazdan sonra hemen avukatım Muammer Şahin Bey'in yazıhanesine geldim. Konuyu anlattım. Avukat mahkemeye hemen bir dilekçe yazdı. Beraber götürüp hâkime verdik. Hâkim bir teftiş için çıkmak üzereyken ayakta karar verdi.

Ben bir araba buldum mahkeme kâtibiyle beraber gittik. Bir de polis almıştık beraber çocuğun bulunduğu eve geldik. Onlar içeri girdiler. Gereken yazışmaları tamamlayıp çocukla birlikte geldiler. Çocuğun nenesi yani kayınvalidem olan kadın çocuğu bana verirken "Gördüğün, göreceğin bu olsu.n" diyerek verdi. Ben de kendisine "Kötü söz sahibine dönsü.n" dedim ve çocuğu kucağıma aldım.

Çocuk, bir deri bir kemik kalmış. Gözleri kapalı. Güneşe bakamıyor. Keder dolu, hüzün dolu bir kalple, yaş dolu gözlerle getirdim ve anneme verdim. Annem çocuğu hemen aldı. Bir yere güzelce yatırdı. Çabucak gitti ona bir çorba yapıp getirdi. Annem hem ağlıyor hem de çocuğa yedirmeye çalışıyordu.

Ertesi gün tam kuşluk vaktinde çocuk şiddetli bir şekilde ağlamaya başladı. Bir taraftan da kafasını bir yerlere durmadan vuruyordu. Çocuğun ağlamasına ve başını vurmasına yürek dayanmıyordu. Çaresiz kalmıştık.

O dönem bendeniz Konya İmam Hatip Okulunda Kur'an öğretmeniydim. Bir talebem vardı, Ahmet Gün diye… Konya'nın Dere köyündendi. O nedenle kendisine "Dereli Ahmet" denirdi… Bu Ahmed'in annesi psikolojik hastalara bakan birisi olarak meşhurdu. Oğlu Ahmet'ten onun durumu hakkında bilgi aldım ve ertesi gün annemi kucağında çocukla ona gönderdim. Annem geldi. "Ne dedi?" diye sordum. "Kadınhanı, Sarayönü tarafında Çarpık Tekkesi'ne götürün dedi." diyerek cevap verdi.

Pazar günleri, o denilen yere özel otobüsle halktan gidenler olurmuş, bunu öğrendim. Annemi çocukla beraber otobüse bindirdim. Başka kadınlar ve çocuklar da vardı. Gittiler geldiler. Şifası Allah'tan, o günden sonra Tahsin bir daha hastalanmadı ve annem onu büyüttü. Böylece babamın ceketi ateşten kurtarılmış oldu. İşte bu olay bana ceket vermenin isim vermeye delalet ettiğini anlatmış oldu.

Hastanenin kapısında benden "Torunuma" isim isteyen Halil Uçan arkadaşıma onun adı "Hüseyin olacak." demiştim. İşte bu Hüseyin büyüdü, okudu, üniversite sınavına girdi ve Sabancı Üniversitesini kazandı. Orada okuyorken ne olduysa oldu, bu delikanlı hastalandı… Psikiyatrik bir hastalığa tutuldu. Sonunda oturdukları apartmanın penceresinden kendisini aşağıya attı. Bacakları kırıldı, kısa bir zaman sonra da öldü. Aşağıda ona ait bir şiiri, bir de benim mersiyemi bulacaksınız.

Hüseyin VAROL

9 Kasım 2000 - 10-A 16 - Perşembe

Ölümü: 9 Kasım 2008

VAKIF DEDE

Adamın biri sakat kaldı,
Ama yardım edeni olmadı.

Ötekinin gücü arttı,
Paylaşacak adam aradı,
Ne bir hasta ne bir fakir
Bir muhtaç bulamadı,

İkisini bilen bir kul
Dedi ki: Ey yoksul!
Uzaklarda var bir kul,
Belki sana çare bulur.

Çıktı geldi huzuruna,
Gel dedi varlıklıya
Yardım et şu garibana
Olasın derdine deva.

Aldı garibanı korumasına,
Ulaştı huzurun âlâsına,
Hem de onun duasına,
Sevabın en hayırlısına.

Aracı olan merhum,
Kurdu adına bir kurum,
Adını vakıf koydu,
Torunlarına hediye sundu.

TORUNUM HÜSEYİN İÇİN MERSİYE

Ah Hüseyn'im çok ağlattın ananı
Ne oldu da kıydın tatlı canına
Mahzun koydun genç yaşında babanı
Ne oldu da kıydın tatlı canına
Durduk yerde girdin kendi kanına

Akıl idrak bir an durmuş diyeyim
İnanırdın bunu ilan edeyim
Nedametin faydası yok nideyim
Ne oldu da kıydın tatlı canına
Durduk yerde girdin kendi kanına

Hasan'ından Hüseyn'ini ayırdım
Aklımsıra isimleri kayırdım
Seni zeki akıllıdır sanırdım
Ne oldu da kıydın tatlı canına
Durduk yerde girdin kendi kanına

Dar mı geldi dünyaların başına
Henüz girdin yirmi beş yaşına
Merhum yazdın kabrindeki taşına
Ne oldu da kıydın tatlı canına
Durduk yerde girdin kendi kanına

Derslerini ne de güzel başardın
Benim gibi sen de sessiz yaşardın
Sabredeydin ne engeller aşardın
Ne oldu da kıydın tatlı canına
Durduk yerde girdin kendi kanına

Güneşlerin yıldızların mı sönmüş
Suyu uçmuş saksıdaki gül solmuş
Böyle yazmış kader ömür tez dolmuş
Ne oldu da kıydın tatlı canına
Durduk yerde girdin kendi kanına

Rahmeti bol Hakk'a bühtan olmasın
Yâ İlâhî gufran eksik olmasın
Hiç kimsenin sonu hüsran olmasın
Ne oldu da kıydın tatlı canına
Durduk yerde girdin kendi kanına

GÜNDÜZ GECE

Bilmediğim bir âlemden
Geliyorum gündüz gece
Durmadan hiç dinlenmeden
Gidiyorum gündüz gece

Bir gafletin bucağında
Bir hasretin ocağında
Çilelerin kucağında
Gidiyorum gündüz gece

Nedir evren nedir dünya
Nedir fikir nedir hülya
Bendedir aşk bende sevda
Gidiyorum gündüz gece

Hayatım ki bana fırsat
Yaratandan bir iltifat
Yolculuksa yüce maksat
Gidiyorum gündüz gece

Bir sel aktı şu dereye
Soruyorlar yol nereye
Dönüşü yok bir ülkeye
Gidiyorum gündüz gece

Misafirim bu ülkede
Belki de bir kazazede
Rabb'e dua ede ede
Gidiyorum gündüz gece

BİR YALNIZ ADAM

Diyarı gurbette dolaştım durdum
Milyonlar içinde bir yalnız adam
Gelene geçene yolumu sordum
Yol gösterdi bana bir yalnız adam

Nereden gelmişim nere giderim
Maderim bellidir belli pederim
Bundan değil evlat benim kederim
Anlasaydı beni bir yalnız adam

Umarım bir ömrün sonuna ermiş
Güzel amellerle bezemiş sermiş
Nefisle cihadda zafere ermiş
Musalla taşında bir yalnız adam

Yok olmaz bilirim hayat kurtları
Saldırırlar ona can düşmanları
Mani olamazlar olsa dostları
Sığınmış Kabrine bir yalnız adam

Ulaşmak istersen ara sen beni
Çarşıda pazarda bulmazsın beni
Göklerde ve yerde arama benim
Âlemi berzahta bir yalnız adam

Kelebek gibiyim baş üzerinde
Siyah bir kaş gibi göz üzerinde
Bir çiçek düşün ki Kalb üzerinde
Gönül köşesinde bir yalnız adam

HAYALET

Bir hayalet gelip geçti önümden
Hayal gitti gerçek gitti ben kaldım
Ey hayalet ben korkmazam ölümden
Anam gitti babam gitti ben kaldım

Zaman zaman çıktın benim karşıma
Fitne soktun pazarıma çarşıma
Nice nice dertler açtın başıma
Amcam gitti halam gitti ben kaldım

Usanmışım bu dünyanın işinden
Ekmeğinden hem suyundan aşından
Nice nice bela geçti başımdan
Teyzem gitti dayım gitti ben kaldım

Balık gibi batar batar çıkarsın
Bir görünür bir kaybolur kaçarsın
Bir kuş gibi havalarda uçarsın
Dostlar gitti kardeş gitti ben kaldım

Her gün bana gelip gelip gidersin
Bir dost gibi yaklaşarak ne dersin
Bundan sonra artık sen de gidersin
Ömür bitti hayat bitti ben kaldım

KUR'AN-I KERİM

Lütfettin Allah'ım Kur'an'ı bana
Onu benden beni ondan ayırma
Hamdolsun ilahi binlerce sana
Onu benden beni ondan ayırma

Altı yaşındaydım aldım elime
Vird eyledim onu herdem dilime
Onunla ulaştım kalbi selime
Onu benden beni ondan ayırma

En güzel yoldaşım Kur'an'dır benim
Sadık arkadaşım Kur'an'dır benim
En büyük sırdaşım Kur'an'dır benim
Onu benden beni ondan ayırma

Gece okumayı nasip eyledin
Gündüz okumayı nasip eyledin
Herdem okutmayı nasip eyledin
Onu benden beni ondan ayırma

Gözümün has nuru Kur'an'ı Kerim
Gönlümün sürüru Kur'an'ı Kerim
Ruhumun onuru Kur'an'ı Kerim
Onu benden beni ondan ayırma

Kur'an'a saygım var onu severim
Kelamullah diye daim överim
Dilerim Kur'an'la sana ererim
Onu benden beni ondan ayırma

Zihnimdedir onun bütün elfazı
Hayatımdır benim güzel ahkâmı
Hayran olduğum şey onun esrarı
Onu benden beni ondan ayırma

Ne kadar söylesem azdır bilirim
Medhû sena etsem sözdür bilirim
Yaşamak bu işte özdür bilirim
Onu benden beni ondan ayırma

İLTİCA

Aman yârâb aman yârâb
Bir yol bulup sana varsam
Gönlüm mahzun kalbim harâb
Bir yol bulup sana varsam

Dağlarında taşlarında
Gözlerimin yaşlarında
Ekmeğinde aşlarında
Bir yol bulup sana varsam

Tepelerde ovalarda
Çadırlarda obalarda
Bahçelerde odalarda
Bir yol bulup sana varsam

Masivadan uzaklarda
Hakka yakın ufuklarda
Uzun uzun sokaklarda
Bir yol bulup sana varsam

KARŞI CİNSE DUYULAN MEYİL

Çocukluğumda okuduğum "Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin" isimli kitaplar, böyle bir meylin her dönem var olduğunun hikâyesidir.

Büyük padişahlardan birisi şöyle diyordu:

"Şîrler pençei kahrımda olurken lerzan

Beni bir gözleri âhûya zebûn etti felek"

Ulu Hâkan II. Abdülhamid Han'ın hayatını okurken öğrendim. Onun, cariyelerinden birine âşık olduğunu.

Demek ki insanoğlunun böyle bir yönü vardır. Meşru olmayan yollara sapmadan yani, İslam'ın yasakladığı hareketlere düşmeden, sadece "gönül" yoluyla böyle bir meylin var olabileceği yadırganmamalıdır.

Benim de başımdan böyle hikâyeler geçti. Fakat işte şu anda yaşım seksen beşe yaklaşıyor. Dünyanın en güzel kadınını bile getirseler bende bir meyil belirmez. Bu nevi olaylar daha çok gençlik yıllarında olabilen şeylerdir. Fakat başına böyle birtakım olaylar gelebilen genç neslin çok dikkatli olmasını tavsiye ediyorum.

Burada bir hatıramı anlatayım:

On yedi yaşlarımdaydım. İstanbul'a okumaya gittim. İstanbul'un bilinen semtlerinden Tophane Semti'nde, II. Mahmut tarafından yaptırılmış Nusretiye Camii vardır. Bizim Konyalı arkadaşlarımızdan birisi orada kalıyordu. O nedenle bendeniz de oraya vardım ve orada iki yıl kaldım.

Enderûnî İsmail Efendi Hoca'mdan tâlim dersi alıyordum. Ermenekli M.Saffet Efendi Hoca'mdan da Arapça dersleri alıyordum.

Benim kaldığım camiye çok yakın Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı Hoca'nın imamlık yaptığı bir cami vardı. O caminin müezzini Osman Yılmaz isminde bir ağabeyimiz, Konyalı olduğundan, bir de Saffet Hoca da olduğundan, bendeniz

onun yanına çok giderdim.

Günlerden bir gün onun evindeydim. Kendisi bir yere gitmişti. Onun evinin sokağa bakan penceresi önünde oturuyor ve dersime bakıyordum. Karşıdaki evin büyük, iki kanatlı bir kapısı vardı. Sokak çok dar olduğu için pencere ile kapının arası olsa olsa iki metre kadar anca vardı. Derken kapı açıldı bir kız çıktı. Pencerede beni gördü. Ben de ona bakmıştım. O anda bana bir göz işareti yaptı. Ben utandım ve yüzüstü kapandım. O haldeyken Osman ağabey geldi.

"Hasan ne yapıyorsun?" dedi.

"Ağabey!" dedim ve durumu anlattım.

Bana "Yahu sen delikanlı değil misin? Sen de ona bir göz edeydin!" dedi.

Osman ağabey benden çok büyüktü. Parmağının birisi kopmuş olduğu için askere almamışlar. Yirmi beş yaşlarında falan vardı. Aslında onun böyle söylememesi lazımdı. Ama söylemiş bulundu. Benim de gururuma dokundu. Ertesi gün yine aynı yerdeyim. Olay aynen tekrar etti. Ben de Osman ağabeyin dediğini yaptım. Bunun üzerine kız benim adımı sordu, söyledim. Ben de onun adını sordum, "Bingöl" dedi.

Fakat işte bu olaydan sonra bendeniz o kıza gönlümü kaptırdım. Başka hiçbir şey düşünemiyordum. Kafama ders mers girmiyordu. Ne yapacağımı bilemez oldum. İki gün derse gitmedim. Hoca'm Saffet Efendi, Osman ağabeye "Yarın derse gelirken Hasan'ı da getir" demiş. Geldi, söyledi. Sabahleyin beraber gittik. Fakat benim kafama ders falan girmiyordu. Ders bitti. Dağılmak için kalktık. Hocam, bana:

"Hasan sen kal!" dedi. Kaldım. Beni karşısına aldı. Gözlerini yüzüme dikti baktı, baktı ve şarkı söyler gibi:

"İstanbul'la Üsküdar'ın arası

Yaktı beni kaşlarının karası"

Mısralarını söyledi. O günlerde Hoca'm 80 yaşından az değildi. Ve ağlamaya başladı. Sonra:

"Evladım! Ben sizin hem ananızım hem babanızım. Sizin başınıza gelen bir sıkıntıdan dolayı çok üzülürüm. Biz Anadolu çocuğuyuz. Anamızın koyduğu Sübekle dururuz. Bu İstanbul'un kızları çok fettan olurlar. Gördüğüm ve anladığım kadarıyla senin gönlünü birisi çalmış. Ben şimdi bir dua yapacağım sen de âmin diyeceksin. Bu musîbetten Allah seni kurtaracak." dedi. Duasını yaptı, ben de âmin dedim. Gözyaşları içinde yapılan bu dua vesilesiyle Rab'bim beni o beladan kurtardı. O günden sonra ben o kızı bir daha görmedim. Ne oldu, nereye gitti bilmiyorum.

Sonuç olarak derim ki böyle bir derdi Allah kimseye vermesin. Her zaman böyle bir dua edecek kimse bulunmayabilir.

Aşağıda okuyacağınız bazı şiirler işte böyle birkaç hikayenin ürünüdür.

SEVGİLİM

Ne yaptın sevgilim ne yaptın bana
Ben seni bir türlü unutamadım
Ninniler söyledim söyledim ama
Bu garip gönlümü uyutamadım

Bir sağa bir sola bakındım durdum
Bazen köşelerde pusular kurdum
Bildiğe meçhule eğilip sordum
Hayret ki bir gören kul bulamadım

Şu güzel dünyamı yıkma temelden
Sevginin eseri gitmez gönülden
Canlı bir hayalin geçti önümden
Koştum koştum ama hiç tutamadım

Sevdaya tutulmuş mecnunlar gibi
Zincire vurulmuş mahkûmlar gibi
Kimsesi kalmamış mahzunlar gibi
Takıldım peşine kurtulamadım

MEHTABIM BENİM

Gönlüme o anda bir korku doldu
Kaçmasın elimden mehtabım benim
Tüylerim ürperdi renklerim soldu
Zabtolunmaz yoksa feryadım beni

Nidem a sevgilim nasibim hasret
Kaderin cilvesi bilmem ne hikmet
Lutfet ey güzelim bir daha lutfet
Göreyim de bitsin eyvahım benim

Aniden karşıma çıktın a güzel
Canevimden vurdun yıktın a güzel
Sevda ateşiyle yaktın a güzel
Gece gündüz sürer ah vahım benim

Aşktır beni böyle söyletip duran
Sinemde yürektir şiddetle vuran
Seni sevdiğime şahittir Kur'an
En büyük şahitse ilahım benim

Zülfünün teline canlar fedadır
Ak gerdan önünde kimler gedadır
Bülbülün gülüne güzel sadadır
Unutmam hayalin ey mahım benim

MELEĞİM

Benim sevgi meleğim engelleme yolumu
Vuslata bir kapı aç ulaşayım oradan
Sevgi dolu gönülle dolayayım kolumu
Nice nice perdeyi kaldırıver aradan

Hilal gibi kaşların hele siyah gözlerin
Şekerden baldan tatlı senin bana sözlerin
Uzaklarda olsan da seni her an özlerim
Gerçek güzel yaratmış seni böyle yaradan

Salmam kusura bakma burada orda seni
Ele dile düşürüp perişan etsen beni
Bu aşkın geçmişi var sanmayasın ki yeni
Âlemde güzel mi yok ama hepsi sıradan

İnsan bir aşka düşüp mum gibi yansa eğer
Hayatı boşa gitmez her an bir ömre değer
Aşkmış her şeyin aslı başkası boşmuş meğer
Aşka düşenler geçer maldan mülkten paradan

Beni bu halimle sen hoş görüver sevgilim
Çünkü ben şeytan değil melek de hiç değilim
Sen bil başkası bilsin sadece bir beşerim
Sevmeyi sevilmeyi ona vermiş yaradan

GÖNÜL

Bir kor düştü gönlüme yakar beni gizlice
Alev yok dumanı yok eritiyor sessizce
Yanık nağmeler verir tellerine değince
Onu seslendirecek usta bir el isterim

Bir anlık bakış yetti söze hacet kalmadı
Gönül görünce onu göze hacet kalmadı
Kırıldı gönül sazım saza hacet kalmadı
Kopan telin yerine ince bir tel isterim

Bütün yönleri açık gönül engel tanımaz
Zaman mekân yok onda uzak yakın anlamaz
Gönül severse eğer çirkin güzel ayırmaz
Bir işaret yetişir sade bir gel isterim
Gönül derdine düşen gelsin benim yanıma
Gerçekse derdi eğer can katayım canına
Beraber ağlaşalım yakışırsa şanına
Gözyaşlarından olmuş coşkun bir sel isterim

Gönül hareketlidir onda bulunmaz karar
Konmak için kendine münasip gönül arar
Onun nasibi yanmak yangın bacayı sarar
Sönmesin yangın diye güçlü bir yel isterim

Aşıkın inancında iki dünya bulunur
Bir dünya bir ahiret insanoğlu yorulur
Nice umutlar var ki önümüze konulur
Bunu temsil edecek solmaz bir gül isterim

AYRILIK AZABI

Seher vakti doğan yıldız
Gamzelerin vurdu beni
Ey ufkumda dolaşan kız
Mahabbetin sardı beni

Hayat fâni geçip gider
Sevgi bâki ölmez eser
Âşık olan bilmez keder
Güzelliğin aldı beni

Sinemde bir yara açtın
Üstüne tuz biber saçtın
Öyle koyup uzaklaştın
Ayrılığın yıktı beni

Sitemlerim sana değil
Söz dinlemez gönlümedir
Eseflerim kendimedir
Hasretin âh yaktı beni

Yaradana emanet ol
Bana bakma sen mutlu ol
Açık olsun sana her yol
Bekletiyor sabır beni

SEVDİĞİNDEN AYRI DÜŞMÜŞ

Garip garip öten bülbül
Sevdiğinden ayrı düşmüş
Boynu bükük duran sünbül
Sevdiğinden ayrı düşmüş

Ayrılık zor be dostum hey
Bilmem amma olmuş bir şey
Hazin hazin inleyen ney
Sevdiğinden ayrı düşmüş

Her insanın acısı var
İnce ince sancısı var
Elbet bunun kaygısı var
Sevdiğinden ayrı düşmüş

Tenha yerde duran kişi
Gözlerinden döker yaşı
Onun bugün büyük işi
Sevdiğinden ayrı düşmüş

Pınarların suyu akar
Aşkın beni durmaz yakar
Her şey sanki bana bakar
Sevdiğinden ayrı düşmüş

Kimse bulmaz buna çâre
Etti aşkın pâre pâre
Herkes diyor bu âvâre
Sevdiğinden ayrı düşmüş

BEKLERİM

Gafletle geçti ömrüm
Affü rahmet beklerim
Bîçâreyim İlâhî
Ben merhamet beklerim

Kûşe-i uzletteyim
Sabrile mihnetteyim
Kesret'ü vahdetteyim
Şimdi rıhlet beklerim

Dolaştım tüm cihanı
Gördüm elbet nihânı
Ma'mûreyi viranı
Şimdi hicret beklerim

Ömrümü bitirmişim
Kalmadı hiçbir işim
Deşin kabrimi deşin
Şimdi firkat beklerim

Dostlarım hep Berzahta
İpler kaldı tezgahta
Hatıralar dergahta
Şimdi nusret beklerim

Gelin kardeşler gelin
Hakları helal edin
Bizlere duâ edin
Şimdi rahmet beklerim

Zaman akıp gidince
Nöbet bize gelince
Sırat kıldan da ince
Şimdi vuslat beklerim

Herkes gitti ben kaldım
Derin yaslara daldım
Dostlara haber saldım
Şimdi davet beklerim

Hasan Hüseyin VAROL Kasım 2020

GELECEK

Kimler geldi kimler geçti felekten
Buğday geldi o da geçti elekten
Bir haber var bekliyorum melekten
Ama bugün ama yarın gelecek

Dört melekten bahsediyor Peygamber
Cebrâil'le Mikâil ve İsrâfil
İnsanoğlu Azrâil'den bî haber
Ama bugün ama yarın gelecek

Hapı yutmuş insanoğlu uyuşmuş
Dünya hırsı onu böyle uyutmuş
Ekseriyet âhireti unutmuş
Ama bugün ama yarın gelecek

Kıyametin saati var duracak
Her nefesin sayısı var dolacak
Şu kaderin yazdığına iyi bak
Ama bugün ama yarın gelecek

Hasan Hüseyin VAROL - Kasım 2021

HÜZZAM İLÂHİ
Kûşe-i Uzletteyim (Beklerim)

Güfte : Hasan Hüseyin VAROL
Beste : Ömer Faruk BELVİRANLI

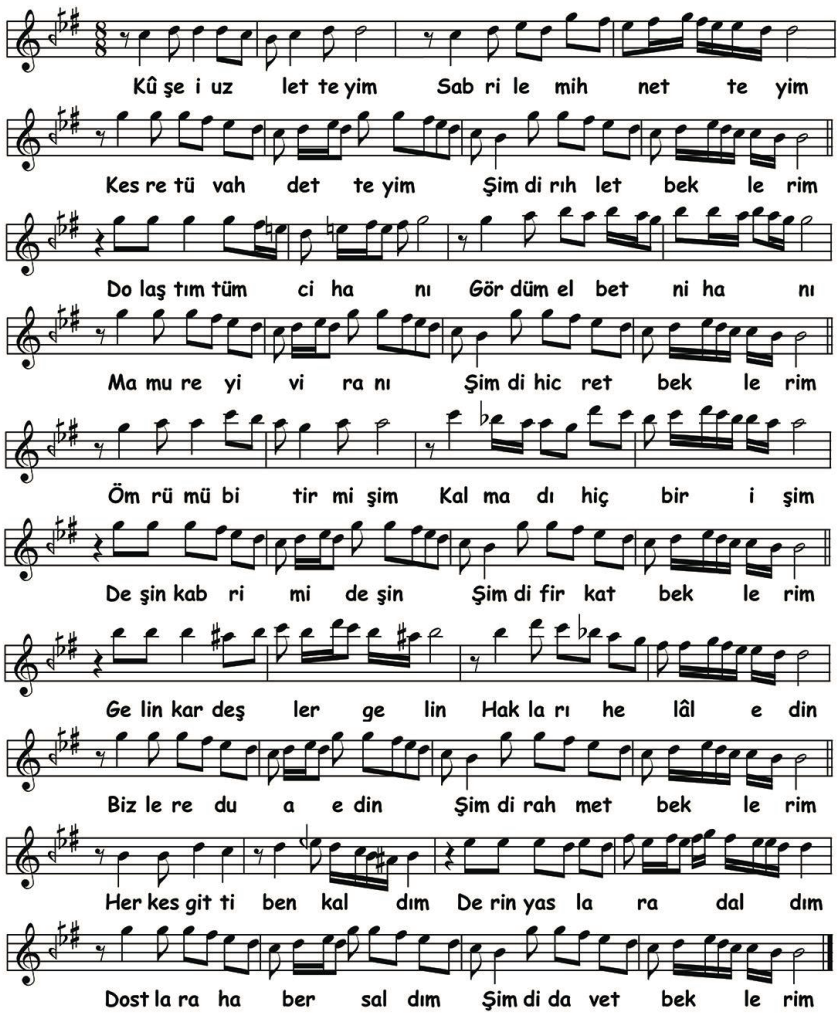

BEKLERİM

Küşe-i uzletteyim
Sabrile mihnetteyim
Kesret'ü vahdetteyim
Şimdi rıhlet beklerim

Dolaştım tüm cihanı
Gördüm elbet nihânı
Ma'mûreyi viranı
Şimdi hicret beklerim

Ömrümü bitirmişim
Kalmadı hiçbir işim
Deşin kabrimi deşin
Şimdi firkat beklerim

Dostlarım hep Berzahta
İpler kaldı tezgahta
Hatıralar dergahta
Şimdi nusret beklerim

Gelin kardeşler gelin
Hakları helal edin
Bizlere duâ edin
Şimdi rahmet beklerim

Zaman akıp gidince
Nöbet bize gelince
Sırat kıldan da ince
Şimdi vuslat beklerim

Herkes gitti ben kaldım
Derin yaslara daldım
Dostlara haber saldım
Şimdi davet beklerim

Hasan Hüseyin Varol - Kasım - 2020

Rast İlahi
Hz. Muhammed (A.S.)

Usul : Düyek

Güfte ve Beste
Hasan Hüseyin VAROL

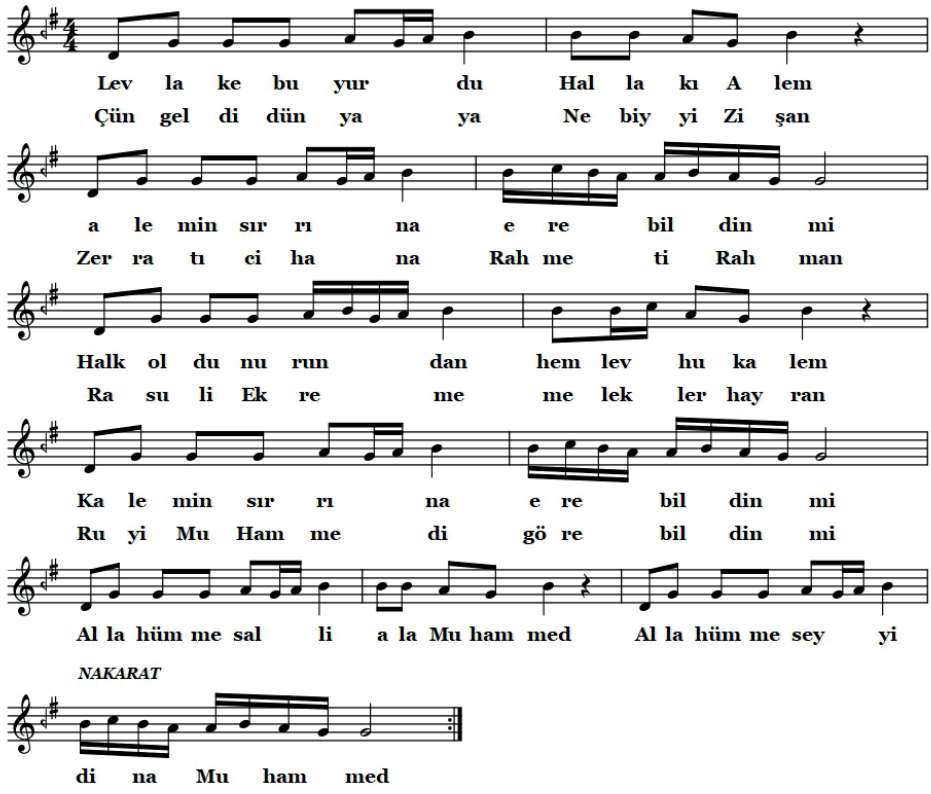

Hz. MUHAMMED (A.S.)

Levlake buyurdu Hallâk-ı Âlem
Eflakın sırrına erebildin mi?
Halk oldu nurundan hem levh-u kalem
Kalemin sırrını bilebildin mi?

Allahümme Salli Ala Muhammed
Allahümme Seyyidina Muhammed

Ebül-Beşer Âdem safiyyullahtan
Hazret-i İbrahim Halilullahtan
Tûr dağında Mûsâ kelîmullahtan
Bûy-i Muhammedi alabildin mi?

Allahümme Salli Ala Muhammed
Allahümme Seyyidina Muhammed

Çün geldi dünyaya Nebiyyi Zîşan
Zerrât-ı cihana rahmeti rahman
Rasuli Ekreme melekler hayran
Rûyi Muhammedi görebildin mi?

Allahümme Salli Ala Muhammed
Allahümme Seyyidina Muhammed

Zulmeti kaldıran bir nûr-u azam
Âşıklar kalbine arş-ı muazzam
Hasta gönüllere bir şifây-ı tam
Feyzi Muhammedi alabildin mi?

Allahümme Salli Ala Muhammed
Allahümme Seyyidina Muhammed

Salât olsun selam olsun âline
Ashâbı ahfadı hem ahbâbine
Müminler annesi tüm ezvâcına
Âl-i Muhammedi sevebildin mi?

Allahümme Salli Ala Muhammed
Allahümme Seyyidina Muhammed

Hasan Hüseyin VAROL

HATIRASINA YAZILANLAR

MERHUM HASAN HÜSEYİN VAROL

Hayreddin KARAMAN

1950'li yıllarda Konya İmam Hatip okulunda öğrenci ve Mengene Mahallesi Civarında Ganere Köprüsü Caddesi'nde Ali Osman Koçkuzu merhumun ailesinin oturduğu eve komşu bir evde oturmakta, oraya yakın kadrosuz bir camide imamlık yapmakta idim. Hasan Hoca da bizim caddenin bittiği yerde bir caminin imam hatibi idi.

Yakışıklı, temiz ve düzgün kıyafetli, titiz, gayretli, onurlu, nezih bir kişilik sahibi idi. Bisikleti bile bizimkilerden oldukça üstün, yeni ve daima temiz idi. Bizim mahallede küçük bir mescit vardı. Oranın fahri imamı da Ali Osman'ın dayısı idi. Bu dayının babası olan dede, deve ile taşımacılıktan kendini emekli etmiş hoş bir insan idi ve mahallenin çocuklarına Kur'an okumayı o mescitte öğretirdi. Ben de bu mescitte, sabah namazlarından sonra, okul saatine kadar arkadaşlarıma medreselerde okutulmakta olan ve benim daha önce okuduğum ilimlere ait metinler okutmaya başlamıştım. Hasan Hoca da bir gün bana, "Derslere katılabilir miyim?" demişti, Ben de "Memnuniyetle." deyince talebem oldu ve birkaç yıl orada derslere devam etti.

Hasan Hoca, İmam Hatip okulunda ücretliler cetvelinden Kur'an-ı Kerim hocalığı yaptı, bizim sınıfın da hocası oldu ve Kur'an derslerinde talebesi oldum.

Böyle başlayan içli dışlı arkadaşlık, dostluk, sevgi; o bu dünyadan ayrılıncaya kadar devam etti.

Hasan Hoca gayret-i diniyye sahibi olduğu için ömrünün sonuna kadar çeşitli faaliyetler yaparak ve dernek vakıf kurarak sahih İslam'ın yaşaması ve yayılması, ümmetin ayağa kalkması, dünya düzeninde kurucu olması için okudu, düşündü ve çalıştı.

1959'da Konya'dan ayrıldığım için ve bugün olduğu kadar iletişim imkânı da mevcut olmadığından görüşüp konuşmamız, haberleşmemiz sınırlı kaldı.

Ben akademik titre sahip olduktan sonra (herhalde doçent iken) Konya MÜSİAD Şubesi beni bir konuşmaya davet etmişti. Öncesinde yemek vardı ve Hasan Hoca ile yanyana oturuyorduk. Bugünden geriye yarım asır kadar önce cereyan eden bir olayı, cereyan tarihinden de yirmi yıl kadar sonra o gece, yemekte bana anlatmıştı ve bu sırrı, ondan başka bilen yoktu.

Şöyle ki:

Sanırım yetmişli yıllarda, Konya'da bir sözde hoca, benim aleyhimde bir kitap yazmıştı (Bir kitabı tercüme etmiş, bunun girişinde oldukça uzun bir ek yazmış, orada yalanlar, iftiralarla sayfaları kirletmişti.). Benim mezhepleri inkar ettiğim, bazı şaibeli kişileri övdüğüm, müctehidlik iddia ettiğimi, bazı problemli fetvalar

verdiğimi, reformcu olduğumu yazmıştı. Dedikodular o kitap sebebiyle yayıldıkça arkadaşlarım rahatsız olmuşlardı. O zaman İmam Hatipli gençlere cazip gelen bir partinin yöneticileri, öğrencileri siyasete sokmalarına karşı çıktığım için bana karşı olmuşlardı, bu yüzden mahut kitabı ve sahibini sahiplendiler.

İşin aslı ve doğrusu anlaşılsın diye arkadaşlarım beni Konya'ya davet ettiler, o zamanki müftülük binasının üst katındaki salonda, o kitabı yazan kişi ile yanyana gelecek, deyim yerinde ise kozlarımızı paylaşacaktık. Ben kürsüye çıktım, dört saat kadar konuştum, gece yarısı oldu, o kişi gelmedi. Bir terzi dükkanında oturuyormuş, gidip çağırdılar yine gelmedi. Salon dolu idi, çoğunun doldurulmuş ve kurulmuş gençler olduğunu sonradan anladık. Sıkça sözümü keserek tertipli ve kafa karıştırıcı sorular soruyor, edepsizce davranıyorlardı. Bir ara elektrik kesildi, salon karanlık içinde kaldı, gürültü patırtı başlayınca ben oldukça yüksek bir sesle konuşmama kaldığı yerden devam ettim, bu işe yaradı, bir hareket olmadı. Beş on dakika sonra cereyan geldi, bir süre sonra da konuşmayı bitirdim.

Gelelim MÜSİAD'ın yemeğine.

İşte o gece Hasan Hoca "Sana bir şey anlatacağım, bunu benden başkası bilmiyor, benimle de ahirete gitmesin" dedi. Hasan Hoca'nın anlattığına göre:

O gece ben konuşurken birisi gelip sigortadan elektriği kesecek ve bir tetikçi de gelip beni vuracakmış. Bu genç, gündüz Hasan Hoca'ya gelmiş. Onu mutemed bildiği için vazifesini anlatıp onayını almak istemiş. Hasan Hoca (Bunu bana anlatırken "Genci dinleyince tüylerim diken oldu, heyecanlandım, ama gence belli etmemeye çalıştım." demişti.) ona, "Bir mümini kasten öldüren kimsenin cehennemlik olduğunu" ifade eden âyeti okumuş ve "Ben, Hayrettin hocayı yıllardır oldukça yakından tanıyorum ve şehadet ediyorum ki, o mümin bir insandır." Sen onu vurursan bu ayet yakana yapışır." demiş. O genç de "O halde Hoca'm ben şimdi terminale gidip Konya'dan ayrılayım, aksi halde beni bulup sıkıştırırlar" diyerek ayrılıp girmiş.

Merhum Hasan Hoca kardeşime bir de can borcum var demektir.

Yemek ve konuşmadan sonra ayrılmak üzere dışarıya çıkınca uzun boylu, otuzkırk yaşlarında bir genç yanıma geldi, "Hocam elinizi öpüp hakkınızı helal etmenizi isteyeceğim" dedi. "Niçin diye" sordum. "Size tuzak kurulduğu gece salona sevk edilen gençler arasında ben de vardım, sizin hakkınızda aslı faslı olmayan şeyler söyleyerek bizi doldurmuşlardı, sonradan kimin nasıl olduğunu öğrendim ve pişman oldum. Sizden de helallik diliyorum" dedi.

Bu gencin, Hasan Hoca ile fısıltı halindeki konuşmamızdan haberi ve bilgisi yoktu. Yıllar geçtikçe, ikinci memleketim saydığım Konya'ya her geldikçe Hasan Hoca'yı dernek, vakıf gibi mekanlarında ziyaret ederdim, konuşur, dertleşir halleşirdik. Onun Kur'an tilavetini çok sevdiğim için bazen o mekânlarda, baş başa iken okumasını rica ederdim, o da okurdu.

Vefatını öğrendiğim anda, Konya bir vücut ise önemli bir organının eksildiği hissi uyandı bende.

Allah onu; cennet, cemal ve rıdvanı ile ödüllendirsin.

BABACIĞIM, HASAN HÜSEYİN VAROL

Mustafa VAROL

Babacığımın ilk ailesinden iki, ikinci ailesinden üç adet olmak üzere, toplam beş evladı vardır. İkisi kız ve üçü erkektir. Ben Mustafa, erkek olanlar içerisinde ortanca, ikinci ailesinden en büyük olan evladıyım. Ben ve kardeşlerim küçük yaşlarda iken, Tahsin dedem, Hürü annem (Babaaannem) ve annem nezaretinde büyüdük.

Babacığım; hocalığı, liderliği, kanaat önderliği, topluma hizmet eden biri ve özellikle de imam hatip olması sebebiyle evimizde, evde bizim başımızda çok bulunamazdı. Sabah namazından bir saat önce kalkar, abdest alır ve camiye gider, o gidişle evden çıkmış olur ve geceleri saat 12.00'den önce de eve gelemezdi. Yani biz çocukları akşam yattıktan sonra gelir ve biz kalkmadan önce evden ayrılırdı. Bazen aynı evde kalmamıza rağmen, bir hafta on gün boyunca babacığımın yüzünü görmediğimiz olurdu.

Babacığımın normal insanlardan o kadar farklı yönleri vardı ki, şimdi kısa başlıklar halinde bu özelliklerinden bahsetmek istiyorum.

OKUMA AŞKI

Kendisi, hayatından en küçük bir hatıra dahi paylaşsa, bu okuma aşkını her zaman ifade ederdi. Bizler onu, evde olduğu nadir zamanlarda bile, sadece yemek esnasında görebilirdik. Yemek harici zamanlarda ise, devamlı kitapların bulunduğu çalışma odasında olurdu. Kitap, gazete, dergi vs. yazılı veya basılı bulduğu her nesneyi mutlaka inceler ve hemen okumaya koyulurdu. Yanında devamlı kitap ve gazete taşırdı. Her konuyu okumaya karşı aşırı düşkündü. Daha genç yaşında okuduğu kitaplar sayesinde, ayaklı bir kütüphane niteliğinde bilgi donanımına sahipti. Evinde sahip olduğu yaklaşık üç bin civarında kitabını bağışlayarak, Hayra Hizmet Vakfının kuruluşuna temel olmasını sağlamıştı.

Eve geldiğinde elinde bir poşet veya çanta varsa koşardık, belki biz çocuklara bir şeyler getirdi diye fakat getirdiği her çantada kitap ve gazete çıkardı.

MÜKEMMELİYETÇİLİĞİ

Sonuçları açısından, insanlara ve topluma değerli olabilecek her konuya veya işe yönelirdi. Üzerine yoğunlaştığı her çalışmanın tüm aşamalarında gereken emeği ve katkıyı sağlar, üzerinde çalıştığı işin bilmediği yönlerini sorar veya okur, öğrendikleri ve bildiklerinin üzerine düşünce üretir, yaptığı uygulamalarla, üzerine yoğunlaştığı işi tamamlamaya çalışırdı.

İnsanlara ve topluma yararlı olmasını değerlendirerek, bir işe ya hiç başlamaz, başlarsa da mutlaka tam ve eksiksiz yapardı. Ayrıca, konusu ne olursa olsun, her konuda, işini tam, eksiksiz, mükemmel ve dört dörtlük yapan kimseleri çok takdir eder ve her zaman onları "İşini çok iyi yapıyor." diyerek methederdi. Yemeklerde, seyahatlerde, camide, evde ve işyerlerinde kullandığı her nesneye çok dikkat eder, her şeyin mükemmel ve eksiksiz olmasına aşırı hassasiyet gösterirdi.

MUCİTLİĞİ

Günlük hayatımızda kullandığımız her türlü eşya, araç-gereç vb. insan hayatını kolaylaştırıcı her nesneyi değerlendirir, bazıları için "Çok mükemmel." diye yapanları tebrik eder, bazıları için ise eksikler bulur, "Şöyle olsa daha iyi olurdu." gibi ifadeler kullanır ve özellikle mekanik olan bazılarını da tamamen tenkit ederek, o nesneyi yeniden yapmaya veya tamir etmeye koyulurdu.

Ömür boyu soğuk havaya karşı aşırı bir hassasiyeti vardı. Soğuk hava geliyor diye, oturduğu odanın kapısındaki anahtar deliğini bant ile kapattığını hatırlıyorum. Omuzlarındaki kireçleme rahatsızlığı sebebiyle yanında hep poşu (omuz örtüsü) taşır, içerisinde bulunduğu ortamın havasına göre, ince veya kalın olan poşusunu omuzlarına alırdı. Bu soğuk hava hassasiyeti, onun, sıvı yakıtlı, ekonomik ama ısı verimi oldukça yüksek, her şeyiyle kendisine ait bir soba icat etmesine bile sebep olmuştu. Zümer ismini verdiği bu soba hakkında, hatıratın ilgili bölümünde geniş bilgiler vardır.

İleri derecede mühendislik yapabilecek bir zekaya sahipti. Bir sanayici, mühendis veya usta ile karşılaştığında, o kişinin ürettiği ürünü veya yaptığı işi geliştirme adına onlara tavsiyelerde bulunur, tarifler yapar ve hatta, oturur çizimlerle anlatırdı. Konusu teknik, elektrik, elektronik, mekanik vb. ne olursa olsun, makina, araç, silah gibi, insan ve toplum hayatına yararlı her cihaza aşırı ilgi gösterirdi. Hatta bu özelliğine örnek olacak şekilde, yaklaşık dört yıl süreyle mekanik saat tamirciliği bile yapmıştır.

Babacığımın otomobil şoförlüğü hiç yoktur ve hayatında hiç direksiyona oturmamıştır. Sadece camiye gidip gelirken ihtiyaç duyduğu zamanlarda, bisiklet veya küçük motosiklet kullanmıştır. Araçla bir yere gitmesi gerektiğinde, ilgilendiği gençler, dostları, arkadaşları ve biz evlatları, ona hizmet edip, duasını almak üzere gideceği yere götürürdük. Kendisi çoğu zaman, "Oğlum, ben şoför değilim ama, iyi şoförü ve iyi arabayı çok iyi bilirim." derdi.

Ömrünün son zamanlarında hastanede iken, son teknoloji ile imal edilmiş olan hasta yatağını bile tenkit etmiş, "Allah ömür verir de bu hastaneden çıkarsam, bu yatağı imal eden fabrikaya gidip, hasta yatağının nasıl olması gerektiğini onlara anlatacağım. Bu yatak, sağlam insanı bile hasta ediyor." diye çok yakınmıştı.

HOCALIĞI, İMAMLIĞI VE EĞİTİMCİLİĞİ

Babacığım, Kur'an-ı Kerim üzerine aldığı hafızlık, kıraat, tecvid vb. tüm eğitimleri, Konya ve İstanbul'daki önemli hocalardan, Osmanlı (medrese) eğitim tarzında aldığı için, ömür boyu bu tarzda yaşamaya, öğrenmeye ve öğretmeye dikkat etmiştir. Yönetim, düşünce, felsefe, eğitim, hayat tarzı vb. konularda Osmanlıya duyduğu hayranlığını her zaman dile getirmiş ve bu ekolün örneği olarak yaşamaya çalışmıştır.

Toplum içerisinde hoca olarak, başta dini konular olmak üzere, İslami düşünce, felsefe, ekonomi, kısaca günlük hayat içerisinde karşılaşılan her konuda, insanlara hem fikirler aktarmış, hem de örnek olmuştur. Bu konuda, halk içerisinde kendi-

sinden hep "Hasan Hoca" lakabı ile bahsedilmiştir.

Hayatta tek gayesi, Kur'an'ı ve İslam'ı tam anlamıyla temsil etmek, yaşamak, Kur'an ve Sünnet'e uygun tüm detaylarıyla İslam'ı insanlara tebliğ etmekti.

İmamlığı konusunda, cami içerisinde ve dışarısında bir imamın nasıl olması gerektiği, imamlığın gereği bilgi donanımı, liyakat, kıyafet, hareket, davranış, liderlik, önderlik, cemaate hakimiyet, hitabet, vücut dili vb. gibi konularda hep örnek olmuş ve bu yönleriyle de halk içerisinde tüm imamlara örnek gösterilmiştir. Kendisini tanıyan imamların hemen hemen hepsi, "Hoca'mın cübbeyi ve sarığı giyişi, sadece imam odasından çıkıp, mihraba doğru gidişi bile, onun tam bir imam olduğunu anlatmaya yeterdi." diye ifade etmişlerdir.

Kur'an-ı Kerim eğitimlerinde, öğrencilerin her birinin halet-i ruhiyesine, psikolojisine, yeteneğine ve anlama kapasitesine göre eğitim verir, her öğrencinin anlayacağı şekilde eğitim tarzında kendisine göre farklı metotlar kullanırdı.

ÇOK YÖNLÜLÜĞÜ

Babacığımın din adamı ve hoca olmasının dışında ilgilendiği ve bilgi sahibi olduğu daha birçok konu vardı. Bizim bildiklerimizin dışında, vefatından sonra taziye ziyaretlerine gelen insanların kendisiyle yaşadığı hatıraları dile getirmeleri sonucunda, bilmediğimiz daha çok konuyla da ilgilendiğini ve bu sayede farklı insanlara farklı şekilde dokunduğunu, yol gösterdiğini de öğrendik.

Yerine göre çocuk, yerine göre sıradan bir köylü, bazen saf ve yufka yürekli, bazen sert ve asabi, zaman zaman bir dost, zaman zaman emreden bir lider, insanın yüzüne hatalarını ve yapması gereken doğrularıyla beraber söyleyen bir eğitimci, gülünecek yerde gülen ve oldukça şaka yapan, aşırı duygusal, ağlanacak yerde hemen ağlayan, yaşanan ve konuşulan her konuda fikir yürütebilen bir mütefekkir, sorun olan her şeyi dile getiren ve hemen çözüm üretebilen, filozof, ekonomist, radikal, gerçekçi, yerine göre dinleyen, yerine göre dinleten, iyi okuyan, iyi konuşan, kendinden üstün vasıflı insanları, liderleri, sanatçıları, yazarları, idarecileri metheden, edebiyatçı, şair, müzisyen, mucit, tasavvuf ehli, mazlum ve mağdur gördüğü yerde, onu her türlü koruyan, yerine göre kavgacı, yerine göre uzlaşmacı, adaletsizlik karşısında dimdik duran ve her halükarda itiraz eden bir yapıya sahip, oyun oynamak gibi bir alışkanlığı olmayan, hiçbir vaktini boşa geçirmeyen, boş vakit harcayanlara çok kızan, görevli olduğu süreçlerde son zamanlarına kadar mecbur kalmadıkça hiç izin kullanmayan, tatil yapmayan, hasta olduğu zaman bile rapor almadan çalışmaya devam eden, söz verdiği yer ve saate daima sadık olan, gecikmeyen, geciktirmeyen, çok az uyuyup ama çok çalışan, çocukların, gençlerin ve insanların yüzüne baktığı anda psikolojilerini anlayıp ona göre konuşan iyi bir lider, iyi bir hoca, iyi bir insan ve iyi bir eğitimciydi.

Özellikle musiki kabiliyeti çok yüksekti. Yaratılıştan gelen, müzisyenlerin mutlak (absolut) kulak dedikleri yüksek seviyede bir müzik kulağına ve aynı zamanda etkileyici, oktav aralığı fazla, frekans olarak dinlendirici bir sese sahipti. Başta Kur'an-ı Kerim okuyuşunda olmak üzere bu müzik ve ses yeteneğini çok iyi kullanır, bunun dışında zaman zaman ilahi, kaside, ezan, sala, mevlit ve hatta şarkı-

lar okurdu. En çok sevdiği şarkı ise, İstanbul'da iken ders aldığı hocası Merhum Bestekar Hafız Sadettin Kaynak'tan bizzat meşk ettiği, "Batan gün kana benziyor, yaralı cana benziyor" diye devam eden şarkı idi. Zaman zaman yalnız kaldığı ortamlarda bu şarkıyı kendi kendine okurdu.

AİLE REİSLİĞİ VE EV HAYATI

Topluma ve insanlara hizmet etmek gayesi olduğu için evimizde çok fazla bulunamazdı. Evde bulunduğu zamanlarda ise yemekte, odada, kullanılan mekanlarda, eşyalarda her şeyin düzgün ve eksiksiz olmasını isterdi. Düzgün olmayan bir şey gördüğünde hemen, özellikle annem ve bize karşı asabileşirdi. Biz evde iken babacığımı hep sinirli bir insan olarak görür ve hep korkardık. Yemek harici zamanlarda genelde hep çalışma odasında kitaplarla birlikte olurdu.

Babacığım, aldığı maaşın az bir kısmını kendisine ayırır, kalan kısmını da Tahsin dedeme verirdi. Dedem, evimizin günlük ihtiyaçları ile haftalık pazar ihtiyaçlarını karşılardı. Dedem 1978 yılında vefat ettikten sonra bu görevleri ben ve diğer kardeşlerim yapardık. Babacığım, hayatında pazardan bir kilo domates satın almamıştır. Vakti olmadığı için, evde alışveriş, tamirat, tadilat gibi işlerle hiç ilgilenemezdi. Evin tüm ihtiyaçları ile biz ilgilenirdik. Evimize, akraba veya tanıdıklarımızdan misafir geldiği zamanlarda, çok kısa olmak üzere misafirin yanında durur ve sonrasında "benim derslerim var" diyerek müsaade alır ve odasına geçerdi.

Biz evlatlarının okula gidiş gelişleri, dersleri, öğretmenleri veya okul hayatımızı, ayrıca sağlık ve hastalıklarımızı rahmetli annem takip ederdi. Daha sonraları bizler büyüdükten sonra, büyük abiler küçük kardeşlerin okul velisi olur ve dersleriyle ilgilenirdi.

Babacığım, yüzlerce öğrenci yetiştirmesine rağmen, ben ve kardeşlerim babacığımdan ders veya eğitim alma şansına hiç sahip olmadık. Bizler, mahalle hocaları veya başka kurslardaki hocalardan eğitimler aldık. Kardeşlerim içerisinde hafız olan yoktur. Ancak ben ve kardeşlerim, zamanla babacığımın ses kayıtları, kaset ve videolarını izleyerek, onun okuyuş ve tavrından az da olsa istifade edebildik.

Evimizin nüfusu, babaannem, dedem, annem, abilerim ve kardeşlerim olmak üzere toplam dokuz kişi idi. Babacığımın imam hatiplik maaşı dışında başka bir gelirimiz yoktu. Bizler, küçük yaşlarda iken, okul haricinde, camilerde müezzinlik yapar veya küçük gelirler getirecek işlerde, evimizin ekonomisine katkı yapacak şekilde çalışırdık. Evimiz, uzun süreler hep kira idi. Rahmetli annem, Konya içerisinde kendimize ait eve oturuncaya kadar on altı defa taşındığımızı söylerdi. İlk defa 1985 yılında, anne dedemden anneme miras kalan kendimize ait eve oturmuştuk.

SONUÇ

Babacığımın, kendilerine bir şekilde dokunması sayesinde yetişmiş, bürokrat, iş adamı, sanayici, tüccar, işveren, memur, müdür, mühendis, başkan, milletvekili gibi sıfatlarda ülkenin değişik yerlerinde çalışmalarına devam eden birçok insan vardır. Ayrıca yine babacığımın eğitiminden geçmiş, hafız, hoca, imam, Kur'an Kursu hocası, öğretmen, vakıf veya dernek yöneticisi sıfatlarıyla da, eğitim ve fikri

çalışmalarına devam eden birçok eğitimci ve din adamı vardır. Bizler, Hasan Hüseyin Varol'un evlatları, bizim dışımızda, hayatının bir bölümünde bir şekilde Hasan Hüseyin Varol'a rastlamış, arkadaşı ve dostu olmuş, talebesi olmuş, ondan eğitim almış, onun destek ve fikirleri sayesinde hayatına yön veren ve kendilerine bir şekilde dokunduğu tüm kardeşlerimiz, onun kazandırdığı onur ve gururu taşımaya devam edeceklerdir.

Rabb'im rahmetiyle, Rasülullah şefaatiyle, Kur'an-ı Kerim şefkat ve himmetiyle yardımcısı olsun…

Makamı âlî, mekânı Cennet olsun… Amin…

AZİZ HASAN HOCAM

M. Hasip ŞENALP

1966 yılı Hukuk Fakültesi talebesiyim. Antik merakımdan dolayı Mehmet Arıkan ağabeyin Mevlana Caddesi üzerindeki dükkânına arada uğruyorum. Dükkân perdeyle bölünmüş arka taraf İrşathane, hep üniversite öğrencileri geliyor. Zümrüt gibi siyah saçları, Osmanlı bıyıklı, insan güzeli Hasan Hoca sohbet ediyor. Alışılmış hoca profilinden farklı, 32 farzın dışında, Marksizim, Siyonizm, Ekonomi anlatıyor. İslami disiplin içinde ayet-hadis destekli entelektüel çıtalı sohbetler ediyor. Devamlı güncel kitaplar okuyor. Kolunun altında daima yeni kitaplar var.

Kafamda deli sorular var. Ben aradığım hamulesi ilim ve irfan olan haceyi buldum. Kaza-kader…

Enflasyonda Müslümanın parası eriyor. Ne fetva ve içtihat edersin gibi garik-i rahmet olan Hasan Hüseyin Varol Hoca'm bir Marksist'le Das Kapitali ve diyalektiği, bir kapitalistle Keynes'i tartışıp sonra ona İslam ekonomisini anlatıp ikna edecek ilmî birikim ve hasbiliği vardı.

Aziz Hasan Hoca'm ayrıca infak temelli hayrî duygu ve düşüncelerle için için kaynıyor. Bu ilim irfan ağacı nihayet meyvesini veriyor ve Hoca'mın kavi iradesiyle Hayra Hizmet Vakfı" vakıf senedini hazırlıyoruz. Bir vakıf senedi düşünün ki davasının manifestosunu ilmek ilmek hayata geçiriyor. Zekât sandığı, emanet sandığı ve nadir eserleri ihtiva eden binlerce ciltlik kütüphane. Yani emanet sandığıyla Hasan Hocam; başında hasbî gayretiyle kardeşim Ziya Özboyacı Bey'in olduğu, şimdinin kurumsal katılım bankasını çok daha önce hayata geçiriyordu. Müminler büyük bir güvençle büyük miktardaki paralarını emanet sandığına ariyet olarak veriyordu.

Hasan Hace'm Kur'an muhafızı olarak tüm tefsirler ve hadis külliyatıyla ve müçtehit, fukaha eserleriyle meselelere liyakatle bakar ve hüküm verirdi.

Kuran tilaveti konusunda ise musiki ve makam terbiyesini İstanbul'da almış kabiliyetiyle de dünyada en güzel ve müessir tilavete sahip idi.

Hasan Hace'm âlim sıfatının yanında hilkate tasavvuf penceresinden teslimiyetle bakan müstesna ve örnek arif kişiydi. Çok şiiri olmamakla birlikte mana ve ibret yüklü taç beyitleri olan manzumlarıyla da Hoca'm iyi bir şairdi.

Ahir kelam olarak; Hasan Hüseyin Varol Hoca'mın "Hiç bitmese." denilen sohbetleri irfan ile bezenmiş güzellikteydi. Her gün silsiledeki Fatiha'm da Hasan Hoca'm da ömrüm oldukça daima var olacaktır. Ah Hoca'm Ah Hoca'm, duam odur ki fakir-i pür taksiri, kâinatın efendisi Resulullahla size ahirette komşu olayım. Gani sadaka-i cariyesiyle Hoca'ma garik-i rahmet ola.

BİR DEVRİMCİ DERVİŞ: HASAN HÜSEYİN VAROL

Ahmet SORGUN

Merhum Hoca'mın adını, ilk defa bin dokuz yüz yetmişlerin başında duydum. Oğlu Tahsin, Konya İmam-Hatip'ten sınıf arkadaşımdı. Sınıf arkadaşlığından öte, o günden bugüne süre gelen bir dostluk. Diğer oğlu Mustafa da öyle. Hem çocuklarının yakın arkadaşımız olmaları, hem de bin dokuz yüz seksen öncesi, otostop yaparak gittiği hac dönüşü, Divan Dergisi adına yaptığım röportaj gibi vesilelerle Hoca'mı yakından tanıma fırsatım oldu. Kendisi Konya'da bizim neslin yetişmesinde en çok emeği olan kimselerdendi. Hayat ve hatıratını yazdığı için, onu uzun uzadıya anlatmak zait olur. Sadece, Hasan Hüseyin Varol deyince benim hafızamda iz bırakan başlıkları ifade etmekle yetineceğim.

Hasan Hüseyin Varol tam bir eylem adamıydı. Onu ya okurken görürdük, ya da okuduklarını anlatırken. Sadece anlatmakla da kalmaz, inandıklarını hayata geçirmenin yollarını arardı. Hayra Hizmet Vakfı'nı kurması, on binlerce kitaptan oluşan Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanesini hizmete sunması, ilk defa bir faizsiz banka denemesi niteliğindeki Emanet Sandığı çalışmaları, Çağımıza Selam dergisinin yayınlanması, sohbet, seminer ve konferansları, onun ideallerini hayata geçirme çabalarından başka bir şey değildi.

İnandığı değerler için bedel ödemekten hiç korkmadı. Her defasında girdiği cezaevinde de faaliyetlerine devam etti. On iki Eylül ihtilali sonrası cezaevi çıkışı kendisini evinde ziyaret ettiğimizde, içeride en büyük işkencenin Nevzat Arabacı'ya yapıldığını, ama asla davayı satmadığını, ağzından bir kelime dahi alamadıklarını gözyaşları içinde anlatmıştı. Yine ihtilal sonrası imam-hatip okullarında kız öğrencilere başörtüsü yasağı getirilmesi kararına karşı, Kapu Camii'nde okuduğu hutbe, darbecilere tam bir meydan okumaydı.

Bir keresinde; "Gençler, Kur'an'ı çok okuyun, onu iyi tanıyın! Eğer Kur'an'ı çok okuyup iyi tanımamış olsaydım, ben Marksist olurdum." dediğini hatırlıyorum. Aslında o, hem bir devrimci, aynı zamanda hem de bir derviş idi.

Ülke ve dünya gündemini çok yakından takip eder, onlara Kur'ân-î bakışla sağlıklı yorum ve öneriler getirirdi. Her ziyaret edişimde mutlaka Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ı sorar, selam gönderir ve dua ederdi.

Çok yönlü bir kimseydi. Kendine özgü üslubuyla uluslararası çapta bir Kur'an okuyucusu ve eğiticisi, iyi bir hatip, iyi bir musikişinas, tam bir düşünce ve eylem adamı idi. Hayatı boyunca Kur'an'dan aldığı ilhamı, asrın idrakine söyletmeye çalışan adam gibi bir adamdı.

Muhterem Hoca'mı hep; başında bembeyaz takkesi ve omuzundan hiç eksik etmediği poşusuyla bir "Devrimci Derviş" olarak hatırlayacağım.

Rabbim rahmet eylesin, mekânı Cennet olsun.

MERHUM HASAN HÜSEYİN VAROL HOCAM

Ziya ÖZBOYACI

Rahmetli Hoca'mla yaşadığım çok ama çok hatıram var. Ancak önemli saydığım birkaç hatıramı burada paylaşmak istiyorum.

Hoca'mla tanışmamız 1969-1970 yıllarında olmuştur. Ben Yüksek İslam Enstitüsünde öğrenci iken, diğer öğrenci arkadaşlarla Hoca'mla bir vesile tanışmıştık. İlk olarak Fatih Çarşısı'nın dördüncü katında, kirasını Hoca'mın kendi maaşından ödeyeceği bir büro tutmuştuk. Bu büroya, Hoca'm ilk olarak kendi kitaplarını getirmişti. Burası toplanma yerimiz oldu ve okul dışında bizler de, her gün hemen hemen her saat orada toplanıyorduk. Hoca'mın sohbetleri, ilmi çalışmaları, fikri düşünceleri bizleri çok etkiliyordu. Büro çok küçüktü ve ortasında kalınca bir sütun vardı. Buraya bir isim verelim dedi Hoca'm, ortadaki sütun sebebiyle "SÜTUN ARAŞTIRMA MERKEZİ" ismini vermiştik. Bir gün bu küçük ve dar büroya Ahmet Efendi Mülhak Vakfı Mütevelli Heyet Üyesi olan Hüseyin amca gelmişti. Kendisi Seyit Faruk Önder Bey'in talimatıyla geldiğini ve bize Ahmet Efendi Çarşısı üçüncü katında bir yer tahsis edeceklerini söyledi. Hemen gidip gördüğümüz bu yere, 1971 yılında taşınmıştık.

Burada oluşturduğumuz kütüphanede, Rahmetli Adil Küçük, Rahmetli Mustafa Öztoklu, Rahmetli Mustafa Yıldırım, Abdullah Büyüksütcü, Ahmet İyibildiren, Abdülmuttalip Yıldırım, Rahmetli Abdullah Parlıyan, Emrullah Ünal, Rahmetli Ahmet Önkal, Bilal Saklan, Ziya Ercan gibi arkadaşlarımızla her gün bir araya geliyorduk. Bazı arkadaşlarımız resmi görev almalarına karşın hemen hemen hepimiz öğrenci olduğumuz için maddi ihtiyaçlarımız çok fazla oluyordu. Günlük yemek harçlıklarımızı bile Hoca'mın tavsiye ettiği kitap ve dergilere veriyorduk. Hoca'm bizi hep okumaya sevk ediyor, bize dini, ilmi, felsefi, ekonomik, sosyal ve özellikle İslam Düşüncesi üzerine devamlı sohbetler yapıyordu. Çalışmalar büyüdükçe, ekip genişledikçe kurumsal bir yapı ile hizmet etme ihtiyacı ortaya çıkmış ve istişareler sonucunda bir vakıf kurma çalışmalarını başlatmıştık. Hayra Hizmet Vakfının kuruluş aşamasında ekibimize Hasip Şenalp, Abdüllatif Başaşcı, Rahmetli Mehmet Güneş, Abdurrahman Ergun, Yaşar Bilen, Süleyman Doğan gibi bir çok arkadaşımız da dâhil olmuştu.

1975 yılında tüzük hazırlanmış ve mahkemeye kuruluş müracaatı yapılmıştı. Biz öğrencilerin maddi desteği yoktu. Hâkimin "gaye ve hedefler çok büyük, ama kuruluş sermayesi olarak gösterilen 10.000 TL'lik kitap ve kütüphane malzemesi, bu amaç için yetersiz" kararı üzerine, Hoca'm, sevenlerinin maddi desteği, rahmetli Babası Tahsin amcanın gayretleri ve kendi sınırlı imkanlarıyla sahip olduğu, şimdiki Erenköy sınırları içerisinde yaklaşık 1200 m² arsayı, 50.000 TL ücrete satıp, eksiksiz bu bedeli nakit sermaye yaparak Hayra Hizmet Vakfının kuruluşunu gerçekleştirmişti. Allah kendisinden binlerce kez razı olsun, bu fedakârlığının diğer tarafta kendisine fazlasıyla ikram olarak sunulduğu zannediyorum.

Rahmetli Hoca'm, Hayra Hizmet Vakfını İslam düşüncesine uygun, küçük bir devlet ve hükümet örneği olarak kurmuş ve vefatına kadar da bu gayeye matuf çalışmalar yapmıştı. Vakfın içerisinde birimler oluşturuldu, müdürlükler kuruldu

ve yapılacak hizmetlere maddi kaynak teşkil edecek ticari faaliyetler başlatılmıştı.

EMANET SANDIĞI

Vakıf bünyesinde kurulan müdürlüklerden birisi de, o zaman hiç kimsenin tahmin etmediği Faizsiz Banka Sistemi (bugünkü anlamda finans kurumları) tarzında çalışacak olan Emanet Sandığı idi. Emanet sandığı kurulduğu sıralarda ben askerlik görevindeydim. Vakfın Kuruluşundan önce birlikte olduğumuz öğrenci ekibimizden birçoğu, mezun olduktan sonra öğretmenliğe müracaat etmişler ve görev alanların gitmesiyle de Vakıftaki çekirdek ekibin sayısı oldukça azalmıştı.

1977 yılında askerliğimin bitmesine iki ay kala bana, Hoca'mdan iki sayfalık bir mektup geldi. Girişinde hal hatırdan sonra Hoca'm aynen şunları yazmıştı:

"Evladım, bildiğin gibi biz Vakfı oldukça geniş gayeler üzerine kurduk. Birimler ve müdürlükler oluşturduk. Yalnız arkadaşlarımızın önemli bir kısmı, mezun oldular ve görev alıp gittiler, Konya dışına gidenler oldu. Ekibimizin sayısı oldukça azaldı. Şimdi bu gayeleri gerçekleştirmek üzere, eğer sen de uygun görürsen askerlik görevin biter bitmez, seni Vakfın bir biriminde daimi olarak görevlendirmek istiyorum."

Bizim türbe önünde iki adet dükkânımız vardı. Esnaf ve ticaret üzerine yoğunlaşmış bir aileydik. Askerden döner dönmez, bu durumu babamla paylaştım. Ona dedim ki; "Babacığım, Hoca'mın böyle bir teklifi var bana, sen ne dersin ?" Bunun üzerine Rahmetli Babam; "Evladım, Hoca'nı kırma, O ne istiyorsa onu yap" dedi. Alllah binlerce kez razı olsun. Onun bu teşvikiyle Hoca'mla birçok hizmette beraber olma fırsatı buldum.

Hoca'ma geldim ve "Ben Hazırım Hoca'm" dedim. Hoca'm da beni Emanet Sandığı'nın başına getirerek; "Evladım, bu hayırlı hizmeti bizler hep halis niyetlerle kurduk, biliyorsun, yine aynı duygularla bu hizmeti en iyi şekilde, senin müdürlüğünde götüreceğiz" dedi.

O yıllarda böyle bir faizsiz bankacılık sistemini götürmek o kadar zordu ki, ülkemizde siyasal, ekonomik ve sosyal hayat oldukça olumsuz şartlarda gidiyor, milletimizin hemen yarına bile hiç güveni bulunmuyordu. Ama hamdolsun halis niyetlerle başlattığımız bu hizmet, kısa zamanda, Hoca'mın itibarı ve kendisine duyulan itimat sayesinde çok teveccüh gördü ve Vakfımızın bütün hizmetlerinde hem altyapı yatırımı, hem emanet para karşılığı yürütülen ticari faaliyetler ve hem de devamlı nakit parası olan ciddi bir kaynağımız oluşmuştu. Vatandaşlarımız, esnafımız hiç çekinmeden ve tereddüde düşmeden bize paralarını yatırıyor ve çekiyordu. Hiç unutmuyorum, Vakfımızın ilk olarak inşa ettirdiği ve halen hizmetine devam eden Saatçi Kız Kur'an Kursu'muz, tamamen emanet sandığındaki paralar ile yaptırılmıştı. 1980 ihtilalinden sonra bile bu Emanet Sandığı faaliyetimizi yürütme imkânına sahip olmuştuk. Vakıflar Bankası Müdürü Muzaffer Bey, Akbank'ın Müdürü Hacı Abi gibi bankacı dostlarımızla her fırsatta görüşüyor ve onların tecrübelerinden istifade ediyorduk. Hesap cüzdanı, çek, makbuz, dekont gibi evraklarımızın kayıt ve işlemlerine yine onlardan aldığımız tecrübelerle aşırı itina gösteriyorduk. Emanet sandığında çalışan memur arkadaşlarımızdan Ahmet

Denizkuşları, Muammer Çağlar gibi birçok kardeşimiz, daha sonra resmi olarak açılan finans kurumları tarafından hemen istihdam edilmişlerdi.

ÖNEMLİ BİR HATIRA

Emanet sandığındaki nakit varlığımızı altyapı yatırımlarına, Kur'an Kursu, yurt vb. inşaatlara yönlendirmiş ve emaneten verdiğimiz yerlerden dönüşler henüz olmadığı bir süreçte, hesabı olup parasını çekmek isteyenlere verecek kadar nakit paramız kalmamıştı. Birkaç günlükte olsa yüklü bir miktar emanet paraya ihtiyaç duymuştuk. Ben devamlı Hoca'mla istişare ediyor, odasında duruyor, çözüm yollarını konuşuyor bir taraftan da ağlıyor ve dua ediyorduk. Vakıflar Bankası müdürü Muzaffer Bey tanıdığımız bir insandı. Gidip kendisinden birkaç günlüğüne emanet para isteyebilirdik ancak bankalar bu tür paralara hemen faiz tahakkuk ettirir diye bulaşmak istemiyorduk. Allah'a yalvarıyor ve dua ediyorduk. Sonunda çaresiz gidip Muzaffer Bey'den emanet para almaya karar verdik. Emanet bulamazsak vatandaşa çok mahcup olacak ve belki de çok ithama uğrayacaktık. Vakıf binasından Hoca'mla birlikte, Vakıflar Bankası merkez şubesine doğru yola çıktık. Faize bulaşma korkumuzdan dolayı gözlerimiz yaşlı, içimiz buruk, iltica ve dua ile giderken, bir anda arkamızdan Emanet Sandığı'nda memur olarak çalışan Mustafa Özyoldaş (daha sonra 1990 yılında asker iken şehit oldu) koşarak geldi ve "Hoca'm, dönün, bir kardeşimiz oldukça yüklü bir miktar para yatırdı" dedi. O anda, Hükümet Meydanı'nın hemen hemen ortasında idik. Hoca'mla, birbirimize öyle bir sarıldık ki hem ağlıyor, hem şükrediyor ve hem de dua ediyorduk. Uzun süre birbirimize sarılı kaldıktan sonra, gözlerimiz yaşlı, hamd ve şükürler ile geriye Vakf'a döndük ve hemen şükür namazı kıldık. Bu hatırayı hiç unutamam.

Vakfımızın diğer birimlerinde görev yapan arkadaşlarımız, yaptıkları hizmetlerin gereklerine göre, inşaat, makine, teçhizat, personel ve donanım için sık sık nakit paraya ihtiyaç duyuyor ve "nasıl olsa Emanet Sandığı'nda para var" diye düşünerek hep para talep ediyorlardı. Sadece Hoca'm ve bendeniz Emanet Sandığı'nın yedek akçesini, normal akışını ayarlamak adına çok titiz davranıyor ve vatandaşa mahcup olmamaya dikkat ediyorduk. Öyle zamanlar geldi ki, "Hoca'm, bu Facit hesap makinalarının haneleri bizim hesapları almıyor artık, bunların en büyüklerini almamız gerekiyor" diyor Hoca'mın hem gülümsemesine hem de şükretmesine sebep oluyorduk.

TEFTİŞ VE MÜFETTİŞ HATIRASI

1980 ihtilalinden sonra yaşadığımız süreçte, Vakfımızın ve Hoca'mın takibat altında olduğu zamanlarda faaliyetlerimize çok dikkatli devam ediyor ve her halükarda temkini elden bırakmıyorduk.

Bir gün Vakıflar Bankası Bölge Müdürlüğü'nden, Ankara'dan yeminli bir banka murakıbı geldiği ve kendisine çalışmalarını yürütmek üzere geniş bir oda tahsis edildiği haberi tarafımıza verilerek, Emanet Sandığı'na ait her türlü evrakı teftiş için götürmemiz gerektiği tebliğ edildi. Bendeniz yaklaşık bir hafta süreyle hem istenen evrakları götürdüm ve hem de soruları cevaplamaya çalıştım. Her gün Hoca'ma geliyor durumun ciddiyetini kendisine aktarıyordum. Oldukça zor, tedirgin ve sıkıntılı bir teftiş süreci yaşadık. Bir hafta sonra Vakıflar Bankası Müdürü Mu-

zaffer Bey telefonla bizi arayarak beni ve Hoca'mı davet etti.

Hoca'mla davet edildiğimiz mekâna, titreyerek, korkarak ve bin bir tereddütle gittik. İçeri girdimizde, içeride iki kişi vardı. Birisi teftişi yapan murakıb Mustafa Tosun Bey, diğeri Vakıflar Bankası Müdürü Muzaffer Bey idi. Hoca'mla içeri girdik ve selam verdik. Mustafa Tosun Bey ayağa kalktı selamı aldı ve "Hocam hoşgeldiniz" diyerek Hoca'mın elini öptü. Ben çok şaşırmıştım. Kısa bir ön görüşmeden sonra, murakıb Mustafa Tosun bey;

"Hoca'm, ben Mustafa Tosun, Ankara genel merkezde görevli yeminli banka murakıbı ve müfettişiyim. Konya İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldum. Konya'da iken sizin öğrencinizdim. Sizden çok istifadelerim oldu. Sizi çok iyi tanıyordum. Ancak Konya'dan uzun yıllar ayrı kaldım. Ankara sıkıyönetim konsey merkezinde Konya'da Hayra Hizmet Vakfı ve Emanet Sandığı'na yönelik bir teftiş görevi ilan edilince hemen talip olup, bu görevi özellikle ben üzerime aldım ve Konya'ya geldim. Bir haftadır kontrollerimi yaptım. Teftişten önce, sizi tanıdığımı, bu görevi bilerek aldığımı size hiç aktarmak istemedim. Hoca'm, aslında çok önemli bir suç işliyorsunuz. Hiçbir resmi müracaatınız, lisansınız ve izniniz olmadan bankacılık yapıyorsunuz. Normal şartlarda ağır cezada yargılanmanız mukadderdir. Ancak, yaptığım kontrollerde, elinize çok yüklü miktarlarda para geçmesine rağmen, paraların çok titizlikle kayıt altına alındığını, tek kuruşunun bile şahıs zimmetine aktarılmadığını, emanete verilenlerin titizlikle takip edilerek tekrar alındığını, vakıf altında yaptığınız kayıtlı ve resmi takipli hizmetlerde kullanılıp geri tekrar kasanızda muhafaza edildiğini, size para emanet eden kişi ve kuruluşlardan hiçbir olumsuz şikâyet gelmediğini, isteyenin parasını istediği şekilde tekrar geri alabildiğini, kısacası yaptığınız bu faaliyetlerde küçük de olsa bir suistimal olmadığını müşahade ettim. Raporumu hazırladım ve Ankara'ya gönderdim. İnşallah bu konuda size olumsuz bir dönüş olmayacaktır. Ancak bu faaliyetinizi bu şekilde izinsiz, lisanssız ve resmi olmayan şartlarda devam ettirmeyiniz" diye bütün durumları anlattı. Şaşkınlıkla ve Cenabı Hakk'a şükrederek dinledik.

Bu hadiseyle uzun istişareler sonucunda Emanet Sandığı'nı tasfiye etmeye karar verdik. Bize parasını yatıran tüm kardeşlerimize tek tek paralarını geri ödedik. Şimdi Konya'da bir tek Allah'ın kulu kalkıp ta, "benim Emanet Sandığı'nda param veya alacağım kaldı" diyemez. Cenabı Hakk'a binlerce kez hamdolsun. Rabb'im, bize bu şekilde faizsiz bir banka sistemini tecrübe ettirmiş ve bir çok hizmeti bu sayede gerçekleştirme imkanını vermişti.

Hoca'mla yaşadığım daha çok hatıralarım var, ancak burada bunlarla yetinmek istedim. Rabb'im gani gani rahmet eylesin, mekanı Cennet olsun, Rasulullah'a (SAV) komşu eylesin, bizleri de Cennetinde onlarla birlikte eylesin.

Ruhuna Fatiha…. Amin

HASAN HÜSEYİN VAROL VE HAYRA HİZMET VAKFI

Abdulmuttalip Yıldırım

1968-69 yıllarında yakın tanışmamız ve irtibatımız oldu. Sultan Selim Camii'nde görevli olduğu yıllarda görüşmelerimizde bize gösterdiği ilgi ve sempati kendisine bağlanmamıza ve yakınlaşmamıza sebep oldu. O günler, son sınıfına gelmiş bir genç İmam Hatipli olduğum günlerdi. İnsan, hele de genç, ilginin meftunudur. Bende de bu hal görüldü ve ben de Hoca'mıza büyük bir ilgi ve sempati duydum. Kur'an-ı Kerim tilavetleri de ayrıca cezbediyordu. Sonraları sohbetler oldu evlerde ve uygun mahallerde. Bu sohbetler de bana ayrı bir zevk veriyor ve heyecanımı artırıyordu. Bu ilgi, ben Yüksek İslam Enstitüsündeyken de artarak devam etti. Bu dönemde bir grup arkadaşımın da katıldığı müşterek sohbetlerin ve okumaların yapıldığı SÜTUN günleri başladı. SÜTUN, Fatih Çarşısı'nın üst katında, ortasında büyükçe bir sütunun bulunduğu bir odanın/büronun adı idi. Bu oda sohbet odası idi. Buraya hocam kitaplarını getirip koydu, böylece mütevazı bir kütüphane meydana geldi. Burada akşamları ve müsait zamanlarda toplanırdık, sohbetler yapar, kitaplar okurduk. Burası birçok arkadaşımızın toplanma ve sohbet mekânı oldu. Sonraları SÜTUN dar gelmeye başlayınca başka geniş yer arayışına girdik. Seyit Faruk Önder'in mütevellisi olduğu Ahmet Efendi Vakfı'na ait olan Ahmet Efendi Çarşısı'nın üstünde, adeta metruk halde bulunan geniş odalar vardı. Bu yeri Faruk Önder'den, kullanmak üzere aldık. Ama bu yer ciddi tadilat ve bakım yapılarak kullanılabilir hale getirildi ve SÜTUN buraya taşındı. Kütüphane genişledi, kitap çoğaldı ve okuma salonu da açılarak hizmete arz edildi. Bu mekan (yeni sütun), orta yerine kurduğumuz 105'lik kocaman bir tinal soba ile ısıtılıyordu. Sobanın etrafına toplanıp gündeme dair ilmi ve siyasi konuların tartışıldığı ve müzakere edildiği bu mekân bizde şahsiyetimizin mayalandığı yıllar oldu. Hayra Hizmet düşünceleri de bu günlerde kaymak tutmaya başladı. Benim Yüksek İslam Enstitüsünü bitirdiğim 1974 yılı sonunda da bir vakıf kurularak ilmî, hayrî ve sosyal faaliyetlerin bu çatı altında yapılmasına karar verildi. Benim ve dönem arkadaşlarımın askerliğini bitirip dönüş yaptığımız 1976 yılında artık Konya'da Hayra Hizmet Vakfı kuruluşunu tamamlamış ve faaliyetlerine başlamış bulunuyordu.

Bizim dönem arkadaşlarımızın hepsi idealist gençler, çoğunlukla öğretmen olma aşkındaydık. Askerlik dönüşü Rahmetli Ahmet Önkal, Abdullah Büyüksütçü ve bendeniz hocamızın çengeline takıldık. "Bu vakıf kuruldu, sizlerle yürütülecek. Burada pek çok ideallerimiz ve hayallerimiz var, bunlar sizlerin de çalışmalarıyla gerçekleşecek. Dolayısıyla sizler bu müessesede çalışmalısınız. Siz öğretmen olmayı çok istiyorsunuz ama benim öğretmenlik veya polislik gibi farklı hizmetlere gitmenize gönlüm yok. Sizin üzerinizde hakkım varsa bunu sizden istiyorum" dedi. Önkal arkadaşımız, "Yüksek İslam Enstitüsünde asistanlık imtihanı açılacak, ben ona katılmak istiyorum. Kazanırsam bana darılmayın ama kazanamazsam söz veriyorum gelir burada çalışırım." dedi. Büyüksütçü ise polis/komiser olmayı hedefine almıştı, bense öğretmenliği. Biz ikimiz Önkal gibi direnemeyince vakfın ilk iki elemanı olduk. Tabii sonrasında çoğaldık. İlk faaliyet böyle başladı.

Varol Hoca'mın arkadaşları gençlerdi. Kendisi de o zamanlarda 40'lı yaşlarındaydı. Tabi sadık ve kadim dostları vardı ama biz gençler başkaydık onun gözünde.

Bizlerle coşuyor, bizlerle olmaktan adeta huzur buluyor, zevk alıyordu. En küçüğümüzün bile bir arzusu olsa mutlaka yerine getirir, sözüne, fikrine itibar ederdi. Neredeyse etrafındaki gençlerin hepsinin nikâhlarında bulundu, nikâh kıydı, çetnevirlerinde bulundu, onlarla eğlendi, hepsinin düğünlerinde de vardı. Hoca gençlerle olmaktan ayrı bir keyf alıyordu. Etrafında küçümsenmeyecek bir genç cemaat olmuştu, vakfın faaliyetlerine katılan, destek veren.

Vakfın özünde samimiyet vardı. Herkes ve her yapılan iş hasbi idi. İnsanlar Vakf'a inanmış ve güvenmişlerdi, destek veriyorlardı. Bizim göreve geldiğimiz ilk günlerdeki bir hatırayı anlatayım. Biz iki eleman (Abdullah Bey ve ben) ile Hoca'mız aynı odada çalışıyoruz. Biz ikimiz bir masayı kullanıyoruz, bir de Hoca'nın masası var. Odanın kapısı Hoca'mın karşısında bulunuyor, geleni de görüyor. İçeriye bir şahıs girdi. Orta yaşlarda, üzerinde toz topraklı elbise ve ayakkabı var. Doğruca Hoca'nın karşısına gitti, hiç oturmadan "Hocam aidatımı getirdim" dedi ve masaya 100 lira bıraktı. Hocam makbuz kesip verdi ve adam da hemen çıktı. Biz şaşırmıştık, sorduk, Hocam kim bu adam? Ben de tanımam dedi, bir gün karşıma geldi, Hocam siz bir vakıf kurmuşsunuz, burada ne yapacaksınız diye sordu. Ben de Vakf'ın gayelerini biraz anlattım. Öyleyse ben de her ay biraz yardım edeyim dedi. Şimdi her ay gelir 100 lira verir gider dedi. Tabi o günlerde ve sonrasında üye aidatları en fazla 2,5 liraydı, bu adam da 100 lira veriyordu, bizi de bu hayrete düşürmüştü. Adam da amelelik yaparak geçimini sağlayan birisiymiş. İşte vakfımız bu ihlasla yapılan yardım ve samimi çalışmalarla kuruldu ve öyle temayüz etti.

Ben ilk başta Yardım İşleri Müdürü olarak çalışmaya başladım. Topladığımız zekât ve yardımları, fakirleri araştırıp uygun bulduysak onlara gıda, giysi, ev eşyası ve nakit olarak dağıtıyorduk. O günlerde ben şöyle düşünüyordum: Bu fakir ve ihtiyaç sahibi insanların çalışıp kendi alın terleriyle geçimlerini sağlayacağı üretim atelyeleri kursak ve bu insanların ürettikleri ve kazandırdıkları gelirleri (belki biraz da artırarak) onlara döndürsek. Toplum içinde isteme zillet ve zorluğundan kurtarsak. Bu benim idealimdi ama o günlerde imkân olmadı, yapamadık. (Daha sonra Konya'mızda bulunan dernekler bunun bir kısmını gerçekleştirdiler, biz de bundan memnuniyet duyduk.)

Daha sonra Kültür İşleri Müdürlüğü uhdeme verildi. Orada da kültürel faaliyetler yaptık. Kur'an Kurslarımız vardı, öğrenci yurtlarımız vardı. Buralarda çeşitli etkinlikler ve kültürel faaliyetler icra edildi. Bu dönemde ayrıca kitap ve sesli yayınlar olarak birçok neşriyatımız ve faaliyetlerimiz oldu. Faydalı olacağına inandığımız, bazı ilim erbabının kıymetli ve önemli kitaplarını yayınladık. Dergi çıkardık, faaliyet bültenleri yayınladık. Bunlarla hem kültürel faaliyetler icra edildi, hem de tanıtım faaliyetleri yapıldı.

Bu meyanda vakfımızın iktisadî-sınaî faaliyetleri de başladı. Kitap yayınlarımızın olması ve çok matbu evrak kullanıyor olmamız bir matbaa kurulması fikrini doğurmuştu. Beş ayrı sahada kurulan şirketlerden biri de matbaacılık, yayıncılık ve kâğıt-matbaa malzemeleri satıcılığı alanında çalışacak olan HİBAŞ şirketimiz oldu. Ben de kültür-yayın faaliyetleri ile birlikte bu şirkete transfer oldum. Yönetim kurulumuz hocamız, Süleyman Doğan ve bendenizden müteşekkil idi.

Kuruluşta vakfımızın bir hizmet arabası yoktu. Benimse askerlik dönüşümde rahmetli babamın alıverdiği bir WV (tosbağa) arabam oldu. Ben vakıfta çalışmaya başlayınca bu arabayı Vakfın hizmetlerinde kullandık, sonra Vakfımızın bir Taunus marka steyşin arabası oldu. Ama Vakıfta ehliyeti olan ben ve rahmetli Abdullah Parlayan vardı, gerektiği zaman ikimiz kullanabiliyorduk. Daha ziyade ben kullanıyordum. Ayda ortalama 3000 km. yol yapardık o günlerde. Şubelerimiz vardı ilçelerde ve bazı illerde. Şubelerin kurulması, denetlenmesi, ihtiyaçlarının temini gibi hizmetler de bu arabamızla gerçekleştiriliyordu.

Bu arada hatırlamaya ve rahmete vesile olması ümidiyle bir hatıramı arz edeyim: Bir gün Hoca'mla birlikte Seydişehir şubemize gittik. Akşama da vakfımızın demirbaş üyesi olan rahmetli muhtar Ali Köroğlu, vakıf yönetimindeki arkadaşları yemeğe davet etmişti, oraya da yetişmek istiyorduk. Kış günlerindeyiz ama hava açık, ikindi vaktine yakın işimiz bitti ama hava da bozmaya başladı. Tam ikindi ezanları başladı, namazı camide kılıp hemen yola çıkmalıyız dedim, kar başladı ama çok yoğun yağıyor. Ben hemen arabaya zincir takmaya başladım. Namazdan sonra yola çıktık. Fakat kar çoğaldı, asfalta çıktığımızda arabanın altı kara sürtüyordu. Bizden önce giden olmuş bir tekerlek izi var, ben de onu takıp ediyorum. Çok yavaş gidebiliyoruz. Vakit yatsı zamanı oldu, Konya'ya gelebildik. Hocam yemek vakti geçti, bizi beklediler mi acaba dedim. Gidip bakalım dedi. Yemekte de sırt sırta çatılmış iki tavuk olacaktı. Vardık ki ne tavuk kalmış, ne börek. Bu havada gelmezler demiş, beklememişler bizi. Allah gidenlere rahmet eylesin, çoğu gitti bizden önce.

Yine başka bir gün Beyşehir'den geliyoruz, yine Hocamla birlikteyiz. Süratimiz 90, 100 olmalı. Şimdiki yollar yok o zaman, çift yönlü yol. Karşımızdan bir kamyon geliyor, arkasında da başka bir kamyon var. 150-200 metre kala arkadaki kamyon aniden yola çıktı, yol çok dar, hemen fren yaptım. Süratimiz biraz düştü ama kurtarmak mümkün değil. Sağ tarafımızda kum banket var, devamı şarampol. Freni bıraktım, "Hocam sıkı dur, kuma giriyoruz." dedim. O anda üç araba yan yana geçtik. Hocam, "Ne oldu geçtik mi?" dedi. Elhamdülillah geçtik, atlattık dedim. Ama dizlerimin bağı çözüldü.

Hocamın muhayyilesi çok geniş ve hedefleri de çok büyüktü. Başlangıç yıllarında bize birçok maden ocağından, kireç ocağı işletmelerinden bahsederdi. Çok paramız, büyük gelirlerimiz olacak, onlarla büyük hizmetler, faaliyetler yapacaktık. Bunlar olmadı ama biz madeni toplum içinde, gençler içinde bulduk. O madenlerin işletilmesinden çok daha büyük itibar madenini, itibar servetini kazandık. Bu da hem daha bereketli, hem de daha muteber ve izzetli bir servet oldu. 50 yıla dayanmış vakfımız bu itibarla çalıştı ve bu gün de bu itibar servetiyle ayakta duruyor ve çalışmalarına devam ediyor.

Rabbimizden bu çalışmaların katlanarak büyümesini ve ilelebet devam etmesini niyaz ediyorum. Vakfımızda bir eleman olarak çalıştığım zamanlardan üzerime bir vebalin gelmiş olmasından Allah'a sığınır, böyle bir kusur işlemiş isem de affımı Rabb'imden niyaz ederim.

BU KUBBEDE KALAN HOŞ BİR SADÂ: HASAN HÜSEYİN VAROL (HASAN HOCA)

Ahmet İYİBİLDİREN

Tanışma ve İlk Yıllar

Hayatımızda iz bırakan şahsiyetler vardır. Hasan Hoca benim hayatımda iz bırakan insanların başında gelir. 1971-1991 yılları arasında onun çok yakınında bulundum. Bu tarihten sonra Konya'dan ayrıldığım halde onunla irtibatımı hiç koparmadım. Konya'ya her gelişimde kendisini mutlaka ziyaret ettim. En son 2023 yılı Şubat ayında Hayra Hizmet Vakfının Genel Kurul Toplantısı'na tekerlekli sandalye ile girdiği sırada uzaktan beni görünce gözyaşları içinde "Gel benim hapishane arkadaşım!" diyerek yanına çağırmıştı. Heyhat, bu onunla veda görüşmemiz oldu.

Hasan Hoca ilk tanıştığımız günden itibaren benim hem dava arkadaşım, hem mesai arkadaşım oldu. 12 Eylül İhtilali'nden sonra iki ay boyunca aynı koğuşu paylaştığımız için de "dam arkadaşı" olmuştuk.

İlk tanışmamız 1971 yılında oldu. İmam Hatip Lisesini bitirip Yüksek İslam Enstitüsüne girdiğim sene bazı arkadaşlarla birlikte ders çalışmak üzere Yeni Meram Yolu üzerindeki Dutlu Camii'nde toplanmıştık. Konya Yüksek Tahsil Talebe Birliği yöneticilerinden Mustafa Öztoklu ve Ziya Ercan yanımıza geldiler. Bizi üye yapmak istediklerini ve o hafta yapılacak genel kurulda Yönetim Kuruluna almak istediklerini söylediler. Arkadaşlarım beni işaret ederek yönetime benim girmemi istediler. Böylece ben Yüksek Tahsil Talebe Birliği yönetim kurulunda görev almış oldum. Bu esnada Konya'da Milli Türk Talebe Birliğinin şubesi açılmamıştı. Zaten Konya'da Yüksek İslam Enstitüsü ve Selçuk Eğitim Enstitüsünden başka da bir yüksekokul veya fakülte yoktu. Yüksek Tahsil Talebe Birliğinin eskiden Araboğlu Makası denilen Mimar Muzaffer Caddesi üzerindeki binasında MTTB'nin de bu okullara ait temsilcileri vardı. Biz gençlik faaliyetlerini hep birlikte burada yürütüyorduk.

Genel Kurul Toplantısından sonra yeni seçilen Yönetim Kurulu Üyeleri olarak Sultan Selim Camii İmam Hatibi Hasan Hüseyin Varol'u ziyarete gittik. Mevlana Caddesi üzerinde Özel İdare binasının altında rahmetli Tevfik Mehmet Arıkan'ın geniş bir turistik eşya mağazası vardı. Bila veled olan bu zat gençlere hizmet etmekten zevk alırdı. Dükkanının arka tarafı adeta bir gençlik tekkesi gibiydi. Hasan Hoca'm da zaman zaman oraya gelir, bizimle sohbet ederdi. Bu tarihten sonra her hafta Hoca'nın akşam sohbetlerine de katılmaya başladık.

Hoca'nın Cuma hutbelerini dinlemek için cuma günlerini iple çekerdik. Abdurrahman Şeref Güzel Yazıcı'nın hutbe kitabından o hafta okuyacağı hutbeyi eline alırdı fakat irticalen konuşurdu. Konularını hayatın içinden seçerdi. Konuşması son derce akıcı, anlaşılır ve coşkulu idi. Cuma günü Hoca'yı dinlemek ve arkasında namaz kılmak için insanlar akın akın Sultan Selim Camii'ne gelirdi. Sadece halk değil, vali, emniyet müdürü, hâkim ve savcı gibi mülki erkân da onu dinlemeye gelirdi. Hoca cesur ve korkusuz idi ama asla maceracı ve kışkırtıcı değildi. Nereye

kadar gideceğini ve nerede frene basacağını çok iyi bilirdi. Mayınlı bölgelerden ustaca geçerdi. Hiç unutmam, kamusal alanda, üniversitelerde ve okullarda başörtüsü yasağının başladığı ve bu yasağın zulüm derecesine vardığı günlerde Hoca, konuyu bu zalimce uygulamaya getirdi ve ecdadın kurtuluş savaşını bunun için mi yaptığını sordu. Bu esnada cemaatten birisi kendisinden geçerek ayağa kalktı ve "Allah!" diye bağırmaya başladı. Neredeyse cemaat galeyana gelecekti. Fakat Hoca minberden sert bir şekilde o adama "Otur oturduğun yere, burada sen konuşamazsın, ancak ben konuşurum!" diyerek adamı susturdu. Böylece konuşmasının istismar edilerek cemaatin ayaklanmasını önledi.

Sanki konuşan bir Kur'an idi:

Perşembe günleri ikindi namazlarından sonra mihrapta aşır okurdu. Hiç kimseninkine benzemeyen, etkileyici, büyüleyici ve kendine has bir okuyuş tarzı vardı. Onun Kur'an okuyuşunu dinlemek ve kayda almak için insanlar ellerinde teyplerle akın akın camiye gelirlerdi. Sohbetlerinde ve yazılarında anlattığı konuları Kur'an âyetleriyle en güzel şekilde temellendirirdi. Kur'an'ın lafzının hafızı olduğu gibi muhtevasının da hafızı idi. Tilavetiyle talimiyle ve Kur'an sohbetleriyle ömrünün tamamını Kur'an'a hizmete adamıştı. Hz. Peygamber Sallallahü aleyhi ve sellem'in "Sizin en hayırlınız Kur'an'ı öğrenen ve öğretendir." hadisini kendisine şiar edinmişti.

Bazı hatıralar:

İlmi Araştırma Hazırlığı:

Yüksek tahsildeki öğrenciliğimin ilk yılından itibaren hocamla beraberliğimiz başladı. İlk zamanlar onun sohbetlerine ve seminerlerine katılıyorduk. Bizi devamlı olarak okumaya ve kendimizi yetiştirmek için çalışmaya teşvik ederdi. Kendisi sağdan soldan, felsefeden sosyolojiye kadar çok yönlü okumalar yapardı. Biz de onun okuduğu kitapları merak eder ve okumaya çalışırdık. Mesela onun tavsiye edip de okuduğum ve etkilendiğim kitaplardan birisi de Georges Politzer'in Felsefe'nin Temel İlkeleri diye Türkçeye tercüme edilen kitabıdır. Bu tür kitapları okurken Hoca'm bize diyalektik materyalizm, idealizm ve varlığın temeli gibi konuları İslami bir bakış açısıyla anlatırdı. Necip Fazıl'ın Büyük Doğu, Nurettin Topçu'nun Hareket ve Sezai Karakoç'un Diriliş gibi mecmualarını devamlı takip ederdik. Hâtıratında da anlattığı gibi Hayra Hizmet Vakfının kuruluşundan önce Hoca'mın başkanlığında Sütun Araştırma Merkezini kurduk. Galiba Sütun ismini tercihimizde de Sezai Karakoç'un yazılarının toplandığı aynı isimdeki kitabı ilham kaynağımız olmuştu. Orada önce bir araştırma nasıl yapılır ve nasıl yazılır, onu öğrenmeye çalıştık. Bu konuda o zamanlar tek kaynak Prof. Türkkaya Ataöv'ün "Bilimsel Araştırma El Kitabı" idi. Ben Kıyamet Alametleriyle ilgili hadisleri bir araya toplamaya çalışırken elimize Hz İsa'nın Nüzulü ile ilgili bir kitap geçti. Hint ulemasından Enver Şah el-Keşmiri'nin "et-Tasrih Bima Tevatera fi Nüzûli'l-Mesih" isimli bu kitabını Türkçeye tercüme etmemi istedi. Bu benim Arapçadan Türkçeye tercüme ettiğim ilk kitabım oldu. Ben Hayra Hizmet Vakfın'dan ayrıldıktan sonra bin dokuz yüz doksanlı yıllarının ortalarından itibaren yaptığım bu tercümeden de cesaret alarak yoğun bir tercüme faaliyetine başladım ve bu güne kadar

çeşitli yayınevleri tarafından basılan altmıştan fazla kitabı tercüme ettim.

Hayra Hizmet Vakfı'nın Kuruluşu ile İlgili Bir Hatıra

1975 yılında Sütun Araştırma Merkezindeki çalışmalarımız devam ederken arkadaşlarımızın çoğu mezun olup kimisi askere gitmiş kimisi de başka yerlere öğretmen olarak tayin edilmişti. Hoca ile birlikte birkaç kişi kalmıştık.

Bunun üzerine hocam köklü ve kalıcı çalışmalar yapabilmek için müesseseleşmenin ve bir müessesenin çatısı altında kadrolaşmanın gerekli olduğu kanaatine vardı. Bunun ancak bir vakıf çatısı altında mümkün olabileceğini söylüyordu. Çeşitli istişarelerle Hayra Hizmet Vakfının tüzüğünü bizzat kendisi hazırladı. Vakfın idaresinde başkanlık sistemini tercih etti. Bunun sebebi ileride beraber çalışacağı arkadaşlarını ileride doğabilecek tehlikelerden ve zararlardan korumak düşüncesi idi. (Bak: Vakıf Tüzüğü 58. Madde, 2. Fıkra). Noterde vakfın kuruluşuna şahitlik eden iki kişiden biri ben oldum. Hoca'm vakfın kuruluşunu anlattığı her yerden benim şahitliğimden de söz ederdi.

Bununla ilgili bir hatıra da şudur: Vakfın isminin baş harfleriyle kurucusunun isminin baş harfleri her ne kadar Arapça aslında farklı olsalar da Türkçede aynı harflerden oluşuyor idi. Ben bunun ileride bir dedikoduya yol açabileceğini söylemiştim. Hocam: "Vallahi bak bu benim aklıma hiç gelmedi." dedi. Nitekim sonraki zamanlarda böyle yakıştırma yapanlar da oldu. Fakat her ne olursa olsun vakfın gayesini bu isimden başka en güzel şekilde ifade edebilecek başka bir isim olamazdı.

Çağımıza Selam Dergisi ve Haftalık Seminerler:

İlk zamanlar Hayra Hizmet Vakfının çalışmalarını duyurmak için Haber Bülteni neşredilmeye başlandı. Sonra Çağımıza Selam isimli aylık bir dergi çıkarıldı. Bu esnada vakfın kültür çalışmaları meyanında halka açık seminerler ve konferanslar düzenliyor ve burada her biri farklı görüşlerde akademisyenleri, düşünürleri ve yazarları konuşturuyorduk. Gerek bu seminerlerde, gerekse derginin sayfalarında her çeşit düşünce serbestçe dile getiriliyor ve tartışılıyordu. Yazılanlar ve söylenenlerden dolayı bazı çevrelerin tepki göstermesine rağmen Hoca'm hiçbir zaman sansür uygulamayı düşünmedi. Son derece toleranslı davrandı ve anlayışla karşıladı. Bu seminerlerin organizesini ve moderatörlüğünü ben yapıyordum ve herkese söz hakkı veriyordum. Derginin sahibi Hasan Hüseyin Varol, Yazı İşleri Müdürü de ben idim. Ayrıca başka arkadaşlarla birlikte her ikimizin de yazıları çıkıyordu. Ben her sayıda fıkhi ve aktüel bir konuyu ele alıyor, müstear bir isimle de siyasi ve aktüel olayları değerlendiriyordum. Bu çalışmalarımız 12 Eylül 1980 İhtilali'ne kadar düzenli bir şekilde devam etti.

Hapishane Günleri:

Hasan Hüseyin Varol Hoca'mız 12 Eylül 1980 askeri darbesinden kısa bir süre sonra bir gece yarısı evinden alınarak Konya'daki Uçaksavar taburunda bir ay kadar tutuklu kalmıştı. Hatıratında bunu ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır. Fakat 1983 yılının sonlarında Çağımıza Selam dergisindeki yazılarımızdan dolayı Hoca'mla birlikte ben de tutuklandım ve iki ay boyunca hastanenin mahkûmlar koğuşunu

birlikte paylaştık. İki üç parmak boşluk bırakılarak penceresi betonla kapatılmış koğuşta bizden başka iki kişi daha vardı. Hocamı bu süre zarfında daha yakından tanıdım. Arkadaşlığını, fedakârlığını, azim ve kararlığını, cesaretini ve sabrını bizzat gördüm. Aradaki küçük bir koridorun solunda dört mahkûmun daha kaldığı bir koğuş daha vardı. Bizim dışımızdaki mahkûmların hepsi müebbetlik veya yirmi dört yıllık ceza almış kimselerdi. Hasan Hoca'mla ikimiz iki ay sonra tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldık. Fakat hocam kısa bir süre sonra tekrar tutuklanarak altı ay kadar daha hapishanede kaldı.

Mahkûmlar koğuşundan birkaç hatıra:

O günleri hatırlayanlar iyi bilirler. İnsanlar devlet hastanelerinde ameliyat olabilmek için doktorlara "bıçak parası" adı altında bir nevi rüşvet ödemek mecburiyetinde kalırlardı. Bu parayı ödemeyenler ıstırap içinde kıvransalar da aylarca beklerlerdi. Yanımızdaki koğuşta midesinden ameliyat olması gereken hasta bir mahkûm vardı. Bıçak parası olmadığı için günlerdir sancıdan inliyordu. Hocam bize gelen ziyaretçilerden para toplayarak bu hastanın ameliyatına vesile olmuştu.

Kaldığımız koğuşta banyo yoktu, sadece tuvalet ve bir adet lavabo vardı. Günlerce sonra bir gün ben şiddetli bir şekilde kaşınmaya başladım. Sebebini bilememiştim. Hocam atletimi çıkartıp incelemeye başladı. Bana "Bitlenmişsin." dedi ve benim şaşkın bakışlarım arasında atletimdeki bitleri gösterdi. Ben pirenin ne olduğun bilirdim ama biti hiç görmemiştim. Hemen yetkililere haber verdik. Bizi hastanenin üst katına çıkartarak banyo yapmamızı ve çamaşırlarımızı değişmemizi sağladılar. Ben bitli çamaşırları naylon bir poşete koydum, kaynatılarak yıkanmaları için bir not yazdım ve eve gönderdim. Benim yazdığım notu annem okuyunca tecrübeli olduğu için meseleyi hemen anlamış ve gereğini yapmıştı.

Bizim koğuşta cinayetten yirmi dört yıla mahkûm Topal Ali dediğimiz bir genç vardı. Her cümlesine sinkaflı kelimelerle başlayan küfürbaz bir adamdı. Bize karşı çok saygılıydı fakat onun bu üslubu bizi fazlasıyla rahatsız ediyordu. Bundan vazgeçmesi için çok nasihat ettik fakat bırakamadı. Bir gün ona dedim ki "Ali sen Müslümansın değil misin?" "Elhamdülillah Müslümanım." dedi. "O halde Allah'a da, meleklerine de inanıyorsun değil mi?" dedim. "Elbette hocam." dedi. Bunun üzerine ona şöyle dedim: Allah Teâlâ şöyle buyurdu: İnsan bir söz söylemeye görsün, iki gözetleyici onun yanında hep hazırdır. (Kâf 18). Bunlar insanın sağındaki ve solundaki kâtip meleklerdir. Sağındaki iyi fiillerini ve iyi sözlerini, solundaki de onun ağzından çıkan kötü sözlerini ve yaptığı kötülüklerini kaydeder. Sen böyle konuşmaya devam edersen amel defterin küfürlü sözlerle dolacak. Yarın öldükten sonra mahşerde amel defterin önüne açılacak ve bu melekler bakacaklar ki hep küfürlü sözlerle doludur. Melekler günah işlemedikleri için kötü söz de söylemezler. Eğer günah işlemelerine müsaade edilen varlıklar olsalardı muhtemelen orada sana okkalı bir küfür savurarak amel defterini senin sol eline tutuştururlardı. Allah korusun. Topal Ali benden bunu duyunca dondu kaldı ve hiçbir şey söyleyemedi. Bir daha da bizim yanımızda böyle şeyler konuşmadı ve daha dikkatli oldu. Küfürbaz Ali benim bu şekilde kontrol altına almış olmam Hasan Hocamın da hoşuna gitmişti. Hapishane hatıralarından söz ederken bazen bu olaydan da bahsederdi.

Küçücük bir koridordan başka yürüyüp volta atacağımız bir yer dahi yoktu. Günlerimiz dört duvar arasında geçiyordu. Ben ziyaretçiler vasıtasıyla kendime bir Mushaf getirterek devamlı Kur'an okuyordum. İki ayda sekiz defa hatim yaptım. İlkokuldan itibaren yaz tatillerinde ezber yaparak İmam Hatip Lisesini bitirirken hıfzımı tamamlamıştım. Fakat araya yüksek tahsil, askerlik ve görev yılları girdiği için hafızlığı ihmal etmiş, neredeyse unutmuştum. Bu hatimler hafızlığımı sağlamam ve ezberlerimi yeniden kazanmam için bana cesaret verdi. Orada bu hatimleri yapmasaydım belki de bu cesareti bulamayacaktım. Tutukluluk halimiz sona erdikten sonra da her gün beşer sayfa halinde yeniden ezber yaparak Hasan Hoca'ma dinlettim. Benim için şer gibi görünen o dönemin böyle bir hayırlı sonucu oldu.

O ileri görüşlü bir entelektüel idi:

Hasan Hüseyin Varol Hoca'mız ileri görüşlü bir insandı. Türkiye'de bugün uygulanan bazı şeyleri o, yıllarca önce kurduğu vakfı adeta bir laboratuvar gibi kullanarak uygulamış ve bunların örneğini pratik olarak ortaya koymuştur.

Mesela Hayra Hizmet Vakfı'nı kurarken yönetimde başkanlık sistemini uygulayacak bir tüzük hazırladı. Bir kuruluşun istişareye dayalı olarak tek elden idare edildiği sürece başarılı olacağını söylerdi. Emanet Sandığı'nı kurarak bugünkü özel finans kurumlarının ilk uygulamasını yaptı. İşletme Tasarruf Birliği'ni kurarak emek sermaye ortaklığının örneğini verdi. Türkiye'nin ekonomik ve siyasi şartları bozulunca da hiç kimseyi mağdur etmeden sermayeyi sahiplerine iade etti.

İstişareye son derece önem verirdi. Ancak nadir de olsa kendi görüşünün haklı ve doğru olduğuna inandığı zaman bütün sorumluluğu üzerine alarak istişare dışına çıktığı da olurdu. Çünkü lider olmak cesur olmayı gerektirir. Gerektiğinde risk alma cesaretini gösteremeyenler lider olamazlar. Hocamız inandığı davası uğruna her türlü cesareti ve fedakârlığı gösterecek bir karaktere sahipti.

Onun entelektüel kişiliğinin örneklerini hâtıralarını yazdığı bu kitabın içindeki "Tartışmalar", "Düşünceler" ve "Konferanslar" başlıkları altında kolayca görmek mümkündür. Ben burada onun bu kitapta hiç söz etmediği fakat aramızda zaman zaman tartıştığımız ve müzakere ettiğimiz bir tezinden kısaca bahsetmek istiyorum. İslam Hukuku esasları çerçevesinde tarihte İslam devletleri tarafında uygulanan "Mîrî Arazi" sisteminden esinlenerek geliştirdiği bu tezine "Kiracı Toplum Düzeni" adını vermişti. Özet olarak bu, bazı istisnaları dışında arazi, bina ve işyeri gibi bütün gayrimenkullerin devlet mülkiyetinde olduğu ve devletin makul bir bedel karşılığında özel ve tüzel kişilere kiraya verdiği bir sistemdi. Bunu hayata geçirmek mümkün olsaydı belki de bugün toplumun en büyük problemlerinden biri olan kira sorunu çözülmüş olacaktı. Ancak bu tezinin muhtemelen sağa sola çekileceğinden ve spekülasyonlara sebep olabileceğinden endişe ettiği için bu düşüncelerini kamuyla paylaşmadı.

Onun hakkında söyleyeceğim son sözüm şu olsun: Büyüleyici kıraatiyle, yetiştirdiği öğrencileriyle, bıraktığı eserleriyle, yaptığı sohbetleriyle o, arkasında silinmez izler bırakan örnek bir şahsiyet ve bu kubbede kalan hoş bir sadâdır. Allah rahmet eylesin.

HOCAM, HASAN HÜSEYİN VAROL (R.A.)

Süleyman DOĞAN

Rahmetli Hasan Hüseyin Varol Hoca'mla tanışmamız, 1975 yılında, Konya Gazi Lisesi son sınıfta okurken, bizleri, Hüsnü Çeşmeci Hoca'mızın, M.T.T.B'ye seminerlere konferanslara getirdiği sıralarda olmuştu. Kendisinin o yıllarda İslam Düşüncesi üzerine yaptığı konferans, sohbet ve fikri toplantılarının hepsine katılmış ve etrafındaki genç arkadaşlar gibi ben de kendisinden çok etkilenmiştim.

1979 yılında, Hayra Hizmet Vakfı'nın ticari faaliyetlerinden olan, Hizmet Kâğıt ve Matbaa Malzemeleri satış yerinde çalışmaya başlamakla ve Hayra Hizmet Vakfı Genel Kurul Üyeliği, Denetleme Kurulu Üyeliği ve Yönetim Kurulu Üyelikleri görevlerim sayesinde kendisiyle, gece gündüz beraber oldum ve birlikteliğimiz vefatına kadar hiç aralıksız devam etti.

Hoca'mla yaşadığım genel ve özel nitelikte pek çok hatıram vardır. Gündüz toplantılarına, akşam sohbetlerine ve Erenköy'deki Cuma buluşmalarımıza hep beraber giderdik. Hoca'm, verdiği randevulara ve sözlerine çok sadık kalır, küçük büyük kim olursa olsun, verdiği sözleri hiç aksatmazdı.

Kendisini bir yere götürmek üzere arabayla almaya gittiğimde, beklediğimi hiç hatırlamam. Hangi saatte demiş ise o saatte kapının önünde hazır olurdu. Bu hassas ve incelik özelliği yaptığı tüm faaliyetlerinde de belli olurdu. Yerine göre çok sert, tavizsiz ama yerine göre çok yufka yürekli, mazlum bir tavır alabilirdi. Karşılaştığı olaylar ve işler karşısında vatan, millet, din, cihad, yardım, eğitim konularında zaman zaman çok sinirlendiği, ama hissettiği duygu ve inancı ile çoğu zaman gözyaşlarını tutamadığı anlara çok şahit oldum. Sohbetlerinde bizimle hem hoca, hem kardeş, hem baba ve hem de arkadaş gibi olurdu. Kendisiyle her konuyu çok rahat konuşabildiğimiz için devamlı etrafında olurduk.

Konya'da özellikle gençler başta olmak üzere, kendisini seven ve hürmet gösteren çok insan vardı. Gençlere yönelik çalışmalarından dolayı etrafında, yaşlı sevenlerinden daha ziyade her daim gençler bulunmuştur.

SAMİMİYET

Hoca'm bir keresinde samimiyeti şöyle ifade etmişti. Konya'da meşhur Dişçi Hoca Efendi'nin kardeşi Ali Efendi varmış. Hoca'mın sohbetlerine devam eden birisiymiş. Kendisi Devlet Demir Yolları'nda kara trende görevli olduğu için, ülkenin doğu tarafına bir hafta veya on günlük seferlere giderlermiş. Konya'ya akşam döndüğünde daha evine gitmeden, gece arkadaşlarının sohbet yaptığı eve gelirmiş. Hoca'm gülerek ona: "Ali abi, burada olduğumuzu nasıl bildin" diye sorunca, "kardeşlerim, tren garında şöyle bir durup, kokunuz nereden geliyor diye bakarım, ondan sonra da yanınıza gelirim" der ve sohbete dâhil olurmuş. Hoca'm samimiyete örnek olarak bunu anlatmış, ihlas, arkadaşlık ve teslimiyetin, telefonun arabanın olmadığı zamanlarda bile nasıl olabileceğini ifade etmişti.

Ben 2022 yılında İstanbul'da prostat kanseri ameliyatına giderken Hoca'mı ziyaret ettim. Elini öptüm duasını aldım ve karşılıklı gözyaşlarıyla ayrıldık. Ameliyat ola-

cağım gün sabah namazından sonra telefonla aradım, ameliyata gireceğimi söyledim duasını istedim. Dedi ki; "Süleyman Bey, yıllarca çok beraber olduk, ikimizin de birbirimizin üzerinde çok hakları var. Ben dua ediyorum inşallah başarılı bir ameliyat geçireceksin ve Konya'ya döndüğünde görüşeceğiz, ameliyattan önce şu duaları oku" dedi ve helalleştik. Allah razı olsun başarılı bir ameliyattan sonra İstanbul'dan dönüp, Vakıf'ta ve evinde ziyaret edip elini öptüm. Ama kendi ömrü uzun sürmedi dört ay sonra Rahmet-i Rahman'a kavuştu.

Allah gani rahmet eylesin, kabri Cennet olsun.

HAYRA HİZMETTE DAMLAYAN GÖZYAŞLARI

Mehmet Emin PARLAKTÜRK

Hasan Hüseyin Varol Hoca'mın Konya Din Görevlileri Dernek Başkanlığı yaptığı yıllarda müftülüğün güzel bir uygulaması vardı. Her ay yapılan İl Müftülüğü toplantısının sonunda imamlardan bir konuşmacı çıkar, önceden hazırladığı dini bir konuyu görevlilere anlatırdı. "Bir Konu-Bir Konuşmacı" adı altında yapılan bu seminerlerden birinde Başkan Hasan Hoca'm, o sırada Aydoğdu Büyük Cami'de imamlık yapan babam Mehmet Parlaktürk'e ricada bulunarak, "Hocam, gelecek toplantıda siz de bir konuşma yapsanız, ruhsat ve azimet konusunu anlatsanız çok memnun oluruz." der; babam da kabul eder.

Bir ay sonraki toplantıda hazırladığı konuyu sunan babam konuşmayı tamamlayamaz, zira detaylıca hazırlanan konu henüz bitmemiştir. Hasan Hoca, bu önemli konunun devamını gelecek ay tamamlaması için babama tekrar ricada bulunur. O da "Peki." der. Nihayet sonraki toplantıda konuyu tamamlar.

Bu konu, hem Müftü İsmet Karaokur'un hem Hasan Hoca'mın hem de görevlilerin o kadar çok hoşuna gitmiştir ki, bu notların basılarak görevlilere dağıtılması istenir. Bu talep üzerine Hasan Hoca babama der ki; "Hoca'm, bu notları bize verin, biz bunu bir kitapçık şeklinde dernek olarak bastıralım, görevlilere dağıtalım" Babam da; "Hasan Hoca'm, bu madem basılacak, ben bunu biraz daha gözden geçirip geliştireyim de öyle basın." diyerek zaman ister.

1978 baharında başlayan bu geliştirme çalışmaları aylar hatta yıllar sürer. 27 yıl sonra iki cilt halinde 1408 sayfalık devasa bir kitap haline gelir. Sayfalar baştan sona Osmanlıca yazıldığı için, tarafımdan latin harflerine çevrilmesi de bir yıl sürer. Nihayet 2006 yılında "İslam'da Ruhsat ve Azimet" ismiyle kitap basılır. Hasan Hoca'mızın teklifiyle küçük bir seminer çalışması olarak başlayıp sonrasında iki ciltlik büyükçe bir esere dönüşen bu kitabı, rahmetli babam kendi parasıyla bastırmış; hocalara ve ilim yolcularına ücretsiz dağıtılması için beni görevlendirmişti.

Erbabı ilim tarafından büyük teveccüh gören ve kısa sürede tükenen iki ciltlik bu kitabı, hem Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanesine hem de Hasan Hoca'mın bizzat kendisine takdim etmek üzere bir gün ziyaretine gittim. Selamlaşıp kucaklaştıktan sonra babamın selamını ileterek kitapları uzattım. Büyük bir sevinç ve heyecanla kitapları alıp karıştırmaya başladı. Ben de bu esnada, başlangıçta kendisinin teklifiyle küçük bir seminer çalışmasıyla başlayan bu kitabın serüvenini kendisine özetlemeye başladım.

Hasan Hoca'm hem beni dinliyor hem de büyük bir merak ve heyecanla kitapların sayfalarını çeviriyordu, bir anda gözleri doldu. Muhtemel ki, o yılları hatırlamış ve yaşadıkları gözlerinin önünde canlanmıştı. Duygu doluydu. O ikinci cildi karıştırırken ben de birinci cildi alarak ön sözünde kendi isminin de bulunduğu sayfayı açıp satırları ona gösterdim. Duyguları zirveye çıkmıştı, gözlerinden birkaç yaş damladığını gördüm. Boğazı düğümlenmiş kesik kesik sesiyle babama ve bana dua etmeye başlamıştı.

Bu sahne karşısında doğrusu ben de çok duygulanmış ve gözlerim dolmuştu. Hayatı İslam'la yoğurulmuş ilim sevdalılarının bu gıyabi muhabbet ve vefakârlığı beni de etkilemişti. Hayra vesile olmak ve bu hayrın meyvelerini görmek işte böyle bir şeydi. Yıllar öncesindeki bir ilmi faaliyetin yıllar sonra somutlaşmış haliyle insanın karşısına çıkması ne güzel bir hizmetti. Hayırda yarışmak, hayırla anılmak ve hayra hizmet etmek ne büyük bir hasletmiş; o gün bir kez daha yaşayarak anlamış oldum. Hasan Hoca'm ve babam başta olmak üzere İslam'a hizmet eden bütün geçmişlerimize rahmet olsun.

BİR HÜSN-Ü ŞEHADETİN SERENCAMI

Abdulmuttalip ÇALIŞKAN[110]

İnsanoğlunun nisyanından olsa gerek, bilmemezlikten geldiği nice şeyler vardır. Hiç şüphesiz bildiği fakat bilmemezlikten geldiği şeylerden biri de nimetin kadrini, kıymetini vaktinde bilmemektir. Resûl-i Ekrem'in de (SAV) birçok uyarı yaptığı ve ümmetinin aldanacağını bildirdiği bu konularda insanoğlu sınıfta kalmaya devam etmektedir. Kıymetini bilemediğimiz bu nimetler, kaderini, kadrini en iyi bilenin huzuruna doğru sırlanmakta ve elimizden kayıp gitmektedir. Öyle zannediyorum ki özelde Konya, genelde ise ümmet için kadri kıymeti tam anlamıyla bilinmeyen bu nimetlerden biri de Hasan Hüseyin Varol Hoca Efendi'miz idi.

Hasan hocamızla, 2009 yılı yaz ayında tanışmıştım. Bir aile büyüğümüzün yönlendirmesiyle, hafızlık sonrası tashihi huruf /talim dersi almak için hocamızın kapısını çalmıştım. Hiçbir Allah'ın kuluna kapalı olmayan o kapıdan, bize de girmek nasip olmuştu. O yıldan itibaren Hayra Hizmet Vakfında devam eden derslerimizde hocamızın hem eğitim sistemini hem de vakıf sistemini tanıma fırsatı elde etmiştim. Ardından gelen ilahiyat fakültesi yıllarında, hocamızdan aldığımız eğitimin etkisi ve fakültedeki hocalarımızın yönlendirmesiyle lisansüstü çalışma alanı olarak "Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi" bölümünü seçtim. Ve böylece menziline talip olduğum ilim bahçesini Hasan hocamın ve diğer hocalarımın yanında koklamış olduğum güller şekillendirmişti.

Bu kısa girişin ardından, yazının başında ifade ettiğim meseleye değinerek ana konuya geçmek istiyorum. Tabi her ne kadar hocamızdan ders almış olsam da nasıl bir eğitim sistemi içerisinde yetiştiğimin farkında değildim. Bazı meclislerde Hasan hocamızın eğitim sisteminin orijinalliğinden, Türkiye'de başka bir yerde böyle bir eğitim sistemi olmadığından bahseden cümleler duysam da nimetin kadrinin henüz farkına varamamıştım. Ta ki hocamızın sistemiyle eğitim vermeye başlayıncaya kadar.

Eğitimler ilerledikçe sistemin farklı yönlerine vakıf oldum ve üzerine daha detaylı düşünmeye başladım. Sonucunda belli kanaatler ve sorular oluştu. Bunların başında sistemin nereden geldiği ve tahmin ettiğim faydalarının doğruluğu olmuştu. İlk soruyu evvela diğer öğrencilerine yönelttim. Farklı cevaplar alınca Hasan hocamla görüşme niyeti hâsıl oldu. 2022 yılı ortalarıydı. Hocamız, devam eden rahatsızlıklarının tedavi süreciyle meşguldü. Aynı yılın Kasım ayında görüşmek nasip oldu ve eğitim sistemiyle ilgili birçok sorum cevap bulmuştu.

Görüşmeden önce sistemin Hasan hocamızın hocası Ağazade Osman Efendi (Koçbeker, ö. 1967) ve onun hocası Postalcızade Hacı Abdurrahim Efendi'den (Ongun, öl. 1954) geldiğini düşünmekteydim. Bu düşüncemin dayanak noktası ise Ağazade Osman Efendi'nin tecvid ilmine dair yazdığı eserde (Yeni Tatbikatlı Tecvid, 1953) hemze harfinin örnekliğinde harflerin 65 halinin bir numunesinin bulunmasıydı. Tabi bu sistemin yazılı kaynağı üzerinden böyle bir yorumda bulunmak mümkün

110 Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Kur'an'ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi

olsa da okunuş tavrının nereden geldiğinin hakikati Hasan hocamızın söyleyecekleriyle ortaya çıkacaktı. Şöyle bir yorum yapmak da mümkün görünüyordu; bu sistem ilk defa Ağazade Osman Efendi veya onun hocası Postalcızade Hacı Abdurrahim Efendi'de ortaya çıkmış değilse, kökü Abdurrahim Efendi'nin İstanbul'da ve Mısır'da aldığı eğitimler sonucu bu iki ilim geleneğinden veyahut Selçuklu payitahtı Konya'nın ilim geleneğinden gelmektedir.

Hasan hocamızın vefatından 5 ay önce (07.11.2022) yaptığımız görüşmenin sonucunda birçok bilgi yerine oturdu. Evvela şunu ifade etmeliyim ki; Ağazade Osman Efendi'ye kadar götürebildiğimiz tashih-i huruf eğitimi Hasan hocamızla ekolleşmiştir. Hocamızın dirayeti bu sistemi kendi tavrıyla belli bir kalıba dökmesi ve kolay uygulanabilir hale getirmesinde zuhur etmiştir. (Hasan hocamız buna görüşme esnasında bizzat dikkat çekmişti.111)

Görüşmenin neticesinde eğitim sisteminin gelişimini şu cümlelerle ifade etmek daha isabetli olacaktır: Hocamız tecvid kitabında talim sistemini Enderunlu İsmail Efendi'den olduğu gibi aktardığını söylemektedir. Talim ve tashih-i huruf sistemindeki tavır yakınlığı göz önüne alındığında sistem olarak Ağazade Osman Efendi'den alınan tashih-i huruf eğitimi Hocamızın İstanbul'da aldığı eğitimin etkisiyle şekillenmiştir. Böylece hocamız Konya ve İstanbul'da aldığı eğitimler sonucunda dirayetini gösterip yeni bir eğitim sistemi ortaya koymuştur.

Yine hocamızla görüşme sırasında teyit ettiğim bir başka bilgi de hocamızın tatbik etmiş olduğu sistemin pek çok faydayı barındırmasıdır. Bu eğitim sisteminden geçen öğrenci Kur'an tilaveti ile alakalı çok yönlü gelişim sağlamaktadır. Bilhassa tashih-i huruf kapsamında harflerin 65 haline çalışan öğrenci mahreç/sıfat, asli/fer'i med, hareke, sükun ve şeddenin ölçülerini oturtmakta; ayrıca ses perdeleri ve okuyuş tavrını geliştirmektedir. (Bu çerçevedeki ifadelerimi hocama iletince gayet memnun oldu. "Evet. Meseleyi güzel anlamışsın." iltifatında bulunmuştu ve sistemi bir spora benzetmişti. "Bu sistem bir spordur. Sporda nasıl insan vücudu birçok yönüyle çalışıyorsa bu sistemde de öğrenci çok yönlü eğitimden geçmektedir." demişti.)

Hasan hocamla tanışma serüveni, aldığım eğitim, eğitim üzerine düşüncelerim ve sonucunda hocam ile görüşmemi ele aldığım bu kısa yazımı sonlandırırken iki konuya temas etmek istiyorum. İlki insanoğlunun noksanlığı meselesidir. Noksanlıktan münezzeh olan sadece Allah Teâlâ'dır. Hasan hocamız geride bereketli bir miras bırakmıştır. Mutlaka gelişmeye açık yönleri bulunmaktadır. Bu mirasa sahip çıkıp hocamızın yaptığı gibi geliştirmek ve Ümmet-i İslâm'a daha faydalı hale getirmek öğrencilerinin üzerine düşmektedir. İkinci olarak temas edeceğim konu da Hayra Hizmet Vakfı merkezli devam etmesi gereken derslerdir. Yukarıda da belirttiğim gibi hocamızın vakfın merkezinde bir ömür sürdürdüğü bu dersler, herkese

111 Bu bilgiyi de şöyle teyit etme fırsatım oldu. Görüşme sonrasında Ağazade Osman Efendi'nin meşhur talebelerinden Mehmet Kaya ve Hüsnü Güzel hocalar ile mülakat fırsatım oldu. Burada Osman Efendi'nin harflerin 65 halini nasıl okuttuğunu sordum ve hocalarımızın okumalarını rica ettim. Hocalarımız okuduğunda her biri kendi tavrı çerçevesinde nasıl arzu ediyorsa öyle okudular. Osman Efendi'nin belli bir kalıpta okuyup okumadığını sorusuna ise "Hayır" cevabı aldım. Buradan hareketle Hasan hocamızın harflerin 65 halinin okunuşu noktasında kendi dirayetini ortaya koyduğunu farklı bir açıdan teyit etmiş oldum.

açık bir eğitim kapısıydı. Hasan hocamız özelinde Hayra Hizmet Vakfı, Konya'da Kur'an eğitimi almak isteyenlerin yegâne kapısı idi. Oraya başvurup eli boş dönen olmazdı. Açık konuşmak gerekirse şu an Konya'mızda bu boşluğu (kurumsal anlamda) hissetmekteyiz. Öğrencilerine ve vakfa düşen görev hocamızın hayatı boyunca hiç eksik bırakmadığı bu hizmeti devam ettirmektir. Burada hem Hayra Hizmet Vakfı yöneticilerine hem de talebelerini büyük görevler düşmektedir. Onlar hizmetlerini en iyi şekilde yaptılar ve bayrağı bizlere teslim ettiler. Artık bizler bu bayrağı geçmişinden kuvvet alarak daha da ileriye götürmeliyiz.

HOCAM, HASAN HÜSEYİN VAROL

Muhammed Baki AKDENİZ

Ben Hoca'mla ilk defa, hafızlığımı tamamladığım 1998 yılında, babamın beni Hoca'ma götürmesi ile tanışmıştım. Henüz 14 yaşındaydım. Derslere başladık ve 2004 yılına kadar yaz dönemlerinde, hem hafızlık sağlama ve hem de Tashih-i Huruf derslerine devam ettim. Benimle beraber okuyan talebeler arasında ben henüz çocuk gibi kalıyordum. Ama her şeye rağmen Hoca'mın bizlere gösterdiği ilgi ve yakınlığı, bizi kendisine bağlamıştı. Her talebeye çok sıcak davranır ve hiçbir şekilde, talebeye dersten soğumasına sebep olacak bir davranışta veya ikazda bulunmazdı. Elinde bir kayıt defteri vardı. Her talebesinin aldığı dersleri ve kaldığı yerleri kaydeder, böylelikle her talebenin durumunu çok net bilebilirdi. Şayet bir talebesi belli bir süre ara verip tekrar okumaya geldi ise, kaldığı yeri, aldığı dersleri o notlardan hemen kontrol eder ve ona göre eğitimine devam ederdi.

Bir keresinde vav harfini düzgün çıkartabilmem için, dudaklarımı asılarak, ağzıma ve dudaklarıma gerekli şekli vermeye çalışmıştı. Allah kendisinden sonsuz razı olsun.

2000 yılında umre ziyaretimden dönüp elini öpmeye gittiğimde bana;" Maşallah, nurlanmışsın gelmişsin." diyerek beni çok sıcak karşılamıştı.

2004 yılında imam hatiplik görevime atanmıştım. İlk görev yerim Ankara Polatlı'nın bir köyü idi. Bir süre sonra 2008 yılında Konya'ya geri döndüğümde, ilk işim Hoca'mın yanında aynı derslere devam etmekti. Kaldığımız yerden derslere başladık ama bir süre sonra, bir akşam telefonla bana; "Evladım, sen iyi yetiştin, senin eğitimin iyi bir seviyeye geldi. Bundan sonra sen benim yanımda kalfalık yapacaksın." dedi. Ben kendisinin yanında yardımcı olarak talebelere aldığımız dersleri aktarmaya ve bir taraftan da Hoca'mla eğitimlere devam etmeye başladım. Ben sabahları 07.30 gibi erken gelir ve dersleri yapardım. Daha sonra Hoca'm, 09.00 gibi gelir ve bizim hazırladığımız dersleri dinlerdi. Zamanla kalfalık görevi üç kişiye kadar çıktı. Ali Emre Küçüksucu ve İsmail Öden Hocalarımla beraber üç ayrı sınıfta ön eğitimleri yapardık. Hoca'm da nihai olarak hazırlanan dersleri dinlerdi.

Benim Hoca'mla yaşadığım önemli hatıralardan biri şöyledir: 2008 ile 2015 yılları arasında, Hoca'mın yanında kalfalığa başladığım ilk dönemden itibaren yetiştirdiğim talebelerle alakalı olarak, ben eğitim yaparken, herhangi bir şekilde hata, yanlış ve eksik yapmam durumunda, hiçbir şekilde olumsuz şeyler söylememiştir. Hep bana moral vermiş ve olumlu ikazlarla beni teşvik etmiştir.

Bir gün, dersten sonra bana nasihat ederken, konuşmasının sonunda bana aynen şöyle söyledi: "Evladım, unutma! Hoca'da sinir, hizmette sınır olmaz." Hoca'mın bu sözünü hiç unutamam.

Ben, Hoca'mın ihtiyarlığına ve yaşının ileri olmasına rağmen, derslere devamsızlığını asla görmedim. Hatta vefat eden torununun vefat haberini aldığı en üzgün gününde bile, belki sadece on dakika geç kalmıştı ama yine de dersinin başındaydı. Herhangi bir aksatma yaşatmamıştı.

Rahmetli İsmail Biçer Hoca'mla ilgili olarak, "Beraber Kur'an-ı Kerim'i güzel okuma yarışmasına katılmıştık. Ben İsmail Hoca'yı çok beğenirim, çok güzel Kur'an okur. Ama ben o gün, ondan daha güzel okudum ve birinci olmuştum." diye bahsetmişti.

Ben 2011 yılına kadar derslere, hem talebe ve hem de yardımcı kalfa durumunda, Hoca'mın yanında devam ettim. Kendisi 2011 yılında bana, icazetini imzalayarak vermişti. O yıllardan beri Hoca'mdan aldığım eğitimi öğrencilerime aktarmaya, aynı dersleri Hoca'm gibi okutmaya çalışıyorum. Bizler, Hoca'mdan icazetli olarak aynı eğitimlere devam ettikçe, inşallah onun defter-i âmâline yazılacaktır.

Bizler kendisinden çok razı idik, Rabb'im de kendisinden sonsuz razı olsun. Mekânı Cennet olsun.

CANIM HOCA'M HASAN HÜSEYİN VAROL

Meryem ÖZÇELİK

Öğrencisi

17 yaşında bir evliliğim oldu ama çok sürmedi ayrıldım. Kendim için bir arayış içindeydim. İlmî yönde kendimi yetiştirmek gibi isteklerim vardı. Hizmet etmek istiyordum ama ne yapacağımı bilmiyordum. Liseden bir öğretmenimin yardımı ile Hasan Hüseyin Varol Hoca'mla tanıştım. Daha tanışmak üzere geldiğimde Hayra Hizmet Vakfı'na girer girmez bir huzur hissetmiştim. Ramazan-ı şerif ayının onuncu günüydü. Hoca'mla tanıştık, konuştuk. Dedi ki; "Kızım, şimdi tatile gireceğiz. Ramazan ayı boyunca ders yapmıyorum. Ramazanın bitiminden sonraki ilk pazartesi günü gelirsin. Şimdi yukarı kata çık bizim dershanedeki Hoca Hanım ismini ve bilgilerini alsın" dedi. Çok mutlu ayrıldım. Güler yüzlü, çok sevimli ve merhametli bir insandı. Aynı zamanda heybetli ve karşısındakilere donanımlı, bilgili ve tecrübeli bir hoca olduğunu hissettiriyordu. Ramazan-ı Şerif sonunda dediği üzere geldim ve derslere devam etmeye başladım. Yaklaşık altı ay süren mahreç eğitiminden sonra, hatim takibine başladım. Her gün ders veriyor ve hep "Allah'ım Hoca'mın ömrünü uzun eyle, benim de kendisi önünde hatmimi bitirmemi ve daha çok istifade edebilmemi nasip eyle." diye dua ediyordum.

Hoca'mla tanışmam, benim için hayatımın en önemli dönüm noktasıydı.

Hoca'm, hep gariplerin yanındaydı İnsanları önyargısız sever, karşısındaki kişilerin haleti ruhiyesini çok iyi sezinler ve durumunu hemen bilirdi. Derdi olanı sorar dertlerini paylaşır; ihtiyacı olana yardım eder, herhangi bir sorunu olana elinden gelen her türlü desteği gösterirdi. Derslerde bazen "Sizin bana söylemediğiniz ama bana rüyamda gösterilen bazı hadiseler oldu. Anlatın bakayım." derdi.

Allah rahmet eylesin, ilminden, hocalığından çok istifade ettiğim nadir bir insandı. Mekânı Cennet olsun.

HOCA EFENDİ, EKONOMİST, MİLİTAN BİR ADAM HASAN HÜSEYİN VAROL

Ahmet Şükrü KILIÇ

İlk 1986 yılında tanıdım.

Doğanhisar'da lise son sınıf öğrencisiydim.

Hayra Hizmet Vakfın'da ziyaret etmiştik Ali Acar ağabeyle birlikte.

"Bey" diye hitap etmişti bir gence.

Kahve ikram etmişti.

Sonra Doğanhisar'dan Konya'ya dershane için geldim.

Lastik Durağı'nda Mehmet Koç Hoca'nın evinde kalmıştık öğrenci arkadaşlarla birlikte.

Sabah Namazına Melihşah Camii'ne gittiğimizde namazı kıldıran kişi, namaz sonrası beş dakika sohbet etti. Gördüğümde tanıdım, namaz çıkışı yanına gittim, elini öptüm. Hasan Hüseyin Varol Hoca Efendi'ydi.

Her sabah namazı sonrası "5 dakikalık" sohbeti oluyordu, her sabah dinliyorduk. Bir gün namaz çıkışı yanına çağırdı, akşam Harbiş Siteleri'nde sohbeti varmış, adresi vererek davet etti. Heyecanlanmıştım… Uzun süre sohbetlerine devam ettim.

Tefsir sohbetleri yapıyordu, bana da mealden anlamlarını okutuyordu. Elbette ki biliyordum meale ihtiyacı olmadığını, beni sohbete dâhil etme ayrıcalığını yaşattığını. Bir yıl sürdü. O, gençlerin üzerinde el emeği olan bir öğretmendi. Sadece kürsüden vaaz veren bir vaiz değildi.

80 darbesinde cezaevinde yatmış bir insandı. Cenaze namazında dokunduğu çocukların, gençlerin kocaman adam olduklarını gördüm.

Karl Marx'ı tanıyan, diyalektiğine reddiyelerini sıralayan bir entelektüeldi. İslam ekonomisini, İslami finansal yönetimi bilen bir ekonomistti. Tartışmaya, münazaraya, muhasebeye, düşüncenin paylaşılmasına açıktı, açık teşvikleri vardı.

Militandı, beyefendiydi, Hoca Efendi'ydi, icracı bir Müslüman'dı, çağının mütefekkiriydi, nezaket, asalet, haşmet, letafet, latiflik hepsi üzerinde yerli yerinde duran güzel bir Müslümandı. Bazen yazılarımı okuduğunda "Yürü be Ahmet Şükrü!" dediği olurmuş.

Yürümeyi öğrettiği adamlardan biriydim ben. Allah rahmet etsin. Mekânı cennet olsun. Talebelerinin ve Müslümanların başı sağ olsun.

Hasan Hüseyin Varol Hocamız, alaylı denilen bir hayatın içinden gelir. Kendisine sunulan imkânları en son raddeye kadar kullanan örnek bir hocamızdır. Kızılçakır köyünde köy imamı Yusuf Hoca'nın küçük Hasan'ın kabiliyetini fark etmesiyle açılacak olan yollar, önce Konya'da Sultan Selim Camii imam hatibi Hafız Şükrü Özaydın Hoca Efendi'ye uğrar ve hocamız ondan hafızlık eğitimini alır. Akabinde Ağazade Osman Nuri Koçbeker Hoca'dan tecvid, kıraat ve tashihü'l-hurûf dersleri alır. Bu eğitimleri tamamladığında artık özel günler ve toplantılarda Kur'an-ı Kerim okuması için Konya'da aranan bir kişi olur. Akşehir'de mukabele okurken kendisini dinleyen İstanbul eski Ayasofya imamı Kurra Hafız Süleyman Özus yeni Akşehir müftüsü olarak kendisini hemen İstanbul'a Enderuni Hacı İsmail Hakkı'ya gönderir. O dönemde yine Ermenekli Saffet Efendi'den Arapça, Sultan Ahmet Cami İmamı üstad bestekar Hafız Sadettin Kaynak Hoca'nın musiki, makam ve şan derslerini alıp musikişinâs Münir Dede'nin de müzik meşklerine katılır. Gönenli Mehmet Efendi'nin vaazlarını da takip eder. Zekâsıyla gayretiyle kendisini yetiştiren ve şahsına sunulan emekleri zayi etmeyen onları külfete değil nimete tebdil edip topluma Kur'an-ı Kerim okuma ve okutma konusunda önderlik ve örneklik yapmayı gaye edinmiş, engin gönüllü bir hafızımızdır. Talebelikle başlayan hayatı muallimlikle son nefesine kadar devam eder. Sadece hocalık göreviyle iktifa etmemiş, insanlığa hizmet edebilmek için vakıf müessesini hayata geçirerek vakıf hizmetleri yapmıştır. Kimilerine iş bulmanın kimilerine aş götürebilmenin derdini yüklenmiştir. Konya Büyükşehir Belediyesi olarak hocamızın hayatını kendi kaleminden sunmanın bahtiyarlığı içerisindeyiz.

BENİM ŞEHRİM

KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ